Bundel - Politieke Avond van 20 december 2023

Agenda bijlagen
- Agenda PA 20 december 2023
- Stemmingen PA 20 december 2023
- Getekende besluitenlijst PA 20 december 2024
- Getekende besluitenlijst (besloten vergadering) PA 20 december 2024

1 18.00 uur - 18.45 uur: Rondvraag en mededelingen

2 18.45 uur - 00.00 uur: Besluitvormende vergadering

2.1 Opening en mededelingen

2.2 Afscheid van raadslid mevrouw Sarah Dobbe

2.3 Beëdiging van de heer Noud Roelen tot raadslid

2.4 Stemmen over het interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld'

2.5 Stemmen over het interpellatieverzoek inzake 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers'
- Interpellatieverzoek 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers' van de fractie PVV
- Raadsbrief 'Toestaan zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers', d.d. 15-11-2023
- Aangenomen motie 'Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving' (21M298) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en D66
- Schriftelijke bijdrage T. Boelens, d.d. 18-12-2023
- Schriftelijke bijdrage U. Caylan, d.d. 19-12-2023

2.6 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

2.7 Vaststellen van de concept-besluitenlijsten van de vergadering van 6 december 2023
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel 'Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergaderingen van 6 december 2023'
- Besluitenlijst PA 6 december 2023

2.8 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel 'Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 20 december 2023'
- Lijst van Ingekomen stukken (30 november 2023 tot en met 13 december 2023)

3 Hamerstukken

3.1 Vaststellen: Opdrachtverlening Dierentehuis
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel 'Opdrachtverlening Dierentehuis'
- Bijlage 1 - Concept overeenkomst Dierentehuis
- Bijlage 2 - Concept afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Dierentehuis
- Bijlage 3 - Concept Intentieverklaring
- Aangenomen motie 'Financiële dekking voor dierentehuis Arnhem en omstreken' (23M104) van de fractie Partij voor de Dieren
- Debatverzoek 'Dierenasiel Arnhem' van de fracties VVD, CDA en SP
- Ingekomen brief van Dierentehuis Arnhem en omstreken - per 1 oktober geen opvang zwerfdieren gemeente Arnhem d.d. 28-08-2023
- Beantwoording art.44 vragen 'Dierentehuis Arnhem', d.d. 19-09-2023
- Raadsbrief 'Stand van zaken dierenopvang', d.d. 19-09-2023
- Raadsbrief 'Recente ontwikkelingen Dierentehuis Arnhem e.o.', d.d. 26-09-2023
- Raadsbrief 'Verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 Gemeentewet', d.d. 20-10-2023
- Bijlage - Ingekomen verzoek om Inlichtingen dierentehuis
- Bijlage A - Stukken m.b.t. proces met Dierentehuis
- Bijlage B - Interne stukken
- Bijlage C - Stukken afstemming regionale partners
- Aanvullende informatie Dierentehuis document genoemd op blz. 52 van de bijlage C

Verworpen 'Motie van Afkeuring' (23M106) van de fracties VVD, CDA en SP

4 Onderwerpen direct ter besluitvorming

4.1 Vaststellen: Geactualiseerde beleidskaart archeologie

Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Raadsvoorstel 'Geactualiseerde beleidskaart archeologie'
Bijlage 1 - Geactualiseerde beleidskaart archeologie
Bijlage 2 - Archeologische waarden- en verwachtingenkaart
Bijlage 3 - Aardkundige kaart
Bijlage 4 - RAAP Rapport actualisatie beleidskaart archeologie

5 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

5.0 Interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld'

Interpellatieverzoek 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld' van de fractie SP

5.1 Vaststellen: Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Aangenomen motie 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138) van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren
Aangenomen motie 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139g) van de fracties D66, VVD, Volt, ChristenUnie en CDA
Aangenomen motie 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140) van de fracties VVD, D66, Volt, Arnhem Centraal, ChristenUnie en CDA
Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid'
Bijlage 1 - Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid
Bijlage 2 - Bijlagen gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid
Bijlage 4 - Begrotingswijziging Station-Zuid-Laarkwartier nr. 23-017
Bijlage 5 - Omgevingsdossier
Inspreektekst dhr. Heerschop, d.d. 3 december 2023
Inspreekbijdrage mw. Van Es d.d. 4 december 2023
Inspreektekst dhr. Oosterveld, d.d. 5 december 2023
Behandelresultaat 6 december 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Pre-adviezen van het college op de ingediende moties 'Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem

5.2 Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)

Verworpen motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136) van de fracties SP, VVD en CDA
Transcriptieverslag motie vreemd 'Herten herenigen en hertenkamp behouden'

5.3 Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137)

Schriftelijke inbreng F. Damen, d.d. 18-12-2023
Verworpen motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137) van de fracties VVD, CDA, ChristenUnie, Burger Belang Arnhem, DENK, PVV en Forum voor Democratie

5.4 Vaststellen: Wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
amendement 'Het aanhouden van moties' (23A45) van de fractie PvdA
amendement 'Laat genderneutraliteit uit het regelement van orde' (23A46) van de fractie Forum voor Democratie
amendement 'Interpellatie moet interpellatie blijven' (23A47) van de fractie Forum voor Democratie
amendement 'Het debat in de raad niet aan banden leggen' (23A48) van de fractie Forum voor Democratie
amendement 'Niet wijzigen wat niet nodig is' (23A49) van de fractie Forum voor
amendement 'Insprekers serieus nemen' (23A50) van de fractie Forum voor Democratie
amendement 'Debatverzoek is geen sollicitatie' (23A51) van de fractie Forum voor
amendement 'De raad houdt regie op de raadsagenda' (23A52) van de fractie ChristenUnie en

amendement 'Maak organisatie rondom woordvoerders gemakkelijker' (23A53) van de fractie Forum voor Democratie
Raadsvoorstel 'Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem'
Bijlage 1 - Tekst Reglement van Orde
Bijlage 2 - Aangepaste inhoudsopgave Reglement van Orde
Bijlage 3 - Transponeringstabel
Bijlage 4 - Notitie Agendacommissie 'Instrument gespreksnotities'

6 Financiële afwikkeling 2023

6.1 Vaststellen: Verzamelbesluit-3 2023 (direct ter besluitvorming)
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Raadsvoorstel 'Verzamelbesluit-3 2023'
Bijlage 1 - Specificatie Verzamelbesluit-3 2023 per onderwerp naar
Bijlage 2 - Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Exploitatie
Bijlage 3 - Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Investeringen
Bijlage 4 - Actualisatie begrotingssubsidies

6.2 Vaststellen: Budgetoverheveling 2023 (hamerstuk)
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Raadsvoorstel 'Budgetoverheveling 2023'
Bijlage 1 - Nota Budgetoverheveling 2023
Bijlage 2 - Begrotingswijziging BO 2023 23-013
Bijlage 3 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Arnhem-Oost 23-015
Bijlage 4 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Volkshuisvesting 23-016
Presentatie auditcommissie 20-11-2023 - technische toelichting Nota

6.3 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023 (direct ter besluitvorming)
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Raadsvoorstel 'Geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023'
Bijlage 1 - Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Exploitatie
Bijlage 2 - Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Investeringen

7 Besloten vergadering (het raadsbesluit inzake 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark' is op 21 december 2023 in de Staatscourant gepubliceerd)
Op 20 december is dit voorstel in beslotenheid behandeld en vastgesteld. Op 21 december is het voorstel openbaar gemaakt.
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-12-2023
Behandeladvies 13 december 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadsvoorstel 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark'
Bijlage 'Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk
Presentatie - Voorbereidingsbesluit Rijnpark
Publicatie - 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark'

Agenda Politieke Avond
20 december 2023

Raadzaal
18.00 uur – 18.45 uur: **1. Rondvraag en mededelingen**
Raadzaal
18.45 uur - 00.00 uur: **2. Besluitvormende vergadering** 2.1 Opening en mededelingen 2.2 Afscheid van raadslid mevrouw Sarah Dobbe 2.3 Beëdiging van de heer Noud Roelen tot raadslid 2.4 Stemmen over het interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld" 2.5 Stemmen over het interpellatieverzoek 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers' 2.6 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling 2.7 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 6 december 2023 2.8 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad **3 Hamerstukken** 3.1 Vaststellen: Opdrachtverlening Dierentehuis **4 Onderwerpen direct ter besluitvorming** 4.1 Vaststellen: Geactualiseerde beleidskaart archeologie **5 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen** 5.1 Vaststellen: Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid 5.2 Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136) 5.3 Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137) 5.4 Vaststellen: Wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem **6 Financiële afwikkeling 2023** 6.1 Vaststellen: Verzamelbesluit-3 2023 (direct ter besluitvorming) 6.2 Vaststellen: Budgetoverheveling 2023 (hamerstuk) 6.3 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023 (direct ter besluitvorming) **7 Besloten vergadering**

Interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld'

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
		Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Verheij
Scholten	Usta		
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 36 Tegen: 0 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Interpellatieverzoek inzake 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers'

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Nede	Verheij
Neutkens	Bal		Luurssen

Voor: 12 Tegen: 24 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 20 Tegen: 16 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139g)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 29 Tegen: 7 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 0 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid'

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 2 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark'

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 29 Tegen: 0 Totaal: 29

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 20 december 2023

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Elfrink (SP), Eliëns (Partij voor de Dieren), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kemperman (D66), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Luurssen (Forum Voor Democratie), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Roelen (SP), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem), Zwijnepoel (D66)

Afwezig: Aït Chrif (PvdA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Nede (ChristenUnie), Zwijnepoel (D66) (na 22.40 uur afwezig)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van de Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders en Van der Wel

Begintijd vergadering: 18.45 uur

Eindtijd vergadering: 00.25 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

2.4 Stemmen over het interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld'	Het verzoek is met algemene stemmen toegelaten.
2.5 Stemmen over het interpellatieverzoek inzake 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers'	Het verzoek is met 12 stemmen voor en 24 stemmen tegen niet toegelaten.
2.7 Vaststellen van de concept-besluitenlijsten van de vergaderingen van 6 december 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.8 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Vaststellen: Opdrachtverlening Dierentehuis	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Vaststellen: Geactualiseerde beleidskaart archeologie	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid	De motie 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138) van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 20 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139g) van de fracties D66, VVD, Volt, ChristenUnie en CDA is met 29 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140) van de fracties VVD, D66, Volt, Arnhem Centraal, ChristenUnie en CDA is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel is met 34 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
5.2 Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)	De motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136) van de fracties SP, VVD en CDA is met 14 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen.
5.3 Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137)	De motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137) van de fracties VVD, CDA, ChristenUnie, Burger Belang Arnhem, DENK, PVV en Forum voor Democratie is met 14 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen.
6.1 Vaststellen: Verzamelbesluit-3 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.2 Vaststellen: Budgetoverheveling 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

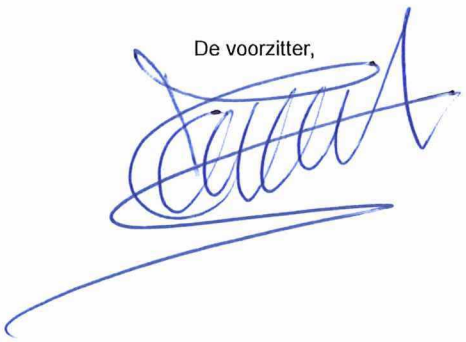
Zaaknummer: 3876416

6.3 Vaststellen: Geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

De griffier

De voorzitter,

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 20 december 2023

Zaaknummer: 3876416

Interpellatieverzoek inzake 'Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld'

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
		Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
			Verheij
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	
Scholten	Usta		Luurssen
Neutkens	Bal	Nede	

Voor: 36 Tegen: 0 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Interpellatieverzoek inzake 'Het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers'

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 12 Tegen: 24 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 20 Tegen: 16 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139g)

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 29 Tegen: 7 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 0 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid'

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Nede	Verheij
Neutkens	Bal		Luurssen

Voor: 34 Tegen: 2 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137)

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE BESLOTEN VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 20 december 2023

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks) Eliëns (Partij voor de Dieren), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem),

Afwezig: Aït Chrif (PvdA), Van den Broek (CDA), Elfrink (SP), Kemperman (D66), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Luurssen (Forum Voor Democratie), Nede (ChristenUnie), Roelen (SP), Zwijnepoel (D66)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van de Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders en Van der Wel

Begintijd vergadering: 00.35 uur
Eindtijd vergadering: 00.50 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

7. Voorbereidingsbesluit Rijnpark (GEHEIM)	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

De griffier,

De voorzitter,

Zaaknummer: 3876416

Raadsvoorstel 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark'

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 29 Tegen: 0 Totaal: 29

Gemeente Arnhem

Aan: de voorzitter van de raad
Betreft: verzoek tot het van een interpellatie
Conform artikel 40 rvo
Onderwerp: het toestaan van het zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers

Arnhem 17-12-2023

Geachte voorzitter,

25 november 2021 besprak de Tweede Kamer de “Begroting Justitie en Veiligheid”. Tijdens de behandeling van deze begroting zijn twee moties ingediend, die het dragen van respectievelijk een hoofddoek en niet-onzichtbare uitingen van religies en levensovertuigingen zouden verbieden. Deze moties zijn 14 december 2021 aangenomen.

Tot onze grote verbazing werd vervolgens op 2 februari 2022 door de raad de motie “Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving” (21M298) behandeld en aangenomen, weliswaar door een kleine meerderheid. Daarin werd het college verzocht de kledingvoorschriften voor handhavers en toezichthouders dusdanig te wijzigen dat het voor hen mogelijk wordt om godsdienstige of levensbeschouwelijke uitingen, die niet onzichtbaar gedragen kunnen worden, te dragen. En de raad uiterlijk 2e kwartaal 2022 te informeren over de voortgang van de invoering.

Naar aanleiding van deze aangenomen motie zijn er op 3 februari kamervragen gesteld over deze kwestie, waarop minister van Justitie en Veiligheid Yeşilgöz-Zegerius 11 maart 2022 antwoorden naar de tweede kamer heeft gestuurd. Uit haar antwoorden blijkt onder meer dat de het kabinet van mening is dat zichtbare uitingen van religie en levensovertuiging in strijd zijn met de neutraliteit van handhavers, waaronder boa’s, en dat zij met een richtlijn zou komen om de neutraliteit en de landelijke uniformiteit en herkenbaarheid te borgen.

23 juni 2022 stuurde de minister van Justitie en Veiligheid de “Richtlijn lifestyle-neutraliteit boa” naar de Tweede Kamer. De richtlijn is als volgt omschreven:
De buitengewoon opsporingsambtenaar draagt, in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, ervoor zorg dat hij, in contacten met het publiek, in ieder geval afstand neemt van de volgende uitingen:

- *zichtbare uiting(en) van (levens-)overtuiging, religie, politieke overtuiging, geaardheid, beweging, vereniging of andere vorm van lifestyle, die afbreuk doet aan de gezagsuitstraling, neutraliteit en veiligheid van de buitengewoon opsporingsambtenaar.*

De werkgever van de buitengewoon opsporingsambtenaar draagt verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze richtlijn.

Daarmee waren wij in de veronderstelling dat de kous af was. De Tweede Kamer heeft namens het land besloten dat we het niet willen, de minister heeft besloten dat het niet de bedoeling is, dus Arnhem zal zich daar naar moeten voegen.

Er kwam ook geen informatie over de voortgang van de invoering van het college zoals door de raad opgedragen en de rest van 2022 en bijna geheel 2023 heeft de raad niets meer vernomen over dit onderwerp, tot nu. De raad ontving een brief waarin is gesteld dat deze uitingen per direct zijn toegestaan. PVV Arnhem wil de mogelijkheid dat boa’s een speelbal worden van een conflict tussen landelijke en gemeentelijke politiek voorkomen en ziet een behandeling van dit collegebesluit als zeer urgent.

Wij hebben hierbij in eerste aanleg de volgende vragen:

1. Is de portefeuillehouder bekend met de “Richtlijn lifestyle-neutraliteit boa” en waarom heeft hij ervoor gekozen deze zo achteloos in de wind te slaan ondanks dat de Tweede Kamer met twee aangenomen moties kraakhelder heeft laten blijken dat het dragen van niet-onzichtbare uitingen van religie en levensovertuiging niet passen bij de neutraliteit die is vereist voor het functioneren van buitengewoon opsporingsambtenaren?
2. Waar haalt de portefeuillehouder de overtuiging vandaan dat zichtbare religieuze uitingen niet in de weg staan van een neutraal optreden en waarom denkt hij dit beter te weten dan minister van Justitie en Veiligheid Yeşilgöz-Zegerius?
3. Hoe denkt de portefeuille van Openbare orde en Veiligheid zijn geloofwaardigheid te behouden naar boa’s, inwoners van Arnhem en het kabinet als deze ongehoorzame actie binnenkort wordt teruggefloten en vindt de portefeuillehouder dat hij dan op dit dossier nog volwaardig kan functioneren?

Hoogachtend,

Coen Verheij – PVV Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum : 15 december 2023
Zaaknummer : 4000532
Contactpersoon : Nick Verhoeven
Telefoonnummer : 06 3111 4819

Onderwerp: Toestaan zichtbaar dragen van religieuze uitingen door handhavers

Geachte voorzitter en leden,

Vanaf vandaag maken wij het expliciet mogelijk dat handhavers in dienst van de gemeente Arnhem zichtbaar religieuze uitingen dragen bij het uniform. Denk hierbij aan een hoofddoek, keppel of tulband. Hiermee geven wij uitvoering aan de aangenomen motie 21M298.

Inclusief op het werk en op straat
We willen als werkgever een inclusieve organisatie zijn, waarbij iedereen zichzelf kan zijn. Bij veel publieksfuncties kunnen medewerkers nu al een religieuze uiting zichtbaar dragen. Het uitsluiten van de handhaver past daar niet langer bij. Daarom hebben we de afgelopen tijd samen met de andere gemeenten gewerkt aan een verandering. Vanaf vandaag zorgen we ervoor dat een handhaver desgewenst bij het uniform de religieuze uitingen niet hoeft te verstoppen. Zo hoeft een Arnhemse handhaver tijdens het werk geen afscheid te nemen van iets dat hoort bij zijn identiteit. En zo verwachten we een bredere groep mensen te interesseren voor het werk van handhaving in Arnhem, waardoor we meer een afspiegeling van de Arnhemse samenleving kunnen zijn.

Het College voor de Rechten van de Mens steunt deze stap. Het college noemt de aanname dat mensen die zichtbaar religieus zijn hun functie niet onpartijdig kunnen uitoefenen stigmatiserend en bovendien niet effectief. Het college geeft daarbij aan dat het uitsluiten van bijvoorbeeld vrouwen die een hoofddoek willen dragen schade toebrengt aan de maatschappelijke participatie en economische zelfstandigheid van deze vrouwen.

Hoe gaat het in zijn werk?
Zittende en aankomende handhavers kunnen hun wens om een religieuze uiting zichtbaar te dragen kenbaar maken aan ons als werkgever. De werknemer kan zelf een keus maken, zijn of haar wensen staan centraal. Deze keus moet voldoen aan twee vereisten, die wij stellen vanwege de zorg die wij hebben voor onze medewerkers op straat: de religieuze uiting moet een veilige uitoefening van de handhavende taak op straat mogelijk maken en de uiting moet passend en herkenbaar zijn. Bij het

eerste moet worden gedacht aan bijvoorbeeld draagwijze en materiaal, die ervoor zorgen dat de handhaver in de uitoefening van de functie vrij kan blijven bewegen. Bij het laatste moet worden gedacht aan kleur en uitstraling, zodat de uiting past bij het uniform en de handhaver als zodanig herkenbaar blijft.

Blijven handhavers neutraal?
Volgens de Europese rechter is het aan de werkgever om aan werknemers beperkingen te stellen aan de vrijheid om religieuze uitingen zichtbaar te dragen. De richtlijnen van de VNG over het modeluniform van boa's geven deze ruimte dan ook. Wij zijn ervan overtuigd dat een zichtbare religieuze uiting die past in het uniform van de handhaver niet in de weg staat aan een neutraal optreden. Zoals gezegd is dit in veel publieksfuncties in Nederland en daarbuiten al gewoon.[1] Uiteraard blijven we alert op de veilige uitoefening van de handhavende taak, door training, uitrusting en monitoring en evaluatie van agressie of incidenten jegens handhavers. Dat doen we vanzelfsprekend al, met veel ervaring.

Tot slot
De gemeente Tilburg doet hetzelfde als wij. We verwachten dat meer gemeenten deze stap gaan zetten. Het past Arnhem: een stad voor alle Arnhemmers.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

[1] De *Metropolitan Police* in Londen staat het al jaren toe en heeft er goede ervaringen mee.

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	2 februari 2022
Ter bespreking van	Vrij zijn in Arnhem
Motie van	Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem Patrick van Iperen – D66 Susan van Ommen – D66
Titel motie	Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving
Nummer Zaaknummer	**21M298** 588565

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- De gemeente Arnhem een groot voorstander is van het uitdragen van diversiteit en inclusiviteit en grote ambities heeft op dit vlak;
- De gemeente Arnhem kledingvoorschriften hanteert voor handhavers en toezichthouders (boa's);
- Het voor handhavers en toezichthouders van de gemeente Arnhem op dit moment niet mogelijk is een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek (islamitisch), een tulband (Sikh) of een keppel (joods), te dragen i.c.m. het uniform;
- In landen zoals de Verenigde Staten, Engeland, Schotland, Canada en Zweden dit al veel langer wel wordt toegestaan en dat dit prima werkt;[1] [2]

Overwegende dat

- Het uitsluiten van het dragen van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, wanneer het gaat om functies binnen Toezicht en Handhaving, niet past bij de ambities rondom diversiteit en inclusiviteit van de gemeente Arnhem;
- De mogelijkheid tot het dragen van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, bij zal dragen aan de gemeentelijke ambities op het vlak van een divers personeelsbestand;

[1] https://www.parool.nl/nieuws/politie-amsterdam-overweegt-toestaan-hoofddoek~b3a122f46/
[2] https://www.ad.nl/binnenland/amsterdamse-politie-wil-hoofddoekje-toestaan-bij-uniform~a302409a/

- Politiechef Midden Nederland en portefeuillehouder Diversiteit Martin Sitalsing voorstander is van het toestaan van een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals een hoofddoek, een tulband of een keppel, daar de voordelen van ziet en de politiek heeft opgeroepen zich daarover uit te spreken;[3]
- Een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting niets zegt over hoe een handhaver of toezichthouder in haar werk staat;
- Arnhem op dit vlak één van de voorlopers kan zijn van een maatschappelijke verandering samen met ander steden die zijn voorgegaan zoals Utrecht en Rotterdam en de politie kan inspireren tot verandering;
- Een oplossing wellicht gevonden kan worden in de voorschriften die gehanteerd worden bij pasfoto's, waar wordt voorgeschreven: *"Is het om godsdienstige of levensbeschouwelijke redenen niet toegestaan om uw hoofd onbedekt te laten? Dan mag u uw hoofd bedekken. De hoofdbedekking moet egaal en eenkleurig zijn en contrasterend zijn met de achtergrond."*[4]
- Het herzien van de kledingvoorschriften zorgvuldig moet gebeuren, waarbij de uitkomst moet zijn een nauwkeurige afweging tussen wat de grondwettelijke scheiding van kerk en staat voorschrijft, maar binnen de context van een veranderende samenleving waarin we ruimte geven aan inclusiviteit van godsdienstige en levensbeschouwelijke vrijheid, en voor zover ze het werk niet belemmeren;

Verzoekt het college

- De kledingvoorschriften voor de handhavers en toezichthouders van de openbare ruimte van de gemeente Arnhem dusdanig te wijzigen dat het mogelijk wordt om een godsdienstige of levensbeschouwelijke uiting, die niet onzichtbaar gedragen kan worden, zoals bijvoorbeeld een hoofddoek, een tulband of een keppel, te dragen;
- Z.s.m. over te gaan tot uitvoering en de raad uiterlijk voor het einde van het tweede kwartaal van 2022 te informeren over de voortgang

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta - DENK Verenigd Arnhem
Patrick van Iperen – D66
Susan van Ommen – D66

AANGENOMEN

[3] https://www.ad.nl/amsterdam/een-hoofddoek-voor-agenten-politiechef-ziet-voordelen-je-zegt-ook-geen-nee-tegen-een-arts-met-hoofddoek~a2c9f631/
[4] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/paspoort-en-identiteitskaart/eisen-pasfoto-paspoort-id-kaart

Voor 19

Tegen 16

Motie "Een inclusief uniform bij Toezicht en Handhaving" (21M298)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Nede		
Becker		

VVD Arnhem	0	5
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	4	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	3	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 35

Van: Ton Boelens
Verzonden: maandag 18 december 2023
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>
Onderwerp: Uiting persoonlijke overtuiging als ambtsdrager

Geachte raad,

Hierbij aan u alleen ter kennis mijn bericht aan onze burgemeester over zijn uiting waarin hij aangeeft dat er ruimte moet zijn om persoonlijke overtuigingen ook zichtbaar te maken tijdens het uitoefenen van een openbaar ambt:

Mijn tekst aan hem luidt:

Geachte heer Marcouch,

Graag wijs ik u op hetgeen u heeft losgemaakt bij veel van de Arnhemmers naar aanleiding van uw stellingname rond de religieuze uitingen van boa's.

Veel onnodig heftige reacties vind ik en daarom wil ik graag met respect en begrip een poging doen om het hartgrondig met uw bewering oneens te zijn.

Zij die namens ons allemaal de staat vertegenwoordigen op welk niveau dan ook, mogen tijdens openbaar optreden geen blijk van hun persoonlijke overtuigingen geven. Niet alleen qua religie, maar ook niet qua ideologie of politieke partij etc. Wie dat niet snapt, snapt de scheiding van kerk en staat niet, maar ook de vrijheid van godsdienst niet. Er is vrijheid van godsdienst, maar de staat heeft geen godsdienst en als ambtsdrager ben je de staat. Als privé persoon kun je ideologische en religieuze denkbeelden hebben en daarvan blijk geven. Het is zo simpel.

Aangezien de hoofddoek door moslima' s gedragen wordt voortvloeiend uit hun religieuze overtuiging, is duidelijk voor een ieder dat zij die religie aanhangen. Als ze vinden dat dat in Nederland of Arnhem moet kunnen, zijn ze mislima's. (Moslima's die het mis hebben)

Ik mag toch aannemen dat u nog eens heel goed nadenkt over uw behoefte om dienaars van ons allen hun overtuigingen te laten uiten tijdens hun optreden namens ons allen.

Met vriendelijke groeten,

Ton Boelens

Ik vraag u als raadsleden zich rekenschap te geven over hoe de dienaars van ons alleen zich zouden moeten opstellen. Arnhem is geen autonome republiek binnen Nederland. Als we dit zouden toestaan is de volgende stap een BOA met een PVV speldje op zijn revers of een Davidster op zijn pet.

Met vriendelijke groet,

Ton Boelens

Arnhem, 19 december 2023

Onderwerp: Waardering voor het besluit betreffende hoofddoek voor boa's in Arnhem

Beste raadsleden, Geachte heer Marcouch,

Union of International Democrats (UID) stimuleert en ondersteunt integratie met behoud van eigen identiteit.

Wij schrijven u deze brief om onze oprechte waardering uit te spreken voor het recente besluit omtrent het toestaan van het dragen van hoofddoeken door boa's in de gemeente Arnhem. Dit besluit getuigt een inclusieve benadering en draagt bij aan diversiteit en gelijkheid in de samenleving.

Het erkennen van diversiteit in uiterlijke kenmerken en persoonlijke overtuigingen is een belangrijke stap naar een meer inclusieve samenleving. Door boa's de vrijheid te geven om hun religieuze overtuigingen te uiten (hierbij maken wij als UID Arnhem geen onderscheid in geloof maar kijken wij naar de mens) bevordert u niet alleen de individuele vrijheid maar stimuleert u ook een respectvolle omgeving waarin diversiteit wordt geaccepteerd en gewaardeerd.

U heeft ook ongetwijfeld gelezen. "Waarom denkt Marcouch het beter te weten dan de minister" of "Burgemeester Marcouch onderwerpt zich aan sharia". Onzin natuurlijk. Ook binnen de gemeenteraad zijn er raadsleden die deze uitspraken ondersteunen. Gelukkig heeft DENK Arnhem 2 februari 2022 een motie ingediend met het gevolg dat de meerderheid het gebruik van hoofddoeken heeft toegestaan. Wij danken langs deze weg in het bijzonder ook DENK Arnhem. Want dit besluit draagt bij aan het creëren van een stad waarin iedereen ongeacht achtergrond of overtuiging zich welkom en gerespecteerd kan voelen. Het is lovenswaardig dat u streeft naar gelijke kansen en rechten voor alle inwoners van Arnhem ongeacht hun geloofsovertuiging.

Nogmaals willen wij onze dank uitspreken voor uw besluit. Wij hopen dat dit een positief voorbeeld zal zijn voor andere gemeenten en organisaties om diversiteit te omarmen.

Met vriendelijke groet,

UID Arnhem, namens deze

Üzeyir Caylan

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**20 december 2023**
Zaaknummer	**3876416**

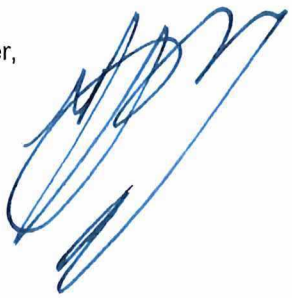
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 15 december 2023, Griffie nummer: 3876416

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 december 2023 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **3876416**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 6 december 2023

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergaderingen van 6 december 2023 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 december 2023

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**20 december 2023**
Zaaknummer	**3876416**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 15 december 2023, Griffie nummer: 3876416

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 december 2023 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 6 december 2023

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Dobbe (SP), Elfrink (SP), Eliëns (Partij voor de Dieren), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Kemperman (D66), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Loor (D66), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Wiggers (Burger Belang Arnhem), Zwijnepoel (D66)

Afwezig: Hogenhout (Partij voor de Dieren), Van der Laak (Arnhem Centraal), Luurssen (Forum Voor Democratie), Visser (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem) (na 23.15 uur)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders en Van der Wel

Afwezig: wethouder Van de Geijn

Begintijd vergadering: 21.20 uur
Eindtijd vergadering: 23.25 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.3 Vaststellen van de concept-besluitenlijsten van de vergaderingen van 6 november 2023 en 8 november 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.4 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Wijziging begroting ODRA 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.2 Vaststellen: Regioarrangement Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
6.1 Vaststellen: Aanpassing tarieven (on)roerende-zaakbelasting en rioolheffing 2024 in verband met bijgestelde waardeontwikkeling	Het voorstel is met 22 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.
6.2 Vaststellen: Wijzigen verordeningen in verband met Omgevingswet	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.3 Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling BVO DRAN	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.1 Vaststellen: Omgevingsvisie Arnhem 2040	Het amendement 'Aanvulling visie waardevolle wijken, sociale koop' (23A21) van de fractie ChristenUnie is met 30 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Aanvulling visie waardevolle wijken, uitleglocaties buiten stedelijk' (23A22) van de fractie ChristenUnie is met 9 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het amendement 'Aanvulling visie waardevolle wijken, erfpacht instrument betaalbaar wonen' (23A23) van de fracties ChristenUnie en GroenLinks is met 28 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Het amendement - Als doelgroep ‘mobiel wonen’ toevoegen (23A24) van de fracties Arnhem Centraal, ChristenUnie en Volt is met 30 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Schoon én hernieuwbaar energiesysteem' (23A28g) van de fractie GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 21 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Voortschrijdend inzicht' (23A29) van de fractie GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 32 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Nieuwe functies bij toename van biodiversiteit en natuurwaarden' (23A31) van de fractie VVD is met 13 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen.

	Het amendement 'Behoud Koningspleij-Noord als toekomstig bedrijventerrein' (23A32) van de fractie VVD is met 33 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Arnhemse automobiliteit' (23A44) van de fractie DENK is met 13 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen. De motie 'Kansen voor ontwikkeling met verbetering natuur' (23M135) van de fractie D66 is met 32 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 22 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.
7.2 Vaststellen: Bestemmingsplan 'Facetplan vakantiepark Kemperbergerweg 771’	De motie 'Geen Arnhemmers en kinderen van camping Arnhem naar de daklozenopvang' (23M102) van de fracties SP en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen. De motie 'Schaarsbergen ook laten bijdragen in het oplossen van de woningnood, maak van de camping een mooie woonbuurt' (23M103) van de fracties SP en ChristenUnie is met 9 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 34 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
7.3 Vaststellen: bestemmingsplan 'Chw Zijdekwartier'	Het voorstel is met 34 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
7.4 Vaststellen: EcoVrede	Het voorstel is met 30 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
7.5 Vaststellen: Kaders voor de besteding van het Klimaatadaptatiefonds	Het voorstel is met 31 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
7.6 Vaststellen: Koersnota Van Wijken Weten 2023 - 2030	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 6 december 2023

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**20 december 2023**
Zaaknummer	**3876416**

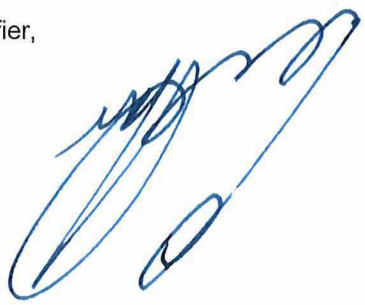
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 15 december 2023, zaaknummer: 3876416

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 30 november 2023 t/m 13 december 2023 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **3876416**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 20 december 2023

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 30 november 2023 t/m 13 december 2023 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (30 november 2023 t/m 13 december 2023)

Gemeente Arnhem

Besluit van	**20 december 2023**
Zaaknummer	**3876416**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 15 december 2023, zaaknummer: 3876416

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 30 november 2023 t/m 13 december 2023 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (30 november 2023 tot en met 13 december 2023)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
30-11-2023	P. Arink	Arnhemsche Courant wint rechtszaak tegen gemeente Arnhem. Alweer!	Voor kennisgeving aannemen
04-12-2023	Groene Metropoolregio	Kwartaalbericht GM - 3e kwartaal 2023	Voor kennisgeving aannemen
07-12-2023	Groene Metropoolregio	Stand van zaken regionale woonzorgvisie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	Voor kennisgeving aannemen

RAADSKAMERADVIES

Raadsvoorstel 6 december 2023

Raadsvoorstel "Opdrachtverlening Dierentehuis”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Bal (DENK), Van Plateringen (Burgerbelang Arnhem), Pape (VVD), Jansen (ChristenUnie), Koorn (CDA), Snelting (Volt), Weijers (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), Van Munster (PvdA), Groot (Arnhem Centraal).
De fracties SP, PVV en Forum voor Democratie zijn niet bij de bespreking vertegenwoordigd.

Verder zijn aanwezig: van der Wel (wethouder), Hulshof (bestuursadviseur)

Bespreking
Er hebben zich geen insprekers gemeld waardoor direct wordt overgegaan tot de meningsvormende bespreking.
Door de raadskamer worden onder andere vragen gesteld over; de wijze waarop de verdeelsleutel wordt bepaald, het risico van meer- en minderkosten voor Arnhem, de oorzaken van de kostenstijging, over de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers, de gedane toezegging van een benchmark.
De portefeuillehouder antwoordt dat de verdeelsleutel gebaseerd is op historische gegevens van opgevangen dieren van de afgelopen drie jaar. Hierin worden geen grote schommelingen voorzien. 20% van de begroting wordt beïnvloed door het aantal op te vangen dieren, de andere 80% is exploitatiekosten en personeelslasten. Door een afname in het aantal vrijwilligers moeten er meer vaste krachten worden aangetrokken. De inzet van vrijwilligers wordt ook besproken tijdens het jaarlijkse en halfjaarlijks overleg met het Dierentehuis.

Toezeggingen

Benchmark dierentehuizen
In januari 2024 zal een benchmark worden uitgezet (extern) waarvan de resultaten voor de perspectiefnota met de raad zullen worden gedeeld. In verband met de mogelijke kosten die verbonden zijn aan een benchmark zal de wethouder in overleg treden met de fractie van D66 ten aanzien van het niveau van de benchmark.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de bespreking geconcludeerd dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering als hamerstuk.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N. Eppich

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	4003544

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

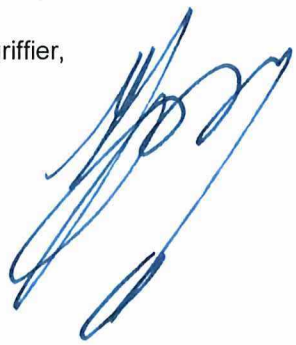
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 november 2023, nummer: 4003544;

gelet op artikel 169, lid 4 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Geen wensen bedenkingen in te dienen tegen het voornemen van het college om een langjarige overeenkomst te sluiten met het Dierentehuis Arnhem.
2. Geen wensen en bedenkingen in te dienen tegen het voornemen van het college om de Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Stichting Dierentehuis en omgeving vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4003544

Onderwerp: Opdrachtverlening Dierentehuis

Kernboodschap

De opvang van dieren in Arnhem te verzekeren door het afsluiten van een langjarige overeenkomst met het Dierentehuis Arnhem

Voorstel

1. In te stemmen met het voorstel om geen wensen en bedenkingen in te dienen tegen de Overeenkomst Dierenopvang met Stichting Dierentehuis Arnhem.
2. In te stemmen met het voorstel om geen wensen en bedenkingen in te dienen tegen de Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Stichting Dierentehuis en omgeving.

Inleiding

Het college is voornemens om een overeenkomst aan te gaan met het Dierentehuis Arnhem e.o. en de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten vast te leggen. De bevoegdheid om deze overeenkomsten aan te gaan ligt bij het college. Gelet op uw betrokkenheid bij dit onderwerp wil het college u hierbij graag op grond van artikel 169 lid 4 Gemeentewet in de gelegenheid stellen uw wensen en bedenkingen kenbaar te maken over het voorgenomen besluit tot het aangaan van de overeenkomst met het Dierentehuis en de samenwerkingsafspraken tussen de negen betrokken gemeenten. Het college meent met het sluiten van de Overeenkomst Dierenopvang en de samenwerkingsafspraken goede afspraken te maken om de opvang van dieren in Arnhem te verzekeren, en daarmee te handelen in overeenstemming met de wensen van de raad. Mocht u toch wensen of bedenkingen hebben, dan nodigen wij u uit die door middel van een amendement kenbaar te maken.

Het Dierentehuis Arnhem e.o. verzorgt de opvang van dieren voor Arnhem en 8 andere regiogemeenten. Onze overeenkomst met het Dierentehuis liep op 1 juli jl. af. Om deze reden is in 2021 een aanbestedingsprocedure gestart voor de inkoop van de opvang van dieren. Dit heeft niet geleid tot een gunning. Het Dierentehuis is nu de enige aanbieder in de regio. Om de opvang van de dieren zeker te stellen zijn in afstemming met de buurgemeenten gesprekken gevoerd met het Dierentehuis. Er is overeenstemming over de overeenkomst met het Dierentehuis.
De basis voor deze overeenkomst ligt in de Intentieverklaring van 27 september 2023, waarbij Arnhem en alle andere betrokken gemeenten hebben uitgesproken dat zij een langjarige overeenkomst willen sluiten met het Dierentehuis en dat de jaarlijkse bijdrage wordt bepaald op

basis van de vastgestelde begroting. In de overeenkomst wordt de inhoud van de opdracht en de eisen die aan de uitvoering daarvan worden gesteld uitvoerig vastgelegd. Daarnaast worden afspraken gemaakt over de evaluatie, sturing en overleg.
Nu er sprake is van gezamenlijk opdrachtgeverschap door 9 gemeenten moeten er ook afspraken worden vastgelegd tussen de gemeenten. Deze afspraken hebben betrekking op de verdeling van de gemeentelijk bijdragen en het contractbeheer. Die afspraken zijn vastgelegd in het document “Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Dierentehuis Arnhem”.
In Arnhem én de regio is gekozen voor verbetering van de opvang van dieren in vergelijking tot de bestaande opzet met een verouderd gebouw. Dit leidt onvermijdelijk tot meerkosten. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door rentestijging en kostenstijgingen in de bouw en de noodzaak om meer beroepskrachten in te zetten. In dit voorstel is een overzicht openomen van de extra kosten en is toegelicht op welk moment aan u een voorstel voor de financiering van de extra kosten wordt voorgelegd.

Beoogd effect

Het langdurig zeker stellen van een kwalitatief goede dierenopvang in Arnhem.

Argumenten

1.1 Aangaan Overeenkomst Dierenopvang

Met het bestuur van de Stichting Dierentehuis Arnhem is overeenstemming bereikt over bijgaande Overeenkomst Dierenopvang. Het Dierentehuis is begonnen met de voorbereiding van de realisatie van de noodzakelijke nieuwbouw voor de huisvesting van de dierenopvang. Voor het verkrijgen van een hypothecaire lening hiervoor bij de BNG heeft de gemeente Arnhem een garantstelling afgegeven, de overige gemeenten uit de regio hebben hiervoor een contra-garantie afgegeven. Gezien de omvang van deze investering en de looptijd van de garantstelling, wordt de Overeenkomst Dierenopvang aangegaan voor een periode van 10 jaar. Na 10 jaar wordt de overeenkomst stilzwijgend verlengd met maximaal 4 maal een periode van telkens 5 jaar, tenzij één van de partijen voor afloop van de betreffende periode opzegt.
In deze overeenkomst wordt de inhoud van de opdracht en de eisen die aan de uitvoering daarvan worden gesteld uitvoerig vastgelegd. Daarnaast worden afspraken gemaakt over de evaluatie, sturing en overleg. Elk half jaar vindt ambtelijk overleg plaats, waarin aan de hand van aan te leveren kwartaalrapportages de dienstverlening wordt geëvalueerd. In deze overleggen worden ook de begroting en de jaarrekening besproken en wordt op basis hiervan het voorschot en de definitieve vergoeding gezamenlijk vastgesteld. Gedurende in elk geval de eerste 5 jaar vindt ook jaarlijks bestuurlijk overleg plaats. Zowel ambtelijk als bestuurlijk worden de overleggen namens de 9 gemeenten gevoerd door een kopgroep van 3 gemeenten. Met de frequentie van deze overleggen en de aan te leveren rapportages houden we grip op de omvang en kwaliteit van de dienstverlening en op de kosten daarvan, zodat de gemeenten niet voor financiële verrassingen komen te staan.

2.1 Afspraken tussen gemeenten

Er is sprake van gezamenlijk opdrachtgeverschap aan het Dierentehuis door de negen gemeenten. Over dit gezamenlijk opdrachtgeverschap zijn de volgende afspraken tussen de gemeenten vastgelegd.

Contractbeheer

In de overeenkomst met SDA zijn afspraken vastgelegd over het contractbeheer. Om hieraan uitvoering te geven is er een bestuurlijke en een ambtelijke kopgroep. De kopgroep bestaat uit drie gemeenten, waaronder in elk geval de gemeente Arnhem. De kopgroep voert het bestuurlijk en ambtelijk overleg met het Dierentehuis zoals overeengekomen in de Overeenkomst Dierenopvang. Elke drie jaar kunnen de gemeenten besluiten de samenstelling van de bestuurlijk- en de ambtelijke kopgroep te wijzigen. Ten aanzien van de goedkeuring van de begroting en de vaststelling van het te betalen voorschot en de definitieve vergoeding legt de ambtelijke kopgroep een voorstel voor gelijkluidende besluitvorming voor aan alle gemeenten.

V*erdeling vergoeding*

Op basis van de begroting en de jaarrekening en in overleg met SDA wordt de te betalen vergoeding aan SDA jaarlijks gezamenlijk vastgesteld. Op basis van de verdeling die de gemeenten afspreken, brengt SDA de vergoeding bij elke gemeente in rekening.

De verdeling van deze vergoeding over de gemeenten wordt gebaseerd op het (gemiddeld) aantal opgevangen dieren per gemeente.

Kanttekeningen en risico's

1.1	Door het sluiten van een langjarige overeenkomst met SDA wordt de toekomstige flexibiliteit ten aanzien van een andere invulling van dierenopvang beperkt.
1.2	Indien in de toekomst andere investeringen noodzakelijk zijn kan dit leiden tot meerkosten in de begroting van SDA. Deze worden besproken in de halfjaarlijkse overleggen met SDA in het kader van contractbeheer en behoeven de goedkeuring van de gemeenten.
1.3	Een verandering van onderlinge kostenverdeling tussen de deelnemende gemeenten kan leiden tot meer/minderkosten voor de gemeente Arnhem.
1.4	Na de ingetrokken aanbestedingsprocedure van 2021 wordt nu rechtstreeks met het Dierentehuis gecontracteerd. Aanbestedingsrechtelijk lopen we hiermee het risico dat een concurrent hiertegen bezwaar maakt. Vanwege het feit dat er geen andere aanbieders van dierenopvang in de regio zijn, achten wij dat risico beperkt.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Ontwikkelingen begroting Dierentehuis

Stichting Dierentehuis Arnhem en Omstreken (SDA) heeft als dekking van haar kosten twee inkomstenbronnen: de bijdragen van de gemeenten en bijdragen van particulieren.
De bijdrage van de particulieren is jaarlijks rond de € 100.000, hetgeen ook het bedrag is dat in de begroting 2023-2026 is opgenomen.

De bijdrage van de gemeenten aan SDA stijgt in de begroting 2023-2026 van € 607.000 in 2023 naar € 998.000 in 2026. Deze verhoging vindt gefaseerd plaats en het verloop van de bijdragen vanaf 2020 ziet er momenteel als volgt uit:

Jaar	Bijdragen gemeenten SDA
Realisatie 2020	€ 387.000
Realisatie 2021	€ 432.000
Realisatie 2022	€ 372.000
Begroting 2023	€ 607.000
Begroting 2024	€ 700.000
Begroting 2025	€ 965.000
Begroting 2026	€ 998.000

Ten opzichte van 2022 wordt de stijging in 2023 met name veroorzaakt door hogere personeelslasten: de formatie wordt uitgebreid (receptie, secretariaat en management), de vrijwilligersvergoeding wordt verhoogd en de financiële beloning voor betaalde krachten wordt verhoogd.
Door het aantrekken van een lening voor de investering in de nieuwbouw van het asiel ontstaan hogere rentelasten vanaf 2024. Hierbij is SDA in haar begroting 2023-2026 uitgegaan van een rentepercentage van 4%.
De verwachting is dat de nieuwbouw voor 2025 gereed is zodat vanaf 2025 wordt afgeschreven op het pand (30 jaar lineair) en naast een rentelast ook een afschrijvingslast ontstaat.

Ontwikkeling kosten en dekking gemeente Arnhem
De gemeente Arnhem heeft ongeveer 50% aandeel in de totale gemeentelijke bijdragen aan SDA. Concreet betekent dit een bijdrage in 2023 van -afgerond- € 300.000, in 2024 € 350.000, in 2025 € 480.000 en in 2026 € 500.000 op basis van de huidige begroting 2023-2026 van SDA.

Het jaarlijkse budget dat hiervoor momenteel in de gemeentelijke begroting aanwezig is, is € 300.000 (inclusief aanvullend structureel budget van € 50.000 vanuit het college-akkoord). Dit betekent dat in 2025 het budget met € 180.000 moet worden verhoogd en in 2026 en verdere jaren met € 200.000.

In overeenstemming met de aangenomen motie 23M104 “Financiële dekking voor Dierentehuis Arnhem en omstreken” zal deze verhoging van het budget vanaf 2025 betrokken worden bij de

Perspectiefnota 2025-2028. De verwachte overschrijding van het budget in 2024 van € 50.000 zal meegenomen worden in de eerstvolgende Turap in 2024.

Uitvoering

Na definitieve besluitvorming door het college zal de overeenkomst worden ondertekend. Daarnaast zal de kopgroep (ambtelijk en bestuurlijk) worden benoemd voor een periode van drie jaar.

Communicatie

In overleg met het Dierentehuis en de regiogemeenten zal een persbericht worden opgesteld.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- concept overeenkomst Dierentehuis
- concept "Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Dierentehuis
- intentieverklaring

RAADSVOORSTEL

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	4003544

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 november 2023, nummer: 4003544;

gelet op artikelen 12 en art. 169, lid 4 van de Gemeentewet;

besluit:

1. In te stemmen met het voorstel om geen wensen en bedenkingen in te dienen tegen het voornemen van het college om een langjarige overeenkomst te sluiten met het Dierentehuis Arnhem.
2. In te stemmen met het voorstel om geen wensen en bedenkingen in te dienen tegen het voornemen van het college om de Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Stichting Dierentehuis en omgeving vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Overeenkomst Dierenopvang

gemeente Arnhem – Stichting Dierentehuis Arnhem

Datum december 2023

Dierentehuis Arnhem en omstreken

Ondergetekenden:

De gemeente Arnhem, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door <naam + functie>, daartoe bevoegd op grond van het 'Ondermandaat-, ondervolmacht- en ondermachtigingsbesluit gemeentesecretaris Arnhem 2023' en ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders van Arnhem op <datum>,

hierna te noemen: **Opdrachtgever** of **de gemeente**;

en

Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken, gevestigd te Velp, Larensteinselaan 32, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door <naam + functie>,

hierna te noemen: **Opdrachtnemer**

Overwegen het volgende:

1. Opdrachtgever is voornemens de uitvoering van Dierenopvang uit te besteden op basis van deze overeenkomst met bijlagen.
2. Opdrachtnemer heeft zijn bedrijf gemaakt van het ophalen, verzorgen en opvangen van dieren.
3. Opdrachtgever wenst, gelet op het bovengenoemde, gebruik te maken van de diensten van Opdrachtnemer.
4. De gemeenten Rozendaal, Rheden, Overbetuwe, Westervoort, Zevenaar, Duiven, Doesburg, Lingewaard en Arnhem werken in regionaal verband samen om te komen tot opdrachtverlening van de dierenopvang in hun gemeenten. Deze gemeenten bepalen gezamenlijk hoe zij de totale kosten van de dienstverlening onderling verdelen. Elke gemeente sluit zijn eigen overeenkomst met Opdrachtnemer. Deze overeenkomsten zijn gelijkluidend.
5. Ten behoeve van de uitvoering van de overeengekomen dienstverlening is Opdrachtnemer verantwoordelijk voor de huisvesting. Opdrachtnemer is begonnen met de voorbereiding van de realisatie van nieuwbouw. Hiertoe heeft zij een hypothecaire lening bij de BNG afgesloten. Voor het verkrijgen van deze lening heeft de gemeente Arnhem een garantstelling afgegeven, de overige gemeenten hebben hiervoor een contra-garantstelling afgegeven. Tot de oplevering van de nieuwbouw zorgt Opdrachtnemer voor de noodzakelijke tijdelijke huisvesting.
6. Partijen wensen hun afspraken over de uitvoering van de dierenopvang in deze overeenkomst vast te leggen.

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1 Opdracht, voorwaarden en bijlagen

1. Opdrachtgever geeft opdracht aan Opdrachtnemer, die deze opdracht tot het uitvoeren van de dienstverlening zoals in deze overeenkomst en bijlagen omschreven, aanvaardt.
2. De dienstverlening die Opdrachtnemer aan Opdrachtgever biedt bestaat uit het ophalen en opvangen van zwerfdieren en dode en gewonde wilde dieren binnen het grondgebied van de gemeente, met uitzondering van aangereden groot wild. Dode dieren worden alleen opgehaald indien er gevaar is voor de volksgezondheid of er aanzienlijke risico's bestaan voor de verkeersveiligheid.
3. Een nadere omschrijving van de opdracht en de te leveren diensten is opgenomen als Bijlage 1 bij deze overeenkomst. Opdrachtnemer dient haar dienstverlening uit te voeren overeenkomstig de daaraan gestelde voorwaarden vastgelegd in deze Opdrachtomschrijving en het Programma van Eisen (Bijlage 2).
4. Op deze overeenkomst zijn de Algemene Inkoopvoorwaarden van de gemeente van toepassing (Bijlage 3).
5. De navolgende documenten vormen gezamenlijk de overeenkomst en vormen één onverbrekelijk geheel. Voor zover deze documenten met elkaar in tegenspraak zijn, prevaleert het eerdergenoemde document boven het later genoemde:
   a. De onderhavige overeenkomst
   b. Opdrachtomschrijving (Bijlage 1)
   c. Programma van eisen (Bijlage 2)
   d. Algemene Inkoopvoorwaarden gemeente Arnhem (Bijlage 3)

Artikel 2 Duur van de overeenkomst

1. Deze overeenkomst treedt in werking per 1 januari 2024 voor de periode van 10 jaar.
2. De overeenkomst wordt na de periode genoemd in lid 1 stilzwijgend verlengd met maximaal 4 maal een periode van telkens 5 jaar, tenzij één van de partijen vóór 1 juli voor afloop van de betreffende periode schriftelijk heeft opgezegd.

Artikel 3 Begroting, jaarrekening en vergoeding

1. Voor 1 juni van ieder jaar stelt Opdrachtnemer een (concept) begroting op voor het komende jaar en stuurt deze naar Opdrachtgever. Opdrachtgever laat uiterlijk 1 september weten of zij akkoord gaat met de begroting. De begroting en eventuele bezwaren die Opdrachtgever hiertegen heeft worden in het overleg bedoeld in artikel 6 van deze overeenkomst besproken, met als doel gezamenlijk alsnog uiterlijk op 31 december van het betreffende jaar tot overeenstemming te komen.
2. Het jaarlijks door Opdrachtnemer in rekening te brengen voorschot op de door Opdrachtgever te betalen vergoeding wordt berekend op basis van de door Opdrachtgever goedgekeurde begroting en de verdeelsleutel die de gemeenten genoemd in overweging 4 hebben afgesproken.
3. Voor 1 juni van ieder jaar stuurt Opdrachtnemer een jaarrekening met een samenstellingsverklaring van een accountant toe aan Opdrachtgever. De jaarrekening wordt in het overleg bedoeld in artikel 6 van deze overeenkomst besproken. De definitieve vergoeding wordt door Partijen gezamenlijk vastgesteld en berekend op basis van deze jaarrekening.

4. Gelden die Opdrachtnemer ontvangt op basis van schenkingen, legaten, donaties, publieksacties en dergelijke, worden buiten beschouwing gelaten in het begrotingsoverleg en bij de vaststelling van het voorschot en de definitieve vergoeding.

Artikel 4 Facturering en betaling

1. Opdrachtnemer brengt aan het begin van elk kwartaal 25% van het op basis van artikel 3 lid 1 van deze overeenkomst vastgestelde voorschot bij Opdrachtgever in rekening door middel van een voorschotfactuur.
2. Indien de op basis van artikel 3 lid 3 van deze overeenkomst vastgestelde definitieve vergoeding hoger is dan de in rekening gebrachte voorschotfacturen, stuurt Opdrachtnemer hiervoor een factuur.
3. Indien de op basis van artikel 3 lid 3 van deze overeenkomst vastgestelde definitieve vergoeding lager is dan de in rekening gebrachte voorschotfacturen, stelt Opdrachtnemer een creditfactuur op ten behoeve van Opdrachtgever ter hoogte van het verschil en zorgt zij voor betaling daarvan.
4. Facturering- en betalingscondities zijn opgenomen in de Algemene Inkoopvoorwaarden van de gemeente.
5. Op de factuur dient het volgende te worden vermeld:
   a. Gemeente Arnhem, t.a.v. afdeling, naam contactpersoon, adres, plaats
   b. De orderreferenties
   c. Indien vermeld het verplichtingennummer, het orderbonnummer en het zaaknummer
   d. De facturen dienen in PDF aangeleverd te worden via het emailadres facturen@arnhem.nl.
   e. De factuur mag niet eveneens per post verzonden worden.
6. Naast bovenstaande is het ook mogelijk om via e-Facturatie te factureren indien Opdrachtnemer over deze mogelijkheden beschikt. Daarover dient nadere afstemming plaats te vinden met de crediteurenadministratie van de gemeente.

Artikel 5 Managementinformatie

1. Opdrachtnemer levert éénmaal per kwartaal een rapportage en analyse van de totale dienstverlening.
2. Deze kwartaalrapportage omvat minimaal de volgende onderdelen:
   a. Een cijfermatig overzicht van het aantal dieren, uitgesplitst naar diersoort en per gemeente;
   b. Binnengekomen klachten en meldingen, inclusief afhandelingswijze;
   c. Een beknopt overzicht van het verloop van aantallen in de tijd;
   d. Relevante ontwikkelingen ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor.
3. Deze managementinformatie zal ongevraagd en proactief door Opdrachtnemer opgesteld en verstuurd worden, uiterlijk 6 weken na afloop van het voorafgaande kwartaal.
4. Opdrachtnemer doet onderzoek naar de gewenste governance structuur van haar organisatie. Daarover informeert zij Opdrachtgever.
5. Opdrachtnemer informeert Opdrachtgever over door haar gemaakte keuzes bij de wijze van uitvoering van de opdracht en over door haar gevoerd beleid, onder meer ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Artikel 6 Contractbeheer: evaluatie, sturing en overleg

1. Elk half jaar vindt ambtelijk overleg plaats over de uitvoering van de dienstverlening en de voortgang. Aan de hand van de kwartaalrapportages wordt in dit overleg de dienstverlening geëvalueerd. In dit overleg worden ook de begroting en de jaarrekening besproken en wordt op basis hiervan het voorschot en de definitieve vergoeding gezamenlijk vastgesteld, een en ander zoals bedoeld in artikel 3 van deze overeenkomst.
2. Gedurende de eerste 5 jaar van de looptijd van deze overeenkomst, derhalve in elk geval tot en met 2028, vindt jaarlijks een bestuurlijk overleg plaats. Tijdens deze evaluatiegesprekken kan over alle aspecten van de dienstverlening door Opdrachtnemer en door haar gevoerd beleid worden gesproken. Na 5 jaar bepalen partijen in onderling overleg of de frequentie van dit bestuurlijk overleg omlaag kan.
3. Zoals benoemd in overweging 4 werken 9 gemeenten in regionaal verband samen om te komen tot opdrachtverlening van de dierenopvang in hun gemeenten. Deze gemeenten maken onderling afspraken over gezamenlijk contractbeheer en de voorbereiding van gelijkluidende besluitvorming. Daarbij werken zij zowel ambtelijk als bestuurlijk met een kopgroep van 3 gemeenten. Deze kopgroep voert de overleggen bedoeld in lid 1 en lid 2 van dit artikel.

Artikel 7 Aansprakelijkheid

1. Vanaf het moment van in bewaring nemen tot en met veertien dagen (maximaal 7 weken bij kittens/pups) daaropvolgend, is Opdrachtnemer verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade, die door een dier wordt aangericht aan eigendommen van de gemeente of van derden.
2. Opdrachtnemer zorgt voor een dekkende WA-verzekering en vrijwaart de Opdrachtgever tegen alle aanspraken van derden voor genoemde schade.

Artikel 8 Wijzigingen van de overeenkomst

1. Indien op grond van wetswijzigingen, veranderde beleidsinzichten en/of gewijzigde of onvoorziene omstandigheden deze overeenkomst aanpassing behoeft, bespreken partijen dit in het overleg bedoeld artikel 6 van deze overeenkomst om te bezien of, en op welke wijze, deze overeenkomst kan worden gewijzigd en/of aangevuld.
2. Wijziging(en) van en/of aanvulling op deze overeenkomst waarover tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer overeenstemming is bereikt, worden schriftelijk in tweevoud vastgelegd en als bijlage aan deze overeenkomst gehecht.

Artikel 9 Geschillen

Tenzij partijen een andere vorm van geschilbeslechting overeen komen, leggen zij een geschil in het kader van de uitvoering van deze overeenkomst voor aan deskundigen voor een bindende uitspraak. Hiertoe benoemt elke partij binnen een maand na het ontstaan van het geschil één deskundige, die samen de derde deskundige benoemen. Minimaal één van de 3 deskundigen is een jurist. Deze deskundigen krijgen de opdracht binnen 6 maanden een bindende uitspraak te doen.

Artikel 10 Algemeen

1. Kennisgevingen die partijen op grond van deze overeenkomst aan elkaar zullen doen vinden schriftelijk plaats.
2. Mondelinge mededelingen, toezeggingen of afspraken hebben geen rechtskracht tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd door beide partijen.
3. Het nalaten van één van de partijen om binnen een in de overeenkomst genoemde termijn nakoming van enige bepaling te verlangen, tast het recht om alsnog nakoming te eisen niet aan, tenzij de betreffende partij uitdrukkelijk en schriftelijk met niet- nakoming akkoord is gegaan.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt, per bladzijde geparafeerd en ondertekend op:

datum	datum
De gemeente Arnhem,	**Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken**
<Naam> <functie>	<Naam> <functie>

Bijlage 1 Opdrachtomschrijving

In de overeenkomst, deze opdrachtbeschrijving en het programma van eisen wordt verstaan onder:

a. Zwerfdier: een verdwaald, ontsnapt of aan het lot overgelaten gezelschapsdier dat in de gemeente rondzwerft.
b. Gezelschapsdier: een dier dat (vermoedelijk) een eigenaar heeft of heeft gehad, niet zijnde landbouwhuisdieren en in het wild levende dieren.
c. In het wild levend dier: een dier, niet zijnde (zwervende) gezelschapsdieren, landbouwhuisdieren of groot wild (edelhert, damhert, ree, wild zwijn, moeflon en muntjak).
d. Dood dier: stoffelijk overschot van een dier.
e. In bewaring nemen: vangen, ophalen, transporteren, in ontvangst nemen, huisvesten, (veterinair) verzorgen; in geval van dode dieren: ophalen, in ontvangst nemen, opslaan en verwerken.
f. Openbare ruimte: het gebied binnen de grenzen van de gemeente, met uitzondering van particuliere gronden.

De te leveren diensten:

1. Het in bewaring nemen van zwerfdieren voor een periode van maximaal twee weken (kittens en pups met moederdieren maximaal zeven weken), tenzij:
   a. het dier eerder wordt opgeëist door de eigenaar;
   b. het dier slechts met onevenredig hoge kosten gedurende dat tijdvak kan worden bewaard;
   c. om geneeskundige redenen euthanasie vereist is.
2. Het in bewaring nemen van zieke en/of gewonde in het wild levende dieren die in de openbare ruimte van de gemeente zijn aangetroffen, tenzij:
   a. het dier slechts met onevenredig hoge kosten kan worden bewaard;
   b. om geneeskundige redenen euthanasie vereist is.

   De in bewaring genomen dieren worden zo snel mogelijk uitgezet in hun natuurlijke omgeving.
3. In bewaring genomen zwerfdieren onmiddellijk na het verstrijken van de bewaarperiode van twee weken in eigendom aanvaarden met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te zorgen.
4. In bewaring genomen zwerfkatten neutraliseren.
5. Op verzoek van de deurwaarder ophalen en gedurende maximaal 13 weken in bewaring nemen van ten gevolge van huisontruimingen vrijkomende gezelschapsdieren, indien het dier niet elders ondergebracht kan worden. Het dier tijdens of na deze periode retourneren aan de eigenaar. Indien dit niet mogelijk is, het dier in eigendom aanvaarden met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te zorgen. Van deze 13 weken mag worden afgeweken indien het dier niet in eigendom kan worden aanvaard, bijvoorbeeld omdat de eigenaar geen afstand kan doen.
6. Op verzoek van de politie ophalen en gedurende maximaal 13 weken in bewaring nemen van bij onvrijwillige vrijheidsbeneming van mensen met psychische problemen vrijkomende gezelschapsdieren. Het dier tijdens of na deze periode zo mogelijk retourneren aan de eigenaar. Indien dit niet mogelijk is, het dier in eigendom aanvaarden met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te

zorgen. Van deze 13 weken mag worden afgeweken indien het dier niet in eigendom kan worden aanvaard, bijvoorbeeld omdat de eigenaar geen afstand kan doen.

7. Ophalen, in bewaring nemen en -indien de gemeente daartoe besluit- euthanasie van door de gemeente in beslag genomen honden.
8. Gedurende tenminste 14 dagen in bewaring nemen van dode zwerfdieren die in de openbare ruimte zijn aangetroffen; het dode dier conform wet- en regelgeving aanmelden bij en na 14 dagen aanbieden aan een verwerkingsbedrijf voor categorie 1- en 2-materiaal.
9. Het conform geldende regelgeving, richtlijnen, protocollen en/of handleidingen in bewaring nemen van dode in het wild levende dieren die in de openbare ruimte zijn aangetroffen en die een risico vormen voor de volksgezondheid.
10. Indien een (dood) dier wordt geretourneerd aan de eigenaar worden de kosten van het in bewaring nemen van het dier aan de eigenaar in rekening gebracht (en niet aan Opdrachtgever).

Bijlage 2 Programma van eisen

Naast hetgeen in de overeenkomst en opdrachtomschrijving is omschreven dient de opvanglocatie en de dienstverlening te voldoen aan de volgende eisen:

1. Opdrachtnemer biedt 7 dagen per week gedurende 24 uur per dag de mogelijkheid om een telefonische melding van een zwervend of dood dier te doen.
2. Opdrachtnemer is in staat om dagelijks (met uitzondering van zon- en feestdagen) minimaal 4 uur per dag dieren op de opvanglocatie in ontvangst te nemen.
3. Gemelde zwerfdieren, in het wild levende dieren en dode dieren worden na melding zoveel mogelijk dezelfde dag maar in ieder geval binnen 12 uur in bewaring genomen.
4. Het in bewaring nemen van dieren voldoet aan alle vigerende wettelijke eisen.
5. Het in bewaring nemen van dieren voldoet aan de laatste versies van:
   a. het Nationaal Keurmerk Dierenambulances of gelijkwaardig;
   b. het Keurmerk Opvang of gelijkwaardig; en
   c. de NFDO-erkenning of gelijkwaardig.
6. Opdrachtnemer werkt conform van toepassing zijnde landelijk, regionaal, en gemeentelijk beleid en/of protocollen, in elk geval voor:
   a. Veterinaire zorg
   b. Euthanaseren
7. Opdrachtnemer neemt alleen zwerfdieren aan met een ingevulde en ondertekende vindersverklaring.
8. Als een dier die onder de CITES-overeenkomst valt in bewaring wordt genomen, zorgt opdrachtnemer voor een geldig EU-certificaat.
9. Opdrachtnemer heeft altijd een chipreader in het ambulancevoertuig.
10. Opdrachtnemer transporteert dieren gescheiden van elkaar in transportkooien.
11. Van de bemensing van elk voertuig (het ambulance voertuig) dient ten minste één lid een dieren EHBO-certificaat te hebben.
12. Gezelschapsdieren die direct op de vind- of vanglocatie kunnen worden herleid naar een eigenaar in de directe omgeving worden direct teruggebracht naar deze eigenaar.
13. Opdrachtnemer brengt in dat geval een vergoeding voor gemaakte kosten in rekening bij de eigenaar.
14. Opdrachtnemer stelt in bewaring genomen gezelschapsdieren niet ter beschikking voor laboratoriumproeven (vivisectie).
15. Opdrachtnemer draagt in bewaring genomen dieren uitsluitend over aan eigenaren die naar het oordeel van opdrachtnemer geschikt zijn voor het houden van het dier.
16. Opdrachtnemer informeert aanstaande eigenaren van zwerfdieren over verzorging en behandeling van het dier.
17. Opdrachtnemer zorgt voor een adequate wijze van bekendmaking van in bewaring genomen gezelschapsdieren zodat teruggave van het dier aan de eigenaar zo spoedig mogelijk plaats kan vinden.
18. Opdrachtnemer heeft een website met duidelijke informatie over haar dienstverlening in het kader van deze opdracht en waar en hoe er met opdrachtnemer contact kan worden opgenomen.
19. Opdrachtnemer geeft telefonisch en via website advies over hoe om te gaan met zwerfdieren

en dode dieren en op welke wijze dieren in nood, verwaarloosde dieren en dierenmishandeling gemeld kunnen worden.

20. Opdrachtnemer biedt de mogelijkheid om klachten over haar dienstverlening telefonisch of via een klachtenformulier, goed vindbaar op de website van opdrachtnemer, te melden.
21. Opdrachtnemer behandelt klachten volgens een door opdrachtnemer vastgesteld klachtenreglement, te raadplegen via de website van opdrachtnemer.
22. Opdrachtnemer heeft een plan van aanpak “Maatschappelijke meerwaarde” dat jaarlijks wordt besproken en geëvalueerd met de gemeenten en zo nodig bijgesteld.
23. Opdrachtnemer houdt een registratie bij van de gereden ritten voor het vervoer van (dode) in het wild levende dieren en zwerfdieren, waarbij elk vervoerd dier individueel in de rittenregistratie traceerbaar dient te zijn, door vermelding van datum, diersoort, categorie en toestand van het dier en indien aanwezig chipnummer. Opdrachtgever krijgt op verzoek inzage in deze registratie.
24. Opdrachtnemer voert een administratie, met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving, van in bewaring genomen dieren, waaruit in ieder geval duidelijk blijkt per dier: diersoort, categorie en toestand dier, datum en tijdstip binnenkomst, vindlocatie, eventuele chipgegevens, aantal opvangdagen en datum van beëindiging opvang. De gemeente krijgt op verzoek inzage in deze administratie.
25. Opdrachtnemer communiceert proactief met de omgeving over zaken die hen aangaan, zoals overlast, uitlaatroutes, et cetera.
26. Melders met een melding over dieren die buiten deze dienstverlening vallen worden door opdrachtnemer zo mogelijk doorverwezen naar de toepasselijke instantie.

Afspraken gezamenlijk opdrachtgeverschap Stichting Dierentehuis

De portefeuillehouders dierenwelzijn van de gemeenten Rozendaal, Rheden, Overbetuwe, Westervoort, Zevenaar, Duiven, Doesburg, Lingewaard en Arnhem, hierna te noemen:
de gemeenten

Overwegen het volgende:

1. De gemeenten werken in regionaal verband samen om te komen tot opdrachtverlening van de dierenopvang in hun gemeenten en het gezamenlijk contractbeheer daarvan.
2. De gemeenten dragen ook in de toekomst de taken op het gebied van dierenopvang op aan Stichting Dierentehuis Arnhem (SDA) op grond van een overeenkomst dierenopvang.
3. Met SDA is overeenstemming bereikt over het uitgangspunt dat de te betalen vergoeding jaarlijks wordt bepaald op basis van de vastgestelde jaarrekening.
4. Elke gemeente sluit haar eigen overeenkomst met SDA. Deze is voor alle gemeenten gelijkluidend.
5. Ten aanzien van de wijze van gezamenlijk contractbeheer, de voorbereiding van gelijkluidende besluitvorming en de verdeling van de vergoeding over de gemeenten moeten nadere afspraken worden gemaakt.

Maken de volgende afspraken:

Werkwijze gezamenlijk opdrachtgeverschap

1. In de overeenkomst met SDA zijn afspraken vastgelegd over het contractbeheer. De overeenkomst voorziet in ambtelijk overleg elk half jaar over de uitvoering van de dienstverlening, de begroting en de jaarrekening, en de vaststelling van de te betalen vergoeding. Eénmaal per jaar vindt bestuurlijk overleg plaats, waarin over alle aspecten van de dienstverlening en gevoerd beleid kan worden gesproken.
2. Er is een bestuurlijke en een ambtelijke kopgroep. De kopgroep bestaat uit drie gemeenten, waaronder in elk geval de gemeente Arnhem. De kopgroep voert het bestuurlijk en ambtelijk overleg zoals bedoeld onder punt 1 en bereidt gelijkluidende besluitvorming voor.
3. Zowel de ambtelijke- als de bestuurlijke kopgroep informeert de overige gemeenten schriftelijk over de overleggen met SDA en doet waar nodig een voorstel voor gelijkluidende besluitvorming.
4. Ten aanzien van de goedkeuring van de begroting en de vaststelling van het te betalen voorschot en de definitieve vergoeding legt de ambtelijke kopgroep een voorstel voor gelijkluidende besluitvorming voor aan alle gemeenten.
5. Elke drie jaar kunnen de gemeenten besluiten de samenstelling van de bestuurlijke- en de ambtelijke kopgroep te wijzigen. De gemeente Arnhem is altijd onderdeel van de kopgroep.
6. Elke gemeente kan een wijziging van een of meerdere afspraken in dit document voorstellen. Nieuwe afspraken worden door de gemeenten schriftelijk vastgelegd. Vanaf dat moment maken de nieuwe afspraken onderdeel uit van dit document.

Verdeling van de vergoeding

1. Op basis van de begroting en de jaarrekening en in overleg met SDA wordt de te betalen vergoeding aan SDA jaarlijks gezamenlijk vastgesteld. Op basis van de verdeling die de gemeenten afspreken, brengt SDA de vergoeding bij elke gemeente in rekening.
2. De verdeling van deze vergoeding over de gemeenten wordt gebaseerd op het aantal opgevangen dieren per gemeente per jaar.
3. De vaststelling van de vergoeding per gemeente per jaar wordt gebaseerd op het gemiddeld aantal opgevangen dieren per gemeente over de drie jaren voorafgaand aan het begrotingsjaar.
4. Voor het begrotingsjaar 2024 wordt de vergoeding bepaald op basis van het aantal opgevangen dieren over de periode 2021, 2022 en 2023 op basis van prijs maal aantal.
5. Voor de jaren 2025 en verder wordt een prijs per dier bepaald op basis van de historische gegevens.

_____

datum

_____

wethouder
gemeente

Intentieverklaring

De portefeuillehouders dierenwelzijn van de gemeenten Rozendaal, Rheden, Overbetuwe, Westervoort, Zevenaar, Duiven, Doesburg, Lingewaard en Arnhem, hierna te noemen: de gemeenten

overwegende:

- dat de gemeenten de intentie hebben de samenwerking met de Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken (verder: SDA) ook na afloop van de huidige contracten voort te zetten;
- dat SDA voor het verkrijgen van een lening bij de BNG voor de noodzakelijke nieuwbouw al een garantstelling van de gemeente Arnhem heeft ontvangen, waarvoor de overige gemeenten een contra-garantstelling hebben afgegeven;
- dat de BNG aanvullende zekerheid vraagt omtrent de bereidheid van de afnemende partijen om ook in de toekomst de diensten van SDA af te nemen, voor zij de lening wil verstrekken;
- dat de gemeenten Rozendaal, Rheden, Lingewaard en Arnhem de onderhandelingen met SDA voert namens alle gemeenten, maar dat elke gemeente afzonderlijk besluit en contracteert;

spreken, vooruitlopend op definitieve besluitvorming hierover in de betreffende eigen besturen, de volgende intentie uit:

- De gemeenten willen ook in de toekomst de taken op het gebied van dierenopvang opdragen aan SDA.;
- Partijen hebben overeenstemming bereikt over het uitgangspunt dat de te betalen vergoeding jaarlijks wordt bepaald op basis van de vastgestelde begroting.
- SDA heeft een begroting gepresenteerd en een voorstel gedaan voor de wijze waarop de jaarlijkse begroting en de daarop te baseren vergoeding zal worden vastgesteld. De gemeenten zijn hierover met SDA in gesprek.
- De gemeenten spannen zich in om over de te bereiken overeenstemming met SDA bestuurlijke goedkeuring te krijgen, en waar nodig besluitvorming te bevorderen voor dekking van de begroting zoals die door SDA is gepresenteerd.

ondertekend door de portefeuillehouders van de gemeenten

Intentieverklaring

De portefeuillehouders dierenwelzijn van de gemeenten Rozendaal, Rheden, Overbetuwe, Westervoort, Zevenaar, Duiven, Doesburg, Lingewaard en Arnhem, hierna te noemen: de gemeenten

overwegende:

- dat de gemeenten de intentie hebben de samenwerking met de Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken (verder: SDA) ook na afloop van de huidige contracten voort te zetten;
- dat SDA voor het verkrijgen van een lening bij de BNG voor de noodzakelijke nieuwbouw al een garantstelling van de gemeente Arnhem heeft ontvangen, waarvoor de overige gemeenten een contra-garantstelling hebben afgegeven;
- dat de BNG aanvullende zekerheid vraagt omtrent de bereidheid van de afnemende partijen om ook in de toekomst de diensten van SDA af te nemen, voor zij de lening wil verstrekken;
- dat de gemeenten Rozendaal, Rheden, Lingewaard en Arnhem de onderhandelingen met SDA voert namens alle gemeenten, maar dat elke gemeente afzonderlijk besluit en contracteert;

spreken, vooruitlopend op definitieve besluitvorming hierover in de betreffende eigen besturen, de volgende intentie uit:

- De gemeenten willen ook in de toekomst de taken op het gebied van dierenopvang opdragen aan SDA.;
- Partijen hebben overeenstemming bereikt over het uitgangspunt dat de te betalen vergoeding jaarlijks wordt bepaald op basis van de vastgestelde begroting.
- SDA heeft een begroting gepresenteerd en een voorstel gedaan voor de wijze waarop de jaarlijkse begroting en de daarop te baseren vergoeding zal worden vastgesteld. De gemeenten zijn hierover met SDA in gesprek.
- De gemeenten spannen zich in om over de te bereiken overeenstemming met SDA bestuurlijke goedkeuring te krijgen, en waar nodig besluitvorming te bevorderen voor dekking van de begroting zoals die door SDA is gepresenteerd.

ondertekend door de portefeuillehouders van de gemeenten

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	8 november 2023
Nummer motie:	**23M104**
Zaaknummer:	390032
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Vaststellen van de Ontwerpbegroting 2024

Titel:

Financiële dekking voor dierentehuis Arnhem en omstreken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- Gemeente Arnhem en andere gemeenten onlangs een overeenkomst met Dierentehuis Arnhem e.o. hebben ondertekend.
- Nieuwbouw van het asiel en hogere lasten voor bedrijfsvoering de komende jaren extra financiële middelen zullen vergen.
- In de Arnhemse begroting vooralsnog geen ruimte is gereserveerd voor een hogere bijdrage aan het dierentehuis.

Omdat we vinden dat:

- Extra lasten op correcte wijze moeten worden opgenomen in de begroting.
- De structurele kosten voor dierenopvang dienen te worden gefinancierd vanuit de gereserveerde middelen voor dierenwelzijn.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Zo spoedig mogelijk te komen met de details rondom de financiering van Dierentehuis Arnhem e.o.
- In de komende perspectiefnota op te nemen welke aanpassingen de begroting behoeft ten aanzien van het budget voor dierenwelzijn.
- In de begroting van 2025 structurele dekking op te nemen voor financiering van het dierentehuis.

Indieners:

Leo de Groot – Partij voor de Dieren

GEMEENTE Arnhem

Motie 'Financiële dekking voor dierentehuis Arnhem en omstreken' (23M104)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 29 Tegen: 9 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Debatverzoek Dierenasiel Arnhem

Aan: de voorzitter

Betreft: debatverzoek (art. 40a RvO)
Onderwerp: Dierenasiel Arnhem

Arnhem, 2 oktober 2023

Geachte voorzitter,

In augustus ontvingen wij een brandbrief van het bestuur van het dierentehuis Arnhem en omstreken. In deze brief wordt uitgebreid stilgestaan bij de gang van zaken rond de voorgenomen nieuwbouw van het dierentehuis en het stoppen met de opvang van zwerfdieren voor de gemeente Arnhem met ingang van 1 oktober aanstaande. Het huidige pand is in zeer slechte staat en kan niet langer worden gebruikt. Het bestuur gaf aan in een impasse te zitten en niet verder te kunnen met de vergevorderde plannen voor nieuwbouw als de gemeente Arnhem zonder tijdig akkoord voor deze plannen en zekerheden over de tegemoetkoming in de kosten van de opvang van dieren. De opvang van dieren is een wettelijke plicht van elke gemeente.

Daarmee dreigde het einde van de gehele dierenopvang alsmede het mislukken van de noodzakelijke nieuwbouw waarvoor alle voorbereidingen al waren getroffen. Dit heeft veel onrust teweeg gebracht onder de Arnhemmers: duizenden tekenden een petitie voor behoud van het dierentehuis. Maar natuurlijk ook onder de zestig vrijwilligers en de beroepskrachten van het dierentehuis. Zij zetten zich onbaatzuchtig en met hart en ziel in om deze wettelijke taak voor de gemeente Arnhem uit te voeren. Zij doen dan in het belang van het welzijn van dieren in nood.

In de krant van 24 september liet de wethouder bij monde van de woordvoerder nog weten dat een eventuele handtekening ook nog wel na de fatale datum van 1 oktober kon worden gezet. Na aankondiging van verzoek tot een interpellatiedebat en aanhoudende druk vanuit de samenleving bleek er de ochtend voor de raadsvergadering toch een handtekening te kunnen zijn gezet.

SP, CDA en VVD zijn blij dat het alsnog gelukt is om, op het allerlaatste moment, de broodnodige handtekening van het Arnhemse stadsbestuur te krijgen zodat het dierenasiel haar mooie werk kan blijven doen.

Vrijwilligers, medewerkers en dierenliefhebbers zijn in grote onzekerheid gebracht. Toezeggingen zijn niet nagekomen. Vragen zijn onvoldoende (tijdig) beantwoord. De wethouder beroept zich op aanbestedingsregels terwijl het aanbesteden van de gemeentelijke dierenopvang geen wettelijke verplichting is. De raadsbrief van 25 september jl. bevat nauwelijks informatie en dan wordt vijf dagen voor de fatale datum ineens toch een intentieovereenkomst getekend. Een sluitende verklaring voor de gang van zaken en een verantwoording hoe de raad daarover tijdig, juist en volledig is geïnformeerd ontbreekt.

Gezien onze controlerende taak is dit voor de fractie van de VVD, het CDA en de SP onbevredigend en aanleiding voor een debatverzoek conform artikel 40a van het reglement van orde.

Hoogachtend,

Steffenie Pape (VVD)	Scott van den Broek (CDA)	Gerrie Elfrink (SP)

De voor het debatverzoek vereiste ondersteuning wordt geleverd door de leden:

Klaartje Koorn, Scott van den Broek, Gerrie Elfrink, Sarah Dobbe, Steffenie Pape, Rebin Maref, Nicky Eppich, Hasan Kumas, Alwin van Engelenburg.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@Dierentehuisarnhem.nl www.Dierentehuisarnhem.nl

Velp 25 augustus 2023

Aan de raadsleden van de gemeente Arnhem

Geachte Raad

Bij deze brief willen wij u op de hoogte stellen van het besluit dat het Dierentehuis per 1 oktober as. geen zwerfdieren meer uit de gemeente Arnhem kan opvangen. Bij aangetekend schrijven is dit aan het College van Burgemeester en Wethouders medegedeeld.

De gemeente is wettelijk verplicht overeenkomstig artikel 5.8 lid 3 van het burgerlijk wetboek zwerfdieren op te vangen en de gemeente Arnhem heeft deze taak door middel van een contract met het Dierentehuis in Velp gedurende vele jaren uitbesteed. Dit contract loopt op 1 oktober as. af en het is voor het Dierentehuis onduidelijk of de Gemeente een nieuw contract wil aangaan.

<u>Toelichting.</u>

Reeds geruime tijd geleden is in uw Raad gesproken over de nieuwbouw van het Dierentehuis, dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taak van de gemeente door het Dierentehuis.

In het voorjaar 2022 schreef de gemeente een aanbesteding uit voor de nieuwbouw van een dierentehuis en ons werd uitdrukkelijk verzocht hierop in te schrijven omdat de gemeente dit min of meer als voorwaarde stelde om verder te gaan in de procedure met betrekking tot het verstrekken van een gemeentegarantie.
Wij hadden hierbij grote aarzelingen omdat veel financiële cijfers niet beschikbaar waren. Wij hebben dan ook onder voorbehoud ingeschreven. De aanbesteding werd ons medio 2022 gegund omdat wij als enige hadden ingeschreven, waarbij werd medegedeeld dat wij aan deze gunning geen rechten konden ontlenen. In de loop van dat jaar bleek ons dat wij het voorbehoud bij de inschrijving terecht hadden gemaakt omdat inmiddels de rentekosten voor de af te sluiten lening fors waren gestegen en wij ook het “loongebouw” voor de medewerkers aanzienlijk moesten optrekken om medewerkers te behouden / aan te trekken. Iets dat overigens bij veel andere organisaties en bedrijven ook speelt. Wij hebben begin 2023 de gemeente dan ook laten weten dat wij terecht dit voorbehoud bij de inschrijving hadden gemaakt en dus deze aanbesteding niet gestand konden doen omdat handhaving van de voorgestelde tarieven zou leiden tot een structureel exploitatietekort. Beide partijen waren dus niet gebonden aan deze aanbesteding hoewel de wethouder zich desondanks nog steeds op deze aanbesteding beroept .

Ondanks de moeizame gesprekken met de gemeente Arnhem vooral na de gemeenteraadsverkiezingen zijn wij onzerzijds doorgegaan met de voorbereidingen voor de nieuwbouw.
In november 2022 werd door de gemeente Arnhem al wel een gemeentegarantie verstrekt die nodig is voor de financiering van deze nieuwbouw. Maar een structureel exploitatie tekort heeft als gevolg dat de BNG -ondanks de gemeentegarantie- geen lening verstrekt.

Sedertdien bleven de problemen en vooral onduidelijkheid bestaan over de invulling van het opnieuw te sluiten contract met daarbij behorende regelingen en tarieven.

In november 2022 was de omgevingsvergunning door de gemeente Rheden al verleend en werden door de architect de nieuwbouwplannen definitief uitgewerkt. De tijd begon te dringen omdat per 1 juli 2023 het vijfjarig contract van ons met de gemeente Arnhem afliep en er nog steeds geen vorderingen met betrekking tot het nieuwe contract waren gemaakt, terwijl wij “in de startblokken” stonden en in mei van dit jaar zelf al concrete voorstellen op tafel hadden gelegd voor het nieuw af te sluiten contract en daarbij behorende tarieven, waarop wij tot nu toe nog steeds geen reactie hebben gekregen.

Het einde van het contract per 1 juli 2023 met de gemeente Arnhem betekende dat de uitvoering van de wettelijke plicht om voor opvang van de zwerfdieren zorgen weer bij de gemeente zou komen te liggen. Het Dierentehuis zou dan niet meer gerechtigd zijn dieren op te halen voor de gemeente. Omdat de gemeente niet in staat is voor de opvang van dieren te zorgen en om te voorkomen dat dieren en de inwoners van de gemeente het slachtoffer zouden worden van deze situatie, waren wij bereid vanaf 1 juli jl. een nieuw contract voor 3 maanden af te sluiten tot 1 oktober ervan uitgaande dat in die tussentijd een definitieve regeling tot stand zou komen. Dit contract werd door de gemeente geaccepteerd.
Inmiddels hadden wij offertes van aannemers en installateurs aangevraagd voor de nieuwbouw en een optie op de huur van een ruimte als tijdelijke huisvesting. Al deze offertes lopen per 1 oktober af.

Wij hebben na 1 juli meermaals, steeds dringender verzocht om nader overleg om onze voorstellen te accepteren maar ons werd meegedeeld dat overleg pas na medio september weer zou kunnen plaatsvinden.
Het overbruggingscontract van 3 maanden loopt nu echter af per 1 oktober en zal niet door ons worden verlengd omdat het niet langer verantwoord is het Dierentehuis open te houden gedurende het komende najaar / winter, gelet op de slechte bouwkundige staat waarin het gebouw verkeert.
Een contract voor de tijdelijke huisvesting kunnen wij alleen afsluiten indien wij de zekerheid hebben ten aanzien van een definitief contract voor meerdere jaren, zodat wij weer gerechtigd zijn zwerfdieren op te halen. Wij betreuren het zeer dat wij sedert juli tot nu toe geen enkele reactie van de gemeente Arnhem hebben ontvangen.
Wij verzorgen het ophalen van zwerfdieren voor 9 gemeenten in de regio en wij hebben begrepen dat de 8 andere gemeenten met wie wij constructief overleg hebben gehad, verbaasd zijn over de opstelling van de gemeente Arnhem Maar zonder de gemeente Arnhem als centrumgemeente is de bouw van een nieuw Dierentehuis niet mogelijk.

Vandaar dat wij nu een beroep doen op uw Raad om toch de bouw van een nieuw dierentehuis mogelijk te maken. U zou het College kunnen opdragen dat het voor 1 oktober as. tot overeenstemming komt op basis van een definitief contract voor de komende jaren met bijbehorende tarieven, zodat dit een financieel draagkrachtig Dierentehuis mogelijk maakt.
Alle noodzakelijke stukken hiervoor zijn besproken met een delegatie van de gemeenten en liggen klaar ter ondertekening.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@Dierentehuisarnhem.nl www.Dierentehuisarnhem.nl

Samenvattend: Wij hebben er alles aan gedaan om zowel in organisatorische als financiële zin -alles degelijk onderbouwd-, een nieuw dierentehuis in onze regio te kunnen bouwen. Vanaf 1 oktober komen we in een negatieve spiraal terecht van aflopende offertes en kunnen we geen zwerfdieren meer opvangen. Hoe de gemeente haar wettelijke taak dan wil uitvoeren is ons niet bekend. Als er geen nieuw Dierentehuis wordt gebouwd betekent dit dat zwerfdieren niet meer in onze regio kunnen worden opgevangen. Niet alleen de dieren en de inwoners van Arnhem maar ook die in de omliggende gemeenten zijn hiervan de dupe. Wij kunnen dan ook niet anders concluderen dat dit dan te wijten is aan de lakse houding van uw gemeente.

Met vriendelijke groet

mr. P. Swenker

Voorzitter Dierentehuis Arnhem en omstreken.

Aan de leden van de raad

Datum	: 19 september 2023
Zaaknummer	: 3913916
Contactpersoon	: Frans Gooren
Telefoonnummer	: 026 3774254

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo over Dierentehuis Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Pape van de VVD-fractie heeft ons bij brief, ingekomen 25 augustus 2023, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over Dierentehuis Arnhem.

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

1. *Was het college in de periode tussen 1 juli en half september op geen enkel moment in de gelegenheid met het bestuur van het dierenasiel in gesprek te gaan? Waarom is dit niet gebeurd? Ziet het college de urgentie voldoende?*

   Wij zijn, zowel ambtelijk als bestuurlijk, intensief in gesprek met het bestuur van het Dierentehuis. Meteen na de zomerperiode hebben wij wederom contact opgenomen met het Dierentehuis. Op 29 augustus jl. heeft een gesprek plaatsgevonden over de ontstane situatie. Daarna is er nog telefonisch overleg geweest met het bestuur van de stichting. Tegelijkertijd is er ook overleg geweest met de buurgemeenten om in afstemming met de buurgemeenten toe te werken naar een langdurige overeenkomst met het Dierentehuis voor de opvang van dieren in de regio.
   Wij zien de urgentie en noodzaak om in gesprek te gaan met het Dierentehuis om de opvang van dieren in de regio zeker te stellen.

2. *Hoe kan herbestemming Arnhem van voortrekker in het proces twee jaar geleden nu ineens de vertragende factor is geworden en wat gaat het college eraan doen om dit voor 1 oktober op te lossen.*

   De overeenkomsten voor de opvang van dieren lopen voor alle regiogemeenten dit najaar af. Er zijn nog geen nieuwe overeenkomsten gesloten. In die zin lopen wij gelijk op met de regiogemeenten. Op 18 september jl. was een regionaal overleg waarin aan de regiogemeenten is gevraagd onder

welke voorwaarden zij opdracht willen verlenen aan het Dierentehuis. Bij overeenstemming in de regio kan dan één voorstel van de regio aan het Dierentehuis worden voorgelegd.

3. Hoe kijkt het college naar het uitvoeren van haar wettelijke taak om zwerfdieren op te vangen als het dierentehuis er niet meer is?

   We realiseren ons dat het zeer lastig zal zijn om de opvang van dieren te verzorgen als het Dierentehuis de deuren zou sluiten. Mede ook om die reden zien we de urgentie en noodzaak om tot overeenstemming te komen met het Dierentehuis over de opvang van dieren in Arnhem e.o.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Aan de gemeenteraad

Datum : 19 september 2023
Zaaknummer : 3913916
Contactpersoon : Marieke Hulshof
Telefoonnummer : 026 3774102

Onderwerp: Stand van zaken opvang dieren Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

De opvang van dieren is voor Arnhem ontzettend belangrijk, dierenwelzijn is een speerpunt voor de gemeente. Voor ons staat voorop dat opvang voor Arnhemse dieren diervriendelijke, adequaat en langdurig moet plaatsvinden. Wij hebben niet voor niets ons uiterste best gedaan om ervoor te zorgen dat er een nieuw gebouw gaat komen voor het Dierentehuis Arnhem en omgeving (e.o.). Daarom zijn we akkoord gegaan met een garantstelling voor de hypotheek van de nieuwbouw.

De afgelopen weken zijn er zorgen ontstaan over de toekomst van de dierenopvang in de regio. Er wordt gesproken van een mogelijke sluiting van het Dierentehuis Arnhem e.o., en het daarmee verdwijnen van een opvang voor Arnhemse dieren. Wij begrijpen de zorg die hierover leeft bij de Arnhemmers en anderen. Het is onze inzet om het dierentehuis Arnhem e.o., waar zoveel bevlogen mensen, professionals zowel als vrijwilligers, zich inzetten voor deze dieren, voor de regio te behouden. Wij hebben er alle vertrouwen in dat wij dit samen met de gemeenten in de regio kunnen bewerkstelligen. Wel is er de afgelopen weken veel gebeurd. Daarom willen wij u met deze brief graag een stand van zaken geven.

Inleiding
Het Dierentehuis Arnhem e.o. verzorgt al jarenlang de opvang van dieren voor Arnhem en 8 andere regiogemeenten. Dit is grotendeels een wettelijke taak van gemeenten. De overeenkomst van Arnhem met het Dierentehuis Arnhem e.o. liep op 1 juli jl. af. Om deze reden hebben wij in 2021 een aanbestedingsprocedure gestart voor de opvang van dieren. Het Dierentehuis Arnhem e.o. was de enige inschrijver en heeft die aanbesteding gewonnen. De huidige huisvesting van het Dierentehuis is ernstig verouderd. Eerder al heeft Arnhem het Dierentehuis Arnhem e.o. geholpen met het ontwikkelen van nieuwbouwplannen en heeft Arnhem een garantstelling afgegeven voor de benodigde lening van 4,4 miljoen euro. Het Dierentehuis Arnhem e.o. heeft echter na de inschrijving zijn aanbieding wezenlijk gewijzigd, zowel op het gebied van de kwaliteit als de kosten van de dienstverlening. Om deze reden

hebben wij de opdracht wettelijk niet kunnen gunnen en is de aanbesteding mislukt. Dat betreuren wij uiteraard. Het heeft geleid tot een situatie waarin we in samenspraak met de regiogemeenten hebben moeten zoeken naar een oplossing om ervoor te zorgen dat Arnhem en de regio op korte en lange termijn een adequate dierenopvang heeft.

Deze zoektocht was vanwege de vele juridische, financiële en bestuurlijke aspecten complex. Wij hebben een marktconsultatie moeten houden waarbij we gesprekken hebben gevoerd met twee partijen, waaronder het Dierentehuis Arnhem e.o. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat het Dierentehuis Arnhem e.o.nu de enige geïnteresseerde partij is. Op basis van adviezen van de stadsadvocaat werd duidelijk dat het de gemeente nu vrij staat om de besprekingen over de opvang van dieren één op één met het Dierentehuis Arnhem e.o. op te pakken. In dit proces hebben wij regelmatig afstemming met de meest betrokken regiogemeenten.

Recent heeft het Dierentehuis Arnhem e.o. een nieuwe begroting aangeleverd met een toelichting op de verhoging van de kosten. Deze begroting biedt goede aanknopingspunten om het gesprek aan te gaan met het Dierentehuis Arnhem e.o..

Tot slot heeft het Dierentehuis Arnhem e.o. in een brief aan college en raad laten weten dat zij per 1 oktober a.s. de deuren moet sluiten als er geen overeenstemming is over de opvang van de dieren. Dit geldt voor alle gemeenten. Dit alles bij elkaar heeft ertoe geleid dat wij het overleg met het Dierentehuis Arnhem e.o. hebben opgepakt in samenwerking en nauwe afstemming met de regio met als inzet een overeenkomst met het Dierentehuis Arnhem e.o..

Toename kosten opvang van dieren
De kosten, die gemoeid zijn met de nieuwbouw zullen leiden tot een verhoging van de bijdrage van Arnhem en de andere gemeenten aan het Dierentehuis Arnhem e.o. Daarnaast is het Dierentehuis genoodzaakt extra beroepskrachten aan te nemen omdat sommige plekken steeds moeilijker met vrijwilligers zijn te vervullen. Dit zal leiden tot een stijging van de personeelskosten.

Regio
Het Dierentehuis Arnhem e.o. heeft bij alle regiogemeenten een aanbod neergelegd voor de opvang van dieren. Op 18 september jongstleden was er een bestuurlijk overleg met de regio waarin het aanbod van het Dierentehuis Arnhem e.o. is besproken. Het doel van het gesprek was om tot overeenstemming te komen met de regio over de voorwaarden voor een langjarige overeenkomst met het Dierentehuis Arnhem e.o. over de opvang van dieren. Het was een constructief overleg en wij hebben er vertrouwen dat we met het Dierentehuis Arnhem e.o. tot goede afspraken kunnen komen. Eind september informeren wij u vanzelfsprekend weer over de laatste stand van zaken.

Financiën
In de gemeentelijke begroting is nog geen dekking geregeld om de kostenstijging te dekken. Na overeenstemming met het Dierentehuis Arnhem e.o. zal aan u een voorstel worden voorgelegd om het benodigde extra budget ter beschikking te stellen voor de opvang van dieren.

Tot slot
Wij zullen ons met alle energie inzetten om de opvang van dieren zeker te stellen, ook na 1 oktober.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Aan de gemeenteraad

Datum	: 26 september 2023
Zaaknummer	: 3938685
Contactpersoon	: Marieke Hulshof
Telefoonnummer	: 026 3774717

Onderwerp: Recente ontwikkelingen Dierentehuis Arnhem e.o.”

Geachte voorzitter en leden,

In onze brief van 19 september 2023, raadsbrief stand van zaken Dierentehuis Arnhem e.o., hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken rondom het Dierentehuis Arnhem e.o. In deze brief informeren wij u over de recente ontwikkelingen.

Intentieverklaring
Wij kunnen u melden dat alle betrokken gemeenten een intentieverklaring zijn overeengekomen gericht op langjarige afspraken over de toekomst van het Dierentehuis Arnhem e.o. Deze intentieverklaring zal woensdagochtend 27 september 2023 worden getekend. Het bestuur van het Dierentehuis Arnhem e.o. heeft aangegeven dat zij op basis van deze verklaring nu de benodigde stappen kan zetten om de opvang van de dieren voort te zetten en te garanderen voor de toekomst. Dit betekent dat sluiting van het Dierentehuis per 1 oktober niet aan de orde is.

Vervolg
De komende weken zal nader overleg plaatsvinden tussen gemeenten en het Dierentehuis over de volgende stap, namelijk de te sluiten overeenkomst over de opvang van dieren in de regio. Na afronding van die gesprekken zullen wij u informeren over de financiële consequenties en de daarvoor benodigde besluitvorming. De inzet is om vóór 1 januari 2024 de bestuurlijke besluitvorming in alle gemeenten over de opdracht aan het Dierentehuis rond te hebben.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Aan de leden van de raad

Datum	: 20 oktober 2023
Zaaknummer	: 3961194
Contactpersoon	: Marieke Hulshof
Telefoonnummer	: 026-3774102

Onderwerp: Verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 Gemeentewet met betrekking tot het Dierenasiel Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Op 13 oktober 2023 heeft raadslid S. Pape van de fractie van de VVD, met een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet, een verzoek om informatie ingediend. Dit verzoek is gedaan naar aanleiding van het door de VVD, SP en het CDA ingediende debatverzoek over het Dierenasiel Arnhem. Dit debat staat op de agenda voor de raadsvergadering van woensdag 25 oktober 2023 a.s. Het verzoek geeft als wens aan, dat de informatie uiterlijk 20 oktober 2023 wordt aangeleverd: als dan niet alle informatie direct verzameld is, kan de informatie worden verstrekt die dan al wel is verzameld.

Gezien de omvang van dit dossier en de korte termijn waarop de informatie is gevraagd is het niet mogelijk op dit moment een volledig dossier op te leveren. Wij hebben ons daarom gericht op die informatie, die een goed beeld geeft van het met het bestuur van het Dierentehuis gevolgde proces, en het in dat kader gevoerde overleg met de regionale partners. Naar dergelijke informatie is nu, binnen de beperkt beschikbare tijd, dan ook gezocht. We hebben ons daarbij bovendien beperkt tot de periode vanaf 25 januari 2023. Dat is namelijk het moment dat het Dierentehuis bij de gemeente heeft aangekondigd dat zij haar inschrijving in het kader van de aanbestedingsprocedure wijzigde. Daarom kon niet tot ondertekening van de overeenkomst worden overgaan, kwam de voortzetting van de dienstverlening na 1 juli ineens in gevaar, en moesten partijen in overleg.

Bijgevoegd vindt u de stukken die we op dit moment kunnen aanleveren.
Hierbij is de volgende onderverdeling aangebracht:

A. stukken m.b.t. het proces met het Dierentehuis, waaronder besprekingsverslagen van overleggen met het Dierentehuis, e-mail wisseling van de wethouder/ambtenaren met het Dierentehuis, tijdelijke contractverlengingen en de intentieverklaring;
B. Interne stukken, zoals ambtelijke adviezen, stafverslagen;
C. Stukken m.b.t. de afstemming met de regionale partners, waaronder verslagen van bestuurlijke overleggen, mailwisseling van de wethouder met regiobestuurders.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen :
A. Stukken m.b.t. het proces met het Dierentehuis.
B. Interne stukken.
C. Stukken m.b.t. de afstemming met de regionale partners
– Ingekomen verzoek om inlichtingen

Van: Steffenie Pape, lid van de VVD- fractie in de gemeenteraad van Arnhem
Aan: College van B&W
Betreft: verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 gemeentewet
Onderwerp: Dierenasiel Arnhem

Arnhem, 13 oktober 2023

Geachte voorzitter,

Op 3 oktober jongstleden dienden wij samen met de fracties SP en CDA een debatverzoek Dierenasiel Arnhem in. Om dit debat goed te kunnen voorbereiden hebben wij van uw college aanvullende informatie nodig.

Hierbij verzoek ik het college de volgende inlichtingen te verstrekken;

subverzoek 1:

Alle rapporten, verslagen, agenda's, besluitenlijsten, afsprakenlijsten, nota's, notities, memo's, mails, sms, apps, en overige documenten, die de betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces rond de inspanningen voor de continuering van de dierenopvang in de regio.

Voor het gehele verzoek geldt; indien informatie op grond van de Wet Open Overheid niet verstrekt kan worden, dan wens ik deze informatie onder geheimhouding te kunnen inzien.

Ik wens de informatie uiterlijk 20 oktober 2023 te ontvangen, dan wel in te zien. Als niet alle informatie direct verzameld kan worden, wens ik vooruitlopend op de rest, verstrekking van, dan wel inzage in, de informatie die al wel verzameld is.

Ik doe hierbij een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet.

Bij voorbaat dank.

Groet,

Steffenie Pape
VVD Arnhem.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 09:54
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Agenda en onderliggende stukken bestuurlijk overleg Dierentehuis
Bijlagen: Bijlage 1a concept Begroting Dierentehuis Arnhem e.o. tekst.pdf; Bijlage 1B concept begroting in cijfers.pdf; Bijlage 3 Programma van Eisen.docx; Bijlage 4 concept overeenkomst.docx; Agenda 18 september.docx; Bijlage 2 overzicht kosten 2023 en verder.xlsx

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: maandag 18 september 2023 09:22
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Agenda en onderliggende stukken bestuurlijk overleg Dierentehuis

Hierbij de overige stukken.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | (088) 695 3000

Gemeente Duiven

gemeente@duiven.nl
(0316) 279 111
www.duiven.nl

gemeente Westervoort

gemeente@westervoort.nl
(026) 317 99 11
www.westervoort.nl

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 15 september 2023 12:53
Aan: [redacted]@overbetuwe.nl; [redacted]@zevenaar.nl>; [redacted]@duiven.nl>; [redacted]@westervoort.nl>; [redacted]@doesburg.nl>; [redacted]@doesburg.nl>; [redacted]@rozendaal.nl; [redacted]@zevenaar.nl>; [redacted]@zevenaar.nl>; [redacted]@lingewaard.nl; [redacted]@rozendaal.nl; marco.van.der.wel@arnhem.nl; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@rheden.nl; [redacted]@rheden.nl; [redacted]@overbetuwe.nl [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@lingewaard.nl' [redacted]@lingewaard.nl>
Onderwerp: Agenda en onderliggende stukken bestuurlijk overleg Dierentehuis

Hierbij treffen jullie de agenda en onderliggende stukken voor het bestuurlijke overleg Dierentehuis.

Deze is aanstaande maandag 18 september van 14.30 uur tot 16.00 uur in het (tijdelijke) gemeentehuis Rheden, President Kennedylaan 104-108 te Velp, vergaderruime Viool.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | (088) 695 3000

Gemeente Duiven

gemeente@duiven.nl
(0316) 279 111
www.duiven.nl

gemeente Westervoort

gemeente@westervoort.nl
(026) 317 99 11
www.westervoort.nl

Bestuurlijk overleg Dierentehuis Arnhem en omstreken

Locatie: gemeentehuis Rheden, President Kennedylaan 104-108 te Velp, ruimte Viool

Tijd: maandag 18 september 2023, 14.30 uur tot 16.00 uur

Agenda

1. Opening [redacted]
   Er is een hoop gebeurd de afgelopen periode. Tijd op elkaar bij te praten. Uitgangspunt hierbij is dat we er samen voor gaan en afspraken gaan maken voor de toekomst, met het bestuur van het Dierentehuis.

2. Begroting Dierentehuis [redacted]
   Welke kaders en randvoorwaarden zijn er om het akkoord kunnen gaan met een begroting van het Dierentehuis.

2.a. Toelichting op de begroting [redacted]
   We zien een stijging van de kosten op de begroting in vergelijking met voorgaande jaren. Er volgt een toelichting op deze kostenstijging.
   Bijlage 1: begroting Dierentehuis
   Bijlage 2: vergelijking toename kosten
   - Wat zijn de vraagpunten
   - Standpuntbepaling

Stemt u in met deze begroting bij bespreking om het gesprek met het Dierentehuis aan te gaan?

2.b. Dienstenaanbod [redacted]
   In de door het Dierentehuis overlegde conceptovereenkomst is een aanbod van diensten opgenomen. Zie bijlage 3 Programma van Eisen. Dit aanbod wijkt niet af of nauwelijks af van het huidige aanbod voor de opvang van dieren?
   - Voldoet het aanbod aan de eisen voor de opvang van dieren?
     - Zitten er diensten in die een gemeente niet wil afnemen?
     - Worden er diensten gemist?
   - Inventarisatie of gemeenten meer/minder diensten willen afnemen

Stemt u in met het Programma van Eisen

3. Hoe organiseren we de invloed dan wel blijven we in control met het Dierentehuis.
   In de concept overeenkomst (bijlage 4) is opgenomen welke vormen van periodiek overleg er zijn. Hoe strak moeten we dit inzetten vanuit de gemeenten.

4. Hoe verder
   Welke besluiten moeten worden genomen bij de afzonderlijke gemeenten om het gesprek met het dierentehuis aan te gaan. Wat is hiervoor nodig?

Geeft bovenstaande voldoende basis om door te kunnen met de gesprekken met het dierentehuis?

5. Huidige contracten
Informerend

6. Tijdelijke huisvesting
Informerend

7. Externe communicatie
Er zijn in de afgelopen periode diverse raadsvragen beantwoord (al dan niet in overleg). Ook zijn er in de media (bv Gelderlander en TV Gelderland).

Stemt u in met de gezamenlijk externe communicatieaanpak?

6. Sluiting

Juridische positie gemeente Arnhem

I De aanbesteding

1. Omdat de gestanddoeningstermijn is verstreken kan gemeente Arnhem het dierentehuis niet meer houden aan het bod dat zij hebben gedaan
2. Er zijn door de stichting wezenlijk wijzingen op de inschrijving gedaan waardoor het voornemen tot gunnen niet definitief gemaakt mag worden.

Op basis hiervan moet worden geconcludeerd dat de aanbesteding is mislukt. En zijn we weer terug bij af.

Vragen

1. Moet de dienstverlening opnieuw worden aanbesteed?
2. Is het mogelijk om met beide partijen in overleg te gaan om te kijken hoe zij erin staan?
3. Wat betekent het als beide partijen aangeven geïnteresseerd te zijn?
4. De gemeente ziet dat de stichting in moeilijkheden verkeert en zou daarin willen interveniëren. Kan dat met het oog op de aanbesteding?
5. De gemeente heeft een gemeentegarantie afgegeven voor de nieuwbouw, is dat van invloed op de aanbestedingsprocedure?
6. De meeste regiogemeenten hebben aangegeven verder te willen met de stichting. Is dat nog van invloed op de aanbesteding. Het is niet goed denkbaar dat erin de regio twee opvangcentra zijn

II Contractverlenging

- Het huidige contract met Arnhem is verlengd tot 1 oktober 2023
- Rozendaal heeft ook een contract tot 1 oktober 2023
- Over de duur van de contracten met de andere gemeenten is verschil van mening tussen stichting en gemeenten
- Stichting dreigt met stoppen per 1oktober en legt de verantwoordelijkheid voor de opvang dan bij de gemeente

Vragen

1. Kan de gemeente met het oog op de verplichting tot aanbesteding het contract nog een keer verlengen en wat is dan een redelijke termijn?
2. Kan de stichting, gelet op de monopolypositie die zij hebben, de verlenging weigeren. Of kan er nog een beroep gedaan worden op redelijkheid en billijkheid?
3. Kan de stichting de dienstverlening of een deel daarvan per 1 oktober staken?
4. Volgen er nog verplichtingen uit de statuten die in dit vraagstuk een rol kunnen spelen?

III Nieuwbouw

- De stichting heeft de bouw aanbesteed en de gestanddoeningstermijn loopt in augustus af. Het is mogelijk om deze termijn te verlengen
- De stichting moet vóór dat ze gunt het contract met de uitvoerende partijen laten goedkeuren door de gemeenteconform de afspraken uit de overeenkomst Garantstelling Nieuwbouw
- De stichting wil zekerheid over de opdrachtverlening voor de uitvoering van de opvang van Arnhem en de overige gemeenten alvorens zij tot gunning overgaat.

Vragen

1. De stichting wil pas een contract sluiten met een bouwer als de opdrachtverlening met de gemeenten rond is. De aanbesteding is mislukt. Dit betekent dat er op korte term geen duidelijkheid is over de opdrachtverlening en de stichting de bouw nu niet kan aanbesteden. Kan hierin de gemeente een verwijt gemaakt worden?

IV Tijdelijke opvang is niet geregeld

De stichting geeft aan dat zij niet nog een winter de opvang op de huidige locatie wil voortzetten vanwege de slechte omstandigheden. In verband met de nieuwbouw is ze ook op zoek naar andere een andere locatie. Tot op heden heeft zij nog geen locatie gevonden

Vragen

2. Is de stichting zelf verantwoordelijk voor de tijdelijke opvang en geldt dat ook als de contracten zijn verlopen. Zij dreigt steeds met sluiting hoe zit dat in relatie tot statuten

V Overige vragen

- De gemeente heeft in het verleden de stichting op veel fronten ondersteunt, kan daarmee de verwachting zijn gewekt dat zij er op kon rekenen dat Arnhem de opdracht verlengt? Zou dat kunnen leiden tot schadeplichtigheid?
- Gelet op de ervaringen rond de aanbesteding en de wijze waarop het bestuur denkt de gemeente onder druk te kunnen zetten vraagt de gemeente zich af of er sprake is van onbehoorlijk bestuur. En zo ja wat zijn dan mogelijkheden voor de gemeente als opdrachtgever voor de uitvoering van een wettelijke taak om daarin te interveniëren

Stichting Dierentehuis Arnhem en Omstreken

Begroting 2023-2026

A - Observaties – stand van zaken 2023 en blik op de toekomst

B - Voorstel nieuw model inkomstengeneratie

C - Beknopte toelichting op de begroting

D – Cijfers begroting 2023 - 2026 (separaat spreadsheet)

A - Observaties – stand van zaken 2023 en blik op de toekomst

Bij het maken van de voorliggende begroting vallen verschillende zaken op, gezien in historisch perspectief.

- Het proces van overleg tussen het Dierentehuis en de opdracht gevende gemeenten over vervangende nieuwbouw kent een jarenlang zeer stroperig verloop, met nagenoeg geen vooruitgang, ondanks de gedeelde opvatting dat de accommodatie zeer dringend vervanging behoeft.
- De dialoog tussen gemeenten en Dierentehuis over vergoedingen en kosten kent geen structureel karakter, loopt achter de feiten aan, en houdt geen rekening met actuele ontwikkelingen.
- De vertraging van pakweg 2 jaar die is ontstaan door het gebrekkige overleg heeft vervelende gevolgen. De bouwkosten zijn toegenomen met naar schatting tenminste 15%, terwijl de rente is opgelopen met 3%-punt. Dat leidt tot forse verhoging van de kapitaallasten.
- Gemeenten hanteren een vergoedingenbeleid dat ronduit karig is, hetgeen ertoe heeft geleid dat het Dierentehuis vanaf boekjaar 2020 operationeel verlies leidt (behoudens een kleine plus in 2021).
- Twee omstandigheden die niet lang houdbaar zijn springen in het oog (1) de personele formatie en de kosten daarvan, (2) de huisvesting.
- De personele formatie van het Dierentehuis is door het blijvende aandringen op soberheid en bezuinigingen van gemeenten, tot op het bot uitgekleed. Enkele sleutelpersonen houden de zaak draaiende. Hierbij is enerzijds sprake van een enorme inzet van betrokkenen, maar anderzijds van ongezonde belasting, afhankelijkheid en kwetsbaarheid.
- Het is opmerkelijk dat het Dierentehuis in staat is de gemeenten te ontlasten bij hun wettelijke taak aangaande de opvang van dieren, door de inzet van een groot aantal vrijwilligers, onder wie velen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De SROI is dan ook formidabel. Tegelijkertijd is de begeleiding die deze vrijwilligers krijgen van de vast staf zeer beperkt.
- Conclusie: de personele formatie behoeft dringend uitbreiding met als gevolg een structurele verhoging van het kostenniveau.
- Het variabele bekostigingssyteem, waarbij per handeling een tarief in rekening wordt gebracht, staat op gespannen voet met de omstandigheid dat het overgrote merendeel van de kosten een vast karakter kent. De volgende paragraaf bevat daarom een voorstel tot wijziging.
- De kapitaallasten van het Dierentehuis zijn al enige jaren nihil. De uit 1966 daterende accommodatie is geheel afgeschreven. En overigens tot op de draad versleten. Vervangende nieuwbouw zal daarom een opwaartse schok in de kapitaallasten veroorzaken.

B - Voorstel: Nieuw model inkomstengeneratie

Inleiding
In de aanloop naar de nieuw te bouwen accommodatie voor het Dierentehuis is het zinvol om de systematiek van inkomstengeneratie nader te beschouwen.
In het huidige model wordt nauwgezet geadministreerd welke activiteiten ten behoeve van iedere gemeente worden uitgevoerd, waarna voor iedere activiteit het corresponderende tarief wordt toegepast, en het aldus becijferde totaalbedrag op kwartaalbasis wordt gefactureerd aan de betreffende gemeenten.
In onderstaande tabel zijn de jaarlijkse opbrengsten over de periode 2017-2022 getoond.

Jaar	Opbrengsten	Verandering
2017	€ 378.258	
2018	€ 345.450	-9%
2019	€ 379.832	10%
2020	€ 447.344	18%
2021	€ 515.279	15%
2022	€ 465.485	-10%

Het valt op dat er een behoorlijke mate van volatiliteit in de opbrengsten zit. Deze wordt veroorzaakt door externe omstandigheden, zoals bijvoorbeeld corona en de vogelgriep.
De conclusie is dat de volatiliteit van de opbrengsten in bedrijfseconomisch opzicht een grote risicofactor is. Het overgrote deel van de kosten van het Dierentehuis heeft een vast karakter, (naar schatting ongeveer 75-80%) en bewegen dus niet mee met het activiteitenniveau. Dit leidt ertoe dat de resultaten aanzienlijke schommelingen vertonen.

Vooruitblik: nieuwe huisvesting
De nieuw te bouwen accommodatie heeft een forse uitwerking op de kostenstructuur van het Dierentehuis. Het gaat om de jaarlijkse rentekosten, en de kosten van afschrijving. De laatste zijn weliswaar non-cash kosten, maar de vrijkomende middelen dienen te worden gebruikt voor aflossing van de lening waarmee de investering is gefinancierd.
Het kostenpakket van het Dierentehuis krijgt daardoor nog meer een vast karakter (naar schatting meer dan 90%). Daarmee neemt het zgn. financiële risico toe. Immers: de vaste verplichtingen worden groter (rente en aflossing), het Dierentehuis kan het zich niet veroorloven een betaling aan de bank te missen. Weliswaar staan de gemeenten garant, dus het risico voor de bank is afwezig, maar de situatie waarin het Dierentehuis insolvabel wordt is uiteraard zeer onwenselijk, mede gezien de politieke implicaties daarvan.
De combinatie van volatiele inkomsten en overwegend vaste kosten is daarom niet wenselijk, en dat is reden om te kijken naar andere mogelijkheden voor de systematiek van inkomstengeneratie, met meer stabiliteit.

Kostenstructuur en risicoprofiel: inventarisatie
In de kostenstructuur en het risicoprofiel van het Dierentehuis spelen de volgende factoren een rol:

- Inflatie: de inflatie is de laatste tijd zeer beweeglijk, waarbij forse verschillen zichtbaar zijn tussen consumentenprijsinflatie, loonkosteninflatie, bouwkosteninflatie, en daarnaast de kosten van energie. Simpelweg indexeren van opbrengsten met de CPI-factor biedt in een dergelijke omgeving geen oplossing.
- Personeelskosten: schaarste op de arbeidsmarkt, zowel voor betaalde krachten als vrijwilligers heeft verschillende gevolgen.
    - De bestaande cao-beloningen zijn voor betaalde krachten niet voldoende aantrekkelijk. Hogere beloningen zijn noodzakelijk.

    - Vrijwilligers zijn minder makkelijk te vinden, waardoor het in sommige gevallen noodzakelijk is vacatures te vullen met betaalde medewerkers.
    - Vrijwilligers zijn in afnemende mate bereid hun werk geheel onbezoldigd te verrichten. Het betalen van (een deel van) de fiscaal vrije vrijwilligersbeloning kan hier een oplossing bieden.
- Veterinaire kosten: commercialisering van dierenartsenpraktijken leidt tot hogere tarieven van behandeling, terwijl ook medicatie duurder wordt.
- Kapitaallasten: rente en aflossing voortvloeiend uit de nieuwbouw vormen nieuwe lasten voor het Dierentehuis, met een vast karakter.
- Aard van de bedrijfsvoering: het Dierentehuis voorziet in de wettelijk verplichting van de achterliggende gemeenten tot het bieden van opvang voor dieren. Hiertoe zorgt het Dierentehuis voor een betrouwbare opvangcapaciteit, met voldoende flexibiliteit. De kosten van de beschikbaarheid daarvan zijn overwegend vast, en ademen slechts in beperkte mate mee met het volume van de activiteiten.

De conclusie van deze inventarisatie luidt dat het kostenniveau van het Dierentehuis in de recente en in de voorliggende periode oploopt en dat het hier voor het overgrote deel vaste kosten betreft.
Het verdient daarom aanbeveling dat ook de inkomsten een stabiel karakter gaan krijgen.

Voorstel: capaciteitsbekostiging
Zoals hiervoor is beargumenteerd voldoet de huidige systematiek van activiteitenbekostiging niet langer. Daarvoor in de laats kan een systeem van capaciteitsbekostiging komen. Het jaarlijks benodigde bedrag voor de bedrijfsvoering van het Dierentehuis wordt vastgesteld op basis van de door het Dierentehuis op te stellen begroting. Dit zal voor het eerst gedaan worden voor het kalenderjaar 2023, waarbij een belangrijk gespreksonderwerp zal zijn hoe om te gaan het lopende verlies in de eerste helft van 2023.

In het volgende hoofdstuk zijn de volgende stijgingen van de benodigde inkomsten becijferd:
2023: +53% (t.o.v. 2022), vooral veroorzaakt door hogere personeelslasten
2024: +13% (t.o.v. 2023), vooral veroorzaakt door (bouw-)rente
2025: +33% (t.o.v. 2024), vooral veroorzaakt door kapitaallasten (rente en afschrijving)
2026 e.v.: naar verwachting jaarlijkse stijging met CPI

Totale inkomstenstijging 2023-2025 = 99%.

Het Dierentehuis zal onverminderd doorgaan met het periodiek verschaffen van informatie over de verrichtingen per gemeente.
Besluitvorming over vormgeving van de verdeelsleutel voor de capaciteitsbekostiging is aan de achterliggende gemeenten.

C – Beknopte toelichting op de begroting 2023 - 2026

Inleiding

Dit document bevat een beknopte toelichting op de begroting voor de jaren 2023-2026, en op de daarbij gehanteerde aanpak.
De doelstellingen van deze meerjarenbegroting luiden als volgt:
-inzicht verkrijgen in de financiele ontwikkelingen van de bedrijfsvoering voor de komende jaren;
-hulpmiddel bij de bedrijfsvoering in de voorliggende periode;
-analyseren en doorrekenen van de gevolgen van de geplande nieuwbouw;
-hulpmiddel bij het voeren van overleg over bekostiging en financiering met de achterliggende gemeenten;
-bestuurlijk instrument voor het volgen van de financiële ontwikkeling van de organisatie;
-beoordelen of het voorgestelde beleid, de bedrijfsvoering, de bekostiging, de investering en de financiering daarvan, leiden tot een gezonde financiële positie van het Dierentehuis.

Disclaimer

Dit document is niet bedoeld als verantwoording en/of verslaglegging. We benadrukken dat de realisatie van de geprognosticeerde informatie afhankelijk is van de redelijkheid van de gehanteerde uitgangspunten, en dat mede als gevolg van ontwikkelingen in de werkelijkheid, de realisatie van de prognoses materieel daarvan kunnen afwijken.
Aan de gehanteerde aannames of de informatie die is verstrekt in dit document en bijlagen kunnen door geen enkele partij rechten worden ontleend.

Werkwijze, proces en aanpak

De totstandkoming ging als volgt. Gebruik makend van de historische cijfers van de jaren 2020-2022 en periodecijfers is een analyse uitgevoerd van de financiële aspecten van de bedrijfsvoering. Vervolgens is een inventarisatie gemaakt van de onderwerpen waarop veel dynamiek zichtbaar is: personeelskosten, kosten van huisvesting, inflatie, bouwkosten en investeringsbegroting, financieringslasten, en tenslotte de systematiek van de bekostiging. Gebaseerd op de historische cijfers en de analyse van actuele ontwikkelingen en omstandigheden, is een samenhangende set van assumpties opgesteld, die ten grondslag ligt aan de gemaakte prognoses voor de jaren 2024-2026. In verschillende separate beleidsdocumenten zijn deze assumpties voorzien van een grondige onderbouwing.
Voor het beoordelen van het geheel van de zich ontwikkelende financiële positie is een ratio-analyse gemaakt. De gehele financiële analyse is opgenomen in een Excel-werkboek, met meerdere tabbladen.

Gebruikte bronnen

Jaarrekening 2021
Jaarrekening 2022 (voorlopig)
Begroting 2023
Periodecijfers 2023
BDO-rapport Prognose inclusief nieuwbouw pand
Vitruvius Bouwkostenrapport
Offertes van bouwbedrijven voor de investeringsbegroting
Offerte BNG voor de financiering

Toelichting op de totale gewenste opbrengsten voor een gezonde financiële huishouding

In onderstaande tabel is de 'rode draad' van de meerjarenbegroting getoond. Deze rode draad is relatief eenvoudig: (1) op peil brengen van de personele formatie en personeelskosten, (2) kapitaallasten die voortvloeien uit de investering in nieuwbouw.
Opmerkingen:

- Bij dalende opbrengsten duikt het Dierentehuis in de verliezen;
- Het op minimale gewenste slagkracht brengen van de personele formatie in 2023 leidt tot een kostenverhoging van € 151 k, en is daarmee de eerste opstap naar het herstellen van de financiële gezondheid';
- De tweede opstap begint met een aanzet in 2024 (bouwrente) en vervolgens de volledige bedragen aan rente en afschrijving vanaf 2025;
- De energielasten dalen fors in 2025;
- Indexering van de overige kostenposten met inflatie veroorzaakt jaarlijks een corresponderende trendmatige toename van de geraamde benodigde inkomsten vanaf 2026.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	519	465	714	809	1.076	1.110
Verandering t.o.v. Voorgaande jaar	8,9%	-10,3%	53,3%	13,4%	33,0%	3,2%
Verandering in € *1.000	42	(53)	248	96	267	35
Verandering in:						
Personeelskosten			151	21	22	22
Kostprijs omzet			12	13	13	14
Afschrijving vastgoed					147	
Rente				60	113	(6)
Tijdelijke huisvesting				t.l.v. EV		
Daling energielasten					(30)	
Overige kostenstijgingen			12	3	2	5
Verlies vorig jaar			73			
Verandering totaal			248	96	267	35

Personeelskosten
Personeelskosten: meerdere kostenverhogende krachten zijn hier aan het werk:
-De bestaande cao-beloningen zijn voor betaalde krachten niet voldoende aantrekkelijk. Hogere beloningen zijn noodzakelijk.
-Inflatie – indexering: loopt 1-2 jaar achter in de bekostiging.
-Uitbreiding van de personele formatie is om beleidsmatige redenen gewenst, mede vanwege toenemende professionalisering (asielbalie, dierverzorging, rouwkamer).
-Meldkamer en ambulances: door afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers is het handhaven van de 7x24 dienstverlening lastig. Maatregelen ter verbetering zijn in de regel kostenverhogend.
-Vrijwilligers zijn minder makkelijk te vinden, waardoor het in sommige gevallen noodzakelijk is vacatures te vullen met betaalde medewerkers.
-Vrijwilligers zijn in afnemende mate bereid hun werk geheel onbezoldigd te verrichten. Het betalen van (een deel van) de fiscaal vrije vrijwilligersbeloning kan hier een oplossing bieden.

In de tabel hieronder is de vereiste minimale personele formatie opgenomen, waarbij het bestuur en management de continuïteit van dienstverlening gewaarborgd achten. In het Excel-spreadsheet is de opbouw van de geprognosticeerde personeelskosten opgenomen. Hierin is tevens een bedrag begrepen voor een (beperkte) vrijwilligersvergoeding voor meldkamer en chauffeurs in de nacht.
Opmerkelijk is dat het Dierentehuis de van de achterliggende gemeenten overgenomen wettelijke taak verricht met een groot aantal onbezoldigde vrijwilligers. Hieronder bevinden zich veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De jaarlijkse SROI is daarom omvangrijk.

Formatie - betaald	Medewerkers	Fte
manager	1,0	0,8
para-veterinair	4,0	3,2
dierverzorgers	4,0	2,0
administratie	3,0	2,4
receptie&telefoon	1,0	0,8
Totaal formatie betaald	13	9
Formatie - vrijwilligers		
meldkamer - nacht	5	-
chauffeurs - nacht	5	-
meldkamer - dag	5	-
chauffeurs - dag	30	-
balie	10	-
schoonmaak	40	
Totaal formatie vrijwillig	95	-

Investering nieuwbouw
Het bedrag van de investeringsbegroting is (voorlopig) geschat op € 4,4 mln. Afschrijving (vooralsnog) lineair in 30 jaar. Nadere onderverdeling naar afschrijvingstermijn voor opstal, installaties, inventaris volgt t.z.t.

Bijdrage aan nieuwbouw uit eigen middelen
Zoals reeds eerder is bekend gemaakt, beoogt het Dierentehuis om uit eigen middelen in totaal een bedrag van € 600 k bij te dragen aan de investering in de nieuwe accommodatie. Hiertoe is enige jaren geleden een reserve gevormd ter grootte van dit bedrag. In de afgelopen jaren zijn de gemaakte kosten (waaronder onderzoeken, ontwerpen, architect, advies, bouwvoorbereiding) hierop in mindering gebracht. Per ultimo 2022 bedraagt de reserve nog €503 k. Hieruit kunnen verder nog betaald worden de voorbereidingskosten die in 2023 gemaakt worden, en naar verwachting, de kosten van tijdelijke huisvesting tijdens de bouwperiode. Een eventueel positief saldo kan worden aangewend t.b.v. de nieuwbouw.

Financiering
Totaal financieringsbedrag € 4,4 miljoen, te verstrekken door BNG onder gemeentegarantie.
Lineair af te lossen in 30 jaar, rentetarief 4%.

Tijdelijke huisvesting
Voorlopige schatting is € 100k, geheel toegerekend aan 2023, komt ten laste van het eigen vermogen, i.c. de reserve nieuwbouw.

Bijdrage uit eigen middelen
De kosten van tijdelijke huisvesting te voldoen uit eigen middelen.
Overige bijdrage uit eigen middelen nader te bezien als meer duidelijkheid over de investeringsbegroting is verkregen.

Inkomsten
De inkomsten voor de jaren 2023-2026 zijn gebaseerd op de systematiek van capaciteitsbekostiging, uitgangspunt is een kost-plus benadering.

Reflectie op ratio's
De ratio-analyse die voortvloeit uit het geheel van aannames en prognoses levert het volgende beeld op:
-de financieringsverhoudingen gelden als 'zwaar': een hoge D/E en zeer hoge debt-to-ebitda;
-solvabiliteit is acceptabel, en verbetert door aflossing en winstinhouding;
-de ICR en DSCR zijn weliswaar enigszins mager, maar laten zien dat de organisatie (net) in staat is rente en aflossingen te voldoen;
-de liquiditeit is ruim, met een current ratio van 4.
Algemeen: de financiële gezondheid van het Dierentehuis kan op grond van de becijferingen in deze meerjarenbegroting als relatief goed worden gekarakteriseerd, ondanks de vrij zware bankfinanciering.

Samenvatting
Het Dierentehuis behoeft forse investeringen in personele formatie en huisvesting om in de komende tijd te voldoen aan haar taakstellingen. Dat leidt tot een aanzienlijk hoger kostenniveau, en een wenselijk geachte wijziging van bekostigingssystematiek. De prognoses tonen een te verwachten goede financiële gezondheid bij uitvoering van de gemaakte plannen.

GEMEENTELOGO

Overeenkomst Dierenopvang gemeente xxxx

Datum @@

Dierentehuis Arnhem en omstreken

Inhoud

Contractpartijen 2
Artikel 1 Begripsbepalingen 3
Artikel 2 Opdracht en Bijlagen 3
Artikel 3 Aard van de overeenkomst 3
Artikel 4 Duur van de overeenkomst 3
Artikel 5 Vergoeding 3
Artikel 6 Facturering en betaling 4
Artikel 7 Kwartaalrapportage 4
Artikel 8 Algemeen 4
Artikel 9 Aansprakelijkheid 4
Artikel 10 Evaluatie 4
Artikel 11 Wijzigingen van de overeenkomst 5
Ondertekening 5

Bijlagen 6
a. Plan van aanpak dierenwelzijn 6
b. Programma van eisen 6
c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde 6
d. Klachten regeling 6
e. Privacy verklaring 6
f. Wettelijke en bovenwettelijke taken 6

Contractpartijen

Ondergetekenden:

Gemeente xxxx

gevestigd te xxxx, adres, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door, @@ daartoe bevoegd op grond van het 'Algemeen ondermandaat-, ondervolmacht- en ondermachtigingsbesluit gemeentesecretaris gemeente xxxx,

hierna te noemen: **Opdrachtgever**

en

Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken

gevestigd te Velp, Larensteinselaan 32, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door, Functie, dhr./mevr. @@@

hierna te noemen: **Opdrachtnemer**

Overwegende dat:

- Opdrachtgever voornemens is de uitvoering van Dierenopvang uit te besteden op basis van deze overeenkomst met bijlagen;
- Opdrachtnemer er zijn bedrijf van maakt het ophalen, verzorgen en opvangen van dieren uit te voeren;
- Opdrachtgever, gelet op het bovengenoemde gebruik wenst te maken van de diensten van Opdrachtnemer.

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze overeenkomst worden de navolgende begrippen met een hoofdletter gebruikt. Onder deze begrippen wordt verstaan:

Bijlagen	Aanhangsels bij deze overeenkomst die deel uitmaken van deze overeenkomst.
Opdrachtgever	De gemeente xxxx.
Opdrachtnemer	Stichting dierentehuis Arnhem en omstreken
Partijen	Opdrachtgever en Opdrachtnemer
Personeel van Opdrachtnemer	De door Opdrachtnemer voor de uitvoering van deze overeenkomst in te schakelen personeelsleden en/of hulppersonen, die krachtens deze overeenkomst onder zijn verantwoordelijkheid werken.

Artikel 2 Opdracht en Bijlagen

1. Opdrachtgever geeft opdracht aan Opdrachtnemer, die deze opdracht tot het uitvoeren van de dienstverlening zoals in deze overeenkomst en bijlagen omschreven, aanvaardt.
2. Als bijlagen bij deze overeenkomst behoren en daarvan één geheel uitmakend, de navolgende stukken:
   a. Plan van aanpak dierenwelzijn
   b. Programma van eisen
   c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde
   d. Klachtenregeling
   e. Privacy verklaring
   f. Wettelijke en bovenwettelijke taken

Artikel 3 Aard van de overeenkomst

1. Het bepaalde in deze overeenkomst is van toepassing op de uitvoering van het ophalen, verzorgen en opvangen van (zwerf)dieren en bijbehorende werkzaamheden die tijdens de looptijd van deze overeenkomst door Opdrachtnemer wordt uitgevoerd, zoals onder andere omschreven in het Programma van eisen.

Artikel 4 Duur van de overeenkomst

1. Deze overeenkomst treedt in werking per @@ voor de periode van 10 jaar.
2. De overeenkomst wordt na de periode als genoemd in lid 1 stilzwijgend verlengd met maximaal 4 maal een periode van 5 jaar, tenzij één van de partijen vóór 1 december voor afloop van de betreffende periode aangetekend schriftelijk heeft opgezegd.

Artikel 5 Vergoeding

1. Voor 1 november van ieder jaar stelt Opdrachtnemer een begroting op voor het komende jaar met de daarbij behorende vergoeding en stuurt deze naar Opdrachtgever.
2. Een eventuele aangepaste vergoeding voor het volgende jaar kan enkel worden doorberekend door Opdrachtnemer na schriftelijk akkoord van de Opdrachtgever.
3. Opdrachtnemer verschaft hiertoe de nodige informatie. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden, dan zullen partijen zich tot door beide partijen te benoemen arbiters wenden die een bindende uitspraak zullen doen.
4. Partijen maken nadere afspraken over de keuze van arbiters en de te volgen procedure.

5. Indexering vindt jaarlijks plaats op basis van CBS- prijsindexcijfer CPI (consumenten prijsindex) van september/oktober van het voorafgaande jaar en eventuele kostenstijgingen die voortkomen uit wettelijke regelingen.

Artikel 6 Facturering en betaling

1. Facturering- en betalingscondities zijn opgenomen in de Algemene Inkoopvoorwaarden van de gemeente xxxx.
2. Op de factuur dient het volgende te worden vermeld:
   a. Gemeente xxxx, t.a.v. afdeling, naam contactpersoon, adres, plaats
   b. De orderreferenties
   c. Indien vermeld het verplichtingennummer, het orderbonnummer en het zaaknummer
   d. De facturen dienen in PDF aangeleverd te worden via het emailadres xxxx.
   e. De factuur mag niet eveneens per post verzonden worden.
3. Naast bovenstaande is het ook mogelijk om via e-Facturatie te factureren indien Opdrachtnemer over deze mogelijkheden beschikt. Daarover dient nadere afstemming plaats te vinden met de crediteurenadministratie van de gemeente xxxx

Artikel 7 Kwartaalrapportage

1. Opdrachtnemer levert één maal per kwartaal een rapportage en analyse van de totale dienstverlening.
2. Deze kwartaalrapportage omvat minimaal de volgende onderdelen:
   a. De aantallen van de activiteiten zoals overeengekomen;
   b. Binnengekomen klachten en meldingen, inclusief afhandelingswijze;
   c. Een beknopt overzicht van het verloop van aantallen in de tijd;
   d. Relevante ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande periode en/of ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor.
3. Deze managementinformatie zal ongevraagd en proactief door de Opdrachtnemer opgesteld en verstuurd worden, uiterlijk vier weken na afloop van het voorafgaande kwartaal.

Artikel 8 Algemeen

1. Kennisgevingen die partijen op grond van deze overeenkomst aan elkaar zullen doen vinden schriftelijk plaats.
2. Mondelinge mededelingen, toezeggingen of afspraken hebben geen rechtskracht tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd.
3. Het nalaten van één van de partijen om binnen een in de overeenkomst genoemde termijn nakoming van enige bepaling te verlangen, tast het recht om alsnog nakoming te eisen niet aan, tenzij de betreffende partij uitdrukkelijk en schriftelijk met niet- nakoming akkoord is gegaan.

Artikel 9 Aansprakelijkheid

1. Vanaf het moment van in bewaring nemen tot en met veertien dagen (maximaal 7 weken bij kittens/pups) daarop volgend, is Opdrachtnemer verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade, welke door het dier is aangericht aan:
   - gemeente-eigendommen;
   - derden;
   - aan (de eigendommen) van derden.
2. Opdrachtnemer zorgt voor een dekkende WA-verzekering en vrijwaart de Opdrachtgever tegen alle aanspraken van derden voor genoemde schade.

Artikel 10 Evaluatie

1. Jaarlijks vindt bestuurlijk overleg plaats met de gemeenten over deze begroting en de (omvang van) de dienstverlening en de daarop gebaseerde vergoeding en de maatschappelijke meer waarde van het Dierentehuis.

2. 5 jaar na de ingangsdatum van deze overeenkomst zal er sprake zijn van een evaluatiemoment, geïnitieerd door de Opdrachtnemer. Doel van deze evaluatie is tenminste de wijze van dienstverlening door Opdrachtnemer.

Artikel 11 Wijzigingen van de overeenkomst

1. Indien op grond van veranderde wetswijzigingen, beleidsinzichten en/of gewijzigde c.q. onvoorziene omstandigheden deze overeenkomst wijziging en/of aanvulling behoeft, zullen Opdrachtgever en Opdrachtnemer met elkaar in overleg treden om te bezien of, en op welke wijze, deze overeenkomst kan worden gewijzigd en/of aangevuld.
2. Wijziging(en) van en/of aanvulling op deze overeenkomst waarover tussen het Opdrachtgever en Opdrachtnemer overeenstemming is bereikt, worden schriftelijk in tweevoud vastgelegd en als bijlage aan deze overeenkomst gehecht.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt, per bladzijde geparafeerd en ondertekend te xxxx op @@

Gemeente xxx

Burgemeester en Wethouders van xxxx,

namens dezen,

Namens Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken

Functie

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn als separate documenten achter deze overeenkomst opgenomen:

a. Plan van aanpak dierenwelzijn
b. Programma van eisen
c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde
d. Klachten regeling
e. Privacy verklaring
f. Wettelijke en bovenwettelijke taken
g. Arbitrage, mediation en rechtsgang

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 7 september 2023 14:37
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Uitnodiging bezoek Dierentehuis Arnhem en omstreken.

Beste [redacted]

Hartelijk dank voor uw bericht.
Ik zet de afspraak in de agenda.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

telefoon [redacted]
e-mail [redacted]
internet [redacted]

Van: [redacted]@dierentehuisarnhem.nl>
Verzonden: donderdag 7 september 2023 14:34
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Uitnodiging bezoek Dierentehuis Arnhem en omstreken.

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Beste [redacted]
Bedankt voor de snelle reactie. Uiteraard zijn beide heren van harte welkom op woensdag 13 september. Graag tot dan.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Op do 7 sep. 2023 14:29 schreef Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>:

> Geachte [redacted]
>
> Hartelijk dank voor uw bericht aan Marco van der Wel.

Graag wil ik op verzoek van dhr. Van der Wel een afspraak plannen voor een bezoek aan het dierentehuis. Wethouder Ter Hoeven van gemeente Rheden zal daar ook bij aanwezig zijn.

Dit is op korte termijn mogelijk op **woensdagmiddag 13 september om 16.00 uur**.

Ik ontvang graag een reactie of dit mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

telefoon [redacted]

e-mail [redacted]

internet [redacted]

Van: [redacted]@dierentehuisarnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 09:31
Aan: Burgemeester <Burgemeester@arnhem.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: Uitnodiging bezoek Dierentehuis Arnhem en omstreken.

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted]@dierentehuisarnhem.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Geachte heren Marcouch en van der Wel,

Het is u ongetwijfeld niet ontgaan dat per 1 oktober 2023 sluiting dreigt voor het Dierentehuis Arnhem en omstreken.

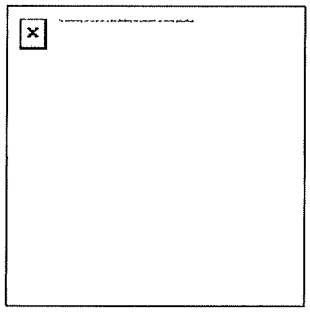
Naast de ellende die sluiting zou opleveren voor de dieren, onze vrijwilligers en betaalde medewerkers, geeft sluiting ook een groot probleem voor de 9 gemeenten waarvoor wij de wettelijke taak uitvoeren.

Wellicht dat een bezoek aan het dierentehuis helpt om de urgentie en ernst van de situatie nog beter te begrijpen.

Ik nodig u beiden dan ook van harte uit voor een rondleiding in het dierentehuis en bij de dierenambulance. Laten we samen zorgen dat deze mooie instelling ook na 1 oktober haar werk kan voortzetten.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@Dierentehuisarnhem.nl www.Dierentehuisarnhem.nl

Velp 25 augustus 2023

Aan de raadsleden van de gemeente Arnhem

Geachte Raad

Bij deze brief willen wij u op de hoogte stellen van het besluit dat het Dierentehuis per 1 oktober as. geen zwerfdieren meer uit de gemeente Arnhem kan opvangen. Bij aangetekend schrijven is dit aan het College van Burgemeester en Wethouders medegedeeld.

De gemeente is wettelijk verplicht overeenkomstig artikel 5.8 lid 3 van het burgerlijk wetboek zwerfdieren op te vangen en de gemeente Arnhem heeft deze taak door middel van een contract met het Dierentehuis in Velp gedurende vele jaren uitbesteed. Dit contract loopt op 1 oktober as. af en het is voor het Dierentehuis onduidelijk of de Gemeente een nieuw contract wil aangaan.

Toelichting.

Reeds geruime tijd geleden is in uw Raad gesproken over de nieuwbouw van het Dierentehuis, dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taak van de gemeente door het Dierentehuis.

In het voorjaar 2022 schreef de gemeente een aanbesteding uit voor de nieuwbouw van een dierentehuis en ons werd uitdrukkelijk verzocht hierop in te schrijven omdat de gemeente dit min of meer als voorwaarde stelde om verder te gaan in de procedure met betrekking tot het verstrekken van een gemeentegarantie.
Wij hadden hierbij grote aarzelingen omdat veel financiële cijfers niet beschikbaar waren. Wij hebben dan ook onder voorbehoud ingeschreven. De aanbesteding werd ons medio 2022 gegund omdat wij als enige hadden ingeschreven, waarbij werd medegedeeld dat wij aan deze gunning geen rechten konden ontlenen. In de loop van dat jaar bleek ons dat wij het voorbehoud bij de inschrijving terecht hadden gemaakt omdat inmiddels de rentekosten voor de af te sluiten lening fors waren gestegen en wij ook het “loongebouw” voor de medewerkers aanzienlijk moesten optrekken om medewerkers te behouden / aan te trekken. Iets dat overigens bij veel andere organisaties en bedrijven ook speelt. Wij hebben begin 2023 de gemeente dan ook laten weten dat wij terecht dit voorbehoud bij de inschrijving hadden gemaakt en dus deze aanbesteding niet gestand konden doen omdat handhaving van de voorgestelde tarieven zou leiden tot een structureel exploitatietekort. Beide partijen waren dus niet gebonden aan deze aanbesteding hoewel de wethouder zich desondanks nog steeds op deze aanbesteding beroept .

Ondanks de moeizame gesprekken met de gemeente Arnhem vooral na de gemeenteraadsverkiezingen zijn wij onzerzijds doorgegaan met de voorbereidingen voor de nieuwbouw.
In november 2022 werd door de gemeente Arnhem al wel een gemeentegarantie verstrekt die nodig is voor de financiering van deze nieuwbouw. Maar een structureel exploitatie tekort heeft als gevolg dat de BNG -ondanks de gemeentegarantie- geen lening verstrekt.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@Dierentehuisarnhem.nl www.Dierentehuisarnhem.nl

Sedertdien bleven de problemen en vooral onduidelijkheid bestaan over de invulling van het opnieuw te sluiten contract met daarbij behorende regelingen en tarieven.

In november 2022 was de omgevingsvergunning door de gemeente Rheden al verleend en werden door de architect de nieuwbouwplannen definitief uitgewerkt. De tijd begon te dringen omdat per 1 juli 2023 het vijfjarig contract van ons met de gemeente Arnhem afliep en er nog steeds geen vorderingen met betrekking tot het nieuwe contract waren gemaakt, terwijl wij "in de startblokken" stonden en in mei van dit jaar zelf al concrete voorstellen op tafel hadden gelegd voor het nieuw af te sluiten contract en daarbij behorende tarieven, waarop wij tot nu toe nog steeds geen reactie hebben gekregen.

Het einde van het contract per 1 juli 2023 met de gemeente Arnhem betekende dat de uitvoering van de wettelijke plicht om voor opvang van de zwerfdieren zorgen weer bij de gemeente zou komen te liggen. Het Dierentehuis zou dan niet meer gerechtigd zijn dieren op te halen voor de gemeente. Omdat de gemeente niet in staat is voor de opvang van dieren te zorgen en om te voorkomen dat dieren en de inwoners van de gemeente het slachtoffer zouden worden van deze situatie, waren wij bereid vanaf 1 juli jl. een nieuw contract voor 3 maanden af te sluiten tot 1 oktober ervan uitgaande dat in die tussentijd een definitieve regeling tot stand zou komen. Dit contract werd door de gemeente geaccepteerd.
Inmiddels hadden wij offertes van aannemers en installateurs aangevraagd voor de nieuwbouw en een optie op de huur van een ruimte als tijdelijke huisvesting. Al deze offertes lopen per 1 oktober af.

Wij hebben na 1 juli meermaals, steeds dringender verzocht om nader overleg om onze voorstellen te accepteren maar ons werd meegedeeld dat overleg pas na medio september weer zou kunnen plaatsvinden.
Het overbruggingscontract van 3 maanden loopt nu echter af per 1 oktober en zal niet door ons worden verlengd omdat het niet langer verantwoord is het Dierentehuis open te houden gedurende het komende najaar / winter, gelet op de slechte bouwkundige staat waarin het gebouw verkeert.
Een contract voor de tijdelijke huisvesting kunnen wij alleen afsluiten indien wij de zekerheid hebben ten aanzien van een definitief contract voor meerdere jaren, zodat wij weer gerechtigd zijn zwerfdieren op te halen. Wij betreuren het zeer dat wij sedert juli tot nu toe geen enkele reactie van de gemeente Arnhem hebben ontvangen.
Wij verzorgen het ophalen van zwerfdieren voor 9 gemeenten in de regio en wij hebben begrepen dat de 8 andere gemeenten met wie wij constructief overleg hebben gehad, verbaasd zijn over de opstelling van de gemeente Arnhem Maar zonder de gemeente Arnhem als centrumgemeente is de bouw van een nieuw Dierentehuis niet mogelijk.

Vandaar dat wij nu een beroep doen op uw Raad om toch de bouw van een nieuw dierentehuis mogelijk te maken. U zou het College kunnen opdragen dat het voor 1 oktober as. tot overeenstemming komt op basis van een definitief contract voor de komende jaren met bijbehorende tarieven, zodat dit een financieel draagkrachtig Dierentehuis mogelijk maakt.
Alle noodzakelijke stukken hiervoor zijn besproken met een delegatie van de gemeenten en liggen klaar ter ondertekening.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@Dierentehuisarnhem.nl www.Dierentehuisarnhem.nl

Samenvattend: Wij hebben er alles aan gedaan om zowel in organisatorische als financiële zin -alles degelijk onderbouwd-, een nieuw dierentehuis in onze regio te kunnen bouwen. Vanaf 1 oktober komen we in een negatieve spiraal terecht van aflopende offertes en kunnen we geen zwerfdieren meer opvangen. Hoe de gemeente haar wettelijke taak dan wil uitvoeren is ons niet bekend. Als er geen nieuw Dierentehuis wordt gebouwd betekent dit dat zwerfdieren niet meer in onze regio kunnen worden opgevangen. Niet alleen de dieren en de inwoners van Arnhem maar ook die in de omliggende gemeenten zijn hiervan de dupe. Wij kunnen dan ook niet anders concluderen dat dit dan te wijten is aan de lakse houding van uw gemeente.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Voorzitter Dierentehuis Arnhem en omstreken.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Velp, 25 augustus 2023

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem,

De gemeente heeft overeenkomstig art. 5.8 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek de plicht om gevonden of zwerfdieren op te vangen. Deze taak heeft u jarenlang uitbesteed aan het Dierentehuis Arnhem e.o. Dit voor zover wij weten tot volle tevredenheid. Het contract met het Dierentehuis liep af op 1 juli 2023.

Omdat we nog volop in discussie waren over de realisatie van een nieuw Dierentehuis hebben wij er in toegestemd deze taak nog tot 1 oktober op ons te nemen. Sindsdien hebben we niets meer van u vernomen.

Wij wijzen u er op dat we niet voornemens zijn een nieuwe tijdelijke overeenkomst af te sluiten. Dit betekent dat u na 1 oktober verantwoordelijk bent voor de uitvoering van uw wettelijke taak. Ook is in het contract van 1 juli opgenomen dat u verantwoordelijk bent voor de dieren die na die datum door ons Dierentehuis zijn gehuisvest en uit uw gemeente afkomstig zijn. Dit betekent dat die dieren door u herplaatst moeten worden.

Het leek ons gezien de nadering van de datum van 1 oktober goed u te wijzen op uw uitvoeringsplicht na die datum.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Stichting Dierentehuis Arnhem en Omstreken
T.a.v. het bestuur
Larensteinselaan 32
6882 CZ Velp (GLD)

Datum: 15 juli 2023

Geachte bestuur,

Al geruime tijd zijn wij (9 gemeenten) met u, als bestuur van de Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken (hierna te noemen; stichting), met elkaar in gesprek. Deze gesprekken hebben als doel te komen tot noodzakelijke nieuwbouw van uw dierentehuis en verlenging van de contracten.

Dit heeft tot op heden geleid tot een aanbesteding vanuit de gemeente Arnhem, een voorlopige gunning en een daaraan gekoppelde mogelijkheid tot het afgeven van, voor uw stichting, noodzakelijke gemeentegarantie om de financiering van de nieuwbouw mogelijk te maken.

Uitstel
In een eerder bericht heeft u aangegeven dat u voor 1 juli van alle gemeenten een getekend tijdelijk contract wilt ontvangen. Dit in vervolg op uw brief van 23 november 2022 en afspraken met de gemeente Arnhem op 26 juni jl. De gemeenten Arnhem en Rozendaal hebben dit tijdelijke overeenkomst getekend. Gelet op een verschil van inzicht hebben andere gemeenten deze overeenkomst niet getekend en is om een uitstel van de beslistermijn gevraagd.

Middels deze brief stellen wij u op de hoogte van de voortgang van de gemeentelijke gesprekken.

Gesprek
Op 13 juli 2023 stond er een bestuurlijk overleg gepland met de 9 diensten afnemende gemeenten. Helaas is het niet gelukt om een breed bestuurlijk overleg te formeren die dag. Dit heeft er toe geleid dat belangrijke vragen niet beantwoord konden worden. Vragen die onder ander gaan over de voorlopige gunning en de gemeentegarantie maar ook de vraag over het tijdelijke contract.

Wel heeft er een overleg plaatsgevonden met de bestuurlijke afvaardiging van de 9 deelnemende gemeenten. Bij dit overleg waren vertegenwoordigd de gemeente Arnhem, Rheden, Lingewaard en Rozendaal. Hierbij is gesproken over de dilemma's waar we op dit moment voor staan en de noodzaak voor bestuurlijke afstemming in de regio. Wij zijn uit elkaar gegaan met het besef dat er op dit moment geen duidelijke overeenstemming is. Er is wel overeenstemming tussen de gemeenten over de wettelijke taak als het gaat om de opvang van (zwerf)dieren en dat we die ook echt in de regio nodig hebben. Dit vraagt om uitwerking van gezamenlijke uitgangspunten om de nieuwbouw en een gezonde toekomst ook mogelijk te maken.

Overeenkomsten
Met de gemeente Arnhem en Rozendaal bent u een tijdelijke overeenkomst overeengekomen met ene looptijd van 1 juli tot 1 oktober. Voor de overige gemeenten geldt dat de huidige overeenkomst loopt van 1 januari tot en met 31 december 2023 en nog steeds juridische binding heeft.

Dit houdt in dat alle 9 dienst afnemende gemeenten een geldige overeenkomst met u, als stichting, hebben. Dit is belangrijk omdat deze lopende en geldige overeenkomsten ook zekerheid geven als het gaat om het blijven afnemen van diensten van de stichting ter uitvoering van de wettelijke taak. Dit geeft een zekerheid als het gaat om vergoedingen.

Consensus en commitment
Bovenstaande geeft aan dat er commitment en consensus is onder de 9 gemeenten als het gaat om het samen blijven afnemen van de diensten van de stichting en de wil om samen er voor te zorgen dat er voldoende zekerheid voor u is om de nieuwbouw te realiseren. Aan de andere kant zijn we er niet uitgekomen om die belangrijke stappen nu te zetten.

Duidelijk is dat we, met ons allen, een duidelijk antwoord wilden geven maar dit niet voor het zomerreces kunnen realiseren. Hiervoor hebben wij een breed bestuurlijk overleg nodig die niet eerder is te realiseren dan medio september.

Vertrouwen
Wij begrijpen dat dit een niet wenselijk bericht is en dat voor u onzekerheid met zich meebrengt. Tegelijkertijd wil ik, namens de bestuurders, ook benadrukken dat er een gezamenlijk doel is en dat is om er in gezamenlijkheid uit t willen komen zodat er sprake is (ook op de lange termijn) van een financieel gezond dierentehuis in de regio. Wij vragen dus ook het vertrouwen en geduld van het bestuur van de stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken dat er door de gemeenten gewerkt wordt naar een breed gedragen oplossing om de noodzakelijke nieuwbouw te realiseren.

Graag komen wij medio september in gesprek met u om een eenduidig beeld te kunnen delen.

Tot slot
Wij hopen met deze brief u genoeg te hebben geïnformeerd. Voor vragen kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Namens de bestuurlijke kopgroep Dierentehuis,

[redacted]
Bestuurlijk/ambtelijk verbinder.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 7 juli 2023 16:19
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel
Onderwerp: RE: Concept-notulen overleg Dierentehuis-wethouder Arnhem 26-6-'23
Bijlagen: Verslag bestuurlijk overleg Dierentehuis 26 juni 2023.pdf

Beste mensen,

Dank voor jullie opmerkingen. Ik heb ze verwerkt (zie bijlage).

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@outlook.com>
Verzonden: donderdag 29 juni 2023 21:06
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@planet.nl>
Onderwerp: RE: Concept-notulen overleg Dierentehuis-wethouder Arnhem 26-6-'23

Beste [redacted]
Akkoord met de notulen met uitzondering van één passage over het loongebouw (blz. 2, 2e alinea)
Wij hebben om de vacatures te vervullen de betreffende salarissen met de € 300 per maand verhoogd
De optrekking van het totale loongebouw staat ons nog te doen.
Groet [redacted]
Verzonden vanuit Outlook

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 29 juni 2023 08:02
Aan: [redacted]@outlook.com>; [redacted]@planet.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: Concept-notulen overleg Dierentehuis-wethouder Arnhem 26-6-'23

Beste mensen,

Hierbij de concept-notulen van ons overleg maandag.

Bij onjuist- en/of onvolledigheden, graag reactie.

Ik heb het e-mailadres van [redacted] helaas niet: kunnen jullie het document naar hem doorsturen?

Bij voorbaat dank!

P.S.: de overeenkomst voor de periode juli-september komt er aan maar is intern nog in review. Het is overigens op advies van onze jurist uit praktische overwegingen een wederzijds te ondertekenen brief geworden...

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

VERSLAG

Notulen van	:	Bestuurlijk overleg dierenopvang
Gehouden op	:	26 juni 2023
Plaats	:	Gemeente Arnhem
Voorzitter	:	Marco van der Wel
Genotuleerd door	:	[redacted]

GEMEENTE Arnhem

Verder aanwezig	Fractie/Afdeling	Afwezig	Fractie/Afdeling
[redacted]	Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. Stichting Dierentehuis Arnhem e.o.		

Verslag tekst:	Naam

Voorstelrondje

- [redacted] sinds mei bestuurslid, parttime directeur investeringsgroep. Verder enkele commissariaten, onderwijs geven en dergelijke. Kent [redacted] 40 jaar. Zijn beide lid van een polovereniging. Ik ben zijn opvolger als voorzitter van de polovereniging. Het Dierentehuis doet goede dingen.
- [redacted] werkzaam bij de gemeente Arnhem voor natuur en dierenwelzijn.
- Marco van der Wel: wethouder van de gemeente Arnhem voor o.a. natuur, zorg en dierenwelzijn.

Marco: we hadden gehoopt dat we er uit zouden zijn, maar nu is er een kink in de kabel. Het doel van het gesprek is mijns inziens: afspreken voor welke termijn we kunnen verlengen en welk tarief daarbij kan passen. [redacted] we hebben aan de 8 andere gemeenten een voorstel gedaan voor een nieuw contract. Ons voorstel voor Arnhem is hetzelfde als die voor de andere 8 gemeenten. Bij de anderen was het een overeenkomst die continu stilzwijgend doorliep. En die hebben we verlengd. Er zou een impasse kunnen ontstaan. Alles ligt klaar, wij zitten te wachten. Wij willen niet weer de winter in met het bestaande gebouw. We hebben zitten plussen wat er aan offertes (nieuwbouw) is + het onderbrengen van de dieren die er nog zijn. Ons voorstel is dus:

- Nieuw contract voor 1 maand en maximaal 2 keer verlengen voor een maand (dus tot 1 oktober).
- Tarief met 53% omhoog. We hebben vorig jaar 83 mille verlies geleden, dat gaat dit jaar ook gebeuren. De tariefstijging van 53% is alleen voor de stijging van de kosten van de personele formatie.
- Zelfde inhoud van dienstverlening met 1 beperking: we doen ons uiterste best maar we weten niet of we de continudienst ambulance kunnen blijven bemensen. Dit komt doordat we geen vrijwilligers of medewerkers kunnen krijgen.

Marco: ik heb een paar vragen: een paar jaar geleden betaalden we nog 160K, dit jaar 250K. Aandeel Arnhem is 50%: een verhoging met 83K betekent dit iets meer dan 40K voor Arnhem. [redacted] dat verschil heeft te maken met het aantal beestjes + inflatiecorrectie van 10%. Wij rekenen tarieven voor beesten. Meer beesten = meer betalen.

[redacted] we stellen ook een andere systematiek van bekostiging voor, ten behoeve van een minimaal positief resultaat onder de streep. De stijging zit hem in personeel: dit zit op de bodem en is op onderdelen door de bodem gezakt is. Er is een kleine kern zeer enthousiaste mensen:

vrijwilligers en in loondienst. Dit is niet houdbaar. We hebben als bestuur en interim-manager bottom-up met elkaar doorgenomen wat de minimale personele formatie (zonder franje en zeer sober) moet zijn. Dan moet er een behoorlijk bedrag bij en het loongebouw moet omhoog. We hebben verschillende vacatures, maar we krijgen geen mensen. Het aanbod aan vrijwilligers is verschraald. Dan krijg je een sprong in de kosten: het totale kostenniveau gaat dan met 2 ton omhoog. Het verlies van 80K moet naar nul plus. Marco: daarover moeten wij als regio spreken. We hebben een tarief uit de inschrijving voor de aanbesteding dierenopvang Arnhem.

[redacted]om dit jaar op nul onder de streep uit te komen hebben we dit jaar op jaarbasis een stijging van de inkomsten uit de 9 gemeenten nodig van 53% ten opzichte van 2022.[redacted] [redacted]omdat het allemaal zo lang duurt betekent dit dat wij geen vrijwilligers hebben kunnen werven, want we zitten in een volstrekt onduidelijke situatie. Dan moet ik eventueel krachten inhuren met een tijdelijk contract omdat de organisatie drijvende gehouden moeten worden. [redacted]we zitten nu op de helft van het jaar. Betekent dit dat de tarieven vanaf 1 juli a.s. met 2 x 53% = 106% stijgen?[redacted]en [redacted]we rekenen voor alle gemeenten op dit moment dezelfde tarieven.

Marco: continuïteit is belangrijk: een contract voor een maand en twee keer verlengen met een maand is dan lastig. Liever een contract voor drie maanden. Voor die drie maanden betalen we 53% extra, mits we een contract afspreken voor drie maanden aan een stuk. Ook het ontbreken van zekerheid over de continuering van de 24-uursservice vind ik ingewikkeld. [redacted] we doen ons uiterste best om de 24-uursservice te continueren. Wij hebben om de vacatures te vervullen de betreffende salarissen met de € 300 per maand verhoogd. De optrekking van het totale loongebouw staat ons nog te doen.

[redacted]het salarisgebouw is opgetrokken, vacatures opengesteld omdat we 2 routes zien:

1. alles komt goed met alle gemeenten: nieuwbouw
2. het komt niet goed. In de loop van kwartaal 4 wordt dan het Dierentehuis ontmanteld en dan nemen we het verlies uit eigen reserves.

[redacted]we kunnen een inspanningsverplichting toezeggen: we spannen ons in om de 24-uursservice te behouden. Marco: O.K., ik ga er van uit dat jullie alle voorzieningen hebben getroffen om het zo goed mogelijk vol te houden.[redacted]; we hebben in februari de leiding gewisseld omdat we door willen.[redacted] er is spanning bij de mensen, wanneer gaat het nou gebeuren? De mensen zitten met gekruiste vingers te wachten. Bekend is dat het gesprek met Arnhem cruciaal is. Op het moment dat daar wat lucht komt wordt het voor Kees (interim-manager) en de organisatie makkelijker.[redacted]als we dit voor de komende maanden hebben afgerond.

[redacted]resultaat 2022 was 83.000 euro negatief. P-kosten worden dit jaar waarschijnlijk € 136.000 hoger dan in 2022.[redacted]hoe kunnen personeelskosten voor circa 6 fte in 1 jaar met € 136.000 stijgen?[redacted]: we hebben per 1 januari de formatie verhoogd[redacted]is deze ook per 1 januari ingevuld?[redacted]: nee.[redacted]we vergoeden uitsluitend werkelijke gemaakte personeelskosten, geen vacatureruimte. Als we nou dezelfde tarieven hanteren als in het 1e half jaar en achteraf (na 1 oktober) kijken we wat het tekort van het Dierentehuis per 1 oktober daardoor is? Marco: we willen dus een nacalculatie voor het tekort dat na de drie maanden is ontstaan en een inspanningsverplichting voor de 24-uursservice.[redacted]hiervoor graag een contract opstellen en graag vóór 1 juli a.s. wederzijds tekenen.

[redacted] nu we hier uit zijn heb ik nog een heel ander onderwerp. We zijn met[redacted] en [redacted] gesprek. Daar moeten we in juli uit zijn. 15 augustus lopen de offertes van de aannemers af. Als zij na die tijd worden getekend betekent dit dat de dieren na 1 oktober a.s. nog in het bestaande gebouw moeten worden opgevangen. Opvang van dieren deze winter in het bestaande gebouw vind ik volstrekt onverantwoord. De vraag is wanneer denk je er uit te kunnen komen met de andere gemeenten dat de contracten getekend kunnen worden, zodat de contracten met de aannemer en de BNG (lening) kunnen worden getekend. Als het vóór 1 augustus niet rond is met Arnhem geven wij geen opdracht aan de aannemer en sluiten wij geen lening af. Als wij de contracten met de aannemers vóór 1 of 15 augustus kunnen tekenen kunnen we op z'n vroegst op 1 oktober beginnen met de sloop. Zo niet dan loopt de sloop door naar november/december, en zit je in de wintermaanden. De kans dat de CV sneuvelt is vrij groot. Vandaar dat ik zeg: hoe zien jullie dit? [redacted] opdrachtverlening kan waarschijnlijk best ook na 15 augustus. [redacted] we willen als 9 afnemende gemeenten gezamenlijk optrekken als het hier om gaat. Marco: het verzoek is genoteerd. [redacted] dit contract met Arnhem is tot 1 oktober omdat we hopen te kunnen slopen op 1 oktober.

Marco vraagt of de tijdelijke opvang lukt op eigen terrein[redacted]k weet het niet. We hopen dat het in het elzenbosje kan. [redacted] een andere locatie heeft onze voorkeur[redacted]de Koriander straat Arnhem is niet doorgegaan. Marco: ik dacht dat we afgesproken hadden dat jullie die locatie zouden huren? [redacted]dat is niet door gegaan. [redacted] het hangt nu af van de gemeente Rheden.

[redacted] mailt de brief met het voorstel voor een nieuw contract met Arnhem naar [redacted]

GEMEENTE Arnhem

Dierentehuis Arnhem e.o.
T.a.v. [redacted]
Larensteinselaan 32
6882 CZ Velp

Datum : 29 juni 2023
Uw kenmerk : -
Zaaknummer : 653714
Projectcode : -
Contactpersoon : [redacted]
Telefoonnummer : [redacted]

Onderwerp: Verlenging dienstverlening

Geachte [redacted]
De Overeenkomst inzake het ophalen en bewaren van zwerfdieren en dode dieren van 14 juni 2018 (bijlage) eindigt op 30 juni a.s. Op 21 juni jl. ontvingen wij uw aangetekende brief met het verzoek om duidelijkheid over de periode vanaf 1 juli a.s. Daartoe hebben [redacted] van het Dierentehuis op 26 juni jl. een gesprek gevoerd met wethouder van der Wel en [redacted] van de gemeente Arnhem. In dit gesprek is geconstateerd dat het niet haalbaar is om vóór 1 juli a.s. duidelijkheid te hebben over de dierenopvang gedurende de komende 30 jaar. Omdat het tijd kost om deze duidelijkheid te verkrijgen is het volgende overeengekomen:

Het Dierentehuis verlengt zijn dienstverlening aan de gemeente Arnhem tot 1 oktober a.s. onder dezelfde voorwaarden als in de Overeenkomst inzake het ophalen en bewaren van zwerfdieren en dode dieren van 14 juni 2018 (bijlage).

In afwijking van deze overeenkomst is tevens het volgende overeengekomen:

1. De tarieven worden met 43% verhoogd ten opzichte van de tarieven voor januari-juni 2023;
2. Het Dierentehuis spant zich in om gedurende de contractperiode de 7x24-uurs bereikbaarheid van de meldkamer zoveel mogelijk te handhaven;
3. De dieren uit Arnhem die na 1 juli a.s. worden opgenomen zullen, ook na afloop van de wettelijke termijn van 14 dagen, onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Arnhem blijven die na afloop van deze overeenkomst voor herplaatsing zal zorgdragen;
4. Het Dierentehuis stelt een exploitatieoverzicht op over de periode januari-juni 2023. Dierentehuis en gemeente Arnhem stellen het overzicht gezamenlijk vast. Indien het bedrijfsresultaat over deze periode negatief is vergoedt de gemeente Arnhem het 'Arnhemse deel' van het tekort aan het Dierentehuis. Het Arnhemse deel is gelijk aan het aandeel van de gemeente Arnhem in de totale inkomsten van het Dierentehuis van de 9 gemeenten in het 1e half jaar 2023.

Bij akkoord uwerzijds ontvangen we graag vóór 1 juli a.s. een getekend exemplaar van deze brief retour.

Voor akkoord,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

[redacted]

Voor akkoord,
Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. te Velp

namens de Stichting,

[redacted]

Bijlage(n): Overeenkomst inzake het ophalen en bewaren van zwerfdieren en dode dieren

i.a.a.: [redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

ONTVANGEN 21 JUNI 2023

Aan het college van Burgermeester en Wethouders van de gemeente Arnhem

AANTEKENEN

21 juni 2023

2023-10003865k

Geacht College,

Reeds geruime tijd is het Dierentehuis Arnhem-Velp met uw gemeente in overleg over het sluiten van een nieuwe overeenkomst over de opvang van zwerfdieren binnen uw gemeente Alle relevante stukken zijn ook al geruime tijd in uw bezit.

Hoewel wij positief gestemd zijn ten aanzien van de voortzetting van de contractuele relatie met uw gemeente hebben wij echter tot nu toe geen beslissing hierover van de gemeente vernomen, ondanks het feit dat huidige contract per 1 juli as. expireert

Aangezien de wettelijke verplichting voor het opvangen van zwerfdieren bij de gemeente ligt, is het Dierentehuis vanaf 1 juli as. niet meer gerechtigd de betreffende zwerfdieren binnen uw gemeente op te halen en in bewaring te nemen.

Om een impasse te voorkomen verzoekt het Dierentehuis u dringend op zeer korte termijn aan ons duidelijkheid te geven ten aanzien van uw besluit om al dan niet met het Dierentehuis een contract te sluiten.

Hoogachtend

[redacted]

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 1 juni 2023 13:55
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: RE: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

Hoi [redacted]

Of we als college akkoord kunnen gaan met een (eventuele) verdere tariefverhoging.
Omdat het een financiele component heeft, voor de begroting.

Als je er een schatting van kunt doen, heel graag.
En aangeven wat het tarief nu is, en waarom de noodzaak van deze (extra) verhoging nu speelt.

Ik wil graag mandaat van het college om naar inschatting ook akkoord te gaan met die verhoging.

Van [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 1 juni 2023 08:15
Aan: [redacted]<marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

Hallo Marco,

Ik breng het naar de staf voor maandag. Ik begrijp dat [redacted] zorgt voor een bijeenkomst van de Bestuurlijke kopgroep binnen twee weken.

Wat is de vraag voor B&W?

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 26 mei 2023 08:00
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

Dank je [redacted]
Graag naar de volgende staf. Tariefverhoging is bespreekbaar.
Ik zou graag een rondvraagmemo hebben en een ambtelijk advies.
Het beste lijkt mij om het naar de begroting te brengen.

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag, mei 26, 2023 6:49 AM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@connectie.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

Hallo Marco,

Zie onderstaand bericht met bijlagen. De nieuwbouwkosten vallen waarschijnlijk mee, maar door de geraamde personeelsuitbreiding stijgen de begrote kosten voor de afnemende gemeenten toch met ca. 130% ten opzichte van 2022...

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: woensdag 24 mei 2023 08:40
Aan: [redacted]@overbetuwe.nl>; [redacted]@rheden.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

En een goedemorgen,

Dit bericht maar eens even beginnen met goed nieuws die ik vertrouwelijk met jullie kan delen. De aanbesteding van het Dierentehuis valt gunstig uit (onder de 4 miljoen) en kan hiermee gegund worden. Hierbij is Arnhem aan zet om de gunning definitief te maken. Er ligt hierbij een 'toezegging' van Marco dat dit op korte termijn kan, dus een belangrijke stap om voorwaarts te zetten. Bestuurlijk zal dit bericht nu zo snel mogelijk worden gedeeld. Vandaar nu nog even vertrouwelijk.

Dan even een paar zaken die belangrijk zijn voor de voorgang nu.

In de bijlage 'Concept Overeenkomst' treffen jullie een concept overeenkomst. Die wil ik graag met jullie gaan finetunen. Belangrijk is dat alles er in staat wat er in moet komen. Het wijkt namelijk erg af van de huidige overeenkomsten die er zijn. Ik heb al geprobeerd deze wat neutraler te maken. Wat ik mis is bijvoorbeeld een omschrijving van de wettelijk af te nemen taken en de zgn. +taken die meer vergoeding genereren. De vraag is of een dergelijke splitsing relevant is of dat we kunnen volstaan met de huidige wijze van facturering en verrekening. De verwachting heb ik namelijk ook dat er niet heel veel verschil zit in de uiteindelijke omvang van te leveren diensten ten opzichte van nu, maar het is natuurlijk altijd wel een gespreksonderwerp geweest.

Tevens zijn er een aantal andere documenten in opgenomen die zijn verzonden aan de bestuurlijke kopgroep ter voorbereiding van een bestuurlijk gesprek aanstaande vrijdag. Hierbij zullen [redacted] en [redacted] aanwezig zijn.
Speciale aandacht hierbij is de explosieve stijging van de vergoedingen aan het Dierentehuis. Dit is in de aanstaande jaren 129% (en niet 99% zoals aangegeven in de mail van [redacted]. In 2023 zullen wij als geconfronteerd worden met een verhoging van 53%. We moeten kijken hoe reëel deze verhoging is en of we deze verhogingen nog zijn te verwerken in onze financiële P&C cyclus. We wisten natuurlijk al dat er een stijging aan zat te komen dus dat is niet nieuw. Wel goed is om deze richting alvast mee te nemen met onze financials.

Kortom, een aantal zaken die de moeite waard zijn om te bespreken. Ik zal in ieder geval op korte termijn (na 30 mei in verband met afwezigheid van [redacted] een afspraak inplannen, maar wel het verzoek alvast te kijken naar de overeenkomst.

Voor vragen ben ik uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | (088) 695 3000

Gemeente Duiven

gemeente@duiven.nl
(0316) 279 111
www.duiven.nl

gemeente Westervoort

gemeente@westervoort.nl
(026) 317 99 11
www.westervoort.nl

Van: [redacted]@dierentehuisarnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 23 mei 2023 17:07
Aan: [redacted]@lingewaard.nl; [redacted]@rheden.nl
CC: [redacted]@1stroom.nl>
Onderwerp: Overleg met bestuur dierentehuis Arnhem op 26 mei

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Geachte [redacted]

Op verzoek van het bestuur van het dierentehuis ontvangt u de bijgevoegde documenten ter voorbereiding op het overleg van 26 mei.

Graag vragen wij uw aandacht voor de 'rode draad' in de meerjarenbegroting.
Deze rode draad is relatief eenvoudig: (1) op peil brengen van de personele formatie en personeelskosten, (2) kapitaallasten die voortvloeien uit de investering in nieuwbouw.
Opmerkingen:

- Het op minimale gewenste slagkracht brengen van de personele formatie in 2023 leidt tot een kostenverhoging van € 151 k, en is daarmee de eerste opstap naar het herstellen van de financiële gezondheid';
- De tweede opstap begint met een aanzet in 2024 (bouwrente) en vervolgens de volledige bedragen aan rente en afschrijving vanaf 2025;
- De energielasten dalen fors in 2025;
- Indexering van de overige kostenposten met inflatie veroorzaakt jaarlijks een corresponderende trendmatige toename van de geraamde benodigde inkomsten vanaf 2026.

In de begroting zijn de volgende stijgingen van de benodigde inkomsten becijferd:
2023: +53% (t.o.v. 2022), vooral veroorzaakt door hogere personeelslasten
2024: +13% (t.o.v. 2023), vooral veroorzaakt door (bouw-)rente
2025: +33% (t.o.v. 2024), vooral veroorzaakt door kapitaallasten (rente en afschrijving)
2026 e.v.: naar verwachting jaarlijkse stijging met CPI

Totale inkomstenstijging 2023-2025 = 99%.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Verslag 26 mei 2023 bestuur Dierenthuis en bestuurlijke afvaardiging gemeenten regio Midden-Gelderland

Aanwezig namens bestuur Dierentehuis:
[redacted]

Aanwezig namens gemeenten regio Midden Gelderland:
[redacted]

Ambtelijk vertegenwoordiger: [redacted]

Het gesprek heeft plaatsgevonden op basis van de, door het Dierentehuis, aangeleverde agenda.

1 Observaties van de nieuwe penningmeester (zie punt A van meegezonden notitie)
In het kort is gesproken over de eerste verkenning van de nieuwe penningmeeste[redacted]
Hierbij is de rode draad de omvang en diepgang van het onderlinge gesprek, de personele bezetting van het Dierentehuis en het doorrekenen van bijvoorbeeld kapitaalslasten.

2 Voorstel nieuw model inkomstengeneratie (zie punt B)
In de voorgaande periode (jaren) is gebruik gemaakt van het doorberekenen van de kosten voor dierenopvang. De toekomstige systematiek van doorberekening is belangrijk in het kader van het vernieuwen van de overeenkomsten. Nu is er sprake van een systematiek van bekostiging van de afgenomen diensten. Een verandering is noodzakelijk omdat het ook gaat om het doorbereken van de reële kosten als het gaat om het personeel en de afschrijving van het gebouw. Dit betekent meer stabiliteit in de toekomst als het gaat om de vergoedingen.

De deelnemende gemeenten zijn zich er van bewust dat er een stijging van de kosten aanstaande is. Hierbij is het de aanbeveling om dit in één keer goed te doen, waarmee de 'pijn' verzacht kan worden. Duidelijkheid is hierbij belangrijk. Dus een goede systematiek die consensus kent en dekking geeft wat zorgt voor een gezonde financiële toekomst.

3 Begroting en bijlagen (zie punt C en D)
Naar de toekomst is het van belang dat de afschrijving van de gebouwen en installaties worden opgenomen in de vergoedingen systematiek. Deze systematiek ligt nu ter beoordeling bij de bouwbegeleider van de gemeente Arnhem.

Er ligt hierbij een financiële uitdaging. De gemeenten hebben al eerder in hun overwegingen meegenomen dat er een stijging is van 40%. De voorgestelde prijsstijging zal volgens onderstaande schema plaats vinden:

2023: +53% (t.o.v. 2022), vooral veroorzaakt door hogere personeelslasten
2024: +13% (t.o.v. 2023), vooral veroorzaakt door (bouw-)rente
2025: +33% (t.o.v. 2024), vooral veroorzaakt door kapitaallasten (rente en afschrijving)
2026 e.v.: naar verwachting jaarlijkse stijging met CPI

Hierbij is het van belang dat er een gelijke afstemming plaats vindt bij de verschillende gemeenten. Dus een zelfde college- en raadsvoorstel/raadsinformatiebrief waar een gelijke besluitvorming op kan plaats vinden.

[redacted]komt met een doorberekening waarbij gekeken wordt naar de vergoedingen van de afgelopen drie jaar en de aanstaande stijgingen. Dit ook omdat de gemeenten die mee moeten nemen in de P&C-cyclus.

4 Het personeel – en vrijwilligersbeleid (zie meegezonden notitie)
Het is lastig om aan goed personeel te komen. Dit wordt overal gevoeld. Wellicht kunnen de gemeenten hierbij gebruik maken van het eigen vrijwilligersbeleid. Nu al is er sprake van een wijde cirkel om het Dierentehuis waar vrijwilligers vandaan komen. Gebruik kan bijvoorbeeld worden gemaakt van Scalabor. Het zou 'mooi' zijn als er van elkaars kennis en kunde op dit terrein gebruik kan worden gemaakt.

5 De offertes van de aannemers (mondelinge toelichting)
Een aantal (lokale) aannemers hebben offertes aangeleverd. Het goede nieuws hierbij is dat er gebouwd kan gaan worden onder de 4 miljoen euro. Dit was een bovengrens vanuit het Dierentehuis om wel of niet door te gaan. Met deze uitslag kan er ook definitief gegund worden. Belangrijk is ook te kijken naar de aanbesteding en de afspraken die hieruit wel of niet gelden. Immers, er is geen definitieve gunning maar er is wel een wens om te komen tot een juiste set afspraken die voor iedereen acceptabel is. Doel is om er samen uit te komen.

6 De tijdelijke huisvesting
Er is, tot op heden, geen andere tijdelijke huisvesting gevonden en de tijd gaat dringen. De enige optie die op dit moment nog openstaat is de tijdelijke huisvesting op het terrein. Hiervoor heeft de gemeente Rheden het terrein geschouwd om te kijken of er mogelijkheden zijn. Er is nog geen duidelijkheid hierover, deze zal wel zo snel mogelijk volgen.

7 De teksten van de concept overeenkomsten (reeds toegestuurd)
De, door het Dierentehuis, ingezonden conceptovereenkomst is op de gemeente Arnhem gericht. Deze zal worden herzien en juridisch worden gecheckt. Gekeken gaat worden naar bijvoorbeeld volledigheid. Een voorbeeld hierbij is het opnemen van de jaarlijkse (bestuurlijke) gesprekken om met elkaar de voortgang binnen het Dierentehuis te bespreken maar ook afstemming in de (basis) contractduur.

8 Verdere afspraken:
<u>- tijdlijn</u>
Afgesproken is dat een gemeentelijk bestuurlijk (kernteam) gesprek plaats vindt binnen twee weken (=uitgangspunt) en dat er vervolgens weer een afstemmingsoverleg is met het bestuur van het Dierentehuis en de bestuurlijke vertegenwoordiging.

<u>- hoe gaan de gemeenten verder?</u>
Allereerst is er nu sprake van een intern bestuurlijk overleg tussen de 'koplopers' van de bestuurlijke afvaardiging. Deze zal nu zo snel mogelijk plaats vinden. Hierbij spelen een aantal zaken een rol, te weten;

- Kostensystematiek
- Tijdelijke huisvesting
- Overeenkomst(en)

Deze bovenstaande zaken zullen de aankomende weken verder worden uitgewerkt.

<u>- evt. sluiting Dierentehuis</u>
Belangrijk is dat 1 juli a.s. geen harde eis is vanuit het Dierentehuis. Wel is het -wederwijds- zo dat de voortgang in het dossier urgent is, zodat er voor de winter duidelijk is waar het naar toe gaat. Er is dus een wederzijds belang om met elkaar in gesprek te zijn en blijven en voorgang te boeken. De seinen staan op groen en de sfeer is constructief.

Belangrijk gegeven hierbij is het afgeven van de garantie om de hypothecaire lening af te sluiten voor de realisatie van de nieuwbouw. Hieraan gekoppeld is dan de (vernieuwde) overeenkomst voor het afnemen van de diensten.

9 Wat verder ter tafel komt en datum volgend gesprek.

Er waren verder geen andere bijzonderheden dan de hierboven genoemde zaken.

Verslag 1 mei 2023 bestuur Dierenthuis en bestuurlijke afvaardiging gemeenten regio Midden Gelderland

Aanwezig namens bestuur Dierentehuis:
[redacted]

Aanwezig namens gemeenten regio Midden Gelderland:
[redacted]

Algemeen

- Goede en open sfeer; gericht op het realiseren van een dierentehuis.
- Het bestuur van het dierentehuis is enthousiast over de door de gemeenten voorgestelde financiële versterking [redacted]

Per agendapunt

1. **Aanbesteding nieuwbouw**
    - De aanbesteding is opgestart. Half mei moeten de offertes binnen zijn.
    - Vervolgens heeft het bestuur 5 weken om de selectie te maken en de opdracht te gunnen.
    - Het bestuur gaat alleen gunnen bij een investeringsbedrag < € 4 miljoen. Willen ruimte houden tot maximum bedrag garantie van € 4,4 miljoen.
    - Zien weinig ruimte voor besparingen in de investering want het is al een sober ontwerp.

    Afspraken:
    a. Gemeenten denken na over de vraag: zijn wij bereid om aanvullende financiering te geven > € 4 miljoen (eerste primaire reactie van ons was 'nee').
    b. Dierentehuis informeert de gemeenten snel over ontvangen offertes.

    Status 23 mei: de offertes passen binnen het budget. De verwachting is dat we in juni de opdracht kunnen verstrekken.

2. **Overeenkomst tussen dierentehuis en gemeenten**
    - Aansluiten bij aanbesteding: dienstverlening en contractduur.
    - Vanuit de aanbesteding liggen duidelijke afspraken over ontwikkeling rente en investering > € 3,6 miljoen.
    - Er zijn geen afspraken over niet door bestuur beïnvloedbare kosten zoals ontwikkeling lonen (bijvoorbeeld de sterke stijging van het minimumloon) en onvoldoende vrijwilligers om 24-uurs dienst in stand te houden. Het bestuur vraagt om aanvullende spelregels.
    - Vanuit gemeenten aangegeven dat dreigen met 1 juli niet de basis is voor goede samenwerking. Samen aan de slag om dierentehuis te realiseren.

Afspraken:

c. gemeenten komen met een eerste opzet voor het contract.
d. Dierentehuis komt met voorstel over aanvullende spelregels.

Status 23 mei: Er wordt gewerkt aan een eerste opzet voor het contract in lijn met de aanbesteding van Arnhem.

3. **Tijdelijke huisvesting**
    - Alle mogelijke opties zijn afgevallen.
    - Alleen de huidige plek blijft een mogelijkheid. Zelfs de voorkeurslocatie als het gaat om de vrijwilligers.
    - Overleg met de gemeente Rheden geeft beperking (o.a. heien en oneigenlijk gebruik).

Afspraken:

e. [redacted]nderzoekt de mogelijkheden van de huidige locatie.

Status 23 mei: de lichten lijken op groen te staan voor het realiseren van de tijdelijke huisvesting op de huidige locatie.

4. **Communicatie**
    - Belangrijk om goed met elkaar en naar de buitenwereld te communiceren.
    - Belangrijk om successen gezamenlijk naar buiten uit te dragen.

Afspraken:

f. Alle communicatie wordt onderling afgestemd.

Status 23 mei: richten ons op de communicatie bij de opdrachtverstrekking aan een aannemer voor de bouw van het nieuwe dierentehuis.

Volgende afspraken:

23 mei: afstemmingsoverleg [redacted]
26 mei: volgende bestuurlijk overleg [redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

23-02-2023

Aan het College van Burgemeester en wethouders

Geacht College,

Betreft wettelijke taak opvang van zwerfdieren

Op 23 mei 2022 hebben wij u gewezen op uw wettelijke taak inzake opvang van zwerfdieren. Deze taak wordt contractueel uitgevoerd door het Dierentehuis Arnhem e.o.

Dit contract loopt 1 juli 2023 af, en vanaf dat moment bent u verantwoordelijk voor de uitvoering van uw wettelijke taak. In voornoemde brief hebben wij u erop gewezen dat niet uit te sluiten is dat het Dierentehuis op 1 juli 2023 sluit, en dat dit zelfs eerder mogelijk is. Dit laatste lijkt gelukkig niet het geval te zijn, al is de huidige toestand van het Dierentehuis bijna onverantwoord slecht te noemen.

Inmiddels is met de gemeente Arnhem een overeenstemming bereikt over een garantiestelling van 4,4 miljoen euro. Of dit bedrag toereikend is, zal blijken als offertes van de aannemers binnen zijn. Wij kunnen deze offertes pas vragen als met de gemeenten overeenstemming is over de toekomst. Deze gesprekken hebben met u nog niet plaats gevonden. Gezien de datum van 1 juli nadert en er nog veel voorbereidend werk te doen is voordat met sloop en nieuwbouw kan worden begonnen, begrijpt u dat de tijd dringt.

Het is ons bekend dat uw gemeente een deel van het risico van Arnhem wat betreft de gemeentegarantie heeft overgenomen en daarmee heeft u aangegeven door te willen gaan met het Dierentehuis Arnhem in de toekomst. Dit is slechts een intentie en zeker geen contractuele binding. Ook over de voorwaarden in het contract heeft nog geen gesprek plaats gevonden.

In november en december 2022 hebben wij u schriftelijk gewezen op de mogelijkheid van sluiting van het Dierentehuis per 1 juli 2023. Tot nu hebben wij slechts een ambtelijke reactie ontvangen, die voorbijgaat aan het feit dat er na 1 juli 2023 geen contractuele binding is tussen uw gemeente en het Dierentehuis en dat sluiting van het Dierentehuis op de bestaande locatie op die datum of kort daarna bijna een zekerheid is.

Wij dringen er daarom bij u op aan dat op korte termijn een bestuurlijk gesprek tussen uw gemeente en het Dierentehuis plaatsvindt.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Voorzitter

dierentehuisarnhem.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

21-02-2023

Geachte heer van der Wel,

Op 26 januari hebbe[redacted](namens de gemeente Arnhem)[redacted] en[redacted](namens het Dierentehuis Arnhem e.o.) een gesprek gevoerd over de nieuwbouwplannen van het Dierentehuis. Afgesproken is dat het Dierentehuis haar wensen en standpunt nog eens helder op papier zou zetten en aan zou geven wanneer en onder welke voorwaarden zij tot investering zal overgaan.

1 De financiering van het Dierentehuis zal geen probleem opleveren als binnen de gemeentegarantie van 4,4 miljoen euro wordt gebleven. De BNG is onder die voorwaarde bereid te financieren. Wel is het huidige rentepercentage 3,55 % in plaats van de 2% waarbij de Europese aanbesteding rekening mee is gehouden. Dit percentage kan de komende maanden nog hoger uitvallen. Het doorberekenen van de hogere rente is door beide partijen geaccordeerd.

2 Het investeringsbedrag van 3,6 miljoen euro is door[redacted]ast gesteld op 1 januari 2022. Als dit bedrag alleen voor inflatie wordt gecorrigeerd zou dit nu 4,0 miljoen euro zijn. We weten dat de bouwkosten aanzienlijk meer dan de inflatie zijn gestegen. Alleen de offertes zullen zekerheid geven. Het Dierentehuis zal niet tot investeren overgaan als er een redelijke kans bestaat dat artikel 8 van overeenkomst garantiestelling in werking zal treden.

3 De stukken die naar de aannemers worden gestuurd liggen verzendklaar. Zij zullen eerst door de gemeente Arnhem moeten worden goed gekeurd. Een afspraak met de hee[redacted]is wegens ziekte door hem afgezegd.. De noodzakelijke goedkeuring volgens artikel 6 is dan ook nog niet door Arnhem gegeven. Het geeft wel de kwetsbaarheid van de overeenkomst garantiestelling aan.

4 Zodra de offertes verzonden worden aan de aannemers zal binnen 1 of anderhalve maand opdracht moeten worden gegeven aan de winnaars opdat ze voldoende tijd krijgen de bouwmaterialen in te kopen en de planning van werkzaamheden uit te voeren. Het punt van no-return is dan overschreden en het Dierentehuis is dan vol aansprakelijk voor de aanneemsom.

5 Voor het Dierentehuis betekent dit dat ze dan voldoende vertrouwen in de toekomst moet hebben voor de langere termijn. Het Dierentehuis kan niet bouwen en kort nadien failliet verklaard worden. Dat vertrouwen is er op dit moment niet. De gemeenten zullen hier aan moeten werken, alvorens opdracht aan de aannemers zal worden gegeven.

6 De Europese aanbesteding is door beide partijen onder voorbehoud gedaan. Het voorbehoud van het Dierentehuis was dat er wel een nieuw Dierentehuis moest zijn. De gemeente Arnhem heeft gesproken over een kennisgeving, waaraan geen rechten kunnen worden ontleend. Sinds de ingediende voorstellen van het Dierentehuis en de voorlopige toewijzing in juli 2022 door de gemeente Arnhem is de wereld wel veranderd.

dierentehuisarnhem.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

7 De arbeidsmarkt is het afgelopen jaar gewijzigd. De arbeidsmarkt is aanzienlijk krapper dan een jaar geleden voorzien. Voor het Dierentehuis betekent dit dat een aantal vacatures die ontstaan zijn alleen op tijdelijke basis kunnen worden opgelost. Een probleem dat zich op dit ogenblik in vele sectoren van de arbeidsmarkt voordoet. Dit betekent dat het loongebouw zal moeten worden aangepast. Hier is bij de Europese aanbesteding geen rekening mee gehouden.

8 Ook het aantal vrijwilligers neemt af. Dit raakt niet alleen het Dierentehuis, maar heel veel vrijwilligersorganisaties. Zo blijkt uit het derde Nationale Verenigingsonderzoek dat de afgelopen maand verschenen is, dat 17% van de vrijwilligersorganisaties aangeeft dat het voortbestaan van de vereniging in gevaar is. Het bestuur van het Dierentehuis acht daarom een verhoging van de vrijwilligersvergoeding noodzakelijk om het aantal vrijwilligers op peil te houden. Er moet zelfs rekening worden gehouden dat op termijn een aantal functies die nu nog door vrijwilligers worden vervuld in de toekomst door betaalde mensen zullen worden vervuld.

9 Dat vrijwilligersfuncties steeds moeilijker te vervullen zijn, ondervindt het bestuur zelve. De huidige penningmeester heeft reeds enkele maanden gezondheidsproblemen en heeft zijn functie dan ook moeten neerleggen. Een groot aantal mensen is gevraagd deze functie te vervullen. Tot nu toe heeft het Dierentehuis alleen nog afwijzingen ontvangen.

10 Alvorens met de bouw gestart kan worden zal gedurende de bouwtijd een vervangende locatie moeten worden gevonden. Aanvankelijk is ingezet op het Elzenbos dat naast het bestaande Dierentehuis is gelegen. Bij nadere uitwerkingen komen steeds meer bezwaren aan het licht. De locatie is erg drassig en dit zal of onverantwoorde uitgaven betekenen om het gebruiksklaar te maken of onverantwoord zijn in gebruik. Ook andere -mogelijk-geschikte locaties bleken af te vallen. Zo was de locatie naast Biljoen niet beschikbaar. Naar alternatieven wordt intensief gezocht. Er lijkt zich een mogelijkheid voor te doen in Arnhem Zuid. Dit wordt verder uitgewerkt, maar zal mede afhangen of de gemeente Arnhem tijdelijke ontheffing verleent voor dierenopvang op die plaats.

11 De huidige contracten lopen 1 juli 2023 af. De huidige situatie van het gebouw is zodanig dat verlenging van de contracten niet mogelijk is De gemeenten zullen zich daarom moeten voorbereiden tijdelijk alternatieven te vinden.

12 Het huidige contract met de gemeente Arnhem is te eenzijdig. Dit zal meer in evenwicht gebracht moeten worden. Er zal een evenwicht moeten komen tussen de wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten en de inzet van medewerkers en vrijwilligers bij het Dierentehuis. Er zal een nieuw artikel aan het contract moeten worden toegevoegd waarin de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de opvang van zwerfdieren in de regio wordt vast gelegd.

13 De afgelopen 2 jaar was het bedrijfsresultaat negatief en werden de verliezen gedekt door incidentele inkomsten (erfenissen). Dit maakt duidelijk hoe marginaal de financiële cijfers van het Dierentehuis zijn. Dit kan slechts van beperkte duur zijn.

dierentehuisarnhem.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

14 Niet alleen met de gemeente Arnhem moet tot overeenstemming worden gekomen, maar ook met de overige 8 gemeenten. Deze hebben -behoudens een ambtelijk briefje dat men er op terug komt- nog steeds niet gereageerd op onze uitnodiging in mei 2022 voor een gesprek. Dit geeft ons weinig vertrouwen in de toekomst.

Een nog meer indringende brief zal deze week worden verzonden.

15 De afgelopen periode is het Dierentehuis te veel geconfronteerd met de uitspraak contract is contract. Dit betekent dat pas tot bouw zal worden besloten als met de gemeenten overeenstemming over de contracten is bereikt. Anders zijn de financiële risico's voor het Dierentehuis niet te overzien en dus onverantwoord. Bij de overeenkomst zal met voornoemde kanttekeningen rekening moeten worden gehouden.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Voorzitter

dierentehuisarnhem.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 09:49
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: voortgang dierentehuis

Van: [redacted]@outlook.com>
Verzonden: woensdag 4 oktober 2023 16:25
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@telfort.nl>
Onderwerp: voortgang dierentehuis

Beste [redacted]

Beste [redacted]
[redacted]vroeg naar de overeenkomst om naar de BNG te kunnen opsturen.
Hij heeft gevraagd of de intentie verklaring genoeg is maar ik heb zelfs geen enkel ondertekend exemplaar van geen enkele gemeente
Kan dat op korte termijn worden geregeld anders komen geen stap verder bij de BNG.

Maar de BNG wil niet alleen 9 intentieverklaringen hebben maar ook 9 concept overeenkomsten
Hoe regelen we dat.

[redacted] heeft nog niets met onze concept overeenkomst gedaan.
Ik kan wel de door ons opgestelde concept overeenkomst opsturen maar dat kan ik alleen in gemoede doen als ik ervan kan uitgaan dat alle gemeenten geen wijzigingen hebben en de ervaring leert mij dat dit niet waarschijnlijk is.
Kortom dan ligt alles weer stil!

Een positiever bericht is dat de bestuursleden akkoord zijn met de overbruggingsregeling van Arnhem tot 1 januari as.. Dus die kan ik tekenen.

Groet
[redacted]
Verzonden vanuit Outlook

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:25
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Aanhangsel behorende bij artikel 6 van de overeenkomst voor het jaar 2023.docx
Bijlagen: Aanhangsel behorende bij artikel 6 van de overeenkomst voor het jaar 2023.docx

Van [redacted]@outlook.com>
Verzonden: dinsdag 12 september 2023 20:47
Aan [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Aanhangsel behorende bij artikel 6 van de overeenkomst voor het jaar 2023.docx

Beste [redacted]
Hierbij zoals toegezegd het aanhangsel bij artikel 6 van de overeenkomst.
Deze maakt dan integraal onderdeel uit van de overeenkomst.

Telefoon van [redacted] is [redacted]

Groet
[redacted]

PS: [redacted] is bezig met het stuk klaar te maken voor [redacted]

Aanhangsel behorende bij artikel 6 van de overeenkomst voor het jaar 2023.

Onderwerp van overleg is of de tarieven zoals deze de afgelopen jaren door het tehuis zijn gehanteerd zullen worden gewijzigd in een vast bedrag per gemeente (pro rato parte) op basis van een door het Dierentehuis vastgestelde begroting.

Voor het jaar 2023 bestaat de vergoeding voor deze diensten uit:

1. Voor de periode van 1 juli 2023 tot 1 januari 2024:
   De tarieven zoals deze per 1 januari 2023 door het tehuis zijn vastgesteld inclusief een toe te passen verhoging van 43%
2. Voor de periode van 1 januari 2023 tot 1 juli 2023:
   Het Dierentehuis stelt een exploitatie overzicht op over deze periode, dat gezamenlijk door partijen wordt vastgesteld. Indien het bedrijfsresultaat negatief is over deze periode vergoeden de gemeenten het verlies dat door het Dierentehuis is geleden ieder zijn aandeel pro rato parte.

Voor de periode vanaf 2024 zal de tariefsverhoging zodanig zijn dat de stijging conform de voorlopig opgestelde begroting van het Dierentehuis op basis van de jaarstukken van 2022, voor de jaren 2023 en 2024 tezamen 99% zal bedragen.

Niet is meegenomen de stijging van de inmiddels gestegen en nog te stijgen rente van de af te sluiten lening bij de BNG. Waar nodig zal deze stijging voor de te leveren diensten alsnog moeten worden verwerkt in het tarief.

31 september 2023

Voor akkoord,	Voor akkoord
Namens	Namens
Het college van burgemeester en wethouders	Stichting het Dierentehuis Arnhem e.o

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:26
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: hoe nu verder?

Van: [redacted]@outlook.com>
Verzonden: vrijdag 25 augustus 2023 22:19
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: hoe nu verder?

Is ook goed

Verzonden vanuit Outlook

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 25 augustus 2023 19:17
Aan: [redacted]@outlook.com>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: hoe nu verder?

Beste [redacted]

Dat is mooi. Dan komen [redacted] dinsdag om 12.00 uur naar het Dierentehuis.
Tot dan.

Groet,
[redacted]

Verzonden vanaf Outlook voor Android

From: [redacted]@outlook.com>
Sent: Friday, August 25, 2023 6:57:29 PM
To: [redacted]@arnhem.nl>
Subject: RE: hoe nu verder?

U ontvangt niet vaak e-mail [redacted]@outlook.com. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Beste [redacted]
Uiteraard ben ik bereid met je te spreken.
Maar om misverstanden te voorkomen: Voor 1 oktober zal er een definitieve overeenstemming tussen de gemeente en het tehuis moeten zijn. De voorstellen onzerzijds liggen al drie maanden op tafel en voor ons is de aanbesteding een gepasseerd station.
Ik kan dinsdag middag vanaf 12 uur in gezelschap van de penningmeester [redacted] en ik zal je graag een toelichting geven.
Met vriendelijke groet
[redacted]

Verzonden vanuit Outlook

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 25 augustus 2023 16:54
Aan: [redacted]@outlook.com

CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: hoe nu verder?

Hoi [redacted]

Ik zou graag op korte termijn en liefst aanstaande dinsdag met jou, en eventueel andere leden van het bestuur van het Dierentehuis, van gedachten wisselen over de ontstane situatie rond de dierenopvang in Arnhem. Wij hebben in de zomerperiode laten uitzoeken waar we nu precies, juridisch, staan met onze aanbesteding. Dat wil ik graag met jullie delen. Daar komen jullie brieven van vandaag aan het college en de raad bij. Daar zou ik het ook graag over willen hebben.

Ik zou dan ook graag [redacted] meenemen. Die is door mij ingehuurd als [redacted] om ons te helpen om de dierenopvang in de toekomst te helpen vormgeven. Je kent [redacted] nog uit de tijd dat we de alternatieven voor herbouw/nieuwbouw hebben onderzocht.

Waar we het vooral over willen hebben is welke mogelijkheden we zien voor de toekomst.
Ik hoor graag of dit schikt.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:15
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Indexering 2023
Bijlagen: 2023 brief A en D tariefsverhoging 10.pdf; 2023 asiel tarieven 10% Arnhem.pdf; 2023 dierenambulance tarieven 10%.pdf

Van [redacted]@dierentehuisarnhem.nl [redacted]@dierentehuisarnhem.nl>
Verzonden: woensdag 25 januari 2023 12:06
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Indexering 2023

Geacht college,

In bijgevoegde pdf's vindt u een brief van ons bestuur betreffende de indexering en onze tarieven voor 2023.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken

www.dierentehuisarnhem.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Velp 20 januari 2023

Betreft: Tariefsverhoging

Geachte portefeuillehouder,

In vervolg en in aansluiting op de brief aan u van december 2022 berichten wij u dat de CPI index uitgaat van een inflatie percentage van 10,0%.

In deze brief van december 2022 hebben wij u ook voorgesteld om -in afwijking van de bepaling in het contract- de CPI index toe te passen, zoals deze ook is overeengekomen met andere gemeenten en al jaren ook bij uw gemeente is toegepast, tenzij u hiertegen alsnog bezwaar zou hebben. Wij hebben geen bericht van u ontvangen dat u hiertegen bezwaren hebt en passen daarom nu de CPI index toe.

(Terzijde zij opgemerkt dat de overeengekomen index commerciële dienstverlening en transport tot en met het 3e kwartaal een inflatiepercentage kent van 12,9%.)

Dit houdt in dat het Dierentehuis met ingang van 1 januari 2023 de bestaande tarieven die wij in rekening brengen met 10,0% hebben verhoogd.

Hierbij treft u de nieuwe tarievenlijsten aan.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

Asiel

Tarieven gemeente Arnhem per 01-01-2023

Diersoort	Dagprijs	Dierenarts	Euthanasie	Vaccinatie	Chip	Koelcel
Hond	€ 29,43	€ 53,11	€ 117,30	€ 42,44	€ 25,83	€ 49,31
Kat	€ 24,45	€ 53,11	€ 55,32	€ 42,44	€ 25,83	€ 16,39
Fret	€ 24,45	€ 53,11	€ 46,60	€ 42,44	€ 25,83	€ 16,39
Konijn	€ 15,29	€ 53,11	€ 46,60	€ 42,44	€ 25,83	€ 16,39
Knaagdier	€ 15,29	€ 53,11	€ 29,65	€ 42,44	€ 25,83	€ 8,20
Reptiel	€ 15,29	€ 53,11	€ 29,65	€ 42,44	€ 25,83	€ 8,20
Schildpad	€ 15,29	€ 53,11	€ 29,65	€ 42,44	€ 25,83	€ 8,20
Slang	€ 15,29	€ 53,11	€ 29,65	€ 42,44	€ 25,83	€ 8,20
Vogel	€ 15,29	€ 53,11	€ 29,65	€ 42,44	€ 25,83	€ 2,75

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

DIERENAMBULANCE

Tarieven gemeenten vanaf 01-01-2023

Omschrijving op factuur	Standaard prijs
Opvang/verzorgingskosten opvangcentra dieren uit de natuur	€ 9,50
Dierenartskosten eigenaar bekend	€ -
Dierenartskosten eigenaar onbekend gebleven	DECLARATIE
Medicijnkosten	DECLARATIE
Dier afgegeven bij Asiel	€ -
Koelcelkosten	GEWICHT
Dierenartsrit zwerfdier	€ 35,45
Duif af leveren bij Postduivenopvang Arnhem	€ 35,45
Gemeenterit Rheden (dier uit de natuur overleden)	€ 35,45
Ambulancerit ophalen dood (zwerf)dier	€ 35,45
Ambulancerit ophalen (zwerf-)dier	€ 35,45
Ambulancerit ophalen (zwerf-)dier	€ 35,45
Dier uit de natuur overgebracht naar opvangcentra (gecombineerd, meerdere dieren)	€ 9,32
Dier uit de natuur overgebracht naar opvangcentrum	€ 35,45
Dier overgebracht naar gespecialiseerd opvangcentrum	€ 35,45
Vangkooi halen/brengen gemeente	€ 35,45

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:14
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Dierentehuis Arnhem en omstreken
Bijlagen: Dierentehuis Arnhem en gemeente Arnhem.pdf

Van [redacted]@dierentehuisarnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 21 februari 2023 12:19
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Dierentehuis Arnhem en omstreken

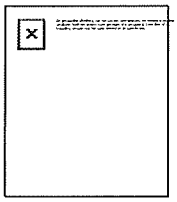
Ter informatie voor de bespreking van 3 maart.

met vriendelijke groet,

[redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken

www.dierentehuisarnhem.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

21-02-2023

Geachte heer van der Wel,

Op 26 januari hebben [redacted] namens de gemeente Arnhem) en [redacted] en [redacted] namens het Dierentehuis Arnhem e.o.) een gesprek gevoerd over de nieuwbouwplannen van het Dierentehuis. Afgesproken is dat het Dierentehuis haar wensen en standpunt nog eens helder op papier zou zetten en aan zou geven wanneer en onder welke voorwaarden zij tot investering zal overgaan.

1 De financiering van het Dierentehuis zal geen probleem opleveren als binnen de gemeentegarantie van 4,4 miljoen euro wordt gebleven. De BNG is onder die voorwaarde bereid te financieren. Wel is het huidige rentepercentage 3,55 % in plaats van de 2% waarbij de Europese aanbesteding rekening mee is gehouden. Dit percentage kan de komende maanden nog hoger uitvallen. Het doorberekenen van de hogere rente is door beide partijen geaccordeerd.

2 Het investeringsbedrag van 3,6 miljoen euro is door Vitruvius vast gesteld op 1 januari 2022. Als dit bedrag alleen voor inflatie wordt gecorrigeerd zou dit nu 4,0 miljoen euro zijn. We weten dat de bouwkosten aanzienlijk meer dan de inflatie zijn gestegen. Alleen de offertes zullen zekerheid geven. Het Dierentehuis zal niet tot investeren overgaan als er een redelijke kans bestaat dat artikel 8 van overeenkomst garantiestelling in werking zal treden.

3 De stukken die naar de aannemers worden gestuurd liggen verzendklaar. Zij zullen eerst door de gemeente Arnhem moeten worden goed gekeurd. Een afspraak met [redacted] is wegens ziekte door hem afgezegd.. De noodzakelijke goedkeuring volgens artikel 6 is dan ook nog niet door Arnhem gegeven. Het geeft wel de kwetsbaarheid van de overeenkomst garantiestelling aan.

4 Zodra de offertes verzonden worden aan de aannemers zal binnen 1 of anderhalve maand opdracht moeten worden gegeven aan de winnaars opdat ze voldoende tijd krijgen de bouwmaterialen in te kopen en de planning van werkzaamheden uit te voeren. Het punt van no-return is dan overschreden en het Dierentehuis is dan vol aansprakelijk voor de aanneemsom.

5 Voor het Dierentehuis betekent dit dat ze dan voldoende vertrouwen in de toekomst moet hebben voor de langere termijn. Het Dierentehuis kan niet bouwen en kort nadien failliet verklaard worden. Dat vertrouwen is er op dit moment niet. De gemeenten zullen hier aan moeten werken, alvorens opdracht aan de aannemers zal worden gegeven.

6 De Europese aanbesteding is door beide partijen onder voorbehoud gedaan. Het voorbehoud van het Dierentehuis was dat er wel een nieuw Dierentehuis moest zijn. De gemeente Arnhem heeft gesproken over een kennisgeving, waaraan geen rechten kunnen worden ontleend. Sinds de ingediende voorstellen van het Dierentehuis en de voorlopige toewijzing in juli 2022 door de gemeente Arnhem is de wereld wel veranderd.

dierentehuisarnhem.nl

7 De arbeidsmarkt is het afgelopen jaar gewijzigd. De arbeidsmarkt is aanzienlijk krapper dan een jaar geleden voorzien. Voor het Dierentehuis betekent dit dat een aantal vacatures die ontstaan zijn alleen op tijdelijke basis kunnen worden opgelost. Een probleem dat zich op dit ogenblik in vele sectoren van de arbeidsmarkt voordoet. Dit betekent dat het loongebouw zal moeten worden aangepast. Hier is bij de Europese aanbesteding geen rekening mee gehouden.

8 Ook het aantal vrijwilligers neemt af. Dit raakt niet alleen het Dierentehuis, maar heel veel vrijwilligersorganisaties. Zo blijkt uit het derde Nationale Verenigingsonderzoek dat de afgelopen maand verschenen is, dat 17% van de vrijwilligersorganisaties aangeeft dat het voortbestaan van de vereniging in gevaar is. Het bestuur van het Dierentehuis acht daarom een verhoging van de vrijwilligersvergoeding noodzakelijk om het aantal vrijwilligers op peil te houden. Er moet zelfs rekening worden gehouden dat op termijn een aantal functies die nu nog door vrijwilligers worden vervuld in de toekomst door betaalde mensen zullen worden vervuld.

9 Dat vrijwilligersfuncties steeds moeilijker te vervullen zijn, ondervindt het bestuur zelve. De huidige penningmeester heeft reeds enkele maanden gezondheidsproblemen en heeft zijn functie dan ook moeten neerleggen. Een groot aantal mensen is gevraagd deze functie te vervullen. Tot nu toe heeft het Dierentehuis alleen nog afwijzingen ontvangen.

10 Alvorens met de bouw gestart kan worden zal gedurende de bouwtijd een vervangende locatie moeten worden gevonden. Aanvankelijk is ingezet op het Elzenbos dat naast het bestaande Dierentehuis is gelegen. Bij nadere uitwerkingen komen steeds meer bezwaren aan het licht. De locatie is erg drassig en dit zal of onverantwoorde uitgaven betekenen om het gebruiksklaar te maken of onverantwoord zijn in gebruik. Ook andere -mogelijk-geschikte locaties bleken af te vallen. Zo was de locatie naast Biljoen niet beschikbaar. Naar alternatieven wordt intensief gezocht. Er lijkt zich een mogelijkheid voor te doen in Arnhem Zuid. Dit wordt verder uitgewerkt, maar zal mede afhangen of de gemeente Arnhem tijdelijke ontheffing verleent voor dierenopvang op die plaats.

11 De huidige contracten lopen 1 juli 2023 af. De huidige situatie van het gebouw is zodanig dat verlenging van de contracten niet mogelijk is De gemeenten zullen zich daarom moeten voorbereiden tijdelijk alternatieven te vinden.

12 Het huidige contract met de gemeente Arnhem is te eenzijdig. Dit zal meer in evenwicht gebracht moeten worden. Er zal een evenwicht moeten komen tussen de wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten en de inzet van medewerkers en vrijwilligers bij het Dierentehuis. Er zal een nieuw artikel aan het contract moeten worden toegevoegd waarin de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de opvang van zwerfdieren in de regio wordt vast gelegd.

13 De afgelopen 2 jaar was het bedrijfsresultaat negatief en werden de verliezen gedekt door incidentele inkomsten (erfenissen). Dit maakt duidelijk hoe marginaal de financiële cijfers van het Dierentehuis zijn. Dit kan slechts van beperkte duur zijn.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp T 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl

14 Niet alleen met de gemeente Arnhem moet tot overeenstemming worden gekomen, maar ook met de overige 8 gemeenten. Deze hebben -behoudens een ambtelijk briefje dat men er op terug komt- nog steeds niet gereageerd op onze uitnodiging in mei 2022 voor een gesprek. Dit geeft ons weinig vertrouwen in de toekomst.

Een nog meer indringende brief zal deze week worden verzonden.

15 De afgelopen periode is het Dierentehuis te veel geconfronteerd met de uitspraak contract is contract. Dit betekent dat pas tot bouw zal worden besloten als met de gemeenten overeenstemming over de contracten is bereikt. Anders zijn de financiële risico's voor het Dierentehuis niet te overzien en dus onverantwoord. Bij de overeenkomst zal met voornoemde kanttekeningen rekening moeten worden gehouden.

Met vriendelijke groet

[redacted]

dierentehuisarnhem.nl

MEMO

Datum : Woensdag 20 september 2023

Aan : Leden van de Kopgroep

Van : [redacted]

Betreft : Vervolg op regionaal overleg d.d. 18 september 2023

In het regionaal overleg is het aanbod van het dierentehuis besproken. Daarbij is de begroting, afrekensystematiek en het programma van eisen besproken. Gemeenten hebben aangegeven dat zij op een aantal punten nadere informatie willen vóór dat zij een standpunt kunnen bepalen. Afgesproken is dat gemeenten geïnformeerd worden op de genoemde onderwerpen. Tevens is afgesproken dat een zogenaamd romp collegevoorstel wordt gemaakt dat elke gemeente kan gebruiken voor de eigen besluitvorming. Tot slot is aan de orde gekomen dat het Dierentehuis van oordeel is dat voor alle gemeenten het contract eindigt op 1 oktober a.s. Deze datum wordt door een aantal gemeenten betwist. Over het vervolgoverleg met het Dierentehuis zijn geen duidelijke afspraken gemaakt. In de memo is op een rij gezet wat de positie is van het Dierentehuis en de gemeenten en welke acties op korte- en iets langere termijn nodig zijn.

1. *Positie Dierentehuis*

- Het dierentehuis is van mening dat alle contracten met de gemeenten per 1 oktober a.s. eindigen. Als er per die datum geen nieuw contract ligt is het Dierentehuis niet bevoegd om de opvang uit te voeren
- Het dierentehuis heeft een aanbesteding lopen voor de nieuwbouw. De offerte van de aannemer loopt op 1 oktober af. Zij kan geen opdracht verstrekken als er geen duidelijkheid is over de afname van de dierenopvang.
- Het dierentehuis kan een lening van de BNG krijgen voor de nieuwbouw. Hiervoor is een gemeentegarantie verstrekt. Als aanvullende eis stelt de BNG dat er minstens een intentieovereenkomst moet liggen waaruit blijkt dat de gemeenten ook in de toekomt de opvang afnemen. Om de aannemer opdracht te kunnen verlenen moet duidelijk zijn dat de BNG de lening verstrekt.
- Het dierentehuis heeft een optie op een huurpand voor de tijdelijke huisvesting (met een huurtermijn van 5 jaar). Deze optie loopt op 1 oktober af. Ook hiervoor geldt dat het Dierentehuis duidelijkheid moet hebben over de afname van de dierenopvang.
- Het Dierentehuis vindt het niet verantwoord om de opvang op de huidige locatie voor te zetten.

2. *Positie gemeenten*

- Voor alle gemeenten geldt dat het aanbod van het Dierentehuis leidt tot:
  - hogere kosten voor de dierenopvang
  - een andere verrekensystematiek, geen PxQ
  - Voor sommige gemeenten geldt dat het aanbod wordt uitgebreid.
- De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de dierenopvang in de gemeente. Als het Dierentehuis daadwerkelijk de deuren sluit moeten gemeenten de opvang regelen.
- Een overeenkomst met het Dierentehuis zal in alle gevallen leiden tot kostenverhoging. Dit betekent dat elke gemeente afzonderlijk bestuurlijke goedkeuring nodig heeft.
- Een aantal gemeenten heeft aangegeven dat zij meer informatie nodig hebben om een standpunt te kunnen bepalen.

3. *Wat is er nodig om de dierenopvang te garanderen na 1 oktober a.s.*

- Het Dierentehuis moet duidelijk gemaakt worden dat voor de gemeenten het niet mogelijk is per 1 oktober een langjarige overeenkomst af te sluiten vanwege de noodzakelijke bestuurlijke besluitvorming in de afzonderlijke gemeenten.
- Een intentie verklaring/overeenkomst waaruit blijkt dat
  - Gemeenten alles in het werk stellen om tot overeenstemming te komen
  - Het aanbod van het dierentehuis de basis is om de besprekingen aan te gaan
  - Gemeenten realiseren zich dat dus de kosten fors hoger uitvallen
  - Voorgestelde kostensystematiek is uitgangspunt
  - Omvang dierenopvang is helder
- Overeenstemming tussen gemeenten en Dierentehuis onder welke voorwaarden de opvang tot 1 januari kan worden voorgezet

Voorstel

De kopgroep gaat over deze onderwerpen in gesprek met het bestuur van het Dierentehuis waarbij het voorbehoud wordt gemaakt dat de kopgroep niet voor anderen gemeenten kan beslissen. Gesprek begin volgende week

- Gemeenten nader informeren over het aanbod van het dierentehuis

Voorstel

De penningmeester van de stichting vragen om een toelichting te geven op de begroting en keuze voor de verrekening aan ambtenaren en portefeuillehouders. Volgende week plannen, het overleg kan via teams.

- Omvang van de opdracht in wettelijke en niet wettelijke taken

Voorstel

Uitwerken op basis van het aanbod van het dierentehuis en voorleggen aan de gemeenten zo mogelijk aangeven wat het verschil in kosten is.

- Collegebesluit om intentieverklaring af te geven en tijdelijke verlenging van het contract

Voorstel

Voorbereiden een romp voor college voorstel. Uiterlijk eind oktober gereed

4. *Lange termijn*

- Op grond van intentieverklaring toewerken naar een langjarige overeenkomst

Voorstel

Eerst op ambtelijk niveau de besprekingen voeren. Punten waarover geen overleg kan worden bereikt op bestuurlijk niveau aftikken. Gemeenten zijn penvoerder. Eind oktober gereed

- Bestuurlijke besluitvorming

Voorstel

Een romp raadsvoorstel voorbereiden waarin aan de raad wordt gevraagd extra budget ter beschikking te stellen

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 20 juli 2023 12:33
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fwd: Tijdelijke lokatie

Ter info

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: donderdag, juli 20, 2023 12:24 PM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@rozendaal.nl>
Onderwerp: RE: Tijdelijke lokatie

Dank je voor jullie reactie. De vraag is of er een reactie moet plaats vinden nu, of dat we wachten. Al eerder heb ik aangegeven dat er geen bestuurders voorhanden zijn om gesprekken aan te gaan en [redacted] dit kan aangrijpen om de stekker er uit te trekken. Dus, voorstel: nu niet reageren en na de vakantie op pakken.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | (088) 695 3000

Gemeente Duiven
gemeente@duiven.nl
(0316) 279 111
www.duiven.nl

gemeente Westervoort
gemeente@westervoort.nl
(026) 317 99 11
www.westervoort.nl

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 20 juli 2023 11:46
Aan: [redacted]@rozendaal.nl>; [redacted]@1stroom.nl>
Onderwerp: Re: Tijdelijke lokatie

Eens met [redacted]

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@rozendaal.nl>
Verzonden: Thursday, July 20, 2023 10:43:56 AM

Aan: [redacted]@1stroom.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Tijdelijke lokatie

Dank je [redacted]

Het is niet (alleen) onze afweging als gemeenten m.b.t. tijdelijke huisvesting. Ik vind het (ook) een afweging van henzelf om tijdelijke huisvesting te organiseren. Als de huidige huisvesting in dermate slechte staat is dat ze echt niet nog een winter doorkunnen (zie ook de vraag in een eerdere mail van [redacted] daarover), dan is het ook hun verantwoordelijkheid om alternatieve, tijdelijke huisvesting te regelen. Dat is dan op weg naar óf een doorstart (nieuwbouw), óf einde Dierentehuis.

Bestuurlijk overleg over de toekomst – dus niet eens over de kans op tijdelijke huisvesting, maar over de toekomst, zoals blijkt uit de mail van [redacted]) – is feitelijk een herhaling van de eerdere vraag. Daarop is het antwoord ook niet anders, door de afwezigheid van vrijwel alle meest betrokkenen en meest verantwoordelijken. Dat bestuurlijk overleg kan niet eerder dan september. Volgens mij ben ik nu de enige uit de bestuurlijke kopgroep die nog niet met vakantie is. In die zin dus eens met je antwoord.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Gemeente ROZENDAAL

[redacted]

Kerklaan 1, 6891 CL Rozendaal | Postbus 9106, 6880 HH Velp | https://www.rozendaal.nl/

DE KRACHT VAN KLEIN

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: woensdag 19 juli 2023 19:11
Aan: [redacted]@rozendaal.nl>; Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: Fwd: Tijdelijke lokatie

Deze is niet gezonden aan jullie, vandaar mijn doorzending. Ik zal er morgen op reageren dat een bestuurlijk overleg op dit moment niet mogelijk is, akkoord?

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]@planet.nl>
Verzonden: Wednesday, July 19, 2023 6:54:22 PM
Aan: [redacted]@lingewaard.nl>; [redacted]@rheden.nl [redacted]@rheden.nl>
CC: [redacted]@1stroom.nl>; [redacted]@outlook.com>; [redacted]telfort.nl>
Onderwerp: Tijdelijke lokatie

Beste [redacted]

Er doet zich een mogelijkheid voor dat we een pand kunnen huren waarin de asieldieren tijdelijk kunnen worden opgevangen.
De huidige locatie in Velp zou dan niet meer gebruikt hoeven te worden na 1 oktober 2023. De opvang tijdens de bouwperiode is dan ook geregeld.
Hiermee zouden de problemen van het Elzenbosje opgelost zijn. Die locatie is dan niet meer nodig als tijdelijke opvanglokatie .

Met de huurverplichting en het geschikt maken van de locatie voor het huisvesten van dieren zijn hoge kosten verbonden.
Het huidige huisvestingstraject is nog zo onzeker dat ik deze kosten niet verantwoord vind.
Anderzijds betekent het feit dat bij niet huren het huidige complex gesloten moet worden zonder dat er alternatieve opvanglokatie zijn.
Een aantal bestuursleden willen dat arbodienst en brandweer naar het complex kijken of het nog verantwoord is het complex nog langer open te houden.
Dit heeft te maken met de aansprakelijkheid en de verzekerbaarheid.
Het antwoord van deze onderzoeken kunnen jullie zelf invullen.
Binnen 14 dagen zal er een besluit genomen moeten worden of we deze locatie wel of niet huren.
Voordien wil ik met jullie, en zo mogelijk Marco van der Wel om de tafel zitten om de risico's van een goede afloop van het huidige proces te kunnen inschatten.
Hiervoor is wel een afspraak binnen 10 dagen noodzakelijk.
Mocht dit niet lukken dan moet ik een eigen afweging maken, die wat mij betreft op dit moment negatief uit zal vallen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 7 juli 2023 16:24
Aan: [redacted]
CC: Marco van der Wel; [redacted]
Onderwerp: RE: verslag bespreking
Bijlagen: Verslag bestuurlijk overleg Dierentehuis 22 maart 2023.pdf

Hallo [redacted]

Hierbij ook nog het verslag van ons overleg van 22 maart jl. met jullie opmerkingen verwerkt (met uitzondering dus van de gevraagde voetnoot: zie onderstaand bericht).

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 14 april 2023 07:19
Aan: [redacted]@outlook.com>; [redacted]@planet.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@lingewaard.nl>
Onderwerp: RE: verslag bespreking

Beste mensen,

Dank voor jullie reacties. Marco en [redacted] zijn akkoord met de wijzigingen met uitzondering van het toevoegen van voetnoten (zie bijgaande reactie van [redacted]: als iets is gezegd komt het in de verslagtekst. En de strekking van de voorgestelde voetnoot staat reeds in de aangepaste verslagtekst (zie bijlage):

"[redacted] wij konden verder met de BNG, maar we liepen tegen de bouwkostenstijging aan: die gaan boven de € 4 mln. We hebben gezegd: we gaan dan niet bouwen: het gat tussen € 4 en € 4,4 mln. is te klein, dan gaat de gemeente ingrijpen. Wij gaan pas bouwen als we de kans op ingrijpen klein achten. Dit wordt bepaald door het gat van de aanneemsom en de 4,4 miljoen euro. Als de kans 50% of meer is dat die bepaling wordt toegepast gaan we niet bouwen. Dan komt er namelijk 4 weken vertraging in. Er zijn allemaal goede intenties maar het loopt met vertraging. Daarom kunnen we niet aanbesteden: als we in overleg moeten met de gemeente dan worden we gemangeld tussen aannemer en de gemeente. Het is niet zo dat we geen vertrouwen hebben, maar we worden gemangeld. Dat is de praktijk. Jullie processen vergen tijd. Maar als de aannemer de offerte indient moeten we binnen 5 weken reageren."

In bijgaande versie zijn de overige wijzigingen ten opzichte van de vorige gemarkeerd. Als jullie akkoord zijn met deze versie maak en verstuur ik de definitieve versie.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@outlook.com>
Verzonden: vrijdag 31 maart 2023 11:13
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@planet.nl>
Onderwerp: FW: verslag bespreking

Dag [redacted]

Dank voor dit goede verslag.
Echter we hebben nog enkele opmerkingen / verduidelijkingen
Het betreft de volgende passages
"We gaan pas als die bepalingen over ingrijpen niet van toepassing wordt verklaard" is niet juist. Dit moet zijn: We gaan pas bouwen als we de kans op ingrijpen klein achten. Dit wordt bepaald door het gat van de aanneemsom en de 4,4 miljoen euro.

[redacted]ja" moet zijn: [redacted]ja. Dit hebben we vernomen van ons contactpersoon.

Schrappen de zin: "dit is een zzp-er, die tienduizenden euro's gaat kosten". Dit bedrag is onjuist. Het kost ons wel veel geld , maar geen tienduizenden euro's

We kunnen ons niet herkennen in de zin: "Geen probleem want dan zijn we er toch niet meer". Die zin moet geschrapt worden. Deze heeft betrekking op de situatie als het nieuwe tehuis er staat en alles op orde is

De passage over het gebruik van de spullen heeft betrekking op de bouwperiode.

Verzonden vanuit Outlook

[redacted]

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: vrijdag 30 juni 2023 14:55
Aan: [redacted]
CC: [redacted]lingewaard.nl'; [redacted]
Onderwerp: Vraag om uitstel besluitvorming tijdelijke overeenkomst Dierentehuis Arnhem en omstreken

Geacht bestuur,

Als gemeente nemen wij diensten af van het Dierentehuis Arnhem en omstreken. Al lang zijn we met elkaar in gesprek om te kijken hoe we de Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken kunnen ondersteunen in haar noodzakelijke nieuwbouw wensen. Uitgangspunt voor deze gesprekken is dat er (een uitgesproken) consensus is van de 9 gemeenten over het afnemen van diensten van het Dierentehuis en het willen blijven afnemen van deze diensten in de toekomst. Een belangrijke uitspraak omdat deze toezegging comfort en vertrouwen zou moeten bieden om toekomstplannen uit te kunnen werken.

Op 23 november 2022 heeft u ons, als gemeente, per mail een brief gezonden waarin u aangeeft het huidige contract per 1 juli 2023 te willen beëindigen. Deze brief hebben wij met belangstelling gelezen. U geeft aan dat het einde van het contract per 1 juli 2023 van de gemeente Arnhem hierin leidend is. Echter, de meeste andere partners hebben een overeenkomst (dan wel contract) met u die een lange tijd geleden is afgesloten, stilzwijgend verlengd is per jaar en een looptijd kent van 1 januari tot met 31 december. In artikel 8 van deze overeenkomsten, is opgenomen dat een opzegging alleen schriftelijk en aangetekend kan worden opgezegd en dat er pas sprake is van een opzegging als er sprake is van een wederzijdse overeenstemming.

In een reactie hebben gemeenten aangegeven dat de voorwaarden uit de huidige overeenkomst blijven gelden tot het moment dat we overeenstemming hebben bereikt over wijzigingen of aanvullingen op de overeenkomst. Deze gesprekken worden nu gevoerd en hebben geleid tot een onderhandeling over een nieuwe conceptovereenkomst voor een termijn van 10 jaar met een mogelijkheid tot een verlenging van 4 x 5 jaar en een nieuwe berekeningssystematiek. Deze conceptovereenkomst wordt nu voorgelegd aan de deelnemende gemeenten voor vaststelling later dit jaar. Daarnaast zijn er positieve geluiden voor wat betreft uw aanbesteding voor nieuwbouw die mogelijk leiden tot het komen van een gemeentegarantie door de gemeente Arnhem.

Vandaag, 29 juni, werden wij echter onaangenaam verrast door uw bericht over het moeten aangaan van een tijdelijke overeenkomst voor de duur van 3 maanden, ingaande 1 juli 2023 en eindigend op 30 september 2023. Dit staat haaks op de thans geldende overeenkomst en de positieve gesprekken die we hebben en afspraken die we maken. Een noodzakelijke stap, volgens u als bestuur van het Dierentehuis, vanwege de opzegging per 1 juli van de overeenkomst met de gemeente Arnhem en Rozendaal. Echter, de overeenkomst met de overige gemeenten is niet juridisch beëindigd en duurt nog voort. Het nemen van deze maatregel, en dus het aangaan van een tijdelijke overeenkomst, komt dan ook vreemd over. Op dit moment kunnen wij deze tijdelijke, door u voorgestelde, overeenkomst niet ondertekenen. Dit heeft een aantal redenen die ik u graag toelicht.

<u>Bestuurlijk proces</u>
De bestuurlijke koplopers zijn op de hoogte van de huidige stand van zaken als het gaat om toekomstbeelden en verandering in berekeningssystematiek. Het is nu van belang om alle andere afnemende gemeenten te spreken. Gelet op de snelheid die we hierbij zien is het snel schakelen om een afspraak in te plannen, helaas moeten we ook constateren dat een overleg niet eerder dan 13 juli aanstaande mogelijk is. Uiteraard zien we ook de datum van 1 juli als jullie aangemerkte 'deadline'. Het kunnen beoordelen van uw voorstel om zaken gelijk te trekken is nu te kort dag om hier 'eenvoudig' een handtekening onder te zetten. Hierbij is er geen onwil maar onmogelijkheid om hier voor 1 juli op te reageren.

<u>Consensus</u>

Er is een brede consensus onder de gemeenten die uw diensten afnemen om zich tot het uiterste in te spannen om dit ook in de toekomst te blijven doen. Deze consensus blijft alleen in stand als er sprake is van een gedegen mogelijkheid tot het afwegen van dat wat voorligt. We hebben hierbij te maken met openbaar bestuur en een collegiale afweging. Een betrokken portefeuillehouder kan niet hierover besluiten zonder de overige collegeleden en is vaak ook niet gemachtigd om deze overeenkomsten te tekenen. Het behouden van deze consensus is echter ook belangrijk om met elkaar aan tafel te kunnen blijven zitten en het proces positief te kunnen afronden.

Overeenkomst 1 juli 2023 staat haaks op bestaande overeenkomst

Voor veel gemeenten geldt dat de huidige overeenkomst afloopt op 31 december 2023 mits deze schriftelijk en aangetekend voor 1 december 2023 is opgezegd. Het aangaan van een tijdelijke overeenkomst staat haaks op de bestaande overeenkomst.

Gemeente Rozendaal

Specifiek voor de gemeente Rozendaal geldt dat per 1 juli de huidige overeenkomst komt te vervallen, echter ook daar geldt dat het bestuurlijk afwegingskader een belangrijk gegeven is. Rozendaal neem hierover zo snel mogelijk separaat contact, maar vind het uiteraard wel belangrijk om in het vervolgproces samen op te trekken.

Met betrekking tot de het contract van de gemeente Arnhem heeft er op 26 juni heeft een gesprek plaats gevonden tussen de gemeente Arnhem en het bestuur van het Dierentehuis Arnhem en omstreken. Uit dit gesprek is naar voren gekomen dat de voorgestelde overeenkomst zal worden aangepast door de gemeente Arnhem waarna deze gaat gelden voor een periode van 3 maanden (1 juli tot 1 oktober). Een belangrijke stap die, gelezen de reactie van [redacted] ook toepasbaar is (of tenminste kan zijn) voor tenminste de gemeente Arnhem en Rozendaal. Dit is een zelfstandig proces dat tussen u en de gemeente Arnhem speelt.

Gelet op bovenstaande willen wij u het volgende voorstellen;

- Uitstel van de datum 1 juli 2023 naar 15 juli 2023
    - Hierbij speelt dat het, door u gedane voorstel, besproken moet worden op collegeniveau om een goede en juiste afweging te kunnen maken
    - Ook speelt hierbij de geldigheid van de huidige overeenkomsten tot 31 december 2023.
    - Daarnaast dat er pas op 13 juli aanstaande een bestuurlijk afstemmingsoverleg plaatsvindt
- Als er sprake is van een exploitatietekort dan zijn wij graag bereidt met u mee te denken hoe deze financiële tekorten het hoofd te bieden. Echter, we gaan hierbij ook uit van dezelfde voorwaarden van de overeenkomst die u is gezonden door de gemeente Arnhem op 28 juni 2023.
- Kernboodschap hierbij is dat we positief en constructief tegen over de huidige ontwikkelingen staan maar we ook een gezamenlijke uitspraak willen kunnen doen aan het Dierentehuis. Met dit uitstel komt er een gedragen besluit waarmee we allemaal verder kunnen en toewerken aan een zo snel mogelijke nieuwbouw van het Dierentehuis.

Wij gaan uit van het wederzijdse vertrouwen dat er is om snel tot belangrijke stappen te komen en dat u akkoord kan gaan met bovenstaand verzoek.
Graag gaan wij zo snel mogelijk na 13 juli met u in gesprek over onze samenwerking.

Namens de deelnemende gemeenten,
Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERWOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | (088) 695 3000

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: vrijdag 23 juni 2023 12:36
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: Re: Brief Dierentehuis (graag voor 16.00 uur een reactie)

Beste [redacted]
Dank voor je bericht en het meedenken!
Klopt het gaat alleen over Arnhem en alleen over een verlenging. Niet over alle andere zaken en ook niet de lange termijn.
Dank voor jouw suggestie. Ja, ik wil ook de overige gemeentes informeren. Als jullie akkoord gaan, of bij geen tegenbericht, zal ik dat eind van de dag doen.
Het lijkt mij verstandig zo snel mogelijk de regio te informeren en keuzes voor te leggen. We willen allemaal een goede opvang voor de dieren. Maar gezien de context wil Arnhem iig wel vasthouden aan de officiële werkwijze van een aanbestedingsprocedure. Deze of een nieuwe, afhankelijk van de juridische uitkomst(en). De
Hopelijk kan dat meegenomen in de agenda van de kerngroep.
Fijn weekend,
Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van:[redacted]@rozendaal.nl>
Verzonden: vrijdag, juni 23, 2023 12:15 PM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>[redacted]@rheden.nl>;[redacted]@1stroom.nl>;[redacted]@lingewaard.nl>
Onderwerp: RE: Brief Dierentehuis (graag voor 16.00 uur een reactie)
Beste Marco,
Dank voor je brief. Fijn dat je ons meeneemt in de stap die jullie voornemens zijn richting het Dierentehuis te hebben.
Het lijkt mij ten eerste logisch en voor de hand liggen dat het gesprek dat jullie maandag hebben zich uitsluitend richt op Arnhem (en niet op de andere gemeenten). Daarbij hoort dan dat evt. afspraken ook uitsluitend gemaakt worden voor Arnhem. De overige 8 gemeenten hebben immers een andere brief ontvangen (ik ken de brief die jullie ontvangen hebben ook niet; jij kent de brief aan de andere 8 wel). De overige 8 moeten zich – hopelijk als collectief, maar anders ieder voor zich – beraden op hoe de brief zich verhoudt tot hun eigen contract(en) (met evt. een andere looptijd). Daar zit urgentie naar 1 juli toe, ook voor deze 8. Hopelijk schept het procesvoorstel waar[redacted] maandag mee komt daarin een perspectief.
Ten tweede lijkt het me verstandig dat het gesprek maandag niet over de lange termijn gaat, waar dat het collectief van de 9 gemeenten betreft. Het zou me wel een lief ding zijn als er in het gesprek maandag ruimte blijft om inderdaad met elkaar op een ander moment (snel) de gesprekken over de toekomst te vervolgen.
Ten derde werp ik een vraag op: onze kopgroep is niet meer dan dat: een bestuurlijk kopgroepje zonder enig mandaat. Geen van ons kan dus voor het collectief besluiten nemen of wegen afsluiten. Hoe verhoudt jouw vraag over het gesprek maandag aan ons 3-en zich tot de overige gemeenten? Moeten zij niet ook weten dat Arnhem maandag het gesprek aangaat over het contract?
Tot slot hoor ik vanzelfsprekend graag het resultaat van het gesprek a.s. maandag.
Met vriendelijke groet,

[redacted]

Gemeente
ROZENDAAL

[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 23 juni 2023 08:44
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@rozendaal.nl>; [redacted]@rheden.nl>; [redacted]@lingewaard.nl>; [redacted]@1stroom.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Brìef Dierentehuis (graag voor 16.00 uur een reactie)
Goedemorgen,
Hierbij een gewijzigde brief (tijdstip in de brief is gewijzigd).
Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

telefoon [redacted]
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 23 juni 2023 08:34
Aan: [redacted]@rozendaal.nl; [redacted]@rheden.nl> [redacted]@lingewaard.nl>; [redacted]@1stroom.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Brìef Dierentehuis (graag voor 16.00 uur een reactie)
Goedemorgen,
Nav ons gesprek gisteren ben ik voornemens om het gesprek met het bestuur van het Dierentehuis aan te gaan vanwege het verlengen van het contract.
Zie bijgaande brief.
Graag jullie reactie voor 16.00 uur. Indien ik niets van u verneem dan ga ik er vanuit dat u akkoord bent.
Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

telefoon [redacted]
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Datum : 23 juni 2023
Zaaknummer : 663025
Contactpersoon [redacted]
Telefoonnummer [redacted]

Aan de portefeuillehouders dierenopvang van
de gemeenten Doesburg, Duiven,
Lingewaard, Rheden, Rozendaal,
Overbetuwe, Westervoort en Zevenaar

Onderwerp: Contractverlenging gemeente Arnhem - Stichting Dierentehuis Arnhem e.o.

Beste collega,

We zijn al enige tijd in gesprek met elkaar en het Dierentehuis Arnhem e.o. over de dierenopvang in de komende 30 jaar. Hier zijn we nog niet uit. Onze overeenkomst met het Dierentehuis loopt echter over een week af. De overeenkomsten van de andere gemeenten lopen tot 1 januari a.s. (ik begrijp dat de eenzijdige opzegging door het Dierentehuis niet rechtmatig is). Arnhem moet dus nu iets doen richting het Dierentehuis.

Ik wil dus a.s. maandag in gesprek met het bestuur van het Dierentehuis over verlenging van de bestaande overeenkomst met Arnhem. De inschrijving van het Dierentehuis bij de aanbesteding van de dierenopvang gemeente Arnhem is daarbij uitgangspunt. Hierin staat al een forse stijging van de tarieven (ca. 40%). Het gesprek gaat alleen over de tijdelijke verlenging van de huidige overeenkomst met de gemeente Arnhem, niet over de overeenkomst voor de komende 30 jaar.

Zo'n verlenging geeft ons tijd om de gesprekken met het Dierentehuis over de komende 30 jaar voort te zetten.

Met vriendelijke groeten,

Marco van der Wel

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

De leden van de Bestuurlijke kopgroep
dierenopvang

Datum : 23 juni 2023
Zaaknummer : 663025
Contactpersoon : [redacted]
Telefoonnummer : [redacted]

Onderwerp: Contractverlenging Stichting Dierentehuis Arnhem e.o.

Beste collega,

We zijn al enige tijd in gesprek met elkaar en het Dierentehuis over de dierenopvang in de komende 30 jaar. Hier zijn we nog niet uit. Onze overeenkomst met het Dierentehuis loopt echter over een week af. De overeenkomsten van de andere gemeenten lopen tot 1 januari a.s. (ik begrijp dat de eenzijdige opzegging door het Dierentehuis niet rechtmatig is). Arnhem moet dus nu iets doen richting het Dierentehuis.

Ik wil dus a.s. maandag in gesprek met het bestuur van het Dierentehuis over verlenging van de bestaande overeenkomst met Arnhem. De inschrijving van het Dierentehuis bij de aanbesteding van de dierenopvang gemeente Arnhem is daarbij uitgangspunt. Hierin staat al een forse stijging van de tarieven (ca. 40%).

Zo'n verlenging geeft ons tijd om de gesprekken met het Dierentehuis over de komende 30 jaar voort te zetten.

Graag **vandaag vóór 16.00 uur** reactie als je hier bezwaar tegen hebt.

Met vriendelijke groeten,

Marco van der Wel

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 21 juni 2023

Aan : Bestuurlijke kopgroep dierenopvang

Van : Marco van der Wel

Cc : Ambtelijke werkgroep, [redacted]

Betreft : Volgend overleg

Beste collega's,

Ten behoeve van ons aanstaande overleg wil ik graag alvast een aantal zaken meegeven.

Mijn doel is om zoveel mogelijk gezamenlijk op te blijven trekken: dat is voor een ieder het beste. Ik wil dan ook graag dat we als gemeenten een gezamenlijk standpunt formuleren. Ons uitgangspunt daarbij is: als gemeente(n) zijn wij afnemer van diensten van dierenopvang, geen (mede)eigenaar van een dierenasiel. We gaan dus niet akkoord met een systematiek waarin alle kosten van het asiel jaarlijks worden vastgesteld en verdeeld over de afnemende gemeenten. Dat is ook strijdig met de aanbestedingsregels. Wat ons betreft zijn onze aanbesteding / de inschrijving van het Dierentehuis en de cijfers die het Dierentehuis heeft overlegd als onderbouwing van de aanvraag voor een gemeentegarantie uitgangspunt. Een hogere rente die momenteel geldt accepteren wij.

Verder wil ik het volgende voorstellen:

- We vragen het Dierentehuis om een plan van aanpak voor de verbetering van de bedrijfsvoering, zoals een maximering van de betaalde formatie tot het niveau dat uit de bijdragen van de gemeenten betaald kan worden en het vergroten van andere inkomsten, bijvoorbeeld door het hanteren van (meer) marktconforme tarieven voor adoptie en afstaan van dieren (deze tarieven liggen nu onder de marktprijs).
- Mochten er tegenvallers komen in het komende jaar; opvangen met reserves. Niet sparen, maar investeren.
- We zijn bereid om uit te gaan van een vaste basis voor de rente en aflossingen voor de lening voor de nieuwbouw, naast het hanteren van tarieven ter dekking van de overige kosten. De kapitaallasten zullen -door de jaarlijkse aflossing in 30 jaar- naar nul gaan.
- We vragen het Dierentehuis om versteviging van zijn bestuur binnen drie maanden
- Het contract met Arnhem verlengen met een jaar tegen dezelfde voorwaarden met een tariefsverhoging per 1 januari a.s. met 10%. En alle gemeenten betalen na 1 januari a.s. dezelfde tarieven aan het Dierentehuis.

Graag bespreken tijden ons overleg.

Tot dan!

[redacted]

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: maandag 12 juni 2023 14:09
Aan: Marco van der Wel; [redacted]
Onderwerp: (Ibabs): agenda donderdag 15 juni a.s.
Bijlagen: bijage e AVG-Dierentehuis-Arnhem-en-omstreken.docx

En bijlage e. Net binnen gekregen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | [redacted]

Gemeente Duiven
gemeente@duiven.nl
[redacted]
www.duiven.nl

gemeente Westervoort
gemeente@westervoort.nl
[redacted]
www.westervoort.nl

Van [redacted]
Verzonden: maandag 12 juni 2023 14:07
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@lingewaard.nl>; [redacted]@rozendaal.nl>; [redacted]@rheden.nl>
Onderwerp: agenda donderdag 15 juni a.s.

Hallo allen,

Ter voorbereiding voor ons overleg van donderdag. Er komt nog een gezamenlijk ambtelijk overleg (Arnhem en ondergetekende).

Agenda;
1. Contract
2. Afrekensystematiek
3. Collegevoorstel en planning
4. Tijdelijke huisvesting.
5. Gemeente garantie (Arnhem)
6. Arbitrage/mediation

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | [redacted]

Gemeente Duiven

gemeente@duiven.nl
[redacted]
www.duiven.nl

gemeente Westervoort

gemeente@westervoort.nl
[redacted]
www.westervoort.nl

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Privacyverklaring

Dierentehuis Arnhem en omstreken, gevestigd aan Larensteinselaan 32, 6882 CZ Velp, is verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens zoals weergegeven in deze privacyverklaring.

Contactgegevens

Larensteinselaan 32
6882 CZ Velp
026 - 361 98 61
http://www.dierentehuisarnhem.nl/

Functionaris Gegevensbescherming Dierentehuis Arnhem en omstreken is de algemeen manager.
Te bereiken via [redacted]

Dierentehuis Arnhem en omstreken verwerkt uw persoonsgegevens doordat u gebruik maakt van onze diensten en/of omdat u deze zelf aan ons verstrekt.

Persoonsgegevens die wij verwerken:

- Voor- en achternaam
- Geboortedatum
- Adresgegevens
- Telefoonnummer
- E-mailadres
- Bankrekeningnummer

Bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens

Onze website en/of dienst heeft niet de intentie gegevens te verzamelen over websitebezoekers die jonger zijn dan 16 jaar tenzij ze toestemming hebben van ouders of voogd. We kunnen echter niet controleren of een bezoeker ouder dan 16 is. Wij raden ouders dan ook aan betrokken te zijn bij de online activiteiten van hun kinderen, om zo te voorkomen dat er gegevens over kinderen verzameld worden zonder ouderlijke toestemming. Als u er van overtuigd bent dat wij persoonsgegevens zonder die toestemming hebben verzameld van een minderjarige, neem dan contact met ons op via [redacted] dan verwijderen wij deze informatie.

Met welk doel en op basis van welke grondslag wij persoonsgegevens verwerken:

Dierentehuis Arnhem en omstreken verwerkt uw persoonsgegevens om de medewerker in staat te stellen te beschikken over gegevens van de cliënt teneinde:

a. te kunnen voldoen aan de verplichtingen wat betreft de dienstverlening aan de cliënt;
b. beleid te kunnen ontwikkelen aan de hand van niet op individuen herleidbare, zogenaamde geaggregeerde gegevens;
c. geanonimiseerde gegevens te kunnen verstrekken aan instanties op grond van wettelijke verplichting;
d. eventuele financiële afhandeling van geleverde diensten te kunnen uitvoeren;
e. in het algemeen het cliëntenbeleid naar behoren te kunnen uitvoeren.

Geautomatiseerde besluitvorming

Dierentehuis Arnhem en omstreken neemt niet op basis van geautomatiseerde verwerkingen besluiten over zaken die (aanzienlijke) gevolgen kunnen hebben voor personen. Het gaat hier om besluiten die worden genomen door computerprogramma's of -systemen, zonder dat daar een mens (bijvoorbeeld een medewerker van Dierentehuis Arnhem en omstreken) tussen zit.

Dierentehuis Arnhem en omstreken gebruikt gespecialiseerde computerprogramma's en systemen voor het opslaan en verwerken van informatie. Gebruik van deze systemen is beschermd met verplichte inlog.

Hoe lang we persoonsgegevens bewaren:

Dierentehuis Arnhem en omstreken bewaart uw persoonsgegevens niet langer dan strikt nodig is om de doelen te realiseren waarvoor uw gegevens zijn verzameld.

Delen van persoonsgegevens met derden

Toegang tot cliëntgegevens is voorbehouden aan de houder (het stichtingsbestuur), de beheerder/bewerker en in diens opdracht de medewerkers secretariaat, balie, meldkamer. Voor allen bestaat geheimhoudingsplicht. Aan derden worden uitsluitend gegevens uit het cliëntenregistratiesysteem verstrekt, indien dit nodig is voor de uitvoering van onze overeenkomst, wettelijk voorschrift dit vereist of wanneer betrokkene hiervoor uitdrukkelijk toestemming heeft verleend.

Cookies, of vergelijkbare technieken

Dierentehuis Arnhem en omstreken gebruikt geen trackingcookies of vergelijkbare technieken.

Gegevens inzien, aanpassen of verwijderen

U heeft het recht om uw persoonsgegevens in te zien, te corrigeren of te verwijderen. Daarnaast heeft u het recht om uw eventuele toestemming voor de gegevensverwerking in te trekken of bezwaar te maken tegen de verwerking van uw persoonsgegevens door Dierentehuis Arnhem en omstreken en heeft u het recht op gegevensoverdraagbaarheid. Dat betekent dat u bij ons een verzoek kunt indienen om de persoonsgegevens die wij van u hebben in een computerbestand, naar u of een ander, door u genoemde organisatie, te sturen.
U kunt een verzoek tot inzage, correctie, verwijdering, gegevensoverdraging van uw persoonsgegevens of verzoek tot intrekking van uw toestemming of bezwaar op de verwerking van uw persoonsgegevens sturen naar [redacted]
Om er zeker van te zijn dat het verzoek tot inzage door u is gedaan, vragen wij u een kopie van uw identiteitsbewijs met het verzoek mee te sturen. Maak in deze kopie uw pasfoto, de strook met nummers onderaan het paspoort, paspoortnummer en Burgerservicenummer (BSN) zwart. Dit ter bescherming van uw privacy. We reageren zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen vier weken, op uw verzoek.
Dierentehuis Arnhem en omstreken wijst u op de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de nationale toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens. Dat kan via de volgende link: [redacted]

Hoe wij persoonsgegevens beveiligen

Dierentehuis Arnhem en omstreken neemt de bescherming van uw gegevens serieus en neemt passende maatregelen om misbruik, verlies, onbevoegde toegang, ongewenste openbaarmaking en ongeoorloofde wijziging tegen te gaan. Als u de indruk heeft dat uw gegevens niet goed beveiligd zijn of er aanwijzingen zijn van misbruik, neem dan contact op met onze Functionaris Gegevensbescherming vi[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: maandag 12 juni 2023 14:07
Aan: Marco van der Wel; [redacted]
Onderwerp: (Ibabs) agenda donderdag 15 juni a.s.
Bijlagen: Concept Overeenkomst 20230612.docx; bijlage a Plan van aanpak Dierenwelzijn.docx; Bijlage b programma van eisen.docx; Bijlage c Plan van aanpak Maatschappelijke meerwaarde .docx; bijlage d klachten-en-geschillenreglement.docx; Bijlage f Wettelijk en bovenwettelijke taken.docx; Arbitrage.docx; memo Dierentehuis Arnhem en omstreken 20230608.docx; overzicht kosten 2023 en verder.xlsx

Hallo allen,

Ter voorbereiding voor ons overleg van donderdag. Er komt nog een gezamenlijk ambtelijk overleg (Arnhem en ondergetekende).

Agenda;
1. Contract
2. Afrekensystematiek
3. Collegevoorstel en planning
4. Tijdelijke huisvesting.
5. Gemeente garantie (Arnhem)
6. Arbitrage/mediation

Met vriendelijke groet,

[redacted]

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl [redacted]

Gemeente Duiven
gemeente@duiven.nl
[redacted]
www.duiven.nl

gemeente Westervoort
gemeente@westervoort.nl
[redacted]
www.westervoort.nl

MEMO

Betreft: Arbitrage, mediation en rechtsgang

In geval van enig conflict zullen Opdrachtgever en Opdrachtnemer met elkaar in gesprek moeten om het conflict op te lossen. Uiteraard heeft het de voorkeur om er gezamenlijk uit te komen, echter in sommige gevallen kan er sprake zijn van het moeten inschakelen van externe partijen om te bemiddelen. Hierin staan een aantal instrumenten ter beschikking.

Achtereenvolgens gaat het in dit memo om:

1. Arbitrage
2. Mediation
3. Rechtsgang

Afhankelijk van de aard van het conflict kan er dan ook sprake zijn van het inzetten van verschillende instrumenten. In overleg dient er gekozen te worden welk instrument wordt ingezet. Hierover zal wederzijds consensus moeten zijn. Is er sprake van mogelijk overleg dan kan mediation een optie zijn, wordt er niet uitgekomen dan is arbitrage een goed instrument om in te zetten alvorens naar de rechter te gaan.

Overigens is het aangaan van het gesprek en het met elkaar in contact blijven natuurlijk de allereerste stap die kan voorkomen dat opschaling noodzakelijk is.

1. Mediation

Mediation is na het wederzijdse gesprek een vorm van conflictbemiddeling. Bij mediation wordt er zelf aan een oplossing gewerkt, maar komt er deskundige hulp bij. Er kan voor mediation worden gekozen als er gedacht worden er met deskundige hulp uit te komen. En als de andere partij hieraan wil meewerken.

Onafhankelijke bemiddelaar

Een mediator is een onafhankelijke bemiddelaar. Hij is een specialist in de begeleiding van onderhandelingen. Hij gaat samen met u en de andere partij op zoek naar een oplossing voor een probleem.

Een mediator oordeelt niet, maar hij helpt u om een oplossing te vinden. Beide partijen moeten vertrouwen in hem hebben. Mediation is vaak minder ingrijpend dan de stap naar de rechter. Ook kan mediation tijd en geld besparen. In meer dan de helft van de gevallen is er een geheel of gedeeltelijk goede afloop.

2. Arbitrage

Arbitrage is een andere manier om een conflict op te lossen zonder daarbij de rechter in te schakelen. Deskundigen (arbiters) beslissen over het conflict.

Hoe verloopt Arbitrage

Hoewel partijen uiteraard zelf arbiters kunnen zoeken en alles zelf regelen, kan er gebruik worden gemaakt Nederlands Arbitrage Instituut (NAI) gevestigd te Rotterdam. Het NAI is een instituut waar velen gebruik van maken, keuze uit vele arbiters, ambtelijke ondersteuning is mogelijk etc.

1. Partijen moeten akkoord gaan met arbitrage die een bindende uitspraak geeft

2. Benoeming van arbiters:
   Partijen moeten akkoord gaan met de wijze waarop de arbiters benoemd worden. Er zijn verschillende opties.
   a. Aantal arbiters is vrij van één tot meerdere
   b. Ieder partij benoemd één arbiter die samen de derde arbiter benoemen. Een van hen moet jurist zijn;
   c. Partijen vragen een lijst op met (al voor geselecteerde mensen op basis van kennis op het gebied) en kiezen daar hun arbiters uit; óf
   d. partijen laten de keuze van arbiters over aan het instituut.
3. Verloop procedure
   In grote trekken conform een rechtbank procedure. Dat wil zeggen:
   - Indienen van eis
   - daarop verweer/antwoord, eventueel repliek en dupliek.
   - Uitspraak volgt meestal na één maand.

   Interessant is dat partijen tevoren met de arbiters kunnen overleggen over gedeelten van het verloop van het proces bv. of repliek en dupliek wel gewenst zijn, hoorzitting etc.
4. Er is een NAI regeling "geringe vorderingen" waarbij het te claimen bedrag beneden de € 100.000 ligt. Dan verloopt de procedure sneller (moet ik nog even wat preciezer navragen)
   De gemiddelde doorloop snelheid van het proces is ongeveer 9 maanden, uiteraard afhankelijk van hetgeen partijen allemaal te berde brengen en afhankelijk van de complexiteit van de casus. Bij ons zal het waarschijnlijk toch een "simpele" geldvordering zijn.

Kortom simpeler, sneller dan een rechtbank procedure met hoger beroep mogelijkheid die, als je pech hebt, meerder jaren vergt en waar ook advocaten kosten aan verbonden zijn.

3. Rechtsgang

Als er niets anders meer overblijft dan is de gang naar de rechter de enige weg die nog open staat.

De te leveren diensten **(vanaf 2023)**

1. Het in bewaring nemen van zwerfdieren voor een periode van maximaal twee weken (kittens en pups met moederdieren maximaal zeven weken), tenzij:
   a. het dier eerder wordt opgeëist door de eigenaar;
   b. het dier slechts met onevenredig hoge kosten gedurende dat tijdvak kan worden bewaard;
   c. om geneeskundige redenen euthanasie vereist is
   - wettelijke taak (art. 8 lid 3 Burgerlijk Wetboek (Boek 5)
2. Op verzoek van de deurwaarder ophalen en gedurende maximaal 13 weken in bewaring nemen van ten gevolge van huisontruimingen vrijkomende gezelschapsdieren, indien het dier niet elders ondergebracht kan worden. Het dier tijdens of na deze periode retourneren aan de eigenaar. Indien dit niet mogelijk is, het dier in eigendom aanvaarden met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te zorgen.
   - wettelijke taak (art. 5.29 Algemene Wet Bestuursrecht)
3. Op verzoek van de politie ophalen en gedurende maximaal 13 weken in bewaring nemen van bij onvrijwillige vrijheidsbeneming van mensen met psychische problemen vrijkomende gezelschapsdieren. Het dier tijdens of na deze periode zo mogelijk retourneren aan de eigenaar. Indien dit niet mogelijk is, het dier in eigendom aanvaarden
   met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te zorgen.
   - wettelijke taak (art. 5.29 Algemene Wet Bestuursrecht)
4. Gedurende tenminste 14 dagen in bewaring nemen van dode zwerfdieren die in de openbare ruimte van de gemeente xxxx zijn aangetroffen; het dode dier conform weten regelgeving aanmelden bij en na 14 dagen aanbieden aan een verwerkingsbedrijf voor categorie 1- en 2-materiaal.
   - wettelijke taak (art. 3.5 Wet Dieren)
5. Het conform betreffende regelgeving, richtlijnen, protocollen en/of handleidingen in bewaring nemen van dode in het wild levende dieren die in de openbare ruimte zijn aangetroffen en die een risico vormen voor de volksgezondheid (met uitzondering van aangereden grootwild)
   - wettelijke taak (art. 6 Wet publieke gezondheid)

Niet wettelijke taken

6. Het in bewaring nemen van zieke en/of gewonde in het wild levende dieren (met uitzondering van grootwild) die in de openbare ruimte van de gemeente xxx zijn aangetroffen, tenzij:
   - het dier slechts met onevenredig hoge kosten kan worden bewaard;
   - om geneeskundige redenen euthanasie vereist is
7. In bewaring genomen zwerfdieren onmiddellijk na het verstrijken van de bewaarperiode van twee weken in eigendom aanvaarden met als doel het dier zo snel mogelijk te plaatsen bij een eigenaar die in staat is om goed en blijvend voor het dier te zorgen.
8. In bewaring genomen in het wild levende dieren zo snel mogelijk uitzetten in hun natuurlijke omgeving
9. In bewaring genomen zwerfkatten neutraliseren

10. Ophalen, in bewaring nemen en -indien de gemeente daartoe besluit- euthanasie van door de gemeente in beslag genomen honden (Uitvoeringsbeleid bijtincidenten gemeente xxx)
11. Indien een (dood) dier wordt geretourneerd aan de rechthebbende worden de kosten van het in bewaring nemen van het dier aan rechthebbende in rekening gebracht (en niet aan opdrachtgever)
12. [Contract met Arnhem]: Ophalen, in bewaring nemen en -indien de gemeente daartoe besluit- euthanasie van door de gemeente Arnhem in beslag genomen honden (Uitvoeringsbeleid bijtincidenten gemeente Arnhem d.d. 2 maart 2021, nr. 420829)

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde

1. Inzet op Social Return (SR)

Dierentehuis Arnhem en omstreken voert voor Arnhem en 8 andere gemeentes wettelijke en andere taken uit op het gebied van dierenopvang en dierenwelzijn. Aangezien deze werkzaamheden o.a. kunnen fluctueren per seizoen, per calamiteit en qua contractuele afspraken per gemeente, kunnen de doelgroepen zowel qua functionaliteit als gewenste inzetbaarheid (vaak flexibel) niet zonder meer aan een specifieke gemeenten en/of Arnhem gerelateerd worden. Een optelsom van de waarde van de social return is daarom niet reëel te maken.

Een complicerende factor hierbij zijn de 90 vrijwilligers en 40 gastgezinnen waarvan qua schatting meer dan de helft een sociale, maatschappelijke en/of financiële rugzak heeft binnen de doelgroepen . Maar zij zijn dus niet als zodanig bij het dierentehuis geregistreerd en al dan niet betaald d.m.v. bijvoorbeeld een vrijwilligersvergoeding. De intrinsieke waarde die deze arbeidsinspanning vertegenwoordigt en het management daarvan zouden feitelijk als indirecte kostenbesparingen voor de gemeenten gezien moeten worden.

Een ander element is het feit dat een onafhankelijke dierenopvang zoals Dierentehuis Arnhem zijn fondsenwerving, donaties en legaten direct en uitsluitend aanwendt voor de faciliteit en de exploitatie. Dit geldt uiteraard ook t.b.v. indirecte kostenbesparingen voor de betrokken gemeenten. Feit is dat Dierentehuis Arnhem met haar nieuwbouw aanzienlijke bedragen uit eigen middelen investeert

Voorts dient een kleine staf van vaste medewerkers van het dierentehuis (1 Fte management en 6 Fte uitvoerend voor 24/7 facilitering) de doelgroepen zo te faciliteren dat de kwaliteit van de begeleiding er niet onder lijdt. Daar zit dus een maximum aan. Toch is binnen het beleid van het dierentehuis e.e.a. vooralsnog niet gemaximeerd maar is het aanbod vanuit de doelgroepen en de daaruit volgende intensiteit van de begeleiding bepalend voor de beschikbare capaciteit voor deze verschillende doelgroepen.

Het dierentehuis vervult haar bijdrage aan maatschappelijke participatie niet vanuit een maximum van de inzet van deze doelgroepen, maar vanuit een structurele basishouding van gelijkwaardigheid met respect voor onderlinge verschillen, waarbij iedereen die gemotiveerd is een kans krijgt. Onze jarenlange ervaring met SR is breed en positief. Wij zetten dit ook na de nieuwbouw voort omdat wij het belangrijk vinden inclusief en divers te zijn. Graag bieden wij iedereen een eerlijke kans op een betaalde functie.

Wij werken samen met interne en externe partijen waaronder re-integratiedeskundigen, UWV, detacheringsbedrijven, opleidingsinstanties. Gezien onze situatie en huidige ervaring zien wij mogelijkheden bij mensen die vallen onder de Participatiewet, Wajong, WIA/WAO, WSW (in onze nieuwbouw), WW, NUG, BBL en BOL niveau 3 en 4. Daarnaast hebben wij MVO-activiteiten zoals gastcolleges bij dieropleidingen en ander voorgezet onderwijs.

Mocht de inzet van deze activiteiten leiden tot verdringing van de huidige medewerkers in vaste dienst, dan zal er een beroep gedaan worden op de ervaring en expertise van de betrokken instanties om tot een maatwerkoplossing te komen.

2. Vrijwilligers en gastgezinnen

De vrijwilligers en gastgezinnen voor de kittens zetten zich wekelijks of meerdere keren per week in voor de dieren, normaal gesproken op basis van een van tevoren opgesteld rooster.

Het dierentehuis is goed bereikbaar. Vanuit elke woning in Arnhem is het Dierentehuis bereikbaar conform de ANWB routeplanner binnen 20 minuten per auto en 60 minuten per fiets. Er zijn meerdere bushaltes binnen 4 wandelminuten met verbinding met o.a. het treinstation Arnhem Centraal en omliggende gemeenten.

Vrijwilligers bemannen 24/7 de meldkamer en de dierenambulance. Iedere ochtend, 7 dagen in de week, maken vrijwilligers alle dierverblijven en andere ruimtes schoon. Zes middagen per week is onze

balie geopend en wordt ook bemand door vrijwilligers. Onze buitenruimtes worden bijgehouden door onze vrijwillige tuinmannen. Een klusteam zorgt dat kleine mankementen verholpen worden. Zij halen allen veel voldoening uit dit werk. Hun achtergrond is erg divers.

Er zijn mensen die een baan hebben en graag iets terugdoen voor de maatschappij. Het doet hen goed dit vrijwilligerswerk bij een maatschappelijk relevante organisatie te vervullen. Zoals aangegeven heeft meer dan de helft van de vrijwilligers een achtergrond/rugzakje waardoor ze niet op de reguliere manier in de maatschappij functioneren. Sommigen zullen nooit een betaalde baan krijgen, voor anderen is het vrijwilligerswerk een overgang naar betaald werk. Van deze laatste groep mensen blijven de meesten toch vrijwilliger als ze betaald werk hebben gevonden.

Vrijwilligers halen voldoening uit het werk, het contact met dieren doet hen goed en werkt vaak ook therapeutisch. Ook is men heel blij zich nuttig te kunnen maken zonder de druk van een reguliere baan te ervaren. Daarbij is het sociale aspect heel belangrijk, het hebben van collega's, gezelligheid bij de koffie, aanspraak. Ze worden begeleid door onze coördinatoren, zodat ze zich veilig en gewaardeerd voelen, ze geen stress ervaren en hun welbevinden gewaarborgd wordt. We streven een huiskamer gevoel en laagdrempeligheid na voor alle lagen van de bevolking.

Ons dierentehuis wordt gekenmerkt door een grote en gezamenlijke passie voor dierenwelzijn, of het nu om de vaste medewerkers gaat of om de vrijwilligers, het welzijn van de dieren staat op de eerste plaats. Dit leidt tot een sterke onderlinge verbondenheid en de gezamenlijke wil om steeds beter te worden in ons werk. Naast het praktische zorgen voor een uitstekend dierenwelzijn voelen wij ons verantwoordelijk voor onze mensen. Daarom waarborgen wij goed werkgeverschap en vrijwilligersbeleid en bieden werknemers en vrijwilligers een gestructureerde en veilige werkomgeving.

3. Wettelijke en overige taken

Dierentehuis Arnhem voert voor gemeenten de wettelijke taken uit zoals de opvang van zwerfdieren voor twee weken in quarantaine. In die periode worden de dieren gecontroleerd op ziekten, ingeënt en (ook medisch) verzorgd. Ook de taak van de gemeente dode (gezelschap)dieren op te vangen wordt, indien mogelijk, in het kader van volksgezondheid en hygiëne met voorrang verzorgd door het dierentehuis.

Daarnaast voeren we voor alle gemeenten ook niet-wettelijke dierenopvang en -welzijn gerelateerde taken uit:

- het verzorgen van dieren die niet binnen twee weken worden opgehaald door de eigenaar. De verzorging van de dieren bestaat uit het verschaffen van onderdak, voeding, vacht- en medische verzorging, resocialisatie en menselijke aandacht.
- het voeren van een actief plaatsingsbeleid voor het herplaatsen van zwerfdieren die niet binnen twee weken worden opgehaald door de eigenaar. Wanneer zich binnen de wettelijke termijn van twee weken geen eigenaar meldt, gaat het asiel op zoek naar een nieuw en goed tehuis voor het dier.
- het verlenen van gedegen nazorg richting nieuwe eigenaren en geplaatste dieren.
- het bezoeken van ouderen bijv. met dementie, met een relaxte, aaibare hond/kat.
- het participeren bij calamiteiten waarbij dieren betrokken zijn.
- het opvangen van dieren uit andere omliggende gemeenten bij calamiteiten en in overleg.
- het opvangen, verzorgen en herplaatsen van dieren waarvan eigenaren om uiteenlopende redenen afstand doen: de zogenaamde afstandsdieren.
- het opvangen van huisdieren die vrijkomen bij huisontruimingen op basis van een gerechtelijk vonnis en waarbij deze dieren niet bij familie of vrienden van de bewoner kunnen worden ondergebracht.
- het opvangen van huisdieren die vrijkomen bij vrijheidsontneming van verdachten of veroordeelden, waarbij deze dieren niet bij familie of vrienden van de bewoner kunnen worden ondergebracht.

4. Samenwerkingsverbanden

Het Dierentehuis Arnhem ontvangt veel goodwill vanuit de gemeenschap, zowel bij de participerende gemeentes als bij de burgers. De primaire focus op de verzorging van dieren is hier debet aan, evenals de sociale functie die het dierentehuis heeft binnen het verzorgingsgebied als stageplaats, "sociale werkplaats", informatiepunt en probleemoplosser. Samenwerken met al die organisaties in de regio vinden wij heel belangrijk en benadrukt de meerwaarde van onze organisatie. Dierentehuis Arnhem hecht er waarde aan om in open verbinding met de omgeving te staan en structureel toegevoegde waarde te leveren aan haar omgeving.

Het dierentehuis heeft van oudsher een heel goede samenwerking met politie, brandweer, woningbouwverenigingen, zorg-instanties, deurwaarders, etc. Allen weten ons te vinden en behandelen ons, ondanks het feit dat onze mensen veelal als vrijwilliger aanwezig zijn, als gelijken vanwege onze specifieke expertise en de benodigde ervaring. De samenwerking met de dierenpolitie, bestaat o.a. uit wekelijks overleg. Zo signaleren we samen dieren- en mensenleed en wordt de LID (Landelijke Inspectie Dierenbescherming) ingeschakeld. Verder leed kan zo worden voorkomen.

In nood bij huiselijk geweld, waarbij het meestal vrouwen betreft die acuut naar een Blijf van mijn Lijf huis moeten, vangen wij voor de stichting Mendoo de betreffende huisdieren op. In Blijf van mijn Lijf huizen mogen meestal nog geen huisdieren verblijven. Steeds vaker zijn huisdieren de inzet bij conflicten in de relationele sfeer.

TNR (Trap Neutralise Return ofwel vang, steriliseer en zet terug) is in Gelderland niet toegestaan. Wij volgen deze discussie en hebben direct contact hierover met de Stichting Zwerfkatten Nederland. Zij hebben veel kennis op dit gebied, o.a. door uitgebreid onderzoek. Op katten-gebied zijn zij een gerenommeerde bron van kennis waar wij graag en geregeld gebruik van maken.

Ook voor de vogelgriep zetten onze vrijwilligers zich professioneel in. We volgen de protocollen van de NVWA. Op van vogelgriep verdachte locaties wordt gewerkt in volledig beschermende kleding. Omdat we het ook belangrijk vinden een bijdrage te leveren aan de monitoring en onderzoek melden we van vogelgriep verdachte gevallen bij DWHC (Dutch Wildlife Health Centre).

In 2022 kwam de oorlog in de Oekraïne erbij. Het was direct duidelijk dat er huisdieren meekwamen met de vluchtelingen. Dankzij onze vaste contacten met landelijke organisaties zaten we direct in dit netwerk van hulpverlening. Protocollen zijn o.a. landelijk gemaakt en die voeren wij uit. Wij hebben ons direct aangemeld bij alle gemeentes als opvang voor die meegenomen huisdieren. Wij willen vluchtelingen graag bijstaan met hun huisdieren die nu nog belangrijker voor ze zijn en ook de gemeenten ondersteunen hierin. We zijn ingevoerd in het gemeentelijk protocol en men neemt contact met ons op als er huisdieren een plek buiten de opvang nodig hebben. Dit heeft inmiddels geresulteerd in meerdere honden in onze opvang.

5. Bewustwording en educatie

Onze organisatie vindt het belangrijk meer bewustwording over dierenwelzijn te creëren d.m.v. het informeren over ons werk, geven van voorlichting en educatie over dieren en dierenwelzijn. Scholen weten ons goed te vinden, maar om een groter bereik te creëren, trekken wij zelf er ook op uit. Wij zijn aanwezig en geven informatie bij allerlei uiteenlopende maatschappelijke activiteiten en educatieve instellingen; schoolprojecten op de scholen en daarbuiten, banenmarkt, muziekfestival, Sinterklaas, open dag dierenartsen, enz. Daarbij is onze dierenambulance, die een echte publiekstrekker is, aanwezig.

Verder geven we educatieve presentaties aan scholieren van basisschool tot hoger onderwijs, zowel intern met leerzame rondleiding als extern. Een aantal beroepsopleidingen zoals MBO dierverzorging, HBO diermanagement en MBO paraveterinair komen jaarlijks langs voor aanvullende (praktijk)les op hun reguliere leerstof. Ook andere scholen en buitenschoolse opvang weten ons te vinden en komen langs zodat wij kunnen vertellen wat wij doen en voorlichting kunnen geven over wat er allemaal komt kijken bij het houden van huisdieren. Daarbij hoort ook voorlichting over dieren uit de natuur, hoe met ze om te gaan, wat men zelf kan doen bij het vinden van bijv. een jong vogeltje en wat onze rol als dierenambulance daarin is. Wij verheugen ons op onze toekomstige nieuwe accommodatie, mét educatieve ruimte. Dit geeft ons de mogelijkheid meer gestructureerd educatie aan te bieden. Want men weet ons te vinden van school, politicus en brandweerman tot vrouwenvereniging. Door deze nieuwe faciliteit kunnen we straks nog actiever de boer op.

6. Duurzaamheid

Duurzaamheid is een continuproces binnen Dierentehuis Arnhem en dat geldt ook voor de geplande nieuwbouw. Als basis van het P.V.E. voor de nieuwbouw zijn boven de minimale eisen de wettelijke eisen, als genoemd in het bouwbesluit, ook energieneutraliteit en de circulariteit van gebouw en materialen gedefinieerd en vereist. Het gebouw wordt integraal toegankelijk zodat ouderen en mindervaliden en ook werknemers, vrijwilligers en bezoekers in het gebouw welkom zijn.

Het gebouw wordt voorzien van zoveel PV en PVT panelen dat aan de totale energiebehoefte van zowel het gebouw als ook de toekomstige elektrische ambulances wordt voldaan. In gebruik worden zowel de opvang als het transport op termijn CO2 neutraal. Onze huidige dierenambulances zijn afgeschreven over 3 jaar en bij vervanging wordt ook gekeken naar de haalbaarheid van inzet van elektrische bakfietsen in de stedelijke gebieden.

De locatie is zowel via openbaar vervoer, fiets en auto goed bereikbaar en de parkeerplaatsen worden deels voorzien van laadpalen. Gezien de regionale functies zal het dierentehuis ook voorzien in laadmogelijkheden voor fietsen en brommers.

Voor het dierentehuis is voorlichting en onderwijs van groot belang. Er is gekozen voor een ruimte op de verdieping zodat ook de duurzaamheid van het gebouw een onderdeel is van de educatie. Deze ruimte wordt ook voor en door de vrijwilligers gebruikt om te ontspannen en om de vrijwilligers te onderwijzen en te bekwamen, zodat vrijwilligers ook door kunnen stromen naar betaald werk bij het Dierentehuis of ergens anders in de dierverzorging.

Omdat aandacht en respect hebben voor het milieu in het algemeen en onze directe omgeving in het bijzonder hoog in het vaandel staan scheiden wij ons afval. Bij onze inkoop, van diervoeding en toiletpapier tot presentjes, letten wij op dat materialen recyclebaar, gerecycled en duurzaam zijn en dat de productie zo duurzaam mogelijk is. Zelfs onze kerstpakketten zijn duurzaam, biologisch en ecologisch verantwoord.

Onze leverancier van kwalitatief honden- en kattenvoeding is duurzaam en zal in 2025 CO2 neutraal produceren. De houten kattenbakkorrels die wij gebruiken zijn recyclebaar. Hooi en stro is niet in plastic verpakt maar komt rechtstreeks van de boer. Er worden dagelijks gebruikte spullen gebracht zoals handdoeken, kooien, gebruiksartikelen voor dieren. Deze hergebruiken we zelf of ze gaan naar de dierenvoedselbanken waar wij mee samenwerken.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Plan van aanpak Dierenwelzijn

1. Het vervoer van dieren en mensen

Het welbevinden van de dieren staat centraal. Daarom zijn al onze werk- en hygiëneprotocollen vastgesteld in overleg met de Faculteit Diergeneeskunde Utrecht. Ook de ophaalprotocollen voor bv. vogels en zwerfkatten zijn in overleg met deze faculteit opgesteld. Zo houden we ziektes buiten de deur en ervaren de dieren de minste stress en ongemak. Ook voor de veiligheid en gezondheid van onze medewerkers zijn deze protocollen van groot belang.

Het in bewaring nemen van dieren voldoet aan de gestelde wettelijke eisen. Het bestuur van de FDN (Federatie Dierenambulances Nederland), dat onlangs op werkbezoek kwam, sprak haar complimenten uit over de gehanteerde protocollen en de hygiëne van onze dierenambulances: "Veel dierenambulance-organisaties kunnen hieraan een voorbeeld nemen." Onze dierenambulances hebben het Nationaal Keurmerk Dierenambulance.

Op dit moment heeft Dierentehuis Arnhem voor het invullen van primair de wettelijke taak van gemeenten en secundair overige dienstverlenende taken op het gebied van dierenwelzijn 24/7 de beschikking over 3 gemotoriseerde dierenambulances, mede gefinancierd door Dierenlot. Dit, i.v.m. de grootte van het verzorgingsgebied en het geaccidenteerde terrein in de regio. Er wordt onderzocht of de inzet van elektrische bakfietsen een dier-, mens- en milieuvriendelijke optie is voor gebruik in de stad Arnhem. Mede als uitbreiding van de dienstverlening aan burgers voor bijvoorbeeld het ophalen van overleden huisdieren etc. In het nieuw te bouwen pand wordt op voorhand rekening gehouden met de facilitering hiervan.

Deze dierenambulances zijn customized ontworpen in overleg met Faculteit Diergeneeskunde Utrecht, dierenartsen en specialisten op het gebied van wilde dieren. Daarbij is zowel gekeken naar het welzijn van de dieren, als hygiëne, logistiek en ergonomische factoren voor de chauffeurs. De laadruimte voor de dieren en de chauffeurscabine zijn voorzien van airco en een luchtzuiveringssysteem. Op het dak is waarschuwingslicht gemonteerd voor de veiligheid op locaties.

Door de binnenzijde geheel te voorzien van een naadloze coating is de reiniging geoptimaliseerd en ontstaan er geen broedplaatsen voor bacteriën en ziektekiemen. Voor de extra veiligheid van dier en mens is een sluis ingebouwd zodat een dier dat uit zijn verblijf ontsnapt in de tussenruimte terecht komt en niet direct naar buiten kan. Alle materialen zijn voor de chauffeurs binnen handbereik omdat aan de zijkant een kast is ingebouwd waar alle materialen schoon en geordend opgeslagen zijn.

Stress tijdens transport is een risicofactor voor de gezondheid van dieren, zeker als ze al getraumatiseerd en/of gewond zijn. Een zo kort mogelijke transporttijd is van belang en de gehele gemeente Arnhem ligt binnen een acceptabele rijtijd van maximaal 20 minuten van de dierenopvang.

Om stress te voorkomen worden dieren gescheiden van elkaar in transportkooien vervoerd. Om diezelfde reden worden bijvoorbeeld ouderdieren met jongen juist níet uit elkaar gehaald. Roof- en prooidieren worden niet tegelijkertijd vervoerd en zo mogelijk uit elkaars zicht en geur gehouden. Dieren uit de natuur worden getransporteerd in lichtdichte bakken. Over transportkooien gaan lichtdichte hoezen ter vermindering van stress.

2. Huisvesting, verzorging en veiligheid

Dierentehuis Arnhem en omstreken gaat nieuwbouwen. Als basis van het PVE voor de nieuwbouw zijn boven de minimale wettelijke eisen, als genoemd in

- Bouwbesluit
- Besluit houders van dieren
- Het honden- en kattenbesluit
- De Erkenningsregeling – Dierenbescherming

de onderstaande, i.s.m. de Faculteit Diergeneeskunde Utrecht opgestelde eisen per diersoort, meegenomen. Het Dierentehuis zal na de nieuwbouw voldoen aan het Keurmerk Nederlandse Federatie van Dierenopvang Organisaties (www.nfdo.nl).

In het bouwontwerp is meegenomen dat afgezogen lucht uit de dierverblijven niet in contact komt met de andere dierverblijven, de riolering van de dieren in ziekte- en isolatieverblijven niet in aanraking komt met de riolering van de andere verblijven. De verblijven, met uitzondering van het hondenverblijf, zijn voorzien van vloerverwarming en de mogelijkheid om in de zomer te koelen. Het dierentehuis is zo ontworpen dat bij de huisvesting tussen respectievelijk honden en katten, katten en vogels en honden en knaagdieren een zo groot mogelijke afstand wordt gerealiseerd. Dit, om stress zoveel mogelijk te voorkomen. Voorts is de hondenafdeling zo ontworpen dat honden de bezoekers en honden buiten hun verblijf niet kunnen zien.
Uiteraard worden alle bestaande protocollen m.b.t. huisvesting, verzorging en veiligheid aan de nieuwe situatie aangepast.

Honden
Honden zijn roedeldieren die werken en spelen in groepen waarvoor het dierentehuis voorziet in de nodige speelweides. Met name in asielen komen ook gefrustreerde, gekwetste en gemankeerde honden. Voor deze groep zijn individuele buitenplaatsen en rustige hokken beschikbaar om een prikkelarme omgeving te creëren.
Een derde groep honden die we helaas steeds vaker zien, zijn de als vechthond opgeleide honden. Deze HR (Hoog Risico) honden zijn een gevaar voor andere dieren en vaak ook voor mensen. Hiervoor zijn speciale voorzieningen als veilige, diervriendelijke, geluid - en geurarme kennels nodig en de nieuwbouw faciliteert deze voorzieningen ook meer optimaal. Naast gedragsproblemen voorziet het dierentehuis ook in isolatiemogelijkheden bij ziekten als Kennelhoest en Giardia.

Katten
Katten zijn net als honden roofdieren en de geleerden zijn het er niet over eens of ze van oorsprong solitair levend of groepsdieren zijn. Groepen die vaak goed functioneren zijn maternaal d.w.z. een moederdier met haar vrouwelijke nakomelingen. Verder is het altijd even aftasten in hoeverre katten met elkaar overweg kunnen, dat kost veel tijd en veel kattenstress. Als katten meer dagen stress ervaren leidt dit tot (ernstige) ziektes, zoals niesziekte.
Het dierentehuis voorziet voor katten in een eigen verblijfsruimte en, indien ze daar behoefte aan hebben, een ruimte om een deel van de dag in een (kleine) groep te kunnen spelen/socializen. Katten hebben behoefte aan een ruim hok, met schuilplek(ken) en kattenbak en een apart deel waar water en eten staan. Veel katten hebben behoefte aan een individuele buitenruimte of een plek waar ze lekker in de zon of schaduw kunnen slapen en met het nodige spelmateriaal om te ontstressen. Katten krijgen veel stress van het geluid, het zicht en de geur van honden. Zij moeten daar dus ver vandaan zitten.
Ziekten waarvoor isolatie noodzakelijk is, zijn met name schimmel (zeer besmettelijk en een zoönose) en niesziekte. Een aparte opvang van dieren met schimmel is noodzaak, de behandeling duurt minimaal 6 weken en dient strikt gescheiden van de verzorging van andere katten en honden te gebeuren.
Uiteraard faciliteert het Dierentehuis in al deze gevallen.

Konijnen en knaagdieren
Dit zijn prooidieren, zij zijn bang voor roofdieren. Zij moeten dus ver van katten en honden zitten om zich veilig te voelen. Konijnen die van buiten komen en ook weer buiten geplaatst worden, worden buiten opgevangen i.v.m. hun thermoregulatie. Konijnen zijn groepsdieren, maar het koppelen kost tijd, dus is het in een asielsituatie eenvoudiger om ze in elkaars zicht individueel te huisvesten; indien mogelijk worden de dieren voor plaatsing al aan een soortgenoot gekoppeld. I.v.m. de Arbo zijn er regels voor het houden van konijnen binnenshuis, deze worden door het dierentehuis gehanteerd.

Vogels
Deze zeer uiteenlopende groep dieren wordt tochtvrij opgevangen en per diersoort gehuisvest. De kromsnavels kunnen psittacosis (papegaaienziekte, zoönose) bij zich dragen en daarom worden deze in een aparte ruimte gehouden. Dierverzorgers treffen voorzorgsmaatregelen als ze deze dieren moeten verzorgen.

Kippen
De meeste hoenderachtigen die gevonden worden zijn hanen. Meer hanen in 1 hok levert problemen

op. Ook binnen een groep kippen wordt er een duidelijke pikorde bevochten, dus er zijn meer hokken noodzakelijk en beschikbaar zodat bekeken kan worden welke dieren wel of niet bij elkaar geplaatst kunnen worden. Daarnaast wordt er regelmatig groter pluimvee gevonden (pauwen / kalkoen / parelhoenders) waar ook opvangruimte op het buitenterrein voor beschikbaar is.

Reptielen
Landschildpadden en andere reptielen moeten soms gedurende langere tijd worden opgevangen i.v.m. het verkrijgen van een Sites-verklaring. Ook worden regelmatig diverse soorten slangen opgevangen. Waterschildpadden gaan zo spoedig mogelijk door naar een gecertificeerde opvang voor exoten. Waterschildpadden en vissen worden opgevangen in een bassin.

Dieren uit de natuur
Voor de tijdelijke opvang van dieren uit de natuur, die binnen 12 uur doorgebracht worden naar de gespecialiseerde opvang is een koele, donkere ruimte nodig. Als deze buiten gehuisvest is, moeten er in de zomer voorzorgsmaatregelen tegen vliegen (en maden) getroffen worden, of de gewonde dieren zullen in de zomer en diep in de winter binnen opgevangen moeten worden. Deskundigen van de opvang dieren uit de natuur beoordelen wanneer ze teruggezet kunnen worden in de natuur.

Flexibel
In het PVE zijn geen aparte quarantaineverblijven voor honden en katten. Dierentehuis Arnhem wil de ruimten voor honden en katten zo flexibel mogelijk in kunnen zetten. Dat houdt in dat een afdeling voor honden of een kattenkamer gebruikt kan worden als quarantaine en plaatsing. Daarnaast zullen er per diersoort aparte isolatieruimtes zijn. Dit is afhankelijk van het type dier dat wordt opgevangen. Overweging is, dat een dier zo min mogelijk wordt verplaatst en dus minder stress ervaart.

Overleden (huis)dieren
De koelcel wordt apart gesitueerd. Voor eigenaren die hun overleden huisdieren komen identificeren en/of afscheid komen nemen zal ernaast een aparte, rustige rouwruimte worden gerealiseerd.

3. Proces van plaatsing dieren

Met potentiële nieuwe eigenaren worden om te beginnen beoordelingsgesprekken gevoerd aan de hand van een checklist om zoveel mogelijk te weten te komen over:

- waar ze naar op zoek zijn,
- wat hun verwachtingen zijn en
- wat hun woon- en gezinssituatie is.

Zo kan, gerelateerd aan de gedragskenmerken en behoeften van het individuele dier, een goed advies gegeven worden. Bij een mogelijke match vindt interactie plaats met het gewenste dier onder observatie van de medewerkers van het dierentehuis. Er vinden vervolgens meerdere ontmoetingen plaats waarbij veel vragen worden gesteld en beantwoord. De aspirant-adoptant heeft contact met verscheidene medewerkers. Dit verhoogt de opname van informatie bij de adoptant en geeft een vollediger beeld van de adoptant en zijn of haar mogelijkheden en drijfveren.

Het dierentehuis neemt de beslissing of het wel of niet verantwoord is het dier aan deze nieuwe eigenaar toe te vertrouwen. De nieuwe eigenaar wordt uitgebreid geïnformeerd over hoe en welke psychische uitdagingen geboden moeten worden voor het welzijn van het dier (tegen bijv. verveling), de verzorging en de behandeling van het dier o.a. middels (geprinte) informatie van het L.I.C.G. Alle honden, katten en fretten zijn gechipt. Alle katten zijn geneutraliseerd.

Een contract met voorwaarden wordt ondertekend meegegeven. Er is een dierenarts-garantie zodat de nieuwe eigenaar een tegemoetkoming krijgt bij onvoorziene medische kosten. We drukken nieuwe eigenaren op het hart dat ze te allen tijde contact kunnen opnemen voor advies en ondersteuning. We verlenen gedegen nazorg richting nieuwe eigenaren en geplaatste dieren. Als er binnen een maand problemen zijn bij de adoptant (van welke aard dan ook) en ondanks advies en hulp het niet samengaat met het nieuwe huisdier, nemen wij dit terug. Ook als na jaren de adoptant niet meer in staat is voor het huisdier te zorgen omdat hij bijv. naar een verzorgingstehuis moet of overlijdt en er geen erfgenamen voor het dier kunnen zorgen, neemt het dierentehuis altijd haar verantwoordelijkheid en neemt het huisdier terug voor herplaatsing.

Dierentehuis Arnhem en omstreken
Larensteinselaan 32 6882CZ Velp 026 3619861 info@dierentehuisarnhem.nl www.dierentehuisarnhem.nl

Dienstverlening eisen voor dierenambulance en dierentehuis Arnhem

1. De meldkamer van onze dierenambulance is 24/7 uur per week telefonisch bereikbaar. Overdag en 's avonds is de meldkamer bemand met minimaal 1 persoon en rijden er meestal 2 chauffeurs. 's nachts werken een nachtcentralist en een nachtchauffeur vanuit huis. Dit zijn allen vrijwillige medewerkers. Te allen tijde is er back-up van een beslissingsbevoegde medewerker van het dierentehuis.

2. Zwerf-, gewonde en overleden huisdieren worden 24/7 uur opgehaald, beoordeeld en vervolgens opgenomen in het Dierentehuis of doorgebracht naar bijv. de dierenarts of gespecialiseerde opvang.

3. Afstandsdieren kunnen gedurende 6 dagen per week worden aangeboden en opgevangen bij het dierentehuis tijdens openingstijden van de balie zoals vermeld op de website. Buiten deze openingstijden kan men ook terecht tijdens kantooruren, er kan dan een afspraak worden gemaakt. En natuurlijk vangen we ook op bij noodgevallen buiten kantooruren.

4. Gemelde zwerfdieren, dieren uit de natuur en dode dieren worden zoveel mogelijk 24/7 opgehaald en in bewaring genomen binnen één dienst. Overdag hebben we twee diensten van 6 uur; van 9.00 tot 15.00 en van 15.00 tot 21.00 uur. De nachtdienst is van 21.00 tot 9.00 uur. Als tijdens een dienst een melding binnenkomt, zullen de betreffende chauffeurs bij voorkeur zorgen dat tijdens hun dienst het dier in bewaring wordt genomen.

5. Vanuit elke woning in Arnhem is het dierentehuis bereikbaar conform de ANWB routeplanner binnen 20 minuten per auto, 60 min. per fiets. Er zijn meerdere bushaltes binnen 4 wandelminuten met verbinding met o.a. het treinstation Arnhem centraal en omliggende gemeentes.

6. Er is een verharde weg voor auto's en fietsers tot aan de ingang van het dierentehuis.

7. Bij de nieuwbouw staan laadpalen voor elektrische voertuigen ingepland.

8. Het in bewaring nemen van dieren voldoet aan de gestelde wettelijke eisen. De afgevaardigden, voorzitter en bestuurslid, van het bestuur van de FDN (Federatie Dierenambulances Nederland), die bij ons op werkbezoek kwamen, spraken hun complimenten uit over onze protocollen en hygiëne van onze dierenambulances: "Veel dierenambulance-organisaties kunnen hieraan een voorbeeld nemen."

9. Onze dierenambulances hebben het Nationaal Keurmerk Dierenambulance.
In de nieuwbouw zal het Dierentehuis voldoen aan het Keurmerk NFDO.

10. Al onze werk- en hygiëneprotocollen zijn vastgesteld in overleg met de Universiteit Utrecht, faculteit diergeneeskunde. Ook de ophaalprotocollen voor bv. vogels en zwerfkatten is in overleg met deze faculteit opgesteld.

11. De vindersverklaring wordt altijd ingevuld met de melder door de chauffeur bij het ophalen van een zwerfdier of door de centralist als het zwerfdier aan de poort van het Dierentehuis wordt gebracht. Vervolgens wordt de vindersverklaring verwerkt in het gespecialiseerd administratiesysteem van het Dierentehuis voor de dierenopvang.

12. Als een CITES overeenkomst nodig is, wordt altijd voor een EU-certificaat gezorgd en wordt het dier gedurende de aanvraag passend gehuisvest.

13. Een chipreader is aanwezig in iedere dierenambulance, in de meldkamer en bij de entree van de opvang. Alle zwerfdieren worden bij de melder op chip gecontroleerd en als er geen chip is gevonden, wordt er extra gecheckt in de opvang.

14. Dieren worden altijd gescheiden van elkaar in transportkooien vervoerd. Roof- en prooidieren worden niet tegelijkertijd vervoerd en zo mogelijk uit elkaars zicht en geur gehouden.

15. Het merendeel van onze chauffeurs is volleerd en heeft het erkende diploma Basiscursus Medewerker Dierenambulance. Dat is completer dan alleen een EHBO-certificaat, het omvat

ook veilig hanteren, verzorging van dieren in de opvang en wet- en regelgeving. Iedere rijdende dierenambulance wordt zo minimaal door één volleerde chauffeur bemand.

16. Zodra de dieren kunnen worden herleid naar een eigenaar, worden deze zo snel mogelijk teruggebracht naar die eigenaar. De kosten worden bij de eigenaar in rekening gebracht, ter plaatse per pin of contant voldaan of middels het opsturen van een factuur betaald.

17. De (gezelschaps)dieren worden nooit ter beschikking gesteld voor laboratoriumproeven.

18. Bij het retourneren van een huisdier aan de eigenaar wordt gekeken naar hoe het dier er fysiek en psychisch aan toe is. Indien mogelijk worden ook de leefomstandigheden meegenomen. Bij twijfel (zoals vermagerd, vervuild dier, niet te herleiden verwondingen, vervuild huis) wordt overleg gevoerd met de dierenpolitie.

19. Met mogelijke nieuwe eigenaren worden als eerste beoordelingsgesprekken gevoerd. Vervolgens vindt interactie plaats met het gewenste dier onder observatie van de medewerkers van het dierentehuis. Er moeten meerdere ontmoetingen plaatsvinden. Het dierentehuis neemt de beslissing of het wel of niet verantwoord is het dier aan deze nieuwe eigenaar toe te vertrouwen. De nieuwe eigenaar wordt uitgebreid geïnformeerd over verzorging en behandeling van het dier o.a. middels (geprinte) informatie van het L.I.C.G. Alle honden, katten en fretten zijn gechipt. Alle katten zijn geneutraliseerd. Een contract met voorwaarden wordt ondertekend meegegeven. Er is een dierenarts-garantie, te allen tijde kan de nieuwe eigenaar contact opnemen voor advies en ondersteuning. Als er binnen een maand problemen zijn bij de adoptant en ondanks advies en hulp het niet samengaat met het nieuwe huisdier, nemen wij dit huisdier terug. Ook als na jaren de adoptant niet meer in staat is voor het huisdier te zorgen omdat hij bijv. naar een verzorgingstehuis moet, of overlijdt en er geen erfgenamen voor kunnen zorgen, nemen wij dit huisdier terug.

20. Bekendmaking van in bewaring genomen gezelschapsdieren geschiedt via Amivedi en social media.

21. De website biedt veel informatie over het dierentehuis, haar werkwijze, alsmede een overzicht van de te adopteren huisdieren. Op de website is een klachtenformulier opgenomen. Ook is telefonisch contact tijdens werkuren mogelijk. Men kan zich inschrijven voor ons magazine “Tweede Kans” met informatie, wetenswaardigheden, nieuwtjes en andere bijzonderheden van het dierentehuis en de dierenambulance.

22. Het dierentehuis geeft voorlichting aan al degenen die vragen hebben, telefonisch via de meldkamer, secretariaat en balie, via de website en social media. Dit betreft o.a. jonge vogels, egels, verwijzen naar de dierenpolitie, rasverenigingen, het chippen en hoe de chip te registreren, neutraliseren, gedragstherapeuten, vogelgriep, dieren uit de natuur, huisdieren, dierenartsen, verwondingen en alles waar maar vragen over zijn. Waar nodig worden de dieren opgehaald met de dierenambulance.

    Ook worden intern rondleidingen en presentaties gegeven aan o.a. leerlingen van basis-, middelbare scholen, voorgezet onderwijs, naschoolse opvang en andere belangstellenden/betrokkenen. Extern informeren we op (buurt)markten, activiteiten en bijeenkomsten betreffende dieren, bij de brandweer, verenigingen enz.

23. Klachten kunnen telefonisch en via een klachtenformulier op de website, goedgekeurd door de gemeente, worden doorgegeven.

24. Het dierentehuis kent een klachten reglement via de manager en bestuur, dat op de website wordt gepubliceerd, aangeboden aan de gemeente ter goedkeuring.

25. Het dierentehuis informeert en adviseert uitgebreid over (huis)dieren en verwante zaken. Het dierentehuis is hiertoe altijd bereid. Daarnaast participeert het dierentehuis in speciale acties t.b.v. chippen en sterilisatie en staat het open voor onderwijs- en voorlichtingsprojecten.

26. Alle ritgegevens worden verwerkt in het gespecialiseerd dierenambulance administratiesysteem en opgenomen in de kwartaalrapportage. Deze wordt meegestuurd als bijlage met de kwartaal facturatie aan de gemeenten.

27. Alle genoemde gegevens worden verwerkt in het gespecialiseerd dierenopvang administratiesysteem en meegestuurd als bijlage van de kwartaal facturatie.

28. In de kwartaal rapportage staan alle aantallen en kosten alsmede (de afhandeling van) klachten (voor zover aanwezig). Tevens vermelden we afwijkingen van de regulier te verwachten aantallen en te voorspellen trends.

29. Het overzicht van het vierde kwartaal wordt in de 5e week van het volgend kalenderjaar ingediend

30. De rapportages worden in Pdf-bestand aangeleverd.

31. Het dierentehuis evalueert, informeert en overlegt gewenste stukken twee keer per jaar.

32. Het jaar- en halfjaarlijks overleg vinden plaats zoals voorgesteld door opdrachtgever.

33. Het dierentehuis factureert ieder kwartaal incl. de verantwoording, zie onder 25/26/27.

34. Het dierentehuis stamt uit 1966 en staat op behoorlijke afstand van de woningen, er zijn voor zover bekend geen klachten van de omgeving. In de nieuwbouw zullen meer geluidswerende materialen gebruikt worden. Ook met het placeren van het gebouw op het perceel is voor de afname van de gehorigheid voor de omgeving rekening gehouden.

35. Het dierentehuis gaat er van uit dat de kwartaal nota's, zoals omschreven, alle kosten die voor de gemeente zijn gemaakt dekken.

36. Dieren die niet onder de overeengekomen dienstverlening vallen worden gemeld bij andere toepasselijke en ter zake kundige instanties.

MEMO

Betreft; Nieuwe berekening systematiek vergoedingen Dierentehuis Arnhem en omstreken

Als gemeente nemen wij diensten af van het Dierentehuis Arnhem en omstreken (hierna; Dierentehuis). Deze diensten betreffen voornamelijk wettelijke taken (zie bijlage 1). Ook worden er taken uitgevoerd die een grijs gebied betreffen, de zogenaamde niet wettelijke taken. Het benoemen van deze taken is belangrijk vanwege de berekeningssystematiek van de diensten.

Veel van de niet wettelijke taken betreffen ook diensten die niet door ons zelf kunnen worden uitgevoerd. Dit omdat we allereerst niet direct een 24-uurs dienst hebben om dit uit te kunnen voeren maar ook omdat wij de kennis en kunde niet hebben. Daarnaast vergen veel van de diensten, speciale opvangmiddelen, zoals een dierenambulance dan wel opvanghokken.

De huidige overeenkomsten met het Dierentehuis zijn al vele jaren geleden afgesloten. In die tussentijd is er veel veranderd, echter de overeenkomst is in de basis nooit veranderd. Ditzelfde is ook van toepassing op de vergoedingensystematiek.

Het Dierenasiel Arnhem en omstreken is een relatief jonge stichting in een oud gebouw. Een gebouw dat niet meer aan de huidige eisen van dierenwelzijn voldoet. Dit vanwege achterstallig onderhoud maar ook vanwege de grote hoeveelheid aanwezig asbest op en rond het gebouw. Redenen om over te gaan op nieuwbouw. Dit proces is een aantal jaren ingezet en nadert nu het punt dat er definitief een nieuwe start kan worden gemaakt.

Om het mogelijk te maken dat het Dierentehuis haar nieuwbouw kan realiseren kan zij deels gebruik maken van het eigen vermogen. Echter, dit eigen vermogen is niet voldoende. Hiervoor zal het Dierentehuis een hypotheek moeten afsluiten, bij voorkeur bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De BNG heeft als zekerheidsstelling wel een gemeentegarantie nodig. De gemeente Arnhem staat garant voor de gehele hypotheek waarbij de andere deelnemende gemeente een zogenaamde contragarantie hebben afgegeven aan de gemeente Arnhem. Hierdoor is het mogelijk om de hypotheek te verstrekken.

In totaal gaat het om een hypotheeksom van maximaal 4,4 miljoen euro.

Met een, zoals het er zich nu laat uitzien, positieve aanbesteding van onder de 4 miljoen euro kan een start worden gemaakt met het verder uitwerken van alle plannen om de nieuwbouw ook daadwerkelijk te realiseren. Het afgeven van de gemeentegarantie door de gemeente Arnhem dient hierbij gerealiseerd te worden.

Met de nieuwbouw komen we, als deelnemende gemeente, ook terecht in een andere financiële werkelijkheid. In het verleden tot nu heeft het Dierentehuis voor het afnemen van de diensten de gemeente gefactureerd op basis van de PxQ-systematiek. Ofwel de prijs werd bepaald door de hoeveelheid aan diensten. Hierbij was er geen sprake van afschrijving van de gebouwen en het maar ten dele (ofwel bijna niet) in rekening brengen van de exploitatiekosten. Daarnaast werden de personeelslasten ook maar miniem doorrekend. Dit heeft er uiteindelijk ook toe geleid dat het Dierentehuis niet in staat is om op langere termijn de kosten te dragen voor wat betreft nieuwbouw of vervangen van bijvoorbeeld de technische installaties.

Dit alles leidt tot een noodzakelijke bijstelling voor wat betreft het in rekening brengen van de diensten die wij, als deelnemende gemeenten, afnemen. Niet langer de PxQ maar lumpsum. Een systematiek die eerlijker is en vaker van toepassing is op de dienstverlening.

Bovenstaande houdt wel in dat we ook meer gaan betalen aan vergoedingen. Als afnemers van diensten zijn we gebaat bij een financieel gezonde stichting. Al eerder is onderzocht of individuele gemeenten een alternatief hebben om de wettelijke taak in het kader van dierenwelzijn elders onder te brengen dan wel het in eigen beheer te doen. Uit dat onderzoek is gebleken dat die alternatieven niet voorhanden zijn. Ook als we kijken naar de jaarlijkse vergoeding die hier tegenover staat moeten we concluderen dat het uitvoeren van deze wettelijke taak alleen maar centraal kan worden belegd waarbij meerder deelnemers hiervan gebruik maken. Schaalgrootte speelt hierbij dus een belangrijke rol.

Zoals gezegd; we moeten als deelnemende gemeenten anders om gaan met de vergoedingen. Niet langer kan volstaan worden met de PxQ-systematiek. Dit betekent echter ook dat we nu een aantal jaren moeten 'investeren' om de achterstand in te halen en te zorgen dat we op een acceptabel niveau komen waarbij het Dierentehuis haar taken kan uitvoeren. De afschrijving op het gebouw, de exploitatiekosten en de stijgende personeelslasten moeten worden doorberekend in het tarief van het Dierentehuis.

Het Dierentehuis heeft al eerder aangegeven dat er in 2023 sprake is van een stijging van minimaal 40%. Deze mededeling is ook gedaan in een periode waarbij zij nog geen overzicht had van de daadwerkelijke effecten van de bouw op de vergoedingen en de systematiek hiervan.

In het bestuurlijk overleg tussen het bestuur van het Dierentehuis en de gemeentelijke afvaardiging is besloten akkoord te gaan met een volgende verhoging:

2023 53% ten opzichte van 2022
2024 13% ten opzichte van 2023 en
2025 33% ten opzichte van 2024.
Hierna zal sprake zijn van een jaarlijkse indexering.

In bijlage 2 is opgenomen wat dit financieel gaat betekenen op de langere termijn. Formeel is het zo dat vanaf 2026 er sprake is van een jaarlijkse indexatie. Deze indexatie zal dan plaats vinden op basis van het CBS- prijsindexcijfer CPI (consumenten prijsindex) van september/oktober van het voorafgaande jaar en eventuele kostenstijgingen die voortkomen uit wettelijke regelingen. Maar eerst moeten we op een reëel niveau komen van vergoedingen.

We moeten, als afnemer van de diensten van het Dierentehuis, door deze zure appel heen bijten. Pas dan hebben we voor de toekomst een gezond financieel uitgangspunt waarbij we ook op de lang termijn gebruik kunnen maken van de diensten van het Dierentehuis. Diensten die we simpelweg niet individueel kunnen uitvoeren en waar in de regio ook geen alternatieven op voorhanden zijn.

Duiven, 8 juni 2023

[redacted]
(sr.) Strategisch bestuursadviseur

[redacted]

www.1stroom.nl | info@1stroom.nl | [redacted]

GEMEENTELOGO

Overeenkomst Dierenopvang gemeente xxxx

Datum @@

Dierentehuis Arnhem en omstreken

Inhoud

Contractpartijen 2
Artikel 1 Begripsbepalingen 3
Artikel 2 Opdracht en Bijlagen 3
Artikel 3 Aard van de overeenkomst 3
Artikel 4 Duur van de overeenkomst 3
Artikel 5 Vergoeding 3
Artikel 6 Facturering en betaling 4
Artikel 7 Kwartaalrapportage 4
Artikel 8 Algemeen 4
Artikel 9 Aansprakelijkheid 4
Artikel 10 Evaluatie 4
Artikel 11 Wijzigingen van de overeenkomst 5
Ondertekening 5

Bijlagen 6
a. Plan van aanpak dierenwelzijn 6
b. Programma van eisen 6
c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde 6
d. Klachten regeling 6
e. Privacy verklaring 6
f. Wettelijke en bovenwettelijke taken 6

Contractpartijen

Ondergetekenden:

Gemeente xxxx

gevestigd te xxxx, adres, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door, @@ daartoe bevoegd op grond van het 'Algemeen ondermandaat-, ondervolmacht- en ondermachtigingsbesluit gemeentesecretaris gemeente xxxx,

hierna te noemen: **Opdrachtgever**

en

Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken

gevestigd te Velp, Larensteinselaan 32, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door, Functie, dhr./mevr. @@@

hierna te noemen: **Opdrachtnemer**

Overwegende dat:

- Opdrachtgever voornemens is de uitvoering van Dierenopvang uit te besteden op basis van deze overeenkomst met bijlagen;
- Opdrachtnemer er zijn bedrijf van maakt het ophalen, verzorgen en opvangen van dieren uit te voeren;
- Opdrachtgever, gelet op het bovengenoemde gebruik wenst te maken van de diensten van Opdrachtnemer.

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze overeenkomst worden de navolgende begrippen met een hoofdletter gebruikt. Onder deze begrippen wordt verstaan:

Bijlagen	Aanhangsels bij deze overeenkomst die deel uitmaken van deze overeenkomst.
Opdrachtgever	De gemeente xxxx.
Opdrachtnemer	Stichting dierentehuis Arnhem en omstreken
Partijen	Opdrachtgever en Opdrachtnemer
Personeel van Opdrachtnemer	De door Opdrachtnemer voor de uitvoering van deze overeenkomst in te schakelen personeelsleden en/of hulppersonen, die krachtens deze overeenkomst onder zijn verantwoordelijkheid werken.

Artikel 2 Opdracht en Bijlagen

1. Opdrachtgever geeft opdracht aan Opdrachtnemer, die deze opdracht tot het uitvoeren van de dienstverlening zoals in deze overeenkomst en bijlagen omschreven, aanvaardt.
2. Als bijlagen bij deze overeenkomst behoren en daarvan één geheel uitmakend, de navolgende stukken:
   a. Plan van aanpak dierenwelzijn
   b. Programma van eisen
   c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde
   d. Klachtenregeling
   e. Privacy verklaring
   f. Wettelijke en bovenwettelijke taken

Artikel 3 Aard van de overeenkomst

1. Het bepaalde in deze overeenkomst is van toepassing op de uitvoering van het ophalen, verzorgen en opvangen van (zwerf)dieren en bijbehorende werkzaamheden die tijdens de looptijd van deze overeenkomst door Opdrachtnemer wordt uitgevoerd, zoals onder andere omschreven in het Programma van eisen.

Artikel 4 Duur van de overeenkomst

1. Deze overeenkomst treedt in werking per @@ voor de periode van 10 jaar.
2. De overeenkomst wordt na de periode als genoemd in lid 1 stilzwijgend verlengd met maximaal 4 maal een periode van 5 jaar, tenzij één van de partijen vóór 1 december voor afloop van de betreffende periode aangetekend schriftelijk heeft opgezegd.

Artikel 5 Vergoeding

1. Voor 1 november van ieder jaar stelt Opdrachtnemer een begroting op voor het komende jaar met de daarbij behorende vergoeding en stuurt deze naar Opdrachtgever.
2. Een eventuele aangepaste vergoeding voor het volgende jaar kan enkel worden doorberekend door Opdrachtnemer na schriftelijk akkoord van de Opdrachtgever.
3. Opdrachtnemer verschaft hiertoe de nodige informatie. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden, dan zullen partijen zich tot door beide partijen te benoemen arbiters wenden die een bindende uitspraak zullen doen.
   Partijen maken nadere afspraken over de keuze van arbiters en de te volgen procedure.
4. Indexering vindt jaarlijks plaats op basis van CBS- prijsindexcijfer CPI (consumenten prijsindex)

van september/oktober van het voorafgaande jaar en eventuele kostenstijgingen die voortkomen uit wettelijke regelingen.

Artikel 6 Facturering en betaling

1. Facturering- en betalingscondities zijn opgenomen in de Algemene Inkoopvoorwaarden van de gemeente xxxx.
2. Op de factuur dient het volgende te worden vermeld:
   a. Gemeente xxxx, t.a.v. afdeling, naam contactpersoon, adres, plaats
   b. De orderreferenties
   c. Indien vermeld het verplichtingennummer, het orderbonnummer en het zaaknummer
   d. De facturen dienen in PDF aangeleverd te worden via het emailadres xxxx.
   e. De factuur mag niet eveneens per post verzonden worden.
3. Naast bovenstaande is het ook mogelijk om via e-Facturatie te factureren indien Opdrachtnemer over deze mogelijkheden beschikt. Daarover dient nadere afstemming plaats te vinden met de crediteurenadministratie van de gemeente xxxx

Artikel 7 Kwartaalrapportage

1. Opdrachtnemer levert één maal per kwartaal een rapportage en analyse van de totale dienstverlening.
2. Deze kwartaalrapportage omvat minimaal de volgende onderdelen:
   a. De aantallen van de activiteiten zoals overeengekomen;
   b. Binnengekomen klachten en meldingen, inclusief afhandelingswijze;
   c. Een beknopt overzicht van het verloop van aantallen in de tijd;
   d. Relevante ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande periode en/of ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor.
3. Deze managementinformatie zal ongevraagd en proactief door de Opdrachtnemer opgesteld en verstuurd worden, uiterlijk vier weken na afloop van het voorafgaande kwartaal.

Artikel 8 Algemeen

1. Kennisgevingen die partijen op grond van deze overeenkomst aan elkaar zullen doen vinden schriftelijk plaats.
2. Mondelinge mededelingen, toezeggingen of afspraken hebben geen rechtskracht tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd.
3. Het nalaten van één van de partijen om binnen een in de overeenkomst genoemde termijn nakoming van enige bepaling te verlangen, tast het recht om alsnog nakoming te eisen niet aan, tenzij de betreffende partij uitdrukkelijk en schriftelijk met niet- nakoming akkoord is gegaan.

Artikel 9 Aansprakelijkheid

1. Vanaf het moment van in bewaring nemen tot en met veertien dagen (maximaal 7 weken bij kittens/pups) daarop volgend, is Opdrachtnemer verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade, welke door het dier is aangericht aan:
   - gemeente-eigendommen;
   - derden;
   - aan (de eigendommen) van derden.
2. Opdrachtnemer zorgt voor een dekkende WA-verzekering en vrijwaart de Opdrachtgever tegen alle aanspraken van derden voor genoemde schade.

Artikel 10 Evaluatie

1. Jaarlijks vindt bestuurlijk overleg plaats met de gemeenten over deze begroting en de (omvang van) de dienstverlening en de daarop gebaseerde vergoeding en de maatschappelijke meer waarde van het Dierentehuis.

2. 5 jaar na de ingangsdatum van deze overeenkomst zal er sprake zijn van een evaluatiemoment, geïnitieerd door de Opdrachtnemer. Doel van deze evaluatie is tenminste de wijze van dienstverlening door Opdrachtnemer.

Artikel 11 Wijzigingen van de overeenkomst

1. Indien op grond van veranderde wetswijzigingen, beleidsinzichten en/of gewijzigde c.q. onvoorziene omstandigheden deze overeenkomst wijziging en/of aanvulling behoeft, zullen Opdrachtgever en Opdrachtnemer met elkaar in overleg treden om te bezien of, en op welke wijze, deze overeenkomst kan worden gewijzigd en/of aangevuld.
2. Wijziging(en) van en/of aanvulling op deze overeenkomst waarover tussen het Opdrachtgever en Opdrachtnemer overeenstemming is bereikt, worden schriftelijk in tweevoud vastgelegd en als bijlage aan deze overeenkomst gehecht.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt, per bladzijde geparafeerd en ondertekend te xxxx op @@

Gemeente xxx

Burgemeester en Wethouders van xxxx,

namens dezen,

Namens Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken

Functie

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn als separate documenten achter deze overeenkomst opgenomen:

a. Plan van aanpak dierenwelzijn
b. Programma van eisen
c. Plan van aanpak maatschappelijke meerwaarde
d. Klachten regeling
e. Privacy verklaring
f. Wettelijke en bovenwettelijke taken

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 12 juni 2023

Aan : Bestuurlijke kopgroep

Van [redacted]

Cc :

Betreft : Bespreekpunten Dierentehuis Arnhem e.o.

Geachte Kopgroepleden,

Op 15 juni a.s. spreekt u over een aantal recente stukken van het Dierentehuis met een aantal voorstellen waarover de gemeenten een besluit moeten nemen. Onderstaand worden de voorstellen kort beschreven en voorzien van een korte toelichting.

De voorstellen

1. Inputfinanciering
In de Begroting 2023-2026 van het Dierentehuis wordt het volgende voorstel gedaan: "Zoals hiervoor is beargumenteerd voldoet de huidige systematiek van activiteitenbekostiging niet langer. Daarvoor in de laats kan een systeem van capaciteitsbekostiging komen. Het jaarlijks benodigde bedrag voor de bedrijfsvoering van het Dierentehuis wordt vastgesteld op basis van de door het Dierentehuis op te stellen begroting. (...) Het Dierentehuis zal onverminderd doorgaan met het periodiek verschaffen van informatie over de verrichtingen per gemeente. Besluitvorming over vormgeving van de verdeelsleutel voor de capaciteitsbekostiging is aan de achterliggende gemeenten."

In dit voorstel kopen de afnemende gemeenten geen diensten (dierenopvang) meer in, maar middelen (personele inzet, een dierenasiel, ambulances) en moeten zij de kosten jaarlijks onderling verdelen. Daarmee worden de 9 gemeenten verantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering van het Dierentehuis terwijl zij slechts uitvoering van dierenopvang (meeste gemeenten alleen de wettelijke taken) nodig hebben. De gemeenten moeten dan tevens bedrijfsvoeringsbeslissingen van het Dierentehuis nemen of goedkeuren, zoals over de aanschaf van een nieuwe ambulance en over formatie-uitbreidingen. Tevens is dit in feite een openeinderegeling. Tenslotte zou zo'n constructie formeel gezien aanbesteed moeten worden, maar dat is in de praktijk niet haalbaar gezien de doorlooptijd ervan. Het risico dat een andere marktpartij bezwaar maakt tegen deze constructie is verder klein: bij de aanbesteding van dierenopvang door Arnhem heeft destijds geen andere partij ingeschreven.

2. Kostenstijging structureel
Volgens de begroting van het Dierentehuis zullen de kosten met 135% in 2026 (t.o.v. 2022) stijgen. Dit komt door de nieuwbouw en de recentelijke stijging van de rente en de stijging van de personeelskosten met ca. 75% in 2026 t.o.v. 2022 (€ 0,5 mln. in 2026; € 0,2 mln. meer dan in 2022). Het lijkt er op dat het bestuur van het Dierentehuis een rol voor de afnemende gemeenten ziet bij het

oplossen van het tekort van het Dierentehuis. Bij instemming met dit voorstel zouden de gemeenten afwijken van hun contracten met het Dierentehuis en hun budgetten.

3. Kostenstijging 2023
Het Dierentehuis prognosticeert ook voor dit jaar een stijging van de baten met € 235.000 en van de personeelskosten met ca. € 135.000 (beide 50% hoger dan in 2022). In de begroting staat ook (p.4): "Dit [het systeem van capaciteitsbekostiging] zal voor het eerst gedaan worden voor het kalenderjaar 2023, waarbij een belangrijk gespreksonderwerp zal zijn hoe om te gaan het lopende verlies in de eerste helft van 2023." Dit past waarschijnlijk niet in onze budgetten voor dierenopvang en is eveneens niet conform de huidige contracten van de 9 afnemende gemeenten met het Dierentehuis.

4. Gemeentegarantie lening nieuwbouw
De garantie van de gemeente Arnhem en de contragarantie van de andere gemeenten is gebaseerd op door een deskundig bureau geraamde kosten en opbrengsten. De nieuwe prognoses van het Dierentehuis zijn fors hoger. Daarmee is een belangrijke basis voor de gemeentegarantie verdwenen.

Besluiten over bovenstaande voorstellen kunnen niet los worden gezien van de gemeentegarantie. De gemeente Arnhem moet namelijk in dit kader op korte termijn aangeven of zij akkoord is met de opdrachtverlening van de nieuwbouw. Bij een akkoord van Arnhem zitten alle 9 gemeenten vast aan de nieuwbouw en daarmee gedurende 30 jaar aan het Dierentehuis. Onze manoeuvreerruimte bij bovenstaande voorstellen van het Dierentehuis is dan klein.

VERSLAG

Notulen van	:	Bestuurlijk overleg dierenopvang
Gehouden op	:	13 april 2023
Plaats	:	Online (Teams)
Voorzitter	:	Marco van der Wel
Genotuleerd door	:	[redacted]

GEMEENTE Arnhem

Verder aanwezig	Fractie/Afdeling	Afwezig	Fractie/Afdeling
Bestuurlijk: [redacted]	Gemeente Rozendaal Gemeente Lingewaard Gemeente Overbetuwe Gemeente Rheden Gemeente Doesburg Gemeente Zevenaar Gemeente Duiven Gemeente Westervoort		
Ambtelijk: [redacted]	Gemeente Overbetuwe Gemeente Arnhem Gemeente Rheden Gemeente Lingewaard Gemeente Zevenaar Gemeente Doesburg Gemeenten Duiven / Westervoort	[redacted]	Gemeente Rozendaal

Verslag tekst:	Naam
[redacted] doet verslag van het gesprek van [redacted] op 2e Paasdag: • Het bestuur van het Dierentehuis heeft versterking op financieel gebied nodig • Er is iemand uit de ambtelijke hoek nodig die fris op het dossier is met oog en gevoel voor beide kanten Ons verzoek om de uitspraak "we sluiten het Dierentehuis per 1 juli a.s." zo spoedig mogelijk van tafel te halen kan volgens hem in een gesprek wat heel snel kan plaatsvinden. [redacted] ziet dat er ambtelijk ongelooflijk veel werk is verzet en daarbij ook frustratie is geweest. Onze raad is ontzettend blij met de garantstelling door de gemeente Arnhem waar Rheden zich bij aan kon sluiten. Versterking van het bestuur van het Dierentehuis is nodig: we hebben een vrijwilliger op het oog. Het is niet iemand die toetreedt tot het bestuur van het Dierentehuis. Deze persoon krijgt een rol in de verbinding tussen bestuur Dierentehuis en ons als gemeenten. Marco: opvallend is dat het belangrijkste issue voor het Dierentehuis (de kostenstijgingen) in het gesprek met [redacted] niet aan de orde is geweest.	

[redacted]de vraag is of we echt door moeten met Dierentehuis: hebben we voldoende vertrouwen in het bestuur van het Dierentehuis? Ik ben bang dat er over twee maanden weer een ander probleem is. Dit wordt in mijn college wel een issue. Ik kijk er langzamerhand anders naar.

[redacted]het gesprek tussen [redacted] Marco en [redacted]vas een moeilijk gesprek. We hebben wel twee bestuurders gesproken die een nieuw dierenasiel willen realiseren. Die ook uitstralen dat zij het zich niet kunnen veroorloven om te stoppen. Ik zie ook dat er heel veel frustraties zijn opgebouwd. Na dit kunstje (de nieuwbouw) willen ze stoppen. Dus ik heb vertrouwen in de aanpak die [redacted]beschreef.

[redacted] ik snap [redacted]is het niet een keer klaar? Op een gegeven moment moeten we de knoop doorhakken. Er is wel een opening gemaakt door [redacted] er is een duidelijke stap op weg naar verbetering. Voortzetting van het Dierentehuis is nog steeds het best denkbare scenario. Maar denk naast de nieuwbouw ook aan de exploitatie. Ik heb zorgen over de exploitatie van het Dierentehuis in de klant-leverancier verhouding die we hebben met het Dierentehuis. Het bestuur van het Dierentehuis moet bouwen aan zijn professionaliteit. Na de bouw moet er een nieuw bestuur komen met professionaliteit. Wij moeten dan ook vrij nauw met dat bestuur optrekken. Ik zie ook de zeer vele inspanningen van Arnhem en [redacted] en heb hier zeer veel waardering voor.

[redacted]ik zit een beetje op de lijn van [redacted]als ik zie hoeveel ellende we hebben gehad... Jullie hebben echt fantastische inspanningen gedaan -denk aan de aanbesteding en de gemeentegarantie- maar ik heb te weinig vertrouwen in dit bestuur. Dit gaat hem nooit worden. De kennis en kunde van vrijwilligers is beperkt. Hoe toekomstbestendig zijn deze beslissingen? Of is het dweilen met de kraan open? We kunnen veel beter kijken naar schaalvergroting.

[redacted] ik ben ook blij met de positieve stappen, maar dat is geen garantie dat het goed komt. We moeten ook scenario 2 (niet doorgaan met het Dierentehuis) voorbereiden. Dus mogelijke alternatieven verder uitdiepen. Niet alleen kijkend naar de Dierenbescherming maar ook lokale mogelijkheden onderzoeken.

[redacted] we moeten eisen dat het bestuur in juridische zin versterkt wordt op financieel vlak. Deze persoon moet worden toegevoegd aan het bestuur. Overbetuwe heeft nog geen contragarantie gegeven (punt is van de raadsagenda gehaald).

[redacted]ik vind dat we het verleden achter ons moeten laten en we moeten er gezamenlijk keihard aan werken dat er straks een Dierentehuis is. Ik ben op zoek naar structuur hierin, het wordt nu te ingewikkeld. Ik wil niet meer dit soort gesprekken voeren.

[redacted]dank voor de ambtelijke organisatie. Daar zit voldoende denkkracht. We moeten nu doorpakken op de aanbesteding. Over de aanbesteding is goed nagedacht. Het Dierentehuis heeft ingeschreven en daar is ook goed over nagedacht. Sindsdien zijn zaken veranderd. Maar we moeten nu doorpakken op de totale organisatie van het Dierentehuis.

Marco: we kunnen ook niet verder zonder Arnhem, immers de aanbesteding is door Arnhem vorm gegeven. Arnhem is in dit geval een soort scheidsrechter. Als onze man vanuit Vastgoed zegt: "het is niet goed", dan is er een probleem. Het helpt als er een financiële man in het bestuur komt.

[redacted] belangrijk is dat er een spreekbuis is van de negen gemeenten die niet uit Arnhem komt. Hoe voorkomen we dat dit zo blijft doorgaan met dit bestuur?

[redacted] we kunnen ook andere gemeenten dan Arnhem naar voren schuiven.

[redacted] voor de zekerheid: ik wil ook doorgaan met het Dierentehuis, maar we moeten ook scenario 2 voorbereiden.

Marco: we gaan juridisch uitzoeken of we een alternatief kunnen hebben.

[redacted] het ideaal is: doorgaan op deze weg. Maar ik dacht dat we de sores achter ons hadden gelaten. Voor mij is dit de laatste keer. Ik vraag me af of we niet een formele wijziging van het bestuur moeten eisen.

Marco: ik ga onze afdeling Vastgoedmanagement vragen om met een zakelijke instelling heel goed te kijken naar de kosten. Als er een tussenpersoon komt: daar spreken wij vertrouwen in uit. Wij schuiven een financiële man naar voren. De vraag is: hoe zien de huidige bestuursleden van het Dierentehuis die toevoeging? Wat gaat deze persoon dan doen? En welke tussenpersoon kan bemiddelen bij kostenstijgingen? We moeten met elkaar afspreken dat we elkaar stevig vasthouden bij volgende hobbels. We nemen nu echt een risico. We moeten een modus vinden om tegenvallers met elkaar op te vangen.

[redacted] de negen gemeenten en het Dierentehuis moeten elkaar helpen, samenwerken. Maar we moeten wel zakelijk blijven kijken: het moet wel kloppen. We moeten de flexibiliteit hebben om terug te gaan naar een goede dierenopvang. We hebben als Rozendaal al een rondje gemaakt of andere dierenasielen onze dieren zouden kunnen opvangen. Dat blijkt niet zo te zijn.

[redacted] wil wel een rol blijven spelen in dit verhaal. Maar wie gaat het ambtelijk trekken?

[redacted] mijn vertrouwen in het bestuur van het Dierentehuis is niet zo groot, maar ik heb wel heel veel vertrouwen in mijn medebestuurders van de negen gemeenten.

[redacted] over de zoektocht naar een ambtelijk vertegenwoordiger: ik wil dat wel doen: ik heb eerder gesproken me[redacted] Er wordt instemmend gereageerd op dit aanbod.

[redacted] vraagt wat hij nu moet gaan doen richting zijn gemeenteraad.

Marco: de punten die [redacted] op een rij zet (onze afspraken) kun je met de raad delen.

Marco: ik vat de discussie samen: wij hebben oplossingen gevonden voor hobbels, zoals de inzet van [redacted] en [redacted] Er komt nog een gesprek tussen het bestuur van het Dierentehuis en [redacted] We horen van [redacted] hoe het verder loopt met [redacted] Het bestuur van het Dierentehuis moet nu de aanbesteding tekenen. Het moet zeggen: wij gaan dit doen. Verder brengt het bestuur van het Dierentehuis binnen nu en twee weken een positieve persverklaring uit waarin het vertrouwen in de gemeenten uitspreekt. De conclusie van dit overleg is: we kunnen op die basis door.

[redacted] we zoeken iemand met strategisch-financiële kennis. [redacted] gaat op zeer korte termijn met het bestuur over deze man praten. Dan moet er een positieve persverklaring van het Dierentehuis komen, daarna moet het bestuur worden versterkt met iemand met financiële kennis.	

- VERTROUWELIJK -

Datum	:	06 april 2023
Aan	:	Bestuurlijke overleg kopgroep dierenopvang
Van	:	Ambtelijke kopgroep dierenopvang
Cc	:	Ambtelijke werkgroep dierenopvang; ondersteuners leden Bestuurlijke kopgroep
Betreft	:	Scenario's dierenopvang na 1 juli a.s.

1. Inleiding

Al geruime tijd zijn we (als afnemers van diensten van het Dierentehuis Arnhem en omstreken (hierna Dierentehuis)), samen met het Dierentehuis aan het onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om nieuwbouw mogelijk te maken voor het Dierentehuis. Het is bekend dat het Dierentehuis in slechte staat verkeerd en vervangen dient te worden.

Na een locatieonderzoek (Velp of Arnhem), is door het bestuur van het Dierentehuis, besloten om zich te richten op de huidige locatie als het gaat om nieuwbouw.

Hierna hebben meerdere ambtelijke en bestuurlijke gespreken plaats gevonden om inzichtelijk te krijgen wat er voor nodig is om dit ook daadwerkelijk te ontwikkelen.

Een laatste stand van zaken was de garantstelling voor de bouwsom (4,4 miljoen) door Arnhem en de contragarantstelling door de overige 8 partners aan de gemeente Arnhem.

Hierna – was de verwachting – zou er voorwaarts gegaan worden met het opvragen van offertes etc. om de nieuwbouwplannen ook echt in gang te zetten. Niets is minder waar. De afgelopen periode is er juist sprake van stilstand in het proces. Reden om de interne overleggen met spoed op te pakken en vervolgens een overleg te hebben met het bestuur van het Dierentehuis.

In het overleg van de Bestuurlijke kopgroep dierenopvang van 17 maart jl. bleek dat een betrouwbaar bestuur en solide bedrijfsvoering van het Dierentehuis noodzakelijk werden geacht, blijkend uit:

- het op korte termijn ondertekenen van de bestaande Overeenkomst dierenopvang Arnhem inclusief artikel 6 (jaarlijkse indexering van de tarieven op basis van het CBS-prijsindexcijfer Dienstenprijzen; commerciële dienstverlening en transport) en de opvang gedurende de bouw;
- het zich houden aan de getekende Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem, inclusief artikelen 4 (voltallig bestuur)[1] en 8 (procedure voor kostenstijgingen nieuwbouw).
- Zorgen voor tijdelijke opvang tijdens de sloop en nieuwbouw
- het zich (in ieder geval) houden aan de overeenkomsten met de 8 andere gemeenten die lopen tot 1 januari a.s.

Vervolgens is op 22 maart jl. een gesprek geweest tussen een vertegenwoordiging van de Bestuurlijke kopgroep ([redacted] en van der Wel) en een vertegenwoordiging van het bestuur van het

---

[1] *Volgens de mededeling van [redacted] tijdens het bestuurlijk overleg dierenopvang van 22 maart jl. voldoet de huidige bemensing van het bestuur van het Dierentehuis aan artikel 4 van de Overeenkomst garantstelling: het bestuur is voltallig en de rol van penningmeester is toegewezen aan de secretaris (er van uitgaande dat de heer [redacted] de secretaris van het bestuur is: in het Jaarverslag 2021 van de stichting staat hij vermeld als bestuurslid en wordt de rol van secretaris niet genoemd).*

Statuten Stichting Dierentehuis Arnhem:
"1. Het bestuur van de stichting bestaat uit een oneven aantal van tenminste drie leden.
2. De bestuurders worden benoemd en geschorst door het bestuur. In vacatures moet zo spoedig mogelijk worden voorzien. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. De functies van secretaris en penningmeester kunnen door één persoon worden vervuld."

Dierentehuis (voorzitter [redacted] n bestuurslid [redacted]. Voor het verslag: zie bijlage. De beide bestuursleden van het Dierentehuis hebben daarin gemeld:
Het Dierentehuis sluit per 1 juli a.s., dat wil zeggen: het neemt vanaf die datum geen nieuwe dieren in (de dan aanwezige dieren mogen blijven).
Tenzij:

- de bepalingen over de opdracht en de tarieven in de bij de aanbesteding opgenomen Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem worden vervangen door een jaarlijks overleg tussen de 9 gemeenten en het bestuur van het Dierentehuis over de prestaties en de tarieven van het Dierentehuis. Vanwege de gestegen en/of stijgende rente, bouwkosten, lonen en het risico van onvoldoende vrijwilligers in de toekomst zullen de tarieven fors hoger zijn dan de genoemde 40% ten opzichte van de tarieven 2022 voor Arnhem en;
- de aanbesteding van de bouw onder de € 4 miljoen blijft of artikel 8 van de Overeenkomst Garantie (als de bouwkosten hoger (dreigen te) worden dan de gemeentegarantie volgt overleg met de gemeenten over een oplossing) niet van toepassing wordt verklaard;
- Het Dierentehuis gaat "voorlopig" een tijdelijke huisvesting huren (Korianderstraat 81 te Arnhem) voor een half jaar maar neemt het nog niet in gebruik.

Opmerkingen bij dit voorstel:
De strekking is dat de gemeenten verantwoordelijk worden voor het bedrijfsresultaat zonder zeggenschap te krijgen over de bedrijfsvoering. In dit geval zou tenminste de vermogenspositie van het Dierentehuis jaarlijks moeten worden meegenomen in de gesprekken. Tegelijkertijd hebben we ook niets aan Dierentehuis dat failliet gaat;
Wellicht is het ook goed te bedenken wat onze reactie zou zijn geweest als het Dierentehuis deze voorwaarden in de aanbesteding had opgenomen.

2. Tussenstap

Gebleken is (al langere tijd) dat gesprekken met diverse bestuurders lastig is voor het bestuur van het Dierentehuis. Het lijkt er hierbij op dat we niet dezelfde taal spreken, dan wel onze twee verschillende werelden niet bij elkaar komen.

Om te kijken waar we staan in het proces – en of en onder welke (nieuwe/andere) voorwaarden en afspraken we door kunnen – heeft [redacted] Rheden [redacted] in een gesprek met [redacted] aangegeven een gesprek met (in ieder geval) [redacted] aan te willen gaan om te kijken hoe we verder kunnen. Deze keuze om dit gesprek aan te gaan, is gemaakt na het overleg van de Bestuurlijke kopgroep op 5 april.

In dit gesprek zullen de volgende onderwerpen besproken gaan worden:

- Melden aan het bestuur van het Dierentehuis dat de portefeuillehouders van de gemeenten zijn bereid om jaarlijks met jullie om de tafel te gaan over hoe het gaat (niet over de prestaties en tarieven).

- Vragen of zij bereid zijn om:
  - de uitspraak dat het Dierentehuis stopt per 1 juli a.s. van tafel te halen
  - door te gaan met het proces van voorbereiding nieuwbouw: sloop, offertes opvragen, tijdelijke opvang (verlengen huur tot een jaar)?
  - een professionaliseringsslag door te voeren in de organisatie van het Dierentehuis?
  - te kijken naar de samenstelling van het bestuur van het Dierentehuis / vervanging van het huidige bestuur?
  - het bestuur op korte termijn te versterken met een goede penningmeester?
  - de aanbesteding van de gemeente Arnhem te handhaven?

De uitkomsten van dit gesprek zullen leidend zijn voor het vervolg. Het is af te wachten wanneer dit gesprek plaats vindt en of we de uitkomsten mee kunnen nemen in het bestuurlijke overleg van 13 april aanstaande.

3. De scenario's

Op basis van de uitkomsten van het gesprek tussen [redacted] en [redacted] over bovenstaande onderwerpen, zijn de meest waarschijnlijke resultaten van dit gesprek:
1. de bestuursleden van het Dierentehuis gaan akkoord met bovengenoemde voorwaarden.
2. zij gaan niet akkoord

In scenario 1 is er na 1 juli a.s. zeer waarschijnlijk een dierenopvang voor de 9 gemeenten. Deze gemeenten kunnen het lopende proces van contractering van het Dierentehuis voortzetten. Dit scenario wordt hier niet verder uitgewerkt. De huidige inschatting is dat het moeilijk wordt om met het bestuur van het Dierentehuis tot een akkoord te komen, waardoor scenario 2 werkelijkheid wordt. In paragraaf 3 wordt uitgewerkt wat dit betekent.

4. Uitwerking scenario 2

4.1 De te verrichten activiteiten

Hoe dit scenario loopt is nog niet duidelijk. Waarschijnlijk zijn de volgende acties voor de 9 gemeenten nodig:

Beëindiging relatie met Dierentehuis:
1. Een gesprek met bestuursleden van het Dierentehuis over onze behoefte aan een betrouwbare partner en afspraken over de nabije toekomst (samenstelling bestuur, communicatie, tijdelijke opvang, etc.)
2. Uitzoeken of en onder welke voorwaarden de contracten van de overige 8 gemeenten juridisch gezien opgezegd zijn / kunnen worden per 1 juli a.s.[2]
3. Gemeenteraden informeren, zoveel mogelijk met dezelfde informatie
4. Een centraal communicatiepunt aanwijzen / inrichten om zoveel mogelijk gezamenlijk de pers te informeren / reactie voorbereiden op publicitaire acties Dierentehuis, zoveel mogelijk op dezelfde wijze
5. Nagaan of Arnhem en de andere gemeenten schadeclaims kunnen indienen bij het Dierentehuis
6. Nagaan of Arnhem en de andere gemeenten recht hebben op (een deel van) het stichtingsvermogen

Regelen tijdelijke dierenopvang:
7. Overname van de huur van de tijdelijke opvang (Korianderstraat)
8. Aanvraag vergunning
9. Verbouwing van de Korianderstraat tot een tijdelijke dierenopvang
10. Verhuizing opgevangen dieren van Velp naar Arnhem-Zuid
11. Regelen tijdelijke voortzetting van de inzet van personeel en vrijwilligers van het Dierentehuis en/of
12. Zoeken naar een organisatie (personeel, en vrijwilligers) voor tijdelijke dierenopvang in de tijdelijke situatie: 1 juli 2023 tot medio / eind 2024, b.v. Dierentehuis, Dierenbescherming en/of andere asiel(en) in de regio

Regelen structurele dierenopvang:
13. Een keuze maken tussen opties voor structurele dierenopvang in de 9 gemeenten:
    a. Opvang inclusief gebouw door een private partij
    b. Opvang door een private partij in een gebouw van de gemeente(n)
    c. Gebouw en opvang beleggen bij een bedrijfsvoeringsorganisatie (gemeenschappelijke regeling) van de 9 gemeenten

    Omdat de opvang van zwerfdieren een tijdsintensieve activiteit is die aan wettelijke eisen is gebonden en die publicitair gevoelig ligt is het uitgangspunt dat alle gemeenten hierin gezamenlijk optrekken
14. Regionaal onderzoek naar (wettelijke) opvang elders bij bestaande opvanglocaties

---

[2] Reactie gemeente Rheden: "Indien wij een officieel bericht krijgen van het dierentehuis dat zij de dienstverlening per 1 juli 2023 gaan beëindigen zullen wij daarop reageren dat een eenzijdige beëindiging van de overeenkomst niet mogelijk is. Wij zullen dan refereren naar onze eerdere reactie op hun 'dreigement' en het feit dat daarop van hun kant geen reactie is gekomen. Dit is voor ons grond om aan te nemen dat zij zich schikten in ons standpunt.

Als het dierentehuis dan bij haar standpunt blijft zit er niets anders op dan een rechtszaak (kort geding) aan te spannen om naleving van het contract te eisen."

15. Bij opties b en c:
    d. Gesprekken met het Dierentehuis over overname van gebouw en grond van het Dierentehuis
    e. Aanvraag van een investeringskrediet van de raad van de bouwende gemeente voor (aankoop locatie Dierentehuis en) nieuwbouw
    f. Nieuwbouw van een dierenasiel

Bij optie c tevens:

16. Oprichting van een bvo van de 9 gemeenten

Ad. 13: bij opties a en b moet opnieuw een opdracht dierenopvang aanbesteed worden. Vanuit de aanbestedingsregels is waarschijnlijk een wezenlijke wijziging van de huidige opdracht vereist. Een gezamenlijke opdracht van de negen gemeenten (opvang én huisvesting) en de opdracht dierenopvang in een gebouw van (een van) de gemeenten zijn wezenlijk anders dan de huidige opdracht[3]. Het is verstandig ook hierbij eerst een marktconsultatie te houden. Dit kan vóór de definitie van de opdracht: in- of exclusief huisvesting. Als er voorkeur is voor een van beide opties kan dat vermeld worden (het is in theorie mogelijk is dat 1 partij voorkeur heeft voor de optie met gebouw en een andere voor de optie zonder). Als aansluiten bij het dierenasiel in Ede (Dierentehuis De Hof van Ede) een optie is kan dit ook meegenomen worden in de marktconsultatie. Als er geen voorkeur is dan verdient dit aandacht bij de marktconsultatie en het verdere proces.

Bij een nieuwe aanbesteding kunnen beide opties worden uitgevraagd, hetgeen een grotere kans op inschrijvingen oplevert. Als niet meer dan 1 partij (b.v. de Dierenbescherming) belangstelling heeft is onderhands aanbesteden waarschijnlijk toegestaan. Indien er geen belangstelling is is optie c het enige alternatief.

Het realiseren van een tijdelijke en een structurele dierenopvang vanaf 1 juli a.s. namens de 9 gemeenten zijn projectmatige werkzaamheden. In dit scenario is dus vanaf medio april een projectmanager, een bouwprojectleider en een intergemeentelijk projectteam nodig totdat de structurele opvang is gerealiseerd. Indien de gemeenten kiezen voor opties b of c is dit een periode van 1 à 2 jaar. De projectmanager is ambtelijk opdrachtnemer van de 9 gemeentebesturen voor de realisatie van de tijdelijke en structurele dierenopvang.
Hij/zij:

- zorgt voor een organisatie die de tijdelijke dierenopvang uitvoert
- bereidt zonodig de oprichting van een bvo voor
- verzorgt indien van toepassing de hernieuwde aanbesteding van dierenopvang
- coördineert de bestuurlijke voorstellen en de externe communicatie over deze onderwerpen van de 9 gemeenten

De bouwprojectleider zorgt voor de verbouwing en inrichting van de tijdelijke opvang en indien van toepassing de bouw van de structurele dierenopvang voor de regio. In de projectgroep zitten ambtelijke vertegenwoordigers van de 9 gemeenten en juridische-, aanbestedings- en vastgoedadviseurs. De rollen van projectmanager en bouwprojectleider zijn gedurende de gehele looptijd van het project (mogelijk 1 à 2 jaar) waarschijnlijk fulltime rollen. De projectgroepleden zullen in die periode gemiddeld enkele uren per week besteden.

4.2 Risico's

Dierenwelzijn

Verdwaalde, ontsnapte of aan het lot overgelaten gezelschapsdieren worden niet meer opgevangen
Zieke en/of gewonde in het wild levende dieren worden niet meer opgevangen*
Gezelschapsdieren van onvrijwillige vrijheidsbeneming van en huisontruimingen bij eigenaren worden niet meer opgevangen

Openbare orde en veiligheid / volksgezondheid

Dode dieren in de openbare ruimte worden niet opgehaald*
Door de gemeente in beslag genomen gevaarlijke honden worden niet meer opgevangen*

Juridisch

[3] Wellicht blijft bij de optie gemeentelijk gebouw de opdracht onder het drempelbedrag voor Europees aanbesteden. Je kunt in die optie ook gemakkelijker een overeenkomst van 4 jaar aangaan.

De 9 gemeenten voldoen vanaf 1 juli a.s. niet aan hun wettelijke verplichting van opvang van verdwaalde, ontsnapte of aan het lot overgelaten gezelschapsdieren

Publicitair / maatschappelijk
Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen sluiting van het Dierentehuis
Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen het gebrek aan dierenopvang
Er komen berichten in de pers dat sluiting van het Dierentehuis aan de gemeente(n) te wijten is

Financieel
Nieuwbouw wordt duurder dan geraamd, dubbele bouwvoorbereidingskosten
Exploitatie wordt duurder dan inschrijving Dierentehuis
Een of meer gemeenten contracteren een andere dierenopvang
Aftrekbaarheid / compensabele BTW

Capaciteit
Er is onvoldoende gemeentelijke capaciteit om de uitvoering van dierenopvang zelf uit te voeren

* afhankelijk van het contract per gemeente

- VERTROUWELIJK -

Datum : 29 maart 2023

Aan : Bestuurlijke kopgroep dierenopvang

Van : Gemeente Arnhem

Cc : Ambtelijke werkgroep dierenopvang; ondersteuners leden Bestuurlijke kopgroep

Betreft : Scenario's dierenopvang na 1 juli a.s.

---

1. Inleiding

In het overleg van de Bestuurlijke kopgroep dierenopvang van 17 maart jl. bleek dat een betrouwbaar bestuur en solide bedrijfsvoering van het Dierentehuis noodzakelijk werden geacht, blijkend uit:

1. het op korte termijn ondertekenen van de bestaande Overeenkomst dierenopvang Arnhem inclusief artikel 6 (jaarlijkse indexering van de tarieven op basis van het CBS-prijsindexcijfer Dienstenprijzen; commerciële dienstverlening en transport) en de opvang gedurende de bouw;
2. het zich houden aan de getekende Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem, inclusief artikelen 4 (voltallig bestuur)[1] en 8 (procedure voor kostenstijgingen nieuwbouw).
3. Zorgen voor tijdelijke opvang tijdens de sloop en nieuwbouw
4. het zich houden aan de overeenkomsten met de 8 andere gemeenten die lopen tot 1 januari a.s.

Vervolgens is op 22 maart jl. een gesprek geweest tussen een vertegenwoordiging van de Bestuurlijke kopgroep [redacted]n van der Wel) en een vertegenwoordiging van het bestuur van het Dierentehuis [redacted] Voor het verslag: zie bijlage. De beide bestuursleden van het Dierentehuis hebben daarin gemeld:

- Het Dierentehuis sluit per 1 juli a.s., dat wil zeggen: het neemt vanaf die datum geen nieuwe dieren in (de dan aanwezige dieren mogen blijven). Tenzij:
    - de bepalingen over de opdracht en de tarieven in de bij de aanbesteding opgenomen Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem worden vervangen door een jaarlijks overleg tussen de 9 gemeenten en het bestuur van het Dierentehuis over de prestaties en de tarieven van het Dierentehuis. Vanwege de gestegen en/of stijgende rente, bouwkosten, lonen en het risico van onvoldoende vrijwilligers in de toekomst zullen de tarieven fors hoger zijn dan de genoemde 40% ten opzichte van de tarieven 2022 voor Arnhem en;

---

[1] Volgens de mededeling van [redacted] tijdens het bestuurlijk overleg dierenopvang van 22 maart jl. voldoet de huidige bemensing van het bestuur van het Dierentehuis aan artikel 4 van de Overeenkomst garantstelling: het bestuur is voltallig en de rol van penningmeester is toegewezen aan de secretaris (er van uitgaande dat de [redacted] de secretaris van het bestuur is: in het Jaarverslag 2021 van de stichting staat hij vermeld als bestuurslid en wordt de rol van secretaris niet genoemd).

Statuten Stichting Dierentehuis Arnhem:
"1. Het bestuur van de stichting bestaat uit een oneven aantal van tenminste drie leden.
2. De bestuurders worden benoemd en geschorst door het bestuur. In vacatures moet zo spoedig mogelijk worden voorzien. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. De functies van secretaris en penningmeester kunnen door één persoon worden vervuld."

  - de aanbesteding van de bouw onder de € 4 miljoen blijft of artikel 8 van de Overeenkomst Garantie (als de bouwkosten hoger (dreigen te) worden dan de gemeentegarantie volgt overleg met de gemeenten over een oplossing) niet van toepassing wordt verklaard;
- Het Dierentehuis gaat "voorlopig" een tijdelijke huisvesting huren (Korianderstraat 81 te Arnhem) voor een half jaar maar neemt het nog niet in gebruik.

Opmerkingen bij dit voorstel:
- De strekking is dat de gemeenten verantwoordelijk worden voor het bedrijfsresultaat zonder zeggenschap te krijgen over de bedrijfsvoering. In dit geval zou tenminste de vermogenspositie van het Dierentehuis jaarlijks moeten worden meegenomen in de gesprekken. Tegelijkertijd hebben we ook niets aan Dierentehuis dat failliet gaat;
- Wellicht is het ook goed te bedenken wat onze reactie zou zijn geweest als het Dierentehuis deze voorwaarden in de aanbesteding had opgenomen.

Marco en [redacted] hebben toegezegd na overleg met de andere gemeenten met een reactie te komen. Deze reactie wordt in Bestuurlijke kopgroep voorbereid. Het doel van dit memo is om de Bestuurlijke kopgroep te informeren over het gesprek met het Dierentehuis en de meest waarschijnlijke scenario's voor de toekomst.

2. De scenario's

Na het overleg van de Bestuurlijke kopgroep op 5 april a.s. en zo mogelijk de 9 portefeuillehouders volgt waarschijnlijk een vervolgoverleg met de twee bestuurders van het Dierentehuis.
Op basis van bovenstaande voorwaarden zijn de meest waarschijnlijke resultaten van dit gesprek:
1. de bestuursleden van het Dierentehuis gaan akkoord met deze voorwaarden.
2. zij gaan niet akkoord

In scenario 1 is er na 1 juli a.s. zeer waarschijnlijk een dierenopvang voor de 9 gemeenten. Deze gemeenten kunnen het lopende proces van contractering van het Dierentehuis voortzetten. Dit scenario wordt hier niet verder uitgewerkt. De huidige inschatting is dat het moeilijk wordt om met het bestuur van het Dierentehuis tot een akkoord te komen, waardoor scenario 2 werkelijkheid wordt. In paragraaf 3 wordt uitgewerkt wat dit betekent.

3. Uitwerking scenario 2

3.1 De te verrichten activiteiten

Hoe dit scenario loopt is nog niet duidelijk. Waarschijnlijk zijn de volgende acties voor de 9 gemeenten nodig:

Beëindiging relatie met Dierentehuis:
1. Een gesprek met bestuursleden van het Dierentehuis over onze behoefte aan een betrouwbare partner en afspraken over de nabije toekomst (samenstelling bestuur, communicatie, tijdelijke opvang, etc.)

2. Uitzoeken of en onder welke voorwaarden de contracten van de overige 8 gemeenten juridisch gezien opgezegd zijn / kunnen worden per 1 juli a.s.[2]
3. Gemeenteraden informeren, zoveel mogelijk met dezelfde informatie
4. Een centraal communicatiepunt aanwijzen / inrichten om zoveel mogelijk gezamenlijk de pers te informeren / reactie voorbereiden op publicitaire acties Dierentehuis, zoveel mogelijk op dezelfde wijze
5. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) schadeclaims kunnen indienen bij het Dierentehuis
6. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) recht hebben op (een deel van) het stichtingsvermogen

Regelen tijdelijke dierenopvang:

7. Overname van de huur van de tijdelijke opvang (Korianderstraat)
8. Aanvraag vergunning
9. Verbouwing van de Korianderstraat tot een tijdelijke dierenopvang
10. Verhuizing opgevangen dieren van Velp naar Arnhem-Zuid
11. Regelen tijdelijke voortzetting van de inzet van personeel en vrijwilligers van het Dierentehuis en/of
12. Zoeken naar een organisatie (personeel, en vrijwilligers) voor tijdelijke dierenopvang in de tijdelijke situatie: 1 juli 2023 tot medio / eind 2024, b.v. Dierentehuis, Dierenbescherming en/of andere asiel(en) in de regio

Regelen structurele dierenopvang:

13. Een keuze maken tussen opties voor structurele dierenopvang in de 9 gemeenten:
    a. Opvang inclusief gebouw door een private partij
    b. Opvang door een private partij in een gebouw van de gemeente(n)
    c. Gebouw en opvang beleggen bij een bedrijfsvoeringsorganisatie (gemeenschappelijke regeling) van de 9 gemeenten

    Omdat de opvang van zwerfdieren een tijdsintensieve activiteit is die aan wettelijke eisen is gebonden en die publicitair gevoelig ligt is het uitgangspunt dat alle gemeenten hierin gezamenlijk optrekken.

    Bij opties b en c:
14. Gesprekken met het Dierentehuis over overname van gebouw en grond van het Dierentehuis
15. Aanvraag van een investeringskrediet van de raad van de bouwende gemeente voor (aankoop locatie Dierentehuis en) nieuwbouw
16. Nieuwbouw van een dierenasiel

    Bij optie c tevens:
17. Oprichting van een bvo van de 9 gemeenten

Ad.9: bij opties a en b moet opnieuw een opdracht dierenopvang aanbesteed worden. Vanuit de aanbestedingsregels is waarschijnlijk een wezenlijke wijziging van de huidige opdracht vereist. Een gezamenlijke opdracht van de negen gemeenten (opvang én huisvesting) en de opdracht

---

[2] Reactie gemeente Rheden: "Indien wij een officieel bericht krijgen van het dierentehuis dat zij de dienstverlening per 1 juli 2023 gaan beëindigen zullen wij daarop reageren dat een eenzijdige beëindiging van de overeenkomst niet mogelijk is. Wij zullen dan refereren naar onze eerdere reactie op hun 'dreigement' en het feit dat daarop van hun kant geen reactie is gekomen. Dit is voor ons grond om aan te nemen dat zij zich schikten in ons standpunt.

Als het dierentehuis dan bij haar standpunt blijft zit er niets anders op dan een rechtszaak (kort geding) aan te spannen om naleving van het contract te eisen."

dierenopvang in een gebouw van (een van) de gemeenten zijn wezenlijk anders dan de huidige opdracht[3]. Het is verstandig ook hierbij eerst een marktconsultatie te houden. Dit kan vóór de definitie van de opdracht: in- of exclusief huisvesting. Als er voorkeur is voor een van beide opties kan dat vermeld worden (het is in theorie mogelijk is dat 1 partij voorkeur heeft voor de optie met gebouw en een andere voor de optie zonder). Als aansluiten bij het dierenasiel in Ede (Dierentehuis De Hof van Ede) een optie is kan dit ook meegenomen worden in de marktconsultatie. Als er geen voorkeur is dan verdient dit aandacht bij de marktconsultatie en het verdere proces.

Bij een nieuwe aanbesteding kunnen beide opties worden uitgevraagd, hetgeen een grotere kans op inschrijvingen oplevert. Als niet meer dan 1 partij (b.v. de Dierenbescherming) belangstelling heeft is onderhands aanbesteden waarschijnlijk toegestaan. Indien er geen belangstelling is is optie c het enige alternatief.

Het realiseren van een tijdelijke en een structurele dierenopvang vanaf 1 juli a.s. namens de 9 gemeenten zijn projectmatige werkzaamheden. In dit scenario is dus vanaf medio april een projectmanager, een bouwprojectleider en een intergemeentelijk projectteam nodig totdat de structurele opvang is gerealiseerd. Indien de gemeenten kiezen voor opties b of c is dit een periode van 1 à 2 jaar. De projectmanager is ambtelijk opdrachtnemer van de 9 gemeentebesturen voor de realisatie van de tijdelijke en structurele dierenopvang. Hij/zij:

- zorgt voor een organisatie die de tijdelijke dierenopvang uitvoert
- bereidt zonodig de oprichting van een bvo voor
- verzorgt indien van toepassing de hernieuwde aanbesteding van dierenopvang
- coördineert de bestuurlijke voorstellen en de externe communicatie over deze onderwerpen van de 9 gemeenten

De bouwprojectleider zorgt voor de verbouwing en inrichting van de tijdelijke opvang en indien van toepassing de bouw van de structurele dierenopvang voor de regio. In de projectgroep zitten ambtelijke vertegenwoordigers van de 9 gemeenten en juridische-, aanbestedings- en vastgoedadviseurs. De rollen van projectmanager en bouwprojectleider zijn gedurende de gehele looptijd van het project (mogelijk 1 à 2 jaar) waarschijnlijk fulltime rollen. De projectgroepleden zullen in die periode gemiddeld enkele uren per week besteden.

3.2 Risico's

Dierenwelzijn

- Verdwaalde, ontsnapte of aan het lot overgelaten gezelschapsdieren worden niet meer opgevangen
- Zieke en/of gewonde in het wild levende dieren worden niet meer opgevangen*
- Gezelschapsdieren van onvrijwillige vrijheidsbeneming van en huisontruimingen bij eigenaren worden niet meer opgevangen

Openbare orde en veiligheid / volksgezondheid

- Dode dieren in de openbare ruimte worden niet opgehaald*
- Door de gemeente in beslag genomen gevaarlijke honden worden niet meer opgevangen*

[3] Wellicht blijft bij de optie gemeentelijk gebouw de opdracht onder het drempelbedrag voor Europees aanbesteden. Je kunt in die optie ook gemakkelijker een overeenkomst van 4 jaar aangaan.

Juridisch

- De 9 gemeenten voldoen vanaf 1 juli a.s. niet aan hun wettelijke verplichting van opvang van verdwaalde, ontsnapte of aan het lot overgelaten gezelschapsdieren

Publicitair / maatschappelijk

- Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen sluiting van het Dierentehuis
- Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen het gebrek aan dierenopvang
- Er komen berichten in de pers dat sluiting van het Dierentehuis aan de gemeente(n) te wijten is

Financieel

- Nieuwbouw wordt duurder dan geraamd, dubbele bouwvoorbereidingskosten
- Exploitatie wordt duurder dan inschrijving Dierentehuis
- Een of meer gemeenten contracteren een andere dierenopvang
- Aftrekbaarheid / compensabele BTW

Capaciteit

- Er is onvoldoende gemeentelijke capaciteit om de uitvoering van dierenopvang zelf uit te voeren

* afhankelijk van het contract per gemeente

Bijlage

- (Concept)verslag bestuurlijk overleg dierenopvang d.d. 22 maart 2023

VERSLAG

Notulen van	:	Bestuurlijk overleg dierenopvang
Gehouden op	:	22 maart 2023
Plaats	:	Gemeente Arnhem
Voorzitter	:	Marco van der Wel
Genotuleerd door	:	[redacted]

GEMEENTE Arnhem

Verder aanwezig	Fractie/Afdeling	Afwezig	Fractie/Afdeling
[redacted]	Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. Gemeente Lingewaard		

Verslag tekst:	Naam
Marco meldt dat [redacted]en hij er zijn om te luisteren. Zij waren namelijk in de veronderstelling dat alle processen doorliepen: er is geen probleem met de lening (BNG), jullie zijn bezig met nieuwe locatie tijdelijke huisvesting: alles loopt. [redacted] meldt: de contracten lopen tot 1 juli. De Europese aanbesteding hebben wij onder voorbehoud gedaan; Arnhem heeft de gunning ook onder voorwaarden gedaan. We hebben dus geen formele binding. Sindsdien is de rente aanzienlijk gestegen naar 3,5 à 4%. Ook zal de investering hoger zijn. Tenslotte is er nog formele goedkeuring nodig van de gemeente Arnhem voor de fase [redacted] een door de gemeente goed te keuren fasedocument komt pas na afronding van een projectfase. Dat is nu nog niet aan de orde. Het bestek wordt nu afgerond. Daar hoort een kostenraming bij. De bouwprojectleider heeft mondeling akkoord gekregen van onze [redacted] om kostenramingen te vragen in de markt. Pas als het bestek definitief is (inclusief een kostenraming) maakt de bouwprojectleider een fasedocument op, dat de gemeente formeel moet goedkeuren. Er is dus nu geen noodzaak van formele goedkeuring door de gemeente. [redacted] de goedkeuringsprocedure heeft wel een vertraging van 6 weken opgeleverd. Marco: wij hebben als regio vertrouwen uitgesproken in het Dierentehuis dat we samen in zee gaan voor 30 jaar: 10 jaar en daarna 10 x verlengen met 2 jaar. Dat betekent dat we vol vertrouwen met elkaar moeten communiceren. [redacted] er zitten nu wethouders die er vol voor gaan. [redacted] Wij hebben vier jaar gevoeld: hoe krijgen wij het voor elkaar? We zijn in 2019 begonnen, maar vervolgens gebeurt er alsmaar niets. [redacted] Zijn jullie bereid om deze periode achter je te laten en nu vol vooruit? [redacted] we zijn bereid hier ja op te zeggen. [redacted]er is bij ons geen sprake van onvoldoende vertrouwen, maar van ernstige twijfels of we wel door moeten gaan. De inschrijving voor de Europese aanbesteding voldoet niet meer: de rente, het investeringsbedrag en de arbeidsmarkt zijn veranderd. In de conceptovereenkomst staat voor de komende 10 jaar alleen een inflatiecorrectie. Dit klopt niet meer. De vrijwilligersmarkt loopt hard achteruit. De kosten aan de onderkant van de arbeidsmarkt lopen hard op. De arbeidskosten zijn aanzienlijk hoger dan ten tijde van de aanbesteding. Dat betekent: wij zullen de 10-jaars-aanbesteding niet honoreren. Je zal jaarlijks moeten kijken: wat kunnen wij qua menskracht aan? Een belangrijk punt voor ons is: de 10-jaars aanbesteding gaan we niet in die periode uitvoeren. Vaste prijs met alleen inflatiecorrectie kan niet meer. De wereld is aanzienlijk veranderd. De personeelskosten zullen met 30-50% stijgen, we verwachten over de € 3,6 à 4 mln. bouwkosten heen te schieten. De aanbesteding was van Arnhem, niet van de andere gemeenten. De in die aanbesteding genoemde tariefstijging van 50% zal op 70 à 80% liggen. Als we de conceptovereenkomst tekenen zijn we binnen drie jaar failliet. [redacted] alles ligt klaar om aan te besteden maar we wachten op formele goedkeuring van de gemeente. Verder hebben we op 24 mei 2022 aan de andere gemeenten dan Arnhem geschreven: let op: er is nog niet op gereageerd op ons verzoek anders dan ambtelijk. [redacted] wij	

sluiten bij Arnhem aan. [redacted] dat weten wij, maar ook dan moeten we een reactie van de andere gemeenten hebben.

[redacted] we gaan nu niet naar de BNG. We hebben er al ongeveer een half miljoen euro ingestoken [redacted] Bij mij is het geen kwestie van vertrouwen. Maar er liggen behoorlijk wat hobbels. Er staat 24x7 openstelling in de aanbesteding: waarschijnlijk moeten wij dan personeel gaan aannemen. De personeelskosten zullen dan met 40 à 50% stijgen. Dat zijn onze problemen. Als wij daar geen oplossing voor vinden zijn we binnen drie jaar failliet. Dat heeft niks met vertrouwen te maken. Marco: wij kunnen hier nog geen reactie op geven: we zitten hier namens de regio. Wij moeten de punten eerst goed uitwerken en terugleggen aan de regio.

[redacted] op 1 juli wordt Velp gesloten. Vanaf dat moment worden geen nieuwe dieren meer ingenomen. De bestaande dieren kunnen blijven. Het Dierentehuis staat al 3 tot 5 jaar op instorten. Het is echt op dit moment onverantwoord: als de Arbo komt keurt zij het meteen af.

[redacted] We kunnen waarschijnlijk deze week de Korianderstraat huren, maar als wij vanaf 1 juli geen dieren meer innemen hebben wij de Korianderstraat niet nodig. Mijn vraag aan jullie is: willen jullie de Korianderstraat huren? Marco: laten we dat even uitzoeken. [redacted] wij moeten deze week beslissen of we het huurcontract gaan tekenen. We zijn bezig te onderhandelen met de verhuurder. Het vergunningsproces duurt 8 weken. We moeten de locatie ook nog verbouwen.

[redacted] de gemeente en wij zijn totaal verschillende werelden. Het is geen kwestie van vertrouwen maar een verschil tussen werelden [redacted] ullie vragen de gemeenten: zijn jullie bereid per jaar te kijken naar de tarieven? Als we dat doen dan zijn wij de stichting. [redacted] we willen alleen dat de kosten vergoed worden, wij hebben geen winstoogmerk. Wij willen een overlegsituatie: moet het Dierentehuis dagelijks om 18 uur dicht of niet? Dat is een fundamentele keuze die jullie als gemeenten moeten maken. We willen maar 1 wijziging in 1 artikel van de conceptovereenkomst. [redacted] de facto willen wij de aanbesteding weg hebben. [redacted] jullie zeggen eigenlijk: we willen samen de keuzes maken [redacted] at klopt.

[redacted] jullie moeten vanaf 1 juli zelf zorgen voor de wettelijke taken. [redacted] voor ons is het ongewenst dat het op 1 juli stopt. [redacted] we hebben al vele brieven geschreven, notities gemaakt. Moeten we alles nog een keer op papier zetten? We hebben zo vaak gezegd: we trekken het niet. [redacted] we hebben op 24 mei 2022 de andere gemeenten dan Arnhem gewaarschuwd: we sluiten per 1 juli a.s. Al die signalen zijn niet opgepakt. [redacted] inmiddels staat de hele regio contragarant voor de lening voor de nieuwbouw.

[redacted] vrijwilligers is iets van de na de aanbesteding. We hebben altijd het gevoel gehad: jullie hebben een wettelijke taak. Samen kijken hoe je dit voor de komende 30 jaar opzet. We hebben stapjes gemaakt en nu zijn jullie aan zet. De praktijk is zoveel weerbarstiger dan jullie denken. Na de goedkeuring van de gemeentegarantie zijn wij verder gegaan en zijn de investeringen tot 5 ton opgelopen. Vleermuizen, bodem, asbest hebben we allemaal laten uitzoeken, architect kost tienduizenden euro's. We hadden vertrouwen in het proces waardoor we zijn blijven investeren in het proces. Maar elke keer lopen we tegen dingen op: b.v. de natuurorganisaties (vanwege de vleermuizen mag je alleen maar tussen x en y slopen, vanwege de mussen alleen maar in een andere periode. Er bleef maar 1 maand in een jaar over waarin we kunnen slopen. Het is de regelgeving: die is strijdig met elkaar. Dit maakt ons moedeloos.

[redacted] wij waren positief gestemd. We hebben de andere gemeenten uitgelegd dat 40% kostenstijging nodig is. Daar was eerst niet iedereen mee akkoord, maar nu wel. We hadden hier de vorige keer een hele fijne bijeenkomst. Jullie hadden al twijfels in de onderbuik en zeggen

nu: er is een nieuwe realiteit met nieuwe factoren van buiten. [redacted] we zouden altijd op het eind kijken of we het zouden gaan doen. We hebben ons groen en geel geërgerd aan de voorwaarden voor de garantie. Als jullie zeggen: we moeten eerst overleggen bij kostenstijgingen... [redacted] het bestuur is verantwoordelijk. [redacted] we hebben overeenstemming bereikt, we hebben een handtekening gezet, maar met gigantische weerstand.

[redacted] wij konden verder met de BNG, maar we liepen tegen de bouwkostenstijging aan: die gaan boven de € 4 mln. We hebben gezegd: we gaan dan niet bouwen: het gat tussen € 4 en € 4,4 mln. is te klein, dan gaat de gemeente ingrijpen. Wij gaan pas bouwen als we de kans op ingrijpen klein achten. Dit wordt bepaald door het gat van de aanneemsom en de 4,4 miljoen euro.. Als de kans 50% of meer is dat die bepaling wordt toegepast gaan we niet bouwen. Dan komt er namelijk 4 weken vertraging in. Er zijn allemaal goede intenties maar het loopt met vertraging. Daarom kunnen we niet aanbesteden: als we in overleg moeten met de gemeente dan worden we gemangeld tussen aannemer en de gemeente. Het is niet zo dat we geen vertrouwen hebben, maar we worden gemangeld. Dat is de praktijk. Jullie processen vergen tijd. Maar als de aannemer de offerte indient moeten we binnen 5 weken reageren. [redacted] als de conceptovereenkomst niet wordt aangepast zeggen we nee [redacted] dit moeten we met de regio bespreken. En nee is ook een reactie. [redacted] maak dan ook onderscheid tussen bouwkosten en de jaarlijkse exploitatie. Op beide willen we een ja. Per 1 juli wordt er niet meer ingenomen. Dit is een feit.

[redacted] Tijdelijke opvang hebben we nodig als we doorgaan. Die zouden de gemeenten ook kunnen gebruiken. Nu staan we voor het besluit: moeten we de tijdelijke opvang huren zodat je op zijn minst nog een half jaar hebt om de zaak aan te kijken of niet? Die heb je als gemeenten ook nodig als wij stoppen. [redacted] ik heb gisteren gehoord dat wij deze week het huurcontract krijgen. Op het moment dat het contract voorligt moeten wij binnen een week beslissen. Marco: dus de verhuurder is akkoord dat het Dierentehuis huurt? [redacted] ja. Dit hebben we vernomen van onze contactpersoon. [redacted] ik heb van [redacted] gehoord dat medeondertekenen van de huurovereenkomst door de gemeenten niet acceptabel is. We kunnen ook werken met een verklaring van de gemeente "we nemen de huurovereenkomst over". Het gaat om € 45.000 /jr. en een ton om in te richten. Ons budget is het probleem niet. We willen de huur een half jaar garanderen (dit kost dan € 22.500) maar er moet geïnvesteerd worden. [redacted] we moeten nog voor tienduizenden euro's investeren. We willen een ontbindende voorwaarde van verkrijging van de ontheffing. De huidige locatie is de enige locatie met bestemming dierenopvang.

Marco: ik heb begrepen dat de penningmeester ziek is. Uit hoeveel mensen bestaat het bestuur? [redacted] dat klopt. Het bestuur bestaat uit vier mensen: [redacted] We willen tegen die tijd stoppen: als het gebeuren rond is moet je een nieuwe start maken met een nieuw bestuur. We zijn op zoek naar een penningmeester (een CEO) die ook beleidsmatig kan kijken naar de verwachte gevolgen en die naar personeelskosten en inkoop kijkt. Zo iemand hebben we nu niet. [redacted] het financiële deel loopt nu zoals het loopt: er gebeuren geen ongelukken. Wij zoeken ook tegenwicht voor ons. Spanning is goed: dan kom je ergens. [redacted] we zoeken iemand voor de financiële kant van het besturen: beleidsmatig besturen. De huidige penningmeester zegt te weinig "dat kan niet want we hebben de centen er niet voor". Dat doet [redacted] nu.

Marco: ik heb ook begrepen dat er een interim-directeur is? [redacted] dat klopt ook: we hebben een andere manager. We stoppen weliswaar per 1 juli, maar we blijven investeren in de organisatie. De huidige manager vulde onvoldoende de vacatures in. We hebben een interimmanager aangesteld om te zorgen dat dit wordt opgelost. Dit is een zzp'er die veel geld gaat kosten.

[redacted] jullie zeggen: we willen jaarlijks overleggen over de tarieven en de prestaties. Het gevaar is dat de gemeenten zeggen: daar gaan we niet mee akkoord. [redacted] daarom doen wij het voorstel om een arbiter in te schakelen die we samen benoemen. Wij zijn voor een open communicatie tussen jullie wettelijke taak en onze uitvoering. Dat is de afgelopen jaren niet vlekkeloos verlopen en daardoor ontstaat de irritatie. Als er een nieuw dierentehuis staat gaat het beter. Daar heb ik alle vertrouwen in. Er is geen probleem: spanning is goed want dat heb je nodig. Marco: open onderhandelen over de aanbesteding doen we niet. [redacted] daarom moeten we niet praten over "onderhandelen", maar over "overleggen". Dit geldt voor alle gemeenten. [redacted] ve hebben 1 model en 1 tarief per dier voor alle gemeenten. [redacted] hiervoor is een bedrijfsvoeringsorganisatie (bvo) nodig.

Marco: als er een bvo komt bepaalt deze ook de samenstelling van het bestuur van het Dierentehuis [redacted] dan moeten jullie zelf bouwen. Ik zei tegen [redacted] dat jullie denken dat jullie de locatie om niet kunnen verkrijgen. Dat is niet het geval. Jullie kunnen vragen of jullie tijdens de bouwperiode onze spullen kunnen gebruiken, bijvoorbeeld door dierenambulances te leasen.

[redacted] de dieren die er op 1 juli zitten blijven we verantwoordelijk voor. Als het stopt is tijdelijke huisvesting niet onze verantwoordelijkheid. Pas als er nieuwe contracten getekend zijn wordt het onze verantwoordelijkheid. Als de tijdelijke locatie op 1 juli nog niet gereed is voor ingebruikname, nemen we het dan niet in gebruik.

[redacted] in hoeverre moeten wij met de andere gemeenten communiceren dat we stoppen op 1 juli a.s.? [redacted] dat nemen wij mee in het overleg.

[redacted] komt op bezoek. Hoe gaan we daarmee om? [redacted] zou het positief houden. Dat bezoek is niet verstandig. Ik sluit dat kort met Overbetuwe. [redacted] wij houden ons op de vlakte over sluiting.

[redacted] Lingewaard heeft € 5.000 gegeven voor nieuwe konijnenhokken. Wij vinden het niet netjes om dit nu uit te geven. [redacted] zet dit in de ijskast. Ik neem contact op met Overbetuwe en zorg dat de wethouder goed op de hoogte is.

[redacted] ik verwacht dat jullie de tijdelijke locatie voor een half jaar huren. Marco: het is jullie besluit. [redacted] wij huren de locatie voorlopig, maar nemen het nog niet in gebruik.

[redacted] half april volgende afspraak? Marco: we komen er op terug. Eerst de overige bestuurders consulteren.

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 15 maart 2023

Aan : Bestuurlijke kopgroep dierenopvang

Van : Gemeente Arnhem

Cc :

Betreft : Contractering dierenopvang Arnhem 2023-'53

---

1. Inleiding

Zoals jullie weten zijn we bezig met de afronding van het aanbestedingsproces voor dierenopvang in de periode 1-7-2023 tot 1-7-2053. In dit kader ontvingen wij op 21 februari jl. bijgaande brief van het Dierentehuis Arnhem e.o. (bijlage 1). Ook de andere afnemende gemeenten hebben een brief ontvangen (bijlage 2). Deze brieven zijn voor ons aanleiding om een bijeenkomst van de Bestuurlijke kopgroep te plannen. Op 5 maart jl. ontvingen we een nieuwe brief van het Dierentehuis (bijlage 3). In dit memo staat de huidige stand van zaken beschreven rond de inkoop. Hiertoe schetsen we eerst kort de voorgeschiedenis en vervolgens geven we een analyse van de huidige situatie. We sluiten af met een voorstel voor de agenda van de eerstvolgende Bestuurlijke kopgroep.

2. De voorgeschiedenis

2.1 De aanbestede opdracht

Het Dierentehuis Arnhem e.o. vangt dieren op voor de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar. Het contract van Arnhem met het Dierentehuis eindigt echter per 1 juli a.s. We hebben daarom vorig jaar een contract voor de periode 2023-2053 aanbesteed. We wisten daarbij dat elke inschrijver een nieuw gebouw zou moeten neerzetten en dus een meerjarige investering zou moeten doen. We hebben dan ook een opdracht met een duur van 30 jaar aanbesteed: de verwachte afschrijvingsperiode van een nieuw dierenasiel. Daarmee wilden we inschrijvers inkomstenzekerheid geven gedurende de verwachte economische levensduur van het gebouw (afschrijvingsperiode). Om niet 30 jaar aan elkaar vast te zitten hebben we een contract met een duur van 10 jaar en 10 x 2 jaar verlengen aanbesteed. Alhoewel de Dierenbescherming bij de marktconsultatie aangegeven had belangstelling te hebben voor de opdracht, hebben we uiteindelijk alleen een inschrijving ontvangen van het Dierentehuis.

2.2 De inschrijving van het Dierentehuis

Bij de inschrijving van het Dierentehuis zat een brief van het bestuur van het Dierentehuis. Hierin staat onder andere: "Anderzijds is op dit moment de bouwmarkt onzeker en leidt tot stijgende prijzen. Ook de huidige rentestand vertoont een stijgend karakter. Bij onze tariefaanbieding moet dan ook rekening worden gehouden met een onzekerheidsmarge van plus of min 15%. Pas na realisatie van de bouw kan een definitief bedrag worden vastgesteld. Dit betekent dat de aanbieding met onzekerheid gepaard gaat en op dit moment niet bindend kan zijn."

> Het percentage van 15 is dus een bandbreedte voor de nieuwe tarieven. Het Dierentehuis heeft in zijn inschrijving namelijk aangegeven dat -als de nieuwbouwkosten hoger uitvallen dan de

raming- de tarieven voor Arnhem (die ca. 40% hoger zijn dan die van 2022) met maximaal 15% kunnen worden verhoogd (en met maximaal 15% verlaagd als de nieuwbouwkosten meevallen). De tarieven voor Arnhem zijn dan circa 25%-55% hoger dan die van 2022, afhankelijk van de nieuwbouwkosten.

En: "Het is ons opgevallen dat in het "Prijzenblad" van de aanbestedingsformulieren ook al onze tarieven en een kwartaaldeclaratie worden vermeld. Wij achten dit niet correct en tegen de aanbestedingsregels en maken hiertegen bezwaar."

2.3 De gunning

Het Dierentehuis heeft op 21 juni jl. de opdracht gegund gekregen onder de voorwaarde van het verkrijgen van de noodzakelijke financiering voor de nieuwbouw (voorlopige gunning). Het Dierentehuis heeft namelijk een lening nodig om een nieuw dierenasiel te kunnen bouwen. De bank stelde echter een gemeentegarantie voor de lening als voorwaarde. Op 1 november jl. heeft B&W van Arnhem besloten om garant te staan voor de lening voor de nieuwbouw onder voorwaarden die zijn afgesproken met het Dierentehuis en neergelegd in de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem. De definitieve gunning van de opdracht voor de gemeente Arnhem volgt wanneer de financiering van de nieuwbouw rond is.

Tevens heeft Arnhem de andere 8 afnemende gemeenten verzocht om ook garant te staan ("contragarantie"). Van alle 8 gemeenten hebben we inmiddels positieve berichten ontvangen over hun bereidheid om ook garant te staan voor de lening voor de nieuwbouw. Alleen Lingewaard (9 maart a.s.) en Overbetuwe (18 april) moeten nog een besluit hierover nemen. Inmiddels zijn ook de andere 8 gemeenten bezig met de voorbereiding van contractvorming met het Dierentehuis. De lijn daarbij is ook een contract voor 30 jaar af te sluiten.

2.4 Het gesprek van 26 januari jl.

Op 26 januari jl. hadden we ambtelijk een gesprek met [redacted] en [redacted] (portefeuille: relatie met de gemeenten) [redacted]. Zij meldden daarbij dat de bank (BNG) volledig bereid is om de lening te verstrekken gezien de garantie van de gemeente Arnhem. Zij gaven echter ook aan dat zij de bij de aanbesteding gepubliceerde Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem niet durfden te tekenen. Zij zijn bang in de komende 10 jaar failliet te gaan omdat zij mogelijk onvoldoende vrijwilligers kunnen krijgen (voor de meldkamer en de dierenambulance) en met kostenstijgingen worden geconfronteerd. Daarom willen zij de lening pas afsluiten (en beginnen met de bouw) en de overeenkomst ondertekenen als deze zorg is weggenomen. Zij stellen dat als er niet meer flexibiliteit komt in het contract, het bestuur het asiel per 1 juli a.s. zal sluiten.

Daarbij stelden zij dat hun inschrijving niet bindend is onder verwijzing naar het begeleidend schrijven bij hun inschrijving (zie §2.2). Verder meldden zij dat de beoogde locatie voor tijdelijke huisvesting (het elzenbosje achter het Dierentehuis) volgens de architect niet geschikt is. [redacted] meldde tenslotte ook waarnemend penningmeester te zijn omdat de penningmeester ziek is. [redacted] suggereerde later om elke twee jaar over de tarieven te praten met de gemeente.

In ons gesprek met [redacted] van het Dierentehuis op 26 januari jl. is de afspraak gemaakt dat het bestuur van het Dierentehuis gaat kijken op welke punten van het contract hij meer flexibiliteit nodig denkt te hebben.

2.5 Het gesprek van 2 maart jl.

Op 21 februari jl. ontvingen wij een brief van het bestuur van het Dierentehuis (bijlage 1) waarin de door de beide bestuursleden gemelde belangrijkste wijziging (flexibiliteit in de tarieven) stond. We hebben hierover ambtelijk op 2 maart jl. gesproken met [redacted] en [redacted]. In dit gesprek hebben we onder ander gesproken over hun gebrek aan vertrouwen in de gemeente(n). Daaruit blijkt dat de beide bestuursleden vinden dat ze te vaak van ons horen "jullie moeten..." en "contract is contract". Verder: "We hebben een jaar geleden aan alle gemeenten een brief gestuurd met de vraag 'hoe denken jullie de dierenopvang te regelen in de toekomst?' Hier hebben we nog steeds geen antwoord op gehad." En: "Als wij samen op weg gaan om jaarlijks te kijken hoe om te gaan met kostenstijgingen in de tarieven dan is ons vertrouwen in de gemeente hersteld." Ook herinnerden ze ons nog aan de in de Overeenkomst garantstelling opgenomen vereiste goedkeuring door de gemeente van de bouwprojectleider [redacted].

In dit gesprek hebben wij tenslotte afgesproken dat beide bestuursleden alsnog aangeven welke onderdelen van de conceptovereenkomst zij gewijzigd willen zien. Overigens meldden zij ook in dit gesprek dat de manager van het Dierentehuis van haar functie is gehaald. Zij stelden dat personeel en vrijwilligers wegens haar vertrokken bij het Dierentehuis. Er is een interimmanager aangesteld.

Tijdelijke huisvesting

Het bestuur meldde ook een potentiële locatie voor de tijdelijke huisvesting gedurende de sloop en nieuwbouw te hebben gevonden: Korianderstraat 81 te Arnhem. In het gesprek met de beide bestuursleden op 8 maart jl. blijkt dat zij de gemeente de mogelijkheid willen bieden om de huur van dit pand over te nemen als blijkt dat het Dierentehuis stopt per 1 juli a.s. Zij vragen ons om een verklaring met deze strekking te tekenen.

Na interne navraag blijkt dat ook het kunstenaarscollectief Krachtstroom026 op dit moment met gemeentelijke medewerking een huurvoorstel voorbereidt en daarover al in gesprek / onderhandeling is met de makelaar. Gebruik van de locatie door het Dierentehuis is ter uitvoering van een wettelijke taak. Er zal een keuze moeten worden gemaakt welke initiatief de gemeente Arnhem steunt. Dit vergt een uitspraak op portefeuillehouders-niveau binnen de gemeente Arnhem.

2.6 De brief van het Dierentehuis van 5 maart jl.

Daarop ontvingen wij op 5 maart jl. bijgevoegd schrijven van het Dierentehuis (bijlage 3). Hierin wordt opnieuw voorgesteld af te wijken van de aanbesteding en de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. De belangrijkste voorgestelde afwijkingen zijn:

1. "Mocht uit deze offertes blijken dat de bouwkosten boven de € 4 miljoen uitstijgen dan zal het tehuis niet tot investering in nieuwbouw overgaan omdat het risico dan te groot is dat artikel 8 van de voorwaarden voor de gemeentegarantie van toepassing wordt."
2. "Een nauwere samenwerking en afstemming van het Dierentehuis met de deelnemende gemeenten is dus nodig."

3. "Nieuw artikel 6 concept overeenkomst:
   De instandhouding van het Dierentehuis is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle deelnemende gemeenten en het Dierentehuis.
   Gedurende de looptijd van deze tienjarige overeenkomst overleggen partijen éénmaal per jaar over de (omvang) van de te leveren diensten en daarbij behorende prijzen. Opdrachtnemer verstrekt daartoe de nodige informatie aan opdrachtgever. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden zullen partijen zich tot een door beide partijen te benoemen arbiter wenden die een bindende uitspraak zal doen." En "een meer passende CBS index cijfer is gewenst."

3. Analyse

3.1 Juridische analyse

Uit de privaat- en aanbestedingsrechtelijke analyse van onze situatie rond dierenopvang blijkt:

- De gestanddoeningstermijn (de termijn van zes maanden gedurende welke wij het Dierentehuis kunnen houden aan zijn inschrijving) is inmiddels verstreken. Wij kunnen dus niet meer afdwingen dat het Dierentehuis zich houdt aan de inschrijving. Dit is overigens ook niet verstandig als het Dierentehuis daardoor tijdens de contractduur failliet gaat.
- Het is de gemeente niet toegestaan om achteraf voorwaarden te wijzigen, zeker niet over de prijs. Als we het verzoek van het Dierentehuis inwilligen is er het risico van een juridische procedure (bijvoorbeeld van de Dierenbescherming) tegen de gemeente Arnhem met het risico dat we de opdracht opnieuw moeten aanbesteden. We hebben echter al eerder aanvullende afspraken gemaakt met het Dierentehuis (over de voorwaarden voor de gemeentegarantie). Na een aanbesteding de voorwaarden aanpassen (zoals prijs of indexatie daarvan) is dus een risico. Tegelijkertijd lijkt de concurrentie voor deze klus niet enorm en daarmee is het risico beperkt.

Het tekstvoorstel van onze jurist voor artikel 6 van de conceptovereenkomst is:

"*De dienstverlening wordt, aan de hand van de door opdrachtnemer opgestelde jaarrapportage, één keer per jaar in een gezamenlijk overleg geëvalueerd in week 7 van ieder jaar. Tijdens dit overleg wordt naast de jaarrapportage besproken hoe opdrachtnemer is omgegaan met de opgestelde KPI's (zie bijlage X), of de werkwijzen en protocollen veranderd moeten worden.*
Opdrachtnemer mag de overeengekomen prijzen elk jaar indexeren op basis van [cbs indexcijfer kiezen]. Indien opdrachtnemer van mening is dat de vergoedingen aanpassing behoeven die verder gaat dan deze indexering, doet zij hiertoe een onderbouwd voorstel aan opdrachtgever. Opdrachtgever kan dit voorstel indien gewenst laten beoordelen door een onafhankelijke deskundige. Dat oordeel is niet bindend."

3.2 Analyse van de voorstellen van het Dierentehuis

De drie belangrijkste voorstellen uit de brief van 5 maart jl. van het Dierentehuis:

Ad.1. Het bestuur van het Dierentehuis wil niet investeren als de offertes meer dan € 4 miljoen bedragen. Dat is niet de strekking van de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. In deze gevallen treedt namelijk artikel 8 in werking.

Ad.2. Het is gezien de verzoeken van het Dierentehuis aan de gemeente(n) belangrijk dat er een gesprek wordt gevoerd tussen portefeuillehouder(s) van de afnemende gemeenten en bestuursleden van het Dierentehuis.

Ad.3. Instandhouding van het dierentehuis is een verantwoordelijkheid van het bestuur van het Dierentehuis. De gemeenten zijn verantwoordelijkheid voor het zorgen voor dierenopvang in hun gemeenten.

In de totnutoe opgestelde stukken staat al het volgende over kostenstijgingen en-risico's:

1. Het Dierentehuis heeft bij de inschrijving al de ruimte genomen om de tarieven met maximaal 15% te verhogen bij bouw- en rentekostenstijgingen;
2. Over kostenstijgingen van de bouw (inclusief rente) hebben we al afspraken gemaakt via de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem;
3. Inflatie en kostenstijgingen wegens wetswijzigingen kunnen volgens de Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem na de 1e contractperiode (nog te bepalen) gecompenseerd worden via de tarieven[1];

Inschrijvers van een aanbesteding hebben de mogelijkheid om de (financiële) risico's van de uitvoering van de opdracht te verwerken in hun aanbiedingen. Gezien de melding van 26 januari jl. heeft het Dierentehuis dit volgens zijn bestuur blijkbaar niet (goed) gedaan.

Wij kunnen niet meer afdwingen dat het Dierentehuis zich houdt aan de inschrijving. Onvoorziene tegenvallers zijn altijd mogelijk, ook na het sluiten van een overeenkomst. Ons beleid is om bij onvoorziene tegenvallers bij onze aannemers in overleg te treden met die aannemer over een oplossing. Dit willen wij ook doen met het Dierentehuis. Daarvoor is echter wel wederzijds vertrouwen nodig.

6. Scenario's en advies voor het vervolg

6.1 Advies

Uit de brief van het bestuur van het Dierentehuis blijkt onvoldoende vertrouwen in de 9 afnemende gemeenten en een verzoek aan ons om te werken aan herstel. Verder hebben de acties van de gemeente Arnhem ook consequenties voor de andere 8 afnemende gemeenten. Het is dus belangrijk om samen met hen op te trekken. Besluiten hierover kunnen in de Bestuurlijke kopgroep worden genomen.

---

[1] Artikel 6 Prijzen: "De prijzen zijn gedurende de eerste contractperiode, tot @@, vast. Daarna kan Inschrijver de prijzen éénmalig aanpassen. Indexering vindt plaats op basis van CBS-prijsindexcijfer Dienstenprijzen; commerciële dienstverlening en transport; 2010=100, Peilmoment 2017 derde kwartaal http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81530NED&D1=0-1&D2=53-57,61-62,65,68-73,78,86-95,98-116&D3=(l-6)-l&HDR=T,G2&STB=G1&VW=T en de kostenstijgingen die voortkomen uit wettelijke regelingen."

Ons inziens is de eerst te beantwoorden vraag of de portefeuillehouders bereid zijn om te werken aan herstel van het vertrouwen. Zonder voldoende wederzijds vertrouwen heeft het weinig zin om verder te gaan met het Dierentehuis.

Vervolgens is een gesprek tussen (een vertegenwoordiging van) de portefeuillehouders van de 9 gemeenten met (een vertegenwoordiging van) het bestuur van het Dierentehuis noodzakelijk. Het is noodzakelijk om dan helderheid te krijgen over de dierenopvang na 1 juli a.s. De beide bestuursleden van het Dierentehuis willen dit gesprek graag voor 1 april gezien hun deadlines in dit proces.

6.2 Scenario's

De meest waarschijnlijke scenario's na dit gesprek zijn:

1. De Overeenkomst Dierenopvang wordt wederzijds getekend.
2. De Overeenkomst Dierenopvang wordt niet wederzijds getekend.

In scenario 1 is er na 1 juli a.s. zeer waarschijnlijk een dierenopvang voor de 9 gemeenten.

Scenario 2

Bij scenario 2 is de beste optie om snel contact op te nemen met de Dierenbescherming om te informeren of zij belangstelling heeft voor het uitvoeren van dierenopvang in deze regio na 1 juli a.s., eventueel in een dierenasiel van de gemeente(n). Indien deze belangstelling er niet is komt het zelf bouwen van een dierenasiel in beeld, aangevuld met het oprichten van een bedrijfsvoeringsorganisatie voor de exploitatie ervan. Het is verstandig om vóór het gesprek met het Dierentehuis al voorbereid te zijn op dit scenario.

In dit scenario komen dan de volgende acties voor Arnhem en de 8 andere gemeenten in beeld:

1. De andere portefeuillehouders informeren
2. Gemeenteraad informeren
3. Gezamenlijk de pers informeren / reactie voorbereiden op publicitaire acties Dierentehuis
4. Ambtelijke capaciteit gedurende 1 à 2 jaar regelen: 1 fulltime projectleider + intergemeentelijk projectteam
5. Investeringskrediet vragen bij gemeenteraad voor aankoop locatie Dierentehuis en nieuwbouw (raadsvoorstel)
6. In gesprek met Dierentehuis over overname gebouw en grond
7. Gesprekken met de Dierenbescherming en eventueel andere asielen over de opdracht van de 9 gemeenten, eventueel in een gebouw van de gemeenten
8. Zoeken van een (tijdelijke) dierenopvang voor de periode vanaf 1 juli a.s. (locatie en personeel/vrijwilligers)
9. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) schadeclaims kunnen indienen bij het Dierentehuis
10. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) recht hebben op (een deel van) het stichtingsvermogen
11. Zelf een dierenasiel bouwen en de exploitatie aanbesteden of een Bedrijfsvoeringsorganisatie (gemeenschappelijke regeling) oprichten voor de exploitatie (zie regio Eindhoven)

Risico's

Financieel

- Nieuwbouw wordt duurder dan geraamd, dubbele bouwvoorbereidingskosten
- Exploitatie wordt duurder dan inschrijving Dierentehuis
- Een of meer gemeenten contracteren een andere dierenopvang
- BTW bouw en exploitatie aftrekbaar of compensabel?

Juridisch

- Geen

Publicitair

- Dierentehuis meldt in de pers dat sluiting van het Dierentehuis aan de gemeente(n) te wijten is
- Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen sluiting van het Dierentehuis

Operationeel

Er is op 1 juli a.s. geen (tijdelijke) dierenopvang met onvoldoende personeel/vrijwilligers

7. Agendapunten Bestuurlijke kopgroep

1. Toelichting stand van zaken inkoopproces van Arnhem en toekomstscenario's (Marco)
2. Voorbereiding gesprek Kopgroep met het bestuur van het Dierentehuis (inhoud, proces en relatie)
3. Wanneer en hoe de gemeenteraden betrekken?
4. Hoe om te gaan met de pers?
5. Wanneer en hoe de overige gemeenten betrekken?

Bijlagen

1. pdf-bestand Brief Dierentehuis Arnhem 21-02-2023
2. pdf-bestand Brief Dierentehuis overige gemeenten 23-02-2023
3. Wordbestand tekts voor overelg 8 feb^.docx

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: woensdag 1 maart 2023 08:11
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: Re: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang

Dank.
Dat zou dan onder 3. opgenomen kunnen worden. Want er werd uitgegaan van 15% en het wordt 40%. Ik wil geen verwarring opwekken over die kostenstijging.

3. Analyse ruimte voor financiële tegenvallers en risico's

In de totnutoe opgestelde stukken staat al het volgende over kostenstijgingen en-risico's:

1. Het Dierentehuis heeft bij de inschrijving al de ruimte genomen om de tarieven met maximaal 15% te verhogen bij bouw- en rentekostenstijgingen;
2. Over kostenstijgingen van de bouw (inclusief rente) hebben we al afspraken gemaakt via de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem;
3. Inflatie en kostenstijgingen wegens wetswijzigingen kunnen volgens de Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem na de 1e contractperiode (nog te bepalen) gecompenseerd worden via de tarieven;

De suggestie van de voorzitter om elke twee jaar over de tarieven te praten strookt dus niet met de aanbesteding.
Inschrijvers van een aanbesteding worden geacht de (financiële) risico's van de uitvoering van de opdracht te verwerken in hun aanbiedingen. Gezien de melding van 26 januari jl. heeft het Dierentehuis dit volgens zijn bestuur blijkbaar niet (goed) gedaan.

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, March 1, 2023 8:06:19 AM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Hallo Marco,
We hebben het met de andere gemeenten inderdaad steeds gehad over circa 40% kostenstijging.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 28 februari 2023 08:26
Aan: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Goedemorgen [redacted]
@[redacted] kan alvast een gesprek met de kopgroep en ambtelijke ondersteuning inplannen.
Ik heb nog een vraag. Volgens mij heb ik regionaal aangegeven dat de kostenstijging hoger zal zijn dan die 15%. Ik heb aangegeven 30-40%. Ivm de hogere hypotheeklast. [redacted] kun je dat bevestigen?
Op de brief kom ik later vandaag terug.
Marco
Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Monday, February 27, 2023 4:12:14 PM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Hallo Marco,
Hierbij de afgeslankte memo voor de Kopgroep (zonder bijlagen). Kun je daar nog akkoord op geven?
[redacted] ik zou het verstandig vinden als ook de leden van de ambtelijke werkgroep worden uitgenodigd voor deze bijeenkomst [redacted] heeft de contactgegevens.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: dinsdag 31 januari 2023 13:25
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Dierentehuis

Sorry, deze mail was dus al wel doorgestuurd 😃 Je hebt ook al gereageerd. Bedankt!

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 25 januari 2023 09:44
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@connectie.nl>
Onderwerp: RE: Dierentehuis

Hallo Marco,
We kunnen de tarieven van Arnhem niet zomaar delen met derden, omdat het commerciële vertrouwelijke informatie is. Dat kan alleen met toestemming van het dierentehuis of gemeenten moeten er zelf bij het dierentehuis naar vragen.
Ik zal het Dierentehuis toestemming vragen om de tarieven te delen met de andere gemeenten.
Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 19 januari 2023 09:07
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Dierentehuis

Ter informatie.
Groeten [redacted]

Van: [redacted]@lingewaard.nl>
Verzonden: donderdag 19 januari 2023 09:07
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
CC: [redacted]@rheden.nl>; [redacted]@rozendaal.nl
Onderwerp: Dierentehuis

Beste Marco,
Fijn dat wij elkaar 1 februari spreken. Graag stel ik je alvast op de hoogte van het feit dat ons college afgelopen dinsdag heeft besloten om het raadsvoorstel m.b.t. de (contra)garantie voor te leggen aan de raad. Hier neemt de raad op 9 maart een besluit over.
Naast het proces om tot (contra)garantie te komen, lopen de onderhandelingen met het Dierentehuis over de nieuwe overeenkomst. Wij vinden het belangrijk dat wij hier ook samen in blijven optrekken met alle afnemende gemeenten. Hiervoor achten wij het van belang dat alle gemeenten transparant zijn over de gemaakte afspraken met het Dierentehuis.
Momenteel heerst er naar onze mening te veel onzekerheid over de financiële gevolgen van de nieuwbouw en de nieuwe tarieven. Wij begrijpen dat jullie al een overeenkomst hebben afgesloten of op korte termijn gaan afsluiten met het Dierentehuis. Indien dit het geval is, vragen wij jullie om de tarieven (voor zover bekend) met alle afnemende gemeenten te delen, zodat wij samen kunnen werken aan gelijkwaardige overeenkomsten voor alle afnemende gemeenten. Volgens mij is dit essentieel voor de besluitvorming in onze raad. De opmerking dat de tarieven waarschijnlijk met 30-40% stijgen is te vaag.
Ik hoor graag of en hoe dit mogelijk is (of waarom dit niet mogelijk is).
Met vriendelijke groet,

[redacted]

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6, 6681 BJ Bemmel
Postbus 15, 6680 AA Bemmel
T: [redacted]
M: [redacted]@lingewaard.nl
I: www.lingewaard.nl

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: dinsdag 24 januari 2023 09:10
Aan: [redacted]@doesburg.nl'; [redacted]@rozendaal.nl'; [redacted]@duiven.nl'; [redacted]@westervoort.nl'; 'bestuurssecretariaat@overbetuwe.nl'; '[redacted]@zevenaar.nl'
CC: [redacted]@lingewaard.nl'; [redacted]@doesburg.nl'; [redacted]@1stroom.nl'; [redacted]@1stroom.nl'[redacted]@overbetuwe.nl'; [redacted]@zevenaar.nl'; [redacted]
Onderwerp: Dierentehuis

Beste collega-portefeuillehouders dierenwelzijn,

We hebben op 23 september jl. voor het laatst met z'n allen (via Teams) overlegd over de dierenopvang in de regio. Daarbij hebben we onder andere gesproken over het idee om een bestuurlijke kopgroep te vormen bestaande uit enkele portefeuillehouders van de van het Dierentehuis afnemende gemeenten. Deze kan dan als eerste aanspreekpunt voor ons allen fungeren voor zaken met betrekking tot het Dierentehuis Arnhem e.o., met in eerste instantie natuurlijk vooral de kosten van de nieuwbouw van het dierenasiel. Het voorstel was dat deze kopgroep zou bestaan uit[redacted]en ondergetekende, van respectievelijk Rozendaal, Rheden, Lingewaard en Arnhem. De bij dit overleg aanwezige portefeuillehouders waren positief over dit voorstel, maar niet alle portefeuillehouders waren aanwezig. Voor de zekerheid hierbij dus nog even een check of iedereen akkoord is. Zo niet, dan ontvang ik graag een reactie.

Het belangrijkste item rond de dierenopvang is op dit moment de contragarantiestelling voor de lening voor de nieuwbouw van het dierenasiel. Totnutoe heb ik hierover uitsluitend positieve berichten ontvangen, ook al hebben nog niet alle gemeenten al een (raads)besluit genomen. Ik heb goede hoop dat al onze gemeenteraden positief zullen besluiten. Zodra alle besluiten zijn genomen zou ik het goed vinden om namens ons allen hierover een persbericht te sturen. Tevens stel ik voor om dan de Bestuurlijke kopgroep bij elkaar te roepen, aangevuld met de ambtelijke werkgroep. Uiteraard over zaken met betrekking tot (de nieuwbouw van) het Dierentehuis, maar ook voor de coördinatie van onze reacties op persvragen over het Dierentehuis.

Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

telefoon
(+31)(0)26-[redacted]
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:01
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 20 september 2023 08:22
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Dank.

Dat dacht ik al.

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, September 20, 2023 8:16:44 AM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Hoi Marco,

Ik vind het vervelend dat het mij niet gelukt is deze wijziging in de chaos gisteren nog door te voeren.
Ik heb nog even gecheckt bij het Bestuurlijk Proces of de stukken nog gewijzigd kunnen worden, maar ik vrees van niet.

Groet,
[redacted]

Verzonden vanaf Outlook voor Android

From: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Sent: Wednesday, September 20, 2023 7:24:54 AM
To: [redacted]@arnhem.nl>
Subject: Re: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Goedemorgen [redacted]
Ik had nog apart aan jou doorgegeven dat het noemen van de verlening wel handig was omdat anders de datum van 1 oktober niet duidelijk is.
Zou de gepubliceerde versie nog vervangen kunnen worden?
ps er zit nog een foutje in de eerste alinea die we over het hoofd hebben gezien, namelijk diervriendelijke moet diervriendelijk zijn.

Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Tuesday, September 19, 2023 5:24:21 PM
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Hoi [redacted]

Dank je.
Volgens mij heb je de opmerkingen van het college uitstekend verwerkt.
Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 19 september 2023 17:17
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl> [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Raadsbrief stand van zaken dierenopvang

Bijgaand de aangepaste versie

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 oktober 2023 10:00
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Rondvraagmemo
Bijlagen: Rondvraagmemo BW Dierentehuis Arnhem e.o..docx; intentieverklaring 9 gemeenten def.docx

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: maandag 25 september 2023 13:55
Aan: bestuurlijkproces <bestuurlijkproces@arnhem.nl>
CC [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Rondvraagmemo

Hoi [redacted]

Zou jij deze rondvraagmemo en bijlage willen agenderen voor het college morgen?
Marco van der Wel is akkoord.

Groeten [redacted]

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 25 september 2023

Aan : Burgemeester en wethouders van Arnhem

Van : Marco van der Wel

Cc : [redacted]

Betreft : Intentieverklaring opvang dieren

Beste collega's,

In het college van 11 september 2023 is in de rondvraag de situatie rondom het Dierentehuis besproken. Toen is aan de orde gekomen dat Arnhem en de buurgemeenten opnieuw in gesprek gaan met het Dierentehuis om afspraken te maken over de opdrachtverlening aan het Dierentehuis. Het Dierentehuis had al aangegeven dat zij op uiterlijk 1 oktober duidelijkheid willen over de vraag of de betrokken gemeenten langjarig opdracht willen verstrekken aan het Dierentehuis. Gelet op de besluitvormingstermijn in de gemeenten was het niet mogelijk vóór 1 oktober een definitief besluit te nemen. Daarom is ervoor gekozen om een intentieverklaring op te stellen die voor alle partijen voldoende vertrouwen biedt om de opvang van de dieren in Arnhem te garanderen.

Intentieverklaring
Op 18 en 25 september jl. heeft er overleg plaats gevonden met de gemeenten. Deze overleggen hebben erin geresulteerd dat de gemeenten de intentie hebben uitgesproken dat zij zich zullen inspannen om een langjarige overeenkomst met het Dierentehuis af te sluiten op basis van het uitgangspunt dat de te betalen vergoeding jaarlijks wordt bepaald op basis van de vastgestelde begroting. Een afschrift van de intentieverklaring is bijgevoegd. Deze intentieverklaring wordt voor zover nog nodig morgen, dinsdag 26 september, aan de colleges voorgelegd waarna ondertekening kan plaats vinden. Op woensdag 27 september zal de intentieverklaring aan het bestuur van de stichting worden aangeboden.

Dierentehuis
De intentieverklaring is met het Dierentehuis afgestemd. Het bestuur heeft aangegeven dat zij op basis van deze verklaring voldoende vertrouwen heeft dat zij er met de gemeenten uitkomt en zij nu de benodigde stappen kunnen zetten om de opvang van de dieren voort te zetten en te garanderen voor de toekomst.
Het bestuur gaat ervan uit dat op basis van de intentieverklaring de BNG een hypotheek verstrekt. Dit betekent dat zij op korte termijn de aannemer opdracht kunnen geven voor de nieuwbouw. Daarnaast kunnen zij een huurovereenkomst sluiten voor de tijdelijk locatie voor het Dierentehuis.

Vervolg
De komende weken zal nader overleg plaatsvinden met de buurgemeenten onder welke voorwaarden zij opdracht willen verlenen aan het Dierentehuis. Bij overeenstemming in de regio kan één voorstel van de regio aan het Dierentehuis worden voorgelegd.

Vervolgens zal bij overeenstemming met het Dierentehuis opnieuw een voorstel aan het college worden voorgelegd over het aangaan van de overeenkomst met een bijbehorend raadsvoorstel met het voorstel om extra budget ter beschikking te stellen.
De inzet is om voor 1 januari 2024 de bestuurlijke besluitvorming in alle gemeenten over de opdracht aan het Dierentehuis rond te hebben.

Intentieverklaring

De portefeuillehouders dierenwelzijn van de gemeenten Rozendaal, Rheden, Overbetuwe, Westervoort, Zevenaar, Duiven, Doesburg, Lingewaard en Arnhem, hierna te noemen: de gemeenten

overwegende:

- dat de gemeenten de intentie hebben de samenwerking met de Stichting Dierentehuis Arnhem en omstreken (verder: SDA) ook na afloop van de huidige contracten voort te zetten;
- dat SDA voor het verkrijgen van een lening bij de BNG voor de noodzakelijke nieuwbouw al een garantstelling van de gemeente Arnhem heeft ontvangen, waarvoor de overige gemeenten een contra-garantstelling hebben afgegeven;
- dat de BNG aanvullende zekerheid vraagt omtrent de bereidheid van de afnemende partijen om ook in de toekomst de diensten van SDA af te nemen, voor zij de lening wil verstrekken;
- dat de gemeenten Rozendaal, Rheden, Lingewaard en Arnhem de onderhandelingen met SDA voert namens alle gemeenten, maar dat elke gemeente afzonderlijk besluit en contracteert;

spreken, vooruitlopend op definitieve besluitvorming hierover in de betreffende eigen besturen, de volgende intentie uit:

- De gemeenten willen ook in de toekomst de taken op het gebied van dierenopvang opdragen aan SDA.;
- Partijen hebben overeenstemming bereikt over het uitgangspunt dat de te betalen vergoeding jaarlijks wordt bepaald op basis van de vastgestelde begroting.
- SDA heeft een begroting gepresenteerd en een voorstel gedaan voor de wijze waarop de jaarlijkse begroting en de daarop te baseren vergoeding zal worden vastgesteld. De gemeenten zijn hierover met SDA in gesprek.
- De gemeenten spannen zich in om over de te bereiken overeenstemming met SDA bestuurlijke goedkeuring te krijgen, en waar nodig besluitvorming te bevorderen voor dekking van de begroting zoals die door SDA is gepresenteerd.

ondertekend door de portefeuillehouders van de gemeenten

Notulen Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	02-10-2023
Tijd	11:30 - 13:00
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted]
	M. van der Wel [redacted]

7 **Ingekomen post**

12:40 - Vrijwilliger dierentehuis Velp (via Ahmed Marcouch) Ingediend door Marco

Notulen:

- Vrijwilliger dierentehuis Velp (via Ahmed Marcouch)

[redacted] gaat het overleggen met de adviseur van de burgemeester.

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: maandag 2 oktober 2023 11:25
Aan: [redacted]live.nl
Onderwerp: FW: Sluiting Dierentehuis Arnhem

Categorieën: Categorie Geel

Geachte mevrouw [redacted]

Hartelijk dank voor uw bericht aan burgemeester Marcouch.

Zoals u hopelijk heeft vernomen via de media hebben wij inmiddels een intentieovereenkomst ondertekend voor de realisatie van een nieuw dierentehuis.

Nogmaals hartelijk dank voor uw betrokkenheid.

Met diervriendelijke groet,
Marco van der Wel
Wethouder

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

telefoon
(+31)(0)26-377[redacted]
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]@live.nl>
Verzonden: maandag 25 september 2023 12:20
Aan: Burgemeester <Burgemeester@arnhem.nl>
Onderwerp: Sluiting Dierentehuis Arnhem

[U ontvangt vaak geen e-mail van [redacted]nformatie over waarom dit belangrijk is op https://aka.ms/LearnAboutSenderIdentification]

Geachte heer Marcouch,

Tot op heden heb ik helaas nog geen reactie mogen ontvangen wat betreft de sluiting van Dierentehuis Arnhem. Mag ik u erop attenderen dat het wettelijk verplicht is om (straat)dieren op te kunnen vangen. U bent voor 9 gemeente verantwoordelijk.

Graag ontvang ik een reactie dat de ondertekening doorgezet gaat worden.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

--
Geachte heer Marcouch,

Zojuist het verschrikkelijke nieuws gelezen dat Dierentehuis Arnhem wellicht moet sluiten als er nu geen actie ondernomen wordt.

Hierbij het dringende verzoek gehoor te bieden aan het Dierentehuis, zodat zij de deuren niet hoeven te sluiten per september.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 28 september 2023 08:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Duiven

Categorieën: Categorie Geel

Ter info
Groeten[redacted]

Van: [redacted]@1stroom.nl>
Verzonden: woensdag 27 september 2023 21:38
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@rozendaal.nl>; [redacted]@rheden.nl>
Onderwerp: Duiven

Net te horen gekregen dat ook Duiven de intentieverklaring tekent en dus akkoord is. Nu met alle 9 gemeenten aan boord hebben we een mooie mijlpaal bereikt, zeker ook met de ondertekening vandaag met het Dierentehuis!

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 14 september 2023 07:42
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re:

Categorieën: Categorie Geel

En we gaan hier in op de bedrijfsvoering (eigen vermogen etc) dat is niet handig, want onderwerp van gesprek met dierentehuis.

Ergo, niet akkoord met de brief

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: Thursday, September 14, 2023 7:40:31 AM
Aan: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp:

Ter info

We hadden een heel andere brief.
Namelijk dat we hebben ontbonden en het gesprek aangingen met 2 partijen.
Dat deel is verdwenen.

[redacted] heb jij die laatste versie nog die we samen gemaakt hadden? Meer uitgebreid

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Notulen Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	11-09-2023
Tijd	10:00 - 11:05
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted]
	M. van der Wel [redacted]

1 **Opening en mededelingen**

10:00

Notulen:

- [redacted] geeft een korte terugkoppeling van zijn gesprek met Dierentehuis. Stukken liggen klaar, morgen in het college. [redacted] en [redacted] gaan het regionaal overleg volgende week voorbereiden. Volgende week art. 44 vragen en raadsbrief in B&W.

2

10:05

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: maandag 11 september 2023 15:45
Aan: [redacted]@hetnet.nl
Onderwerp: RE: dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem

Beste [redacted]

Bedankt voor uw bericht. We hebben elkaar zojuist telefonisch gesproken.
U kunt zich melden bij de receptie en vragen naar Marco van der Wel.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@hetnet.nl [redacted]@hetnet.nl>
Verzonden: maandag 11 september 2023 15:41
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] leer informatie over waarom dit belangrijk is

Beste [redacted]

Ik heb zojuist je voicemail ingesproken. A.s. donderdag zijn we om 15:00 op het gemeentehuis om de handtekeningenlijst te overhandigen. Als we nog iets moeten weten of ons van tevoren moeten melden, dan hoor ik dat graag.

Tot komende donderdag.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 7 september 2023 12:16
Aan: [redacted]@hetnet.nl
Onderwerp: RE: dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem

Geachte heer [redacted]

Is het mogelijk dat u mij belt op onderstaand telefoonnummer of dat u mij uw telefoonnummer geeft zodat ik een moment met u kan afstemmen om de handtekeningenlijst te overhandigen aan de wethouder?

Ik hoor het graag.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

telefoon [redacted]
e-mail [redacted]
internet

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

www.arnhem.nl

Van: [redacted]@hetnet.nl [redacted]@hetnet.nl>
Verzonden: dinsdag 5 september 2023 11:10
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Geachte heer Van der Wel,

Als betrokken donateur van het Dierentehuis Arnhem en Omstreken richt ik me tot u, omdat u wethouder bent met in uw portefeuille dierenwelzijn èn omdat u lid bent van de Partij voor de Dieren.

Ik ben zoals u zult begrijpen erg geschrokken van de op handen zijnde sluiting van het Dierentehuis per 1 oktober a.s. Afgelopen jaar is door betrokken inwoners van Arnhem én omliggende gemeenten al een handtekeningenlijst overhandigd aan de gemeente om sluiting te voorkomen en nieuwbouw te realiseren. Dat heeft niet tot het gewenste effect geleid, waardoor het bestuur van het Dierentehuis zich genoodzaakt zag een laatste brandbrief te schrijven, waarin sluiting van het Dierentehuis per 1 oktober a.s. werd aangekondigd.

Er ligt nu een handtekeningenlijst van de allermeest betrokkenen bij deze dreigende sluiting, namelijk de dieren zelf. Ik zou, eventueel vergezeld van een aantal anderen, deze handtekeningenlijst graag willen overhandigen aan u en/of de Gemeente, maar weet niet welke procedure ik hiervoor moet volgen. Ik hoop dat u mij hierover nader kunt berichten.

Omdat de tijd dringt stel ik het zeer op prijs als u mij op korte termijn antwoord zou willen geven.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: maandag 11 september 2023 15:02
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Brandbrief Dierentehuis Arnhem en Omstreken

Categorieën: Categorie Geel

Geachte mevrouw [redacted]

Hartelijk dank voor uw email aan burgemeester Marcouch en voor het overbrengen van uw zorgen betreffende het Dierentehuis.

Ik snap uw zorgen. Wij zijn in gesprek met het Dierentehuis.

Woensdag 13 september om 16.00 uur breng ik een bezoek aan het Dierentehuis en hoop ik u daar te zien.

Met vriendelijke groet,
Marco van der Wel

GEMEENTE Arnhem

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Marco van der Wel
Wethouder

telefoon
(+31)(0)26-377([redacted]
e-mail
marco.van.der.wel@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]@live.nl>
Verzonden: vrijdag 1 september 2023 11:40
Aan: Burgemeester <Burgemeester@arnhem.nl>
Onderwerp: Brandbrief Dierentehuis Arnhem en Omstreken

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Beste heer Marcouch,

In de bijlage vindt u mijn brief aangaande het dierentehuis.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 7 september 2023 14:45
Aan: [redacted]@gmail.com
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Dierentehuis Arnhem omstreken en Dierenambulance

Categorieën: Categorie Geel

Geachte mevrouw [redacted]

Hartelijk dank voor uw bericht aan burgemeester Marcouch.
Uw email is doorgestuurd aan wethouder Marco van der Wel. De heer Van der Wel heeft dierenwelzijn in portefeuille.

In overleg met het dierentehuis is er inmiddels een afspraak gepland voor een bezoek op **woensdag 13 september om 16.00 uur.**

Met vriendelijke groet,

[redacted]

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

telefoon [redacted]
e-mail [redacted]
internet
www.arnhem.nl

Koningstraat 38
6811 DG Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]@gmail.com>
Verzonden: donderdag 31 augustus 2023 19:14
Aan: Burgemeester <Burgemeester@arnhem.nl>
Onderwerp: Dierentehuis Arnhem omstreken en Dierenambulance

[U ontvangt vaak geen e-mail van [redacted] Informatie over waarom dit belangrijk is op https://aka.ms/LearnAboutSenderIdentification]

Geachte heer Marcouch,

Als eerste zal ik mij even voorstellen: mijn naam is [redacted] en ik ben, naast mijn bijna fulltime baan, al 5 jaar vrijwilliger bij de Dierenambulance Arnhem. Ik zit op de meldkamer en dat wil zeggen dat ik alle meldingen van gevonden, aangereden of overleden dieren aanneem en daar naar handel. Uiteraard is dit maar een piepklein onderdeel van de vele meldingen die ik binnenkrijg.

Zoals u weet verloopt onze vergunning op 1 oktober a.s. van het Dierentehuis, kort door de bocht, vangen wij dan geen dieren meer op maar halen wij ook geen dieren meer op.
Helaas is dit nog niet alles want het voorgaande hangt uiteraard nauw samen met de erbarmelijke staat waarin ons pand zich bevindt. Het valt bijna letterlijk uit elkaar van ellende. De details heeft u, naar ik mag aannemen vernomen, het pand is gewoon 'op'!
Alle plannen voor nieuwbouw staan in de startblokken, het pand voor tijdelijke huisvesting is eindelijk gevonden, (voor 1 oktober as, zullen wij dit moeten accorderen met de verhuurder).
Willen wij het tijdelijke huurpand betrekken, dan zal eerst groen licht gegeven moeten worden voor de nieuwbouw van het Dierentehuis. Alles hangt met elkaar samen.

Wij rijden in totaal voor 8 omringende gemeenten, die inmiddels allemaal groenlicht hebben gegeven voor de nieuwbouw.
Hoe kan het nu, dat nota bene de gemeente Arnhem dit al jaren en jaren tegenhoud?
Zal het dan nu echt gebeuren dat de dieren in Arnhem en omstreken aan hun lot worden overgelaten?

Meneer Marcouch,

Als ik over mag gaan in de 'wij'-vorm, nodigen wij u dan ook, nogmaals, uit om te komen kijken, maar niet alleen om het vervallen pand te komen bekijken, maar wellicht gelijk ook een mooie kans om eens kennis te maken met de vrijwilligers en andere medewerkers die hun ziel en zaligheid in het Dierentehuis stoppen.
De koffie staat voor u klaar uiteraard.

Arnhem is een prachtige stad en daar bent u trots op, laten we er dan ook alstublieft voor zorgen dat wij doorgaan met ons zo belangrijke werk, er zijn en blijven voor alle dieren in Arnhem en omstreken en dat u straks trots kunt zijn op het prachtige, nieuwe Dierentehuis en Dierenambulance!

In afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Notulen Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	04-09-2023
Tijd	11:30 - 13:00
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted] M. van der Wel [redacted]

1
11:30

2 **Stand van zaken opvang dieren**
11:35

Notulen:

- Actuele situatie rond de opvang van dieren uit Gemeente Arnhem wordt besproken.
- Vanmiddag apart overleg hierover, [redacted] sluit hier ook bij aan.
- Staan op gelijke voet met beide partijen (Dierentehuis en Dierenbescherming).
- Goed afstemmen met kopgroep.
- Strakke woordvoering richting de partijen is nodig.
- Er ligt een aanbod van twee partijen. Bij beide partijen zitten er consequenties aan.
- Scenario's worden vanmiddag besproken en voorstel voor het college opstellen.
- Er zijn twee afspraken ingepland. Ervoor zorgen dat wethouder altijd ambtelijk ondersteunt wordt bij dit soort gesprekken. [redacted] zullen dit oppakken.

Memo

Datum : 3 juli 2023

Aan : Burgemeester en wethouders van Arnhem

Van : Marco van der Wel

Cc : [redacted]

Betreft : Toekomst dierenopvang

Beste collega's,

We zijn met 8 andere gemeenten en het Dierentehuis Arnhem e.o. bezig met de voorbereiding van de continuering van dierenopvang in de regio in de komende jaren. In dit kader heeft het Dierentehuis enkele voorstellen aan de gemeenten gedaan die afwijken van zijn inschrijving voor de aanbesteding dierenopvang 2023-2053. Ik wil jullie hierbij graag informeren over onze juridische situatie en onze opties voor de toekomst.

Juridische situatie

Op 15 april 2022 is de aanbesteding voor dierenopvang gemeente Arnhem gepubliceerd. Voorafgaand aan deze aanbesteding is een marktonderzoek gedaan om na te gaan wie er geïnteresseerd zijn in de opdracht. Het Dierentehuis Arnhem e.o. te Velp en de Dierenbescherming hebben daarop gereageerd en hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn. Op 7 juni 2022 heeft het Dierentehuis als enige een inschrijving/aanbod gedaan op de aanbesteding waarop we het Dierentehuis de opdracht voorlopig hebben gegund. Vervolgens hebben we op 1 november 2022 een gemeentegarantie afgegeven voor de lening voor de nieuwbouw van het dierenasiel. Het aanbod van het Dierentehuis was tot 7 december 2022 afdwingbaar. Onze huidige overeenkomst met het Dierentehuis liep op 1 juli jl. af. Op 29 juni jl. heb ik daarom met het bestuur van het Dierentehuis afgesproken dat het Dierentehuis zijn dienstverlening aan de gemeente Arnhem voortzet tot 1 oktober a.s.

Op 21 februari 2023 meldde het bestuur van het Dierentehuis mij in een brief dat het niet meer kon voldoen aan de inschrijving. Twee bestuursleden van het Dierentehuis hebben deze brief in een gesprek met mij en mijn collega van de gemeente Lingewaard op 22 maart 2023 toegelicht. Daarbij heb ik gemeld dat wij niet open gaan onderhandelen over de aanbesteding.

De belangrijkste gemelde afwijkingen van de aanbesteding zijn:

1. Maatschappelijke meerwaarde: het bestuur van het Dierentehuis verwacht dat het aantal vrijwilligers zal dalen omdat vrijwilligers steeds vaker vertrekken en het steeds meer moeite heeft om nieuwe vrijwilligers te krijgen. Een grote inzet van vrijwilligers is een belangrijk onderdeel van de uitvraag van Arnhem en de inschrijving van het Dierentehuis.
2. Kosten: omdat het bestuur verwacht meer betaald personeel in dienst te moeten nemen zullen de personeelskosten stijgen. Verder wil het bestuur het loongebouw van het Dierentehuis verhogen vanwege problemen bij het invullen van vacatures. Het Dierentehuis meldt tenslotte dat sinds de inschrijving de rentekosten zijn gestegen. Dit zijn prijsstijgingen die normaal gesproken worden gecompenseerd met de overeen gekomen jaarlijkse prijsindexatie.

Daarnaast heeft het Dierentehuis in de inschrijving een marge opgenomen van + of -15% van de tarieven, zoals voor stijging van het rentepercentage.

3. Afrekensystematiek: het bestuur van het Dierentehuis stelt voor om de dienstverlening niet meer af te rekenen op basis van aantal dieren x aantal opvangdagen, maar jaarlijks de begroting van het Dierentehuis gezamenlijk met de afnemende gemeenten vast te stellen. De niet (door andere baten) gedekte kosten komen dan voor rekening van de 9 afnemende gemeenten op basis van een door de gemeenten vast te stellen verdeelsleutel.

Het achteraf wijzigen van voorwaarden, zeker waar het de prijs en de afrekensystematiek betreft, wordt binnen het aanbestedingsrecht gezien als een wezenlijke wijziging die zou moeten leiden tot een heraanbesteding. Dat geldt ook voor de optie om als gemeente zelf een opvangcentrum te bouwen en alleen de dienstverlening in te kopen. Zie ook bijgaand advies van onze stadadvocaat [redacted]

Mijn lijn voor het vervolg
Het doel is voortzetting van de dierenopvang van de 9 gemeenten op een zo goed mogelijke manier voor de gemeenten en de dieren. Ik zie het volgende traject voor me.

1. Overleg met de portefeuillehouders van de 8 andere afnemende gemeenten. Doel: overeenstemming bereiken over het doorlopen van onderstaand proces voor / namens alle afnemende gemeenten.

2. (Een) gesprek(ken) van een vertegenwoordiging van de 9 portefeuillehouders met een vertegenwoordiging van het bestuur van het Dierentehuis. De gemeentelijke delegatie biedt daarbij aan dat de 9 gemeenten overeenkomsten met het Dierentehuis aangaan op basis van de aanbesteding van Arnhem.

3. Mocht dit voorstel niet geaccepteerd worden door het Dierentehuis gaat Arnhem in goed overleg met de andere gemeenten niet over tot definitieve gunning aan het Dierentehuis en trekt de gemeentegarantie in. De gemeentelijke delegatie doet vervolgens in een nieuw gesprek het volgende voorstel aan het Dierentehuis:

4. De gemeenten verzoeken het Dierentehuis om zijn locatie te verkopen aan de gemeente Rheden voor 1 euro. Het Dierentehuis regelt en betaalt de sloop van het gebouw, het bouwrijp maken van de grond en de tijdelijke opvang tot de ingebruikname van het nieuwe gebouw. Daarmee maakt het Dierentehuis zijn eigen vermogen op. De gemeente Rheden bouwt er het nieuwe dierenasiel en verhuurt het aan een opvangorganisatie. De dierenopvang van de 9 gemeenten wordt dan (her)aanbesteed via een verkorte procedure. De 9 gemeenten sluiten vervolgens overeenkomsten met de winnaar van die aanbesteding. Bijkomend voordeel van bouwen door een gemeente is dat de rentelasten dan waarschijnlijk lager zijn. Als de gemeente Rheden deze rol niet wil zal ik de andere gemeenten voorstellen dat de gemeente Arnhem de locatie koopt, de nieuwbouw realiseert en verhuurt aan de dierenopvang (op basis van de discussie bij mijn rondvraag in B&W van 6 juni jl.).

5. Mocht dit voorstel niet geaccepteerd worden door het Dierentehuis doen de gezamenlijke portefeuillehouders (indien en voorzover dit past binnen de aanbestedingsregels) een moreel

appel op de bestuursleden van het Dierentehuis om mee te werken aan een oplossing waarbij de dierenopvang zo goed mogelijk gecontinueerd wordt. Dit betekent dat we het bestuur van het Dierentehuis verzoeken om nog een periode open te blijven.

6. Mocht dit moreel appel niet werken dan starten de 9 gemeenten een nieuwe aanbestedingsprocedure. Dat betekent dat de gemeenten op korte termijn (Arnhem en Rozendaal per 1 oktober a.s., de anderen waarschijnlijk per 1 januari a.s.) zelf de dierenopvang moeten regelen. We proberen vooraf met het Dierentehuis afspraken te maken over overdracht van locatie en gebouw aan de winnaar van de aanbesteding. De vraag is namelijk of er een geschikte andere locatie is in de directe omgeving van Arnhem. Als die er niet is kunnen wij het onderdeel van het Arnhems Coalitieakkoord 2022-2026 "Een goede huisdierenopvang in de nabije omgeving van Arnhem is essentieel" in elk geval voorlopig niet realiseren.

Een andere optie is om met de 8 andere gemeenten een gemeenschappelijke regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) voor dierenopvang op te richten. Dit heb ik besproken met enkele portefeuillehouders, maar voor zo'n optie is onvoldoende bestuurlijke draagvlak in de regio.

Ik leg deze lijn op 13 juli a.s. (en zoveel eerder als mogelijk) voor aan de portefeuillehouders van de andere afnemende gemeenten met het doel om tot unanieme steun te krijgen voor deze lijn.

Ik wil graag jullie steun voor deze lijn voordat ik dit proces in ga.

Bijlage: Advies Hekkelman d.d. 2 juli 2023

[redacted]

Van: Marco van der Wel
Verzonden: donderdag 29 juni 2023 09:38
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re:

Goedemorgen [redacted]
Duidelijk. Dank je wel.
Over het laatste punt, kun je daar verder naar kijken qua juridisch?

Ik zou ook willen weten wat de mogelijkheden zijn als wij de locatie zouden kopen (zeg voor 1 euro), zelf realiseren en verhuren, en hoe we dan het traject van aanbesteding kunnen doen.

Kunnen we dat binnen de bestaande aanbesteding? Op voorwaarde dat de stichting volgens de aanbesteding werkt.

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@connectie.nl>
Verzonden: donderdag, juni 29, 2023 8:46 AM
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: RE:
Goedemorgen heren,
Hieronder de antwoorden op de vragen.
[redacted]
Mogen we opnieuw aanbesteden als we de onderhandeling met dierentehuis officieel stopzetten.
Ja, met dien verstande dat er een wezenlijke wijziging moet zijn in de opdracht.
Ik vroeg me af of aanbesteding korter kan omdat er maar 2 partijen zijn die we kennen die mee zouden kunnen doen.
De aanbesteding kan korter de meeste tijd zal zitten in de voorbereiding en de tijd die we beide partijen moeten geven een goed aanbod te doen. Als de beoordelingscommissie snel kan schakelen en eventuele vragen kunnen snel worden beantwoord, moet het proces technisch lukken om binnen drie maanden (vanaf het moment dat de aanbestedingsstukken gereed zijn) gegund te hebben. Hou er wel rekening mee dat er ook implementatietijd nodig is en mogelijk de overdracht van de ene partij naar de andere.
Ik vroeg me af waarom het dierentehuis verkocht moet worden bij 1 van de 3 opties.
Dat hoeft in principe niet. In dat geval zal de Dierenbescherming een locatie moeten vinden en een nieuw gebouw neer moeten zetten. Daardoor wordt de implementatietijd langer en ook het aanbestedingsproces. Wat misschien ook mogelijk is dat het gebouw, waar bouwplannen voor zijn, aangewezen wordt als locatie. Dan koop je alleen de dienstverlening in en heb je ook gelijk een wezenlijke wijziging. Dat moeten we denk ik wel even juridisch onderzoeken (welke rechten heeft het dierentehuis hierop)?

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 29 juni 2023 07:12
Aan: [redacted]@connectie.nl>
CC: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Onderwerp: FW:
Hallo [redacted]
Kun jij de (aanbestedings)vragen van Marco beantwoorden?
B.v.d.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 28 juni 2023 20:42
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp:
Dank[redacted]
Paar puntjes in de brief, zie bold
Ik mis nog dat we de regio voorleggen om het dierentehuis te vragen om conform de aanbesteding de opdracht aan te nemen. Dus conform de tarieven die afgesproken zijn plus de /een passende tariefverhogingen.
Indien het dierentehuis de opdracht accepteert kan de bouw van start gaan. Als het dierentehuis dat niet accepteert zullen we de aanbestedingsprocedure moeten afbreken en opnieuw moeten aanbesteden.
En als dat het geval is dat we partijen opnieuw zullen uitnodigen om deel te nemen.
Ik zou willen toevoegen wat het termijn is van zo'n nieuwe aanbesteding en ook dat we alternatieve opvang moeten regelen.
Mogen we opnieuw aanbesteden als we de onderhandeling met dierentehuis officieel stopzetten.
Ik vroeg me af of aanbesteding korter kan omdat er maar 2 partijen zijn die we kennen die mee zouden kunnen doen.
Ik vroeg me af waarom het dierentehuis verkocht moet worden bij 1 van de 3 opties.
Zullen we morgen bellen?
Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 19 juni 2023

Aan : Marco van der Wel, [redacted]

Van : [redacted]

Cc : [redacted]

Betreft : Gesprek Dierentehuis 21 juni a.s.

Beste Marco,

Je vroeg om een memo ter voorbereiding van dit gesprek. Onderstaand de punten die mijns inziens aan de orde moeten komen en die vervolgens besproken moeten worden in de Bestuurlijke kopgroep.

Inhoud

1. Kostenramingen
   Het Dierentehuis vragen om vóór 1 juli a.s. mogelijkheden voor kostenbesparing voor de gemeenten in beeld te brengen voor de begrote kosten buiten de kapitaallasten voor de nieuwbouw. Suggesties zijn:
   a. taakstelling op personeelskosten
   b. geen niet-wettelijke taken meer afnemen (b.v. zieke of gewonde in het wild levende dieren niet meer ophalen en opvangen)
   c. geen 24-uursservice en/of -bereikbaarheid meer.

   [redacted] haalt hiertoe suggesties op bij de Ambtelijke werkgroep. Suggesties bespreken in een Bestuurlijke kopgroep als voorbereiding op de bijeenkomst van 13 juli a.s.

   Het huidige Arnhemse budget voor dierenopvang is € 250.000/jr. Voor de College2daagse is een verzoek om aanvullend budget van € 200.000/jr. gedaan.

2. Afrekensystematiek
   We hebben dierenopvang nodig en geen dierenasiel. We gaan dus niet akkoord met een systematiek waarin alle kosten van het asiel jaarlijks worden vastgesteld en verdeeld over de afnemende gemeenten. Tenzij de samenstelling van het bestuur van het Dierentehuis wordt gewijzigd en/of er extra toezicht door gemeenten komt, bijvoorbeeld door een Raad van Toezicht in te stellen[1].

3. Gemeentegarantie
   We hebben het Dierentehuis op 21 juni vorig jaar een voornemen tot gunning van de aanbesteding gezonden. Daarin staat: "Voorwaarde voor een definitieve gunning is het verkrijgen van de noodzakelijke financiering voor de nieuwbouw." Daartoe heeft B&W van Arnhem op 1 november jl. een gemeentegarantie afgegeven, waarmee de gemeente Arnhem "onherroepelijk en onvoorwaardelijk" borg staat voor de nakoming van alle verplichtingen uit hoofde van de lening. 7 Van de 8 andere afnemende gemeenten (alleen Overbetuwe nog niet) staan garant voor de lasten van de lening die nodig is voor de nieuwbouw van het Dierentehuis. Die garantie is destijds afgegeven op basis van een kostenraming van een deskundig bureau. De nieuwe prognoses 2024-2026 van het Dierentehuis zijn fors hoger. Daarmee is een belangrijke

[1] De statuten van het Dierentehuis kennen geen Raad van Toezicht.

basis voor de besluiten over de gemeentegarantie verdwenen. We hebben daarbij contractueel afgesproken met het Dierentehuis dat zij geen nieuwe bouwfase starten zonder akkoord van de gemeente Arnhem op de afgeronde bouwfase[2].

Wij zouden pas akkoord moeten gaan met het fasedocument nieuwbouw als we overeenstemming hebben met het Dierentehuis over de begroting en de afrekensystematiek. Dit is mogelijk pas op 13 juli a.s. Wellicht moeten we dan ook op korte termijn contact opnemen met de BNG om te voorkomen dat we vast zitten aan de garantie terwijl we niet akkoord zijn met de kosten en/of de afrekensystematiek van het Dierentehuis.

4. Huidige contract Arnhem
   Het contract met Arnhem eindigt per 1 juli a.s. Wij willen verlenging van het contract met 6 maanden tegen dezelfde voorwaarden (de inflatiecorrectie 2023 is reeds verwerkt in de tarieven).

<u>Proces</u>

1. De 9 gemeenten trekken zoveel mogelijk gezamenlijk op: als er gemeenten afhaken wordt dierenopvang voor een ieder waarschijnlijk (nog) duurder. En het Dierentehuis kan en wil waarschijnlijk niet verder als 1 of meer (grotere) gemeenten afhaken.

2. Alleen [redacted] (ondersteund door [redacted]) voeren namens de gemeenten de gesprekken met het bestuur van het Dierentehuis. Ambtenaren praten niet met bestuurders van het Dierentehuis (zoals de penningmeester) zonder leden van de Bestuurlijke kopgroep. Inmiddels ligt de vraag va[redacted] wie van de gemeente Arnhem kan aansluiten bij zijn gesprek met de penningmeester van het Dierentehuis. Het lijkt me niet slim dat ik (of een collega van Arnhem) praat met bestuurder(s) van het Dierentehuis omdat we via-via hebben moeten horen dat zij geen vertrouwen hebben in Arnhem, vlak nadat dit in een rechtstreeks overleg met hen diverse malen is ontkend.

3. Resultaten van de overleggen formuleren in een voorstel van de Bestuurlijke kopgroep aan de 9 gemeenten voor bespreking op 13 juli a.s. Bij dit voorstel een schets voegen van de scenario's bij afwijzing van de voorstellen (zie punten 3 en 4 van de reeds eerder verzonden Memo Bestuurlijk overleg scenario's dierenopvang na 1 juli a.s_ (bijlage)).

4. Op korte termijn een projectleider benaderen die meteen aan de slag gaat met voorbereiding van dierenopvang voor het geval gemeenten en/of het Dierentehuis afhaken (zie bijlage).

Bijlagen:

- Memo Bestuurlijk overleg scenario's dierenopvang na 1 juli a.s_

[2] Ik probeer nog vóór woensdag contact te hebben met [redacted] over de stand van zaken van het nieuwbouwproject.

Memo

Datum : 16 juni 2023

Aan : Burgemeester en wethouders van Arnhem

Van : Marco van der Wel

Cc : [redacted]

Betreft : Dierentehuis Arnhem e.o. in Collegetweedaagse

Nieuwbouw Dierentehuis

Het budget van Arnhem voor dierenopvang is € 250.000/jr. De kosten van dierenopvang zijn moeilijk te voorspellen omdat zij afhangen van het aantal opgevangen dieren * de duur. De gemiddelde kosten van Arnhem van de laatste drie afgeronde jaren (2020-2022) waren € 230.000/jr.

Het Dierentehuis gaat dit jaar echter nieuwbouw plegen. 8 Van de 9 afnemende gemeenten staan garant voor de lening. De rente is echter sinds de afgifte van de gemeentegarantie voor de nieuwbouw fors gestegen. Voor Arnhem betekent de nieuwbouw (rente en afschrijvingen) een kostenverhoging met ca. € 150.000/jr. vanaf 2025. Voor deze extra lasten hebben we nog geen budget.

Overige kostenstijgingen Dierentehuis

Het Dierentehuis verwacht dat het aantal vrijwilligers terug zal lopen. Het Dierentehuis wil dit opvangen door personeel in dienst te nemen en vraagt de gemeenten de kosten daarvan te dragen. Voor de gemeente Arnhem betekent dit een extra kostenpost van ca. € 100.000 met ingang van dit jaar. Dit gaan wij niet (volledig) vergoeden. Wel wil ik graag wat onderhandelingsruimte (€ 50.000/jr. vanaf 2024) om indien noodzakelijk een deel te kunnen vergoeden.

Financiën

Financiën dierenopvang Arnhem	**Bedragen (€)**	**I / S**
Nieuwbouw dierenasiel v.a. 2025	150.000	S
Onderhandelingsruimte Dierentehuis v.a. 2024	50.000	S
Totaal	**200.000**	**S**

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 5 juni 2023

Aan : Burgemeester en wethouders van Arnhem

Van : Marco van der Wel

Cc :

Betreft : Rondvraag Dierentehuis Arnhem e.o.

Beste collega's,

We zijn met 8 andere gemeenten en het Dierentehuis Arnhem e.o. bezig met de voorbereiding van de continuering van dierenopvang in de regio in de komende jaren. In dit kader heeft het Dierentehuis enkele voorstellen aan de gemeenten gedaan die afwijken van de totnutoe genomen besluiten, gemaakte afspraken en beschikbare budgetten. Voordat ik de voorstellen bespreek met mijn collega-portefeuillehouders dierenwelzijn van de andere afnemende gemeenten zou ik graag willen weten hoe jullie daar tegenaan kijken.

De voorstellen

1. Inputfinanciering
In de Begroting 2023-2026 van het Dierentehuis wordt het volgende voorstel gedaan: "Zoals hiervoor is beargumenteerd voldoet de huidige systematiek van activiteitenbekostiging niet langer. Daarvoor in de laats kan een systeem van capaciteitsbekostiging komen. Het jaarlijks benodigde bedrag voor de bedrijfsvoering van het Dierentehuis wordt vastgesteld op basis van de door het Dierentehuis op te stellen begroting. (...) Het Dierentehuis zal onverminderd doorgaan met het periodiek verschaffen van informatie over de verrichtingen per gemeente. Besluitvorming over vormgeving van de verdeelsleutel voor de capaciteitsbekostiging is aan de achterliggende gemeenten."

In dit voorstel kopen de afnemende gemeenten geen diensten (dierenopvang) meer in, maar middelen (personele inzet, een dierenasiel, ambulances) en moeten zij de kosten jaarlijks onderling verdelen. Daarmee worden de 9 gemeenten verantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering van het Dierentehuis terwijl zij slechts uitvoering van dierenopvang (meeste gemeenten alleen de wettelijke taken) nodig hebben. De gemeenten moeten dan tevens bedrijfsvoeringsbeslissingen van het Dierentehuis nemen of goedkeuren, zoals over de aanschaf van een nieuwe ambulance en over formatie-uitbreidingen. Tevens is dit in feite een open-einderegeling. Tenslotte zou zo'n constructie formeel gezien aanbesteed moeten worden, maar dat is in de praktijk niet haalbaar gezien de doorlooptijd ervan. Het risico dat een andere marktpartij bezwaar maakt tegen deze constructie is verder klein: bij onze aanbesteding van dierenopvang heeft destijds geen andere partij ingeschreven.

2. Kostenstijging structureel
Volgens de begroting van het Dierentehuis zullen de kosten met 135% in 2026 (t.o.v. 2022) stijgen. Dit komt door de nieuwbouw en de recentelijke stijging van de rente en de stijging van de personeelskosten met ca. 75% in 2026 t.o.v. 2022 (€ 0,5 mln. in 2026; € 0,2 mln. meer dan in 2022). Het

lijkt er op dat het bestuur van het Dierentehuis een rol voor de afnemende gemeenten ziet bij het oplossen van het tekort van het Dierentehuis. Bij instemming met dit voorstel zouden de gemeenten afwijken van hun contracten met het Dierentehuis en zouden voor Arnhem de kosten stijgen tot ca. € 525.000,-/jr. in 2026. Dat is voor Arnhem ca. € 0,3 mln. meer dan in 2022 (€ 0,2 mln.). Hiervoor is geen budget (het budget voor dierenopvang is € 250.000/jr., inclusief een toevoeging dit jaar van € 90.000/jr. vanuit het prijs-/areaalaccres). In de raadsbrief over de verstrekking van de gemeentegarantie van 1 november jl. is een kostenstijging **tot** € 0,3 mln. gemeld.

De gemeentegarantie van de gemeente Arnhem en de contragarantie van 7 andere afnemende gemeenten (Overbetuwe heeft nog niet besloten over de contragarantie) is destijds gebaseerd op door een deskundig bureau geraamde kosten en opbrengsten. De nieuwe prognoses van het Dierentehuis zijn fors hoger. Daarmee is een belangrijke basis voor het besluit van B&W over de aanvraag gemeentegarantie verdwenen en moeten we deze wellicht (tijdelijk) intrekken.

3. Kostenstijging 2023
Het Dierentehuis prognosticeert ook voor dit jaar een stijging van de baten met € 235.000 en van de personeelskosten met ca. € 135.000 (beide 50% hoger dan in 2022). In de begroting staat ook (p.4): "Dit [het systeem van capaciteitsbekostiging] zal voor het eerst gedaan worden voor het kalenderjaar 2023, waarbij een belangrijk gespreksonderwerp zal zijn hoe om te gaan het lopende verlies in de eerste helft van 2023." Dit past niet in het Arnhemse budget voor dierenopvang (aandeel Arnhem is ca. € 0,33 mln.; budget is € 0,25 mln.) en is eveneens niet conform de huidige contracten van de 9 afnemende gemeenten met het Dierentehuis.

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 2 juni 2023

Aan : Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Van : [redacted]

Cc : [redacted]

Betreft : Voorstellen Dierentehuis mei 2023

---

1. Voorstel

1. De voorstellen van het Dierentehuis te bespreken in de Bestuurlijke kopgroep aan de hand van een advies van de ambtelijke werkgroep.
2. De voorstellen van het Dierentehuis via bijgaande rondvraagmemo te melden in B&W in verband met de begrotingsbespreking en de door B&W afgegeven gemeentegarantie

2. Toelichting

2.1. Inleiding

Sinds kort voeren [redacted] ondersteund doo[redacted] namens de gemeenten de gesprekken met het Dierentehuis over de toekomstige contractering van dierenopvang. In dit kader ontvingen we op 24 mei jl. bijgevoegde stukken (bijlagen 1 t/m 5). Daarin staat een aantal voorstellen van het Dierentehuis waarover de gemeenten een besluit moeten nemen. Onderstaand worden de voorstellen beschreven en voorzien van een eerste reactie en een beschrijving van het vervolgproces.

2.2 De voorstellen van het Dierentehuis

1. Inputfinanciering

Op p. 4 van de Begroting 2023-2026 van het Dierentehuis (bijlage 1) wordt het volgende voorstel gedaan: "Zoals hiervoor is beargumenteerd voldoet de huidige systematiek van activiteitenbekostiging niet langer. Daarvoor in de laats kan een systeem van capaciteitsbekostiging komen. Het jaarlijks benodigde bedrag voor de bedrijfsvoering van het Dierentehuis wordt vastgesteld op basis van de door het Dierentehuis op te stellen begroting. (...) Het Dierentehuis zal onverminderd doorgaan met het periodiek verschaffen van informatie over de verrichtingen per gemeente. Besluitvorming over vormgeving van de verdeelsleutel voor de capaciteitsbekostiging is aan de achterliggende gemeenten." Dit voorstel is verwerkt in artikel 6 Vergoedingen van de conceptovereenkomst (bijlage 2).

In dit voorstel kopen de afnemende gemeenten geen diensten (dierenopvang) meer in, maar middelen (personele inzet, een dierenasiel, ambulances) en moeten zij de kosten jaarlijks onderling verdelen. Daarmee worden de 9 gemeenten verantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering van het Dierentehuis terwijl zij slechts uitvoering van dierenopvang (meeste gemeenten alleen de wettelijke taken) nodig hebben. De gemeenten moeten dan tevens bedrijfsvoeringsbeslissingen van het

Dierentehuis nemen of goedkeuren, zoals over de aanschaf van een nieuwe ambulance en over formatie-uitbreidingen. Tevens is dit in feite een open-einderegeling. Tenslotte zou zo'n constructie formeel gezien aanbesteed moeten worden, maar dat is in de praktijk niet haalbaar gezien de doorlooptijd ervan. Het risico dat een andere marktpartij bezwaar maakt tegen deze constructie is verder klein: bij onze aanbesteding van dierenopvang heeft destijds geen andere partij ingeschreven.

2. Kostenstijging structureel
Volgens de begroting van het Dierentehuis zullen de kosten met 135% in 2026 (t.o.v. 2022) stijgen. Dit komt door de nieuwbouw en de recentelijke stijging van de rente en de stijging van de personeelskosten met ca. 75% in 2026 t.o.v. 2022 (€ 0,5 mln. in 2026; € 0,2 mln. meer dan in 2022). Het lijkt er op dat het bestuur van het Dierentehuis een rol voor de afnemende gemeenten ziet bij het oplossen van het tekort van het Dierentehuis. Bij instemming met dit voorstel zouden de gemeenten afwijken van hun contracten met het Dierentehuis en zouden voor Arnhem de kosten stijgen tot ca. € 525.000,-/jr. in 2026. Dat is voor Arnhem ca. € 0,3 mln. meer dan in 2022 (€ 0,2 mln.). Hiervoor is geen budget (het actuele budget voor dierenopvang is € 250.000/jr.). In de raadsbrief over de verstrekking van de gemeentegarantie van 1 november jl. is een kostenstijging **tot** € 0,3 mln. gemeld.

De gemeentegarantie van de gemeente Arnhem en de contragarantie van 7 andere afnemende gemeenten (Overbetuwe heeft nog niet besloten over de contragarantie) is destijds gebaseerd op door een deskundig bureau geraamde kosten en opbrengsten. De nieuwe prognoses van het Dierentehuis zijn fors hoger. Daarmee is een belangrijke basis voor het besluit van B&W over de aanvraag gemeentegarantie verdwenen en moeten we deze wellicht (tijdelijk) intrekken. Zie ook het bijgevoegd advies van Financiën & Control (bijlage 6).

3. Kostenstijging 2023
Het Dierentehuis prognosticeert ook voor dit jaar een stijging van de baten met € 235.000 en van de personeelskosten met ca. € 135.000 (beide 50% hoger dan in 2022). In de begroting staat ook (p.4): "Dit [het systeem van capaciteitsbekostiging] zal voor het eerst gedaan worden voor het kalenderjaar 2023, waarbij een belangrijk gespreksonderwerp zal zijn hoe om te gaan het lopende verlies in de eerste helft van 2023." Dat is eveneens niet conform de huidige contracten van de 9 afnemende gemeenten met het Dierentehuis.

4. Conceptovereenkomst
De conceptovereenkomst is gebaseerd op die uit de aanbesteding van de gemeente Arnhem. Er zijn enkele onderwerpen gewijzigd en geschrapt die mogelijk niet verstandig zijn. Bovenstaande voorstellen zijn verwerkt en enkele belangrijke onderdelen zijn geschrapt. De ambtelijke werkgroep gaat hier nog naar kijken.

Arnhem heeft als enige een contract met einddatum 1 juli a.s. Het contract met de gemeente Arnhem moet dus wel vóór 1 juli a.s. getekend zijn. Als dit niet lukt moet het huidige contract verlengd worden (met bijvoorbeeld zes maanden).

2.4 Het vervolg

Van [redacted] begrijp ik dat [redacted] een bijeenkomst van de Bestuurlijke kopgroep binnen twee weken gaat plannen. De ambtelijke kopgroep zal hiertoe een voorstel opstellen. Daarna is het volgende overleg met het bestuur van het Dierentehuis.

[redacted] heeft op 15 juni a.s. een gesprek met de bouwprojectleider over de ontvangen offertes voor de nieuwbouw. Hij zal voordat hij naar het Dierentehuis reageert eerst met mij afstemmen om te voorkomen dat we akkoord geven op de nieuwbouw voordat de 9 gemeenten akkoord zijn gegaan met de voorgestelde kostenstijgingen en afrekensystematiek.

Het is waarschijnlijk verstandig om de voorstellen in het college te delen in verband met de door B&W afgegeven gemeentegarantie en de begrotingsbespreking. Een conceptmemo daarvoor is bijgevoegd (bijlage 7).

Bijlagen:

1. 2023 Begroting Dierentehuis Arnhem e.o. tekst
2. Concept Overeenkomst V3 kk
3. Verslag dierentehuis
4. Toekomst personeelsbeleid KK V2
5. Begroting cijfers
6. Mail [redacted] Financiën & Control)
7. Concept-rondvraagmemo B&W

Notulen Vertrouwelijk Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	05-06-2023
Tijd	10:00 - 11:30
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted]

8 10:44

Voorstellen Dierentehuis Arnhem e.o.

Toelichting [redacted]

Notulen:

Voorstellen zijn iets anders dan tot nu toe was afgesproken; zoals nieuwe personeelskosten en andere verrekensystematiek.

Wethouder vindt het van belang dat de Dierentehuis er komt.
Kostenstijging (tariefstijging) is bespreekbaar.

Op enig moment aan de Raad laten weten dat dit eraan komt.

Verder akkoord en kan door naar het college.

Notulen Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	15-05-2023
Tijd	11:30 - 12:45
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted] en M. van der Wel [redacted]

5	**Stand van zaken Dierentehuis**
11:55	Toelichting [redacted]

Notulen:

Er is een nieuw lid (met veel ervaring op financieel vlak) toegetreden tot het bestuur.

Arnhem doet nu even niks. De regie ligt nu bij Rheden en Westervoort. Marco geeft aan dat volgende week de offertes binnenkomen.

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 maart 2023 15:12
Aan: Marco van der Wel
CC: [redacted]
Onderwerp: Graag vandaag reageren: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Bijlagen: Memo Kopgroep dierenopvang 13-03-2023.docx; Brief Dierentehuis Arnhem 21-02-2023.pdf; Brief Dierentehuis overige gemeenten 23-02-2023.pdf; tekts voor overelg 8 feb^.docx

Hoi Marco,
Wil je hier vandaag op reageren? [redacted] moet dit woensdagochtend versturen.
Groeten [redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: maandag 13 maart 2023 13:39
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Hallo Marco,
Die 15% is een bandbreedte voor de nieuwe tarieven. Het Dierentehuis heeft in zijn inschrijving namelijk aangegeven dat -als de nieuwbouwkosten hoger uitvallen dan de raming- de tarieven (die ca. 40% hoger zijn dan die van 2021/'22) met maximaal 15% kunnen worden verhoogd (en met maximaal 15% verlaagd als de nieuwbouwkosten meevallen). De tarieven voor Arnhem zijn dan circa 25%-55% hoger dan die van 2022, afhankelijk van de nieuwbouwkosten.
Dan zet ik dit nog in de memo.
Ik heb de memo verder geactualiseerd naar de stand van zaken nu op basis van de stafmemo die we vanochtend hebben besproken. Zie bijlage Memo Kopgroep dierenopvang 13-03-2023.
Kan dit zo weg? Ik wil het uiterlijk woensdagochtend versturen.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 1 maart 2023 08:11
Aan: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Dank.
Dat zou dan onder 3. opgenomen kunnen worden. Want er werd uitgegaan van 15% en het wordt 40%. Ik wil geen verwarring opwekken over die kostenstijging.

3. Analyse ruimte voor financiële tegenvallers en risico's

In de totnutoe opgestelde stukken staat al het volgende over kostenstijgingen en-risico's:

1. Het Dierentehuis heeft bij de inschrijving al de ruimte genomen om de tarieven met maximaal 15% te verhogen bij bouw- en rentekostenstijgingen;

2. Over kostenstijgingen van de bouw (inclusief rente) hebben we al afspraken gemaakt via de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem;
3. Inflatie en kostenstijgingen wegens wetswijzigingen kunnen volgens de Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem na de 1e contractperiode (nog te bepalen) gecompenseerd worden via de tarieven;

De suggestie van de voorzitter om elke twee jaar over de tarieven te praten strookt dus niet met de aanbesteding.
Inschrijvers van een aanbesteding worden geacht de (financiële) risico's van de uitvoering van de opdracht te verwerken in hun aanbiedingen. Gezien de melding van 26 januari jl. heeft het Dierentehuis dit volgens zijn bestuur blijkbaar niet (goed) gedaan.
Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, March 1, 2023 8:06:19 AM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Hallo Marco,
We hebben het met de andere gemeenten inderdaad steeds gehad over circa 40% kostenstijging.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 28 februari 2023 08:26
Aan: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Goedemorgen [redacted]
@[redacted] kan alvast een gesprek met de kopgroep en ambtelijke ondersteuning inplannen.
Ik heb nog een vraag. Volgens mij heb ik regionaal aangegeven dat de kostenstijging hoger zal zijn dan die 15%. Ik heb aangegeven 30-40%. Ivm de hogere hypotheeklast. @rudy kun je dat bevestigen?
Op de brief kom ik later vandaag terug.
Marco
Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Monday, February 27, 2023 4:12:14 PM
Aan: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]@arnhem.nl>; [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Memo voor Bestuurlijke kopgroep dierenopvang
Hallo Marco,
Hierbij de afgeslankte memo voor de Kopgroep (zonder bijlagen). Kun je daar nog akkoord op geven?
[redacted] ik zou het verstandig vinden als ook de leden van de ambtelijke werkgroep worden uitgenodigd voor deze bijeenkomst. [redacted] heeft de contactgegevens.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Datum : 13 maart 2023

Aan : Bestuurlijke kopgroep dierenopvang

Van [redacted]

Cc :

Betreft : Memo stand van zaken contractering dierenopvang Arnhem 2023-'53

---

1. Inleiding

Zoals jullie weten zijn we bezig met de afronding van het aanbestedingsproces voor dierenopvang in de periode 1-7-2023 tot 1-7-2053. In dit kader ontvingen wij op 21 februari jl. bijgaande brief van het Dierentehuis Arnhem e.o. (bijlage 1). Ook de andere afnemende gemeenten hebben een brief ontvangen (bijlage 2). Deze brieven zijn voor ons aanleiding om een bijeenkomst van de Bestuurlijke kopgroep te plannen. Op 5 maart jl. ontvingen we vervolgens nog een brief van het Dierentehuis (bijlage 3). In dit memo staat de stand van zaken beschreven rond de inkoop. Hiertoe schetsen we eerst kort de voorgeschiedenis en vervolgens geven we een analyse van de huidige situatie. We sluiten af met een voorstel voor de agenda van de eerstvolgende Bestuurlijke kopgroep.

2. De voorgeschiedenis

2.1 De aanbestede opdracht

Het Dierentehuis Arnhem e.o. vangt dieren op voor de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar. Het contract van Arnhem met het Dierentehuis eindigt echter per 1 juli a.s. We hebben daarom vorig jaar een contract voor de periode 2023-2053 aanbesteed. We wisten daarbij dat elke inschrijver een nieuw gebouw zou moeten neerzetten en dus een meerjarige investering zou moeten doen. We hebben dan ook een opdracht met een duur van 30 jaar aanbesteed: de verwachte afschrijvingsperiode van een nieuw dierenasiel. Daarmee wilden we inschrijvers inkomstenzekerheid geven gedurende de verwachte economische levensduur van het gebouw (afschrijvingsperiode). Om niet 30 jaar aan elkaar vast te zitten hebben we een contract met een duur van 10 jaar en 10 x 2 jaar verlengen aanbesteed. Alhoewel de Dierenbescherming bij de marktconsultatie aangegeven had belangstelling te hebben voor de opdracht, hebben we uiteindelijk alleen een inschrijving ontvangen van het Dierentehuis.

2.2 De inschrijving van het Dierentehuis

Bij de inschrijving van het Dierentehuis zat een brief van het bestuur van het Dierentehuis. Hierin staat onder andere: "Anderzijds is op dit moment de bouwmarkt onzeker en leidt tot stijgende prijzen. Ook de huidige rentestand vertoont een stijgend karakter. Bij onze tariefaanbieding moet dan ook rekening worden gehouden met een onzekerheidsmarge van plus of min 15%. Pas na realisatie van de bouw kan een definitief bedrag worden vastgesteld. Dit betekent dat de aanbieding met onzekerheid gepaard gaat en op dit moment niet bindend kan zijn."

> Het percentage van 15 is dus een bandbreedte voor de nieuwe tarieven. Het Dierentehuis heeft in zijn inschrijving namelijk aangegeven dat -als de nieuwbouwkosten hoger uitvallen dan de raming- de tarieven voor Arnhem (die ca. 40% hoger zijn dan die van 2022) met maximaal 15% kunnen worden verhoogd (en met maximaal 15% verlaagd als de nieuwbouwkosten meevallen). De tarieven voor Arnhem zijn dan circa 25%-55% hoger dan die van 2022, afhankelijk van de nieuwbouwkosten.

En: "Het is ons opgevallen dat in het "Prijzenblad" van de aanbestedingsformulieren ook al onze tarieven en een kwartaaldeclaratie worden vermeld. Wij achten dit niet correct en tegen de aanbestedingsregels en maken hiertegen bezwaar."

2.3 De gunning

Het Dierentehuis heeft op 21 juni jl. de opdracht gegund gekregen onder de voorwaarde van het verkrijgen van de noodzakelijke financiering voor de nieuwbouw (voorlopige gunning). Het Dierentehuis heeft namelijk een lening nodig om een nieuw dierenasiel te kunnen bouwen. De bank stelde echter een gemeentegarantie voor de lening als voorwaarde. Op 1 november jl. heeft B&W van Arnhem besloten om garant te staan voor de lening voor de nieuwbouw onder voorwaarden die zijn afgesproken met het Dierentehuis en neergelegd in de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem. De definitieve gunning van de opdracht voor de gemeente Arnhem volgt wanneer de financiering van de nieuwbouw rond is.

Tevens heeft Arnhem de andere 8 afnemende gemeenten verzocht om ook garant te staan ("contragarantie"). Van alle 8 gemeenten hebben we inmiddels positieve berichten ontvangen over hun bereidheid om ook garant te staan voor de lening voor de nieuwbouw. Alleen Lingewaard (9 maart a.s.) en Overbetuwe (18 april) moeten nog een besluit hierover nemen. Inmiddels zijn ook de andere 8 gemeenten bezig met de voorbereiding van contractvorming met het Dierentehuis. De lijn daarbij is ook een contract voor 30 jaar af te sluiten.

2.4 Het gesprek van 26 januari jl.

Op 26 januari jl. hadden [redacted] en [redacted] en gesprek met [redacted] en [redacted] portefeuille: relatie met de gemeenten) [redacted]. Zij meldden daarbij dat de bank (BNG) volledig bereid is om de lening te verstrekken gezien de garantie van de gemeente Arnhem. Zij gaven echter ook aan dat zij de bij de aanbesteding gepubliceerde Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem niet durfden te tekenen. Zij zijn bang in de komende 10 jaar failliet te gaan omdat zij mogelijk onvoldoende vrijwilligers kunnen krijgen (voor de meldkamer en de dierenambulance) en met kostenstijgingen worden geconfronteerd. Daarom willen zij de lening pas afsluiten (en beginnen met de bouw) en de overeenkomst ondertekenen als deze zorg is weggenomen. Zij stellen dat als er niet meer flexibiliteit komt in het contract, het bestuur het asiel per 1 juli a.s. zal sluiten.

Daarbij stelden zij dat hun inschrijving niet bindend is onder verwijzing naar het begeleidend schrijven bij hun inschrijving (zie §2.2). Verder meldden zij dat de beoogde locatie voor tijdelijke huisvesting (het elzenbosje achter het Dierentehuis) volgens de architect niet geschikt is. [redacted] meldde tenslotte ook waarnemend penningmeester te zijn omdat de penningmeester ziek is. [redacted] suggereerde later om elke twee jaar over de tarieven te praten met de gemeente.

In ons gesprek met [redacted] an het Dierentehuis op 26 januari jl. is de afspraak gemaakt dat het bestuur van het Dierentehuis gaat kijken op welke punten van het contract hij meer flexibiliteit nodig denkt te hebben.

2.5 Het gesprek van 2 maart jl.

Op 21 februari jl. ontvingen wij een brief van het bestuur van het Dierentehuis (bijlage 1) waarin de door de beide bestuursleden gemelde belangrijkste wijziging (flexibiliteit in de tarieven) stond. We hebben hierover op 2 maart jl. gesproken met [redacted] In dit

gesprek hebben we onder ander gesproken over hun gebrek aan vertrouwen in de gemeente(n). Daaruit blijkt dat de beide bestuursleden vinden dat ze te vaak van ons horen "jullie moeten..." en "contract is contract". Over een telefoontje van een wethouder zei [redacted] "We laten ons niet intimideren". Verder: "We hebben een jaar geleden aan alle gemeenten een brief gestuurd met de vraag 'hoe denken jullie de dierenopvang te regelen in de toekomst?' Hier hebben we nog steeds geen antwoord op gehad." En: "Als wij samen op weg gaan om jaarlijks te kijken hoe om te gaan met kostenstijgingen in de tarieven dan is ons vertrouwen in de gemeente hersteld." Ook herinnerden ze ons nog aan de in de Overeenkomst garantstelling opgenomen vereiste goedkeuring door de gemeente van de bouwprojectleider [redacted]

In dit gesprek hebben wij tenslotte afgesproken dat beide bestuursleden alsnog aangeven welke onderdelen van de conceptovereenkomst zij gewijzigd willen zien. Overigens meldden zij ook in dit gesprek dat de manager van het Dierentehuis van haar functie is gehaald. Zij stelden dat personeel en vrijwilligers wegens haar vertrokken bij het Dierentehuis. Er is een interimmanager aangesteld.

Tijdelijke huisvesting
Het bestuur meldde ook een potentiële locatie voor de tijdelijke huisvesting gedurende de sloop en nieuwbouw te hebben gevonden: Korianderstraat 81 te Arnhem. In het gesprek met de beide bestuursleden op 8 maart jl. blijkt dat zij de gemeente de mogelijkheid willen bieden om de huur van dit pand over te nemen als blijkt dat het Dierentehuis stopt per 1 juli a.s. Zij vragen ons om een verklaring met deze strekking te tekenen.

Na interne navraag blijkt dat ook het kunstenaarscollectief Krachtstroom026 op dit moment met gemeentelijke medewerking een huurvoorstel voorbereidt en daarover al in gesprek / onderhandeling is met de makelaar. Gebruik van de locatie door het Dierentehuis is ter uitvoering van een wettelijke taak. Er zal een keuze moeten worden gemaakt welke initiatief de gemeente Arnhem steunt. Dit vergt een uitspraak op portefeuillehouders-niveau binnen de gemeente Arnhem.

2.6 De brief van het Dierentehuis van 5 maart jl.
Daarop ontvingen wij op 5 maart jl. bijgevoegd schrijven van het Dierentehuis (bijlage 3). Hierin wordt opnieuw voorgesteld af te wijken van de aanbesteding en de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. De belangrijkste voorgestelde afwijkingen zijn:

1. "Mocht uit deze offertes blijken dat de bouwkosten boven de € 4 miljoen uitstijgen dan zal het tehuis niet tot investering in nieuwbouw overgaan omdat het risico dan te groot is dat artikel 8 van de voorwaarden voor de gemeentegarantie van toepassing wordt."
2. "Een nauwere samenwerking en afstemming van het Dierentehuis met de deelnemende gemeenten is dus nodig."
3. "Nieuw artikel 6 concept overeenkomst:
   De instandhouding van het Dierentehuis is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle deelnemende gemeenten en het Dierentehuis.
   Gedurende de looptijd van deze tienjarige overeenkomst overleggen partijen éénmaal per jaar over de (omvang) van de te leveren diensten en daarbij behorende prijzen. Opdrachtnemer verstrekt daartoe de nodige informatie aan opdrachtgever. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden zullen partijen zich tot een door beide partijen te benoemen arbiter wenden die een bindende uitspraak zal doen." En "een meer passende CBS index cijfer is gewenst."

3. Analyse

3.1 Juridische analyse

Uit de privaat- en aanbestedingsrechtelijke analyse van onze situatie rond dierenopvang blijkt:

- De gestanddoeningstermijn (de termijn van zes maanden gedurende welke wij het Dierentehuis kunnen houden aan zijn inschrijving) is inmiddels verstreken. Wij kunnen dus niet meer afdwingen dat het Dierentehuis zich houdt aan de inschrijving. Dit is overigens ook niet verstandig als het Dierentehuis daardoor tijdens de contractduur failliet gaat.
- Het is de gemeente niet toegestaan om achteraf voorwaarden te wijzigen, zeker niet over de prijs. Als we het verzoek van het Dierentehuis inwilligen is er het risico van een juridische procedure (bijvoorbeeld van de Dierenbescherming) tegen de gemeente Arnhem met het risico dat we de opdracht opnieuw moeten aanbesteden. We hebben echter al eerder aanvullende afspraken gemaakt met het Dierentehuis (over de voorwaarden voor de gemeentegarantie). Na een aanbesteding de voorwaarden aanpassen (zoals prijs of indexatie daarvan) is dus een risico. Tegelijkertijd lijkt de concurrentie voor deze klus niet enorm en daarmee is het risico beperkt.

Het tekstvoorstel van onze jurist voor artikel 6 van de conceptovereenkomst is:

"*De dienstverlening wordt, aan de hand van de door opdrachtnemer opgestelde jaarrapportage, één keer per jaar in een gezamenlijk overleg geëvalueerd in week 7 van ieder jaar. Tijdens dit overleg wordt naast de jaarrapportage besproken hoe opdrachtnemer is omgegaan met de opgestelde KPI's (zie bijlage X), of de werkwijzen en protocollen veranderd moeten worden.*
Opdrachtnemer mag de overeengekomen prijzen elk jaar indexeren op basis van [cbs indexcijfer kiezen]. Indien opdrachtnemer van mening is dat de vergoedingen aanpassing behoeven die verder gaat dan deze indexering, doet zij hiertoe een onderbouwd voorstel aan opdrachtgever.
Opdrachtgever kan dit voorstel indien gewenst laten beoordelen door een onafhankelijke deskundige. Dat oordeel is niet bindend."

3.2 Analyse van de voorstellen van het Dierentehuis

De drie belangrijkste voorstellen uit de brief van 5 maart jl. van het Dierentehuis:

Ad.1. Het bestuur van het Dierentehuis wil niet investeren als de offertes meer dan € 4 miljoen bedragen. Dat is niet de strekking van de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. In deze gevallen treedt namelijk artikel 8 in werking.

Ad.2. Het is gezien de verzoeken van het Dierentehuis aan de gemeente(n) belangrijk dat er een gesprek wordt gevoerd tussen portefeuillehouder(s) van de afnemende gemeenten en bestuursleden van het Dierentehuis.

Ad.3. Instandhouding van het dierentehuis is een verantwoordelijkheid van het bestuur van het Dierentehuis. De gemeenten zijn verantwoordelijkheid voor het zorgen voor dierenopvang in hun gemeenten.

In de totnutoe opgestelde stukken staat al het volgende over kostenstijgingen en-risico's:

1. Het Dierentehuis heeft bij de inschrijving al de ruimte genomen om de tarieven met maximaal 15% te verhogen bij bouw- en rentekostenstijgingen;

2. Over kostenstijgingen van de bouw (inclusief rente) hebben we al afspraken gemaakt via de Overeenkomst garantstelling lening nieuwbouw Stichting Dierentehuis Arnhem;
3. Inflatie en kostenstijgingen wegens wetswijzigingen kunnen volgens de Overeenkomst Dierenopvang gemeente Arnhem na de 1e contractperiode (nog te bepalen) gecompenseerd worden via de tarieven[1];

Inschrijvers van een aanbesteding hebben de mogelijkheid om de (financiële) risico's van de uitvoering van de opdracht te verwerken in hun aanbiedingen. Gezien de melding van 26 januari jl. heeft het Dierentehuis dit volgens zijn bestuur blijkbaar niet (goed) gedaan.

Wij kunnen niet meer afdwingen dat het Dierentehuis zich houdt aan de inschrijving. Onvoorziene tegenvallers zijn altijd mogelijk, ook na het sluiten van een overeenkomst. Ons beleid is om bij onvoorziene tegenvallers bij onze aannemers in overleg te treden met die aannemer over een oplossing. Dit willen wij ook doen met het Dierentehuis. Daarvoor is echter wel wederzijds vertrouwen nodig.

6. Scenario's en advies voor het vervolg

6.1 Advies

Uit de brief van het bestuur van het Dierentehuis blijkt onvoldoende vertrouwen in de 9 afnemende gemeenten en een verzoek aan ons om te werken aan herstel. Verder hebben de acties van de gemeente Arnhem ook consequenties voor de andere 8 afnemende gemeenten. Het is dus belangrijk om samen met hen op te trekken. Besluiten hierover kunnen in de Bestuurlijke kopgroep worden genomen.

Ons inziens is de eerst te beantwoorden vraag of de portefeuillehouders bereid zijn om te werken aan herstel van het vertrouwen. Zonder voldoende wederzijds vertrouwen heeft het weinig zin om verder te gaan met het Dierentehuis.

Vervolgens is een gesprek tussen (een vertegenwoordiging van) de portefeuillehouders van de 9 gemeenten met (een vertegenwoordiging van) het bestuur van het Dierentehuis noodzakelijk. Het is noodzakelijk om dan helderheid te krijgen over de dierenopvang na 1 juli a.s. De beide bestuursleden van het Dierentehuis willen dit gesprek graag voor 1 april gezien hun deadlines in dit proces.

6.2 Scenario's

De meest waarschijnlijke scenario's na dit gesprek zijn:

1. De Overeenkomst Dierenopvang wordt wederzijds getekend.
2. De Overeenkomst Dierenopvang wordt niet wederzijds getekend.

In scenario 1 is er na 1 juli a.s. zeer waarschijnlijk een dierenopvang voor de 9 gemeenten.

---

[1] Artikel 6 Prijzen: "De prijzen zijn gedurende de eerste contractperiode, tot @@, vast. Daarna kan Inschrijver de prijzen éénmalig aanpassen. Indexering vindt plaats op basis van CBS-prijsindexcijfer Dienstenprijzen; commerciële dienstverlening en transport; 2010=100, Peilmoment 2017 derde kwartaal http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81530NED&D1=0-1&D2=53-57,61-62,65,68-73,78,86-95,98-116&D3=(l-6)-l&HDR=T,G2&STB=G1&VW=T en de kostenstijgingen die voortkomen uit wettelijke regelingen."

Scenario 2

Bij scenario 2 is de beste optie om snel contact op te nemen met de Dierenbescherming om te informeren of zij belangstelling heeft voor het uitvoeren van dierenopvang in deze regio na 1 juli a.s., eventueel in een dierenasiel van de gemeente(n). Indien deze belangstelling er niet is komt het zelf bouwen van een dierenasiel in beeld, aangevuld met het oprichten van een bedrijfsvoeringsorganisatie voor de exploitatie ervan. Het is verstandig om vóór het gesprek met het Dierentehuis al voorbereid te zijn op dit scenario.

In dit scenario komen dan de volgende acties voor Arnhem en de 8 andere gemeenten in beeld:

1. De andere portefeuillehouders informeren
2. Gemeenteraad informeren
3. Gezamenlijk de pers informeren / reactie voorbereiden op publicitaire acties Dierentehuis
4. Ambtelijke capaciteit gedurende 1 à 2 jaar regelen: 1 fulltime projectleider + intergemeentelijk projectteam
5. Investeringskrediet vragen bij gemeenteraad voor aankoop locatie Dierentehuis en nieuwbouw (raadsvoorstel)
6. In gesprek met Dierentehuis over overname gebouw en grond
7. Gesprekken met de Dierenbescherming en eventueel andere asielen over de opdracht van de 9 gemeenten, eventueel in een gebouw van de gemeenten
8. Zoeken van een (tijdelijke) dierenopvang voor de periode vanaf 1 juli a.s. (locatie en personeel/vrijwilligers)
9. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) schadeclaims kunnen indienen bij het Dierentehuis
10. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) recht hebben op (een deel van) het stichtingsvermogen
11. Zelf een dierenasiel bouwen en de exploitatie aanbesteden of een Bedrijfsvoeringsorganisatie (gemeenschappelijke regeling) oprichten voor de exploitatie (zie regio Eindhoven)

Risico's

Financieel

- Nieuwbouw wordt duurder dan geraamd, dubbele bouwvoorbereidingskosten
- Exploitatie wordt duurder dan inschrijving Dierentehuis
- Een of meer gemeenten contracteren een andere dierenopvang
- BTW bouw en exploitatie aftrekbaar of compensabel?

Juridisch

- Geen

Publicitair

- Dierentehuis meldt in de pers dat sluiting van het Dierentehuis aan de gemeente(n) te wijten is
- Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen sluiting van het Dierentehuis

Operationeel

Er is op 1 juli a.s. geen (tijdelijke) dierenopvang met onvoldoende personeel/vrijwilligers

6. Agendapunten Bestuurlijke kopgroep

1. Toelichting stand van zaken inkoopproces van Arnhem en toekomstscenario's (Marco)
2. Voorbereiding gesprek Kopgroep met het bestuur van het Dierentehuis (inhoud, proces en relatie)
3. Wanneer en hoe de gemeenteraden betrekken?
4. Hoe om te gaan met de pers?
5. Wanneer en hoe de overige gemeenten betrekken?

Bijlagen

1. pdf-bestand Brief Dierentehuis Arnhem 21-02-2023
2. pdf-bestand Brief Dierentehuis overige gemeenten 23-02-2023
3. Wordbestand tekts voor overelg 8 feb^.docx

Beste [redacted]

Het Dierentehuis kan zich niet conformeren aan de aanbestedingsvoorwaarden zoals deze bij de voorlopige gunning door de gemeente Arnhem, (waaraan geen rechten door opdrachtnemer kunnen worden ontleend) zijn geformuleerd.

Kernpunt van de bezwaren van het Dierentehuistehuis is de vraag over de tarieven/prijzen. Het tehuis heeft reeds bij de invulling van het zogenaamde prijzenblad bezwaar gemaakt in die zin dat er teveel onzekerheden waren over de toekomstige kosten waar het tehuis mee te maken krijgt. Wethouder Bouwkamp heeft ons in december 2021 laten weten dat we wel aan de Europese aanbesteding moesten meedoen om het proces van nieuwbouw verder voortgang te laten vinden.

De bezwaren gelden ook de concept overeenkomst die stelt dat een contract voor de komende 10 jaar wordt afgesloten, waarbij de tarieven uitsluitend met de inflatiekosten mogen worden aangepast. Deze overeenkomst is te eenzijdig en er zal meer evenwicht moeten komen tussen enerzijds de wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten en anderzijds de inzet van de medewerkers en vrijwilligers van het Dierentehuis

<u>Toelichting:</u>
Sedert de aanbestedingsprocedure medio 2022 is de wereld aanzienlijk veranderd.

1. Rentestijging: In het door de gemeente gevraagde rapport van Vetruvius van begin 2022 wordt uitgegaan van een rente voor de hypotheek verstrekking van 2% rente. Hiermee is rekening gehouden bij de aanbesteding.
   In het gesprek dat de stichting begin januari 2023 met de BNG had werd meegedeeld dat de rente inmiddels 3,55% was en naar verwachting verder zou stijgen. Deze stijgende rentekosten zullen in de tarieven verwerkt moeten worden. Wij begrijpen dat dit inmiddels is geaccordeerd.
2. Ontwikkeling personeelskosten: De laatste maanden lukt het de stichting amper om voldoende personeel en vrijwilligers te werven. De landelijke krapte op de arbeidsmarkt/ vrijwiligersmarkt speelt ook het Dierentehuis parten.
   Vacatures kunnen nauwelijks opgevuld worden en de omvang van het vrijwilligersbestand loop zienderogen terug.
   Wat betreft de medewerkers spelen de huidige loonschalen van de stichting een belangrijke rol. Deze beginnen voor de betaalde medewerkers op het wettelijk minimum niveau (van € 11 per uur). Sollicitanten haken hierop af, al was het maar omdat zij elders meer kunnen verdienen. Het loongebouw zal, zeker aan de onderkant, dus fors verhoogd moeten worden. Dit nog afgezien van de mogelijkheid dat het minimum loon in de komende zomer wellicht wettelijk naar € 14 zal worden verhoogd.
   Wat betreft de vrijwilligers, met name degenen die werkzaam zijn op de ambulancedienst, blijkt dat er steeds meer "gaten" in de 24 x 7 uur roosters optreden, waardoor anderen moeten inspringen, met name op de meldkamer. De enige oplossing om deze 24 uurs dienst te blijven waarborgen is hiervoor een

betaalde medewerker in dienst te nemen op de meldkamer. Het zelfde geldt voor de dierenverzorging waar ook een betaalde medewerker zal moeten worden ingezet. Ook zal, voor zover wettelijk mogelijk, enige (financiële) tegemoetkoming voor de vrijwilligers moeten worden overwogen om het voor hen aantrekkelijker te maken bij het Dierentehuis te werken.
Alles tezamen overziend zullen de loon kosten voor de huidige medewerkers, 2 extra betaalde medewerkers en de vergoeding aan vrijwilligers een stijging van ongeveer met 40% tot 50% met zich brengen . Deze kosten zullen in de tarieven moeten worden verwerkt en ieder jaar naar gelang de externe ontwikkelingen worden aangepast. Naar 24 uurs diensten zullen we streven maar kunnen dit niet garanderen. Een aanpassing is dus nodig van het programma van eisen waarin vermeld wordt dat de ambulancedienst een 24 uursdienst kent.

3. Kosten van de nieuwbouw: Door Vetruvius zijn begin 2022 de investeringskosten voor de nieuwbouw in totaliteit op € 3,6 miljoen berekend. Als de inflatie wordt toegepast zou dit € 4 miljoen in 2023 betekenen. Het is echter bekend dat de bouwkosten sterker zijn gestegen dan de inflatie. Na accordering van de gemeente van het technisch ontwerp zullen offertes worden aangevraagd. We zullen daarna met de werkelijke bouwkosten kunnen werken. Mocht uit deze offertes blijken dat de bouwkosten boven de € 4 miljoen uitstijgen dan zal het tehuis niet tot investering in nieuwbouw overgaan omdat het risico dan te groot is dat artikel 8 van de voorwaarden voor de gemeentegarantie van toepassing wordt.

Samenvattend:
Het Dierentehuis kent nu een efficiënte en sobere werkwijze. Desalniettemin is er afgelopen twee jaar sprake van een exploitatie verlies dat vooralsnog kon worden aangevuld met incidenteel verkregen donaties.
De toekomstige ontwikkelingen zijn voor het Dierentehuis te ongewis om op basis van de in de aanbesteding voorgestelde concept overeenkomst de nieuwbouw te starten. Een nauwere samenwerking en afstemming van het Dierentehuis met de deelnemende gemeenten is dus nodig.
Om dit te realiseren zal Artikel 6 van de concept overeenkomst die is opgenomen bij de aanbestedingsformulieren vervangen moeten worden als volgt:

- **Nieuw artikel 6 concept overeenkomst:**
  De instandhouding van het Dierentehuis is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle deelnemende gemeenten en het Dierentehuis. Gedurende de looptijd van deze tienjarige overeenkomst overleggen partijen éénmaal per jaar over de (omvang) van de te leveren diensten en daarbij behorende prijzen. Opdrachtnemer verstrekt daartoe de nodige informatie aan opdrachtgever. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden zullen partijen zich tot een door beide partijen te benoemen arbiter wenden die een bindende uitspraak zal doen.

4. Tijdelijke huisvesting:
   Het ziet ernaar uit dat het Dierentehuis tijdelijke huisvesting heeft gevonden in Arnhem Zuid, korianderstraat 81 per 1 mei as. voor anderhalf jaar à raison van

€ 45.000 huur op jaarbasis. Met de makelaar van de verhuurder is het bestuur in onderhandeling over een ontbindende voorwaarde die moet worden opgenomen in het huurcontract met betrekking tot de door de gemeente af te geven omgevingsvergunning "strijdig gebruik" ten behoeve van het gebruik door het Dierentehuis als dierenopvang in dit pand
Voorts dat een breuk van het contract op 6 maanden wordt opgenomen indien het Dierentehuis het pand niet in gebruik heeft genomen.

Tot slot: een meer passende CBS index cijfer is gewenst.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Besluitenlijst Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	13-03-2023
Tijd	10:00 - 11:30
Locatie	SH U1.28 - Kamer Marco van der Wel
Voorzitter	[redacted]
Aanwezigen	[redacted]M. van der Wel [redacted]

5 **Memo Dierentehuis**

10:25 Toelichting [redacted]

Bespreekpunten/ beslispunten:

1. Zo snel mogelijk een gesprek Marco - Cathelijne over welke potentiële huurder van de Koreanderstraat 81 te Arnhem de gemeente zal steunen
2. Zo snel mogelijk extra ambtelijke capaciteit regelen om scenario 2 (geen contract per 1 juli a.s.) voor te bereiden

Notulen:

Afstemming met Cathelijne uitstellen totdat er eerst met de bestuurders van de participerende gemeenten gesproken is.

Datum : 10 maart 2023

Aan : Staf Natuur c.a.

Van [redacted]

Cc

Betreft : Dierenopvang na 1 juli a.s.

Voorstel

1. Zo snel mogelijk een gesprek Marco - Cathelijne over welke potentiële huurder van de Koreanderstraat 81 te Arnhem de gemeente zal steunen
2. Zo snel mogelijk extra ambtelijke capaciteit regelen om scenario 2 (geen contract per 1 juli a.s.) voor te bereiden

1. Inleiding

In het gesprek van [redacted] van het Dierentehuis op 26 januari jl. is de afspraak gemaakt dat het bestuur van het Dierentehuis gaat kijken op welke punten van het contract hij meer flexibiliteit nodig denkt te hebben. Op 21 februari jl. ontvingen wij een brief van het bestuur van het Dierentehuis waarin de door de beide bestuursleden gemelde belangrijkste wijziging (flexibiliteit in de tarieven) stond. [redacted] hebben hierover op 2 maart jl. gesproken met [redacted] In dit gesprek hebben we onder ander gesproken over hun gebrek aan vertrouwen in de gemeente(n). Daaruit blijkt dat de beide bestuursleden vinden dat ze te vaak van ons horen "jullie moeten..." en "contract is contract". Over een telefoontje van wethouder Bouwkamp zei [redacted] "We laten ons niet intimideren". Verder: "We hebben een jaar geleden een brief gestuurd met de vraag 'hoe denken jullie de dierenopvang te regelen in de toekomst?' Hier hebben we nog steeds geen antwoord op gehad." En: "Als wij samen op weg gaan om jaarlijks te kijken hoe om te gaan met kostenstijgingen in de tarieven dan is ons vertrouwen in de gemeente hersteld." Ook herinnerden ze ons nog aan de in de Overeenkomst garantstelling opgenomen vereiste goedkeuring door de gemeente van de bouwprojectleider [redacted]

In dit gesprek hebben wij tenslotte afgesproken dat beide bestuursleden alsnog aangeven welke onderdelen van de conceptovereenkomst zij gewijzigd willen zien. Daarop ontvingen wij op 5 maart jl. bijgaand schrijven van het Dierentehuis (bijlage 1). Hierin wordt opnieuw voorgesteld af te wijken van de aanbesteding en de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. De belangrijkste voorgestelde afwijkingen zijn:

1. "Mocht uit deze offertes blijken dat de bouwkosten boven de € 4 miljoen uitstijgen dan zal het tehuis niet tot investering in nieuwbouw overgaan omdat het risico dan te groot is dat artikel 8 van de voorwaarden voor de gemeentegarantie van toepassing wordt."
2. "Een nauwere samenwerking en afstemming van het Dierentehuis met de deelnemende gemeenten is dus nodig."
3. "Nieuw artikel 6 concept overeenkomst:
   De instandhouding van het Dierentehuis is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle deelnemende gemeenten en het Dierentehuis.
   Gedurende de looptijd van deze tienjarige overeenkomst overleggen partijen éénmaal per jaar over de (omvang) van de te leveren diensten en daarbij behorende prijzen. Opdrachtnemer

verstrekt daartoe de nodige informatie aan opdrachtgever. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden zullen partijen zich tot een door beide partijen te benoemen arbiter wenden die een bindende uitspraak zal doen." En "een meer passende CBS index cijfer is gewenst."

Het mondelinge verzoek aan de gemeente om het pand aan de Korianderstraat "mee te huren" ontbreekt. In het gesprek met de beide bestuursleden op 8 maart jl. blijkt dat zij de gemeente de mogelijkheid willen bieden om de huur van dit pand over te nemen als blijkt dat het Dierentehuis stopt per 1 juli a.s. Zij vragen nu om een verklaring met deze strekking te tekenen.

Ambtelijke reactie

Ad.1. Het bestuur van het Dierentehuis wil niet investeren als de offertes meer dan € 4 miljoen bedragen. Dat is niet de strekking van de Overeenkomst gemeentegarantie nieuwbouw. In deze gevallen treedt namelijk artikel 8 in werking.

Ad.2. Het is gezien de verzoeken van het Dierentehuis aan de gemeente(n) belangrijk dat er een gesprek wordt gevoerd tussen portefeuillehouder(s) van de afnemende gemeenten en bestuursleden van het Dierentehuis.

Ad.3. Instandhouding van het dierentehuis is een verantwoordelijkheid van het bestuur van het Dierentehuis. De gemeenten zijn verantwoordelijkheid voor het zorgen voor dierenopvang in hun gemeenten. Na een aanbesteding de voorwaarden aanpassen (zoals prijs of indexatie daarvan) is een risico (zie ook de memo Scenario's contractering Dierentehuis die op 27 februari jl. is besproken met de wethouder). Tegelijkertijd lijkt de concurrentie voor deze klus niet enorm en daarmee is het risico beperkt.

Wij kunnen niet meer afdwingen dat het Dierentehuis zich houdt aan de inschrijving. Onvoorziene tegenvallers zijn altijd mogelijk, ook na het sluiten van een overeenkomst. Ons beleid is om bij onvoorziene tegenvallers bij onze aannemers in overleg te treden met die aannemer over een oplossing. Dit willen wij ook doen met het Dierentehuis. Daarvoor is echter wel wederzijds vertrouwen nodig.

Het tekstvoorstel van onze jurist is:
"*De dienstverlening wordt, aan de hand van de door opdrachtnemer opgestelde jaarrapportage, één keer per jaar in een gezamenlijk overleg geëvalueerd in week 7 van ieder jaar. Tijdens dit overleg wordt naast de jaarrapportage besproken hoe opdrachtnemer is omgegaan met de opgestelde KPI's (zie bijlage X), of de werkwijzen en protocollen veranderd moeten worden.*
Opdrachtnemer mag de overeengekomen prijzen elk jaar indexeren op basis van [cbs indexcijfer kiezen]. Indien opdrachtnemer van mening is dat de vergoedingen aanpassing behoeven die verder gaat dan deze indexering, doet zij hiertoe een onderbouwd voorstel aan opdrachtgever.
Opdrachtgever kan dit voorstel indien gewenst laten beoordelen door een onafhankelijke deskundige. Dat oordeel is niet bindend."

Voor het juridische advies: zie bijlage 2.

Tijdelijke huisvesting

Wat betreft het verzoek voor de tijdelijke huisvesting: het blijkt dat ook het kunstenaarscollectief Krachtstroom026 op dit moment met gemeentelijke medewerking een huurvoorstel voorbereidt en daarover al in gesprek / onderhandeling is met de makelaar. Gebruik van de locatie door het Dierentehuis is ter uitvoering van een wettelijke taak. Er zal een keuze moeten worden gemaakt welke initiatief wij steunen. Dit vergt een uitspraak op portefeuillehouders-niveau (Marco, Cathelijne).

6. Scenario's en advies voor het vervolg

6.1 Advies

Proces

Uit de brief van het bestuur van het Dierentehuis blijkt onvoldoende vertrouwen in de 9 afnemende gemeenten en een verzoek aan ons om te werken aan herstel. Verder hebben de acties van de gemeente Arnhem ook consequenties voor de andere 8 afnemende gemeenten. Het is dus belangrijk om samen met hen op te trekken. Besluiten hierover kunnen in de Bestuurlijke kopgroep worden genomen.

Ons inziens is de eerst te beantwoorden vraag of de portefeuillehouders bereid zijn om te werken aan herstel van het vertrouwen. Zonder voldoende wederzijds vertrouwen heeft het weinig zin om verder te gaan met het Dierentehuis. Een bijeenkomst van de bestuurlijke kopgroep is gepland op 17 maart.

Vervolgens is een gesprek tussen (een vertegenwoordiging van) de portefeuillehouders van de 9 gemeenten met (een vertegenwoordiging van) het bestuur van het Dierentehuis noodzakelijk. Het is noodzakelijk om dan helderheid te krijgen over de dierenopvang na 1 juli a.s. De beide bestuursleden van het Dierentehuis willen dit gesprek graag voor 1 april gezien hun deadlines in dit proces.

Inhoud

6.2 Scenario's

De meest waarschijnlijke scenario's na dit gesprek zijn:

1. De Overeenkomst Dierenopvang wordt wederzijds getekend.
2. De Overeenkomst Dierenopvang wordt niet wederzijds getekend.

In scenario 1 is er na 1 juli a.s. zeer waarschijnlijk een dierenopvang voor de 9 gemeenten.

Scenario 2

Bij scenario 2 is de beste optie om snel contact op te nemen met de Dierenbescherming om te informeren of zij belangstelling heeft voor het uitvoeren van dierenopvang in deze regio na 1 juli a.s., eventueel in een dierenasiel van de gemeente(n). Indien deze belangstelling er niet is komt het zelf bouwen van een dierenasiel in beeld, aangevuld met het oprichten van een bedrijfsvoeringsorganisatie voor de exploitatie ervan. Het is verstandig om vóór het gesprek met het Dierentehuis al voorbereid te zijn op dit scenario.

In dit scenario komen dan de volgende acties voor Arnhem en de 8 andere gemeenten in beeld:

1. De andere portefeuillehouders informeren
2. Gemeenteraad informeren
3. Gezamenlijk de pers informeren / reactie voorbereiden op publicitaire acties Dierentehuis
4. Ambtelijke capaciteit gedurende 1 à 2 jaar regelen: 1 fulltime projectleider + intergemeentelijk projectteam

5. Investeringskrediet vragen bij gemeenteraad voor aankoop locatie Dierentehuis en nieuwbouw (raadsvoorstel)
6. In gesprek met Dierentehuis over overname gebouw en grond
7. Gesprekken met de Dierenbescherming en eventueel andere asielen over de opdracht van de 9 gemeenten, eventueel in een gebouw van de gemeenten
8. Zoeken van een (tijdelijke) dierenopvang voor de periode vanaf 1 juli a.s. (locatie en personeel/vrijwilligers)
9. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) schadeclaims kunnen indienen bij het Dierentehuis
10. Nagaan of Arnhem (en de andere gemeenten) recht hebben op (een deel van) het stichtingsvermogen
11. Zelf een dierenasiel bouwen en de exploitatie aanbesteden of een Bedrijfsvoeringsorganisatie (gemeenschappelijke regeling) oprichten voor de exploitatie (zie regio Eindhoven)

Risico's

Financieel

- Nieuwbouw wordt duurder dan geraamd, dubbele bouwvoorbereidingskosten
- Exploitatie wordt duurder dan inschrijving Dierentehuis
- Een of meer gemeenten contracteren een andere dierenopvang
- BTW bouw en exploitatie aftrekbaar of compensabel?

Juridisch

- Geen

Publicitair

- Dierentehuis meldt in de pers dat sluiting van het Dierentehuis aan de gemeente(n) te wijten is
- Er ontstaat maatschappelijke weerstand tegen sluiting van het Dierentehuis

Operationeel

- Er is op 1 juli a.s. geen (tijdelijke) dierenopvang met onvoldoende personeel/vrijwilligers

Bijlage 1 Brief Dierentehuis d.d. 5 maart 2023

Zie bijgaand bestand tekts voor overelg 8 feb^.docx

Bijlage 2 Juridisch advies

Zie bijgaande mail RE: tekst voor overleg op 8 februari as.

Agenda Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	06-03-2023
Tijd	11:30 - 13:00
Locatie	Stadhuis, kamer wethouder Van der Wel
Voorzitter	[redacted]

1 Opening en vaststelling agenda

7 Dierentehuis (mondeling)

12:30 *Toelichting* [redacted] en [redacted]

Mondelinge terugblik op gesprek bestuur Dierentehuis

Gelieve niet alleen maar mondeling toelichten. Belangrijkste punten met voorblad aandragen.

Er is onderhandeling over de huur van het gebouw. Gemeente wil niet mee huren.

Actiepunt: [redacted] beslispunten en risico's aanleveren volgende staf. Met [redacted] vervolgproc[redacted]fstemmen.

Notulen Vertrouwelijk Staf Natuur, stadslandbouw, stadsparken, dierenwelzijn en biodiversiteit

Datum	30-01-2023
Tijd	9:30 - 10:30
Locatie	SH - Atelier
Voorzitter	[redacted]

4 **Stand van zaken Dierentehuis (mondeling)**

Besproken. Dierentehuis durft het contract niet te ondertekenen, o.a. door tekort aan vrijwilligers en locatie tijdelijke huisvesting. Dierentehuis maakt een overzicht met punten en bespreekt dit over een maand.

Besluit:

Gesprek wordt intern voorbereid. Jurist inkoop kijkt ook mee. Scenario's bekijken (inhoudelijk + juridisch) en een reactie voorbereiden.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 6 maart 2023 16:09
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: tekst voor overleg op 8 februari as.

[redacted]

Zoals ik eerder al adviseerde, na een aanbesteding de voorwaarden aanpassen (zoals prijs of indexatie daarvan) is een risico. Tegelijkertijd lijkt de concurrentie voor deze klus niet enorm en daarmee is het risico beperkt. Bovendien zag ik in het concept aanbestedingsdocument de volgende tekst:
De dienstverlening wordt, aan de hand van de door opdrachtnemer opgestelde jaarrapportage, één keer per jaar in een gezamenlijk overleg geëvalueerd in week 7 van ieder jaar. Tijdens dit overleg wordt naast de jaarrapportage besproken hoe opdrachtnemer is omgegaan met de opgestelde KPI's (zie bijlage X), of de werkwijzen en protocollen veranderd moeten worden en/of de vergoedingen moeten worden bijgesteld.
Als dit in een definitieve versie is blijven staan, dan biedt dit ruimte om iets af te spreken over prijsaanpassingen.

Voor wat betreft hun nieuwe artikel 6 begrijp ik niet goed waarom jij denkt dat het om 1x indexering tijdens de looptijd van 10 jaar. Er staat toch "éénmaal per jaar"?
Oh wacht...in hun voorstel inderdaad jaarlijks, in concept overeenkomst staat eenmalig. Dat laatste lijkt mij vreemd. In het concept aanbestedingsdocument dat ik heb staat het artikel over indexatie nog niet ingevuld, ik weet dus niet wat daarover tijdens de aanbesteding is gezegd. Gebruikelijk is jaarlijks indexeren.

Ik zie wel wat haken en ogen aan hun tekstvoorstel:
De instandhouding van het Dierentehuis is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle deelnemende gemeenten en het Dierentehuis. Gedurende de looptijd van deze tienjarige overeenkomst overleggen partijen éénmaal per jaar over de (omvang) van de te leveren diensten en daarbij behorende prijzen. Opdrachtnemer verstrekt daartoe de nodige informatie aan opdrachtgever. Mocht dit overleg niet tot overeenstemming leiden zullen partijen zich tot een door beide partijen te benoemen arbiter wenden die een bindende uitspraak zal doen.

Ik vraag me af of het waar is dat partijen een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid hebben om het Dierentehuis in stand te houden. Die gemeenschappelijke verantwoordelijkheid ziet wellicht op de opvang van dieren, maar niet op de organisatie die de opdracht verkregen heeft. Ik zou dan ook oppassen dat zo vast te leggen in een overeenkomst.
Er wordt in dit artikel geïntroduceerd dat we 1x per jaar overleggen over de omvang van de dienstverlenening en de prijs daarvan, op basis van door het Dierentehuis te verstrekken gegevens. Kortom: elk jaar overleggen en onderhandelen over zowel de dienstverlening als de prijs. Komen we er niet uit, dan bepaalt een arbiter. Dat is wel heel iets anders dan het afgeven van een prijs bij de aanbesteding die daarna al dan niet jaarlijks wordt gecorrigeerd voor inflatie. Ik vraag me af of je dat moet willen.

Wat misschien iets beter past bij de voorwaarden van de aanbesteding en de verhouding van partijen is zoiets:

De dienstverlening wordt, aan de hand van de door opdrachtnemer opgestelde jaarrapportage, één keer per jaar in een gezamenlijk overleg geëvalueerd in week 7 van ieder jaar. Tijdens dit overleg wordt naast de jaarrapportage *besproken hoe opdrachtnemer is omgegaan met de opgestelde KPI's (zie bijlage X), of de werkwijzen en protocollen veranderd moeten worden.*
Opdrachtnemer mag de overeengekomen prijzen elk jaar indexeren op basis van [cbs indexcijfer kiezen]. Indien opdrachtnemer van mening is dat de vergoedingen aanpassing behoeven die verder gaat dan deze indexering, doet zij hiertoe een onderbouwd voorstel aan opdrachtgever. Opdrachtgever kan dit voorstel indien gewenst laten beoordelen door een onafhankelijke deskundige. Dat oordeel is niet bindend.

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

[redacted]
Juridische Zaken
[redacted]

telefoon
[redacted]
e-mail
[redacted]@arnhem.nl
internet
www.arnhem.nl

Van: [redacted]<[redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: maandag 6 maart 2023 10:59
Aan: [redacted]<[redacted]@connectie.nl>
CC: [redacted]<[redacted]@arnhem.nl>;[redacted]<[redacted]@arnhem.nl>;[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: FW: tekst voor overleg op 8 februari as.

Hallo[redacted]

[redacted]en[redacted]van het Dierentehuis hebben ons een **tekstvoorstel voor artikel 6 van de overeenkomst dierenopvang gestuurd (zie vetgedrukte tekst in bijlage). Kun jij kijken of / in hoeverre wij binnen de aanbestedingsregels akkoord kunnen gaan met die formulering?**

Overigens: als ik het artikel leest ontstaat bij mij de indruk dat de tarieven gedurende de contractperiode van 10 jaar 1 keer mogen worden aangepast aan de inflatie. De bedoeling is toch een jaarlijkse aanpassing?

B.v.d.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Gemeente Arnhem

Van: [redacted]<[redacted]@outlook.com>
Verzonden: zondag 5 maart 2023 22:18
Aan: [redacted]<[redacted]@arnhem.nl>;[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: tekst voor overleg op 8 februari as.

Hierbij de notitie zoals beloofd voor de bespreking komende woensdag
[redacted]

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	25 oktober 2023
Nummer motie:	**23M106**
Zaaknummer:	3961194
Status	**VERWORPEN**
Onderwerp:	Debatverzoek 'Dierenasiel Arnhem'

Titel:

Motie van afkeuring

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we vinden dat:

- Dierenasiel Arnhem van groot belang is voor het dierenwelzijn in Arnhem;
- Het opvangen van (zwerf)dieren een wettelijke taak is;
- Het informeren van de raad niet actief en onvoldoende is gebeurd;
- De wethouder geen zelfreflectie heeft laten zien als het gaat om het informeren van de raad;
- Het dierenasiel hierdoor dreigde verloren te gaan;
- De wethouder heeft aangegeven het informatiebeleid niet te willen verbeteren.

Daarom spreekt de raad uit:

Het handelen en de opstelling van de portefeuillehouder dierenwelzijn af te keuren.

Indieners:

Steffenie Pape – VVD
Scott van den Broek – CDA
Gerrie Elfrink- SP

GEMEENTE Arnhem

Motie van Afkeuring (23M106)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 10 Tegen: 24 Totaal: 34

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 20 december 2023

Zaaknummer 4003116

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 november 2023, nummer: 4003116;

gelet op artikel 147, tweede lid van de Gemeentewet;

besluit:

De geactualiseerde archeologische beleidskaart (RAAP-rapport 4938, kaartbijlage 3, versie 20 november 2023) zoals bijgevoegd als bijlage vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE
Arnhem

Archeologie in de gemeente Arnhem
Archeologische beleidskaart

RAAP-rapport 4536, kaartbijlage 3, schaal 1:16.000
Status: 27 november 2023

legenda

Beleidscategorie	Archeologisch advies
archeologie in weg liggende I	
archeologie 4 waarde(n) gelijk (monumentaal)	Geen bodemingreep zonder ontgravingsvergunning, ongeacht diepte of oppervlakte.
archeologie 4 waarde(n) gelijk (bodemarchief) (AMZ-plus)	Geen bodemingreep zonder ontgravingsvergunning toegestaan diepte 30 cm beneden maaiveld en kleiner dan 2500 m²
archeologie 4 waarde(n) gelijk (gemeentelijk beschermd)	Geen bodemingreep zonder ontgravingsvergunning toegestaan
archeologie 4 waarde(n) gelijk (hoge kans)	Geen bodemingreep zonder ontgravingsvergunning toegestaan
archeologie 3 waarde(n) gelijk	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van de ondiepe ingreep meer dan 25 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm
archeologie in of naast liggende zones	
hoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van de ondiepe ingreep meer dan 250 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm
middelhoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van de ondiepe ingreep meer dan 500 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm
lage verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van de ondiepe ingreep meer dan 2.500 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm
reeds onderzocht of verstoord	Geen archeologie noodzakelijk
overige kaartlagen	
begrenzing zones	Afwijkingen van onderliggende beschermde gebieden. Bij ontvangst definitieve begrenzing bronnen Rijk wijkt deze begrenzingszone af.
ongrijpbare archeologische waarden	Afwijkingen van onderliggende beschermde gebieden. Bij ontvangst definitieve begrenzing bronnen Rijk wijkt deze begrenzingszone af.
overig	
gemeentegrens	
kernnamen	

N

GEMEENTE Arnhem RAAP

Geactualiseerde beleidskaart archeologie

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 december 2023
Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	B. Roelofs
Resultaat van bespreking:	

Aan de gemeenteraad, 8 december 2023

De gemeenteraad wordt voorgesteld om de *Geactualiseerde beleidskaart archeologie* vast te stellen.

De huidige archeologische beleidskaart dateert uit 2010. Deze kaart koppelt archeologische verwachtingen van gebieden aan concrete maatregelen als het gaat om de verplichting om archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is noodzakelijk als bij bodemverstoring waardevolle archeologische resten verloren dreigen te gaan. Als instrument functioneert de kaart goed, maar op inhoud is een actualisatie nodig. Vandaar dat nu een nieuwe beleidskaart voor vaststelling wordt voorgelegd. Met deze kaart wordt voorzien in de actualisatie en worden ontbrekende zaken verholpen. De actualisatie betreft zowel grotere als meer reguliere (beleids)aanpassingen. De grotere aanpassingen richten zich met name op het feit dat ook potentiële akkercomplexen uit de prehistorie een archeologische verwachting hebben gekregen. De beleidskaart is ter inzage gelegd, dit heeft geen zienswijzen opgeleverd. Betrokken partijen zijn aanvullend benaderd om een reactie te geven, ook hierop zijn geen afwijzende reacties binnengekomen. Tenslotte is conform de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 Team Welstand en Monumenten om advies gevraagd, ook hierop is positief geadviseerd. Vaststelling van deze kaart heeft geen financiële gevolgen.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering van 20 december 2023

De raadsadviseur ,

M. Piscaer

De voorzitter,

K. Koorn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4003116

Onderwerp: Geactualiseerde beleidskaart archeologie

Kernboodschap

De huidige archeologische beleidskaart dateert uit 2010. Deze kaart koppelt archeologische verwachtingen van gebieden aan concrete maatregelen als het gaat om de verplichting om archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is noodzakelijk als bij bodemverstoring waardevolle archeologische resten verloren dreigen te gaan. Als instrument functioneert de kaart goed, maar op inhoud is een actualisatie nodig. Vandaar dat nu een nieuwe beleidskaart voor vaststelling wordt voorgelegd. Met deze kaart wordt voorzien in de actualisatie en worden ontbrekende zaken verholpen. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende documenten zorgt voor een voortzetting van de verantwoorde omgang met archeologische waarden in de gemeente Arnhem.

Voorstel

1. De geactualiseerde beleidskaart archeologie conform bijgevoegde versie vast te stellen.

Inleiding

Sinds 2010 beschikt de gemeente Arnhem over een archeologische beleidskaart. Deze kaart is opgebouwd uit landschappelijke, historische en archeologische gegevens en maakt inzichtelijk welke archeologische verwachting voor een bepaald gebied geldt en welke archeologische maatregel daaraan is gekoppeld. Daarbij wordt uitgegaan van onderzoeksgrenzen. Er is niet altijd sprake van de noodzaak tot archeologisch onderzoek maar pas vanaf een bepaalde mate van

Gemeente Arnhem

verstoring. Dit met uitzondering van archeologisch waardevolle gebieden die op rijks- of gemeentelijk niveau vanwege hun waarde als monument zijn beschermd. Hierbij kan worden gedacht aan het Romeinse fort in Meinerswijk of grafheuvels in Arnhem-Noord. Voor overige archeologisch waardevolle gebieden, locaties of zones waar archeologische waarden zijn aangetoond maar niet in aanmerking zijn gekomen voor de status van beschermd monument, geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 30 m2 en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Hierbij kan worden gedacht aan nederzettingsterreinen uit verschillende perioden en bijvoorbeeld ook de historische binnenstad. Voor gebieden met een hoge verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 200 m2 en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Voor gebieden met een middelhoge verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 500 m2 en een diepte van 40 cm onder maaiveld. Voor gebieden met een lage archeologische verwachting geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen vanaf 2000 m2 en 40 cm onder maaiveld. Er is gekozen om niet altijd de verplichting tot archeologisch onderzoek op te leggen om archeologisch onderzoek met het oog op kenniswinst zinvol te laten zijn en de kosten zoveel als mogelijk maatschappelijk verantwoord te houden. Dit beleid staat ook wel bekend als ‘vrijstellingsbeleid’.

De huidige archeologische beleidskaart functioneert als instrument goed en borgt via de Erfgoedverordening Gemeente Arnhem 2017 en bestemmingsplannen een wettelijk verplichte, verantwoorde omgang met archeologische waarden in Arnhem. Op inhoud is echter een actualisatie nodig. Dat geldt met name voor de nu nog ontbrekende maatregelen voor omgang met archeologie uit de Tweede Wereldoorlog en watergebonden archeologie. Vandaar dat nu een nieuwe beleidskaart voor vaststelling wordt voorgelegd. Met deze kaart wordt voorzien in de actualisatie en worden ontbrekende zaken verholpen. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende documenten zorgt voor een voortzetting van de verantwoorde omgang met archeologische waarden in de gemeente Arnhem.

Beoogd effect

Voortzetting van een verantwoorde omgang met archeologische waarden door middel van een geactualiseerde beleidskaart.

Argumenten

1.1 Hiermee beschikken we over een geactualiseerd beleidskader

De huidige archeologische beleidskaart is op onderdelen gedateerd. Vooral het ontbreken van gebieden met een verwachting op archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog en de omgang met watergebonden archeologie geldt als een noodzakelijke actualisatieslag. De actualisatieslag zorgt voor een verantwoorde omgang met nu ontbrekende of verouderde onderdelen en voorkomt verlies van relevante informatie of vondsten.

1.2 Met de geactualiseerde beleidskaart kunnen we de onderzoeksgrens voor gebieden met een lage archeologische verwachting verhogen

Op basis van de ervaringen met de gehanteerde onderzoeksgrenzen die vanaf 2010 zijn opgedaan, kan de onderzoeksgrens voor archeologisch onderzoek in gebieden met een lage archeologische verwachting worden verhoogd van 2000 m2 naar 5000 m2. De ervaring leert dat hierdoor geen archeologische informatie wordt gemist.

1.3 De beleidskaart hebben we geactualiseerd met behulp van specialisten

Voor de actualisatie van de archeologische beleidskaart hebben we de hulp ingeschakeld van een specialistisch bureau. Daarnaast zijn lokale experts op het gebied van Tweede Wereldoorlog-archeologie, de lokale archeologie in het algemeen en de geschiedenis van Arnhem geraadpleegd.

1.4 We hebben de beleidskaart ter inzage gelegd

Om belanghebbenden en betrokken de kans te geven om eventuele zienswijzen in te brengen, is de beleidskaart met onderliggende stukken voor een periode van zes weken ter inzage gelegd. Aankondiging daarvan vond plaats in de Arnhemse Koerier. Dit heeft geen zienswijzen opgeleverd.

1.5 We hebben partijen voor een reactie actief benaderd

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, provincie Gelderland, het Waterschap Rijn-IJssel/Rivierenland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Gelders Landschap en Kastelen zijn

als belanghebbenden in staat gesteld een reactie te geven. Deze partijen zijn actief om een reactie bevraagd. Reacties die zijn binnengekomen, hielden verband met een verzoek om verduidelijking van de maatregelen en de betekenis daarvan in de praktijk. Afwijzende reacties zijn niet binnengekomen.

1.6 Team Welstand en Monumenten hebben we om advies gevraagd

Conform de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 is Team Welstand en Monumenten (per 1-1-2024 de Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem) om advies gevraagd. De geactualiseerde beleidskaart met onderliggende stukken is 13-11-2023 besproken en hierop is positief geadviseerd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De actualisatie betreft zowel grotere als meer reguliere (beleids)aanpassingen

Naast het toevoegen van een verwachting voor gebieden met archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog, opname van waterbodems en het verhogen van de onderzoeksgrens voor gebieden met een lage archeologische verwachting, hebben in afwijking van het huidige beleid ook potentiële akkercomplexen uit de prehistorie een archeologische verwachting gekregen. Degelijke complexen waren tot nu toe nog niet voor Arnhem aangetoond. Deze aanpassingen zijn als de grotere wijzigingen te zien. Aanpassingen aan het landschapsmodel, een toename van het aantal archeologische vindplaatsen ten opzichte van 2010 vanwege na deze datum uitgevoerd archeologisch onderzoek, vrijgave van gebieden die sinds 2010 archeologisch volledig zijn onderzocht en actualisatie van gebieden die zijn ontgrond of opgehoogd, gelden als meer reguliere aanpassingen.

1.2 Gebieden met een verwachting op archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog hebben een buffer

Om te voorkomen dat de geactualiseerde beleidskaart, die als openbaar geldt, door geïnteresseerden wordt gebruikt om op zoek te gaan naar archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog, is rondom deze waarden een buffer gehanteerd. Dit niet alleen om te voorkomen dat er illegaal wordt gegraven, maar ook om te voorkomen dat bij deze

werkzaamheden eventuele onontplofte explosieven worden aangetroffen met gevaar voor omgevingsveiligheid. Verplichting tot archeologisch onderzoek geldt echter alleen daar waar concrete archeologie uit de Tweede Wereldoorlog verwacht wordt.

1.3 Verwerking informatie lokale experts

De informatie en opmerkingen van de lokale experts zijn verwerkt op de beleidskaart en in onderliggende stukken. Eén opmerking betreft het tot op meer dan 40 cm onder maaiveld geroerd zijn van gebieden in Arnhem-Noord door het hanteren van de bosploeg waardoor archeologische waarden zouden zijn verdwenen. Aan deze gebieden is echter geen lagere verwachting toegekend. Dit met als achterliggende argumentatie dat er eerst toetsing moet plaatsvinden en dat er ook sprake kan zijn van aantasting in plaats van volledige verstoring. Wel geldt voor de komende jaren monitoring van de situatie in dergelijke gebieden.

Een andere opmerking betreft het toekennen van een specifieke verwachting voor waterbodems in Meinerswijk. Hiervan is ook afgezien. Ter voorbereiding op het bestemmingsplan Stadsblokken-Meinerswijk is door middel van een bureaustudie onderzoek naar deze en andere verwachtingen in het plangebied verricht; de conclusies daarvan worden gevolgd.

1.4 Indien ook bij een onderzoeksgrens van 5000 m2 in lage verwachtingsgebieden geen of weinig behoudenswaardige archeologie wordt aangetroffen, volgt bij een volgende actualisatie van de beleidskaart een voorstel tot verhoging van de onderzoeksgrens

Omgang met gebieden die een lage archeologische verwachting hebben, varieert in Nederland van volledige vrijgave tot een onderzoeksgrens van 10.000 m2 of lager. Indien ook de komende jaren in gebieden met een lage archeologische verwachting geen of weinig behoudenswaardige archeologie wordt aangetroffen, volgt bij een volgende actualisatie van de archeologische beleidskaart het voorstel om de onderzoeksgrens van 5.000 m2 naar 10.000 m2 te verhogen, in aansluiting op regionaal beleid. Een stapsgewijze aanpak wordt geadviseerd omdat ook in gebieden met een lage verwachting archeologische waarden worden aangetroffen, alleen zijn deze met de reguliere onderzoeksmethodieken moeilijker op te sporen. De gemeente Arnhem werkt op archeologisch gebied samen met regiogemeenten.

Participatie

De geactualiseerde beleidskaart is tot stand gekomen met behulp van lokale experts. Daarnaast is de kaart voor een periode van zes weken ter inzage gelegd en zijn belanghebbenden (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, provincie Gelderland, Waterschap Rijn-IJssel/Rivierenland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Gelders Landschap en Kastelen) actief voor reactie bevraagd.

Financiën

Vaststelling van deze kaart heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Na vaststelling wordt de geactualiseerde beleidskaart archeologie openbaar gemaakt en vervangt deze in de beleidsuitvoering de huidige beleidskaart.

Communicatie

De geactualiseerde beleidskaart archeologie is na vaststelling digitaal te raadplegen op de gemeentelijke website. Aankondiging van de vaststelling en hoe de kaart geraadpleegd kan worden, volgt via een bericht in de Arnhemse Koerier.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Geactualiseerde beleidskaart archeologie
- Archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- Aardkundige kaart
- RAAP Rapport actualisatie beleidskaart archeologie

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4003116

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 november 2023, nummer: 4003116;

gelet op artikel 11 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De geactualiseerde archeologische beleidskaart vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Archeologie in de gemeente Arnhem
Archeologische beleidskaart

RAAP-rapport 4938, kaartbijlage 3, schaal 1:16.000
Versie: 20 november 2023

legenda

Beleidscategorie	Archeologiebeleid
archeologische waardegebieden	
archeologisch waardevol gebied (rijksbeschermd)	Geen bodemingrepen zonder omgevingsvergunning toegestaan. Minister OCW beslist.
archeologisch waardevol gebied (rijksbeschermd; UNESCO)	Geen bodemingrepen zonder omgevingsvergunning toegestaan. Minister OCW beslist. In stand te houden werelderfgoed.
archeologisch waardevol gebied (gemeentelijk beschermd)	Geen bodemingrepen zonder omgevingsvergunning toegestaan.
archeologisch waardevol gebied (begraafplaats)	Geen bodemingrepen zonder omgevingsvergunning toegestaan.
archeologisch waardevol gebied	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 30 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
archeologische verwachtingsgebieden	
hoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 200 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
middelhoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 500 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
lage verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 5.000 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
reeds onderzocht of verstoord	Geen onderzoek noodzakelijk
overige gebieden	
opgehoogd terrein	Vrijstellingen van onderliggende beleidszone gelden. Bij strategie onderzoek rekening houden met aanwezige ophogingspakket.
vergraven/afgegraven	Vrijstellingen van onderliggende beleidszone gelden. Bij strategie onderzoek rekening houden met aanwezige (mogelijke) bodemverstoringen.
overig	
gemeentegrens	
topografie	

N

0 160 320 480 m

GEMEENTE Arnhem RAAP

Bronnen: BAG, Bestuurlijke gebiedsindeling

Archeologie in de gemeente Arnhem
Archeologische waarden- en verwachtingenkaart

RAAP-rapport 4938, kaartbijlage 2, schaal 1:16.000
Versie: 20 januari 2023

legenda

archeologische waarden
- archeologisch rijksmonument
- Unesco kernzone
- gemeentelijk archeologisch monument
- AMK-terrein
- archeologische vindplaats
- archeologische vondstlocatie
- historische bebouwing
- watermolen
- watergerelateerde locatie
- historische weg
- (mogelijke) begraafplaats

attentiegebieden
- attentiezone Limesweg
- attentiezone celtic fields
- attentiezone WOII-archeologie
- attentiezone Grift

archeologische onderzoeksgebieden
- archeologisch onderzoeksgebied
- archeologisch vrijgegeven gebieden

archeologische verwachting
- zeer hoge verwachting
- hoge verwachting Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd
- hoge verwachting
- middelhoge verwachting
- lage verwachting
- restgeul

bodemverstoringen
- opgehoogd; onbekend of archeologisch relevante niveau verstoord is
- vergraven/afgegraven; onbekend of archeologisch relevante niveau verstoord is
- verstoord tot onder archeologisch niveau

watergerelateerde verwachting
- water - archeologische relevantie
- water - geen archeologische relevantie

overig
- gemeentegrens
- topografie

N

0 160 320 480 m

GEMEENTE Arnhem RAAP

Bestand: GIS_kaartbijl_verwachtingskaart.jpg(07/12/2022)

Archeologie in de gemeente Arnhem
Aardkundige kaart met archeologische basisinformatie

RAAP-rapport 4938, kaartbijlage 1, schaal 1:16.000
versie: 20 november 2023

legenda

ondergrond

stuwwallandschap
- stuwwalplateau
- stuwwal
- smeltwaterwaaier
- hoge duin
- lage duin
- hellingafzettingswaaier
- erosiedal
- dal
- beekdal

rivierengebied
- rivierduin
- stroomrug
- stroomrug recent
- restgeul
- crevasse
- oeverwal
- kom op erosiewaaier
- komgebied
- komgebied met mogelijk dekzandopduikingen in ondergrond
- komgebied met pleistocene zandopduiking
- (voormalige) uiterwaard
- (voormalige) uiterwaard met ruggen en geulen

archeologie
- archeologisch terrein (rijksmonumenten, Unesco, AMK-terreinen, vindplaatsen)
- archeologische vondstlocatie
- historische bebouwing
- watermolen
- watergerelateerde locatie
- historische weg
- Zone Limesweg (met buffer)
- attentiezone celtic fields
- (mogelijke) begraafplaats
- attentiezone Grift

bodemverstoringen
- opgehoogd; onbekend of archeologisch relevante niveau verstoord is
- vergraven/afgegraven; onbekend of archeologisch relevante niveau verstoord is
- verstoord tot onder archeologisch niveau

overig
- water
- gemeentegrens
- topografie

N

0 160 320 480 m

GEMEENTE Arnhem RAAP

Bladnaam: aar_bodemkaarten_kaart.qgz(2023-11-20)

184000 186000 188000 190000 192000 194000 196000

454000 452000 450000 448000 446000 444000 442000 440000 438000

RAAP-RAPPORT 4938

Archeologie in de gemeente Arnhem

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingenkaart: een verantwoordingsdocument

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Arnhem

Titel: Archeologie in de gemeente Arnhem; actualisatie archeologische waarden- en verwachtingenkaart: een verantwoordingsdocument

Versie: 20-11-2023

Auteur: ir. E.H. Boshoven

Projectcode: ARWA

Bestandsnaam: RAAPrap_4938_ARWA_20231120

ISSN: 0925-6229

RAAP
Leeuwenveldseweg 5b
1382 LV Weesp
Postbus 5069
1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500
E-mail: raap@raap.nl
Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2023
RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Inhoud 3
1 Inleiding 4
1.1 Kader 4
1.2 Doelstelling 4
1.3 Onderzoeksopzet, leeswijzer en richtlijnen 5
2 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingenkaart 7
2.1 Inleiding 7
2.2 Actualiseren van de archeologische gegevens 7
2.3 Actualiseren van de paleogeografische ondergrond 12
2.4 Inventarisatie van bodemverstoringen 13
3 Van verwachting naar beleid 15
3.1 De diverse categorieën op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart 15
3.2 Van waarden- en verwachtingenkaart naar beleidskaart 16
3.3 Wetgeving en beleidsuitgangspunten 17
3.4 De archeologische beleidscategorieën 20
3.5 Wijzigingen ten opzichte van de maatregelenkaart uit 2010 24
Literatuur 25
Overzicht van figuren, bijlagen en kaartbijlagen 26

1 Inleiding

1.1 Kader

Archeologie, cultuurlandschap en monumenten spelen een steeds grotere rol bij ruimtelijke ontwikkelingen. Opgraving of inpassing van archeologische vindplaatsen, het historisch cultuurlandschap als een creatieve input voor ontwerp, bescherming en herbestemming van bouwkundig erfgoed: het zijn allemaal manieren waarop bewust aandacht wordt besteed aan de boven- en ondergrondse historische kwaliteiten van een gebied. Het zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorie kan een gebied een eigen identiteit en betekenis geven. Daardoor wordt niet alleen de intrinsieke waarde voor de lokale bevolking verhoogd, maar ontstaan ook economische kansen. Een voorbeeld daarvan is een historische dorpskern, maar het geldt ook voor landelijke gebieden waar bijvoorbeeld fietsrecreanten op afkomen. Een zorgvuldige omgang met cultuurhistorie en benutting van historische kwaliteiten kan dus economisch lonend zijn, zo is uit wetenschappelijk onderzoek gebleken (Bade & Smid, 2008).

De gemeente Arnhem (figuur 1) heeft ruim een decennium de beschikking over (meerdere) archeologische verwachtingskaarten. Al in 2002 is een verwachtingskaart voor het historische centrum van Arnhem opgesteld (van Genabeek, 2002) en in 2009 volgden kaarten voor Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid (Boshoven e.a., 2009). Omdat (zeker de laatste jaren) het aantal archeologische onderzoeken landelijk enorm is gestegen, is het zaak om de archeologische waarden- en verwachtingskaarten periodiek te actualiseren en uit te breiden met aanvullende thema's. RAAP Archeologisch Adviesbureau heeft, in opdracht van de gemeente Arnhem, in de periode 2020-2022 een actualisatie doorgevoerd van de bestaande archeologische kaarten van de gemeente Arnhem.

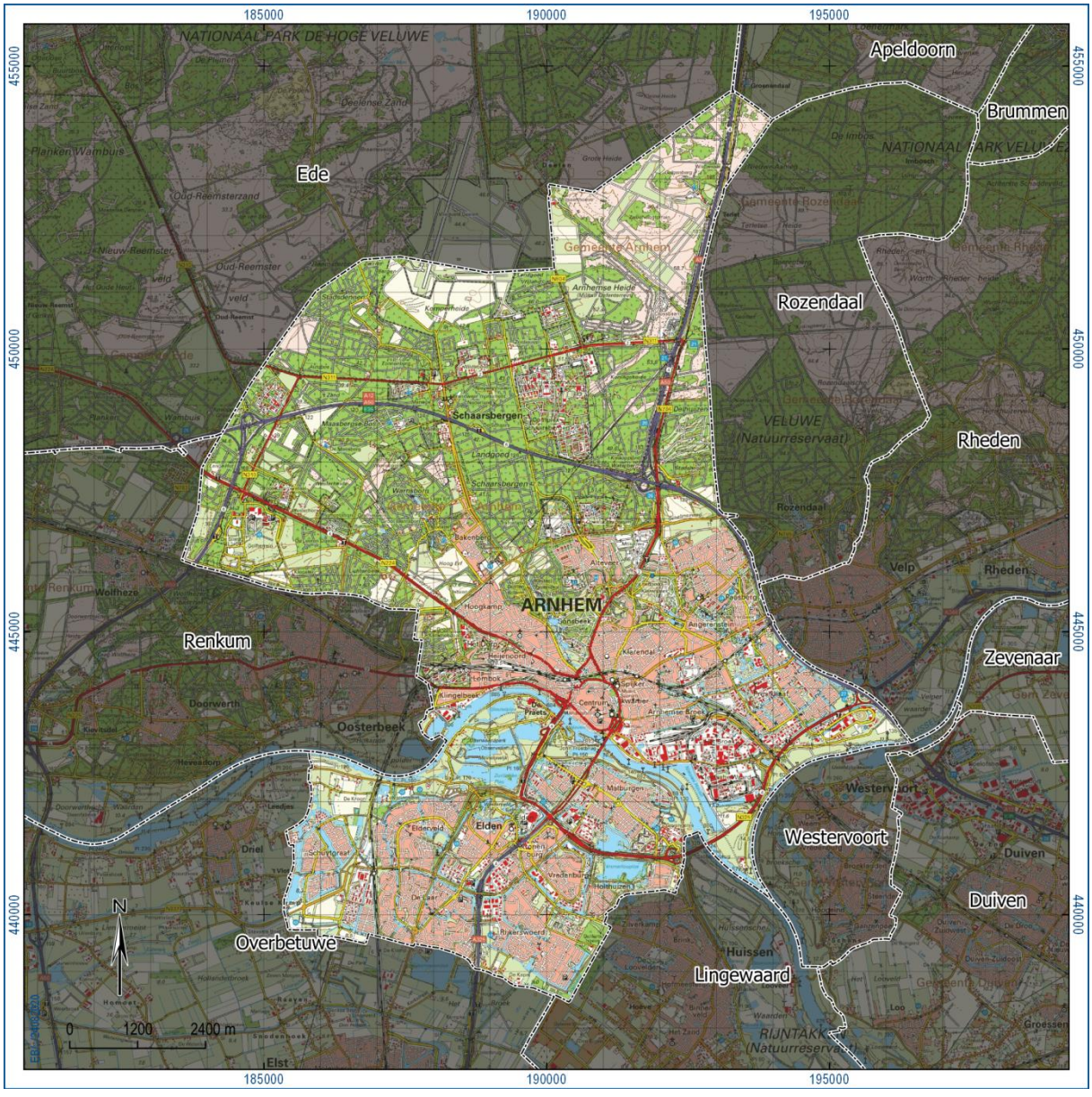
1.2 Doelstelling

De actualisatie heeft tot doel de bestaande archeologische verwachtingskaarten te actualiseren en bovendien uit te breiden met enkele aanvullende thema's. De doelstellingen zijn (in kort bestek):

- het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor waterbodems van de natuurlijke en gegraven (historische) waterlopen binnen de gemeente Arnhem. Deze ontbrak op de oude verwachtingskaarten;
- het evalueren en toetsen van het verwachtingsmodel. Deze toetsing heeft vooral een pragmatische insteek. Ten eerste worden veldgegevens (bodemkundige waarnemingen) gebruikt om het karteringsmodel en de begrenzing van landschappelijke eenheden te toetsen. Vanwege het grote aantal onderzoeksrapporten worden alleen de onderzoeken groter dan 1 hectare bij deze analyse betrokken. Op de tweede plaats zullen de archeologische resultaten, en dan met name het advies inzake de waardestelling, worden gebruikt om het verwachtingsmodel te toetsen: In hoeverre komen de resultaten overeen met de verwachte dichtheid aan archeologische resten? Daartoe zullen op de eerste plaats van alle onderzoeksgebieden de adviezen worden geïnventariseerd. Op de tweede plaats zal er verdiepend onderzoek plaatsvinden op basis van verzamelde rapporten.
- Analyse van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3 en afgeleiden) om zo locaties met archeologische resten als grafheuvels en celtic fields te identificeren.

- Nadere inventarisatie van bodemverstoringen;
- Toevoeging van WOII-verwachtingszones als kaartlaag aan de archeologische verwachtingskaart.

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de verrichte werkzaamheden om zo de afzonderlijke doelen te bereiken.

Figuur 1. Aanduiding van het grondgebied van gemeente Arnhem.

1.3 Onderzoeksopzet, leeswijzer en richtlijnen

Voor het samenstellen van de archeologische verwachtingskaart is uitgegaan van de methoden zoals die door RAAP zijn ontwikkeld voor eerdere gemeentelijke archeologische inventarisaties. In hoofdstuk 2 worden de bronnen genoemd en de methoden behandeld (inhoudelijke verantwoording). Tot slot

wordt in hoofdstuk 3 de koppeling van een waarden- en verwachtingenkaart naar beleidskaart besproken en wordt het vrijstellingenbeleid onderbouwd. Bij het rapport zijn drie kaartbijlagen gevoegd. Kaartbijlage 1 betreft een aardkundige kaart met archeologische basisinformatie De geactualiseerde waarden- en verwachtingenkaart is bijgevoegd als kaartbijlage 2 (weergegeven op schaal 1:16.000) en tot slot de archeologische beleidskaart (kaartbijlage 3).

Het actualiseren van de archeologische waarden- verwachtingenkaart van de gemeente Arnhem is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). Het uitgevoerde onderzoek bestond uit een bureauonderzoek. Er is geen veldonderzoek uitgevoerd. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. De praktische uitvoering van het onderzoek voldoet aan de normen opgesteld in het Handboek ROB-specificaties (ROB, 1998) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (sinds 2007 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

2 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingenkaart

2.1 Inleiding

De archeologische waarden- en verwachtingenkaart voor de gemeente Arnhem is niet alleen gebaseerd op een analyse van bekende archeologische en historische vindplaatsen en terreinen, maar in nog hogere mate op de fysiek-landschappelijke en bodemkundige context van het gemeentelijk grondgebied. In de archeologische studie die van het gemeentelijk grondgebied is gemaakt, kunnen op grond van de ondiepe geologie, de terreinkenmerken en de bodemgesteldheid namelijk verschillende landschappen worden onderscheiden die ieder eigen ontwikkelingen en bewoningsmogelijkheden hebben gekend. Juist door analyse van deze bewoningsmogelijkheden en ontwikkelingen door de tijd heen kan een verwachtingsmodel worden opgesteld. In navolgende paragrafen wordt ingegaan op de werkzaamheden die zijn uitgevoerd in het kader van de actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart.

2.2 Actualiseren van de archeologische gegevens

2.2.1 Archeologische rijksmonumenten en Unesco kernzone

Het GIS-bestand met de archeologische rijksmonumenten is geactualiseerd aan de hand van de meest recente gegevens bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Binnen de gemeente Arnhem zijn zeven archeologische rijksmonumenten aanwezig. Als opbouw van het GIS-bestand is de structuur gehandhaafd die door de RCE wordt gebruikt, waaraan drie kolommen met complextype en de datering (begin- en einddatering) zijn toegevoegd.

De kern van het rijksmonument van het castellum Meinerswijk is bovendien aangewezen als Unesco kernzone.

2.2.2 Gemeentelijke archeologische monumenten

Ten opzichte van de gemeentelijke maatregelenkaart uit 2009 zijn er geen wijzigingen in gemeentelijke archeologische monumenten opgetreden. Er zijn twee gemeentelijke archeologische monumenten:

- Het kloostercomplex Monnikhuizen
- Castellum Meinerswijk (deel dat buiten het rijksmonument is gelegen)

2.2.3 AMK-terreinen

AMK -terreinen zijn (veelal) gewaardeerde archeologische terreinen die samen met de archeologische rijksmonumenten op de archeologische monumentenkaart stonden vermeld. Deze kaart betrof een uitgave van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincies. Sinds 2015 wordt de AMK echter niet meer geactualiseerd. Voor huidige actualisatie is de meest recente versie van de AMK (versiedatum juli 2014) gedownload bij de RCE. Een deel van de AMK-terreinen zijn in het verleden gewaardeerd (middels booronderzoek), maar op het andere deel van de terreinen is nooit een waardering uitgevoerd. De begrenzing van dergelijke terreinen is bepaald aan de hand van bronnen als

historisch kaartmateriaal (bij historische dorpskernen), gedetailleerde bodemkaarten (zoals bij oude woongronden) of vindplaatsgegevens. De begrenzing van AMK-terreinen werden in het verleden veelal gelegd op de (kadastrale) perceelsgrenzen. Derhalve kan een AMK-terrein in omvang groter zijn dan de daadwerkelijke vindplaats.

Binnen de gemeente zijn 20 AMK-terreinen aanwezig en omvatten een zelfde aantal complexen.

2.2.4 Archeologische vindplaatsen

ARCHIS

De vindplaatsgegevens van de kaarten uit 2009 zijn ongewijzigd overgenomen. Het betrof vindplaatsgegevens afkomstig uit ARCHIS.

Bij huidige actualisatie zijn deze gegevens uitgebreid met:

- Nieuwe vondstlocaties in ARCHIS. Het betreft 74 vondstlocaties (combinatie complextype/datering) die in de periode tussen 2009 en heden in ARCHIS zijn aangemeld. In totaal bevat het bestand 288 vondstlocaties.

De vondstlocaties zijn tevens gecontroleerd op doublures en op administratief geplaatste vondstlocaties (vondstlocaties op kilometergrid; bijvoorbeeld 161.000/441.000).

Romeinse Limesweg

De vermoedelijke ligging van de Romeinse grensweg (limesweg) is weergegeven op de kaart, waarbij de meest waarschijnlijke ligging is bepaald aan de hand van vindplaatsen uit de Romeinse tijd en het landschap in de Romeinse tijd. De ligging van de weg is echter nog nergens binnen de gemeente Arnhem vastgesteld en daarom is een buffer van 200 m aan weerszijden van dit tracé als attentiegebied aangehouden. Binnen dit attentiegebied kunnen naast resten van de weg ook resten (in de vorm van nederzettingsterreinen en grafvelden) uit de Romeinse tijd worden verwacht. Er zijn ook andere hypotheses voor de ligging van de limesweg. Deze staan beschreven in het proefschrift van Verhagen (2021).

Portable Antiquities of the Netherlands (PAN)

De archeologische vondstlocaties die geregistreerd staan in de database van PAN mogen niet op de kaart worden weergegeven. Binnen de gemeente Arnhem zijn er vier vondstlocaties geregistreerd in PAN: twee locaties in of direct naast het centrum van Arnhem, één locatie in Schuytgraaf en een locatie met tijdelijke gronddepots (van elders aangevoerde grond). De gegevens in deze database zijn wel gebruikt om het archeologisch verwachtingsmodel te toetsen.

AHN-analyse

Voor het gemeentelijk grondgebied is een analyse van het Actueel Hoogtebestand Nederland (0,5 m grid) uitgevoerd en afgeleiden van dit raster-bestand. Het doel van deze analyse was om potentiele archeologische vindplaatsen te identificeren, denk hierbij aan celtic fields (prehistorische akkercomplexen), grafheuvels, omgrachtingen van kasteelterreinen en dergelijke.

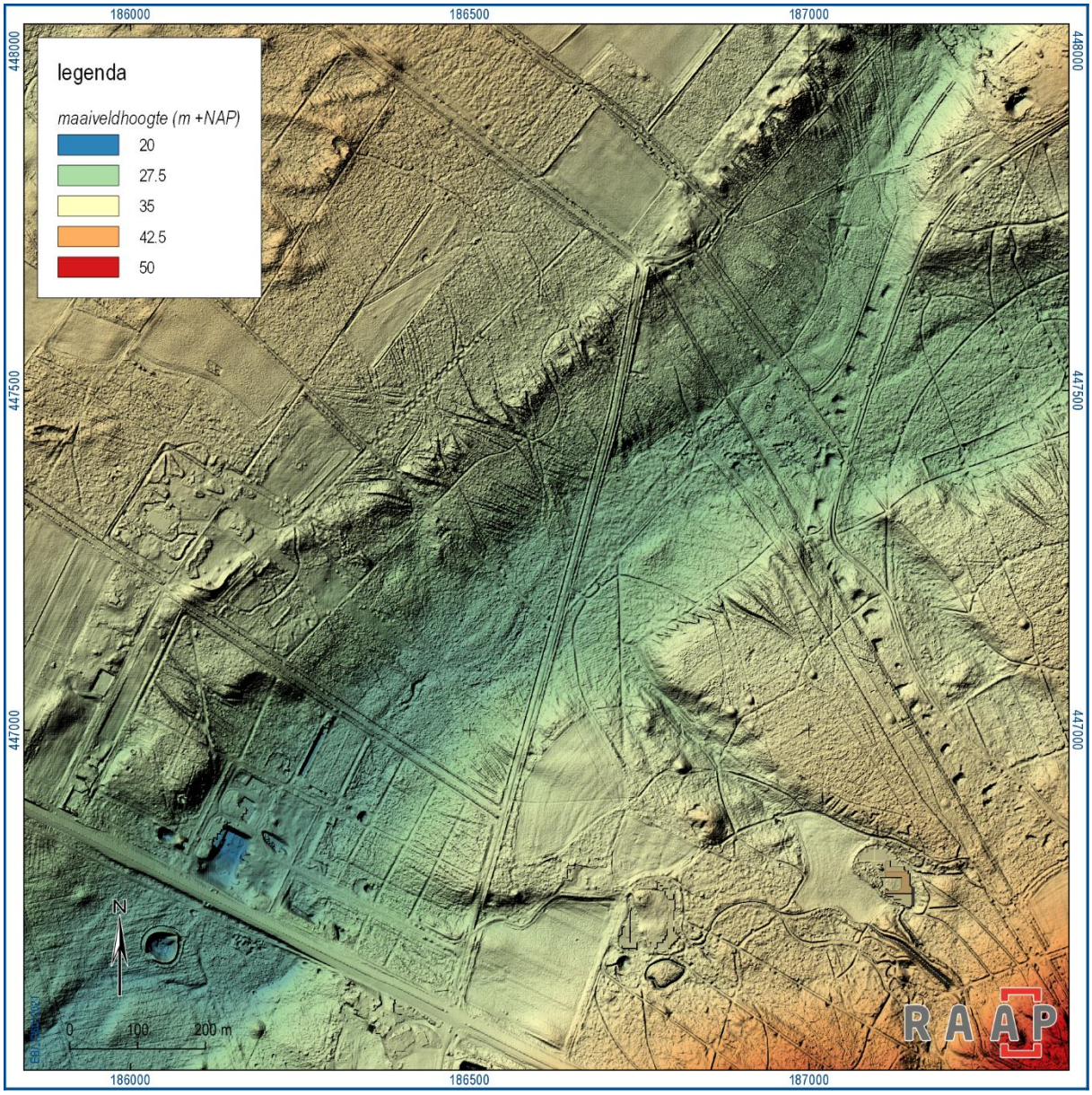
Op het AHN zijn meerdere gebieden geïdentificeerd waar sprake was van ruitvormige structuren die kunnen duiden op celtic fields (figuur 2). Hierbij dient enige slag om de arm te worden gehouden omdat

deze locaties nog niet in het veld getoetst zijn. De celtic fields waren bij nederzettingen liggende akkercomplexen die teruggaan tot de ijzertijd.

Figuur 2. Zones met ruitvormige structuren in Park Zijpendaal en Gulden Bodem, mogelijk te relateren aan een historisch gebruik als raatakkers (celtic fields).

Daarnaast zijn enkele locaties geïdentificeerd waar een cirkelvormige verhoging zichtbaar is en als zodanig verdacht zijn op de aanwezigheid van een grafheuvel. Deze locaties zijn als vindplaats op de kaart weergegeven.
Tot slot zijn in het bos bundels met karrensporen zichtbaar (figuur 3) die veelal uit de late middeleeuwen of het begin van de nieuwe tijd dateren. De aanwezigheid van deze karrensporen geeft aan dat het maaiveld reliëf de laatste eeuwen niet grootschalig is verstoord. De bundels karrensporen betreffen voornamelijk cultuurhistorische elementen en minder een archeologische relevantie.

Figuur 3. Karrensporen aan weerszijden van het droge dal ten noorden van de Amsterdamse weg op landgoederen Warnsborn, Vijverberg en Westerheide.

2.2.5 Historische dorpskernen, historische elementen en verspreide historische bebouwing

Historische bronnen geven informatie over plekken in het landschap waar in de afgelopen eeuwen gewoond en gewerkt werd. Vanuit die optiek is het vanzelfsprekend dat ook deze bronnen, zoals kaarten, gebruikt worden bij het opstellen van archeologische waarden- en verwachtingskaarten. Aan de hand van de kadastrale minuutplans en andere kaarten uit 19e en vroeg 20e eeuw zijn de vanuit archeologisch oogpunt relevante locaties in kaart gebracht. Het betreft:

- puntlocaties met bebouwing in 1832 (zoals weergegeven op de kadastrale minuut 1832);
- historische wegen (lijnen; zoals weergegeven op de kadastrale minuut 1832);
- watermolenlocaties (gebaseerd op kadastrale minuut 1832 en andere bronnen);

- de locatie van de Grift (met buffer; weergegeven als attentiegebied);
- (mogelijke) begraafplaatsen (op basis van kadastrale minuut 1832 en andere bronnen);
- watergerelateerde puntlocaties (zoals sluizen; op basis van kadastrale minuut 1832, serie rivierkaarten en topkaarten 19e/20e eeuw).

2.2.6 Watergerelateerde archeologie

Het doel van de inventarisatie naar watergerelateerde archeologie is om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen voor de waterbodems van de natuurlijke en gegraven, historische waterlopen binnen de gemeente Arnhem. Bij deze inventarisatie zijn de volgende stappen doorlopen:

– Inventarisatie van bekende archeologische waarden in en aan de waterlopen in Arnhem. Hierbij zijn ook bekende archeologische waarden ‘op land’ van belang omdat verwachtingen voor de waterbodem vaak samenhangen met fenomenen op land (e.g. brug in een route);

– Inventarisatie van cultuurhistorische elementen in en aan de waterlopen in Arnhem; hiervoor geldt hetzelfde als bij de bekende archeologische waarden;

– Inventarisatie van landschappelijke gegevens, die uitmaken welke gebruiksmogelijkheden het landschap aan de mens bood.

Op basis van de verzamelde informatie is een verwachting opgesteld voor archeologische resten in en aan de waterbodems in twee categorieën:

- Watergebieden met een archeologische relevantie
- Watergebieden waar geen archeologische relevantie geldt

Voor de watergebieden met een archeologische relevantie is aangegeven welk type vindplaatsen te verwachten zijn. Deze zijn onderverdeeld in vijf categorieën:

1. Archeologische resten gerelateerd aan scheepvaart (scheepswrakken of delen daarvan, scheepslading, inventaris en ballast);
2. Depositievondsten (afvaldumps en rituele offers);
3. Infrastructurele werken (aanlegsteigers, bruggen, dammen, havenwerken, beschoeiingen);
4. Menselijke activiteiten langs en in het water (visfuiken, wasplaatsen);
5. Archeologische resten in verspoelde context (zoals verspoelde resten bij zandwinning Rosandepolder die aan het castellum Meinerswijk en de Vicus Meginhardi worden gerelateerd);
6. Resten van bewoning (‘landarcheologie’).

Van de bestaande grotere klei-/zandputten wordt aangenomen dat de ondergrond tot onder het archeologisch relevante niveau verstoord is en daar geldt dan ook geen verwachting. Aan de watergangen die in de 20e (en recenter) gegraven zijn, is geen archeologische verwachting gekoppeld, maar geldt de onderliggende landschappelijke verwachting. Een uitzondering hierop vormen enkele watergangen in Schuytgraaf waar afvaldumps uit de Tweede Wereldoorlog te verwachten zijn en de watergangen in dezelfde wijk die direct naast een AMK-terrein zijn gelegen.

2.2.7 Tweede Wereldoorlog

De gegevens met betrekking tot (bekend en te verwachten) archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog, weergegeven op kaartbijlage 1 van RAAP-rapport 3386 (inventarisatiekaart; Oorlogssporen in de gemeente Arnhem; Kok & Wijnen, 2018) zijn omgezet naar globalere zones (buffers) en vervolgens als kaartlaag (attentiegebieden) weergegeven op de verwachtingskaart. Er is gekozen voor globalere zones om te voorkomen dat de gedetailleerde gegevens met betrekking tot vondstlocaties uit deze periode openbaar worden en daarmee een bron kunnen zijn voor metaaldetector-amateurs die op zoek zijn naar munitie uit de Tweede Wereldoorlog dan wel gevaar lopen bij het opsporen van archeologische resten uit deze periode. De inventarisatiekaart met oorlogssporen in Arnhem zelf blijft om deze redenen niet toegankelijk voor het publiek.

2.2.8 Archeologische onderzoeken

De gemeente Arnhem heeft een lijst met onderzoeksgebieden aangeleverd waarvan de locatie archeologisch gezien is vrijgegeven omdat sprake is van een definitieve opgraving of omdat sprake is van een onderzoek in het kader van een bestemmingsplan en in dat kader de locatie reeds is vrijgegeven. Deze vrijgegeven locaties zijn met een vlak (grijstint) op de kaart weergegeven. Ook de overige, niet-vrijgegeven onderzoeken zijn op de kaart weergegeven, maar dan met een blauwe stippelomlijning en hebben op deze manier een attenderende functie.

2.3 Actualiseren van de paleogeografische ondergrond

De actualisatie van de bestaande kaart en het onderliggende verwachtingsmodel betreft het bijwerken van het bestaande verwachtingsmodel aan de hand van vijf nieuwe gegevensbronnen:

1. De nieuwe paleogeografische kaart voor het rivierengebied;[1]
2. De archeologische verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied;[2]
3. De studie naar oeverwalcomplexen langs de (vroegere) Rijntakken;[3]
4. Actueel Hoogtebestand Nederland, versie 3 (0,5 m grid en afgeleide producten).
5. Een archeologisch bureauonderzoek dat voor het uiterwaardengebied van Meinerswijk is opgesteld (van Putten, 2018).

Voor de nieuwe kaart zijn de begrenzingen en kaartclassificaties van de verwachtingskaart uit 2009 integraal overgenomen, maar de eenheden en begrenzingen zijn wel gecontroleerd en zo nodig aangepast aan de hand van bovengenoemde bronnen.

De aanpassingen betreffen:

- Verfijning van het archeologisch verwachtingsmodel in Rijkerswoerd en omgeving. Op basis van de zanddieptekaart (Cohen e.a., 2009) is beter inzicht verkregen in de diepteligging van het pleistocene oppervlak en daarmee in de verwachting. De op de verwachtingskaart uit 2009 weergeven middelhoge verwachting is op een aantal locaties verhoogd naar een hoge verwachting en voor een grote zone verlaagd naar een lage verwachting;

[1] Cohen, K., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A.Geurts, 2012. Rhine-Meuse Delta Studies. Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography. Departement Fysische Geografie, Universiteit Utrecht.
[2] Cohen, K.M., S. Arnoldussen, G. Erkens, Y.T. van Popta & L.J. Taal, 2014. Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied. Deltares-rapport 1207078. Deltares i.s.m. Rijksuniversiteit Groningen & Universiteit Utrecht.
[3] Pierik 2017.

- Verfijning van de archeologische verwachting in het uiterwaardengebied van Meinerswijk op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (van Putten, 2018);
- Verlaging van de verwachting in Malburgen-Oost van middelhoog naar lage verwachting;
- Verfijning van het overgangsgebied van de erosiewaaier (aan voet van de stuwwal) naar het komgebied in Het Broek en Presikhaaf. Aan dit overgangsgebied is een middelhoge verwachting toegekend;
- Op de verwachtingskaart stond voor een groot deel van het stuwwalgebied en sandrvlakte ten noorden van de bebouwde kom van Arnhem een kans op grafheuvels (rand van beekdalen en op stuwwalplateaus) weergegeven. Deze arcering is komen te vervallen en in plaats daarvan is aan de erosierand aan de overgangszone van stuwwal naar het beekdal een hoge verwachting toegekend. Deze zone betreft het gebied rond Warnsborn, het zuidelijk deel van landgoed Schaarsbergen en het gebied ten noorden van Burgers Zoo en het Openluchtmuseum.

2.4 Inventarisatie van bodemverstoringen

De inventarisatie vond plaats aan de hand van de volgende bronnen:

- De op de kaarten uit 2009 (Boshoven e.a. 2009) weergegeven bodemverstoringen betroffen zones die als zodanig waren aangeduid op de beschikbare gedetailleerde bodemkaarten (Arnhem-Zuid) als ook op basis van het AHN (gehele gemeente). Deze bodemverstoringen zijn ongewijzigd op de nieuwe kaart overgenomen.
- De verstoringsbronnenkaart van de RCE (https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Verstoringsbronnenkaart); De hier vermelde bronnen zijn geraadpleegd.
- Het bestand ‘vergraven gronden’ van Alterra (met name de waarden delfstoffen, transportleidingen en verwerkingen uit de attribuuttabel);
- Bodemverstoringen die zijn geïdentificeerd aan de hand van het AHN3 (0,5 m grid) evenals verstoringen op perceelsniveau in de afgelopen 10 tot 20 jaar door het combineren van de gegevens van AHN1 (Arnhem-Noord: inwinjaar 1998; Arnhem-Zuid: inwinjaar 2003) en AHN3 (Arnhem-Noord: inwinjaar 2018; Arnhem Zuid: inwinjaar 2015;) middels een GIS-calculatie (AHN3 min AHN1);
- Met name in uiterwaard: zones waar veel klei gewonnen is ten behoeve van de baksteenindustrie zijn de huidige maaiveldhoogtes vergeleken met maaiveldhoogtes uit het verleden aan de hand van de volgende bronnen:
    - Historische topohoogtes[4]
    - Serie rivierkaarten van Rijkswaterstaat[5]
- Gegevens van ontgrondingsvergunningen in de provincie Gelderland. De daadwerkelijke uitvoering van deze ontgrondingen is vervolgens gecontroleerd aan de hand van luchtfoto’s en het AHN3;
- Gegevens met locaties van (voormalige) baggerdepots in de provincie Gelderland;

[4] https://geoservices.rijkswaterstaat.nl/apps/geoserver/tophoogte/ows
[5] https://www.rijkswaterstaat.nl/apps/geoservices/geodata/dmc/rivierkaart/geogegevens/

- Bodemsaneringen: de gemeente beschikt over een kaart met locaties waarvan bekend is dat er bodemverontreinigingen aanwezig zijn en waar bodemsaneringen hebben plaatsgevonden. De locaties waar bodemsaneringen zijn uitgevoerd en waarvan mag worden aangenomen dat de ondergrond is verstoord tot onder het archeologisch relevante niveau zijn overgenomen op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart.

3 Van verwachting naar beleid

3.1 De diverse categorieën op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart

3.1.1 Inleiding

De archeologische waarden- en verwachtingenkaart betreft een samengestelde kaart waarop de terreinen met archeologische waarden (bekende vindplaatsen) en (aantoonbare) archeologische verwachtingen zijn weergegeven. Deze beide categorieën bestaan uit meerdere subcategorieën: voor de archeologische waarden betreft dit verschillende type vindplaatsen dan wel vindplaatsen met een bepaalde status. De subcategorieën van de archeologische verwachtingenlaag betreffen een bepaalde trefkans (dichtheid) op het aantreffen van archeologische resten (variërend van zeer hoge trefkans (zeer hoge verwachting) tot lage trefkans (lage verwachting). Bij de attentiegebieden geldt een specifieke verwachting voor een bepaald type vindplaats of voor vindplaatsen uit een bepaalde periode.

3.1.2 Archeologische waarden

De kaartgroep met archeologische waarden is opgebouwd uit de volgende lagen:

- Archeologisch rijksmonumenten
- Unesco kernzone
- Gemeentelijk archeologisch monumenten
- AMK-terreinen
- Archeologische vondstlocaties
- (mogelijke) historische begraafplaatsen
- Archeologische vondstlocaties (punt)
- Historische bebouwing (punten)
- Watermolens
- Watergerelateerde locaties
- Historische wegen

3.1.3 Archeologische verwachtingen

Binnen de groep met archeologische verwachtingen zijn de volgende categorieën aanwezig:

- Zeer hoge verwachting
- Hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen/nieuwe tijd
- Hoge verwachting
- Middelhoge verwachting
- Lage verwachting
- Restgeul

3.1.4 Attentiegebieden

Bij de attentiegebieden geldt een specifieke verwachting. Het betreft:

- Attentiezone Limesweg
- Attentiezone celtic fields

- Attentiezone WOII-archeologie
- Attentiezone Grift

3.1.5 Bodemverstoringen

Op de kaart zijn de bodemverstoringen in drie klassen onderverdeeld:

- Terreinen waar sprake is van een pakket (recent) opgebrachte grond. Het archeologisch relevante niveau bevindt zich hier dieper dan gebruikelijk en het is onbekend of het archeologisch relevante niveau verstoord is geraakt door de ophogingen. Geplande bodemingrepen kunnen mogelijk (negatieve) invloed hebben op het archeologisch relevante niveau. Deze ophogingen zijn met een arcering op de kaart weergegeven.
- Ondiepe bodemverstoringen (en verstoringen waarvan de diepte niet bekend is) waarvan de verstoring (mogelijk/waarschijnlijk) niet reikt tot aan het archeologisch relevante niveau. Deze verstoringen zijn met een arcering op de kaart weergegeven.
- Bodemverstoringen waarvan is vastgesteld dat sprake is van een verstoringsdiepte die dieper reikt dan het archeologisch relevante niveau. De locaties met deze verstoringen zijn als grijs vlak op de kaart weergegeven.

3.1.6 Watergerelateerde verwachting

De watergebieden zijn opgedeeld in watergebieden met een archeologische relevantie en watergebieden zonder archeologische relevantie.

3.1.7 Archeologische onderzoeksgebieden

Onderzoeksgebieden zijn omlijnd op de waarden- en verwachtingenkaart weergegeven. De gebieden die archeologisch onderzocht zijn en zijn vrijgegeven staan met een grijs vlak op de kaart aangeduid.

3.2 Van waarden- en verwachtingenkaart naar beleidskaart

De archeologische waarden- verwachtingenkaart uit 2009 is, geactualiseerd en van extra kaartlagen voorzien (bodemverstoringen, uitbreiding van WOII-laag en uitbreiding van de laag met watergerelateerde archeologie). De locaties waarvan bekend is dat sprake is van de aanwezigheid van archeologische resten zijn ondergebracht in de laag met archeologische waarden, terwijl aan de verschillende archeolandschappelijke eenheden een archeologische verwachting is toegekend: hoog, middelhoog of laag. De verschillende waarden- en verwachtingszones hebben verschillende implicaties:

- Ter plaatse van de archeologische rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, de historische kern van Arnhem en overige terreinen met archeologische waarden is een (zeer) hoge dichtheid aan archeologische resten aanwezig.
- In zones met een hoge archeologische verwachting wordt de hoogste dichtheid aan archeologische vindplaatsen (m.n. nederzettingsterreinen) verwacht;
- In zones met een middelhoge archeologische verwachting worden archeologische vindplaatsen verwacht, maar in een lagere dichtheid dan in de zones met een hoge archeologische verwachting;

- In zones met een lage archeologische verwachting wordt de kans op het voorkomen van archeologische vindplaatsen klein geacht. Wel dient opgemerkt te worden dat de aanwezigheid van archeologische resten niet kan worden uitgesloten (de reeds bekende vindplaatsen in deze eenheden bewijzen dit);

Voor watergebieden is een zelfde indeling gemaakt met lage, middelhoge en hoge verwachting.

De gestapelde verwachtingenkaart, in combinatie met de locaties met archeologische waarden, vormen de basis voor de archeologische beleidskaart (kaartbijlage 3). Vanuit het gezichtspunt van het gemeentelijk beleid is een stapelkaart veel praktischer dan afzonderlijke kaarten, omdat een dergelijke kaart eenduidig vertaald kan worden naar een AMZ-advies ten behoeve van het bestemmingsplan/omgevingsplan. Voor het achterhalen van de oorsprong van een bepaalde verwachtingswaarde, en daarmee ook de implicaties of mogelijkheden voor het te volgen beleid, dienen de achterliggende GIS-tabellen geraadpleegd te worden.

3.3 Wetgeving en beleidsuitgangspunten

3.3.1 Inleiding

Een zorgvuldige omgang met archeologische erfgoed betekent dat archeologische waarden bijdragen aan de inrichting (en daarmee aan de kwaliteit) van de leefomgeving. Dat er iets bijzonders in de grond zit, kan op verschillende manieren in de architectuur, beplanting of ruimtelijke structuur terugkomen. Hier is een belangrijke taak weggelegd voor ontwerpers. Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten kunnen zich laten inspireren door archeologische waarden. De gemeente kan dat aansturen en stimuleren. Een zorgvuldige omgang met het archeologische erfgoed betekent niet dat er niets kan.

Uitgangspunten beleidskaart

De gemeenteraad dient bij de vaststelling van een bestemmingsplan bij de bestemming van gronden altijd rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten (archeologische waarden en verwachtingen). Deze bestemmingsplanverplichting brengt met zich mee dat de gemeente het kader moet stellen voor de archeologische monumentenzorg.

De bestaande archeologische beleidskaart (Maatregelenkaart; gemeente Arnhem, 2009) is in 2010 vastgesteld door de gemeenteraad. De bij dit rapport opgenomen archeologische waarden- en verwachtingenkaart (kaartbijlage 2) is voor de toepassing op beleidsmatig, gemeentelijk niveau ‘vertaald’ naar een beleidskaart (kaartbijlage 3).

Op de archeologische beleidskaart staat kort aangegeven wat het gewenste beleid is ten aanzien van de onderzoeksverplichting en betreft een beleidsmatige uitwerking van de geactualiseerde archeologische waarden- en verwachtingenkaart (kaartbijlage 2). De onderliggende gegevens, i.c. kaartbijlagen 1 en 2 en de daarbij horende gegevens(bestanden), zijn van een zodanig gedetailleerd schaalniveau dat de kaart direct van toepassing is voor gebruik op perceelsniveau (100-1.000 m²). De archeologische beleidskaart dient als afwegingsinstrument (onderlegger) bij processen in de ruimtelijke ordening. De beleidskaart kan juridisch-planologisch worden verankerd bij het opstellen van (nieuwe) bestemmingsplankaarten en beheersverordeningen conform de Wro en na inwerkingtreding van de Omgevingswet bij het omgevingsplan.

In onderstaande paragrafen wordt eerst ingegaan op de relevante wetgeving om vervolgens nader in te zoomen op de diverse archeologische beleidscategorieën met onderbouwing van de vrijstellingsgrenzen.

3.3.2 Erfgoedwet, Besluit Erfgoedwet Archeologie, Omgevingswet

Op 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden. Deze verving de Monumentenwet 1988 waarin archeologie sinds 1 juli 2007 middels de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) was geregeld. De Erfgoedwet regelt het behoud en beheer van Nederlands erfgoed via één integrale wet. Naast aanwijzing van archeologische en gebouwde monumenten regelt de Erfgoedwet een groot aantal andere zaken zoals collectiebeheer van staats cultuurgoed, de aanwijzing van (internationaal) cultuurgoed (UNESCO-verdrag) en verzamelingen en teruggave van buitenlandse cultuurgoederen op basis van internationale verdragen. De afzonderlijke wetten die dit voorheen mogelijk maakten zijn vervallen.

In hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet zijn achtereenvolgens vastgelegd:

- algemene opgravingsverbod (artikel 5.1),
- certificering van archeologisch onderzoek (artikel 5.2 t/m artikel 5.6),
- vondsteigendom (artikel 5.7),
- depotfunctie (artikel 5.8 en 5.9),
- meldingsplicht archeologische toevalsvondst en waarneming (artikel 5.10 en 5.11) en informatiebeheer (artikel 5.12 en 5.13)

Nadere regels rond het opgravingsverbod en de certificering zijn uitgewerkt in het Besluit Erfgoedwet archeologie (BEa, eveneens per 1 juli 2016).

Figuur 4. Scheiding tussen de Erfgoedwet en de Omgevingswet voor wat betreft bepalingen (bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort)..

Archeologie en de Omgevingswet

Voor de archeologische monumentenzorg is naast de Erfgoedwet de Omgevingswet (Ow) van belang. De scheiding laat zich het best als volgt typeren (zie ook figuur 4):

- De duiding van cultureel erfgoed en zorg voor cultuurgoederen in overheidsbezit staat in de Erfgoedwet.
- De omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving is geregeld in de Omgevingswet.

De Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. Delen uit Monumentenwet 1988 gaan op die datum op in de Omgevingswet. Tot die tijd blijven door overgangsrecht (geregeld in artikel 9.1 van de Erfgoedwet) de relevante bepalingen rechtskracht houden.

Om de Omgevingswet uit te kunnen voeren krijgen gemeentelijke overheden de beschikking over een aantal instrumenten (waarbij de eerste drie instrumenten het meest relevant zijn voor het thema archeologie):

1. Omgevingsvisie – hierin worden de gemeentelijke lange termijn doelen en ambities vastgelegd voor de fysieke leefomgeving. Er wordt een omgevingsvisie voor het gehele gemeentelijke grondgebied vastgesteld. De omgevingsvisie is verplicht.
2. Omgevingsplan – bevat alle regels over de fysieke leefomgeving binnen de gemeente. Er wordt per gemeente een omgevingsplan vastgesteld. Het omgevingsplan is verplicht.
3. Omgevingsvergunning – Vergunningstelsel voor het uitvoeren van een of meerder activiteiten. Op basis van het omgevingsplan kan het voor een initiatiefnemer noodzakelijk zijn een omgevingsvergunning aan te vragen. Aan dit stelsel is toezicht en handhaving gekoppeld.
4. Programma – een flexibel instrument dat ingezet kan worden om bepaalde doelstellingen gefaseerd te realiseren. Niet verplicht.
5. Projectprocedure (projectbesluit) – Hiermee kunnen grootschalige projecten mogelijk worden gemaakt.

Archeologie maakt in de wet onderdeel uit van cultureel erfgoed binnen de fysieke leefomgeving (Omgevingswet artikel 1.2 lid 2i). Bij de uitoefening van bestuurlijke taken en bevoegdheden houden overheden (gemeente, provincie, Rijk of een waterschap) rekening met de samenhang van de relevante onderdelen en aspecten van de fysieke leefomgeving (artikel 2.1. lid 2). Het behoud van cultureel erfgoed en werelderfgoed kan daarbij van toepassing zijn (artikel 2.1. lid 3). In omgevingsverordeningen (artikel 2.27) en omgevingsplannen en projectbesluiten (artikel 2.28) legt het Rijk verplichte instructieregels op voor het behoud van cultureel erfgoed en werelderfgoed. Daar moet dus rekening mee gehouden worden.

De nadere uitwerking van de wet gaat via vier AMvB's:

1. Omgevingsbesluit (invoeringsbesluit Omgevingswet),
2. Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl),
3. Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en
4. Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

In de Omgevingswet wordt gesproken van activiteiten, handelingen die uitgevoerd worden om iets te realiseren. De grondslagen voor de activiteiten die cultureel erfgoed (artikel 4.3 lid 1h) of werelderfgoed (artikel 4.3. lid 1i) betreffen zijn in de Omgevingswet opgenomen. In de eerste plaats

wordt behoud van het erfgoed nagestreefd. Vernieling en beschadiging moet worden voorkomen (art. 4.28 en art. 4.29). De activiteit rijksmonumentenactiviteit is nader uitgewerkt in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal: hoofdstuk 13, art. 13.1 t/m 13.13). Evenals in de huidige Wabo is het verboden te handelen in strijd met een voorschrift van een omgevingsvergunning. In de Omgevingswet is dit een omgevingsplanactiviteit gericht op archeologische monumenten (art. 5.5 lid 1).

Voor de gemeentelijke archeologische monumentenzorg zoals we die in de ruimtelijke ordening (Wro) en het omgevingsvergunningstelsel (Wabo) geborgd is, is vanaf inwerking treden van de Omgevingswet opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Paragraaf 5.1.5.5. behandelt cultureel- en werelderfgoed. Artikel 5.130 (behoud cultureel erfgoed) bevat alle relevante onderdelen om archeologisch erfgoed adequaat te borgen, zoals artikel 38a van Monumentwet 1988 en artikel 3.1.6 lid 5a Besluit ruimtelijke ordening/Bro dat nu nog doen. In het nieuwe artikel wordt gesteld dat in het omgevingsplan in het belang van cultureel erfgoed rekening wordt gehouden met bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten. Hiertoe dienen vervolgens regels voor opgesteld te worden. Nieuw is dat nu gesproken wordt van bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten en niet meer – zoals nu nog het geval is – van aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten.

Artikel 41a van de Monumentenwet 1988 komt ook terug in artikel 5.130 (lid 4) Besluit kwaliteit leefomgeving. Sinds 2007 geldt een grens van 100 m^2 voor kruimelgevallen bij aanvragen omgevingsvergunning voor bouwen, aanleggen/werken geen bouwwerken zijnde of werkzaamheden. De gemeenteraad kan hiervan (beredeneerd) afwijken (striktere begrenzing vaststellen maar ook ruimere). Dat heeft gemeente Arnhem in 2010 ook gedaan; vooral ook omdat een zeer strikte vrijstellingsgrens c.q. onderzoeksverplichting voor het hele gemeentelijke grondgebied in de praktijk onwerkbaar is. In de Omgevingswet verandert dit niet en kan het vrijstellingenbeleid zoals eerder in Arnhem is vastgesteld als basis worden genomen bij huidige actualisatie van het archeologiebeleid.

Voor delen van de gemeente is bekend dat sprake is van de aanwezigheid van archeologische resten in de ondergrond en ondergebracht in de categorieën *archeologische waarden (o.a. archeologische monumenten, vindplaatsen en WOII-gerelateerde locaties)*, terwijl voor andere delen van de gemeente sprake is van aantoonbaar te verwachten archeologische resten: de *archeologische verwachtingsgebieden*. Immers op basis van de landschappelijke ligging en de correlatie tussen deze landschappelijke ligging en dichtheid aan archeologische vindplaatsen is een verdeling gemaakt in hoge, middelhoge of lage verwachting. Deze zones met aanwezige archeologie zijn ondergebracht in de beleidscategorie archeologische waardegebieden en de aantoonbare te verwachten archeologie zijn ondergebracht in de categorie archeologische verwachtingsgebieden. De categorieën worden in paragraaf 3.4 toegelicht.

3.4 De archeologische beleidscategorieën

Uit de archeologische verwachtingskaart blijkt dat de gemeente Arnhem uit verschillende zones en terreinen bestaat met elk hun eigen archeologische waarden en verwachtingskansen. Dit heeft ook gevolgen voor het archeologisch beleid, specifiek de vrijstellingsgrenzen die er gelden: ter hoogte van bijvoorbeeld een terrein met een vastgestelde archeologische waarde geldt een andere vrijstellingsgrens dan in een gebied met een lage archeologische verwachtingskans. De archeologische beleidskaart toont dit gedifferentieerde beeld en schrijft per zone of terrein voor wat voor archeologische maatregelen er genomen moeten worden (‘beleidsvoorschriften’).

Op de beleidskaart wordt een onderscheid gemaakt in archeologische waardegebieden, archeologische verwachtingsgebieden en overige gebieden.

3.4.1 Archeologische waardegebieden

Dit zijn terreinen met vastgestelde archeologische resten van zeer hoge waarde die vanuit nationaal en gemeentelijk oogpunt behouden dienen te blijven en ingevolge de Erfgoedwet of gemeentelijke erfgoedverordening. Daarnaast bevat deze categorie ook de gebieden met archeologische waarden waarop geen specifieke bescherming rust. De diverse subcategorieën binnen deze waardegebieden zijn:

- Archeologisch waardevol gebied: rijksbeschermd. Dit zijn de gebieden die als archeologisch rijksmonument geregistreerd staan. **Beleid**: Bodemingrepen zonder omgevingsvergunning zijn verboden. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen beslist over een dergelijke vergunningaanvraag.
- Archeologisch waardevol gebied: rijksbeschermd (Unesco). Dit zijn de gebieden die vallen binnen een bestaand archeologisch rijksmonument en onder Unesco als kernzone zijn aangeduid van een vindplaats van internationaal belang betreffen. **Beleid**: Bodemingrepen zonder omgevingsvergunning zijn verboden. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen beslist over een dergelijke vergunningaanvraag, maar uitgangspunt is het in stand houden werelderfgoed.
- Archeologisch waardevol gebied: gemeentelijk beschermd. Dit zijn gemeentelijke monumenten, gebieden die beschermd zijn via de gemeentelijke erfgoedverordening. **Beleid**: Bodemingrepen zonder omgevingsvergunning zijn niet toegestaan.
- Archeologisch waardevol gebied: begraafplaatsen. Dit zijn historische begraafplaatsen binnen de gemeente Arnhem. Binnen deze gebieden zijn menselijke resten aanwezig dan wel op basis van het historische gebruik te verwachten. Vanwege de (potentiële) aanwezigheid van menselijke resten is zorgvuldige omgang noodzakelijk. **Beleid**: Bodemingrepen zonder omgevingsvergunning zijn niet toegestaan.
- Archeologisch waardevol gebied (overig). De bekende vindplaatsen zoals weergegeven op de Archeologische Monumentenkaart, maar ook bufferzones rond grafheuvels, het grafveld aan de Hooiweg, de celtic fields en de historische kern van Arnhem (inclusief vestingwerken). Binnen deze gebieden zijn archeologische resten aanwezig. **Beleid**: Onderzoek is noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 30 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.

3.4.2 Archeologische verwachtingsgebieden

In gebieden met een hoge archeologische verwachting In gebieden met een hoge archeologische verwachting is de kans op het aantreffen van archeologische resten relatief groot (hoge dichtheid aan verwachte archeologische vindplaatsen). Naast de gebieden die op basis van de ondergrond een hoge verwachting hebben, bevatten deze categorie ook de zone van de Limesweg, de zones met specifieke WOII-verwachting, (water)molenlocaties (met buffer), vondstlocaties (met buffer), historische bebouwing (met buffer), evenals de Griftzone evenals de watergebieden met een hoge verwachting. **Beleid**: Als ondergrens voor archeologisch onderzoek geldt een oppervlakte van 200 m² én een diepte van 0,4 m -mv.

Gebieden met een middelhoge archeologische verwachting betreffen de gebieden met een middelhoge verwachting (op basis van de ondergrond) en watergebieden met een middelhoge verwachting. De kans op het aantreffen van archeologische resten in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting wordt minder groot geacht als in zones met een hoge verwachting omdat de dichtheid aan verwachte vindplaatsen minder groot is dan bij de hoge verwachtingszones. Derhalve is een minder streng vrijstellingsbeleid gerechtvaardigd.
Beleid: Voor zones met een middelhoge verwachting geldt een ondergrens van 500 m² *én* een diepte van 0,4 m –mv voor archeologisch onderzoek.

In gebieden met een lage archeologische verwachting geldt een lage dichtheid aan archeologische resten aangezien de landschappelijke ligging (lage, natte context) niet of nauwelijks geschikt was voor bewoning. Ook de watergebieden met een lage verwachting vallen binnen deze categorie. De dichtheid aan archeologische vindplaatsen is laag, maar is zeker niet uit te sluiten.
Beleid: Als ondergrens voor archeologisch onderzoek geldt een oppervlakte van 5.000 m² *én* een diepte van 0,4 m -mv.

Reeds onderzochte of verstoorde gebieden: Het betreft terreinen die tot onder het archeologisch relevante niveau verstoord zijn en terreinen die op basis van archeologisch onderzoek zijn vrijgegeven.
Beleid: Gebieden die in deze categorie liggen zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek.

Gebieden met een specifieke archeologische verwachting: Voor deze gebieden geldt dat de omvang en diepte van de geplande ingrepen sterk bepalend zijn of archeologisch onderzoek zinvol is en zo ja welke onderzoeksmethode(s) gebruikt kunnen worden. **Beleid:** Bij geplande ingrepen in deze gebieden zal de archeologisch deskundige van de gemeente besluiten over de noodzaak en strategie van archeologisch onderzoek.

3.4.3 Overige gebieden

Bij opgehoogde terreinen is het archeologisch relevante niveau recent afgedekt en kunnen diepere ingrepen worden uitgevoerd zonder dat deze negatieve effecten hebben op het archeologisch relevante niveau. **Beleid:** Het (vrijstellingen)beleid van de onderliggende beleidscategorie geldt. wat betreft de onderzoeksstrategie: In overleg met de archeologisch deskundige van de gemeente rekening houden met aanwezige ophogingspakket.

Voor vergraven en afgegraven terreinen geldt dat er een bepaalde mate van verstoring van het bodemprofiel aanwezig is en dat geplande ingrepen niet persé hoeven te leiden tot verstoring van het archeologisch relevante niveau. Ook is niet uitgesloten dat het archeologische niveau lokaal al verstoord is. **Beleid:** Het (vrijstellingen)beleid van de onderliggende beleidscategorie geldt. Wat betreft de onderzoeksstrategie in overleg met de archeologisch deskundige van de gemeente rekening houden met aanwezige/verwachte bodemverstoringen.

Legenda-eenheid	toelichting	Beleid
Archeologisch waardevolle gebieden: - Rijksbeschermd - Rijksbeschermd (Unesco) - Gemeentelijk beschermd	- Rijksmonumenten - Unesco-kernzone - gemeentelijke archeologisch monument	Geen bodemingrepen zonder Monumentenvergunning toegestaan. Bij Rijksmonumenten en Unesco-terreinen beslist de minister van OC&W
Archeologisch waardevolle gebieden: - Begraafplaatsen	Historische begraafplaatsen	Geen bodemingrepen zonder omgevingsvergunning toegestaan.
Archeologisch waardevolle gebieden: - Overig	- AMK-terreinen - Grafveld Hooiweg - Celtic fields - Historische kern van Arnhem (met vestingwerken) - Grafheuvels: buffer van 50 m	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 30 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
Hoge verwachting	- Watermolenlocaties (met buffer) - Vondstlocaties (met buffer) - Griftzone - Historische bebouwing - Gebieden met hoge verwachting op basis van ondergrond - Watergebieden met hoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 200 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
Middelhoge verwachting	- Gebieden met middelhoge verwachting op basis van ondergrond - Watergebieden met middelhoge verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 500 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
Lage verwachting	- Gebieden met lage verwachting op basis van ondergrond - Watergebieden met lage verwachting	Onderzoek noodzakelijk als het oppervlak van het te verstoren gebied meer dan 5.000 m² bedraagt en de diepte meer dan 40 cm.
Reeds onderzocht of verstoord		Geen onderzoek noodzakelijk
opgehoogd terrein		Vrijstellingen van onderliggende beleidszone gelden. Bij strategie onderzoek rekening houden met aanwezige ophogingspakket.
vergraven/afgegraven		Vrijstellingen van onderliggende beleidszone gelden. Bij strategie onderzoek rekening houden met aanwezige (mogelijke) bodemverstoringen.

Tabel 1. Overzicht van het beleid (met bijbehorende vrijstellingsgrenzen) per legenda-eenheid.

3.5 Wijzigingen ten opzichte van de maatregelenkaart uit 2010

De belangrijkste wijziging bij huidige beleidskaarten opzichte van de maatregelenkaart uit 2010 is de verruiming van de vrijstellingsgrens van de lage verwachtingsgebieden van 2.000 naar 5.000 m^2. Uit diverse onderzoeken die uitgevoerd zijn in de lage verwachtingsgebieden bleek de archeologische relevantie nihil te zijn. Dit was vooral het geval bij de kleinere onderzoeksgebieden. Ook in de grotere regio is zo'n trend aanwezig. Bovendien geldt bij de meeste buurgemeenten voor de lage verwachtingsgebieden veelal al een ruimere vrijstellingsgrens van 5000 m^2. Dit heeft er toe geleid dat besloten is in Arnhem de vrijstellingsgrens voor lage verwachtingsgebieden eveneens te verhogen naar 5000 m^2. Bovendien staan op de huidige waarden- en verwachtingenkaart meer archeologisch relevante locaties die zijn gelokaliseerd aan de hand van historische bronnen. De verwachting is dan ook dat de term 'gebieden met een lage verwachting' op de huidige kaart een nog duidelijker lage verwachting hebben.

Literatuur

Bade, T. & G. Smid, 2008. Eigen haard is goud waard: over de economische baten van culuurhistorisch erfgoed. Projectbureau Belvedere/Triple E productions, Utrecht/Arnhem.

Boshoven, E.H., A. Buesink, N.J. Krekelbergh & L.A. Tebbens, 2009. Archeologische verwachtingskaart Arnhem-Noord. BAAC-rapport 05.0357.

Boshoven, E.H., M.P. Hijma, R.J.F. Keijzer, D.M. Kwakkel, R.G. van Mousch, L.A. Tebbens, 2009. Archeologische verwachtingskaart Arnhem-Zuid. BAAC-rapport 04.274.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A. Geurts, 2012. Rhine-Meuse Delta Studies. Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography. Departement Fysische Geografie, Universiteit Utrecht.

Cohen, K.M., S. Arnoldussen, G. Erkens, Y.T. van Popta & L.J. Taal, 2014. Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied. Deltares-rapport 1207078. Deltares i.s.m. Rijksuniversiteit Groningen & Universiteit Utrecht.

Defilet, M. & J. Verhagen, 2009. Bijstelling archeologische vrijstellingsgrenzen en maatregelenkaart; Toelichting op de erfgoedverordening – archeologie. Archeologisch Rapport Arnhem 27. Gemeente Arnhem.

Genabeek, R.J.M. van, 2002. Arnhem Binnenstad; archeologische verwachtingskaart. BAAC-rapport 02.035. BAAC, 's-Hertogenbosch.

Kok, R.S. & J.A.T. Wijnen, 2018. Oorlogssporen in de gemeente Arnhem; een thematische archeologische verwachtingskaart voor sporen van oorlog en defensie. RAAP-rapport 3386. Weesp.

Pierik, H.J., 2017. Geomorphological reconstructions of the natural levee landscape in the first millennium AD of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands. DANS.

Putten, M. van e.a., 2018. Arnhem Plangebied Stadsblokken-Meinerswijk. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC rapport V-17.0243. BAAC, Den Bosch.

ROB, 1998. Het handboek van ROB-specificaties juni 1988. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Verhagen, J. G. M., 2022. Tussen de Dam van Drusus en de Zuilen van Hercules: Romeinse waterwerken in de Rijn-Maasdelta. Vrije Universiteit Amsterdam. Fagus.

Overzicht van figuren, bijlagen en kaartbijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding van het grondgebied van gemeente Arnhem. 5
Figuur 2. Zones met ruitvormige structuren in Park Zijpendaal en Gulden Bodem, mogelijk te relateren aan een historisch gebruik als raatakkers (celtic fields). 9
Figuur 3. Karrensporen aan weerszijden van het droge dal ten noorden van de Amsterdamse weg op landgoederen Warnsborn, Vijverberg en Westerheide. 10
Figuur 4. Scheiding tussen de Erfgoedwet en de Omgevingswet voor wat betreft bepalingen (bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort).. 18

Tabellen:

Tabel 1. Overzicht van het beleid (met bijbehorende vrijstellingsgrenzen) per legenda-eenheid. 23

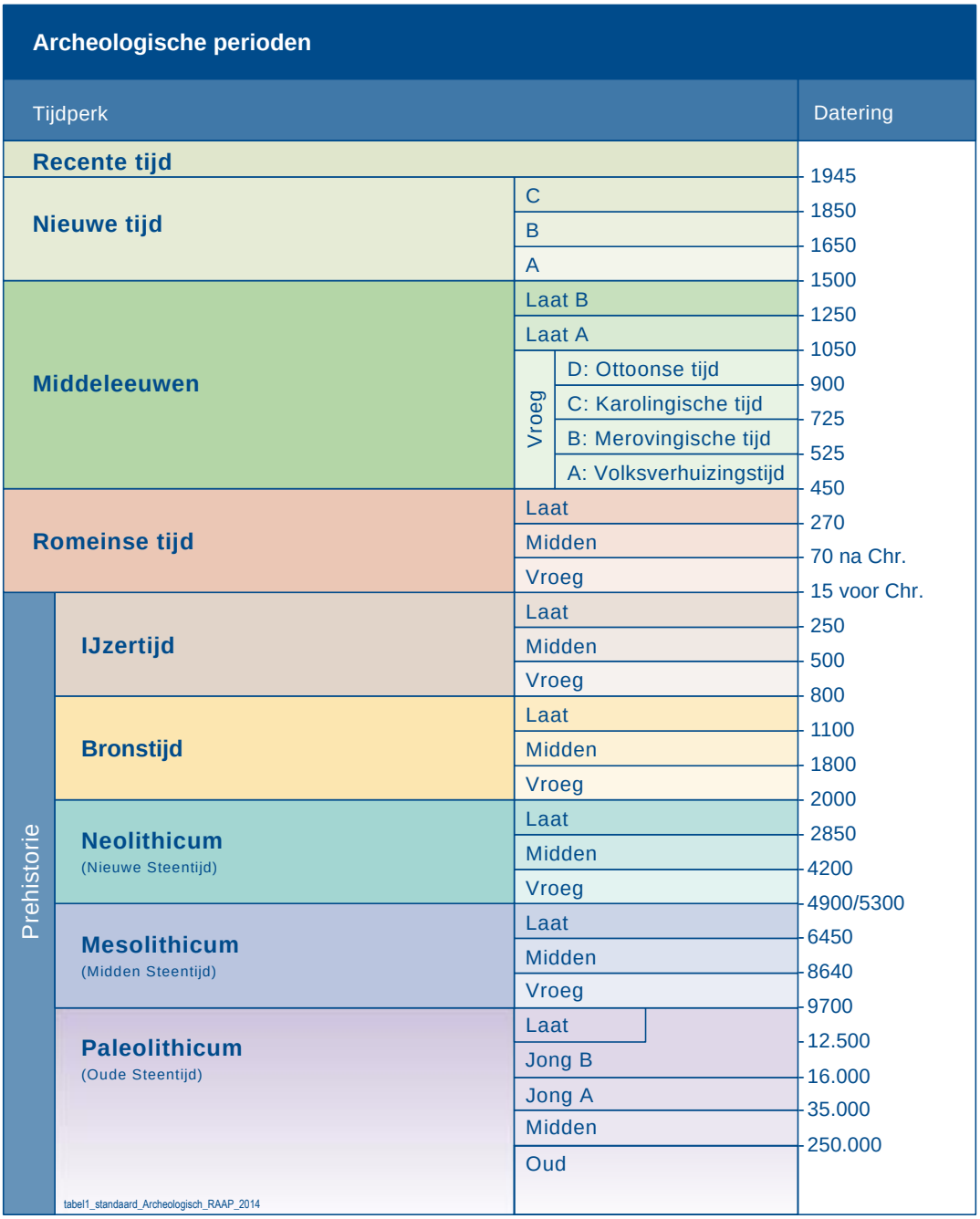
Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Catalogus

Kaartbijlagen:

Kaartbijlage 1. Aardkundige kaart met archeologische basisinformatie
Kaartbijlage 2. Archeologische waarden- en verwachtingenkaart
Kaartbijlage 3. Archeologische beleidskaart

Bijlage 1. Tijdschaal

Bijlage 2. Catalogus

ArcheoRijksmonumenten

object_num	rmon_nr	juridische	rmon_aard	herkomst	kwaliteit_	dat_geldig	dat_regist	RCE	complex	DAT_begin	DAT_eind	Oppervlak	x (centroid)	y (centroid)
45122	45122	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	13-03-09	30-05-67	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/45122	grafheuvel	NEO	BRONS	1689	185887	445736
47511	47511	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	13-03-09	29-06-90	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/47511	kasteel	MEL	MEL	18911	189015	443326
45126	45126	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	13-03-09	02-12-83	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/45126	militaire nederzetti	ROM	ROM	52288	188402	442668
45121	45121	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	06-03-19	30-05-67	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/45121	grafheuvels	NEO	BRONS	10707	187064	447034
45125	45125	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	13-03-09	02-12-83	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/45125	klooster	MELB	NTA	4808	187814	444698
45124	45124	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	13-03-09	02-12-83	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/45124	grafheuvel	NEO	BRONS	981	186922	446256
1008575	515769	rijksmonument	archeologisch	divers	besluit	01-10-19	31-08-01	https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/515769	nederzetting	MESO	NEOM	19285	186797	440775

UnescoKernzone

id	Omschrijvi	bron	x	y
1	Unesco Limes kernzone	gemeente Arnhem	188415	442680

GemArcheoMonument

Monumentnr	Complex	Begin_peri	Eind_perio	begin_pe_2	eind_per_1	oppervlak
	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	LME	LME	21862
	militaire nederzetting	Romeinse tijd	Romeinse tijd	ROM	ROM	23391

AmkTerreinen

Monumentnr	Waarde	Monument_1	Complex_id	Complex	Begin_peri	Eind_perio	begin_pe_2	eind_per_1	oppervlak	x	y
3852	Terrein van hoge archeologische waarde	3852	8146	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	LME	LME	21862	192073	445421
3853	Terrein van hoge archeologische waarde	3853	4761	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	LME	LME	7467	193256	444430
3922	Terrein van hoge archeologische waarde	3922	4841	Infrastructuur, onbepaald	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	NT	NT	522	183841	447111
3926	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	3926	4844	Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC	NEO	BRONS	1942	187610	447260
3927	Terrein van archeologische waarde	3927	4845	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	XME	LME	142089	189185	439003
11590	Terrein van hoge archeologische waarde	11590	13496	Nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	ROM	ROM	14565	185887	441879
11593	Terrein van hoge archeologische waarde	11593	13500	Nederzetting, onbepaald	IJzertijd midden: 500 - 250 vC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	IJZ	LME	48799	186437	439896
11594	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	11594	13501	Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC	NEO	BRONS	289517	185835	446652
12473	Terrein van archeologische waarde	12473	14404	Huisplaats, onverhoogd	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	LME	NT	17659	186285	440854
12474	Terrein van archeologische waarde	12474	14559	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	LME	LME	6507	186328	441566
12475	Terrein van hoge archeologische waarde	12475	14560	Nederzetting, onbepaald	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	IJZ	ROM	11029	185473	441312
12476	Terrein van hoge archeologische waarde	12476	14561	Nederzetting, onbepaald	IJzertijd: 800 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	IJZ	ROM	22303	186325	439746
12477	Terrein van hoge archeologische waarde	12477	14562	Nederzetting, onbepaald	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	IJZ	XME	23772	186210	439889
12478	Terrein van hoge archeologische waarde	12478	14563	Graf, onbepaald	IJzertijd: 800 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	IJZ	ROM	14651	186612	439789
13288	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	13288	15122	Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC	NEO	BRONS	1942	184300	446100
13292	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	13292	15127	Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC	NEO	IJZ	1942	186710	446590
15351	Terrein van archeologische waarde	15351	3003	Huisplaats, onverhoogd	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	NT	NT	1942	190590	439530
16243	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	16243	2340	Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC	NEO	BRONS	363886	187091	446977
3923	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	3923	4842	Nederzetting, onbepaald	IJzertijd: 800 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	IJZ	ROM	47982	185447	441236

vondstlocaties

id	zaakidenti	type_label	beginperio	beginper_1	eindperiod	eindperi_1	omschrijvi	2023_nieuw	x	y	admin
1	2002176100	versterking onbepaald	Vroege Middeleeuwen B	MEVB	Vroege Middeleeuwen C	MEVC		kaart 2009	188400	442700	
2	2002176100	versterking onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	188400	442700	
3	2002176100	versterking onbepaald	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	188400	442700	
4	2013670100	complextype niet te bepalen	IJzertijd	IJZ	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	186810	439850	
5	2027805100	kampement	Vroeg Neolithicum	NEOV	Laat Neolithicum	NEOL		kaart 2009	186760	440775	
6	2027862100	Nietopgehoogde, individuele huisplaats	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	189800	442700	
7	2028153100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Mesolithicum	MESO	Vroege Middeleeuwen	MEV		nieuw op kaart 2023	188300	443800	
8	2028153100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Middeleeuwen	ME		kaart 2009	188390	443860	
9	2028153100	complextype niet te bepalen	Neolithicum	NEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	188390	443860	
10	2028153100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	188500	443900	
11	2030526100	complextype niet te bepalen	Neolithicum	NEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	192100	446800	
12	2040854100	grafveld	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	186300	439750	
13	2040854100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	186300	439750	
14	2040854100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	186300	439750	
15	2050225100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Bronstijd	BRONSL	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	186150	439895	
16	2059988100	Nietopgehoogde, individuele huisplaats	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186320	440850	
17	2064182100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186320	440850	
18	2070395100	complextype niet te bepalen	IJzertijd	IJZ	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	188138	443770	
19	2074461100	huisterp / huiswierde	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	186300	440825	
20	2096631100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	188918	440972	
21	2126341100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Romeinse Tijd	ROM	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	192366	441402	
22	2136872100	Begraving, onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	186535	439664	
23	2136872100	Begraving, onbepaald	Laat Romeinse Tijd	ROML	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	186544	439613	
24	2136872100	Begraving, onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Vroeg Romeinse Tijd	ROMV		kaart 2009	186544	439613	
25	2136872100	Begraving, onbepaald	Vroege Middeleeuwen A	MEVA	Vroege Middeleeuwen A	MEVA		kaart 2009	186544	439613	
26	2136872100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186544	439613	
27	2136872100	complextype niet te bepalen	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	186544	439613	
28	2162873100	complextype niet te bepalen	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	190311	444208	
29	2177486100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	186230	439880	
30	2177486100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroeg Romeinse Tijd A	ROMVA	Vroege Middeleeuwen D	MEVD		kaart 2009	186230	439880	
31	2182264100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Mesolithicum	MESO	Bronstijd	BRONS		nieuw op kaart 2023	186905	440750	
32	2196942100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	187274	439615	
33	2196942100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Late Middeleeuwen	MEL		nieuw op kaart 2023	187255	439610	
34	2196942100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	187267	439620	
35	2251308100	complextype niet te bepalen	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	189684	446029	
36	2258615100	complextype niet te bepalen	Nieuwe Tijd	NT	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	189754	446127	
37	2277789100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190517	443722	
38	2277853100	complextype niet te bepalen	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		nieuw op kaart 2023	189720	446085	
39	2277853100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	189720	446085	
40	2315639100	versterking onbepaald	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Restanten van het omgrachte Dullert Spijker, een complex van voorraadschuren en bijgebouwen waar landbouwproducten opgeslagen werden.	nieuw op kaart 2023	191859	443993	
41	2329060100	complextype niet te bepalen	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		nieuw op kaart 2023	190000	444600	
42	2329060100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190000	444600	
43	2329474100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	188368	443851	
44	2344256100	Nietopgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter	Midden Mesolithicum	MESOM	Tweede Wereldoorlog	WO2	De oudste vondsten dateren uit het meso- en neolithicum. Het gaat om exploratie/penetratie van het onderzoeksgebied. Vanaf de late bronstijd/vroege ijzertijd en in de late ijzertijd/Romeinse tijd ontstaan er nederzettingen. Uit de vroege/volle middeleeuw	nieuw op kaart 2023	188213	443824	
45	2363859100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Late Middeleeuwen	MEL	Achtererven zonder hoofdstructuren	nieuw op kaart 2023	188924	441021	
46	2390994100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Late Middeleeuwen A	MELA	achtererven zonder hoofdstructuren	nieuw op kaart 2023	188950	441047	
47	2396250100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen A	MELA	achtererven zonder hoofdbebouwing	nieuw op kaart 2023	188879	440965	
48	2404844100	versterking onbepaald	Tweede Wereldoorlog	WO2	Tweede Wereldoorlog	WO2	drie (FLAK) geschutten met schuilnissen eromheen.	nieuw op kaart 2023	190792	442905	
49	2404844100	complextype niet te bepalen	Tweede Wereldoorlog	WO2	Tweede Wereldoorlog	WO2	bomkraters uit de tweede wereldoorlog.	nieuw op kaart 2023	190792	442905	
50	2404844100	brug	Tweede Wereldoorlog	WO2	Tweede Wereldoorlog	WO2	resten van de Baileybrug	nieuw op kaart 2023	190792	442905	
51	2404844100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB	sporen en vondsten uit de late middeleeuwen B	nieuw op kaart 2023	190792	442905	
52	2404844100	Industrie & nijverheid, onbepaald	Nieuwe Tijd	NT	Nieuwe Tijd	NT	baksteen fabrieksterrein	nieuw op kaart 2023	190792	442905	
53	2404982100	stelling / linie	Nieuwe Tijd	NT	Nieuwe Tijd	NT	IJssellinie ten tijde van de Koude Oorlog. Vindplaats 9	nieuw op kaart 2023	188978	443713	
54	2412693100	akker / tuin	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Midden	NTM		nieuw op kaart 2023	192285	445058	
55	2416135100	Industrie & nijverheid, onbepaald	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Recent	RECENT	Tijdens het onderzoek zijn veel structuren aangetroffen die behoorden tot de voormalige gasfabriek. Deze heeft een ontwikkeling doorgemaakt die bekend is uit historische bronnen, maar ook uit de archeologische sporen en structuren blijkt. De gasfabriek w	nieuw op kaart 2023	191622	443052	
56	2419562100	Kade/loswal	Nieuwe Tijd	NT	Nieuwe Tijd	NT	Kademuur Rietebeek	nieuw op kaart 2023	191416	443400	
57	2430731100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Midden	NTM		nieuw op kaart 2023	190520	444360	
58	2447329100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190962	443318	
59	2450099100	scheepswrak	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		nieuw op kaart 2023	188753	443384	
60	2458150100	sluis	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Van de Broeksluis is maar een klein deel aangetroffen: - een verzwaarde, houten sluisvloer met kwelscherm aan - de landzijde en spaarzame muurresten aan de rivierzijde.	nieuw op kaart 2023	191274	443185	
61	2458175100	Kade/loswal	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Recent	RECENT	Tijdens het onderzoek zijn enkele archeologische sporen aangetroffen. Het betreft ophogingslagen die te maken hebben met de opvulling van verschillende fasen van de Nieuwe Kade (tussen 1832 en 1964). - Er zijn relatief veel en goed geconserveerde vonds	nieuw op kaart 2023	191354	442861	

vondstlocaties

id	zaakidenti	type_label	beginperio	beginper_1	eindperiod	eindperi_1	omschrijvi	2023_nieuw	x	y	admin
62	2463497100	nederzetting met stedelijk karakter	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Tijdens de archeologische begeleiding zijn op de achtererven van huizen die tussen 1880-1949 aan de Dullertstraat stonden, twee waterputten aangetroffen. Het merendeel van de aangetroffen archeologische resten was echter te verbinden met de melkfabriek d	nieuw op kaart 2023	191867	444041	
63	2682797100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190840	443436	
64	2685242100	complextype niet te bepalen	Late Bronstijd	BRONSL	Midden IJzertijd	IJZM		nieuw op kaart 2023	193000	444000	administratief
65	2705865100	kerk	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190750	443930	
66	2705881100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Late IJzertijd	IJZL		kaart 2009	190850	443880	
67	2706091100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	191030	443970	
68	2706172100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		nieuw op kaart 2023	191710	444300	
69	2706172100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	191710	444300	
70	2706220100	complextype niet te bepalen	Neolithicum	NEO	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	190000	444000	administratief
71	2706229100	complextype niet te bepalen	Laat Mesolithicum	MESOL	Laat Neolithicum	NEOL		nieuw op kaart 2023	192000	444000	administratief
72	2706237100	grafheuvel	Midden Neolithicum	NEOM	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	190000	446000	administratief
73	2706245100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	192000	447000	administratief
74	2706261100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	192000	444000	administratief
75	2706294100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB		nieuw op kaart 2023	193000	444000	administratief
76	2706318100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	191000	443950	
77	2706326100	complextype niet te bepalen	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		nieuw op kaart 2023	194000	444000	administratief
78	2706334100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190500	443800	
79	2706342100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Midden	NTM		nieuw op kaart 2023	190500	444100	
80	2706350100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	191080	443900	
81	2706359100	kerkhof	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	190600	443900	
82	2706367100	grafheuvel	Midden Neolithicum	NEOM	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	190000	447000	administratief
83	2706375100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		nieuw op kaart 2023	190000	443000	administratief
84	2706383100	nederzetting met stedelijk karakter	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190910	443430	
85	2706383100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	190910	443430	
86	2706391100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen	MEV	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	191150	443560	
87	2706431100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	194150	443650	
88	2706464100	kerk	Vroege Middeleeuwen	MEV	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190000	443000	administratief
89	2706472100	kasteel	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	192250	441350	
90	2706480100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	192000	441000	administratief
91	2706497100	huisterp / huiswierde	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190100	441320	
92	2706497100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	190100	441320	
93	2706504100	kerk	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	191200	443520	
94	2706512100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	190750	443610	
95	2706520100	nederzetting met stedelijk karakter	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	191050	443680	
96	2706520100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	191050	443680	
97	2706529100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190830	443390	
98	2706537100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	191150	443500	
99	2706545100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	190750	443550	
100	2706553100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	190550	443720	
101	2706561100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	190900	443670	
102	2706578100	kerk	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190900	443500	
103	2706594100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190000	443000	administratief
104	2710579100	complextype niet te bepalen	Midden Paleolithicum	PALEOM	Midden Paleolithicum	PALEOM		kaart 2009	189050	447300	
105	2724527100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	188800	443080	
106	2725078100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	190670	443700	
107	2725086100	complextype niet te bepalen	Midden Neolithicum	NEOM	Midden Neolithicum	NEOM		kaart 2009	189580	445230	
108	2725118100	kasteel	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	192400	441420	
109	2725312100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	192120	441350	
110	2725467100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	189600	440680	
111	2725783100	klooster	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	193250	444400	
112	2725791100	klooster	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	192150	445400	
113	2726147100	Scheepvaart onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	189260	443620	
114	2727062100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	188140	442060	
115	2727216100	complextype niet te bepalen	Vroege Bronstijd	BRONSV	Vroege Bronstijd	BRONSV		kaart 2009	188820	445270	
116	2727995100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	189700	443000	
117	2730764100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	189500	440820	
118	2730764100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Midden Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	189500	440820	
119	2730764100	complextype niet te bepalen	Midden IJzertijd	IJZM	Midden IJzertijd	IJZM		kaart 2009	189500	440820	
120	2745977100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Vroege Middeleeuwen D	MEVD		kaart 2009	188540	440940	
121	2754895100	complextype niet te bepalen	Vroeg Neolithicum B	NEOVB	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	191000	444000	administratief
122	2755112100	urnenveld	Late Bronstijd	BRONSL	Vroege IJzertijd	IJZV		kaart 2009	191320	452430	
123	2778109100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Midden Romeinse Tijd	ROMM		nieuw op kaart 2023	191500	440800	
124	2784379100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Midden Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	188750	441850	
125	2784524100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Laat Romeinse Tijd	ROML		kaart 2009	195700	443200	
126	2788007100	nederzetting met stedelijk karakter	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	190950	443749	
127	2788015100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190730	443720	
128	2788023100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	188700	443100	
129	2788048100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190800	443700	
130	2788056100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190500	443900	
131	2788064100	klooster	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	192100	445400	
132	2788145100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190800	443920	
133	2793280100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	189790	443380	

vondstlocaties

id	zaakidenti	type_label	beginperio	beginper_1	eindperiod	eindperi_1	omschrijvi	2023_nieuw	x	y	admin
134	2798587100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190680	443700	
135	2813870100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Late IJzertijd	IJZL		kaart 2009	187180	439690	
136	2813870100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Midden Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	187180	439690	
137	2819508100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	188330	442780	
138	2822901100	grafheuvel	Neolithicum	NEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	186710	446590	
139	2838146100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen A	MEVA	Vroege Middeleeuwen B	MEVB		kaart 2009	189800	445190	
140	2838154100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	187350	447170	
141	2838170100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Laat Neolithicum A	NEOLA		kaart 2009	187120	447010	
142	2838179100	complextype niet te bepalen	Neolithicum	NEO	Neolithicum	NEO		kaart 2009	187100	447050	
143	2838187100	grafheuvel	Vroege Bronstijd	BRONSV	Vroege Bronstijd	BRONSV		kaart 2009	187000	447080	
144	2838195100	grafheuvel	Vroege Bronstijd	BRONSV	Vroege Bronstijd	BRONSV		kaart 2009	186910	447050	
145	2838202100	grafheuvel	Vroege Bronstijd	BRONSV	Vroege Bronstijd	BRONSV		kaart 2009	186890	447030	
146	2838210100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	186580	446760	
147	2848774100	grafheuvel	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	185600	446540	
148	2875309100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege IJzertijd	IJZV	Midden IJzertijd	IJZM		kaart 2009	188800	446250	
149	2875317100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroeg Neolithicum B	NEOVB	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189250	446200	
150	2911904100	depot	Vroege Bronstijd	BRONSV	Midden Bronstijd	BRONSM		kaart 2009	184800	447000	
151	2932187100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Midden Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	187800	439550	
152	2932243100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Laat Romeinse Tijd	ROML		kaart 2009	185850	441900	
153	2932243100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	185850	441900	
154	2932251100	complextype niet te bepalen	Late IJzertijd	IJZL	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	188200	443350	
155	2932251100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	188200	443350	
156	2932251100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	188200	443350	
157	2932405100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Midden Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	190800	443950	
158	2932657100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	192250	441350	
159	2933004100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Vroege Middeleeuwen C	MEVC		kaart 2009	189000	441000	administratief
160	2933556100	complextype niet te bepalen	Paleolithicum	PALEO	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	189400	444900	
161	2933564100	complextype niet te bepalen	Vroeg Neolithicum B	NEOVB	Bronstijd	BRONS		nieuw op kaart 2023	188189	445446	
162	2935946100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	188530	439270	
163	2935954100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	189070	439060	
164	2935987100	huisterp / huiswierde	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	189020	441080	
165	2936164100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	189900	443450	
166	2936237100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	189500	441000	
167	2936286100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	189100	442750	
168	2936359100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	185880	441870	
169	2936456100	kasteel	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	189000	443350	
170	2936561100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	193430	444590	
171	2936626100	depot	Vroege Middeleeuwen	MEV	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	190500	443590	
172	2936634100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	190960	443550	
173	2936975100	Begraving, onbepaald	Neolithicum	NEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	192800	444650	
174	2937396100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189630	450200	onzeker
175	2941064100	grafheuvel	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	185620	446850	
176	2942530100	grafheuvel	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	186100	446510	
177	2942847100	grafheuvel	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	186190	446560	
178	2943795100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189650	450300	onzeker
179	2943851100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189800	450200	onzeker
180	2943884100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189850	450150	onzeker
181	2943892100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189740	450290	onzeker
182	2944223100	weg	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	193050	452550	
183	2961744100	grafveld, crematies	Midden Romeinse Tijd A	ROMMA	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB		kaart 2009	186570	439695	
184	2961752100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen	MEV	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186350	439850	
185	2961752100	grafveld, inhumaties	Laat Romeinse Tijd A	ROMLA	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	186350	439850	
186	2961752100	grafveld, crematies	Midden Romeinse Tijd A	ROMMA	Laat Romeinse Tijd A	ROMLA		kaart 2009	186350	439850	
187	2961752100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	186350	439850	
188	2963567100	complextype niet te bepalen	Paleolithicum	PALEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	190600	444760	
189	2964993100	grafheuvel	Bronstijd	BRONS	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	185660	446870	
190	2984165100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	186320	441580	
191	2984181100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	186450	439860	
192	2984181100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen B	MEVB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	186450	439860	
193	2984213100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	186230	439880	
194	2984213100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Late Middeleeuwen A	MELA		kaart 2009	186230	439880	
195	2984213100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Nieuwe Tijd	NT	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186230	439880	
196	2984221100	huisterp / huiswierde	Neolithicum	NEO	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	186770	439800	
197	2984221100	huisterp / huiswierde	Romeinse Tijd	ROM	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186770	439800	
198	2984238100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Mesolithicum	MESO	Neolithicum	NEO		kaart 2009	186760	440775	
199	3030690100	complextype niet te bepalen	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	186780	440770	
200	3035389100	Scheepvaart onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	188990	443560	
201	3051289100	complextype niet te bepalen	Laat Neolithicum	NEOL	Laat Neolithicum	NEOL		kaart 2009	188640	446800	
202	3056181100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	188510	443880	
203	3056181100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	188510	443880	
204	3056198100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	188060	443775	
205	3056198100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	188060	443775	
206	3060166100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Midden Bronstijd	BRONSM		kaart 2009	187620	447250	
207	3063414100	complextype niet te bepalen	Midden Paleolithicum	PALEOM	Midden Paleolithicum	PALEOM		kaart 2009	189200	447070	
208	3071352100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	193450	444590	

vondstlocaties

id	zaakidenti	type_label	beginperio	beginper_1	eindperiod	eindperi_1	omschrijvi	2023_nieuw	x	y	admin
209	3071360100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	190900	443410	
210	3071377100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190800	443650	
211	3077314100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	190670	443700	
212	3077469100	Scheepvaart onbepaald	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	189050	443670	
213	3091124100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB		kaart 2009	192700	444650	
214	3093790100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	188700	443100	
215	3094754100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	189900	443360	
216	3096017100	klooster	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV		kaart 2009	192100	445400	
217	3096017100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	192100	445400	
218	3103493100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Laat Neolithicum	NEOL		kaart 2009	187240	446820	
219	3107973100	klooster	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	187780	444710	
220	3107981100	klooster	Vroege Middeleeuwen	MEV	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	187770	445030	
221	3107998100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	187310	447160	
222	3108012100	grafheuvel	Laat Neolithicum A	NEOLA	Laat Neolithicum A	NEOLA		kaart 2009	187220	446890	
223	3108012100	grafheuvel	Vroege Bronstijd	BRONSV	Vroege Bronstijd	BRONSV		kaart 2009	187220	446890	
224	3108020100	grafheuvel	Vroege Bronstijd	BRONSV	Midden Bronstijd	BRONSM		kaart 2009	186810	446940	
225	3108020100	grafheuvel	Midden Bronstijd B	BRONSMB	Vroege Middeleeuwen C	MEVC		kaart 2009	186810	446940	
226	3118965100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	185880	441880	
227	3131843100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Late IJzertijd	IJZL		kaart 2009	188880	445180	
228	3139928100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late IJzertijd	IJZL	Romeinse Tijd	ROMM		kaart 2009	186500	439850	
229	3139928100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	186500	439850	
230	3140607100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189680	445290	
231	3140607100	kampement	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189680	445290	
232	3141482100	kasteel	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	189900	443450	
233	3141555100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Vroege Middeleeuwen D	MEVD		kaart 2009	189000	441000	administratief
234	3141563100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	189400	441500	
235	3141790100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	IJzertijd	IJZ		kaart 2009	188900	444820	
236	3141871100	complextype niet te bepalen	Laat Neolithicum B	NEOLB	Laat Neolithicum B	NEOLB		kaart 2009	190400	451280	
237	3144430100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189640	450220	onzeker
238	3144439100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189700	450250	onzeker
239	3144447100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189770	450260	onzeker
240	3144471100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	189760	450220	onzeker
241	3151194100	Nietopgehoogde, individuele huisplaats	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	190590	439530	
242	3151275100	complextype niet te bepalen	Middeleeuwen	ME	Middeleeuwen	ME		nieuw op kaart 2023	188700	443500	
243	3155333100	huisterp / huiswierde	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	186320	440850	
244	3155333100	huisterp / huiswierde	Late Middeleeuwen A	MELA	Nieuwe Tijd Laat	NTL		kaart 2009	186320	440850	
245	3155341100	grafveld, crematies	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	186590	439770	
246	3155341100	grafveld, crematies	Romeinse Tijd	ROM	Vroege Middeleeuwen	MEV		kaart 2009	186590	439770	
247	3155341100	grafveld, crematies	IJzertijd	IJZ	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	186590	439770	
248	3155358100	moated site	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	185850	441900	
249	3183465100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd Midden	NTM		kaart 2009	190900	443800	
250	3183473100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	192170	441070	
251	3183481100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	190840	443720	
252	3183481100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		kaart 2009	190840	443720	
253	3187750100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	MEVC	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	189500	440820	
254	3190463100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	190760	443500	
255	3190471100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen	MEV	Late Middeleeuwen	MEL		kaart 2009	190860	443320	
256	3218319100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	ROMM	Nieuwe Tijd Laat	NTL		nieuw op kaart 2023	186280	441530	
257	3228939100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd A	ROMMA	Midden Romeinse Tijd B	ROMMB		kaart 2009	190930	443400	
258	3242270100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		kaart 2009	186320	440850	
259	3271163100	versterking onbepaald	Romeinse Tijd	ROM	Romeinse Tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	188460	442690	
260	3272954100	versterking onbepaald	Romeinse Tijd	ROM	Vroege Middeleeuwen A	MEVA		kaart 2009	188400	442700	
261	3288311100	grafheuvel	Laat Neolithicum	NEOL	Bronstijd	BRONS	ligging zo'n 65 m verplaatst in zuidoostelijke richting. Deze nieuwe locatie is in 2021 onderzocht door Eva Kapteijn (Leiden) en vastgesteld dat sprake is van grafheuvel	nieuw op kaart 2023	186736	446624	
262	3974399100	akker	Middeleeuwen	ME	Late Middeleeuwen	MEL		nieuw op kaart 2023	191197	443923	
263	3989902100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT	Stuk van de stadsmuur	nieuw op kaart 2023	190693	443483	
264	3990525100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190840	443540	
265	3992623100	Terp/wierde	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190563	439944	
266	3995467100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190725	443523	
267	4003013100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen D	MEVD	Nieuwe Tijd Laat	NTL	Op basis van het onderzoek blijkt dat de oudste, prestedelijke bewoningsfase zich rond de Eusebiuskerk bevindt en zich verder uitstrekt naar de Markt en de Walburgiskerk (aan weerszijden van de monding van de Sint Jansbeek in het Rijndal). De bewoningske	nieuw op kaart 2023	190963	443466	
268	4005728100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	MEL	Nieuwe Tijd	NT	Van gebouwen zijn relatief weinig sporen terug gevonden: er zijn geen kelders aanwezig zoals bijvoorbeeld bij het onderzoek Î“Ã‡Â£RozetÎ“Ã‡Â¥ wel zijn aangetroffen en van de meeste muren zijn slechts de onderste lagen van de funderingen,	nieuw op kaart 2023	190609	443641	
269	4018112100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	ME	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	190735	443513	
270	4552519100	Nietopgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter	Bronstijd	BRONS	Nieuwe Tijd	NT		nieuw op kaart 2023	192978	444342	
271	4574843100	sluis	Nieuwe Tijd Vroeg	NTV	Nieuwe Tijd Midden	NTM	voormalig sluizencomplex (de Eldersluis) wat deel uitmaakte van de oude trekvaart tussen Arnhem en Nijmegen.	nieuw op kaart 2023	189319	441709	
272	4697720100	versterking onbepaald	Late Middeleeuwen B	MELB	Nieuwe Tijd Midden	NTM	Fundering van stadsmuur en/of Rijnpoort.	nieuw op kaart 2023	190442	443803	
273	4022884100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	LMEB	Nieuwe tijd	NT		nieuw op kaart 2023	192784	444201	
274	4029907100	complextype niet te bepalen	Late IJzertijd	IJZL	Late IJzertijd	IJZL		nieuw op kaart 2023	189958	444870	

vondstlocaties

id	zaakidenti	type_label	beginperio	beginper_1	eindperiod	eindperi_1	omschrijvi	2023_nieuw	x	y	admin
275	465523100	complextype niet te bepalen	IJzertijd	IJZ	Romeinse tijd	ROM		nieuw op kaart 2023	189210	444720	
276	465523100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen	MEV	Late Middeleeuwen A	MELA		nieuw op kaart 2023	189211	444719	
277	3983746100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen	MEV	Late Middeleeuwen A	MELA		nieuw op kaart 2023	189254	440867	
278	4686250100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen	MEL	Late IJzertijd	NTL		nieuw op kaart 2023	188907	441292	
279	2838284100	grafheuvel	Laat Neolithicum B	NEOLB	Laat Neolithicum B	NEOLB		kaart 2009	183692	446290	
280	3108029100	grafheuvel	Midden Bronstijd	BRONSM	Midden Bronstijd	BRONSM		kaart 2009	185892	445751	
281	2838219100	grafheuvel	Midden Bronstijd	BRONSM	Midden Bronstijd	BRONSM		kaart 2009	185879	445720	
282	2838162100	complextype niet te bepalen	Laat Neolithicum A	NEOLA	Bronstijd	BRONS		kaart 2009	187389	447221	
283	3214528100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen A	MELA	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	186719	442121	
284	2984173100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Romeinse tijd	ROM		kaart 2009	185450	441340	
285	298198100	complextype niet te bepalen	Late Middeleeuwen B	MELB	Late Middeleeuwen B	MELB		kaart 2009	186721	440009	
286	298205100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	IJzertijd	IJZ	Romeinse tijd	ROM		kaart 2009	186289	439791	
287	4021433100	Nietopgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter	Nieuwe tijd	NT	Nieuwe tijd	NT		nieuw op kaart 2023	191037	444894	
288	2002176100	versterking onbepaald	Vroeg Romeinse Tijd	ROMV	Laat Romeinse Tijd	ROML		kaart 2009	188400	442700	
289	nvt	grafheuvel	Laat Neolithicum B	NEOLB	Midden Bronstijd	BRONSM	Eva Kapteijn (Leiden) heeft in 2021 onderzoek gedaan en hier bleek een grafheuvel aanwezig	nieuw op kaart 2023	187576	447215	
289	nvt	grafheuvel	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS	cirkelvormige verhoging (naast stuifzandgebied); grafheuvel?	nieuw op kaart 2023	186351	450271	
290	nvt	grafheuvel	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS	grafheuvel. Vindplaats archis ligt aantal meters verkeerd	nieuw op kaart 2023	185586	446567	
291	nvt	grafheuvel	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS	grafheuvel binnen RM. Niet als vindplaats in ARCHIS	nieuw op kaart 2023	185928	446756	
292	nvt	grafheuvel	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS	cirkelvormige verhoging (naast stuifzandgebied)	nieuw op kaart 2023	186273	450261	
293	nvt	grafheuvel	Neolithicum	NEO	Bronstijd	BRONS	vlakbij grafheuvelgroep. Mogelijke grafheuvel?	nieuw op kaart 2023	186761	447009	

watermolens

Id	naam	x	y
1	Sint Agnieten- of Begijnenmolen	190313	444638
2	Schavenmolen	191930	444362
3	Bethanische molen	192738	444583
4	Sint Jansmolen	190725	444164
5	Boekhorster molen	191564	443795
6	Monnikhuizermolen	192418	445112
8	Molen van Angerenstein	192925	445292
9	Papiermolen op het Gulden Spijker	190037	445331
10	Gelders Molen	190140	445090
11	Klingelbeekse Papiermolen	187956	443952
12	Bovenste molens op Mariendaal	187748	444347
13	Witte molen	190392	444483
14	Prümer molen	190683	444297
15	Sonsbeekmolen	190235	444829

id	type	bron	opmerkinge	x	y
0	brug	top1900		190282	444646
1	brug	top1900		190543	444329
2	brug	top1900		190230	444817
3	brug	top1900		190176	444976
4	brug	top1900		190043	445324
5	sluis	top1900		191238	443182
6	sluis	top1900		195258	442955
7	haven	top1900		193917	442259
8	wiel	top1900		193433	442459
9	wiel	top1900		194954	442932
10	sluis	top1900		193088	441047
11	sluis	top1900		193499	441812
12	brug	top1900		192424	441343
13	brug	top1900		190464	440049
14	sluis	top1900		185815	442718
15	sluis	top1900		188473	442389
16	brug	top1900		189980	441400
17	sluis	top1900		190115	443456
18	sluis	top1900		188735	443449
19	brug	top1900		190131	442621
20	sluis	top1900		189859	442658
21	overlaatbrug	top1900		189939	442982
22	wiel	top1900		189676	443534
23	brug	top1900		190298	443132
24	wiel	top1900		188701	443010
25	sluis	top1900		188140	443146
26	brug	top1900		187997	443657
27	haven	top1900		190210	443790
28	brug	top1900		191764	443225
29	brug	top1900		192794	443450
30	brug	top1900		193534	443955
31	brug	top1900		193604	443626
32	brug	top1900		195026	444105
33	brug	top1900		193710	443967
34	brug	top1900		192591	445116
35	brug	top1900		192956	445051
36	brug	top1900		193077	444957
37	brug	top1900		192487	444607
38	brug	top1900		192169	444535
39	duiker	top1900		191891	444066
40	duiker	top1900		189539	441870
41	duiker	top1900		190356	442893
42	duiker	top1900		187039	441621
43	duiker	top1900		186929	441466
44	brug	top1900		187929	441201
45	duiker	top1900		189330	441036
46	duiker	top1900		188809	441338
47	duiker	top1900		189193	441141
48	duiker	top1900		188075	439983
49	duiker	top1900		185420	440243
50	brug	top1900		185400	440042
51	duiker	top1900		186397	439947
52	duiker	top1900		186971	440116
53	duiker	top1900		186955	440766
54	duiker	top1900		187663	439473
55	duiker	top1900		189736	440137
56	duiker	top1900		192137	441003
57	duiker	top1900		187889	444045

id	type	bron	opmerkinge	x	y
58	schipbrug	top1900		190184	443621
59	haven	top1900		190311	443328
60	veer	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)		192259	442551
61	sluis	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)		192629	442696
62	wiel	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)	jaar doorbraak: 1820	188581	442277
63	wiel	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)	jaar doorbraak: 1820	188960	442008
64	brug	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)	brug over Grift	189036	441210
65	wiel	rivierkaart serie 2 1e druk (1832)		189349	441748

Aan: de voorzitter van de raad
Betreft: Verzoek tot het houden van een interpellatie
Conform artikel 40 rvo
Onderwerp: Gemeente blijkt door te gaan met inschrijven van Arnhemmers op camping Arnhem waardoor aantal bewoners veel hoger is dan gemeld

Arnhem, 14 december 2023

Geachte voorzitter,

Al in 2019 heeft de gemeenteraad een voorstel van de SP aangenomen om geen nieuwe mensen meer te huisvesten op camping Arnhem, en om voor de mensen die op de camping wonen een fatsoenlijk huis te zoeken. Sinds die tijd is er meermaals gesproken over de camping Arnhem en een oplossing voor de mensen die daar wonen.

Begin oktober heeft het college de gemeenteraad, na vragen van de SP, geïnformeerd dat er nog 34 mensen ingeschreven stonden op het park, waaronder 3 kinderen. Een week geleden nog is een voorstel van de SP en ChristenUnie aangenomen waar dit aantal ook in is genoemd. Er is meermaals gemeld door het college dat het aantal mensen dat permanent woont op de camping afneemt, en dat de aanpak van de gemeente succesvol is. Dit is door het college tijdens de bespreking hierover op geen enkel moment gecorrigeerd of gemeld dat dit anders zou zijn. Een nieuw collegevoorstel voor handhaving op permanente bewoning is een week geleden, op basis van deze informatie, aangenomen in de gemeenteraad.

Op 8 december meldt de Gelderlander na onderzoek dat de gemeente Arnhem nog steeds nieuwe bewoners inschrijft op camping Arnhem en blijkt het aantal bewoners dat permanent woont op de camping bijna twee keer zoveel te zijn als door het college gemeld. Het aantal mensen dat permanent woont op de camping neemt niet af maar toe. Hierover is de gemeenteraad niet geïnformeerd, ook niet toen een week geleden nog hierover uitgebreid werd gesproken in de gemeenteraad en besluitvorming over permanente bewoning op de camping heeft plaatsgevonden op basis van, achteraf, verkeerde informatie.

Mensen die permanent op de camping wonen doen dat in grote onzekerheid. Zij hebben geen rechten, geen huurbescherming en geen huursubsidie, waardoor de maandelijkse lasten vaak veel hoger zijn dan in een normaal huis. De campingeigenaar, de heer Gillis, heeft in het verleden gezinnen van de camping gegooid, met dakloosheid tot gevolg, of gedwongen laten verhuizen op de camping. De gemeente zelf wil handhaven op permanente bewoning en deze mensen riskeren hoge boetes waardoor zij verder in de problemen kunnen komen. Ook de campingeigenaar riskeert een boete maar blijkt niet op de hoogte te zijn van het inschrijven van mensen op de camping door de gemeente Arnhem.

Deze situatie is voor de SP-fractie onverteerbaar, en de kwetsbare situatie van de mensen waar het om gaat, de dringende vragen over de rol en informatievoorziening van de gemeenteraad en de hiermee gepaard gaande urgentie vraagt om een interpellatiedebat conform artikel 40 van het reglement van orde.

In eerste aanleg hebben wij daarbij de volgende vragen:

1) Waarom heeft het college de gemeenteraad niet geïnformeerd over het toegenomen aantal permanente bewoners op camping Arnhem, en hoe verantwoordt het college de besluitvorming van vorige week over dit onderwerp op basis van verkeerde informatie?

2)Hoe wil het college uitvoering geven aan het net aangenomen facetplan en de handhaving op permanente bewoning bij bewoners van de camping en bij de campingeigenaar, als de gemeente zelf verantwoordelijk is voor die permanente bewoning?

3)Hoe dient dit college de belangen van haar inwoners die nieuw zijn ingeschreven op de camping?

Hoogachtend,
Elfrink, Dobbe, SP

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 20 december 2023

Zaaknummer 3932125

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 24 november 2023;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid vast te stellen
2. De grondexploitatie Station-Zuid – Laarkwartier vast te stellen.
3. De grondexploitatie in de begroting te verwerken via bijgaande begrotingswijziging nr. 23-017

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage 5 Begrotingswijziging Station-Zuid-Laarkwartier nr 23-017

Nr. 23-017
Onderwerp
I / S
Raad d.d.
Zaaknr.

bedragen x € 1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming				
		2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
	Lasten						
Programma							
S11	Grondexploitatie: Boekwaarde, bouwrijp maken en plankosten	850	348	644	325	668	2.835
	Tussentijdse administratieve verrekeningen						
	Verrekening met onderhanden werk (van/naar de balans)	-850	-348	848	1.128	-778	0
							0
		0	0	0	0	0	0
		0	0	1.492	1.453	-110	2.835
	Baten						
Programma	Grondexploitatie: Grondverkopen en overige baten	0	0	1.492	1.453	0	2.945
		0	0	1.492	1.453	0	2.945
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**110**	**110**
BR Grondexploitatie	**Mutaties reserves**						
	Toevoegingen	0	0	0	0	-110	-110
	Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**	**-110**	**-110**
	Totaal Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming			
		2023	2024	2025	2026	2027
Programma	...					
	Totaal Investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

GEMEENTE Arnhem

RAADSKAMERADVIES

‘Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid’
13-12-2023

‘Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid’

Zaaknummer:	3932125
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Aydemir (DENK), Simonis (GroenLinks), Zijlstra (ChristenUnie), Ait Chrif (PvdA), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Weijers (D66), Scholten (Volt), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Maref (VVD).
De fracties van SP, CDA, BurgerBelang Arnhem, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Bouwkamp en Twente (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking
Dit is een hervatting van de meningsvormende fase 1. Vorige keer is de eerste termijn van de wethouder nog niet afgerond. Daar is mee gestart. Na de afronding van de eerste termijn van de wethouder is een tweede termijn gehouden waar ook een aantal mogelijke moties benoemd zijn.

Toezeggingen
Wethouder Bouwkamp zegt toe dat sociale veiligheid als belangrijk onderwerp wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de gebiedsvisie en de plannen die worden gemaakt.

Conclusie
De voorzitter concludeert aan het einde van de bespreking dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Een aantal fracties overweegt een motie in te dienen maar deze kunnen ook behandeld worden tijdens de besluitvormende vergadering. Het voorstel wordt doorgeleid naar besluitvorming, bij voorkeur op 20 december.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

W. de Boef

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer motie:	**23M138**
Zaaknummer:	3932125
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Vaststellen: Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

Titel:

Kansen grijpen voor groen bouwen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Materiaalgebruik in de bouw een grote bijdrage levert aan de opwarming van de aarde
- Er door de gemeente Arnhem in de Woondeal afspraken zijn gemaakt over circulair materiaalgebruik
- De gemeente Arnhem geen sterke grondpositie heeft en om die reden beperkt haar ambitie kan tonen op dit gebied
- Er in de voorliggende gebiedsvisie wel sprake is van grond in gemeentelijk eigendom

Omdat we vinden dat:

- Juist deze locatie een bijzonder gebouw verdient nabij station Zuid
- De kansen van een ontwikkeling op gemeentelijke grond maximaal benut dienen te worden
- Het opdoen van ervaring met circulair bouwen belangrijk is voor de gemeente en haar partners

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- In de latere fases van de gebiedsontwikkeling stationsgebied Arnhem-Zuid voorwaarden te stellen aan materiaalgebruik, zodat ten minste 50% circulair en/of biobased is
- Daarbij te streven naar volledig circulaire onderdelen van de gebiedsontwikkeling, waar mogelijk
- Voorwaarden voor het gebruik van circulaire materialen waar mogelijk te combineren met klimaat adaptieve maatregelen, zoals groene gevels
- De raad tijdig te informeren in het geval dat een verhoogd ambitieniveau op circulariteit niet te combineren is met andere onderdelen van de programmering, zoals betaalbaarheid van de woningen.

Indieners:

Joost Gerretschen – GroenLinks
Floor Hogenhout – PvdD

Gemeente Arnhem

Toelichting:
Voor na 2030 heeft de gemeente in de Woondeal afgesproken dat tenminste 50% van de woningen circulair moet worden gebouwd. Daarom is het belangrijk om ervaring op te doen met circulair materiaalgebruik, juist bij stedelijke bouwprojecten.
Met circulair en/of biobased wordt beoogd dat zowel hergebruik van (fossiele) materialen mogelijk is, alsook de toepassing van nieuwe her te gebruiken materialen van planten afkomstig.

Motie 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 20 Tegen: 16 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer motie:	**23M139g**
Zaaknummer:	3932125
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem-Zuid

Titel:

Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Er ook in Arnhem sprake is van grote woningnood;
- Gemeentelijk beleid zich erop richt om inwoners vaker met het openbaar vervoer te laten reizen;
- In de huidige gebiedsvisie 150 woningen worden gerealiseerd;
- Een aangenomen motie bij de gebiedsvisie, waarbij rekening wordt gehouden met andere facetten, zou kunnen leiden tot een verhoging van het woningaantal.

Omdat we vinden dat:

- Locaties dichtbij stations ideaal zijn om te verdichten vanwege de goede bereikbaarheid;
- Aantrekkelijke stationsgebieden dienen als gezicht en visitekaartje van de stad en daarom moet bruisen;
- Er in dit gebied een goede balans moet zijn tussen wonen, werken en voorzieningen;
- Het toevoegen van meer woningen, mits zorgvuldig ingepast in de omgeving, daarom van meerwaarde kan zijn.

Verzoekt het college om:

- Bij de vertaling van gebiedsvisie naar stedenbouwkundig plan mogelijkheden te onderzoeken om extra woningen toe te voegen in het gebied ten zuiden van de Metamorfosenallee;
- Bij het toevoegen van woningen, te kijken naar een brede bestemming waarbij werken aan huis mogelijk is en extra woningen niet ten koste gaat van werken in dit gebied.
- Hierbij ook inzichtelijk te maken wat de effecten zijn van deze extra woningen op andere facetten van het plan, zoals parkeren, de financiële haalbaarheid, het eerder doorlopen participatieproces en de ruimte voor groen;
- De inhoud van de visie en de uitkomsten uit de participatie als uitgangspunt te behouden voor de uitwerking, en waar nodig aanvullende gesprekken met omwonenden aan te gaan over de uitwerking;

GEMEENTE Arnhem

- De huidige verhouding van verschillende soorten woningen indien nodig aan te passen om de businesscase haalbaar te maken, waarbij het aantal sociale huurwoningen niet minder mag zijn dan nu voorgesteld.

Indieners:

Suzan Kemperman – D66 Arnhem
Rebin Maref – VVD Arnhem
Marlies Neutkens – Volt
Nathalie Neede – CU
Klaartje Koorn - CDA

Motie 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139g)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 29 Tegen: 7 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer motie:	**23M140**
Zaaknummer:	3932125
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid

Titel:

Motie stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: Om MKB-bedrijvigheid te stimuleren bij de gebiedsontwikkeling van Station Arnhem Zuid. Het huidige raadsvoorstel is voornamelijk gefocust op woningbouw en kantoren. Wij vinden het belangrijk dat ook MKB-bedrijvigheid gestimuleerd wordt en daarom vraagt deze motie het college expliciet rekening te houden met diverse vormen van bedrijvigheid, met name voor het MKB. Het verzoekt het college om mogelijkheden te onderzoeken en te faciliteren voor ambachtelijke beroepen, vakmensen en andere doe-beroepen in het ontwikkelingsplan. Het doel is het creëren van een gebied dat niet alleen woningen en kantoren omvat, maar ook een aantrekkelijk en divers ondernemersklimaat, met specifieke aandacht voor het MKB.

Omdat we weten dat:

- Het huidige raadsvoorstel voornamelijk gericht is op woningbouw en kantoren en beperkt inzicht geeft in de ruimte voor diverse vormen van bedrijvigheid, met name voor het MKB.
- Een evenwichtige mix van woningen en bedrijvigheid bijdraagt aan een levendig en duurzaam stadsgebied.

Omdat we vinden dat:

- De locatie bij Station Arnhem Zuid een binnenstedelijke ontwikkellocatie nabij openbaar vervoer is en een kans biedt om nieuwe, hoogwaardige toe te voegen aan Arnhem.
- Arnhem kampt met een grote druk op de woningmarkt en een gezonde arbeidsmarkt daarbij essentieel is. De Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid biedt een unieke mogelijkheid om hieraan invulling te geven.
- Het raadsvoorstel zich richt op het realiseren van woningen en kantoren, maar ook zou moeten focussen op andere vormen van bedrijvigheid, met name voor het MKB.
- Het belangrijk is om bij de ontwikkeling van het gebied rekening te houden met diverse vormen van bedrijvigheid, zoals ambachtelijke beroepen, vakmensen en andere doe-beroepen.

GEMEENTE Arnhem

Verzoekt het college om:

- Bij de verdere uitwerking van de gebiedsontwikkeling bij Station Arnhem Zuid expliciet rekening te houden met ruimte voor diverse vormen van bedrijvigheid, in het bijzonder voor het MKB.
- Mogelijkheden te onderzoeken en te faciliteren voor ambachtelijke beroepen, vakmensen en andere doe-beroepen.
- Bij de volledige planvorming en uitvoering van het gebied actief te streven naar een aantrekkelijk en divers ondernemersklimaat, met specifieke aandacht voor het MKB.

Indiener:

Rebin Maref – VVD
Suzan Kemperman – D66
Marlies Neutkens – Volt
Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Nathalie Nede – ChristenUnie
Klaartje Koorn – CDA

Arnhem GEMEENTE

Motie 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Roelen

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 0 Totaal: 36

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3932125

Onderwerp: Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

Kernboodschap

Naast het Station Arnhem – Zuid is plek voor de bouw van 150 nieuwe woningen waarvan 50% sociale huurwoningen, 20% betaalbare woningen en 30% vrije sector woningen. Het bestaande wijkpark wordt samen met de bewoners verbeterd met meer plek voor ontmoeten en behoud van het bestaande groen. Ook het stationsplein wordt aangepakt: de fietsenstallingen worden verdubbeld en het plein wordt groener en veiliger. In de gebiedsvisie zijn de uitgangspunten uitgewerkt, deze visie kan nu door de gemeenteraad vastgesteld worden.

Voorstel

1. De gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid vast te stellen
2. De grondexploitatie Station-Zuid – Laarkwartier vast te stellen.
3. De grondexploitatie in de begroting te verwerken via begrotingswijziging nr. 23-017

Inleiding

Het stationsgebied van Arnhem-Zuid is in de Omgevingsvisie aangewezen als één van de stedelijke knooppunten waar we willen verdichten en willen groeien naar een aantrekkelijk en levendig stationsgebied. Hier wordt in hoge dichtheid gewoond en gewerkt en alle vervoersstromen sluiten goed op elkaar aan (visie “Hubs made in [Arnhem]”). Daarmee leveren we een belangrijke bijdrage aan het verduurzamen van de mobiliteit in de regio en de woningbouwtaakstelling in de stad. De combinatie van nieuwe huisvesting nabij knooppunten

GEMEENTE Arnhem

(openbaar vervoer en voorzieningen) vormt een kans voor doorstroming en wooncarrière in eigen wijk en om een lagere parkeernorm toe te passen.

Met deze ontwikkeling zetten we daarnaast in op het stevig verbinden van de groenblauwe structuur tussen noord en zuid (ambitie groenblauwe lijn uit het Groenplan). We zetten in op een natuur inclusief woongebied, wijkpark en stationsplein. We vergroten de landschappelijke- en natuurwaarden en recreatieve mogelijkheden voor de buurt. Gelijktijdig met deze ontwikkeling stellen we een groot deel van de bestaande parkzone veilig door de huidige bestemming Handel en Nijverheid om te zetten in bestemming Park/Landschap.

Grofweg bestaat de gebiedsvisie Station-Zuid uit 3 elementen:

- Stationsplein: herinrichten en vergroenen stationsplein, uitbreiden fietsparkeren en verbeteren veiligheid.
- Park: bestemming Handel en Nijverheid omzetten naar bestemming Park/Landschap en park aantrekkelijker inrichten voor mens en dier.
- Gebiedsontwikkeling: 1e fase: realisatie 150 woningen en ten minste 400 m2 kantoren / maatschappelijke ruimte. Fase 2: onderzoek de mogelijkheid voor maximaal6500 m2 kantoren en uitbreiding Park & Ride ten noorden van de Metamorfoseallee.

Op 29 juni 2021 heeft het college de richtinggevende uitgangspunten vastgesteld en is de raad hierover geïnformeerd.

Beoogd effect

De realisatie van een nieuwe woonbuurt met circa 150 woningen nabij het station en waarbij men kan overstappen op allerlei vormen van duurzame mobiliteit (stadsrandhub) Het gebied krijgt een aantrekkelijke en klimaatbestendige openbare ruimte en biedt plaats aan sociale huur, betaalbare koop en de vrije sector. Een groot deel van het gebied dat nu gebruik wordt als park wordt door de voorgestelde bestemmingsplan wijziging veiliggesteld voor de toekomst en aantrekkelijker ingericht.

Door het vaststellen van de grondexploitatie Station-Zuid – Laarkwartier, die onderdeel is van de gebiedsvisie, wordt de uitvoering van de 1e fase gebiedsontwikkeling financieel mogelijk gemaakt.

Argumenten

1.1	*Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid is een uitgelezen kans voor het realiseren van de Arnhemse woonambities*
	De locatie bij Station Arnhem Zuid is een binnenstedelijke ontwikkellocatie nabij openbaar vervoersmogelijkheden. Het biedt een unieke kans om nieuwe, hoogwaardige, duurzame en natuurinclusieve stedelijkheid aan Arnhem toe te voegen. Arnhem kent een grote druk op de woningmarkt. In het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling is een marsroute bepaald over hoe we zullen komen tot extra woningbouw en tot de versnelling van woningbouwprojecten. Met gemeenten in de regio, de provincie en het Rijk is een Woondeal 2.0 afgesloten. Deze ontwikkeling sluit aan bij de Woondeal 2.0 en wordt er een extra ambitie van 50% i.p.v. 30% sociale huur gerealiseerd. Het woonbehoefteonderzoek dat in 2019 is uitgevoerd, laat zien dat er in de huursegmenten een grote behoefte bestaat aan gestapelde woningbouw. Over de linie halen we niet de noodzakelijke aantallen om naar (woon)behoefte te bouwen en onze beleidsambities te realiseren (minimaal 30% over de projecten heen). Bij deze ontwikkeling hebben we als gemeente een eigen grondpositie en kunnen we de regie zelf nemen. De dichtst aangrenzende wijken kennen allemaal minder dan 50% sociale huur (Schuytgraaf 30%, Elderveld 46% en De Laar 31%) waardoor het college het verantwoord vindt om op deze locatie 50% sociale woningbouw toe te voegen. In het Plan van Aanpak is opgenomen dat een sociale corporatiewoning gerealiseerd dient te worden met corporaties als premium partner. Voor deze locatie is gekozen voor de realisatie van 50% sociale huur, 20% betaalbare woningen en 30% vrije sector woningen. Portaal is inmiddels aangesloten om voldoende sociale huurwoningen te laten ontwikkelen door een van de grote Arnhemse woningcorporaties (als premium partner).

	Het is van belang dat bij de woningen en bij de openbare ruimte rekening wordt gehouden met levensloopbestendigheid en inclusieve buitenruimte. Om aansluiting te zoeken bij de omgeving, is de mix afgestemd op doorstroming vanuit aanliggende buurten.
1.2.	*Gezien de ligging van het projectgebied wordt er een lagere parkeernorm toegepast.*
	Nieuwe woningen en kantoren realiseren we zo veel mogelijk op plekken die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer en waar de voorzieningen zijn, zoals bij Station Arnhem Zuid. Op deze plek zal de auto minder worden gebruikt en profiteren mensen optimaal van het aanwezige openbare vervoer. Gezien de ligging van het projectgebied naast het station Arnhem Zuid en het uitgangspunt van een autoluwe woonomgeving wordt autogebruik niet gestimuleerd. Er wordt deelmobiliteit toegepast en er komen hoogwaardige fietsstallingplaatsen (waarvan een deel in het openbaar gebied). Voor dit gebied wordt aangesloten bij de Omgevingsvisie waarbij de parkeernorm bij nieuwbouw tot een minimum wordt beperkt en de schaarse ruimte gebruikt kan worden voor andere functies. Voorwaardelijk voor het nog verder verlagen van de parkeernorm is het reguleren van bestaand gebied zodat de bestaande bewoners in de directe omgeving de auto nog kunnen parkeren. Daarom wordt voor de woningen uitgegaan van een lagere parkeernorm dan de huidige Arnhemse norm anticiperend op de Omgevingsvisie en het Duurzaam Mobiliteitsplan.
1.3	*De gebiedsvisie draagt bij aan oplossen van problemen station Arnhem Zuid*
	Bij Station Arnhem Zuid is momenteel een tekort aan fietsenstallingen. Tevens wordt de locatie als stenig en onveilig ervaren. Door de herinrichting van het stationsplein wordt het totaal aantal fietsparkeerplaatsen verdubbeld (van 600 naar 1200 plekken) en het plein wordt vergroend en aantrekkelijker ingericht. Met het toevoegen van woningen neemt de sociale veiligheid toe en wordt het stationsplein een levendigere plek.
1.4	*De ontwikkeling voldoet aan grote behoefte in de wijk aan groen.*
	De huidige bestemming van de groenzone langs het spoor is Handel en Nijverheid. Voor het toekomstige wijkpark wordt deze bestemming gewijzigd in Park/Landschap, hiermee is de toekomst van het wijkpark geborgd.

	De Arnhemse ambitie voor wat betreft wonen is om een goede, betaalbare en duurzame woning te bieden aan iedere inwoner van de stad, in een gezonde en prettige woonomgeving. Door het inzetten van geconcentreerde verdichting en het borgen van het wijkpark, wordt naast het leveren van een bijdrage aan het oplopende woningtekort tegelijkertijd ook de leefbaarheid versterkt en het bestaande wijkgroen behouden en verbetert.
1.5	*Met het ontwikkelen van een stadsrandhub ontvangen we Provinciale cofinanciering.*
	De visie “Hubs made in [Arnhem]” is in juni 2023 vastgesteld (collegebesluit). In deze visie zijn de potentiële transferia: Gelredome, Station Arnhem Zuid, IPKW en Waterberg verder uitgewerkt. De provincie draagt maximaal €2 mln bij aan station Arnhem Zuid vanuit het provinciaal HUB-fonds mits de gemeente eveneens € 2 mln. investeert. De subsidie voor € 2 mln. is 16 oktober 2023 door de provincie toegekend. Momenteel is € 1,5 mln. beschikbaar vanuit gemeentelijk mobiliteitsprogramma. Het momenteel beschikbare budget van € 3 mln (incl subsidie) is dekkend voor de aanpassingen op het stationsplein (uitbreiden fietsenstalling, vergroenen en vergroten veiligheid) Het extra miljoen wordt ingezet voor de aanpassing van de langzaam verkeersverbinding aan de Schuytgraaf zijde. Deze aanpassing staat voor een later moment gepland en kan door deze bijdrage, bij het vinden van resterende middelen, meegenomen worden in dit project. Indien de €500.000 cofinanciering niet gevonden wordt. is het budget van € 3 mln voor het stationsplein kaderstellend en wordt de verbinding aan de Schuytgraaf zijde op een later moment aangepast.
1.6	*Het realiseren van een groene en recreatieve verbinding draagt bij aan de ambitie om robuuste groenstructuren beter met elkaar te verbinden en zodoende de biodiversiteit te behouden en te versterken (ambitie Groenplan).*
	Het stationsplein maakt straks deel uit van een aantrekkelijke recreatieve noord-zuid route parallel aan het spoor en de wijken Elderveld en De Laar. Vanwege het belang van deze doorgaande groene lijn zal ook de gebiedsontwikkeling nadrukkelijk als opgave meekrijgen om natuurinclusief en klimaatadaptief te ontwerpen en te realiseren. De gebouwen maken straks deel uit van de groenblauwe lijn en zullen een stepping stone worden voor de natuur.
2.1	*De grondexploitatie kent een sluitend resultaat.*

	De gemeente Arnhem heeft de gronden met betrekking tot de woningbouwontwikkeling van 150 woningen en 400m2 kantoren/maatschappelijke ruimte volledig in eigendom. Voor de ontwikkeling van deze locatie dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Hierin zijn opgenomen: de kosten voor het bouwrijp maken van de grond, de gemeentelijke plankosten en overige kosten. Deze kosten worden gedekt door de opbrengst van de gronduitgifte. Deze grondexploitatie wordt ingezet ten behoeve van de woningbouwontwikkeling inclusief de herinrichting van de direct omliggende openbare ruimte en afboeken van het strategische bezit ten behoeve van het wijkpark. De grondexploitatie ziet niet toe op de ontwikkeling van de elementen stationsplein en ‘park’ van de gebiedsvisie. De grondexploitatie kent een sluitend financieel resultaat. Het verlagen van de parkeernorm heeft een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie.
2.2	*De grondexploitatie wordt onder geheimhouding voorgelegd aan de raad.*
	Het college heeft de grondexploitatie onder geheimhouding voorgelegd aan de raad op basis van artikel 87, lid 2, van de Gemeentewet. De grondexploitatie wordt geheim gehouden om mogelijke financiële benadeling bij openbaarmaking te voorkomen (art. 5.1, tweede lid, onder b, van de Woo (financieel belang gemeente).De geheimhouding is voor onbepaalde tijd.
3.1	*Een begrotingswijziging is in 2023 noodzakelijk*
	Als de grondexploitatie en bijbehorende begrotingswijziging niet in 2023 worden vastgesteld, is er geen dekking voor de gemeentelijke plan- en advieskosten gemaakt in 2023. Tevens leidt vaststelling in 2024 tot kosten die nu niet gemaakt hoeven te worden vanwege het opstellen van een nieuwe begrotingswijziging. Zie verder paragraaf Financiën en bijlage.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Voor het opstellen van de gebiedsvisie is niet met een startnotitie gewerkt.*

	Het betreft een ontwikkeling van >50 woningen en normaliter zou dit voorafgaan met een startnotitie. Deze ontwikkeling is al in 2021 gestart toen we nog niet werkten met startnotities. Het college van B&W heeft voor deze locatie in april 2021 de richtinggevende uitgangspunten vastgesteld en de raad geïnformeerd middels een raadsbrief. In de gebiedsvisie is de leidraad van de startnotitie verwerkt en de gebiedsvisie is tot stand gekomen op basis van een intensief participatieproces met de omgeving. Info over dat traject is te vinden op www.arnhem.nl/stationzuid en in de bijlage Omgevingsdossier (zie bijlage).
2.1	*Realisatie van de totale gebiedsontwikkeling inclusief investeringen in de P+R is vanuit financieel oogpunt op dit moment niet haalbaar.*
	De realisatie van de P+R uitbreiding en maximaal 6500 m2 kantorenaan de noordzijde (fase 2) zijn momenteel niet financieel haalbaar. Een exploitant voor een betaalde P+R ontbreekt omdat de opbrengsten in niet-gereguleerd gebied minimaal zijn, Daarnaast is de benodigde capaciteit voor uitbreiding van de P+R nog niet bekend. We verwachten dat de aanpassingen aan het stationsplein, het verdubbelen van de fietsenstallingen en het verder toepassen van het STOMP principe, er een reductie zal plaatsvinden van de huidige P+R. Na realisatie van het stationsplein wordt dit gemonitord en zal fase 2 worden opgestart. Om snelheid te maken in de realisatie van woningen is gefaseerde uitvoering de enige mogelijkheid waarbij in de verdere planvorming een optimalisatie van de 400 m2 kantoren gezocht wordt.
2.2	*Realisatie van tenminste 1500 m2 kantoren in fase 1 is niet haalbaar gebleken.*
	Gezien de grote woningbehoefte is in de afweging tussen meer m2 kantoren of meer woningen besloten om in de 1e fase aan de zuidzijde zoveel mogelijk woningen te realiseren, passend binnen het ruimtelijk kader. Aan de noordzijde in fase 2 kan de Park & Ride gecombineerd worden met maximaal 6500 m2 kantoren. Een woningbouw programma is op deze locatie niet mogelijk vanwege de beperkingen van het spoor.

	Nadat de gebiedsvisie is vastgesteld streven we bij de uitwerking van fase 1 naar een optimalisatie van de 400 m2 kantoren. Met een lagere parkeernorm zien we hier mogelijkheden. Dit betekent dat er niet op korte termijn voldaan kan worden aan het uitgangspunt 1500 – 6500 m2 aan kantoorfuncties toe te voegen.
2.3	*In de dekking voor de realisatie van stadsrand HUB ontbreekt nog € 500.000*
	De gebiedsontwikkeling zuidzijde kan op dit moment met een sluitende GREX worden gerealiseerd. Ten aanzien van de benodigde investering t.b.v. de stadsrand HUB is momenteel € 3 mln. Beschikbaar voor de HUB onderdelen welke op ca € 4 mln. zijn begroot (nieuwe fietsenstalling en herinrichting stationsplein van ca € 4 mln.). We zoeken nog naar de resterende € 0.5 mln. Zodat we aanspraak kunnen maken op de maximale provinciale bijdrage van € 2 mln. Indien de gemeentelijke bijdrage € 1,5 mln. blijft, is het taakstellende budget voor de herinrichting in totaal € 3 mln, wat voldoende is voor de aanpassingen aan het stationsplein. Als er 500.000 gevonden wordt en het budget 4 miljoen is, kan ook de langzaam verkeersoversteek aan de Schuytgraafzijde worden aangepast. Deze aanpassing staat voor een later moment gepland en wordt dan eerder uitgevoerd.

Participatie

Het participatieniveau is bepaald conform de handreiking ‘Betrek de buurt bij uw bouwplan’. Er worden meer dan 50 woningen gerealiseerd. Het bouwplan zorgt naar verwachting voor meer verkeersbewegingen. Het bouwplan verandert het karakter van de straat of buurt behoorlijk.
Voor de gebiedsontwikkeling Stationsgebied Arnhem-Zuid is daarom participatieniveau 2 van toepassing. Onder niveau 2, gemiddelde participatie, wordt verstaan: het laten meepraten van betrokkenen en belangen van betrokkenen meewegen, bijvoorbeeld via een website, een enquête of een informatieavond.

Welke participatiemomenten zijn er geweest? (zie bijlage Omgevingsdossier)

- In september 2021 is gestart met een enquête onder 7.000 huishoudens in de aanliggende wijken.

- In november 2021 is een openbare informatieavond gehouden (webinar i.v.m. corona-maatregelen) waarin de uitgangspunten en visievorming zijn toegelicht.
- Aansluitend zijn gezamenlijke wandelingen door het gebied georganiseerd en is een bewonerswerkgroep ingesteld.
- De werkgroep heeft in de periode van januari t/m juni 2023 in totaal 4 keer kennisgenomen van de stapsgewijze uitwerking van de gebiedsvisie.
- In april 2022 is een openbare bewonersavond (webinar) georganiseerd om alle bewoners de kans te geven kennis te nemen van het resultaat.
- Op 19 september 2023 is een openbare bewonersavond georganiseerd om de bewoners te infomeren over de gewijzigde uitgangspunten. De opmerkingen gaan met name over de hoogte van de nieuwbouw en het programma. Tevens hebben zich al geïnteresseerden gemeld voor de woningen en wil de wijk actief betrokken worden bij de verdere uitwerking van het park.

De gesprekken met de belangrijkste interne en externe stakeholders zijn in alle fasen voortgezet.

Bewoners hebben m.n. zorgen over de toename van de parkeerdruk en de invloed van de nieuwbouw op de zon-schaduw op de bestaande bouw. Bij de verdere uitwerking wordt gezorgd dat de nieuwbouw zo min mogelijk negatieve impact van schaduw heeft op de bestaande woningen en we zullen er voor zorgen dat het parkeergebruik van de toekomstige bewoners niet wordt afgewenteld op de straten in de omgeving.

Door de hele periode heen zijn op gezette momenten nieuwsbrieven verspreid. Alle verslagen en presentaties zijn met bewoners gedeeld en op de projectsite geplaatst: www.arnhem.nl/stationzuid
Parallel aan het participatietraject is de gebiedsvisie opgesteld.
Ook in het vervolgtraject voor de uitwerking van de visie in een stedenbouwkundig plan zal de gemeente actief contact blijven onderhouden met de directe omgeving en andere stakeholders. Tevens zal de buurt actief betrokken worden bij de verdere planvorming en uitwerking van het park en stationsplein.

Met het instellen van de grondexploitatie van Stationsgebied Arnhem Zuid en het vaststellen van de gebiedsvisie, kan de uitvoering van de gebiedsvisie starten.

Financiën

De gemeente is eigenaar van de gronden. Voor de herontwikkeling van deze locatie dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Hierin zijn opgenomen de kosten voor het bouwrijp maken van de grond, de gemeentelijke plankosten en overige kosten. Deze kosten worden gedekt door de opbrengst van de gronduitgifte. Deze grondexploitatie is financieel sluitend. De grondexploitatie leidt tot onderstaande begrotingswijziging.

Nr. 23-017
Onderwerp
I / S
Raad d.d.
Zaaknr.

bedragen x € 1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming				
		2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
	Lasten						
Programma S11	Grondexploitatie: Boekwaarde, bouwrijp maken en plankosten	850	348	644	325	668	2.835
	Tussentijdse administratieve verrekeningen						
	Verrekening met onderhanden werk (van/naar de balans)	-850	-348	848	1.128	-778	0
							0
		0	0	0	0	0	0
		0	0	1.492	1.453	-110	2.835
	Baten						
Programma	Grondexploitatie: Grondverkopen en overige baten	0	0	1.492	1.453	0	2.945
		0	0	1.492	1.453	0	2.945
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**110**	**110**
BR Grondexploitatie	**Mutaties reserves**						
	Toevoegingen	0	0	0	0	-110	-110
	Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**	**-110**	**-110**
	Totaal Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming			
		2023	2024	2025	2026	2027
Programma	...					
	Totaal Investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Uitvoering

Met het instellen van de grondexploitatie van Station-Zuid – Laarkwartier en het vaststellen van de gebiedsvisie, kan de uitvoering van de gebiedsvisie starten. De eerste stap is de visie verder uitwerken naar een stedenbouwkundig plan (Omgevingskwaliteitsplan). Het wijkpark en de herinrichting van het stationsplein kunnen nu al van start omdat deze onderdelen reeds individuele dekking kennen. Het wijkpark wordt in 2024 opgeknapt en de herinrichting van het stationsplein is eind 2025 gereed.

Communicatie

Na besluitvorming worden de bewoners en andere belanghebbenden geïnformeerd met een nieuwsbrief en de projectwebsite wordt geactualiseerd.
Ook zullen de verschillende werkgroepen starten met de voorbereiding van de plannen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid
- Bijlagen gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid
- Grondexploitatie Station-Zuid-Laarkwartier **(geheim)**
- Begrotingswijziging Station-Zuid-Laarkwartier nr. 23-017
- Omgevingsdossier

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3932125

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 24 november 2023;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid vast te stellen
2. De grondexploitatie Station-Zuid – Laarkwartier vast te stellen.
3. De grondexploitatie in de begroting te verwerken via bijgaande begrotingswijziging nr. 23-017

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gebiedsvisie station Arnhem-Zuid

Oktober2023

Ziegler | Branderhorst

GEMEENTE Arnhem

Zes actiepunten voor een toekomstbestendig stationsgebied Arnhem-Zuid

- Van station naar mobiliteitshub
- Veilige en groene stationsomgeving realiseren
- Geen woonpark maar een wijkpark
- Veilig oversteken
- Stationskwartier als aantrekkelijke woon-werkplek
- Samenwerken is meerwaarde

Leeswijzer

De eerste versie van de 'Gebiedsvisie station Arnhem-Zuid' is opgesteld tussen april 2021 en juli 2022. Hierin zijn drie scenario's uitgewerkt op basis van de toenmalige uitgangspunten en inzichten.

In het najaar 2022 heeft het college gewijzigde uitgangspunten m.b.t. het woningbouwprogramma geformuleerd. In de voorliggende gebiedsvisie is op basis van voortschrijdend inzicht een van de scenario's (Laarkwartier) verder uitgewerkt.

Versie oktober 2023.

Samenvatting

Deze gebiedsvisie schetst een perspectief voor het stationsgebied Arnhem-Zuid. De visie biedt houvast voor verdere planvorming en biedt garanties aan de partners in het gebied, waaronder de omwonenden. Tegelijkertijd laat de visie ruimte voor nadere planvorming in programma en verschijningsvorm. Met het vaststellen van deze visie wordt het ontwikkelkader voor deze locatie vastgelegd. Het vervolg bestaat uit het opstellen van een stedenbouwkundigplan/omgevingskwaliteitsplan waarin het voorbeeldscenario uit deze visie tot plan wordt uitgewerkt, geschikt voor een uitvraag aan de markt.

De 'Gebiedsvisie station Arnhem-Zuid' is in 2022 opgeleverd. In 2023 is de gebiedsvisie aangepast op basis van gewijzigde uitgangspunten en voortschrijdend inzicht. Het woonprogramma is door het college bepaald op ca. 150 woningen, waarvan 50% sociaal (was een range van 100 – 150 woningen, waarvan 30% sociaal). Verder is duidelijk geworden dat langzaamverkeersmaatregelen alleen gefaseerd kunnen worden gerealiseerd en dat een gezamenlijke parkeervoorziening van meerdere partijen niet mogelijk is.

Na een analyse van het gebied, zijn zeven verkennende ruimtelijke scenario's opgesteld. Op basis van inzichten die hieruit zijn verkregen, is een ontwikkelkader opgesteld. Binnen dit ontwikkelkader waren meerdere ontwikkelrichtingen mogelijk, elk met eigen kwaliteiten. In 2021-2022 zijn drie scenario's geschetst. In 2023 is er op basis van de gewijzigde uitgangspunten een voorkeursscenario uitgewerkt, zie voorbeelduitwerking. De eerder opgestelde ontwikkelkaders zijn hetzelfde gebleven.

De belangrijkste ontwikkelkaders zijn:

Behoud en verbeteren van het groen
- Het groen tussen De Laar-West en het spoor wordt eindelijk bestendigd als wijkpark. Het krijgt een vaste contour en wordt bestemd als groen in plaats van werkgebied.
- Er wordt ingezet om de gehele groenzoom tussen De Laar-West /Elderveld en het spoor als Spoorpark te zien (circa 2 km lang). Dit biedt mogelijkheden voor groen-, klimaat-, beweeg- en verblijfambities op lange en korte termijn.

Wonen en werken mogelijk maken
- Het bestemmen van een woon-werkgebied (gemengd) in plaats van de huidige functie handel en nijverheid.
- Maximale afmetingen bebouwing worden vastgelegd (bouwvelden vastleggen). Op basis hiervan kunnen heldere afspraken worden gemaakt over groen en te bouwen gronden.
- Maximale hoogtes worden vastgelegd, oplopend in hoogte vanuit De Laar-West (2 tot max. 14 lagen). Dit geeft garanties en duidelijkheid aan de omwonenden.
- Minimale afstand van bebouwing tot het spoor is 6 meter; tot 40 meter uit het spoor is bebouwing vanwege trillingen niet zonder onderzoek mogelijk.
- Levendige plinten (met name aan stationszijde) realiseren ten behoeve van de sociale veiligheid rondom station.

Oversteekbaarheid Metamorfosenallee verbeteren
- Een nieuwe fietstunnel ten oosten van de rotonde aan de Schuytgraafzijde, deze ondersteunt en stimuleert de veilige oversteek. Dit ontlast de oversteek bij het station en verbetert de wijkverbindingen (win-win). Deze tunnel valt buiten de projectscope van deze visie en daarmee blijft dit een wens.
- Een tweede fietstunnel realiseren onder de Hollandweg ten behoeve van de leerlingen

van het Lorentz Lyceum. Hiermee ontlast je de oversteek bij het station en verbeter je de wijkverbindingen (win-win).
- Station oversteek (voet en fiets) van twee naar één oversteek aan de westzijde van het station. Dus één betere oversteek met een hogere oversteekfrequentie; vaker en langer groenmomenten voor fietsers en voetgangers.
- Kroonse Wal is belangrijk als verbindende fietsroute en als cultuurhistorie van de Laar. De route wordt doorgetrokken over het stationsplein.

Van treinstation naar mobiliteitshub (concentratie meerdere mobiliteiten)
- Van treinstation naar stadsrandhub (concentratie meerdere mobiliteiten)
- Parkeren van bezoekers en bewoners gebeurd niet op maaiveld. Er dient altijd gebouwd parkeren te worden gerealiseerd. De capaciteit van de stadsrandhub wordt van 160 p.p. naar 275 p.p. uitgebreid. Voldoende capaciteit bieden met realistische normen (volgens beleid). Het bewonersparkeren mag niet leiden tot extra parkeerdruk in omliggende woonstraten. De hub dient altijd te worden ontsloten via de Metamorfosenallee.
- Fietsenstalling uitbreiden van 630 naar 1200 plekken, met ook ruimte voor scooters en bakfietsen. In- en uitstappen vindt vooral plaats aan de zuidzijde van het station (circa 75%); hier dient rekening mee te worden gehouden bij de verdeling van de fietsenstallingen. Van overdekte stalling naar een bewaakte stalling kan in samenwerking met de NS en ProRail worden vormgegeven.
- Deelmobiliteit verder vormgeven voor meerdere modaliteiten, zoals auto en fiets.

Programma
- Circa 150 woningen.
- 50% sociale woningbouw en 20% betaalbare woningbouw.
- Appartementsgrootte t.b.v. sociaal en betaalbaar gemiddeld 65m² GO (2/3-kamerwoningen), ten behoeve van kleine gezinnen, starters en ouderen.
- 1.500 tot 6.500 m² voor werken (kantoorfunctie). Deels bedoeld voor de wijkeconomie en deels als overlooplocatie elders in Arnhem. Daarom verschillende formaten kantoorruimtes aanbieden.
- Behoud van groen waarbij de huidige biodiversiteit wordt behouden en versterkt. Het gebied biedt tevens ruimte voor waterretentie, sport & spel en heeft een functie tot het verminderen van hittestress.

De ontwikkelkaders zijn in één kaartbeeld samengevat (hoofdstuk 5, p.46).

In 2021-2022 zijn drie scenario's uitgewerkt. Deze scenario's verschillen van elkaar door elk een andere ambitie als uitgangspunt te nemen.

1. Laarkwartier; gescheiden oplossingen voor alle vraagstukken.
2. Stationsplein Zuid; stedelijke ambities met maximaal programma in combinatie met een gecombineerde bewoners- en P+R garage.
3. Parkbrug; groenste station van Nederland. Het spoorpark wordt over de Metamorfosenallee getrokken. Ranke torens zodat er veel groen op maaiveld overblijft.

Momenteel is alleen scenario 'Laarkwartier' als koers realistisch. Om inzicht te geven in het gevolgde proces/denkrichtingen, tonen we in de voorliggende gebiedsvisie kort alle scenario's. Elk scenario is in plankaart, vogelvlucht en drie perspectieven verbeeld. Een spinnenwebdiagram (hoofdstuk 6.2, p.57) geeft op basis van zes parameters inzicht in de verschillen, gevolgen en ambities.
Tot slot is scenario Laarkwartier uitgewerkt met de gewijzigde programmatische woningbouwkaders. De uitwerking geeft inzicht hoe een stedenbouwkundig plan zich kan vertalen binnen de ruimtelijke randvoorwaarden.

Inhoudsopgave

Inleiding 10

1. De locatie 12
    1.1 Stationsgebied Arnhem-Zuid in beeld 14
    1.2 Aanleiding 20

2. Opgave 24
    2.1 Stationsanalyse 28

3. Ruimtelijke verkenning 30

4. Visie Stationsgebied Arnhem-Zuid 34
    4.1 Van station naar mobiliteitshub 36
    4.2 Veilige en groene stationsomgeving realiseren 37
    4.4 Veiliger oversteken 40
    4.5 Stationskwartier als aantrekkelijke woon- en werkplek 44
    4.6 Samenwerken is meerwaarde 45

5. Ontwikkelkaders 46
    5.1 Uitgangspunten en randvoorwaarden 52

6. Drie mogelijke uitwerkingen 54
    6.1 Uitwerkingen op een rij 56
    6.2 Beoordeling drie mogelijke uitwerkingen 58

7. Voorbeelduitwerking 60
7.1 Laarkwartier ‘Wonen in een groene omgeving’ 62
7.2 Gefaseerde ontwikkeling 70

8. Vervolg 72

9. Bijlagen 73

Colofon 74

Inleiding

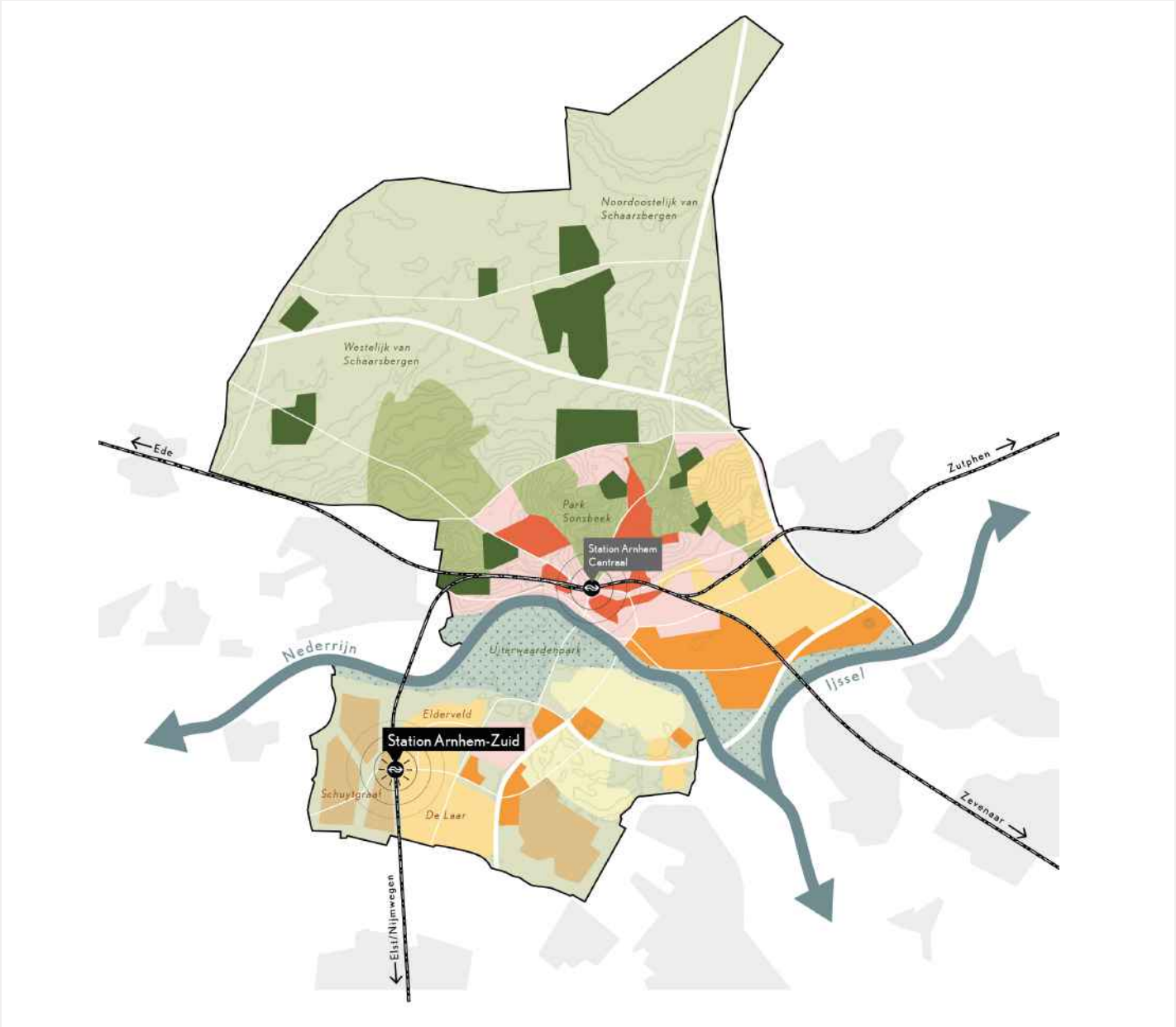
Station Arnhem-Zuid heeft de potentie uit te groeien tot een belangrijk regionaal mobiliteitsknooppunt. Daarnaast is er grote behoefte aan nieuwe en betaalbare woningen. Om hier invulling aan te geven, heeft de gemeente Arnhem in 2021 opdracht gegeven om een integrale ruimtelijke gebiedsvisie te maken voor station Arnhem-Zuid. Hiervoor diende het IPvE (Integraal Programma van Eisen) dat is opgesteld door de gemeente Arnhem als leidraad (zie bijlage 1). De gebiedsvisie dient in samenhang te worden gelezen met het IPvE, waarin de integrale analyses en verkenningen voor en tijdens het proces in zijn opgenomen.

Gezien de complexiteit en de hoeveelheid variabelen zijn er zeven verkennende ruimtelijke scenario's opgesteld. Deze integrale scenario's laten de mogelijkheden zien van stationgerelateerde voorzieningen, de versterking van een deel van het bestaande wijkpark en een gemengd programma van wonen, kantoren en ondersteunende functies. Vanuit deze verkenning is een ruimtelijk, functioneel en programmatisch kader opgesteld. Binnen dit kader zijn drie ruimtelijke scenario's uitgewerkt die de verschillende potenties van stationsomgeving Arnhem-Zuid tonen.

In het najaar 2022 heeft het college gewijzigde uitgangspunten voor het woningbouwprogramma meegegeven voor de gebiedsvisie: het woningbouwprogramma moet ruimte bieden aan circa 150 woningen, waarvan 50% in het sociale segment en 20% betaalbare koopwoningen (dit was: een range van 100 tot 150 woningen, waarvan 30% sociaal). Daarnaast is inmiddels gebleken dat twee van de drie scenario's minder realistisch zijn, omdat deze uitgaan van een gezamenlijke parkeergarage van ProRail/ NS, de (woningbouw)corporatie en overige woningbouw; deze samenwerking blijkt na nader onderzoek niet haalbaar. Daardoor blijft één scenario als koers over: het Laarkwartier. Dit model is getest en verbeeld met de gewijzigde uitgangspunten en toegevoegd aan de gebiedsvisie. Deze voorbeelduitwerking geeft inzicht hoe het programma past binnen de ruimtelijke randvoorwaarden. Deze gebiedsvisie legt de ontwikkelkaders (hoofdstuk 5, p44) vast voor de verdere uitwerking.

De gebiedsvisie is in overleg met partners in het gebied tot stand gekomen. Tijdens de Covidpandemie zijn er online bijeenkomsten geweest met NS, ProRail, woningbouwcorporaties en provincie. Daarnaast is een intensief participatietraject met bewoners doorlopen (deels online). In september 2023 heeft wederom een brede bewonersavond plaatsgevonden waarbij de wijzingen en gevolgen met de buurt breed zijn gedeeld.

Ligging van Station Arnhem-Zuid binnen de verschillende ruimtelijke milieus van Arnhem. Schuytgraaf als Vinex (aanbouw tot 2028) en De Laar en Elderveld als woonerfwijken

1. De locatie

Groen en treinen zijn de meest in het oog springende kenmerken van de directe omgeving van station Arnhem-Zuid. De groene taluds van het spoor gaan over in een archeologisch parkje in Schuytgraaf. De wijk De Laar, aangelegd in de jaren '70, bestaat vooral uit grondgebonden woningen met een ruime tuin. Net als veel bloemkoolwijken staan de woningen met de rug naar het groen en de omgeving. Ook vindt men er typische woonexperimenten terug, zoals rug-aan-rugwoningen. De locatie die nu gebruikt wordt als wijkpark heeft niet de bestemming groen, maar handel en nijverheid. Hierdoor is deze groene invulling niet planologisch-juridisch geborgd. Sloten en waterpartijen borrelen van het leven met kikkers, eenden en een bonte vegetatie als resultaat. De brede en drukke ontsluitingsweg, de Metamorfosenallee (MMA), doorkruist het stationsgebied. De MMA is de belangrijkste toevoer voor de stadsrandhub en voor verkeer van en naar het zuiden en westen vanuit Arnhem-Zuid. Een oud relict van de inpoldering van Arnhem-Zuid is de Kroonse Wal, een belangrijke ontwateringssloot. Deze snijdt schuin door De Laar en de nieuwe wijk Schuytgraaf. Deze oude lijn wordt nu gebruikt als belangrijke fietsroute.

Wandelpaden door het onbestemde groen

De historische Kroonse Wal is een belangrijke fietsroute in het gebied

Veel volwassen groen als buffer tussen De Laar-West en het station Arnhem-Zuid

Vanuit het perron kijkend richting de Laar-West met de K+R op de voorgrond.
Het volwassen geworden groen als buffer tussen de buurt en het spoor.

1.1 Stationsgebied Arnhem-Zuid in beeld

Deze foto's, genomen in het voorjaar van 2021, geven een beeld van het station en het ontwikkelgebied.

Veel kikkers in de Eldense Zeeg

De Eldense Zeeg heeft een lommerrijk karakter

De Metamorfosenallee vanaf het station kijkend naar het oosten met links de P+R en rechts de K+R

Fietsroute de Kroonse Wal als historische lijn duidelijk zichtbaar in het gebied

Een dynamisch gebied, doorsneden door regionale auto- en fietsroutes

Vanwege de grote hoeveelheid auto's op de Metamorfosenallee moeten fietsers vaak lang wachten op groen licht om over te steken

Stenig plein zonder verblijfsfunctie

De ruimte onder het viaduct is het ontvangsterrein voor openluchtstation Arnhem-Zuid, maar is geen aantrekkelijke verblijfsplek

Voetbalveld aan de zuidzijde van het buurtpark

10 laagse nieuwbouw toren aan het zuidwestelijke kwadrant

Huidige fietsparkeren en K+R

P+R en het naastgelegen Lorentz Lyceum

Bebouwing in De Laar-West

Vernieuwde bushalte met groen dak onder het spoorviaduct

Zicht vanuit De Laar naar het spoorviaduct

Belangrijke fietsverbinding tussen De Laar en Schuytgraaf

Het wandelpad door het wijkpark, richting het station. Het noordelijke deel bestaat uit overwegend kruidenrijk grasland, het zuidelijke deel is rijk aan een knotbomenlint, een trapveldje en een paddenpoel.

1.2 Aanleiding

Station Arnhem-Zuid is eind 2004 geopend. Aanleiding was de ontwikkeling van de naastgelegen wijk Schuytgraaf. In deze periode is de Metamorfosenallee als centrale wijkontsluitingsweg verbreed en onder het spoor doorgetrokken naar Schuytgraaf. Enkele jaren later werd deze route vanuit Schuytgraaf verbonden met de A50. Door de ontwikkelingen van Schuytgraaf is het gebruik van de Metamorfosenallee en het station gestaag gegroeid. Inmiddels maken per dag ongeveer 25.000 motorvoertuigen gebruik van de Metamorfosenallee en 3.500 reizigers maken gebruik van het treinstation. Beide kennen een stijgende trend.

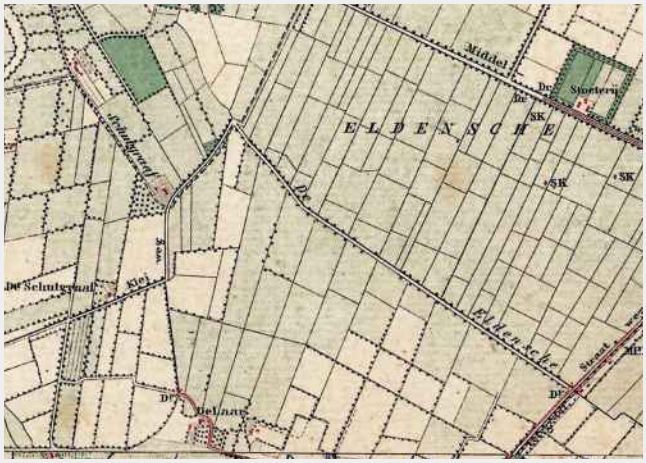
Recente ontwikkelingen, zoals de bouw van winkelcentrum Schuytgraaf, de vestiging van Rivers International School en de opening van het nieuwe Lorentz Lyceum zorgen voor meer druk op de stationgerelateerde voorzieningen.

Op werkdagen is sprake van overloop van het huidige P+R terrein naar de bermen en het centrum van Schuytgraaf en ook de capaciteit van het fietsparkeren is ontoereikend (situatie vóór COVID-19). De toekomstige bouw van circa 1.700 woningen met aanvullende centrumvoorzieningen in Schuytgraaf voert de druk op station Arnhem-Zuid verder op.

Daarnaast is de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee ter hoogte van het station voor voetgangers en fietsers niet optimaal. Sinds de opening van het Lorentz Lyceum is het aantal oversteekbewegingen van fietsers toegenomen. Door het vele verkeer op de Metamorfosenallee staan de groentijden van de oversteek onder druk. Door de beperkte groentijden voor overstekende fietsers ontstaat in de spits roodlichtnegatie en dit kan leiden tot gevaarlijke situaties.

Omgeving Schuytgraaf met het aangelegde viaduct en het doortrekken van de Metamorfosenallee, 2007

De Kroonse Wal is zichtbaar in de polderstructuur van Arnhem (ca. 1880 - Topotijdreis)

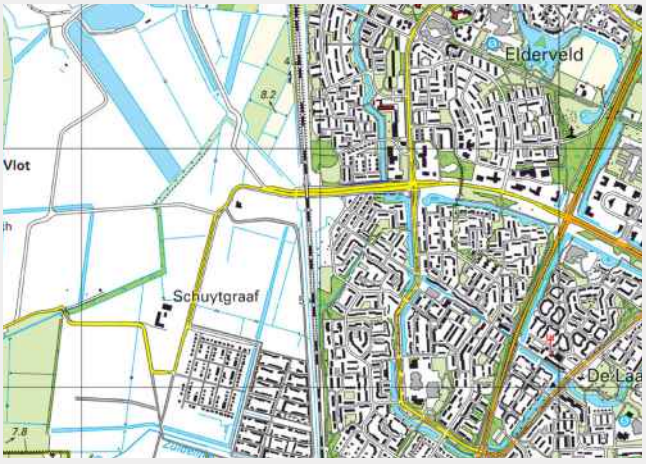
Aanleg treintracé Arnhem - Nijmegen doorsnijdt de Kroonse Wal (ca. 1885 - Topotijdreis)

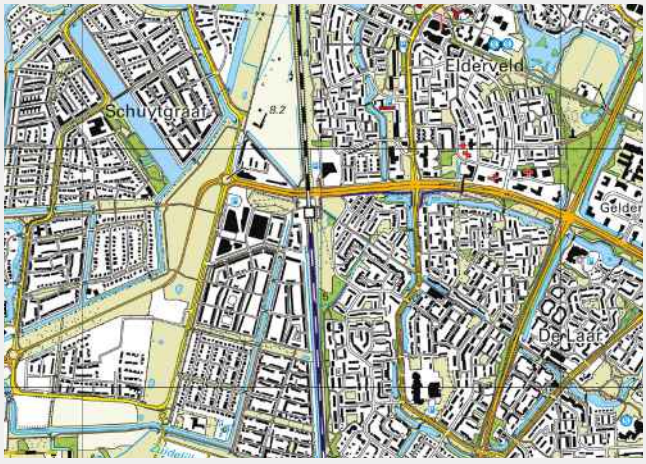
Begin bouw van de woonerfwijk Elderveld (ca. 1980 - Topotijdreis)

De Metamorfosenallee eindigde lange tijd bij twee afslagen naar Elderveld en De Laar (ca. 2000 - Topotijdreis)

De sprong naar het westen van het spoor met de wijk Schuytgraaf (ca. 2010 - Topotijdreis)

Eindfase Schuytgraaf, ontwikkeling mobiliteitshub Arnhem-Zuid (ca. 2020 - Topotijdreis)

Ontwikkellocatie

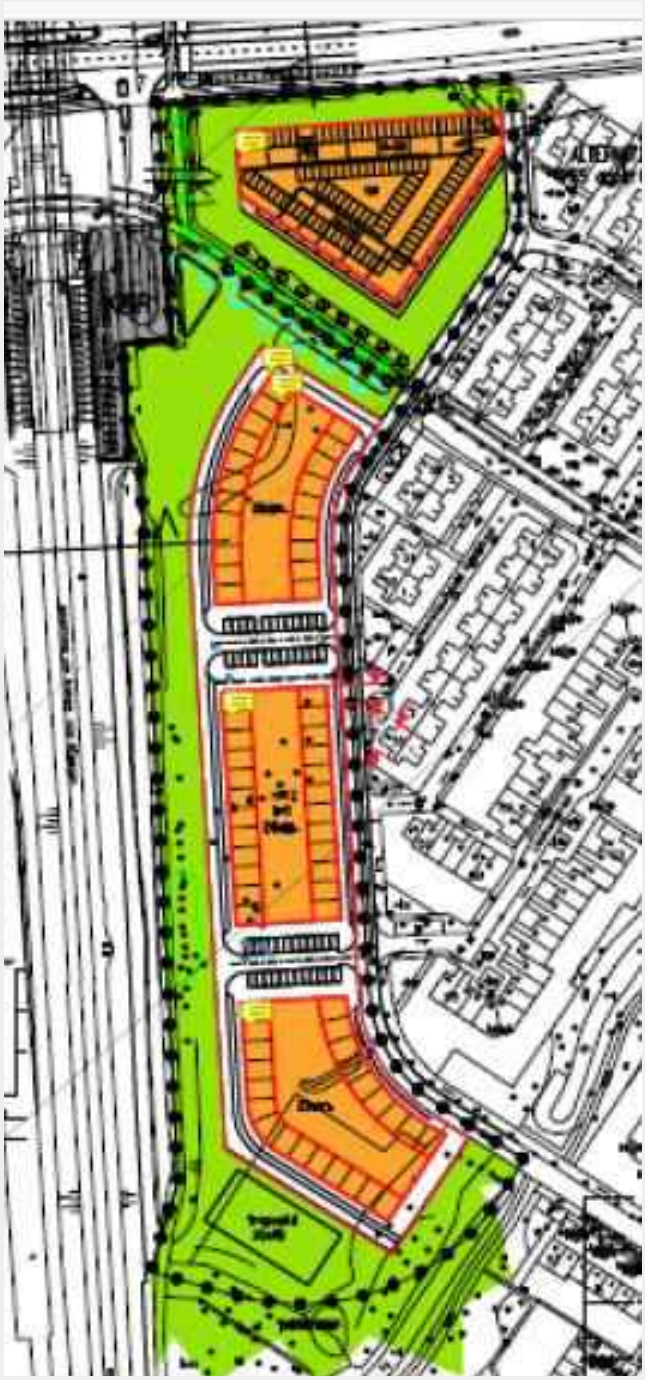
De ontwikkellocatie is in gemeentelijk eigendom en is sinds de bouw van De Laar begin jaren 70 bestemd voor 'handel en nijverheid'. Tegenwoordig betekent dit 'kantoren en bedrijven'. Het gebied is sinds de oplevering van De Laar door de bewoners in gebruik als wijkpark. Het bestemmingsplan moet worden gewijzigd om de gewenste woningbouwontwikkeling mogelijk te maken en 'groen' te borgen in het plan.

In de periode van 2002-2007 is voor dit gebied een nota van randvoorwaarden opgesteld. Deze ging uit van de realisatie van 65 appartementen (noordelijk, driehoek) en 67 grondgebonden woningen (zuidelijk, langgerekt). Naar aanleiding van diverse gesprekken met bewoners uit De Laar zijn destijds meerdere alternatieve verkavelingen uitgewerkt. Dit heeft echter niet tot consensus geleid. De nota van randvoorwaarden is uiteindelijk in september 2007 door de gemeenteraad vastgesteld. Daarbij is een motie aangenomen met de strekking 'dat er bij de verdere uitwerking zoveel mogelijk rekening moet worden gehouden met de wensen van bewoners'. De verdere planvorming is stilgelegd vanwege de bankencrisis in 2008. Het oude plan uit 2008 is inmiddels komen te vervallen en is niet als input gebruikt voor het opstellen van deze gebiedsvisie.

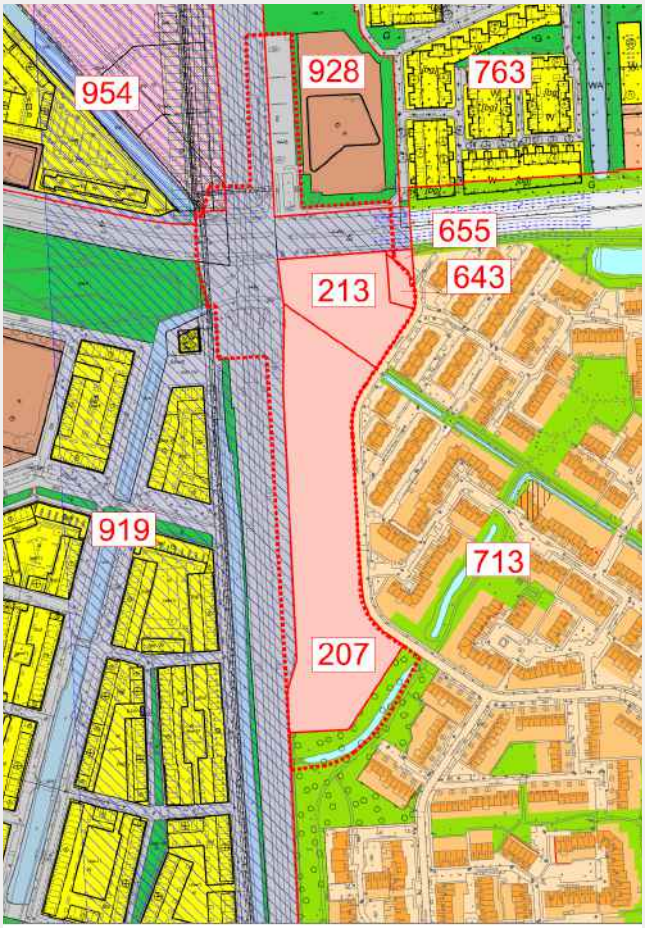
Potenties

Stationsgebied Arnhem-Zuid heeft de potentie zich te ontwikkelen tot een dynamisch knooppunt waar ook de verstedelijkingsopgave van de stad aan kan worden gekoppeld. Hier is ruimte voor de woonwerkmilieus van de toekomst.

Het huidige openluchtstation kan uitgroeien tot een multimodale hub. Er wordt een flinke toename van reizigers verwacht. De frequentie van het aantal treinen en bussen groeit gestaag. Ook wordt het station gezien als belangrijk regionaal fietsknooppunt.

Nota van randvoorwaarden schets (2007).
65 appartementen en 67 grondgebonden woningen

Plannr.	Plannaam	vastgesteld
207	Bestemmingsplan Laar, gemeente Elst	09-05-1973
213	Bestemmingsplan De Laar I	30-07-1974
643	Bestemmingsplan Schuytgraaf	28-06-1999
655	Bestemmingsplan Schuytgraaf I	27-04-2004
713	Bestemmingsplan De Laar 2007	24-09-2007
919	Bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017	05-03-2018
928	Bestemmingsplan School Metamorfosenallee- Oegstgeeststraat	27-02-2019
954	Bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017 herziening velden 6 en 11	28-10-2020

Vigerende bestemmingsplannen in de omgeving

2. Opgave

Station Arnhem-Zuid is één van de regionale knooppunten waar de gemeente Arnhem wil intensiveren. Dit betreft zowel het verbeteren van de HOV-functie als het invullen van de ontwikkellocatie, waarmee wordt bijgedragen aan de woningvoorraad van Arnhem. Doelstelling van de gebiedsvisie is het bieden van ruimtelijke en functionele kaders waarbinnen de ontwikkeling verder kan worden uitgewerkt en uitgevoerd.

De opgave is meervoudig. Hoe kan het huidige openluchtstation uitgroeien tot een volwaarde stadsrand hub, hoe stimuleren we duurzame mobiliteit, hoe behouden en bestendigen we het groengebied als wijkpark en verbeteren we de sociale veiligheid en hoe kunnen we een bijdrage leveren aan de woningbouwtaakstelling en werkruimte in de stad.

Om de belangen van de buurt met die van de stad te verenigen zijn duidelijke uitgangspunten en randvoorwaarden opgesteld. Deze zijn opgenomen in een Integraal Programma van Eisen (IPVE), dat als bijlage bij deze gebiedsvisie is gevoegd. De belangrijkste uitgangspunten hieruit zijn door het college van B&W in juni 2021 vastgesteld. Daarmee werd de basis gelegd voor het participatietraject met bewoners.

In het najaar van 2022 heeft het college uitgangspunten voor het woningbouwprogramma gewijzigd. In het Integraal Programma van Eisen was aanvankelijk een range gesteld van 100-150 woningen, waarvan 30% in het sociale segment moesten worden gerealiseerd. Dit is gewijzigd in circa 150 woningen, waarvan 50% in het sociale segment en 20% betaalbaar. Het IPVE is aangepast en daarmee ook dit document.

Groen/Blauw

- Bestendig een deel van het ontwikkelgebied als wijkpark.
- Neem de bestaande groen/blauwe kwaliteiten mee in de visievorming.
- Er geldt een groencompensatieplicht conform Groenvisie 2017.
- Om te voorkomen dat wateroverlast ontstaat, is de aanleg van extra waterberging van belang bij een toename van verhard oppervlak. Voor de berekeningen van de benodigde waterberging zijn de richtlijnen van het Waterschap Rivierenland maatgevend.
- Het klimaat verandert, extreem weer komt steeds vaker voor. Daardoor neemt de kans op overlast en schade door hevige neerslag toe. Samen bereiden we onze stad hierop voor. Dat betekent dat we Arnhem weerbestendig maken. Voor nieuwbouw geldt de eis dat er minimaal 40 mm hemelwater verwerkt moet worden op eigen terrein.
- Investeer in het groen als bijdrage aan beweging en ontmoeting; combinaties van natuur met sport en spel aanleidingen.
- Maak de leefomgeving toekomstbestendig: vergroot de biodiversiteit en verbeter de waterhuishouding en het waterbergend vermogen en bouw natuur inclusief.
- Door het veranderende klimaat zal ook hittestress en langdurige droogte toenemen. De groene buitenruimte daarop inrichten door het toepassen van schaduw en robuuste waterverbindingen (diep genoeg of droogvallend) zodat je geen problemen krijgt met slechte waterkwaliteit.

Mobiliteit

- Transformeer het stationsgebied tot stadsrandhub, waarbij in hogere dichtheid gewoond wordt, oog is voor de bestaande groen-blauwe lijnen en alle vervoersmodaliteiten goed aan elkaar verbonden worden.
- Onderzoek een combinatie P+R en bewonersparkeren, met een groei van de P+R van 160 naar 275 p.p.
- Groei van 630 naar circa 1.200 tot 1.400 fietsparkeerplaatsen bij het station.
- Onderzoek of reductie van vigerende parkeernormen mogelijk is door de specifieke ligging en/of een deelautoconcept.

Programma

- Circa 150 woningen, waarvan 50% sociaal en 20% betaalbaar
- Geef ruimte aan 1.500 – 6.500 m² BVO kantoorfuncties (wens van Economische Zaken).
- Daghoreca zorgt voor levendigheid op en om het station. De NS heeft aangegeven niet te willen investeren in de uitbating van daghoreca, hiervoor zijn te weinig gebruikers van het station. In de plint van de nieuwbouw is daghoreca door derden wel mogelijk. Een kantoor concept in combinatie met daghoreca is namelijk goed denkbaar.
- Wens: ruimte voor 1.000 m² BVO cultuur, denk bijvoorbeeld aan een dans/ muziekschool.
- Wens: 1.000 m² BVO aan binnensportruimte.
- Kans: voor onderwijs en naschoolse opvang.
- Back-up: mocht de zorgfunctie die gepland staan in Schuytgraaf niet doorgaan, dan ontstaat er behoefte aan deze zijde van het spoor.

Veiligheid

- Vergroot de sociale veiligheid rondom het station.
- Verbeter de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee voor fiets- en voetganger.
- Houdt rekening met spoor- en weglawaai, hinder van spoortrillingen en richtafstanden van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor.

2.1 Stationsanalyse

Het huidige station mist een aantrekkelijke openbare ruimte om in te verblijven. Door het gebrek aan overzicht, routing en herkenbaarheid wordt het ervaren als sociaal onveilig.

Aan ieder kwadrant staat een zelfde trapopgang naar de perrons met fietsparkeren ernaast

De druk op het stationsgebied en het fietsparkeren is hoog

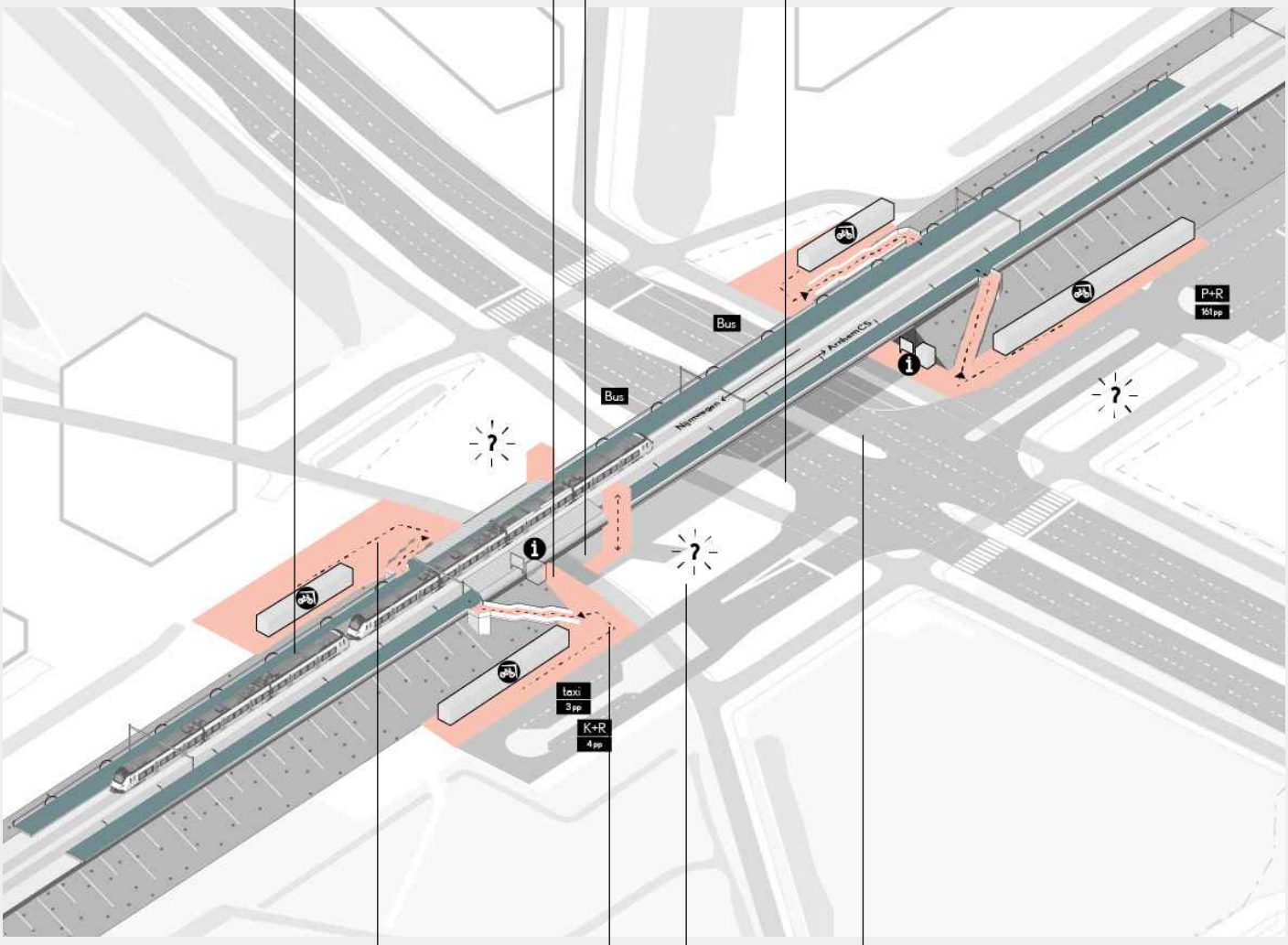
Het stationsgebied mist herkenbaarheid, landmarks, logische routing en een stationsgezicht

Geen poortjes tot het reisdomein, waardoor er hangjongeren zijn op de perrons

Ontbreken stationsoutillage, in welke richting rijdt de trein?

Ruimte onder het viaduct is de stationshal

Verkeersplein en verharding domineren het beeld

Geen hiërarchie in kwadranten, missen van herkenbaarheid

Hoofdopgave ligt in de openbare ruimte

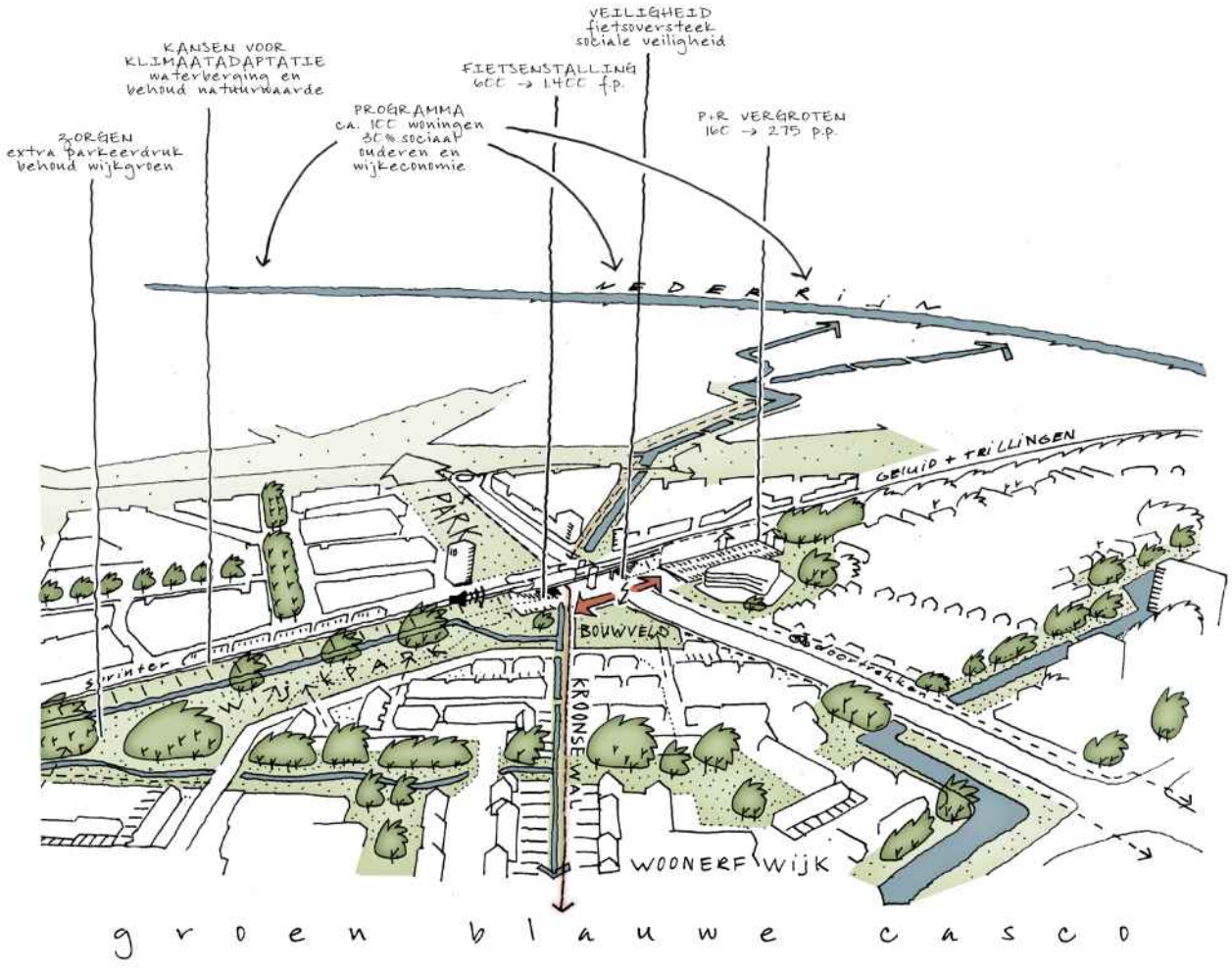
Geïsoleerde ligging, weinig sociale controle

Stationsfaciliteiten aan enkele zijde leidt tot extra oversteekbewegingen

Stationsanalyse: openluchtstation Arnhem-Zuid

3. Ruimtelijke verkenning

Zeven prikkelende, verkennende scenario's zijn opgesteld om de breedte van de opgave te verkennen. Elk scenario legt het accent op één uitgangspunt en is ruimtelijk vertaald. Naast de manier waarop het beoogde programma verdeeld kan worden over het projectgebied, tonen de scenario's verschillende infrastructurele voorstellen om de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee te vergroten. Verschillende mogelijkheden zijn verkend, van fietstunnels en fietsbruggen tot een autotunnel. Het verkennen van extremen maakt ook inzichtelijk wat men niet wenselijk acht; dit is net zo belangrijk als wat men wel graag wil.

Opgaven en dilemma's die als uitgangspunt
dienden voor de zeven verkennende scenario's

1. Speed pedelec - De snelfietsroute Arnhem-Nijmegen aan de westzijde van het spoor faciliteren met een tunnel onder de Metamorfosenallee door. Eén woonblok, waardoor er ruimte is voor een groot wijkpark. Een gescheiden parkeervoorziening voor bewoners en een P+R aan de noordzijde.

1. Scenario Speed pedelec

2. Parkbrug – De groene fietsbrug zorgt voor een veilige oversteek en herbergt tevens de parkeervraag voor de P+R en bewoners. Door hoogbouw is een groot wijkpark mogelijk.

2. Scenario Parkbrug

3. Eldense parkstrip – Woonblokken zijn gesitueerd op een gebouwde en groene parkeervoorziening. Alles is geconcentreerd aan het spoor. Door de spreiding van kleinere volumes ontstaat er een woonpark.

3. Scenario Eldense parkstrip

4. Stadswonen aan een singel – Grondgebonden woningen gaan gepaard met maaiveldparkeren. Er is ruimte voor een klein spoorpark.

4. Scenario Stadswonen aan een singel

5. Multimodale hub – Grootschalige, geconcentreerde bouwblokken aan de noordzijde van het wijkpark. Er is één grote ondergrondse parkeergarage voor bewoners en het parkeren in de hub onder de bouwblokken. De Metamorfosenallee is verdiept waardoor er een plein ontstaat. Aan de noordzijde van dit plein is er mogelijkheid tot extra maatschappelijk/kantoor programma.

5. Scenario Multimodale hub

6. Eldense bos – Kleine woonblokken in een bos. Hierdoor ontstaat een woonpark. Parkeren op afstand van de woningen in een half verdiepte garage. P+R en fietsparkeren is aan de noordzijde van de Metamorfosenallee ingepast.

6. Eldense bos

7. Station Arnhem-Zuid op de kaart – Icoon voor de stad. Woningbouw en parkeren in één groot gebouw. Dit sluit aan op de experimentele woningbouw uit de jaren 70, zoals De Laar-West.

7. Scenario Zuid op de kaart

Verschillende partners in het gebied hebben hun licht laten schijnen over de verkennende scenario's: bewoners, wijkmanagers, NS, ProRail, woningcorporaties, diverse beleidsafdelingen van de gemeente (van groen tot economische zaken), financiële experts en verkeerskundigen. Bewoners geven de voorkeur aan een wijkpark boven een woonpark. De gemeente wil graag het groen aan de zuidzijde van het gebied behouden, omdat dit grote ecologische waarde heeft (onderzoek COBRA). De voorkeur gaat uit naar concentratie van gebouwd programma rondom het station Arnhem-Zuid. Daarom zijn de volgende scenario's gebruikt als input voor de verdere uitwerking van de gebiedsvisie: 1. De speedpedelec, 2. De parkbrug en 5. Multimodale hub.

4. Visie
Stationsgebied Arnhem-Zuid

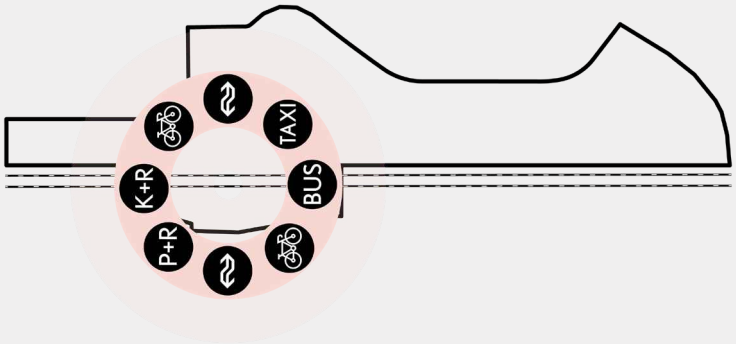
Er zijn zes pijlers die het stationsgebied van Arnhem-Zuid toekomstbestendig maken.

1. Van station naar mobiliteitshub
2. Veilige en groene stationsomgeving realiseren
3. Geen woonpark maar een wijkpark
4. Veiliger oversteken
5. Stationsgebied als aantrekkelijke woon- en werkplek
6. Samenwerken is een meerwaarde

In dit hoofdstuk wordt omschreven wat de uitdagingen zijn en hoe deze uitdagingen een plek kunnen krijgen bij station Arnhem-Zuid.

ZUID
Fiets

4.1 Van station naar mobiliteitshub

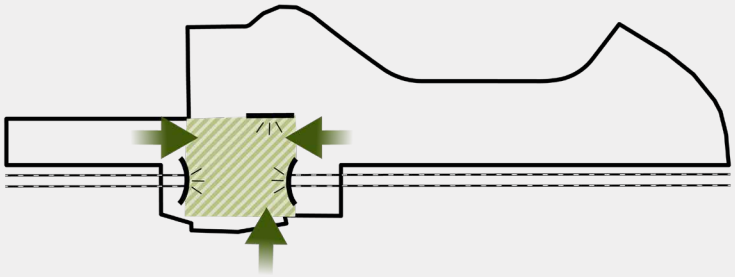
Arnhem-Zuid verdient een volwaardig stationsgebied door het toenemende aantal gebruikers en reizigers. Een hernieuwde stationsomgeving zal Arnhem-Zuid verder op de kaart zetten, waardoor het kan uitgroeien tot een sociaal en fysiek knooppunt tussen de wijken Elderveld, De Laar en de nieuwe wijk Schuytgraaf. Van 'treinstation' verandert het gebied in een 'multimodale hub', waar men kan overstappen op verschillende vervoersmiddelen.

Om deze overstapmachine zo goed mogelijk te laten functioneren moet het overstappen laagdrempelig worden gefaciliteerd. Bijvoorbeeld door een fietsenstaling die direct uitkomt op het perron en waar de fiets en/of e-scooter meteen kan worden opgeladen of een parkeergarage op minimale loopafstand van de trein waar deelmobiliteit wordt aangeboden. Er wordt ingezet op een prettige verblijfsruimte waarbij je eenvoudig kan worden afgezet, opgehaald of verder reist met de regionale bus.

De volgende uitdagingen zijn opgepakt om station Arnhem-Zuid tot een mobiliteitshub te transformeren:

- Het station wordt beter herkenbaar.
- Er komen logische langzaamverkeersroutes om en naar het station.
- Er komen directe en aantrekkelijke voetgangersverbindingen vanaf het autoparkeren op de stadsrandhub en de fietsenstallingen naar de perrons.
- De verschillende mobiliteiten worden geconcentreerd en gezoneerd.

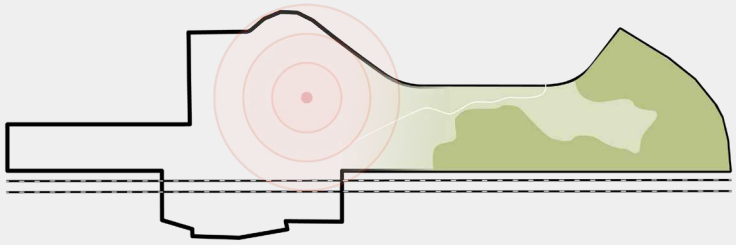
4.2 Veilige en groene stationsomgeving realiseren

Het toekomstige stationsplein speelt een cruciale rol als schakel tussen de wijken en als bewegingsruimte voor de verschillende stationsgebruikers en passanten. Het is tevens het ontvangstdomein voor de reiziger met een goede oriëntatie op de verschillende mobiliteiten. Het stationsplein wordt sociaal veilig door in te zetten op programma's in de randen die ook na werktijden voor reuring zorgen. De nieuw geplande woningen zullen 'de ogen op het plein' zijn en geven een gezicht aan het stationsgebied. Door het plein te vergroenen en sportvoorzieningen (skaten, basketbal, fitness) aan te bieden, wordt het een aangename plek om te verblijven. Het plein krijgt een uniek, meer stedelijk karakter en draagt bij aan de verbinding en ontmoeting van buurtgenoten en speelt in op de wens om meer voor jongeren aan te bieden. De herinrichting van het stationsplein speelt een belangrijke rol bij de verdere uitwerking van de hernieuwde stationsomgeving.

De karakteristieke en historische lijn van de Kroonse Wal wordt aangegrepen om de fietser naar de westelijke oversteek van het spoor te leiden (zie paragraaf 4.4). Deze bewegingen moeten goed worden begeleid en duidelijke ruimtes krijgen zodat er geen conflicten ontstaan.

4.3 Geen woonpark maar een wijkpark

Stadsdeel Arnhem-Zuid kenmerkt zich als een groen en blauw stadsdeel. Vele watergangen en grote bomen domineren de buitenruimte. De voormalige bestemming 'handel en nijverheid' wordt gewijzigd in groen, wonen en werken. Het zuidelijke deel wordt daarmee definitief bestemd als park. Dit toekomstige wijkpark kenmerkt zich door natuurlijk groen met natuurvriendelijke oevers, wandelpaden en plekken voor sport en spel. Het nu nog anonieme groen wordt een stadsvoorbeeld van ongeorganiseerde sport- en spelactiviteiten in een natuurlijke omgeving. Uiteraard gebeurt dit in overleg met de bewoners zodat het aansluit bij hun behoeftes en gevoel voor sociale veiligheid.

De ontwikkeling rondom station Arnhem-Zuid biedt de kans om het bestaande groen langs de oostzijde van het spoor te verbinden. Hierdoor ontstaat een twee kilometer lang, wijkoverstijgend spoorpark dat start en eindigt bij twee tunneltjes: de noordelijk gelegen tunnel in het verlengde van de Ringdijk en de zuidelijke bij het fietspad 'De Laar'. Dit park geeft antwoord op de toenemende vraag naar klimaatbestendigheid (watercompensatie, waterberging en hittestress) en gebruiksgroen voor de inwoners van De Laar en Schuytgraaf. Het spoorpark is aanleiding voor 'Arnhemmers' om in beweging te komen en stimuleert ontmoeting. Gezondheid is hiermee een integraal onderdeel van deze visie. Het wijkpark maakt onderdeel uit van het spoorpark.

Het wijkpark functioneert beter door meer wandelpaden aan te leggen. Doorzichten zorgen voor sociale veiligheid. De ecologische natuurlijke kwaliteiten en het extensieve karakter van het gebied blijven behouden. Fasering in intensief en extensief beheer is noodzakelijk. Door te investeren in het verbreden en verbinden van watergangen en het aanleggen van nieuwe waterpartijen verbetert ook de waterkwaliteit en wordt de klimaatbestendigheid van de wijk versterkt. De uitwerking wordt vastgelegd in een inrichtingsplan.

Het park mag maar beperkt geclaimd worden door nieuwbouwontwikkelingen, om ruimte te bieden aan de behoeftes van de wijk. Compact bouwen en stapelen spaart de schaarse ruimte. Deze visie definieert de uiterste grens voor bebouwing en de minimale afmetingen van het wijkpark.

Een plek voor ontmoeten en bewegen in het groen

Natte plekken in het huidige wijkpark

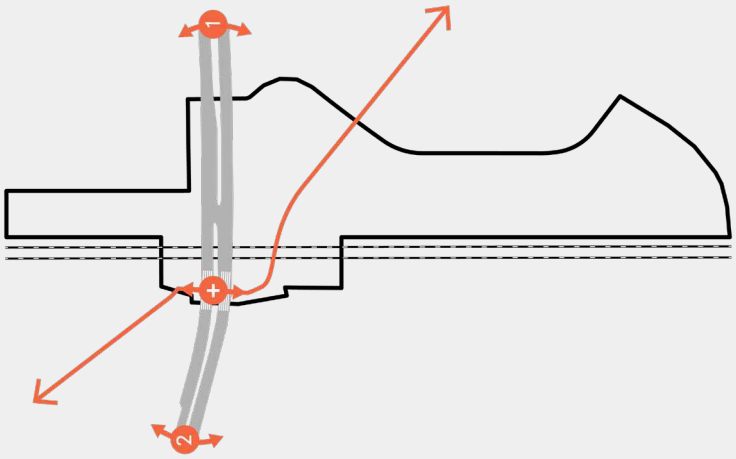

Sportpark aan de zuidzijde in het huidige wijkpark

Eldense Zeeg

4.4 Veiliger oversteken

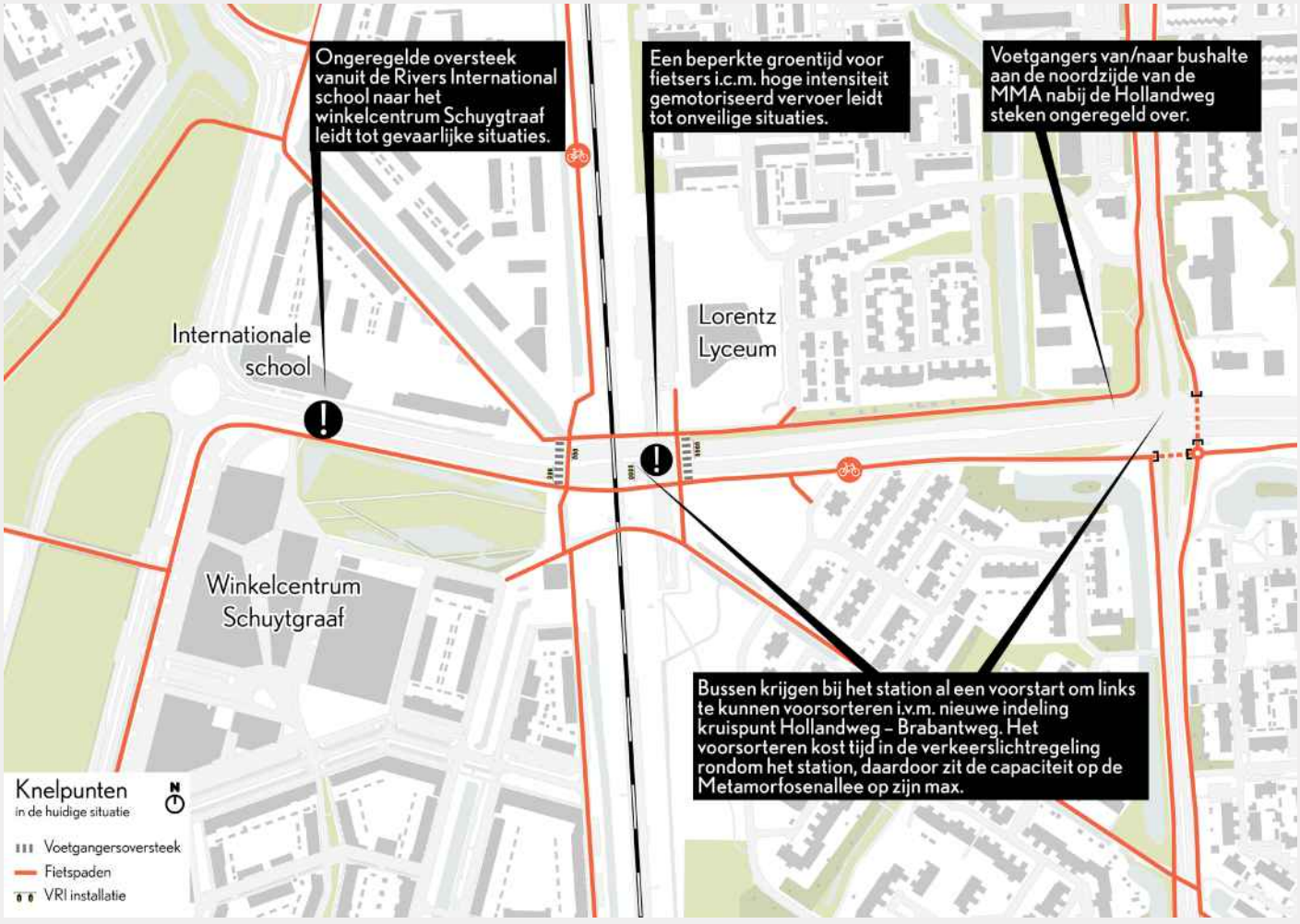

Ontwarren van de knoop en oplossen in de flanken

Een (verkeers)knoop moet soms eerst ontward worden door de oplossing breder te bekijken. Dit geldt zeker voor de oversteek van de Metamorfosenallee. In deze visie wordt gekozen voor een slimme tweeledige oplossing. Ten eerste worden de twee oversteken bij de verkeerslichten aan weerzijden van het spoor teruggebracht naar één oversteek. Daardoor kunnen fietsers en voetgangers hier vaker en langer groen krijgen en hoeven ze dus minder lang te wachten om over te steken. Hierdoor is er meer groentijd ten gunste van de (ongeduldige) scholieren. Ten tweede worden twee fietstunnels voorgesteld die het lokale en wijkoverstijgende fietsverkeer beter faciliteren. Er komen dus drie hoogwaardige mogelijkheden om de Metamorfosenallee over te steken in plaats van twee minder waardevolle oversteken die dicht bij elkaar liggen. Hiermee wordt de druk beter verdeeld en wordt het een stuk veiliger. Belangrijke neveneffecten van de reductie van twee naar één oversteek bij het station zijn een betere doorstroming van het autoverkeer en een voorsorteer optie voor de bus.

Er zijn vele opties verkend en een aantal ongelijkvloerse opties zijn afgevallen.

1. Een fietstunnel op de stationslocatie legt een te grote en onhandige ruimteclaim in het gebied. Doordat men moet dalen, ontstaat haaks op de Metamorfosenallee een verdiepte hellingbaan die oostwest fiets- en loopverbindingen blokkeert;
2. Een brug over de Metamorfosenallee moet tweemaal zo hoog stijgen dan het dalen van een tunnel. Daarmee wordt de hellingbaan tweemaal zo lang. Het wordt voor fietsers en voetgangers daarmee extra lastig gemaakt (omrijden) om snel over te steken. Hierdoor dreigt het gevaar dat men alsnog bij het kruispunt gaat oversteken;
3. De beste oplossing voor het veilig oversteken op maaiveld, is een autotunnel onder het stationsplein. Dit is een enorme investering die vanuit het project zelf niet gemaakt kan worden. Hiervoor dient de meerwaarde op regionaal niveau te worden aangetoond zodat er provinciale of rijkssubsidies zijn te verwerven. Verkeersberekeningen (uitgevoerd door Goudappel) tonen aan dat een tunnel echter niet zorgt voor een significante verbetering van de doorstroming voor regionaal verkeer. De autotunnel dient dus geen regionaal belang, enkel een lokaal belang. Daarmee is de investering vooralsnog als onhaalbaar ingeschat. De gekozen verkeersstructuur maakt een eventuele toekomstige autotunnel overigens niet onmogelijk.

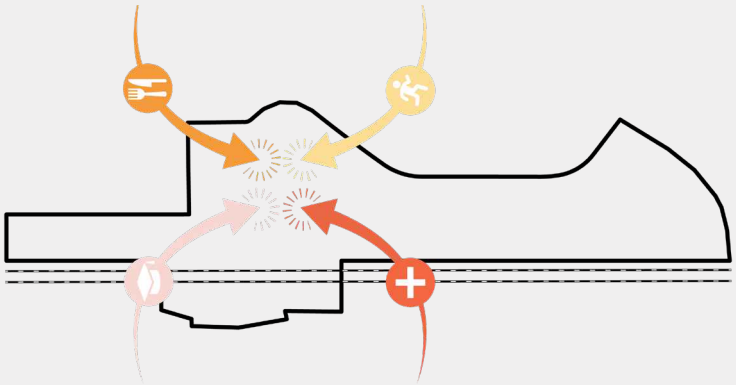
Oversteken over de Metamorfosenallee
in de huidige situatie

Visie om over te steken over de Metamorfosenallee

oosten van
tgraaf, als
e (lange
Fietstunnel in de stationsomgeving zorgt voor versnijdingen op het maaiveld. In de flanken is de beste oplossing voor omgeving en de stationsomgeving.
Fietstunnel onder Hollandweg die scholieren anders en beter laat oversteken.
Lorentz Lyceum
kale route
re groentijd
n
eiliger wordt.
Oostelijke, gelijkvloerse oversteek opheffen. Levert ruimte op in de VRI regeling wat zorgt voor meer oversteektijd voor fietsers en voetgangers aan de westzijde.

4.5 Stationskwartier als aantrekkelijke woon- en werkplek

In het stationskwartier Zuid is ruimte voor wonen, werken en voorzieningen. Arnhem-Zuid bestaat grotendeels uit grondgebonden eengezinswoningen met een tuin. De goede bereikbaarheid en nabijheid van voorzieningen overtuigen om vooral appartementen te realiseren. Specifiek voor starters, 'empty nesters' en ouderen. Dat betekent geen grote, maar vooral betaalbare middelgrote 2-3 kamerappartementen, waarvan 50% in de sociale sector. Dit inzicht is mede ontstaan door op te trekken met drie grote woningcorporaties die in Arnhem actief zijn.

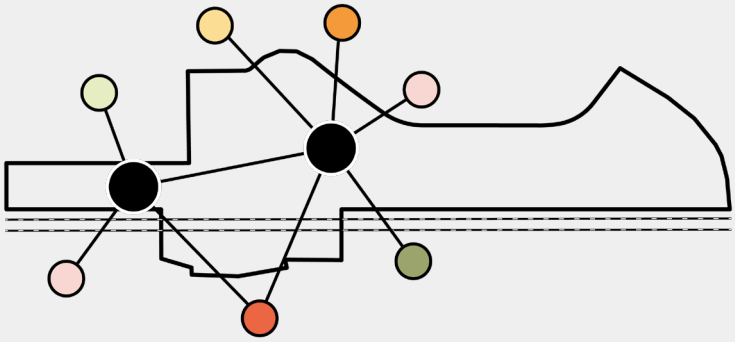
In de directe stationsomgeving is het verstandig om levendige plinten te stimuleren die na werktijden reuring en ogen geven op straat. Het vergroten van de sociale veiligheid is een grote wens van de omwonenden. Denk hierbij aan een sportclub, eetgelegenheid (daghoreca) of een kleine supermarkt (AH to go).

In verband met overlast in de avond, nacht, verkeersaantrekking en concurrentie is in het stationskwartier geen ruimte voor nachthoreca zoals cafés, een grote supermarkt of winkels. Het stationskwartier wordt compleet gemaakt doordat er in het noordwesten van het stationskwartier een huisartsenpraktijk met apotheek wordt gerealiseerd in Schuytgraaf.

In het stationskwartier is ruimte om te werken, met ca. 400 tot maximaal 1.500 m² aan werkruimtes die de wijkeconomie stimuleren. Er is daarbij vooral behoefte aan flexibele, kleinschalige kantoorruimte (individueel en voor enkele werknemers; ca. 25m² per werknemer) en vergaderruimtes voor het lokale MKB en ZZP'ers. Dit past bij de vraag uit de wijk. Daarbuiten leent station Arnhem-Zuid zich als overlooplocatie voor de kantoren van grotere bedrijven. Hiervoor wordt maximaal 5.000 m² voorzien vanuit de afdeling economie. Vanuit de NS gezien is er geen reden om een stationsgebouw te realiseren met voorzieningen. Station Arnhem-Zuid blijft een openluchtstation met vier opgangen. In drie verschillende scenario's is de toekomstige bebouwing verkend.

Voor een klimaatbestendige woonomgeving dienen de daken en gebouwde parkeervoorzieningen (deks) bij te dragen aan vergroening, verkoeling en regenwaterafvoerend vermogen.

4.6 Samenwerken is meerwaarde

Indien de partners NS, ProRail, gemeente en ontwikkelaars gezamenlijk het gebied ontwikkelen ontstaan er interessante kansen om kosten te verdelen en maximaal te investeren in de omgeving. Het combineren van de stadsrandhub met een stallingsgarage voor bewoners, bezoekers of medewerkers levert bijvoorbeeld een reductie op van 30% van het benodigde oppervlak ten opzichte van elk een eigen stalling. Een bewaakte fietsenstalling komt sneller in beeld bij samenwerking; dit geeft direct een groter gevoel van veiligheid in en om het station. Door voortschrijdend inzicht is de mogelijkheid tot een gezamenlijke parkeervoorziening afgevallen. In de verdere uitwerking zal daarom de koers hierin gewijzigd worden wat betekent dat sommige voorbeelduitwerkingen niet mogelijk zijn.

Het betrekken van de buurt bij toekomstige inrichtingsplannen voor het wijkpark zorgt niet alleen voor een meer passend wijkpark en draagvlak. Ook het proces ernaartoe vergroot sociale interactie en verantwoordelijkheidsgevoel. Het park kan de buurt uitdagen tot zelfbeheer van een heemtuin of andere bijzonder plek in het park.

Door bijvoorbeeld samen te werken met het Lorentz Lyceum wordt het mogelijk om het Lorentz Lyceum uit te breiden. Door bijvoorbeeld het parkeren te combineren in een toekomstige parkeergarage ontstaat er ruimte op het eigen parkeerterrein om uit te breiden, of de schoolomgeving te vergroenen, of ruimte te geven aan sport en spel voor de scholieren.

5. Ontwikkelkaders

De uitgangspunten uit de visie zijn vertaald naar een ruimtelijk kader waarbinnen ontwikkelingen in het gebied kunnen plaatsvinden. De programmatische en ruimtelijke kaders vormen hiervoor de basis. Deze zijn op de volgende pagina verbeeld en mede afgestemd op de hindercontouren en de parkeernormen.

Programmatische kaders

De programmatische kaders komen voornamelijk voort uit het IPvE. Het IPvE is aangepast naar aanleiding van het collegebesluit m.b.t. het woningbouwprogramma. Kort samengevat bestaan de programmatische kaders uit: circa 150 woningen en minimaal 1.500 m² tot maximaal 6.500 m² ruimte voor werken (kantoorfunctie).

Ruimtelijke kaders

In het ruimtelijk kader zijn de bouwvelden vastgelegd. Het park krijgt een vaste contour en kan daardoor worden bestemd als park, dit park is kleiner dan hoe het in de huidige vorm gebruikt wordt, door het toevoegen van woningen (bouwvelden). Voor de bouwvelden is er een strikte opbouw in hoogte vastgelegd. Op deze manier zijn de hoogte accenten altijd aan de zijde van het spoor en op de grootste afstand van de buurt. De Kroonse Wal blijft als fietspad behouden en daar is altijd een minimale maat van 21 meter afstand tussen de gevels. De bebouwing krijgt een levendige plint, georiënteerd op het station. De plinten richting de wijk hebben een open karakter, dode plinten zijn niet toegestaan. Om meer levendigheid op straat te creëren heeft portiekontsluiting de voorkeur boven galerij ontsluiting. Bij een bouwplan dient een HER (Hoogbouw Effecten Rapportage) te worden opgesteld. Hierin worden geluid, windhinder en schaduwwerking ten opzichte van de omgeving getoetst. Nutsvoorzieningen dienen inpandig te worden geplaatst en mee ontwerpen worden in de verdere stedenbouwkundige en architectonische uitwerking.

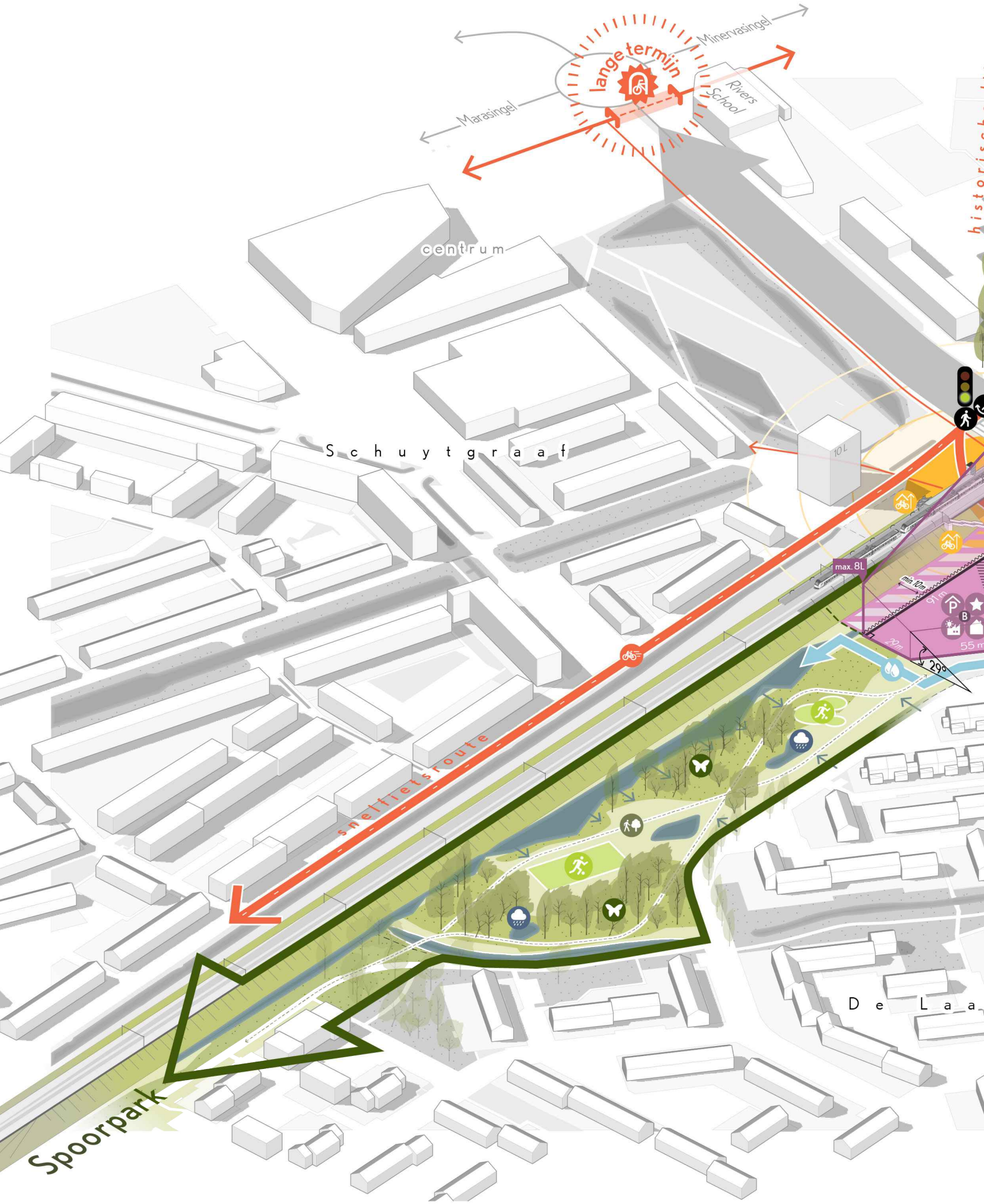
De huidige fiets- en wandelroutes moeten worden verbeterd. Het stationsplein onder het spoorviaduct wordt een verbindende ruimte die Schuytgraaf en De Laar-West sterker met elkaar verbindt. Zoals benoemd in de visie wordt de oversteek aan de westzijde van het station verbeterd. De status van de oversteek aan de oostzijde van het station hangt samen met de eventuele komst van de nieuwe tunnel ten oosten van de rotonde bij de Rivers International School en een nieuwe tunnel onder de Hollandweg die de verbinding legt met het fietspad aan de noordzijde van de Metamorfosenallee. Bij aanleg van beide tunnels en het verbeteren van de oversteek aan de westzijde van het station kan de oversteen aan de oostzijde verdwijnen.

Bij een gecombineerde P+R en bewoners/ bezoekersgarage is het verplicht een directe toegang te maken vanaf de Metamorfosenallee om parkeeroverlast in de omliggende wijken te

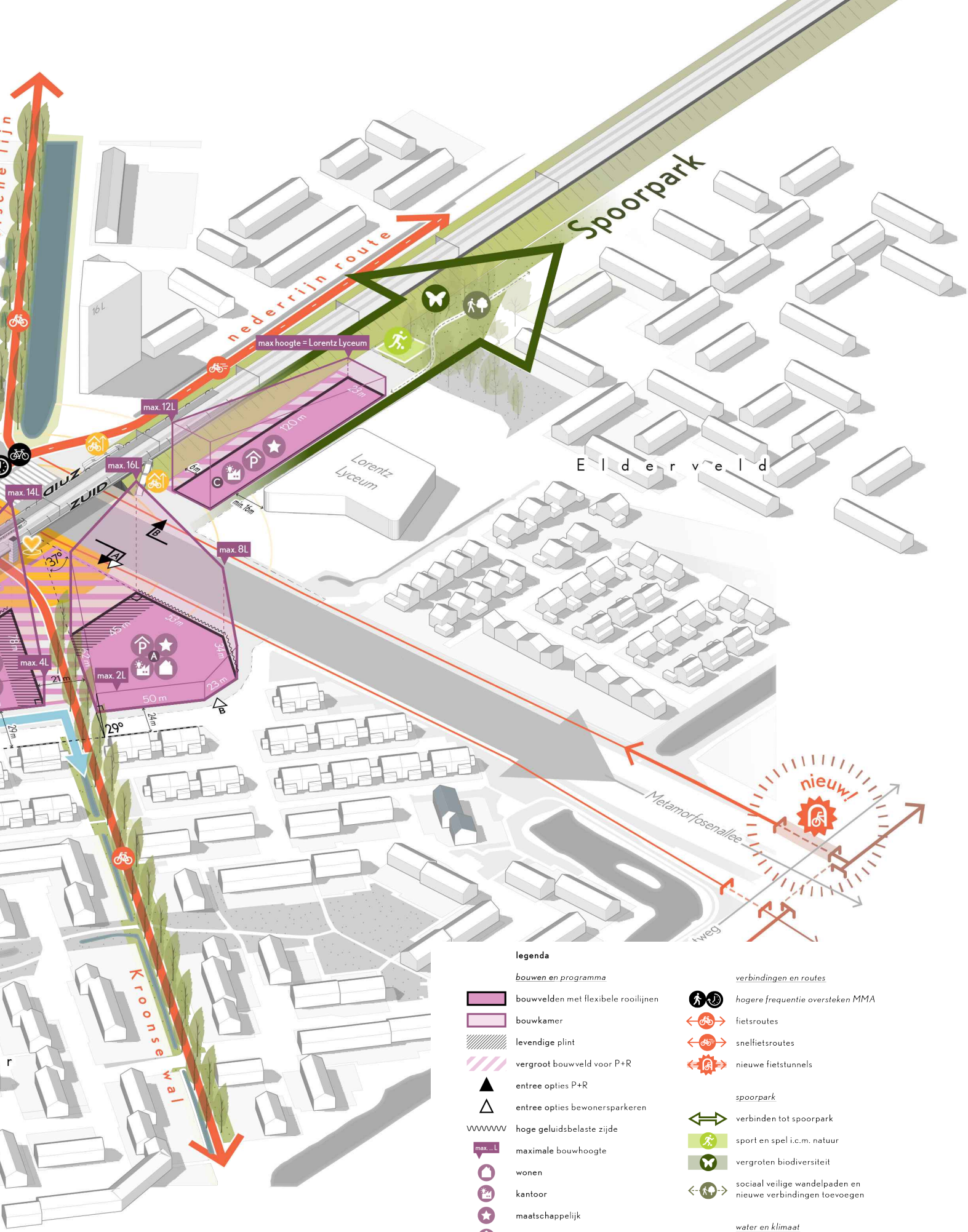
voorkomen. Bij enkel een parkeergarage voor bewoners/ bezoekers moet er worden gezorgd voor voldoende capaciteit, zodat er geen overloop is naar de omliggende woonstraten.

Aanbevelingen

- Investeer in het groen en maak in samenspraak met de wijken een inrichtingsplan, behoud en versterk de ecologische kwaliteiten van het gebied.
- Waterhuishouding op orde: zorg ervoor dat de gebrekkige watergangen rondom het station kunnen doorstromen en meer bergingscapaciteit hebben.
- Bouwen in de groene zone stimuleert het denken over groen op daken en aan de gevels. Er dient gebouwd te worden conform de Klimaatadaptatie toets van de gemeente Arnhem.
- Daken en het voorgeschreven dek dienen een bijdrage te leveren aan een klimaatbestendige omgeving en berging en vertraagd afvoeren van regenwater.
- Stimuleer diverse vormen van deelmobiliteit: scooter, auto en (OV-)fiets.
- Kantoorgebouwen moeten zo worden ontwikkeld dat ze eenvoudig om te vormen zijn naar wonen. Dus bouwen met open vloeren en kolommen i.p.v. met dragende wanden.
- De buitenruimte moet inclusief worden ontworpen

De ruimtelijke kaders van Stationsgebied Arnhem-Zuid

legenda

bouwen en programma

- bouwvelden met flexibele rooilijnen
- bouwkamer
- levendige plint
- vergroot bouwveld voor P+R
- entree opties P+R
- entree opties bewonersparkeren
- hoge geluidsbelaste zijde
- max. ...L maximale bouwhoogte
- wonen
- kantoor
- maatschappelijk
- vergroten park en ride (p+r)

Station Arnhem-Zuid

- stationsplein als verbindende ruimte
- vergroten fietsenstalling

verbindingen en routes

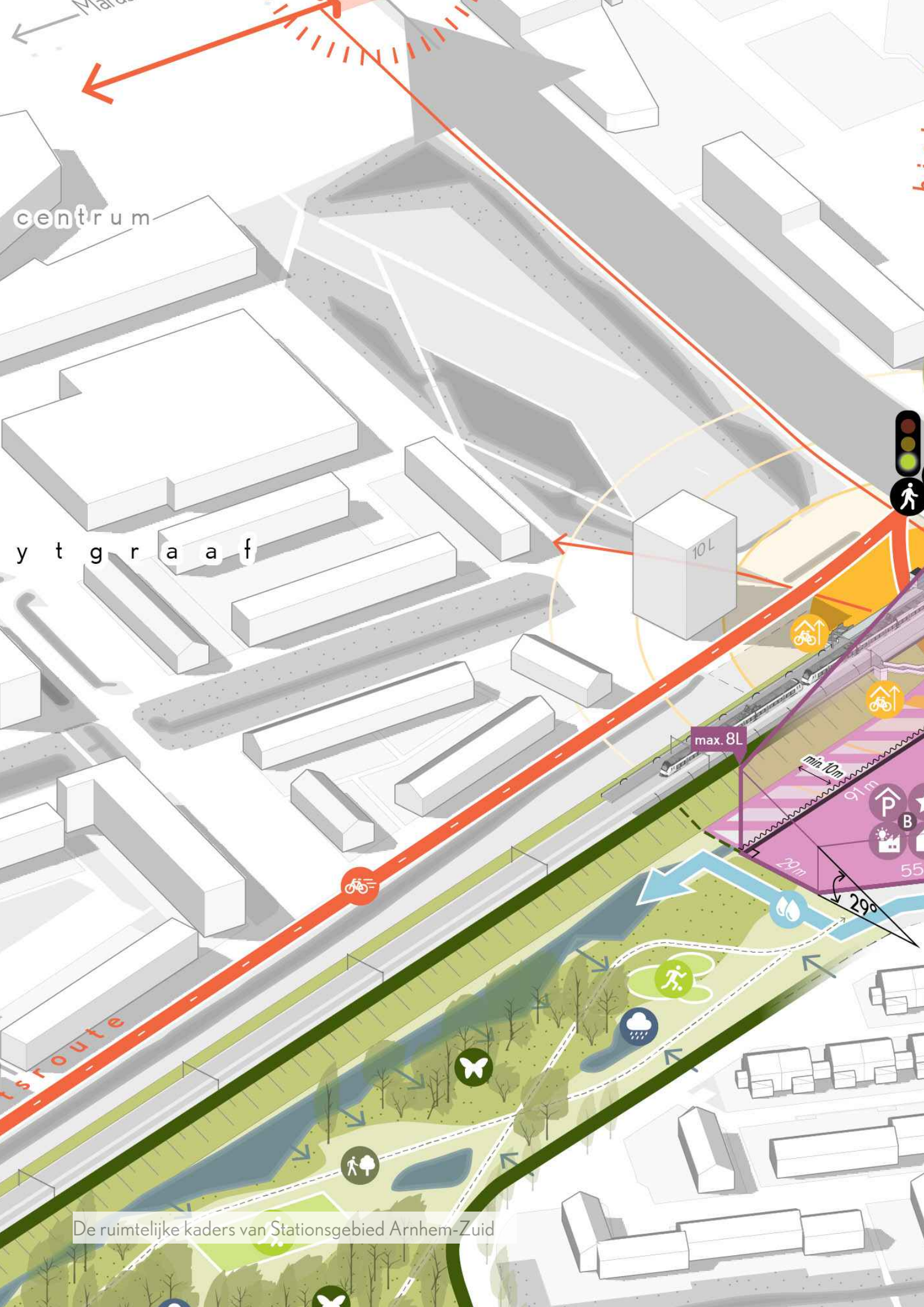
- *hogere frequentie oversteken MMA*
- fietsroutes
- snelfietsroutes
- nieuwe fietstunnels

spoorpark

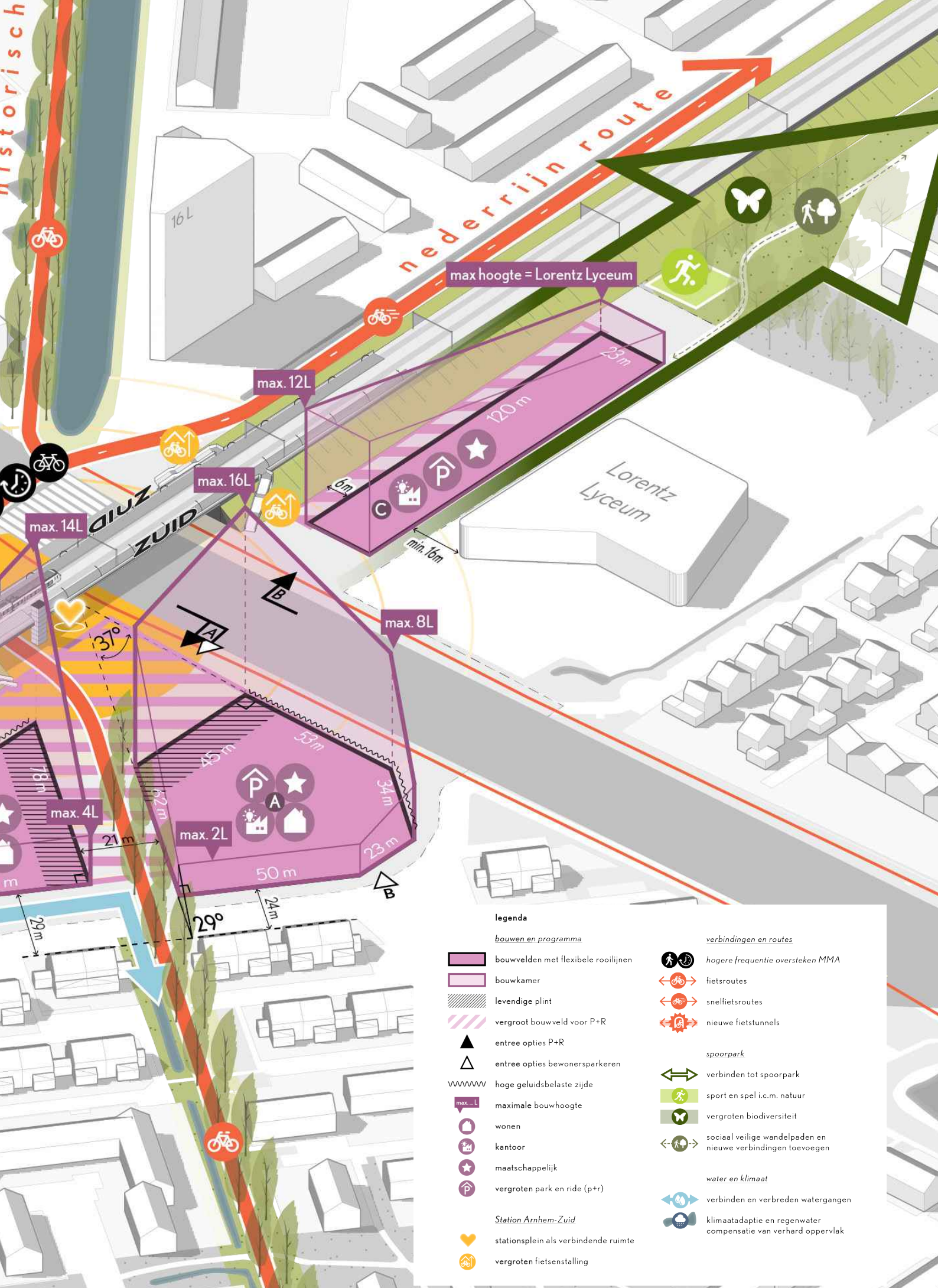
- verbinden tot spoorpark
- sport en spel i.c.m. natuur
- vergroten biodiversiteit
- sociaal veilige wandelpaden en nieuwe verbindingen toevoegen

water en klimaat

- verbinden en verbreden watergangen
- klimaatadaptie en regenwater compensatie van verhard oppervlak

De ruimtelijke kaders van Stationsgebied Arnhem-Zuid

historisch
nederrijn route
max hoogte = Lorentz Lyceum
max. 12L
max. 16L
max. 14L
max. 8L
max. 4L
max. 2L
Lorentz Lyceum
ZUID
23 m
120 m
6m
min. 16m
37°
45 m
53 m
34 m
18 m
32 m
21 m
50 m
23 m
29 m
24 m
29°
A
B
C
P
legenda
bouwen en programma
bouwvelden met flexibele rooilijnen
bouwkamer
levendige plint
vergroot bouwveld voor P+R
entree opties P+R
entree opties bewonersparkeren
hoge geluidsbelaste zijde
maximale bouwhoogte
wonen
kantoor
maatschappelijk
vergroten park en ride (p+r)
Station Arnhem-Zuid
stationsplein als verbindende ruimte
vergroten fietsenstalling
verbindingen en routes
hogere frequentie oversteken MMA
fietsroutes
snelfietsroutes
nieuwe fietstunnels
spoorpark
verbinden tot spoorpark
sport en spel i.c.m. natuur
vergroten biodiversiteit
sociaal veilige wandelpaden en nieuwe verbindingen toevoegen
water en klimaat
verbinden en verbreden watergangen
klimaatadaptie en regenwater compensatie van verhard oppervlak

5.1 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Hindercontouren

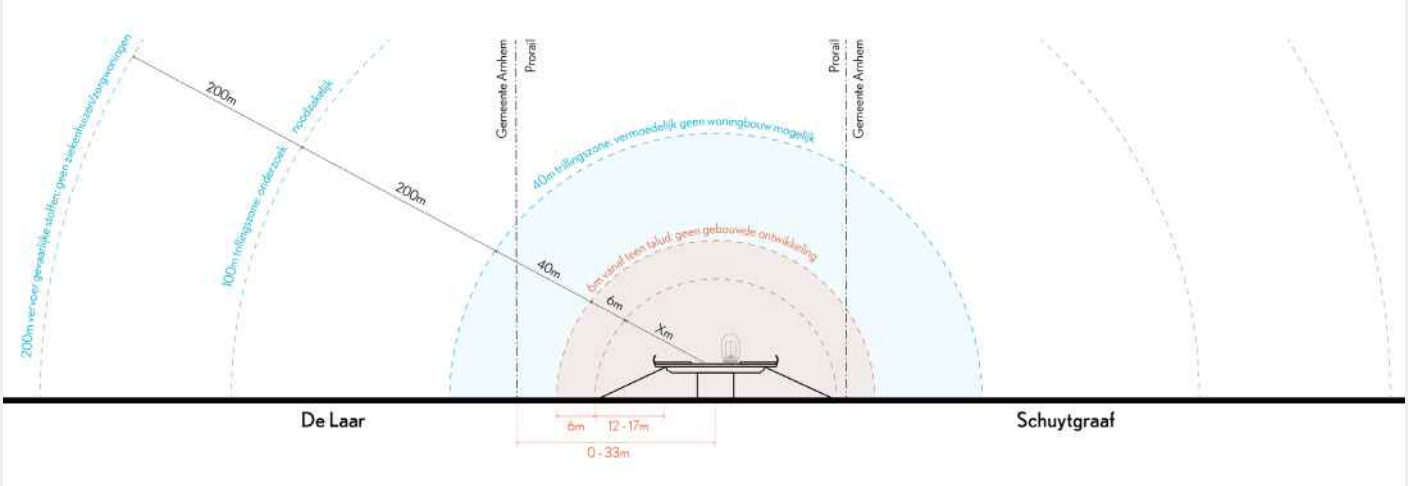
Geluid
Geluid is een belangrijke randvoorwaarde bij de uitwerking van de plannen. Het stationsgebied staat onder invloed van twee bepalende geluidsbronnen: het spoor (railverkeer) en de Metamorfosenallee (wegverkeer).

Externe veiligheid
Rekening houden met beperkingen programma i.v.m. transport van gevaarlijke stoffen, zoals afstand van het spoor van bepaalde voorzieningen, vluchtwegen etc.

Trillingen
Voor wonen een onderzoek noodzakelijk bij een afstand tot 100 meter van het spoor. In Schuytgraaf zijn woningen gerealiseerd tot op 40 meter van het spoor. Dit was mogelijk met aanvullende maatregelen (i.v.m. trillingen). Daarom houden we in deze gebiedsvisie 40 meter als minimale afstand tot het spoor aan.[1]

Luchtkwaliteit
Luchtkwaliteit wordt vooralsnog niet gezien als knelpunt.

Zie voor uitgebreide analyse van de hindercontouren en mogelijke oplossingen de bijlagen.

Randvoorwaarden voor nieuwbouw langs het spoor

Parkeren

De passende parkeernorm voor deze locatie wordt verder onderzocht. Er is met onderzoek al een eerste stap gezet in het verlagen van de vigerende parkeernorm. Aansluitend bij de Omgevingsvisie en het Duurzaam Mobiliteitsplan wordt verdere verlaging onderzocht, waarbij de ambitie is een zo laag mogelijke parkeernorm toe te passen.[2]

Fiets en scooter-parkeren[3]:
Elke woning heeft in basis een niet-gemeenschappelijke afsluitbare bergruimte met een vloeroppervlakte van ten minste 5 m² (ten minste 1,8 m x 2,3 m). Bij een gezamenlijke fietsenstalling vervalt de berging voor appartementen <50m2 GO. Voor appartementen >50m2 GO is een (interne) berging van 2,7m2 verplicht. Deze berging mag niet gebruikt worden als technische (CV) ruimte, maar is wel geschikt voor verwijderbare apparaten als een wasmachine. De behoefte voor het stallen van fietsen is 2 fietsen per woning <50m2 GO en 3 fietsen per woning 50-75m2 GO. 4 fietsen >75-100m2 GO*. In een gezamenlijk stalling wordt rekening gehouden met 0,13 scooter/scootmobiel per woning i.v.m. met de beoogde doelgroep. Voor het parkeren van fietsen en scooter van bezoekers wordt gebruikt gemaakt van de fietsenstalling bij het station en fietsparkeerplaatsen in de toekomstige buitenruimte.
*normen gebaseerd op Amsterdamse parkeernota.

Aanbevelingen
- Rekenen met aanwezigheidspercentages, maatgevend moment is leidend.
- Max. 5% (zonder parkeerregulering) van de totale parkeerbehoefte mag omgezet worden naar deelmobiliteit. Omrekenfactor deelauto is gelijk aan 4 reguliere parkeerplaatsen 1:5. Deze parkeerplaatsen hebben een vaste plek en mogen niet worden meegerekend in de aanwezigheidspercentages.

[1] Op dit moment is er nog geen officiële trilling regelgeving voor bouwen nabij het spoor, daar wordt aan gewerkt, bron: www.prorail.nl.
[2] Er is een specifiek onderzoek uitgevoerd door Goudappel (bijlage Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid 26 april 2023) dat afwijkt van de gemeentelijke normen.
[3] Normen conform Rijksbouwbesluit Artikel 4.31. Aanwezigheid, bereikbaarheid en afmetingen

6. Drie mogelijke uitwerkingen

In 2021-2022 zijn drie scenario's uitgewerkt waarmee ruimtelijke keuzes visueel inzichtelijk zijn gemaakt. Het opstellen van scenario's is een middel om te achterhalen wat men juist wel en niet wil. De scenario's hielpen het bestuur, partners in het gebied en de omwonenden om goede vragen te kunnen stellen. Op basis van voortschrijdend inzicht is er vervolgens voor gekozen scenario Laarkwartier verder uit te werken met het aangescherpte woonprogramma (hoofdstuk 7). De drie scenario's tonen aan dat de geformuleerde ontwikkelkaders nog ruimte bieden voor de stedenbouwkundige invulling.

De scenario's zijn:
1. Laarkwartier
2. Stationsplein Zuid
3. Parkbrug

Zie voor voledige uitleg bijlage 3: De drie scenario's.

1. Laarkwartier

2. Stationsplein Zuid

3. De parkbrug

6.1 Uitwerkingen op een rij

1. Laarkwartier
   Het open kwadrant vormt een subtiel woningbouwproject met groen karakter op de kop van het wijkpark. De drie blokken bevatten een groen binnenwereld, halfverdiept parkeren en gemixte plinten met voorzieningen en werkruimte. Het compacte woonblok biedt kansen voor kwalitatieve groene verblijfsruimtes bij het stationsplein en een natuurspeeltuin.

2. Stationsplein Zuid
   Station Arnhem-Zuid wordt omgevormd tot stationskwartier. Gesloten woonblokken in het zuiden bieden een geluidsluw binnenklimaat met hoge woonkwaliteit en in het noorden is ruimte voor meer maatschappelijke functies en kantoren. Het zwaartepunt van de ontwikkeling is gefocust rondom het stationsplein met stadse wanden, levendige plinten, een skatepark en meer mobiliteitsfuncties. Dit resulteert in een levendig stationsplein met een stedelijk allure.

3. Parkbrug
   De parkbrug hevelt het wijkpark over de Metamorfosenallee heen. Dit maakt station Arnhem-Zuid tot het groenste station van Nederland. De nieuwe oversteek wordt slim dubbel gebruikt door fiets en auto parkeren op te lossen, met daarboven een kwalitatieve parkinrichting. Om het nieuw spoorpark ruimte te geven worden vier torens ontwikkeld met een kleine footprint en gemengd programma.

1. Laarkwartier

2. Stationsplein Zuid

3. Parkbrug

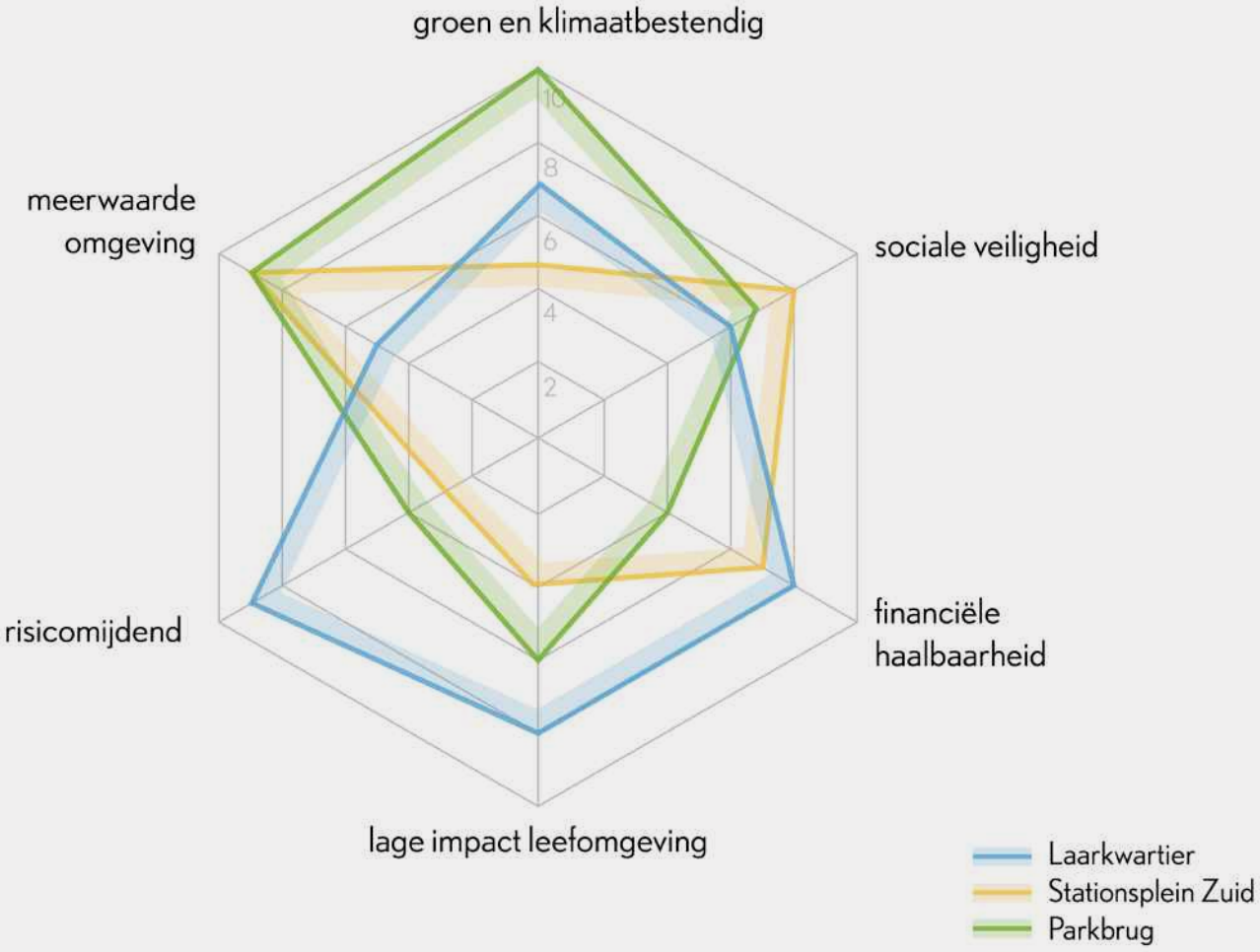
6.2 Beoordeling drie mogelijke uitwerkingen

In de gebiedsvisie (juli 2022) zijn de drie scenario's op zes factoren gewogen:

1. Groen & klimaat: grootste park, minste bebouwing, minste hittestress en meeste water.
2. Sociale veiligheid: meeste levendigheid door programma in de plinten, ogen op straat en verkeersveiligheid.
3. Financiële haalbaarheid: welk scenario kent per saldo de laagste kosten als alle kosten en opbrengsten (van park, station en woningen/ kantoren samen) in beschouwing worden genomen.
4. Lage impact leefomgeving: welk scenario heeft de laagste impact van wind, schaduw en uitzicht voor direct omwonenden.
5. Risicomijdend: welk scenario heeft de minste ontwikkelrisico's (bijvoorbeeld samenwerking of kleine mate van onderlinge afhankelijkheid).
6. Meerwaarde omgeving: welk scenario geeft het meeste terug op wijkniveau (wijkvoorziening, levendigheid op straat vanaf 18.00u).

Subjectieve oordelen worden enigszins objectief en vergelijkbaar gemaakt met dit diagram. Uit het diagram valt goed te lezen dat het ene scenario beter scoort op onderdelen dan het ander. Door voortschrijdend inzicht blijkt dat samenwerking om een gezamenlijke parkeervoorziening te realiseren met NS, ProRail, Coöperatie en toekomstige ontwikkelaar niet haalbaar is. Daarnaast bleek de NS geen grote investeringen op korte termijn voor station Arnhem-Zuid te kunnen doen.

Dit heeft ertoe geleid om scenario Laarkwartier te kiezen als voorbeelduitwerking. In dit scenario kunnen de verschillende partijen zonder afhankelijkheden ontwikkelen, waardoor een gefaseerde ontwikkeling mogelijk is.

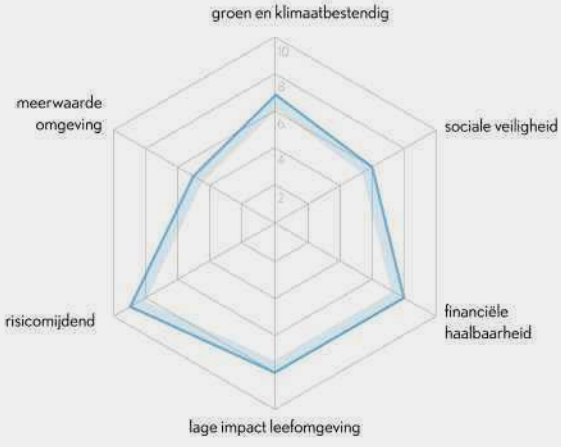

groen en klimaatbestendig
sociale veiligheid
financiële haalbaarheid
lage impact leefomgeving
risicomijdend
meerwaarde omgeving
10
8
6
4
2
Laarkwartier
Stationsplein Zuid
Parkbrug

7. Voorbeelduitwerking
7.1 Laarkwartier

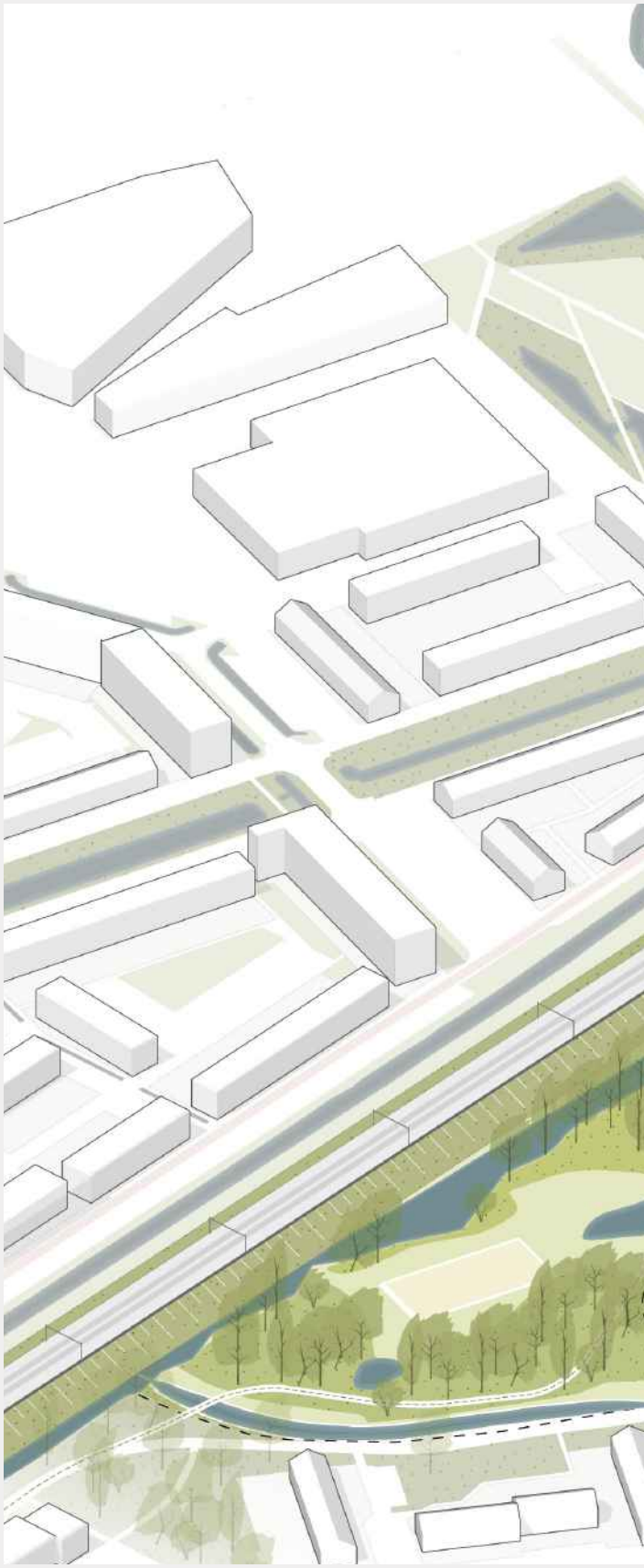
Dit hoofdstuk bevat de voorbeelduitwerking van het scenario Laakkwartier. Hierin zijn de gewijzigde uitgangspunten m.b.t. het woningbouwprogramma toegepast: er is ruimte voor 150 woningen, waarvan 50% in het sociale segment.

Dit scenario geeft iedere functie zijn eigen plek. Dit verlaagt het risico op onderlinge afhankelijkheid. De functies kunnen in eigen tempo en zelfstandig ontwikkeld worden. Het Laarkwartier scenario is om deze reden het meest haalbaar.

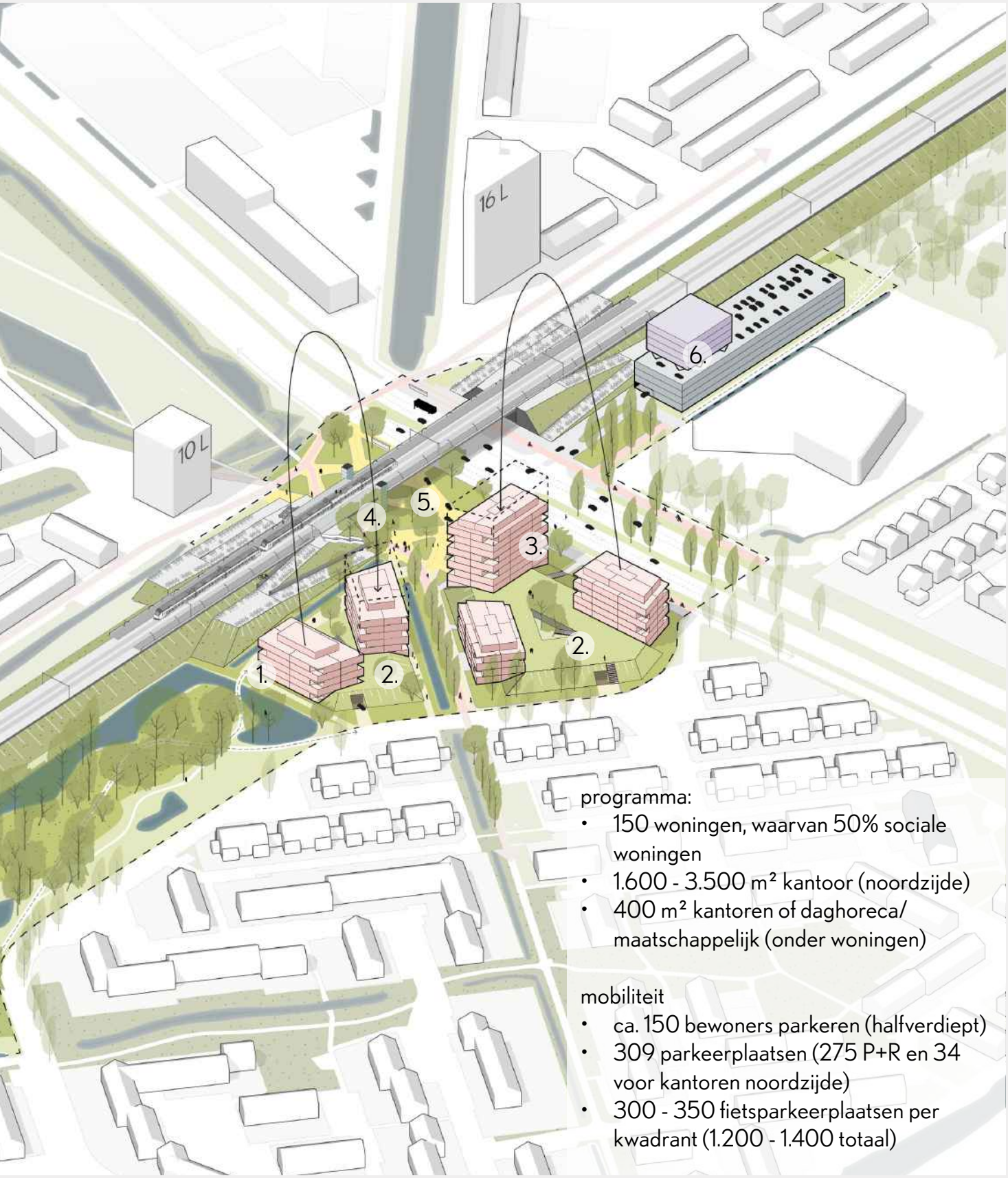
1. Wonen aan de kop van het wijkpark
2. Halfverdiept bewonersparkeren via de Tilburgweg of via het stationsplein toegankelijk.
3. Bebouwing in vijf woonblokken.
4. Fietsenstalling op de hellingen die tevens toegang bieden tot het perron.
5. K+R en taxi over shared-space aan de zuidzijde van de MMA (is een uitzoekpunt voor de verdere uitwerkingen).
6. Stadsrandhub met kantoren erboven.

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht van de voorbeelduitwerking 'Laarkwartier'

programma:

- 150 woningen, waarvan 50% sociale woningen
- 1.600 - 3.500 m² kantoor (noordzijde)
- 400 m² kantoren of daghoreca/ maatschappelijk (onder woningen)

mobiliteit

- ca. 150 bewoners parkeren (halfverdiept)
- 309 parkeerplaatsen (275 P+R en 34 voor kantoren noordzijde)
- 300 - 350 fietsparkeerplaatsen per kwadrant (1.200 - 1.400 totaal)

‘Wonen in een groene omgeving’

De twee open kwadranten krijgen een subtiel woningbouwproject van circa 150 woningen. Op de begane grond is per blok ruimte voor een grote entree en totaal ca. 400m² BVO voor kantoor of werkruimten. De vijf blokken staan rondom een gezamenlijke groen binnenterreinen met daaronder halfverdiepte parkeergarages. Bomen kunnen door een sparing in de vloer door het parkeerdek heen groeien. De parkeergarages liggen boven het maximale grondwaterpeil (open vloer). Het collectieve dek dient bij te dragen aan het regenwater bergend vermogen.

Het voorstel gaat uit van 5 blokjes met appartementen tussen de ca. 90 m² BVO (ca. 65 m² GO) en 120 m² BVO (ca. 90 m² GO). Doordat het woonblok compact is, blijft er ruimte over voor een kwalitatieve groene inrichting van de Kroonse Wal, het stationsplein en het wijkpark. 50% van de nieuwe woningen vallen in het sociale segment. Hoe deze verdeling precies zal zijn wordt in de volgende fase uitgewerkt.

De woningbouw staat buiten de 40 meter trilling-gevoelige zone en de 6 meter vrije zone ProRail voorschrijft. Daarentegen ontstaat door de open verkaveling relatief veel geluidsbelasting op de gevels. Hier dient bij de uitwerking rekening mee te worden gehouden, door maatregelen op de gevel te realiseren zoals bijvoorbeeld verglaasde balkons of verhoogde grenswaarden vast te stellen.

In deze voorbeelduitwerking zijn de woningen met de auto bereikbaar via de Tilburgweg. Hierdoor is geen extra afslag nodig aan de Metamorfosenallee. Die ruimte wordt gebruikt om fiets- en wandelroutes door te trekken en op het stationsplein een shared space oplossing te bieden voor het afzetten, ophalen en de taxi’s. In deze voorbeelduitwerking is het ook mogelijk de bushalte met in- en uitvoegstrook te verlengen en daar taxi- en K+R plekken te realiseren. Aan alle kwadranten komt een zigzag fietsenstalling op het talud van het spoor, waardoor je direct vanaf de fietsenstalling op het perron kan komen. De fietsenstalling biedt ruimte voor 1.200-1.400 fietsen. Dit kan worden onderverdeeld in 300 tot 350 per kwadrant. In de volgende fase (stedenbouwkundig plan) kan er voor gekozen worden om de fietsparkeerplekken te verdelen op basis van de hoeveelheid in- en uitstappers. In de huidige situatie is de verhouding ongeveer 70% in het zuiden en 30% in het noorden. Met een luie helling kan er omhoog worden gefietst. Daarnaast wordt de bereikbaarheid van de woningen via de Tilburgweg en/of Metamorfosenallee in de volgende fase verder onderzocht.

Aan de noordzijde wordt een gebouwde P+R ontwikkeld, met daarbovenop de mogelijkheid voor het bouwen van kantoren. Een bijkomende kans van dit scenario is dat het autoparkeren van het Lorentz Lyceum met dubbelgebruik hierin opgelost kan worden. De vrijgekomen ruimte kan vervolgens gebruikt worden voor het vergroenen of vergroten van het Lorentz Lyceum. De P+R (23 bij 100 meter) biedt schuinparkeerplaatsen aan in vier lagen. Daarmee is er plaats voor 350 parkeerplaatsen (275 ten behoeve van de P+R en minimaal 50 voor kantoren). De parkeerlagen mogen maximaal 12m (4 lagen) hoog worden, zodat deze even hoog is als het naastgelegen Lorentz Lyceum. Bijkomende kantoorlagen zullen bovenop het parkeergebouw worden geplaatst. Tussen de school en het P+R gebouw is minimaal 10 meter vrije ruimte om een fiets/wandelpad en een sloot te faciliteren, zodat er altijd een verbinding mogelijk blijft met het noordelijk deel van een mogelijk spoorpark. De komst van een gebouwde P+R en kantoorruimte aan de noordzijde is op dit moment onzeker en daarom behoort het tot een van de latere fases in de ontwikkeling.

Een gescheiden ontwikkeling van een woonblok, parkeergarage en fietsparkeren op de perronhellingen

Toekomstige situatie vanaf stationstrap

1. Dak van de fietsparkeerplaatshelling biedt toegang tot het perron.
2. In de plint aan het stationsplein is ruimte voor daghoreca of kantoorfunctie en met de woningbouwfunctie neemt de sociale veiligheid op het plein toe.
3. Elk kwadrant krijgt zijn eigen fietshelling met toegang naar het perron.

Huidige situatie vanaf stationstrap

Huidige situatie stationsplein

Stationsplein wordt shared space ruimte

1. K+R en taxistandplaats op het sharedspaceplein.
2. In de plint aan het stationsplein is ruimte voor daghoreca of kantoorfunctie.
3. Elk kwadrant krijgt zijn eigen fietshelling met toegang naar of tot het perron.

Het stationsplein wordt een shared space voor het afzetten/ophalen en taxi's

Doordat het woonblok compact is, blijft er ruimte over kwalitatieve groene inrichting van wijkpark en stationsplein

Toekomstige situatie wijkpark

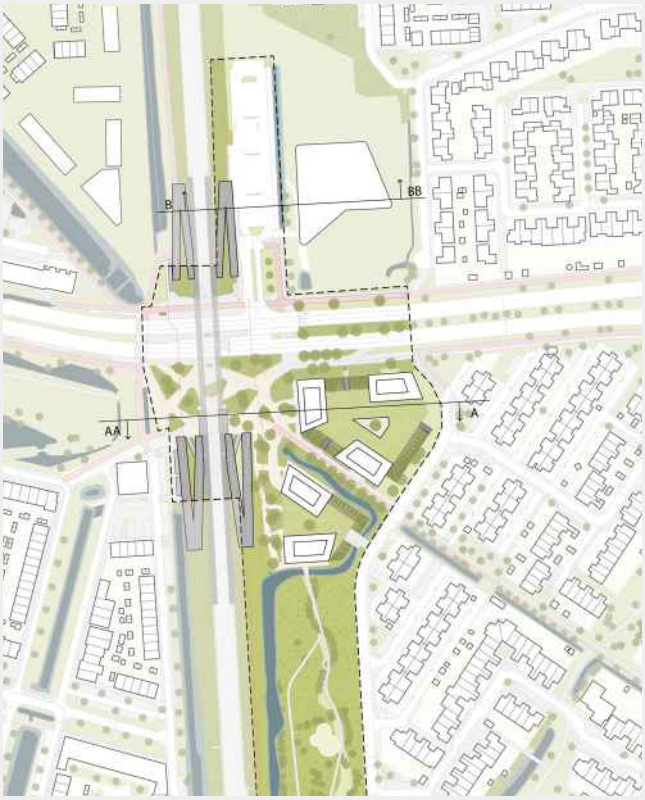

Huidige situatie wijkpark

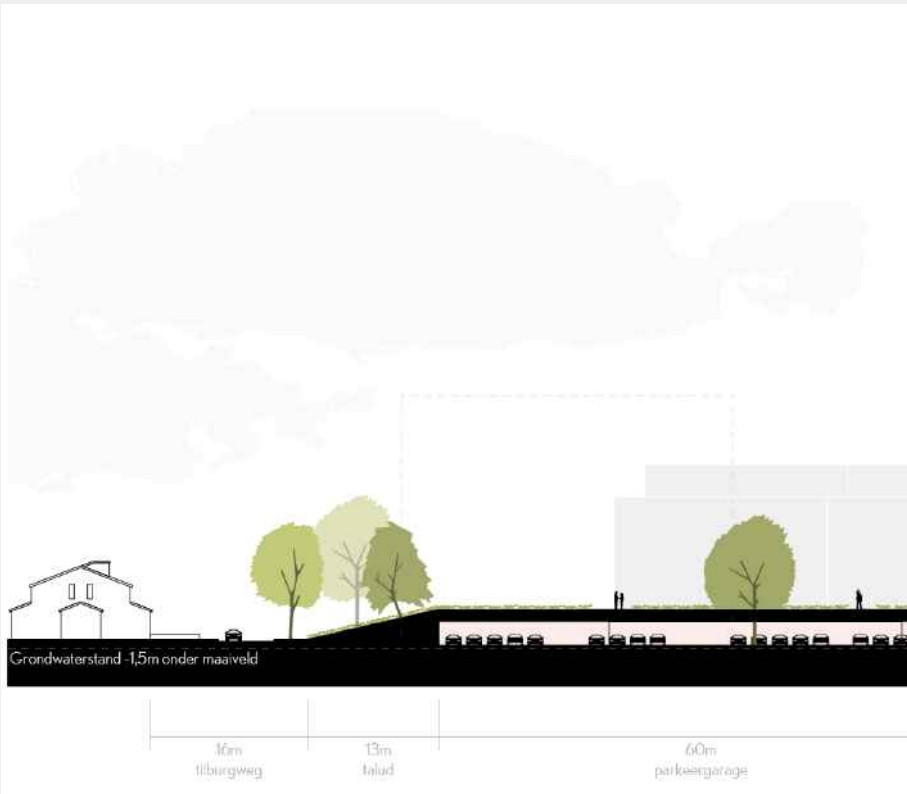
1. Natuurvriendelijke oevers.
2. Fietsparkeren op de hellingbaan.
3. Gevel aan het park die zorgt voor ogen op het park.
4. In het natuurvriendelijke park is volop plek voor ontmoeting.
5. De hoogte van de woningbouw aan de zijde van de Laar-West neemt af.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

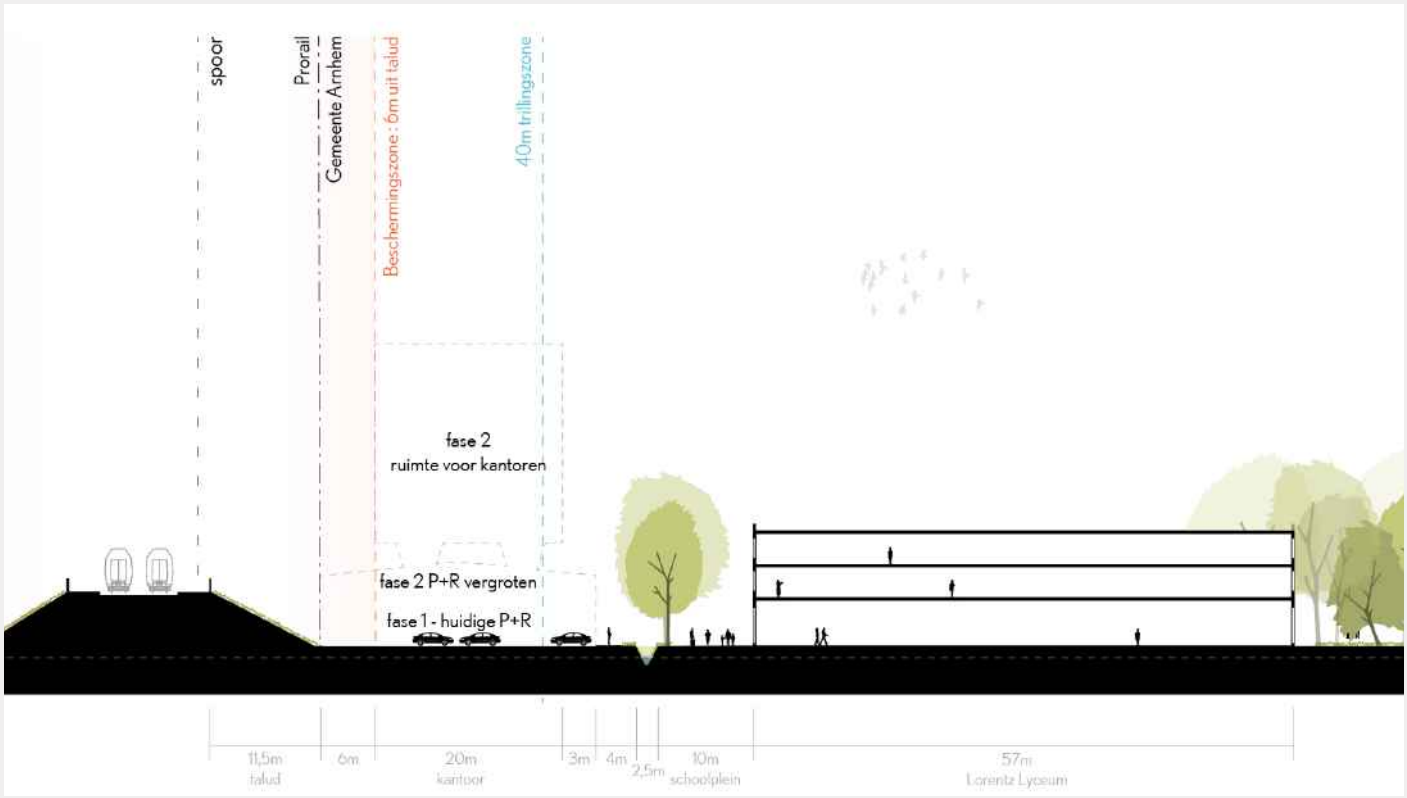
- De woonblokken ten zuiden van de Metamorfosenallee liggen buiten de 40 meter trillingszone, die met een half verdiepte parkeergarage via de buurt wordt ontsloten.
- De fietsenstallingen op de opgang naar het perron vallen binnen het eigendom van ProRail en kunnen apart worden ontwikkeld.
- De P+R ten noorden van de Metamorfosenallee wordt binnen de 6 meter vrije beschermingszone geplaatst. Dit is een risico qua haalbaarheid. Er is flexibiliteit om deze volledig buiten de beschermingszone te plaatsen, dit gaat echter ten koste van de doorwaadbaarheid tussen de P+R en het Lorentz Lyceum; deze is nu 16,5 meter.

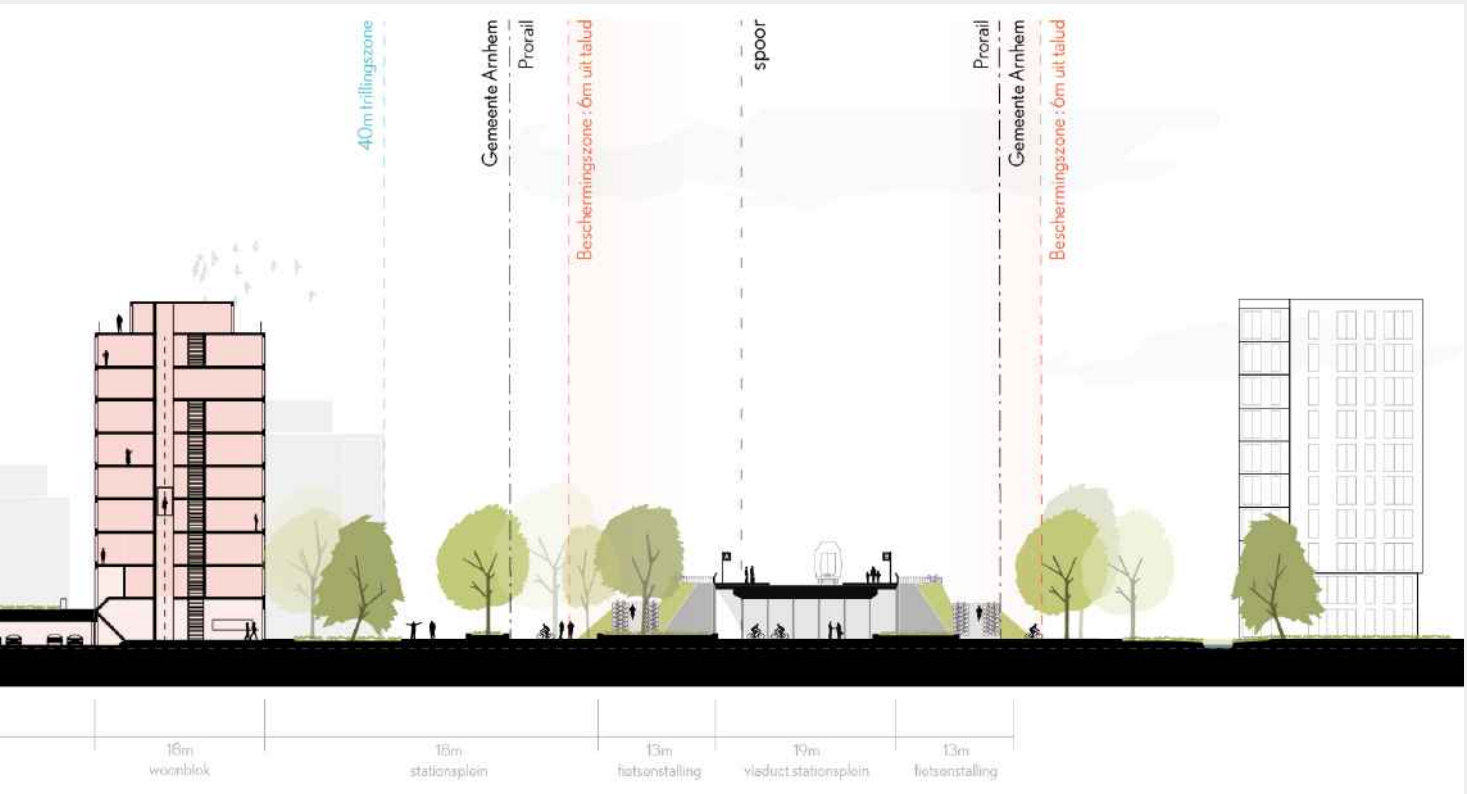
Plankaart

Doorsnede AA

Doorsnede BB

7.2 Gefaseerde ontwikkeling

Om de ontwikkeling van station Arnhem-Zuid succesvol te laten verlopen is de totale ontwikkeling opgedeeld in een zestal fases*. De volgende fases zijn opgesomd en verbeeld:

1. Wijkpark aanpassen en inrichten tot een definitief natuurpark, samen met bewoners
2. Fietsenstalling zuidzijde uitbreiden
3. Woningbouw ontwikkeling
4. Herinrichting stationsplein
5. MMA aanpassen oversteek oostzijde na aanleg fietstunnel
6. Uitbreiding stadsrandhuben fietsenstalling noordzijde + ontwikkeling kantoor/ maatschappelijke voorzieningen

* Dit is een inschatting van de volgorde op basis van geschatte investeringen en logica van ontwikkeling. Het is geen zekerheid dat dit op deze manier plaatsvindt. Daarnaast is de verbeelding een voorbeelduitwerking en kan de uitvoering verschillen.

0. Huidige situatie

3. Woningbouw ontwikkeling

4. Herinrichting stationsplein

1. Wijkpark opknappen

2. Fietsenstalling Zuidzijde uitbreiden

5. MMA aanpassen na tunnel Hollandweg

6. Uitbreiding P+R en kantoren Noordzijde

8. Vervolg

Bij het vaststellen van deze gebiedsvisie worden de ontwikkelkaders (hoofdstuk 5, p44) voor de beoogde ontwikkelingen rondom stationsomgeving Arnhem-Zuid vastgesteld. Daarna wordt een stedenbouwkundigplan/ omgevingskwaliteitsplan opgesteld in Q1-2 van 2024. Hierna volgt een uitvraag in Q2 2024 aan de markt voor de koop van de grond. De marktpartijen werken daarna in gezamenlijkheid met de gemeente aan een bouwplan en omgevingsplan 2024/2025. Hierna start de verkoop/verhuur en bouwvoorbereiding. De verwachting is dat de schop in de grond gaat in 2025/2026. De realisatie van de woningbouw loopt gelijk op met de uitvoering van het stationsplein.

Voor de ontwikkeling van het gebied wordt aansluiting gezocht bij de handreiking 'Betrek de buurt bij uw bouwplan'. Deze handreiking helpt initiatiefnemers om participatie op te zetten en laat zien waar op gelet wordt bij het meewegen van de participatieresultaten. Voor inrichting van de directe woonomgeving en stationsplein wordt gewerkt met input van de bewoners door deelname in werkgroepen. Het inrichten en realiseren van het wijkpark start direct na vaststelling van gebiedsvisie. Tijdens het opstellen van het omgevingskwaliteitsplan en daarna het inrichtingsplan voor de buitenruimte van het stationsplein wordt de buurt wederom betrokken in 2024/2025.

9. Bijlagen

1. IPVE
2. Schaduwstudie
3. De drie scenario's
4. Parkeerstudie Goudappel (26 april 2023)

Colofon

Titel
Gebiedsvisie Station Arnhem-Zuid

Datum
oktober 2023

In opdracht van
Gemeente Arnhem

Projectteam
Ivar Branderhorst (Ziegler|Branderhorst)
Niels Kraak (Ziegler|Branderhorst)
Robert Zandjans (Ziegler|Branderhorst)
Lorenzo van Pul (Ziegler|Branderhorst)

Kernteam gemeente Arnhem
Patricia Twente (projectleider en aanspreekpunt sinds 2023)
Bas Reijenga (projectleider t/m 2022)
Nanja Oliemans (gedelegeerd opdrachtgever)
Remy Baas (adviseur mobiliteit)
Remco den Boeft (planeconoom)
Nick Lenderink (adviseur landschap)
Monja van Woensel (wijkmanager De Laar)
Marcel Wenker (adviseur groene leefomgeving)
Hans van Loon (adviseur stedenbouw)
Philip Kortes (adviseur stedenbouw)
Arno Tiernego (wijkmanager Schuytgraaf en Elderveld)
Jan Anne Waagmeester (adviseur mobiliteit en ruimte (goudappel))

Contact
Ziegler | Branderhorst, stedenbouw en architectuur
Coolhaven 96a
3024 AG Rotterdam
010 - 465 2036
info@zieglerbranderhorst.nl
www.zieglerbranderhorst.nl

BIJLAGEN:
Schaduwstudie

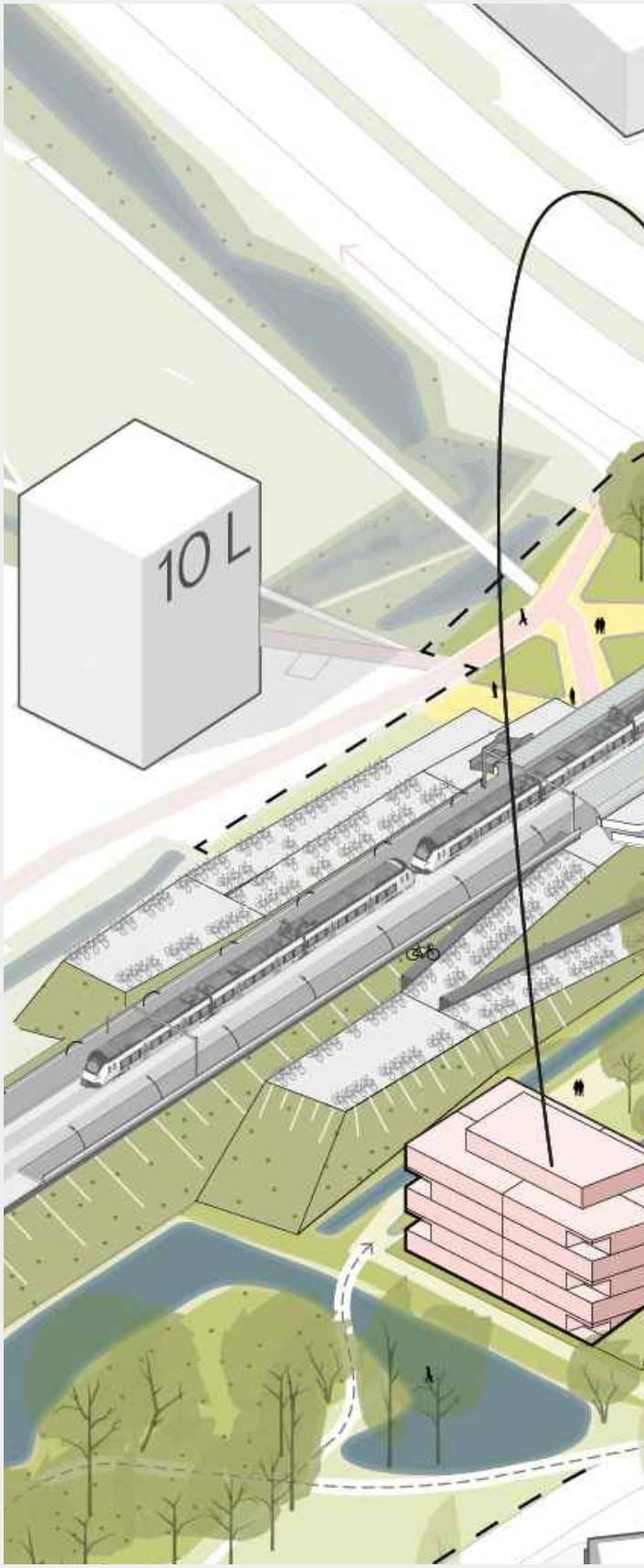
oktober 2023

Gebiedsvisie Stationskwartier Arnhem-Zuid

Ziegler | Branderhorst

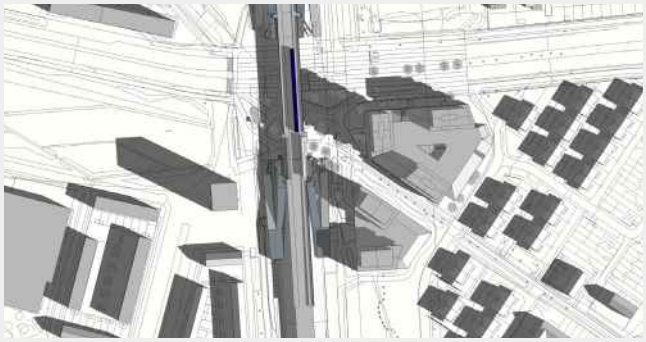
Laarkwartier

Schaduwstudie uitgevoerd voor het model Laarkwartier (hoofdstuk 7.1 in de gebiedsvisie). Met vier gekozen tijdstippen in de vier seizoenen wordt duidelijk wat de impact is voor de omgeving bij de diverse modellen.

FASE 2

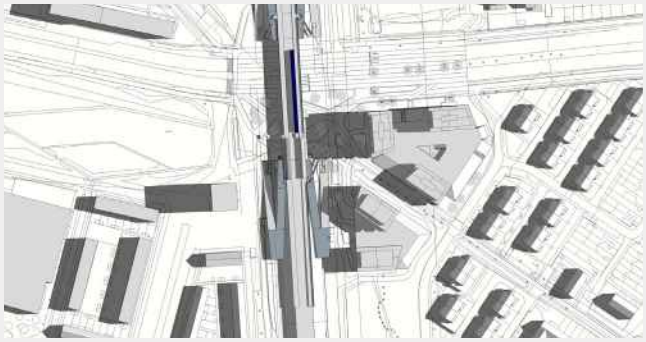
Schaduwstudie Laarkwartier (Vijf torens)
ca. 150 wo

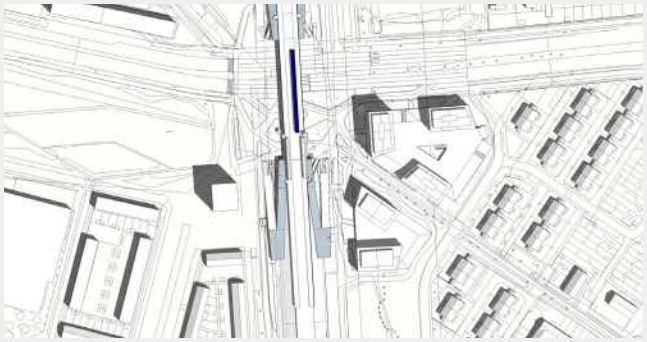
09:00 uur 21 maart

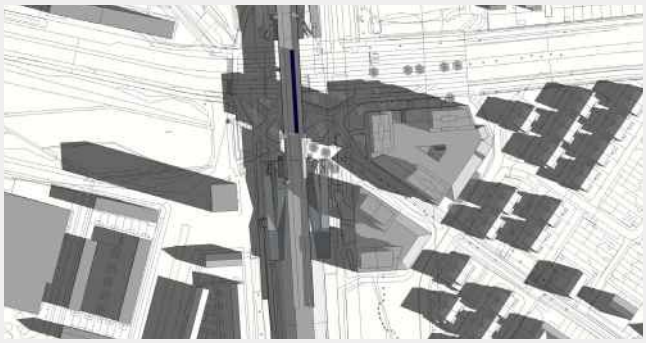
12:00 uur 21 maart

09:00 uur 21 juni

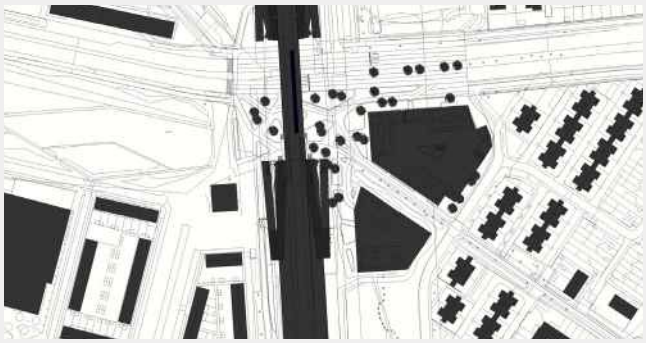
12:00 uur 21 juni

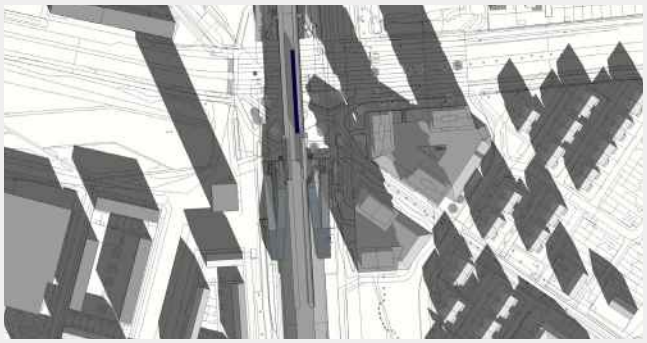
09:00 uur 21 september

12:00 uur 21 september

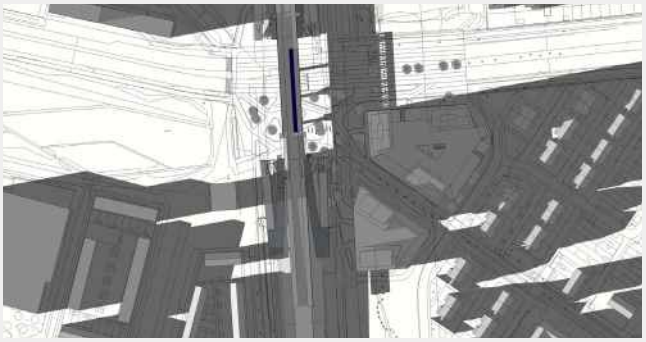
09:00 uur 21 december

12:00 uur 21 december

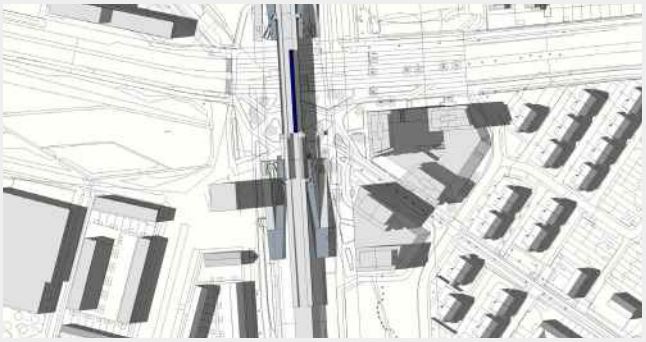
15:00 uur 21 maart

18:00 uur 21 maart

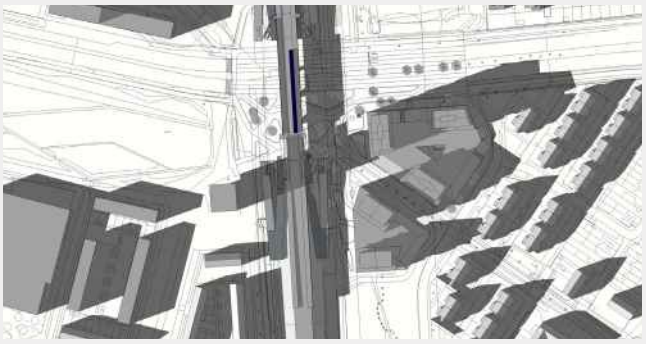
15:00 uur 21 juni

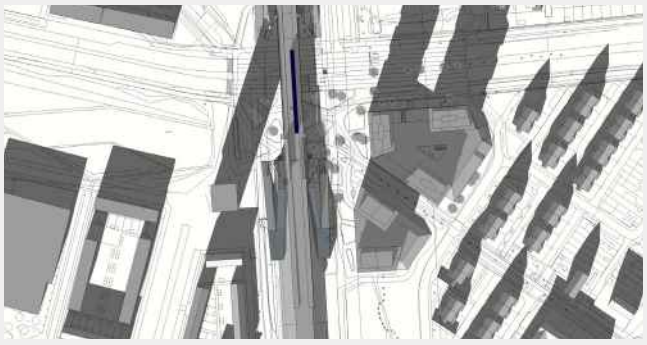
18:00 uur 21 juni

15:00 uur 21 september

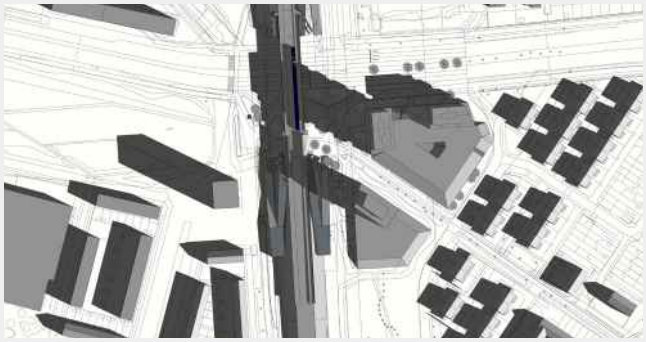

18:00 uur 21 september

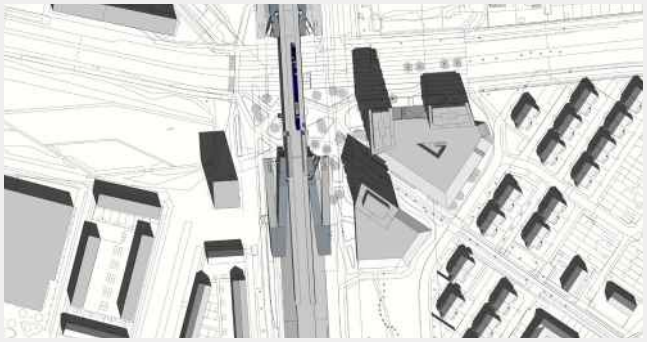

15:00 uur 21 december

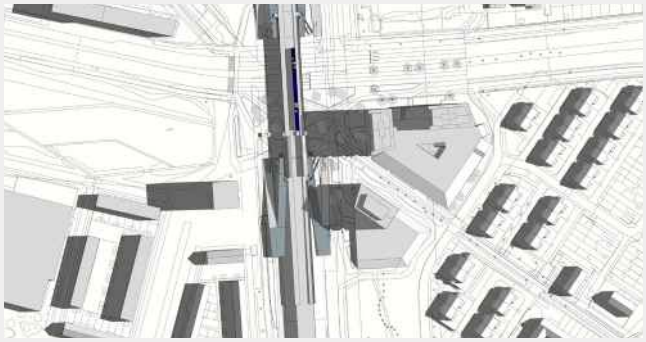
Schaduwstudie Laarkwartier (Drie torens)
ca. 150 wo

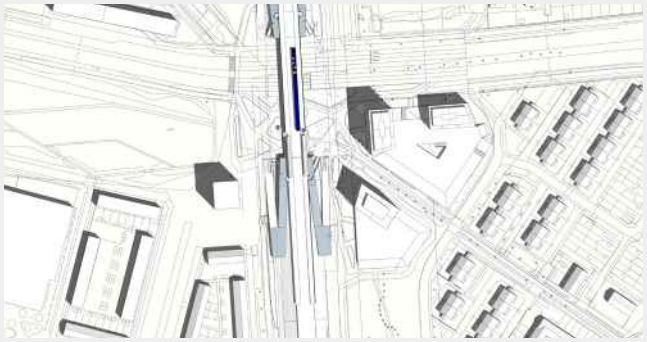
09:00 uur 21 maart

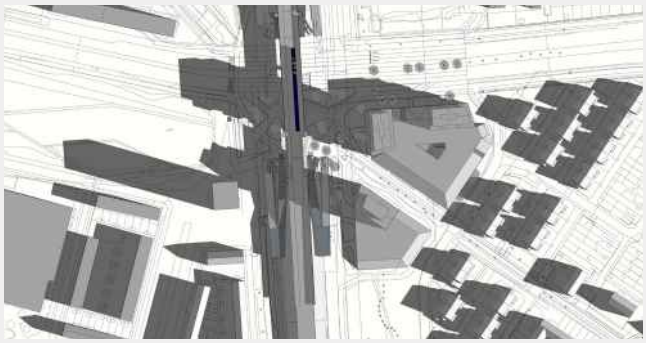
12:00 uur 21 maart

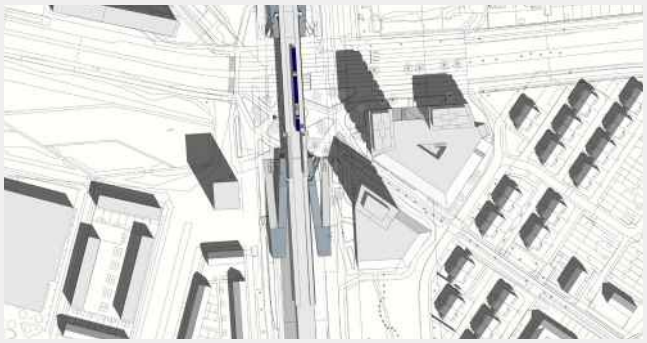
09:00 uur 21 juni

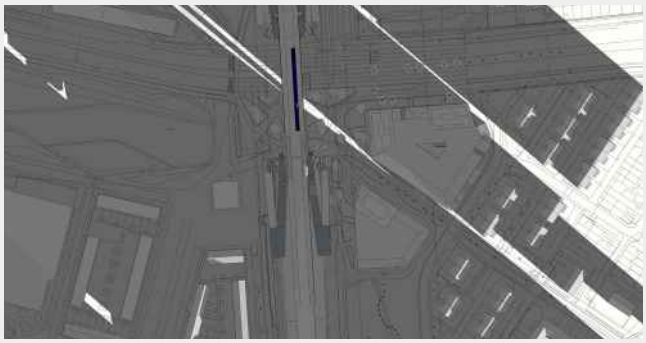
12:00 uur 21 juni

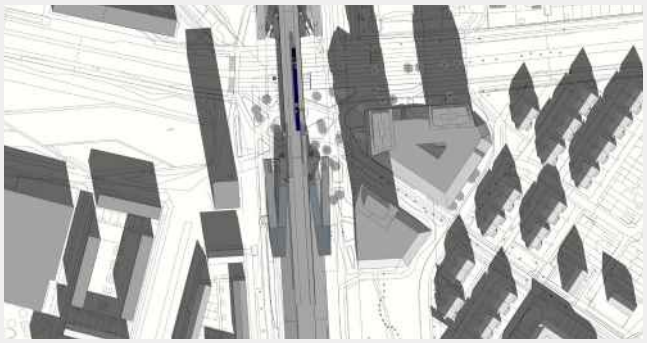
09:00 uur 21 september

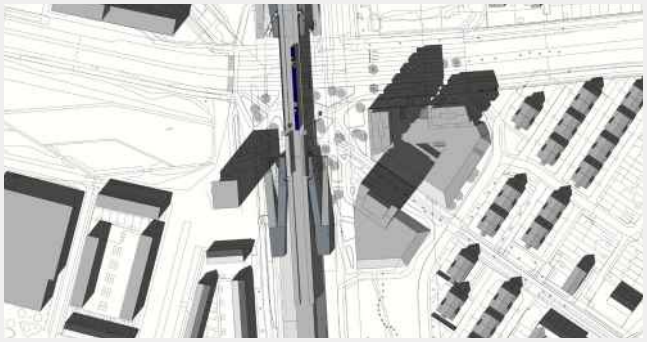
12:00 uur 21 september

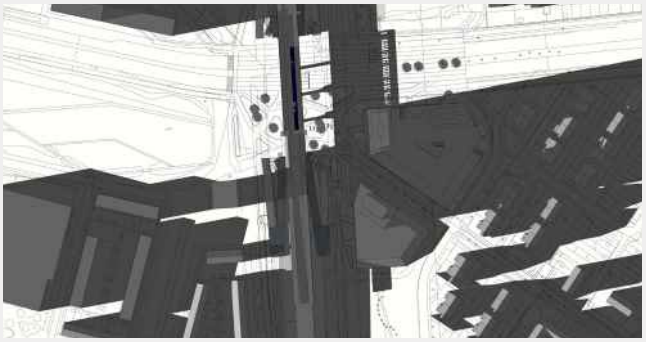
09:00 uur 21 december

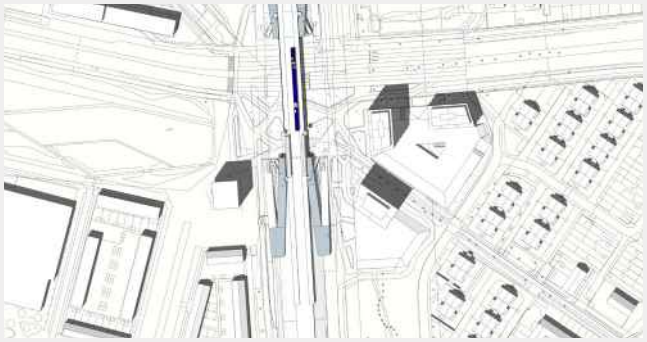
12:00 uur 21 december

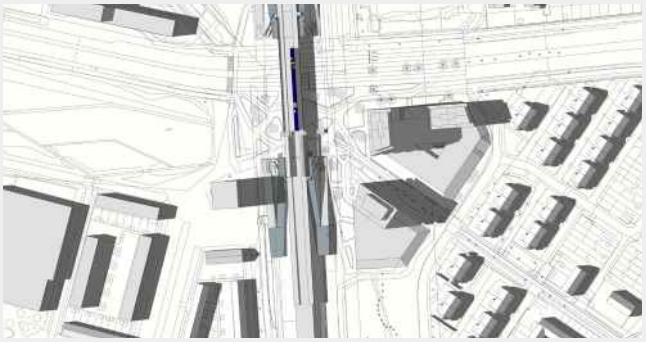
15:00 uur 21 maart

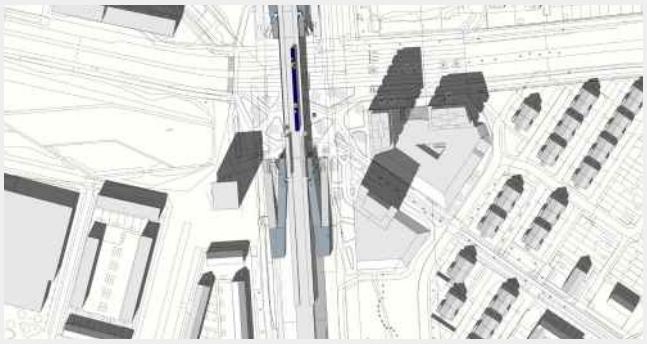
18:00 uur 21 maart

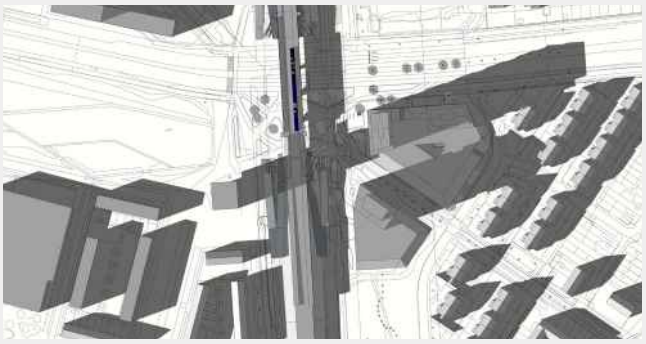
15:00 uur 21 juni

18:00 uur 21 juni

15:00 uur 21 september

18:00 uur 21 september

15:00 uur 21 december

BIJLAGEN:
drie scenario's

oktober 2023

Gebiedsvisie Stationskwartier Arnhem-Zuid

Ziegler | Branderhorst

Drie verkende scenario's

In 2021-2022 zijn drie scenario's uitgewerkt waarmee ruimtelijke keuzes visueel inzichtelijk zijn gemaakt. Het opstellen van scenario's is een middel om te achterhalen wat men juist wel en niet wil. De scenario's hielpen het bestuur, partners in het gebied en de omwonenden om goede vragen te kunnen stellen. Op basis van voortschrijdend inzicht is er vervolgens voor gekozen scenario Laarkwartier verder uit te werken met het aangescherpte woonprogramma. De drie scenario's tonen aan dat de geformuleerde ontwikkelkaders nog ruimte bieden voor de stedenbouwkundige invulling.

De scenario's zijn:
1. Laarkwartier
2. Stationsplein Zuid
3. Parkbrug

1. Laarkwartier

2. Stationsplein Zuid

3. De parkbrug

3D modellen

Impressie stationsplein

Impressie vanuit het park

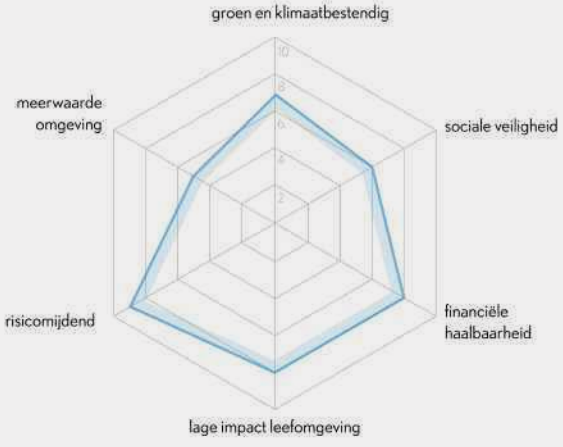
Impressie vanaf het perron

6.1 Laarkwartier
‘Een groene woonomgeving’

Dit scenario geeft iedere functie zijn eigen plek. Dit verlaagt het risico op onderlinge afhankelijkheid. De functies kunnen in eigen tempo en zelfstandig ontwikkeld worden. Hiermee wordt de minimale ambitie behaald wat betreft een ultieme overstapmachine en meerwaarde van samenwerken. Het scenario brengt het minste op, maar heeft ook de minste risico’s.

Het open kwadrant krijgt een subtiel woningbouwproject van 96 woningen. Op de begane grond is per blok ruimte voor een grote entree en 300 m² voor extra functies, zoals voorzieningen of werkruimtes. De drie blokjes staan rondom een gezamenlijk groen binnenterrein met daaronder een halfverdiepte parkeergarage. Bomen kunnen door een

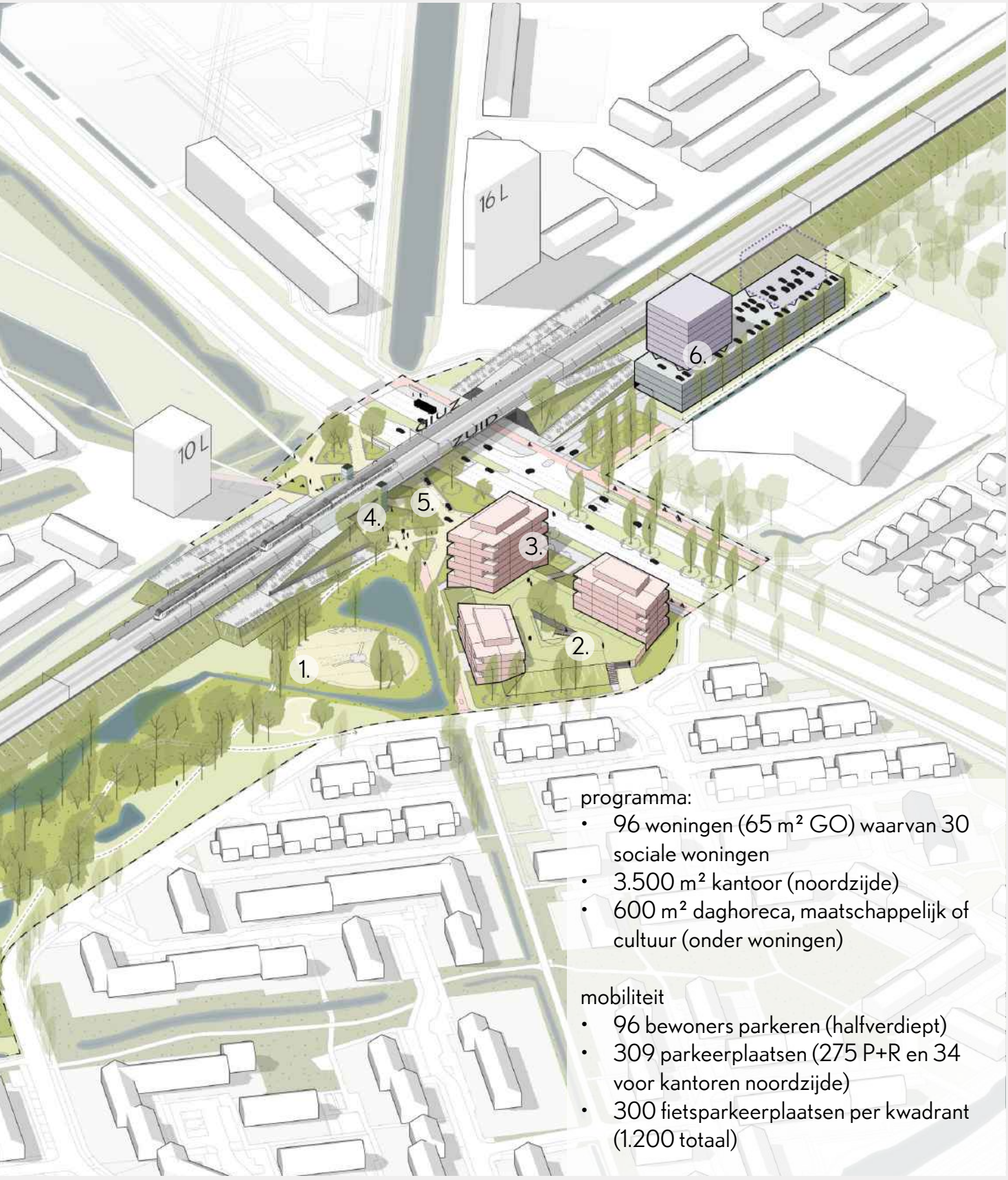
1. Natuurspeelplek.
2. Halfverdiept bewonersparkeren via de Tilburgweg.
3. Bebouwing in drie kwadranten.
4. Fietsenstalling op de hellingen die tevens toegang bieden tot het perron.
5. K+R en taxi over shared-space aan de zuidzijde van de MMA (is een uitzoekpunt voor de verdere uitwerkingen).
6. P+R met kantoren erboven.

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht van Laarkwartier

programma:

- 96 woningen (65 m² GO) waarvan 30 sociale woningen
- 3.500 m² kantoor (noordzijde)
- 600 m² daghoreca, maatschappelijk of cultuur (onder woningen)

mobiliteit

- 96 bewoners parkeren (halfverdiept)
- 309 parkeerplaatsen (275 P+R en 34 voor kantoren noordzijde)
- 300 fietsparkeerplaatsen per kwadrant (1.200 totaal)

sparing in de vloer door het parkeerdek heen groeien. De parkeergarage ligt boven het maximale grondwaterpeil (open vloer).

In het voorstel gaan we uit van 3 zesspanners met appartementen van 90 m² BVO (min. 65 m² GO).
Doordat het woonblok compact is, blijft er ruimte over voor een natuurspeeltuin aan de Kroonse Wal. Overige investeringen in het park zijn beperkt, aangezien daar dan minder budget voor is.

De woningbouw staat ruim buiten de 40 meter trillingsgevoelige zone en 6 meter vrije zone die door ProRail wordt gevraagd. Daarentegen ontstaat door de open verkaveling relatief veel geluidsbelasting op de gevels. Hier dient bij de uitwerking extra rekening mee te worden gehouden. Bijvoorbeeld door maatregelen op de gevel te realisreen, zoals verglaasde balkons, of door verhoogde grenswaarden vast te stellen.

De woningen zijn met de auto bereikbaar via de Tilburgweg. Hierdoor is geen extra afslag nodig aan de Metamorfosenallee. Die ruimte wordt gebruikt om fiets- en wandelroutes door te trekken en op het stationsplein een shared space oplossing te bieden voor het afzetten/ophalen en de taxi's. In dit scenario is het ook mogelijk de bushalte met in- en uitvoegstrook te verlengen en daar taxi en K+R plekken te realiseren. Aan alle kwadranten komt een zigzag fietsenstalling op het talud van het spoor. Hierdoor kan je direct vanaf de fietsenstalling op het op het perron komen. De fietsenstalling biedt ruimte voor 1.200-1.400 fietsen. Dit kan worden onderverdeeld in 300 tot 350 fietsen per kwadrant. In de volgende fase kan er voor gekozen worden om de verdeling van de fietsparkeerplekken te verdelen op basis van in- en uitstappers. In de huidige situatie is het aandeel in- en uitstappers ongeveer verdeeld in de verhouding 70% zuiden en 30% noorden. Met een luie helling van 1 op 20 kan er omhoog worden gefietst. Door aan één zijde de fiets te stallen (binnenzijde) ontstaat een open zichtrelatie met de omgeving. Dit geeft een veilig en prettig karakter aan de stalling.

Aan de noordzijde wordt een gebouwde P+R ontwikkeld, met daarbovenop de mogelijkheid voor het bouwen van kantoren. Een bijkomende kans van dit scenario is dat het autoparkeren van het Lorentz Lyceum erin opgelost kan worden. De vrijgekomen ruimte kan vervolgens gebruikt worden voor het vergroenen of vergroten van het Lorentz Lyceum. De P+R (van 23 bij 100 meter) biedt schuinparkeerplaatsen aan in vier lagen. Daarmee is er plaats voor 309 auto's (275 ten behoeve van de P+R en circa 33 voor kantoren). Dit parkeergebouw mag maximaal 12m (4 lagen) hoog worden zodat deze even hoog is als het naastgelegen Lorentz Lyceum. Tussen de school en het P+R gebouw is minimaal 10 meter vrije ruimte om een fiets/wandelpad en een sloot te faciliteren, zodat er altijd een verbinding mogelijk blijft met het noordelijk deel van een mogelijk spoorpark.

> Een ingetogen gescheiden ontwikkeling van een woonblok, parkeergarage en fietsparkeren op de perronhellingen

Toekomstige situatie vanaf stationstrap

1. Dak van de fietsparkeerplaatshelling biedt toegang tot het perron.
2. In de plint aan het stationsplein is ruimte voor daghoreca of kantoorfunctie en met de woningbouwfunctie neemt de sociale veiligheid op het plein toe.
3. Elk kwadrant krijgt zijn eigen fietshelling met toegang naar het perron.

Huidige situatie vanaf stationstrap

Huidige situatie stationsplein

Stationsplein wordt shared space ruimte

1. K+R en taxistandplaats op het sharedspaceplein.
2. In de plint aan het stationsplein is ruimte voor daghoreca of kantoorfunctie.
3. Elk kwadrant krijgt zijn eigen fietshelling met toegang naar of tot het perron.

Het stationsplein wordt een shared space voor het afzetten/ophalen en taxi's

Doordat het woonblok compact is, blijft er ruimte over voor een natuurspeeltuin aan de Kroonse Wal

Toekomstige situatie wijkpark

Huidige situatie wijkpark

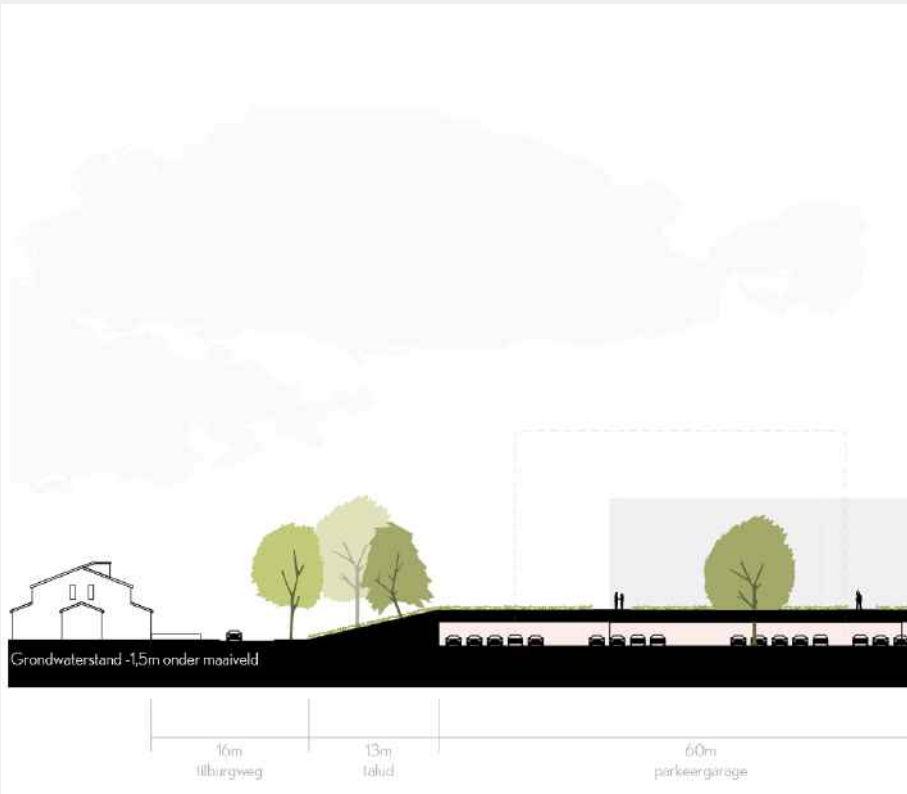
1. Natuurvriendelijke oevers.
2. Fietsparkeren op de hellingbaan.
3. Door compact te bouwen blijft er ruimte over voor een natuurspeelplek.
4. In het natuurvriendelijke park is volop plek voor ontmoeting.
5. De hoogte van de woningbouw aan de zijde van de Laar-West neemt af.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

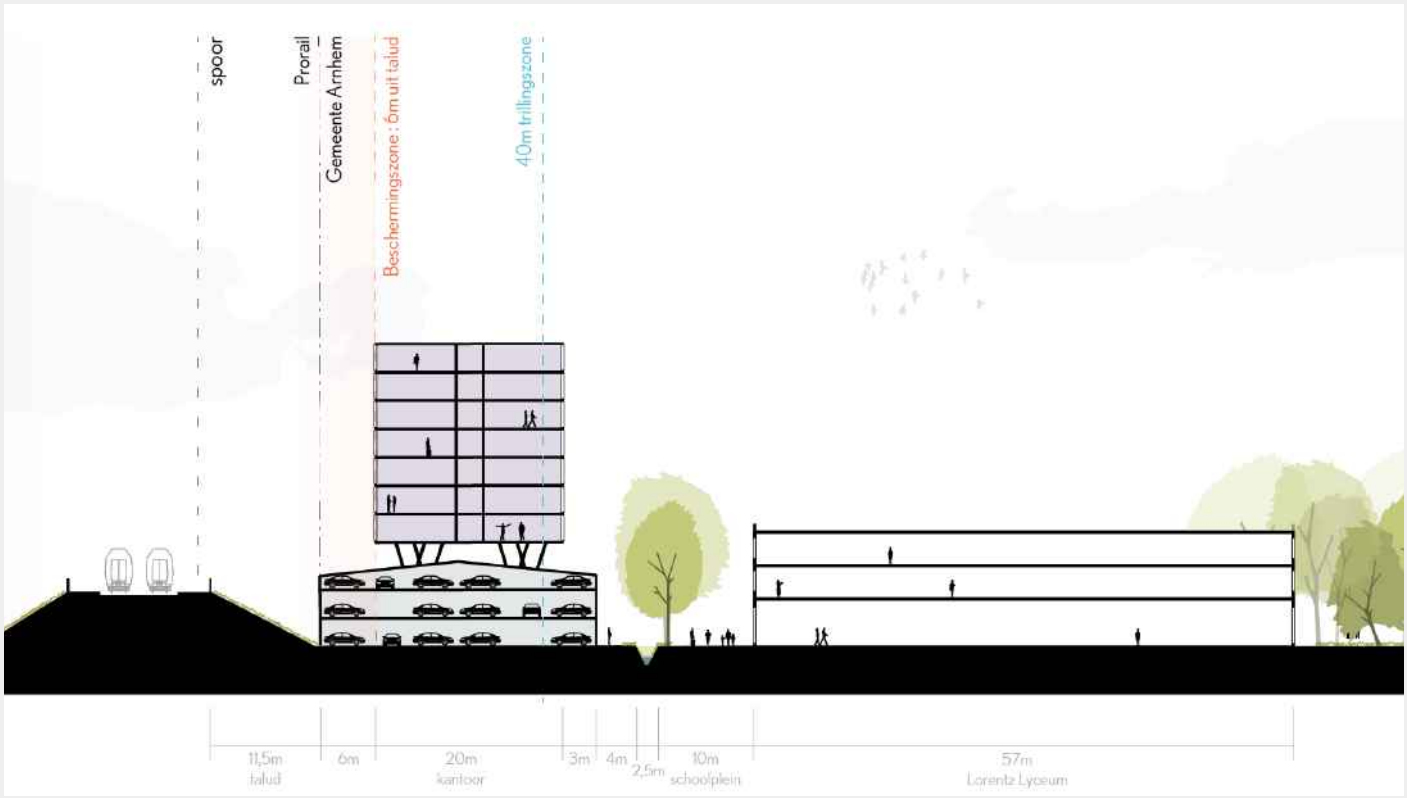
- De woonblokken ten zuiden van de Metamorfosenallee liggen buiten de 40 meter trillingszone.
- De half verdiepte parkeergarage onder de woonblokken wordt via de buurt ontsloten.
- De fietsenstallingen op de opgang naar het perron zijn binnen de eigendommen van Prorail en kunnen apart worden ontwikkeld.
- De P+R ten noorden van de Metamorfosenallee wordt binnen de beschermingszone (6 meter uit teen van het talud) geplaatst. Dit is echter een risico qua haalbaarheid. Er is flexibiliteit om het volledig buiten de beschermingszone te plaatsen, dit gaat echter ten koste aan de doorwaadbaarheid tussen de P+R en het Lorentz Lyceum, deze is nu 16,5 meter.

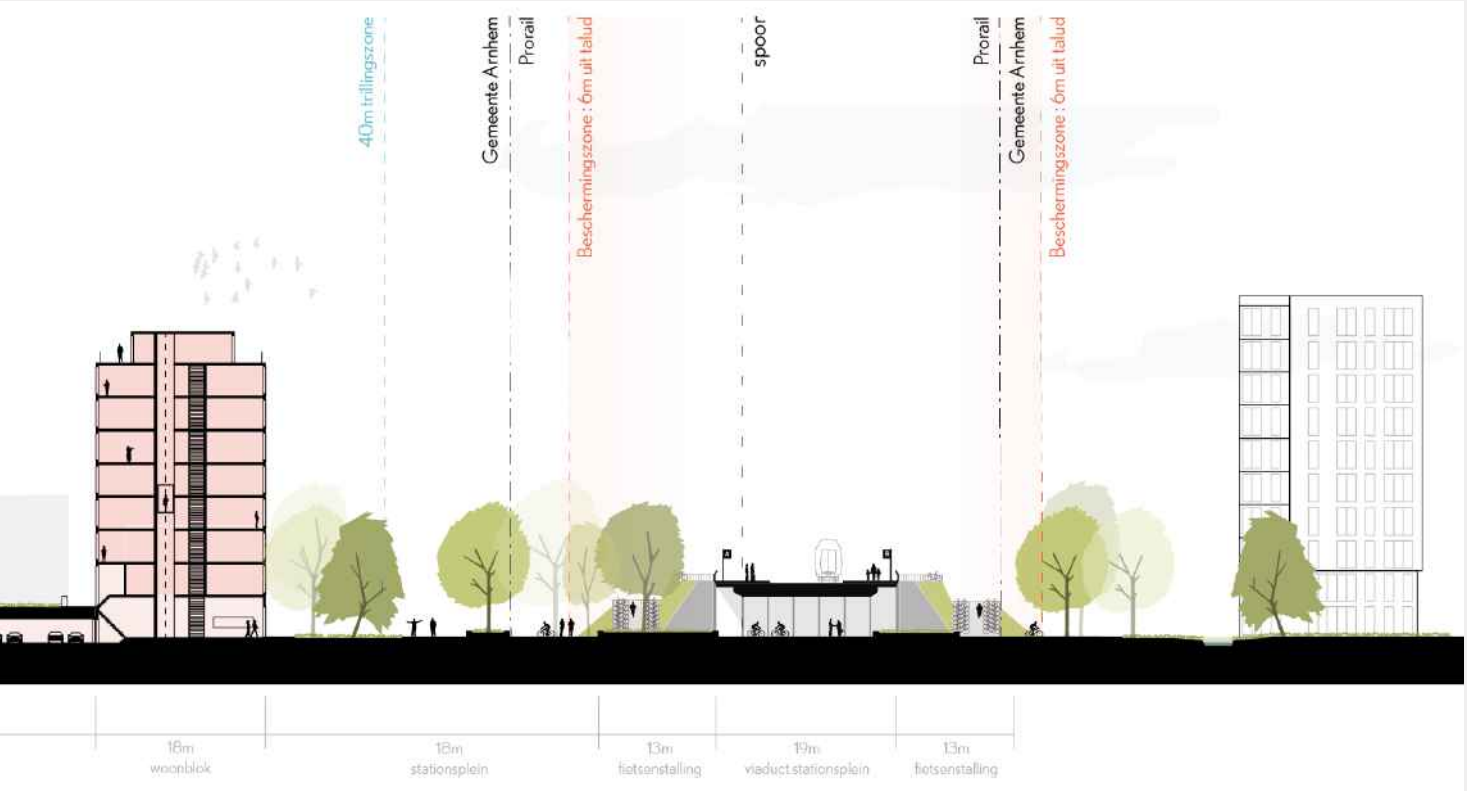
Plankaart

Doorsnede AA

Doorsnede BB

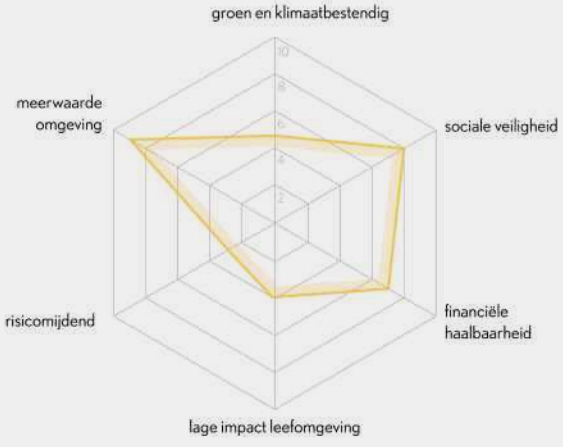

6.2 Stationplein-Zuid ‘Een multimodale hub’

In dit scenario wordt gekozen om de omgeving van station Arnhem-Zuid om te vormen tot een stationskwartier. De overstapmachine staat voorop, met als resultaat een levendig stationsplein met meer stedelijke allure.

Om het gebied hoofdzakelijk voor voetgangers en fietsers in te richten worden aan beide zijden van de Metamorfosenallee bus-, taxi- en Kiss & Ride-voorzieningen gerealiseerd. De P+R is gesitueerd onder het stationsplein en de nieuwbouw. Door de garage te combineren met de parkeerbehoefte van de woningen, kan door dubbelgebruik een kleinere garage ontwikkeld worden. Dit levert een grotere winst op dan twee gescheiden garages. Dit vergt nauwe samenwerking met ProRail en NS, een

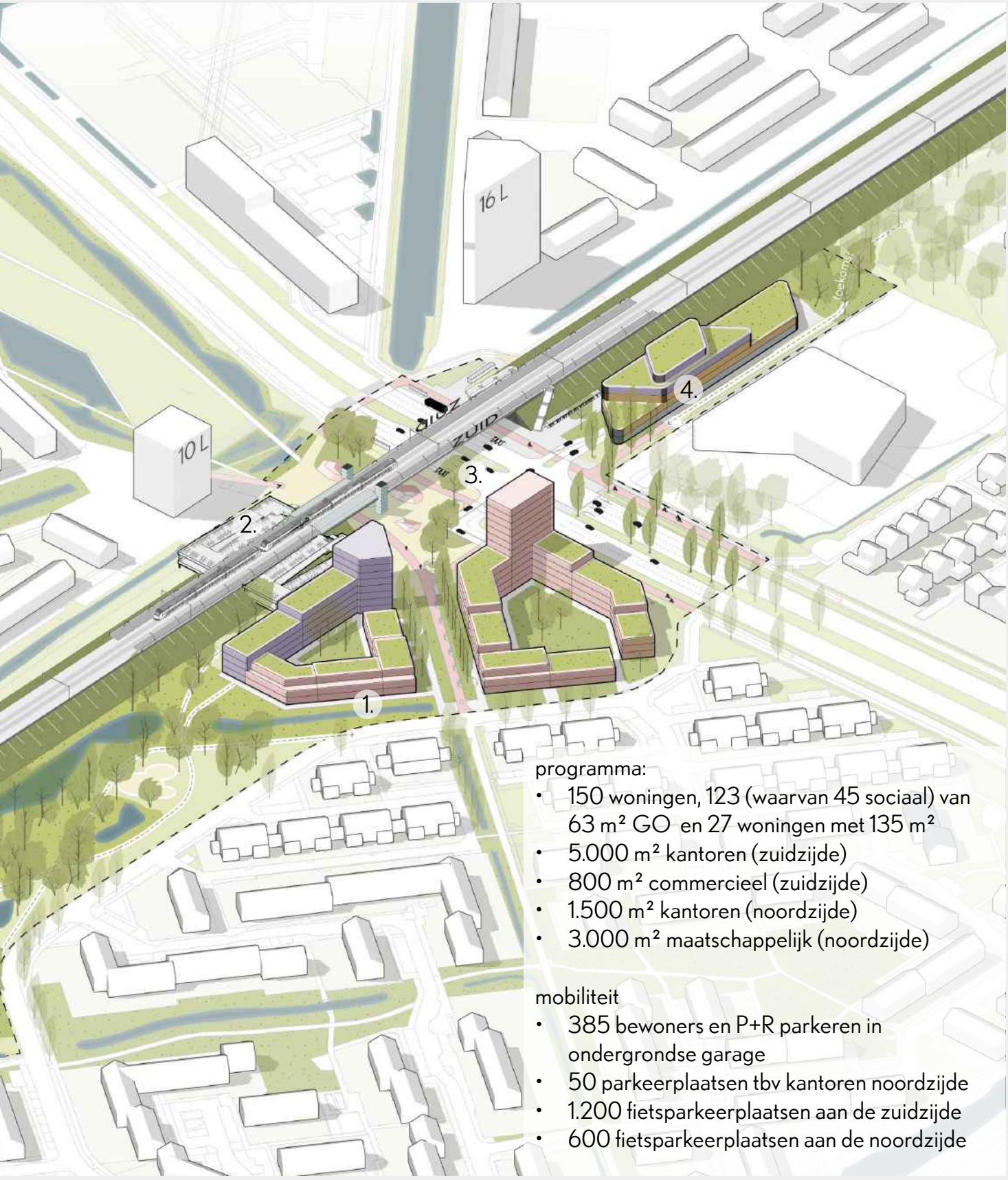
1. Groen en water verbinden voor de nieuwbouw langs.
2. Fietsparkeren aan de zuidzijde in één grote (bewaakte) fietsenstalling.
3. K+R, taxistandplaats en bushalte aan beide zijden van de MMA (is een uitzoekpunt voor de verdere uitwerkingen).
4. Extra programma zoals kantoren en maatschappelijke ruimtes mogelijk op de plek waar nu de P+R zich bevindt.

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht overzicht van het Stationsplein Zuid

programma:

- 150 woningen, 123 (waarvan 45 sociaal) van 63 m² GO en 27 woningen met 135 m²
- 5.000 m² kantoren (zuidzijde)
- 800 m² commercieel (zuidzijde)
- 1.500 m² kantoren (noordzijde)
- 3.000 m² maatschappelijk (noordzijde)

mobiliteit

- 385 bewoners en P+R parkeren in ondergrondse garage
- 50 parkeerplaatsen tbv kantoren noordzijde
- 1.200 fietsparkeerplaatsen aan de zuidzijde
- 600 fietsparkeerplaatsen aan de noordzijde

voorwaarde om dit scenario te laten slagen. De gebouwde compacte fietsenstalling aan de zuidzijde van het station is de plek waar de meeste reizigers in- en uit stappen. Deze (bewaakte) fietsenstalling vormt het gezicht onder het viaduct van station Arnhem-Zuid. De bewaking geeft een groot gevoel van sociale veiligheid.

Op het stationsplein komen prettige zitplekken met groen. Het plein wordt levendig(er) door het tevens in te richten met programma, zoals bijvoorbeeld een skatepark. Ook de plinten van de nieuwbouw dragen bij aan de levendigheid: entrees zijn hier gesitueerd en programma zoals een koffiezaak, daghoreca of werkruimtes zorgen voor aanloop en een levendig aanzicht. De nieuwbouw is gemaximaliseerd. Er is plek voor ruim 150 woningen (kleine en grote appartementen), 5.000 m² aan kantoorruimte en 800 m² in de plinten bij het station voor een commerciële functie.

Daarnaast is het mogelijk om aan de overzijde van de Metamorfosenallee, naast het Lorentz Lyceum, extra programma te realiseren. In een smal lang gebouw is ruimte voor kantoren, cultureel- en maatschappelijke functies zoals een sportclub die tevens overdag als gymruimte kan dienen voor de school. De parkeerbehoefte wordt binnen ditzelfde plot gerealiseerd. Er is ruimte voor 1.500 m² kantoren, 3.000 m² maatschappelijk programma, 50 autoparkeerplaatsen en 600 fietsparkeerplaatsen. Wederom is het belangrijk om ruimte vrij te houden voor een fiets- en wandelroute inclusief sloot tussen de school en het programma, om het noordelijk spoorpark te verbinden met zijn omgeving. Dit resulteert in een smal en lang gebouw van 20 bij 110 meter.

De nieuwbouw aan de zuidzijde bestaat uit twee gesloten bouwblokken rondom een groen hof. Deze opzet zorgt voor een groot en prettig geluidsluw binnenklimaat, dat voorwaardelijk is voor wonen. De twee blokken zijn zelfstandige volumes met een eigen uitstraling. De hoogte loopt trapsgewijs op van 2-3 lagen aan de zijde van De Laar-West naar een beperkte hoogte van 8-10 lagen nabij het station. Dit zorgt ervoor dat de schaduwwerking geminimaliseerd wordt richting de bestaande woningen. Vanwege het formaat van de blokken liggen ze op gepaste afstand (25 tot 35 meter) van de bestaande wijk om het groen en water goed te kunnen verbinden en minder nadrukkelijk in het zicht staan van de bestaande woningen. De Kroonse Wal wordt aangezet door een breed en lommerrijk profiel dat uitkomt op het nieuwe stationsplein.

De westelijke gevel van het zuidelijke bouwblok ligt binnen de zone van 40 meter uit het spoor. Dit is minder dan de afstand die reeds in Schuytgraaf is toegepast. Daarom is trillingsonderzoek noodzakelijk. Deze bebouwde strook bestaat uit kantoren die fungeren als geluidsbuffer voor de nieuwe en bestaande woningen. Kantoor is een minder geluids- en trillingsgevoelig functie dan wonen. Hiermee slaan we twee vliegen in een klap.

Toekomstige situatie vanaf de stationstrap met overzicht over het plein met veel activiteit in de plint

1. De entree naar het extra programma aan de noordzijde. Het fietspad loopt van de nieuwe ontwikkelingen in Schuytgraaf door naar de toekomstige tunnel aan de Hollandweg.
2. De P+R en bewoners parkeren bevinden zich onder de woningen en het stedelijke plein en daardoor is er een aansluting op de Metamorfosenallee.
3. De stedelijke invulling van het plein zorgt voor veel leven en sociale veiligheid.
4. Groot volume aan het spoor is t.b.v. kantoorruimtes met eronder de bewaakte fietsenstalling die tevens zorgt voor meer sociale veiligheid.

Huidige situatie vanaf de noordoostelijke stationstrap kijkend richting de P+R

Huidige situatie stationsplein

Stationsplein een stedelijk plein

1. Entree van de P+R en bewonersparkeren wordt ontsloten op de Metamorfosenallee.
2. Grote fietsparkeerplek aan de zuidzijde zorgt voor één grote bewaakte garage die de sociale veiligheid vergroot.
3. Stedelijk plein vraagt om stedelijke functies zoals een skatebaar park waarin er ook ruimte kan zijn voor andere activiteiten en evenementen.

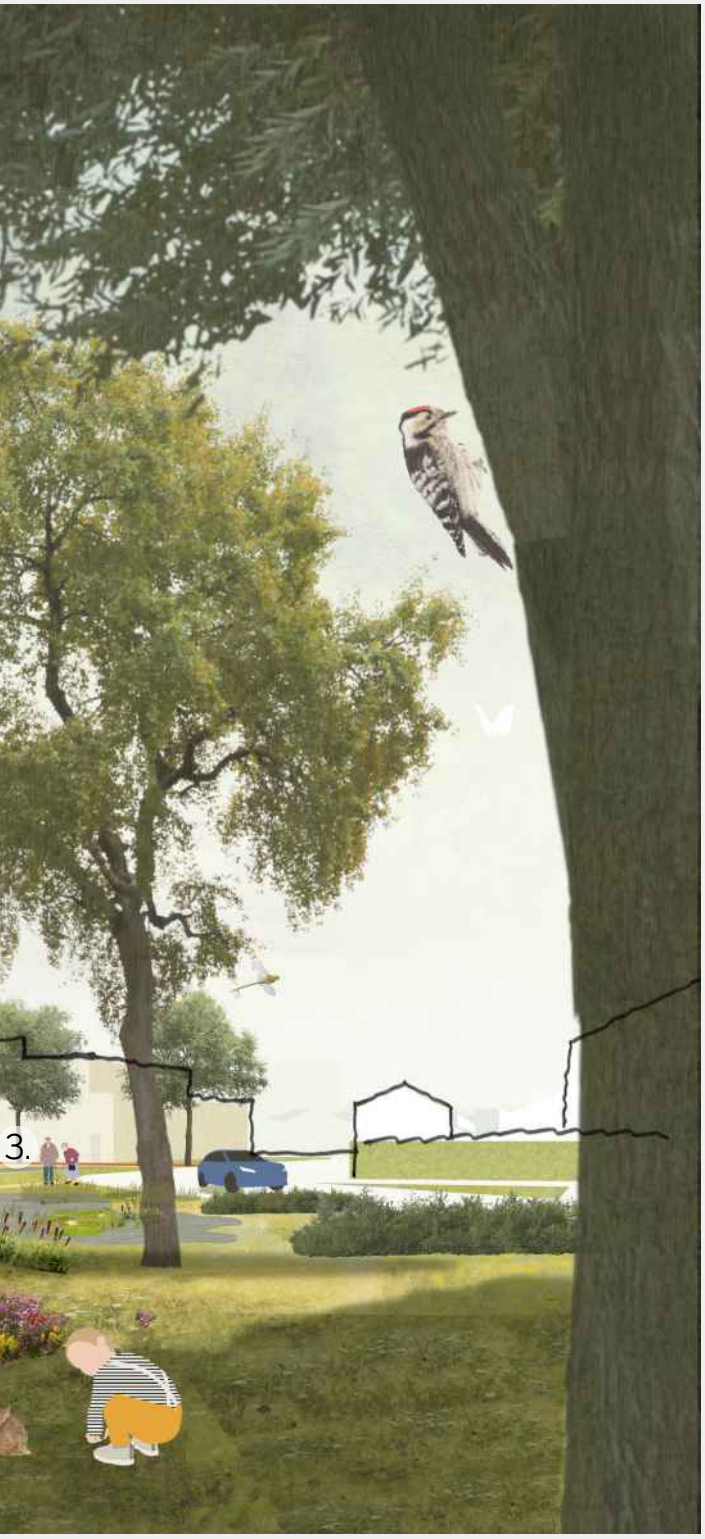
Een levendig stationsplein met reuring in de plinten

Om het groen en water goed te kunnen verbinden liggen de blokken op gepaste afstand van de bestaande woningen in De Laar-West

Wandelpad in het park in de toekomstige situatie

Wandelpad in het park in de huidige situatie

1. De gevel aan de spoorzijde staat onder invloed van trillingen en geluidsbelasting, daarom krijgt deze ‘schijf’ een kantoorfunctie.
2. Woningbouw ligt deels terug om water voor de bebouwing langs te trekken en het watersysteem uit te bouwen.
3. Tussen de twee bouwblokken blijft er ruimte voor het fietspad op de Kroonse Wal.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

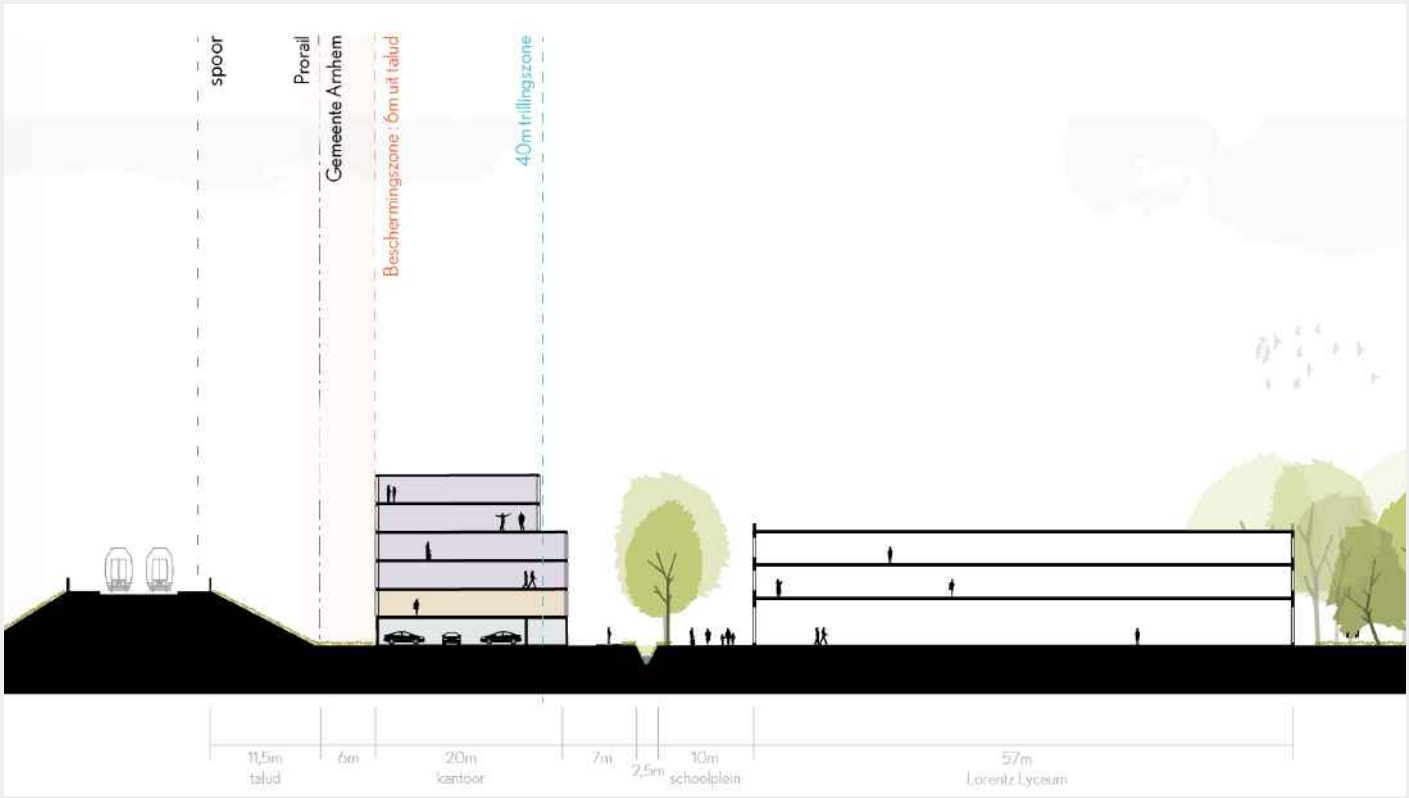
- Alle bebouwing in deze mogelijke uitwerking ligt buiten de beschermingszone, en op gronden van de Gemeente Arnhem. Uitzondering hierop zijn de gebouwde fietsenstallingen, die een gezicht geven aan het stationsplein.
- De kantoorvolumes aan beide zijden van de Metamorfosenallee liggen binnen de 40 meter trillingszone, wat voor kantoorprogramma mogelijk acceptabel is. Het parkeren wordt opgelost in een verdiepte garage die onder de zuidelijke gebouwde ontwikkeling ligt.
- Met de gesloten bouwblokken ontstaan aan de binnenzijde geluidsluwe zijdes, dit verhoogt de woonkwaliteit.

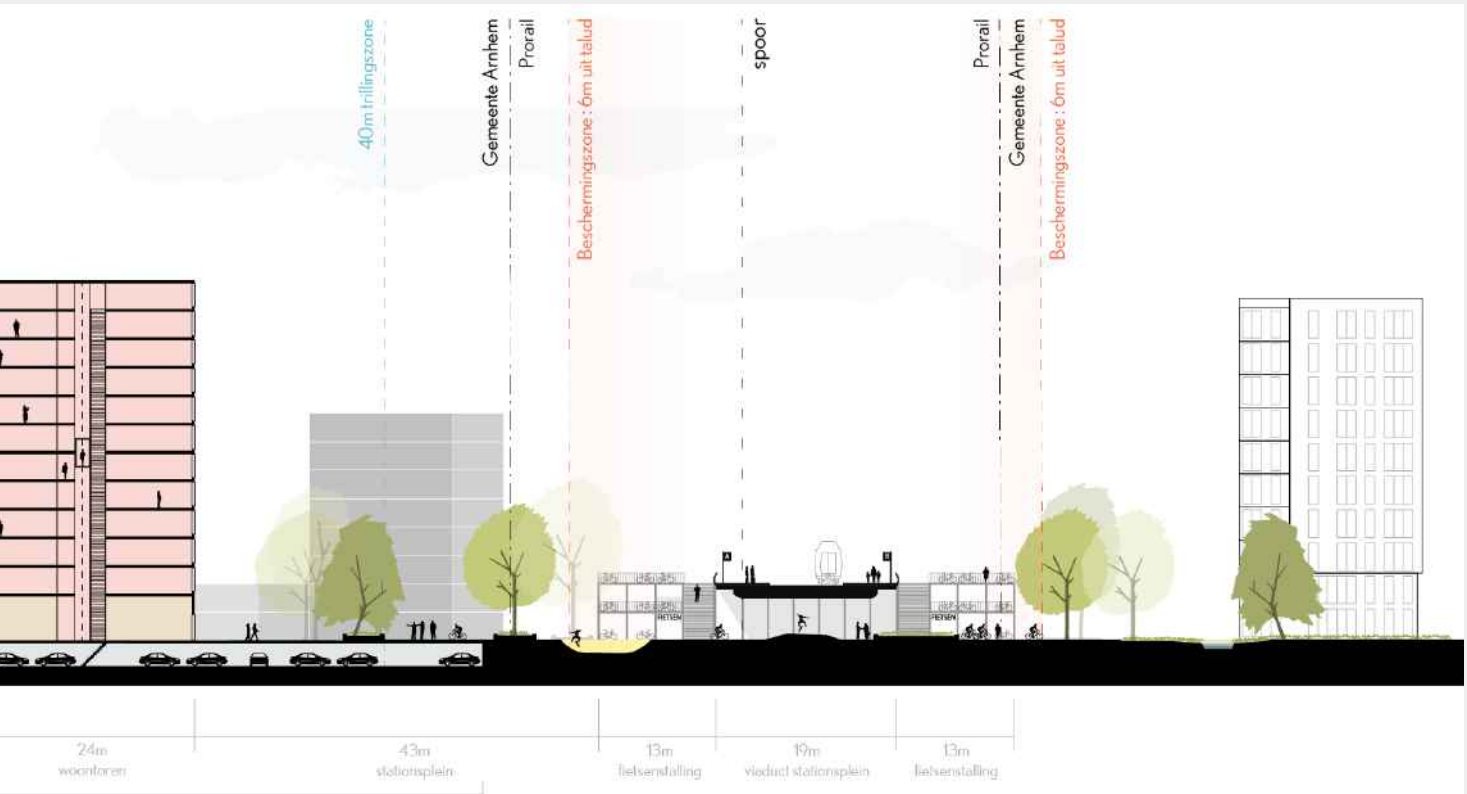
Plankaart

Doorsnede AA

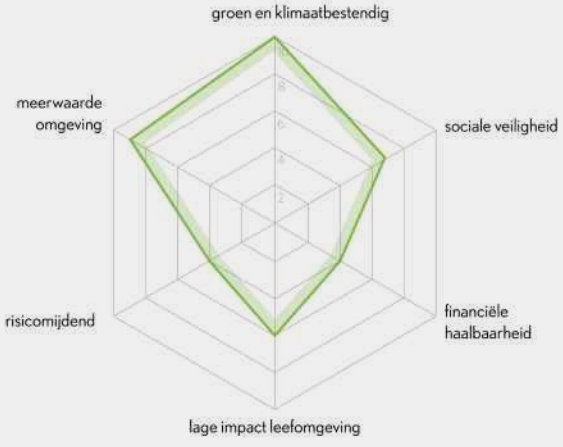
Doorsnede BB

6.3 Parkbrug
‘Het groenste station van Nederland’

De parkbrug is het meest ambitieuze scenario. In dit scenario is het groenste station van Nederland een feit. Het spoorpark wordt daadwerkelijk aan elkaar gehecht met groen en een wandelpad over de Metamorfosenallee heen*. De benodigde helling wordt slim dubbel gebruikt om auto- en fietsparkeren op te lossen voor de woningen en de benodigde P+R. Daarbovenop komt een parkinrichting met paden bomen, gras en bloemen. Het groen en water wordt zo mogelijk ook onder het viaduct doorgetrokken om het archeologische park aan het spoorpark te verbinden. Om de groenambitie te versterken is het essentieel om gebouwen met een kleine footprint te realiseren.

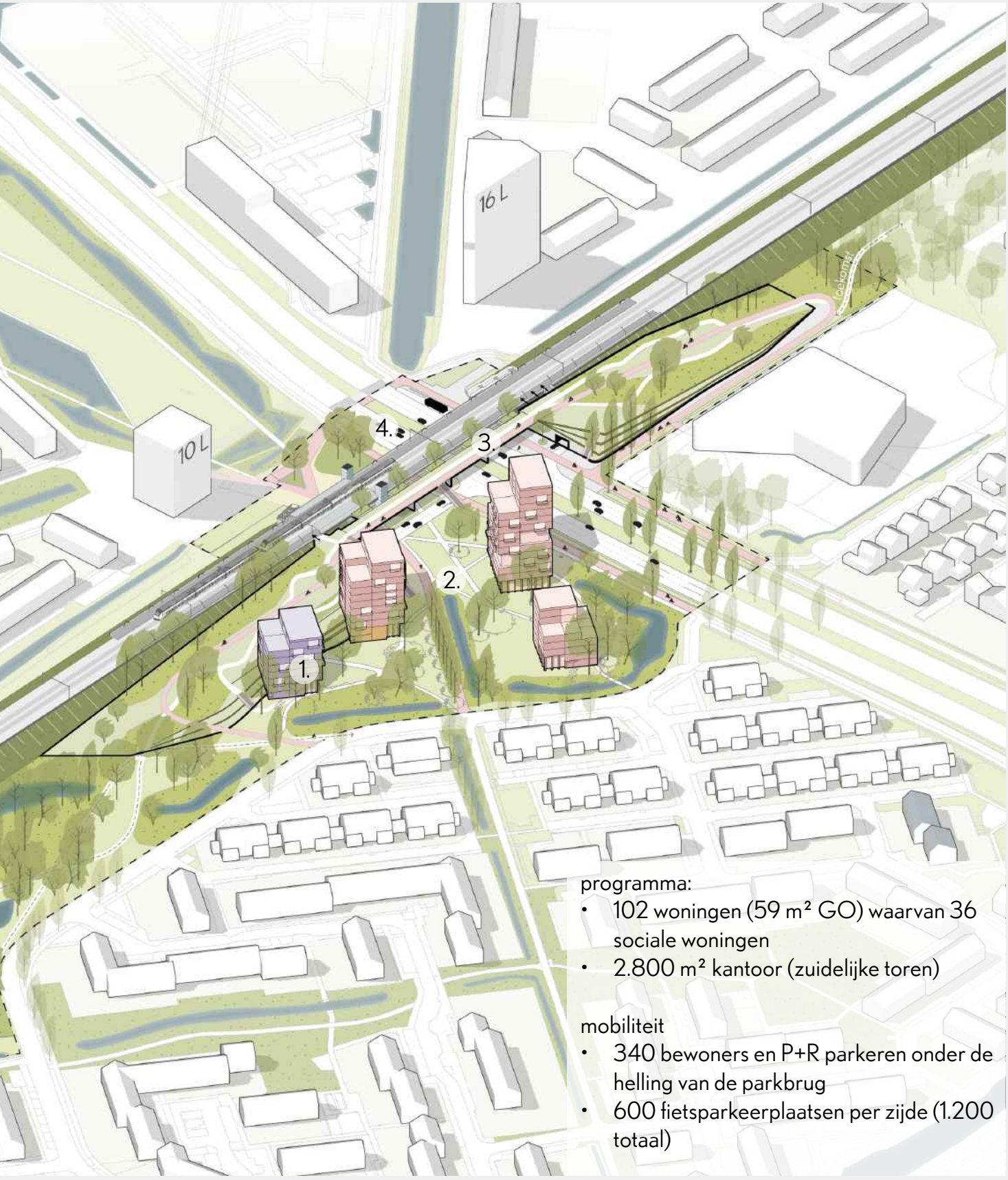
1. Kantoortoren.
2. Drie woontorens in het groen.
3. Parkbrug op een helling met entree voor P+R/bewonersparkeren en fietsparkeren t.b.v. het station eronder.
4. K+R met bushalte en taxiplaats aan beide zijden van de MMA. (is een uitzoekpunt voor de verdere uitwerkingen).

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht overzicht van de parkbrug

programma:

- 102 woningen (59 m² GO) waarvan 36 sociale woningen
- 2.800 m² kantoor (zuidelijke toren)

mobiliteit

- 340 bewoners en P+R parkeren onder de helling van de parkbrug
- 600 fietsparkeerplaatsen per zijde (1.200 totaal)

De gebouwen beslaan circa 400 m² (20x120m). Hierbij kan gedacht worden aan kleine vierspanners die de hoogte in gaan: vier losse torens in het groen; drie woontorens en één kantoortoren; of vier torens met gemengd programma. Gemengd programma heeft niet de voorkeur van Economie. Het positioneren en de exacte hoogte moet met een HER (hoogte effecten rapportage) worden onderbouwd. Met een goed onderzoek kan de schaduwwerking tot een minimum worden beperkt. In dit voorstel is het mogelijk om op deze posities tot 15 lagen hoog te bouwen op het meest noordwestelijke deel van de locatie.

Het parkeren voor de woningen (zuidzijde) en de P+R (noordzijde) is gekoppeld middels de parkbrug. Beide garages zijn direct toegankelijk vanaf de Metamorfosenallee. Voor de woningen is het gevolg het dat er een kleine wandeling naar het appartement gemaakt moet worden. Het is aan te bevelen om de berging in de appartementen op te nemen zodat een fiets of scootmobiel tot in de woning kan raken.

De parkbrug is een extra oversteek, deze is geen vervanging van de eerdergenoemde algemene oplossing om de oversteek van de Metamorfosenallee veiliger en frequenter te maken. Met dit scenario mag Arnhem zich met recht de groenste stad van Nederland noemen.

Het spoorpark wordt daadwerkelijk aan elkaar gehecht met de Parkbrug over de Metamorfosenallee

Toekomstige situatie waar de parkbrug aansluit op het perron en voor vergroening zorgt van het stationsgebied

1. De parkbrug biedt een extra oversteek over de Metamorfosenallee en verbindt de twee zijden van het spoorpark.
2. Directe toegang tot het perron.
3. Door een flinke leeflaag kunnen er bomen en planten groeien op het dak van de parkeergarage.
4. De woningbouw in torens laat veel ruimte over voor bomen en groen op het maaiveld en vergroot daarmee het parkgevoel.

Huidige situatie vanaf de noordoostlijke stationstrap kijkend richting de P+R

Huidige situatie vanaf de noordoostelijke stationstrap kijkend richting de P+R

Stationsplein wordt stationspark

1. Het perron wordt groen ingericht. Zowel aan de zijde van de nieuw parkbrug als de kant van Schuytgraaf.
2. Entree van de P+R en het fietsparkeren bevindt zich onder de parkbrug.
3. Het spoorpark wordt onder het spoorwegviaduct verbonden met het archeologische park in Schuytgraaf.

Het groen en water wordt onder het viaduct doorgetrokken om het archeologische park aan het spoorpark te verbinden

Met dit scenario mag Arnhem zich met recht de groenste stad van Nederland noemen

Torentjes staan tussen de bomen van het park in

Wandelpad in het park in de huidige situatie

1. Natuurvriendelijke oevers.
2. Tussen de gebouwen is er veel ruimte voor groen en bomen.
3. Middels trappen is er een opgang naar de parkbrug die door de goene invulling van de hellingbanen opgaat in het park.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

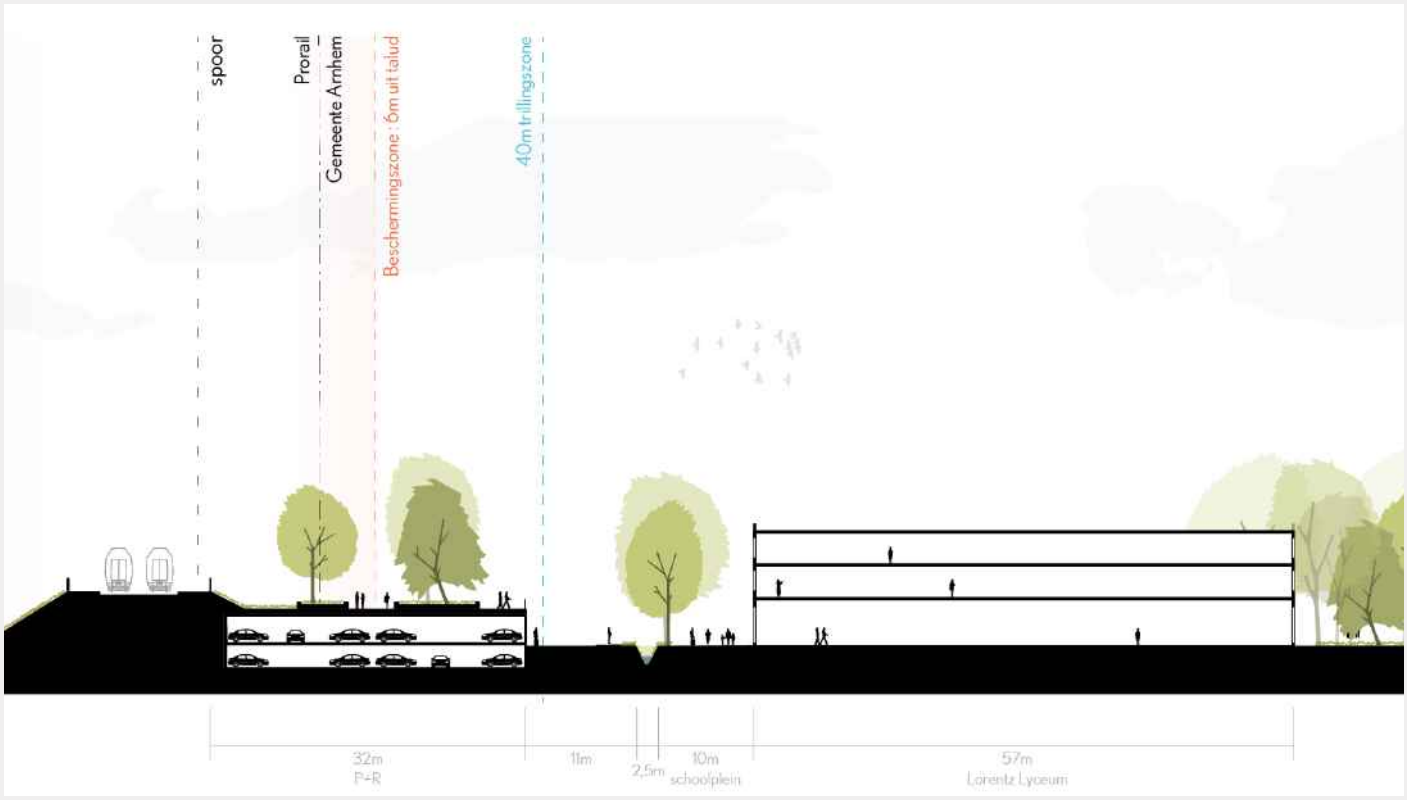
- De parkbrug inclusief de parkeergarage ligt tegen het spoortalud aan, binnen de trillings- en beschermingszone. Door het groene dek en speelse getrapte volumes ontstaat een parklandschap dat beide zijdes van de Metamorfosenallee verbindt.
- Bomen in het park kunnen in de volle grond groeien, doordat het parkeren volledig onder de parkbrug wordt opgelost.
- De woontorens in het park staan buiten de trillingszone, maar aan enkele zijdes zullen geluidswerende maatregelen genomen moeten worden.

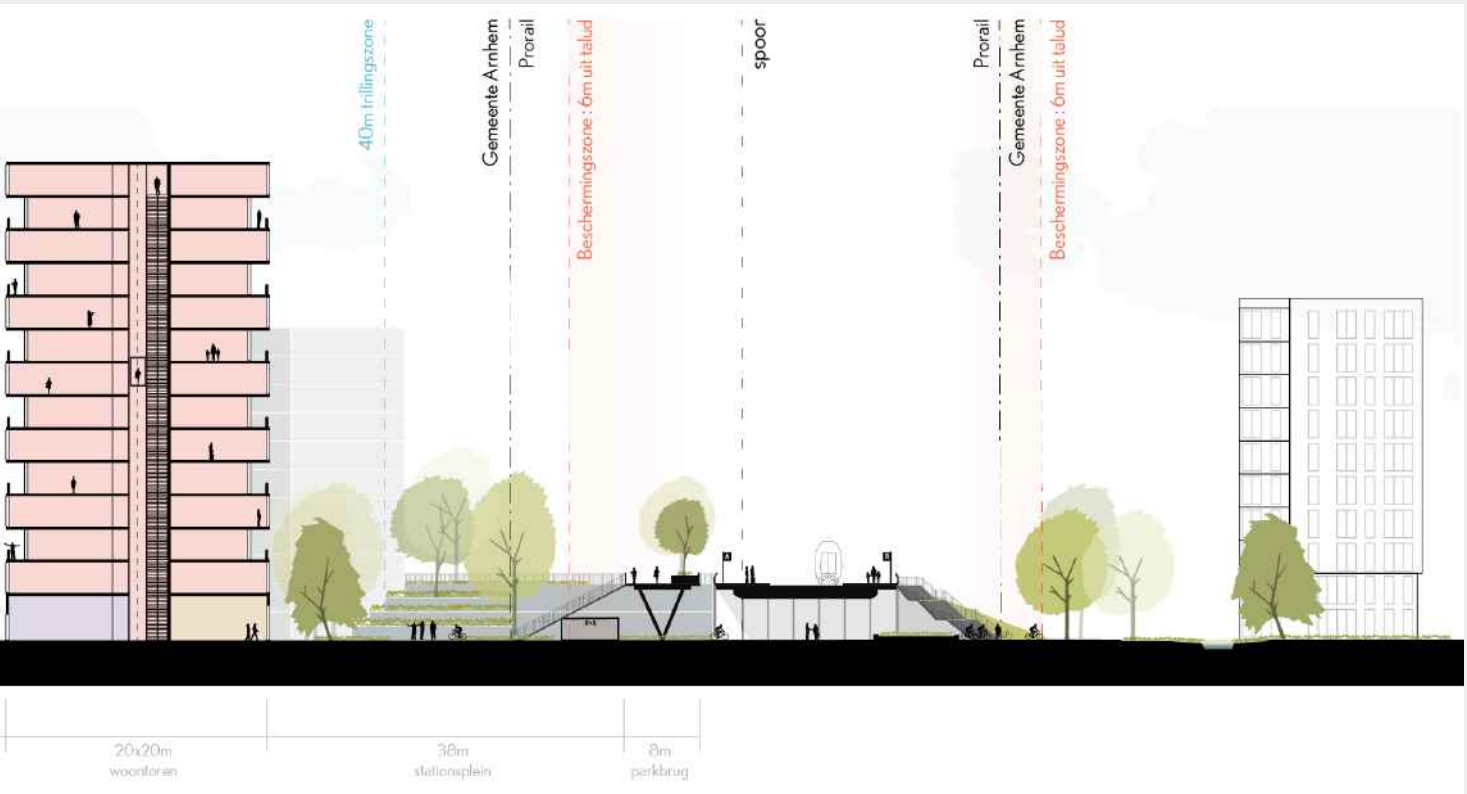
Plankaart

Doorsnede AA

Doorsnede BB

Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid

Een onderzoek naar de passende parkeerbehoefte voor de ontwikkeling naast station Arnhem-Zuid

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Titel rapport	Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid
Kenmerk	013824.20220104.R1.02
Datum publicatie	26 april 2023
Status	Definitief

© Copyright Goudappel BV 26 april 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1

1.1 Aanleiding 1

1.2 Functieprogramma 2

1.3 Leeswijzer 2

2. Parkeren conform gemeentelijk beleid 3

2.1 Aanpak en uitgangspunten 3

2.2 Resultaat 4

3. Passende parkeernorm 5

3.1 Analyse naar autobezit 5

3.2 Bezoekersparkeren 7

3.3 Passende parkeerbehoefte 7

4. Wisselwerking met P+R 8

4.1 Analyse 8

4.2 Effect op de parkeerbehoefte 9

5. Deelmobiliteit 10

6. Conclusie 12

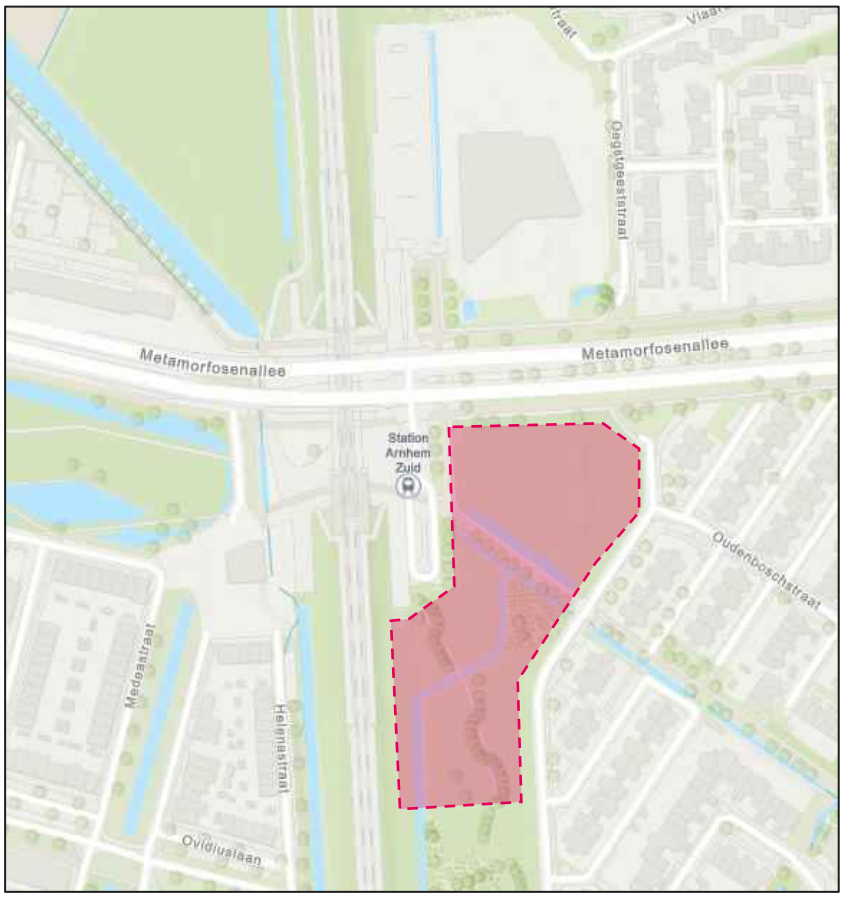
Bijlage 1 Effect deelmobiliteit 15

Bijlage 2: Scenario’s inclusief deelmobiliteit en gebruik P+R 18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Arnhem is voornemens om een strook onbebouwd gebied naast het spoor bij station Arnhem-Zuid te ontwikkelen (zie figuur 1.1). In het plangebied komt ruimte voor woningen en kantoren. In het plan zijn 150 appartementen opgenomen in verschillende categorieën en is ruimte voor 1.500 m² aan kantoorruimte. Voor de ontwikkeling is vooralsnog uitgegaan van de vigerende parkeernormen, maar de gemeente heeft Goudappel B.V. gevraagd om te onderzoeken of een afwijking van de vigerende parkeernormen mogelijk is. Argumenten die hieraan ten grondslag liggen zijn de specifieke ligging nabij het station en de eventuele inzet van een deelmobiliteitsconcept. Ook is in het kader van de omgevingsvisie Arnhem 2040 bepaald dat op dergelijke locaties een minimaal noodzakelijke parkeernorm gewenst is[1]. De aanwezigheid van een OV-knooppunt zorgt namelijk voor een alternatief voor de auto. Zodoende is voor deze ontwikkeling een passende parkeerbehoefte bepaald. In voorliggende rapportage zijn de aanpak, uitgangspunten en resultaten van het onderzoek toegelicht.

Figuur 1.1: Beoogde ontwikkellocatie nabij station Arnhem Zuid

[1] Motie 'Ontwikkeling mogelijk maken' is aangenomen op 24 november 2021 bij de bespreking van het Voorontwerp-omgevingsvisie: Arnhem 2040.

1.2 Functieprogramma

Het functieprogramma staat nog niet vast, maar geeft wel een goed beeld van de omvang van het plan. Er is een integraal programma van eisen[2] opgesteld voor het stationsgebied, waarvan de uitgangspunten in dit stadium voldoende richting geven. Zo gaat het in totaal om circa 150 appartementen, deels sociale huur en deels koop. Voor het kantoor is de omvang gemaximaliseerd tot 1.500 m² bvo. Tabel 1.1 geeft het gehanteerde functieprogramma in dit onderzoek weer.

functie	omvang	aantal
appartement, sociale huur	60-70 m² bvo	75 woningen
appartement, koop, betaalbaar	60-70 m² bvo	30 woningen
appartement, koop, vrije sector	90-100 m² bvo	45 woningen
kantoor (zonder baliefunctie)	1.500 m² bvo	-

Tabel 1.1: Gehanteerde functieprogramma

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van het onderzoek is de parkeerbehoefte conform het gemeentelijk beleid berekend. Hoofdstuk 3 beschrijft een analyse naar autobezit waarin is onderzocht of de parkeernorm aangepast kan worden voor deze ontwikkeling. In de hoofdstukken 4 en 5 zijn afwijkingsmogelijkheden op basis van uitwisseling met de P+R en/of de inzet van deelmobiliteit onderzocht. De conclusies en het advies staan beschreven in hoofdstuk 6.

[2] Integraal Programma van Eisen Station Arnhem-Zuid, 4e concept, 24 augustus 2021.

2. Parkeren conform gemeentelijk beleid

2.1 Aanpak en uitgangspunten

Het aantal benodigde parkeerplaatsen, ofwel de parkeerbehoefte, kan worden berekend met de parkeernormen van de gemeente Arnhem. De parkeernormen zijn vastgelegd in de 'Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003'. De parkeerbehoefte is berekend door de omvang van een functie te vermenigvuldigen met de gemeentelijke parkeernorm. Voor woonfuncties wordt in het parkeerbeleid geen onderscheid gemaakt naar locatie in Arnhem. Aangenomen wordt dat de parkeernormen voor woningen inclusief een bezoekersdeel van 0,3 parkeerplaatsen per woning zijn. Voor kantoren wordt wel onderscheid gemaakt naar locatie, waarbij de parkeernorm is toegepast behorend bij het stationsgebied Arnhem-Zuid. De gehanteerde parkeernormen zijn weergegeven in tabel 2.1.

functie	functie in beleid	parkeernorm
appartement, sociale huur	appartement met gebruikersoppervlakte tot 75 m²	0,7 pp per woning
appartement, koop, betaalbaar	appartement met gebruikersoppervlakte tot 75 m²	0,7 pp per woning
appartement, koop, vrije sector	appartement met gebruikersoppervlakte 75-120 m²	1,0 pp per woning
bezoekers woningen		0,3 pp per woning
kantoor (zonder baliefunctie)	kantoor	1 pp per 125 m² bvo

Tabel 2.1: Gehanteerde parkeernormen

In het plan is sprake van verschillende functies, waarvan de parkeerbehoefte op andere momenten in de week piekt. Zo heeft een kantoor met name op werkdagen overdag een hoge parkeerbehoefte, terwijl woningen vooral in de avonden en nachten hun piek kennen. Door aanwezigheidspercentages toe te passen wordt rekening gehouden met dit effect waardoor dubbelgebruik van parkeerplaatsen mogelijk wordt. Zo kan één parkeerplaats door meerdere doelgroepen worden gebruikt. In het parkeerbeleid van de gemeente Arnhem wordt voor aanwezigheidspercentages verwezen naar CROW. Zodoende zijn de aanwezigheidspercentages uit de meest recente CROW-publicatie[3] gehanteerd. Deze aanwezigheidspercentages zijn weergegeven in tabel 2.2.

functie	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners woningen	50%	50%	90%	80%	100%	60%	80%	70%
bezoekers woningen	10%	20%	80%	70%	0%	60%	100%	70%
kantoor/bedrijven	100%	100%	5%	5%	0%	0%	0%	0%

Tabel 2.2: Gehanteerde aanwezigheidspercentages conform CROW

In de volgende paragraaf is de ongewogen parkeerbehoefte en de parkeerbehoefte inclusief dubbelgebruik inzichtelijk gemaakt.

[3] CROW-publicatie 381: 'Toekomstbestendig parkeren.

2.2 Resultaat

In tabel 2.3 is de parkeerbehoefte voor deze ontwikkeling weergegeven. Hierbij is de parkeerbehoefte van woningen opgesplitst in een bewonersdeel en een bezoekersdeel.

functie	onge-wogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners, appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
bezoekers woningen	45,0	4,5	9,0	36,0	31,5	0,0	27,0	45,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**176**	**76**	**80**	**143**	**127**	**119**	**98**	**140**	**114**

Tabel 2.3: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte in totaal 176 parkeerplaatsen bedraagt. Wanneer uitgegaan wordt van dubbelgebruik bedraagt de parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagavond) maximaal 143 parkeerplaatsen.

3. Passende parkeernorm

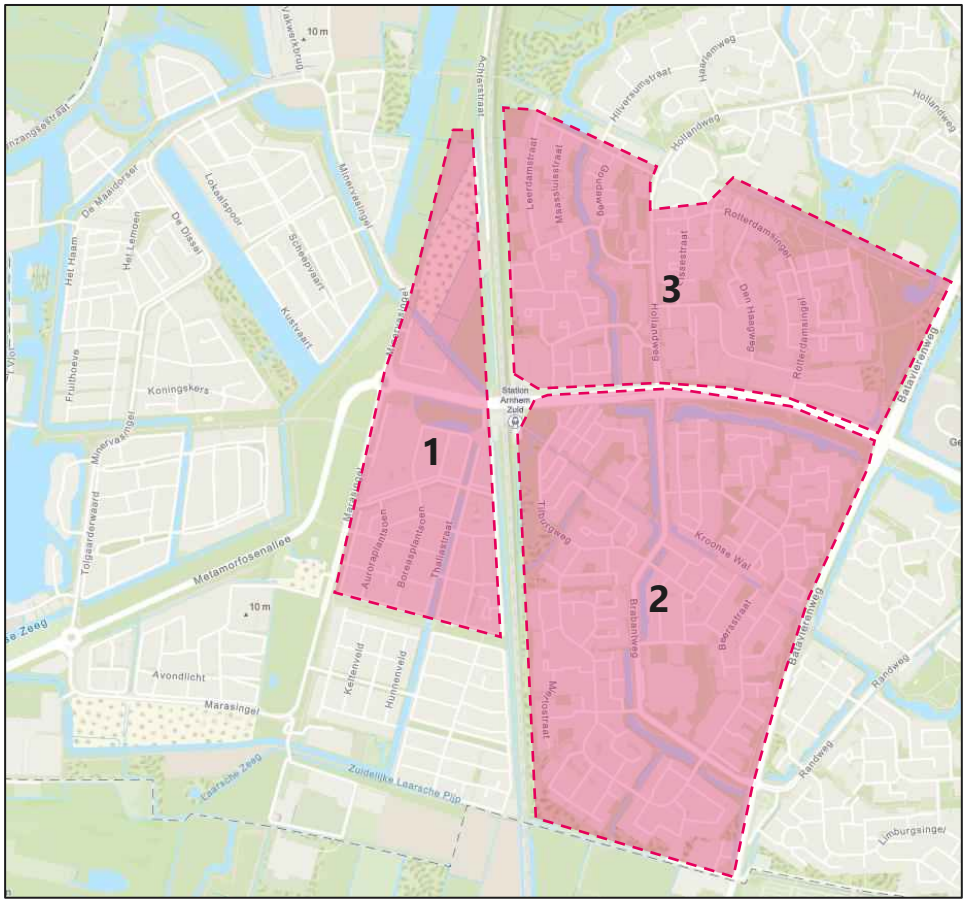
3.1 Analyse naar autobezit

De gemeente Arnhem heeft Goudappel gevraagd om te onderzoeken welke parkeernorm passend zou zijn voor de toekomstige woningen. Mede door de aanwezigheid van het station is de locatie namelijk goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

Goudappel heeft de beschikking tot recente niet-openbare microdata van CBS over het gemiddelde autobezit per bewoonde woning op gemeente-, wijk- en buurtniveau. Het gemiddelde autobezit voor de betreffende woningtypes van deze ontwikkeling is geanalyseerd om te bekijken in hoeverre de vigerende parkeernormen aansluiten bij het daadwerkelijke autobezit. Het autobezit is geanalyseerd in de volgende buurten:

1. Schuytgraaf-Centrum
2. De Laar-West
3. Elderveld-Zuid.

Deze buurten zijn weergegeven op de kaart in figuur 3.1.

Figuur 3.1: Dichtstbijzijnde buurten vanaf station Arnhem-Zuid

De CBS-microdata houdt echter geen rekening met de volgende zaken:

- grijze kentekens (bedrijfswagens en/of buitenlandse kentekens die niet bij het CBS zijn geregistreerd)
- trend in autobezit

De twee genoemde elementen worden hieronder nader toegelicht.

Grijze en buitenlandse kentekens

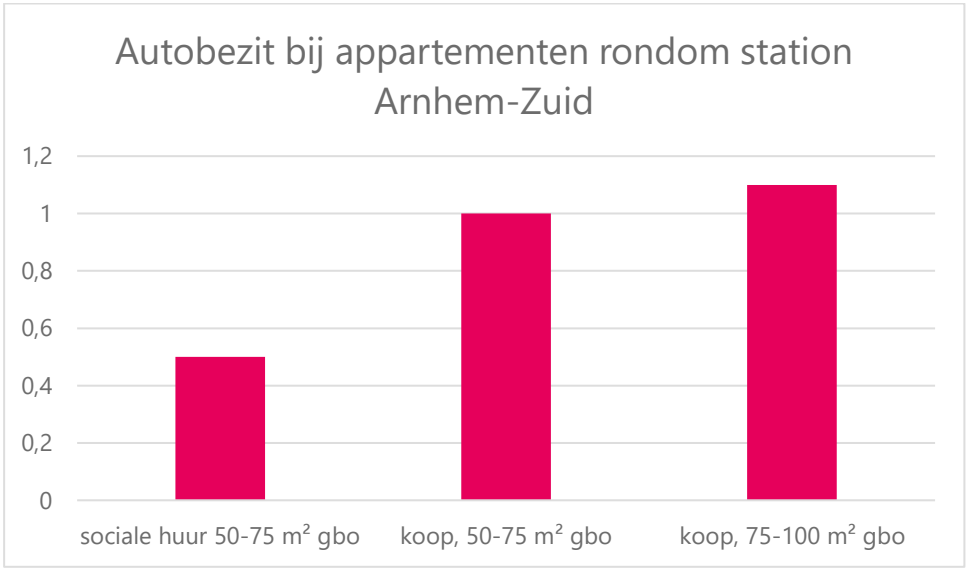
Er zijn auto's die niet staan geregistreerd bij het CBS. Dit zijn voornamelijk auto's met een buitenlands kenteken en bedrijfswagens. Voor laatstgenoemde geldt dat deze kentekens meestal beginnen met een B of V. Uit grootschalig veldonderzoek van Goudappel in woonwijken blijkt dat circa 8% van de geparkeerde auto's bedrijfsauto is of een buitenlands kenteken heeft. Deze 8% is daarom opgeteld bij het autobezit van bewoners zoals blijkt uit de data. Hiervoor is 8% van het gemiddelde autobezit in het onderzoeksgebied (=1,06 auto's per huishouden) genomen.

Trend in autobezit

In de microdata is geen rekening gehouden met bepaalde trends in autobezit. De microdata zegt iets over het huidige autobezit maar zegt niks over het toekomstige autobezit. Uit een analyse blijkt dat het autobezit in de hele gemeente Arnhem met circa 1,25% is gestegen tussen 2008 en 2020. Er wordt voor dit onderzoek uitgegaan dat deze trend zich doorzet waardoor het autobezit met 1,25% wordt opgehoogd om rekening te houden met toekomstige trends in autobezit.

Resultaat autobezit

In figuur 3.2 is de verdeling in het gemiddelde autobezit te zien naar eigendomssituatie en oppervlakte bij appartementen in de omliggende drie buurten. Deze gegevens laten het autobezit per bewoonde woning zien en zijn daarom exclusief een bezoekersdeel. Een verhoging van het autobezit als gevolg van grijze kentekens en trend in autobezit is wel inbegrepen.

Figuur 3.2: Autobezit bij appartementen rondom station Arnhem-Zuid inclusief grijze kentekens en trend in autobezit

3.2 Bezoekersparkeren

Al geruime tijd is binnen de verkeerskundige vakwereld de ervaring dat het ooit 'arbitrair' vastgelegde parkeerkencijfer voor bezoekersparkeren bij woningen (vaak 0,3 parkeerplaatsen per woning) te hoog is. Daar waar voor het bewonersparkeren in woonwijken onderscheid wordt gemaakt voor locatie-specifieke kenmerken bij het bepalen van het aantal parkeerplekken (zoals ligging ten opzichte van het centrum en/of openbaar vervoer), is dit voor bezoekersparkeren bij de functie wonen nog niet het geval.

Door digitalisering is steeds meer data beschikbaar gekomen over het parkeergedrag van bezoekers aan woningen[4]. Hieruit blijkt dat de bezoekersnorm van 0,3 parkeerplaatsen per woning vaak te hoog is. Dit blijkt onder andere uit onderzoeken in 16 steden in Nederland[5].

Er wordt geconcludeerd dat een waarde van 0,1 parkeerplaats per woning in stedelijk gebied vaak al voldoende is. Op grond van de uitgevoerde onderzoeken wordt voor een gebied in de rest bebouwde kom (niet-gereguleerd gebied) een parkeernorm van 0,15 parkeerplaats voor bezoekers van woningen geadviseerd. Om toch een bepaalde marge aan te houden is, ervoor gekozen om een bezoekersnorm van 0,2 parkeerplaatsen per woning te hanteren.

3.3 Passende parkeerbehoefte

In tabel 3.2 is de passende parkeerbehoefte weergegeven op basis van het daadwerkelijke autobezit inclusief bewerking. Hierbij zijn voor bewoners de volgende normen gehanteerd:

- sociale huurappartementen: 0,5 parkeerplaatsen per woning
- koopappartementen, betaalbaar: 1,0 parkeerplaatsen per woning
- koopappartementen, vrije sector: 1,1 parkeerplaatsen per woning
- bezoekers woningen: 0,2 parkeerplaatsen per woning.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
bezoekers woningen	30	3,0	6,0	24,0	21,0	0,0	18,0	30,0	21,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**159**	**74**	**77**	**130**	**115**	**117**	**88**	**124**	**103**

Tabel 3.2: Parkeerbehoefte op basis van aangepaste normen

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 159 parkeerplaatsen bedraagt. Dit zijn 17 parkeerplaatsen minder dan conform de vigerende parkeernormen nodig is. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn maximaal 130 parkeerplaatsen benodigd (tegen 143 parkeerplaatsen conform de Arnhemse parkeernormen).

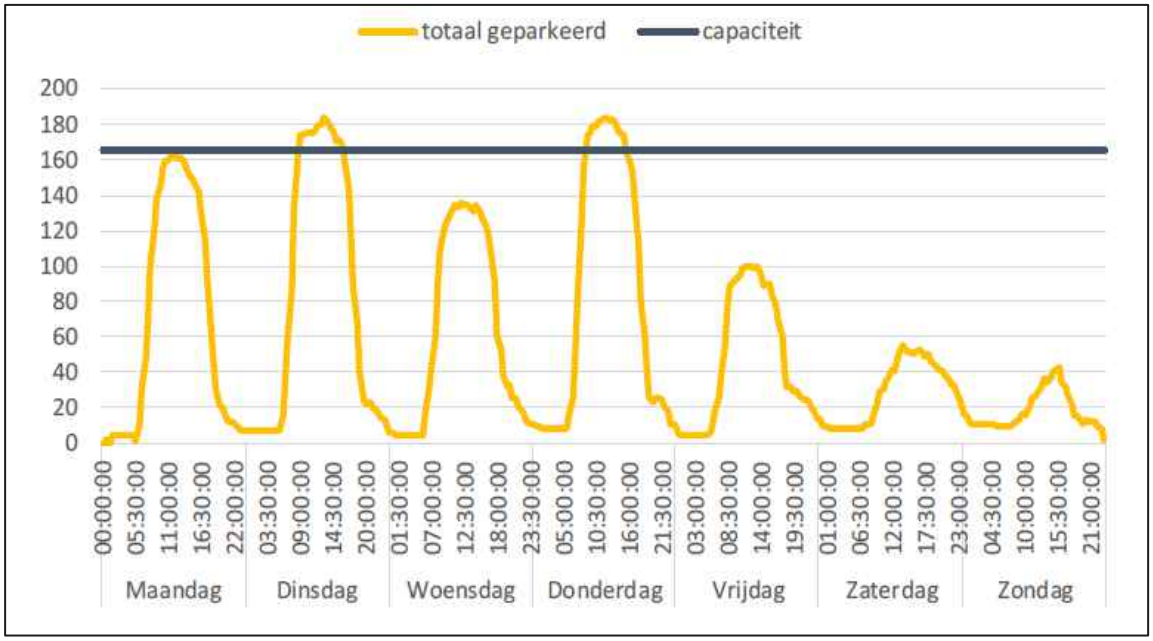
[4] Parkeerkencijfers voor bezoek aan bewoners: de grote onbekende, bijdrage aan CVS-congres (november 2021)

[5] A new perspective on residential parking policy, TU Delft (augustus 2021)

4. Wisselwerking met P+R

4.1 Analyse

Goudappel is gevraagd om te onderzoeken in hoeverre een wisselwerking met het P+R terrein van station Arnhem-Zuid mogelijk is. Begin 2021 is door Goudappel onderzoek gedaan naar het huidige gebruik van de P+R en de potentie ervan[6]. Uit het onderzoek is gebleken dat de P+R in de huidige situatie overdag vol staat en in de avonden en het weekend grotendeels leeg staat. Daarmee is duidelijk dat de P+R ook daadwerkelijk als P+R gebruikt wordt. Het verloop van de parkeerbezetting op de P+R is weergegeven in figuur 4.1.

Figuur 4.1: Verloop van de parkeerbezetting op de P+R bij station Arnhem-Zuid

De P+R is niet geschikt om de parkeerbehoefte op te vangen van functies die overdag maatgevend zijn, zoals bij kantoren. Ook wordt geadviseerd om de parkeerbehoefte van bewoners niet op de P+R op te lossen. Dit komt doordat aan het begin van een werkdag en aan het eind van een werkdag de vertrekkende/aankomende bewoners overlappen met de aankomende/vertrekkende reiziger van de P+R. Tijdens deze piekmomenten kan het zijn dat de P+R vol is en dat bewoners en reizigers elders in de omgeving een plek gaan zoeken. Dat leidt tot een toename van de parkeerdruk in de openbare ruimte en dit is daarom niet wenselijk. Bovendien is de loopafstand van de woningen naar de P+R relatief ver waardoor deze voor bewoners minder aantrekkelijk zijn.

[6] Gebiedsvisie Station Arnhem-Zuid, kenmerk: 009214.20210428.N1.01_P+R analyse Arnhem Zuid_Definitief.

De bezoekers van woningen kennen voornamelijk 's-avonds en in het weekend een hoge parkeerbehoefte. Op deze momenten is de bezetting van de P+R laag waardoor deze doelgroep goed op het P+R terrein kan worden opgelost. Overdag zijn op het maatgevende moment 6 extra parkeerplaatsen benodigd (op basis van 0,2 parkeerplaatsen per woning) op het P+R terrein om de parkeerbehoefte van bezoekers op te vangen. In het eerdere onderzoek van Goudappel is dit ook meegenomen onder de noemer latente vraag bij een eventuele uitbreiding van de P+R in de toekomst.

4.2 Effect op de parkeerbehoefte

Wanneer de bezoekers op het P+R terrein worden opgelost kan de parkeerbehoefte voor de ontwikkeling op eigen terrein worden verminderd. Dit effect is verwerkt in de volgende scenario's:

- Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid (tabel 4.1)
- Parkeerbehoefte met aangepaste normen voor alle woningtypen (tabel 4.2)

functie	onge-wogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners, appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**131**	**71**	**71**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**

Tabel 4.1: Parkeerbehoefte exclusief bezoekers conform gemeentelijk beleid

Uit de tabel blijkt dat de parkeerbehoefte ongewogen 131 parkeerplaatsen bedraagt. Inclusief de toepassing van dubbelgebruik bedraagt de maximale parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagnacht) 119 parkeerplaatsen die op eigen terrein gerealiseerd moeten worden voor bewoners en medewerkers van het kantoor.

functie	ongew ogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**129**	**71**	**71**	**106**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**

Tabel 4.2: Parkeerbehoefte exclusief bezoekers op basis van daadwerkelijk autobezit bij alle woningtypen

Uit de tabel blijkt dat de parkeerbehoefte ongewogen 129 parkeerplaatsen bedraagt. Inclusief de toepassing van dubbelgebruik bedraagt de maximale parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagnacht) 117 parkeerplaatsen die op eigen terrein gerealiseerd moeten worden voor bewoners en medewerkers van het kantoor.

5. Deelmobiliteit

Om in een deel van de automobiliteitsbehoefte van bewoners te voorzien is het mogelijk om deelauto's bij de woningen te stallen. Autodelen is het principe dat meerdere mensen gebruik maken van dezelfde auto. Het voordeel van autodelen is dat bewoners wel gebruik kunnen maken van een auto, maar deze niet hoeven te bezitten.

Uit onderzoek blijkt dat grote veranderingen in persoonlijke levenssfeer, zoals een verhuizing, vaak aanleiding zijn om ingesleten mobiliteitskeuzes te heroverwegen. Het verhuizen naar de nieuwe woningen is dan ook bij uitstek een moment ter heroverweging. Het is dus van belang direct aan het begin van het proces, na intreding van de eerste bewoners, het mobiliteitsconcept gereed en bruikbaar te hebben. Voor de invulling van de component deelauto's (mobiliteit) is het dan ook aan te raden een ervaren exploitant in te schakelen en deze zo snel mogelijk aan te laten haken. In bijlage 1 is een uitgebreide onderbouwing uiteengezet over de effecten van deelmobiliteit.

Op basis van ervaringscijfers van Goudappel is in overleg met de gemeente Arnhem het voorstel om de volgende uitgangspunten te hanteren bij de inzet van deelmobiliteit en de bijbehorende reductie op de parkeerbehoefte:

- maximaal 10% reductie van de parkeerbehoefte van bewoners
- één deelauto vervangt 4 reguliere parkeerplaatsen
- voor iedere deelauto wordt een parkeerplaats gereserveerd.

In tabel 3.4 is de parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid weergegeven inclusief de inzet van deelmobiliteit.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
totaal bewonersdeel	**119**	**59**	**59**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**
reductie	-11,9	-5,9	-5,9	-10,7	-9,5	-11,9	-7,1	-9,5	-8,3
te stallen deelauto's	3,0	3	3	3	3	3	3	3	3
bezoekers woningen	45,0	4,5	9,0	36,0	31,5	0,0	27,0	45,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**167**	**73**	**77**	**136**	**120**	**110**	**94**	**133**	**109**

Tabel 3.4: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 167 parkeerplaatsen bedraagt waarvan er 3 parkeerplaatsen zijn gereserveerd voor deelauto's. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn in totaal maximaal 136 parkeerplaatsen benodigd waarvan 3 gereserveerd door deelauto's.

In tabel 3.5 is het effect van deelmobiliteit verwerkt in een scenario met een parkeerbehoefte op basis van het daadwerkelijke autobezit.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
totaal bewonersdeel	**117**	**59**	**59**	**105**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**
reductie	-11,7	-6,0	-6,0	-10,8	-9,6	-11,7	-7,2	-9,6	-8,4
te stallen deelauto's	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
bezoekers woningen	30	3,0	6,0	24,0	21,0	0,0	18,0	30,0	21,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**150**	**71**	**74**	**122**	**109**	**108**	**84**	**117**	**98**

Tabel 3.5: Parkeerbehoefte op basis van daadwerkelijk autobezit inclusief deelmobiliteit

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 150 parkeerplaatsen bedraagt waarvan er 3 parkeerplaatsen zijn gereserveerd voor deelauto's. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn in totaal maximaal 122 parkeerplaatsen benodigd waarvan 3 gereserveerd voor deelauto's. De scenario's inclusief deelmobiliteit én het oplossen van bezoekers in de P+R is weergegeven in bijlage 2.

6. Conclusie

De gemeente Arnhem heeft Goudappel gevraagd om te onderzoeken of er gemotiveerd kan worden afgeweken van de parkeernormen voor een ontwikkeling bij station Arnhem-Zuid. Uit dit onderzoek worden een aantal conclusies getrokken.

Op basis van CBS-microdata is het daadwerkelijke autobezit in de buurten rondom het station inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat bij sociale huurwoningen het autobezit lager is dan de parkeernorm, maar voor particuliere huur- en koopwoningen het autobezit hoger ligt dan de parkeernorm.

Het bezoekersdeel van de parkeernorm ligt conform gemeentelijk beleid op 0,3 parkeerplaatsen per woning. Uit literatuuronderzoek blijkt dat dit aan de hoge kant is, en dat kan worden volstaan met een bezoekersnorm van 0,2 parkeerplaatsen per woning.

Uit eerder onderzoek van Goudappel is gebleken dat het P+R terrein voornamelijk op werkdagen overdag druk bezet is. Het oplossen van de parkeerbehoefte van de kantoren en bewoners op het P+R terrein wordt daarom afgeraden. Voor de bezoekers van woningen wordt dit wel als kansrijk gezien. Daarvoor dienen overdag wel 6 extra parkeerplaatsen op het P+R terrein beschikbaar te zijn (gebaseerd op 0,2 parkeerplaats per woning voor bezoekers).

De parkeerbehoefte voor de berekende scenario's zijn weergegeven in tabel 6.1.

scenario	ongewogen parkeerbehoefte	parkeerbehoefte op maatgevende moment (inclusief dubbelgebruik)
conform gemeentelijk beleid	176	143
conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit	167	136
conform gemeentelijk beleid en bezoekers in P+R	131	107
conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R	122	110
aangepaste normen	159	130
aangepaste normen inclusief deelmobiliteit	150	122
aangepaste normen en bezoekers in P+R	129	117
aangepaste normen inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R	120	108

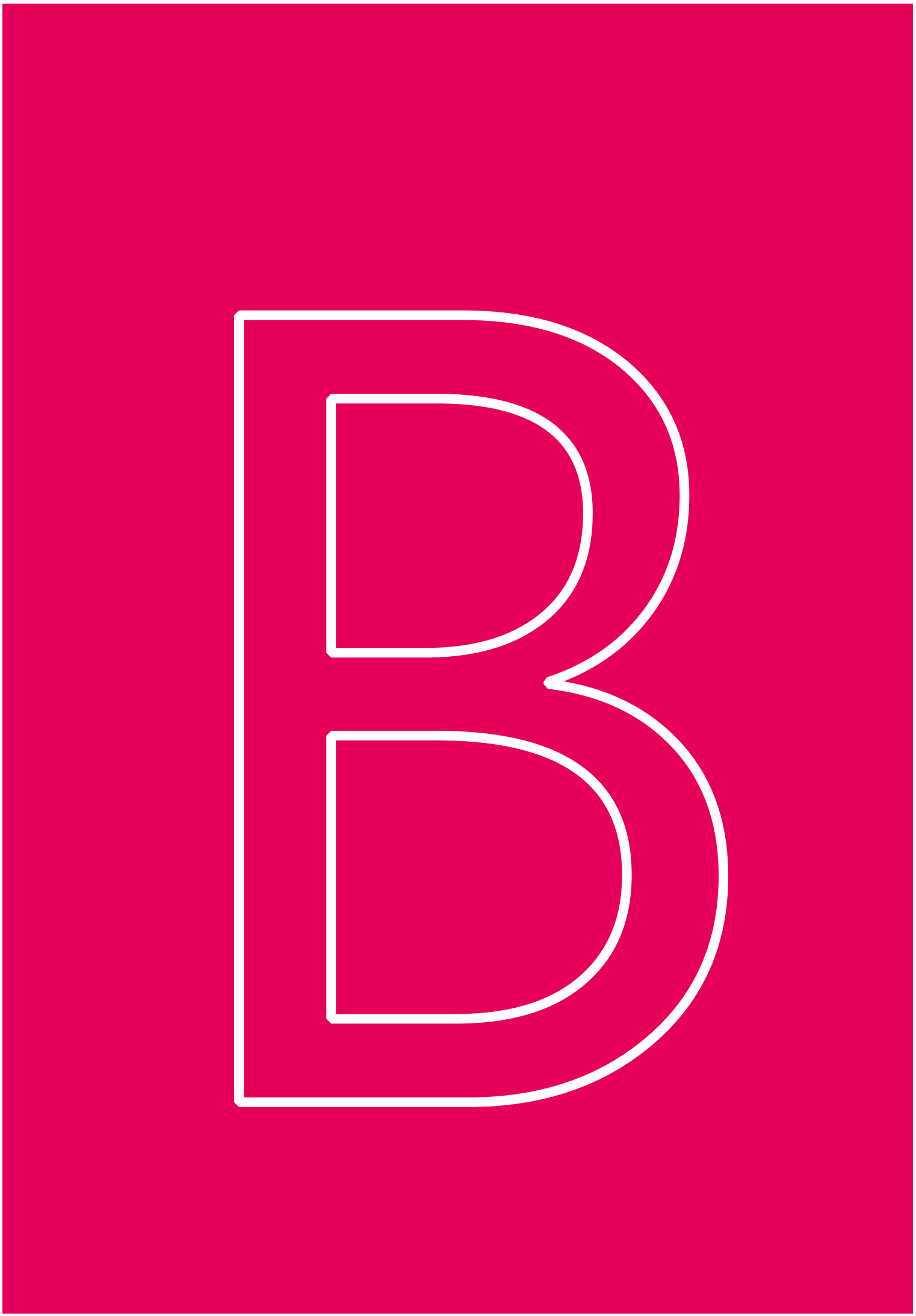
Tabel 6.1: Parkeerbehoefte in diverse scenario's

Aanbeveling

Er zijn verschillende scenario's geschetst voor de parkeersituatie van deze ontwikkeling. Door toepassing van dubbelgebruik, de inzet van deelmobiliteit en het stallen van bezoekers in de P+R kan de parkeerbehoefte op eigen terrein geminimaliseerd worden. Daarvoor gelden wel enkele voorwaarden:

1. Voor dubbelgebruik geldt de voorwaarde dat de parkeerplaatsen voor verschillende functies te gebruiken zijn en dus niet één-op-één meeverkocht of -verhuurd kunnen worden bij woningen of kantoren.
2. Voor gebruik van de P+R door bezoekers is het van belang dat het (door de inrichting van het gebied en de ligging van de entrees) aantrekkelijker is om gebruik te maken van de P+R dan van parkeerplaatsen in omliggende woongebieden.
3. Deelauto's krijgen een vaste parkeerplaats toegewezen.
4. Voor bezoekers van de woningen dienen op werkdagen overdag 6 extra parkeerplaatsen beschikbaar te zijn.

Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan het laatste scenario uit tabel 6.1 gehanteerd worden (met parkeernormen gebaseerd op daadwerkelijk autobezit). Dan kan worden volstaan met een parkeeraanbod van maximaal 108 parkeerplaatsen op eigen terrein.

B

Bijlage 1 Effect deelmobiliteit

Deelauto's - auto's die niet in individueel bezit van de bewoners zijn, maar die met de buren worden gedeeld - hebben een verlagend effect op de parkeervraag. Het faciliteren van een of meer deelauto's kan ervoor zorgen dat nieuwe bewoners geen auto's zullen aanschaffen. Het voordeel van autodelen is dat bewoners wel gebruik kunnen maken van een auto, maar deze niet hoeven te bezitten.

In deze bijlage volgt een algemene beschrijving van het effect van deelauto's.

Onderzoek naar deelautogebruik

De publicatie 'Deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland: Ontwikkelingen, effecten en potentie' uit oktober 2021 van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) geeft een uitgebreid overzicht met het aanbod, het gebruik, de effecten en de potentie van deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland.

In deze publicatie concludeert het KiM: *Het autobezit van autodelers die incidenteel een deelauto gebruiken (5 keer per jaar of minder) via een B2C-platform [ruim de helft van het totaal B2C-autodelers], is afgenomen met gemiddeld 27% ten opzichte van de situatie voordat ze een deelauto gingen gebruiken. Bij frequentere B2C-autodelers neemt het autobezit sterker af. Het KiM schat een afname van 61% bij mensen die een deelauto 5-30 keer per jaar gebruiken tot een afname van 70% bij mensen die een deelauto meer dan 30 keer per jaar gebruiken.*

Deze conclusie is gebaseerd op een aantal elementen. In hoofdstuk 5 van de publicatie beschrijft het KiM dat de laagfrequente deelautogebruikers gemiddeld iets minder dan 1 auto per 2 huishoudens bezaten. Nadat zij een deelauto gingen gebruiken nam het autobezit met 0,11 auto's (27%) af.

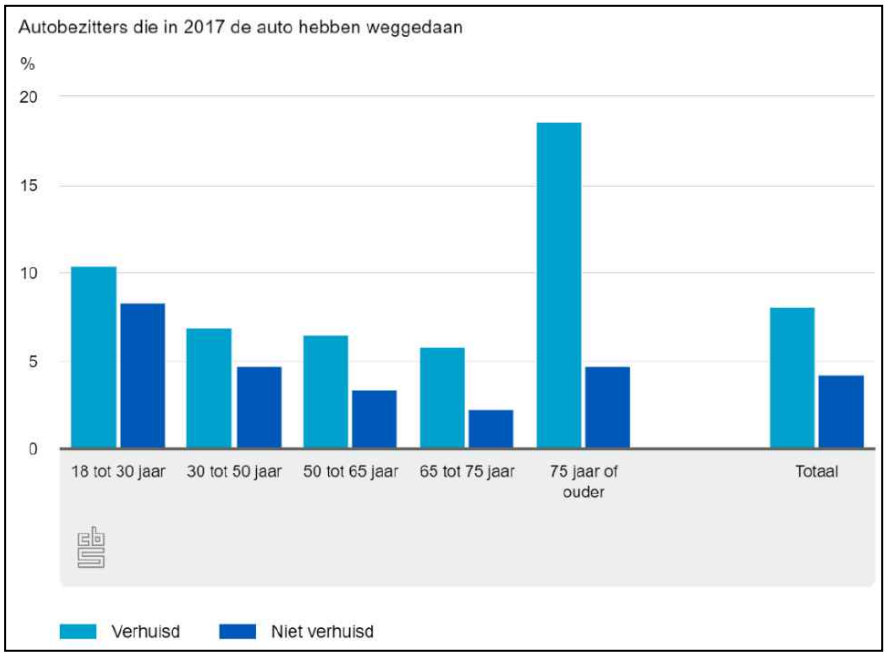
Het KiM vervolgt: *Bij gebruikers die vaker dan 5 keer per jaar een deelauto gebruiken neemt het autobezit sterker af, met ongeveer een kwart tot een derde auto per huishouden.* Deze huishoudens bezaten ongeveer evenveel auto's als de laagfrequente autodelers voor ze begonnen met autodelen en leidde tot een daling van het autobezit van deze gebruikersgroepen van respectievelijk 61% (middelfrequent) en 70% (hoogfrequent). Het effect op het autobezit is dus groter bij hoogfrequente dan bij middelfrequente B2C-autodelers. Daarnaast beschrijft het KiM dat het effect samenhangt met de kwaliteit van het aanbod aan deelauto's en de ruimtelijke context (parkeerbeleid en beschikbaarheid van openbaar vervoer en fietsfaciliteiten).

Het KiM beschrijft verder dat de relatief grote interesse in autodelen onder alleenstaanden (12% van hen ziet het als perfecte oplossing voor hen, 88% niet) een kans kan zijn voor het opschalen van autodelen. Vooral jongeren tot 30 jaar hebben relatief veel interesse in autodelen, terwijl de interesse daalt naarmate de leeftijd toeneemt. Ook mensen die in een appartement wonen of geen auto bezitten staan relatief positief tegen over autodelen. De kans van opschaling van deelautomobiliteit wordt versterkt door investering in het openbaar vervoer en de mobiliteit voor de fiets en voetganger.

Nieuwe mobiliteitskeuzen bij veranderingen in de persoonlijke levenssfeer

Het KiM stelde al eerder: 'grote veranderingen in de persoonlijke levenssfeer, zoals samenwonen, een scheiding, een nieuwe baan, of het krijgen van een kind, zijn vaak aanleiding om ingesleten mobiliteitskeuzes te heroverwegen' (Mijn auto, jouw auto, onze auto - Deelautogebruik in Nederland , 2015). Juist het verhuizen naar een nieuwe woning betekent dat de bewoners een nieuwe mobiliteitskeuze moeten maken. Dit wordt

ondersteund door statistieken van het CBS, waaruit blijkt dat mensen de auto vaker wegdoen wanneer zij verhuizen (zie ook figuur B1.01).

Figuur B1.01: Autobezitters die in 2017 de auto hebben weggedaan (bron: CBS)

Het beschikbaar stellen van deelauto's kan juist de stimulans zijn om de eigen auto weg te doen. CROW/KpVV stelt in haar factsheet autodelen dat een deelauto 8 tot 13 auto's vervangt. Daarbij gaat het om 4 tot 6 auto's die daadwerkelijk verkocht worden plus 5 tot 7 auto's die niet worden aangeschaft. Daarnaast leidt de aanwezigheid van regulering in de omgeving tot een grotere stimulans voor het gebruik van de deelauto. Het is ook belangrijk dat er voldoende deelauto´s beschikbaar zijn. Het KiM gaat hier niet op in.

Effect van deelauto's is overal te zien

Het toenemende gebruik van deelauto's in Nederland is vooral te zien in de grote steden, maar ook in minder stedelijke gebieden neemt het aantal deelauto's toe[2]. Het grootste gedeelte van de deelauto's is te danken aan carsharing platforms, waar particulieren hun auto te huur aanbieden. In grote steden zijn er logischerwijs meer auto's beschikbaar en is de kans op een goed functionerend deelautosysteem groter dan in minder stedelijke gebieden. Het succes van deelauto's hangt ook samen met de parkeerdruk in wijken, die over het algemeen hoger is in stedelijke gebieden. Het CROW noemt een aantal effecten van het toenemende deelautogebruik:

- Deelauto's zijn nieuwer en schoner dan het gemiddelde wagenpark in Nederland. Ook zijn deelauto's vaker elektrisch. Dit heeft tot gevolg dat de uitstoot per gereden kilometer met een deelauto lager zal zijn dan het Nederlands gemiddelde.
- Naast de milieuvoordelen heeft het toenemende deelautogebruik ook tot gevolg dat er ruimte vrijkomt waar anders auto's geparkeerd stonden. Volgens MoMo Car-Sharing vervangt elke deelauto tussen de 4 en 8 personenauto's. Projectontwikkelaars bieden steeds vaker een deelauto aan om het aantal parkeerplaatsen te kunnen verminderen.
- Door de hoge aanschafkosten van een auto is er geen prikkel om bij elke rit een afweging tussen verschillende modaliteiten te maken. Bij autodelen hangen de kosten bijna volledig af van het gebruik en niet

van het bezit. Dit heeft tot gevolg dat het gebruik van de fiets (14%) en het openbaar vervoer (trein: 36%, bus: 28%) toeneemt bij het gebruik van een deelauto.

- Uit onderzoek blijkt dat elke klassieke deelauto (een eigen vloot deelauto's met vaste parkeerplaats die 24 uur per dag beschikbaar is zonder tussenkomst van een persoon) 15 tot 18 gebruikers heeft.
- Het gebruik van een deelauto is goedkoper voor mensen die weinig rijden (<10.000 km per jaar). Nederlanders rijden gemiddeld 9.000 km per jaar, waardoor er dus een grote groep is waarvoor autodelen een kostenbesparing oplevert.
- Autodelen kan bijdragen aan een vermindering van vervoersarmoede. Niet alle plaatsen zijn even goed met het openbaar vervoer te bereiken, waardoor het gebruik van een auto noodzakelijk kan zijn om de arbeidsmarkt te bereiken. Een deelauto biedt een alternatief voor het kopen van een auto, wat niet voor iedereen een mogelijkheid is.
- Openbaar vervoer en autodelen kunnen elkaar ook complementeren, de eerste en laatste (kilo)meters van een reis met het openbaar vervoer zorgen vaak voor een grote stijging van de reistijd. Een deelauto kan de reistijd met het openbaar vervoer flink verminderen, vooral als de toegang tot een deelauto eenvoudig is (denk bijvoorbeeld aan MaaS).

Deelauto's tot nu toe nog vooral in planvorming

De inzet van deelauto's bij ontwikkelingen gebeurt tot nu toe nog vooral in planvorming en niet alleen in de grote gemeenten, maar ook in plaatsen als Haarlem, Delft, Nieuwegein, Houten en Zeist worden als gevolg van de inzet van deelauto's minder parkeerplaatsen gerealiseerd. De laatste jaren zijn op verschillende locaties ook daadwerkelijk deelauto's geplaatst en in gebruik genomen. Het ontbreekt het nog aan goede openbare evaluatiedata en effecten op de langere termijn. Door verschillende aanbieders wordt van andere aantallen uitgegaan. Wat wij in onze adviespraktijk tegenkomen, zijn:

- een deelauto vervangt 8 tot 13 auto's (CROW)
- een deelauto vervangt 4 tot 8 personenauto's (MOMO-Carsharing)
- een deelauto vervangt 10 personenauto's (gemeente Eindhoven)
- een deelauto vervangt 13 personenauto's (aanbieder Hely)
- een deelauto vervangt 4 tot 8 privéauto's (aanbieder Mobeazy)
- een deelauto vervangt 5 personenauto's (aanbieder WeDriveSolar)
- een deelauto vervangt 7 personenauto's (evaluatie door Samen Slim Reizen Zeist).

Aan de hand van vorenstaande aannames blijkt dat het gehanteerde uitgangspunt dat 1 deelauto 4 privéauto's vervangt aan de onderkant van de bandbreedte ligt. Dit betekent dat binnen deze studie conservatief is gerekend, zodat er voldoende ruimte is om wisselingen op te vangen of extra deelauto's te plaatsen.

Bijlage 2: Scenario's inclusief deelmobiliteit en gebruik P+R

In tabel B2.01 is de parkeerbehoefte van de ontwikkeling weergegeven conform gemeentelijk parkeerbeleid. Tevens zijn hierin de effecten van deelmobiliteit en het oplossen van bezoekers in de P+R verwerkt.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
totaal bewonersdeel	**119**	**59**	**59**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**
reductie	-11,9	-5,9	-5,9	-10,7	-9,5	-11,9	-7,1	-9,5	-8,3
te stallen deelauto's	3,0	3	3	3	3	3	3	3	3
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**122**	**68**	**68**	**100**	**89**	**110**	**67**	**88**	**78**

Tabel B2.01: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R

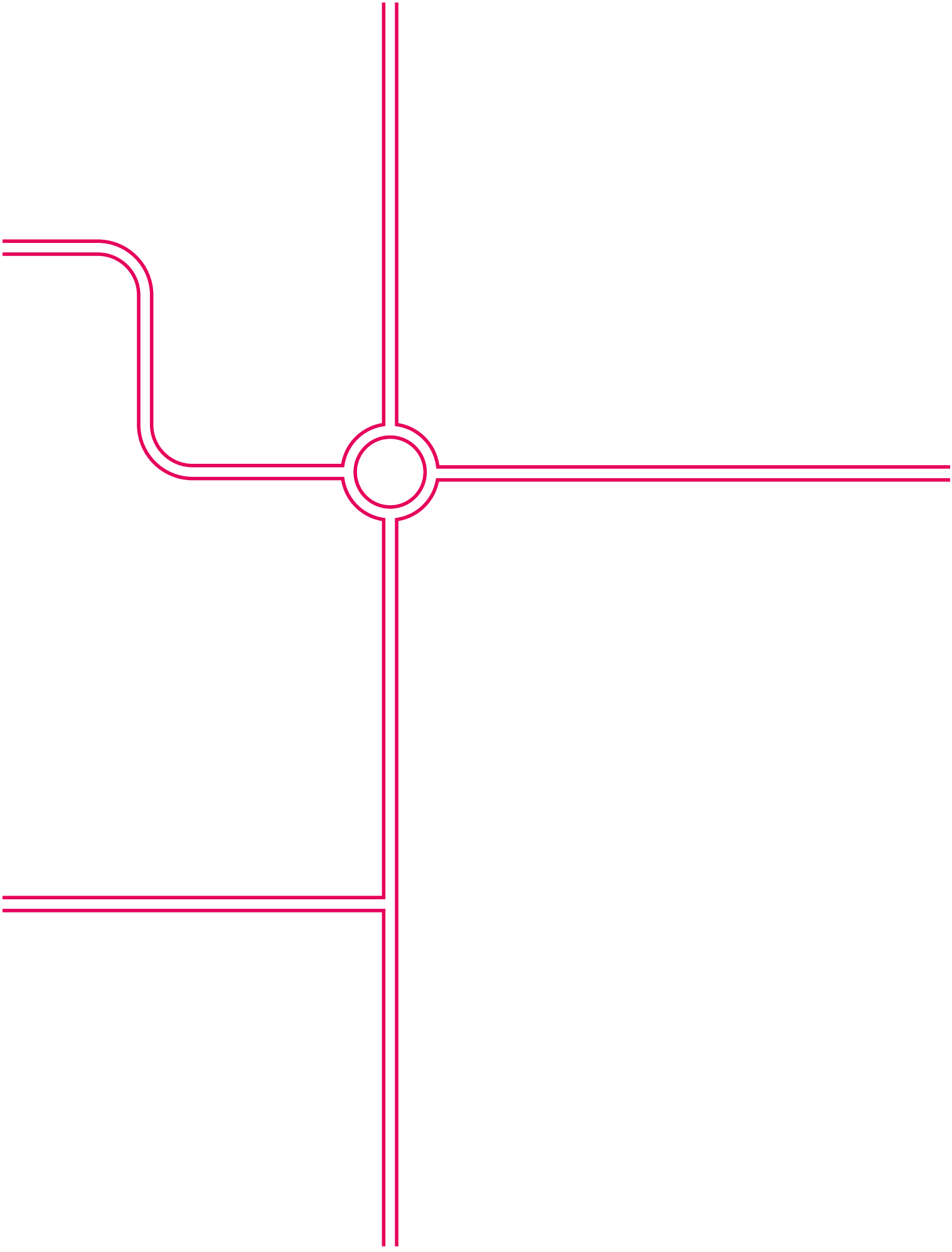
Uit de tabel blijkt dat er in dit scenario sprake een ongewogen parkeerbehoefte van 122 parkeerplaatsen is. Inclusief dubbelgebruik bedraagt het aantal parkeerplaatsen op het maatgevende moment (werkdagnacht) 110 parkeerplaatsen.

In tabel B2.02 is de parkeerbehoefte van de ontwikkeling weergegeven op basis van de passende parkeernorm. Hierin zijn ook de effecten van deelmobiliteit en het oplossen van bezoekers in de P+R verwerkt.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
totaal bewonersdeel	**117**	**59**	**59**	**105**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**
reductie	-11,7	-6,0	-6,0	-10,8	-9,6	-11,7	-7,2	-9,6	-8,4
te stallen deelauto's	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**120**	**68**	**68**	**98**	**88**	**108**	**66**	**87**	**77**

Tabel B2.02: Parkeerbehoefte op basis van daadwerkelijk autobezit inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R

Uit de tabel blijkt dat er in dit scenario sprake een ongewogen parkeerbehoefte van 120 parkeerplaatsen is. Inclusief dubbelgebruik bedraagt het aantal parkeerplaatsen op het maatgevende moment (werkdagnacht) 108 parkeerplaatsen.

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

Gemeente Arnhem

Stationsgebied Arnhem-Zuid

Integraal Programma van Eisen

Bijlage bij Gebiedsvisie

Opsteller: Projectgroep Stationsgebied Arnhem-Zuid, Bas Reijenga / Patricia Twente (PIM)
Status: Definitief
Datum: 1 november 2023
Opdrachtgever: Nanja Oliemans (G&V)

Inhoudsopgave

0. VOORWOORD 4
0.1 Introductie 4
0.2 Samenhang en verschillen 5
0.3 Opbouw Integraal Programma van Eisen 5
1. DOEL EN OPGAVE 6
1.1 Inleiding 6
1.2 Achtergrond 6
1.2.1 Stationsgebied 6
1.2.2 Ontwikkellocatie 7
1.3 Doelstellingen 7
1.4 Scope 8
1.5 Bestuurlijke uitgangspunten 8
1.6 Raakvlakprojecten 8
2. BESTAANDE SITUATIE 10
2.1 Bestaande situatie 10
2.1.1 Eigendomssituatie 10
2.1.2 Zakelijke rechten 10
2.1.3 Ondergrondse infrastructuur 10
2.1.4 Bovengrondse infrastructuur, verkeersregeling en groen/natuur 10
2.1.5 Archeologie 12
2.1.6 NGE's 12
2.1.7 Bodem en grondwater 12
2.1.8 Watersysteem 13
3. KADERS EN BELEIDSSTUKKEN 14
3.1 Planologisch-juridisch kader 14
3.1.1 Bestemmingsplan 14
3.1.2 Milieuaspecten 14
3.2 Ruimtelijk kader 16
3.2.1 Welstand 16
3.2.2 Ruimtelijk beleid 16
3.3 Eisen openbare ruimte (beheerkader) 17
3.4 Beleidskaders 18
3.4.1 Beleid groene leefomgeving 18
3.4.2 Woningbouwbeleid 19

3.4.3 Kantorenbeleid 20
3.4.4 Mobiliteitsbeleid 20
3.5 Coalitieakkoord (bestuurlijk kader) 21
4. EISEN GEBIEDSVISIE 22
4.1 Ruimtelijk concept 22
4.1.1 Stedenbouwkundig 22
4.1.2 Landschappelijke context 22
4.2 Woningbouwprogramma 22
4.3 Kantoren 23
4.4 Overige voorzieningen 23
4.5 Verkeerskundige eisen 24
4.5.1 Eisen op gebiedsniveau 24
4.5.2 Eisen stationsgebied 24
4.6 Parkeren 24
4.6.1 Ontwikkelgebied 24
4.6.2 Park & Ride 25
4.6.3 Kiss & Ride 25
4.6.4 Fietsparkeren station 25
4.6.5 Bushaltes 26
4.7 Hemel- en vuilwaterafvoer 26
4.8 Energie, klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen, circulariteit 27
4.9 Kabels en leidingen 29
4.10 Afval 29
4.11 Spelen 29
4.12 Openbare verlichting 29
4.13 Groen 29
5. BIJLAGEN 31

0. VOORWOORD

0.1 Introductie

Het stationsgebied van Arnhem-Zuid heeft de potentie uit te groeien tot een regionaal HOV-knooppunt. In de verkenning naar hubs in de regio Arnhem-Nijmegen is het station kansrijk genoemd om de regionale bereikbaarheid te verbeteren. Daarnaast wordt in het kader van de Woondeal gewerkt aan een gefaseerde, forse woningbouwtaakstelling in Arnhem en de regio. De gemeente heeft al decennia lang een stuk grond met woningbouwpotentie in eigendom aan de Zuidoostzijde van het station. Dit kan een bijdrage leveren aan de noodzakelijke woningbouwproductie in Arnhem.

Om in te spelen op deze ontwikkelingen is ambtelijk het initiatief genomen om een integrale gebiedsvisie voor het stationsgebied en de ontwikkellocatie op te stellen. Ten behoeve van een beheersbaar planproces is het college op 12 januari 2021 geïnformeerd over de richtinggevende uitgangspunten die hierbij worden gehanteerd. Op 29 juni 2021 zijn deze uitgangspunten herijkt, door het college vastgesteld en is de raad hierover geïnformeerd. In het najaar 2022 zijn de uitgangspunten nogmaals herijkt en verwerkt in voorliggend Programma van Eisen.

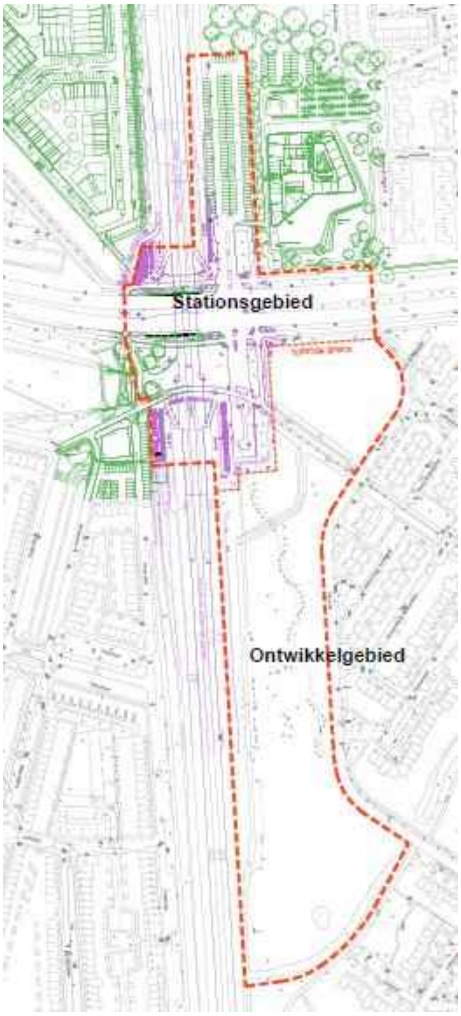
De contouren van het stationsgebied en de oostelijk daarvan gelegen ontwikkellocatie zijn in bijgevoegde vogelvlucht uitgelicht.

De parkachtige setting van het Zuidelijke deel van de ontwikkellocatie is hierin goed te herkennen.

Om de ontwikkelingen inhoudelijk stabieler te maken, is vooruitlopend op de gebiedsvisie in het voorjaar van 2021 een concept-Integraal Programma van Eisen (IPvE) opgesteld. Hierin zijn richtinggevende eisen, randvoorwaarden, kaders en uitgangspunten nader uitgewerkt en vastgelegd waaraan de ontwikkelingen dienen te voldoen. Doel hiervan is om de kennis te vergroten, deze gebundeld vast te leggen en daarmee een betere risicobeheersing te bewerkstelligen. Parallel aan het opstellen en afronden van de gebiedsvisie in het najaar van 2023 is het concept-IPvE herijkt.

Het IPvE is een bijlage bij de gebiedsvisie.

0.2 Samenhang en verschillen

Stations- en ontwikkelgebied

Het stationsgebied en het Zuidoostelijk daarvan gelegen ontwikkelgebied hebben door hun ligging een belangrijke ruimtelijke en verkeerskundige relatie. Ruimtelijk omdat het regionale HOV-knooppunt en aanvullende bouwvolumes elkaar ondersteunen en er daarmee een passende overgang kan worden gemaakt naar de bestaande wijk De Laar. En verkeerskundig vanwege de dominante ligging van de Metamorfosenallee en de benodigde ontsluiting van beide onderdelen. Ook zijn er kansen om een gezamenlijke parkeeroplossing te realiseren, door de P&R-voorziening te combineren met bewonersparkeren.

Tegelijkertijd zijn er ook verschillen. De gebiedsontwikkeling is inhoudelijk onvergelijkbaar met de doorontwikkeling van het stationsgebied tot stadsrandhub. Ook is de financiële verantwoording gescheiden. De ontwikkellocatie betreft strategische grond van de gemeente die wordt ondergebracht in een grondexploitatie (Gebiedsrealisatie en Vastgoed). De plannen voor het stationsgebied worden gefinancierd door Mobiliteit en mogelijk externe bronnen en leiden naar verwachting tot een investeringsproject.

Om de integraliteit en samenhang te benadrukken is het Integraal Programma van Eisen voor het stationsgebied en het ontwikkelgebied gezamenlijk opgesteld. Waar nodig zijn accenten aangebracht in de opbouw van de hoofdstukken.

Ruimtelijk vertaalt zich dit in naastgelegen projectscope, met tussen het stations- en ontwikkelgebied een hybride grens.

0.3 Opbouw Integraal Programma van Eisen

Het Integraal Programma van Eisen dient in samenhang te worden gelezen met de opgestelde Gebiedsvisie:

- In hoofdstuk 1 zijn doel en opgave van de ontwikkeling opgenomen;
- In hoofdstuk 2 is de bestaande situatie van het projectgebied in kaart gebracht. In dit hoofdstuk staan de randvoorwaardelijke aspecten centraal;
- In hoofdstuk 3 is een overzicht gegeven van de kaders en het relevante, vigerende beleid;
- In hoofdstuk 4 is een beschrijving van de inhoudelijke eisen opgenomen. Deze vormen belangrijke input voor de gebiedsvisie;
- In hoofdstuk 5 zijn de bijlagen opgenomen.

1. DOEL EN OPGAVE

1.1 Inleiding

Station Arnhem-Zuid is een belangrijke locatie voor Arnhem. Het station is één van de regionale knooppunten waar de gemeente verder wil intensiveren; zowel in het verbeteren van de HOV-functie als het invullen van de ontwikkellocatie en daarmee bijdragen aan de woningvoorraad van Arnhem.

Provinciale Staten hebben in juli 2020 de nieuwe mobiliteitsvisie vastgesteld. Daarin worden middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van regionale 'hubs'. Station Arnhem-Zuid past goed in deze visie. Ook wordt de locatie kansrijk geacht in de verkenning van hubs in de regio Arnhem-Nijmegen van april 2021. Daarnaast wordt in het kader van de Woondeal gewerkt aan een gefaseerde, forse woningbouwtaakstelling in Arnhem en de regio. De gemeente heeft al decennia lang een stuk grond (oorspronkelijk bedoeld voor bedrijven en kantoren) met woningbouwpotentie in eigendom aan de Zuidoostzijde van het station.

Om in te spelen op deze ontwikkelingen, kansen en risico's is medio 2020 ambtelijk voorgesteld om een integrale gebiedsvisie voor het stationsgebied en de ontwikkellocatie op te stellen. Er is een Plan van Aanpak geschreven om tot een bestuurlijke- en ambtelijke opdracht te komen. Op basis hiervan hebben meerdere (verdiepings)gesprekken plaatsgevonden met de betrokken bestuurders. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een aantal vastgestelde, richtinggevende, bestuurlijke uitgangspunten, zie par 1.5.

1.2 Achtergrond

1.2.1 Stationsgebied

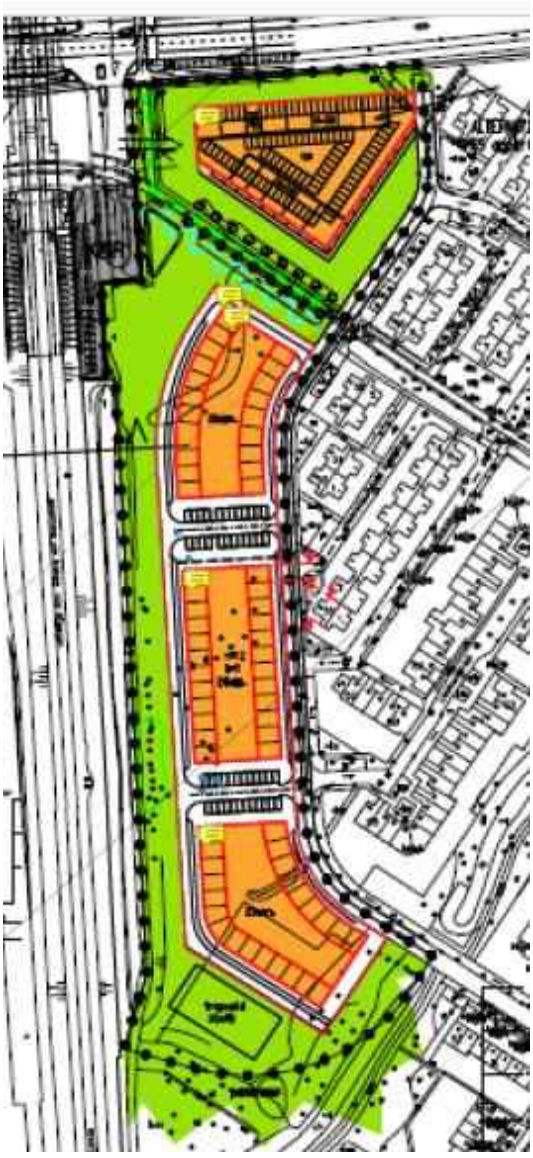
Station Arnhem-Zuid is eind 2004 geopend. Aanleiding hiervoor was het op stoom komen van de ontwikkeling van de naastgelegen wijk Schuytgraaf. In deze periode is de Metamorfosenallee als centrale wijkontsluitingsweg verbreed en onder het spoor doorgetrokken naar Schuytgraaf. Enkele jaren later is de route vanuit Schuytgraaf verder doorgetrokken naar de A50. Als gevolg hiervan en van de doorontwikkeling van Schuytgraaf is het gebruik van de Metamorfosenallee en het station sindsdien gestaag gegroeid. Inmiddels maken per dag ongeveer 25.000 motorvoertuigen gebruik van de Metamorfosenallee en 3.500 reizigers gebruik van het treinstation. Beiden kennen een stijgende trend. Het station wordt met name gebruikt als 'herkomst-hub'; een opstappunt voor mensen die in de omgeving wonen, 's ochtends met de trein hun reis aanvangen en 's avonds terugkeren.

Recentelijke ontwikkelingen, zoals de bouw van het winkelcentrum en de vestiging van Rivers International School in Schuytgraaf en de opening van het nieuwe Lorentz College langs het spoor zorgen er voor dat de druk op de stationsgerelateerde voorzieningen verder is toegenomen. Op werkdagen is sprake van overloop van het huidige P&R-terrein naar de bermen en het centrum van Schuytgraaf en de capaciteit van het fietsparkeren is ontoereikend (situatie vóór Covid-19). De toekomstige bouw van nog circa 1.700 woningen en aanvullende centrumvoorzieningen in Schuytgraaf voeren de druk op de voorzieningen verder op.

Daarnaast is de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee tussen de rotonde in Schuytgraaf en het kruispunt Hollandweg/Brabantweg voor voetgangers en fietsers niet optimaal. Er zijn bij het station weliswaar geregelde, gelijkvloerse oversteekpunten, maar als gevolg van de toename van het gebruik van het huidige P&R-terrein en de Metamorfosenallee staan de groentijden van de verkeerslichten onder druk. Tegelijkertijd is het aantal oversteekbewegingen door scholieren toegenomen als gevolg van de opening van het Lorentz College en de bouw van de internationale school Rivers in Schuytgraaf. Dit leidt verkeersonveilige situaties.

Een ander knelpunt is de sociale veiligheid. Forensen gebruiken de huidige P&R overdag goed, maar ’s avonds en ’s nachts is deze nagenoeg leeg. Er zijn verder geen voorzieningen die voor sociale controle zorgen. Deze anonimiteit leidt tot sociale overlast in de vorm van drugshandel op de P&R en hangjongeren op het stationsplein.

1.2.2 Ontwikkellocatie

De ontwikkellocatie is in gemeentelijk eigendom (strategische gronden) en sinds de bouw van De Laar begin jaren '70 bestemd als 'handel en nijverheid'. Omgezet naar de huidige bestemmingen zou dit 'kantoren en bedrijven' betekenen. Het gebied is sindsdien door de bewoners feitelijk in gebruik als wijkpark.

In de periode van 2002-2007 is voor dit gebied (destijds nog samen met het deel ten noorden van de Metamorfosenallee waar nu het Lorentz is gebouwd) een nota van randvoorwaarden opgesteld. Deze ging uit van de realisatie van 65 appartementen (noordelijk, driehoek) en 67 grondgebonden woningen (Zuidelijk, langgerekt), volgens naastgelegen concept-verkaveling.

Naar aanleiding van diverse gesprekken met bewoners uit De Laar zijn meerdere alternatieve verkavelingen uitgewerkt. Dit heeft echter niet tot consensus geleid. De nota van randvoorwaarden is uiteindelijk in september 2007 door de Raad vastgesteld. Daarbij is een motie aangenomen met de strekking 'dat er bij de verdere uitwerking zoveel mogelijk rekening moet worden gehouden met de wensen van bewoners'. Uiteindelijk is de verdere planvorming stilgelegd vanwege de bankencrisis in 2008.

Gelet op het langdurige gebruik als wijkpark en het reeds doorlopen proces is de verwachting dat er opnieuw maatschappelijke weerstand zal zijn bij een gebouwde ontwikkeling in dit gebied. Anderzijds is het bij bewoners min of meer bekend dat het een oude gemeentelijke ontwikkellocatie betreft waar een vorm van bebouwing kan gaan plaatsvinden.

1.3 Doelstellingen

Doelstellingen van de ontwikkeling zijn het stimuleren van duurzame mobiliteit, het versterken van de regionale stadsrand-HUB-functie van het station (overstappen op andere vormen van vervoer), het verbeteren van de sociale veiligheid en het leveren van een bijdrage aan de woningbouwtaakstelling en werkruimte in de stad.

Doelstelling van de op te stellen gebiedsvisie is het bieden van ruimtelijke, functionele en financiële kaders waarbinnen de ontwikkeling verder kan worden uitgewerkt en uitgevoerd.

1.4 Scope

De globale scopegrenzen zijn opgenomen in het kaartje uit par. 0.2. De grens tussen de stationsgerelateerde voorzieningen en het ontwikkelgebied is een hybride grens.

1.5 Bestuurlijke uitgangspunten

In het collegebesluit van 29 juni 2021 zijn de richtinggevende uitgangspunten bij deze ontwikkeling vastgesteld. In het najaar 2022 zijn de richtinggevende uitgangspunten gewijzigd. De gewijzigde uitgangspunten vormen de contouren van de gebiedsvisie:

1. Transformeren deel ontwikkelgebied tot bestemd wijkpark en dit aanvullen met passende nieuwbouw;
2. Uitgaan van gereduceerde parkeernormen, conform onderzoek Goudappel;
3. Uitgaan van groencompensatie, conform regels groenvisie;
4. Uitgaan van de 3-30-300 norm: 3 significante bomen zichtbaar vanuit de woning, 30% bladerdek door kroonbedekking van bomen in de wijk, 300 meter loopafstand van de woning tot een park van minimaal 1 hectare.
5. Uitgaan van circa 150 woningen;
6. Uitgaan van een sociale woningbouwtaakstelling van 50% van het totaal;
7. Onderzoeken van het combineren van een gebouwde P&R-voorziening met het bewonersparkeren om daarmee het maaiveldparkeren te minimaliseren;
8. Uitgaan van 1.500 – 6.500 m2 kantoorfuncties, waarvan maximaal 1.500 m2 BVO voor kleinschalige kantoren en circa 5.000 m2 voor een kantorencluster op een OV-locatie, conform onderzoek Ecorys en kantorennota (1)
9. Transformatie van het stationsgebied tot regionale 'HUB', waarbij in hogere dichtheid gewoond wordt, oog is voor de bestaande groen - blauwe lijnen en alle vervoersmodaliteiten goed aan elkaar verbonden worden.

In aanvulling hierop is besloten dat bij het opstellen van de gebiedsvisie zal worden onderzocht in welke mate het berekende financiële tekort op de grondexploitatie kan worden gereduceerd door optimalisatie van deze richtinggevende uitgangspunten.

(1) Vanuit de vakgroep Economie is het initiatief genomen om de kantorennota te herzien. In dit kader is begin 2022 voorgesteld het maximum van 1.500 m2 BVO kantoren te verruimen tot een bandbreedte van 1.500 – 6.500 m2 BVO. Deze aanpassing is bestuurlijk besproken in de gezamenlijke staf Economie en Ruimte van 24 januari 2022 en aansluitend toegelicht in het participatietraject. In mei 2023 is de kantorennota (inclusief de bandbreedte) bestuurlijk vastgesteld.

1.6 Raakvlakprojecten

Parallel aan het opstellen van de gebiedsvisie hebben binnen en direct buiten de scopegrenzen ontwikkelingen plaatsgevonden die raakvlakken (kunnen) vormen met de gebiedsvisie. Deze raakvlakken zijn in beeld gebracht zodat er adequaat kon worden afgestemd. Als raakvlakken zijn geïnventariseerd:

1. Uitbreiding fietsenstallingen door ProRail ten westen van spoor. Strategie: is onderdeel van herinrichting stationsplein.

2. Vervangen en vergroening huidige abri langs MMA onder spoorviaduct. Strategie: Accepteren

3. Tracéstudie westflankroute (snelfietsroute Arnhem-Nijmegen) met opties direct ten westen van spoorlijn (Polluxstraat) of Marasingel, beiden richting spoorbrug over de Rijn. Strategie: Sturen op optie Marasingel

4. Verkeersstudie Burgemeester Matsersingel - Metamorfosenallee. Strategie: Nog geen uitkomst bekend, risico op mismatch accepteren

5. Woningbouwontwikkelingen buiten de gemeentegrenzen. Strategie: Accepteren (uit onderzoek is gebleken dat de woningbouw beperkt is en een marginale invloed op de voorzieningen van station-Zuid heeft)

2. BESTAANDE SITUATIE

2.1 Bestaande situatie

2.1.1 Eigendomssituatie

Binnen de plangrenzen is het grootste deel van het grondeigendom van de gemeente.
De Eldense Zeeg en de Zuidelijke watergang zijn van Waterschap Rivierenland. Het Stationsplein is grotendeels in eigendom van Railinfratrust B.V.

Voor een overzicht van de eigendomssituatie, zie **bijlage 1**

Railinfratrust B.V. (Prorail) is bij het opstellen van de gebiedsvisie betrokken. Het Waterschap heeft de gebiedsvisie ontvangen ter toetsing.

2.1.2 Zakelijke rechten

Er zijn geen opstallen gelegen binnen het plangebied waarvoor een huur-, pacht- of gebruiksovereenkomst is gesloten. Wel zijn er diverse zakelijke rechten en kwalitatieve verplichtingen gevestigd, deze zijn door Dirkzwager op een rij gezet, zie kaart **bijlage 2**. Het gaat om zakelijke rechten van netwerkbeheerders, het Waterschap en Railinfratrust B.V.

2.1.3 Ondergrondse infrastructuur

Binnen het plangebied zijn diverse kabels en leidingen aanwezig. Die concentreren zich met name rond het station en de Metamorfosenallee. De belangrijkste ondergrondse belemmeringen betreffen de stadsverwarmingsleidingen aan de noordzijde van de Metamorfosenallee en de grote duiker en persleiding onder de Metamorfosenallee door ten westen van het spoor. Langs de Tilburgweg ligt een middenspanningstracé in het plangebied.

Bij alle gebouwde voorzieningen (woningen, kantoren, P&R, ongelijkvloerse LV-verbinding) moeten de ondergrondse belemmeringen goed in beeld worden gebracht. Bij verlegging moeten alternatieve tracé's worden geboden. Vooralsnog vormt de aanwezige ondergrondse infrastructuur geen belemmering voor de planontwikkeling. Het is wel een belangrijk aandachtspunt.

Voor een overzicht van alle ondergrondse infrastructuur, zie **bijlage 3**

2.1.4 Bovengrondse infrastructuur, verkeersregeling en groen/natuur

Bovengrondse infra (functioneel)
Het fietsparkeren is momenteel verdeeld over alle 4 de kwadranten van het stationsplein.
Aan de noordzijde van de Metamorfosenallee ligt het P&R-terrein. Bij de aanleg in 2005 waren hier 60 plaatsen beschikbaar. In 2010 is het aantal uitgebreid naar 115 en in 2019 is er uitgebreid tot de huidige 161 parkeerplaatsen. Ten zuiden van de Metaforfosenallee ligt een lus voor K&R. Hier zijn 4 wachtplaatsen, 3 taxiplaatsen en 5 gehandicaptenplaatsen gerealiseerd. De aansluitingen van P&R en K&R zijn gelijkvloers en - in combinatie met oversteekplaatsen voor voetgangers en fietsers - in een VRI-regeling opgenomen. Er is een locatie met 8 elektrische deelfietsen ingericht.

Door het plangebied loopt een fietsroute (Kroonse Wal) die als verbinding moet worden ingepast. Verder moet aangesloten worden op de bestaande functies die grenzen aan het plangebied (Lorentz, auto's en fietsers Metamorfosenallee en Schuytgraaf, fietsroute Kroonse Wal).

De bestaande ontsluitingsstructuren dienen in stand gehouden te worden.

Bovengrondse infra (fysiek)
De bovengrondse infrastructuur concentreert zich rond het station, de Metamorfosenallee, K&R, P&R en de fietspaden en bestaat uit asfaltverharding. Het stationsplein bestaat grotendeels uit elementenverharding (natuursteen). Er zijn geen opstallen aanwezig. Wel is er allerlei wegmeubilair, abri's en lichtmasten. De trolleymasten springen nog in het oog. Er is echter geen strikt-behoudenswaardige infrastructuur binnen het plangebied.

Verkeersregeling
Met betrekking tot de toekomstige afwikkeling van het verkeer op de as Metamorfosenallee - Burgemeester Matsersingel zijn problemen te verwachten aan de uiteinden van het netwerk. Daaronder valt het kruispunt AH018 bij Station-Zuid (rapport Vlek verkeerslichten 29 september 2020). In het verlengde van deze constatering is een verkeersstudie gestart naar de noodzakelijke toekomstige maatregelen (raakvlakproject 6, zie par. 1.6). Gelet op de grote raakvlakken, is voorgesteld om dit raakvlakproject te integreren in de ontwikkeling van Station-Zuid.

Groen/natuur
De ontwikkellocatie bestaat voor een groot gedeelte uit een groen- en bosgebied in een parkachtige setting. Het is door de jaren heen ontwikkeld tot wijkpark. Het noordelijke deel bestaat uit overwegend kruidenrijk grasland. Het westelijke deel evenwijdig aan het spoor en het zuidelijke deel bestaan uit vochtig bosgebied. Oostelijk is een knotbomenlint dat het wandelpad volgt en er zijn diverse solitaire bomen. De bomen in het ontwikkelgebied staan niet op de waardevolle bomenlijst en zijn ook niet beschermd via het bestemmingsplan. Daardoor zijn ze niet kapvergunning plichtig. Vanuit het bomenplan is ontwerpen met behoud van bomen het uitgangspunt.
In het zuiden ligt een trapveldje en een spelaanleiding van boomstammen. Helemaal in het zuiden van het plangebied ligt een paddenpoel. Deze moet worden behouden.

Het wijkpark herbergt belangrijke inheemse oude bomen en andere natuurwaarden zoals extensief gemaaid kruidenrijk grasland en oevervegetaties. Het park als geheel is van belang voor het klimaatadaptief maken/houden van de omgeving en heeft een belangrijke recreatieve functie. Om de bestaande (natuur)waarden en ecosysteemdiensten goed in beeld te brengen heeft een inventarisatie plaatsgevonden door Cobra. Daarin is bepaald welk deel van het park (ongeveer 2 ha) het meest waardevol is om te behouden, zie **bijlage 4**. Als duidelijk is welk deel van het park wordt behouden, wordt advies ingewonnen hoe de waarden en kwaliteit van dit deel verder kunnen worden vergroot.

Een deel van de bomen aan de noord- en westzijde en in het middendeel staat geregistreerd als laan- en straatboom en wordt als zodanig onderhouden. De groene omzoming aan de west- en zuidzijde is geregistreerd als wijkbos en wordt extensief onderhouden.

Een overzicht van de bestaande bovengrondse infrastructuur, het bestaande groen en de bomen is opgenomen in **bijlage 5**

C2000 mast

Politie, brandweer en ambulance maken bij hun werk gebruik van het C2000 communicatienetwerk. C2000 zorgt ervoor dat hulpverleners snel en betrouwbaar met elkaar en met de 112-meldkamer kunnen communiceren. Dat is belangrijk om tijdig de juiste hulp te verlenen als dat nodig is. In Arnhem De Laar en Schuytgraaf is de dekking van het netwerk op dit moment niet optimaal.

Om deze situatie te verbeteren laat het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), de eigenaar van C2000,in de gemeente Arnhem een antennemast plaatsen voor het landelijk communicatienetwerk C2000. De mast wordt geplaatst in het stationsgebied Arnhem zuid, ter hoogte van de Tilburgweg.

De plaatsing van de C2000-zendmast moet voldoen aan verschillende criteria en kan alleen gerealiseerd worden binnen een zoekgebied dat door C2000 wordt aangegeven. Deze locatie is in nauw overleg en afstemming met de gemeente Arnhem gevonden op bovengenoemde locatie. Het project Implementatie Vernieuwing C2000 (IVC) is verantwoordelijk voor het gehele proces van de plaatsing.

2.1.5 Archeologie

Er is een advies opgesteld over de (verwachte) archeologische waarden in het gebied, zie **bijlage 6**. Er dient een archeologisch bureau- en booronderzoek te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van zandopduikingen uit de prehistorie. Het bureauonderzoek dient ook in te gaan op de 2e wereldoorlog en daaruit voortvloeiende verwachtingen. Archeologie is vooralsnog geen belemmering voor de ontwikkeling.

2.1.6 NGE's

Het plangebied bevindt zich grotendeels in naoorlogs ongeroerde grond binnen het stedelijk gebied waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Daardoor is er een verhoogde kans op het aantreffen van CE uit de 2e wereldoorlog. Er wordt meer dan 100 m3 grond verzet. Daardoor is maatwerk nodig volgens de gemeentelijke handleiding uit 2016. De verwachtingenkaart (oranje gebied) en de handleiding zijn te benaderen via:
https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/veiligheid/Handleiding_over_omgaan_met_explosieven_WO_II_bij_graafwerk

Er zal aanvullend historisch- en naoorlogs onderzoek nodig zijn. Dit wordt samen met de geplande werkzaamheden verwerkt in een werkadvies (PRA = Projectgebonden Risico Analyse). Deze wordt opgesteld na vaststelling van de gebiedsvisie. Het thema NGE's is geen belemmering voor de ontwikkeling maar wel een belangrijk aandachtspunt.

2.1.7 Bodem en grondwater

Milieutechnisch
Op basis van verkennend milieukundig onderzoek dat in 2008 door Verhoeve Milieu is uitgevoerd en het gemeentelijke bodeminformatiesysteem is licht tot matig verontreinigde grond (klasse wonen) te verwachten in het plangebied. In het kader van de nieuwbouwplannen zal het onderzoek moeten worden geactualiseerd (NEN 5740). Deze onderzoeken zijn maximaal 5 jaar 'houdbaar'.

Direct grenzend aan het plangebied is een ernstig geval van bodemverontreiniging bekend. Het gaat om een koperverontreiniging in de spoordijk, zie de rode contour in het kaartje. Hierin mag niet worden gegraven zonder toestemming van het Bevoegd Gezag.

De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de planontwikkeling, voor zover gelegen binnen de plangrenzen.

Geotechnisch
Uit de boorprofielen van het uitgevoerde milieukundig onderzoek valt op te maken dat de bovenste 1 tot 1,5 meter bestaat uit zand. Daaronder is een kleilaag tot 5 meter onder maaiveld aanwezig. Er zijn geen sonderingen voorhanden waarmee een beeld wordt verkregen van de draagkrachtige lagen in de ondergrond. Voor de uit te geven kavels is het niet nodig om dat inzicht te krijgen, omdat de gemeente bij verkoop de verantwoordelijkheid voor de draagkracht van de gronden bij de koper neerlegt. Er wordt naar behoefte een aantal sonderingen uitgevoerd om een indruk te krijgen van de bodemgesteldheid en ter ondersteuning van het grondwerk in de openbare ruimte (aanleg riolering e.d.). Dit wordt gedaan na de vaststelling van de gebiedsvisie.

Grondwaterstand
Het plangebied heeft een maaiveldhoogte van ongeveer NAP+8,80 meter. De Tilburgweg ligt op ongeveer NAP+9,00/9,10 meter. Het freatisch grondwater heeft een niveau van ongeveer NAP+7,60 meter. Het ondiepe grondwater stroomt in Zuidwestelijke richting (bron: Verkennend milieukundig onderzoek uit 2008 van Verhoeve Milieu). Voor de uitwerking van de vloerpeilen en de hoogteligging van het openbaar gebied is nauwkeuriger informatie nodig. Die wordt ingewonnen na de vaststelling van de gebiedsvisie.

2.1.8 Watersysteem
In het gebied ligt oppervlaktewater. Dit zijn de oude Eldense Zeeg, een cultuurhistorisch polderlint dat ligt langs fietspad Kroonse Wal en een afwateringssloot van het spoortalud, die doorloopt in het zuidelijk deel van het ontwikkelgebied. De afwateringsloot ontvangt water van de Eldense Zeeg, vanaf het spoortalud, van de Metamorfosenallee en vanuit het oostelijke stationsgebied inclusief K+R-zone. Ook sluit de overloop van de bodempassage, gelegen aan de noordzijde van de Metamorfosenallee er op aan. De afwateringssloot heeft ook ecologische waarde. De afwateringssloot en de Eldense Zeeg moeten behouden blijven en genoemde verbindingen moeten in stand gehouden worden.

Op de Eldense Zeeg is de Keur en legger van het waterschap van toepassing.

Het streefpeil in de Eldense Zeeg bedraagt NAP+7,50 meter.

3. KADERS EN BELEIDSSTUKKEN

3.1 Planologisch-juridisch kader

3.1.1 Bestemmingsplan

Het ontwikkelgebied valt grotendeels binnen de oude bestemmingsplannen 207 en 213 uit de jaren '70. Die zijn destijds opgesteld ten behoeve van de aanleg van de wijk De Laar-west. Voor beide bestemmingsplannen geldt de bestemming Handel en Nijverheid.
Voor 213 gelden rechtstreekse bouwtitels voor 'gebruik ten behoeve van handels- en industriële doeleinden en openbare diensten en bedrijven'. Het bebouwingspercentage is 80% en de maximumhoogte van bouwwerken is 12 meter. Voor 207 geldt een uitwerkingsplicht. Er is geen bebouwingspercentage vastgelegd en de maximale bouwhoogte is 9 meter.
Het stationsgebied, inclusief de Metamorfosenallee is mogelijk gemaakt in bestemmingsplan Schuytgraaf uit 2018 (919). Hier gelden bestemmingen voor verkeersdoeleinden (weg- en railverkeer, verblijfsgebied).

De bestemming 'wonen' is niet voorzien; in ieder geval voor het ontwikkelgebied zal een nieuw bestemmingsplan/omgevingsplan moeten worden opgesteld. Het ligt voor de hand om dit te combineren met het stationsgebied. Dit wordt later bepaald en uitgewerkt.

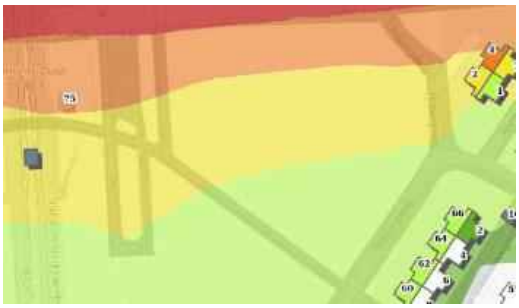
De vigerende bestemmingsplannen binnen het plangebied zijn in kaart gebracht en weergegeven in **bijlage 7**.

3.1.2 Milieuaspecten

Geluid
Het Stationsgebied staat onder invloed van twee bepalende geluidbronnen: Het spoor (railverkeer) en de Metamorfosenallee (wegverkeer).

Railverkeer
De voorkeursgrenswaarde van railverkeer ligt op 55 dB. Bij geluidbelastingen tussen de 55 en 68 dB is het verkrijgen van een hogere grenswaarde noodzakelijk om geluidgevoelige functies te kunnen realiseren. Hierbij geldt een onderzoeks- en motivatieplicht. Geluidbelastingen hoger dan 68 dB zijn niet toegestaan. Bij een geluidniveau tussen zeer onrustig (58 dB) en lawaaiig (68 dB) wordt de aanvullende eis gesteld om te voldoen aan een geluidluwe buitenruimte. Geluidluw wordt daarbij gelijk gesteld aan de voorkeursgrenswaarde, dus maximaal 55 dB. Aan de oostzijde van het spoor is langs het plangebied een geluidscherm geplaatst van 1,50 meter hoog.

Wegverkeer
De voorkeursgrenswaarde van wegverkeer ligt op 48 dB. Bij geluidbelastingen tussen de 48 en 63 dB is het verkrijgen van een hogere grenswaarde noodzakelijk om geluidgevoelige functies te kunnen realiseren. Hierbij geldt een onderzoeks- en motivatieplicht. Geluidbelastingen hoger dan 63 dB zijn niet toegestaan. Bij een geluidniveau tussen zeer onrustig (53 dB) en lawaaiig (63 dB) wordt de aanvullende eis gesteld om te voldoen aan een geluidluwe buitenruimte. Geluidluw wordt daarbij gelijk gesteld aan de voorkeursgrenswaarde, dus maximaal 48 dB. Voor de ontwikkellocatie ten zuiden van de Metamorfosenallee zijn de geluidcontouren voor het jaar 2029 onderstaand indicatief weergegeven (lichtgroen = 48-53 dB, geel = 53-58 dB, oranje = 58-63 dB).

Zowel voor het railverkeer als het wegverkeer heeft DGMR begin 2021 de geluidcontouren op verschillende waarneemhoogten bepaald, zodat dit sturend werd in de gebiedsvisie, zie **bijlage 8a**. Op basis van de drie uitgewerkte scenario's is begin 2022 een herijking uitgevoerd, zie **bijlage 8b**.

Het aspect geluid is een belangrijke randvoorwaarde bij de uitwerking van de plannen.

Luchtkwaliteit
Het uit laten voeren van een 'niet in betekenende mate toets' is voldoende. Dit zal later gebeuren, in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan/omgevingsplan. Het aspect luchtkwaliteit is vooralsnog geen knelpunt voor de ontwikkeling.

Externe veiligheid
Het plangebied ligt tegen het spoor Arnhem-Nijmegen waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Binnen 200 meter van het spoor zijn objecten voor het verblijf van personen die verminderd zelfredzaam zijn niet toegestaan, zoals ziekenhuizen en verpleeghuizen. Een eventuele huisartsenpraktijk is wel toegestaan.

Op basis van het besluit externe veiligheid transportroutes geldt er in Arnhem geen 10-6 PR contour en geen PAG (plasbrandaandachtsgebied). Dit maakt woningbouw in het plangebied mogelijk. Wel moet er in het kader van de verantwoording van het groepsrisico aandacht zijn voor vluchtwegen en de bereikbaarheid voor hulpverleningsdiensten. Hierover moet de VGGM/brandweer adviseren. Dit gebeurt op basis van een (concept-)stedenbouwkundig plan. Het aspect externe veiligheid is vooralsnog geen knelpunt voor de ontwikkeling.

Trillingen
Voor trillingen bestaat nog geen wet- en/of regelgeving. Wel is er een SBR-richtlijn waarmee vanaf 2018 rekening wordt gehouden omdat er veel klachten over trillingsoverlast zijn. De richtlijn geeft aan dat er bij ontwikkelingen binnen 100 meter van het spoor naar trillingen moet worden gekeken. Er dient dan een quick-scan te worden uitgevoerd. Er kan ook gebruik worden gemaakt van reeds uitgevoerde trillingsonderzoeken in Schuytgraaf (woontoren veld 15, op 50 meter van spoor en veld 6/11 op 40 meer van spoor), mits de bodemopbouw daar vergelijkbaar is als in het plangebied. Mogelijke maatregelen zijn het verstijven van de woningfundering door dieper te funderen op een trillingsarme bodemlaag.

Het aspect trillingen is een aandachtspunt en moet nader worden onderzocht. Vooralsnog wordt ingeschat dat het aspect niet tot problemen leidt, mits een minimale afstand van 40 meter van het spoor wordt aangehouden.

Stikstof
Om vast te stellen of de stikstofdepositie voor deze ontwikkeling een knelpunt is, zal een aeriusberekening moeten worden uitgevoerd. Dat gebeurt op basis van de gebiedsvisie omdat er nu nog te veel onzekerheden zijn. Vooralsnog wordt ingeschat dat de stikstofdepositie bij dit project rond de grenswaarde zal liggen en daarmee kritisch wordt. Dit wordt gebaseerd op de volgende omstandigheden:

- De verwachting is dat er geen mogelijkheid is tot intern salderen, omdat er geen stikstofbronnen binnen het plangebied komen te vervallen;
- De afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden is aanzienlijk (ca. 3 km tot de Veluwe en ca. 5 km tot Rijntakken)

Het aspect stikstof is een risico voor de planontwikkeling en zal op basis van de gebiedsvisie nader worden onderzocht.

Flora en fauna
In het kader van de Wet Natuurbescherming dient een quick-scan te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde dier- en plantensoorten. In het westelijke en zuidelijke deel van het ontwikkelgebied is een natte boszone aanwezig met potentiële verblijfplaatsen voor amfibieën, waarmee in dit verband rekening moet worden gehouden.

3.2 Ruimtelijk kader

3.2.1 Welstand

Voor het stationsgebied en de ontwikkellocatie zijn geen bepalingen opgenomen in de welstandsnota; het gebied is welstandsvrij. Wel vormt het gebied de poort tot Schuytgraaf waardoor er in een stedenbouwkundig- en omgevingskwaliteitsplan ruimtelijke criteria moeten worden vastgelegd.

Binnen de gemeente worden gewerkt met ruimtelijke kwaliteitsteams (momenteel 4) en een team welstand en monumenten dat vanuit de omgevingsdienst ODRA is georganiseerd. De verantwoordelijkheid voor de toetsing van ruimtelijke plannen ligt bij de projecten zelf. In overleg met de opdrachtgever en de welstand coördinator is afgesproken dat de gebiedsvisie gelijktijdig door zowel het ruimtelijk kwaliteitsteam van Schuytgraaf als het (voltallige) team welstand en monumenten wordt getoetst. Overwegingen daarbij zijn:

1. Het ruimtelijk kwaliteitsteam van Schuytgraaf bestaat uit een stedenbouwkundige en een landschapsarchitect; het Team Welstand en Monumenten (TWM) wordt op gezette tijden betrokken.
2. De gebiedsvisie en de verdere uitwerking ondergaat op deze wijze een brede kwaliteitstoets, dat komt het eindresultaat ten goede;
3. De vervolgproducten, zoals het BKP en de bouwplannen zullen uiteindelijk getoetst worden door kwaliteitsteam Schuytgraaf en afgestemd worden met TWM;
4. Het ruimtelijk kwaliteitsteam van Schuytgraaf kent de lokale context het beste; zij hebben ook andere ruimtelijke ontwikkelingen buiten Schuytgraaf (zoals het Lorentz) al getoetst.

3.2.2 Ruimtelijk beleid

Het ruimtelijk beleid wordt gevormd door drie vastgestelde documenten:
1. Structuurvisie 2020-2040, vastgesteld op 10 december 2012
2. Koersdocument 2040, vastgesteld op 15 juli 2020
3. Omgevingsvisie Arnhem 2040, vast te stellen in 2023

In de Structuurvisie is het belang van het stationsgebied als mobiliteitsknooppunt beschreven, waarbij wordt ingezet op multimodale ontsluiting ervan (trein, bus, auto, fiets, P&R). Stapeling van ruimtelijke programma's wordt als kansrijk ingeschat. Als ontwikkelrichting en opgave is opgenomen dat de ontsluiting van het station naar de bestaande stad aan de westkant aandacht vraagt.

In het Koersdocument worden 3 verschillende ruimtelijke scenario's beschreven met mogelijke ontwikkelingsrichtingen van de stad: Arnhem als netwerk (1), boulevards van Arnhem (2) en compact stadshart (3). Hiermee wordt de dialoog met de stad aangegaan in het kader van de omgevingsvisie. Het scenario 'Arnhem als netwerk' biedt een aantal interessante onderdelen:
"De groei van de stad wordt vooral opgevangen op en rond de bestaande en nieuwe knooppunten in de stad zoals stations, winkelcentra of andere goed bereikbare plekken waar veel mensen komen. Bij de OV-knooppunten ontwikkelen zich (hoog-)stedelijke en dynamische centra. De afhankelijkheid van de auto wordt sterk verminderd. Schone, veilige routes verbinden de knooppunten voor langzaam verkeer. Doordat er meer voorzieningen op de knooppunten ontwikkeld worden, willen meer mensen rond deze punten wonen waardoor ook de woningbouw zich op deze plekken concentreert en elke

wijk aan een centrum grenst." Station Arnhem-Zuid is een bestaand OV-knooppunt in de stad.
Ook het scenario 'Boulevards van Arnhem' beschrijft verdichting langs boulevards en bij regionale knooppunten (zoals station Arnhem-Zuid).

Het Koersdocument is in doorontwikkeld tot de Omgevingsvisie die ter vaststelling is aangeboden aan de gemeenteraad.
Arnhem wil in 2040 aantrekkelijker, socialer en vitaler zijn als onderdeel van een sterke regio met veelzijdig landschap, waardevolle wijken en krachtige knooppunten. Om dit te bereiken, wordt aandacht gegeven aan:

- een sterke positionering en profilering van Arnhem als groene, creatieve, ondernemende energiestad;
- een gunstig vestigingsklimaat voor onderwijs en innovatieve bedrijvigheid in en rondom de
- energiesector;
- investeren en bouwen op die plekken in de stad, die goed met het OV bereikbaar zijn en al over voorzieningen beschikken én meer ruimte voor fietsen en wandelen;
- woningen creëren ín de stad, met aandacht voor mensen met beperkingen, een achtergestelde maatschappelijke positie en/of een kleine portemonnee;
- ruimte voor nieuwe gemengde woon-werkmilieus in de stad;
- een aantrekkelijke, gezonde, groene woon- en leefomgeving passend bij het veranderende klimaat;
- het vergroten van de biodiversiteit, het erkennen van de intrinsieke waarden van dieren en het verbeteren van dierenwelzijn;
- een vitale stad met voldoende werklocaties en werkgelegenheid;
- gezonde wijken waar iedereen kan meedoen;
- verduurzaming van wijken en het tegengaan van energiearmoede;
- transformatie van de bruisende binnenstad van koop- naar ontmoetingscentrum.

De ontwikkelingsrichting van het stationsgebied is hierin als volgt beschreven:

"Ontwikkeling van het station tot dynamisch knooppunt waar ook de verstedelijkingsopgave aan gekoppeld kan worden als de woon-werk-milieus van de toekomst die zijn verbonden met de economische Hotspots van Arnhem."

Aan de Metamorfosenallee komen op strategische plekken hoog dynamische ontwikkelingen, gericht op vitaliteit, variatie en verstedelijking. Met de stedelijke functies krijgt Arnhem Zuid meer zichtbaarheid. Hierdoor wordt de oriëntatie vanaf de singel en de herkenbaarheid verbeterd. Het park is onderdeel van de robuuste groen/blauwe hoofdstructuur die de wijken omzoomt en door de wijken verweven is.

3.3 Eisen openbare ruimte (beheerkader)

De gemeente hanteert voor de inrichting van de openbare ruimte gestandaardiseerde technische randvoorwaarden en kwaliteitseisen. Deze zijn weergegeven in het 'Handboek Inrichting Openbare Ruimte', te benaderen via HIOR - Arnhem. Het handboek is een praktische uitwerking van een groot deel van het gemeentelijk beleid met betrekking tot de openbare ruimte.

Het IPvE en de gebiedsvisie zijn getoetst door alle betrokken beheerders. Dit loopt via de gebiedsbeheerder. Hij/Zij heeft twee rollen:

1. Onderlinge afstemming van de verschillende gemeentelijke beheertaken;
2. Accountrol bij de beoordeling van plannen/projecten op beheersaspecten

3.4 Beleidskaders

3.4.1 Beleid groene leefomgeving

Er heeft een brede inventarisatie plaatsgevonden van het relevante vastgesteld beleid met betrekking tot de groene leefomgeving. Dit is gebundeld in **bijlage 9**.

De belangrijkste punten hieruit zijn:

Groen en bomen:

- Groenvisie 2017-2035, vastgesteld maart 2018: Vergroot de biodiversiteit, ontwikkel en bouw natuurinclusief, vergroen de stad en compenseer het verlies aan groen;
- Groencompensatieplicht bij verlies aan feitelijk aanwezig groen (bijlage 3 groenvisie): In het Collegebesluit van 29 juni 2021 is hierover opgenomen: *Het bestemmen van een deel van de strategische ontwikkelgronden tot groen/park betreft een kwalitatieve compensatie en daarmee wordt voldaan aan de groencompensatieregels uit de groenvisie 2017.*
- Bomenplan, vastgesteld in 2020: Beschermen bestaande bomen en een zorgvuldige afweging bij kap. Compenseer het verlies aan bomen conform de gewenste volgorde in bijlage 2 en 4: Verplanten - kwalitatief - kwantitatief - financieel. Goede groeiplaatsen voor nieuwe bomen. Vergroten kroonoppervlakte bomen met minimaal 5% door behoud van bomen en het aanplanten van extra bomen (bij hitte-eilanden 10% toename).

Klimaatadaptatie

- Beleid 'Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030', vastgesteld 20 januari 2021;
- 4 pijlers: Voorkomen wateroverlast, droogte en hitte en waterveiligheid;
- Voorkomen toename wateroverlast door afkoppelen regenwater, minimaal 40 mm bergen, zowel op uitgeefbaar terrein als in de openbare ruimte, voorkomen toename wateroverlast bij nieuwe ontwikkelingen;
- Geen verslechtering van gevoelstemperatuur in oranje en gele gebieden van de hittekaart. Voorkomen toename hittestress door toepassen van bomen / toename kroonvolume (meer schaduw) en beperken verhardingen;
- Voorkomen droogte door beperken verhardingen, meer groen (schaduw), vasthouden hemelwater;
- Waterveiligheid is primaire verantwoordelijkheid van RWS en waterschappen.

Hitte: Op de huidige gemeentelijke hittekaart is het gebied geel gekleurd en daarmee geen hitte-eiland. De kaart is echter gedateerd (ca. 9 jaar oud). Het stationsgebied (plein, K&R en P&R) is grotendeels verhard en schaduwgevende bomen ontbreken. Daardoor is er sprake van een lokaal hitte-eiland. De ontwikkellocatie is een bestaande koelteplek die deels wordt bebouwd.

Binnen de gemeente zijn de volgende middelen inzetbaar voor klimaatadaptatie:		
Groenfonds	200.000,-	Jaarlijks: voor meer groen ten behoeve van klimaatadaptatie waarvan 100.000,- voor planten van meer bomen en bossen (Bomenplan).
	50.000,-	Jaarlijks: bijdrage aan subsidieregeling 'Initiatieven klimaatadaptatie'.
Klimaatfonds	pm	De hoogte van de bijdrage van het Klimaatfonds aan projecten wordt mede bepaald door de mogelijkheden voor cofinanciering. Deze worden de komende tijd in beeld gebracht.
	1.200.000,-	Eenmalig (2020-2022): voor extra maatregelen klimaatadaptatie voor verminderen wateroverlast.
GRP-budget	100.000,-	Jaarlijks (2020-2023): bijdrage Platform Arnhem Klimaatbestendig (tevens bijdrage beide waterschappen en provincie).

Natuurinclusief bouwen

- Beleid; 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen', vastgesteld 11 mei 2021
- Instandhouding en versterking van het leefgebied van gebouw gebonden diersoorten
- Behoud en versterk de biodiversiteit;
- Ontwikkel en bouw natuurinclusief, zowel voor de gebouwde omgeving als de openbare ruimte.

3.4.2 Woningbouwbeleid

Woondeal 2.0, ondertekend 8 maart 2023

In de Groene Metropoolregio werken gemeenten, provincie, rijk, corporaties en marktpartijen samen aan de woningbouwopgave. Op 8 maart 2023 is de Woondeal 2.0 Regio Arnhem-Nijmegen ondertekend. Deze Woondeal vormt de concretisering van het partnerschap tussen gemeenten in de Groene Metropoolregio, de provincie en het Rijk. In april 2023 heeft de gemeenteraad besloten de Woondeal 2.0. als uitgangspunt te nemen bij de uitwerking van ruimtelijke projecten en bij de doorontwikkeling van beleid.

In de Woondeal 2.0. staan afspraken over een aantal grote belangrijke onderwerpen. De afspraken gaan bijvoorbeeld over continuïteit en versnelling van de bouwproductie, verstedelijking en gebiedsontwikkeling, huisvesting van aandachtsgroepen, leefbaarheid, en klimaatadaptieve en circulaire woningbouw.

We staan voor een enorme uitdaging om voldoende woningen en voldoende betaalbare woningen te bouwen. In de regio streven we naar de realisatie van 33.000 woningen tot 2030 en 50.000 tot 2040.

In de Woondeal 2.0. zijn belangrijke afspraken opgenomen over betaalbaarheid. Dat betekent dat we in Arnhem binnen projecten ernaar streven dat minimaal 66% betaalbare woningbouw is, waarvan 30% sociale huur.

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling, vastgesteld door raad 8 juli 2020:

- Inzet op versnelde woningbouwontwikkeling in alle segmenten
- Minimaal 30% van de toevoegingen over de projecten moet sociale huur zijn

- Woningcorporaties zijn premium partner voor verhuur van de sociale woningen

De Arnhemse Woonprincipes 2025, vastgesteld 14 december 2020:

- Toevoegingen dienen levensloopgeschikt te zijn
- Mix in wijken aan woningtypes en doelgroepen

3.4.3 Kantorenbeleid

De kantoorbehoefte wordt beleidsmatig gebaseerd op het rapport van Ecorys uit oktober 2019. Daarin wordt specifiek ingegaan op stationslocaties in de regio Arnhem-Nijmegen voor invullen van de behoefte aan kantoren. Het gaat hierbij echter primair om de centrale stationslocaties. Dit stuk is daarom minder bruikbaar voor Station Arnhem-Zuid. Wel is in het stuk aangegeven dat de vraag naar kantoormeters rondom station Arnhem Centraal groter is dan waarin kan worden voorzien in het gebied. Andere (potentiële) kantoorlocaties kunnen, mits wordt voldaan aan bepaalde voorwaarden, de resterende vraag opvangen.
In het RPW 2021-2024 (Regionaal Programma Werklocaties) zijn naast de centrale stations als werklocaties ook de HOV-locaties Arnhem-Zuid, Elst-centraal en Nijmegen-Lent genoemd als overlooplocatie. Specifiek voor de functie als overlooplocatie heeft Ecorys een aanvullend en op station Arnhem-Zuid toegespitst advies geschreven, zie par. 4.3.

Inmiddels is de gemeentelijke kantorennota herijkt door Ecorys tot de versie 2022-2030.Deze visie is op 24 mei 2023 vastgesteld. In de kantorennota wordt ingezet op het behouden en uitbreiden van kwalitatieve kantoormeters op toekomstbestendige kantoorlocaties. Gebieden rondom stations worden gezien als toekomstbestendig, omdat kantoorgebruikers een goede ov-bereikbaarheid steeds belangrijker vinden.

In algemene zin wordt vanuit de vakgroep Economie aangegeven dat een stationsgebied levendig dient te zijn met gemengde functies, dus niet alléén moet bestaan uit wonen We gaan immers uit van een groeiende stad in balans.

3.4.4 Mobiliteitsbeleid

Er heeft een brede inventarisatie plaatsgevonden van het relevante vigerende mobiliteitsbeleid, op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau.

Belangrijkste punten hieruit:

- Toekomstbeeld OV 2040 (vastgesteld in college en raad in 2019): Uitbreiding van 6 intercity's in 2021 naar 8 per uur op de lijn Arnhem-Nijmegen. Deze stoppen niet in Arnhem-Zuid. Aantal sprinters dat wél stopt blijft 4 per uur;
- NOVI (nationale omgevingsvisie): Nieuwe woningbouw en economische ontwikkelingen zoveel mogelijk concentreren nabij OV en stations;
- Kamerbrief over versnelling aanpak woningtekort 8-12-2020: Stationslocaties zijn nadrukkelijk locaties voor verstedelijking;
- HOV-Actieplan 2019-2023 (provincie): Investeringsvoorstel tot realiseren van HOV-knooppunt Arnhem-Zuid. In de eerste tranche (Movares 2020) is een aantal HOV-corridors uitgewerkt tot op lijnvoeringsniveau. Voor Station-Zuid geldt dat het aantal buslijnen vanaf december 2024 wordt verhoogd van 4 naar 5. In de spits zal de frequentie worden verhoogd van 8x/uur naar 22x/uur. *Per april 2021 geeft Provincie aan dat het onzeker is of deze frequentieverhoging daadwerkelijk doorgang zal vinden in verband met Corona;*
- Gelderse mobiliteitshubs (provincie, door Goudappel) d.d. 24-4-2020 met definitie van 6 verschillende types hubs. Station Arnhem-Zuid is een stadsrand-hub: Een P&R-knooppunt

aan de rand van de stad. Transferium met carpoolplaatsen en voorzieningen waar personen overstappen van auto op actief of collectief natransport, zie **bijlage 10**;
- Beleidsmatige verkenning van kansen voor transferia in en om de stad d.d. 26-8-2020: Station Arnhem-Zuid heeft toegevoegde waarde voor met name forensen. De voorwaarden zijn gunstig. Enige nadeel is dat het niet direct aan de A325 ligt;
- Rapport hubs in de regio Arnhem-Nijmegen (Loendersloot-Van Uum), in opdracht van regio Arnhem-Nijmegen en door de provincie op 19 april 2021 bestuurlijk vastgesteld.
- Ambitiebrochure 'Hubs made in [Arnhem], op 6 juni 2023 bestuurlijk vastgesteld en bouwsteen voor het Duurzaam Mobiliteitsplan.

Hoofdfietsnetwerk Arnhem-Zuid

- Regionaal fietsbeleid (vastgesteld in college en raad in 2019): Station Arnhem-Zuid is belangrijk regionaal fietsknooppunt *(zie inzet*)

Samenvattend kan worden gesteld dat in relatie tot de gebiedsvisie er in algemene zin steun uit het beleid wordt gehaald, er geen belemmeringen worden opgeworpen en er beperkte mate eisen uit te genereren zijn.

3.5 Coalitieakkoord (bestuurlijk kader)

Uit het coalitieakkoord 2022 - 2026 (GroenLinks, Partij voor de Dieren, Volt, D66, Arnhem Centraal en PvdA) zijn de volgende relevante, bestuurlijke kaders gedestilleerd. Deze zijn inclusief de allonge met aanvullend gemaakte afspraken:

- Klimaatfonds van € 15 miljoen voor verduurzaming en klimaatadaptatie;
- Bouwen in gebieden bestemd als natuur, bos, groen, landschap en park is uitgesloten;
- Meer betaalbare woningen voor éénpersoonshuishoudens, ouderen en mensen met een beperking of zorgvraag;
- Wijken met voldoende voorzieningen;
- Minimaal 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten;
- In verdeling ruimte eerst voetganger, dan fietser, openbaar vervoer en dan pas de auto;
- Jaarlijks € 750.000,- beschikbaar voor vergroeningsplannen;

4. EISEN GEBIEDSVISIE

4.1 Ruimtelijk concept

4.1.1 Stedenbouwkundig

Het stationsgebied Arnhem-Zuid is een belangrijk multimodaal knooppunt dat zowel ruimtelijk als infrastructureel een prominente positie heeft in Arnhem-Zuid. Het gebied is op de schaal van zowel Schuytgraaf als de aanliggende wijken erg belangrijk, maar is ook een belangrijke schakel in het mobiliteitsnetwerk op stedelijk en regionaal niveau. Ruimtelijk vormt het een stedelijk knooppunt en de poort naar Schuytgraaf.

Om de eigen identiteit van het gebied te benadrukken sluit het in maat en schaal minder aan op de kleinschalige korrel van de aangrenzende woongebieden maar heeft het een kenmerkende grotere en stedelijke schaal en maat. Dit komt tot uitdrukking in de grootte en de korrel van de gebouwen alsmede de uitstraling van de inrichting van de openbare ruimte. Dit mag echter niet ten koste gaan van de menselijke maat aangezien de verblijfskwaliteit van het stationsgebied uitermate belangrijk is.

Aspecten die bij de ontwikkeling een belangrijke rol spelen zijn onder andere multimodale mobiliteit, functiemenging, ontmoeten, verblijven, sociale veiligheid en het versterken van de relatie tussen de vier kwadranten gelegen ten oosten en westen van het station. Ook zal aandacht besteed worden aan de balans en het behoud van de leefbaarheid van de buurten en een goed functionerend stedelijk gebied rondom het station.

4.1.2 Landschappelijke context

De landschappelijke onderlegger van het gebied is het polderlandschap. Hier liggen in hoofdzaak oost-west gerichte structuren, verwijzend naar vroegere rivierlopen, oeverwallen en dijklinten. De Metamorfosenallee en de Kroonse Wal zijn cultuurhistorische structuren die herkenbaar moeten blijven en worden versterkt. Laat dit grote herkenbare eenheden zijn die met zichtassen bijdragen aan de oriëntatie en geleding van het stedelijk gebied. In de basis is dit te bereiken met het continueren van de structurerende bomenlanen.

Een andere kans die moet worden benut is het versterken van het groen-blauwe casco dat aan de zijde van het spoor loopt en afbuigt richting de Kroonse Wal. De spoorzone is in de vastgestelde groenvisie aangemerkt als zone voor ecologische doeleinden en heeft een natuurlijke invulling van bloemrijke bermen en bosschages.

4.2 Woningbouwprogramma

Vanuit Wonen en TLO (Team Leefomgeving De Laar) zijn de volgende eisen en randvoorwaarden voor het woningbouwprogramma meegegeven:

1. De locatie ruimtelijk vooral zien als stationslocatie, niet als onderdeel van de wijk De Laar. Qua programma juist inspelen op de behoefte uit de omliggende wijken;
2. Er is in Arnhem een grote behoefte aan woningen voor kleine huishoudens, waarbij vergrijzing een belangrijk aandachtspunt is. Daarom zijn gestapelde woningen en levensloopbestendige bouw harde voorwaarden;
3. De locatie is geschikt voor sociale huur. Inbedding van een relatief hoger percentage bewoners met minder sociaal-maatschappelijke draagkracht in de omgeving vraagt wel extra aandacht, zowel binnen het fysieke als het sociale domein;
4. Een mix van dure koop (>355.000 euro) en zo veel mogelijk betaalbare koop (<355.000 euro), met een flink sociaal programma (minimaal 30% sociale huur). Meer is wenselijk omdat het

ontwikkelgebied niet in het midden van een (kwetsbare) wijk ligt en de gemeente de grond in eigendom heeft. Betaalbare koop zou mooi zijn als alternatief voor middenhuur. Appartementen voor 1-2 personen, 50-75 m2, 1 of 2 slaapkamers (onderzoek Companen).

5. Gelet op de behoefte aan woningen voor senioren en jongeren in de aangrenzende wijk (De Laar), zou een programma dat hierop aansluit goed passen.

Door de Arnhemse woningcorporaties Portaal, Vivare en Volkshuisvesting zijn voor wat betreft het sociale huursegment de volgende voorkeuren aangegeven:

- Referentie Woonstandaard 2.0;
- Uitgangspunt 3-kamer appartementen, minimaal 60 m2 GO, voorkeur iets groter (65-70) m2;
- Eventueel klein deel 2-kamer appartementen, min. 42 m2 GO, voorkeur vanaf 50 m2;
- Beperkt aantal kleine EGW kan goede toevoeging zijn;
- Woonprogramma voor de corporatie niet in een VVE maar in een zelfstandig gebouw;
- Eventueel gebouwd parkeren beschouwen corporaties als onderdeel van de grondexploitatie, dus opgenomen in de sociale grondprijs;
- Programma sterk afhankelijk van welke maatschappelijke functies hier gewenst vanuit wijkfuncties/ stationsgebied en welke interesse vanuit netwerk
- Afhankelijk van programma is meer invulling geven aan inclusie wonen een mogelijke invulling. Dus combi met o.a. zorg, starters ed. Gewenst PMC product wijzigt hier niet door.
- Gezien de fysieke en functionele relatie met Schuytgraaf zijn de corporaties van mening dat een forser/ hoger programma passend is voor de plek, evenwel ondergeschikt aan Winkelcentrum en veld 6J

4.3 Kantoren

Vooruitlopend op de herijking van de kantorennota 2022-2030 is Ecorys gevraagd om een advies uit te brengen voor het aandeel kantoren binnen de gebiedsvisie, zie **bijlage 11a**. Hoewel Ecorys in het advies de potentie van de realisatie van een kantorencluster heeft benoemd als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, is er in juli 2021 besloten een omvang van maximaal 1.500 m2 BVO aan kantoorruimte – gebaseerd op de behoefte vanuit wijkeconomie – bestuurlijk vast te stellen.

Begin 2022 is op initiatief van EZ en in afstemming met Ecorys deze omvang herijkt; er is geadviseerd om te werken met een bandbreedte van 1.500 – 6.500 m2 BVO aan kantoren om de potentie van het stationsgebied beter te benutten, zie **bijlage 11b**. Dit is onderverdeeld in:

- 1.500 m2 voor kleinschalige kantoren in het kader van wijkeconomie (het minimum);
- Circa 5.000 m2 voor een kantorencluster op een ov-locatie (het maximum)

Het ontwikkelingsperspectief brengt de mogelijkheden binnen deze bandbreedte in beeld.
De gemeentelijke kantorennota is op 24 mei 2023 vastgesteld. Bovenstaand advies is daarin overgenomen.

Om de levendigheid van het stationsgebied te vergroten, wordt verder gedacht aan kleinschalige, commerciële functies, zoals een koffiecorner/kiosk of een pakket-afhaalpunt. Een kantoorconcept met daghoreca is goed denkbaar. De invulling dient vooraf wel goed afgestemd te worden op de commerciële belangen van/afspraken met het centrumgebied van Schuytgraaf.

4.4 Overige voorzieningen

Begin 2021 is een brede scan uitgevoerd van de beleidsvelden. Daarbij zijn aanvullende wensen (geen eisen) opgehaald gericht op fysieke toevoegingen aan het programma voor de gebiedsvisie. Het overzicht is opgenomen in **bijlage 12**. Samengevat is te stellen:

- Horeca: Mag, voor verlevendiging station
- Cultuur: 1.000 m2 BVO (wensprogramma, moet nader uitgezocht worden)
- Sport: Voorziening in park, fitness / gezondheidscentrum 1.000 m2 BVO
- Zorg: Alléén als nieuwe zorgcentrum in Schuytgraaf niet doorgaat

4.5 Verkeerskundige eisen

Verschillende eisen uit par. 4.5 en 4.6 zijn ontleend aan het PvE-Mobiliteit.

4.5.1 Eisen op gebiedsniveau

1. Gelet op de stroomfunctie mogen er géén nieuwe aansluitingen worden gerealiseerd op de Metamorfosenallee (MMA);
2. De bestaande ontsluitingsstructuren dienen in stand te worden gehouden. Dit geldt ook voor het basisprofiel van de Metamorfosenallee, met 2x2 rijstroken (mail Goudappel 27-5-2021);
3. Het ontwikkelgebied mag via de huidige K&R op de MMA aansluiten, maar het mag ook via de bestaande wijk. Het beperkte aantal extra verkeersbewegingen laten deze opties verkeerskundig toe voor 100 woningen. Voor 150 woningen moet er aanvullend onderzoek gedaan worden;
4. De fietsverbinding over de Kroonse Wal is onderdeel van het hoofdfietsnetwerk en moet worden behouden. Tevens kan deze route dienst doen als 2e (nood)ontsluiting;

In de periode van het opstellen van de gebiedsvisie, is door Goudappel op verschillende momenten ondersteunend verkeerskundig advies geleverd over de gewenste fietsstructuur, auto-ontsluiting en de kansen voor duurzame mobiliteit. Deze adviezen zijn gebundeld en voorzien van een oplegnotitie bijgevoegd als **bijlage 13a**. De uitgangspunten/eisen zijn hierin samengevat in hoofdstuk 6. In aanvulling hierop is een gevoeligheidsanalyse opgesteld van de betrokken kruispunten in de Metamorfosenallee (verkeersregeltechnische haalbaarheid). Deze notitie is als **bijlage 13b** toegevoegd.

4.5.2 Eisen stationsgebied

Voor het stationsgebied worden de principes van STOMP toegepast. Dit staat voor een prioritering van de vervoersmodaliteiten Stappen (voetgangers), Trappen (fietsers), OV, MaaS (Mobility as a Service, zoals deelvervoer) en privé-auto. Door functiemenging en compactheid toe te passen ontstaan gebieden waar lopen een aantrekkelijke optie is. Voor langere afstanden bieden fiets en OV uitkomst als schone en ruimte-efficiënte modaliteiten. Deelvervoer kan dit gebruik vergemakkelijken en verder stimuleren. De privéauto geldt als sluitstuk.

Ook zal worden onderzocht hoe de inkomende en uitgaande reizigersstromen naar elkaar toe kunnen groeien (het station is nu primair een herkomst-hub). Hoe meer dit het geval is, hoe lager het ruimtebeslag doordat deelvervoer meer kans krijgt.

4.6 Parkeren

4.6.1 Ontwikkelgebied

De te realiseren functies in het ontwikkelgebied (wonen, kantoren e.d.) moeten binnen het plangebied voorzien in hun eigen parkeerbehoefte. De omringende wijken mogen van de ontwikkeling geen parkeeroverlast ervaren.

Er is nieuw parkeerbeleid in ontwikkeling. Totdat die is vastgesteld moet echter in de basis worden aangesloten bij de oude parkeernormen uit bijlage 1 van de beleidsregels parkeren uit 2011, zie Parkeernormen - Gemeente Arnhem .

Bij het ontbreken van geactualiseerd parkeerbeleid, is door Goudappel een locatiespecifiek parkeeronderzoek uitgevoerd, **zie bijlage 14a.** De conclusie is dat de parkeernorm voor kleine sociale woningen fors kan worden verlaagd. De parkeernorm voor de grote woningen kent een beperkte daling ten opzichte van de vastgestelde parkeernorm. Daarbij dient het bewonersparkeren op eigen terrein te worden gerealiseerd en kan het bezoekersparkeren in de P&R (stadsrandhub) worden georganiseerd mits:

- Alle parkeerplaatsen op de P&R (hub) voor dubbelgebruik (forensen en bezoekers woningen) in aanmerking komen;
- Het voor bezoekers aantrekkelijk is (ligging) om gebruik te maken van de P&R in plaats van de parkeerplaatsen in de omliggende woongebieden;
- Er 6 extra parkeerplaatsen op de P&R worden gerealiseerd ten behoeve van bewonersparkeren

Een alternatief voor zowel het bewoners- als het bezoekersparkeren (anders dan in een gebouwde voorziening al dan niet gecombineerd met de hub) is maaiveldparkeren. Verder zijn alternatieve mobiliteitsconcepten zoals autodelen mogelijk, mits dit contractueel goed verankerd wordt.

Voor fietsparkeernormen bij woonfuncties zijn de eisen uit het bouwbesluit van toepassing. Het bouwbesluit borgt dat iedere woning is voorzien van een berging waarin fietsen gestald kunnen worden.

4.6.2 Park & Ride

De P&R-voorziening aan de noordzijde van de Metamorfosenallee is sinds de aanleg in 2005 stapsgewijs uitgebreid tot de huidige 161 parkeerplaatsen. De capaciteit van deze voorziening blijkt de afgelopen jaren onvoldoende; er wordt in de berm geparkeerd en de parkeerdruk verschuift naar het centrumgebied van Schuytgraaf (situatie vóór Covid-19, parkeeronderzoek Trajan, 8 mei 2020). Dat is ongewenst. De capaciteit moet worden uitgebreid. Gelet op de beperkt beschikbare ruimte wordt gedacht aan een bovengrondse, gebouwde voorziening.

4.6.3 Kiss & Ride

De K&R-functie moet in de nieuwe situatie worden gehandhaafd, voorzien van:

- 4 parkeerplaatsen voor kort parkeren (is huidige capaciteit);
- 3 gehandicaptenparkeerplaatsen (is 2 minder dan huidig);
- 2 taxistandplaatsen (is 1 minder dan huidig).

4.6.4 Fietsparkeren station

In de huidige situatie zijn er 630 fietsparkeerplekken aanwezig, verdeeld over de 4 kwadranten van het stationsplein. Op basis van eerder gemaakte afspraken met Prorail, is reeds uitbreiding tot 1030 plekken voorzien (raakvlakproject, zie par. 1.6). Dit aantal is gebaseerd op de CQM-prognosetool van Prorail uit april 2019. Deze voorspelt voor 2030 een benodigd aantal van 1.062 stuks en voor 2040 een totaal van 1.183 stuks.

Op basis van onderzoek van de afdeling Onderzoek van Statistiek van de gemeente, het aandeel van de fiets in het voor- en natransport en een prognose van de ontwikkeling van het aantal reizigers is geconcludeerd dat voor station Arnhem-Zuid zou moeten worden ingezet op uitbreiding tot 2.000 fietsparkeerplaatsen (kluizen en rekken), met voldoende flexibiliteit om dit uit te breiden tot 2.500 plaatsen (zie bijlage 14). Na afstemming met Prorail blijkt deze berekening echter te onzeker. De gebiedsvisie gaat uit van **1.200** fietsparkeerplekken met de mogelijkheid tot uitbreiding met nog eens 200 plekken.

Voor reguliere fietsen geldt een ruimtebeslag van 0,66 m2/fiets en voor buitenmodel fietsen 3 m2/fiets. De verhoudingen rekken-kluizen en reguliere fietsen-buitenmodel fietsen dienen nader bepaald te worden. Ook scooters dienen hierbij aandacht te krijgen.

4.6.5 Bushaltes

Hoewel het aantal buslijnen en haltestops vanaf december 2024 fors verhoogd wordt (HOV-actieplan par. 3.4.4), is er geen aanleiding om het aantal busperrons te verhogen. De bestaande haltecapaciteit met 2 busperrons aan weerszijden van de Metamorfosenalle, waar per perron 2 gelede bussen (18 meter) achter elkaar kunnen halteren wordt gehandhaafd.a

4.7 Hemel- en vuilwaterafvoer

Voor het ontwikkelgebied zal voor de integrale waterhuishouding een waterplan opgesteld moeten worden. Om in de definitiefase houvast te krijgen, zijn de uitgangspunten en eisen op hoofdlijnen geïnventariseerd:

Hemelwater

Particulier terrein:
Hemelwater moet in principe op toekomstig particulier terrein worden verwerkt. Dit kan op verschillende manieren zoals met een groen- of blauwdak of een grijs watersysteem. Als verwerken op particulier terrein niet mogelijk is, dan mag hemelwater oppervlakkig afgevoerd worden naar open water. Hiervoor is dan wel watercompensatie vereist en goedkeuring van het waterschap.
De watercompensatie bedraagt per hectare toename aan verhard oppervlak (zowel uitgeefbaar als openbaar): 436 m3 berging. Dit moet passen in 30 cm peilstijging (T=10+10% maatgevende bui) t.o.v. zomerpeil. Dan kom je op 1453 m2 watercompensatie per hectare verharding, dus ongeveer 15% van het te realiseren verhard oppervlak.

Openbaar gebied:
Kwantitatief: Zie boven. Afvoer van hemelwater op openbaar gebied moet oppervlakkig plaatsvinden. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van grijsgoten en bodempassages. Bij een bui van T=10 (nieuw) moet het water binnen het wegprofiel blijven. Voordat hemelwater geloosd wordt op het oppervlaktewater moet het gezuiverd zijn, bijvoorbeeld via bodempassages (zie verder HIOR) Grote waterpartijen zijn onwenselijk, omdat door de klimaatverandering het handhaven van voldoende waterkwaliteit steeds moeilijker wordt.

Riolering
Voor de nieuwe gebiedsontwikkeling mag alleen een vuilwaterriool worden aangelegd. Dit moet aangesloten worden op het bestaande stelsel van De Laar-West.

Ontwateringsdiepte
Bij de ontwikkeling moet voldoende ontwateringsdiepte en drooglegging gerealiseerd worden. Daarbij geldt een sterke voorkeur om dit zonder technische systemen zoals buisdrainage te doen. Als ontwateringdiepte, de afstand tussen het grondwater (GHG) en het maaiveld, moeten de volgende minimumwaarden worden gehanteerd:

- Woningen met kruipruimte: 0,70 m
- Woningen zonder kruipruimte: 0,30 m
- Primaire wegen (kant weg): 1,00 m
- Secundaire wegen + woonstraten: 0,70 m
- Tuinen en groenvoorzieningen: 0,50 m (enigszins afhankelijk van het groen)

Als overstortvoorziening kan de Eldense Zeeg dienen. Dit is nog niet besproken met het Waterschap die hiervoor toestemming moet geven (watervergunning).

Bouwpeil
Om wateroverlast en schade bij bebouwing te voorkomen adviseert het Waterschap normaliter om een drempelhoogte van 30 centimeter boven het straatpeil te hanteren. Tegelijkertijd moet ook voldaan worden aan de bouwnormen. Daarom wordt een drempelhoogte van minimaal 20 cm boven straatpeil gehanteerd.

4.8 Energie, klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen, circulariteit

Energie
Op 1 juli 2018 is landelijke wetgeving van kracht geworden die bepaalt dat alle nieuw te bouwen woningen niet meer op het gasnet mogen worden aangesloten. Die plicht geldt derhalve ook voor de nieuw te bouwen woningen in het ontwikkelgebied. Zie **bijlage 15** voor algemene informatie voor energieadvies.

New energy made in Arnhem 2020 - 2030

Het gemeentelijke beleid op het gebied van energie is vastgelegd in het 'Programmaplan New energy made in Arnhem 2020 - 2030' (vastgesteld door de raad op 29 januari 2020).

Arnhem wil een actieve regierol innemen bij de energietransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in ‘De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie’ (vastgesteld op 17 april 2019). Twee belangrijke uitgangspunten uit dit beleidskader voor deze ontwikkeling zijn:

- De Trias Energetica is leidend: eerst besparen.
- De meest duurzame warmtebron heeft de voorkeur: minder duurzame bronnen zijn tijdelijk en decentrale bronnen gaan voor.

Voor de ontwikkelingen nabij station Zuid groter dan 50 woningen (WEQ) dient door de initiatiefnemer een energievisie opgesteld te worden waarbij energieneutraliteit het streven is. Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. De energievisie brengt verschillende energieopties voor het besluit-gebied in beeld en beschrijft de consequenties daarvan. De visie kan uitgebreid worden tot een duurzaamheidsvisie door bijvoorbeeld ook thema's als duurzaam bouwen, afval, groen, water, mobiliteit en openbare ruimte mee te nemen.

Het energieconcept dat wordt toegepast dient passend te zijn bij nieuwbouw en hierdoor warmte te leveren op lage temperatuur. Voor wat betreft de warmteoplossing vragen wij de initiatiefnemer verder te gaan dan alleen hun eigen ontwikkeling en onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een deel van de omliggende gebouwde omgeving tevens van het aardgas af te halen.

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een gebouw met een gebruiksoppervlak groter dan 100 m2 moet een milieuprestatieberekening worden bijgevoegd.

Klimaatadaptatie
Eisen omtrent klimaatadaptatie zijn opgenomen in par 3.4.1 en 4.7. Samengevat:
Er mag geen wateroverlast ontstaan en het hemelwater moet worden vastgehouden / geborgen om verdroging van de bodem te beperken. Mbt hitte is de eis dat het gebied niet verder opwarmt dan in de huidige situatie het geval is (geel mag niet verschieten naar oranje). Er wordt aangesloten bij het puntensysteem klimaatadaptief bouwen.

Natuurinclusief bouwen
Voor de eisen omtrent natuurinclusief bouwen wordt aangesloten bij het puntensysteem klimaatadaptief bouwen. Hierin worden facultatieve maatregelen gekoppeld aan de eis dat een minimaal aantal punten moet worden behaald.

Circulariteit
Eind 2020 is de visie 'Circulaire Economie Arnhem' door de raad vastgesteld. Daarnaast is door het college het plan van aanpak 2020-2023 'Op weg naar een circulair Arnhem' vastgesteld.

In algemene zin hanteren we bij circulair bouwen de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de 'R-ladder':

- Het verminderen van materiaal & grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door verdichting en renovatie i.p.v. nieuwbouw (R1 & R2)
- Het vergroten van het aandeel hergebruikte en gerecyclede materialen, in plaats van nieuwe materialen (R3, R4, R5).
- Wanneer er tóch nieuwe materialen nodig zijn, het inzetten op bio - based materialen met weinig milieu-impact zoals hout.
- Ontwerp toekomstbestendig: zorg ervoor dat componenten in de toekomst kunnen worden gedemonteerd zodat ze opnieuw te gebruiken zijn en zorg dat er materiaalpaspoorten en/of een gebouwpaspoort is waardoor informatie hierover te ontsluiten is.

Dit zijn allemaal middelen tot het **verminderen van de primaire grondstoffenvraag van de bouw** en **het verlagen van de milieuprestatie gebouw (MPG), inclusief CO2-uitstoot**. Het bereiken van deze doelen staat centraal.

Tot 2025 is het streven om 10% circulair te bouwen, na 2025 wordt het 25% en na 2025 wordt het 50% (in lijn met Woondeal 2.0). Het percentage circulaire bouwmaterialen toetsen we in de eenheid **kilogram (kg)**. We hebben de circulaire impactladder beschikbaar voor het toetsen van het percentage circulariteit in projecten. Deze impactladder maakt het mogelijk de mate van circulariteit in een woningbouwplan te meten op 4 onderdelen:

1. Materiaalgebruik (percentage hernieuwbaar (biobased), hergebruikt, gerecyled)
2. Hergebruikpotentie
3. Losmaakbaarheid (kan een gebouw bij uiteindelijke sloop weer uit elkaar?)
4. Toxiciteit van materialen

Op dit moment wordt landelijk en in GMR-verband gewerkt aan een breder monitoringsinstrumentarium voor circulariteit waarbij aanvullend op deze 4 onderdelen ook gestuurd kan worden op bijvoorbeeld CO2 impact van bouwmaterialen, adaptief vermogen van gebouwen of de omgang van restmateriaal bij de bouw of sloop. Hierbij volgen we de nationale ontwikkelingen van het Nieuwe Normaal[1] (HNN) van Cirkelstad en het ministerie van BZK. HNN is hierbij nadrukkelijk geen nieuwe tool/berekeningsmethode voor circulariteit of duurzaamheid (er zijn er immers al genoeg) maar

[1] Op dit moment is HNN nog in ontwikkeling. In de eerste helft van 2023 voeren we binnen Arnhem evaluaties uit met de evaluatietool van HNN. Op deze manier dragen we bij aan de ontwikkeling van het instrumentarium en verkrijgen we zelf inzicht in waar we staan en waar nog winst te behalen is. De definitieve invulling van HNN moet eind 2023 een feit zijn.

een samenvoeging van meerdere methodes tot één gemeenschappelijke ‘taal’. Voor meer informatie, zie de website van cirkelstad.

4.9 Kabels en leidingen

Binnen het ontwikkelgebied zullen nieuwe openbare netwerken moeten worden aangelegd. Dit moet in een openbare ruimteplan worden uitgewerkt. Bij de uitwerking dient rekening te worden gehouden met een strook van 2,00 meter voor nieuwe kabels en leidingen (zonder warmteleidingen) die niet onder gesloten verharding komt te liggen.

Op basis van de vastgestelde gebiedsvisie zal dit nader worden besproken met de netwerkbeheerders. Dat geldt ook voor de vraag of er nieuwe trafo’s en bluswatervoorzieningen moeten komen in het ontwikkelgebied en/of het stationsgebied.

De benodigde voorzieningen (zoals nuts- en bluswatervoorzieningen) moeten geïntegreerd worden in de nieuwe opstallen.

4.10 Afval

Zowel bij hoogbouw als bij laagbouw gebeurt de inzameling van restafval met ondergrondse containers. Per 80 woningen een OC voor restafval plaatsen. Daarnaast moeten voor hoogbouw óók OC's worden geplaatst voor PMD en papier én een GFT-huisje (bovengronds), ook per 80 woningen. Bij laagbouw worden PMD, papier en GFT met behulp van kliko's ingezameld.

Geen containers plaatsen op of nabij het stationsgebied om verrommeling te voorkomen.

4.11 Spelen

Moet nader worden uitgewerkt. Gelet op het beoogde woningbouwprogramma (jongeren en ouderen zonder kinderen) ligt het voor de hand om het te handhaven deel van het wijkpark in te zetten voor ontmoeten, spelen of spelaanleidingen. Dat is dan met name gericht op de bestaande bewoners in de Laar.

Het is een wens van de gemeenteraad om een ontmoetingsplek voor de jeugd te realiseren in het wijkpark.

4.12 Openbare verlichting

In het ontwikkelgebied en het nieuwe stationsplein zal nieuwe openbare verlichting moeten komen. Deze dient in principe te bestaan uit de masten en armaturen die in de HIOR zijn voorgeschreven. Eventuele afwijkende verlichting moet vooraf met de beheerder worden besproken.

Nieuwe lichtmasten leveren vaak conflicten op met parkeerplaatsen, inritten e.d. Het is daarom zaak dat het nieuwe verlichtingsplan aan het begin van de ontwerpfase wordt geïntegreerd in het nieuwe verkavelingsplan van het gebied.

De gemeente Arnhem heeft een eigen OV-netwerk. Advies is om het OV-ontwerp door de gemeente te laten opstellen.

4.13 Groen

Nieuw toe te passen groen dient klimaatbestendig te zijn. Dat wil zeggen dat het bestand moet zijn tegen langdurige droge en hete periodes én hevige neerslag. De groenvoorzieningen in de openbare ruimte worden lager aangelegd dan het omringende verharde maaiveld, zodat het regenwater af kan stromen richting het groen. Streven moet zijn om de groen- en wateropgave te combineren.

In de HIOR zijn eisen opgenomen voor onder meer de groeiplaatsvoorzieningen en afstanden rondom in te passen bomen. De gemeente hanteert daarbij de eisen zoals opgenomen in het Handboek Bomen 2018 van het Norminstituut bomen. Goede onder- en bovengrondse groeiomstandigheden moeten er voor zorgen dat bomen kunnen uitgroeien tot 'buitengewone' bomen. Tevens moeten er heesters worden toegevoegd.

In verband met het bevorderen van de biodiversiteit en het verminderen van ziekten en plagen moet er een gevarieerd bomenbestand worden toegepast, met een mix van inheemse en uitheemse soorten. Monoculturen (beplantingsplannen met maar één boomsoort) zijn niet toegestaan. Quercus Robus (zomereik) en Aesculus hippocastanacum (witte paardenkastanje) zijn in dit plan niet toegestaan.

5. BIJLAGEN

1. Eigendomssituatie;
2. Zakelijke rechten en kwalitatieve verplichtingen: Overzicht (a) en kaart (b)
3. Ondergrondse infrastructuur;
4. Inventarisatie en verbeteradvies natuurwaarden (Cobra);
5. Bovengrondse infrastructuur en groen;
6. Archeologische verwachtingswaarde;
7. Vigerende bestemmingsplannen;
8. Verkennend (a) en aanvullend (b) akoestisch onderzoek DGMR;
9. Beleid groene leefomgeving;
10. Gelderse mobiliteitshubs (Goudappel);
11. Advies kantoren station Arnhem-Zuid van Ecorys (a) en memo kantoorruimte (b)
12. Hernieuwde scan beleidsvelden;
13. Oplegnotitie verkeerskundig onderzoek (a), kansen ongelijkvloerse fietsverbindingen Goudappel (b), restcapaciteit Metamorfosenallee (C) en kruispuntanalyse Goudappel (d),
14. Rapportage parkeeronderzoek Goudappel (a), omvang P&R Arnhem-Zuid Goudappel (b), aanbevelingen fietsenstaling station Goudappel (c)
15. Algemene informatie voor energieadvies ontwikkelingen

Bijlage 1

Scopegrens OWP Station Zuid

0 25 50 75 100 m

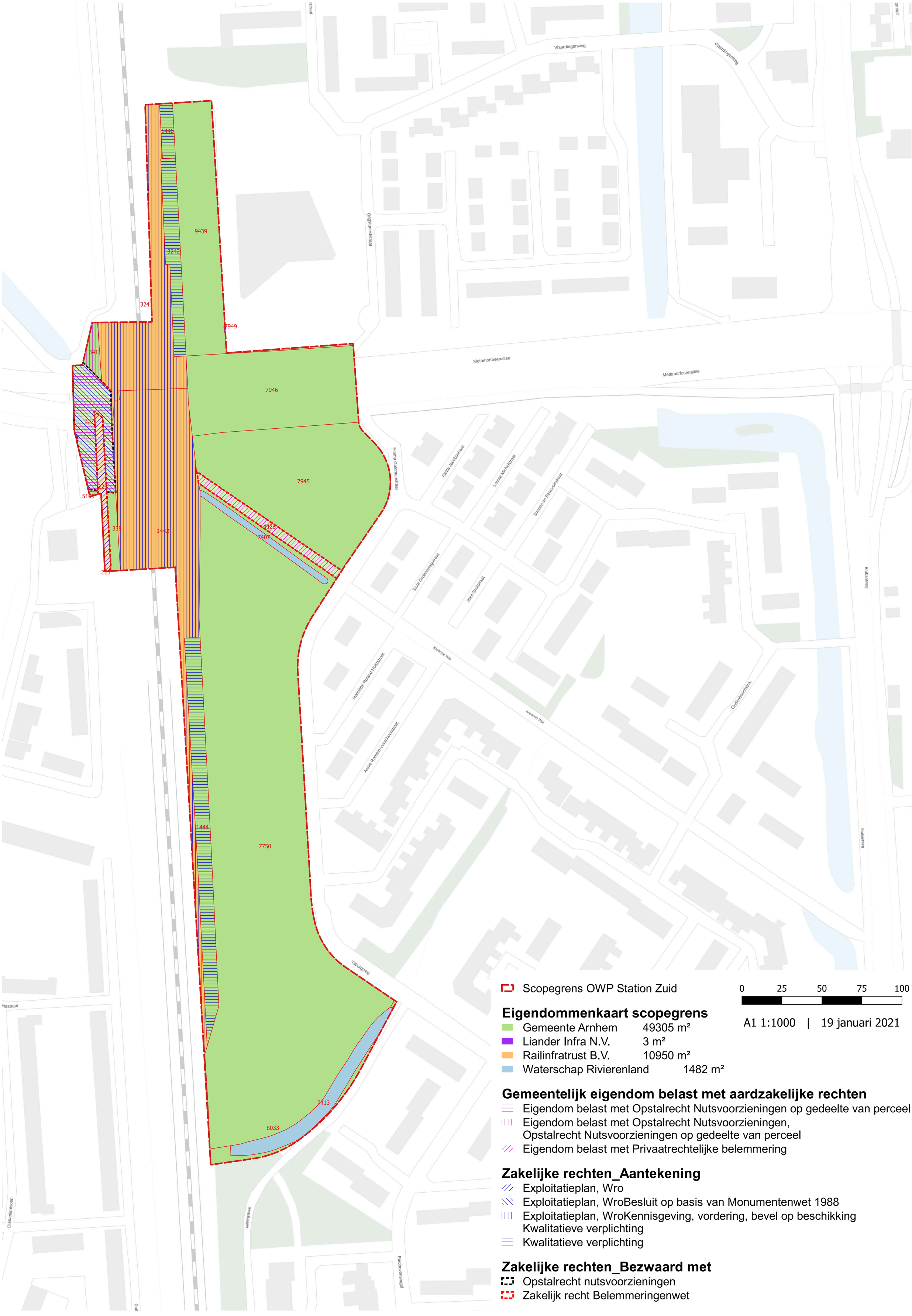
Eigendommenkaart scopegrens

- Gemeente Arnhem 49305 m²
- Liander Infra N.V. 3 m²
- Railinfratrust B.V. 10950 m²
- Waterschap Rivierenland 1482 m²

Gemeentelijk Eigendom belast met aardzakelijke rechten

- Eigendom belast met Opstalrecht Nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel
- Eigendom belast met Opstalrecht Nutsvoorzieningen, Opstalrecht Nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel
- Eigendom belast met Privaatrechtelijke belemmering

Bijlage 2

Vlaardingenweg
Vlaardingenweg
Oegstgeestraat
Metamorfosenallee
Metamorfosenallee
Emma Goldmanstraat
Aletta Jacobsstraat
Louise Michelstraat
Simone de Beauvoirstraat
Suze Groeneweg straat
Joke Smitstraat
Kroonse Wal
Kroonse Wal
Henriëtte Roland Holststraat
Annie Romein-Verschoorstraat
Brabantweg
Brabantweg
Tilburgweg
Aalburgstraat
Eindhovensingel
1446
9439
3242
3241
7949
341
7946
3271
7945
221
5105
338
1442
4428
7407
223
1444
7750
7413
8033
Scopegrens OWP Station Zuid
0 25 50 75 100 m
Eigendommenkaart scopegrens
Gemeente Arnhem 49305 m²
Liander Infra N.V. 3 m²
Railinfratrust B.V. 10950 m²
Waterschap Rivierenland 1482 m²
A1 1:1000 | 19 januari 2021
Gemeentelijk eigendom belast met aardzakelijke rechten
Eigendom belast met Opstalrecht Nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel
Eigendom belast met Opstalrecht Nutsvoorzieningen, Opstalrecht Nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel
Eigendom belast met Privaatrechtelijke belemmering
Zakelijke rechten_Aantekening
Exploitatieplan, Wro
Exploitatieplan, WroBesluit op basis van Monumentenwet 1988
Exploitatieplan, WroKennisgeving, vordering, bevel op beschikking Kwalitatieve verplichting
Kwalitatieve verplichting
Zakelijke rechten_Bezwaard met
Opstalrecht nutsvoorzieningen
Zakelijk recht Belemmeringenwet

Bijlage 3

Duiker
3000x1500mm
b.o.b. 5.98+

Bronte
Zinkpaum
Pandorapad
Metamorfosenallee
Pijnackerhof
Heerjansdampad
Hellevoetsluisstraat
Oegstgeestraat
Elmire Geelmuydenstraat
Aletta Jacobsstraat
Louise Meijsingstraat
Simone de Beauvoirstraat
Oudenboschstraat
Tilburgweg
Suze Groeneweg-straat
Joke Smitstraat
Henriette Roland Holststraat
Annie Romein-Verschoorstraat
Kroonas Wal
Liesholtstraat
Eindhovensingel
Zundertstraat
Wanroijhof
Wamelgat
Helenastraat
Medastraat
Ovidiuslaan
Polluxstraat
Daphnestraat
Thaliastraat
Ledastraat
Diandarlanson
Midasstraat
bos

LEGENDA

Informatie afkomstig uit klic-melding oktober 2020

- Gasleiding, lage druk
- Waterleiding
- Warmteleiding
- Overig Prorail
- Middenspanning
- Laagspanning
- Datakabel
- Riolering VWA
- Riolering HWA
- Riolering algemeen

GEMEENTE Arnhem

Eusebiusbuitensingel 53
Postbus 9200
6800 HA ARNHEM

www.arnhem.nl
gemeente@arnhem.nl
0800 - 1809

Project:
Stationsgebied Arnhem Zuid

Onderdeel:
Situatie Ondergronds

Cluster:	Afdeling:	Getekend:	Goedgekeurd:	Datum uitgifte:	Status:
SBR		KuipPl		17.12.2020	Info

Formaat:	Schaal:	Documentcode:	Tekeningnummer:	Blad:	Aantal:
594 x 841 mm	1 : 1000	.dgn	202	1	1

Bijlage 4

Ecologie en i-Tree ECO NL

Beoordeling ecologische kwaliteit Park stationsgebied Arnhem-Zuid

Rapport: 303273

Ons groene
inzicht
brengt
uw groen
in zicht!

. . .

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Arnhem
De heer B. Reijenga
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ ARNHEM

Dossiergegevens

Dossiernummer:	303273
Uw referentie:	-
Status rapport:	v1.0
Datum rapport:	25 maart 2021
Citeertitel:	Slotboom, D. 2021, Ecologie en i-Tree ECO NL, Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied Arnhem-Zuid, 303273, Cobra Groeninzicht Vianen (NB)

Projectteam

Projectverantwoordelijke:	Fons van Kuik
Vakspecialist:	Dennis Slotboom (Ecoloog)
	Evelien Droge (specialist Ecosysteemdiensten)
	Gerben Houweling (specialist Ecosysteemdiensten)
Kwaliteitscontrole:	Jasper Verhaar (Ecoloog)
Redactie:	Liesbeth Werts

Contactgegevens
info@Cobra-groeninzicht.nl
www.Cobra-groeninzicht.nl
T. 088 – 262 72 00

Adres
Cobra Groeninzicht
Franssenstraat 66
5434 SJ Vianen (NB)

Bedrijfsgegevens
KvK Eindhoven 17232157
Btw-nr. NL 8199.70.220.B01
IBAN NL90 INGB 0008 5217 90

Inhoud

Samenvatting 2

1 Inleiding 4

2 Situatie en planvorming 5

3 Werkwijze 9

3.1 Quickscan Natuur 9
3.2 Meetlat biodiversiteit 9
3.3 i-Tree ECO NL 10
3.4 Module e-Tree 11

4 Quickscan Natuur 12

4.1 Nationale Databank Flora en Fauna 12
4.2 Veldwerk 12
4.3 Gebiedsbescherming 12
4.4 Planten en dieren 14
4.4.1 Vogels 14
4.4.2 Europees beschermde soorten 14
4.4.3 Nationaal beschermde soorten 14
4.5 Rust- en voortplantingsplaatsen 15
4.6 Overige functies 16
4.7 Houtopstanden 16

5 Meetlat biodiversiteit 17

5.1 Indicatoren bosgemeenschap en structuurvariatie 17
5.2 Gradiënten en watergebonden indicatoren 19
5.3 Indicatoren planten (kruiden, bomen, struiken) 20
5.4 Indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden 21

6 Module e-Tree 23

7 Baten van bomen: i-Tree ECO NL 26

7.1 Beoordeling bomen en bosvakken 26
7.2 De i-Tree-berekening 26

8 Conclusies en adviezen 28

8.1 Beschermde planten en dieren 28
8.1.1 Analyse 28
8.1.2 Waarde voor beschermde soorten 30
8.1.3 Advies 30
8.2 Meetlat biodiversiteit 32
8.2.1 Analyse 32
8.2.2 Verschillen in kansen voor biodiversiteit 32
8.2.3 Advies 33
8.3 Meting biodiversiteit: e-Tree 33
8.3.1 Analyse 33
8.3.2 Advies 33

8.4 Ecosysteemdiensten: i-Tree 34
8.4.1 Analyse 34
8.4.2 Advies 34
8.5 Voorkeurlocatie nieuwbouw 35
8.6 Kansen voor natuur en biodiversiteit 35

Bijlage 1. Juridisch kader Wet natuurbescherming
Bijlage 2. Download uit de NDFF
Bijlage 3. Meetlat biodiversiteit
Bijlage 4. Resultaten Meetlat biodiversiteit
Bijlage 5. Themakaart e-Tree Ondergrond
Bijlage 6. Inventarisatielijst
Bijlage 7. Themakaart e-Tree Bomen
Bijlage 8. Overzichtstekening
Bijlage 9. Themakaart e-Tree waarnemingen flora en fauna
Bijlage 10. Themakaart indicatoren biodiversiteit
Bijlage 11. Themakaart i-Tree ECO NL

Samenvatting

In opdracht van gemeente Arnhem hebben wij de ecologische kwaliteit van het gebied nabij Station Arnhem-Zuid in beeld gebracht. In het gebied zal een nieuwe ontwikkeling plaatsvinden die bij voorkeur niet ten koste mag gaan van juist die plekken die de hoogste ecologische kwaliteit herbergen. Wij hebben onderzocht welk deel van het park daarvoor het meest waardevol is. En aangegeven waar kwaliteitsverbeteringen zijn te behalen in het te behouden deel van het park.

Situatie

Vanwege het verschillende karakter maken wij onderscheid in het noordelijk en zuidelijk deel. Het noordelijk deel betreft het gebied rondom het spoorviaduct over de Metamorfosenallee met daarin de noordelijk gelegen parkeerplaats en de zuidelijk gelegen fietsenstalling, taxistandplaats/laden- en lossenzone en het grote grasveld tussen de Metamorfosenallee en de Kroonse Wal. Het zuidelijk deel omvat de parkzone die zich grofweg bevindt tussen de spoorlijn in het westen en de Tilburgweg in het oosten.

Werkwijze

We hebben de ecologische kwaliteit in beeld gebracht aan de hand van vier methoden:

- Door middel van het uitvoeren van een quickscan Natuur waarmee de aanwezigheid of de potentiële aanwezigheid van (beschermde) planten en dieren is onderzocht door literatuuronderzoek en een veldbezoek.
- Door middel van het invullen van de Meetlat biodiversiteit van het IPC Groene Ruimte, waarmee aan de hand van het in kaart brengen van diverse indicatoren de potenties voor biodiversiteit in beeld zijn gebracht.
- Door middel van een berekening van de baten van bomen middels een doorrekening met i-Tree ECO NL, waarvoor een database met gegevens over de bomen de basis is. De baten bestaan uit het vastleggen van CO_2 en het afvangen van luchtverontreiniging en regenwater.
- Door middel van een berekening van de potentiële ecologische kwaliteit middels een doorrekening met onze module e-Tree. Daarmee is enerzijds de potentiële ecologische kwaliteit van de ondergrond (op basis van de BGT-systematiek) in beeld gebracht en anderzijds de potentiële ecologische kwaliteit van individuele bomen.

Resultaten

Ecologische kwaliteiten zijn in het gehele projectgebied aanwezig. Maar het zwaartepunt ligt duidelijk in het zuidelijk deel van het projectgebied. Dat deel bestaat momenteel uit een afwisselend park met bosvakken met oude bomen, delen met een gevarieerde onderbegroeiing en velden met kruidenrijk gras. In het gebied is veel dood hout te vinden, zowel in de bomen als op de grond, en er is water met relatief natuurlijke oevers.

Advies

Wij adviseren het park ter grootte van minimaal twee hectare te realiseren daar waar de ecologische kwaliteit het hoogst is. En er in het ontwerpproces voor te zorgen dat deze kwaliteit gehandhaafd blijft en door strategische aanpassingen verder wordt versterkt.

Kansen voor natuur en biodiversiteit

Op basis van de uitkomsten van de verschillende methodes hebben wij inzichtelijk gemaakt met welke relatief eenvoudige stappen de ecologische kwaliteit en de biodiversiteit verder kan worden vergroot. Dat vergt nog wel het nodige ontwerpwerk. De ontwikkeling die voor dit gebied op het programma staat, vormt enerzijds een bedreiging voor deze ecologische kwaliteit. Maar anderzijds kan de ecologische kwaliteit in het te behouden deel wellicht zo worden vergroot, dat de ecologische kwaliteit per saldo behouden blijft of zelfs kan toenemen.

1 Inleiding

In opdracht van gemeente Arnhem hebben wij een onderzoek uitgevoerd naar de ecologische kwaliteit van het park in gebiedsontwikkeling Station Arnhem-Zuid. Het ontwikkelgebied heeft een woningbouwpotentie en kan een bijdrage leveren aan de noodzakelijke woningbouwopgave in Arnhem. Door de jaren heen is in de ontwikkellocatie een wijkpark gevormd dat zorgt voor een gunstige verblijfkwaliteit in de wijk De Laar. Bovendien heeft dit park een belangrijke klimaatadaptieve en natuurinclusieve functie vanwege de omringende wijken. Er ligt dus een spanningsveld tussen bouwen en groen. De nieuwe ontwikkeling moet bij voorkeur niet ten koste gaan van juist die plekken die de hoogste ecologische kwaliteit herbergen. Het uitgangspunt in de planvorming is het laten bestaan van een park met een oppervlakte van twee hectare.

Doel

Het doel van ons onderzoek is om de ecologische kwaliteit van het parkgebied in kaart te brengen. Met de uitkomsten van deze kwaliteitsbeschrijving bepalen wij welke ecologische kwaliteiten in het park aanwezig zijn en welk deel van het park, ter grootte van twee hectare, daarvoor het meest waardevol is. Ook geven wij aan waar kwaliteitsverbeteringen mogelijk zijn in het te behouden deel van het park.

Hebt u na het lezen van dit rapport nog vragen?

Neem dan contact op met Dennis Slotboom op telefoonnummer 088-262 72 00.

Uw veelzijdig specialist,

Joost Verhagen
Directeur

Vianen (NB), 25 maart 2021

2 Situatie en planvorming

Projectgebied

Het projectgebied bevindt zich globaal tussen de wijk De Laar en de spoorlijn Arnhem-Nijmegen in Arnhem, gemeente Arnhem, provincie Gelderland. Op afbeelding 1 is het projectgebied globaal gemarkeerd.

Afbeelding 8. Projectgebied (rood kader)

De situatie

Het projectgebied hebben wij vanwege het verschillende karakter ingedeeld in twee delen (zie afbeelding 2). Het noordelijk deel betreft het gebied rondom het spoorviaduct over de Metamorfosenallee met daarin de noordelijk gelegen parkeerplaats en de zuidelijk gelegen fietsenstalling, taxistandplaats/laden- en lossenzone en het grote grasveld tussen de Metamorfosenallee en de Kroonse Wal. Het zuidelijk deel omvat de parkzone die zich grofweg bevindt tussen de spoorlijn in het westen en de Tilburgweg in het oosten. Foto 1 t/m 7 laten de situatie zien.

Planvorming

De ontwikkellocatie Station Arnhem-Zuid is sinds de bouw van de wijk De Laar in de jaren '70 door de bewoners in gebruik als wijkpark. Daarin is waardevol groen met ecologische functies ontstaan. Het park heeft ook een belangrijke recreatieve functie voor de wijk. Het plan is om een deel van het bestaande park te gebruiken voor woningbouwontwikkeling en een ander deel van het park ter grootte van circa twee hectare te behouden. Met het gedeeltelijk behoud van het park wordt een bijdrage geleverd aan het structurele behoud van groen en het klimaatbestendig houden of maken van de wijk.

Afbeelding 9. De twee delen in het projectgebied: noordelijk deel (blauw) en het zuidelijk deel (groen).

Foto 1. Situatie rondom het spoorviaduct

Foto 2. Grasveld ten zuiden van de Metamorfosenlaan

Foto 3. Parkeerterrein ten noorden van de Metamorfosenlaan

Foto 4. Onverhard, slingerend voetpad in het park evenwijdig aan de Tilburgweg

Foto 5. Ondiepe sloot evenwijdig aan het spoortalud

Foto 6. Beeld van het park vanaf de Tilburgweg richting de spoorlijn

Foto 7. Brede sloot en oever aan de zuidrand van het projectgebied

3 Werkwijze

3.1 Quickscan Natuur

Met de quickscan Natuur hebben wij de (potentiële) aanwezigheid van met name beschermde planten en dieren of de rust- en voortplantingsplaatsen in het projectgebied voor u in beeld gebracht. Onderdeel van de quickscan zijn een bureaustudie en een veldbezoek om de gegevens uit de bureaustudie in het veld te toetsen. Op basis van aanwezige biotopen en habitats maken wij een zo goed mogelijke inschatting van de aan- of afwezigheid van in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten en hun rust- en voortplantingsplaatsen. De uitkomsten geven meteen een wettelijk kader ten aanzien van de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1). Dat houdt in dat duidelijk wordt met welke soorten en/of de rust- en voortplantingsplaatsen hiervan u vanuit de Wet natuurbescherming verplicht bent rekening te houden bij de planvorming.

Gebiedsbescherming

Wij hebben onderzocht of het projectgebied en de nabije omgeving een wettelijk beschermde status of een beleidsmatig vastgestelde natuurstatus hebben. Daarvoor hebben wij onder andere provinciale websites en de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) geraadpleegd.

Soortinformatie

Om inzicht te krijgen in de actuele gegevens die beschikbaar zijn over het projectgebied en de omgeving, hebben wij websites van onder andere RAVON, SOVON, De Vlinderstichting en de Zoogdiervereniging geraadpleegd.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

Wij hebben een actuele download uitgevoerd uit de NDFF. Alle waarnemingen in en net buiten het projectgebied in de afgelopen tien jaar zijn hiermee inzichtelijk gemaakt.

3.2 Meetlat biodiversiteit

IPC Groene Ruimte heeft de Meetlat biodiversiteit[1] ontwikkeld, een praktisch toepasbare methode om de potentiële biodiversiteit voor een gebied objectief te kunnen meten. De meetlat gebruikt indicatoren om te bepalen of er aan specifieke voorwaarden in een gebied wordt voldaan om een grote soortenrijkdom te creëren. De meetlat geeft objectieve gegevens die gebruikt kunnen worden om beleid te schrijven en te monitoren. In de meetlat zijn biodiversiteitsindicatoren geformuleerd waaraan punten worden toegekend die bij elkaar opgeteld een objectief beeld geven van de voorwaarden die bijdragen aan een hoge soortenrijkdom. De indicatoren zijn verdeeld in vier hoofdthema's:

- structuurvariatie;
- gradiënten en watergebonden indicatoren;
- indicatoren planten;
- indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden.

Het maximaal aantal te behalen punten is 280. Uiteindelijk wordt inzichtelijk op welke indicatoren winst valt te behalen. Met behulp van de biodiversiteitsmeetlat brengen wij de verspreiding van de kwaliteit van het park in beeld. Dit om een goede keuze te kunnen maken voor het behoud van het park met de hoogste ecologische waarde.

[1] Arbeider, R. (2015). Meetlat biodiversiteit in de Praktijk. IPC Groene Ruimte.

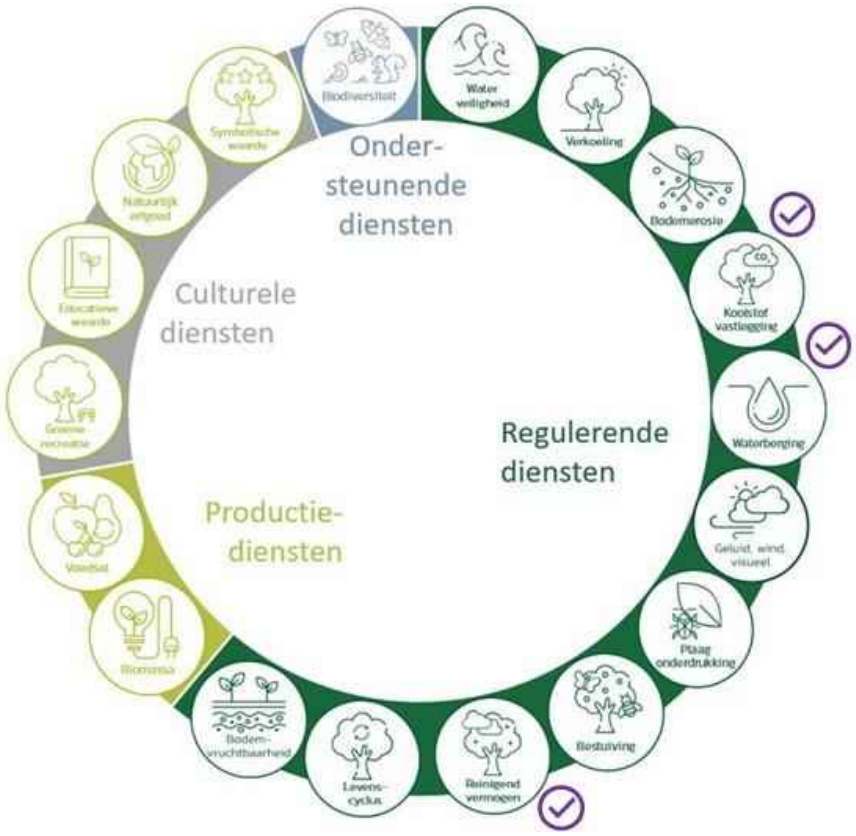
3.3 i-Tree ECO NL

Arnhem is een groene stad. Groen (met name bomen) heeft een grote waarde en speelt een rol in diverse opgaven in de stad (aantrekkelijke, vitale en duurzame stad). Groen is goed voor de gezondheid en biodiversiteit, groen vangt fijnstof af en levert zuurstof, groen zorgt voor waterberging en groen verhoogt de vastgoedwaarde van gebouwen. Dit zijn allemaal zogenaamde ecosysteemdiensten. Bij vragen over de leefbaarheid van de stad of het herinrichten van de openbare ruimte is het moeilijk om behaalde resultaten van vergroening van de stad of consequenties voor de toekomst (te weinig groen) aan te tonen. Hierdoor kan er niet altijd voor gezorgd worden dat het belang van groen stand houdt tussen andere belangen bij stedelijke ontwikkeling. Maar ook worden de financiële doorberekeningen niet juist uitgevoerd als de gebouwen en overige infrastructuur wel worden meegenomen, maar het groene kapitaal niet.

Baten in beeld

Om de baten van 'groen' te berekenen, zijn meerdere tools beschikbaar. Om de baten van individuele bomen te berekenen, is i-Tree ECO NL op dit moment het meest geschikt. Afbeelding 3 geeft de ecosysteemdiensten van groen duidelijk weer. De paarse vinkjes geven aan welke ecosysteemdiensten i-Tree ECO berekent: de afvang van luchtvervuiling (fijnstof, ozon, stikstofdioxide, zwaveldioxide), de CO_2-voorraad en jaarlijkse opbouw hiervan en de waterafvang tijdens buien.

Afbeelding 10. De baten van groen

i-Tree ECO + milieuprijzen CE Delft = i-Tree ECO NL

We berekenen in Nederland de baten van bomen volgens het Amerikaanse i-Tree ECO-model. Hierbij moeten de uitgerekende baten verrekend worden naar Nederlandse normen. Dat noemen we dan i-Tree ECO NL. In het Nederlandse model worden de milieuprijzen van CE Delft gebruikt. Milieuprijzen zijn kengetallen die de maatschappelijke waarde van milieuvervuiling berekenen en uitdrukken in euro's per kilogram vervuilende stof. Doordat bomen bijvoorbeeld schadelijke luchtverontreiniging afvangen, voorkomen zij dat deze stoffen in het milieu terechtkomen. De hoeveelheid afgevangen verontreiniging kan op die manier in euro's worden uitgedrukt.

Wat is er nodig voor een i-Tree ECO NL-berekening?
Om een basisberekening uit te voeren met i-Tree, zijn ten minste twee gegevens per boom nodig: de boomsoort en de stamdiameter op borsthoogte. Om een preciezere berekening te maken, zijn meer gegevens nodig zoals conditie, afmeting kroon voor bladoppervlak: boomhoogte, kroondiameters (noord/zuid, oost/west), hoogte onderste takken, percentage missende kroon.

i-Tree ECO NL berekent op individueel boomniveau de baten van bomen. Vanuit individueel boomniveau kan eenvoudig worden opgeschaald naar wijk-, gebied- of stadsniveau. i-Tree ECO NL is daarom een zeer geschikt instrument om het belang van bomen voor de leefbaarheid van de stad inzichtelijk te maken.

Een sleutelparameter van i-Tree ECO NL is de kroonoppervlakte, maar altijd in combinatie met de hoogte van de boom. Voor een enkele boom is dat prima handmatig in te meten. Voor grotere boomoppervlakten of bosplantsoen maken we gebruik van remote sensing-technieken. We gebruiken hiervoor onze BomenMonitor in combinatie met onze eigen kengetallen voor de baten van kroonoppervlaktes.

3.4 Module e-Tree

De module e-Tree is een speciale module waarmee wij op basis van boom- en omgevingseigenschappen en door ons ontwikkelde algoritmes een relatieve ecologische waarde toekennen op gebiedsniveau én op boomniveau, uitgedrukt in punten. Ecologische principes worden hierin meegenomen, zoals structuurvariatie (de gelaagdheid van de vegetatie), gebiedsvariatie (voldoende oppervlak en de onderlinge samenhang van ecologische processen), soortenrijkdom en verbindingen met omliggend groen. Zo nemen wij mee in de beoordeling:

- het aandeel bomen in het gebied;
- de variatie in soorten binnen het gebied;
- de aanwezigheid van voedsel- en drachtbomen;
- de waarde van boomsoorten voor (inheemse) insecten;
- de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen voor diersoorten in bomen;
- de aanwezigheid van dood hout in de boom;
- het percentage kroonbedekking van het gebied;
- de hoogte van een boom;
- de mate waarin bomen onderdeel zijn van een verbindende structuur;
- de standplaats van een boom;
- de positie van een boom ten opzichte van gebouwen;
- de positie van een boom ten opzichte van oppervlaktewater.

Elke individuele boom wordt beoordeeld op deze onderdelen. Op basis van de beoordeling wordt een aantal punten toegekend. Het puntenaantal is hoger naarmate de uitkomsten grotere kansen bieden voor de biodiversiteit. Er kunnen per boom maximaal veertig punten worden gescoord.

4 Quickscan Natuur

4.1 Nationale Databank Flora en Fauna

Wij hebben gegevens over de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten en Rode lijstsoorten binnen en net buiten het projectgebied opgevraagd bij de NDFF (zie export in bijlage 2). Hieronder volgt een samenvatting van de resultaten.

Samenvatting resultaten

Binnen en in de directe omgeving van het projectgebied hebben wij in de NDFF meldingen gevonden van enkele vaatplanten, een dagvlinder, zoogdieren, amfibieën en vogels (zie tabel 1).

Tabel 1. Samenvatting resultaten NDFF

Vaatplanten	Amfibieën	Vogels	
Sikkelklaver	Rugstreeppad	Sperwer	Boomvalk
Zandwolfsmelk	Gewone pad	Roek	Tjiftjaf
Rapunzelklokje	Bruine kikker	Zwartkop	Torenvalk
Krabbenscheer	Bastaardkikker	Kleine karekiet	Sperwer
	Kleine watersalamander	Graspieper	Roodborsttapuit
Zoogdieren		Havik	Tjiftjaf
Konijn	Dagvlinders	Groenling	Zwartkop
Vos	Bruin blauwtje	Buizerd	Appelvink
Egel		Winterkoning	Zanglijster
		Grote gele kwikstaart	

4.2 Veldwerk

Tijdstip en omstandigheden

Dennis Slotboom heeft één veldbezoek uitgevoerd op 25 februari 2021. Tijdens het veldbezoek was het droog, onbewolkt, circa 15°C en er heerste een zwakke wind uit zuidoostelijke richting.

Werkwijze

Op basis van aanwezige biotopen en habitats hebben wij een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de aan- of afwezigheid van beschermde soorten en hun rust- en voortplantingsplaatsen.

4.3 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Het projectgebied is geen onderdeel van een Natura 2000-gebied en ligt op ruime afstand van gebieden die wel als Natura 2000-gebied zijn aangewezen. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied heet 'Veluwe'. Dit gebied ligt op circa 3 km ten noorden van het projectgebied. Circa 5,5 km ten oosten van het projectgebied en 4 km ten westen liggen onderdelen van het Natura 2000-gebied 'Rijntakken'. Op afbeelding 4 is de ligging van het projectgebied (binnen de rode markering) te zien ten opzichte van Natura 2000-gebieden (groene markeringen).

Afbeelding 11. Ligging projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden (bron: Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO)

Het projectgebied is geen onderdeel van het GNN of de GO. Het GNN en de GO worden beschermd tegen aantasting van de kernkwaliteiten: dat zijn de natuurwaarden, de potentiële waarden en de omgevingscondities. Het GNN is de provinciale invulling van het Natuurnetwerk Nederland (zie ook bijlage 1). Op circa 400 tot 1300 m ten noorden, westen en zuiden van het projectgebied bevinden zich wel gebieden die onderdeel zijn van het GNN en de GO. Op afbeelding 5 is de ligging van projectgebied (binnen de rode markering) te zien ten opzichte van het GNN en de GO (groene markeringen).

Afbeelding 12. Ligging projectgebied ten opzichte van GNN en GO (bron: Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

4.4 Planten en dieren

4.4.1 Vogels

In het noordelijk deel hebben wij alleen een houtduif en twee eksters waargenomen. In het zuidelijk deel hebben wij meer vogelsoorten waargenomen, waaronder grote bonte specht, groene specht, merel, roodborst, houtduif, zwarte kraai, ekster, huismus en diverse wilde (tamme) eenden. We verwachten dat er meer vogelsoorten voorkomen, waaronder roofvogels zoals buizerd en bosuil. Er zijn losse waarnemingen bekend van torenvalk, havik, boomvalk en sperwer. Ook zijn er meerdere meldingen bekend van diverse kleine zangvogels. Het park in het zuidelijk deel is erg geschikt voor vogels door de grote afwisseling van oude en jonge bomen, struiken, struweel, water en gras.

4.4.2 Europees beschermde soorten

Vleermuizen
Wij verwachten dat in het projectgebied verschillende soorten vleermuizen zoals gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis voorkomen. Vanuit de bureaustudie en de NDFF zijn geen waarnemingen bekend van vleermuizen in het projectgebied, maar de combinatie van oude bomen, plantsoen, gras en water maakt het gebied uitermate geschikt als met name foerageergebied voor vleermuizen.

Rugstreeppad
Er is een recente waarneming bekend van twee roepende rugstreeppadden in het projectgebied. Het gebied biedt niet echt geschikte biotopen voor deze soort, maar rugstreeppadden zijn erg mobiel en kunnen al gebruik maken van kleine onderdelen van het projectgebied. Mogelijk bieden de soms ondiepe waterlopen een voortplantings-biotoop voor deze soort.

Overige soortgroepen
Wij hebben geen exemplaren uit andere Europees beschermde soortgroepen waargenomen. Deze zijn op basis van literatuuronderzoek en het ontbreken van geschikte biotopen ook niet te verwachten.

4.4.3 Nationaal beschermde soorten

Vaatplanten
Wij hebben geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Maar er zijn wel twee meldingen bekend van zandwolfsmelk, een beschermde soort. De soort komt voor op droge, zonnige zandgronden die in het projectgebied maar weinig aanwezig zijn. Andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikte biotopen voor beschermde soorten.

Terrestrische zoogdieren
Wij hebben geen zoogdieren waargenomen. In het projectgebied zijn wel meldingen bekend van vos, konijn en egel. Naast deze soorten verwachten wij ook soorten als huisspitsmuis, veldmuis en mogelijk hermelijn. Ook de niet beschermde soort mol komt voor. Wij sluiten op basis van het ontbreken van geschikte biotopen andere zoogdieren verder uit.

Amfibieën en reptielen

Wij hebben geen amfibieën aangetroffen, hetgeen ook te verklaren is door het vroege tijdstip in het jaar van ons veldbezoek. Maar er zijn meldingen bekend van bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Wij verwachten dat deze soorten met name in het zuidelijk deel overal kunnen worden aangetroffen. Overige soorten amfibieën worden niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikte biotopen. Wij hebben geen reptielen waargenomen. Op basis van ons literatuuronderzoek en omdat geschikte biotopen ontbreken, verwachten wij ook niet dat deze hier voorkomen.

Vissen

In het projectgebied bevinden zich diverse sloten en watergangen. Maar de meeste zijn erg ondiep en staan mogelijk een deel van het jaar droog. Geschikte biotopen voor beschermde vissoorten zijn in het projectgebied niet aanwezig. Beschermde soorten worden daarom niet verwacht. Mogelijk komen er wel algemeen voorkomende soorten als tiendoornige stekelbaars en kleine modderkruiper voor.

Dagvlinders en libellen

Wij hebben geen beschermde dagvlinders of libellen waargenomen. Deze zijn ook niet te verwachten vanwege het ontbreken van specifieke biotopen voor beschermde soorten. Er zijn wel meldingen bekend van het niet beschermde bruin blauwtje en we hebben een citroenvlinder waargenomen. We verwachten ook dat meerdere niet beschermde vlindersoorten in het gebied voorkomen, gezien het grote aandeel aan kruidenrijk grasland.

Overige soortgroepen

Wij hebben geen exemplaren uit de overige beschermde soortgroepen (insecten, weekdieren) aangetroffen. Deze zijn ook niet te verwachten op basis van ons literatuuronderzoek en vanwege het ontbreken van geschikte biotopen.

4.5 Rust- en voortplantingsplaatsen

Nesten

Wij hebben geen jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen van vogels of bepaalde zoogdieren aangetroffen. Maar de bomen vormen een prima nestgelegenheid voor enkele algemeen voorkomende vogelsoorten zoals houtduif en ekster. Met name van ekster hebben wij diverse nesten verspreid in het projectgebied aangetroffen. In het broedseizoen kunnen daarom bewoonde nesten in de bomen verwacht worden.

Holten

Wij hebben geen holten in bomen aangetroffen die kunnen dienen als broedgelegenheid voor holtebroedende vogels zoals specht, boomklever en kauw. Maar het kan haast niet anders dan dat dergelijke holten in verschillende oude wilgen aanwezig zijn. Wij hebben echter niet elke boom nauwkeurig beoordeeld op aanwezigheid van holten, dus de kans is aanwezig dat in enkele van de oudere bomen in het onderzoeksgebied wel dergelijke holten aanwezig zijn.

Holen

Wij hebben in het onderzoeksgebied geen holen van bijvoorbeeld vos of konijn aangetroffen. Maar mogelijk zijn wel konijnenholen aanwezig verscholen tussen de dichte braamstruwelen. We hebben namelijk wel graafsporen aangetroffen die vermoedelijk van konijnen zijn.

Vleermuizen

In holten, scheuren en achter losse schorsplaten van bijvoorbeeld sommige afgestorven wilgen kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zoals ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis aanwezig zijn. In de woningen in de omringende woonwijk De Laar kunnen verblijfplaatsen aanwezig zijn van gebouwbewonende vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Voortplantingsbiotoop

De enige poel in het projectgebied (in het zuidelijk deel) was voorheen mogelijk een ideaal voortplantingsbiotoop voor verschillende amfibiesoorten. Doordat deze poel nu grotendeels is dichtgegroeid met riet, is deze functie verloren gegaan. Maar de overige ondiepe sloten in het projectgebied vormen mogelijk wel nog een geschikt voortplantingsbiotoop voor gewone pad en bruine kikker en mogelijk ook voor kleine watersalamander. In deze ondiepe sloten zijn namelijk naar verwachting geen grote vissen aanwezig die de eitjes of jonge dieren van deze soorten opeten.

4.6 Overige functies

Vliegroute voor vleermuizen

Het zuidelijk deel van het projectgebied vormt samen met de groenzone evenwijdig aan de spoorlijn een verbindende groene schakel tussen de stad en het zuidelijk gelegen buitengebied. Wij verwachten daarom dat vleermuizen mogelijk gebruikmaken van het projectgebied als onderdeel van een vliegroute.

Foerageergebied voor vleermuizen

De combinatie van bomen, lagere begroeiingen en water maken met name het zuidelijk deel van het projectgebied in potentie geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De bomen bieden beschutting, wat belangrijk is voor vleermuizen. Daarnaast blijft onder de kronen van bomen warmte hangen en dat trekt insecten aan. Deze insecten zijn de voedselbron voor vleermuizen.

4.7 Houtopstanden

In het projectgebied staan bomen en houtopstanden. De Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem verstaat namelijk onder een houtopstand: één of meer bomen of boomvormers of andere houtachtige gewassen. Onder een boom wordt verstaan: een houtig, opgaand gewas zowel levend als afgestorven. Het projectgebied bevindt zich binnen de bebouwde kom van artikel 4.1 onder a Wet natuurbescherming (Wnb). Voor de inwerkingtreding van de Wnb was dit komgrens in het kader van de Boswet.

5 Meetlat biodiversiteit

Wij hebben zowel het noordelijk als het zuidelijk deel individueel beoordeeld conform de Meetlat biodiversiteit van IPC Groene Ruimte. De meetlat kent punten toe aan het gebied op basis van biodiversiteitsindicatoren. Deze indicatoren zijn opgedeeld in vier hoofdthema's:

- structuurvariatie;
- gradiënten en watergebonden indicatoren;
- indicatoren planten;
- indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden.

Het maximaal aantal te behalen punten is 280. U vindt de Meetlat biodiversiteit in bijlage 3. De uitkomsten per onderdeel staan in bijlage 4. Tabel 2 vat de uitkomsten samen. In paragraaf 5.1 t/m 5.4 lichten we de uitkomsten toe.

Tabel 2. Scores Meetlat biodiversiteit

Biodiversiteitsindicator	Maximaal aantal punten	Score zuidelijk deel	Score noordelijk deel
Indicatoren bosgemeenschap en structuurvariatie	76	67	39
Gradiënten en watergebonden indicatoren	70	38	35
Indicatoren planten (kruiden, bomen, struiken)	54	29	13
Indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden?	80	72	46
	280	206	133

5.1 Indicatoren bosgemeenschap en structuurvariatie

Bepalen bosgemeenschap en soorten die daarin thuishoren

De eerste bepalende stap die volgens de meetlat moet worden gezet, is het bepalen van welke bosgemeenschap op deze locatie thuishoort om vervolgens te bepalen welke bijpassende soorten daarvan daadwerkelijk in het projectgebied voorkomen. Op basis van geomorfologie, de bodemkaart en enkele door ons uitgevoerde grondboringen hebben wij bepaald dat het hier gaat om bosgemeenschap 20, het Abelen-Iepenbos (43Aa1c). Enkele kenmerkende soorten uit deze bosgemeenschap die wij ook daadwerkelijk hebben aangetroffen, zijn (bomen) gewone esdoorn, gladde iep, gewone es en zomereik, (struiken) eenstijlige meidoorn en kardinaalsmuts, (kruiden) kleefkruid, speenkruid, geel nagelkruid, vogelmelk, hondsdraf, kraailook en fluitenkruid. Foto 8 toont enkele van deze door ons aangetroffen soorten.

Bepalen structuurvariatie

De structuurvariatie wordt bepaald door de aanwezigheid van bomen, de hoogte hiervan, struiken en andere begroeiingen. Ook de aanwezigheid van staand en liggend hout is hierin belangrijk. Het zuidelijk deel scoort op basis van soorten en structuurvariatie een stuk hoger dan het noordelijk deel. In het noordelijk deel zijn nauwelijks bomen en struiken aanwezig (zie foto 9), terwijl in het zuidelijk deel juist veel bomen en struiken staan. Bovendien is daar sprake van veel staand en liggend dood hout (zie foto 10) en verschillende soorten korstmossen (zie foto 11).

Foto 8. Overzicht aangetroffen soorten behorend bij het Abelen-iepenbos

Foto 9. Minder structuurvariatie in het noordelijk deel.

Foto 10. Staand dood hout in het zuidelijk deel

Foto 11. Verschillende soorten korstmossen

5.2 Gradiënten en watergebonden indicatoren

Deze indicatoren gaan over de aanwezigheid van water, oevers, hoogteverschillen en waterkwaliteit en daarmee samenhangend begroeiingen van water- en oeverplanten. Het noordelijk en zuidelijk deel scoren op dit onderdeel ongeveer gelijk, maar niet erg hoog. Dit komt vooral omdat goed ontwikkelde moerasvegetaties of oevervegetaties ontbreken. Opgemerkt moet wel worden dat de opname plaatsvond in februari, waardoor veel waterplanten nog niet goed zichtbaar zijn. We hebben de aanwezigheid zo goed mogelijk ingeschat. De waterhelderheid is matig (zie foto 12). Mogelijk neemt de waterhelderheid nog toe naarmate de watertemperatuur stijgt. Belangrijke gradiënten zijn het spoortalud, sloottaluds (zie foto 13) en andere hoogteverschillen in de bosvakken in het zuidelijk deel.

Foto 12. Sloten met een matige waterhelderheid

Foto 13. Gradienten in het zuidelijk deel: sloottaluds en spoortalud

5.3 Indicatoren planten (kruiden, bomen, struiken)

Ook op dit onderdeel scoort het zuidelijk deel hoger dan het noordelijk deel. In het zuidelijk deel staan veel meer plantensoorten, waaronder voorjaarsbloeiers, hedera (klimop) en bloeiende en vruchtdragende struiken (zie foto 14 en 15).

Foto 14. Struikgewas met o.a. hazelaar, bottelrozen, kardinaalsmuts en meidoorn

Foto 15. Diverse soorten braamstruiken bieden nectar tijdens de bloei en bramen als vruchten

5.4 Indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden

Wat betreft schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden scoort het zuidelijk deel bijna het maximaal aantal te behalen punten. Er is veel dekking van braamstruweel (zie foto 16), andere lage struiken en ruigtes en liggend dood hout (zie ook foto 16). Er ligt blad op de grond in een groot deel van het gebied en er staan diverse wintergroene struiken (zie foto 17) en klimplanten.

Foto 16. Liggend dood hout

Foto 17. Wintergroene struiken

6 Module e-Tree

e-Tree is ontwikkeld door de specialisten van Cobra Groeninzicht en bestaat uit twee modules: e-Tree Bomen en e-Tree Ondergrond. De module e-Tree Bomen geeft invulling aan de behoefte om inzicht te hebben in de ecologische waarde van bomen. Door dit inzicht wordt het eenvoudiger om onderbouwde keuzes te maken ter vergroting van de biodiversiteit door aanpassingen in beheer, soortkeuze en inrichting en door aanpassingen in de directe omgeving van elke boom. De module e-Tree Ondergrond geeft inzicht in de ecologische waarde van een gebied voor alle soortgroepen (planten en dieren) in Nederland. Hieronder lichten wij dit toe.

De ecologische waarde van gebieden

De module e-Tree Ondergrond gaat uit van de potentiële waarde die onderdelen van de buitenruimte hebben voor alle planten en diersoortengroepen. De ecologische waarde van bomen draagt hieraan in belangrijke mate bij. De basis voor het bepalen van de overige waarde vormt het BGT-mapping-systeem. Elk type beheerelement is van meer of mindere waarde voor bepaalde soortgroepen. Zo zullen ruigtes van weinig of geen waarde zijn voor vissoorten, maar wel belangrijk zijn voor bepaalde groepen insecten. Zo zijn bomen van belang voor vleermuizen, maar is verharding geen belangrijk onderdeel van het leefgebied van vleermuizen.

Uitkomsten e-Tree Ondergrond

De maximaal te behalen score voor e-Tree Ondergrond is voor dit projectgebied **41**. Het projectgebied scoort **17,45.** Op de kaart in bijlage 5 staan de uitkomsten op een thematische kaart. Alle BGT-beheerelementen hebben wij samengevoegd wanneer deze gelijkwaardig scoren.

De ecologische waarde van bomen

De module e-Tree Bomen berekent de potentiële ecologische waarde van bomen op basis van boomeigenschappen en omgevingsfactoren. Zo hebben bomen die onder andere nectar leveren, vruchten dragen, waardplant zijn en in de buurt staan van andere gradiënten, in potentie een hogere ecologische waarde dan andere bomen. Ook neemt de waarde toe naarmate er meer variatie is in hoogte en in soorten en neemt de waarde nog verder toe als bomen deel uitmaken van groene structuren, zeker in combinatie met bijvoorbeeld oppervlaktewater. Hoe hoger de biodiversiteit in de omgeving en hoe meer de boom zelf bijdraagt aan biodiversiteit (denk aan dood hout in de kroon, holten, schuilplaatsen), hoe groter de ecologische waarde.

Uitkomsten e-Tree Bomen

De maximaal te behalen score voor e-Tree Bomen is **40**. De score per boom is aangegeven in bijlage 4 en varieert tussen **9** en **22**. Op de kaart in bijlage 7 staan de uitkomsten op een thematische kaart.

Berekening

e-Tree ondergrond

Om de potentiële ecologische waarde van het projectgebied te berekenen, maken we gebruik van de waarde die een beheerelement kan hebben voor een bepaalde soortgroep. We onderscheiden in totaal zeventig beheerelementen uit de BGT-mapping-systematiek en in totaal twintig soortgroepen. In de rekenmodule is per beheereenheid de potentiële waarde voor elke soortgroep uitgedrukt in punten (zie tabel 3). Dat resulteert in een

optelsom van alle behaalde punten per BGT-beheerelement. Ofwel de maximale ecologische waarde. Vervolgens wordt de score omgerekend naar het totale oppervlak wat dat beheerelement procentueel uitmaakt van het projectgebied. Dit resulteert in een score per projectgebied. Daarmee ontstaat inzicht in welke beheerelementen het meeste bijdragen aan de potentiële ecologische waarde. Hetzij door de feitelijke waarde, hetzij door de mate waarin dat beheerelement voorkomt in het projectgebied.

Tabel 3. Legenda puntentoekenning

Score	Toelichting
0	Geen noemenswaardige potentiële waarde voor soortgroep
1	Geringe potentiële waarde voor soortgroep: verbinding, verplaatsing, beschutting
2	Grote potentiële waarde voor soortgroep: foerageergebied, verblijfplaats, voortplantingsgebied

e-Tree bomen

In tabel 4 staan de gebruikte boomeigenschappen en omgevingsfactoren. De beoordeling is steeds gebiedsgewijs. Per onderdeel is een aantal punten te scoren.

Tabel 4. Parameters berekening e-Tree

Boomspecifieke eigenschappen	**Score**	
Staan er verschillende soorten bomen?	1 soort	0 punten
Hoe meer soorten, hoe groter de ecologische variatie en hoe groter de individuele ecologische bijdrage.	1-3 soorten	1 punt
	3-5 soorten	2 punten
	> 5 soorten	3 punten
Staan er drachtbomen?	geen	0 punten
Hoe meer drachtbomen, hoe groter de waarde voor alle nectarverzamelende insecten zoals bijen en hommels.	< 10%	1 punt
	10-20%	2 punten
	> 20%	3 punten
Staan er voedselbomen?	geen	0 punten
Hieronder verstaan we bomen die vruchten geven die door dieren gegeten worden.	< 10%	1 punt
	10-20%	2 punten
	> 20%	3 punten
Hoe groot is de insectenrijkdom op de boomsoort?	< 20	0 punten
	20-100	1 punt
	100-300	2 punten
	> 300	3 punten
Zijn in de boom potentiële verblijfplaatsen voor vogels, vleermuizen en kleine zoogdieren aanwezig?	geen	0 punten
Bomen met holten, spechtengaten, scheuren e.d. bieden mogelijke schuil-, overwinterings-, paar-, of andersoortige verblijfplaatsen.	wel	3 punten
Is er dood hout aanwezig (takken, stamdelen, wonden)?	ja	3 punten
	nee	0 punten
Gebiedseigenschappen		
Staan er bomen?	<25%	0 punten
Hoe meer bomen in een gebied, hoe groter de ecologische samenhang.	25-50%	1 punt
	50-75%	2 punten
	> 75%	3 punten
Hoeveel % van het kronendak bedekt de bodem?	<10%	0 punten
Een meer gesloten kronendak biedt stabiliteit en evenwicht. Maar hoe dichter, hoe minder licht op de bodem.	10-25%	1 punt
	25-75%	2 punten
	> 75%	1 punt
Wat is de hoogte van de boom?	<3 m	0 punten
Hoe hoger de bomen, hoe meer rust zij bieden voor kwetsbare vogels.	3-8 m	1 punt
	8-18 m	2 punten
	> 18 m	3 punten
Vormt de boom onderdeel van een structuur die verbindt?	nee	0 punten
Bomen die onderdeel zijn van een structuur bieden meer kansen voor dieren om zich te verspreiden. Of om voedselbomen te vinden.	nauwelijks	1 punt
	vermoedelijk	2 punten
	duidelijk	3 punten
Verbindt de structuur de boom met park, bos of ander ecologisch hoogwaardig gebied?	nee	0 punten
Als de structuur ook nog verbindt met gebieden met hoge ecologische waarde, dan neemt het belang toe.	nauwelijks	1 punt
	vermoedelijk	2 punten
	duidelijk	3 punten
Zijn er gebouwen in de buurt (< 25 m) van de boom aanwezig?	ja	2 punten
Bomen nabij gebouwen kunnen een belangrijke rol spelen voor de geschiktheid van het gebouw als verblijfplaats voor vleermuizen.	nee	0 punten
Wat is de standplaats van de boom?	Verharding	0 punten
Bomen in of direct grenzend aan beplanting hebben in potentie een hogere ecologische waarde dan bomen in verharding.	Gras	1 punt
	Heesters	2 punten
	Bosplantsoen	3 punten
Is er open water in de buurt?	Geen water	0 punten
Water heeft een grote invloed op de biodiversiteit. Met water in de buurt worden bomen interessanter voor vleermuizen, vogels en insecten.	> 100 m afstand	1 punt
	50-100 m afstand	2 punten
	< 50 m afstand	3 punten

7 Baten van bomen: i-Tree ECO NL

7.1 Beoordeling bomen en bosvakken

Wij hebben de baten bepaald van de bomen in het plangebied. Hierbij maken we onderscheid tussen individueel ingemeten bomen en niet individueel ingemeten bomen in bosvakken.

Individuele bomen

We hebben middels een bomeninventarisatie alle individueel ingemeten bomen en door gemeente Arnhem aangeleverde bomen beoordeeld. We hebben enkele basisgegevens opgenomen die nodig zijn voor het berekenen van de baten van bomen:

- boomsoort
- boomhoogte
- conditie
- stamdiameter
- kroondiameter

Een deel van deze gegevens hebben wij opgehaald uit onze BomenMonitor en gevalideerd in het veld. Onder andere deze boomgegevens zijn opgenomen in de inventarisatielijst in bijlage 6. In bijlage 8 staat een overzichtstekening waarop de individueel beoordeelde bomen zijn genummerd.

Bosvakken

Van de bomen in bosvakken zijn geen gegevens per boom bekend. We hebben voor deze bomen de baten berekend aan de hand van de totale kroonoppervlakte en hoogte. Ook deze gegevens zijn afkomstig uit onze BomenMonitor. We zijn hierbij uitgegaan van een gemiddelde boomsoort en een gezonde boom.

7.2 De i-Tree-berekening

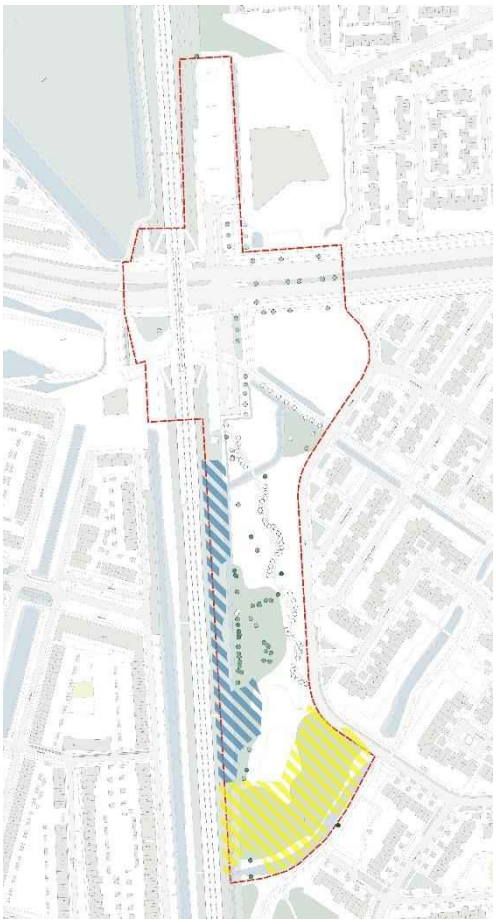
In tabel 5 staan de baten van de individuele bomen en de bomen in bosvakken. Te zien is dat de bomen samen meer dan 577 m³ water per jaar afvangen, jaarlijks bijna 6.800 kg aan CO_2 uit de lucht afvangen en ze ieder jaar meer dan 90 kg aan luchtverontreinigende stoffen uit de lucht filteren. In bijlage 6 zijn de baten per individuele boom terug te vinden.

Tabel 5. De baten van bomen berekend door i-Tree ECO NL

Baten	Bomen		Bosvakken		Totaal	
	vastgelegd		*vastgelegd*		*vastgelegd*	
CO_2-opslag	144.341 kg	€ 51.097	259.848 kg	€ 91.986	404.189 kg	€ 143.083
	per jaar		*per jaar*		*per jaar*	
Waterafvang	101 m³	€ 146	476 m³	€ 590	577 m³	€ 736
CO_2-vastlegging	2.710 kg	€ 959	4.073 kg	€ 1.442	6.783 kg	€ 2.401
Totaal luchtverontreiniging	38,5 kg	€ 948	52,6 kg	€ 1.294	91,1 kg	€ 2.242
Totaal baten/jaar		**€ 2.053**		**€ 3.326**		**€ 5.379**

Toelichting verschil

In tabel 5 is te zien dat de baten van de bomen in bosvakken hoger zijn dan de individuele bomen: bijna een derde. De kroonoppervlakte van de individuele bomen is 7.080 m^2 tegen 9.670 m^2 van de bosvakken. Veel van de bomen in de bosvakken zijn hoge, grote bomen, wat een groot kroonoppervlakte oplevert met hoge baten. Het is wel belangrijk te weten dat er geen gegevens per boom bekend zijn en er voor de berekening is uitgegaan van een gemiddelde soort en goede conditie. De baten zijn daardoor waarschijnlijk net wat hoger dan wanneer ze per boom worden bepaald. Op afbeelding 6 is de verdeling weergegeven. In het geel gearceerde bosplantsoen staan de belangrijkste bomen die een hoge bijdrage aan baten leveren. In het blauw gearceerde deel staan lagere bomen, waarbij zo'n 70% van de kroonoppervlakte onder de 18 m is, terwijl in het gele gedeelte 90% van de kronen hoger is dan 18 m.

Afbeelding 13. De bosvakken waarvan de baten met kengetallen zijn bepaald zijn gearceerd.

8 Conclusies en adviezen

8.1 Beschermde planten en dieren

8.1.1 Analyse

Relatie met Natura 2000-gebieden en GNN/GO

Veluwe

We verwachten niet dat het projectgebied een relatie heeft met het Natura 2000-gebied 'Veluwe'. De Veluwe herbergt voornamelijk droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden en deze zijn in het projectgebied niet aanwezig. Bovendien ligt het Natura 2000-gebied 'Veluwe' op circa 3 km vanaf het projectgebied.

Rijntakken

We verwachten niet dat het projectgebied een relatie heeft met het Natura 2000-gebied 'Rijntakken', deelgebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn en Gelderse Poort'. Hoewel de bosgemeenschap die wij in het projectgebied aantroffen voorkomt in het Natura 2000-gebied Rijntakken, is de afstand tot het natura 2000-gebied met minimaal 4 km groot.

GNN/GO

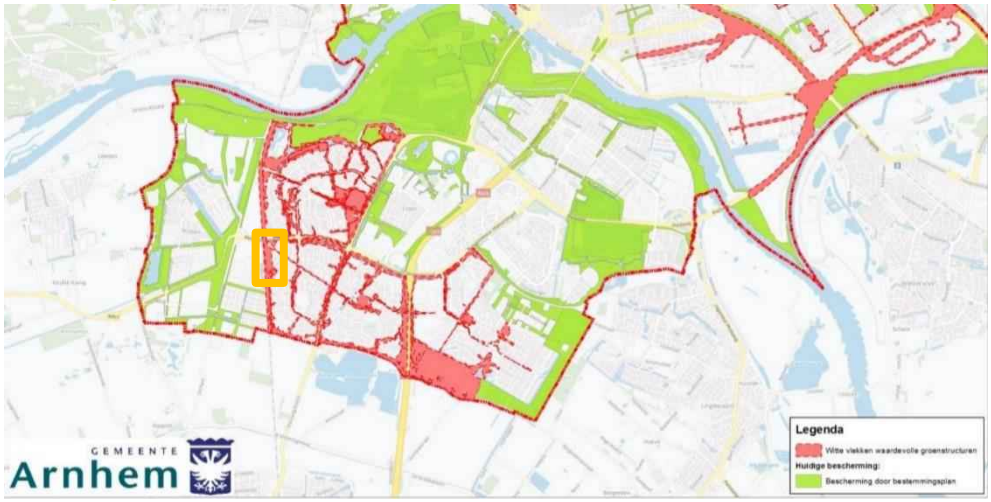
Het projectgebied ligt op ruime afstand van gebieden die onderdeel zijn van het GNN en GO. De ontwikkelingen binnen het projectgebied vallen daarmee niet binnen de regels van het GNN en GO.

Relatie met overig groen en de landschappelijke context

Wij hebben de relatie van het projectgebied met overig groen niet specifiek onderzocht. Maar de landschappelijke onderlegger van het gebied is het polderlandschap. Hier liggen in hoofdzaak oost-west-gerichte structuren, verwijzend naar vroegere rivierlopen, oeverwallen en dijklinten. De Metamorfosenallee en de Kroonse Wal zijn voorbeelden van cultuurhistorische structuren.

In het ontwerp Facetbestemmingsplan Groen en Bomen (landelijk bekend onder het plan-identificatienummer NL.IMRO.0202.903-0201) is omschreven dat het projectgebied onderdeel is van de zogenaamde 'witte vlekken waardevolle groenstructuren Arnhem'. Daaruit blijkt dat het projectgebied onderdeel is van een groter netwerk aan gebieden die in potentie geschikt zijn om onderdeel te zijn van de groenstructuur in Arnhem. Maar de exacte huidige status is ons niet bekend. Uit afbeelding 7 valt wel op te maken dat het projectgebied in feite geen geïsoleerde ligging kent. Daarmee neemt de potentie voor biodiversiteit toe.

Afbeelding 14. Aanduiding witte vlekken waardevolle groenstructuren Arnhem

Betekenis voor beschermde planten en diersoorten

Vogels

De betekenis voor diverse soorten vogels in het projectgebied is relatief groot. Dat blijkt uit diverse meldingen in de NDFF van ook minder algemene vogelsoorten in het projectgebied. Maar ook uit de aanwezigheid van talrijke biotopen voor vogels, waaronder bomen (voor beschutting, rusten, nestelen), struiken, ruigten en oevers (om te foerageren en te nestelen) en water (om er te drinken en te foerageren). In de inventarisatielijst in bijlage 6 staat bij welke bomen wij nesten hebben aangetroffen. Alle vogels zijn streng beschermd onder de Wet natuurbescherming.

Vaatplanten

De betekenis van het projectgebied voor vaatplanten is ook relatief groot. Hoewel er nauwelijks beschermde plantensoorten zijn waargenomen, is er een grote variatie in overige soorten. Dat komt vooral door een grote variatie in biotopen, waaronder bijvoorbeeld bos, bosranden, oevers, water, voedselrijke kleiige delen, voedselarme schrale zanderige delen en allerlei overgangen hiertussen. De aan de lokale bosgemeenschap gebonden soorten komen hier vaak voor, hetgeen een redelijke mate van natuurlijkheid betekent. Alleen de in het gebied waargenomen zandwolfsmelk is in de Wet natuurbescherming opgenomen op de lijst met nationaal beschermde soorten.

Terrestrische zoogdieren

Het projectgebied is voor terrestrische zoogdieren van geringe betekenis. Er komen slechts enkele soorten voor. Dat heeft vooral te maken met het feit dat het gehele projectgebied intensief wordt gebruikt door mensen die er wandelen, sporten en hun hond uitlaten. En spelende kinderen die tot in het midden van de bosjes aanwezig zijn. Met uitzondering van mol (die ook in het gebied voorkomt) zijn alle waargenomen soorten in de Wet natuurbescherming opgenomen op de lijst met nationaal beschermde soorten.

Vleermuizen

Ook voor vleermuizen is de betekenis van het projectgebied naar verwachting groot. Hoewel er geen meldingen bekend zijn van vleermuizen in het projectgebied, zijn alle omstandigheden aanwezig om het projectgebied in potentie erg waardevol te laten zijn voor diverse soorten vleermuizen. Het projectgebied zelf biedt naar verwachting verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen en de bebouwde omgeving juist weer voor gebouwbewonende vleermuizen. In de inventarisatielijst in bijlage 6 staat per boom waar dergelijke potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn. Let op: mogelijk zijn ook in andere bomen nog holten aanwezig. De combinatie van bomen, struiken, water en kruidenrijk gras en de aanwezige structuurvariatie met ook relatief donkere stukken biedt goede omstandigheden voor vleermuizen om er te foerageren. Alle soorten vleermuizen zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen op de lijst met Europees beschermde soorten.

Amfibieën
Voor met name enkele algemeen voorkomende amfibieën is het projectgebied naar verwachting van hoge waarde. Er is volop ondiep oppervlakte water aanwezig en er zijn goede foerageermogelijkheden en plekken om te overwinteren (onder dood hout, bladerhopen, ruigten). De rugstreeppad is opgenomen op de lijst met Europees beschermde soorten. De overige amfibiesoorten die in dit projectgebied zijn waargenomen, staan op de lijst met nationaal beschermde soorten.

Insecten
Naar verwachting is het projectgebied ook van grote waarde voor insecten. Er is erg veel structuurvariatie en in het seizoen zijn er veel verschillende soorten kruiden, planten en bloemen die voorzien in de voedselbehoefte. Ook zijn er vanwege de aanwezigheid van ruigten, dood blad en dood hout volop overwinteringsmogelijkheden. Geen van de in het gebied waargenomen insectensoorten staat op een lijst van beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming.

Overige soortengroepen
Voor beschermde soorten uit overige soortengroepen (vissen, reptielen, weekdieren) heeft het projectgebied geen waarde. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

8.1.2 Waarde voor beschermde soorten

In het projectgebied komen verschillende beschermde soorten voor of wordt verwacht dat ze er voorkomen. Met name voor vogels biedt het gebied een waardevol leefgebied in een verder verstedelijkt gebied. Met name het zuidelijk deel van het projectgebied herbergt verreweg de meeste biotopen waarin beschermde soorten, maar ook andere soorten, zich op kunnen houden. Er is een behoorlijke afwisseling van onder andere bos, bomen, kruidenrijk gras, dood hout, gradiënten en water met oevers. De kaart in bijlage 9 laat de meest kansrijke delen zien op basis van waarnemingen uit de NDFF en aanwezige biotopen.

8.1.3 Advies

Natura 2000-gebieden, GNN en GO
Wij adviseren in het kader van Natura 2000-gebieden inzichtelijk te maken wat de ontwikkeling betekent in het kader van stikstofdepositie. Op basis van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn is het namelijk voor projecten en andere handelingen verplicht om aan te tonen dat er geen significante effecten zijn door stikstofdepositie. De algemene richtlijn is als volgt:

Voor ieder project of iedere handeling moet met de rekentool Aerius een berekening gemaakt worden. Dit om aan te tonen of er wel of geen meldings- of vergunningsplichtige stikstofdepositie is op omliggende Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats. Het hangt van een aantal factoren af of er sprake kan zijn van overschrijding van de drempelwaarde. Vaak gaat het om een combinatie van de kwetsbaarheid van een gebied, de terreinomstandigheden, de ligging van het project en de overheersende windrichting.

Behouden cultuurhistorische structuren
De Metamorfosenallee en de Kroonse Wal zijn cultuurhistorische structuren die herkenbaar moeten blijven en moeten worden versterkt. Laat dit grote herkenbare eenheden zijn die met zichtassen bijdragen aan de oriëntatie en geleding van het stedelijk gebied. In de basis is dit te bereiken met het voortzetten van de structurerende bomenlanen.

Versterken groen-blauwe casco
Een andere kans die moet worden benut is het versterken van het groen-blauwe casco dat aan de zijde van het spoor loopt en afbuigt richting de Kroonse Wal. De spoorzone is in de vastgestelde groenvisie aangemerkt als zone voor ecologische doeleinden en heeft een natuurlijke invulling van bloemrijke bermen en bosschages.

Ontzien bewoonde vogelnesten
Als duidelijk is waar bomen en groen eventueel verwijderd gaan worden voor de beoogde planontwikkeling, adviseren wij de te verwijderen bomen en struiken te verwijderen in de periode tussen 1 december en 1 maart. De kans dat dan bewoonde nesten aanwezig zijn, is erg klein. Ook buiten deze periode mag geveld worden, mits uit een aanvullende controle is gebleken dat er geen bewoonde nesten aanwezig zijn. Daarnaast adviseren wij vanaf eind februari ruigten en ruige oeverranden (ook bij de poel), indien deze binnen het te ontwikkelen gebied vallen, regelmatig te maaien. Dit om te voorkomen dat bijvoorbeeld watervogels er gebruik van maken om er te broeden.

Inspectie te vellen bomen
Wij adviseren eventueel te verwijderen bomen voorafgaand aan het verwijderen te laten controleren op de aanwezigheid van boomholten. Deze moeten, indien aanwezig, door een vleermuisdeskundige beoordeeld worden op de aanwezigheid van vleermuizen of gebruik door vleermuizen.

Nader onderzoek vleermuizen
Wij adviseren een vleermuisonderzoek uit te laten voeren voordat de definitieve planvorming wordt vormgegeven. De voorgenomen planvorming kan namelijk tot gevolg hebben dat bomen met verblijfplaatsen voor vleermuizen worden verwijderd en dat vliegroutes en foerageerlocaties worden verstoord of aangetast. Vleermuizen, hun verblijfplaatsen en alle elementen die samen een vliegroute en/of foerageergebied vormgeven zijn streng beschermd.

Protocol
Het nader onderzoek moet uitgevoerd worden conform het Vleermuisprotocol versie 2021. Dit protocol is goedgekeurd door het ministerie van LNV en beschrijft de wijze van zorgvuldig onderzoek als het gaat om vleermuizen. Wanneer u dat wenst, kunnen wij dit onderzoek voor u verzorgen.

Nader onderzoek beschermde zandwolfsmelk
Het is niet duidelijk waar zich de groeiplaats van de beschermde zandwolfsmelk bevindt. Vermoedelijk is dit in het spoortalud. Ook in het kruidenrijke grasland nabij de Tilburgweg zijn schrale zanderige delen waar deze soort zich thuis voelt. Wij adviseren daarom de groeiplaatsen tijdig in beeld te brengen, zodat hiermee met de planvorming rekening kan worden gehouden.

In kaart brengen konijnenholen
Wij adviseren het te bebouwen gedeelte van het projectgebied te controleren op de aanwezigheid van konijnenholen. Worden deze aangetroffen, dan moeten ze in kaart worden gebracht en gemarkeerd. Wij adviseren in het kader van zorgvuldig handelen geen kap- en grondwerkzaamheden uit te voeren nabij konijnenholen in de periode tussen 1 januari en 30 juni. In deze periode heeft het konijn jongen die niet in staat zijn te vluchten.

8.2 Meetlat biodiversiteit

8.2.1 Analyse

Op alle indicatoren scoort het zuidelijk deel hoger dan het noordelijk deel (zie ook tabel 2). Alleen op het onderdeel 'Gradiënten en watergebonden indicatoren' wordt een bijna gelijk aantal punten gescoord. Dat betekent ook dat er winst te behalen is op de indicatoren waarop laag is gescoord. In tabel 6 hebben wij per deelgebied met oranje de indicatoren aangeven waarop laag werd gescoord. Hieronder verstaan wij dat er minder dan de helft van het totaal aantal te behalen punten op dat onderdeel zijn behaald.

Tabel 6. Indicatoren met een lage score

Indicator	Zuidelijk deel	Noordelijk deel
Staan er dode/aangetaste bomen?		
Ligt er dood hout?		
Gelaagdheid: staan er bomen hoger dan 20 m?		
Gelaagdheid: staan er bomen/hoge struiken tussen de 5 en 10 m hoog?		
Gelaagdheid: staan er ruigtekruiden/struiken van 2 tot 5 m hoog?		
Gelaagdheid: staan er kruiden/struiken lager dan 2 m?		
Gelaagdheid: staan er verschillende mossoorten?		
Gelaagdheid: is er plaatselijk onbegroeid terrein?		
Zijn er gradiënten aanwezig?		
Staan er waterplanten in het open water?		
Zijn er moerasbegroeiingen die niet gemaaid worden?		
Zijn er oeverbegroeiingen die niet gemaaid worden?		
Groeien er voorjaarsbloeiers?		
Groeien er boomsoorten die een hoge soortrijkdom aan fauna hebben?		
Groeien er struiksoorten die een hoge soortrijkdom aan fauna hebben?		
Groeien er zomer-/nazomerbloeiers?		
Staat er hedera als late bloeier?		
Staan er soorten die meer dan drie maanden bloeien?		
Groeien er klimplanten?		
Liggen er takkenrillen/-hopen?		
Zijn er andere (boven niet genoemde) schuilplaatsen?		
Zijn er schuilplekken op open plaatsen?		

8.2.2 Verschillen in kansen voor biodiversiteit

Na het invullen van de Meetlat biodiversiteit is gebleken dat het zuidelijk deel van het projectgebied beduidend hoger scoort dan het noordelijk deel. Het grootste verschil zit hem met name in de aanwezigheid van soorten die bij de verwachte bosgemeenschap horen. Deze typische soorten komen in het zuidelijk deel veelvuldig voor, maar in het noordelijk deel nauwelijks. Daarmee hangt ook samen dat de meest natuurlijke vegetaties zich in het zuidelijk deel bevinden. Bovendien is in het zuidelijk deel de meeste structuurvariatie doordat er zowel hoge als lagere bomen, struiken, braamstruweel, ruigten en water met oevers voorkomen. De hoogste kansen voor biodiversiteit zijn daarmee te vinden in het zuidelijk deel. Toch scoort het noordelijk deel ook niet bijzonder laag. Er zijn de nodige gradiënten en er is kruidenrijk gras. Er staan ook bomen en er is water met oevers. Op de kaart in bijlage 10 staat in welke delen van het projectgebied de meeste indicatoren in samenhang voorkomen. Ofwel: welke gebiedsdelen het meest lijken bij te dragen aan de biodiversiteit.

8.2.3 Advies

Wij adviseren aan de hand van de uitkomsten in tabel 6 een advies op te laten stellen ter vergroting van de biodiversiteit in het gebied. Het advies moet worden opgesteld in samenwerking met een ecoloog en worden vormgegeven nadat keuzes zijn gemaakt in welk deel van het projectgebied de bouwopgave komt. Aan de hand van tabel 6 is goed te herleiden op welke onderdelen extra punten kunnen worden gescoord.

8.3 Meting biodiversiteit: e-Tree

8.3.1 Analyse

Uitkomsten e-Tree Ondergrond

De maximaal te behalen score voor e-Tree Ondergrond is voor dit projectgebied **41**. Het projectgebied scoort **17,45.** Het grootste aandeel in deze score vormt de aanwezigheid van kruidenrijk gras (begroeid terreindeel: groenvoorziening gras en kruidachtigen). Niet alleen biedt dit voor veel soorten groeigebied, schuilgelegenheid of jachtgebied, maar kruidenrijk gras komt qua oppervlakte veel voor in het projectgebied. Ook een groot aandeel vormt de aanwezigheid van loofbos (begroeid terreindeel: loofbos). Dit type scoort hoog op ecologische potentie. Maar omdat het aandeel kleiner is dan het aandeel kruidenrijk gras, is de score op dit onderdeel lager. Alle BGT-beheerelementen hebben wij samengevoegd wanneer deze gelijkwaardig scoren.

Uitkomsten e-Tree Bomen

De maximaal te behalen score voor e-Tree Bomen is **40**. De score per boom varieert tussen **9** en **22**. De hoogste score is behaald door enkele grote, afgestorven wilgen waarin zich potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen bevinden. Ze scoren hoog omdat het onder andere grote bomen betreft, ze zich in gevarieerd gebied bevinden nabij water, ze onderdeel uitmaken van een structuur en er veel dood hout aanwezig is. Ook de grote levende wilgen scoren om de meeste van bovenstaande redenen hoog. De veel kleinere knotwilgen scoren relatief het laagste.

Uitzonderingen

Een rij met meerstammige wilgenopslag evenwijdig aan het spoortalud is niet meegenomen in de berekening, omdat deze niet als ingemeten boom zijn aangeleverd. Ook het bosvak in de zuidelijke punt van het projectgebied is niet meegenomen in de berekening, om dezelfde reden. Wij verwachten dat de bomen in beide gebiedsdelen scoren tussen **16** en **19**.

8.3.2 Advies

De ecologische waarde van alle bomen in het projectgebied kan worden vergroot (de potentie voor biodiversiteit benut) door:

- het aanplanten van meer bomen zodat het percentage kroonbedekking in het gebied groeit. Dit wordt deels ook bereikt door het verder ontwikkelen van bomen die nog niet hun maximale kroonvolume hebben bereikt. Bijvoorbeeld de eiken langs de Metamorfosenallee en de populieren nabij de parkeerplaatsen aan de noord- en zuidzijde van de Metamorfosenallee.
- het aanplanten van andere soorten dan schietwilg (*Salix alba*). Bij voorkeur soorten die horen bij de bosgemeenschap 20, het Abelen-Iepenbos (43Aa1c);
- het aanplanten van meer boomsoorten die vruchten dragen (voedselbomen) en/of boomsoorten die nectar bieden voor insecten (drachtbomen).

8.4 Ecosysteemdiensten: i-Tree

8.4.1 Analyse

De baten van de bomen in de bosvakken zijn een stuk hoger dan die van de individuele bomen. Met name bij de CO_2-opslag scoren de bosvakken relatief hoog. Dit komt omdat veel bomen een aanzienlijke hoogte hebben bereikt. Dat uit zich ook in de jaarlijkse baten; grote bomen hebben immers een groter bladoppervlakte.

Op de kaart in bijlage 11 zijn de baten van individuele bomen verbeeld in gekleurde stippen. De kleine knotwilgen in het projectgebied leveren de minste baten op. De bomen zijn klein, en kennen vanwege hun knotbeheer ook geen toename in baten. De meest donkergroene stippen zijn grote wilgen en enkele populieren. Deze bomen hebben samen met de grote bomen in de bosvakken de grootste bijdrage aan baten van alle bomen in het projectgebied.

In de omgeving van de Metamorfosenallee staan diverse populieren en zomereiken. Aan de lichtgroene kleur valt af te leiden dat de baten van deze bomen nog gering zijn. Maar deze bomen hebben nog niet hun volwassen omvang bereikt. De baten bij deze bomen zullen daarom alleen maar toenemen, zolang de bomen de beschikking houden over een goede groeiplaats.

8.4.2 Advies

Om meer baten te bewerkstelligen, moet de kroonoppervlakte toenemen. Daarvoor zijn twee mogelijkheden:

Aanplant van meer bomen
Meer bomen geven in potentie meer kroonoppervlakte. Maar dit is alleen het geval als de bomen ook gezond zijn, blijven en groot kunnen worden. Ze hebben daarom goede groeiplaatsen nodig. Of en waar extra aanplant mogelijk is, moet nader worden bepaald.

Behoud van bomen
Huidige bomen gezond groter laten worden is effectiever voor de verhoging van de baten dan aanplant van nieuwe bomen. Ook hierbij is dan de voorwaarde dat de groeiplaats hiervoor geschikt is. In de meeste gevallen is dat nu het geval. De meeste bomen staan in ruime groeiplaatsen in open grond of gras. De baten zullen dan alleen maar toenemen. Misschien vanzelfsprekend, maar voorwaarde is dat deze ruime groeiplaatsen behouden blijven. Ontwikkelingen leiden nogal eens tot het beperken van de groeiplaatsen. Of tot kwaliteitsafname van de groeiplaatsen, bijvoorbeeld door verdichting of veranderingen in het grondwaterpeil. Daardoor behalen bomen hun uiteindelijke grootte niet, langzaam of neemt het kroonvolume zelfs af. Daarmee nemen ook de baten van de bomen af. Bovendien nemen zo ook de kosten voor beheer en vervangen toe.

8.5 Voorkeurlocatie nieuwbouw

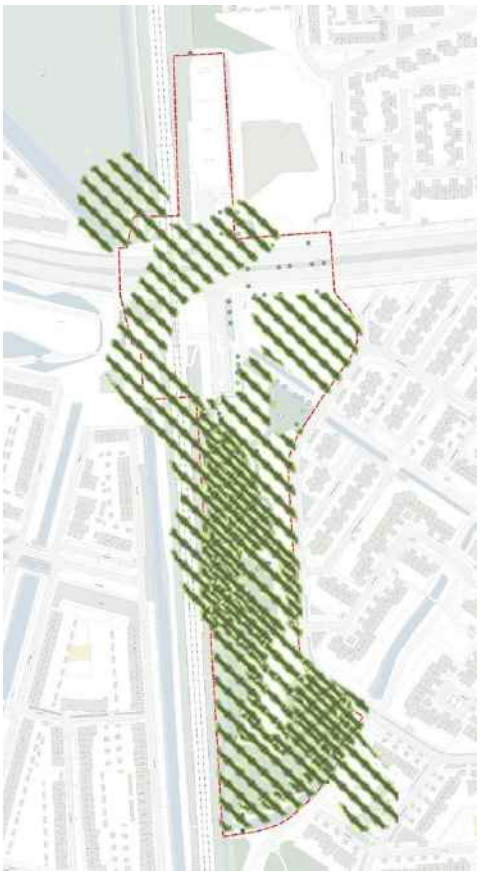
In de inleiding van dit rapport beschreven wij het doel van dit onderzoek:

'Het doel van ons onderzoek is om de ecologische kwaliteit van het parkgebied in kaart te brengen. Met de uitkomsten van deze kwaliteitsbeschrijving bepalen wij welke ecologische kwaliteiten in het park aanwezig zijn en welk deel, ter grootte van twee hectare, van het park daarvoor het meest waardevol is.'

Uitkomsten

In paragraaf 8.1 t/m 8.4 hebben wij de ecologische kwaliteiten van het projectgebied vanuit verschillende invalshoeken in beeld gebracht. Dit heeft geresulteerd in de thematische kaarten in bijlage 5, 7, 9, 10 en 11. Op elk van deze kaarten is te zien vanuit welke invalshoek zich waar in het projectgebied de meeste kwaliteiten en de hoogste bijdragen aan ecosysteemdiensten zijn te vinden. Wanneer we deze uitkomsten over elkaar leggen (zie afbeelding 8), ontstaat inzicht in waar in het projectgebied deze delen met de meeste kwaliteit elkaar overlappen. Op afbeelding 8 is aan de meest dichte arcering af te leiden dat het zuidelijk deel de meeste ecologische kwaliteiten herbergt.

Afbeelding 8. Zwaartepunt ecologische kwaliteit en ecosysteemdiensten

Advies

Wij adviseren het park ter grootte van minimaal twee hectare te realiseren waar de ecologische kwaliteit en de baten uit ecosysteemdiensten het hoogst zijn. En er in het ontwerp-proces voor te zorgen dat deze ecologische kwaliteit gehandhaafd blijft en door strategische aanpassingen verder wordt versterkt.

8.6 Kansen voor natuur en biodiversiteit

Niet alleen biedt het projectgebied in met name het zuidelijk deel al een aanzienlijke ecologische kwaliteit. Met onze analyses is inzichtelijk gemaakt met welke relatief eenvoudige stappen de ecologische kwaliteit en de biodiversiteit verder kunnen worden vergroot. Dat vergt nog wel het nodige ontwerpwerk. De ontwikkeling die voor dit gebied op het programma staat, vormt enerzijds een bedreiging voor deze ecologische kwaliteit. Maar anderzijds kan de ecologische kwaliteit in het te behouden deel wellicht zo worden vergroot, dat de ecologische kwaliteit per saldo behouden blijft of zelfs kan toenemen. Zowel de Meetlat biodiversiteit als de module e-Tree (Bomen en Ondergrond) kunnen gebruikt worden om deze ecologische kwaliteit te monitoren. Hieronder vatten wij puntsgewijs de kansen voor natuur en biodiversiteit, zoals deze in paragraaf 8.1 t/m 8.4 zijn opgesomd, nog even samen. De meeste van onderstaande adviezen zijn zowel tijdens als na het ontwikkelingsproces van toepassing.

Advies in het kader van de Wet natuurbescherming

- Sluit de planvorming kort met Provincie Gelderland en bepaal de te nemen vervolgstappen; een Aerius-berekening en mogelijke verdere toetsing om eventuele effecten op Natura 2000-gebieden te toetsen.
- Houd rekening met de regels uit de Wet natuurbescherming. Voer tijdig nader onderzoek uit naar diverse beschermde soorten als niet uitgesloten kan worden dat deze nadelig worden beïnvloed door de voorgenomen ontwikkeling.
- Laat een advies opstellen om aan de hand van de uitkomsten van zowel de Meetlat biodiversiteit, e-Tree Bomen en e-Tree Ondergrond de biodiversiteit in het projectgebied en daarbuiten te vergroten en/of te verstevigen. Schoon bijvoorbeeld de poel op zodat deze weer optimaal kan functioneren. Leg flauwere oevers aan en laat oeverplanten staan of maai deze gefaseerd. Zorg voor meer schuilplekken.
- Borg dat bestaande groeiplaatsen van bomen niet worden aangetast of verkleind. Borg dat de groeiplaatsen ruim genoeg zijn en blijven om bomen te laten ontwikkelen tot gezonde, volwassen bomen. Zorg voor nieuwe bomen met goede groeiplaatsen ter hoogte van de nieuwe ontwikkeling.
- Neem al in de planfase een reservering op voor het integreren van faunavoorzieningen in de nieuwbouw. Denk aan geïntegreerde vleermuiskasten, gierzwaluwkasten, groen dak, insectenhotels en dergelijke.

Bijlage 1

Juridisch kader Wet natuurbescherming

Met ingang van 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. De wet regelt soortenbescherming en gebiedsbescherming. Hieronder gaan wij daar verder op in. Ook is een toelichting gegeven op de planologische bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), ofwel de voormalige Ecologische Hoofdstructuur van Nederland, ook wel EHS genoemd. Hoewel de werking van de NNN niet is geregeld onder de Wnb, kunnen onderdelen van het NNN wel degelijk vallen onder de reikwijdte van de Wnb.

Soortenbescherming

De Wnb

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden en regelt naast gebiedsbescherming (daarover verderop meer) de soortenbescherming. Deze wet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in hun natuurlijk leefomgeving. Menselijk handelen mag geen nadelige invloed hebben op deze soorten. Volgens de Wnb is het daarom verboden beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, hun holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen aan te tasten of te verontrusten. Onderscheiden wordt tussen vogels, Europees beschermde planten- en diersoorten en Nationaal beschermde planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Wnb zijn als beschermde soort aangewezen:

- ruim 700 op Europees grondgebied voorkomende vogelsoorten opgenomen in de Vogelrichtlijn, beschreven in paragraaf 3.1 van de Wnb;
- 76 Europees beschermde planten- en diersoorten opgenomen in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bonn en het Verdrag van Bern, beschreven in paragraaf 3.2 van de Wnb (artikel 3.10 en 3.11);
- 157 nationale planten en diersoorten, beschreven in paragraaf 3.3 van de Wnb (artikel 3.5 en 3.8).
-

Vrijstelling en ontheffing

Voor elk van de drie beschermingsregimes gelden specifieke verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen mogen niet overtreden worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde 'nee, tenzij-principe'). Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling, moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, bijvoorbeeld volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode. Zo zijn er voor diverse nationaal beschermde soorten diverse vrijstellingen geregeld die echter per provincie kunnen verschillen.

Zorgplicht

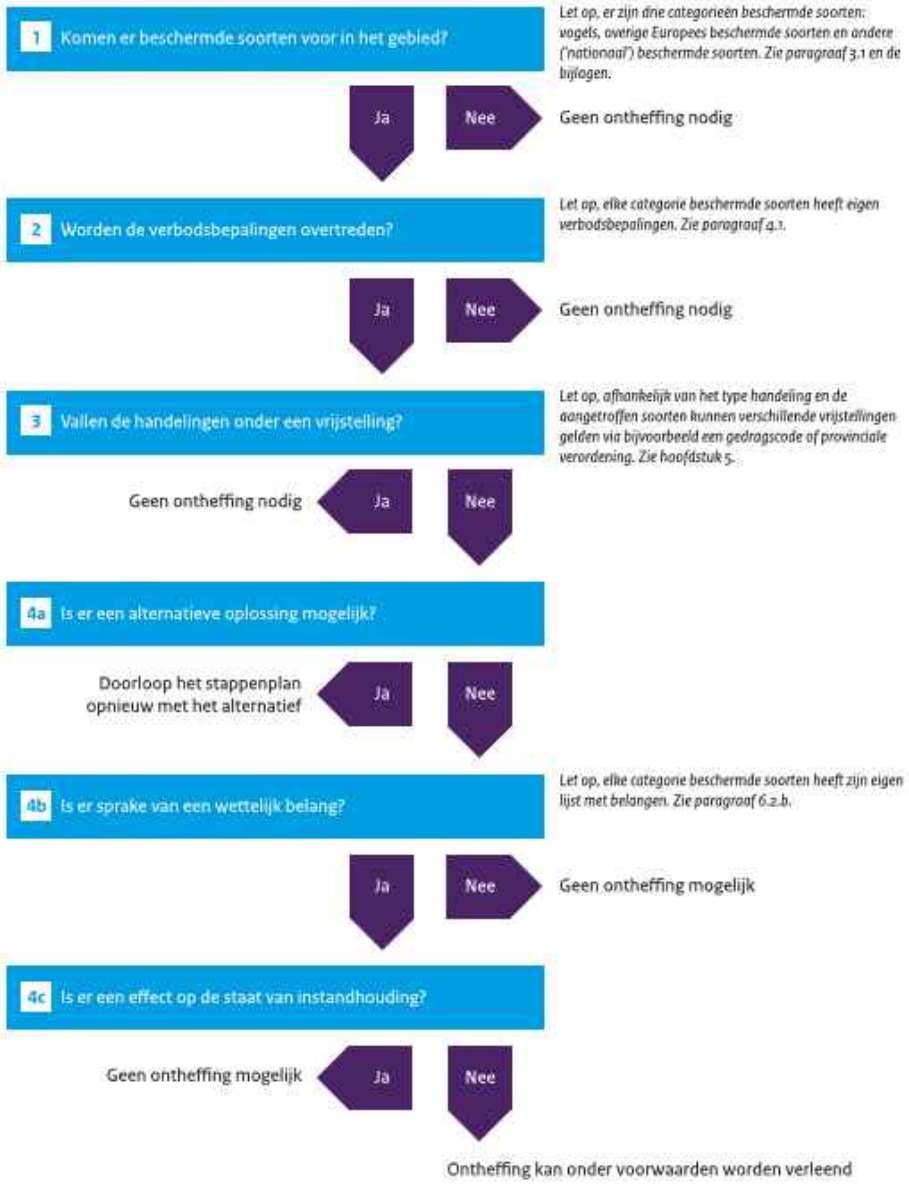
De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leef- omgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd.

Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer u een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, u zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van uw handelen. Zo nodig raadpleegt u een ecoloog. Bij de uitvoering van die handeling moet u negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen dan wel beperken of ongedaan maken.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Beschermingsregime Europese soorten § 3.2 Wnb	Beschermingsregime nationale soorten § 3.3 Wnb
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Stroomschema

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) hanteert een stappenplan om te bepalen of een ontheffing in het kader van soortenbescherming nodig is. Het stroomschema hebben wij hieronder opgenomen.

Gebiedsbescherming

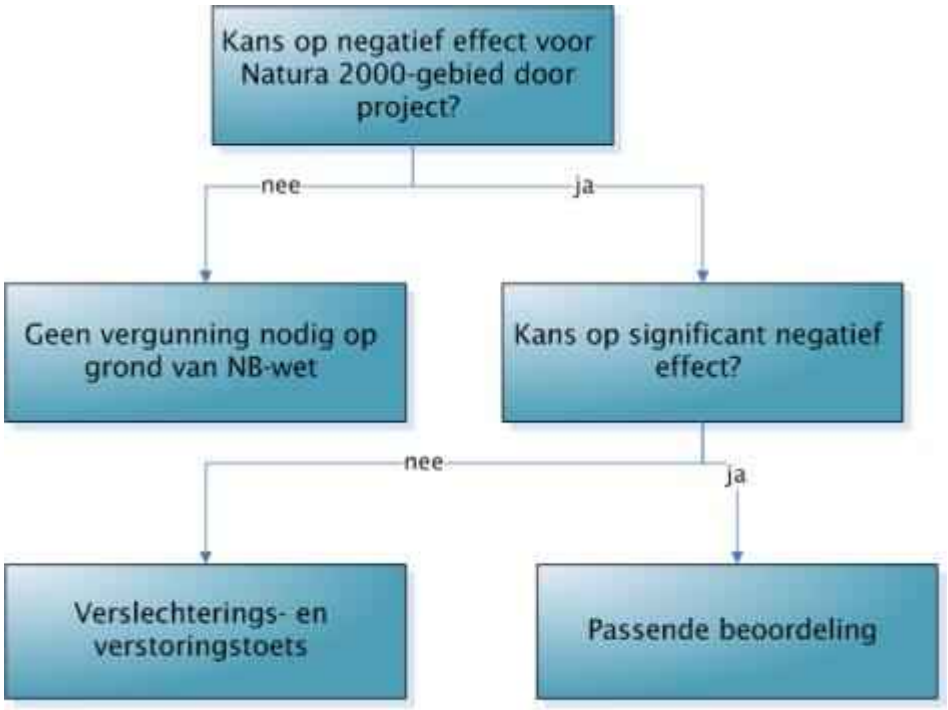
De voormalige Natuurbeschermingswet 1998 maakt sinds 1 januari 2017 onderdeel uit van de Wnb. In hoofdstuk 2 van de Wnb is nu dit onderdeel opgenomen. Maar de manier waarop getoetst wordt of een project invloed heeft op gebieden, is niet veranderd. Op grond van artikel 10a Op grond van artikel 10a heeft de toenmalige minister van EZ gebieden aangewezen waarin uitvoering wordt gegeven aan de 'Vogelrichtlijn' (EEG nr. 79/409) en de Habitatrichtlijn (EEG nr. 29/43).

Gebieden

Onder de Wnb zijn uitsluitend Natura 2000-gebieden beschermd. Beschermde natuurmonumenten zoals we deze voorheen kenden, zijn in de meeste gevallen opgenomen in Natura 2000-gebieden.

Vergunning

Als er geen sprake is van een negatief effect, is er geen vergunning nodig. Als er wel sprake is van een mogelijk negatief effect, is een vergunning noodzakelijk en dient de vergunningsprocedure te worden gestart en gaat de habitattoets verder. Als het om een mogelijk negatief effect gaat dat zeker niet significant is, dan moet er een verslechteringstoets worden uitgevoerd en komt u in de fase 'verslechteringstoets'. Gaat het om een mogelijk significant negatief effect dan is een passende beoordeling nodig en wordt verder gegaan met de fase 'passende beoordeling'. De passende beoordeling moet gebaseerd zijn op onderzoek en de best beschikbare wetenschappelijke gegevens. De mogelijke effecten van de te beoordelen activiteiten of plannen worden dan onderzocht. De procedure is in onderstaand schema toegelicht.

Houtopstanden

Voor houtopstanden buiten de bebouwde kom Boswet was voor inwerkingtreding van de Wnb de Boswet van toepassing. De regels zijn overgenomen in hoofdstuk 4 van de Wnb. Voor houtopstanden die staan buiten de bebouwde komgrens zoals vastgesteld op grond van artikel 4.1 onder a. Wnb, kan velling van de houtopstand verplichtingen in het kader van deze wet geven. Tot 2017 werd een dergelijke komgrens vastgesteld in het kader van de Boswet. De standplaats van houtopstand buiten deze kom houdt in dat op velling van deze houtopstand of onderdelen daarvan, de meld- en herplantplichten van artikel 4.2 Wnb en artikel 4.3 Wnb van toepassing kunnen zijn. Op deze plichten kunnen vrijstellingen van toepassing zijn. Provinciale verordeningen kunnen nadere regels bevatten omtrent deze plichten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het omvat de voormalige Ecologische Hoofdstructuur ofwel de EHS. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de twintig Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim zes miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Structuurschema Groene Ruimte

Van rijkswege is het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) opgesteld. Hierin staan afspraken over de natuur in landelijke gebieden. De nota is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurkenmerken en -waarden. Bepaald is dat het NNN moet worden beschermd en ontwikkeld door een combinatie van:

- planologische bescherming;
- aankoop van gronden;
- het afsluiten van beheerovereenkomsten met particuliere eigenaren;
- inspanningen voor een goede kwaliteit van milieu en water.

In het NNN worden planten en dieren in waardevolle natuurgebieden beschermd. In een bestemmingsplan wordt het natuurnetwerk concreet begrensd.

Ingrepen in de NNN

In de NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van een ingreep moeten worden gecompenseerd. In principe zijn ingrepen in of nabij de NNN die invloed hebben op natuurwaarden vergunningsplichtig. Welk spoor gevolgd moet worden en of er daadwerkelijk sprake is van een aantasting van natuurwaarden in de NNN is afhankelijk van de concrete planvorming.

Bijlage 2

Download uit de NDFF

NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA Uitvoerportaal

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

N

60 records

- Middelpunt < 1km²
- Middelpunt 1km² - 5km²
- Middelpunt > 5km²
- Vlak

0 200

schaal 1 : 5000

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

Zoekvraag

Soort	Soortgroep	Wet en Beleid	Periode	Bronhouder	Zoekgebied
Alle	Reptielen Amfibieën Libellen Weekdieren Vaatplanten Vleermuizen Wespen, bijen en mieren Schimmels Sprinkhanen en krekels Vogels Wieren Geleedpotigen excl. insecten Vissen Dagvlinders Korstmossen Alle insecten Mossen Overige zoogdieren Nachtvlinders Zeezoogdieren	Wnb - andere soorten Jaarrond beschermde nesten Wnb - Vogelrichtlijn Wnb - Habitatrichtlijn Rode lijst	2016 - 2021	Alle	Alles vollledig binnen zoekgebied

Samenvatting

(unieke soorten) / totaal aantal waarnemingen

Beleid	
Ffwet tabel 1	**(7) 16**
Bastaardkikker	1
Bruine kikker	4
Egel	2
Gewone pad	5
Kleine watersalamander	2
Konijn	1
Vos	1
Ffwet tabel 2	**(1) 1**
Rapunzelklokje	1

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

Beleid	
Ffwet tabel 3	**(17) 34**
Appelvink	1
Boomvalk	1
Buizerd	1
Graspieper	1
Groenling	1
Grote Gele Kwikstaart	4
Havik	1
Kleine Karekiet	1
Roek	5
Roodborsttapuit	1
Rugstreeppad	1
Sperwer	2
Tjiftjaf	8
Torenvalk	2
Winterkoning	1
Zanglijster	1
Zwartkop	2
Jaarrond beschermde nesten	**(6) 14**
Boomvalk	1
Buizerd	1
Grote Gele Kwikstaart	4
Havik	1
Roek	5
Sperwer	2
Jaarrond beschermde nesten (FL)	**(3) 11**
Grote Gele Kwikstaart	4
Roek	5
Torenvalk	2
Jaarrond beschermde nesten (LI)	**(7) 16**
Boomvalk	1
Buizerd	1
Grote Gele Kwikstaart	4
Havik	1
Roek	5
Sperwer	2
Torenvalk	2

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (OV)	**(7) 16**
Boomvalk	1
Buizerd	1
Grote Gele Kwikstaart	4
Havik	1
Roek	5
Sperwer	2
Torenvalk	2
RL: Ernstig Bedreigd	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
RL: Gevoelig	**(5) 8**
Graspieper	1
Konijn	1
Krabbenscheer	1
Rugstreeppad	1
bruin blauwtje	4
RL: Kwetsbaar	**(4) 6**
Boomvalk	1
Rapunzelklokje	1
Sikkelklaver	2
Torenvalk	2
Wnb - andere soorten	**(8) 18**
Bastaardkikker	1
Bruine kikker	4
Egel	2
Gewone pad	5
Kleine watersalamander	2
Konijn	1
Vos	1
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (DR)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (EZ)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (FL)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

Beleid	
Wnb - andere soorten (FR)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (GL)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (GR)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (LB)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (NB)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (NH)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (OV)	**(2) 4**
Egel	2
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (UT)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (ZH)	**(1) 2**
Zandwolfsmelk	2
Wnb - andere soorten (ZL)	**(2) 3**
Konijn	1
Zandwolfsmelk	2
Wnb - Habitatrichtlijn	**(1) 1**
Rugstreeppad	1
Wnb - Vogelrichtlijn	**(8) 16**
Appelvink	1
Groenling	1
Kleine Karekiet	1
Roodborsttapuit	1
Tjiftjaf	8
Winterkoning	1
Zanglijster	1
Zwartkop	2

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Arnhem Station Zuid

NDFF 2011-2021

Soortgroepen	
Overige zoogdieren	**(3) 4**
Egel	2
Konijn	1
Vos	1
Vogels	**(16) 33**
Appelvink	1
Boomvalk	1
Buizerd	1
Graspieper	1
Groenling	1
Grote Gele Kwikstaart	4
Havik	1
Kleine Karekiet	1
Roek	5
Roodborsttapuit	1
Sperwer	2
Tjiftjaf	8
Torenvalk	2
Winterkoning	1
Zanglijster	1
Zwartkop	2
Amfibieën	**(5) 13**
Bastaardkikker	1
Bruine kikker	4
Gewone pad	5
Kleine watersalamander	2
Rugstreeppad	1
Dagvlinders	**(1) 4**
bruin blauwtje	4
Vaatplanten	**(4) 6**
Krabbenscheer	1
Rapunzelklokje	1
Sikkelklaver	2
Zandwolfsmelk	2

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Bijlage 3

Meetlat biodiversiteit

MEETLAT BIODIVERSITEIT IN DE PRAKTIJK

AUTEURSRECHTEN

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van IPC Groene Ruimte BV worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zo nodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is of (iii) voor het overnemen in enig dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift (al of niet in digitale vorm of online) of in een RTV-uitzending.

BIODIVERSITEIT IN DE PRAKTIJK

MEETLAT "BIODIVERSITEIT IN DE PRAKTIJK"

Sinds het eerste biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro in 1992 (UN Convention on Biological Diversity) is het denken over natuurbeheer in brede kring veranderd. Met name omdat het jaar 2010 is uitgeroepen tot internationaal Jaar van de Biodiversiteit, valt er ook een duidelijk toenemende belangstelling voor biodiversiteit waar te nemen.

Deze toenemende belangstelling is cruciaal, want een gezonde natuur is belangrijk voor maatschappelijk welzijn en voor de economie. Helaas moeten we vaststellen dat wereldwijd de biodiversiteit verslechtert. Het aantal verschillende soorten dieren, planten en micro-organismen neemt af. De overheid wil daarom de biodiversiteit nationaal en internationaal behouden en duurzaam gebruiken. In 2020 moeten natuurlijke systemen bijdragen aan biodiversiteit, water- en voedselzekerheid, armoedebestrijding en welzijn. Dat vraagt dus op lokaal bestuurlijk niveau om beleid en resultaatgerichte plannen met concrete doelen en maatregelen voor behoud en ontwikkeling van biodiversiteit.

De grote vraag is nu: hoe maak je biodiversiteit inzichtelijk voor de ongeveer 40.000 soorten die in Nederland in stad, land en natuur voorkomen? Hierbij staan pragmatisch handelen en eenvoud aan de basis. Inzicht in natuurlijke processen en indicatoren kan uiteindelijk leiden tot biodiversiteit: niet de soorten, maar het scheppen van voorwaarden vormt de basis voor een hoge soortenrijkdom. En die voorwaarden zijn concreet en meetbaar.

BIODIVERSITEIT: HET IS ER OF HET IS ER NIET

IPC Groene Ruimte heeft een praktisch toepasbare methode ontwikkeld waarmee de voorwaarden voor biodiversiteit van een willekeurig object (variërend van park, woonwijk en stad tot agrarisch gebied, bos en natuurgebied) op een objectieve wijze gemeten kunnen worden: de **meetlat Biodiversiteit in de Praktijk®**. Met deze meetlat kunnen we op basis van objectieve gegevens rondom de soortenrijkdom de biodiversiteit in elk willekeurig gebied objectiveren. Aan de door ons geformuleerde specifieke biodiversiteitsindicatoren worden punten toegekend die bij elkaar opgeteld een objectief beeld geven van de voorwaarden die bijdragen aan een hoge soortenrijkdom.

Uitgangspunt van deze meetlat is niet de menselijke, maar de natuurlijke maat. De indicatoren hebben betrekking op processen die in de natuur plaatsvinden en geven geen beoordeling van 'goed' of 'fout'. De beoordeling is "het is er of het is er niet".

WAT KUNT U MET DEZE MEETLAT?

Gebruik van deze meetlat betekent dat u:

- objectieve gegevens kunt vergaren over de biodiversiteit in uw gebied;
- inzicht kunt verkrijgen in de invloed van het beheer en inrichting op de soortenrijkdom en zo nodig kunt bijsturen op het beheer en de inrichting ten gunste van de soortenrijkdom;
- objectieve en begrijpelijke informatie kunt geven aan de gebruiker (burger, bezoeker) en andere belanghebbenden van het gebied;
- concrete beleidsdoelen kunt formuleren die gericht zijn op behoud en ontwikkeling van biodiversiteit;
- de ontwikkeling van biodiversiteit in uw gebied kunt monitoren gedurende een langere periode.

WAT LEVERT BIODIVERSITEIT U OP?

Biodiversiteit is meer dan een abstract begrip of doelstelling, het is een manier waarop we de soortenrijkdom in stand kunnen houden en verrijken, zodat de ons omringende natuur weer in balans komt. Daarnaast vallen er nog andere opbrengsten te kwantificeren zoals:

- een gezondere en aantrekkelijkere leefomgeving;
- een stabieler klimaat dat de economie positief beïnvloedt;
- positieve invloed op de kosten van het onderhoud en beheer;
- positief effect op het welzijn.

Meer informatie over de meetlat "Biodiversiteit in de praktijk®" is te vinden op onze website www.ipcgroen.nl

TOELICHTING BIJ HET GEBRUIK VAN DE MEETLAT BIODIVERSITEIT IN DE PRAKTIJK

Voordat u gebruik gaat maken van de Meetlat Biodiversiteit is het belangrijk dat u zich realiseert dat de indicatoren op basis waarvan biodiversiteit meetbaar gemaakt kan worden, onderverdeeld zijn in vier groepen. Deze vier prestatie-indicatoren worden hieronder toegelicht.

1 INDICATOREN BOSGEMEENSCHAP EN STRUCTUURVARIATIE

Bosgemeenschap:

De indicatie is in deze meetlat niet of de complete bosgemeenschap er wel of niet staat (dit komt niet voor in Nederland!). Het geeft uitsluitsel over de geografische regio (rivierenland, heuvelland, hogere zandgronden, enz.) en geeft dus heldere informatie over de abiotiek en ook over de talloze planten- en diersoorten die hierbij horen.

Structuurvariatie:

Structuurvariatie (horizontaal en verticaal) heeft veel invloed op de soortenrijkdom. In een heterogene omgeving kunnen concurrerende soorten de hulpbronnen zodanig onderling verdelen, dat ze in hetzelfde gebied kunnen samenleven. Daarnaast zegt structuurvariatie veel over het al dan niet aanwezig zijn van schuilplaatsen.

2 GRADIËNTEN EN WATERGEBONDEN INDICATOREN

Het gaat hier om specifieke kenmerken en begroeiingen die van invloed zijn op de diversiteit. Belangrijk genoeg om deze er apart uit te lichten.

3 INDICATOREN PLANTEN (KRUIDEN, BOMEN, STRUIKEN)

Planten liggen aan de basis van de voedselketen. Daarna komen insecten en andere ongewervelden. Tijdens het groei- en bloeiseizoen moet er voldoende voedsel voor insecten zijn. Deze dienen weer als voedsel voor vleermuizen, amfibieën, vissen, vogels, enzovoort. Van de bessen en zaden van planten maken weer andere soorten gebruik.

4 INDICATOREN SCHUILPLEKKEN EN VERPLAATSINGSMOGELIJKHEDEN

Schuilplekken zijn van onderscheidend belang.

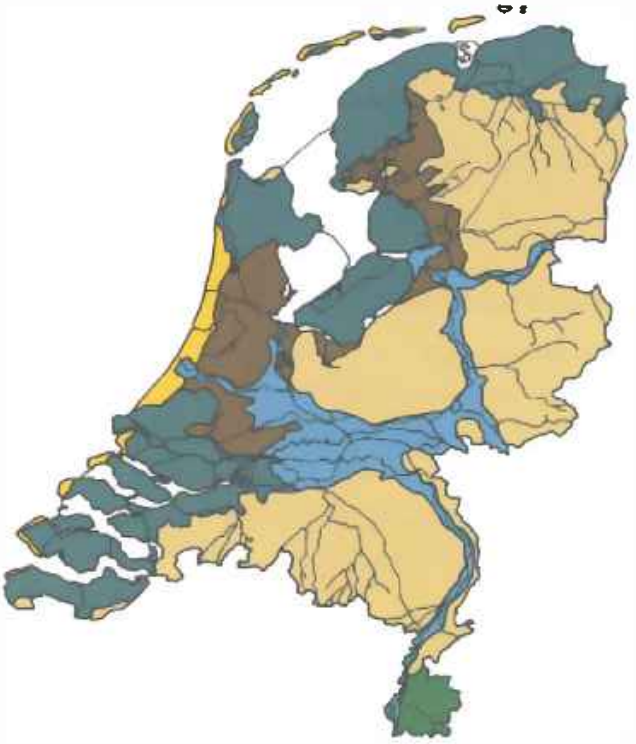
BEPALEN OBJECT

Een goed uitgevoerde en betekenisvolle meting is alleen mogelijk wanneer u het te onderzoeken object adequaat afbakent op basis van gebruik, beheer en inrichting van dat object of terrein. Zo is een bewoond gebied iets heel anders dan een park en heeft een nieuwbouwwijk andere kenmerken dan een oude wijk.

BEPALEN VAN DE REGIO

Raadpleeg de kaart voor het bepalen van de Fysisch Geografische Regio (F.G.R.) waarin de groeiplaats ligt. Binnen een F.G.R. hebben de bodem, het landschap en de onstaanswijze in grote lijnen dezelfde kenmerken.

- heuvelland
- hogere zandgronden
- rivierengebied
- laagveen met plassen en droogmakerijen
- zeekleigebied
- duinen

Uitgangspunt van de Meetlat Biodiversiteit in de Praktijk is de Fysisch Geografische Regio. Soorten zijn gebonden aan de abiotiek. Een rivierenlandschap heeft andere levensgemeenschappen dan bijvoorbeeld de regio met hogere zandgronden (o.a. de Veluwe). De duinen hebben weer andere levensgemeenschappen dan het heuvelland in Limburg.

Bij een bosgemeenschap gaat het om plaatsgebonden plantensoorten die van nature thuishoren op het object. Dit wordt ook wel de Potentieel Natuurlijke Vegetatie (PNV) genoemd. Bijvoorbeeld:

- rivierengebied: in kommen of uiterwaarden: onder meer diverse wilgensoorten, zwarte elzen, inlandse eik, gewone es;
- kalkrijke duinen: onder meer inlandse eik, lijsterbes, ruwe berk;
- zeeklei en laagveen: onder meer wilgensoorten, gewone es, zwarte els, meidoorn.

WERKWIJZE

Loop eerst door het object om een globale indruk te krijgen van het terrein en de structuurvariatie. Vul daarna de meetlat in. Tel geen indicatoren mee die buiten de grenzen van het object voorkomen. Uitzondering: als er op het object geen water aanwezig is, maar je kunt wel water zien (buiten het object), dan telt deze indicator wél mee in de meetlat!

De hoeveelheid punten (1 tot 16) heeft een directe relatie met het natuurlijke proces, of het gevoerde beheer en uitgevoerde maatregelen. Bij meerdere inventarisaties wordt een gemiddelde berekend.

INVENTARISATIE BIODIVERSITEIT

Object 1: _____ Datum: _____

Object 2: _____ Datum: _____

Object 3: _____ Datum: _____

Object 4: _____ Datum: _____

Object 5: _____ Datum: _____

MAXIMALE PUNTENVERDELING

Op deze manier staat bij elke vraag aangegeven wat het maximaal aantal te behalen punten is: 6

1	INDICATOREN BOSGEMEENSCHAP EN STRUCTUURVARIATIE	76 punten
2	GRADIËNTEN EN WATERGEBONDEN INDICATOREN	70 punten
3	INDICATOREN PLANTEN (KRUIDEN, BOMEN, STRUIKEN)	54 punten
4	INDICATOREN SCHUILPLEKKEN EN VERPLAATSINGSMOGELIJKHEDEN	80 punten

+

Maximaal te behalen punten per object of meetronde: **280** punten

Opmerkingen:

1 INDICATOREN BOSGEMEENSCHAP EN STRUCTUURVARIATIE

OBJECT OF MEETRONDE (1) (2) (3) (4) (5)

1a Welke bosgemeenschap staat hier en staan er boom/struiksoorten die in deze bosgemeenschap thuishoren?

De bosgemeenschap is een verzameling van bomen, struiken, kruiden, mossen, enz. die bij elkaar horen. Dieren zijn weer min of meer gebonden aan deze plantensoorten (het biotoop). De abiotiek is hierbij bepalend voor de soortensamenstelling. Zie de kaart op pagina 4, Fysisch geografische Regio, hoe u de bosgemeenschap kunt bepalen. Soorten moeten binnen een straal van 100 meter staan (op elke willekeurige plek binnen het meetvlak).

- *geen soort = 0 punten*
- *1 soort = 1 punt*
- *2 tot 3 soorten = 3 punten*
- *meer dan 3 soorten = 4 punten*

4 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1b Staan er kruiden (waaronder ook gras!) die in deze bosgemeenschap thuishoren?

Soorten moeten binnen een straal van 100 meter staan (op elke willekeurige plek binnen het meetvlak).

- *geen soort = 0 punten*
- *1 soort = 1 punt*
- *2 tot 4 soorten = 3 punten*
- *meer dan 4 soorten = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1c Staan er dode/aangetaste bomen?

Veel soorten (vogels, insecten, schimmels, enz.) hebben aangetast hout en dode bomen nodig. Er zijn insectensoorten waarvan de larven zich achter de schors voeden en soorten die soms meerdere jaren nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen in een dode stam. Bij deze vraag gaat het niet om een toevallige boom, maar om de vraag of hier structureel over wordt nagedacht en of dat ook duidelijk zichtbaar is.

- *nee = 0 punten*
- *diameter < 15 cm en 1 boom = 1 punt*
- *diameter > 15 cm en 2 - 4 bomen = 4 punten*
- *diameter > 15 cm meer dan 4 bomen = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1d Ligt er dood hout?

Zie ook vraag 1c. Ook hier: bij deze vraag gaat het niet om de aanwezigheid van een toevallige boom, maar om de vraag of er structureel over deze indicator wordt nagedacht en of dat ook duidelijk zichtbaar is.

- nee = 0 punten
- *diameter < 15 cm en 1 boom = 1 punt*
- *diameter > 15 cm en 2 - 4 bomen = 4 punt*
- *diameter > 15 cm meer = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

Voor de volgende vragen 1e t/m 1i: gelaagdheid in begroeiingen is belangrijk voor de soortenrijkdom. Om te voorkomen dat bijvoorbeeld een struik met verschillende hoogtes (randen - centrum) wordt meegenomen als gelaagdheid, is gekozen voor bepaalde hoogtes en oppervlakten die gekoppeld zijn aan individuele soorten of groepen.

1e Gelaagdheid: staan er bomen, hoger dan 20 meter?

Soorten moeten binnen een straal van 100 meter staan (op elke willekeurige plek binnen het meetvlak).

- *nee = 0 punten*
- *ja = 1 punt*

1 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1f Gelaagdheid: staan er bomen tussen 10 en 20 meter hoog?

Soorten moeten binnen een straal van 100 meter staan (op elke willekeurige plek binnen het meetvlak).

- *nee = 0 punten*
- *ja = 1 punt*

1 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1g Gelaagdheid: staan er bomen/hoge struiken tussen de 5 en 10 meter hoogte?

Soorten moeten binnen een straal van 100 meter staan (op elke willekeurige plek binnen het meetvlak).

- *nee = 0 punten*
- *1 - 3 stuks = 1 punt*
- *3 - 5 stuks = 2 punten*
- *5 - 10 stuks = 3 punten*
- *meer dan 10 stuks 4 punten*

4 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1h Gelaagdheid: staan er ruigtekruiden/struiken van 2 tot 5 meter hoog?

Het gaat hier om houtige en niet-houtige soorten. De punten zijn gericht op oppervlakten.

- *nee = 0 punten*
- *oppervlakte 5% of minder = 1 punt*
- *oppervlakte tussen de 5% - 10% = 3 punten*
- *oppervlakte meer dan 10% = 4 punten*

4 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

1i Gelaagdheid: staan er kruiden/struiken lager dan 2 meter, hoger dan ca. 0,80 cm?

Het gaat hier om houtige en niet-houtige soorten. De punten zijn gericht op oppervlakten.

- *nee = 0 punten*
- *oppervlakte 5% of minder = 1 punt*
- *oppervlakte tussen de 5% - 10% = 3 punten*
- *oppervlakte meer dan 10% = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

		OBJECT OF MEETRONDE				
		1	2	3	4	5
1j	**Gelaagdheid: staan er kruiden lager dan 0,50 m (geen gazon)?** Het gaat hier om kruiden. De punten zijn gericht op oppervlakten. ▪ *nee = 0 punten* ▪ *oppervlakte tussen de 5% - 10% = 3 punten* ▪ *oppervlakte 5% of minder = 1 punt* ▪ *oppervlakte meer dan 10% = 6 punten* 6	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
1k	**Gelaagdheid: staat er kort gras en hoeveel soorten staan hier (gras + kruiden)?** Het gaat hier onder andere om: · gras dat door een voedselarme bodem laag blijft; · gras dat regelmatig gemaaid wordt; · vraat aan planten. De punten zijn gericht op aantallen. ▪ *nee = 0 punten* ▪ *5 - 8 soorten = 4 punten* ▪ *2 soorten = 1 punt* ▪ *meer dan 8 soorten = 6 punten* ▪ *3 - 4 soorten = 2 punten* 6	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
1l	**Gelaagdheid: groeien er verschillende mossoorten?** Soorten hoeven niet op naam gebracht te worden. ▪ *nee = 0 punten* ▪ *2 soorten = 2 punten* ▪ *1 soort = 1 punt* ▪ *3 of meer soorten = 4 punten* 4	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
1m	**Gelaagdheid: groeien er verschillende korstmossen?** Soorten hoeven niet op naam gebracht te worden. ▪ *nee = 0 punten* ▪ *2 soorten = 2 punten* ▪ *1 soort = 1 punt* ▪ *3 of meer soorten = 4 punten* 4	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
1n	**Gelaagdheid: is er plaatselijk onbegroeid terrein?** Denk hierbij aan bijvoorbeeld plekken met zand, zandpaden, waar bijvoorbeeld graafbijen, graafwespen en zandloopkevers gebruik van maken. ▪ *nee = 0 punten* ▪ *ja = 2 punten* 2	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
1o	**Is het terrein eenvormig in plantensoorten?** Bestaat het object voor meer dan 50% uit niet meer dan 2 dominante soorten, die voor meer 80% aanwezig zijn? Voor sommige soorten kan eenvormigheid goed zijn. De totale soortenrijkdom zal in deze situatie echter lager zijn. Objectgrootte 100 ha. ▪ *eenvormigheid in soorten (dus 2 dominante soorten) = 0 punten* ▪ *geen eenvormigheid in soorten die voor 80% aanwezig zijn = 16 punten* 16	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)	punt(en)
	Maximaal te behalen: **76** punten	Uw totaal:				

2 GRADIËNTEN EN WATERGEBONDEN INDICATOREN

OBJECT OF MEETRONDE (1) (2) (3) (4) (5)

2a Zijn er gradiënten aanwezig?

Bij deze vraag gaat het over hellingen, taluds en andere hoogteverschillen in het terrein. Hierdoor ontstaan bijvoorbeeld noordhellingen, zuidhellingen en alle combinaties die mogelijk zijn. Elke plant en elk dier zoekt een plaats waar het zich het beste thuis voelt. Dit zijn plaatsen waar gewoonlijk een grote diversiteit aan planten en dieren aanwezig is. Ook overgangen van bijvoorbeeld bos, via bosrand naar een lage kruidenvegetatie zijn gradiënten. Deze gradiënten zijn uitgewerkt in voorgaande lijst "Indicatoren bosgemeenschap en structuurvariatie".

- *nee = 0 punten*
- *ja, en hoogteverschillen minimaal 0,50 meter = 2 punten*
- *ja, en hoogteverschillen minimaal 2 meter = 4 punten*
- *meer dan 2 objecten = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2b Is er oppervlaktewater (jaarrond) op het terrein?

Zichtbaar water buiten het meetobject mag worden meegenomen in deze vraag.

- *niet aanwezig = 0 punten*
- *oppervlaktewater aanwezig = 6 punten*

6

2c Is er een geleidelijk oplopende oever langs de waterrand?

Bij een geleidelijk oplopende oever vindt afwisseling in soorten op relatief korte afstand plaats. Hoe hoger de planten staan, hoe droger de bodem wordt. De breedte wordt beoordeeld over de oeverlengte en moet minimaal 50% van de totale oever beslaan.

- *geen geleidelijk oplopende oever = 0 punten*
- *geleidelijk oplopende oever smaller dan 1 m = 6 punten*
- *geleidelijk oplopende oever breder dan 1 m = 10 punten*

10 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2d Is het water helder?

Helder water maakt plantengroei onder water mogelijk.

- *zichtdiepte: minder dan 10 cm = 0 punten*
- *10 - 25 cm = 2 punten*
- *25 - 50 cm = 4 punten*
- *volledig helder (bij ondiep water) of > 50 cm zicht: 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2e Staan er waterplanten in het open water?

Door waterplanten ontstaan veel schuilplaatsen in het water voor onder andere watervlooien, een belangrijke voedselbron in de voedselketen.

- *geen waterplanten = 0 punten*
- *1 soort = 2 punten*
- *3 soorten = 4 punten*
- *2 soorten = 3 punten*
- *meer dan 3 soorten = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2f Zijn er moerasbegroeiingen (opgaande planten die in het water staan)?

Dit zijn opgaande planten die in het water (natte deel) groeien, waardoor langs de oevers, onder water veel schuilplekken beschikbaar zijn. Het gaat hier om de rand van de waterpartij. De breedte wordt beoordeeld over de lengte van het gedeelte dat in het water groeit en moet minimaal 40% van de totale waterlengte beslaan.

- *geen oeverbegroeiing = 0 punten*
- *0,50 - 1 meter = 6 punten*
- *smaller dan 0,50 meter = 4 punten*
- *meer dan 1 meter = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2g Zijn er moerasbegroeiingen die niet gemaaid worden?

Met deze vraag wordt niet maaien of maaien op de waterlijn (het deel dat onder water blijft staan) bedoeld. Moerasbegroeiingen geven veel schuilplaatsen voor dieren, niet alleen voor insecten, maar ook voor amfibieën en jonge snoek. Zie ook vraag 2f.

- *alles maaien = 0 punten*
- *20% - 40% niet maaien = 6 punten*
- *minder dan 5% niet maaien = 2 punten*
- *meer dan 40% niet maaien = 8 punten*
- *5 - 20% niet maaien = 4 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2h Zijn er oeverbegroeiingen (op het droge deel)?

Het gaat hier om de rand van de droge oever.

- *geen oeverbegroeiing = 0 punten*
- *0,50 - 1 meter = 6 punten*
- *smaller dan 0,50 meter = 4 punten*
- *meer dan 1 meter. 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

2i Zijn er oeverbegroeiingen die niet gemaaid worden?

Het gaat hier om de rand van de droge oever. Ook hier betekent niet maaien: schuil- en overwinteringsplekken voor dieren.

- *alles maaien = 0 punten*
- *20 - 40% niet maaien = 4 punten*
- *minder dan 5 % niet maaien = 1 punt*
- *Meer dan 40% niet maaien = 6 punten*
- *5 - 20% niet maaien = 3 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

Maximaal te behalen: 70 punten Uw totaal:

3 INDICATOREN PLANTEN (KRUIDEN, BOMEN, STRUIKEN)

OBJECT OF MEETRONDE 1 2 3 4 5

3a Groeien er voorjaarsbloeiers?

Geldt voor zowel inheemse als voor niet-inheemse planten.

- *geen = 0 punten*
- *minder dan 50 planten of minder dan 100 m² = 3 punten*
- *meer dan 50 planten of meer dan 100 m² = 6 punten*

6

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3b Groeien er pioniersbomen of struiken?

Genoemde soorten bloeien vroeg in het voorjaar. Door successie en het ontbreken van calamiteiten als bosbranden en overstromingen krijgen uiteindelijk overgangs- en climaxsoorten de overhand. Pionierssoorten zijn echter wel belangrijk voor de biodiversiteit. Niet alleen als soort, maar ook als waard-, nectar-, en drachtplant. Bij deze vraag gaat het om: wilgen, populieren, elzen, berken, grove den (de laatste alleen binnen de pnv). Bij deze vraag kunnen de soorten worden opgeteld als totaaltelling.

- *geen = 0 punten*
- *minder dan 2 exemplaren = 2 punten*
- *3 – 4 exemplaren = 4 punten*
- *5 – 8 exemplaren = 6 punten*
- *meer dan 8 exemplaren = 8 punten*

8

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3c Groeien er soorten die een hoge soortenrijkdom aan fauna hebben?

De hieronder genoemde soorten zijn soorten waaruit uit onderzoek is gebleken dat dit waardevolle waard-, dracht-, of nectarplanten zijn.

Boomsoorten:

wilgen, zomer-/wintereik, zachte/ruwe berk, zwarte els, grove den, (op arme zure bodem) :

- *geen soort aanwezig = 0 punten*
- *voor elke soort 1 punt (max. 5 punten)*

5

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

Struiksoorten:

meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn:

- *geen soort aanwezig = 0 punten*
- *voor elke soort 1 punt, vuilboom = 2 punten (max. 5 punten)*

5

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3d Groeien er zomer-/nazomerbloeiers?

Hierbij horen ook de niet-inheemse planten. Als nectar- en drachtplanten zijn deze soorten belangrijk.

- *minder dan 10 planten of minder dan 25 m² = 2 punten*
- *10 – 20 planten of 25 – 50 m² = 4 punten*
- *20 – 40 planten of 50 - 100 m² = 6 punten*
- *meer dan 40 planten of meer dan 100 m² = 8 punten*
- *meer dan 500 m² = 10 punten*

10

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3e Groeit er kruidengras?

Oppervlakte minimaal 100 m².

- *nee = 0 punten*
- *(incl. gras) minder dan 5 soorten = 2 punten*
- *5 - 10 soorten = 4 punten*
- *meer dan 10 soorten = 6 punten*

6

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3f Staat er hedera als late bloeier?

Hedera is een van de laatste bloeiers in het najaar.

- *geen = 0 punten*
- *100 m² of minimaal 10 meter hoog = 4 punten*
- *meer dan 100 m² of hoger dan 10 meter = 6 punten*

8

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

3g Groeien er soorten die meer dan 3 maanden bloeien?

Onder andere de vuilboom bloeit meer dan 3 maanden. Dit is een soort met weinig concurrentiekracht, waardoor je hem weinig in beplantingen ziet staan. Het is een belangrijke bijenplant en waardplant voor diverse vlindersoorten.

- *geen soorten = 0 punten*
- *1 of meer soorten = 8 punten*

8

punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

Maximaal te behalen: 54 punten Uw totaal:

4 INDICATOREN SCHUILPLEKKEN EN VERPLAATSINGSMOGELIJKHEDEN

OBJECT OF MEETRONDE ① ② ③ ④ ⑤

4a Staan er begroeiingen (b.v. hagen, dichte sierheesters, bramen, wilde rozen, sleedoorn, meidoorn) die als schuilplaats kunnen dienen?

Deze soorten zijn onder andere belangrijk als nestplaats voor vogels en als schuilplaatsen voor andere dieren.

- *nee = 0 punten*
- *minder dan 5% = 4 punten*
- *5% - 20% = 6 punten*
- *meer dan 20% = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4b Groeien er klimplanten?

- *nee = 0 punten*
- *1 begroeiing in een boom of op een muur (minimaal 5 meter hoog) = 2 punten*
- *begroeiing op meerdere plaatsen (minimaal 5 meter hoog) = 4p*
- *begroeiing op meerdere plaatsen en meer dan 10 meter hoog = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4c Ligt er blad op de grond?

Blad is belangrijk voor het bodemleven. Bovendien zoeken vogels onder het blad naar insecten en wormen die zich daar verschuilen (en eten).

- *nee = 0 punten*
- *ja = 4 punten*

4 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4d Staan er wintergroene soorten?

Dat zijn goede schuilplekken in de winter.

- *nee = 0 punten*
- *1 exemplaar of 100 m² = 2 punten*
- *2 - 4 exemplaren of 400 m² = 4 punten*
- *Meer = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4e Liggen er takkenrillen/hopen?

Vooral in de stedelijke omgeving zijn dit goede schuilplekken voor dieren die verstoord worden door bijvoorbeeld honden en katten.

- *nee = 0 punten*
- *minder dan 10 m² = 3 punten*
- *10 m² - 20 m² = 6 punten*
- *meer dan 20 m² of op meerdere plaatsen = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4f Staat er ruigte/kruiden?

- nee = 0 punten
- *minder dan 100 m² = 2 punten*
- *100 m² - 200 m² = 4 punten*
- *200 m² - 400m² = 6 punten*
- *meer dan 400 m² = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4g Staat er ruigte/kruiden die 's winters niet wordt gemaaid?

Overwinterings- (schuil)plekken zijn belangrijk voor dieren. In holle rietstengels overwinteren bijvoorbeeld larven van insecten.

- *alles wordt gemaaid = 0 punten*
- *minder dan 10% niet maaien = 2 punten*
- *10% - 20% niet maaien = 4 punten*
- *20% - 40% niet maaien = 6 punten*
- *meer dan 40% niet maaien = 8 punten*

8 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4h Zijn er andere (boven niet genoemde) schuilplaatsen?

Denk aan schanskorven, nestkasten, spouwmuren, daken, kademuren, enz.

- *nee = 0 punten*
- *ja = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4i Zijn er schuilplekken op open plaatsen?

Dit kan bijvoorbeeld wortelopslag rond de stamvoet van een linde zijn. Het kan ook een struik zijn, midden op een gazon.

- *nee = 0 punten*
- *ja = 6 punten*

6 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4j Zijn barrières overbrugbaar?

Het kan hier gaan om betonnen keerwanden, kademuren, kanalen, wegen enz.. Als er bijvoorbeeld uittreedplaatsen zijn, is de barrière wel overbrugbaar. Is migratie (b.v. paddentrek) onbeperkt mogelijk ondanks infrastructurele barrières (wegen)?

- *Indien overbrugbaar of niet van toepassing: 10 punten*

10 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

4k Kunnen dieren zich vrij bewegen tussen het meetobject en de omgeving?

Het kan hier gaan om bijvoorbeeld hekwerken waarbij dieren niet naar buiten of naar binnen kunnen.

- *Indien passeerbaar of niet begrensd: 10 punten*

10 punt(en) punt(en) punt(en) punt(en) punt(en)

Maximaal te behalen: **80** punten Uw totaal:

BEREKEN UW EINDSCORE

U kunt maximaal 280 punten per object of meetronde scoren.

Tel per object of meetronde de puntentotalen van de vier verschillende onderwerpen bij elkaar op om te zien hoe het met de biodiversiteit in uw onderzochte gebied gesteld is.

	OBJECT OF MEETRONDE				
	1	2	3	4	5
Uw score bij onderwerp 1:					
Uw score bij onderwerp 2:					
Uw score bij onderwerp 3:					
Uw score bij onderwerp 4:					
	+	+	+	+	
UW EINDSCORE:					

GEGEVENS OVER BOSGEMEENSCHAPPEN ZIJN TE VINDEN IN:
Bosgemeenschappen, S. van de Werf, 1991
Ideeënboek beplantingen, W.R.M. van Heusden, 1994

DE OVERZICHTEN UIT HET IDEEËNBOEK BEPLANTINGEN ZIJN OOK TE VINDEN IN:
Bosplantsoen, IPC Groene Ruimte 2010
Basisboek Groenontwerp- en beheer, IPC Groene Ruimte 2014

AANSPRAKELIJKHEID

IPC Groene Ruimte heeft een zo groot mogelijke zorgvuldigheid betracht bij het samenstellen van deze uitgave. Nochtans kan niet worden uitgesloten dat er toch fouten en onvolledigheden in deze uitgave voorkomen. Ieder gebruik van deze uitgave, indicatoren en gegevens daaruit is geheel voor eigen risico van de gebruiker. IPC Groene Ruimte sluit iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van deze uitgave en de daarin opgenomen indicatoren en gegevens.

Koningsweg 35, 6816 TG Arnhem
Postbus 393, 6800 AJ Arnhem

T +31 26 35 50 100
E info@ipcgroen.nl

WWW.IPCGROEN.NL

Bijlage 4

Resultaten Meetlat biodiversiteit

Indicatoren bosgemeenschap en structuurvariatie				
		Max score	Zuid	Noord
Welke bosgemeenschap staat hier en staan er boom en struiksoorten die in deze gemeenschap thuishoren?	1a	4	4	2
Staan er kruiden (waaronder ook gras) die in deze gemeenschap thuishoren?	1b	6	6	3
Staan er dode/aangetaste bomen?	1c	6	6	0
Ligt er dood hout?	1d	6	6	0
Gelaagdheid: staan er bomen hoger dan 20 m?	1e	1	1	0
Gelaagdheid: staan er bomen tussen 10 en 20 m hoog?	1f	1	1	1
Gelaagdheid: staan er bomen/hoge struiken tussen de 5 en 10 m hoog?	1g	4	1	1
Gelaagdheid: staan er ruigtekruiden/struiken van 2 tot 5 m hoog?	1h	4	1	0
Gelaagdheid: staan er kruiden/struiken lager dan 2 m?	1i	6	6	1
Gelaagdheid: staan er kruiden lager dan 0,5 m (geen gazon)?	1j	6	6	6
Gelaagdheid: staat er kort gras en hoeveel soorten staan hier (gras + kruiden)?	1k	6	6	6
Gelaagdheid: staan er verschillende mossoorten?	1l	4	1	1
Gelaagdheid: groeien er verschillende korstmossen?	1m	4	4	2
Gelaagdheid: is er plaatselijk onbegroeid terrein?	1n	2	2	0
Is het terrein eenvormig in plantensoorten?	1o	16	16	16
		76	67	39
Gradienten en watergebonden indicatoren				
Zijn er gradienten aanwezig?	2a	8	8	2
Is er oppervlaktewater (jaarrond) op het terrein?	2b	6	6	6
is er een geleidelijk oplopende oever langs de waterrand?	2c	10	10	10
Is het water helder?	2d	8	4	4
Staan er waterplanten in het open water?	2e	8	0	3
Zijn er moerasbegroeiingen (opgaande planten die in het water staan)?	2f	8	4	4
Zijn er moerasbegroeiingen die niet gemaaid worden?	2g	8	0	0
Zijn er oeverbegroeiingen (op het droge deel)?	2h	8	6	6
Zijn er oeverbegroeiingen die niet gemaaid worden?	2i	6	0	0
		70	38	35

Indicatoren planten (kruiden, bomen, struiken)				
Groeien er voorjaarsbloeiers?	3a	6	3	0
Groeien er pioniersbomen en struiken?	3b	8	8	4
Groeien er soorten die een hoge soortrijkdom aan fauna hebben? Boomsoorten	3c	5	2	1
Groeien er soorten die een hoge soortrijkdom aan fauna hebben? Struiksooren	3d	5	2	0
Groeien er zomer-/nazomerbloeiers?	3e	10	2	2
Groeit er kruidengras?	3f	6	6	6
Staat er hedera als late bloeier?	3g	6	6	0
Staan er soorten die meer dan 3 maanden bloeien?	3h	8	0	0
		54	29	13
Indicatoren schuilplekken en verplaatsingsmogelijkheden?				
Staan er begroeiingen (b.v. hagen, dichte sierheesters, bramen, wilde rozen, sleedoorn, meidoorn) die als schuilplaats kunnen dienen?	4a	8	8	6
Groeien er klimplanten?	4b	6	6	0
Ligt er blad op de grond?	4c	4	4	4
Staan er wintergroene soorten?	4d	6	4	4
Liggen er takkenrillen/-hopen?	4e	8	8	0
Staat er ruigte/kruiden?	4f	8	8	6
Staat er ruigte/kruiden die 's winters niet worden gemaaid?	4g	8	8	6
Zijn er andere (boven niet genoemde) schuilplaatsen?	4h	6	0	0
Zijn er schuilplekken op open plaatsen?	4i	6	6	0
Zijn barrieres overbrugbaar?	4j	10	10	10
Kunnen dieren zich vrij bewegen tussen het meetobject en de omgeving?	4k	10	10	10
		80	72	46
			206	133

Bijlage 5

Themakaart e-Tree Ondergrond

Legenda

Werkgrens

Score e-Tree ondergrond

Zeer laag

Laag

Gemiddeld

Hoog

Achtergrondkaart – BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

Themakaart
Score e-Tree ondergrond

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:1.750
Formaat: A3

cobra GROENINZICHT

Bijlage 6

Inventarisatielijst

Inventarisatielijst

Projectnummer: 303273

Locatie: Gebiedsvisie park Stationsgebied Arnhem-Zuid

Datum: 25-2-2021

Berekening baten van bomen i-Tree ECO NL

Nr.	UID	Boomsoort wetenschappelijk	Boomsoort Nederlands	Y	X	Standplaats	Stamdiameter	Hoogte (in klassen)	Hoogte (in m)	VRVP's	Toelichting VRVP's	Groeiplaatsen planten in samenhang boom	Conditie	Bijzonderheden	Toekomst-verwachting	Score e-Tree	Kroon-oppervlak (m²)	Blad-oppervlak (m²)	Zuurstof-productie (kg/jaar)	Koolstoff CO2 totaal opgeslagen CO² (kg)	(€)	Jaarlijkse koolstof/CO2 va (kg/jaar)	(€/jaar)	Jaarlijkse wateraf vang (m³/jaar)	(€/jaar)	Jaarlijkse afvang luchtverontreiniging totaal (g/jaar)	(€/jaar)	Afgevangen luchtverontreiniging per stof (g/jaar) O₃	NO₂	SO₂	PM2.5	Afgevangen luchtverontreiniging per stof (€/jaar) O₃	NO₂	SO₂	PM2.5	Jaarlijkse baten totaal (€)
06.22.B.6308	1	Salix alba	schietwilg	440637,325	187011,749	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1407	3	Salix alba	schietwilg	440601,584	187009,029	Bosplantsoen	40 – 50 cm	18 tot 24 m	21				Voldoende		> 15 jaar	17	50,3	593,9	23,2	1491	€ 528	32	€ 11	1,3	€ 1,88	484,1	€ 11,93	323	133	13	15	€ 0,77	€ 5,18	€ 0,37	€ 5,61	€ 25,12
06.22.B.0985	4	Salix alba	schietwilg	440533,273	186994,532	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.6299	5	Salix alba	schietwilg	440641,12	187012,825	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6292	6	Salix alba	schietwilg	440681,237	186992,263	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	12	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.21.B.0095	7	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440854,342	186999,757	Gras	10 – 20 cm	6 tot 12 m	14				Voldoende		> 15 jaar	16	12,6	97,7	15,8	349	€ 124	22	€ 8	0,2	€ 0,29	79,6	€ 1,97	53	22	2	3	€ 0,13	€ 0,85	€ 0,06	€ 0,94	€ 9,93
06.22.B.0988	10	Salix alba	schietwilg	440580,818	186992,276	Bosplantsoen	80 – 90 cm	> 24 m	25				Voldoende		> 15 jaar	19	380,1	1465,1	17,5	7235	€ 2.561	24	€ 9	3,1	€ 4,49	1194,3	€ 29,42	797	329	32	37	€ 1,90	€ 12,78	€ 0,91	€ 13,84	€ 42,49
06.22.B.6314	11	Salix alba	schietwilg	440708,243	187047,813	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	10	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6289	14	Salix alba	schietwilg	440526,627	187042,414	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	10	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1413	15	Salix alba	schietwilg	440558,694	187010,49	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.21.B.4006	16	Quercus robur	zomereik	440837,816	187058,415	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	10				Voldoende		> 15 jaar	14	28,3	100,1	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	81,6	€ 2,00	54	22	2	3	€ 0,13	€ 0,87	€ 0,06	€ 0,94	€ 15,67
06.22.B.6492	17	Salix alba	schietwilg	440534,248	187034,106	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6494	18	Salix alba	schietwilg	440531,597	187036,288	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0991	19	Salix alba	schietwilg	440550,735	186992,487	Bosplantsoen	40 – 50 cm	18 tot 24 m	24	Losse schors	Schuilplekken voor vleermuizen		Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	22	12,6	3,6	0,3	1491	€ 528	51	€ 0	0	€ 0,00	3	€ 0,08	2	1	0	0	€ 0,00	€ 0,03	€ 0,00	€ 0,04	€ 0,21
06.21.B.0135	20	Quercus robur	zomereik	440819,872	187061,405	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	8				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	73,4	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	59,9	€ 1,49	40	17	2	2	€ 0,09	€ 0,64	€ 0,05	€ 0,71	€ 15,16
06.22.B.6283	21	Salix alba	schietwilg	440643,541	187015,409	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	12	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1427	22	Salix alba	schietwilg	440524,061	187018,116	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1222,8	0,6	799	€ 283	1	€ 0	2,6	€ 3,77	996,8	€ 24,53	665	274	27	31	€ 1,58	€ 10,67	€ 0,76	€ 11,52	€ 28,56
06.22.B.0979	23	Salix alba	schietwilg	440523,97	186993,3	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.0993	24	Salix alba	schietwilg	440541,444	186993,545	Bosplantsoen	40 – 50 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1104,8	10,9	1491	€ 528	15	€ 5	2,4	€ 3,48	900,6	€ 22,19	601	248	24	28	€ 1,43	€ 9,64	€ 0,69	€ 10,44	€ 30,99
06.22.B.1415	27	Salix alba	schietwilg	440555,828	187005,254	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.21.B.4005	29	Quercus robur	zomereik	440835,804	187028,306	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	8				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	73,4	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	59,9	€ 1,49	40	17	2	2	€ 0,09	€ 0,64	€ 0,05	€ 0,71	€ 15,16
06.21.B.0094	31	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440845,413	187000,439	Gras	10 – 20 cm	6 tot 12 m	15	Nest(en)	Eksternest bewoond		Voldoende		> 15 jaar	14	12,6	119,4	12,6	349	€ 124	17	€ 6	0,3	€ 0,44	97,4	€ 2,39	65	27	3	3	€ 0,15	€ 1,04	€ 0,07	€ 1,12	€ 8,93
06.22.B.6288	32	Salix alba	schietwilg	440687,631	186994,385	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	12	3,1	0,1	0,2	98	€ 35	0	€ 0	0	€ 0,00	0,1	€ 0,00	0	0	0	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,13
06.22.B.0980	33	Salix alba	schietwilg	440518,41	186993,97	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.6281	34	Salix alba	schietwilg	440620,687	187021,724	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6491	35	Salix alba	schietwilg	440523,408	187044,298	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	10	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.21.B.4007	37	Quercus robur	zomereik	440801,173	187008,485	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	8				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	73,4	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	59,9	€ 1,49	40	17	2	2	€ 0,09	€ 0,64	€ 0,05	€ 0,71	€ 15,16
06.22.B.0126	38	Quercus robur	zomereik	440793,535	187021,908	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	7				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	62,9	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,1	€ 0,15	51,3	€ 1,27	34	14	1	2	€ 0,08	€ 0,55	€ 0,04	€ 0,60	€ 14,79
06.22.B.0194	39	Salix alba	schietwilg	440418,066	186998,312	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	21				Voldoende		> 15 jaar	19	28,3	27,5	9,8	346	€ 123	14	€ 5	0,6	€ 0,87	221,3	€ 5,43	148	61	6	7	€ 0,35	€ 2,37	€ 0,17	€ 2,54	€ 11,11
06.22.B.6298	40	Salix alba	schietwilg	440633,616	187011,427	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0983	41	Salix alba	schietwilg	440508,51	186994,91	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.0116	42	Populus nigra 'Italica'	zwarte populier	440788,022	186992,123	Gazon	10 – 20 cm	6 tot 12 m	11				Voldoende		> 15 jaar	15	12,6	53,4	21,5	349	€ 124	30	€ 11	0,1	€ 0,15	43,5	€ 1,06	29	12	1	1	€ 0,07	€ 0,47	€ 0,03	€ 0,49	€ 11,72
06.21.B.0139	43	Quercus robur	zomereik	440815,864	187008,03	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	9				Voldoende		> 15 jaar	14	28,3	85,7	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	69,9	€ 1,73	47	19	2	2	€ 0,11	€ 0,75	€ 0,05	€ 0,82	€ 15,41
06.22.B.0996	44	Salix alba	schietwilg	440503,681	186998,162	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	21				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	816,7	16	799	€ 283	22	€ 8	1,7	€ 2,47	665,8	€ 16,39	444	183	18	21	€ 1,06	€ 7,12	€ 0,51	€ 7,70	€ 26,65
06.22.B.6490	45	Salix alba	schietwilg	440514,889	187041,685	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	10	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0989	46	Salix alba	schietwilg	440568,14	186992,985	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	21				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	816,7	16	799	€ 283	22	€ 8	1,7	€ 2,47	665,8	€ 16,39	444	183	18	21	€ 1,06	€ 7,12	€ 0,51	€ 7,70	€ 26,65
06.22.B.6291	47	Salix alba	schietwilg	440518,837	187020,096	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	21				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1222,8	0,6	799	€ 283	1	€ 0	2,6	€ 3,77	996,8	€ 24,53	665	274	27	31	€ 1,58	€ 10,67	€ 0,76	€ 11,52	€ 28,56
06.22.B.6290	49	Salix alba	schietwilg	440500,596	187038,062	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0119	51	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440727,891	186999,061	Gras	10 – 20 cm	6 tot 12 m	11				Voldoende		> 15 jaar	15	12,6	53,4	21,5	349	€ 124	30	€ 11	0,1	€ 0,15	43,5	€ 1,06	29	12	1	1	€ 0,07	€ 0,47	€ 0,03	€ 0,49	€ 11,72
06.22.B.0977	52	Salix alba	schietwilg	440504,68	186993,68	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.0990	53	Salix alba	schietwilg	440552,687	186993,555	Bosplantsoen	40 – 50 cm	18 tot 24 m	24	Losse schors	Schuilplekken voor vleermuizen		Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	22	113,1	26,9	0,3	1491	€ 528	0	€ 0	0,1	€ 0,15	22	€ 0,55	15	6	1	1	€ 0,03	€ 0,23	€ 0,02	€ 0,26	€ 0,82
06.22.B.6312	54	Salix alba	schietwilg	440668,592	186999,525	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	12	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1403	55	Salix alba	schietwilg	440691,367	187035,634	Bosplantsoen	60 – 70 cm	6 tot 12 m	15	Losse schors	Schuilplekken voor vleermuizen		Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	18	28,3	7,9	1,6	3714	€ 1.315	2	€ 1	0	€ 0,00	6,5	€ 0,16	4	2	0	0	€ 0,01	€ 0,07	€ 0,01	€ 0,07	€ 0,94
06.22.B.6311	56	Salix alba	schietwilg	440607,017	187028,321	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6284	59	Salix alba	schietwilg	440677,345	186994,173	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	12	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6141	60	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440741,47	186999,66	Gras	10 – 20 cm	6 tot 12 m	11				Voldoende		> 15 jaar	15	12,6	53,4	21,5	349	€ 124	30	€ 11	0,1	€ 0,15	43,5	€ 1,06	29	12	1	1	€ 0,07	€ 0,47	€ 0,03	€ 0,49	€ 11,72
06.22.B.5885	62	Salix alba	schietwilg	440706,283	187053,033	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.21.B.0138	63	Quercus robur	zomereik	440817,366	187033,752	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	8				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	73,4	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,2	€ 0,29	59,9	€ 1,49	40	17	2	2	€ 0,09	€ 0,64	€ 0,05	€ 0,71	€ 15,16
06.22.B.1412	64	Salix alba	schietwilg	440561,365	187016,103	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	26				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1121,5	1,9	799	€ 283	3	€ 1	2,4	€ 3,48	914,2	€ 22,52	610	252	25	28	€ 1,45	€ 9,78	€ 0,70	€ 10,58	€ 26,91
06.22.B.6489	65	Salix alba	schietwilg	440692,894	186984,206	Gras	40 – 50 cm	12 tot 18 m	14				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	245,2	39,5	1491	€ 528	54	€ 19	0,5	€ 0,73	199,8	€ 4,93	133	55	5	6	€ 0,32	€ 2,14	€ 0,15	€ 2,32	€ 24,88
06.22.B.6285	66	Salix alba	schietwilg	440702,379	186984,019	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.24.B.2733	67	Gleditsia triacanthos f. inermis	doornloze valse Christusdoorn	440718,197	186930,161	Gazon	10 – 20 cm	6 tot 12 m	6				Voldoende		> 15 jaar	14	3,1	6,5	11,1	193	€ 68	15	€ 5	0	€ 0,00	5,3	€ 0,14	4	2	0	0	€ 0,01	€ 0,06	€ 0,00	€ 0,07	€ 5,47
06.22.B.0125	68	Quercus robur	zomereik	440793,018	187014,236	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	7				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	62,9	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,1	€ 0,15	51,3	€ 1,27	34	14	1	2	€ 0,08	€ 0,55	€ 0,04	€ 0,60	€ 14,79
06.22.B.5883	69	Salix alba	schietwilg	440720,703	187032,439	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.21.B.0137	70	Quercus robur	zomereik	440818,086	187042,748	Gras	20 – 30 cm	6 tot 12 m	6				Voldoende		> 15 jaar	13	28,3	53,9	27,4	720	€ 255	38	€ 13	0,1	€ 0,15	43,9	€ 1,10	29	12	1	1	€ 0,07	€ 0,47	€ 0,03	€ 0,52	€ 14,62
06.22.B.7031	71	Salix alba	schietwilg	440592,635	187021,208	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	11	3,1	0,1	0,2	98	€ 35	0	€ 0	0	€ 0,00	0,1	€ 0,00	0	0	0	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,13
06.22.B.0982	72	Salix alba	schietwilg	440515,78	186994,56	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	24				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1011	7,5	799	€ 283	10	€ 4	2,2	€ 3,19	824,1	€ 20,29	550	227	22	26	€ 1,31	€ 8,82	€ 0,63	€ 9,54	€ 27,12
06.22.B.0121	73	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440710,77	186999,857	Gras	10 – 20 cm	6 tot 12 m	14				Voldoende		> 15 jaar	15	12,6	97,7	15,8	349	€ 124	22	€ 8	0,2	€ 0,29	79,6	€ 1,97	53	22	2	3	€ 0,13	€ 0,85	€ 0,06	€ 0,94	€ 9,93
06.22.B.6302	74	Salix alba	schietwilg	440504,814	187037,493	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0998	75	Salix alba	schietwilg	440495,162	186993,244	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	22				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	886,3	13,2	799	€ 283	18	€ 6	1,9	€ 2,75	722,5	€ 17,80	482	199	20	22	€ 1,15	€ 7,73	€ 0,55	€ 8,38	€ 26,93
06.21.B.0100	77	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440863,852	186985,025	Gazon	10 – 20 cm	6 tot 12 m	13				Voldoende		> 15 jaar	16	12,6	79,9	19	349	€ 124	26	€ 9	0,2	€ 0,29	65,1	€ 1,60	43	18	2	2	€ 0,10	€ 0,70	€ 0,05	€ 0,75	€ 11,11
06.22.B.1426	78	Salix alba	schietwilg	440525,471	187017,379	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	29				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1222,8	0,6	799	€ 283	1	€ 0	2,6	€ 3,77	996,8	€ 24,53	665	274	27	31	€ 1,58	€ 10,67	€ 0,76	€ 11,52	€ 28,56
06.22.B.1420	79	Salix alba	schietwilg	440565,892	187015,745	Bosplantsoen	60 – 70 cm	> 24 m	26	Nest(en)	Eksternest		Voldoende		> 15 jaar	17	113,1	1395,5	4,7	3714	€ 1.315	7	€ 2	3	€ 4,35	1137,5	€ 28,01	759	313	31	35	€ 1,81	€ 12,17	€ 0,87	€ 13,17	€ 34,70
06.22.B.6301	80	Salix alba	schietwilg	440519,742	187043,238	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	10	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1430	81	Salix alba	schietwilg	440512,107	187019,093	Bosplantsoen	30 – 40 cm	18 tot 24 m	25				Voldoende		> 15 jaar	19	113,1	1067,7	4,7	799	€ 283	7	€ 2	2,3	€ 3,33	870,3	€ 21,42	581	239	24	27	€ 1,38	€ 9,31	€ 0,66	€ 10,06	€ 27,09
06.22.B.6307	82	Salix alba	schietwilg	440629,933	187012,507	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.6309	83	Salix alba	schietwilg	440588,538	187019,797	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	11	3,1	0,1	0,2	98	€ 35	0	€ 0	0	€ 0,00	0,1	€ 0,00	0	0	0	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,13
06.21.B.0102	84	Populus simonii 'Fastigiata'	Chinese balsempopulier	440846,039	186986,393	Gazon	10 – 20 cm	6 tot 12 m	13	Nest(en)	Eksternest in aanbouw		Voldoende		> 15 jaar	14	12,6	79,9	19	349	€ 124	26	€ 9	0,2	€ 0,29	65,1	€ 1,60	43	18	2	2	€ 0,10	€ 0,70	€ 0,05	€ 0,75	€ 11,11
06.22.B.6279	85	Salix alba	schietwilg	440625,858	187014,855	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.7028	86	Salix alba	schietwilg	440580,976	187018,211	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Zeer slecht (dood)		< 5 jaar	11	3,1	0,1	0,2	98	€ 35	0	€ 0	0	€ 0,00	0,1	€ 0,00	0	0	0	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,13
06.22.B.5884	87	Salix alba	schietwilg	440730,123	187019,284	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.1436	88	Quercus robur	zomereik	440352,16	187003,49	Bosplantsoen	50 – 60 cm	18 tot 24 m	20				Voldoende		> 15 jaar	16	113,1	811,1	31,9	3453	€ 1.222	44	€ 16	1,7	€ 2,47	661,1	€ 16,29	441	182	18	21	€ 1,05	€ 7,07	€ 0,50	€ 7,67	€ 34,35
06.22.B.6282	90	Salix alba	schietwilg	440618,69	187023,955	Gras	10 – 20 cm	< 6 m	2				Voldoende		> 15 jaar	11	3,1	5,1	7,9	98	€ 35	11	€ 4	0	€ 0,00	4,2	€ 0,09	3	1	0	0	€ 0,01	€ 0,04	€ 0,00	€ 0,04	€ 3,99
06.22.B.0987	91	Salix alba	schietwilg	440581,488	186991,559	Bosplantsoen	70 – 80 cm	> 24 m	25				Voldoende		> 15 jaar	19	380,1	1401,7	14,5	5300	€ 1.876	20

Bijlage 7

Themakaart e-Tree Bomen

Legenda

Werkgrens

Score e-tree boom [139]

- 0 - 5 [0]
- 5 - 10 [14]
- 10 - 15 [79]
- 15 - 20 [44]
- 20 - 25 [2]
- 25 - 30 [0]
- 30 - 40 [0]

Achtergrondkaart - BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

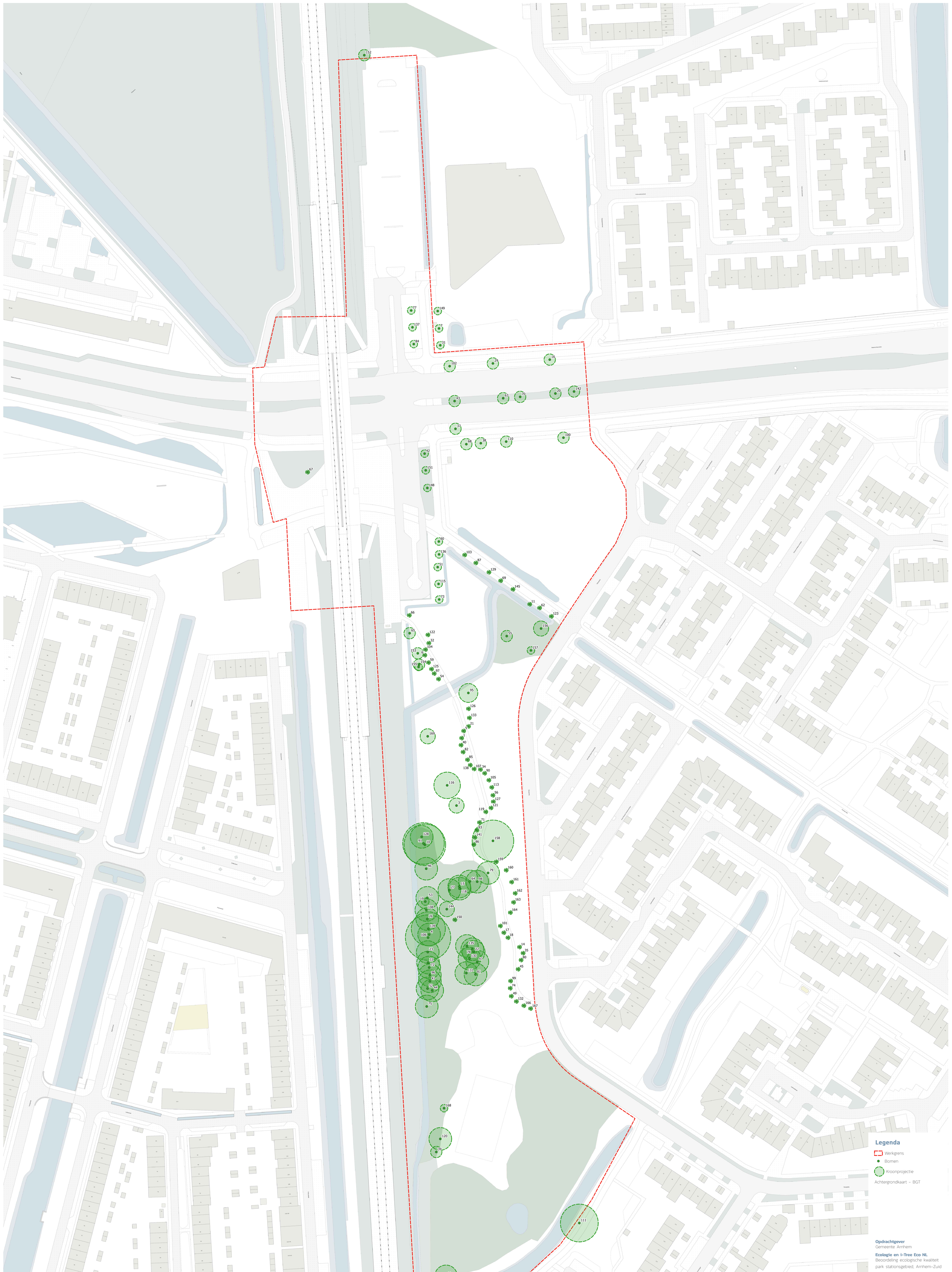
Themakaart
Score e-Tree boom

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:1.750
Formaat: A3

cobra GROENINZICHT

Bijlage 8

Overzichtstekening

Legenda

- Werkgrens
- Bomen
- Kroonprojectie

Achtergrondkaart - BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

Overzichtstekening

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:600
Formaat: A0

N

cobra GROENINZICHT

Bijlage 9

Themakaart waarnemingen flora en fauna

Legenda

Werkgrens

Waarnemingen FF

Achtergrondkaart – BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

Themakaart
Flora & fauna waarnemingen

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:1.750
Formaat: A3

cobra GROENINZICHT

Bijlage 10

Themakaart indicatoren biodiversiteit

Legenda

- Werkgrens

Meetlat biodiversiteit

- Noordelijk deel
- Zuidelijk deel
- Hoge bijdrage

Achtergrondkaart – BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

Themakaart
Meetlat biodiversiteit

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:1.750
Formaat: A3

cobra GROENINZICHT

Bijlage 11

Themakaart i-Tree ECO NL

Legenda

Werkgrens

Score i-Tree: baten per jaar [139]

- € 0 - 5 [61]
- € 5 - 10 [9]
- € 10 - 20 [28]
- € 20 - 30 [27]
- € 30 - 50 [12]
- € 50 - 80 [1]
- € 80 - 120 [1]

Achtergrondkaart - BGT

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Ecologie en i-Tree Eco NL
Beoordeling ecologische kwaliteit park stationsgebied, Arnhem-Zuid

Themakaart
Score i-Tree: baten per jaar

Referentienr: 303273
Datum: 9-3-2021
Schaal: 1:1.750
Formaat: A3

cobra GROENINZICHT

Expertteam Remote Sensing

Wij monitoren de groene leefomgeving met lucht-foto's, satellietbeelden en laserscandata. Wij brengen 'bijna live' groen in zicht en laten zien wat groen doet met het lokale klimaat én wat het klimaat doet met ons groen. Ons expertteam bestaat uit Remote Sensing specialisten, programmeurs, modelleurs en gebiedsanalisten.

Ons groene inzicht brengt uw groen in zicht!

Expertteam Groene Data

Wij maken 'big (green) data' toegankelijk, toepasbaar en zichtbaar. Wij zetten groen letterlijk op de kaart en bieden inzicht in groene kansen.
Ons expertteam bestaat uit data-experts, ruimtelijk analisten en programmeurs. Specialisten op het gebied van fotogrammetrie, sen-soriek en mobile mapping maken het team compleet.

Expertteam Groene Leefomgeving

Ons groene inzicht slaat bruggen tussen groen, grijs, blauw en rood. In ons team werken boomtechnisch adviseurs, ecologen, dendrologen, toezichthouders, juristen, bestek- & contractdeskundigen, ontwerpers, stedenbouwkundigen en klimaat-adaptatiespecialisten samen.

cobra GROENINZICHT

Cobra Groeninzicht
Franssenstraat 66
5434 SJ Vianen (NB)

T 088 - 26 27 200
info@cobra-groeninzicht.nl
www.cobra-groeninzicht.nl

Bijlage 5

P&R
161pp

K&R

Aansluiten op
bestaande entree
Lorentzcollege

Fietsenstalling
Station Zuid
(wordt uitgebreid)

Aansluiten op
bestaande situatie
fietspad Schuytgraaf

Aansluiten op
bestaande situatie
Metamorfosenallee

Bushalte (pilot-abri)
Station Zuid

Aansluiten op
bestaande situatie
fietspad Schuytgraaf

Aansluiten op
bestaande situatie
Metamorfosenallee

Fietsenstalling
Station Zuid

Fietsenstalling
Station Zuid

Aansluiten op
bestaande situatie
fietspad Kroonsewal

bos

Metamorfosenallee
Pandorapad
Bronte
Zinnaeum
Pijnackerhof
Heerjansdampad
Hellevoetsluisstraat
Oegstgeestraat
Emma Gerdmanstraat
Aletta Jacobsstraat
Louise Meijsstraat
Simone de Beauvoirstraat
Oudenboschstraat
Tilburgweg
Kroonse Weg
Liesholtstraat
Wanroijhof
Zundertstraat
Eindhovenstraat
Midasstraat
Ledastraat
Thalliastraat
Daphnestraat
Polluxstraat
Ovidiuslaan
Heleenastraat
Medeastraat
Diana Larsson

LEGENDA

- Bos
- Gazon
- Water
- Recreatief wandelpad
- Voetpad
- Fietspad
- Rijbaan
- Trolleymast
- Lichtmast
- Nutsvoorziening
- Inspectieput
- Kolk
- Scopegrens
- Bestaande bomen (diverse formaten)
- Nieuwe bomen aangrenzende projecten

GEMEENTE Arnhem
Eusebiusbuitensingel 53
Postbus 9200
6800 HA ARNHEM
www.arnhem.nl
gemeente@arnhem.nl
0800 - 1809

Project:
Stationsgebied Arnhem Zuid

Onderdeel:
Situatie Bovengronds

Cluster:	Afdeling:	Getekend:	Goedgekeurd:	Datum uitgifte:	Status:
SBR		KuipPl		17.12.2020	Info

Formaat:	Schaal:	Documentcode:	Tekeningnummer:	Blad:	Aantal:
594 x 841 mm	1 : 1000	.dgn	201	1	1

Bijlage 6

Dossiernummer:-

Projectcode: AR20.40

Toponiem: Stationsgebied-Zuid (De Laar)

(Verwachte) Archeologische waarden:rivierduin/terrassen Late Dryas (10.800-10.150 BP)

Titel onderzoeksrapport:n.v.t.

Opmerkingen rapport: n.v.t.

Selectieadvies rapport:n.v.t.

Advies
Het plangebied bevindt zich ten oosten van het spoor Arnhem-Nijmegen, nabij station Arnhem-Zuid. Aan de andere zijde van het spoor, in de wijk Schuytgraaf, is ter hoogte van dit gebied een zandopduiking aangetroffen met bewoning die waarschijnlijk teruggaat tot de midden-steentijd, maar in ieder geval de nieuwe steentijd (neolithicum, 4900-2000 v.Chr.). Deze locatie betreft een archeologisch rijksmonument.

In relatie tot de nieuwbouw van het Lorentzcollege, grenzend aan het plangebied, is in 2017 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Dit ook vanwege de situatie in Schuytgraaf, i.e. de nabije aanwezigheid van het rijksmonument. De zandopduiding van Schuytgraaf zou door kunnen lopen ter hoogte van het Lorentzcollege. Een zandopduiking is inderdaad aangetroffen, op 4 m-Mv. De zandopduiking wordt hier aangeduid als een "oud rivierterras". De zandopduiking te Schuytgraaf wordt in de rapportage uitgelegd als een "rivierduin", maar het kan ook hier om terras gaan. De terrassen werden gevormd aan het einde van de laatste ijstijd, 10.800-10.150 BP. Op het zand bevindt zich komklei (Formatie van Echteld), afgezet door de Neder-Rijn en diens voorlopers.

Voor het plangebied geldt in principe hetzelfde als voor het Lorentzcollege. Ook hier kunnen zich zandopduikingen bevinden met kans op prehistorische bewoning. Als advies geldt daarom een archeologisch bureauonderzoek met booronderzoek uit te voeren. Dit booronderzoek kan in eerste instantie als verkennend worden uitgevoerd, rekening houdend met verdichting van het boorgrid als een zandopduiking wordt aangetroffen (stelpost). De verdichting moet dan rekening houden met het inventariseren van steentijdarcheologie op zandopduikingen (onder meer wat aantal boringen betreft, soort boringen en diameter). Verdichting van het boorgrid kan ook noodzakelijk zijn als er andere archeologische aanwijzingen worden gevonden.

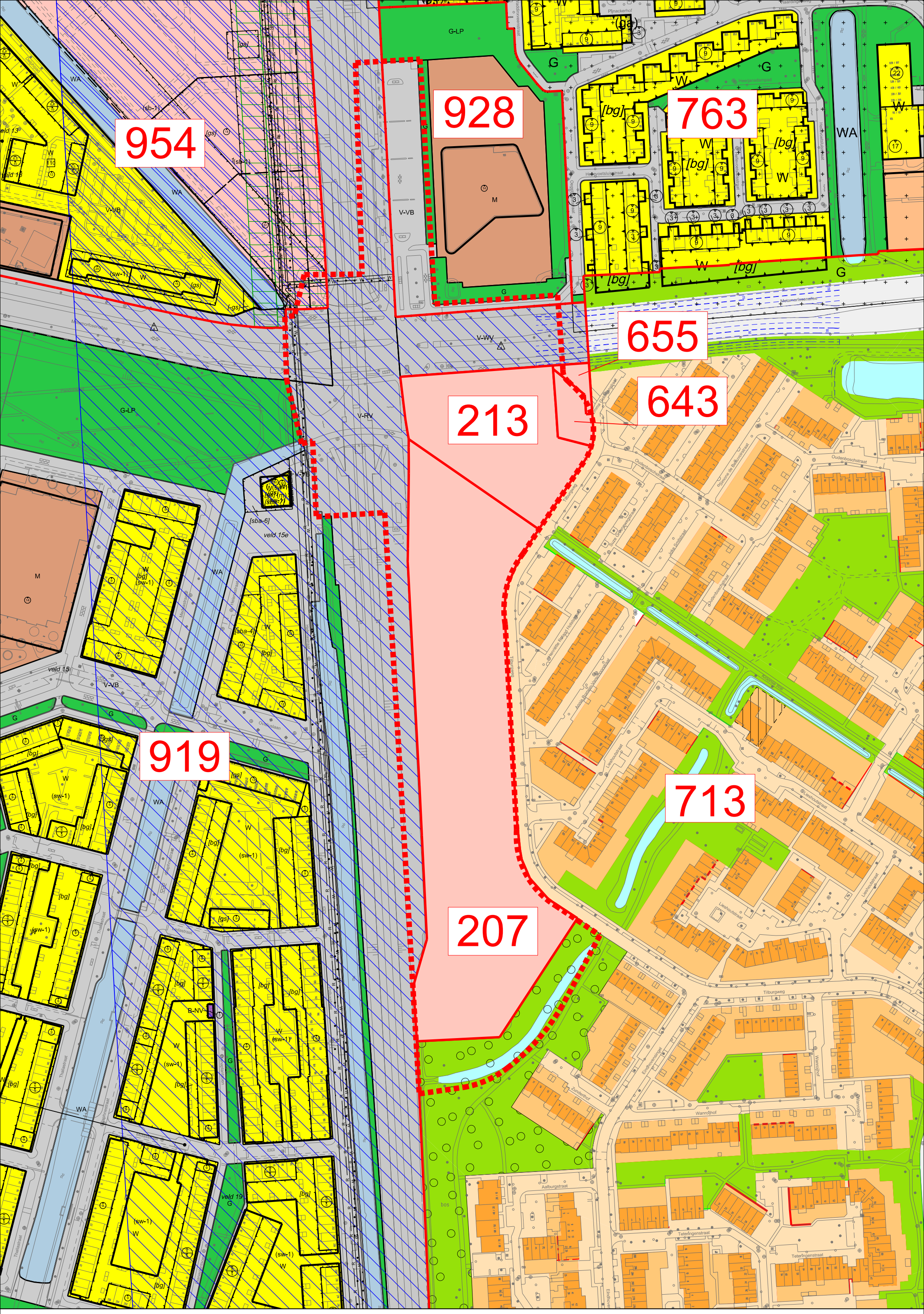
Specifiek langs het deel van het spoor waar het plangebied ligt, is in WOII zwaar gevochten. De Duitsers namen vanaf hier de geallieerden flink onder vuur (Market Garden). Het bureauonderzoek dient ook nadrukkelijk op WOII in te gaan en daaruit voortvloeiende verwachtingen.

Opsteller advies (naam en datum, functie): Martijn Defilet (gemeentelijk archeoloog), 9-10-20

Paraaf:

Bijlage 7

Plannr.	Plannaam	vastgesteld
207	Bestemmingsplan Laar, gemeente Elst	09-05-1973
213	Bestemmingsplan De Laar I	30-07-1974
643	Bestemmingsplan Schuytgraaf	28-06-1999
655	Bestemmingsplan Schuytgraaf I	27-04-2004
713	Bestemmingsplan De Laar 2007	24-09-2007
919	Bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017	05-03-2018
928	Bestemmingsplan School Metamorfosenallee- Oegstgeeststraat	27-02-2019
954	Bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017 herziening velden 6 en 11	28-10-2020

Bijlage 8

Woningbouw Oostlocatie station Zuid

Geluidonderzoek scenario's spoor en weg

Documentnummer: M.2020.1565.01.R001 (HJA|MBR)
Datum: 18 februari 2022
Contactpersoon: A.M.A. (Adrienne) Maassen - van 't Hullenaar | hl@dgmr.nl | t 088 - 3467 816

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Contactpersoon opdrachtgever	
Project	Woningbouw Oostlocatie station Zuid
Betreft	Varianten invulling gebied
Uw kenmerk	-
Rapport	M.2020.1565.01.R001
Datum	18 februari 2022
Versie	001
Status	definitief
Uitgevoerd door	DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V. Van Pallandtstraat 9-11 6814 GM Arnhem Postbus 153 6800 AD Arnhem
Contactpersoon	A.M.A. (Adrienne) Maassen - van 't Hullenaar 088 346 78 16 hl@dgmr.nl
Auteur	A.M.A. (Adrienne) Maassen - van 't Hullenaar 088 346 78 16 hl@dgmr.nl
Projectadviseur	ing. M.H.M. (Michel) van Kesteren 088 346 78 00 ks@dgmr.nl
2e lezer/secr.	HJA|MBR

p.o. A.M.A. (Adrienne) Maassen - van 't Hullenaar

ing. M.H.M. (Michel) van Kesteren
DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V.

Inhoud

1	**Inleiding**	**3**
2	**Scenario 1**	**4**
3	**Scenario 2**	**5**
4	**Scenario 3**	**6**
5	**Conclusie en advies**	**7**

1 Inleiding

Aanleiding
Aan de oostkant van station Arnhem-Zuid en ten zuiden van de Metamorfosenallee is de gemeente van plan woningbouw te ontwikkelen. Omdat dit plan direct naast de spoorweg ligt en voor toekomstige bewoners bepaald moet worden of sprake is van een goed woon- en leefklimaat, is dit akoestisch onderzoek uitgevoerd.

We hebben een verkennend onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek is gepresenteerd in het rapport M.2020.1565.00.R001 van 2 februari 2021. Aan de hand van dit verkennend onderzoek heeft de gemeente Arnhem drie scenario's voor de invulling van het gebied opgesteld.

De drie scenario's worden in het onderliggende onderzoek gepresenteerd.

Locatie
De locatie ligt ten zuiden van de Metamorfosenallee en ten oosten van het spoorvlak Arnhem–Nijmegen, direct naast Station Zuid in Arnhem. De Metamorfosenallee is een drukke doorvoerweg in het zuiden van Arnhem.

Geluidbeleid
De gemeente Arnhem heeft beleidsregels opgesteld voor het verlenen van hogere grenswaarden. Voorwaarde voor nieuw te bouwen woningen is dat deze ten minste één geluidluwe zijde hebben en één geluidluwe buitenruimte. Daarnaast geldt dat bij een geluidsbelasting hoger dan 53 dB voor wegverkeer en/of hoger dan 58 dB voor railverkeer minimaal één slaapkamer aan de geluidluwe zijde moet liggen. Geluidluw betekent dat de geluidsbelasting aan de wettelijke voorkeurswaarde voldoet.

Toetsingskader
De waarden toetsen we aan de Wet geluidhinder. De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 oktober 2022 of op 1 januari 2023 in werking. Dan moeten de berekende waarden aan deze Omgevingswet worden getoetst.

Onderstaande tabel toont de getalswaarden per Wet. De benaming 'voorkeurswaarde' in de Wet geluidhinder verandert in de Omgevingswet naar 'standaardwaarde'. Zo ook voor de 'maximale waarde', deze is in de Omgevingswet 'grenswaarde'. Ook merken we op dat de waarden voor het wegverkeer bij de Wet geluidhinder inclusief de aftrek van 5 dB is. In de Omgevingswet is deze aftrek niet meer opgenomen. In dit onderzoek brengen wij het geluid door de nabijgelegen 30 km/uur wegen niet in beeld. Dit is in de verdere uitwerking van het plan wel nodig.

tabel: uitgangspunten onderzoek

Onderdeel	Etmaalintensiteit	Wegdek	Rijsnelheid
Metamorfosenallee	28.182 - 29.176	SMA-NL8	50 km/u
Spoor (geluidregister)	Download december 2020 . In het register zijn alleen de geluidschermen op het talud opgenomen (hoogte 1,5 meter +BS), niet de gesloten balustrade op het perron. In overleg met de gemeente Arnhem is op het perron een geluidscherm van 1 meter hoog gemodelleerd. Ook de overkapping is in het rekenmodel opgenomen (scherm 4 meter hoog).		

tabel: normen beoordeling geluid

	Wet geluidhinder		Omgevingswet	
Geluidbron	Voorkeurswaarde	Bovengrens	Standaardwaarde	Grenswaarde
Wegverkeer	48 dB	63 dB	53 dB	70 dB
Railverkeer	55 dB	68 dB	55 dB	65 dB

Uitgangspunten
We hanteren dezelfde uitgangspunten die ook in het verkennend onderzoek zijn gebruikt. Deze hebben we in de tabel onderaan deze bladzijde samengevat.

Resultaten
Op de volgende pagina's beschrijven we de resultaten van de scenario's met een kleurcodering:

- Groene kleur = voldoet aan voorkeurswaarde Wet geluidhinder en standaardwaarde Omgevingswet. Geen voorwaarden uit het geluidbeleid.
- Gele kleur t/m lichtoranje: overschrijding voorkeurswaarde/standaardwaarde. Voldoet aan bovengrens/grenswaarde. Voorwaarden geluidbeleid gelden voor deze gevels.
- Donker oranje bij spoor: voldoet aan bovengrens van de Wet geluidhinder maar overschrijdt de grenswaarde uit de Omgevingswet. Voorwaarden geluidbeleid gelden voor deze gevels. Onder de Omgevingswet mag de gevel dan geen te openen delen bevatten.
- Rood: geluidsbelasting hoger dan toegestaan in Wet geluidhinder en ook in Omgevingswet. Aandacht voor de gevel (geen te openen delen toepassen).

We merken op dat de genoemde kleurcodering voor de hoogste waarde op de gevel geldt. Dit is meestal de hoogste bouwlaag. Op de lagere bouwlagen is de geluidsbelasting (iets) lager. In bijlage 1 zijn de waarden op de rekenpunten voor alle bouwlagen weergegeven.

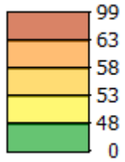

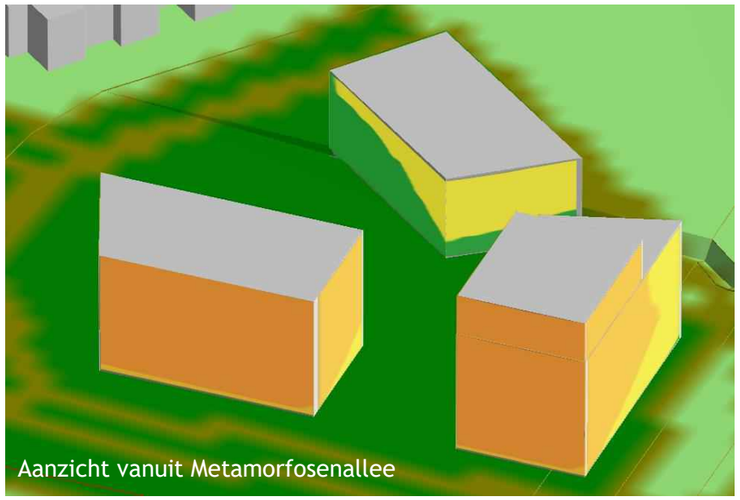
Plangebied

2 Scenario 1

Wegverkeer

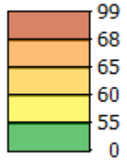
De geluidsbelasting door de Metamorfosenallee is maximaal 61 dB na aftrek (zijnde 66 dB zonder aftrek). De bovengrens van 63 dB uit de Wet geluidhinder wordt niet overschreden, ook wordt voldaan aan de grenswaarde van 70 dB uit de Omgevingswet.

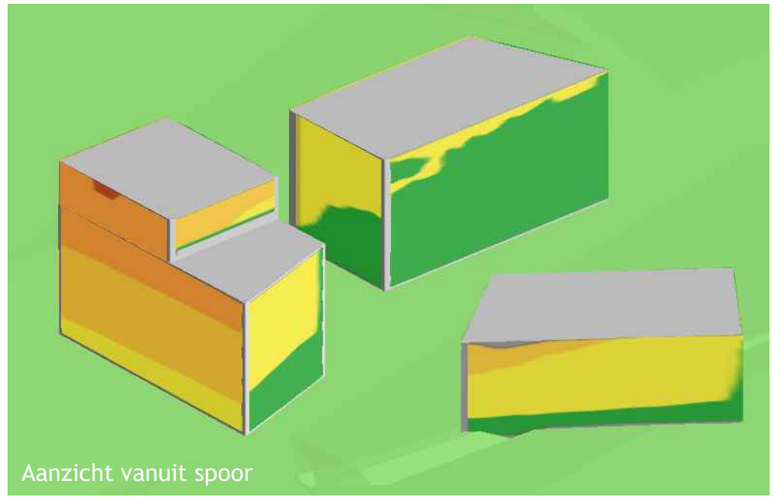

Spoor

De geluidsbelasting door het spoor is maximaal 68 dB. De bovengrens van 68 dB uit de Wet geluidhinder wordt niet overschreden. De grenswaarde van 65 dB uit de Omgevingswet wel.

voldoet

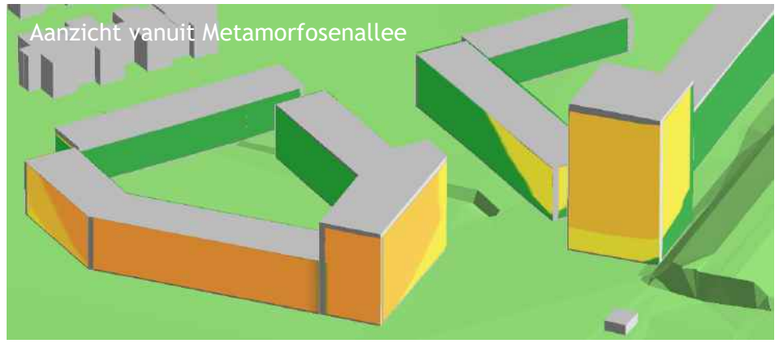
geluidbeleid

3 Scenario 2

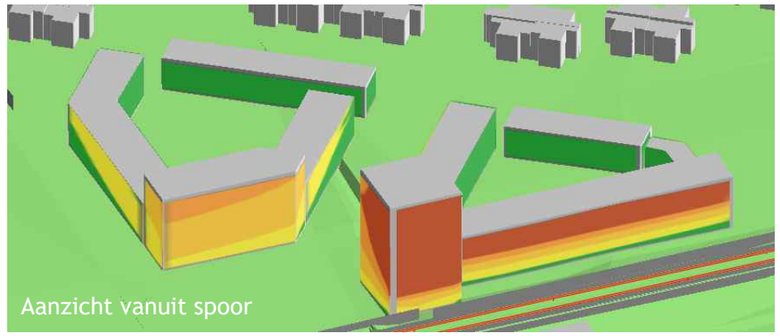
Wegverkeer

De geluidsbelasting door de Metamorfosenallee is maximaal 62 dB na aftrek (zijnde 67 dB zonder aftrek). De bovengrens van 63 dB uit de Wet geluidhinder wordt niet overschreden, ook wordt voldaan aan de grenswaarde van 70 dB uit de Omgevingswet.

Spoor

De geluidsbelasting door het spoor is maximaal 74 dB. De bovengrens van 68 dB uit de Wet geluidhinder wordt overschreden en ook de grenswaarde van 65 dB uit de Omgevingswet.

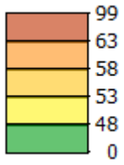

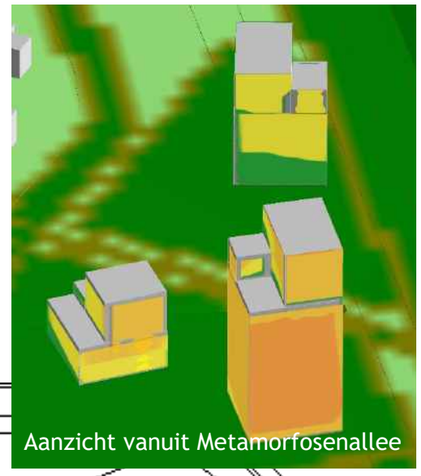

4 Scenario 3

Wegverkeer

De geluidsbelasting door de Metamorfosenallee is maximaal 60 dB na aftrek (zijnde 65 dB zonder aftrek). De bovengrens van 63 dB uit de Wet geluidhinder wordt niet overschreden, ook wordt voldaan aan de grenswaarde van 70 dB uit de Omgevingswet.

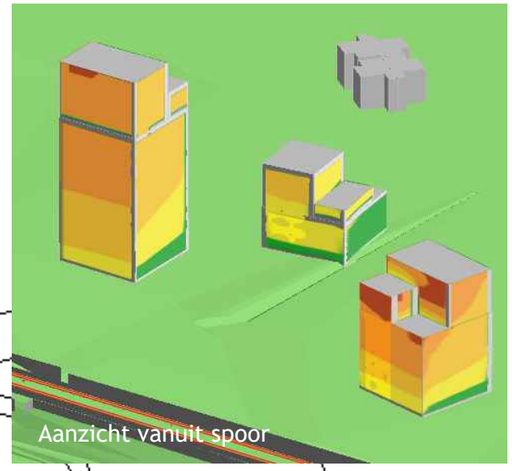

Aanzicht vanuit Metamorfosenallee

Spoor

De geluidsbelasting door het spoor is maximaal 69 dB. De bovengrens uit de Wet geluidhinder wordt overschreden en ook de grenswaarde van uit de Omgevingswet.

Aanzicht vanuit spoor

5 Conclusie en advies

Conclusie

We concluderen dat de geluidsbelasting door de Metamorfosenallee en door het spoor voor een groot deel binnen de waarden van de Wet geluidhinder en de Omgevingswet passen. Bij scenario 2 en scenario 3 zijn (beperkt) gevels aanwezig waar de geluidsbelasting hoger is dan toegestaan.

Omdat de geluidsbelasting hoger is dan de voorkeurswaarde/standaardwaarde, stelt de gemeente Arnhem voorwaarden aan de woningen. Dit betekent dat iedere woning een geluidluwe zijde en een geluidluwe buitenruimte moet hebben. Een gemeenschappelijke geluidluwe buitenruimte is ook toegestaan: bij alle scenario's is deze aanwezig.

Hiernaast zoomen we per scenario in, uitgaande van de kleurcodering die we op voorgaande bladzijden hebben gepresenteerd. Daar waar een groene lijn staat voldoet de geluidsbelasting op die gevel aan de voorkeurswaarde door beide geluidbronnen en is daarmee geluidluw. Gevels zonder lijnen zijn niet geluidluw. Een rode lijn geeft de gevel aan waar de geluidsbelasting door het spoor te hoog is en een gebouwgebonden oplossing (geen te openen delen of vliesgevel) nodig is.

Scenario 1

In dit scenario zijn weinig gevels aanwezig die geluidluw zijn.

Zoals het ernaar uitziet, zijn in dit scenario veel eenzijdig georiënteerde appartementen opgenomen. Om voor ieder appartement een geluidluwe zijde en -buitenruimte te maken, zijn gebouwgebonden maatregelen nodig (bijvoorbeeld een loggia, gesloten balustrades en/of een gevelscherm). Bij dergelijke (dure) oplossingen is extra aandacht nodig voor toetreding van daglicht en spuien.

Scenario 2

Door de positie van de bouwblokken en de beperkte hoogte ontstaan geluidluwe zijden. Door de woningen tweezijdig te oriënteren voldoen in dit scenario veel woningen al aan het Arnhems geluidbeleid.
Voor het gebouw parallel aan het spoor is een gevel zonder te openen delen noodzakelijk. Als hier bijvoorbeeld een gevel zonder te openen delen komt met daaraan tweezijdig georiënteerde appartementen, dan wordt hier ook voldaan aan het geluidbeleid. Ook hier dan aandacht voor toetreding van daglicht en spuien.

Bij de overige appartementen kan worden onderzocht of een loggia of wellicht een gesloten (balkon)balustrade uitkomst biedt voor het geluidluw maken van een zijde.

Ons advies

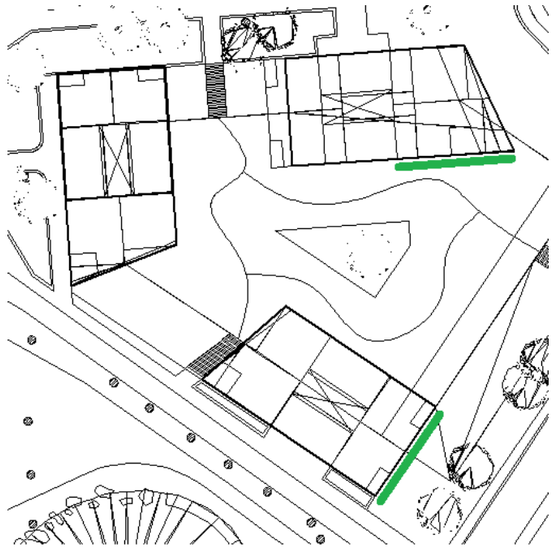
Scenario 2 heeft onze voorkeur. In dit scenario is het realiseren van een geluidluwe zijde en -buitenruimte per woning al grotendeels opgenomen.

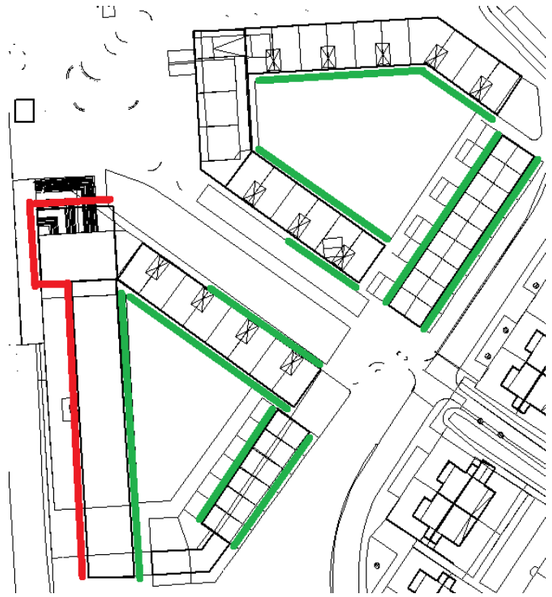
Scenario 3

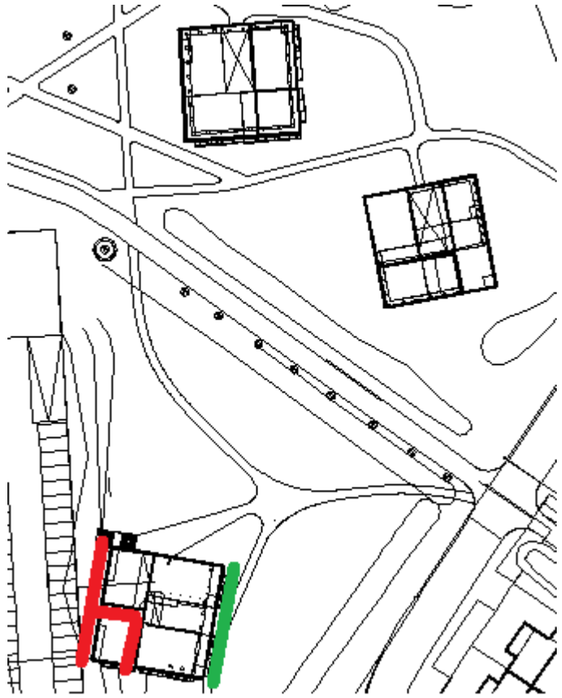
Bij de twee noordelijke gebouwen zijn alle zijden hoog geluidbelast. Met deze indeling is het maken van een geluidluwe zijde en -buitenruimte een uitdaging.

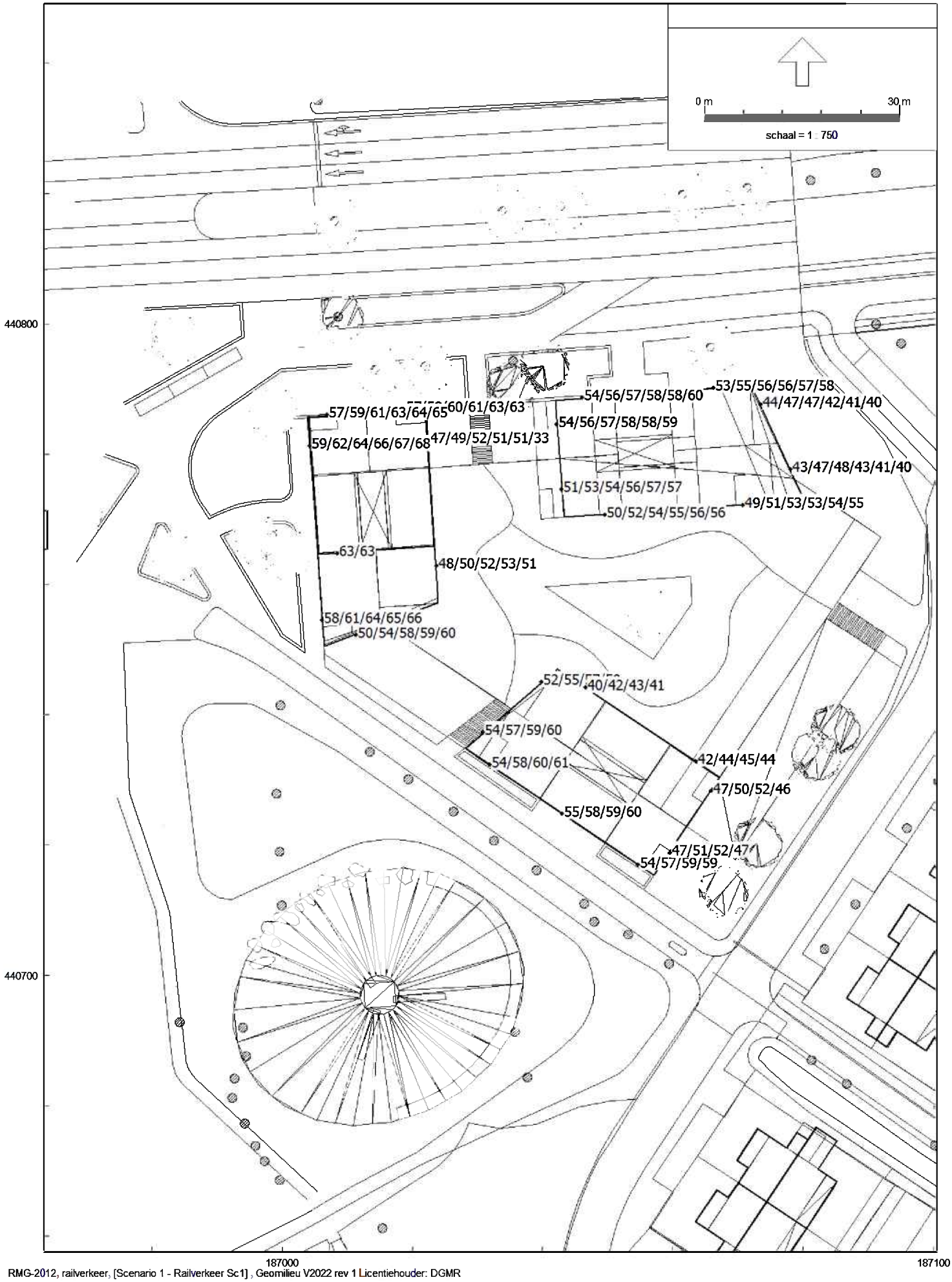
Het meest zuidelijke gebouw heeft wel een geluidluwe zijde maar ook een zijde die zonder te openen delen moet worden uitgevoerd.

Oplossingen zoals loggia's en vliesgevels zijn nodig, waarbij ook hier dan aandacht moet zijn voor toetreding van daglicht en spuien.

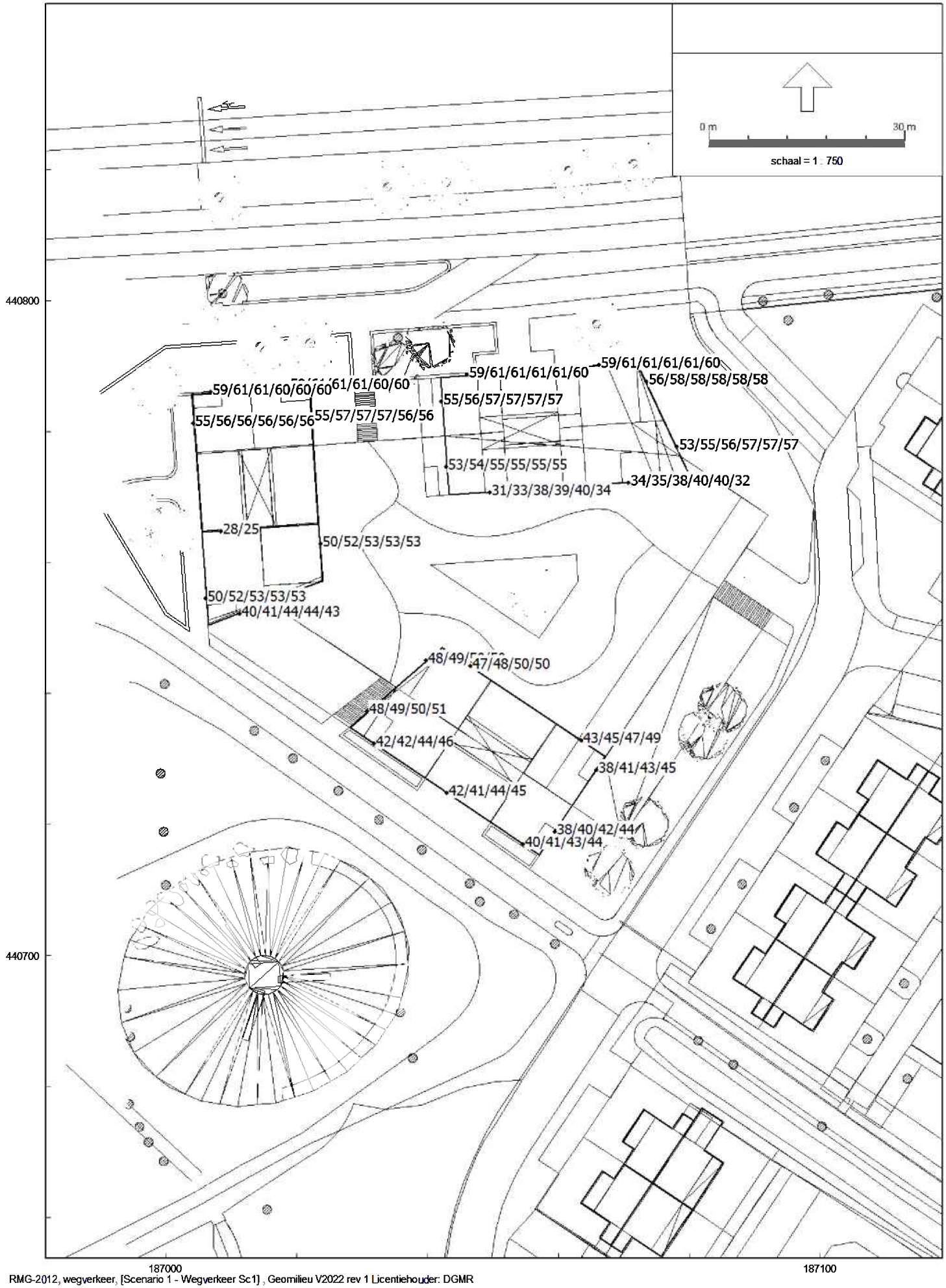

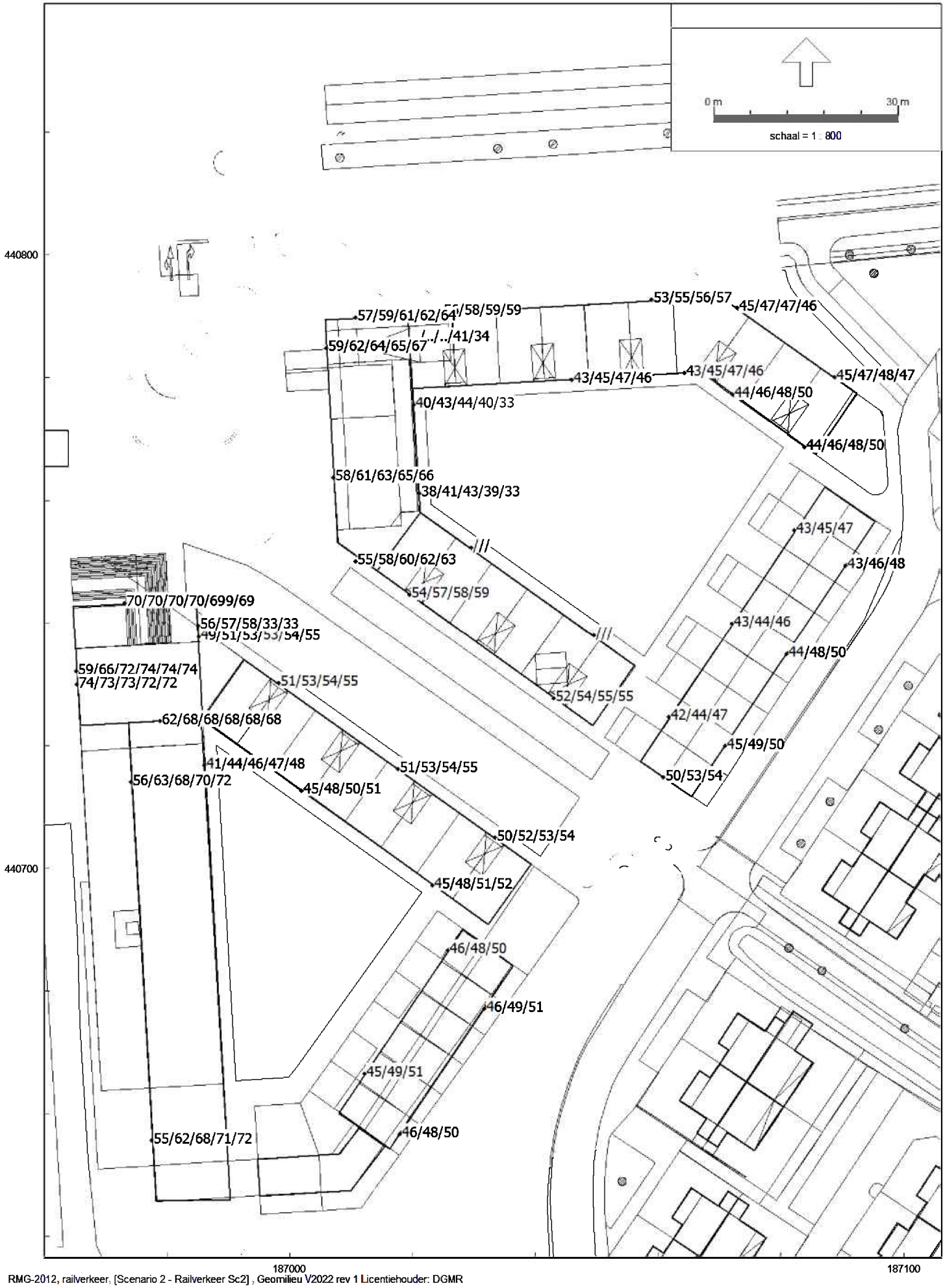

RMG-2012, railverkeer, [Scenario 1 - Railverkeer Sc1] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

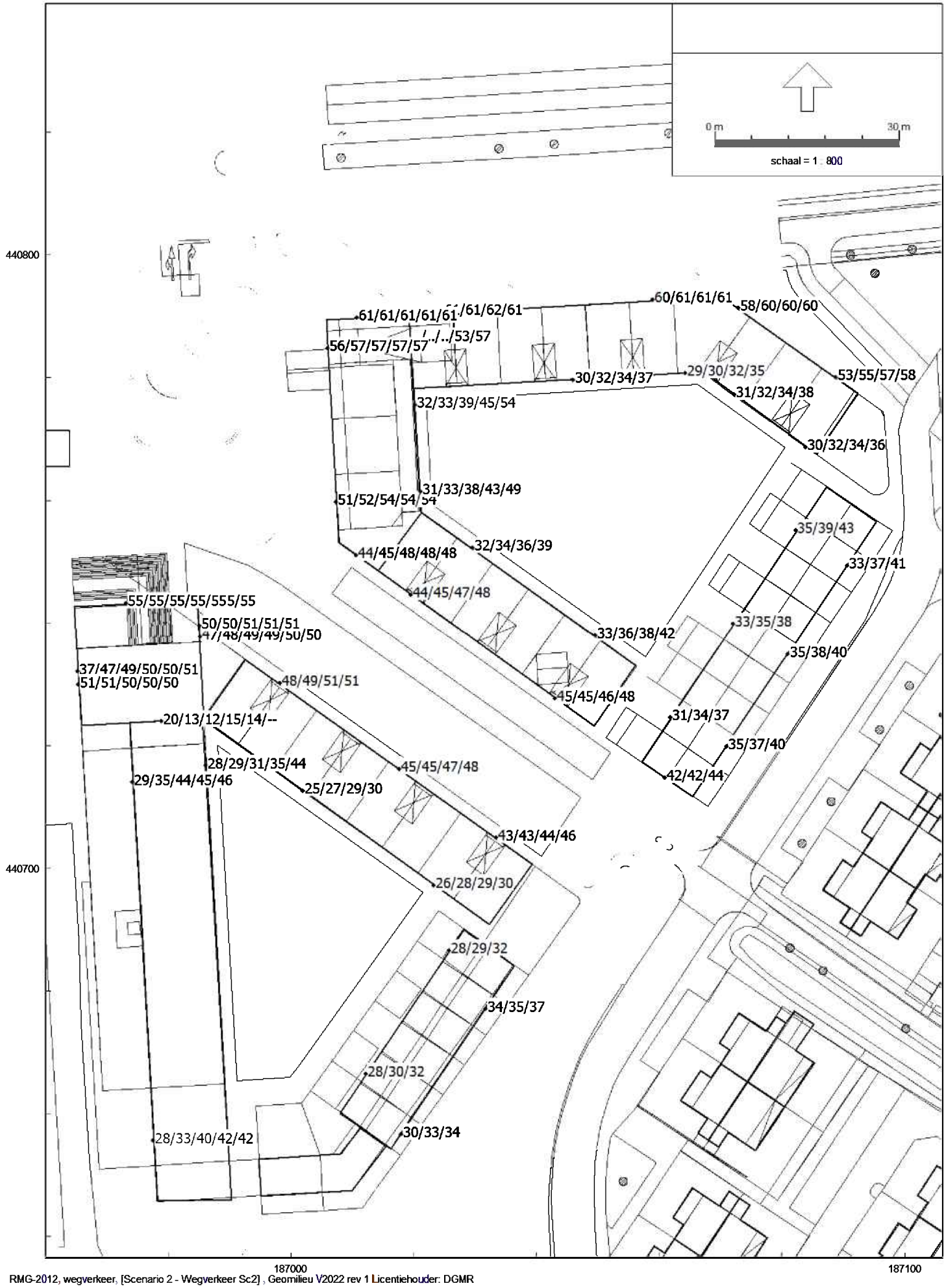

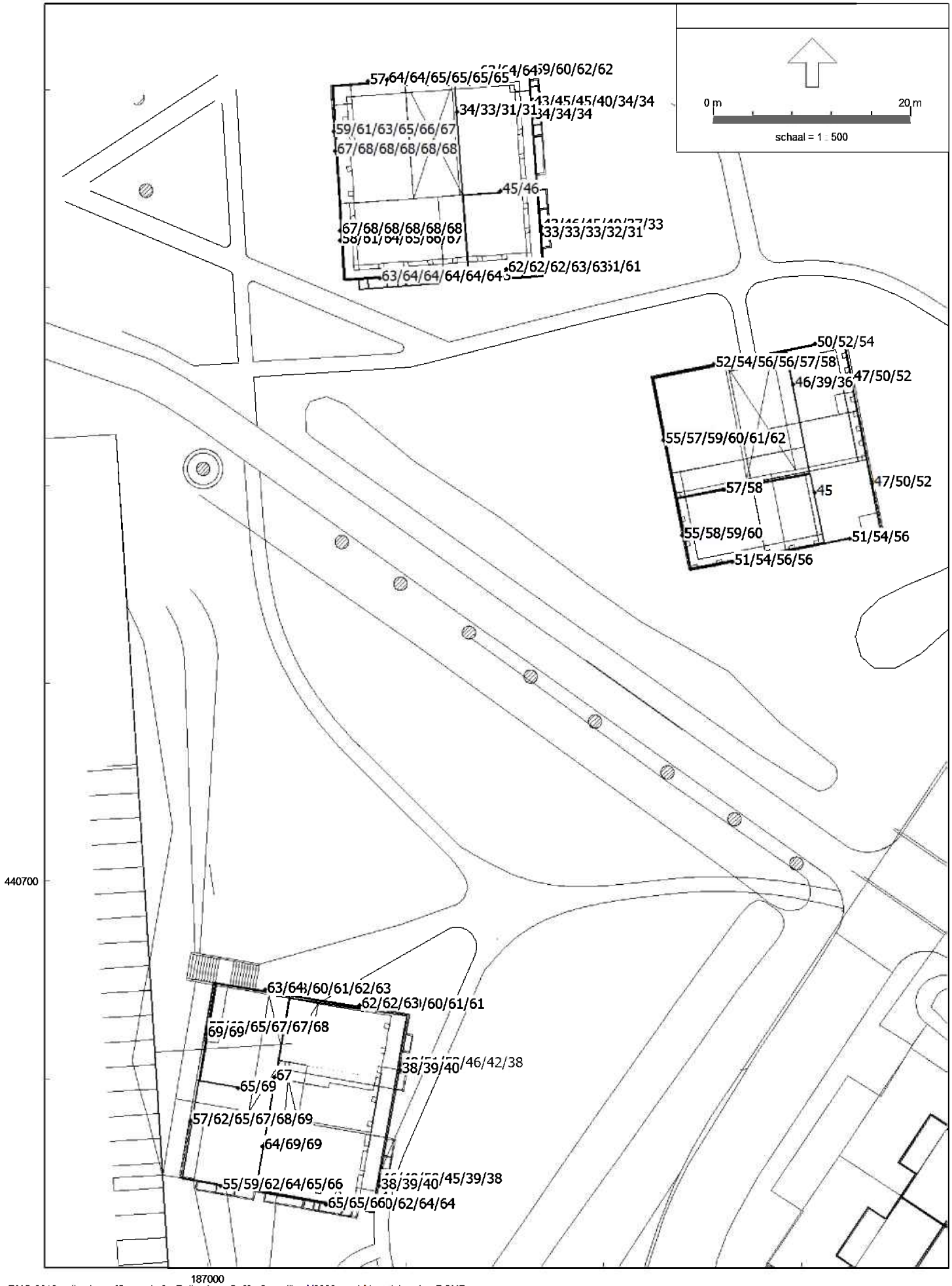
RMG-2012, wegverkeer, [Scenario 1 - Wegverkeer Sc1] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

Geluidsbelastingen Metamorfosenallee na aftrek van 5 dB

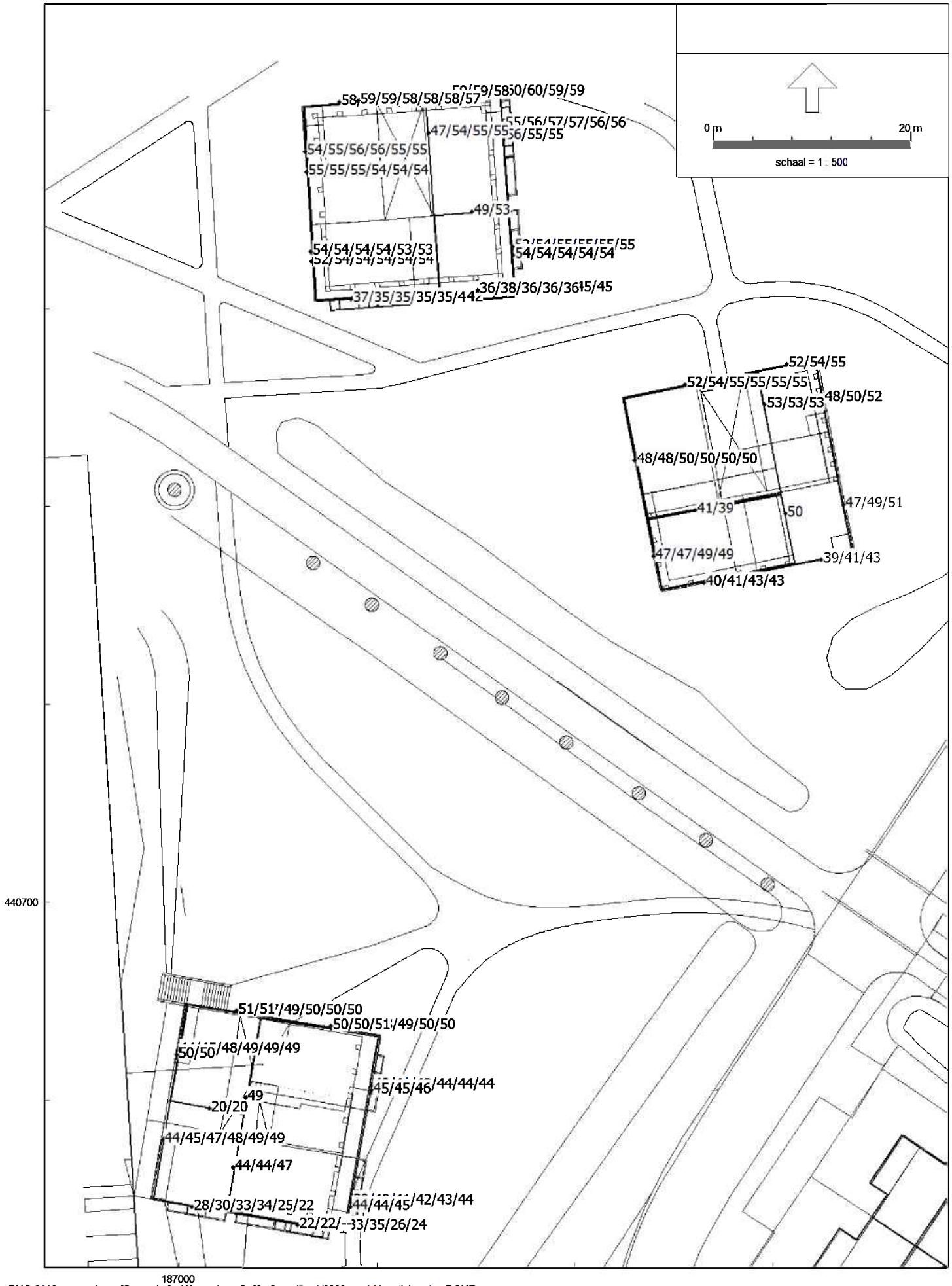

RMG-2012, railverkeer, [Scenario 2 - Railverkeer Sc2] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

0 m
30 m
schaal = 1 : 800
440800
440700
187000
187100
61/61/61/61/61
/61/62/61
60/61/61/61
58/60/60/60
56/57/57/57/57
/../53/57
30/32/34/37
29/30/32/35
53/55/57/58
31/32/34/38
32/33/39/45/54
30/32/34/36
31/33/38/43/49
51/52/54/54/54
35/39/43
44/45/48/48/48
32/34/36/39
33/37/41
44/45/47/48
55/55/55/55/555/55
50/50/51/51/51
33/35/38
33/36/38/42
35/38/40
37/47/49/50/50/51
51/51/50/50/50
48/49/51/51
45/45/46/48
20/13/12/15/14/--
31/34/37
35/37/40
28/29/31/35/44
45/45/47/48
29/35/44/45/46
25/27/29/30
42/42/44
43/43/44/46
26/28/29/30
28/29/32
34/35/37
28/30/32
28/33/40/42/42
30/33/34
RMG-2012, wegverkeer, [Scenario 2 - Wegverkeer Sc2] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

RMG-2012, railverkeer, [Scenario 3 - Railverkeer Sc3] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

RMG-2012, wegverkeer, [Scenario 3 - Wegverkeer Sc3] , Geomilieu V2022 rev 1 Licentiehouder: DGMR

Bijlage 9

Relevant beleid Groene Leefomgeving van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid:

A. Groenvisie 2017
B. Bomenplan 2020
C. Strategie klimaatadaptatie
D. Biodiversiteitsplan
E. Dieren welzijn
F. Wet- en regelgeving: Wet natuurbescherming en Gelders Natuurnetwerk

A. Groenvisie 2017

Aan groen worden de laatste jaren steeds meer waarden en kwaliteiten toegekend. Zo ook aan het Arnhemse groen. Daarbij valt te denken aan gezondheid, klimaat (verminderen van hitte en van wateroverlast), milieu (verbeteren luchtkwaliteit), stadslandbouw, dierenwelzijn, toerisme en sport en bewegen. Het groen biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke stad.

Doelen

De Groenvisie is verdeeld in 5 thema's met bijbehorende doelen en opgaven:
De vijf thema's met bijbehorende doelen zijn:

- Herkenbare stad: Vergroten van de waarden van bossen, parken en natuurterreinen
- Natuurvriendelijke stad: Vergroten van de biodiversiteit en natuurinclusief bouwen
- Groene gezonde stad: Vergroenen van de stad voor het verbeteren van de leefbare en beweegvriendelijke stad, beter bestand tegen de klimaatverandering.
- Duurzaam beheerde stad: beheer op eindbeeld
- Samenwerkende stad: Samen de stad vergroenen voor meer maatschappelijke betrokkenheid en promotie van groen

Regels groencompensatie

Uitgangspunt is dat door de ontwikkeling het groen niet afneemt maar juist wordt versterkt. Indien er toch groen verloren gaat bij een ontwikkeling / project zijn de groencompensatieregels van kracht, vastgelegd in Bijlage 3 van de Groenvisie 2017. De regels groencompensatie kent 3 stappen:

1) kwantitatief
2) kwalitatief
3) financieel

Als stap 1 kwantitatief (één op één oppervlakte groen compenseren) niet gaat, dan stap 2 kwalitatief compenseren. Kwalitatief compenseren kan op verschillende wijzen. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling zelf "groen" te laten zijn. Voorbeelden zijn groen (water)dak, groene gevels, landschappelijke inpassing, aanplant extra bomen. Deze maatregelen dragen tegelijkertijd bij aan andere doelstellingen zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit. Kwalitatieve compensatie is maatwerk en moet worden afgestemd met de bestuursadviseurs groen/bomen/biodiversiteit/ecologie.
Als stap 2 niet of maar deels haalbaar is, dan financiële compensatie.

Het provinciale beleid over groencompensatie heeft betrekking op bos binnen het Gelderse Natuurnetwerk. Daar waar de provinciale compensatieregels gelden, treden de gemeentelijke terug.

Natuurkalender Arnhem

Om verstoring van planten en dieren zoveel mogelijk te voorkomen, is het tijdstip of de periode voor uitvoeren van werkzaamheden van belang. De kalender is bedoeld om de bouwwerkzaamheden en beheer en onderhoud beter af te stemmen op de bestaande flora en fauna waarden. Zie bijlage 5 van de Groenvisie.

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid
☐ vergroot de biodiversiteit
☐ ontwikkel en bouw natuurinclusief
☐ vergroen de stad, zowel "op papier" (bestemming) als fysiek
☐ compenseer het verlies aan groen
☐ Bepaal de waarde van het groen en benut deze waarde bij het maken van keuzes in de ontwikkeling. Meeste waardevol behouden / versterken
☐ handel binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming

B. Bomenplan 2020

Het Bomenplan kent vier pijlers

1. Vergroten groenmassa

Bij vaststellen van het bomenbeleid heeft de raad besloten dat het kroonvolume, de bladmassa van onze bomen, met minimaal 5% moet toenemen. In wijken met hitte-eilanden streven we naar een toename van het kroonvolume met 10%. Dit gaan we o.a. doen door het aanplanten van extra bomen en het verbeteren van groeiplaatsomstandigheden.

2. Beschermen bomen

Groeiplaatsen van bomen worden (fysiek) beschermd. Bomen moeten beter worden beschermd op bouwlocaties en bij de uitvoering van werken. Bij evenementen worden er boombescherming afspraken gemaakt met de organisatie.

Het beleid wordt juridisch geborgd in de APV en het omgevingsplan. Waardevolle particuliere bomen en buitengewone gemeente bomen genieten extra bescherming.

3. Duurzaam toekomstbestendig bomenbestand

Groeiplaatsen voor bomen worden optimaal ingericht met voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte. Het handboek bomen 2018 van het Norm Instituut Bomen wordt hierbij gehanteerd. We planten veel variatie en diversiteit aan. Zowel inheemse als niet inheemse soorten worden toegepast. Geen monoculturen om ziekten en plagen te voorkomen.

Bomen krijgen bij planontwikkeling meer gewicht. Door gebruik te maken van een BoomAfwegingsrapportage (format is beschikbaar) worden keuzes omtrent bomen zorgvuldig integraal afgewogen. Boominclusief ontwerpen (zoals rekening houden met de reeds aanwezige bomen en bomen vanaf het begin intekenen in de plannen, met hun volwassen kroondiameter en ondergrondse groeiplaats) is uitgangspunt.

4. Communicatie

Tijdig en transparant communiceren over bomen naar bewoners. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem kan gevraagd en ongevraagd adviseren over alle boom gerelateerde zaken in Arnhem. Benut het BKA op projecten daar waar bomen een significant onderdeel zijn van het project.

Bij kap van bomen wordt gecompenseerd conform de compensatieregels uit het Bomenplan. Kwalitatief, kwantitatief, financieel.

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid

- ☐ door behoud van bomen / bosjes en aanplanten van extra bomen bijdragen aan de doelstelling 5% kroonoppervlakte toename.
- ☐ ontwikkel boominclusief als uitgangspunt
- ☐ maak heldere inzichtelijke afwegingen door toepassen boomafwegingsrapportage
- ☐ compenseer het verlies aan bomen

C. Strategie Klimaatadaptatie

Deze strategie gaat over hoe we zorgen dat Arnhem zich voorbereidt op het veranderende klimaat – hoe voorkomen we ongewenste gevolgen van extreem weer voor stad, economie, stadsgroen, natuur en gezondheid van kwetsbare inwoners.

Verminderen wateroverlast

- Maximaal afkoppelen hemelwater:
  - 90% openbare ruimte afkoppelen
  - bij nieuwbouw regenwater verplicht afkoppelen
  - bij renovatie maximaal afkoppelen
- 10% minder verharding openbare ruimte in 2030 t.o.v. 2020. Onderzoek hoe binnen de ontwikkeling minimaal 10% meer groene openbare ruimte ten opzichte van de huidige situatie kan worden gecreëerd.
- Toename bebouwing mag niet leiden tot toename wateroverlast.
- Voorkomen regenwater in woonruimten, zeker geen vervuild (rioolwater).
- Toename bebouwing mag niet leiden tot toename wateroverlast

Verminderen hittestress

- Geen verslechtering gevoelstemperatuur op straat – aandacht bij verdichtingsopgave bebouwing.
- Beschermen van de koelteplekken in de stad waaronder de parken
- Realiseren netwerk van ‘schaduwroutes en koelteplekken’ in binnenstad en plekken waar veel mensen komen (bv winkelcentra).
- Toevoegen groen, bij voorkeur schaduw gevende bomen.
- Aandacht voor binnenklimaat – zeker bij kwetsbare thuiswonende ouderen en in zorginstellingen.

Droogte

- Vasthouden regenwater voor in droge perioden
- Toepassen (type) stadsgroen best bestand tegen droogte, hitte, water.
- Aandacht voor waterkwaliteit in relatie tot droogte.
- Ondersteunen campagne Vitens: minder drinkwatergebruik.
- Onderzoek naar effect droogte op zettingen.
- Voorkomen bosbranden e.d.

En..

Ondersteunen initiatieven bewoners, bedrijven e.d.:

- Aanjaagfonds + subsidie maatregelen
- Bewustwording door Platform Arnhem Klimaatbestendig.
- Gezamenlijke uitvoeringsagenda met onze belangrijkste partners.
- Prestatieafspraken met onze woningcorporaties

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid

- ☐ deze ontwikkeling mag er niet toe leiden dat de situatie omtrent hitte verslechterd. Verdere opwarming van het gebied moet worden voorkomen.
- ☐ bescherm bestaande koelteplekken
- ☐ pas regels omtrent water en afkoppelen toe
- ☐ toename bebouwing mag niet leiden tot toename wateroverlast
- ☐ zorg ervoor dat water vastgehouden wordt in het gebied

D. Biodiversiteitsplan

De stad is naast woongebied ook leefgebied voor vele planten en dieren. Deze planten en diersoorten willen we behouden en we willen daarnaast meer soorten. Dus meer biodiversiteit. Daarvoor moet er meer groen komen met gebalanceerde mis tussen inheemse en niet inheemse bomen, struiken en kruiden / vaste planten. En dit groen moet met elkaar verbonden zijn en aansluiten op de omgeving. Zo creëren we een prettig leefomgeving waar bewoners en dus ook kinderen kunnen genieten van een egel of een koolmees in de tuin, kikkers en salamanders in het water en een zingende roodborst in het plantsoen. Of fladderende vleermuizen of hoog vliegende gierzwaluwen, die jagen op de vele muggen en motten. En als er genoeg diversiteit aan soorten is in de wijk, zorgt dat ook voor een beter ecologisch evenwicht, waardoor er minder kans is op overlast of ongemak. Denk daarbij bijvoorbeeld aan eikenprocessierups, bladluizen, slakken of muggen.

Doelen:

- We willen de biodiversiteit vergroten door het leefgebied (biotoop) van kenmerkende diersoorten (doelsoorten) met de bijbehorende natuurlijke vegetatietypen (plantengemeenschappen) aan te leggen En dit groen te verbinden met de omgeving. Ontwikkelingen in de stad dragen bij aan het in stand houden van en waar mogelijk verbeteren van de biodiversiteit.
- Natuurinclusief ontwerpen en bouwen is de norm, zowel in de openbare ruimte als de bebouwing.

Doelsoorten

Arnhem kent verschillende doel- en ambassadeursoorten op stads- en wijkniveau. Als het gebied geschikt wordt gemaakt voor deze soorten, liften veel andere soorten in het gebied mee. Dat geschikt maken gebeurt door te voldoen aan de habitateisen om te komen tot een goed leefgebied voor soorten. Dit wordt ook wel uitgedrukt in de 4 V's: de aanwezigheid van Voedsel&vocht, Voortplantingsmogelijkheden, Veiligheid en Verbindingen tussen gebieden.

Natuurinclusief bouwen

Natuurinclusief ontwerpen, ontwikkelen, bouwen en renoveren is de norm in Arnhem.
Denk dan aan maatregelen in en aan gebouwen zoals:

- het standaard inbouwen van neststenen voor gebouwbewonende soorten als huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, zwarte roodstaart
- het aanleggen van groen, voor bovenstaande soorten maar ook bijvoorbeeld t.b.v. egels en wilde bijen:
    - 'levende' erfafscheidingen, bestaande uit meerdere soorten planten
    - Groene gevels en daken
    - Geveltuintjes
    - De mogelijkheid tot het opleveren van huizen met ingerichte groene tuin
    - Etc.

En omgevingsmaatregelen voor een natuurinclusieve openbare ruimte zoals:

- Verbindingen van het groen en blauw in de buurt met het omliggende gebied (grotere groenstructuur)
    - Natuurvriendelijke oevers
    - Voeg water toe als dat mogelijk is: sloot, poel
    - Heggen, houtwallen, struiken, bomenrijen met struweel/onderbeplanting, extensief maaibeheer
- Natuurlijke wadi's (noord) / bodempassages (zuid)
- Vogel- en vlinderbosjes
- Zo min mogelijk verharding
- 'Auto uit de wijk, beplanting erin': beperken van de rol die de auto inneemt in het openbare domein. De openbare ruimte en de straten zijn nu vaak ideaal ingericht voor de auto. Dit staat haaks op klimaatadaptatie en groene leefbaarheid. De openbare ruimte moet zo groen mogelijk zijn. Onderzoek mogelijkheden om parkeernorm laag houden en bijvoorbeeld ondergrondse parkeergarage aan de rand van de wijk te creëren (efficiënt ruimtegebruik).
- Etc.

Houd hierbij goed in de gaten wat elke soort nodig heeft. Neststenen of vogelvides voor de huismus inbouwen (t.b.v. voortplanting) is bijvoorbeeld zinloos als er in de omgeving geen hoge heggen (veiligheid) en gevarieerd groen (voedsel) wordt gerealiseerd. En in elk huis apart 1 neststeen inbouwen voor gierzwaluw of huismus is veel minder effectief dan allemaal in 1 gebouw, omdat het koloniebroeders zijn.

Variatie in beplanting

Zorg bij het kiezen voor bomen, struiken en kruiden binnen het project/de ontwikkeling voor gevarieerd en gebalanceerde mis tussen inheems en niet inheems groen met verschillende bloeitijden en passend bij de grondsoort. Liefst autochtoon en biologisch, maar dat kan niet altijd. Op deze manier hebben dieren het hele jaar door voedsel. Behoud zoveel mogelijk de beplanting die er staat en maak meer van dezelfde natuur als er in de omgeving is. Zo draagt het project bij aan het al bestaande leefgebied.

Hulpmiddelen

De gemeente heeft verschillende hulpmiddelen ontwikkeld om hierbij te helpen. Benut het Puntensysteem wat als pilot loopt in Schuytgraaf. Hierbij hoort ook een Maatregelencatalogus waarin alle mogelijke maatregelen worden toegelicht. En er worden voor alle 24 wijken in Arnhem geschikte Welkomstkaarten ontwikkeld, waarmee bewoners voor de ambassadeursoorten in hun wijk maatregelen kunnen nemen.

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid

- ☐ vergroot de biodiversiteit
- ☐ ontwikkel en bouw natuurinclusief. Doe hierover uitspraken wat we hieronder verstaan in dit project. Zowel voor de gebouwde omgeving (gebouwen, infrastructuur) als de openbare ruimte.
- ☐ vergroen de stad, zowel "op papier" (bestemming) als fysiek
- ☐ handel binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming

E. Dierenwelzijn

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid ☐ n.v.t.

F. Wet- en regelgeving

Regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)

De wet vervangt het huidige wettelijke stelsel voor de natuurbescherming, als neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet, door één integraal en vereenvoudigd kader. De wet neemt de Europese regelgeving als uitgangspunt. Waar dat noodzakelijk is voor een adequate bescherming van natuurwaarden waarvoor geen specifieke bescherming is voorzien in Europese regelgeving worden aanvullende nationale beschermingsvoorschriften verankerd.
De wet gaat over de bescherming van de kernnatuurwaarden en de houtopstanden, als onderdeel van een groter maatregelenpakket gericht op de bescherming van natuurwaarden en het tegengaan van biodiversiteitsverlies.
De taken en verantwoordelijkheden zijn zoveel mogelijk bij de provincies neergelegd.

Bescherming van gebieden

De wet stelt specifieke kaders voor de instandhouding van gebieden die zijn aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn (Natura 2000-gebieden). Voor de Natura 2000-gebieden gelden de instandhoudingsdoelstellingen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De Natura 2000-gebieden in Arnhem zijn: Veluwe, Gelderse Poort en IJssel.
De vergunningplicht voor projecten is aan de orde als het project significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.Voor activiteiten zonder mogelijke significante gevolgen is er geen vergunningplicht.

Bescherming van soorten

De wet sluit aan bij het specifieke beschermingsregime uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de natuurbeschermings-verdragen, zoals het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. Er wordt voorzien in concrete verboden ten aanzien van onder meer het vangen en doden van in die bronnen genoemde diersoorten, de verstoring van deze soorten en aantasting van hun rust- en voortplantingsplaatsen, alsmede in een verbod op het plukken en vernielen van bepaalde planten. Voorts wordt voorzien in limitatief opgesomde gronden voor ontheffing van deze verboden. Anders dan in de oude Flora- en faunawet 2002 zijn enkel opzettelijk verrichte handelingen strafbaar. Bij vogels zijn bovendien verstoringen niet strafbaar als de staat van instandhouding van die vogelsoorten niet in gevaar komt. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als voldaan is aan de voorwaarden in artikel 3.3 lid 4 en artikel 3.8 lid 5.
Daarnaast geldt als beschermingsregime voor (nationale) soorten:

a. een zorgplicht die van toepassing is op alle natuurwaarden in Nederland;
b. een verbod op het opzettelijk doden van de in de bijlage van de wet genoemde dieren, met een ontheffingsregime dat ruimer is dan dat voor internationaal en Europees beschermde soorten (zoogdieren, reptielen, amfibieën en thans op een rode lijst staande vissen, dagvlinders, libellen en kevers) (82 soorten);
c. een verbod op het vangen van dieren genoemd in de bijlage en het opzettelijk beschadigen van hun vaste voortplantings-plaatsen of rustplaatsen (zoals de dassenburcht); en

d. een verbod op het plukken of opzettelijk vernielen van in de bijlage genoemde vaatplanten (63 soorten, waaronder orchideeën).

Er wordt voorzien in ruimere ontheffingsmogelijkheden, dan voor de strikt beschermde soorten gelden (artikel 3.10 lid 2).

Houtopstanden

De wet heeft geen betrekking op o.a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom en voor het dunnen van een houtopstand (zie verder artikel 4.1). Een houtopstanden is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, met een oppervlakte grond van tien are of meer, of die bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen;

Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (artikel 4.2). De rechthebbende zorgt voor het herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand.

In de wet wordt evenwel een vrijstelling van de meldings- en de herbeplantingsplicht opgenomen, ingeval de houtkap plaatsvindt met het oog op natuurontwikkeling, met het oog op de aanleg of het onderhoud van brandgangen of overeenkomstig een door de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie goedgekeurde gedragscode (artikel 4.4). Dat voorkomt onnodige lasten voor natuurbeheerders, bedrijven en overheden in gevallen waarin het belang het natuurbehoud genoegzaam is verzekerd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Gelders Natuurnetwerk

Het ruimtelijke beleid voor de NNN, voorheen de Ecologische hoofdstructuur, is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. De NNN is een belangrijk beleidsinstrument voor de bevordering en het behoud van biodiversiteit. Voor de realisatie van de ecologische hoofdstructuur zijn de provincies verantwoordelijk.

De NNN wordt planologisch beschermd. De planologische bescherming betekent dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de wezenlijke kenmerken en de samenhang van de NNN; daarop wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Er geldt in de NNN het ‘nee, tenzij’-regime. Als een voorgenomen ingreep de ‘nee, tenzij’-toets met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het ‘nee, tenzij’-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

In de Omgevingsvisie Gelderland zijn de NNN gebieden voor Gelderland vastgesteld. De Provincie wil de natuur van het Gelders Natuurnetwerk beschermen tegen aantasting en heeft daarom regels opgenomen in de Omgevingsverordening. Centraal staat de bescherming van de kernkwaliteiten van Gelderse Nationale Landschappen. De kernkwaliteiten zijn beschreven en in bijlage 5 van de Omgevingsverordening.

Van toepassing op Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving Arnhem zuid

- ☐ handel binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming
- ☐ doe een Quick Scan Wet Natuurbescherming en indien nodig nader onderzoek
- ☐ onderzoek welke ecologische kwaliteiten verbeterd kunnen worden als onderdeel van deze gebiedsontwikkeling

Bijlage 10

Gelderse Mobiliteitshubs

Cruciale schakels in bereikbaarheid en leefbaarheid

provincie Gelderland

Goudappel Coffeng
adviseurs mobiliteit

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding en aanpak

2. Mobiliteitshubs: een typologie
2.1 Mobiliteitshubs als onderdeel van een nieuwe kijk op mobiliteit
2.2 Maatschappelijke opgaven mobiliteitshubs
2.3 Typologie van mobiliteitshubs
2.4 Voorzieningenniveau op hubs

3. Locaties en kwaliteitscriteria
3.1. Stedelijke hubs
3.2. Stadsrand hubs
3.3. Regionale hubs
3.4. Rurale hubs
3.5. Wijk hubs
3.6. Logistieke hubs

4. Governance
4.1 Samenwerking
4.2. Diversiteit aan partijen
4.3. Positie en rolopvatting provincie
4.4. Governance van mobiliteitshubs

5. Instrumentarium
5.1 Bouwstenen voor meerjarige aanpak
5.2 Meerjarige aanpak van mobiliteitshubs
5.3 Instrumentarium
5.4 Projectorganisatie
5.5 Kostenraming

6. Op weg naar Gelderse hubs

Opgeleverd op 24 april 2020

Dit rapport is niet vastgesteld door Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten. Het rapport heeft als input gediend voor de Visie voor een bereikbaar Gelderland die op 1 mei 2020 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten. De Visie voor een bereikbaar Gelderland wordt begin juli besproken met Provinciale Staten."

1. Inleiding en aanpak

1. Inleiding en aanpak

Mobiliteit is een hoofdtaak van de provincie Gelderland. Of dit nu over de weg, het spoor, het water of met de bus of fiets is. In het huidige coalitieakkoord stelt het provincie bestuur dat zij “willen investeren in alle vormen van mobiliteit” en dat er een “integrale visie mobiliteit” wordt opgesteld.

In de visie op mobiliteit wordt aandacht besteed aan goederenstromen, personenvervoer, toegankelijkheid, innovatie en toekomstige ontwikkelingen gerelateerd aan de Gelderse economie. Nieuwe vormen van mobiliteit of innovaties zoals smart mobility horen daar vanzelfsprekend bij.
Als verbindende factor tussen verschillende vormen van mobiliteit en drempelloos verplaatsen spelen mobiliteitshubs een steeds grotere rol in de toekomst van mobiliteit. Een mobiliteitshub kan het beste worden gedefinieerd als een combinatie van een fysieke plek en een virtuele omgeving waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

De provincie Gelderland heeft APPM en Goudappel samen gevraagd om te komen tot een uitwerking voor Gelderse mobiliteitshubs.

In lijn met de verstrekte opdracht onderscheiden wij in deze rapportage een viertal bouwstenen.

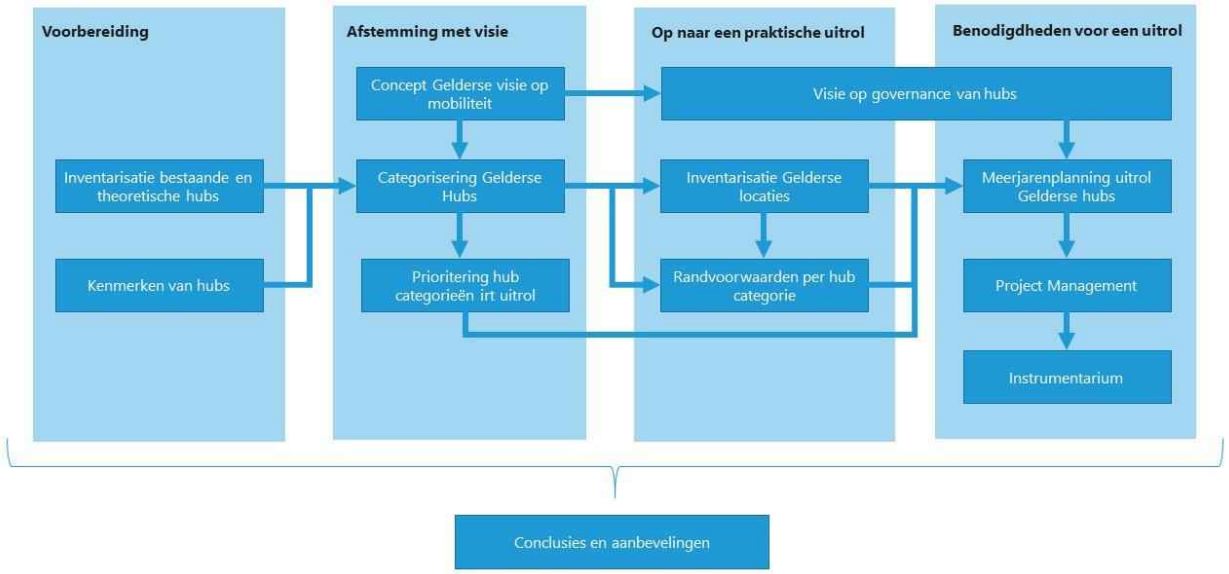
1. Voorbereidingsfase – Desk research
Op basis van eerdere projecten en deskresearch **inventariseren** wij **bestaande en theoretische hubs** waarbij aandacht wordt besteed aan de belangrijkste kenmerken van hubs (hoofdstuk 2).

2. Afstemming met de visie op mobiliteit
Voortbordurend op de inventarisatie vormen wij een **categorisering** passend voor de provincie Gelderland waarbij we een relatie leggen met de Gelderse 'visie op mobiliteit'. Tevens worden **prioriteiten** gelegd voor toepassing en uitrol van mobiliteitshubs in Gelderland (hoofdstuk 2).

3. Op weg naar een praktische uitrol
Locaties in Gelderland worden in beeld gebracht. Per categorie hubs geven wij een **duiding van functies, ruimtelijke context, betrokken actoren** en brengen wij eventuele randvoorwaarden in beeld (hoofdstuk 3). Ook presenteren wij verschillende **governance modellen** (hoofdstuk 4).

4. Benodigdheden voor een uitrol
Afrondend wordt inzicht gegeven in een indicatieve **meerjarige aanpak, instrumentarium** aangevuld met voorstellen voor **projectorganisatie** en **kostenraming** (hoofdstuk 5).

5. Conclusies en aanbevelingen
Deze rapportage bundelt deze vier bouwstenen en geeft daarmee voeding voor de **Gelderse 'visie op mobiliteit'** en input voor de **inzet van provinciale 'mens en middelen'** (hoofdstuk 6).

2. Mobiliteitshubs: een typologie

2. Mobiliteitshubs: een typologie

In dit hoofdstuk gaan we in op de eerste twee bouwstenen zoals omschreven in paragraaf 1.2. Volgend op een korte beschouwing over maatschappelijke trends die leiden tot een andere kijk op mobiliteit werken wij naar een categorisering voor Gelderse hubs toe.

2.1 Mobiliteitshubs als onderdeel van een nieuwe kijk op mobiliteit
De term hub wordt steeds vaker gebruikt, maar er leven veel verschillende denkbeelden bij wat er wel of niet verstaan moet worden onder een mobiliteitshub. Mobiliteitshubs worden gezien als een essentiële schakel om flexibel en naadloos reizen in de keten mogelijk te maken. Hubs zijn multimodale overstappunten in verschillende orde, grootte en voorzieningenniveaus. Doel van mobiliteitshubs is het slim bundelen van stromen (personen en/of goederen) van en naar locaties met hoge dichtheden. Mobiliteitshubs verschillen van traditionele treinstations en bushaltes door de nadrukkelijkere ambitie om mensen te bewegen tot ander soortig gebruik van modaliteiten. De hub wordt ook gezien als middel in een beoogde mobiliteitstransitie waarbij autogebruik en autobezit niet langer de primaire vervoerswijze is in stedelijke gebieden. Om dit doel te bereiken dient een mobiliteitshub belemmeringen in mobiliteitsgedrag weg te nemen. Dit betekent concreet dat een overstap naar andere modaliteiten naadloos en de overstap zelf in een comfortabele omgeving plaats vindt. Door het samen brengen van functies worden hubs aantrekkelijk voor gebruikers. De aard en omvang van de voorzieningen hangt zowel af van de reizigersdichtheid en het verzorgingsgebied van de hub.

2.2 Maatschappelijke opgaven mobiliteitshubs
De onderlinge afhankelijkheid tussen belangrijke nationale en regionale opgaven vraagt om een andere kijk op mobiliteit. De combinatie van de bereikbaarheidsopgave (1), de verstedelijkingsopgave (2) maar ook de wens tot een verdere verduurzaming van onze mobiliteit (3) en een meer inclusieve samenleving (4) zet bestaande voorzieningen onder druk en dwingt tot een andere kijk op de onderlinge samenhang van het mobiliteitsnetwerk.

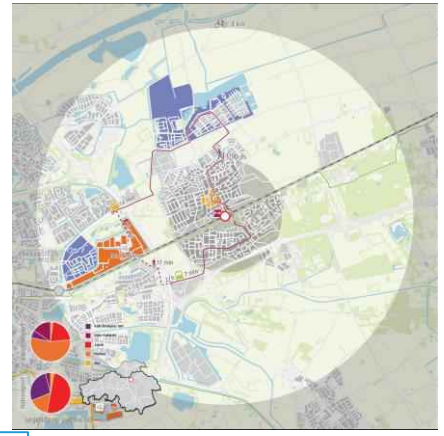
Bereikbaarheidsopgave
Treinstations, bushaltes, Park en Ride (P+R)-voorzieningen en carpool zijn bestaande locaties waar overstap plaatsvindt, vaak van het eigen vervoermiddel (voet, fiets, auto) op een collectief vervoermiddel (bus, Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) , trein, gedeelde auto). In de afgelopen jaren is er sprake geweest van toenemende filevorming en meer druk op het spoorwegnet. Ondanks de huidige rust als gevolg van de coronacrisis is het de verwachting dat zonder wijzigingen in ons mobiliteitsgedrag de druk verder zal toenemen. Deze druk leidt er toe dat de vraag naar flexibel reizen de komende jaren toeneemt, waarmee de kwaliteit van de transferlocaties voor reizigers aan belang toenemen. Mobiliteitshubs zijn die locaties die het de reiziger mogelijk maken om naadloos over te stappen van het ene mobiliteitsvorm op de andere mobiliteitsvorm.

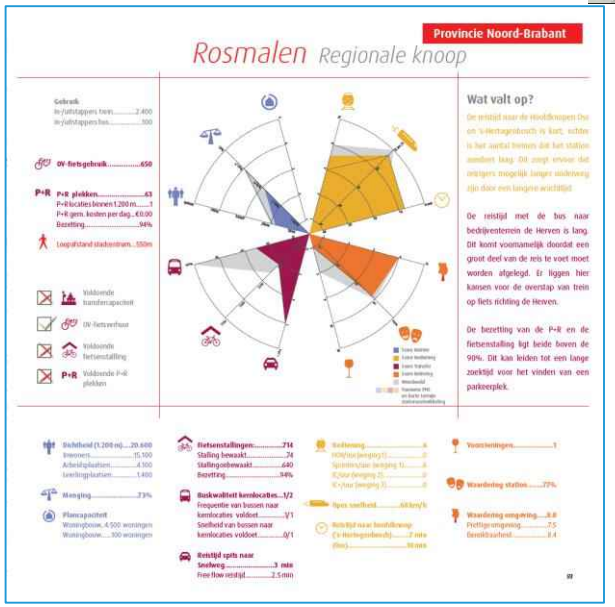
Knooppunten vormen een integraal onderdeel van de mobiliteitsketen. Een aansprekend voorbeeld is het knooppuntenboek van de provincie Noord-Brabant. De kwaliteit van de bestaande knooppunten in Brabant zijn hierin onder de loep genomen. Tevens zijn acties uitgewerkt hoe het functioneren van de knooppunten in de mobiliteitsketen te verbeteren.

Het voornbeeld van station Rosmalen uit het Brabantse Knooppuntenboek maakt zichtbaar dat de transfercapaciteit en de capaciteit van de fietsenstallingen te kort schieten. Volgend op een visie op mobiliteit kan het maken van een Gelders knooppuntenboek een effectief communicatiemiddel zijn richting partners.

Ook voor logistiek bestaan overslagpunten. In de huidige situatie gaat het om logistieke hotspots waar overslag plaatsvindt van binnenvaart naar trein of van trein naar vrachtwagen. Een stevige uitdaging in de logistieke keten is de ‘last mile’ problematiek in relatie met de opgave van emissievrij bevoorrading. Op welke plekken kan grootschalige logistiek op de rand van het stedelijk gebied overgeslagen worden op kleinere en schonere vervoermiddelen naar de eindbestemming. Ook de verandering in dienstverlening naar de consument (groei distributiecentra/ pakketbezorging) speelt hierin een rol.

Duurzaamheidsopgave
Verduurzamen van alle onderdelen van het vervoer. Schone, duurzame energiebronnen zijn wenselijk om (gedeelde) mobiliteit toekomstvast te maken. In de bijdrage aan de energietransitie wordt zo duurzaam mogelijk reizen het uitgangspunt. Bussen en hubtaxi’s rijden op hernieuwbare energiebronnen; fietsen wordt optimaal gefaciliteerd. De hubs zorgen voor eigen energieopwekking, die ook ten dienste staat aan bijvoorbeeld het opladen van elektrische fietsen en hubtaxi’s. Bij het ontwerp van een hub kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het plaatsen van zonnepanelen, om te voorzien in de eigen energieopwekking voor de hub en deels voor de (elektrische) voertuigen die gebruik maken of gestald worden bij de hub.

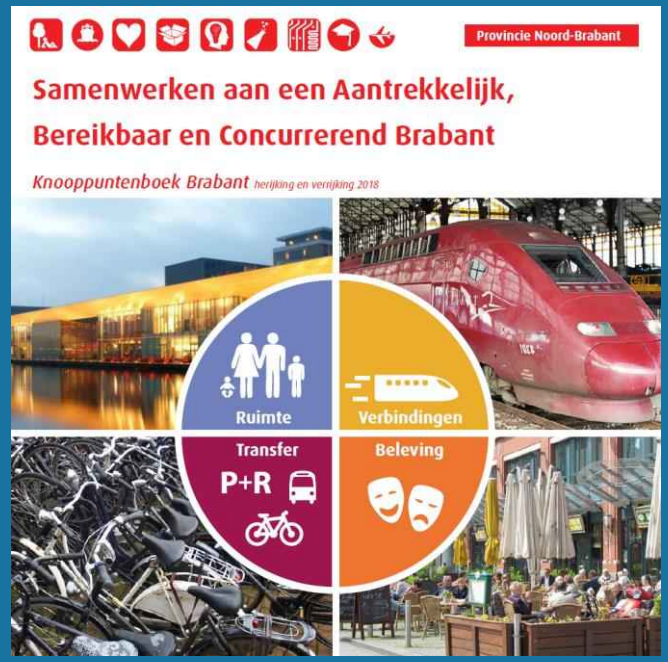
Voorbeeld van station Rosmalen uit het Brabantse Knooppuntenboek

Referentie: Knooppuntboek Brabant
Het knooppuntenboek van Brabant bevat een analyse van de 47 belangrijkste openbaarvervoerknooppunten die de provincie rijk is. Het boek is ontwikkelt als een vertrekpunt voor een gesprek over de verdere ontwikkeling van de knooppunten.

Het doel van het knooppuntenboek is drieledig:
- Per knooppunt laten zien welke opgaven er liggen op het gebied van versnellen, verknopen, verdichten en veraangenamen.
- Een typologie maken van de verschillende knooppunten in Brabant
- Een startpunt bieden voor een gesprek over knooppuntontwikkeling met verschillende belanghebbenden.

Op basis van de vervoerkundige en ruimtelijke kenmerken van de knooppunten is er een typologie ontwikkeld om de knooppunten in te delen en met elkaar te vergelijken. Er zijn vijf typen knooppunten onderscheiden:
- internationale knoop;
- nationale knoop;
- Brabant knoop;
- regionale knoop;
- lokale knoop.

Knooppunten zijn essentiële schakels in het functioneren van het totale multimodale mobiliteitssysteem. Elk knooppunt is echter uniek als het gaat om de bediening per OV, inbedding in het multimodale netwerk, dichtheid qua functies en voorzieningen en ontwikkelcapaciteit. Die diversiteit aan knooppunten vraagt om maatwerk.

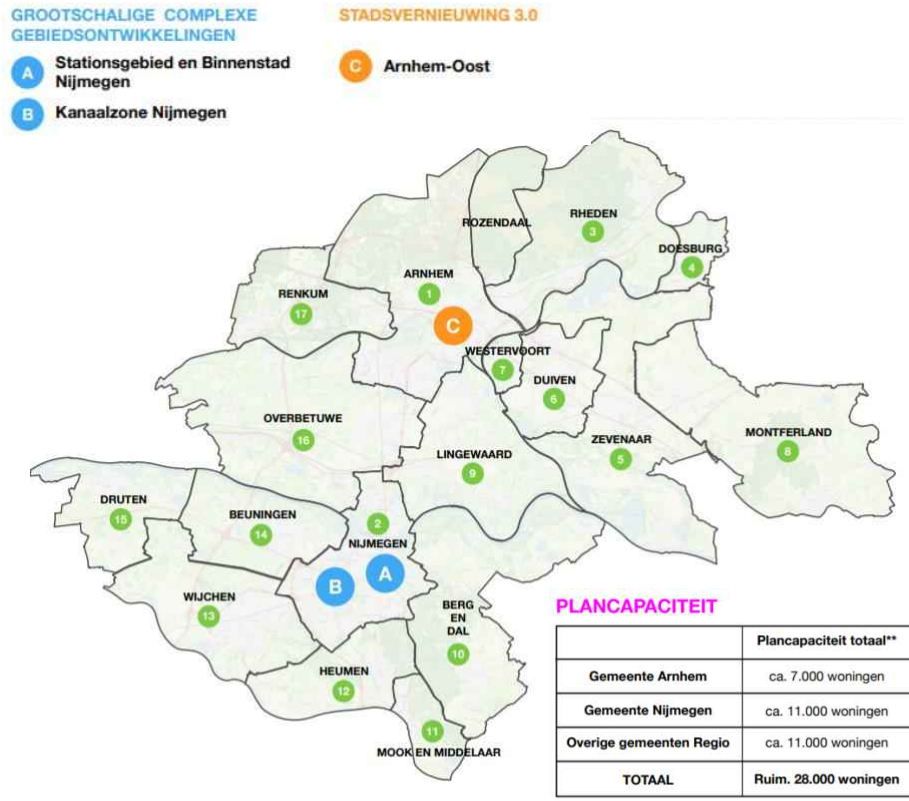

Tegelijkertijd constateert het knooppuntenboek dat een aantal zaken op orde moeten zijn om het knooppunt (ongeacht de grootte of functie) en de mobiliteitsketen goed laten functioneren in de toekomst. De belangrijkste zijn:
- Een integrale benadering van het knooppunt. Beschouw het knooppunt als een spin in een web en niet alleen als een toegangspoort
- Zorg bij de ruimtelijke hoofdstructuur rondom een knooppunt, voor voldoende opties voor de lange termijn.
- Zie een knooppunt als een kansrijke locatie voor bundeling van voorzieningen, zoals aflever- en afhaalpunten, kluisjes, flexwerkplekken, etc.
- Zorg dat alle betrokken partijen aan tafel zitten en de relevante informatie kan worden gedeeld.

Verstedelijkingsopgave
Een spanningsveld in de stedelijke regio is de opnamecapaciteit van de huidige hoofdinfrastructuur in combinatie met de wens tot stedelijke ontwikkeling. Diverse Gelderse steden kennen een groeiopgave, terwijl de bestaande infrastructuur in de spits meer verplaatsingen niet toelaat.
In maart 2020 hebben Rijk, provincie Gelderland en 18 gemeenten bijvoorbeeld afspraken gemaakt om tot 2025 20.000 woningen te bouwen in de regio Arnhem Nijmegen (De woondeal Regio Arnhem Nijmegen). Op de lange termijn zelfs 50.000 tot 60.000 woningen. Deze groei zal bestaande voorzieningen verder onder druk zetten. Zo'n groei vraagt om een mobiliteitstransitie waarbij actieve mobiliteit (fietsen en lopen) en ov worden gestimuleerd.

Gebiedsontwikkeling en mobiliteitstransitie gaan hand in hand met de ontwikkeling van hub voorzieningen. Een restrictief parkeerbeleid vanuit gemeenten zorgt voor een actieve sturing van gebruikers naar alternatieve modaliteiten. Als deze restricties gepaard gaan met parallelle investeringen in alternatieve modaliteiten wordt echt sturing gegeven aan een mobiliteitstransitie. De begin dit jaar aangenomen Rotterdamse mobiliteitsaanpak is daar een mooi voorbeeld van.

Voor de Amsterdamse Sluisbuurt hebben APPM en Goudappel inzichtelijk gemaakt wat de impact en consequenties zijn van verschillende varianten voor deelmodaliteiten en hubs. In deze buurt is al sprake van een grote bouwopgave in combinatie met een gemiddelde parkeernorm voor woningbouw in de eerste tenders van 0,5. Deze norm wordt stapsgewijs naar beneden bijgesteld. De concreetheid van de Sluisbuurt is een paar stappen verder dan de fase waarin deze visie op hubs zich nu bevindt.

	Plancapaciteit totaal**	Potentieel Versnellingslocaties***
Gemeente Arnhem	ca. 7.000 woningen	ca. 1.500-2.500 woningen
Gemeente Nijmegen	ca. 11.000 woningen	ca. 5.000 woningen
Overige gemeenten Regio	ca. 11.000 woningen	ca. 5.500 woningen
TOTAAL	Ruim. 28.000 woningen	ca. 12.000-13.000 woningen

Woondeal regio Arnhem-Nijmegen (*www.rijksoverheid.nl)*

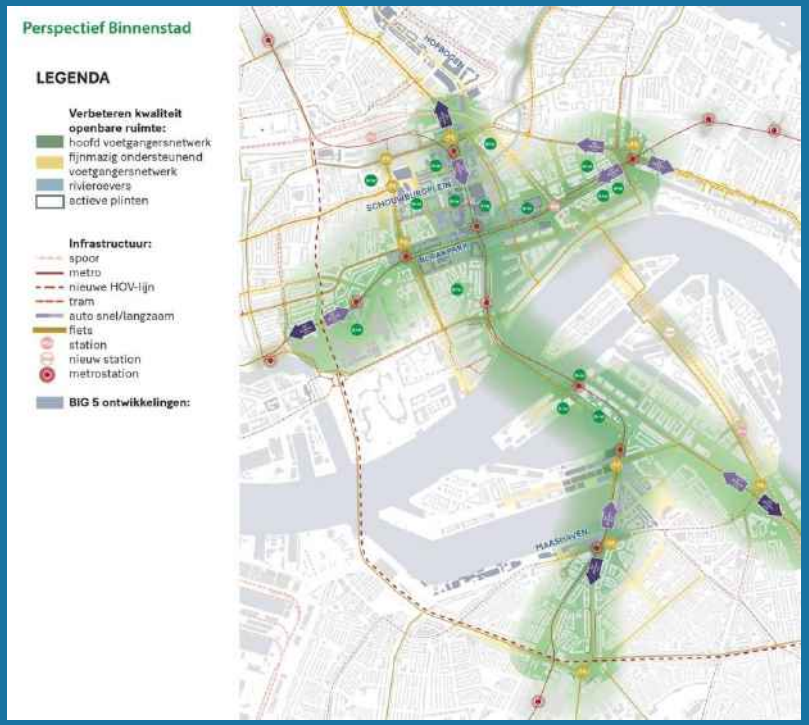
Referentie: Actief sturen op bereikbaarheid met de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak

APPM en PosadMaxwan hebben samen de Rotterdamse MobiliteitsAanpak (RMA) ontwikkeld. Hierin krijgt gezonde en schone mobiliteit meer ruimte waardoor de stad op een goede manier kan groeien. De aanpak is begin 2020 vastgesteld in de gemeenteraad van Rotterdam.

De urgentie van het plan komt voort uit vier stedelijke opgaves: groei en verdichting, milieu en klimaat, buitenruimte en groen, en inclusiviteit in mobiliteit. Rotterdam krijgt tot 2022 18.000 woningen erbij en zelfs 50.000 woningen tot 2040. Om dit te accommoderen is een schaalsprong in het OV nodig en investering in de infrastructuur van de regio. Tegelijkertijd speelt het milieu een grote rol: de luchtkwaliteit in de stad voldoet niet overal aan de Europese normen en Rotterdam moet klimaatbestendiger worden. De gemeente wil verder werken aan het aantrekkelijker, groener en gezonder maken van de stad door te investeren in goed functionerende en aantrekkelijke openbare ruimte. Om mobiliteit inclusiever te maken is het nodig om dagelijkse voorzieningen makkelijk bereikbaar en aangenamer te maken, OV-locaties beter en prettiger bereikbaar te maken en de schaalsprong OV op Zuid te realiseren.

Een mobiliteitstransitie is in de Rotterdamse binnenstad al jaren aan de gang. Het aantal bewegingen per fiets, te voet en via het OV groeit, en het autogebruik neemt in het centrum niet toe. Om te zorgen dat deze groeiende vraag naar gezonde en schone mobiliteit wordt gefaciliteerd, moeten keuzes gemaakt worden in de ruimteverdeling voor het verkeer. Vier leidende principes aan de Mobiliteitsaanpak zijn:

- Ruim baan voor voetgangers, fietsers en OV
- Veilige en gezonde verbindingen
- Een verrijking van de mobiliteitskeuzes
- Vitaal economisch verkeer

Met de aanpak komt meer en kwalitatief betere ruimte voor voetgangers en fietsers, en het verkeer wordt anders door de stad geleid – bestemmingsverkeer kan overal blijven komen, maar ander autoverkeer wordt verdeeld naar de hoofdroutes. Dit geeft betere luchtkwaliteit, leefbaarheid en meer ruimte voor andere woonmilieus. Boulevards, stads- en verblijfsstraten transformeren geleidelijk naar wegprofielen met indeling op snelheid. OV-knooppunten worden beter bereikbaar en aantrekkelijker voor voetgangers en fietsers, en een overstappunt voor autorijders. De gemeente spreekt met de logistieke sector een ZES-zone (Zero Emissie Stadsdistributie) af en werkt stimulerings-maatregelen voor schone logistiek uit. Alle modaliteiten krijgen een plek, maar de verblijfskwaliteit staat voorop.

Referentie: Hubs als ideale oplossing voor deelmobiliteit
In de Sluisbuurt, op het Zeeburgereiland in Amsterdam-Oost, worden tussen 2020 en 2030 ongeveer 5.500 woningen en ongeveer 90.000 m^2 bvo niet-wonen gerealiseerd. De Sluisbuurt ligt op fietsafstand van de stad. Er wordt in deze buurt maximaal ingezet op langzaam verkeer, openbaar vervoer, Smart Mobility en Mobility As A Service (MaaS).
De gemeente Amsterdam en de Vervoerregio Amsterdam hebben APPM, Goudappel Coffeng en Stadkwadraat gevraagd om een samenhangende invulling van deelmobiliteit en parkeren te ontwikkelen. Het betreft hier dus het vinden van concrete oplossingen in een hoogstedelijke omgeving.

Een variant met een beperkt aantal mobiliteitshubs in de Sluisbuurt kwam als beste uit de vergelijking van verschillende oplossingsvormen. Voor de gebruiker is de hubsvariant het beste; best betaalbare, betrouwbare en comfortabele deelmobiliteit. Minder goed scoort het feit dat de loopafstanden naar de locaties van de deelmobiliteit groter zijn dan in de andere varianten.

Voor de organisatie, haalbaarheid en flexibiliteit in het ontwikkelproces van de parkeervoorzieningen worden ook de hoogste scores behaald. De hoge score op flexibiliteit wordt niet alleen ingegeven doordat er geschoven kan worden binnen de type parkeeroplossingen maar ook omdat de tijdelijke parkeeroplossing pas op het laatste moment wordt ingericht in de definitieve situatie. Het financieel rendement is verreweg het best, door efficiency in het bouwen van de parkeervoorzieningen en door grootste schaal voor deelmobiliteit. Wanneer de keuze wordt gemaakt om volledig in te zetten op een hubstructuur inclusief grootschalige deelmobiliteit in combinatie met een lage parkeernorm in de Sluisbuurt is de hubsvariant zeer van toepassing.

Voor de toepassing van mobiliteitshubs is wel vooraf afstemming noodzakelijk tussen het stedenbouwkundige en verkeerskundige planproces en de uitwerking van de hubstructuur. Vanaf het begin af aan moeten de standpunten omtrent verkeer en mobiliteit meegenomen worden in het planproces zodat hier integraal op geanticipeerd kan worden.
Zeker in een hoogstedelijke omgeving bewijst een centrale gebiedsorganisatie haar meerwaarde. Door meerdere partijen onder een paraplu te scharen ontstaat er zowel voor de gebruiker als de aanbieder een overzichtelijk beeld wat het comfort en gebruiksgemak toeneemt. Hiermee wordt de kans op een succesvolle hubstructuur in combinatie met deelmobiliteit vergroot.

Inclusiviteitsopgave
Mobiliteit is voor iedereen van belang, zodat mensen elkaar kunnen blijven bereiken en ontmoeten. Gelderland wil de bereikbaarheid van voorzieningen voor alle inwoners (stedelijk en ruraal) garanderen. Hiervoor is behoefte aan flexibele en efficiënte netwerken die voor iedereen open staan en beschikbaar zijn. Microhubs in bestaande woonwijken bieden toegang tot deelfietsen en andere vormen van deelmobiliteit voor iedereen. Ook bestaande treinstations en/of grotere busknooppunten kunnen in deze behoefte voorzien.

Het gaat om het verbinden van mensen door de sociale interactie te versterken en het openbaar vervoer voor iedereen toegankelijk te houden. Hubs krijgen een sociale functie binnen de kleine kernen door het koppelen aan andere diensten zoals *(mini)bibliotheken, apotheekzuilen of pakketboxen*. Door een passend aanbod van diensten binnen het de breedte van de verschillende vervoersconcepten wordt vervoersarmoede bestreden.
Het verbinden kan vooral een functie hebben bij de kleinere kernen, en bij de wijkhubs. Door het koppelen van (bestaande) functies waar al een ontmoetingsplek is, aan een (nieuwe of aangepaste) vervoersverbinding, kan de sociale verbinding in een gemeenschap worden versterkt. Op kleinschalige wijze wordt dit in Drenthe-Groningen al nagestreefd.

2.3 Typologie van mobiliteitshubs

Op basis van referentiebeelden en –projecten komen wij in twee stappen tot een categorisering van mobiliteitshubs in Gelderland.

1) De geografische ligging van een hub
2) Het schaalniveau waarop de hub functioneert

Allereerst wordt onderscheid gemaakt op basis van de geografische ligging:

- Binnenstedelijke ligging (zone A)
- Stedelijke woonwijken (zone B)
- Stadsrand/ randzone stedelijke regio (zone C)
- Regiokernen/ rurale zone (zone D)

In een tweede stap wordt vervolgens gekeken naar de schaal waarop de hub acteert. Onder schaal verstaan wij hier de omvang van het verzorgingsgebied.

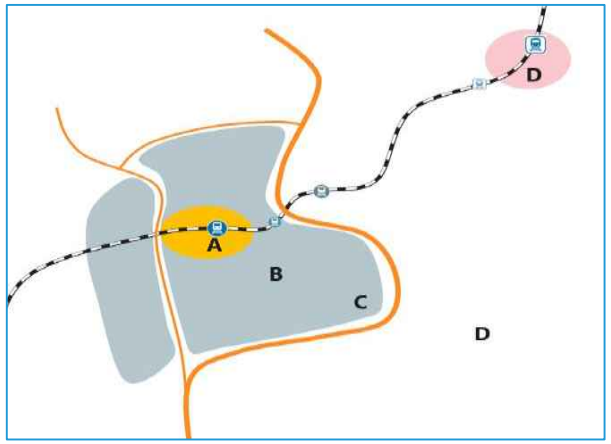
Wat is de afstand die mensen afleggen vanaf de hub. Hierbij is onderscheid in vier categorieën/niveaus:

- Buurt / dorp
- Stad
- (Inter)regionaal
- (Inter)nationaal

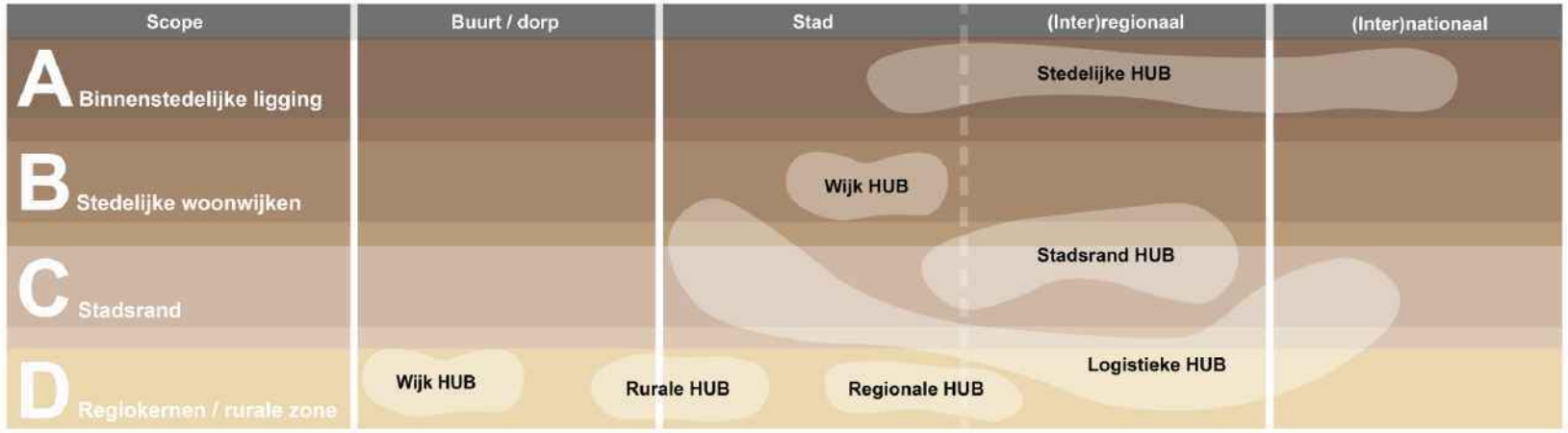
Op basis van deze twee stappen zijn binnen de provincie Gelderland tot een zestal typen hubs:

- Stedelijke hub
- Stadsrand hub
- Regionale hub
- Rurale hub
- Wijkhub
- Bedrijventerrein hub

Stap 1: Onderscheid geografische ligging

Stap 2: Onderscheid op basis van schaal van de hub

Zes categorieën Gelderse hubs

1	**Stedelijke hub** 	**Zone A**	**OV knooppunten trein in de stad (IC, Voorstadstations)** Binnenstedelijk hoogwaardig OV-knooppunt, ontsloten met actieve (fietsen en lopen) en slimme first- en last mile oplossingen en katalysator voor ruimtelijke ontwikkelingen.
2	**Stadsrand hub** 	**Zone C**	**P+R knooppunten randen van de stad** Transferia, carpoolplaatsen met handige voorzieningen waar personen overstappen van auto op actief of collectief natransport HOV.
3	**Regionale hub** 	**Zone D**	**Overstappunt op spoor in de regio (auto > trein)** Buiten stedelijke gebieden overstappen van auto of fiets op HOV. Van HOV op ritdelen of highspeed e-fiets. Combinatie met vraaggestuurd en flexibel vervoer mogelijk.
4	**Rurale hub** 	**Zone D**	**Halten 2.0 in de regio** Kleinschaligere overstap locaties in landelijk gebied. Overstap van auto of fiets op HOV. Combinatie met vraag gestuurd en flexibel vervoer mogelijk. Bundeling OV stromen. Ook toepasbaar op recreatieve of toeristische locaties.
5	**Wijkhub** 	**Zone B**	**Stedelijke knooppunten (bedrijventerreinen, campussen en kantoorlocaties met deelvoorzieningen voor werknemers en omwonenden)** Bundeling voorzieningen op (stads)wijk niveau. Veelal in stedelijke omgeving. Vaak in samenhang met stedelijke (her)ontwikkeling vraagt om bundeling van deelmodaliteiten.
6	**Bedrijventerrein hub** 	**Zone B, C, of D**	**Logistieke hubs** Logistieke hub waar goederen efficiënt gebundeld en overladen kunnen worden op emissievrije en kleinere distributievoertuigen. Combinatie mogelijk met laadvoorzieningen van bijvoorbeeld bus openbaar vervoer.

2.4 Voorzieningenniveau op hubs

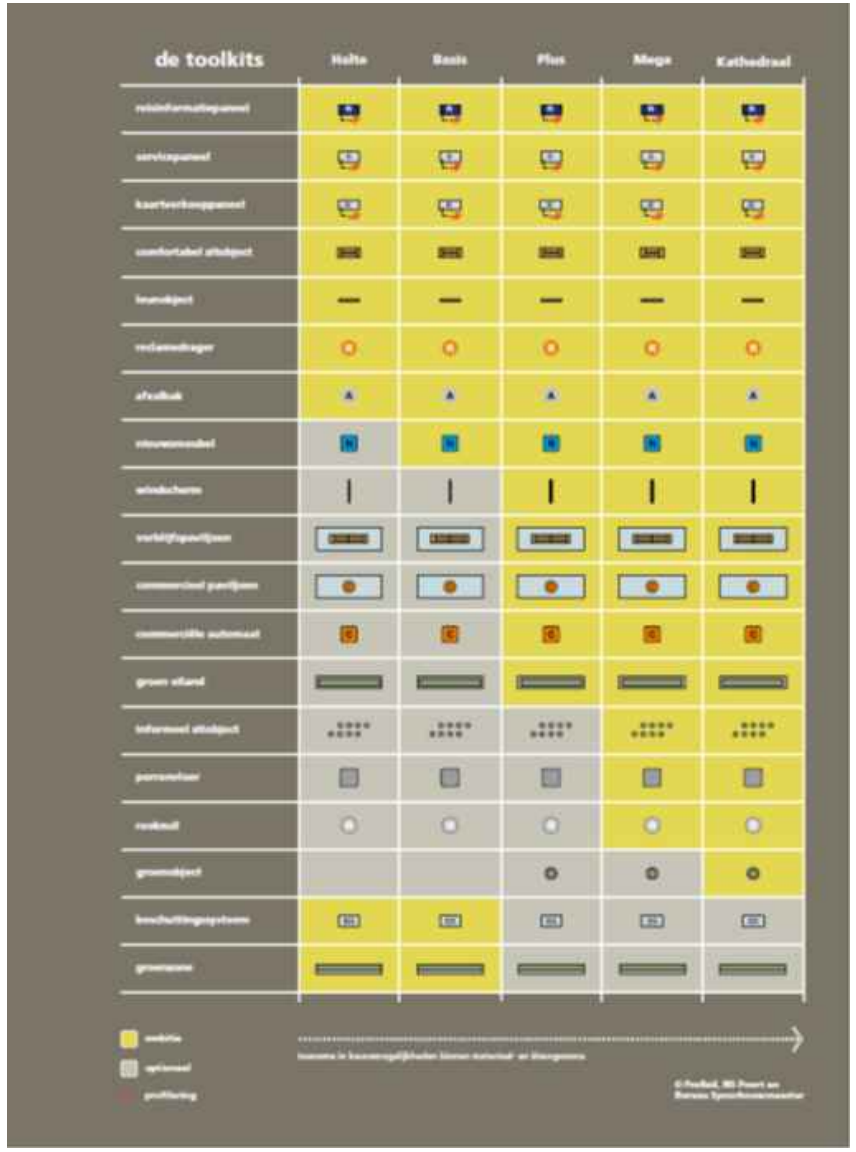
Inherent aan de geografische locatie en het verzorgingsgebied van een hub zal ook het voorzieningen wisselen tussen verschillende hubs. Op basis van referentieprojecten in Nederland en analyses van voorzieningen niveau bij ProRail, in België en de Verenigde Staten is een voorstel uitgewerkt voor het voorzieningenniveau op elk van de zes categorieën Gelderse hubs.
Op bladzijde 15 en 16 is een opzet voor voorzieningen uitgewerkt voor alle de zes de gedefinieerde categorieën hubs. Voor elke type voorziening is tevens aangegeven of er sprake is van basis voorziening (essentieel) of optionele voorzieningen.

De voorzieningen zijn onder te verdelen in zes thema's, te weten:

- Fiets
- Auto
- OV
- Ruimte
- Voetgangers
- Voorzieningen

Daarnaast is nog aangegeven of een basisvoorziening van een hoge kwaliteit dient te zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de voorziening 'HOV' bij de stadsrand hub. Om ervoor te zorgen dat de stadsrand hub kansrijk is, moet deze concurrerend genoeg zijn aan de auto. Hiervoor is HOV met voldoende frequentie essentieel. Vandaar dat deze voorziening van hoge kwaliteit moet zijn bij een stadsrand hub. Het belang van voorzieningen en de kwaliteit ervan worden per type hub nader toegelicht in hoofdstuk 3.

Stationsoutillage bij ProRail. Voorzieningen per type station

Voorzieningenniveau Mobipoints in België

Essentieel	Extra Mobiliteit
• Standplaats(en) autodelen • Fietsstandplaats: voor fietsen van gebruikers van deelwagens of ander vervoer. Bij voorkeur is de fietsenstandplaats overdekt. • Nabije halte openbaar vervoer (op maximaal 50 meter) • Kwaliteitsvolle (LED)-verlichting	• Fietsdeelsysteem: bedrijfsfietsen • Elektrisch laadpunt voor auto's (gedeelde en private) en/of fietsen (E-wall) • Kiss en ride zone/ophaalpunt voor taxi of carpoolen • Bewegwijzering van wandel- en fietsroutes • Fietskluizen • Publieke fietspomp
Extra comfort	**Bijkomende functies**
• Zitbank / tafel • Vuilbak • Schuilhuisje voor carpoolers, gebruikers openbaar vervoer • Drinkwatervoorziening • Openbaar toilet met faciliteiten voor babyverzorging • Ribbelstrook blinden en slechtzienden • WIFI	• Lockers met digitale toegangscode • Gekoelde lockers voor distributie voedsel • Geefkast of boekenruilkast • Digitale infobord voor o.a. buurtactiviteiten of real-time info openbaar vervoer • Oplaadpunt voor smartphones • Integratie groen op overdekkingen • Brievenbus • Distributie gratis kranten en magazines

Voorzieningenniveau in Los Angeles

Bron: Mobility HubsA Reader's Guide
Los Angeles County Metropolitan Transportation Authority (Metro)
and Southern California Association of Governments (SCAG

Toepassing voorzieningen niveaus op Gelderse hubs

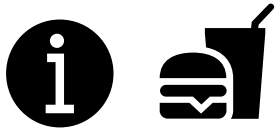

			Fiets								Auto						OV				
			Fietskluizen	Fietsparkeren (bewaakt en HBF)	Fietsparkeren (openbare ruimte)	Deelfietsen	Fietsreparatie	Koppeling met snelfietsroutenetwerk	Koppeling met hoofdfietsnetwerk	Verkeersveiligheid en herkenbaarheid	Parkeervoorzieningen (betaald)	Parkeerplaatsen	Kiss & Ride	(Elektrische) deelauto's	Laadvoorzieningen	Taxistandplaatsen	Trein IC	Trein Sprinter	HOV	Bus	Buurtbus
1	**Stedelijke hub**	**OV knooppunten trein in de stad**																			
2	**Stadsrand hub**	**P+R knooppunten randen van de stad**																			
3	**Regionale hub**	**Overstappunt op spoor in de regio**																			
4	**Rurale hub**	**Halten 2.0 in de regio**																			
5	**Wijk hub**	**Stedelijke knooppunten**																			
6	**Logistieke hub**	**Hubs (B2B)**																			

Basis, met hoge kwaliteit **Basis** **Optioneel**

Toepassing voorzieningen niveaus op Gelderse hubs

			Ruimte				Voetgangers				Voorzieningen							
			Menging (type reizigers)	Kwaliteit openbare ruimte	Nabijheid wonen (dichtheden)	Nabijheid werken (dichtheden)	Voldoende transfercapaciteit	Directe looproutes naar bestemmingen	Bewegwijzering	Verkeersveiligheid en herkenbaarheid	Wachtruimtes	Reisinformatie	Winkels	Horeca & restaurants	Service medewerkers	Wachtvoorzieningen	Toiletten	(Bezorg)kluizen
1	Stedelijke hub	OV knooppunten trein in de stad																
2	Stadsrand hub	P+R knooppunten randen van de stad																
3	Regionale hub	Overstappunt op spoor in de regio																
4	Rurale hub	Halten 2.0 in de regio																
5	Wijk hub	Stedelijke knooppunten																
6	Logistieke hub	Hubs (B2B)																

Basis, met hoge kwaliteit Basis Optioneel

3. Locaties en kwaliteitscriteria

3. Locaties en kwaliteitscriteria

Van overstapmachine naar aangename schakel in de mobiliteitsketen
Het cruciale verschil tussen een traditionele bushalte, een troosteloos perron of wegwaai carpoolplaats en een mobiliteitshub is het voorzieningenniveau en de kwaliteit van de locatie en de directe omgeving. Om reizigers te verleiden andere keuzes te maken in het mobiliteitsgedrag is het van belang om een verscheidenheid aan modaliteiten aan te bieden, passend bij de benodigde afstand van de verplaatsing en de ligging in het mobiliteitsnetwerk.

Minstens even belangrijk is om dit aanbod beschikbaar te stellen in een aangename omgeving. Reizigers ervaren een overstap en de daarmee samenhangende 'wachttijd' immers als een negatief element in hun reis. Om de overstapweerstand te compenseren is het nodig aandacht te besteden aan het voorzieningenniveau op hubs. Dit varieert van basale functies als beschutting, sociale veiligheid en zitvoorzieningen, tot pakketdiensten, horeca of informatiediensten.

Tot slot is het ook nodig om aandacht te besteden aan de bereikbaarheid van de hub zelf. Denk hierbij aan de directheid en de kwaliteit van toe leidende voetpaden en fietsroutes (feeders), en een voldoende aanbod van fiets- en autoparkeerplaatsen.

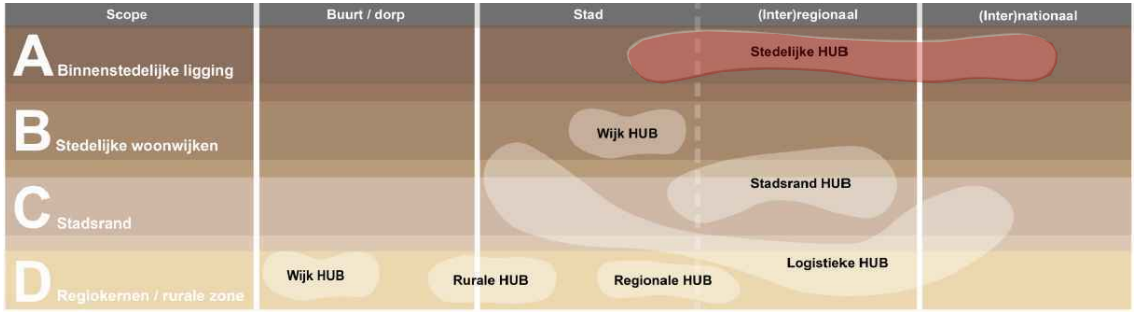
Hubs in de verstedelijkingsopgave
Het voorgaande is vooral van toepassing op de hubs die de nadruk leggen op de bereikbaarheidsopgave. Bijzondere aandacht verdienen ook de hubs die ontwikkeld worden vanuit de verstedelijkingsopgave. De functie van deze hubs is minder gericht op de overstap tijdens een reis, maar meer op de concentratie van (parkeer)voorzieningen nabij de woning.

Hierin wordt zowel voorzien in deelmobiliteit als privébezit. De hubs moeten bijdragen aan verbetering van de leefbaarheid, en aan een vermindering van de parkeerdruk in de woonstraten. Succesfactoren voor dit type hubs zijn onder meer een voldoende aanbod van deelauto's, een logische verdeling over de wijk zodat loop- of fietsafstanden niet te groot zijn, en een aanvullend aanbod van voorzieningen zoals pakketkluizen (zie referentie Sluisbuurt).

Toepassing locaties en kwaliteitscriteria Gelderse hubs
Voor de Gelderse situatie hanteren wij zes typen hubs. De toepassing in Gelderland, de voorbeelden uit binnen- en buitenland, de kwaliteitscriteria en de uitdagingen zijn hierna per categorie hub uitgewerkt.

3.1. Stedelijke hubs

Hoogwaardige OV-knooppunten inclusief nieuwe attractieve, bereikbare binnenstedelijke ontwikkeling

Stedelijke hubs zijn hoogwaardige OV-knooppunten die Gelderland verbinden met andere stedelijke regio's (interregionaal, nationaal en internationaal). De knooppunten bieden werkgelegenheid en publieksvoorzieningen die voor heel Gelderland en stedelijke regio's buiten Gelderland bereikbaar zijn. Het zijn knooppunten met een bijzondere uitstraling en kwaliteit van de openbare ruimte die tevens een belangrijk knooppunt zijn voor het regionaal openbaar vervoer. Dit zijn de draaischijven van de Gelderse economie, met dagelijks veel reizigers met bestemmingen op de plek zelf, nabij het knooppunt of reizigers die knooppunt benutten als overstapplek. En er wordt gewoond! Direct en nabij de stedelijke hub. In Gelderland zijn de locaties direct rondom de binnenstedelijke stations interessante stedelijke hubs. Denk aan Nijmegen, Arnhem, Ede-Wageningen, Apeldoorn en Zutphen. Centrale plekken in de stad met OV-verbindingen op nationaal niveau inclusief voorzieningen voor deelmobiliteit. Deze centrale locaties zijn vanuit het bereikbaarheidsperspectief interessant voor verdere ruimtelijke verdichting. Met de realisatie van het programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) wordt een impuls gegeven aan de stations Nijmegen, Arnhem en Ede-Wageningen.

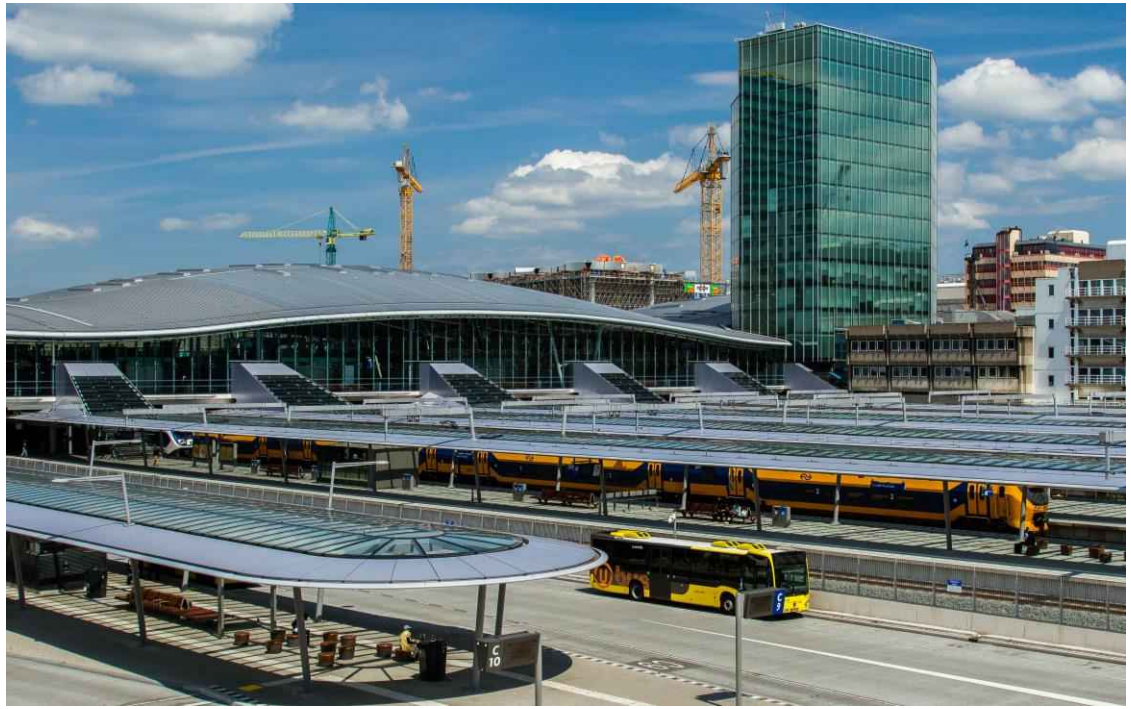

Voorbeeld uitwerking Station Ede Wageningen (www.prorail.nl)

Voorbeeld uitwerking Station Nijmegen (www.indebuurt.nl)

Voorbeelden
Een sprekend voorbeeld van een stedelijke HUB in Nederland, is Utrecht Centraal. Het betreft hét knooppunt van Nederland waar stedelijke en regionale verbindingen samen komen, en een overstap mogelijk is op nationaal (IC) en internationaal niveau (ICE en Flixbus).

Utrecht Centraal

In de nabijheid van Utrecht Centraal is Utrecht hard aan de slag met de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone. Een nieuwe stadwijk met 10.000 nieuwe woningen. Mewedekanaalzone is één van de eerste grootschalige binnenstedelijke ontwikkelingen waar wordt ingezet op een ambitieus mobilteitsconcept, met de mobiliteitshub als centraal element.

Andere voorbeelden in het land zijn het Hamerkwartier (Amsterdam), Schieoevers (Delft) en Merwe4Havens (Rotterdam).

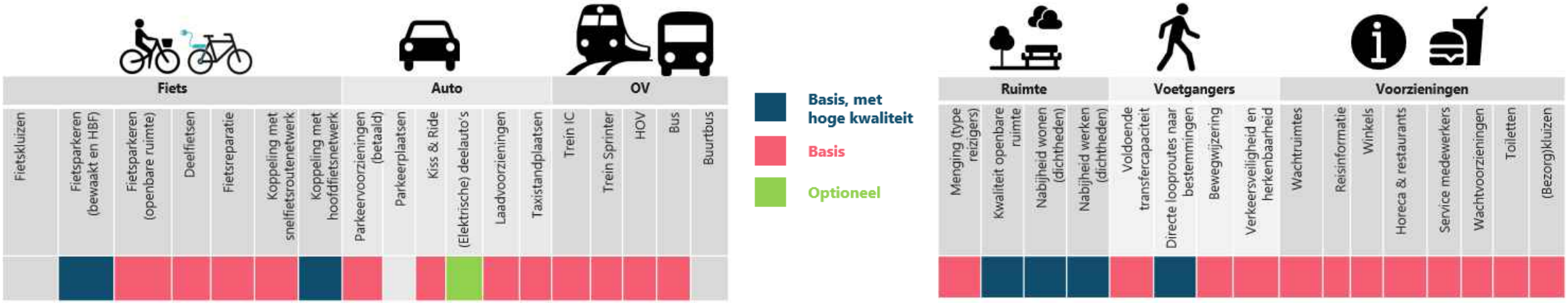

Impressie Merwedekanaalzone (Goudappel Coffeng)

Kwaliteitscriteria stedelijke hub
De stedelijke hub kenmerkt zich door de verknoping van **OV-verbindingen op diverse schaalniveaus**. Een stedelijke draaischijf waar de stedelijke en regionale verbindingen samenkomen en een overstap mogelijk is op nationaal (IC) of zelfs internationaal niveau (ICE).

In de nabijheid van de stedelijk hub is een gemengd milieu van wonen en werken. Verdichting van ruimtelijke functies is een belangrijke opgave mede vanwege het sterke bereikbaarheidsprofiel van de plek. In het natransport van de stedelijke hub is de **voetganger** sterk vertegenwoordigd (aandeel van circa 25% tot 30%). Directe en aantrekkelijke looproutes naar de omliggende bestemmingen zijn daarom van belang. De kwaliteit van de openbare ruimte nodigt uit tot verblijven, gekoppeld aan diverse voorzieningen zoals winkels, horeca en restauratie.

Het gebruik van de **fiets** van en naar deze stedelijke hubs groeit sterk. De 'treinfietser' is de snelst groeiende modaliteit in de laatste 10 jaar. Dit verklaart de enorme behoefte aan voldoende fietsparkeren, zowel bewaakt als in de openbare ruimte. Innovaties zoals HBF (Handhaving en Benutting Fietsenstallingen) helpen om de bezetting in de stalling zo efficiënt mogelijk te organiseren. Door het hoge gebruik zijn de stallingen vaak gecombineerd met (deel)fietsverhuur en fietsreparatie. Een goede koppeling met fietsnetwerk is essentieel, zodat de stedelijke hub vanuit alle windrichtingen met de fiets aantrekkelijk en snel te bereiken is. Het bereik van de fiets is door de e-bike toegenomen, waardoor ook reizigers van verder gelegen woonwijken kiezen voor de stedelijke hub.
De **auto** speelt bij de stedelijke hubs een minder dominante rol. Het aandeel in het voor- en natransport is vanwege de centrale ligging in het stedelijke gebied relatief laag. Als Kiss & Ride voorzieningen noodzakelijk worden geacht dan is de 'rustige' zijde van de hub de geschikte plek hiervoor. Deelvoorzieningen met de auto zijn niet direct noodzakelijk, maar mogelijk wel te combineren met de betaald parkeervoorziening/ garage.

Uitdagingen voor stedelijke hubs in Gelderland
De stedelijke hubs zijn dé aangewezen plekken om meerdere voorzieningen aan elkaar te koppelen. De ambitie voor Gelderland is het ruimtelijk economisch potentieel van deze uitstekend bereikbare plekken te vergroten.

Grofweg kennen de stedelijke hubs een drieledige opgave:
1. het ruimtelijk intensiveren en het realiseren van functiecombinaties van wonen, werken en publiek intensieve functies (meer ruimtelijke functies op de knoop)
- Verdichten en intensiveren (stedelijke bouwopgave met lage parkeernormen)
- Vergroten meerzijdige ontsluiting (voor- en achterzijde station optimaal benutten)

2. Het veraangenamen van de openbare ruimte op en rondom de stedelijke hub
- Lopen, fietsen en verblijfskwaliteit centraal in het ruimtelijk ontwerp
- Veilige, overzichtelijke en logische loop- en fietsroutes gecombineerd met verblijfsfuncties

3. De bereikbaarheid vergroten (meer inwoners binnen specifieke reisafstand van het OV-knooppunt brengen).
- Verbeteren feedering snelfietsroutes op stedelijke hubs
- Robuuste stallingsfaciliteiten voor fiets en e-bike
- Verbinden stedelijke en regionale centra met centrale hub door HOV

De huidige centraal stedelijke stations in Gelderland variëren sterk in het aantal dagelijkse in- en uitstappers. Op basis van alleen NS-data tussen de 45.000 en12.000 dagelijkse in- en uitstappers (bron: NS 2018). Vooral station Nijmegen kent met bijna 5.000 inwoners op de knoop reeds relatief veel inwoners. Arnhem Centraal kent daarentegen juist veel arbeidsplaatsen binnen een straal van 400meter. Met de strategie het aantal inwoners en arbeidsplaatsen nabij de knoop te vergroten maakt van de stations echte stedelijke hubs met ruimte voor lager autobezit en autogebruik en deelvoorzieningen.

		OP DE KNOOP *400meter hemelsbreed*		**NABIJ DE KNOOP** *5km hemelsbreed inwoners 3km hemelsbreed arbeidsplaatsen*	
Locatie	Aantal in- en uitstappers	Inwoners	Arbeidsplaatsen	Inwoners	Arbeidsplaatsen
Nijmegen CS	45.400	4.600	1.900	168.000	56.000
Arnhem Centraal	43.700	2.000	4.800	166.000	59.000
Ede-Wageningen	18.400	1.200	1.000	90.000	29.000
Apeldoorn	14.800	2.500	2.100	144.000	53.000
Zutphen	12.000	1.100	1.700	54.000	17.000

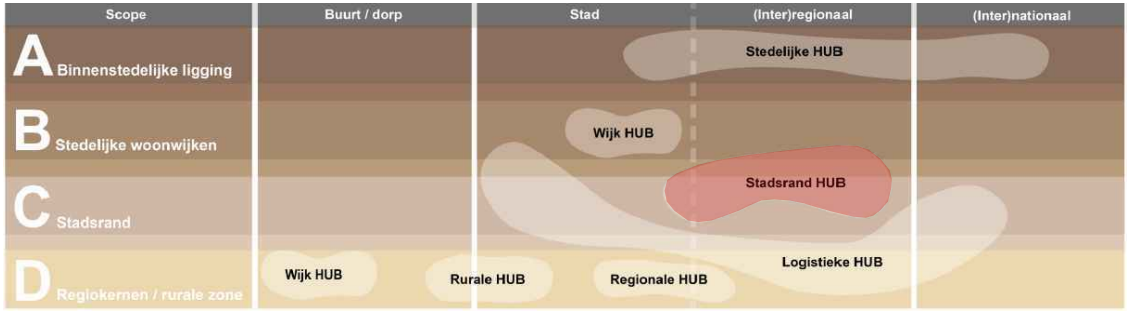
GIS-analyse Goudappel op basis van NS-data en CBS-data

Met een GIS-analyse is ook het huidige aantal inwoners en arbeidsplaatsen (CBS) binnen 5 en 3 kilometer berekend. Zowel Nijmegen, Arnhem als Apeldoorn kennen met circa 150.000 inwoners en ruim 50.000 arbeidsplaatsen in bereik een stevig verzorgingsgebied. Goede feedering tussen de woongebieden, werkgebieden en het station geeft een verdere impuls op het aantal in- en uitstappers.

Belangrijke uitdagingen rondom de Gelderse stedelijke hubs zijn:
1. *Ruimtelijk intensiveren/ verdichten*
2. *Veraangenamen openbare ruimte*
3. *Vergroten Bereikbaarheid*

3.2. Stadsrand hubs

P+R knooppunten aan de randen van de stad

Stadsrand hubs vormen de poorten naar de steden. Het zijn de plekken aan de rand van het stedelijke gebied, direct gelegen aan het hoofdwegennetwerk zoals de A1, A12, A15, A28, A50 en A73. Veelal zijn dit plekken met snelwegrestaurants en hotelvoorzieningen, gericht op de mobiele consument. Als hubs kunnen deze plekken uitgroeien tot natuurlijke locaties waar de automobilist de auto parkeert en overstapt op HOV/ stadsbus en/ of gebruik maakt van deelvoorzieningen zoals carpool of deelfietsen op weg naar de eindbestemming.

Diverse plekken in Gelderland functioneren reeds als stadsrand hub vanwege de P+R-functie. Denk aan Carpool Arnhem Waterberg, Apeldoorn-Beekbergen, Transferium Harderwijk en Nijmegen Noord/ Ovatonde. In de huidige situatie wordt vooral tijdens evenementen dankbaar gebruik gemaakt van deze Stadsrand hub's. De plekken hebben potentie als robuuste parkeercapaciteit voor de opvang van automobilisten op de topdrukte dagen van dagrecreatievoorzieningen zoals Apenheul, Dolfinarium en Burgers' Zoo/ Nationaal openlucht museum.

P+R Nijmegen Noord als opvang parkeren tijdens Zevenheulenloop

Maar ook voor de bezoekers aan de binnensteden zijn stadsrand hubs een goede aanvulling op de bestaande binnenstedelijke parkeercapaciteit. Goed functionerende stadsrand hubs maken meer bezoekers mogelijk van de stedelijke voorzieningen. Met de verwachte toename van het autoverkeer in relatie tot de beperkte opnamecapaciteit van het stedelijk netwerk is een strategie noodzakelijk om de potentie van deze plekken sterker te benutten. Dit vraagt een integrale aanpak met partners.

Voorbeelden
Recent is nabij Zoetermeer het voorbeeld van een stadsrand HUB geopend. Het betreft hier station Zoetermeer – Lansingerland. Hét overstappunt aan de rand van de stad (Zoetermeer, Den Haag), net voordat de congestie op de snelweg begint. Op deze plek komen trein (spoorlijn Gouda – Den Haag), auto (A12), sneltram (Randstadrail), bus en fietspaden bij elkaar.

Lansingerland - Zoetermeer (www.architectenweb.nl)

Een voorbeeld van stadsrand hub in een minder stedelijke omgeving is P+R Hoogkerk, aan de rand van de stad Groningen. De gemeente Groningen heeft een aantal P+R's aan de rand van de stad ontwikkeld, met als doel dat reizigers te verleiden over te stappen van auto op het openbaar vervoer. Doordat de tram er niet kwam, was er noodzaak om het OV te verbeteren, uit te breiden en de stad bereikbaar te houden.

De P+R locaties zijn strategisch gelegen in alle windrichtingen / aanrijroutes naar Groningen toe. Zo ligt P+R Hoogkerk direct aan de A7 vanaf Drachten. Parkeren op de P+R is gratis, en een retourtje stad met de bus bedraagt 6 euro (met maximaal 5 personen). Deze Q-Link bussen omvatten het snelle busnet tussen Groningen Stad en de grotere woon-werkplekken daaromheen. Q-Link rijdt elke 10 minuten of vaker, waardoor de wachttijd beperkt is.

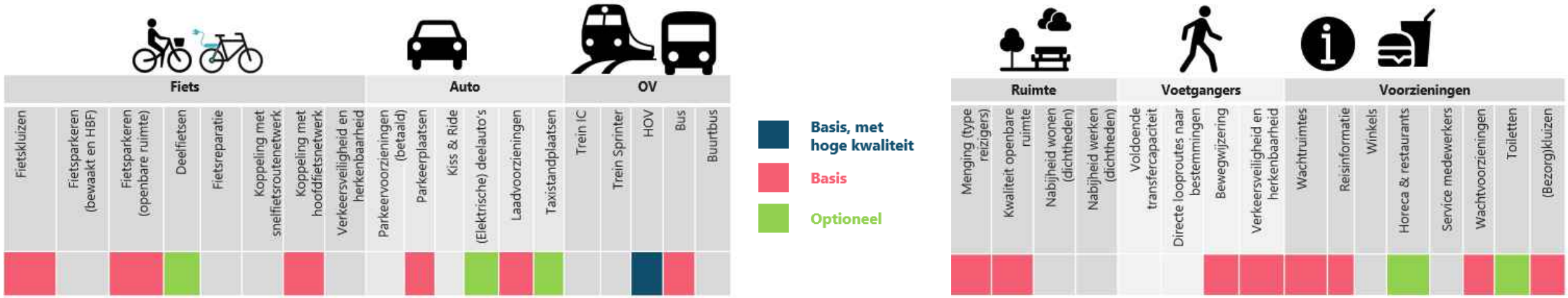
P+R Hoogkerk (nabij Groningen) (www.dvhn.nl)

Kwaliteitscriteria stadsrand hubs
De stadsrand hub kenmerkt zich als P+R knooppunt aan de rand van de stad. De overstap van **auto** op HOV is hier van groot belang. Ligging nabij een snelweg is daarom gewenst. De **OV-verbindingen** die met deze HUB verbonden zijn hebben meestal een connectie met de binnenstad of met de grotere kernen die rondom de steden liggen. Snelle HOV verbindingen naar de stad en andere stedelijke bestemmingen dragen bij aan het succes van de hub.

Met de ligging aan de rand van de stad nabij de snelweg is de kwaliteit van de openbare ruimte een stevige aanbeveling. De hub moet een schone en sociaal veilige omgeving zijn waar reizigers na het parkeren van de auto prettig op de bus kunnen wachten. Daarnaast is een goede koppeling met aanwezige voorzieningen als beschikbare hotelvoorzieningen en restaurants van belang om de ruimtelijke kwaliteit een impuls te geven.

Andere **voorzieningen** die gewenst zijn bij de stadsrand hub om een optimale kwaliteit te bieden zijn pakketkluizen. De automobilist kan na de reis met de fiets of het OV zijn pakket of boodschappen inladen en de rit naar huis vervolgen. Aangezien de auto in deze hubs een dominante rol speelt, zijn laadvoorzieningen relevant. Vanwege de ligging aan doorstroomroutes (N-wegen, snelwegen), en de daarmee goede bereikbaarheid van de HUB, zijn carpoolplaatsen tevens een basisvoorziening.

De **fiets** heeft bij deze hub een minder prominente rol dan bij de stedelijke hub. Desondanks zijn fietsparkeerplaatsen een belangrijke voorziening, voor reizigers die per fiets naar de hub komen, om vanaf daar hun reis te vervolgen. Deelfietsen zijn niet direct noodzakelijk, maar kunnen wel een belangrijke rol spelen voor de automobilist die de auto op de P+R parkeert en met de deelfiets naar de eindbestemming gaat.

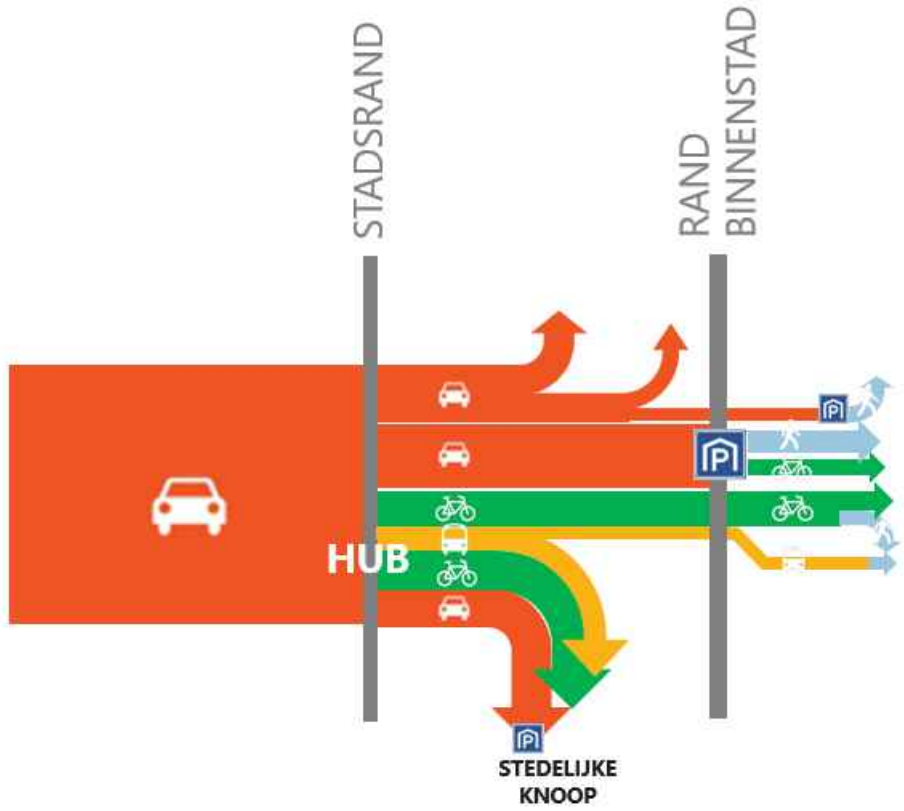

Uitdagingen voor de stadsrand hubs in Gelderland
Een goed functionerende stadsrand hub draagt bij aan het versterken van de bereikbaarheid van de Gelderse steden. Werknemers en bezoekers naar de stedelijke bestemming parkeren hier de auto op afstand en reizen verder naar de eindbestemming met OV of deelfiets. Het principe hebben we schematisch hiernaast afgebeeld. Goede stadsrand hubs vangen de grote instroom tijdens piekmomenten (spitssituatie op werkdagen en topdrukte dagen tijdens weekenden of vakantieperiodes) op. Dit is geen gemakkelijke uitdaging en vergt een stevige aanpak (zie ook Handboek P+R, CROW).

Een samenhangend beleid op het gebied van openbaar vervoer en parkeren is noodzakelijk. Dit vergt samenwerking tussen de provincie als concessieverlener openbaar vervoer en de gemeente als wegbeheerder en verantwoordelijke voor het parkeerbeleid. Belangrijke uitdagingen zijn:

1. Het voeren van een integraal parkeerbeleid met schaarse parkeervoorzieningen bij eindbestemmingen in combinatie met sturende parkeertarieven en P+R als volwaardig onderdeel om parkeren op afstand vorm te geven
2. Het doorvoeren van hoge frequenties van het (H)OV tussen de P+R en de gewenste eindbestemmingen in het stedelijke gebied
3. Het realiseren van openbare ruimte met kwaliteit op de P+R-locatie (schoon en veilig) met voldoende voorzieningen om de 'wachttijd' (overstap) te verzachten.

Aanvullend is de potentie van deze plekken verder te versterken door samen te werken en afspraken te maken met grote werkgevers (werkgeversaanpak). Werkgevers kunnen parkeren voor medewerkers op afstand op de stadsrand organiseren, zonder eigen parkeervoorzieningen te realiseren. Voor het succes van stadsrand hub is vooral van belang om keuzes durven te maken. P+R werkt niet zonder een sturend parkeerbeleid in capaciteit en in tariefstelling. Een integraal (gemeentelijk) parkeerbeleid is een basisvereiste, anders staan transferia leeg. Ook bestaande congestie/ beperkte opnamecapaciteit van het stedelijk wegennetwerk speelt mee.

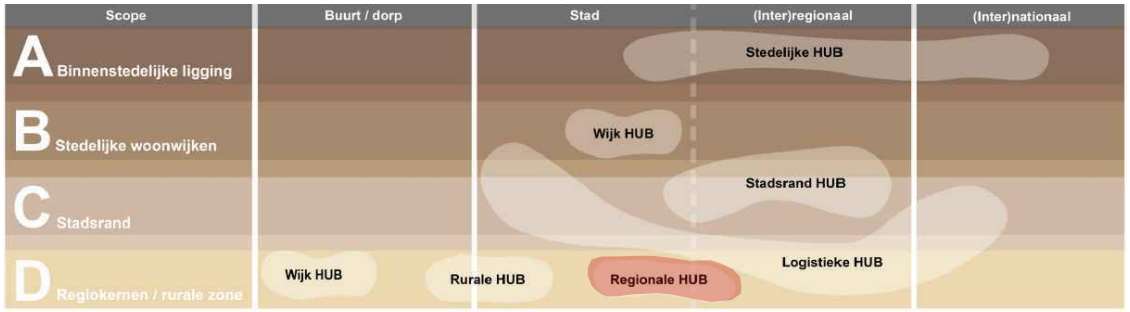

Belangrijke uitdagingen rondom de stadsrand hubs zijn:

1. *Prioriteit en keuzes durven maken, anders worden de hubs onbenut*
2. *Integraal parkeerbeleid (sturende tarieven en schaarse parkeervoorzieningen bij stedelijke bestemmingen)*
3. *Hoge frequentie van (H)OV tussen hub en stedelijke bestemmingen*
4. *Ruimtelijke kwaliteit van de plek (als aan criteria 1 t/m 3 wordt voldaan)*

3.3. Regionale hubs

Overstappunt op spoor in de regio (van auto naar trein)

Regionale hubs zijn die plekken in Gelderland die lange afstand vervoer per trein mogelijk maken en inzetten op de overstap van auto op trein. Vooral op de corridors waar auto en spoor parallel met elkaar samenlopen is dit een interessant mobiliteitsstrategie. Treinstations gelegen nabij de snelwegen op enige afstand van de Randstad. Plekken waarbij automobilisten overstappen van de auto op de trein. Eén van de voorbeelden in Gelderland is station Veenendaal-De Klomp. Automobilisten naar het westen vanaf de A12 worden gestimuleerd om gebruik te maken van de trein. De parkeervoorzieningen nabij dit station zijn daarvoor uitgebreid inclusief digitale verwijzing vanaf de A12; deze strategie leverde het station een reizigersgroei op van 50%.
Gelderland kent al diverse stations waarbij de overstap van auto op het spoor gemeengoed is. Op basis van de NS-cijfers uit 2018 blijkt dat de helft van de in- en uitstappers van bijvoorbeeld station ‘t Harde met de auto komt. Ook de andere stations aan de A28 zoals Putten, Nunspeet, Ermelo, Harderwijk en Nijkerk kennen een relatief hoog aandeel overstap van auto op trein. Andere corridors die uit de NS-cijfers naar voren komen zijn stations nabij de A2 (Zaltbommel, Geldermalsen, Culemborg) en stations nabij de A12 (Veenendaal-De Klomp, Ede-Wageningen). In de praktijk blijkt overigens dat een groot deel van de automobilisten die gebruik maken van deze parkeerplaatsen regionaal en lokaal verkeer is.

Station Ede-Wageningen

OVERSTAP AUTO > TREIN

(Bron: NS-data 2018, bewerkt Goudappel)

	station in Gelderland	*aandeel*	*locatie*
1	Harde 't	51%	A28
2	Zaltbommel	38%	A2
3	Veenendaal-De Klomp	36%	A12
4	Geldermalsen	34%	A2/ A15
5	Wolfheze	34%	lokaal
6	Putten	30%	A28
7	Dieren	30%	N348
8	Tiel	30%	A15
9	Elst	29%	N325
10	Nunspeet	27%	A28
11	Wijchen	27%	A326
12	Culemborg	26%	A2
13	Ede-Wageningen	24%	A12
14	Arnhem Zuid	23%	lokaal
15	Oosterbeek	23%	lokaal
16	Twello	21%	A1
17	Ermelo	20%	A28
18	Harderwijk	19%	A28
19	Nijkerk	19%	A28
20	Apeldoorn Osseveld	17%	A1/ lokaal

Voorbeelden
Station Driebergen-Zeist is recent vernieuwd, en kan het groeiende aantal reizigers dat per auto, bus of fiets komt goed aan. Het is het 'Regiopoort' station voor reizigers richting Utrecht of verder. Het aandeel van de auto in het voortransport is ruim 25%. Dit komt o.a. door de goede ligging aan de A12. De nieuwe P+R van Driebergen-Zeist heeft een capaciteit van 600 auto's.

Station Driebergen-Zeist (www.stationdriebergenzeist.nl)

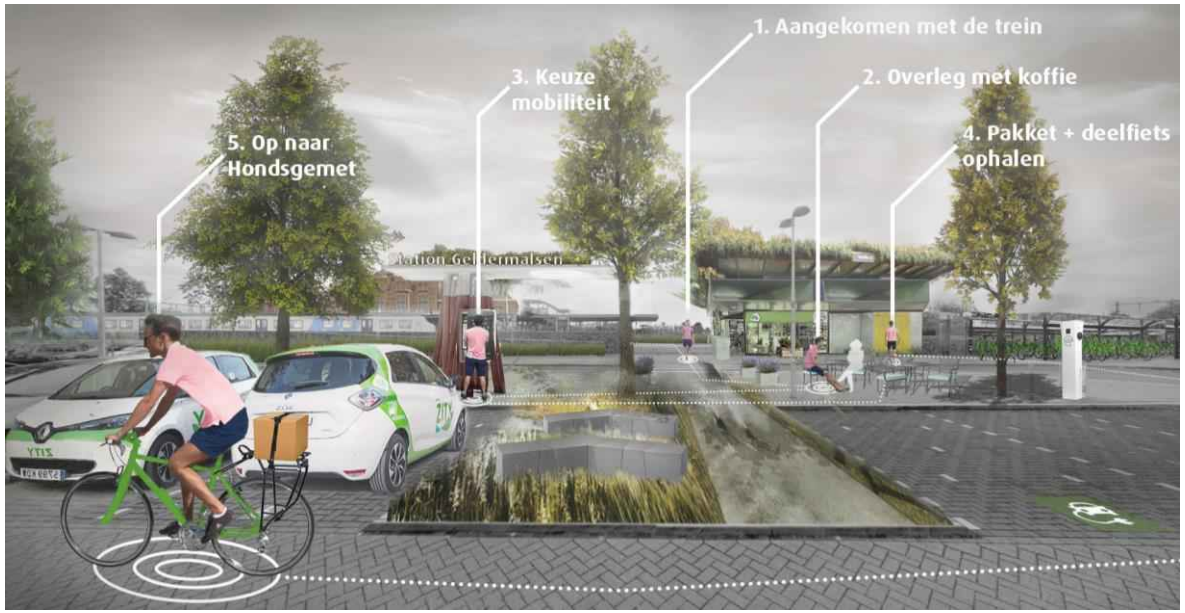

ARTIC Anaheim, California, USA (www.archdaily.com) en (www.archpaper.com)

Een internationaal voorbeeld is ARTIC (Anaheim Regional Transportation Intermodal Center) in Anaheim, VS. Deze HUB in Californië dient als een toegangspoort richting Los Angeles. Het is gelegen direct naast de snelweg, en biedt een overstap op trein en bus (zowel lokaal als regionaal).

Een voorbeeld in Nederland is station Geldermalsen. Door de ligging aan zowel de corridor Utrecht – Den Bosch (A2) als de corridor Tiel – Dordrecht (A15) is het voor automobilisten een interessante locatie om over te stappen van auto naar trein. Dit blijkt uit het feit dat 34% van de reizigers de auto als voortransport gebruikt (NS, 2018). Afgelopen jaar heeft Goudappel Coffeng samen met APPM een studie gedaan naar de mogelijkheden van een mobiliteitshub bij station Geldermalsen. Maatregelen die hierbij o.a. zijn benoemd is het uitbreiden van de P+R, grotere fietsenstalling, laadfaciliteiten, deelmobiliteit en pakketkluizen.

HUB impressie Geldermalsen (Goudappel Coffeng)

Kwaliteitscriteria regionale hubs
De regionale HUB is het overstappunt in de regio van auto naar de trein. Ze zijn gelegen in buitenstedelijke gebieden nabij snelwegen. Voorbeelden hiervan betreft Zaltbommel (A2 en corridor Utrecht – Den Bosch) en zoals hiervoor genoemd Veenendaal – De Klomp (A12 en corridor Arnhem – Utrecht). De hub heeft o.a. als doel om automobilisten te verleiden om de overstap naar de trein te maken.

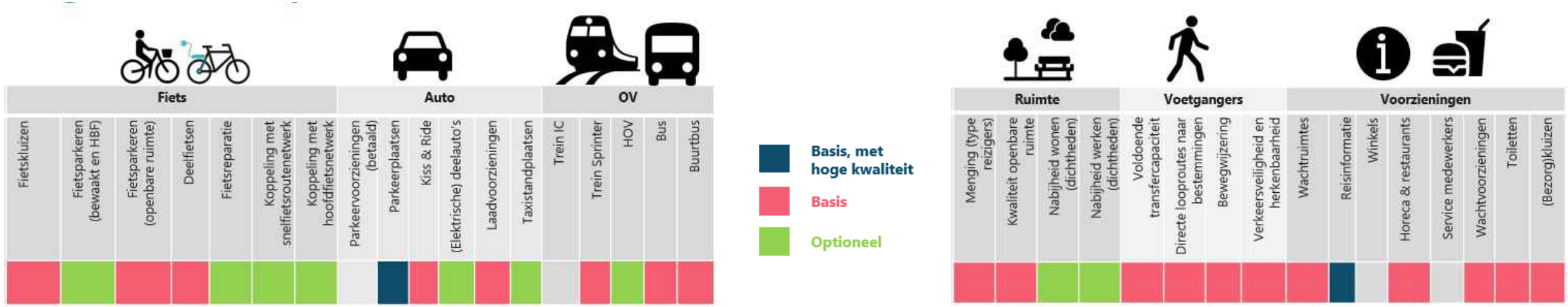
Reizigers hebben bij de overweging van een overstap van **auto** naar **OV** behoefte aan reisinformatie. Goede informatievoorziening over voldoende parkeergelegenheid, inclusief laadfaciliteiten, op de P+R is cruciaal. Ook voldoende hoge frequentie van het spoorvervoer is een basisvoorwaarde.

De combinatie met vraaggestuurd en flexibel vervoer is mogelijk, zoals een hubtaxi. De hub is kansrijk voor personen die in de buurt van het station moeten zijn, maar de reis nu per auto afleggen omdat de reis met het OV te veel tijd kost.

Om deze groep te voorzien in hun behoefte moet first- en last mile op orde zijn. Door deelmobiliteit, goede bewegwijzering, voldoende fietsparkeren en voorzieningen op het station (zoals horeca) te realiseren, wordt het voor deze groep aantrekkelijker om de reis per trein en deelmobiliteit te maken.

De **fiets** speelt een rol in deze HUB, en wel in die zin voor reizigers uit omliggende kernen die per fiets naar het station komen. Door de opkomst van de elektrische fiets (er worden de laatste jaren meer elektrische fietsen dan 'gewone' fietsen verkocht) zijn bewaakte stallingen of fietskluizen van belang.

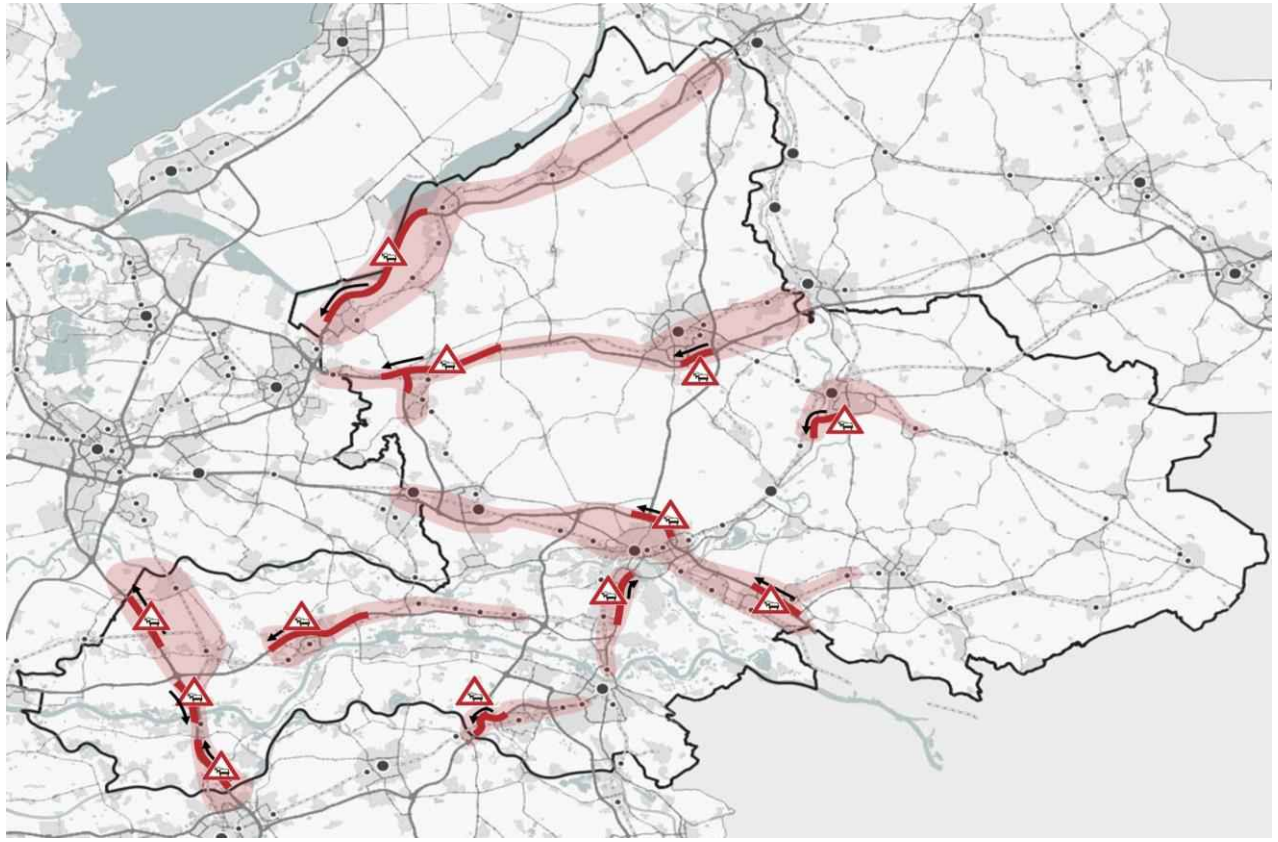
Op het station kan de overstap veraangenaamt worden door voorzieningen zoals een beschutte wachtruimte, verlichting en een kiosk te realiseren. Deze voorzieningen dragen zowel aan de beleving als aan de sociale veiligheid bij.

Uitdagingen voor de regiohubs in Gelderland
Interessante plekken om de automobilist (lange afstandsverkeer) te verleiden over te stappen op de trein zijn de plekken waar het spoor en de snelweg met elkaar zijn verweven. In combinatie met congestie op de snelweg is overstap voor reizigers een interessante optie, denk aan de A28, A1, A12, A15, A2, A326, A325 en N348. Deze corridors zijn hiernaast in het rood gearceerd. Tevens zijn de bestaande fileknelpunten in Gelderland ingetekend. Idealiter maakt de automobilist de overstap op de trein vóór het fileknelpunt. De bekende knelpunten op de weg in de ochtend zijn ingetekend op basis van een analyse van de floating car data uit 2018.

De succesfactoren van deze regionale Hubs zijn:
1. Ligging nabij de aansluiting met het hoofdwegennet.
2. Concurrerende reistijd per trein naar de hoofdbestemmingen ten opzichte van de auto (zowel snelheid als frequentie).
3. Een hoge mate van betrouwbaarheid van de reistijd van het openbaar vervoer ten opzichte van de auto (congestiegevoeligheid auto).
4. Voldoende parkeervoorzieningen op korte loopafstand van de perrons. Ook de vindbaarheid en bekendheid van de regiohub is van belang.

Deze strategie kan verder worden versterkt door de inzet van mobiliteitsmanagement van werkgevers aan de bestemmingslocaties. Het verleiden van werknemers om met de trein naar het werk te komen. Daarnaast spelen capaciteit aan parkeervoorzieningen en/of hoge parkeertarieven op de bestemmingslocaties een rol.

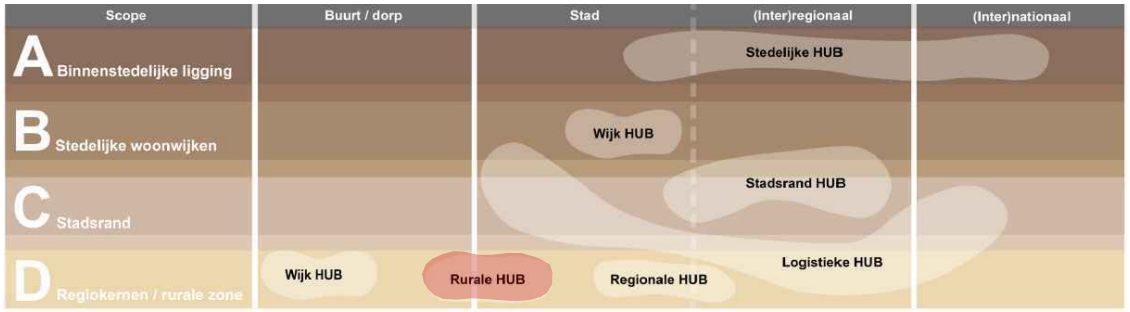

Corridors spoor en snelweg in Gelderland inclusief fileknelpunten (bron: floating car data 2018)

Belangrijke uitdagingen rondom de regiohubs zijn:
1. *Op orde brengen voorzieningen op hublocaties en toeleidende modaliteiten*
2. *Vergroten vindbaarheid en bekendheid in samenspel met mobiliteitsmanagement van werkgevers.*

3.4. Rurale hubs

Overstappunt vanuit de regio op het openbaar vervoer

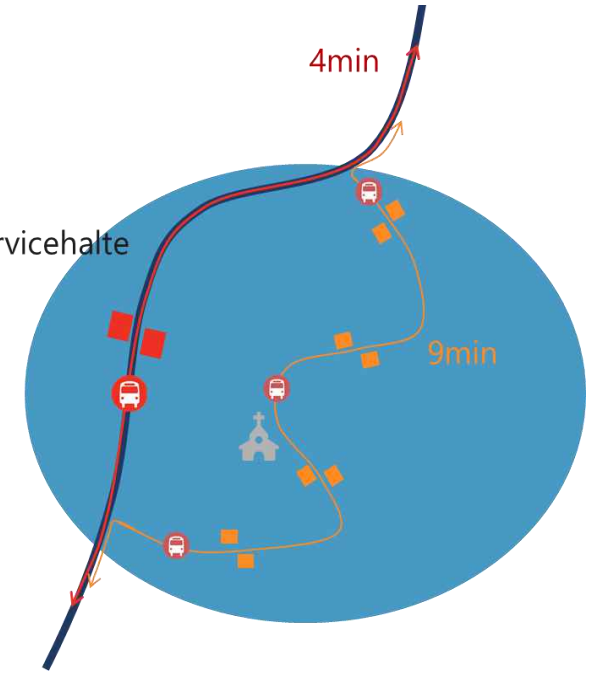
Een rurale hub heeft een verzorgende functie voor de eigen kern en de daaromheen liggende dorpen. Een goede verknoping van regionale trein of (H)OV staat voorop. Dit kan te voet, met de fiets en/ of met aanvullend openbaar vervoer. De hub fungeert als poort naar bestemmingen in het nabij gelegen stedelijke gebied. Het station gaat als mobiliteitshub functioneren als ook andere mobiliteitsvoorzieningen worden gekoppeld aan de locatie. Denk aan deelfietsen en/ of auto's. Voor de diverse regionale treinstations in Gelderland is een ombouw naar een rurale hub mogelijk, zodat het deelvervoer een goede aanvulling wordt op het bestaande openbaar vervoer en dus bijdraagt aan de deur-tot-deurreis voor de inwoners in de meer landelijke regio's zoals regio Rivierenland en regio Achterhoek.

Een rurale hub kan ook ontstaan door het herstructureren van het bestaande busvervoer. De provincie Gelderland past het principe al toe zoals bij de kern Keijenborg (gemeente Bronckhorst) in de regio Achterhoek. De rurale hubs (bushalte 2.0) hebben een belangrijke rol als opstap en overstappunt. Nevenstaande afbeelding illustreert de transitie van 4 lokale haltes naar één rurale hub.

Dit geeft voor de meeste reizigers in een kern langere loopafstanden naar de halte. Dit wordt gecompenseerd door betere voorzieningen van de centrale halte. Een rurale hub zal daarom uitgerust zijn met voldoende stallingsvoorzieningen voor de fiets. Er ontstaat één centrale servicehalte voor het HOV met een hoog niveau aan (dynamische) reisinformatie. Een dergelijke strategie biedt reistijdwinsten voor de reiziger. Minder haltes betekent voor het openbaar vervoer minder vaak stoppen. Daarnaast is een meer gestrekte lijnvoering mogelijk, meer snelheid en betere betrouwbaarheid. Hierdoor komen meer bestemmingen in het bereik van de reiziger.

Herstructureren OV

Van 4 halten naar 1 servicehalte

Voorbeelden
Busstation Heinenoord ligt vlak nabij de A29 in de Hoeksche Waard. Op deze knoop komen verschillende buslijnen samen. Zo kunnen reizigers naar Rotterdam hier overstappen op regionale buslijnen. Bewoners vanuit Heienoord of omliggende kernen komen vaak per fiets naar het busstation.

Busstation Heinenoord

Bushalte: P+R Den Bommel N59 (www.igo.nl)

Een ander voorbeeld is P+R Den Bommel. EvaNET heeft hier recent pakketkluizen geplaatst (zie afbeelding linksonder). De reiziger kan zo na de busrit zijn of haar pakket ophalen, en de reis naar huis per auto of fiets vervolgen. Daarmee is deze rurale HUB een voorloper van het bushalte 2.0 concept. Bij bushalte 2.0 (of nanohub) komen allerlei diensten samen. Bij Den Bommel is dit het geval met de P+R, tankstation, bushalte, fietsenstalling, pakketkluis en een cafeteria.

Een voorbeeld in noordoost Nederland is HUB P+R Gieten. OV Bureau Groningen-Drenthe heeft een netwerk van reishubs in de provincie ontwikkeld. P+R Gieten is er hier één van. De hub nabij Gieten ligt op het knooppunt waar de N33 en N34 elkaar kruisen. Hier is de overstap van fiets of auto op de bus mogelijk. De hub is goed toegankelijk, heeft voldoende parkeergelegenheid (zowel voor auto als fiets), reizigers kunnen er beschut wachten, er is een cafetaria en een toilet.

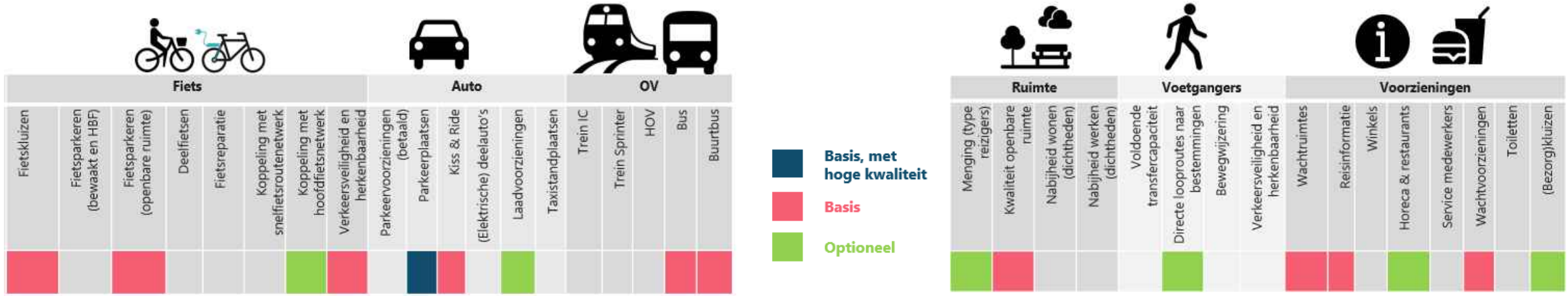
HUB P+R Gieten (www.reisviahub.nl)

Kwaliteitscriteria rurale hubs
Rurale hubs fungeren als kleinschalige overstaplocaties in landelijk gebied. Ze voorzien in de overstap van de auto of de fiets op **trein** of **(H)OV**. Een voorbeeld van een dergelijke rurale hub in Gelderse context is het treinstation Dieren.

Vooral de **auto** en de **fiets** spelen een belangrijke rol in deze hub. Voldoende gratis parkeerplaatsen voor de auto zijn daarom vereist. Daarnaast dient er voldoende mogelijkheid voor fietsparkeren te zijn. Aangezien rurale hubs veelal buiten de woonwijken gelegen zijn, zijn fietskluizen (o.a. voor e-bikes) van groot belang. Laadfaciliteiten voor zowel de auto als de fiets zijn een goede toevoeging aan het voorzieningenniveau.

Deelmobiliteit is geen vereiste, omdat de hub vooral voorziet in gebruikers vanuit de omliggende dorpen. Het is wel een logische plek om deelmobiliteit voor bewoners te bundelen aan de plek. Daarmee groeit de locatie uit als mobiliteitspoort van een kern of plek.

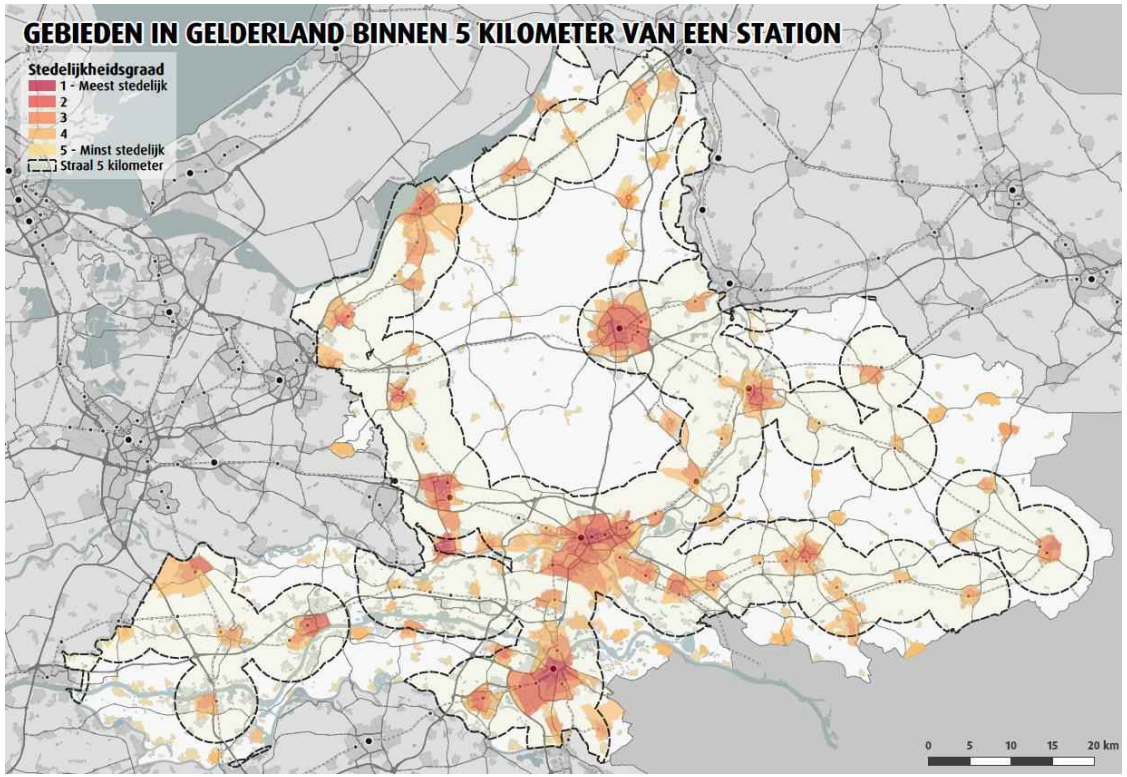
Qua ruimtelijke kwaliteit is het van belang dat de hub sociaal veilig is (mede gezien de ligging in veelal landelijk gebied). Wachtruimten en verlichting is daarom een basisbehoefte. Doordat er bundeling van OV-stromen plaats vindt, is de knoop ook interessant om voorzieningen te realiseren. Bij Heerde is dit terug te zien in de vorm van een fastfoodrestaurant. Andere soorten voorzieningen om de kwaliteit van hub te vergroten zijn (bezorg)kluizen en goede reisinformatie.

Uitdagingen voor de rurale hubs in Gelderland
Gelderland kent 66 treinstations. Bijna 80% van de inwoners van Gelderland heeft binnen 5 kilometer een station in de woonomgeving, zoals blijkt uit eigen GIS-analyses (zie kaartbeeld hiernaast). Veel van deze stations laten de afgelopen jaren een groei zien in het aantal reizigers en een hogere waardering in de klanttevredenheid. Een belangrijke uitdaging voor de rurale hubs is het bieden van voldoende OV-kwaliteit (frequentie, snelheid) met een hoog niveau aan voorzieningen voor de overstappende reiziger (stallingen fiets, P+R auto, deelvoorzieningen). Waarbij de stations een nog meer centrale plek kunnen krijgen voor de eigen kern als ook andere mobiliteitsvoorzieningen worden gekoppeld aan het station. De kleinere treinstations groeien uit tot een rurale hub dankzij **voorzieningen** als deelfietsen en/ of deelauto's, die voor iedereen toegankelijk zijn.

Naast de regionale treinstations kent Gelderland circa 250 buslijnen met ruim 2.500 halteclusters. Bijna 90% van de Gelderlander woont binnen een straal van 500 meter van een OV-halte (bron: Staat van het regionaal OV, 2018). Niet iedere halte heeft daarbij de potentie door te groeien tot een rurale hub. In de kernen zonder treinstation is een rurale hub mogelijk in combinatie met Hoogwaardig Openbaar vervoer (HOV). Dit zijn gestrekte buslijnen met op drukke trajecten eigen vrijliggende infrastructuur. Om een vlotte verbinding te bieden doet het HOV bewust minder haltes aan; dit levert aanzienlijke reistijdwinsten en hogere betrouwbaarheid op zodat bewoners in kortere reistijd meer voorzieningen kunnen bereiken.

Een belangrijke uitdaging hierbij is de **herstructurering van het openbaar vervoer.** Dit maakt versnelling en bundeling van het busvervoer mogelijk in het rurale gebied waarbij nieuwe rurale hubs ontstaan, met een hoog niveau aan (dynamische) reisinformatie en goede en voldoende stallingsvoorzieningen voor de fiets

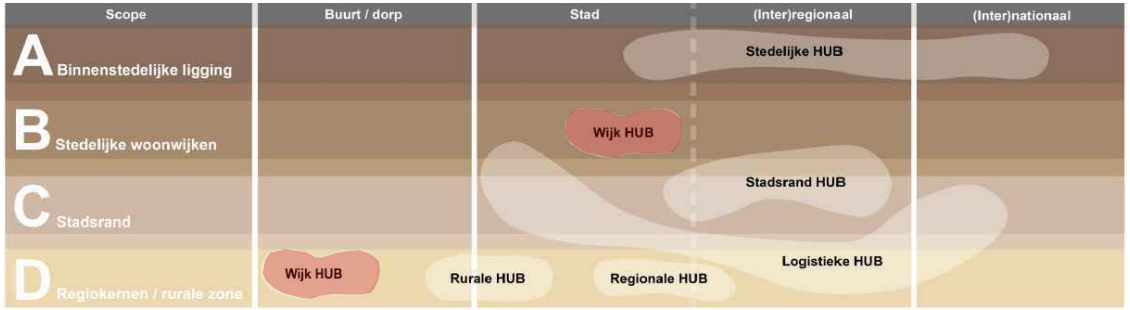

Gebieden binnen 5 kilometer van een treinstation in Gelderland

Belangrijke uitdagingen rondom rurale hubs zijn:
1. *Deelvoorzieningen bij regionale treinstations*
2. *Herstructurering openbaar vervoer bus naar HOV met aanvullend vraaggestuurde diensten*
3. *Strategische nieuwe plekken voor bushalte 2.0 inclusief bijbehorende voorzieningen*

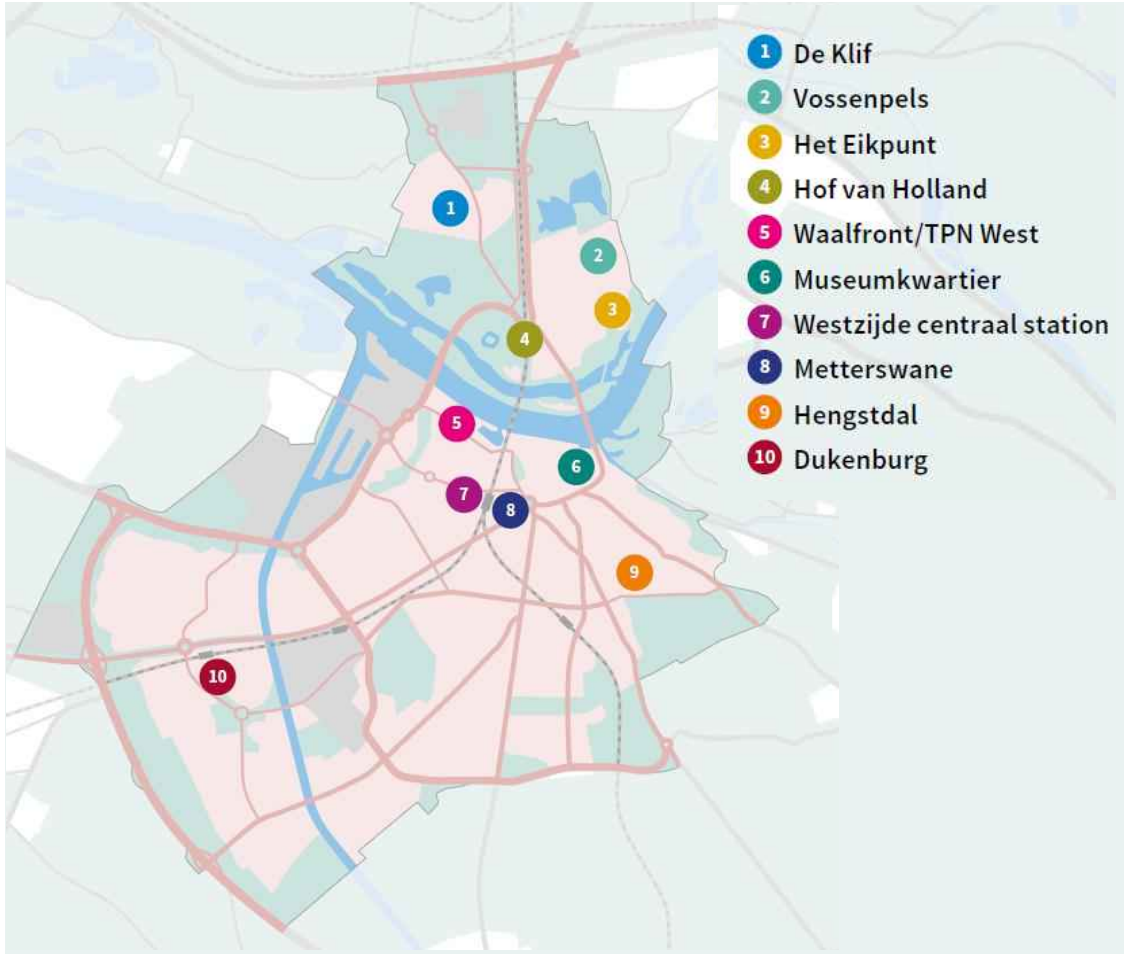
3.5. Wijk hubs

Stedelijke knooppunten met toegang tot deelmobiliteit

Een mobiliteitshub is dé plek in de wijk waar verschillende vormen van mobiliteit bij elkaar komen. Een centrale plek waar het openbaar vervoer samenkomt (en kan opladen), voorzieningen zijn voor (deel)fietsen en elektrische deelauto's. Met de verdere verduurzaming/ elektrificering van mobiliteit zullen verschillende vormen van elektrisch vervoer samenkomen in de mobiliteitshub in de wijk. Met minder ruimtegebruik, reductie CO2 in de mobiliteit en een groeiende markt voor elektrische deelmobiliteit creëren als doelstellingen.

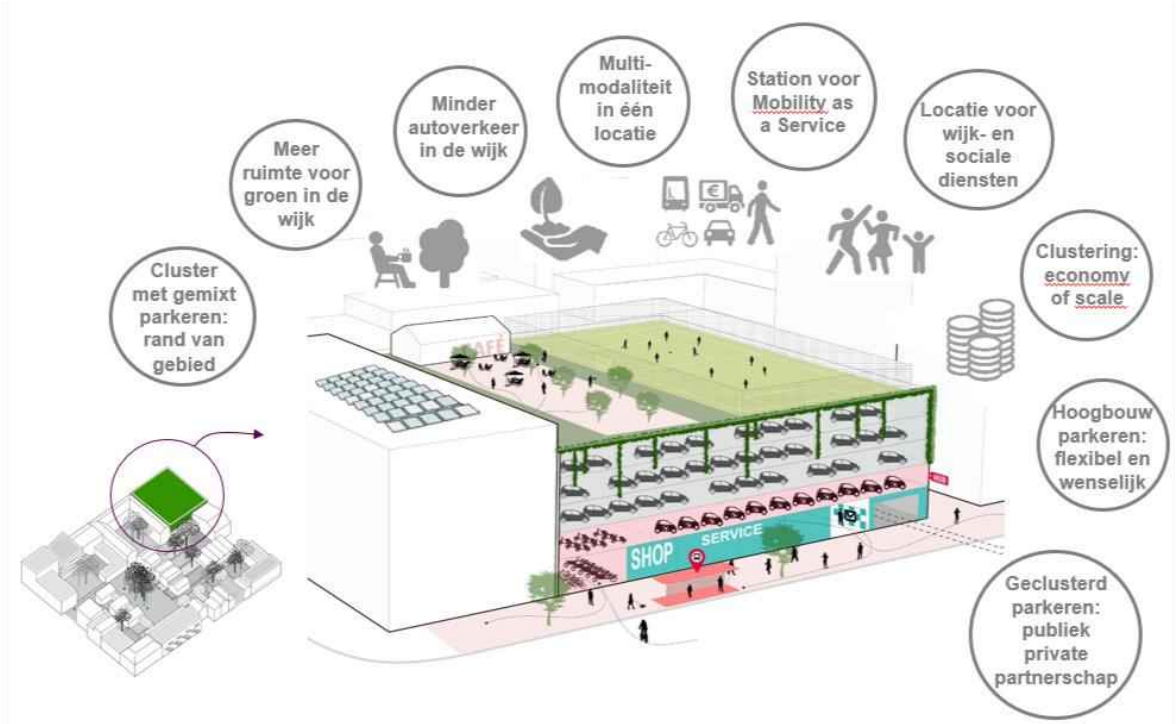
Diverse pilots vinden plaats om ervaring op te doen met het concept van de wijk hub. Ook in Gelderland. In diverse wijken in Arnhem en Nijmegen is gestart met het opzetten van zogenaamde e-hubs. Dit zijn plekken op wijkniveau waar elektrische deelvoertuigen en laadinfrastructuur bij elkaar worden gebracht. Arnhem en Nijmegen werken samen met mobiliteitsproviders van deelvoorzieningen als elektrische deelfietsen en elektrische auto's. Arnhem denkt aan 3 locaties en Nijmegen heeft 10 kansrijke plekken benoemd voor het starten van E-hubs in de wijk. Een belangrijke voorwaarde is dat de bewoners in de wijk ook enthousiast zijn en het initiatief omarmenen.

Nijmegen heeft 10 locaties in gedachte voor het experimenteren met wijk hubs (bron: Ambitiedocument Mobiliteit 2019-2030)

Voorbeelden

Een wijkhub biedt meerdere voordelen. In onderstaande figuur zijn deze schematisch weergegeven. Naast onderstaande voordelen zoals minder verkeer in de wijk en meer ruimte voor groen, is de wijkhub ook een plek waar reuring is, aangezien het de plek in de wijk is waar alles samen komt. Dit kan op diverse schaalniveaus: van een kleine buurthub met een paar deelfietsen en een koffiezaak tot een grote parkeergarage met bijvoorbeeld een fietsenstalling, pakketmuur en AH to Go.

Schematische weergave voordelen wijk hub (Goudappel Coffeng)

Een voorbeeld van een grote wijkparkeergarage met voorzieningen is het Park 'n' Play gebouw in de wijk Nordhavn in Kopenhagen. Naast plek voor 485 auto's, 13 mindervaliden plekken en 6 laadpalen, is ook een speeltuin op het dak gerealiseerd. Daardoor wordt de hub (naast zijn functionaliteiten) ook een plek voor ontmoeten en verblijven in de wijk.

Park 'n' Play, Kopenhagen (www.parkincph.dk en www.domusweb.it)

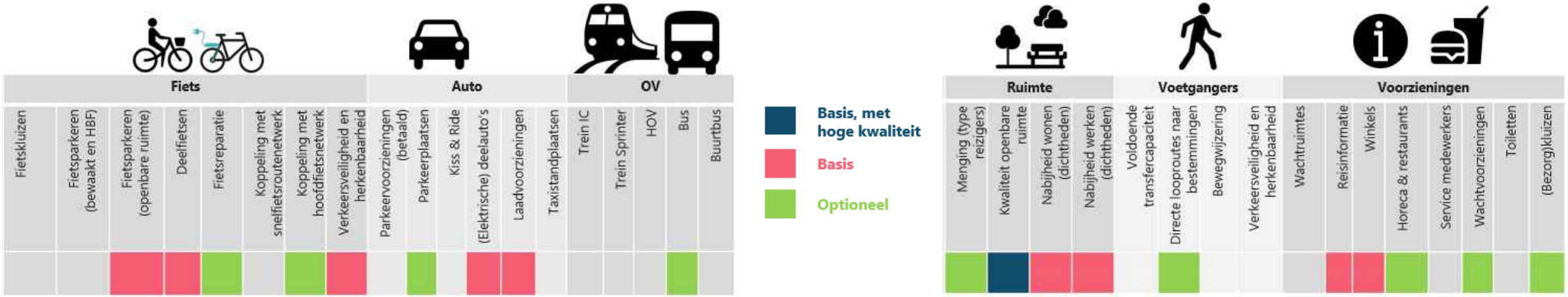
Kwaliteitscriteria wijk hubs
De wijkhub voorziet in de bundeling van voorziening op (stads)wijk niveau. Daarmee is het als het ware het centrale punt in de wijk waar reuring is. De wijkhub is veelal in een stedelijke omgeving. Vaak is dit in samenhang met stedelijke (her)ontwikkeling die van vraagt om een bundeling van deelmobiliteiten.

De hub is niet gericht op het bundelen van OV-stromen. Overstap op trein en/of bus is dus niet van basisbelang, maar is wel van toegevoegde waarde.

Bij dit type HUB heeft de ruimtelijke kwaliteit een hoge prioriteit. De nabijheid van wonen en werken is daarmee een vereiste. Aangezien de HUB veelal in de wijk is gelegen, is het een plek waar mensen samen komen. Dit biedt kansen voor voorzieningen zoals horeca, restaurants, winkels en een fietsenmaker.

Met betrekking tot vervoerswijzen is deelmobiliteit een hoofdcriteria van de wijkhub. Aanwezigheid van deelauto's, deelfietsen en wellicht zelfs deel e-scooters voorzien de buurt in vervoerswijzen of kunnen zelfs voorzien in de behoefte van een 2de auto.

Andere kwaliteitscriteria voor de wijkhub zijn voorzieningen zoals fietsparkeren (in de openbare ruimte) en laadvoorzieningen voor elektrische auto's.

Uitdagingen voor de wijk hubs in Gelderland

In de bestaande Nederlandse voorbeelden van mobiliteitshubs is vaak een combinatie gemaakt met gebiedsontwikkeling/ woningbouwopgave. Nieuwe woningen met minder parkeerplekken voor de privéauto, maar met voorzieningen voor deelmobiliteit. Uit huidige ervaringscijfers blijkt dat één deelauto circa 4 privéauto's vervangt.

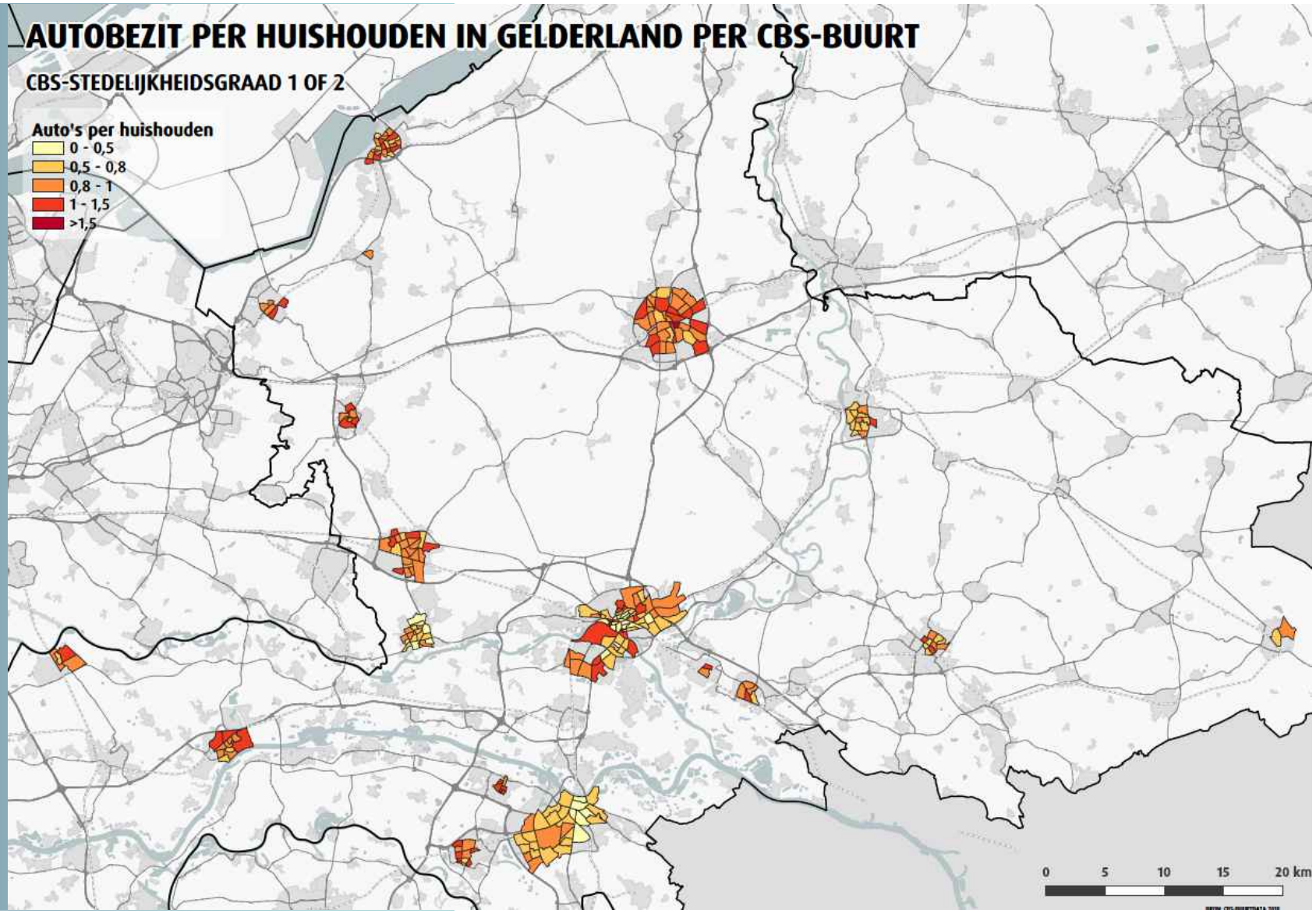
In samenhang met de woningbouwopgave in de Gelderse steden zijn mobiliteitshubs een interessant concept wat leidt tot een lager autobezit en minder privégebruik van de auto. In de bestaande Nederlandse voorbeelden werken projectontwikkelaar en overheid samen waar het gaat om de organisatie van het parkeren. De overheid stelt een lagere parkeernorm vast (lagere verplichte realisatie van het aantal parkeerplekken) en de projectontwikkelaar organiseert hublocaties voor deelmobiliteit. De uitdaging is dat een dergelijke ontwikkeling ook in de Gelderse steden van de grond komt.

In bestaande stedelijke wijken is de filosofie dat mobiliteitshubs elektrische mobiliteit voor iedereen bereikbaar maken. De mobiliteitshubs in de wijk spelen ook in op de opkomst van nieuwe mobiliteitsdiensten, zoals Mobility as a Service (MaaS). MaaS of mobiliteit als dienst helpt reizigers bij het vinden, plannen, boeken, betalen en volgen van hun reis. Op basis van de huidige kennis is de inschatting dat dergelijke mobiliteitshubs vooral kansrijk zijn bij wijken met een hoge parkeerdruk, een vorm van gereguleerd parkeren en een laag autobezit. Dit zijn vaak de wijken die direct rondom de binnenstad liggen. Het autobezit is in deze wijken vaak ook lager dan gemiddeld in Gelderland (zie kaartbeeld volgende pagina). Het concept van mobiliteitshubs in de wijken past in het streven naar inclusiviteit, waarbij elektrische vervoer voor iedere inwoner van Gelderland toegankelijk is.

Deelmobiliteit is een nieuw mantra in mobiliteitsland. Er lijkt een wildgroei te ontstaan aan allerlei deelmobiliteitsinitiatieven. Er zijn veel verschillende aanbieders op de markt, van elektrische stepjes tot elektrische deelfietsen. De uitdaging voor Gelderland is op basis van bestaande pilots meer kennis op te doen wat wel werkt en wat niet werkt. Daarbij leert Gelderland ook onder welke basisvoorwaarden deelaanbieders actiever willen worden in Gelderland.

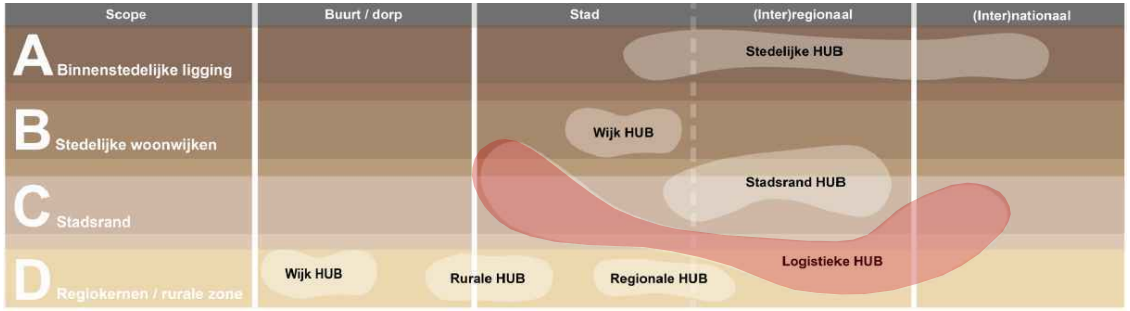
Belangrijke uitdagingen rondom wijkhubs zijn:

1. *Gebiedsontwikkeling op gang brengen met deelvoorzieningen in combinatie met minder parkeercapaciteit privéauto*
2. *Op basis van bestaande pilots van mobiliteitshubs in bestaande wijken ervaring op doen*

AUTOBEZIT PER HUISHOUDEN IN GELDERLAND PER CBS-BUURT
CBS-STEDELIJKHEIDSGRAAD 1 OF 2
Auto's per huishouden
0 - 0,5
0,5 - 0,8
0,8 - 1
1 - 1,5
>1,5
0
5
10
15
20 km

3.6. Logistieke hubs

Overslagpunten waar goederen efficiënt gebundeld en overladen kunnen worden op emissievrije en kleinere distributievoertuigen.

De logistiek hubs kenmerken zich door verschillende schaalgrootte, van grootschalige distributiehubs gelegen nabij de snelweg, terminals met een strategische ligging aan weg, water en spoor tot overslagplekken in de stadsrand voor stadsdistributie. De doelstellingen voor deze logistieke hubs zijn hetzelfde: duurzame, veilige en efficiënte bevoorrading naar de eindbestemming.

Met de wens om in 2025 alle stadsbevoorrading zero emissie te krijgen zijn een aantal Gelderse steden begonnen met zero emissie bevoorrading. De binnenstad van Zutphen wordt bevoorraad door een elektrische vrachtwagen. Het voordeel is dat deze bijvoorbeeld ook buiten de venstertijden (tijdstippen waarbinnen goederenvervoer in de binnenstad is toegestaan) winkels mogen bevoorraden. De overslag vindt plaats op het bedrijventerrein De Mars, aan de rand van de Zutphense binnenstad. Ook de Nijmeegse binnenstad inclusief de campus Heyendaal werkt met een dergelijke duurzame last-mile stadsdistributie. De goederen worden aan de rand van Nijmegen gebracht en vanuit daar met emissievrij vervoer naar de eindbestemming gebracht. Dit is onderdeel van het programma Living lab Campus Heyendaal, waarin de samenwerkende partners op de campus onderzoek doen naar hoe de goederenlogistiek naar de campus duurzamer, innovatiever en veiliger kan.

Grootschalige distributie vanaf Park15 (www.park15logistics.com)

Schone stadsdistributie in Zutphen (Bron: destentor.nl)

Kwaliteitscriteria logisitieke hubs
Zowel voor het laden van voertuigen als voor het ruimtebeslag kan voor logistieke hubs aan stadsranden worden gekeken naar combinaties met stadsrand hubs. Op micro niveau kan voor logistiek ook worden gekeken naar een andere aanpak van de last mile. Voor het bezorgen van pakketten in stedelijke gebieden is een bakfiets of kleiner elektrisch voertuig een oplossing. Toepassing van pakketkluizen in combinatie met wijkhubs biedt ook mogelijkheden om logistieke stromen te beperken.

Uitdagingen logistieke hubs Gelderland
Een belangrijk onderscheid voor de logistieke hubs is het schaalniveau waarop het functioneert. Voor de grote meer (inter)nationale stromen kent Gelderland een aantal strategische locaties waar overslag plaats vindt. Het betreft hier de bargeterminals (containers van binnenvaart naar weg) in Tiel, Nijmegen, Doesburg en net over de grens bij Emmerich, waar ook Nederlandse bedrijven gebruik van maken. Daarnaast wordt er tussen Nijmegen en Arnhem een spoorterminal aan de Betuweroute ontwikkeld, de Railterminal Gelderland.

Een belangrijke uitdaging voor Gelderland is om verschillende transportmodaliteiten optimaal, flexibel en duurzaam in te zetten. In de logistieke wereld wordt dit het versterken van de synchromodaliteit genoemd, waar de logistieke klant (verlader of expediteur) een geïntegreerde oplossing voor zijn (achterland)vervoer krijgt aangeboden. De modaliteiten weg, water en rail werken als één systeem, waardoor een meer flexibele en robuuste logistieke dienstverlening mogelijk is. Hiermee kan de groei van het goederenvervoer op corridorniveau worden opgevangen. Dit vergt veel samenwerking tussen bedrijven op de Gelderse logistieke hotspots.

Voor de stedelijke bevoorrading is de uitdaging de huidige zero emissie initiatieven verder op te schalen. Het gaat zowel om het initiëren van voldoende volume vanuit de bedrijven in de Gelderse binnensteden en kernen (grotere vraag creeeren). Maar tegelijkertijd ook het opschalen van bestaande logistieke hubs voor gebruik van andere Gelderse gemeenten. Voor de grotere binnensteden is een stand-alone logistieke hub kostentechnisch een uitdaging, maar voor kleinere kernen is samenwerking nodig: één logistieke hub die meerdere gebieden/ kernen bedient. Dit hangt samen met de uitbreidingsstrategie van de zero emissie bevoorrading in Gelderland. De provincie Gelderland werkt samen met de provincie Overijssel en het ministerie van IenW aan een landsdelig plan voor zero emissie stadslogistiek. Dit levert de kaders op voor de verdere uitwerking en opschaling van zero emissie stadslogistiek.

Belangrijke uitdagingen rondom logistieke hubs zijn:
1. *Verkenning naar kansrijke plekken voor logistieke hubs op verschillende schaalniveaus.*

4. Governance

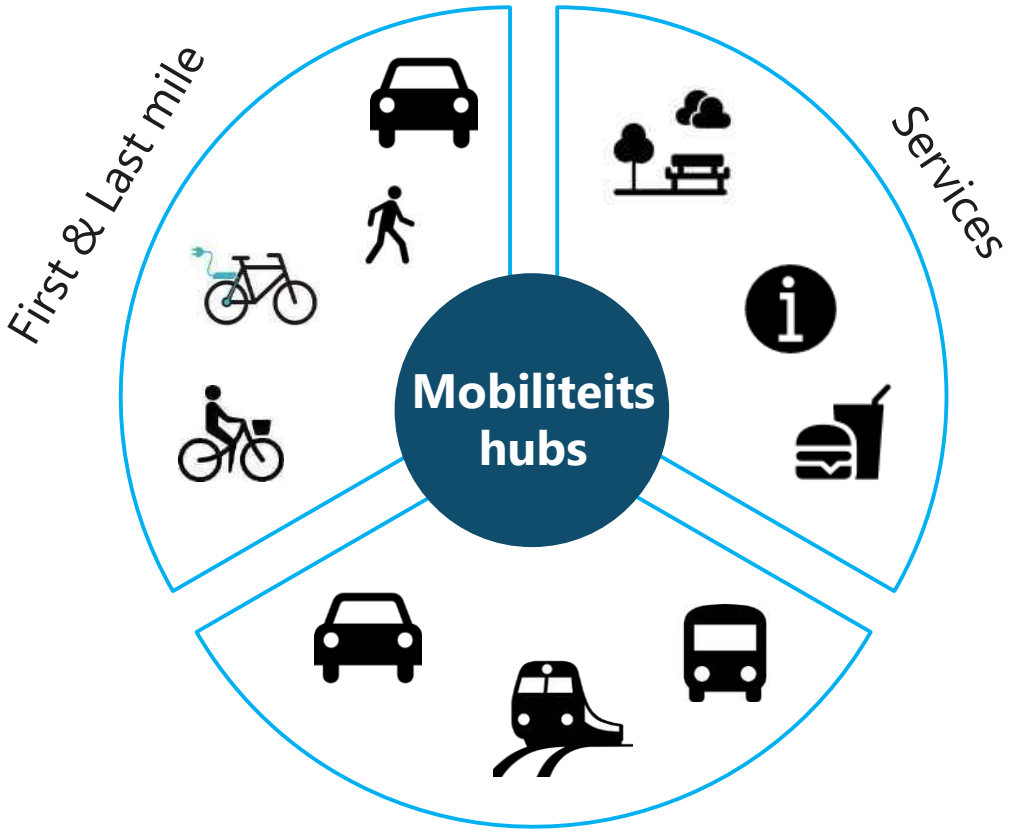

4. Governance

4.1 Samenwerking

De traditionele rol van overheden en vervoerbedrijven ligt bij traditionele knooppunten als treinstations, grote bushaltes en P&R. Deze mobiliteitshubs avant la lettre faciliteren al jaren succesvol een overstap tussen verkeersstromen. Om invulling te kunnen geven aan de bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven is het nodig en wenselijk om het succes op bredere schaal toe te passen. De verbreding heeft niet alleen betrekking op het aantal en aard van de locaties maar ook op de voorzieningen op de locaties (zie ook hoofdstuk 2 en 3). Zowel qua locaties als qua aangeboden diensten op deze locaties ontstaan samenwerking met andere partijen; aanbieders van deelmobiliteit, horeca, informatieaanbieders, pakketdiensten, etc. Voor de levering van deze diensten dienen afspraken te worden gemaakt met marktpartijen om zo een compleet en aantrekkelijk aanbod voor de klant op te leveren. Dit vergt afspraken over wie verantwoordelijk is voor welk onderdeel van de functies die rond een hub worden gerealiseerd, en worden geëxploiteerd. Aandachtspunt bij al deze afspraken is een gezamenlijke klantbenadering en delen van data.

Vanuit haar verantwoordelijkheid op het gebied van regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer is de provincie zowel wegbeheerder als concessieverlener voor het streekvervoer. Deze verantwoordelijkheid biedt de provincie de ruimte om actief bij te dragen en te sturen op het voorzieningenniveau op en vooral ook rondom hubs. In concessies voor het streekvervoer kan de provincie afspraken maken met openbaar vervoer bedrijven over het aanbieden van aanvullende diensten, het delen van informatie, en het samenwerken met andere aanbieders.

Als wegbeheerder ligt de taak bij de provincie om mobiliteitshubs langs provinciale wegen te ontsluiten of zelf te initiëren. Met name de wijze waarop hubs ontsloten worden voor andere modaliteiten zal in grote mate het succes van hubs bepalen. Daar waar de ontsluiting van hubs of haltes voor het openbaar vervoer de rol van gemeenten raken verandert de rol van de provincie.

4.2. Diversiteit aan partijen

In lijn met de verscheidenheid aan voorzieningen bij hubs ontstaat er ook een veelheid aan partijen betrokken bij de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van hubs. De rol van de provincie wisselt tussen de verschillende typen hubs, en dat geldt ook voor de verhouding ten opzichte van andere partijen zoals gemeenten, vervoersbedrijven, marktpartijen, ontwikkelaars, etc. We onderscheiden drie categorieën partijen:

1. Een eerste categorie partijen die een rol spelen bij mobiliteitshubs zijn de 'traditionele' partijen. Overheden maar ook ProRail, de Nederlandse Spoorwegen en streekvervoerbedrijven. De onderlinge werkwijze tussen deze partijen berust veelal op bestaande afspraken. Partijen zijn er ook aan gewend om met elkaar te investeren in projecten en hebben vaak ook onderlinge afspraken over het beheer.
2. Een tweede categorie partijen zijn 'marktpartijen'. Dit betreft partijen die voorzieningen of diensten leveren rondom hubs. Partijen waarmee voor één of meerdere hubs specifieke afspraken worden gemaakt. Er is geen bestaand contractuele of wettelijke kader voor het leveren van diensten. Een bijzondere partij in de categorie marktpartijen vormen de projectontwikkelaars. Met name bij stedelijke herontwikkelingsopgaven spelen ontwikkelaars een belangrijke rol. Provinciaal of gemeentelijk mobiliteitsbeleid raakt direct de verdiencapaciteit van ontwikkelaars door bijvoorbeeld een beperking van het aantal parkeerplaatsen. Samenwerking tussen partijen is dan ook van belang om zowel een verstedelijkings- als bereikbaarheidsopgave te realiseren.
3. Tot slot is er een derde categorie bedrijven die meer van 'ondersteunende' aard is. Dit betreft de gebiedsorganisaties en –regisseurs. Deze partijen zorgen voor een succesvolle exploitatie van een of meerdere hubs.

Betrokken actoren bij mobiliteitshubs

De relatie van de provincie met elk van deze partijen wisselt. De betrokkenheid is ook afhankelijk van raakvlakken met provinciale speerpunten of verantwoordelijkheden van de provincie. Onderstaand enkele voorbeelden van uiteenlopende betrokkenheid van partijen bij diensten en voorzieningen.

Fiets
Voor fietsparkeren heeft de provincie een stimulerende rol. Ook het Rijk kan stimuleren door het verstrekken van subsidies. De realisatie van de voorziening (regie) ligt bij gemeente voor de publieke ruimte, en bij beheerder of vervoerbedrijf/ProRail voor de gebouwde voorzieningen. Meer specifiek kan de provincie de mogelijkheden voor (elektrische) deelfietsen stimuleren. De aanleg en onderhoud van de hoofdroutenetwerken ligt bij de gemeente, maar voor de snelfietsroutes kan de provincie wel de regie voeren als ze onderdeel vormen van het regionale netwerk.

Openbaar vervoer
De nationale treinverbindingen vallen onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. De provincie heeft nadrukkelijk de regierol, als OV-autoriteit, voor de ontwikkeling, aanbesteding en monitoring van het regionale treinnetwerk en de buslijnen.

Projectontwikkeling
De ruimtelijke ordening is het domein van de lokale overheid. Zeker wat betreft de inrichting van de publieke ruimte. De provincie speelt wel een stimulerende, en soms zelfs regisserende rol, voor de verdichting rondom de stations. Dit kan ook een voorwaarde zijn om mee te financieren aan de ontwikkeling van stedelijke hubs.

Voetgangers
De inrichting van het netwerk en de bewegwijzering voor de voetganger zal op lokaal niveau plaatsvinden. De provincie zal slechts in bijzondere gevallen rond (voor de provincie belangrijke) hubs een stimulerende of een faciliterende rol oppakken.

Auto
Bij een stedelijke hub zal de provincie weinig invloed willen uitoefenen op de realisatie van parkeer en K+R voorzieningen voor de auto. Wel kan de provincie stimulerende rol oppakken voor de voorzieningen voor elektrisch vervoer.

Voorzieningen
Alle aanvullende diensten en voorzieningen op het station, zoals winkels en wachtruimtes, vallen onder verantwoordelijkheid van de beheerder of vervoerbedrijf. ProRail en NS Stations hebben een landelijke rol in het beheer van de stations. Op stations langs regionale spoorlijnen hebben ook de streekvervoerders een toenemende betrokkenheid. Voor het ontwikkelen van kluisjes als onderdeel van pakketdienst zijn marktpartijen zelf aan zet.

4.3. Positie en rolopvatting provincie

Om grip te krijgen op de gewenste besturingsmodellen worden de verschillende actoren beschreven, met bijbehorende rollen; van faciliterend tot regulerend. Wij sluiten hierbij aan bij de rollen zoals gedefinieerd binnen de provincie Gelderland.

Reguleren: Wet- en regelgeving. De overheid kan de regels handhaven en overtreding daarvan sanctioneren zoals bij vraagstukken van orde en veiligheid waarbij de overheid altijd in verticale verhouding staat tot de burgers.

De belangrijkste basis voor regulering is afkomstig uit de Wet Ruimtelijke Ordening. Per 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet als opvolger van de WRO in werking. Een voorbeeld van regulering is het opstellen van provinciale omgevingsplannen waarmee de provincie kaders stelt voor gemeentelijke omgevingsplannen. Op lokaal niveau kunnen gemeenten middels vergunningen invloed nemen middels beleid over het aantal en type deelfietsen dat kan worden aangeboden in de openbare ruimte.

Regisseren: Andere partijen hebben een rol, maar de overheid hecht er belang aan om de regie te hebben.

De provincie heeft als OV-autoriteit nadrukkelijk de regisserende rol, en stuurt zo op de ontwikkeling, de aanbesteding en monitoring van het openbaar vervoer. Ook vanuit haar rol als provinciaal wegbeheerder heeft de provincie invloed op het gebruik van en doorstroming op. Samen met betrokken gemeenten en de Rijksoverheid kan de provincie regie voeren over mobiliteit in Gelderland. Als regisseur is de provincie vaak ook een van de investerende partijen in een ontwikkeling.

Stimuleren: De overheid wil een bepaald beleid of interventie, maar laat de realisatie over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen.

Bij stimuleren kijken we bijvoorbeeld naar verduurzamen van het personen- en goederenvervoer, door meer mogelijkheden voor snel laden en voor terug leveren aan het net mogelijk te maken. De provincie wil innovatieve pilots stimuleren. Stimuleren doet de provincie ook middels subsidies als elektrische deelauto's of overstappunten mobiliteit.

Faciliteren: Als het initiatief van elders komt en de overheid er belang in ziet om dat mogelijk te maken.
De provincie kan een faciliterende of verbindende rol spelen, door kennis breed beschikbaar te maken en partijen bij elkaar te brengen. Ook bij een faciliterende rol kan het passen om subsidies te verlenen.

Loslaten: De overheid heeft inhoudelijk noch in het proces van het initiatief enige bemoeienis.

Denk hierbij aan de prijsstelling van verhuur van deelfietsen of de investering in rollende materieel door de Nederlandse Spoorwegen. Het initiatief en uitvoering wordt volledig aan andere partijen gelaten, en door de provincie wordt elke bemoeienis losgelaten.

In het schema op bladzijde 45 wordt een vertaalslag gemaakt tussen deze mogelijke rolopvattingen voor de provincie naar de verschillende categorieën mobiliteitshubs. Op basis van expert judgement is door APPM en Goudappel op bladzijden 46 en 47 een inschatting gemaakt van de rol van de provincie voor diensten en voorzieningen op verschillende typen hubs.

Rol van de provincie bij zes categorieën hubs

<table>
<tr><th></th><th>Loslaten</th><th>Faciliteren</th><th>Stimuleren</th><th>Regisseren</th><th>Reguleren</th></tr>
<tr><td>Stedelijke hub</td><td rowspan="7"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="2" rowspan="2">Zowel binnenstedelijk als op locaties aan de rand van de stad/ stedelijk gebied of in de regio met verbindingen naar de stedelijke regio’s ligt een grote uitdaging. De combinatie van woningbouwopgave, energietransitie en duurzame mobiliteit maakt dat de provincie op deze locaties een actieve rol wil spelen. Deze rol kan variëren van het stimuleren van derden tot het mede heft in handen nemen. Vanuit een meer zakelijke ‘voor wat, hoort wat’ opstelling kan de provincie in samenwerkingen met derden beter sturen op realisatie van haar eigen doelen.</td><td rowspan="7">Reguleren van hubs is lastig voor een provincie. Op het niveau van gemeenten kan regulering plaatsvinden middels vergunningen voor bepaalde voorzieningen. Vanuit de provincie kunnen provinciale omgevingsplannen als regulerende instrument worden gebruikt om gemeentelijk beleid te sturen.</td></tr>
<tr><td>Stadsrand hub</td></tr>
<tr><td>Regionale hub</td></tr>
<tr><td>Rurale hub</td><td>Vanuit haar rol als concessieverlener of wegbeheerder verzorgt de provincie samen met gemeenten deze functie. Focus voor deze categorie hubs ligt op het stimuleren van gemeenten en anderen om te komen tot kwaliteitsverbetering.</td><td></td></tr>
<tr><td>Wijkhub</td><td colspan="2" rowspan="2">Realisatie van hubs in kleinere deelgebieden, wijken of bedrijventerreinen, draagt bij aan de bereikbaarheid van deze gebieden. Vanuit het perspectief van de provincie ligt de nadruk op het faciliteren en stimuleren van derden.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Bedrijventerrein hub</td></tr>
</table>

Governance voorzieningen niveaus op Gelderse hubs (1)

		Fiets							Auto						OV				
		Fietskluizen	Fietsparkeren (bewaakt en HBF)	Fietsparkeren (openbare ruimte)	Deelfietsen	Fietsreparatie	Koppeling met snelfietsroutenetwerk	Koppeling met hoofdfietsnetwerk	Parkeervoorzieningen (betaald)	Parkeerplaatsen	Kiss & Ride	(Elektrische) deelauto's	Laadvoorzieningen	Taxistandplaatsen	Trein IC	Trein Sprinter	HOV	Bus	Buurtbus
Stedelijke hub	**OV knooppunten trein in de stad**		€	€	👍		👍	👍				€				🎬	🎬	🎬	
Stadsrand hub	**P+R knooppunten randen van de stad**	🎬		🎬	👍			🎬		🎬		€	🎬				🎬	🎬	
Regionale hub	**Overstappunt op spoor in de regio**	🎬		🎬	👍	€				🎬		€				🎬	🎬	🎬	🎬
Landelijke hub	**Halten 2.0 in de regio**	🎬		👍	👍													🎬	🎬
Wijkhub	**Stedelijke knooppunten**			👍									👍					🎬	
Logistieke hub	**Hubs (B2B)**												👍						

Legenda: - loslaten € faciliteren 👍 stimuleren 🎬 regisseren reguleren

Governance voorzieningen niveaus op Gelderse hubs (2)

		Ruimte				Voetgangers			Voorzieningen							
		Menging (type reizigers)	Kwaliteit openbare ruimte	Nabijheid wonen (dichtheden)	Nabijheid werken (dichtheden)	Voldoende transfercapaciteit	Directe looproutes naar bestemmingen	Bewegwijzering	Wachtruimtes	Reisinformatie	Winkels	Horeca & restaurants	Service medewerkers	Wachtvoorzieningen	Toiletten	(Bezorg)kluizen
Stedelijke hub	**OV knooppunten trein in de stad**	🎬	🎬	🎬	🎬											👍
Stadsrand hub	**P+R knooppunten randen van de stad**	👍	👍	👍	👍		👍		👍							👍
Regionale hub	**Overstappunt op spoor in de regio**	👍	👍	👍	👍	👍	👍			🎬			🎬	🎬	👍	👍
Landelijke hub	**Halten 2.0 in de regio**			👍	👍					🎬				🎬		€
Wijkhub	**Stedelijke knooppunten**	🎬	🎬	🎬	🎬											€
Logistieke hub	**Hubs (B2B)**			🎬	🎬											👍

Legenda: - loslaten € faciliteren 👍 stimuleren 🎬 regisseren reguleren

4.4. Governance van mobiliteitshubs

Op basis van de verschillende doorsneden in paragraaf 4.3 zijn een aantal observaties en conclusies te trekken ten aanzien van de governance vanuit de provincie met betrekking tot mobiliteitshubs:

- de rol van de provincie wisselt tussen zowel verschillende categorieën hubs als tussen verschillende diensten en voorzieningen op hubs;
- de rol van de provincie met betrekking tot mobiliteitshubs is primair regisserend en stimulerend van aard;
- een stimulerende rol voor de provincie kan zich uitstrekken tot alle diensten en voorzieningen rondom hubs. Focus kan worden gezocht in die elementen die direct provinciale speerpunten raken als zoals duurzaamheid;
- er ontbreekt een wettelijke grondslag voor een directe regulerende rol voor de provincie. Indirect kan de provincie via omgevingsplannen echter wel sturing geven aan gemeentelijke omgevingsplannen;
- een belangrijke rol voor de provincie ligt in het verlengde van de traditionele rol als concessieverlener voor het regionale openbaar vervoer en als wegbeheerder van de provinciale wegen;
- uitgezonderd haar betrokkenheid als (mede)financier van provinciale wegen en voorzieningen voor het streekvervoer is de provincie tot op heden niet betrokken als financier van mobiliteitshubs. De provincie kent nu wel subsidieregelingen van waaruit onderzoek naar hubs worden gestimuleerd;
- verantwoordelijkheid voor realisatie en exploitatie van mobiliteitshubs ligt bij marktpartijen. Provincie hecht er belang aan en zoekt mogelijkheden om betrokken partijen in beweging te krijgen;

Maar bovenal:

- partijen hebben elkaar nodig. Een gezamenlijk draagvlak en aanpak van provincie, regio's en gemeenten is nodig om te komen tot een succesvolle aanpak van mobiliteitshubs. Hier valt te denken aan een gezamenlijke aanpak van overheden zoals toegepast bij de Investeringsagenda Stedelijk Netwerk Arnhem Nijmegen/Gelderland of zoals toegepast in de Zuidelijke randstad samen met Rijkswaterstaat en OV-bedrijven in een Gezamenlijke Bereikbaarheidsaanpak.
- ook publieke en private partijen hebben elkaar nodig. Zeker bij de start van nieuwe hubs zullen private partijen onzekerheden tegen komen. Wederkerigheid in afspraken tussen publieke partijen onderling en met private partijen is daarom van belang.

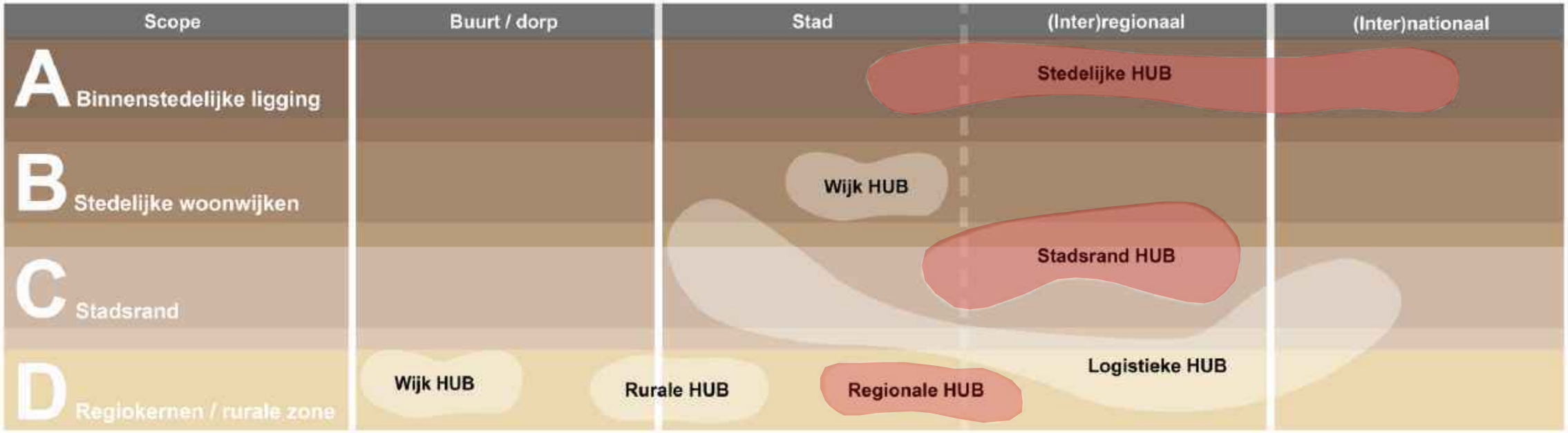
5. Instrumentarium

5. Instrumentarium

In de inventarisatie van hubs in hoofdstuk 3 is per categorie aangegeven welke aanpassingen of opgaven er nodig zijn. Over alle verschillende categorieën hubs zijn daar een aantal bouwstenen in te herkennen. Veelal zijn dit 'harde' bouwstenen; bouwopgaven, infrastructuur. Anderzijds is er ook nadrukkelijk behoefte aan betere zichtbaarheid en herkenbaarheid van beschikbare en te realiseren voorzieningen.

Om daadwerkelijk bij te dragen aan een verbeterde bereikbaarheid is het zaak volgordelijkheid en onderlinge afhankelijkheid van deze bouwstenen in beeld te krijgen. Daarbij wordt voorgesteld prioriteit te geven aan hubs op stedelijk, stadsrand en regionaal niveau. Deze typen hubs hebben de meest directe impact op de bereikbaarheid van zowel steden als de omringende gebieden. Hier bevinden zich de grootste reizigersstromen. Hier ervaren gebruikers op dit moment de meeste vertragingen, overlast en is de urgentie voor maatregelen het grootst.

Prioriteit bij verder uitwerking Gelderse hubs

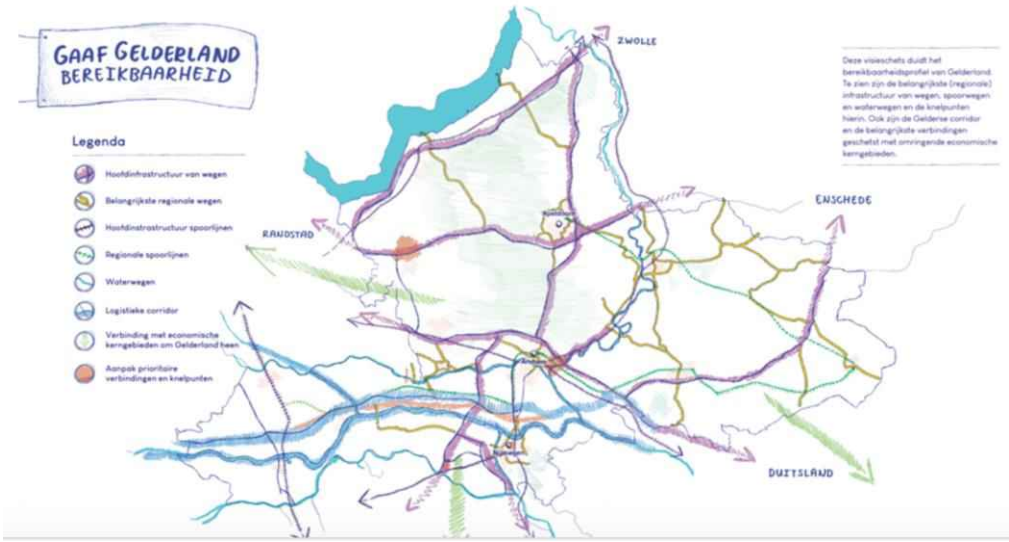
5.1 Bouwstenen voor meerjarenplanning

In de inventarisatie in hoofdstuk 3 is bij alle categorieën hubs aangegeven welke opgaven er liggen en welke maatregelen nodig zijn. Als ingezoomd wordt op de drie prioritaire categorieën hubs zijn vijf bouwstenen van maatregelen te herkennen:

A. Ruimtelijke ordeningsbeleid
B. Auto parkeren
C. Fiets- en verblijfsvoorzieningen
D. Openbaar vervoer netwerk
E. Mobiliteitsaanpak

A. Ruimtelijke ordeningsbeleid

Een gericht RO-beleid kan in belangrijke mate bijdragen aan het succes van de hub. Sturing vindt plaats door het verhogen van de dichtheden rond de hubs, waarmee binnen het voedingsgebied (met name op loop en fietsafstand) een verhoging van het aantal inwoners en/of werkplekken kan worden gerealiseerd. Door het optimaliseren van de toeleidende infrastructuur wordt de ontsluiting van de hub ook verbeterd. Het aanpassen van de infrastructuur zal vooral in samenhang met de bouwopgave worden opgepakt. Daarbij is ook een financiële link te leggen; de opbrengsten van de nieuwbouw (grondexploitatie, bekostigingssystematiek) moeten bijdragen aan de realisatie van de aanleg van **toeleidende wegen en (fiets)voorzieningen**. De instrumenten om vorm te geven aan het RO-beleid liggen vooral bij de gemeente, met het opstellen van omgevingsvisie en omgevingsplan (voorheen bestemmingsplannen) die bindend zijn. In de provinciale **omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'** staat de ontwikkeling van hubs niet expliciet benoemd, maar wordt wel als ambitie aangegeven dat gestreefd wordt naar duurzame en innovatieve vormen van bereikbaarheid en een divers en aantrekkelijk woonklimaat.

In de uitwerking van de omgevingsvisie kan door thematische en gebiedsgerichte programma's, samen met partners zoals gemeenten, gericht worden gestuurd op **verdichting** rond hubs en optimalisatie van de infrastructuur. Het gaat dan om meerjarige afspraken, gerichte op de langere termijn. Door de resultaten ook cyclisch te monitoren kan de voortgang worden bewaakt.

B. Auto parkeren

Door het gerichte reduceren dan wel vergroten van parkeerplaatsen kan auto parkeren worden gereguleerd. Een **reductie van** het aantal binnenstedelijke **parkeerplaatsen** gaat vaak gepaard met het invoeren van parkeerduur beperkingen ('blauwe zones') of door het bijstellen van tarieven. Door de druk op binnenstedelijke parkeerplaatsen worden voor een deel van de gebruikers P+R terrein of hubs aan de stadsrand aantrekkelijker.

Zo'n effect kan versterkt worden door extra voorzieningen op parkeerplaatsen buiten de centra of door invoering van gratis parkeren. Door parkeerruimte op ongewenste plekken schaars te maken en/of de tarieven te verhogen, worden bezoekers verleid of gedwongen op een andere wijze te reizen. Dit vraagt afstemming met gemeenten en particuliere (parkeer)bedrijven.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beleid van het parkeren in de gemeentelijke openbare ruimte. Bedrijven en andere organisaties, zijn op hun eigen terrein verantwoordelijk voor het regelen van het parkeren. Afspraken kunnen daarom niet wettelijk worden afgedwongen maar wel in convenanten of programma's worden vastgelegd. Dergelijke afspraken zullen als randvoorwaarde gesteld worden aan het uitbreiden van P+R voorzieningen, en als onderdeel van de ontwikkeling van stedelijke en wijkhubs. De provincie kan ook invloed uitoefenen door aanpassingen door te voeren in het nabije OV-netwerk. De uitwerking van deze afspraken kan op korte termijn gestalte krijgen.

C. Fiets- en verblijfsvoorzieningen

De fiets speelt bij vrijwel alle hubs een prominente rol in het voor- en natransport. Voor fietsers bepalen de kwaliteit van de voorzieningen om de fiets te stallen, te repareren en/of te huren erg bepalend. De provincie kan een rol spelen in het verzorgen van een voldoende aanbod aan fietsvoorzieningen op twee wijzen: **Inventariseren** van fiets- en verblijfsvoorzieningen. Door een goede inventarisatie van bestaande situatie en het inschatten van de toekomstige vraag, kan duidelijk worden wat de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte is per hub locatie. Voor deze inventarisaties moet informatie ingewonnen worden bij gemeenten (lokaal aanbod) en vervoersaanbieders (vraag).

Onderzoek onder reizigers geeft meer inzicht in de kwalitatieve vraag naar voorzieningen. De inventarisatie kan per gemeente / regio plaatsvinden, en op korte termijn worden opgestart. **Toevoegen** van fiets- en verblijfsvoorzieningen. Op basis van de inventarisatie kan een overzicht worden gemaakt van de gewenste uitbreidingen, en een prioritering worden aangegeven voor de uitvoering daarvan.
Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft vervoersregio's en provincies gevraagd om locaties aan te wijzen voor fietsenstallingen bij ov-knooppunten. Volgens het Klimaatakkoord draagt het Rijk hier €75 miljoen aan bij, op basis van cofinanciering. De provincie kan vooral een coördinerende rol spelen (afstemming met gemeenten) en een stimulerende rol door zelf ook financiële bijdrages beschikbaar te stellen. Het programma vanuit het Klimaatakkoord is gericht op uitvoering op redelijk korte termijn (2022).

D. Openbaar vervoer netwerk

Door een herstructurering van de bestaande buslijnen kan een versnelling en bundeling in vooral het rurale gebied ontstaan. Hierdoor kunnen locaties voor rurale hubs, en mogelijk ook wijkhubs worden bepaald. Om dit te faciliteren moet een analyse worden doorlopen en een aanpassing in het OV netwerk plaatsvinden. De **analyse van het OV streeknetwerk** op de aansluiting op centrale hubs is een onderzoek dat de provincie grotendeels zelfstandig kan uitvoeren en op korte termijn kan implementeren.
Een aandachtspunt is hierbij wel dat de insteek voor nieuwe hublocaties niet alleen vanuit het oogpunt van de betere of efficiëntere bereikbaarheid moet worden beschouwd, maar ook vanuit de kansrijkheid vanuit de ruimtelijke en sociale domein. Bijvoorbeeld door de bestaande plekken waar veel voorzieningen benut of ontwikkeld kunnen worden te gebruiken als uitgangspunt voor de routes.

Logische momenten om de hierop volgende **aanpassing in het OV netwerk** door te voeren zijn de jaarlijkse wijzigingen in de dienstregeling of bij concessiewisselingen.

E. Mobiliteitsaanpak

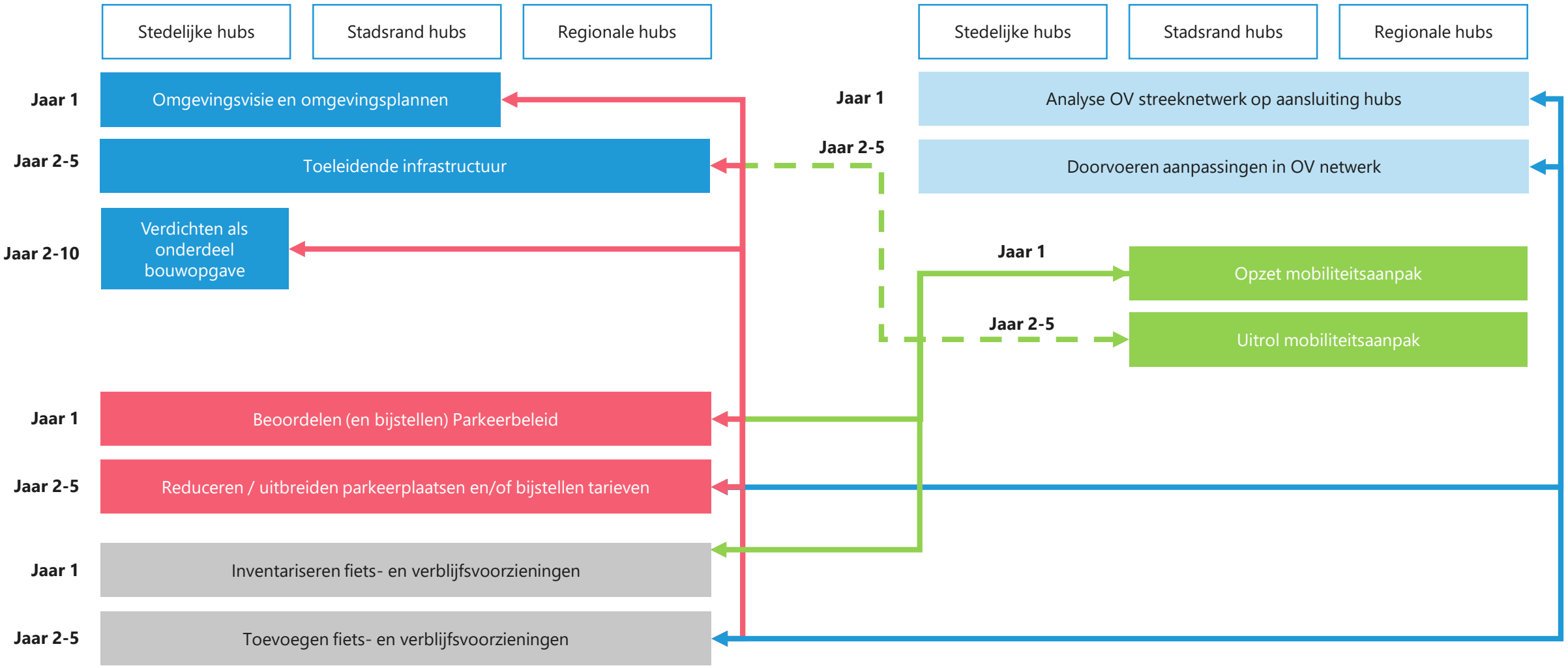
Bij een gerichte aanpak van de mobiliteitsvraagstukken hoort naast de fysieke en infrastructurele / ruimtelijke ingrepen, ook een zachtere kant. Sinds 2015 zijn in het kader van Beter Benutten veel maatregelen getroffen om de bereikbaarheid te verbeteren. In Gelderland wordt een mobiliteitsaanpak onder meer vormgegeven vanuit de Werkagenda Slimme Mobiliteit. In deze Werkagenda, een uitwerking van de Koersnotitie Slimme Mobiliteit (2017), draait het om het beter benutten van de bestaande infrastructuur, door het gebruik van techniek, data & diensten en gedragsbeïnvloeding. In het koersdocument Duurzame Mobiliteit (2018) van de provincie Gelderland wordt ook aandacht besteed aan de verbindende rol voor de provincie als gebiedsregisseur tussen gemeenten, regio's, kennisinstellingen, bedrijven en burgers. Een concreet voorbeeld daarvan is de werkgeversaanpak zoals ontwikkeld vanuit het Beter Benutten-programma. In deze aanpak worden werknemers gestimuleerd om duurzame vervoerskeuzes te maken, bijvoorbeeld door een goede fietsinfrastructuur of gerichte acties.
Ook in de logistieke dienstverlening wordt vanuit het programma Logistiek ondernemers gestimuleerd om transport te verduurzamen.
Een gezamenlijke voortzetting van de **opzet** en verdere **uitrol** van bovenstaande voorbeelden van een **mobiliteitsaanpak** is ook nodig voor de ontwikkeling en gebruik van mobiliteitshubs.

5.2 Meerjarige aanpak van mobiliteitshubs

Voor een praktische haalbare aanpak vanuit de provincie voor Gelderse mobiliteitshubs is het nodig om prioriteiten te stellen. In de schematische weergave van de meerjarige aanpak op bladzijde 53 zijn alle vijf de bouwstenen in samenhang weergegeven. Voor drie van de vijf bouwstenen geldt dat een aanpak dient te beginnen met een gedegen inventarisatie van het huidige aanbod. Deze inventariseren werkzaamheden kunnen in een eerste jaar van een hub-programma worden opgepakt. Het Brabantse Knooppuntenboek is een voorbeeld van een inventarisatie. Zeker in stedelijke gebieden zijn uiteindelijke maatregelen nodig in de gebouwde omgeving; minder parkeerplaatsen, betere toegang tot andere modaliteiten. Dit vraagt meer tijd in de voorbereiding en dient voor te bouwen op een gerealiseerde inventarisatie.

De volgordelijkheid in de bouwstenen komt ook terug in het stappenplan voor de realisatie van mobiliteitshubs (bladzijde 54). Allereerst is het van belang om middels een 0-meting zicht te krijgen op de uitgangssituatie. Naast concretere stappen in de realisatie en exploitatie is het ook van belang goede afspraken te maken over beheer en exploitatie op de langere termijn. Hoewel dit stappenplan primair is opgesteld voor het realiseren van nieuwe hubs dienen deze stappen feitelijk ook doorlopen te worden bij het aanpassen en/of verbeteren van bestaande hubs.

Meerjarige aanpak per bouwsteen voor drie prioritaire hubs

Stappenplan realisatie hubs - doelstelling en indicatoren

Trekker	Stappenplan – doelstelling en indicatoren	
Overheid	1.	Randvoorwaarden inventariseren (incl. kansen, bedreigingen en (on)mogelijkheden)
	2.	0-meting gebied (huidige modal split, vervoerbewegingen, verhouding wonen – werken etc.)
	3.	Doelstelling en prestatie indicatoren formuleren (modal split, vervoerbewegingen, uitstoot etc.)
Marktconsultatie	4.	Indicatie benodigde middelen (vastgoed/infra, aantal en type wielen etc. op basis van 1, 2 en 3)
Overheid	5.	Bepalen governance-model HUB
Overheid of Gebiedsorganisatie	6.	Contractvorming, realisatie & oplevering (afhankelijk van 5)
	7.	Benaderen dienstverleners (wielen en diensten afhankelijk van 5)
Privaat	8.	Start beheer en exploitatie van de HUB (afhankelijk van 5)
Overheid	9.	Monitoren, data analyse etc. (en relateren aan 2 en 3, en aan contract in 7)
	10.	Bijsturen (op basis van 9)
	11.	Handhaven en borgen (op basis van 7)

5.2 Instrumentarium

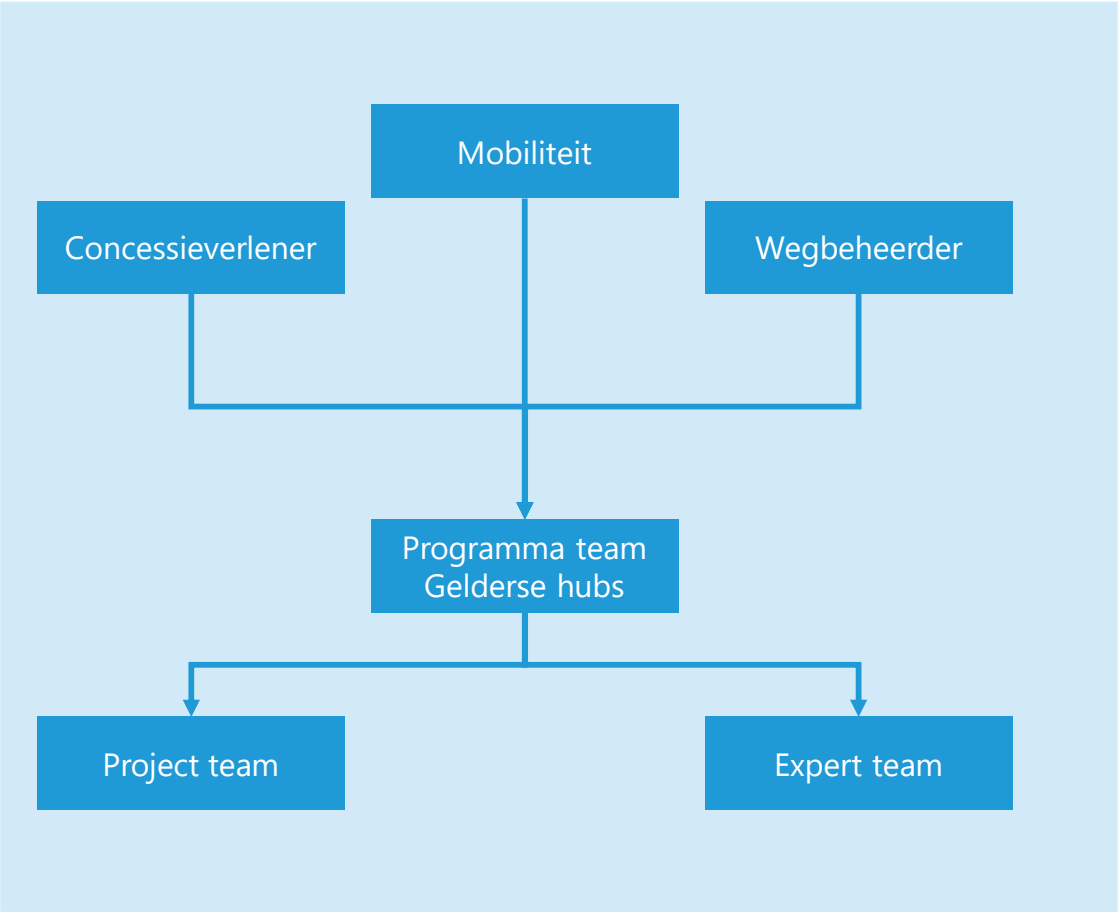
Voor het realiseren van de benodigde bouwstenen is er met uitzondering van activiteiten gerelateerd aan de provinciale rol van concessieverlener en wegbeheerder op alle fronten samenwerking nodig tussen de provincie en andere overheden en met marktpartijen. Hoewel de provincie op het gebied van ruimtelijke ordening in omgevingsvisies de kaders kan formuleren ligt de verantwoordelijkheid voor het opstellen van lokale omgevingsplannen bij gemeenten. In het coalitieakkoord 'Samen voor Gelderland' is de ambitie benoemd om als provincie vaker de regie te nemen maar ook om als provincie innovaties aan te jagen en te initiëren.

In het huidige coalitieakkoord stelt het provincie bestuur ook dat zij "willen investeren in alle vormen van mobiliteit". Om de komende jaren stappen te zetten in een verdere uitrol en gebruik van mobiliteitshubs heeft de provincie een bredere set instrumenten dan sec te investeren in financiële zin. In het verlengde van deze ambities zijn per bouwsteen en per doelgroep – overheden of marktpartijen – instrumenten aangegeven in lijn met de door de provincie gehanteerde instrumenten.

Om daadwerkelijk invulling te kunnen geven aan een regisserende en stimulerende rol van de provincie is het van belang om in samenwerking met betrokken partijen nadrukkelijk wederkerige afspraken te maken. Dit voorkomt tevens een mogelijke vrijblijvende houding van overheden en marktpartijen in een gezamenlijke aanpak.
Zo'n wederkerige, gezamenlijke aanpak is ook de basis voor een succesvolle ontwikkeling, realisatie en exploitatie van mobiliteitshubs in Gelderland.

Bouwstenen	**Instrumenten richting overheden**	**Instrumenten richting marktpartijen**
Ruimtelijke ordeningsbeleid	• Omgevingsverordening • Convenanten, samenwerkingsovereen komsten	• Omgevingsverordening • Opdrachten (*fysieke maatregelen in openbare ruimte*)
Auto parkeren	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Convenanten, samenwerkingsovereen komsten • Opdracht met wettelijke basis (*Ov-aanbod*)	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Convenanten, samenwerkingsovereenko msten • Opdracht met wettelijke basis (*Ov-aanbod*) • Omgevingsverordening
Fiets- en verblijfs-voorzieningen	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Subsidies	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Subsidies
OV-netwerk	• Opdracht met wettelijke basis (*OV-Concessie*)	• Opdracht met wettelijke basis (*OV-Concessie*)
Mobiliteitsaanpak	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Convenanten, samenwerkingsovereen komsten	• Kennisdelen en ontwikkelen (*toolkit, helpdesk*) • Netwerk opzetten (*Werkgeversaanpak*) • Subsidies

Instrumenten richting overheden en marktpartijen per bouwsteen

Programmatische aanpak Gelderse mobiliteitshubs

5.4 Projectorganisatie

Om te komen tot een voortvarende aanpak van mobiliteitshubs in Gelderland is het wenselijk om te komen tot een organisatie vorm in staat is actief samen met lagere overheden en marktpartijen richting te geven aan nieuwe initiatieven. Tevens kan deze organisatie hulp en ondersteuning bieden aan kleinere initiatieven. De inbreng van de provincie is zowel afkomstig van de rollen als concessieverlener, wegbeheerder als haar rol in de ruimtelijke ordening.
Vanuit deze drie bloedgroepen kan een programmateam worden samengesteld dat voeding geeft aan zowel een projectteam dat in gezamenlijkheid met overheden en marktpartijen optreedt en zowel als een expert team of als klankbord dan wel helpdesk fungeert voor kleinere initiatieven.

5.5 Kostenraming

De totale kosten van deze maatregelen zijn op dit moment nog lastig in te schatten omdat niet duidelijk is in welke mate huidige voorzieningen afdoende zijn dan wel te kort schieten. Uit de meerjarige aanpak is wel duidelijk dat de focus in het komende jaar met name ligt op het inzichtelijk maken van de huidige status quo om op basis daarvan een actieplan op te stellen. Het Brabantse Knooppuntenboek is een goed voorbeeld van een aanpak om de huidige situatie in beeld te brengen.
Voor het komende jaar zal budget en personele inzet nodig zijn voor de verdere uitwerking. Vanuit het belang van samenwerking is zowel het budget als de personele inzet bij voorkeur zowel afkomstig van de provincie als van regio's en gemeenten.

6. Op weg naar Gelderse hubs

Prioritering en rollen provincie Gelderland
Om de bereikbaarheid en leefbaarheid van Gelderland te borgen en te verbeteren is het wenselijk om de actieve modaliteiten (voetgangers en fiets) en het gebruik van openbaar vervoer te stimuleren. Op veel plaatsen in Gelderland zijn al locaties die zonder dat ze als zodanig zijn gebouwd functioneren als mobiliteitshubs. Plekken zoals het treinstation in Dieren of het transferium P+R Nijmegen Noord - Waalsprinter. Plekken die een verbindende factor vormen tussen verschillende vormen van mobiliteit en drempelloos verplaatsen. Belangrijk onderdeel daarvan is het vereenvoudigen en verbeteren van de overstap tussen de privéauto en deze modaliteiten. Op het niveau van de provincie Gelderland vindt deze vorm van overstappen op verschillende soorten locaties plaats.

Gelet op impact op de bereikbaarheid van zowel steden als de omringende gebieden wordt voorgesteld prioriteit te geven aan hubs op stedelijk en regionaal niveau. Daar bevinden zich de grootste reizigersstromen. Hier ervaren gebruikers op dit moment de meeste vertragingen en is de urgentie voor maatregelen het grootst.

De huidige positie van de provincie ten aanzien van mobiliteitshubs is zowel een beperking als een uitdaging, een opgave. De beperking voor de provincie is dat zij vanuit haar traditionele rollen als concessieverlener voor het openbaar vervoer en als wegbeheerder voor de provinciale wegen slechts op delen een formele rol heeft op het gebied van mobiliteitshubs. Veel verantwoordelijkheden liggen bij gemeenten.

De provincie Gelderland kan nadrukkelijk wel een stimulerende en regisserende rol vervullen richting deze gemeenten. Vanuit deze rollen kan de provincie in nauwe samenwerking met gemeenten haar provinciale speerpunten op het gebied van bereikbaarheid en duurzaamheid realiseren. De uitdaging en opgave voor de provincie Gelderland ligt in het bereiken van resultaten buiten de scope van de formele provinciale bevoegdheden. Een voorbeeld. Hoewel de provincie niet gaat over het binnenstedelijke parkeerbeleid kan de provincie zowel vanuit de ruimtelijke ordening als vanuit de OV-concessie maatregelen nemen om binnenstedelijk parkeren te ontmoedigen en stadsrand hubs/ P+R te stimuleren. Dit laatste kan door cofinanciering maar ook door het aanbieden van hoogfrequente ontsluiting met openbaar vervoer. Ook zonder een formele rol kan de provincie regie nemen om ontwikkelingen maar ook doelen aan te jagen en te initiëren.

Een sleutelwoord voor het ontwikkelen van Gelderse hubs is samenwerking. Samenwerking tussen overheden; ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en gemeenten. Maar ook samenwerking met openbaar vervoer bedrijven, ProRail en andere aanbieders van vervoers- en andere diensten op en rond mobiliteitshubs. Partijen hebben elkaar nodig. Zeker bij de ontwikkeling van nieuwe hubs zullen partijen onzekerheden tegenkomen. Het is daarom ook van belang om heldere en wederkerige afspraken te maken tussen publieke partijen onderling en met private partijen.

Uitgangspunten en vervolgstappen Gelderse hubs
De ambitie om te komen tot een netwerk van Gelderse hubs vraagt om een aantal heldere uitgangspunten en vervolgstappen:

1. *Samenwerking met partners.* Meestal zijn hubs niet van één partij en worden ze niet door één partij ontwikkeld. Samenwerking met gemeenten, ontwikkelaars en mobiliteitsaanbieders is een vereiste om tot goed functionerende hubs te komen. De provincie heeft zelf maar beperkte directe invloed om de voorzieningen en condities rondom hubs te versterken of af te dwingen. Belangrijk dus om te richten op goede samenwerkingsmodellen, waarbij andere partijen gestimuleerd worden om het beleid te richten op een optimalisatie van hubs. Definieer doelen en bepaal wanneer de samenwerking succesvol is.

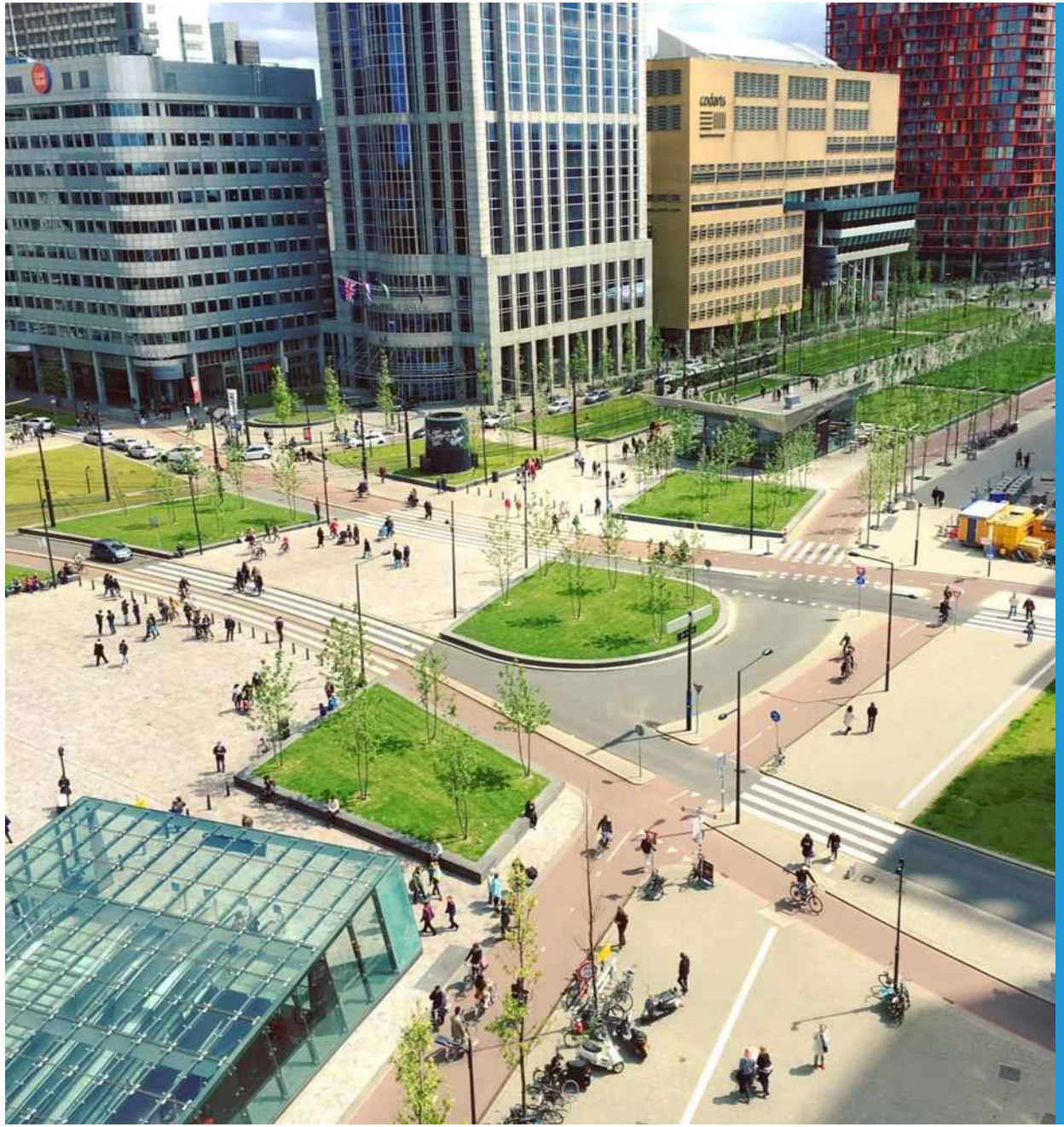
2. *Focus en investeren in hubs van provinciaal belang.* Onze focus en investeringen liggen vooral op hubs met (boven)regionale functie en/of schakel in het openbaar vervoernetwerk. Voor deze hubs pakken we de regie. Regie betekent actieve samenwerking met andere overheden en marktpartijen met wederkerigheid in afspraken en met inzet van de instrumenten die de provincie ter beschikking staan. Basis van wederkerigheid is dat ook provinciale doelen centraal staan in de realisatie van de mobiliteitshubs.

3. *Creëer momentum*. Creëer samen met betrokken partners zowel een helder startpunt, een stip op de horizon en een gezamenlijke aanpak. De meerjarige aanpak van mobiliteitshub beschrijft een aanzet hiervoor. Werk gezamenlijk aan een gedeelde ambitie en zorg er voor dat de basis op orde is. Creëer een gezamenlijk 'aanjaagteam' om de ambitie te realiseren.

4. *Iedere hub blijft maatwerk*. De uitwerking van mobiliteitshubs is per Gelderse regio anders. De beweegredenen per mobiliteitshub zijn anders, maar ook de uitwerking van de prioritering per Gelderse regio is anders. Zo kan in de regio Achterhoek 'sociale inclusiviteit' reden zijn om te willen investeren in regiohubs, terwijl in de regio Arnhem Nijmegen de verstedelijkingsopgave vraagt om investeringen in ruimtelijke verdichting rondom stedelijke hubs. Maatwerk impliceert ook monitoring van mobiliteitsgedrag. Door monitoring van het gebruik van hubs wordt inzichtelijk of aanvullende maatregelen nodig zijn om een gewenste mobiliteitstransitie vorm te geven. Zo is het goed voorstelbaar dat de huidige coronacrisis tot ander mobiliteitsgedrag en andere prioriteiten leidt.

5. *Hubs dienen meerdere doelen.* De ontwikkeling van hubs levert een belangrijke rol aan de bereikbaarheid van Gelderland. Maar kan ook invulling geven aan versterking van de sociale interactie, de ruimtelijke ontwikkeling en de energietransitie. De aansturing van de Gelderse hubs moet dan ook niet alleen bij de mobiliteitsafdelingen liggen. Inzichten vanuit stedelijke of sociale ontwikkelingen dragen in grote mate bij aan het succes of mislukken van hubs. Benut deze breedte en denk breder dan alleen vanuit bereikbaarheid!

De vele verschijningsvormen en de diversiteit aan betrokken partijen bij de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van mobiliteitshubs is symbolisch voor de cruciale schakel die hubs nu en in de nabije toekomst gaan vormen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid in Gelderland.

APPM en Goudappel Coffeng werken samen aan een betere leefomgeving en een mooier Nederland. De combinatie van onze bureaus biedt gedegen vervoerkundige kennis, creativiteit, scenario-denken, en een mens- en procesgerichte benadering.

APPM

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Bijlage 11

Advies gebiedsontwikkeling station Arnhem-Zuid -

Vooruitlopend op de herijking kantorennota 2021-2030

Aanleiding

Gemeente Arnhem heet Ecorys gevraagd om, vooruitlopen op de herijking van de kantorennota voor de periode 2021-2030 een advies uit te brengen voor het aandeel kantoren binnen de gebiedsontwikkeling rondom station Arnhem-Zuid.

Aanleiding daarvoor is de gebiedsvisie waaraan de gemeente werkt voor station Arnhem-Zuid. Dit doet de gemeente Arnhem vanwege een aantal ontwikkelingen:

- Recente ontwikkelingen rondom station Arnhem-Zuid (afronding winkelcentrum, oplevering Rivers International School en parkeerdruk (auto's en fietsen);
- Toekomstige ontwikkelingen (bouw Lorentz college en 2.000 woningen in Schuytgraaf);
- De mobiliteitsvisie van Provinciale Staten, waarin ingezet wordt op ontwikkelen rondom stedelijke knooppunten en transformatie van mobiliteiten. Arnhem-Zuid past binnen deze visie, waardoor aanspraak gemaakt kan worden op cofinanciering van de mobiliteitsonderdelen; en

De focus in de gebiedsvisie is een strook van 3,3 hectare aan de oostzijde van het station en spoor die eigendom is van de gemeente Arnhem. Deze gronden waren oorspronkelijk aangewezen voor kantoren. Vanwege de toenemende druk op de woningmarkt en de grondpositie ziet de gemeente Arnhem kansen voor een versnelde integrale gebiedsontwikkeling.

De doelstelling van de integrale gebiedsontwikkeling is drieledig:

1. Het verbeteren van het stationsgebied als transferium / stedelijke hub;
2. Het leveren van een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Arnhem-Zuid;
3. Het verbeteren van de schakelfunctie van het stationsgebied tussen Arnhem-centraal en Nijmegen enerzijds en kantorenpark Gelderse Poort en winkelcentrum Kronenburg anderzijds.

Figuur 1 Ontwikkellocatie station Arnhem-Zuid.

Bron: plan van aanpak gebiedsvisie Station Arnhem-Zuid, 24 juni 2020`

Vraagstelling

Aan Ecorys is, vooruitlopend op de kantorennota, de vraag gesteld in welke mate er binnen de ontwikkeling ruimte gereserveerd moet worden voor kantoren. Om deze vraag te beantwoorden hanteren we drie invalshoeken:

1. De mate waarin de ontwikkeling aansluit op de regionale beleidscontext en visies;
2. Een beknopte SWOT-analyse;
3. De ruimtebehoefte: een kwantitatieve insteek vanuit de potentiële functie als overlooplocatie voor de ruimtevraag die zich op de CS-locaties in de regio manifesteert.

Aansluiting op de regionale beleidscontext

Doorontwikkeling van het gebied rondom station Arnhem-Zuid is passend binnen de regionale beleidscontext die gericht is op duurzame verstedelijking. Dat wil zeggen dat er in de periode tot 2040 ruimte geboden wordt aan bevolkingsgroei en economische groei, maar dat het landschap daarbij behouden en versterkt moet worden. Dat betekent dat er voornamelijk binnen stedelijk gebied naar oplossingen gezocht moet worden. Vanuit verschillende (boven)regionale en gemeentelijke visies sluit doorontwikkeling van Arnhem-Zuid aan op:

- Verdichting in de steden;
- Ontwikkelen rondom stedelijke hubs op de corridors;
- Slimme mobiliteitsoplossingen;
- Ruimte voor werken op toekomstbestendige werklocaties;
- Ruimte bieden aan werkgelegenheid in Arnhem-Zuid;
- Durven investeren op locaties met potentie.

Zoals reeds benoemd in de aanleiding voor de gebiedsvisie kan voor mobiliteitsonderdelen van de gebiedsontwikkeling aanspraak gemaakt worden op cofinanciering van de Provincie.

SWOT-analyse

De beleidscontext en de locatie maken dat het gebied rondom station Arnhem-Zuid een aantal sterke punten heeft en er wellicht kansen liggen voor de ontwikkeling van een kantorencluster. De huidige functiemix op de locatie en andere minder sterke punten zorgen ook voor beperkingen.

Sterke punten

- Station Arnhem-Zuid is een sprinterstation op de spoorverbinding tussen Arnhem en Nijmegen. Dat betekent een rechtstreekse verbinding met de sprinter Arnhem Centraal-Dordrecht en Wijchen-Zutphen en overstapmogelijkheden in Arnhem, Nijmegen en Elst;
- Het station heeft een goede bereikbaarheid over de weg en per spoor. De overstapmogelijkheden van auto en langzaam verkeer op de trein worden met uitbreiding van de P+R en fietsenstalling verbeterd;
- Het feit dat er ruimte is om het gebied te ontwikkelen;
- De eigendomssituatie. Dankzij de grondpositie heeft de gemeente invloed op de invulling van het gebied;
- Arnhem Schuytgraaf en het gebied rondom station Arnhem-Zuid in het bijzonder is een gebied in ontwikkeling, wat van zichzelf dynamiek met zich mee brengt;
- De aanwezigheid van het winkelcentrum, onderwijs en woningbouwontwikkelingen en daarmee een natuurlijke mix van functies.

Zwakke punten

- Station Arnhem-Zuid is nu nog perifeer gelegen in Arnhem en Arnhem-Zuid;
- Er is geen bestaand kantorencluster rondom het station. Dat betekent dat er geen dynamiek is in het gebied waarop aangesloten kan worden en dat een kantorencluster op deze locatie vanaf nul opgebouwd moet worden. Dit blijkt ook uit de vergelijking met de functiemix op andere stationslocaties in de omgeving (Elst Centraal en Arnhem Velperpoort) in bijlage I.
- Het station doet, getuige de vele auto's en fietsen die geparkeerd worden, momenteel vooral dienst als pendelstation in de richting van Arnhem CS en/of Nijmegen.
- De indeling en uitstraling van de Metamorfosenallee en verderop de Burgemeester Matsersingel als uitvalswegen in plaats van stadsboulevards. Het voelt daardoor niet als een centrale locatie in de stad.

Kansen

- Het RPW Arnhem-Nijmegen verwacht voor de periode 2021-2030 een ruimtebehoefte van ruim 40.000m² tot ruim 60.000m² van kantoorgebruikers in het gebied rondom Arnhem CS. Dit leidt naar verwachting tot een ruimtetekort rondom Arnhem CS. Indien de gemeente deze werkgelegenheid wil vasthouden, moet gekeken worden naar alternatieve locaties die goed bereikbaar zijn per ov.
- Aansluiten bij de verdichtingsopgave rondom ov-hubs, zoals beschreven in provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid en visies.
- Ontwikkeling van een gemengd gebied rondom het station met een hoge dichtheid. Daarbinnen is ruimte voor maatschappelijke functies; mobiliteit, wonen in een levendige, goed bereikbare omgeving, ruimte voor werken voor lokaal en regionaal MKB en vrijetijdsfuncties;
- Samenwerking met het onderwijs dat al in het gebied gevestigd is.
- Ruimte bieden aan werkgelegenheid in Arnhem-Zuid.
- Concentratie van werkgelegenheid op een meer toekomstbestendige kantoorlocatie in Arnhem-Zuid, in combinatie met Gelderse Poort.
- De combinatie van concentratie rondom station Arnhem-Zuid met verdergaande transformatie in andere gebieden, zoals Kronenburg en solitaire kantoren langs de Burgemeester Matsersingel).

Bedreigingen

- Het ontbreken van een lange termijnvisie op het gebied rondom station Arnhem-Zuid. Het ontwikkelen en laten groeien van een kantoorlocatie van enige omvang als alternatief voor Arnhem Centraal kost tijd en is afhankelijk van het ontstaan van een bepaalde dynamiek (levendigheid, interesse van ontwikkelaars en kantoorgebruikers) in het gebied.
- Een gebrek aan daadkracht bij de keuze tussen werklocaties in Arnhem-Zuid. Ontwikkeling van een kantorencluster rondom station Arnhem-Zuid moet samengaan met een reductie van de voorraad op minder toekomstbestendige locaties in dit deel van Arnhem.
- Een overwicht van de woonfunctie, door de urgentie op de woningmarkt.
- Te lage dichtheden, waardoor geen levendig, integraal gebied ontstaat: het gebied moet een eigen identiteit krijgen.
- Een te enge blik op het gebied. Om een kantorencluster te ontwikkelen is uiteindelijk een gebiedsontwikkeling nodig die de schaal van de strook van 3,3 hectare overstijgt. Dit sluit aan op de noodzaak van een lange termijnvisie en een integrale gebiedsontwikkeling.

Ruimtebehoefte

In het RPW Arnhem-Nijmegen is een prognose opgesteld van de ruimtebehoefte voor kantoren in de regio Arnhem-Nijmegen. De uitkomsten daarvan voor Arnhem voor de periode 2021-2030 zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 1 Ruimtevraag gemeente Arnhem per locatietype 2021-2030.

	Laag	Hoog
Arnhem CS	42.161	63.664
Centrum	3.513	5.270
Kantorenparken	17.567	26.351
Bedrijventerreinen	3.513	5.270
Overige kantoorlocaties*	3.513	5.270
Totaal	**70.268**	**105.826**

* o.a. woonwijken, uitvalswegen, solitaire locaties en/of het buitengebied.

(Bron: Ecorys (2019) WLO vraagraming kantoren regio Arnhem-Nijmegen: Een analyse van de vraag naar kantoren in de gehele regio Arnhem-Nijmegen)

Vanwege het ontbreken van een eigen dynamiek als kantoorlocatie, zien we Arnhem-Zuid in eerste instantie vooral als potentiële overlooplocatie voor de behoefte aan kantoren rondom Arnhem CS.

De ruimtebehoefte in kantoren rondom Arnhem CS bedraagt in de periode 2021-2030 circa 42.000m²-63.500m².

Het centraal stationsgebied van Arnhem biedt op dit moment daarentegen weinig ruimte voor grootschalige kantoorontwikkelingen. Enkel de nieuwbouw van Podium 26 en de mogelijke herstructurering van het RVB-pand bieden ruimte. Hiermee kan de ruimtevraag op de korte termijn gehuisvest worden (t/m 2022). Op de langere termijn is er echter geen sprake van grootschalige leegstand van (verouderde) panden of plannen voor grootschalige nieuwbouw van kantoren, waardoor gekeken moet worden naar alternatieve locaties die eveneens goed bereikbaar zijn met het ov.

In totaal kan op en rondom Arnhem Centraal volgens huidige plannen in potentie maximaal 20.000 m² kantoorruimte geboden worden. Dat betekent dat op termijn voor tussen de 22.000m² en 42.500m² additionele kantoorruimte nodig is rondom het Arnhem CS en alternatieve locaties.

Kantoorgebruikers vestigen zich doorgaans om twee hoofdredenen graag op centraal stationslocaties:

1. De goede bereikbaarheid met het ov, bij voorkeur gecombineerd met een goede bereikbaarheid per auto en voldoende parkeergelegenheid;
2. De levendigheid van het gebied met een mix van woon-, werk-, verblijfs- en recreatieve functies.

Dit laatste betekent dat het gebied rondom Arnhem-Zuid niet zonder meer per direct als alternatieve locatie voor het centraal stationsgebied kan dienen. Daarvoor is een grootschaligere en integrale gebiedsontwikkeling nodig met een visie voor de lange termijn en een koppeling met toekomstbestendige kantoorlocaties in Arnhem-Zuid en een relatie met de opgaven op de overige kantoorlocaties in dit deel van de stad.

Ontwikkelperspectief

De huidige plannen voor de ontwikkellocatie (zie figuur 1) voorzien een ontwikkeling van ca. 75-100 woningen, verdeeld over twee appartementenblokken met een bebouwde terreinoppervlakte van ongeveer 25m x 40m = 1.000m². Dat betekent per laag een gebruiksoppervlakte van ca. 750 m² die ingevuld kan worden met appartementen, maar ook met kantoorruimte.

Uitgaande van wonen als beoogde hoofdfunctie, is de omvang van de ontwikkellocatie te gering om te fungeren als overlooplocatie van Arnhem CS. Binnen deze ontwikkeling is een maximum van twee lagen aan kantoren passend, bij voorkeur geconcentreerd in een van beide blokken. Dat betekent een maximum van ca. 1.500m² aan kantoorruimte.

Om te kunnen fungeren als overlooplocatie van Arnhem CS is, zoals reeds in de voorgaande paragraaf aangegeven, een grootschaligere gebiedsontwikkeling en een integrale gebiedsvisie nodig. Daarin moet op de lange termijn ook de koppeling gelegd wordt met de opgaven op andere toekomstbestendige kantoorlocaties in Arnhem-Zuid.

Advies: een integrale lange termijnvisie is noodzakelijk

Ontwikkeling van kantoren in dit gebied heeft alleen kans van slagen als er een lange termijnvisie onder ligt voor een gemengd gebieden met ruimte voor wonen, werken en verblijven. Met een (te) kleinschalige ontwikkeling ontstaat niet zonder meer de dynamiek die nodig is om een succesvol kantorencluster te realiseren.

Die lange termijnvisie moet vooral samenhangen met de door- of herontwikkeling en transformatie van kantoorgebieden en -panden elders in Arnhem-Zuid. Om te kunnen dienen als structurele overlooplocatie voor kantoorgebruikers rondom Arnhem Centraal is een kantoorontwikkeling van *voldoende omvang* nodig en moet tegelijkertijd voldaan worden aan de voorwaarden die het gebied rondom Arnhem Centraal biedt, namelijk een *levendige omgeving* met veel voorzieningen, die *goed bereikbaar* is per trein, auto en fiets. Kantoorgebruikers vragen daarnaast steeds vaker om een kantoor dat van alle gemakken voorzien is (full-service).

Bij een kleinschalige ontwikkeling die dienst doet als werklocatie voor het lokale mkb en zzp'ers bestaat die behoefte aan gedeelde faciliteiten en voorzien van alle gemakken eveneens. Er is daarbij vooral behoefte aan flexibele kleinschalige kantoorruimte (individueel en voor enkele werknemers ca. 25m² per werknemer) en vergaderruimtes. In deze variant is de kans dat rond station Zuid een soort extra (deel)stadscentrum ontstaat klein. Daarvoor is meer nodig dan de ontwikkeling van een enkel plot.

Het aantal vierkante meter kantoor hangt af van de keuze die gemaakt wordt

De vraag hoeveel ruimte voor kantoor er gerealiseerd moet worden is daarom ook afhankelijk van de keuze die gemaakt wordt tussen een grootschalige integrale ontwikkeling van het gebied als gemengde woon-werklocatie of enkel de ontwikkeling van de strook langs het spoor met daarbij ruimte voor kleinschalige en flexibele kantoor- en vergaderruimtes die zzp'ers het mkb in de wijk ondersteunen.

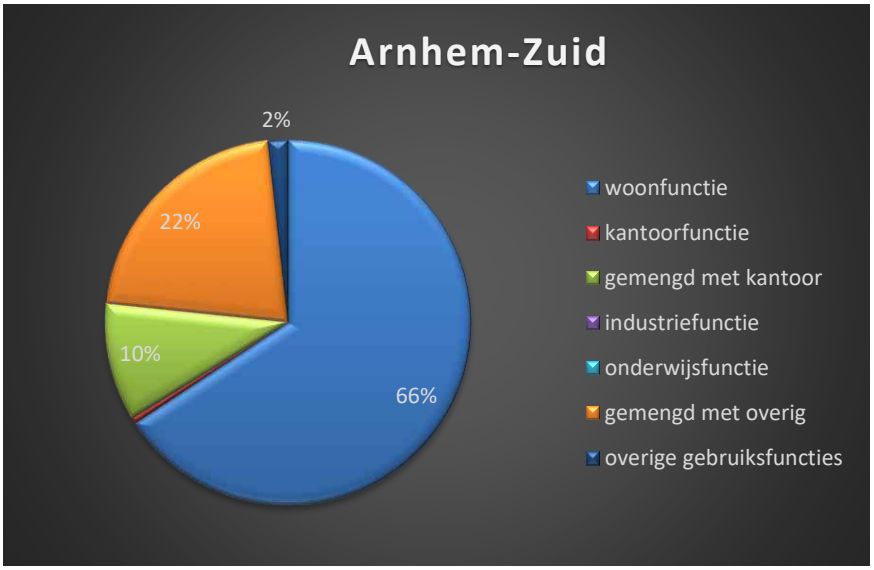
Indien er geen plaats is voor een lange termijnperspectief op de positie van de ontwikkellocatie in de ontwikkeling van Arnhem-Zuid als geheel, is er niet voldoende grond om aan te nemen dat het gebied rondom station Arnhem-Zuid kan fungeren als overlooplocatie voor Arnhem CS. In dat geval is er enkel ruimte voor kantoorruimte die ondersteunend is aan zzp'ers en eventueel het mkb in de wijk. Dit is passend tot een maximum van ca. 1.500m² kantoorruimte, bij voorkeur geconcentreerd in een van beide ontwikkelblokken (zie de paragraaf ontwikkelperspectief). Dat is een beredeneerd maximum vanuit een ruimtelijk perspectief. Een marktconsultatie onder lokale ondernemers kan in kaart brengen aan hoeveel en welk type ruimte daadwerkelijk behoefte is.

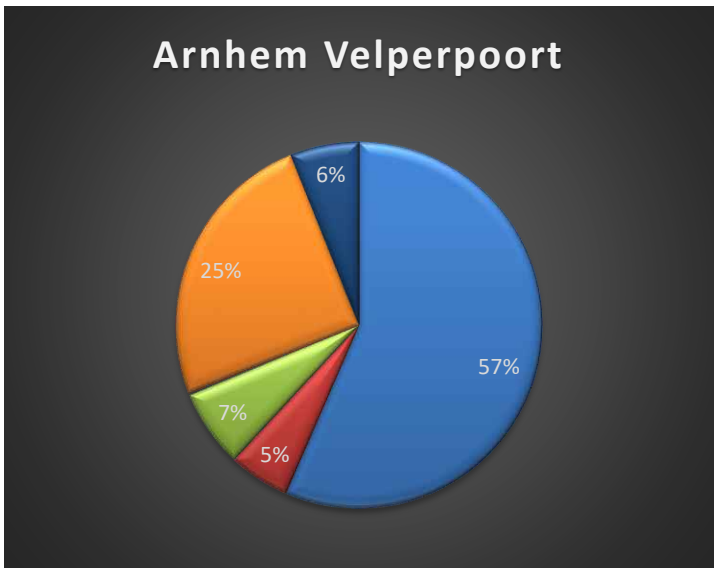
Indien in navolging van het RPW en de regionale visies ingezet wordt op een verdichting van het gebied en de functie als alternatief voor Arnhem CS, is er tot 2030 sprake van een tekort van 22.000m² tot 42.500m², waarvan in potentie een gedeelte in het gebied rondom Arnhem-Zuid gefaciliteerd kan worden. Indien dit samengaat met de herstructurering van minder toekomstbestendige kantoorpanden in Arnhem-Zuid moet gedacht worden aan 10.000m²-20.000m² kantoorruimte voor het hele gebied, dus breder dan enkel de ontwikkellocatie in figuur 1. Zoals aangegeven kost het realiseren van een dergelijke ontwikkeling tijd en vraagt het van de gemeente om een integrale visie en een aanzienlijke inzet in een bredere gebiedsontwikkeling.

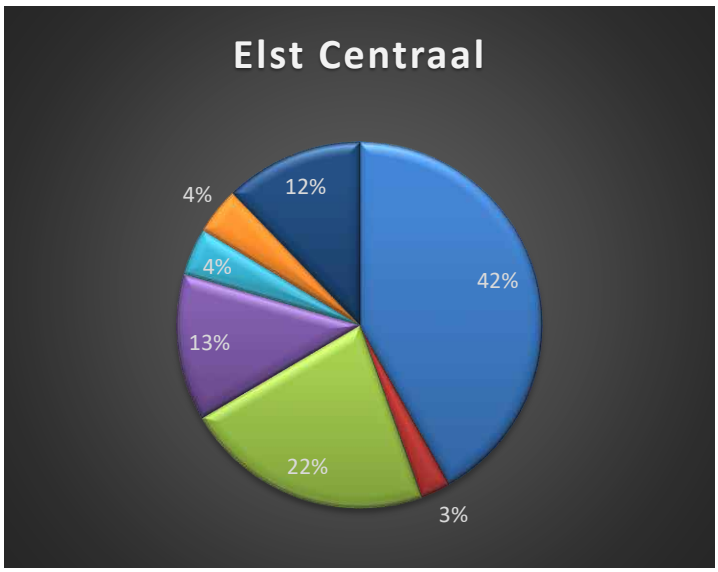
Bijlage I – vergelijking functiemix stations Elst Centraal, Arnhem-Zuid en Arnhem Velperpoort

Uit de vergelijking tussen de functiemix in het gebied rondom station Arnhem-Zuid met een qua grootte vergelijkbaar gebied rondom de stations Arnhem Velperpoort en Elst Centraal blijkt dat Arnhem-Zuid eerst en vooral een woongebied is:

- De functie wonen beslaat tweederde van de gebruiksoppervlakte;
- Er is geen of nauwelijks sprake van solitaire kantoren in het gebied;
- De functie '*gemengd met kantoren*' bestaat, in tegenstelling tot Elst Centraal (kantoren ondersteunend aan een industriefunctie), vooral uit een mengvorm met onderwijs en wonen, waarbij de kantooroppervlakte slechts een klein gedeelte van de gebruiksoppervlakte inneemt. Rondom Arnhem Velperpoort is wat dat betreft veel meer sprake van functiemenging met wonen, kantoor en detailhandel.
- De categorie '*gemengd met overig*' bestaat in Arnhem-Zuid vooral uit een mengvorm met een woon- en/of winkelfunctie.
- In vergelijking met Arnhem Velperpoort en Elst Centraal is het gebied rondom Arnhem-Zuid een gebied waarin wonen de hoofdrol speelt en functies nog vaak gescheiden zijn. Rondom Elst Centraal is meer ruimte voor werken, terwijl in het gebied rondom Arnhem Velperpoort meer sprake is van functiemenging.

Memo

Datum : Woensdag 19 januari 2022

Aan : Staf EZ-sport en deel van staf RO

Kopie aan : Heleen Sauer, Nanja Oliemans en Bas Reijenga

Van : Lianne Hendriks en Matthijs Kop

Betreft : Behoefte aan kantoorruimte rondom station Arnhem Zuid

---

Aanleiding: meer mogelijkheden voor verdichten

Ruimte in Arnhem is schaars. Wonen, werken en leven vragen om ruimte en het is van belang dat we de ruimte die we in Arnhem beschikbaar hebben zo optimaal mogelijk benutten. De schaarse ruimte is een van de thema's in het Voorontwerp Omgevingsvisie. We zien meer verdichtingsmogelijkheden rondom station Arnhem Zuid dan waarin nu is voorzien. Dat is de aanleiding voor deze memo.

Op 29 juni 2021 heeft het college richtinggevende uitgangspunten vastgesteld voor de op te stellen gebiedsvisie station Arnhem Zuid (inclusief P&R en fietsenstallingen én de ontwikkelplot aan de zuidoostzijde (voormalige Oostlocatie)). Het college heeft de gemeenteraad hierover geïnformeerd (zaaknummer 582714). Hierin is, met de kennis van dat moment, als een van de uitgangspunten opgenomen dat er in dit gebied ruimte is voor maximaal 1.500 m2 bvo aan kantoren. Deze kantoormeters zijn een invulling van wijkeconomie; ze voorzien voornamelijk in de behoefte van zzp'ers en mkb'ers uit de directe omgeving.

Advies: werken met bandbreedte aan kantoren om potentie van station Arnhem Zuid beter te benutten

Het uitgangspunt van 1.500 m2 aan kantoren is gebaseerd op een advies dat Ecorys in december 2020 heeft uitgebracht aan de gemeente Arnhem. In hetzelfde rapport is echter ook gesproken over de potentie van station Arnhem Zuid als kantorencluster, als overlooplocatie van station Arnhem Centraal (zie bijlage: passages uit advies Ecorys). In het Regionaal Programma Werklocaties van eind 2020 is station Arnhem Zuid eveneens als een van de overlooplocaties voor Arnhem Centraal benoemd. De potentie als kantorencluster is er als er wordt voldaan aan bepaalde voorwaarden, zoals dat er een economische relatie en goede fysieke verbinding met (de toekomstbestendige locatie) Gelderse Poort moet zijn.

Tijdens het opstellen van de nieuwe kantorennota en de visie Werklocaties – waarvan de processen zich in de afrondende fase bevinden – zijn wij tot de conclusie gekomen dat het een gemiste kans is om de potentie van deze ov-locatie niet beter te benutten. Bovendien is uit de vraag-aanbod analyse gebleken dat er in Arnhem-Zuid meer incourante kantoormeters zijn die geschikt zijn voor transformatie naar andere functies dan dat er geschikte locaties zijn waar we nieuwe (vervangende) kantoormeters kunnen realiseren. Zowel transformatie op minder geschikte locaties als ruimte bieden op geschikte (stations)locaties is nodig om de bestaande kwalitatieve mismatch te verkleinen. Dit betekent dat de overgebleven aantrekkelijke en toekomstbestendige locaties in Arnhem Zuid (Gelderse Poort en station Arnhem Zuid) nog belangrijker worden. Het behoud van voldoende én aantrekkelijke kantoormeters is namelijk van groot belang voor de zakelijke dienstverlening en werkgelegenheid in Arnhem.

Er heeft afstemming plaatsgevonden met Ecorys over de omvang van het kantorencluster rond station Arnhem Zuid. Met circa 5.000 m2 ontstaat voldoende massa, is de locatie aantrekkelijk voor grotere gebruikers en kan de verbinding worden gemaakt met Gelderse Poort.

Wij adviseren in de op te stellen gebiedsvisie station Arnhem Zuid daarom te werken met een bandbreedte van 1.500 – 6.500 m2 aan kantoren, waarvan:

- 1.500 m2 voor kleinschalige kantoren in het kader van wijkeconomie;
- Circa 5.000 m2 voor een kantorencluster op een ov-locatie.

Het advies is om de bandbreedte te verwerken in de verschillende scenario's die worden ontwikkeld voor de gebiedsvisie. In een van de scenario's die in voorbereiding is, is ruimte voor een groter programma aan kantoren dan het uitgangspunt van 1.500 m2.

Het participatietraject met omwonenden op basis van de door het college vastgestelde uitgangspunten (waaronder de 1.500 m2 aan kantoren) is in volle gang. Het lijkt ons niet wenselijk om een van de uitgangspunten lopende het participatieproces te herroepen door een nieuw, autonoom collegebesluit. Het advies is daarom de bandbreedte aan kantoren te verwerken in de scenario's en met onderbouwing door het college vast te laten stellen als onderdeel van het besluit over de gebiedsvisie station Arnhem Zuid.

Besluiten

- De bandbreedte van 1.500 – 6.500 m2 aan kantoren te verwerken in de scenario's van de op te stellen gebiedsvisie station Arnhem Zuid.
- Bij het vaststellen van de gebiedsvisie station Arnhem Zuid aandacht te besteden aan de bandbreedte aan kantoren en de onderbouwing daarvan.
- Deze aanpak eventueel in het college te bespreken via een vertrouwelijke rondvraagmemo.

Bijlage: passages uit advies Ecorys van december 2020

Om te kunnen fungeren als overlooplocatie van Arnhem Centraal, is een grootschaligere gebiedsontwikkeling en een integrale gebiedsvisie nodig. Daarin moet op de lange termijn ook de koppeling gelegd wordt met de opgaven op andere toekomstbestendige kantoorlocaties in Arnhem-Zuid.

Ontwikkeling van kantoren in dit gebied heeft alleen kans van slagen als er een lange termijnvisie onder ligt voor een gemengd gebieden met ruimte voor wonen, werken en verblijven. Met een (te) kleinschalige ontwikkeling ontstaat niet zonder meer de dynamiek die nodig is om een succesvol kantorencluster te realiseren. Die lange termijnvisie moet vooral samenhangen met de door- of herontwikkeling en transformatie van kantoorgebieden en -panden elders in Arnhem-Zuid.

Om te kunnen dienen als structurele overlooplocatie voor kantoorgebruikers rondom Arnhem Centraal is een kantoorontwikkeling van voldoende omvang nodig en moet tegelijkertijd voldaan worden aan de voorwaarden die het gebied rondom Arnhem Centraal biedt, namelijk een levendige omgeving met veel voorzieningen, die goed bereikbaar is per trein, auto en fiets. Kantoorgebruikers vragen daarnaast steeds vaker om een kantoor dat van alle gemakken voorzien is (full-service).

Indien er geen plaats is voor een lange termijnperspectief op de positie van de ontwikkellocatie in de ontwikkeling van Arnhem-Zuid als geheel, is er niet voldoende grond om aan te nemen dat het gebied rondom station Arnhem-Zuid kan fungeren als overlooplocatie voor Arnhem CS.

Bij een kleinschalige ontwikkeling die dienst doet als werklocatie voor het lokale mkb en zzp'ers bestaat die behoefte aan gedeelde faciliteiten en voorzien van alle gemakken eveneens. Er is daarbij vooral behoefte aan flexibele kleinschalige kantoorruimte (individueel en voor enkele werknemers, ca. 25 m² per werknemer) en vergaderruimtes. In deze variant is de kans dat rond station Zuid een soort extra (deel)stadscentrum ontstaat klein. Daarvoor is meer nodig dan de ontwikkeling van een enkel plot.

Bijlage 12

Opbrengst hernieuwde scan beleidsvelden

Ten behoeve van gebiedsvisie Station-Zuid
Datum: 15 februari 2022
Te verwerken in Integraal PvE en gebiedsvisie

Samenvatting: Checklist gebiedsvisie:

Harde input:

- Gedeeltelijk behoud wijkpark
- Wonen: Circa 100 (max. 150), sociaal circa 30%
- Kantoren: 1.500 – 6.500 m2 BVO
- P+R: 275 plekken
- Fietsparkeren; 1.200 (hard) + 200 (ruimte)
- Parkeernormen: Uitgaan van parkeernormen beleidsnota (1,0 incl. bezoekers)

Zachte input / optioneel / latente behoefte:

- Combineren P+R met bewonersparkeren
- Horeca: Mag, voor verlevendiging station
- Cultuur: 1.000 m2 BVO
- Sport: Voorziening in park, fittness / gezondheidscentrum 1.000 m2 BVO
- Onderwijs, voor- en naschoolse opvang: -
- Zorg: Alléén als Schuytgraaf niet doorgaat

Uitwerking beleidsvelden

Kantoren:

- Behoefte aan kantoren van 1.500 m2 BVO oprekken tot een bandbreedte van 1.500 – 6.500 m2. De 1.500 m2 heeft betrekking op de wijkeconomie (ZZP'ers en MKB'ers uit de directe omgeving). De aanvullende 5.000 m2 wordt gezien als passende en aantrekkelijke massa voor grotere gebruikers op een OV-locatie waarmee de verbinding kan worden gemaakt met de Gelderse Poort.

Horeca:

- Vanuit EZ aangegeven: Daghoreca (eventueel vroege avond maar geen café-functie) vergroot de sociale veiligheid en verblijfskwaliteit en mag worden ingezet om het stationsgebied te verlevendigen. Op deze manier ontstaat geen concurrentie met het WC Schuytgraaf
- Het mogelijk maken van horeca wordt ook vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt ondersteund

Cultuur:

- In Arnhem-Zuid is meer vraag dan aanbod naar culturele m2. Dat blijkt uit een in januari 2022 door de AAA (Arnhemse Amateurkunst Aanbieders) onder haar leden gehouden enquête. Zie bijlage 'inventarisatie ruimtebehoefte amateurkunst'
- De AAA vertegenwoordigt een groot deel van de amateurkunsten
- Behoefte grofweg 1.000 m2 BVO, zie inventarisatie.

- Toepassing kunst in openbare ruimte draagt bij aan identiteit en herkenbaarheid van het gebied
- Vanuit werkveld de wens om functie breed op te nemen: Activiteitenruimte voor kunst, cultuur, maar ook ontspanning en andere activiteiten (yoga, taalles, huiswerkbegeleiding)
- Zoeklocaties zijn Kronenburg en Station-zuid
- Financiële haalbaarheid onzeker, een kostprijsdekkende huur ligt moeilijk
- Voorstel gebiedsvisie: Als één van de scenario's mogelijkheden biedt, deze als kans/optie benoemen

Sociaal-maatschappelijk:

- Een buurtgerelateerde voorziening wordt op deze locatie niet voorzien. Wel worden ondersteunende functies gewenst die de levendigheid in het gebied verbeteren, zoals horeca
- Verder geen input gekregen

Sport:
De gemeente heeft als ambitie vastgesteld dat we minder inwoners willen met overgewicht en meer inwoners die aan de beweegnorm voldoen (plan gezond & fit). Tegelijkertijd wil het college 'ontmoeten in de wijk' stimuleren. In het kader van mentale gezondheid (eenzaamheid). In het gebied rondom het station zuid (Elderveld Zuid, de Laar) heeft 52% van onze inwoners overgewicht. Ook wordt in deze gebieden een grotere mate van eenzaamheid ervaren dan gemiddeld in Arnhem. Vooral in Schuytgraaf en de Laar wordt een tekort aan ontmoetingsplekken ervaren door de inwoners. Dat betekent dus dat daar een opgave ligt ten aanzien van onze ambities. Nog concreter en actueel is overlast door jongeren een groot probleem in dit gebied. Hier zijn onlangs meerdere gesprekken met het college over gevoerd. Er is politiek draagvlak om meer te doen op het gebied van preventie. .

Bewegen kan een rol spelen in het verminderen van overgewicht, heeft een sociale functie en kan overlast door jongeren verminderen. Waar kijk je dan naar? Bewegen in de openbare ruimte is sterk groeiend (in verhouding tot sporten in verenigingsverband) en in met name Schuytgraaf zijn er weinig voorzieningen voor jongeren in dit kader. Te denken valt dan aan een beweegvoorziening in de openbare ruimte die aansluit op de behoefte van jongeren in de wijk. Zoals een urban sport (pumptrack, skatebaan, multifunctioneel veld) of buitenfitness / calisthenics voorziening. Als het aankomt op te realiseren m2 zou ik er voor pleitten vanuit sportbeleid om ook ruimte beschikbaar te maken voor voorliggende voorzieningen op het gebied van gezondheid. Dat kan een ontmoetingsplek zijn (o.a. voor jongeren), gecombineerd met een sportschool/beweegconcept oid. Een voorbeeld is de plek die Formupgrade gekregen heeft bij de gebiedsontwikkeling van Olympus gebied. Dus er hoeft geen zorgfunctie te komen, maar er moet naast wonen en werken ook wel ruimte zijn om te recreëren, te bewegen en te ontmoeten. De Laar West loopt niet over van deze functies, dus dat zou een welkome toevoeging zijn. Daarnaast past het volgens mij goed in de nog vast te stellen omgevingsvisie. Het college en raad heeft opdracht gegeven om te komen tot een 'samenhangende aanpak op de gezonde fysieke leefomgeving' in het kader van de omgevingsvisie. Waarbij gezondheid bij gebiedsontwikkelingen aan de voorkant nadrukkelijk meegenomen wordt.

Conclusies sport:

- Beweegvoorziening in openbare ruimte/park als ambitie in gebiedsvisie opnemen
- Fitness / gezondheidscentrum (commercieel) als latente wens in gebiedsvisie opnemen (indicatief 800 – 1200 m2)

Onderwijs:

- Het Lorentz zit krap in zijn ruimte en heeft mogelijk behoefte aan een gymzaal
- Verder geen reactie ontvangen

Voor- en naschoolse opvang:

- Info achterhalen bij SPA en SKAR, gemeente heeft zelf geen beeld van behoefte

Zorg:

- In Schuytgraaf is een tekort aan huisartsen. In veld 6/11 wordt er met VHV gestuurd op de realisatie van een nieuw zorgcentrum. Als dat er komt, is er geen tekort meer in Schuytgraaf
- Onderzoek van 'Onze huisartsen' wijst uit dat er in Elderveld en De Laar geen tekort is
- Heroverweging om bij Station-Zuid een zorgcentrum te realiseren komt alléén aan de orde als het in Schuytgraaf niet lukt. Dat is nu niet aan de orde

P+R

De P+R Arnhem Zuid wordt goed gebruikt. De recente uitbreiding van de P+R in 2019 van 115 naar 160 was in korte tijd volledig opgevuld. De laatste jaren bleek er parkeeroverlast te ontstaan van parkeerders die geen plek kunnen vinden op de P+R. Deze parkeerders zijn onder meer te vinden in Schuytgraaf centrum of parkeren fout op het gras naast de P+R. Onderzoek door Goudappel naar de (toekomstige) behoefte naar de P+R toont aan dat de P+R fors kan groeien. Bij ongewijzigd beleid omtrent het parkeren is de totale toekomstige parkeerbehoefte tussen de 260 en 280 parkeerplaatsen. Wijzigingen in parkeerbeleid kunnen van invloed zijn de vraag. Zo concludeert het onderzoek dat wanneer er parkeerregulering wordt geïntroduceerd op de P+R zakt de vraag naar parkeerplekken naar 210. Reden om parkeerregulering in te zetten is om gebruikers te stimuleren met andere modaliteiten naar station zuid te komen (op korte en middellange termijn wordt parkeerregulering in Arnhem-Zuid niet voorzien). Tegenover deze factoren die de vraag beperkt, staat dat extra inzetten op het autoluw maken van de binnenstad en omgeving een extra vraag naar de P+R bewerkstelligt. Ook het invullen van de P+R als stadsrandhub Arnhem Zuid zal voor extra parkeervraag zorgen. Alle overwegingen meegenomen stelt de gemeente een uitbreiding voor naar een totaal van 275 parkeerplaatsen. De NS acht de huidige capaciteit van 160 toereikend, maar heeft daar nog geen motivatie/berekening bij geleverd.

Fietsparkeren

Het realiseren van extra fietsparkeerplekken is een belangrijk onderdeel van de gebiedsvisie. Duidelijk is dat door de snelle groei van Schuytgraaf en verdere stimulering van fietsen binnen Arnhem, de huidige fietsenstalling niet meer voldoet. Zowel qua capaciteit als qua uitstraling en gebruiksgemak. Een eerder voorgestelde uitbreiding (medio 2020) van de fietsenstalling is 'on hold' gezet in afwachting van de gebiedsvisie. Deze uitbreiding wordt nu meegenomen in de gebiedsvisie. In totaal zijn er momenteel 630 fietsparkeerplekken. In de gebiedsvisie wordt ruimte gecreëerd voor 1400 fietsparkeerplekken. Hoewel de eerder voorgestelde uitbreiding niet verder ging dan 1030 fietsparkeerplekken, spreekt ProRail in een recente analyse van een benodigde capaciteit van 1183. De gemeente wil de fiets meer ruimte bieden in de toekomstige mobiliteit van de stad, zoals ook bevestigd in het vastgestelde Voorontwerp Omgevingsvisie 2040. Daarnaast groeit ook Schuytgraaf nog stevig door. Een zevental bouwvelden zijn nog in ontwikkeling en zullen zorgen voor meer dan duizend nieuwe adressen in de omgeving. Het aantal in- en uitstappers zal daarom gestaag doorgroeien. De verdere groei van Schuytgraaf en het stimuleren van de fiets in Arnhem is voor de gemeente reden om uit te gaan van een capaciteit van 1400 fietsparkeerplekken, waarbij er 1200 direct worden aangelegd en er een ruimtereservering komt voor 200 extra plekken.

Bijlage 13

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Datum	8 maart 2022
Auteur	Jan-Anne Waagmeester
Kenmerk	008202.20211110.N1.03
Status	Definitief
Pagina	1/11

ONTSLUITING WONINGBOUWLOCATIE ARNHEM-ZUID

1. Inleiding

Nabij station Arnhem Zuid, aan de oostzijde van de spoorlijn, wordt gewerkt aan plannen om een aantal woningen toe te voegen en de P+R-voorzieningen uit te breiden. Dit biedt kansen om tegelijkertijd ook de omgeving van station Arnhem-Zuid op te waarderen en het station te ontwikkelen tot een stedelijke 'hub', waar verschillende vervoersmogelijkheden op een hoogwaardige manier bij elkaar komen. In figuur 1 is het plangebied weergegeven.

Figuur 1: Plangebied in de omgeving van station Arnhem-Zuid

Voor het plangebied wordt op dit moment een gebiedsvisie opgesteld door stedenbouwkundig bureau Ziegler Branderhorst (in opdracht van de gemeente Arnhem). Goudappel is hierbij betrokken als verkeerskundig adviseur. In de loop van het planproces heeft Goudappel verschillende analyses uitgevoerd en adviezen uitgebracht. In deze notitie

beschrijven we de belangrijkste conclusies daaruit en geven we de samenhang tussen de verschillende adviezen aan. Eerdere rapporten en notities zijn als bijlage aan deze notitie toegevoegd.

In de volgende hoofdstukken gaan we achtereenvolgens in op:
- de fietsstructuur;
- de auto-ontsluiting van het plangebied;
- de kansen voor duurzame mobiliteit en P+R;
- parkeernormen voor Arnhem-Zuid.

2. Fietsstructuur

Het eerste onderzoek dat Goudappel heeft uitgevoerd, is een studie naar de mogelijkheden om een ongelijkvloerse kruising van de Metamorfosenallee te maken voor voetgangers en fietsers (zie bijlage 1: rapport "Kansen ongelijkvloerse fietsverbinding bij knooppunt Arnhem Zuid, 5 maart 2021). Dit omdat de Metamorfosenallee een erg drukke weg is en daarmee een grote barrière voor het oversteken van langzaam verkeer. Niet alleen de voorgenomen ontwikkeling van woningen, maar ook de nabijheid van het nieuwe Lorentz College zijn aanleiding voor dit onderzoek.

In het onderzoek zijn verschillende manieren verkend om de Metamorfosenallee voor fietsers en voetgangers ongelijkvloers te kruisen:
- via een tunnel onder de Metamorfosenallee;
- via een brug over de Metamorfosenallee;
- op maaiveld in combinatie met een verdiepte Metamorfosenallee.

Tevens is gekeken in hoeverre oplossingen buiten het plangebied mogelijkheden bieden om de fietsstructuur te verbeteren.

Dit onderzoek is uitgevoerd in de periode dat nog geen stedenbouwkundig bureau was geselecteerd om het knooppunt verder vorm te geven. Het heeft als input gediend voor ruimtelijke verkenningen door bureau Ziegler Branderhorst, in overleg met een multidisciplinair projectteam. In die ruimtelijke verkenning is geconcludeerd dat een ongelijkvloerse fiets- en voetgangersverbinding moeilijk in te passen is in het plangebied, vanwege de benodigde hellingbanen:
- Als de hellingbanen 'leidend' worden gemaakt, doorsnijden zij het te ontwikkelen gebied zodanig, dat de overblijvende ruimte niet op een goede en efficiënte manier ontwikkeld kan worden.

- Als de ruimtelijke ontwikkeling 'leidend' is, komen de hellingbanen minder logisch te liggen ten opzichte van de fietsstructuur, waardoor de ongelijkvloerse verbinding minder aantrekkelijk wordt (en fietsers er mogelijk alsnog voor blijven kiezen om gelijkvloers de Metamorfosenallee over te steken).

In verband hiermee is nader onderzoek verricht naar de mogelijkheid die in het rapport (in paragraaf 3.4) is genoemd om buiten het plangebied nieuwe ongelijkvloerse oplossingen voor langzaam verkeer te realiseren:

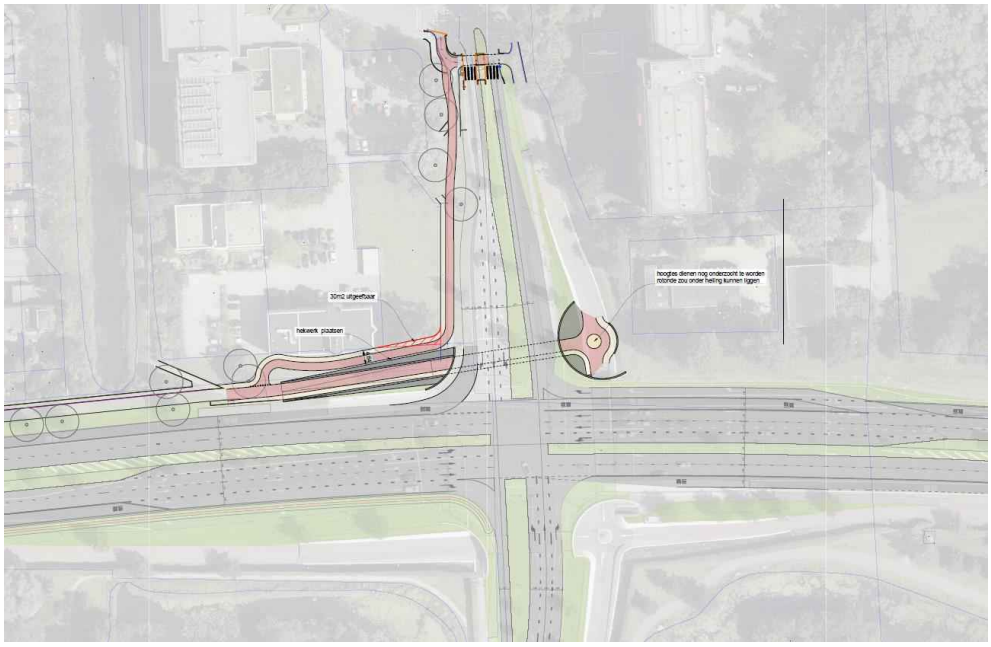
- Bij het kruispunt van de Metamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel met de Hollandweg/Brabantweg zijn al twee fietstunnels aanwezig: onder de Brabantweg en onder de Burgemeester Matsersingel. Door dit systeem uit te breiden met een derde fietstunnel onder de Hollandweg kunnen fietsers ook via dit kruispunt ongelijkvloers vanuit De Laar naar het Lorentz lyceum rijden (en verder naar Schuytgraaf), zie figuur 2.

Figuur 2: Principe ongelijkvoerse fietsverbinding De Laar – Schuytgraaf via extra tunnel onder Hollandweg (bewerkte luchtfoto)

- Aan de westzijde van het spoor is het voornemen om een nieuwe ongelijkvloerse fietsverbinding onder de Metamorfosenallee te maken ten oosten van de rotonde: dit is onderdeel van de nieuwe regionale Westflankroute door Schuytgraaf richting een nieuwe fietsverbinding over de Nederrijn.

Het principe zoals getoond in figuur 2 is verder uitgewerkt om de ruimtelijke inpasbaarheid van de tunnel onder de Hollandweg te kunnen beoordelen. Het schetsontwerp van de oplossing is opgenomen in figuur 3.

Figuur 3: Schetsontwerp fietstunnel onder Hollandweg

Uit het ontwerp blijkt dat de fietstunnel goed ruimtelijk inpasbaar is:

- Naast de hellingbaan langs de Metamorfosenallee is nog ruimte voor een fietspad in één richting vanaf de Vlaardingenweg richting het Lorentz College en het station (om te voorkomen dat fietsers eerst de Hollandweg gelijkvloers in oostelijke richting moeten oversteken om vervolgens weer via de tunnel in westelijke richting te rijden). In de tegenrichting is dit fietspad niet nodig: dan rijden de fietsers door de tunnel en vervolgens langs de oostzijde van de Hollandweg naar het noorden.
- Ook voor de geplande busstrook aan de westzijde van de Hollandweg (voor rechtsafslaande bussen) is nog ruimte, alleen moet deze strook wat directer worden aangesloten op de busstrook langs de Metamorfosenallee. Dit heeft echter geen noemenswaardige effect op de doorstroming van de bussen.

3. Auto-ontsluiting

De nieuwe woningen in het plangebied kunnen in principe op twee manieren ontsloten worden voor autoverkeer:

- ofwel via de Brabantweg en de Tilburgweg,
- ofwel rechtstreeks op de Metamorfosenallee.

Een directe ontsluiting op de Metamorfosenallee heeft als belangrijk voordeel dat daarmee geen extra autoverkeer via een bestaande woonwijk afgewikkeld hoeft te worden. De vraag is echter wat de gevolgen zijn voor de verkeersdoorstroming op de Metamorfosenallee als de nieuwe woningen en de grotere P+R straks direct op deze weg aangesloten worden. Bovendien moet er nog ruimte in de verkeersregeling overblijven om fietsers en openbaar vervoer met enige prioriteit te kunnen afwikkelen in de nabijheid van station Arnhem Zuid.

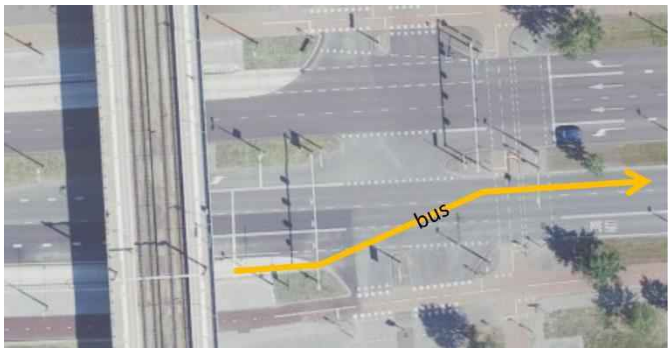
Om die reden zijn kruispuntberekeningen uitgevoerd om inzicht te krijgen in het afwikkelingsniveau in de toekomstige situatie (zonder en met aansluiting van de nieuwe woningen en P+R). De bevindingen daarvan zijn gerapporteerd in de notitie “Restcapaciteit Metamorfosenallee nabij station Arnhem Zuid” van 5 oktober 2021 (bijlage 2).

Uit de analyses blijkt dat de toevoeging van extra woningen en een grotere P+R bij Arnhem Zuid niet of nauwelijks tot een verslechtering van de verkeersafwikkeling leidt. Maar de autonome groei van het verkeer op de Metamorfosenallee (bijvoorbeeld door de afronding van Schuytgraaf) is wel zodanig dat de verkeersafwikkeling in de toekomst verslechtert. Er blijft nauwelijks restcapaciteit over en er is – vooral in de ochtendspits – geen ruimte meer om openbaar vervoer of fietsers prioriteit te geven bij de verkeerslichten. Daarom is gezocht naar mogelijkheden om de verkeersafwikkeling ter plekke te verbeteren, zodat ook de nieuwe ontwikkelingen goed worden ontsloten en de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee op peil blijft.

De verkeersafwikkeling nabij het station blijkt sterk te verbeteren als de oversteek voor langzaam verkeer aan de oostzijde van het station wordt opgeheven. Dit heeft de volgende positieve effecten:

1. De cyclustijd (de tijd waarbinnen alle richtingen ten minste één keer groen krijgen) neemt in de (maatgevende) ochtendspits af van 115 seconden naar 75 seconden. De wachttijden nemen daardoor met ongeveer een derde af.
2. Fietsers en voetgangers naar het station kunnen oversteken aan de westkant van het spoor. Doordat de verkeersregeling eenvoudiger wordt, hoeven voetgangers en fietsers daar veel minder lang te wachten op groen dan in de huidige situatie. Voor doorgaande fietsers en fietsers naar het Lorentz College zijn de fietstunnels bij de rotonde Schuytgraaf en de Hollandweg een goed alternatief.

3. Er ontstaat de mogelijkheid om bussen vanaf de halte bij het station direct naar links te leiden om bij het volgende kruispunt goed voorgesorteerd te staan richting de Hollandweg (zie figuur 4). Hierdoor stijgt de cyclustijd in de ochtendspits wel weer iets (naar 85 seconden), maar het zorgt wel voor een duidelijke verbetering van de doorstroming bij het kruispunt met de Hollandweg. Bovendien is de cyclustijd nog altijd veel lager dan in de huidige situatie. Op deze manier wordt het busvervoer, dat in de toekomst uitgebreid wordt, geprioriteerd en dit draagt bij aan het stimuleren van duurzame mobiliteit

Figuur 4: Gewenste routing bus vanaf halte station Arnhem-Zuid

Uit een gevoeligheidsanalyse blijkt dat de hier gepresenteerde oplossing voor het kruispunt met de Metamorfosenallee ook nog goed werkt indien extra kantoorruimte wordt gerealiseerd (bandbreedte tot maximaal 5.000 m^2 bvo extra kantoorruimte voor grotere gebruikers, bovenop de 1.500 m^2 bvo kleinschalige kantoren waar standaard vanuit gegaan is). De cyclustijd van het kruispunt verandert daardoor niet en de restcapaciteit vermindert slechts enkele procenten.

Rotonde Schuytgraaf

Voor de verschillende kruispunten met verkeerslichten op de Metamorfosenallee en Burgemeester Matsersingel worden gedetailleerde studies uitgevoerd om de doorstroming te verbeteren. De rotonde in Schuytgraaf valt daar echter buiten. Indien hier al te weinig capaciteit is, zou dit van invloed kunnen zijn op de doorstroming van het verkeer bij het station. Daarom is in het kader van de gebiedsvisie ook Arnhem-Zuid ook een analyse gemaakt van de toekomstige afwikkelingskwaliteit van deze rotonde. Zie bijlage 3: "Kruispuntanalyse rotonde Schuytgraaf" van 12 oktober 2021. Hieruit is gebleken dat er in 2030 op de oostelijke tak van de rotonde afwikkelingsproblemen kunnen ontstaan in de avondspits. Deze problemen komen echter niet door de ontwikkeling van de woningen in Arnhem-Zuid. Bovendien zijn er relatief eenvoudige aanpassingen aan de rotonde mogelijk

om de doorstroming te verbeteren, zodat ook de verwachte hoeveelheid verkeer in 2030 goed verwerkt kan worden.

Conclusie
Indien het woningbouwplan gecombineerd wordt met nieuwe (ongelijkvloerse) fietsverbindingen, is het mogelijk om tegelijkertijd een bestaand knelpunt in de verkeersafwikkeling op te lossen. De woningen kunnen dan goed ontsloten worden op de Metamorfosenallee. Bovendien ontstaat er meer ruimte in de regeling voor prioriteit voor langzaam verkeer op de oversteek ten westen van het spoor en ook voor openbaar vervoer.

4. Kansen voor duurzame mobiliteit en P+R

Op de locatie nabij station Arnhem-Zuid zien we veel mogelijkheden om het gebruik van duurzame mobiliteit te stimuleren. In de notitie "Kansen voor duurzame mobiliteit Arnhem-Zuid" van 7 september 2021 (zie bijlage 4), zijn deze benoemd. Hierna zijn de belangrijkste punten hieruit samengevat:

1. De bouwlocatie ligt in sterk stedelijk gebied, waar meer kansen zijn voor duurzame mobiliteit. Een groter aantal woningen binnen de stad (verdichting) versterkt het draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer en voorzieningen zoals deelauto's.
2. De locatie behoort tot de top 20% in bereikbaarheid voor OV en fiets (bron: De "Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, Stresstest mobiliteit en bereikbaarheid" (mei 2021).
3. De locatie ligt pal naast treinstation Arnhem-Zuid en het aantal bussen op de Metamorfosenallee zal de komende jaren nog fors groeien.
4. Het huidige stationsgebied wordt opgewaardeerd tot een HOV-knooppunt waarbij de (regionale) HUB-functie van het station wordt versterkt en mogelijk ondersteunende commerciële functies worden toegevoegd.
5. Arnhem-Zuid ligt op een knooppunt van lokale en regionale fietsroutes en deze worden in de toekomst nog verbeterd (Westflankroute). Daarnaast geeft het plan zelf aanleiding om de fietsstructuur te verbeteren (zie hoofdstuk 2).
6. De ligging van de woningbouwuitbreiding dicht tegen het station van Arnhem-Zuid biedt veel potenties voor autodelen en toekomstige inzet van MaaS (Mobility as a Service). Enerzijds vanwege de toenemende woningdichtheid (zie punt 1), anderzijds vanwege de mogelijkheden om bij het station verschillende voorzieningen te combineren.
7. Bij de uitwerking van de nieuwe woonbuurt gebruiken we de fiets en het HOV als 'drager van het gebied'. In de openbare ruimte zetten we de voetganger centraal met

een duidelijke voetgangersrelatie naar het station en de omliggende woonbuurten. Fietsparkeren kan voor de voordeur, autoparkeren vindt geconcentreerd plaats op enige afstand van de woningen. Het principe van 'omgekeerd' ontwerpen en de auto op afstand parkeren biedt een hoger gebruik voor de fiets. Zeker door de opkomst van de e-bike liggen alle stedelijke voorzieningen op fietsafstand.

Door te sturen op deelmobiliteit kunnen ook bewoners aangetrokken worden die hier bewust voor kiezen. De potentie kan nog worden versterkt door te sturen op beperkt autobezit, parkeren op afstand en dubbelgebruik van parkeervoorzieningen (in plaats van voor elke woning een eigen parkeerplaats). Daarmee zouden mogelijk ook de parkeernormen naar beneden bijgesteld kunnen worden (zie hiervoor hoofdstuk 5).

De mogelijkheden om een 'mobiliteitstransitie' te bereiken, zijn voorts afhankelijk van het toekomstige parkeerbeleid. Ook de gewenste omvang van de P+R-voorziening is daarvan afhankelijk. Uit de studie 'P+R Arnhem Zuid, Gebruikersanalyse & scenario-ontwikkeling'((bijlage 5) blijkt dat de toekomstige parkeervraag voor P+R bij Arnhem Zuid tussen de 197 en 286 parkeerplaatsen is. Bij gratis parkeren op de P+R is de parkeerbehoefte het grootst (264 - 286 parkeerplaatsen), maar reizigers uit de omgeving worden daarmee niet gestimuleerd om andere modaliteiten als voortransport te gebruiken (met name de fiets). Bij laag parkeertarief is dat wel het geval en zijn daardoor minder parkeerplaatsen nodig (197 - 219 parkeerplaatsen). Indien tegelijkertijd ook ingezet wordt op een autoluw mobiliteitsbeleid in Arnhem centrum (met hogere parkeertarieven aldaar), kan de P+R bij Arnhem-Zuid ook een belangrijke functie als transferium voor het centrum krijgen. De parkeervraag voor de P+R kan dan sterk oplopen.

5. Parkeernormen voor Arnhem-Zuid

Gezien de ligging van het plangebied nabij het station en de inzet op duurzame mobiliteit (met bijvoorbeeld deelmobiliteit), is de vraag gerezen of het mogelijk om af te wijken van de vigerende parkeernormen. Er is daarom nader onderzoek worden gedaan in hoeverre de specifieke kenmerken van het gebied (zoals bereikbaarheidsprofiel, woningtype, autobezit en beschikbaarheid deelauto's), aanleiding geven om een reductie op de standaard parkeernormen toe te passen voor dit gebied (conform het bestuurlijk vastgestelde uitgangspunt: "vooralsnog uitgaan van de vigerende parkeernormen en onderzoeken of reductie daarvan door de specifieke ligging bij het station en/of een deelauto-concept mogelijk is". In het kader van de omgevingsvisie Arnhem 2040 is eveneens bepaald dat op

goed per openbaar vervoer ontsloten locaties een minimaal noodzakelijke parkeernorm gewenst is[1]. Het 'Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid' is toegevoegd in bijlage 6.

Om te kunnen vaststellen wat een reële parkeernorm voor de nieuwbouw zou zijn, heeft Goudappel een analyse uitgevoerd van het gemiddelde autobezit voor verschillende woningtypes in bestaande buurten[2] rondom station Arnhem-Zuid op basis van recente (niet-openbare) microdata van het CBS. Het feitelijke autobezit in die buurten is vergeleken met de vigerende parkeernormen van de gemeente Arnhem.

Uit de analyse zijn de volgende conclusies getrokken:

- De vigerende parkeernormen van de gemeente Arnhem zijn al relatief laag. Voor sociale huurwoningen is het feitelijke autobezit in de referentiebuurten weliswaar iets lager dan de parkeernormen aangeven, maar voor particuliere huur- en koopwoningen ligt het feitelijke autobezit zelfs iets hoger. Per saldo (uitgaande van 30% sociale huur) biedt dit geen aanknopingspunt om de parkeernormen te verlagen voor de nieuwe ontwikkeling.
- De inzet van deelmobiliteit leidt alleen tot een reductie van de parkeerbehoefte in combinatie met parkeerregulering (betaald parkeren en/of parkeren voor vergunninghouders). In ongereguleerd gebied zorgt deelmobiliteit wel voor een aantrekkelijkere woonbuurt, maar niet voor een reductie van autoparkeerplaatsen. Omdat er geen beleid is om parkeren te gaan reguleren, biedt ook de inzet van deelmobiliteit dus geen aanleiding om lagere parkeernormen toe te passen.
- Door toepassing van dubbelgebruik en het stallen van bezoekers in de P+R kan wel relatief eenvoudig de parkeerbehoefte op eigen terrein verminderd worden. Uiteraard moeten de aan te leggen parkeerplaatsen dan wel toegankelijk zijn voor zowel woningen als kantoren. Voor gebruik van de P+R door bezoekers is het van belang dat het (door de inrichting van het gebied en de ligging van de entrees) aantrekkelijker is om gebruik te maken van de P+R dan van parkeerplaatsen in omliggende woongebieden.

Op basis van deze conclusies is de aanbeveling gedaan om voor de ontwikkeling bij Arnhem-Zuid uit te gaan van de parkeernormen conform het vigerende gemeentelijke beleid, waarbij wel maximaal ingezet wordt op dubbelgebruik van parkeerplaatsen. Dubbelgebruik van parkeerplaatsen is mogelijk tussen de functies wonen en werken en tussen bezoek van bewoners en gebruikers van de P+R.

---

1 Motie 'Ontwikkeling mogelijk maken', aangenomen op 24 november 2021 bij de bespreking van het Voorontwerpomgevingsvisie Arnhem 2040.

2 Schuytgraaf-Centrum, De Laar-West en Elderveld-Zuid

6. Uitgangspunten voor de gebiedsvisie

Op basis van de bevindingen uit de verschillende uitgevoerde analyses, gaan we in de gebiedsvisie uit van de volgende uitgangspunten:

Fietsers en voetgangers

- Voor fietsers en voetgangers komt een extra tunnel onder de Hollandweg.
- Er wordt een duidelijke relatie gelegd tussen de visie voor Arnhem Zuid en het snelfietspad tussen Nijmegen en Arnhem (Westflankroute): de fietstunnel bij de rotonde in Schuytgraaf (nodig voor de Westflankroute) is namelijk ook voor deze visie van wezenlijk belang.
- De oversteek van voor fietsers en voetgangers over de Metamorfosenallee aan de oostkant van het spoor vervalt, de oversteek aan de westkant van het spoor wordt daarentegen duidelijk verbeterd (kortere wachttijden en meer mogelijkheden om prioriteit te geven aan fietsers en openbaar vervoer). Fietsroutes vanuit de buurt worden op een logische manier naar die oversteek geleid.

Openbaar vervoer en autoverkeer

- Bussen halteren langs de Metamorfosenallee, op de busbaan (conform huidige situatie).
- Er wordt in de verkeersregeling bij Arnhem-Zuid een voorstart gerealiseerd voor bussen die verderop linksaf willen slaan naar de Hollandweg.
- Het autoverkeer naar de woningbouw en de P+R wordt ontsloten via het kruispunt waar nu ook de P+R en de K+R/taxistandplaats aansluiten op de Metamorfosenallee.
- Op verschillende manieren wordt een lager autobezit en -gebruik gestimuleerd dan ‘gemiddeld’.

Parkeren

- De parkeerbehoefte voor de P+R hangt sterk af van het te volgen beleid. Het gaat dan zowel om het beleid ter plekke (gratis of tegen laag tarief parkeren) als om het beleid in het centrum van Arnhem (eventueel verder autoluw maken van de binnenstad, in combinatie met hogere parkeertarieven).
- De feitelijke parkeerbehoefte bij bestaande appartementen rond station Arnhem-Zuid blijkt niet lager te zijn de behoefte volgens de vigerende parkeernormen van de gemeente Arnhem. Daarom wordt voor de nieuwe functies uitgegaan van deze normen. Bij invoering van parkeerregulering zouden lagere normen mogelijk worden, maar dit wordt niet voorzien. Wel kan door dubbelgebruik van parkeerplaatsen het aantal te realiseren parkeerplaatsen worden beperkt. Verschillende functies maken dan op verschillende tijden van dezelfde parkeerplaatsen gebruik.

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Bijlagen

1. “Kansen ongelijkvloerse fietsverbinding bij knooppunt Arnhem Zuid”, 5 maart 2021
2. “Restcapaciteit Metamorfosenallee nabij station Arnhem Zuid”, 5 oktober 2021
3. “Kruispuntanalyse rotonde Schuytgraaf”, 12 oktober 2021
4. “Kansen voor duurzame mobiliteit Arnhem-Zuid”, 7 september 2021
5. P+R Arnhem Zuid, Gebruikersanalyse & scenario-ontwikkeling, 3 juni 2021
6. Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid, Een onderzoek naar de passende parkeerbehoefte voor de ontwikkeling naast station Arnhem-Zuid, 7 februari 2022

Kansen ongelijkvloerse fietsverbinding bij knooppunt Arnhem Zuid

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Titel rapport	Kansen ongelijkvloerse fietsverbinding bij knooppunt Arnhem Zuid
Kenmerk	008202.20210201. R1.02
Datum publicatie	5 maart 2021
Projectleider Goudappel	Jan-Anne Waagmeester
Status	Definitief

© Copyright Goudappel

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en doel **4**

1.1 Ruimtelijke ontwikkelingen rond Arnhem-Zuid 4

1.2 Beperking barrièrewerking Metamorfosenallee 4

1.3 Opbouw van dit rapport 5

2. Kaders en randvoorwaarden **6**

2.1 Functie in het fietsnetwerk 6

2.2 Randvoorwaarden vanuit bus- en autonetwerk 7

2.3 Ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen 8

2.4 Conclusie voor te ontwikkelen varianten 8

3. Kansrijke varianten **10**

3.1 Varianten voor een fietstunnel 10

3.2 Varianten voor een fietsbrug 14

3.3 Varianten voor een verdiepte Metamorfosenallee 17

3.4 Andere opties buiten het plangebied 19

3.5 Afweging varianten 21

4. Voorlopige conclusies **23**

4.1 Integrale afweging van varianten 23

4.2 Vervolgproces 23

1. Aanleiding en doel

Arnhem wil station Arnhem-Zuid verder ontwikkelen tot een aantrekkelijk knooppunt met goede voorzieningen. De Metamorfosenallee is daarbij nu nog een barrière. De vraag is hoe we deze barrière kunnen verminderen.

1.1 Ruimtelijke ontwikkelingen rond Arnhem-Zuid

Rondom Arnhem-Zuid vinden verschillende nieuwe ontwikkelingen plaats. Sommige daarvan zijn al gereed (zoals de afronding van het winkelcentrum, de vestiging van Rivers International School in Schuytgraaf en de bouw van het nieuwe Lorentz College langs het spoor). Andere ontwikkelingen zijn gepland. Zo zullen er nog extra woningen in Schuytgraaf bij komen en wil de gemeente een strook grond aan de oostzijde van het spoor ontwikkelen als woningbouwlocatie.

De verschillende ontwikkelingen samen vragen om een opwaardering van de omgeving van het station Arnhem-Zuid. Het is de wens om Arnhem-Zuid te ontwikkelen tot stedelijke 'hub', waar verschillende vervoersmogelijkheden op een hoogwaardige manier bij elkaar komen (conform de provinciale mobiliteitsvisie). Daarbij is bijvoorbeeld meer ruimte nodig voor fietsparkeervoorzieningen bij het station en voor de P&R-functie. Ook is verdere ruimtelijke verdichting rond het station gepland door woningen toe te voegen in een strook aan de oostzijde van het spoor.

1.2 Beperking barrièrewerking Metamorfosenallee

De Metamorfosenallee is dé verbinding tussen Schuytgraaf en de rest van Arnhem, een onmisbare route dus. Maar de brede Metamorfosenallee vormt bij het station een wel een grote barrière voor het oversteken van langzaam verkeer. Door de verwachte toename van verkeer zal deze barrière in de toekomst nog groter worden. Mede vanwege de nabijheid van de school is een ongelijkvloerse kruising van deze weg voor fietsers en voetgangers nodig. De gemeente Arnhem heeft Goudappel gevraagd te onderzoeken op welke manier de ongelijkvloerse kruising van de Metamorfosenallee voor fietsers en voetgangers het beste kan worden ingepast, bijvoorbeeld:

- via een tunnel onder de Metamorfosenallee;
- via een brug over de Metamorfosenallee;
- of op maaiveld in combinatie met een verdiepte Metamorfosenallee.

In het vervolg van dit rapport wordt de 'ongelijkvloerse kruising voor fietsers en voetgangers' vaak kortweg 'fietstunnel' of 'fietsbrug' genoemd. In alle gevallen gaat het echter om een verbinding waar ook voetgangers van gebruik kunnen (en moeten) maken als alternatief voor de gelijkvloerse oversteken over de Metamorfosenallee.

Bij de ontwikkeling van een grotere P+R-voorzieningen is het efficiënt om dubbelgebruik van deze parkeerplaatsen door bewoners mogelijk te maken (aangezien de piek in de parkeerbehoefte voor bewoners 's nachts is en voor P+R overdag). Indien woningen worden ontwikkeld aan de zuidzijde van de Metamorfosenallee en een P+R-voorziening aan de noordzijde van de weg, dan is een goede loopverbinding tussen woningen en P+R daarvoor een randvoorwaarde.

1.3 Opbouw van dit rapport

In het volgende hoofdstuk gaan we eerst in op de kaders en randvoorwaarden voor de gewenste nieuwe ongelijkvloerse fietsverbinding. We geven aan welke functie de verbinding moet hebben in het netwerk en wat er ruimtelijk mogelijk is. Op basis daarvan schetsen we in hoofdstuk 3 enkele concrete mogelijkheden voor een fietstunnel, een fietsbrug of een verdiepte weg. Het onderzoek dient als input voor een breder, ruimtelijk plan, waar de fietsroute een onderdeel van moet vormen. In hoofdstuk 4 gaan we in op het gewenste, integrale vervolgproces.

2. Kaders en randvoorwaarden

Welke functie moet de nieuwe ongelijkvloerse fietsverbinding vervullen? En wat zijn de ruimtelijke kansen en belemmeringen? Hier gaan we in dit hoofdstuk op in. Het is de basis voor de selectie van kansrijke varianten in het volgende hoofdstuk.

2.1 Functie in het fietsnetwerk

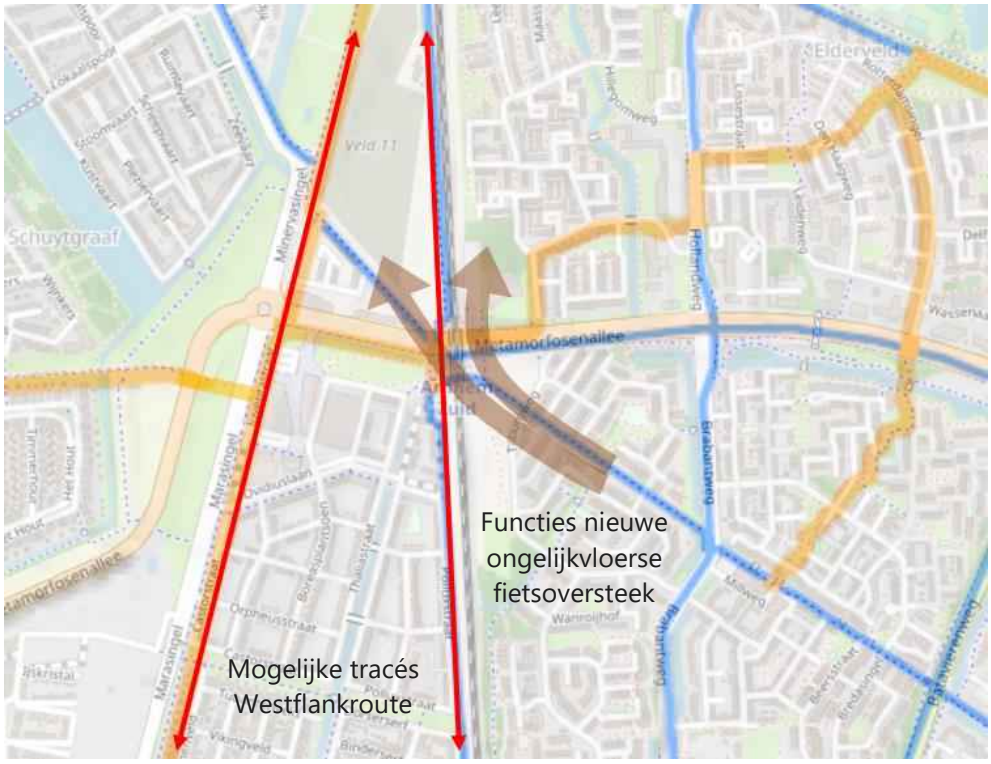
Een ongelijkvloerse fietsoversteek over de Metamorfosenallee moet goed aansluiten op de routes in het netwerk. Want als een route via een fietstunnel of fietsbrug een te grote omweg met zich meebrengt, zullen fietsers alsnog liever andere routes kiezen of toch proberen gelijkvloers over te steken. Daarom is eerst vastgesteld welke relaties in ieder geval goed moeten worden bediend. Daaruit is naar voren gekomen dat de ongelijkvloerse fietsoversteek in ieder geval twee functies moet vervullen:

1. De ongelijkvloerse fietsoversteek is in de eerste plaats bedoeld voor scholieren die vanuit zuidoostelijke richting naar het Lorentz lyceum fietsen. Het vergroten van de verkeersveiligheid voor deze groep scholieren is een belangrijke aanleiding voor het voornemen om hier een ongelijklvoerse fietsoversteek over de Metamorfosenallee te maken.
2. In de tweede plaats is het de bedoeling om de diagonale hoofdfietsroute door De Laar (Kroonse Wal) beter te verbinden met de nieuwe regionale Westflankroute door Schuytgraaf richting een nieuwe fietsverbinding over de Nederrijn.

Voor de Westflankroute zijn op dit moment nog 2 tracés in beeld (zie figuur): een route direct ten westen van het spoor en een route langs de Marasingel en vervolgens in een rechte lijn verder naar het noorden.

De route langs de Marasingel heeft als voordeel dat hier grotendeels al een goede vrijliggende fietsroute heeft, maar er is een ontbrekende schakel bij de rotonde. Omdat het gaat om een rotonde met dubbele toe- en afritten zou hier dan ook nog een fietstunnel moeten komen. En regionale route direct parallel aan het spoor is moeilijker in te passen in de bestaande en te ontwikkelen woonwijken. Maar bij

dit tracé kan de te realiseren ongelijkvloerse fietsoversteek die bij het station wordt ontwikkeld, mogelijk ook een functie krijgen voor de regionale fietsroute.

Figuur 2.1: Functie nieuwe ongelijkvloerse fietsoversteek in het netwerk

2.2 Randvoorwaarden vanuit bus- en autonetwerk

De Metamorfosenallee is de enige verbinding voor gemotoriseerd verkeer tussen Schuytgraaf en de rest van Arnhem en kan daarom niet gemist worden. Ook heeft de Metamofosenallee een belangrijke regionale functie als verbinding naar de A50. Gezien de nog verwachte groei van het autoverkeer zal de verbinding ook als weg met 2x2 rijstroken ingericht moeten blijven.

Daarnaast is de Metamorfosenallee een belangrijke verbinding voor bussen die een goede aansluiting moeten geven op de treinen op station Arnhem-Zuid. Er stoppen hier nu drie buslijnen (de lijnen 5, 11 en 56) met een gezamenlijke frequentie van 8 bussen per uur per richting, maar vanaf eind 2024 stoppen hier 5 buslijnen met een gezamenlijke frequentie van 22 bussen per uur per richting. In het geval de Metamorfosenallee verdiept zou worden, moet er voor bussen dus wel een mogelijkheid blijven bestaan om gelijkvloers van en naar het station te rijden. Daarnaast moet het station bereikbaar blijven voor de P+R en K+R functies.

2.3 Ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen

Rondom het spoor vinden veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Aan de (noord) westzijde van het spoor is een nieuwe woonwijk in ontwikkeling, waardoor aan deze zijde minder mogelijkheden zijn om hier (een hellingbaan) naar een nieuwe fietstunnel of -brug te realiseren. Aan de oostzijde van het spoor is recentelijk het Lorentz lyceum gerealiseerd. Tussen deze school en de spoorbaan ligt het P+R terrein. Hiervoor zijn echter plannen om dit te vervangen door een gebouwde parkeervoorziening binnen het plangebied (precieze locatie is nog niet bekend). In de zuidoostelijke kwadrant wordt gezocht naar mogelijkheden om extra woningen te realiseren. De plannen aan de oostkant van het spoor zijn echter nog in een pril stadium. Dat betekent dat hier kansen zijn om verschillende ontwikkelingen met elkaar te combineren en optimaal op elkaar aan te sluiten.

Figuur 2.2: Scope Arnhem Zuid (rood omkaderd) en belendende ontwikkelingen

2.4 Conclusie voor te ontwikkelen varianten

Zowel functioneel als ruimtelijk moet de ongelijkvloerse fietsoversteek aan de oostkant van het spoor worden gerealiseerd. Een eventuele ongelijkvloerse fietsoversteek aan de westkant van het spoor is te ver 'om' voor fietsers naar het Lorentz lyceum, mede gezien de hellingbanen die nodig zijn voor een tunnel of brug. Een fietstunnel of brug aan de oostzijde van het spoor moet wel zo goed mogelijk aangesloten aansluiten op een route onder het spoor door om zo te kunnen aansluiten op de nog te realiseren regionale fietsroute, de zogenaamde Westflankroute. Dit betekent ook dat voor deze regionale fietsroute een

afzonderlijke oplossing nodig is voor de oversteek met de Metamorfosenallee, tenzij de Metamorfosenallee zelf verdiept aangelegd wordt: in dat geval kunnen aan weerszijden van het spoor fietsers ongelijkvloers oversteken (fietsers op maaiveld, autoverkeer in tunnel).

3. Kansrijke varianten

Voor de gewenste ongelijkvloerse fietskruising zijn verschillende varianten uitgewerkt. Welke mogelijkheden lossen bestaande problemen het beste op? Welke sluit het beste aan bij de feitelijke fietsstromen? Welke oplossingen zijn ruimtelijk inpasbaar?

3.1 Varianten voor een fietstunnel

Een fietstunnel is de meest toegepaste vorm voor een ongelijkvloerse kruising voor langzaam verkeer met een weg voor autoverkeer. Een fietstunnel biedt namelijk veel comfort:

- Het te overwinnen hoogteverschil is bij een fietstunnel een stuk minder dan bij een brug over een weg heen (waarbij rekening gehouden moet worden met voldoende doorrijhoogte voor vrachtverkeer).
- In een fietstunnel kunnen fietsers de snelheidsopbouw bij het dalen weer gebruiken om makkelijk te kunnen stijgen.
- Ten slotte hebben fietsers in een tunnel minder last van weer en wind dan bij een hoge fietsbrug over een weg heen.

Een belangrijk aandachtspunt bij een fietstunnel is echter de sociale veiligheid. In verband daarmee gaat de voorkeur uit naar rechte tunnels met voldoende doorzicht door de tunnel heen. Als er bochten in een fietstunnel (inclusief de hellingbanen) komen, moeten het zicht door de bocht voldoende zijn. Daarvoor zijn royale boogstralen nodig.

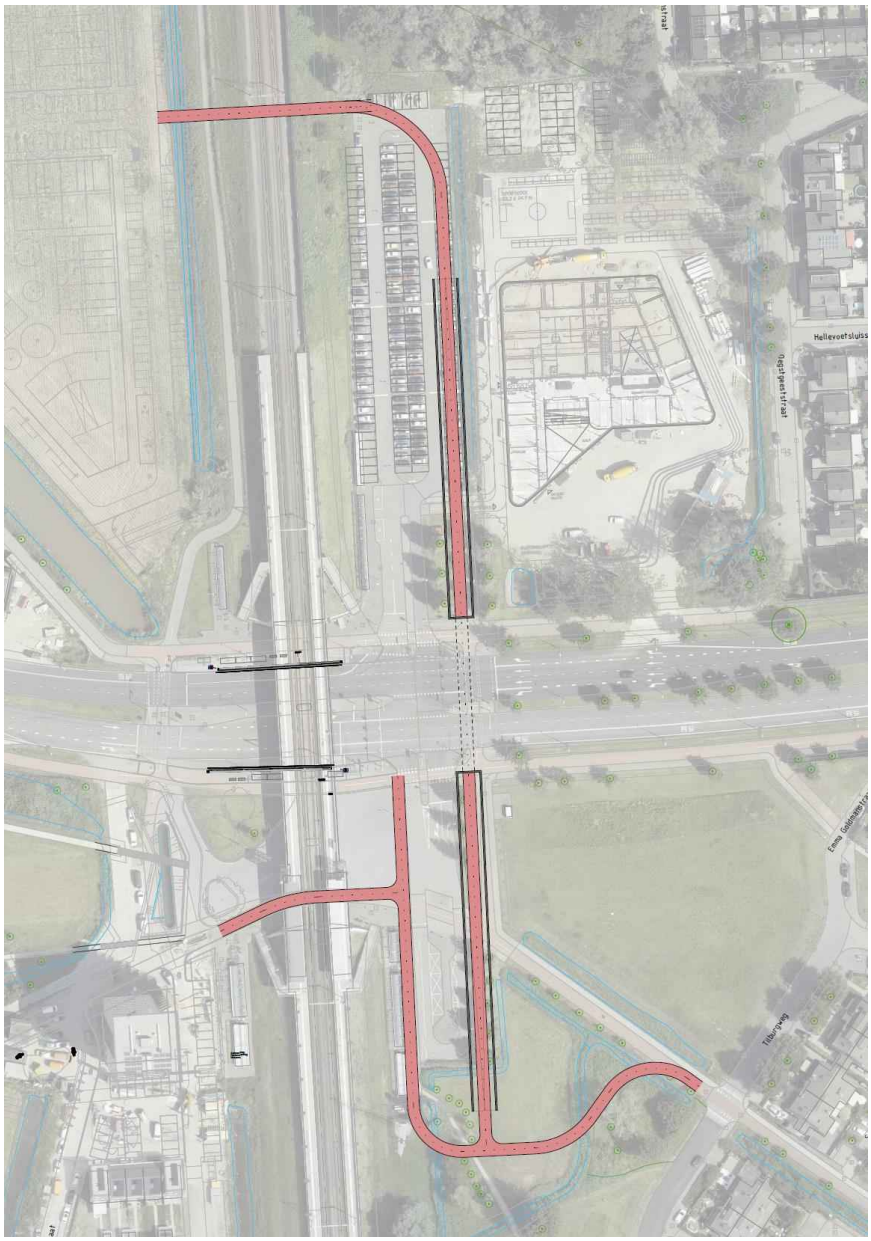
Voor een fietstunnel zijn drie varianten geschetst. Er is in de schetsen uitgegaan van een comfortabele (vrij flauwe) helling van 3,5% (hier zit nog enige rek in, aangezien een 4% helling ook nog acceptabel is). Bovendien is aan weerszijden van het fietspad een trottoir getekend. Voor alle tekeningen geldt dat het voorlopige schetsen zijn, die in een later stadium nog nauwkeuriger ingepast moeten worden binnen de ruimtelijke plannen voor het knooppunt.

Er is eerst een fietstunnel aan de oostzijde van het spoor ontworpen met volledig rechte hellingbanen en daarmee optimaal doorzicht. In figuur 3.1 is duidelijk te zien welk ruimtebeslag deze hellingbanen met zich mee brengen. Aan deze tekening hebben de volgende overwegingen ten grondslag gelegen:

- De fietstunnel is aan de oostkant van het P+R-terrein gepositioneerd, tegen het terrein van de school aan. Alleen dan is er namelijk aan de zuidkant nog ruimte

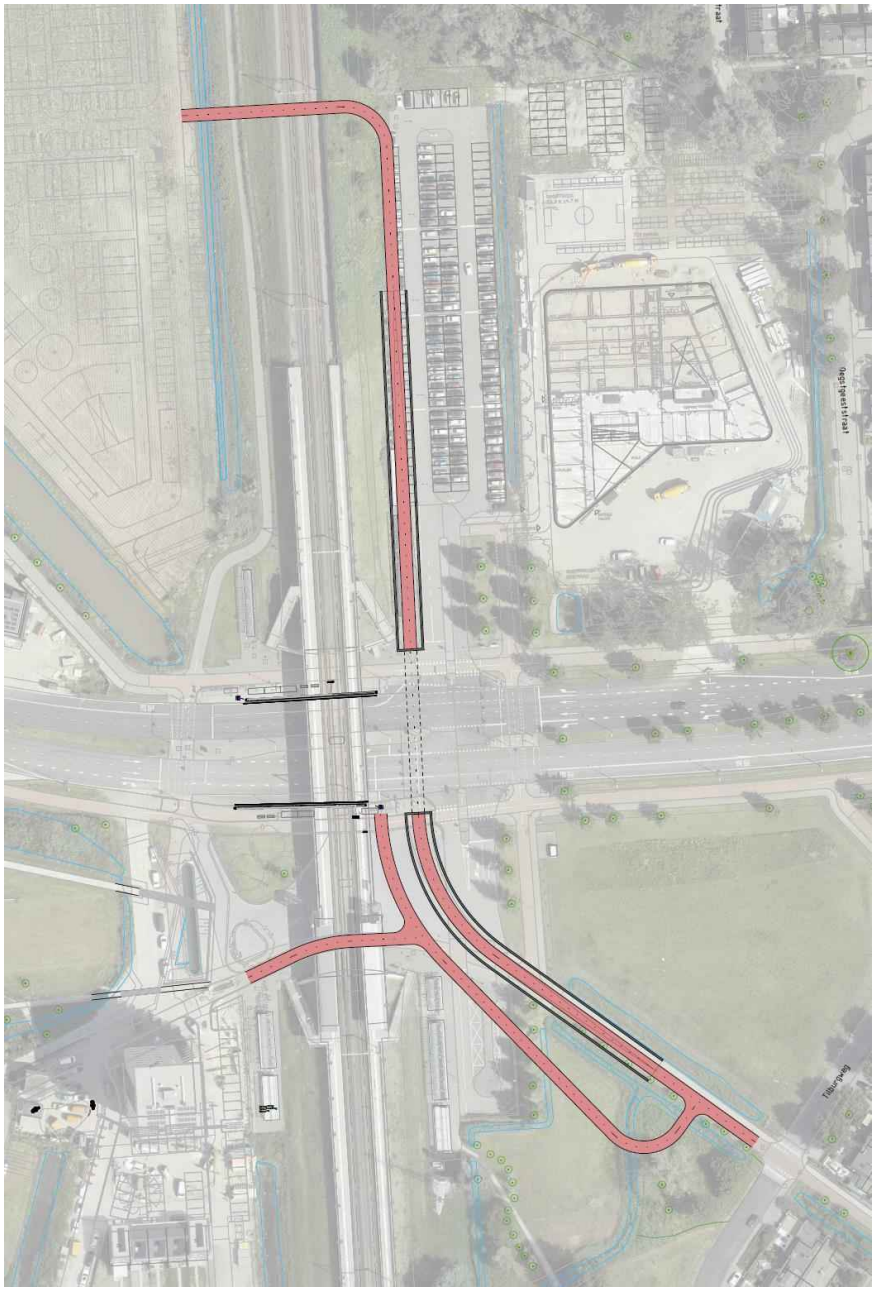
om tussen de tunnel en de spoordijk een fietsverbinding op maaiveld te realiseren die ook aansluit op het bestaande zuidelijke fietspad onder het spoor door.

- Aan de noordzijde is gekozen voor een nieuwe doorsteek door de spoordijk, direct tegenover een woonstraat in de nieuwebouwbuurt die daar gerealiseerd wordt. Daarmee wordt een directe aansluiting geboden op de regionale fietsroute ten westen van het spoor. Het alternatief zou zijn dat fietsers vanuit de tunnel eerst weer terug moeten buigen naar de Metamorfosenallee.
- Waar de route aan de noordkant richting de spoordijk afbuigt, kan ook een pad in oostelijke richting worden aangesloten die goed aansluit op de fietsenstalling van het Lorentz lyceum.

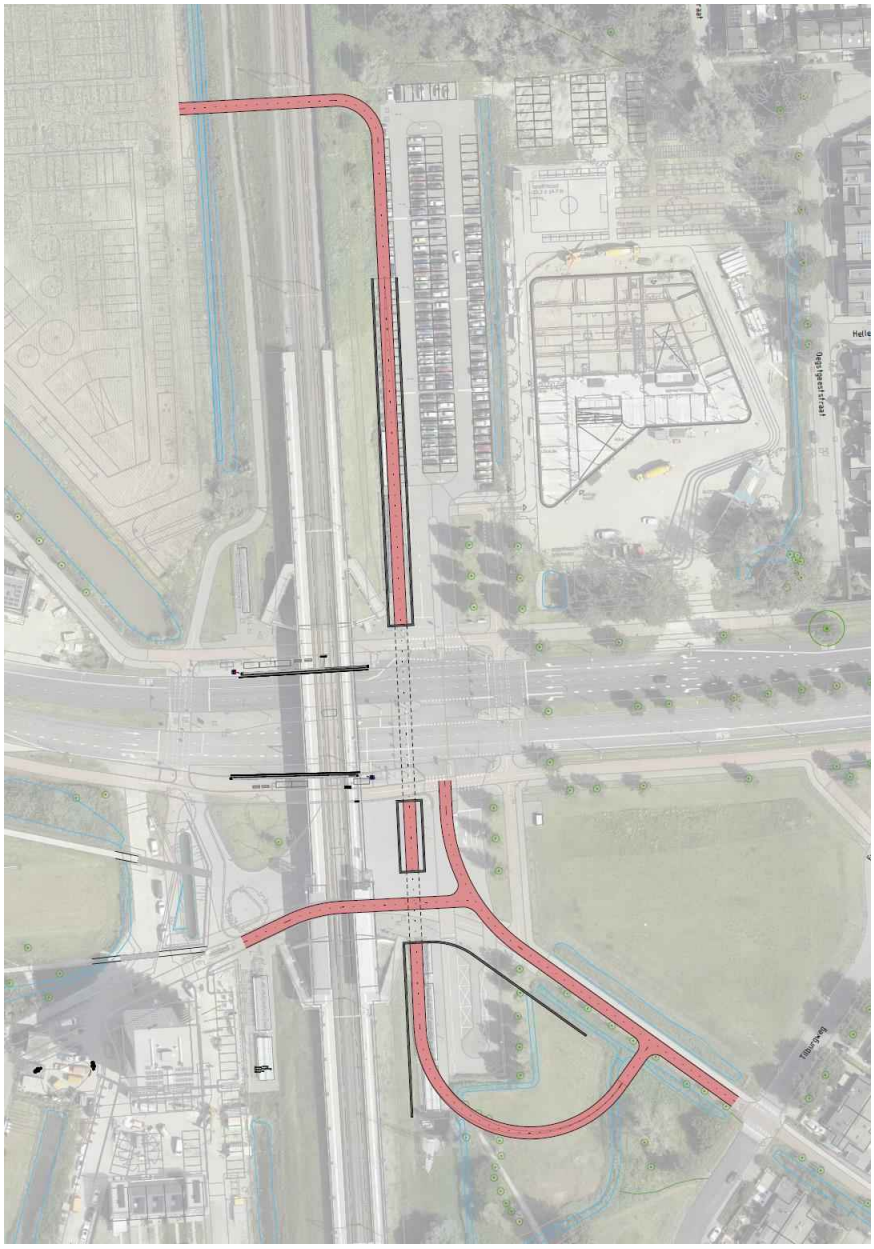
Figuur 3.1: Fietstunnel met rechte hellingbanen

Het nadeel van de rechte hellingbanen is dat de aansluiting op de diagonale fietsroute door De Laar (Kroonse Wal), minder vloeiend is: fietsers vanuit De Laar moeten een stukje ‘terugbuigen’ en vervolgens met een haakse bocht de tunnel in rijden. Als een flauwe bocht in de tunnel wordt geaccepteerd, kan een mooier doorlopende route vanuit De Laar worden gemaakt. Dit is in de volgende variant uitgewerkt:

Figuur 3.2: Fietstunnel met optimale aansluiting op Kroonse Wal in De Laar

In een derde variant voor een fietstunnel is de tunnel wel direct langs de spoordijk gelegd. Om op maaiveld aan te kunnen sluiten op het bestaande zuidelijke fietspad onder het spoor door moet de fietstunnel echter wel worden verlengd, waardoor deze ook duurder wordt. De fietsdiagonaal vanuit De Laar kan in deze variant op maaiveld eenvoudig doorlopen tot aan de Metamorfosenallee.

Figuur 3.3: Fietstunnel langs spoordijk

3.2 Varianten voor een fietsbrug

In plaats van een fietstunnel kan ook gedacht worden aan fietsbrug over de Metamorfosenallee. Ten opzichte van een fietstunnel heeft een fietsbrug als voordeel dat in een brug meer en scherpere bochten kunnen worden toegepast omdat er om de bocht meer uitzicht is. Dat maakt een fietsbrug mogelijk flexibeler inpasbaar. Belangrijk nadeel is echter dat fietsers een groter hoogteverschil moeten overbruggen waardoor ook de hellingbanen langer zijn dan bij een fietstunnel. Bovendien hebben fietsers bij het oprijden van de brug nog geen snelheid, en komen fietsers na de brug juist met grote snelheid weer op maaiveld uit. Om die reden is een zekere uitloop na een brug gewenst om snelheid te minderen.

Figuur 3.4: Voorbeeld fietsbrug met U-bocht en uitloop op maaiveld

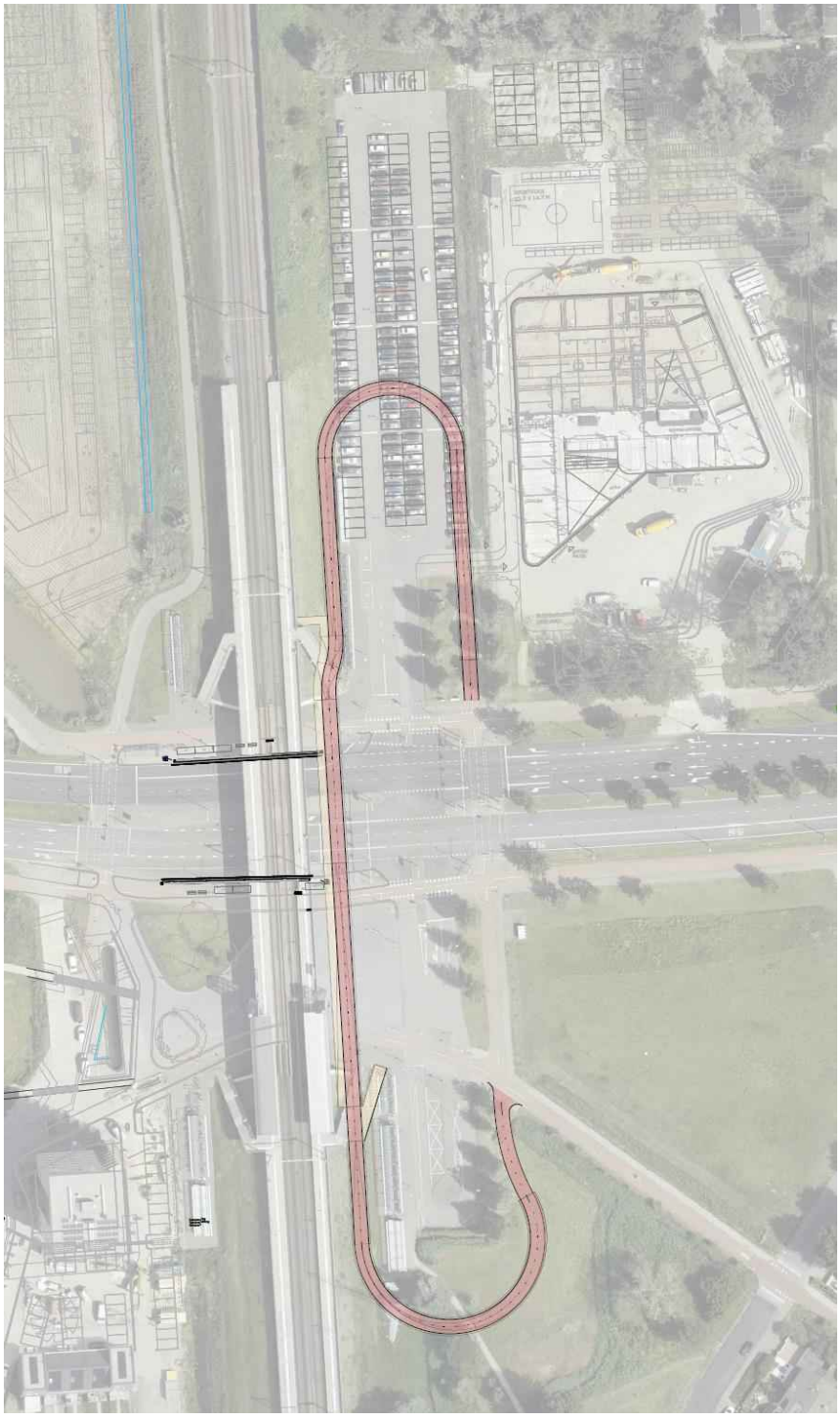
Voor een fietsbrug zijn twee mogelijke varianten geschetst. Ook bij de fietsbrug is uitgegaan van een helling van 3,5%.

In beide varianten is uitgegaan van een fietsbrug met aan weerszijden van de Metamorfosenallee trappen voor voetgangers zodat zij niet de hele helling op- en af hoeven te lopen. Tussen de beide trappen in loopt een voetpad parallel aan het perron.

De beide varianten verschillen aan de noordkant van de Metamorfosenallee van elkaar:

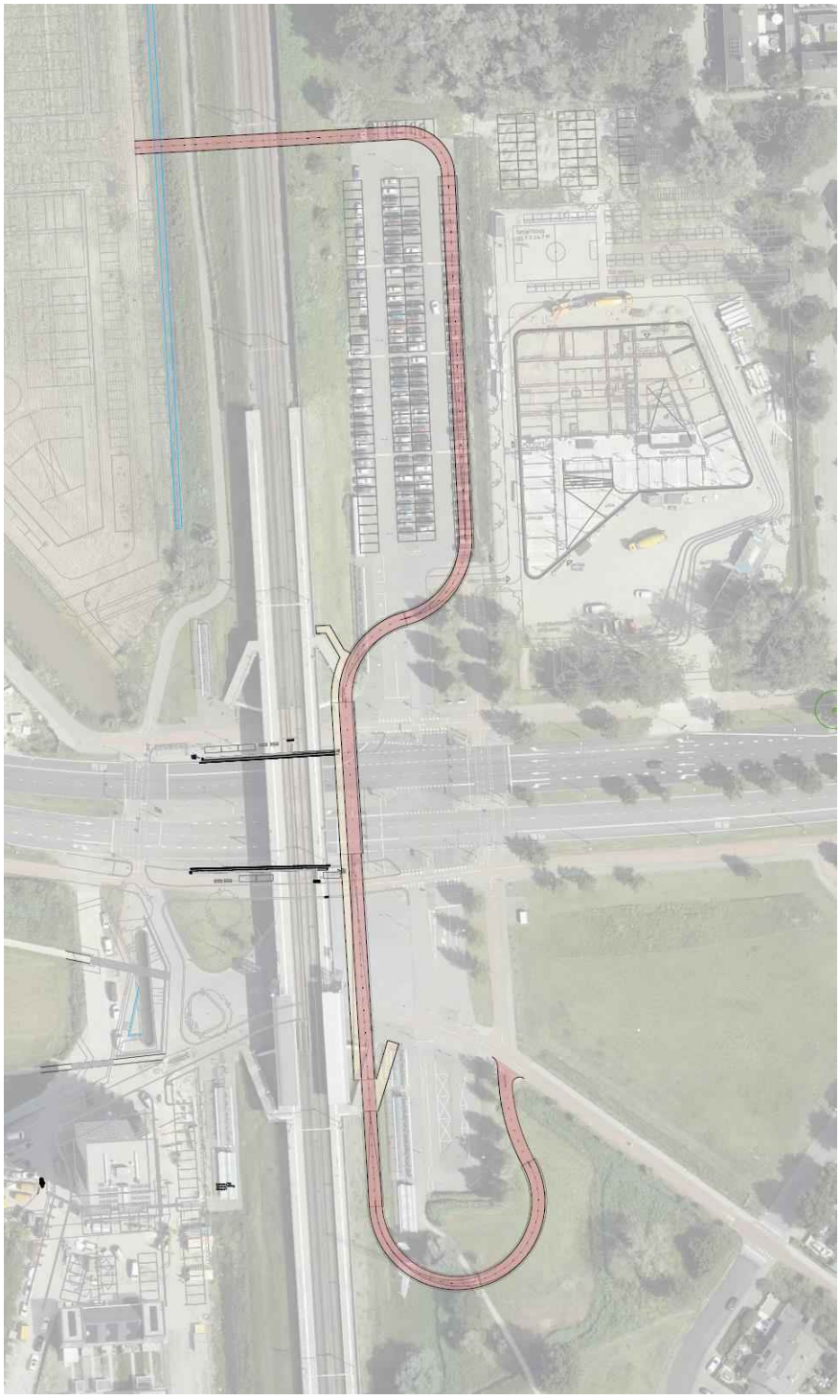
- In de eerste variant is een brug getekend die met een boog teruggeleid wordt naar de Metamorfosenallee. Bij een brugvariant is een U-bocht in de hellingbaan immers een reële mogelijkheid (in tegenstelling tot een tunnel).
- In de tweede variant loopt de brug verder door naar het noorden om daar aan te sluiten op een nieuwe doorsteek door de spoordijk, direct tegenover een woonstraat in de nieuwebouwbuurt die daar gerealiseerd wordt (net als bij de varianten met een fietstunnel).

In de variant waarbij de fietsbrug terugbuigt naar de Metamorfosenallee loopt het tracé van de nieuwe fietsverbinding zowel direct langs de spoordijk als langs de school. Dit heeft als nadeel dat de brug niet goed aansluit op de fietsenstalling van de school (aan de noordzijde van het schoolterrein). Verder is de inpassing van de brug in combinatie met een eventuele P+R-garage lastig (indien die in de toekomst op deze locatie gerealiseerd wordt).

Figuur 3.5: Fietsbrug met U-bocht naar Metamorfosenallee

In de variant met doorsteek door de spoordijk, is ervoor gekozen om de brug bij de oversteek over de Metamorfosenallee terug te buigen naar het oosten (langs de school), omdat dit een sociaal veiliger route geeft: een route langs het spoor zou tussen de spoordijk en een toekomstige parkeergarage komen te liggen. Verder zorgt de bocht in de brug voor iets meer lengte om te dalen.

Figuur 3.6: Fietsbrug met doorsteek door spoordijk aan noordzijde

3.3 Varianten voor een verdiepte Metamorfosenallee

Een laatste oplossing om voor fietsers een ongelijkvloerse aansluiting te realiseren is om niet de fietsers onder of over de weg te leiden, maar om de weg zelf te verdiepen. Dit zou ook veel extra ruimte geven om rondom het station meer ruimte te maken voor verdichting en een plein waar fietsers en voetgangers kris-kras kunnen oversteken tussen allen hoeken tussen de weg en de spoorbaan. Alleen voor bussen en auto's richting de P+R en K+R zouden op maaiveld nog rijbanen overblijven. Het gaat hierbij echter om rijbanen met weinig verkeer, zodat ze geen barrière vormen voor langzaam verkeer.

Figuur 3.7: Verdiepte Metamorfosenallee

Een tunnel in de Metamorfosenallee is ruimtelijk goed inpasbaar, maar de tunnelmonden komen vrij dicht bij de kruispunten aan weerszijden van dit wegvak uit (de rotonde aan de westzijde en het kruispunt met verkeerslichten aan de oostzijde). Het verkeer dat na de tunnelmond moet invoegen (bussen en auto's vanaf de P+R) heeft onvoldoende lengte om op een veilige manier de linker rijstrook te bereiken (bij de rotonde de strook voor rechtdoorgaand en linksafslaand verkeer, bij de verkeerslichten de opstelstrook voor linksafslaand verkeer). Daarom is voorgesteld om het verkeer vanuit de tunnelbak even 'tegen te houden' met behulp van een verkeerslicht, zodat bussen en auto's vanaf de P+R veilig kunnen invoegen. In de figuren 3.8 en 3.9 is dat in detail weergegeven voor beide tunnelmonden.

Figuur 3.8: Detail samenvoeging rijstroken voor rotonde (westzijde tunnel)

Figuur 3.9: Detail samenvoeging rijstroken voor kruispunt Hollandweg (oostzijde)

De situatie dat een tunnel wordt aangelegd, maar dat desondanks toch weer verkeerslichten nodig zijn om verschillende verkeersstromen samen te voegen, is niet optimaal. Daarom is naar een mogelijkheid gezocht om dat te voorkomen. Dat kan door de rijbaan op maaiveld na het plein bij het station ook eerst iets te laten zakken, zodat deze al eerder op hetzelfde niveau komt als de rijbaan die uit de tunnel komt. Vervolgens gaan ze beide weer omhoog tot ze op maaiveld zijn. Er is daardoor meer lengte beschikbaar om veilig naar de linker rijstrook te rijden vanaf de parallelbaan. Verkeerslichten zijn dan niet nodig. Op figuur 3.10 is dit principe weergegeven voor de oostzijde van de tunnel. Voor de westzijde geldt hetzelfde principe.

Figuur 3.10: Parallelbaan voegt eerder in op hoofdbaan (op verlaagd niveau)

3.4 Andere opties buiten het plangebied

Bij het kruispunt van de Matamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel met de Hollandweg/Brabantweg zijn al twee fietstunnels aanwezig, onder de Brabantweg en onder de Burgemeester Matsersingel. Door dit systeem uit te breiden met een derde fietstunnel onder de Hollandweg kunnen fietsers ook via dit kruispunt ongelijkvloers vanuit De Laar naar het Lorentz lyceum rijden (en verder naar Schuytgraaf). Dit principe is weergegeven in figuur 3.11 (bewerkte luchtfoto).

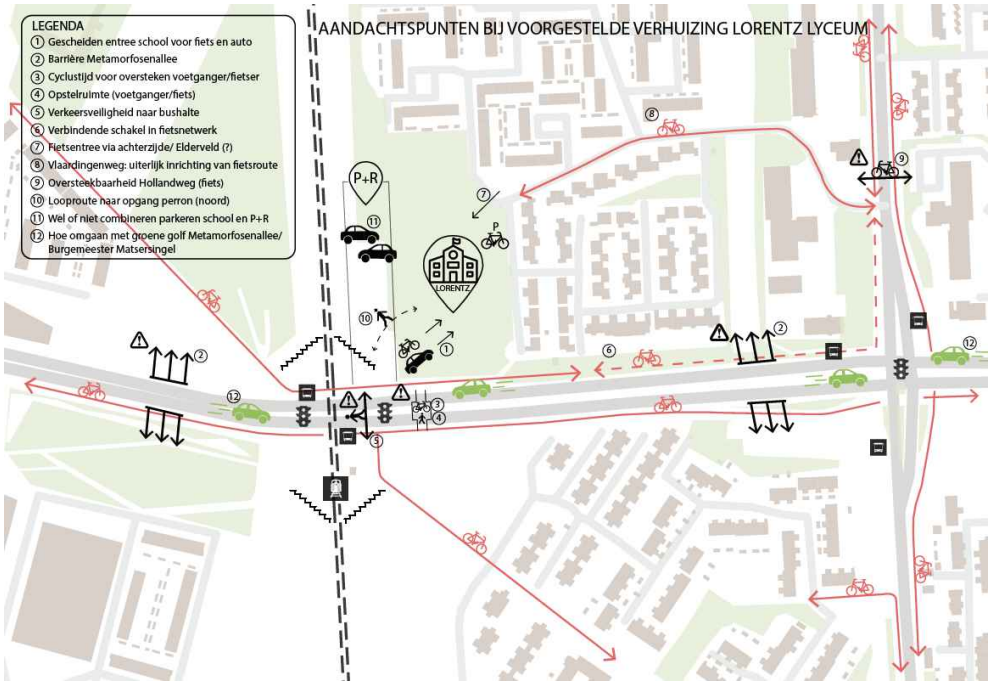
Figuur 3.11: Mogelijkheid extra fietstunnel onder Hollandweg

Dit voorstel kan als terugvaloptie achter de hand gehouden worden. Het grootste knelpunt is waarschijnlijk de ruimtelijke inpassing in de noordwestelijke oksel van het kruispunt. Hier zijn op dit moment bovendien andere plannen voor (zie figuur 3.12): het voornemen is om hier een afzonderlijke busbaan te realiseren voor rechtsafslaande bussen vanaf de Hollandweg en tevens een nieuw fietspad vanaf de Vlaardingenweg naar de school (via de noordzijde van de Metamorfosenallee).

Figuur 3.12: Voorgenomen busbaan en fietspad in noordwestelijke oksel kruispunt Metamorfosenallee - Hollandweg

Indien de nieuwe fietstunnel onder de Hollandweg niet mogelijk blijkt, is een gelijkvloerse oversteek over de Hollandweg ter hoogte van de Vlaardingenweg. De Hollandweg is aanzienlijk minder druk en dus ook eenvoudiger over te steken dan de Metamorfosenallee. In een eerdere studie *'Verkeerskundig advies Lorentz Lyceum'* uit 2018 is deze suggestie ook gedaan, waarbij het voorstel is gedaan om fietsers vervolgens via de Vlaardingenweg naar het Lorentz lyceum te laten rijden. Vanwege maatschappelijke weerstand tegen dit voorstel is daar echter vanaf gezien: er is voor gekozen om fietsers via de hoofdwegenstructuur naar het Lorentz lyceum te laten rijden om eventuele overlast van fietsers in de woonwijk te voorkomen. Verkeerskundig zou dit echter wel een mogelijkheid zijn: de Vlaardingenweg kan goed aansluiten op de locatie van de fietsenstalling bij het Lorentz lyceum.

Figuur 3.13: Verworpen voorstel uit 'Verkeerskundig advies Lorentz Lyceum' (2018): fietsroute naar Lorentz lyceum via Vlaardingenweg.

3.5 Afweging varianten

Een variant waarbij de Metamorfosenallee in een tunnel onder het maaiveld verdwijnt, is ruimtelijk de beste oplossing en biedt ook veel comfort aan overstekende fietsers en voetgangers bij het station. Het is naar verwachting echter een zeer kostbare oplossing.

Er zijn zeer globale kostenramingen uitgevoerd op basis van kengetallen. Daaruit is naar voren gekomen dat de totale projectkosten voor een autotunnel ca. 48 miljoen euro kosten, terwijl deze voor een fietstunnel of -brug in de buurt komen van 6 à 7 miljoen euro (plus ca. 2 miljoen als een extra fietsdoorsteek door de spoordijk wordt gerealiseerd). In deze fase, waarin nog slechts globale schetsen beschikbaar zijn en omgevingskenmerken niet meegenomen worden, zijn kostenramingen op basis van kengetallen meestal aan de voorzichtige (dus hoge) kant, maar dat geldt niet voor de autotunnel. Hierbij speelt namelijk de complicatie dat een tunnel moet worden gerealiseerd onder een bestaande spoorkruising. De spoorweg rust op pijlers (zie figuur 3.14). Bij de realisatie van tunnelbakken aan beide zijden van de pijlers zijn aanvullende maatregelen nodig om verzakkingen te voorkomen. Dit maakt de bouw van een tunnel in de Metamorfosenallee op dit punt complexer.

Figuur 3.14: Spoorviaduct over Metamorfosenallee rust op pijlers

Op basis hiervan is de verwachting dat een tunnel in de Metamorfosenalleen waarschijnlijk niet haalbaar is, tenzij dit tevens noodzakelijk is om de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving te kunnen faciliteren. Vooralsnog lijkt het echter realistischer om uit te gaan van een fietstunnel of -brug. Verkeerskundig heeft een fietstunnel daarbij de voorkeur boven een fietsbrug omdat er bij een fietstunnel minder hoogteverschil overbrugd hoeft te worden en een fietstunnel daardoor comfortabeler is dan een fietsbrug.

De uiteindelijke keuze is echter mede afhankelijk van de inpassing in de ruimtelijke plannen die voor dit gebied gemaakt worden. De mate waarin ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen gemeenschappelijk aangepakt en mogelijk deel met elkaar geïntegreerd kunnen worden, is mede bepalend voor het succes en de kosten van een mogelijke ongelijkvloerse fietsverbinding (zie ook hoofdstuk 4).

4. Voorlopige conclusies

De keuze tussen de verschillende mogelijkheden voor een ongelijkvloerse kruising van de Metamorfosenallee kan niet los gezien worden van de verdere ruimtelijke ontwikkeling van het knooppunt Arnhem-Zuid. De fietsverbinding is daar een integraal onderdeel van.

4.1 Integrale afweging van varianten

Hoewel de hoofdvraag is om een goede ongelijkvloerse oplossing voor fietsers en voetgangers te realiseren, kan dit niet los gezien worden van andere wensen en ontwikkelingen die in de omgeving spelen:

- De ongelijkvloerse fietskruising moet ook goed aansluiten op de fietsenstallingen en andere voorzieningen bij het station.
- De ontsluiting van de woningbouwstrook aan de oostzijde van het spoor moet afgestemd worden met de geplande ongelijkvloerse fietskruising. Een hellingbaan voor fietsers kan immers een gedachte auto-ontsluiting onmogelijk maken.
- Aan de noordkant van de Metamorfosenallee moet de ongelijkvloerse fietsverbinding integraal meegenomen worden met het ontwerp van een eventueel nieuw parkeergebouw (P+R, hub).
- De inbedding in een groter plan kan ook invloed hebben op de kosten (door werk met werk te maken en bepaalde bouwopgaven logisch met elkaar te integreren of te combineren). Ook dat kan uiteindelijk van invloed zijn op de te maken keuzes.
- Meer specifiek: de ondertunneling van de Metamorfosenallee biedt de meeste kansen om ruimte op het knooppunt te winnen en dit knooppunt optimaal in te richten. Het is echter ook de duurste variant. Er zal verder uitgewerkt moeten worden in hoeverre de ruimte- en kwaliteitswinst die dit oplevert, de extra kosten kan rechtvaardigen (en deels kan compenseren).

4.2 Vervolgproces

Gezien de benodigde integrale afweging van varianten, stellen we voor om de inzichten uit dit rapport mee te nemen bij het vervolgproces, op het moment dat een stedenbouwkundig bureau is geselecteerd om het knooppunt verder vorm te geven. We stellen voor om op dat moment een ontwerpteam samen te stellen

waaraan de stedenbouwkundige, de landschappelijke en de verkeerskundige discipline deelnemen. Het doel daarvan is:

- te komen tot een ontwerp waarin stedenbouwkundige, landschappelijke en verkeerskundige kwaliteiten elkaar versterken en verschillende functies (zoals P+R, loop- en fietsroutes) optimaal op elkaar aansluiten;
- de ruimte zo efficiënt mogelijk te gebruiken door bijvoorbeeld dubbelgebruik van parkeerplaatsen;
- een aantrekkelijk knooppunt voor fietsers en voetgangers te realiseren, zodat er in de toekomst meer gefietst en gelopen wordt naar dit station;
- een nauwkeuriger inschatting van de kosten (en kostendragers) te maken op basis van een integraal ontwikkelplan.

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Datum	8 maart 2022
Auteur	Jan-Anne Waagmeester
Kenmerk	008202.210712.N1.02
Status	Definitief
Pagina	1/10

Restcapaciteit Metamorfosenallee nabij station Arnhem Zuid

1. Inleiding en vraagstelling

Nabij station Arnhem Zuid, aan de oostzijde van de spoorlijn, wordt gewerkt aan plannen om een aantal woningen toe te voegen en de P+R-voorzieningen uit te breiden. Gezien de ligging hiervan, ligt het voor de hand om de nieuwe woningen en de P+R aan te sluiten op de Metamorfosenallee, direct ten oosten van het spoor (waar nu ook een kruispunt is voor de ontsluiting van de P+R aan de noordzijde en de K+R aan de zuidzijde van de Metamorfosenallee.

De Metamorfosenallee is echter nu al een drukke weg en de hoeveelheid verkeer zal hier nog groeien vanwege de afronding van de wijk Schuytgraaf. De Metamorfosenallee is voor autoverkeer de enige reële verbinding tussen Schuytgraaf en de rest van Arnhem. Tegelijkertijd moet er nog ruimte in de regeling overblijven om fietsers en openbaar vervoer met enige prioriteit te kunnen afwikkelen in de nabijheid van station Arnhem Zuid.

Om die reden zijn kruispuntberekeningen uitgevoerd om inzicht te krijgen in het afwikkelingsniveau in de toekomstige situatie (zonder en met aansluiting van de nieuwe woningen en P+R):

- In hoofdstuk 2 zijn eerst de uitgangspunten voor de kruispuntberekeningen benoemd.
- Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de resultaten van de berekeningen weergegeven voor de situatie in 2028 zonder aanvullende maatregelen.
- In hoofdstuk 4 wordt gekeken in hoeverre de verkeersdoorstroming kan worden verbeterd door enkele extra maatregelen te nemen.
- De conclusies van de analyses worden samengevat in hoofdstuk 5.

2. Uitgangspunten kruispuntberekeningen

In 2020 zijn door 'Vlek Verkeerslichten' berekeningen gemaakt van de kruispuntafwikkeling in 2028 (zie bijgevoegde figuur). Als basis voor deze berekeningen zijn spitsintensiteiten verzameld vanuit de zogenaamde Kwaliteitscentrale. Deze zijn opgehoogd op basis van de verwachte groei van het verkeer tussen 2018 en 2028 conform het verkeersmodel (RVMK) van de gemeente Arnhem.

Met deze berekeningen hebben we nu een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd door extra ritten toe te voegen op het kruispunt van de Metamorfosenallee en de P+R bij het station. Hierin zijn de volgende uitgangspunten meegenomen:

- Aan de noordzijde is uitgegaan van een toename van ongeveer 90 parkeerplaatsen voor P+R. Dit is vertaald is 50 extra ritten in één spitsuur (ochtendspitsuur 35 in, 15 uit, avondspitsuur andersom).
- Aan de zuidzijde is uitgegaan van 100 extra woningen. Bij een verkeersgeneratie van 6 ritten per woning, levert dit 600 mvt/etm, op 8 % daarvan rijdt in het drukste uur, dus dat is ook ongeveer 50 ritten. Alleen de spitsrichting is ten opzichte van de P+R anders (ochtendspitsuur 35 uit, 15 in, avondspitsuur andersom).
- De verdeling van de ritten over de verschillende richtingen (van/naar links en rechts) is naar rato van de huidige verdeling.
- De verkeersafwikkeling is berekend voor de situatie 2028 en de bestaande vormgeving van het kruispunt.

Omdat in het verkeersmodel uitgegaan is van toename van het aantal arbeidsplaatsen in de stationsomgeving, is mogelijk sprake van een dubbeltelling: er wordt nu uitgegaan van woningen op de plaats waar eerder gedacht is aan ontwikkeling van arbeidsplaatsen. De uitkomsten voor 2028 zijn daarmee 'aan de voorzichtige kant'.

3. Resultaten kruispuntberekeningen: effect woningbouw

Uit de uitgevoerde kruispuntberekeningen blijkt dat de groeiende hoeveelheid verkeer ervoor zorgt dat de cyclustijden[1] tot 2028 nog toenemen (zie tabel 2.1). De extra uitbreiding van woningen en P+R leidt niet tot andere uitkomsten: de berekende cyclustijden blijven gelijk. Maar vooral in de ochtendspits is wel sprake van een hoge cyclustijd (115 seconden). De maximaal geaccepteerde waarde voor de cyclustijd bedraagt 120 seconden, in situaties met veel fietsers is een lagere cyclustijd wenselijk (tot ca. 90 seconden).

	Huidig (begin 2020)[2]	Verkenning 2028	Verkenning 2028 met uitbreiding
Ochtendspits	104	115	115
Avondspits	88	91	91

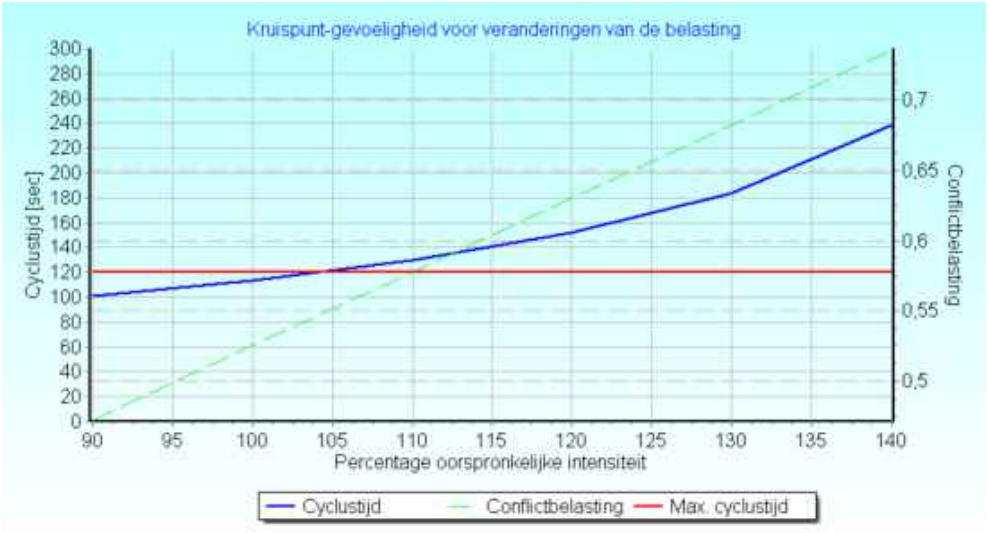
Tabel 3.1: Resultaat cyclustijdberekening

De hoge cyclustijd in de ochtendspits wordt vooral veroorzaakt door de zware doorgaande stromen in combinatie met de lange oversteektijd voor voetgangers en fietsers.

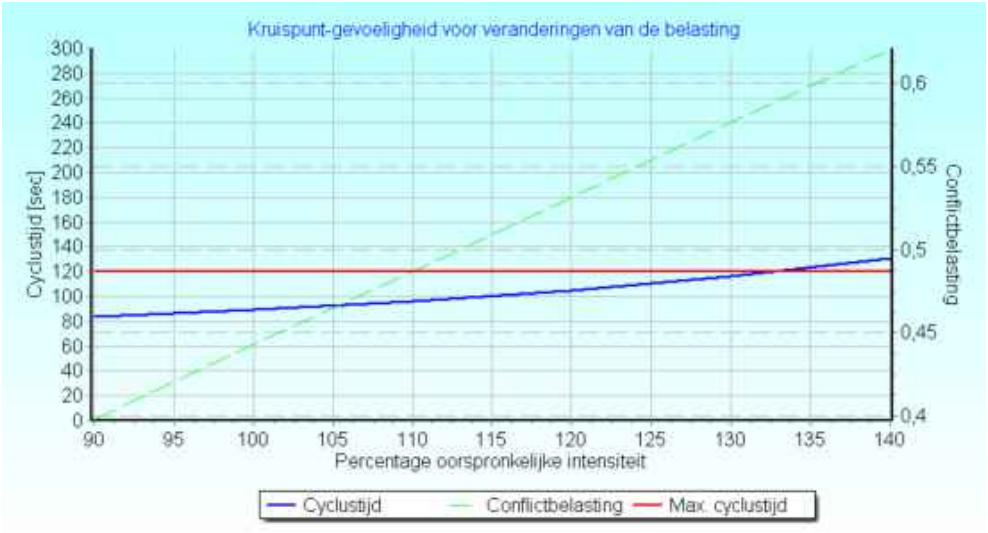
Een hoge cyclustijd betekent dat er na 2028 nauwelijks meer ruimte is om groei van het verkeer te verwerken. In de volgende figuren (3.1 en 3.2) is in beeld gebracht hoeveel extra verkeer het kruispunt nog kan verwerken voordat de maximale cyclustijd van 120 seconden bereikt wordt.

1 De tijd waarbinnen alle richtingen minimaal één keer groen krijgen.

2 2020 vóór corona. Gepresenteerd zijn de cyclustijden volgens de statische doorrekening met het programma Cocon. Zo zijn de verschillende uitkomsten (voor huidig en toekomst) goed met elkaar vergelijkbaar. In de huidige situatie liggen de werkelijke cyclustijden op straat in de spitsen hoger aangezien er op de Burgemeester Matsersingel-Metamorfosenallee een systeem draait dat het totale netwerk optimaliseert (voor het autoverkeer). De cyclustijden liggen in de praktijk tussen de 100-120 seconden, afhankelijk van het moment.

Figuur 3.1: groeimogelijkheden ochtendspits

Figuur 3.2: groeimogelijkheden avondspits

Uitgaande van een maximale cyclustijd van 120 sec is er in de ochtendspits nog beperkte groei van 4% mogelijk. In de avondspits is de ruimte groter en is een algemene groei van 33% mogelijk totdat de maximale cyclustijd wordt bereikt.

Naarmate de cyclustijden toenemen, is er minder ruimte aanwezig om verkeerslichten op elkaar af te stemmen (al of niet gedeeltelijke 'groene golf' of om bepaalde doelgroepen, zoals openbaar vervoer of langzaam verkeer prioriteit te geven (wat nu op de Burgemeester Matsersingel wel gebeurt). Ook uit het rapport van Vlek blijkt dat bij de berekende cyclustijd in de ochtendspits geen ruimte in de regeling aanwezig is voor extra groenfases voor openbaar vervoer of fietsers.

Als tussenconclusie kan gesteld worden dat het verkeer in 2028 nog net verwerkt kan worden, maar dat de wachttijden voor langzaam verkeer (vooral in de ochtendspits) lang zijn en niet eenvoudig verkort kunnen worden. Ook is er geen ruimte voor prioriteit voor openbaar vervoer. De hoge belasting heeft te maken met de combinatie van een zware rechtdoorgaande stroom op de Metamorfosenallee en een lange voetgangersoversteek. Enig extra verkeer van/naar de zijtakken heeft niet of nauwelijks invloed op de verkeersafwikkeling.

4. Optimalisaties

Gezien de uitkomsten van de kruispuntberekeningen is Goudappel in overleg met de gemeente Arnhem op zoek gegaan naar mogelijkheden om de verkeerssituatie nabij station Arnhem Zuid te verbeteren. Enkele opties waren al eerder in het onderzoek van Vlek onderzocht en zijn nu dus niet opnieuw beschouwd:

- Bij het station is aan de westzijde nog een voetgangersoversteek. Het lost vrijwel niets op als de westelijke oversteek verwijderd wordt (cyclustijd daalt met hooguit 3 seconden). De beide kruispunten zijn aan elkaar gekoppeld en het oostelijke kruispunt is maatgevend.
- Uit oogpunt van verkeersafwikkeling is het niet raadzaam om eventueel een busstation aan één zijde van de Metamorfosenallee te maken, omdat bussen dan de grote autostroom moeten kruisen.

4.1 Varianten

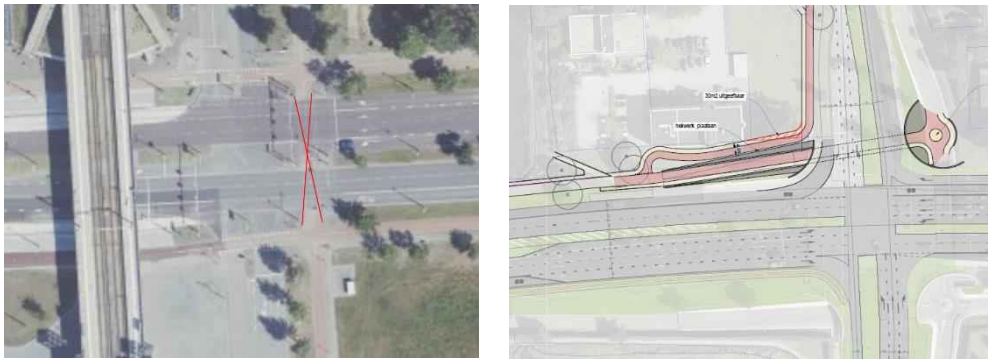
In dit onderzoek zijn van drie mogelijke varianten de effecten beschouwd.

1. De oversteek voor langzaam verkeer aan de oostzijde van het spoor vervalt.
2. Niet alleen de oversteek voor langzaam verkeer aan de oostzijde van het spoor vervalt, maar ook de aansluiting van de K+R op de Metamorfosenallee vervalt: de K+R verschuift naar het noorden en de nieuwe woningen worden via de De Laar-West ontsloten.
3. De bus krijgt de mogelijkheid om vanaf de bushalte langs de zuidelijke rijbaan, direct naar de linker rijstrook te rijden om zo beter te kunnen voorsorteren bij het volgende kruispunt richting Hollandweg. Deze optie is zowel in de basisvariant (0-variant) als in de varianten 1 en 2 mogelijk. We onderscheiden daarom de varianten 3.0, 3.1 en 3.2 (voor de combinaties van respectievelijk variant 0, 1 en 2 met variant 3).

Hierna worden de varianten nader toegelicht.

Ad 1. Oversteek langzaam verkeer vervalt

De huidige oversteek voor langzaam verkeer aan de oostkant van het spoor heeft een belangrijke functie, onder andere voor scholieren vanuit De Laar naar het Lorentz Lyceum. Maar mede om die reden wordt ook gedacht aan mogelijkheden om voor fietsers en voetgangers een nieuwe ongelijkvloerse route te maken naar de school In de plannen voor de nieuwe woningbouwlocatie bij het station wordt gedacht aan een nieuwe fietstunnel onder de Hollandweg bij het kruispunt met de Metamorfosenallee die aansluit op de al bestaande fietstunnels bij dit kruispunt. Als hier een snelle, aantrekkelijker fietsroute gemaakt wordt, kan de gelijkvloerse oversteek ten oosten van het station mogelijk vervallen. Voorwaarde is dan dat de fietsroutes van en naar de nieuwbouw goed worden aangesloten op de fietsoversteek ten westen van het spoor.

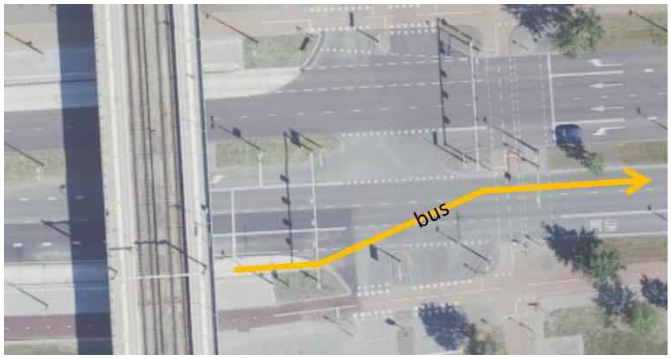
Figuur 4.1: Oversteek langzaam verkeer kan eventueel vervallen bij aanleg tunnel onder Hollandweg

Ad 2. Oversteek langzaam verkeer én zuidelijke aantakking op Metamorfosenallee vervallen
Als het opheffen van een oversteek voor langzaam verkeer onvoldoende helpt, kan ook overwogen worden om de nieuwe woningen voor autoverkeer te ontsluiten via de Brabantweg en de Tilburgweg in plaats van via de Metamorfosenallee. Het kruispunt met de Metamorfosenallee kan dan een T-kruising worden.

Figuur 4.2: Mogelijke ontsluiting nieuwbouw via Tilburgweg

Ad 3. Bus van (zuidelijke) bushalte direct naar linker rijstrook
De laatste optie is niet bedoeld om de doorstroming op het kruispunt bij het station te verbeteren, maar is een sterke wens om de doorstroming bij het kruispunt met de Hollandweg te verbeteren. (Trolley)bussen rijden nu via een busbaan aan de rechterzijde van de weg naar dit kruispunt, maar sommige bussen moeten daar linksaf slaan richting de Hollandweg en kruisen daar dus de rechtdoorgaande stroom verkeer. Het zou handiger zijn als de bus eerder links kan voorsorteren. Hiervoor zou dan een mogelijkheid geboden moeten worden bij de verkeerslichten bij het kruispunt ten oosten van het station.

Figuur 4.3: Gewenste mogelijkheid voor bussen naar Hollandweg

4.2 Resultaten kruispuntberekeningen varianten

Uit de kruispuntanalyses blijkt dat het opheffen van de gelijkvloerse fietsoversteek aan de oostzijde van het station (variant 1) leidt tot een grote verbetering van de doorstroming op het kruispunt. De cyclustijd op de oostelijke tak vermindert fors. Bij het ontbreken van de oostelijke oversteek verschuift de maatgevende conflictgroep naar het westelijke deelkruispunt. Omdat het westelijke deelkruispunt nu maatgevend is geworden, is er geen verschil in resultaten tussen variant 1 en variant 2.

In de varianten 3.0 t/m 3.2 is er in de verkeersregeling een conflict tussen de bussen die over het kruispunt rijden en het rechtdoorgaande autoverkeer van west naar oost. Hiervoor moet tijd vrijgemaakt worden in de regeling, waardoor de doorstroming verslechtert. In combinatie met de basisvariant komt de cyclustijd in 2028 daardoor in de ochtendspits boven de 120 seconden (dus boven de norm). In combinatie met de varianten 1 en 2 is het wél mogelijk om de gewenste mogelijkheid voor de bus in de regeling op te nemen. In variant 3.1 wordt de cyclustijd er wel wat hoger door, maar ten opzichte van de referentie is er nog steeds een duidelijke afname.

	Basisvariant 2028	Variant 1	Variant 2	Variant 3.0	Variant 3.1	Variant 3.2
Ochtendspits	115	75	75	130	85	75
Avondspits	91	63	63	101	69	63

Tabel 4.1: cyclustijden in de verschillende varianten (in seconden)

Groeimogelijkheden
De lagere cyclustijden zorgen ook voor veel meer restcapaciteit in de varianten 1 en 2 (al dan niet in combinatie met variant 3). Het volgende overzicht (figuur 4.2) brengt de restcapaciteit in ochtend- en avondspits in de verschillende varianten in beeld. Bij

	Basisvariant 2028	Variant 1	Variant 2	Variant 3.0	Variant 3.1	Variant 3.2
Ochtendspits	4%	35%	35%	n.v.t.	27%	35%
Avondspits	33%	57%	57%	21%	57%	57%

Tabel 4.1: restcapaciteit in de verschillende varianten (in groeipercentage autoverkeer)

De kortere cyclustijden die ontstaan als de oostelijke oversteek voor langzaam verkeer vervalt, betekenen dat overstekende voetgangers en fietsers aan de westzijde van het spoor duidelijk minder lang voor een rood verkeerslicht hoeven te wachten. Dit verbetert niet alleen de kwaliteit, maar ook de veiligheid van de oversteek.

Gevoeligheidsanalyse variant 3.1
Voor variant 3.1 is nog een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd voor de situatie dat er meer kantoren gerealiseerd worden. Standaard is uitgegaan van het functieprogramma met 100 appartementen en 1.500 m^2 bvo (kleinschalige) kantoren. Op basis van nieuwe inzichten en beleidswensen is echter besloten om de mogelijkheid open te houden 5.000 m^2 bvo extra kantoorruimte te realiseren (als bandbreedte in de scenario's). Daarmee wordt de locatie aantrekkelijk voor grotere gebruikers en kan de verbinding worden gemaakt met Gelderse Poort. Om die reden is variant 3.1[3] nogmaals doorgerekend met extra ritten van en naar de zuidelijke tak van het kruispunt.

Omdat voor kantoren in dit gebied een parkeernorm geldt van 1 parkeerplaats per 100 m^2 bvo is uitgegaan van maximaal 50 extra ritten in een spitsuur. In tegenstelling tot de ritten van woningen zijn de meeste ritten in de ochtendspits ingaand en in de avondspits uitgaand.

De resultaten van de gevoeligheidsanalyse zijn positief. De berekende cyclustijden veranderen niet door het extra verkeer van en naar de kantoren. Alle extra voertuigen kunnen in de eerder berekende groentijden worden verwerkt. De restcapaciteit van het kruispunt neemt wel iets af, maar het gaat daarbij slechts om een afname van enkele procenten.

5. Samenvattende conclusies

1. De verkeersdruk op de Metamorfosenallee is hoog en wordt in de toekomst nog hoger door autonome groei van het verkeer en door de afronding van Schuytgraaf. Dit heeft tot gevolg dat er nauwelijks meer restcapaciteit overblijft en dat er – vooral in de ochtendspits – geen ruimte meer is om openbaar vervoer of fietsers prioriteit te geven bij de verkeerslichten.

2. De toevoeging van extra woningen en een grotere P+R bij Arnhem Zuid leidt er niet of nauwelijks toe dat de verkeersafwikkeling verder verslechtert. Toch is een verbetering van de situatie gewenst om deze nieuwe ontwikkelingen goed te kunnen ontsluiten en om de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee te verbeteren.

[3] Van alle varianten die voldoende restcapaciteit hebben, heeft variant 3.1 de laatste restcapaciteit. Daarom is voor deze variant de gevoeligheidsanalyse uitgevoerd. Het lijkt bovendien de variant die het beste aan de uitgangspunten en doelstelling van de gemeente voldoet.

3. De verkeersafwikkeling nabij het station verbetert sterk door de oversteek voor langzaam verkeer aan de oostzijde van het station op te heffen en hiervoor een beter alternatief te bieden, bijvoorbeeld een fiets- en voetgangerstunnel. Een toevoeging van een extra tunnel onder de Hollandweg kan een alternatief zijn voor de verbinding tussen De Laar en het Lorentz College. Fietsers en voetgangers naar het station kunnen oversteken aan de westkant van het spoor. Doordat de verkeersregeling eenvoudiger wordt, hoeven voetgangers en fietsers daar veel minder lang te wachten op groen dan in de huidige situatie.

Indien het woningbouwplan gecombineerd wordt met nieuwe (ongelijkvloerse) fietsverbindingen, is het mogelijk om tegelijkertijd een bestaand knelpunt in de verkeersafwikkeling op te lossen. De woningen kunnen dan goed ontsloten worden op de Metamorfosenallee. Bovendien ontstaat er meer ruimte in de regeling voor prioriteit voor langzaam verkeer op de oversteek ten westen van het spoor en ook voor openbaar vervoer.

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Datum	12 oktober 2021
Auteur	Arno de Koning, Jan-Anne Waagmeester
Kenmerk	008202.20211012.N1.01
Pagina	1/5

KRUISPUNTANALYSE ROTONDE SCHUYTGRAAF

1. Aanleiding

Voor de Metamorfosenallee en de Burgemeester Matsersingel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de verkeerslichtenregelingen te optimaliseren. Tevens wordt gezocht naar oplossingen om ten oosten van station Arnhem Zuid nog een aantal nieuwe woningen en een grotere P+R-voorziening aan te sluiten op de Metamorfosenallee, zonder dat dit ten koste gaat van de doorstroming. Daarbij is echter ook van belang in hoeverre niet al vóór dit punt een knelpunt ontstaat, namelijk op de rotonde ten westen van het station in Schuytgraaf. Om antwoord te geven op die vraag is een kruispuntanalyse uitgevoerd voor deze rotonde.

2. Uitgangspunten

De analyses zijn uitgevoerd voor de huidige situatie (2020, voor corona) en de verwachte situatie in 2030, op basis van het gemeentelijke verkeersmodel (waarin onder andere alle ruimtelijke ontwikkelingen in Schuytgraaf zijn opgenomen). De analyses zijn uitgevoerd met de Meerstrooksrotondeverkenner van de provincie Zuid-Holland, zowel voor de ochtendspits (OS) als de avondspits (AS). De volgende intensiteiten voor de jaren 2020 en 2030 zijn als uitgangspunt gehanteerd.

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

		2020		2030	
	Ri	OS	AS	OS	AS
Oost	1	193	392	228	539
	2	501	392	430	494
	3	224	510	244	600
Zuid	4	456	344	537	398
	5	6	19	11	30
	6	0	0	0	0
West	7	0	0	0	0
	8	425	498	519	452
	9	18	40	24	76
Noord	10	50	24	79	42
	11	8	17	14	27
	12	330	275	438	356

Tabel 1: intensiteiten 1-uurs pae per richting

Toelichting: de richtingnummers beginnen bij de oostelijke tak en lopen vervolgens met de klok mee: 1 is rechtsaf, 2 rechtsdoor, 3 linksaf, den verder naar de zuidelijke tak, 4 rechtsaf, 5 rechtdoor, 6 linksaf en zo verder.

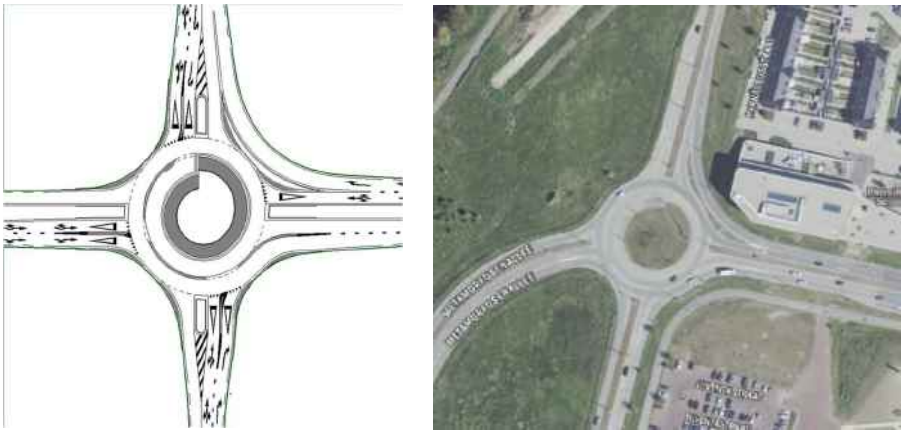
Voor de beoordeling van de rotondes wordt gekeken naar de verzadigingsgraad. Daarvoor wordt de volgende classificatie toegepast. Er is – conform de huidige vormgeving – geen rekening gehouden met overstekend fietsverkeer.

beoordeling afwikkeling	verzadigingsgraad	toelichting
goed	< 0,7	geen problemen met verkeersafwikkeling
redelijk/matig	0,7 - 0,8	kans op problemen met verkeersafwikkeling, op piekmomenten wachtrijvorming mogelijk
slecht	> 0,8	de vormgeving biedt onvoldoende capaciteit om het verkeersaanbod in de spitsperiode goed te verwerken

Tabel 2: Grenswaarden verzadigingsgraden rotondes

3. KRUISPUNTANALYSE ROTONDE SCHUYTGRAAF

De huidige rotonde Schuytgraaf is vormgegeven als een knierotonde, in onderstaande figuur is de rotondevorm en bijbehorende rijstrookindeling weergegeven.

Figuur 1: huidige rijstrookindeling rotonde Schuytgraaf

Uit de kruispuntanalyse met de Meestrooksrotondeverkenner zijn de volgende resultaten gekomen voor de huidige vormgeving (knierotonde):

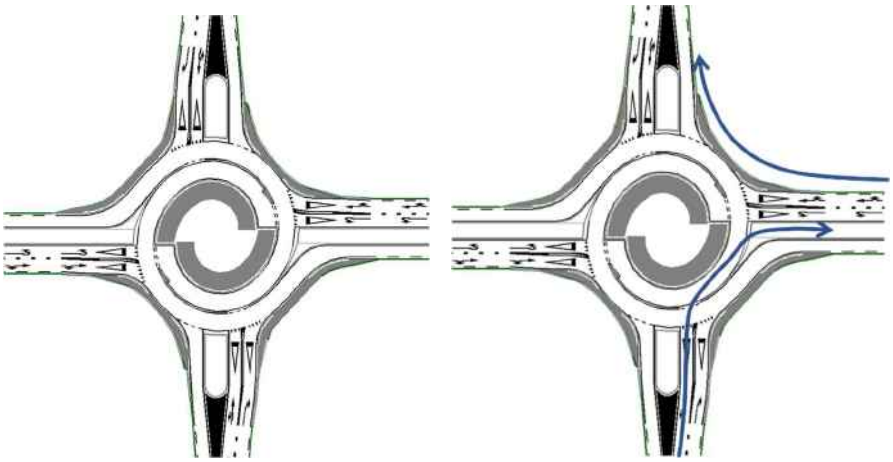
	2020 OS	2020 AS	2030 OS	2030 AS
Huidige vormgeving	0,51	0,64	0,49	0,81

Tabel 3: resultaten verzadiging kruispuntanalyse huidige vormgeving

De rotonde Schuytgraaf kan de huidige intensiteiten 2020 op een goede manier verwerken. De maximale verzadiging in de maatgevende avondspits is 0,64, hiermee kan de afwikkeling als goed worden geclassificeerd. In 2030 neemt de verzadiging in de maatgevende avondspits dermate toe dat de maximale grens van 0,8 (net) wordt overschreden. De huidige rotondevorm heeft een te hoge gemiddelde verzadiging en kan het verkeer in 2030

tijdens het drukste uur in de avondspits daardoor niet meer goed verwerken.

Als naar de detailresultaten wordt gekeken valt te concluderen dat een partiële turborotonde (oost-west gericht, zie figuur 2) een oplossing kan zijn om meer verwerkingscapaciteit te creëren. Deze vormgeving heeft in de basis een verzadigingsgraad van 0,71. De huidige rotonde is relatief eenvoudig om te bouwen naar een partiële turborotonde: het benodigde aantal rijstroken op de rotonde is grotendeels al aanwezig, de stroken zullen alleen moeten worden ingedeeld. Onderstaande figuur toont de rijstrookindeling van een partiële turborotonde (links):

Figuur 2: rijstrookindeling partiële turborotonde

Een partiële turborotonde zorgt in de avondspits voor een verbeterde afwikkeling maar blijft met 0.71 relatief hoog. De huidige rotonde Schuytgraaf kenmerkt zich door een bypass van oost naar noord. Om extra capaciteit te genereren is het mogelijk om de huidige bypass van oost naar noord te handhaven. De gemiddelde verzadiging kan hiermee verder verlaagd worden van 0,71 naar 0,61 in de avondspits. De ochtendspits

wordt hiermee maatgevend met een verzadiging van 0,74. Om de verzadiging verder te laten zakken is het aan te bevelen de huidige rijstrookindeling van zuid naar oost aan te houden. Dit betekent dat de oosttak van de partiële turborotonde een dubbele afrijdende rijstrook krijgt, de verzadiging daalt hiermee in beide spitsen tot waarden die als 'goed' worden geclassificeerd.

	2020 OS	2020 AS	2030 OS	2030 AS
Huidige vormgeving	0,51	0,64	0,49	0,81
Partiële turborotonde	0,51	0,56	0,74	0,71
Partiële turborotonde + bypass oost-noord	0,51	0,56	0,74	0,61
Partiële turborotonde + bypass oost-noord + dubbele rijstrook zuid-oost	0,35	0,39	0,46	0,58

Tabel 4: resultaten verzadiging kruispuntanalyse alternatieve vormgeving

4. Conclusie

Met de huidige vormgeving heeft de huidige vormgeving van de rotonde in Schuytgraaf in de toekomst (2030) te weinig capaciteit om het verkeer in de avondspits goed te verwerken. Er zijn echter relatief eenvoudige aanpassingen aan de rotonde mogelijk om de doorstroming te verbeteren, zodat ook de verwachte hoeveelheid in 2030 goed verwerkt kan worden.

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Datum	7 september 2021
Auteur	Jan-Anne Waagmeester
Kenmerk	008202.20210902.N1.02
Status	Concept
Pagina	1/3

Kansen voor duurzame mobiliteit Arnhem-Zuid

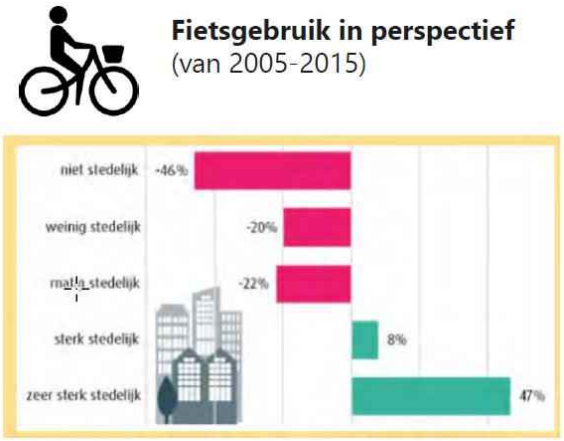
De gemeente Arnhem stelt een integrale gebiedsvisie op voor het stationsgebied van Arnhem-Zuid en de zuidelijk daarvan gelegen ontwikkellocatie (ten oosten van de spoorlijn naar Nijmegen). Het stationsgebied wordt getransformeerd tot regionale 'hub' en er worden nieuwe woningen en werkruimten toegevoegd in een parkachtige setting.

Op verzoek van de provincie Gelderland wordt in deze notitie aangegeven welke potentie deze locatie heeft om het gebruik van duurzame mobiliteit te stimuleren.

1. Bouwen binnen stedelijk gebied

De "Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, Stresstest mobiliteit en bereikbaarheid" (gepubliceerd in mei 2021) geeft als eerste notie dat het voor de mobiliteit veel uitmaakt waar je bouwt:

- Hoe stedelijker de locatie, hoe groter de kansen zijn voor duurzame mobiliteit. De voorgenomen bouwlocatie ligt in sterk stedelijk gebied.
- Verdichting binnen stedelijk gebied biedt meer kansen dan woningbouwuitbreiding buiten de bestaande komgrenzen: hogere dichtheden versterken het draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer en voorzieningen zoals deelauto's.

- De locatie behoort tot de top 20% in bereikbaarheid voor OV en fiets (bron: Verstedelijkingsstrategie pagina 12 en 13). Zie ook volgende hoofdstukken.

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

2. Optimale bereikbaarheid per openbaar vervoer

De voorgenomen bouwlocatie ligt pal naast een belangrijk treinstation Arnhem-Zuid. Op de Metamorfosenallee rijden nu 8 bussen per uur per richting met een halte bij dit station. Het voornemen is om dit in de toekomst uit te breiden tot 22 bussen per uur per richting. Het huidige stationsgebied wordt opgewaardeerd tot een HOV-knooppunt waarbij de HUB-functie van het station wordt versterkt en mogelijk ondersteunende commerciële functies worden toegevoegd. Dit zorgt niet alleen voor een verdere verbetering van de OV-bereikbaarheid voor nieuwe (en bestaande) inwoners rond het station, maar dient grotere doelen:

1. het versterken van de regionale hub-functie van het station (overstappen op andere vormen van vervoer);
2. het verbeteren van de bereikbaarheid van kantorenpark Gelderse Poort en winkelcentrum Kronenburg met het openbaar vervoer;
3. het invulling geven aan de woningbouwbehoefte en - indien nodig - werkruimte in Arnhem-zuid;
4. het leveren van een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Arnhem-zuid.

3. Versterking van de regionale fietsstructuur

De verschillende ruimtelijke ontwikkelingen bij station Arnhem-Zuid:

1. liggen al goed in het gemeentelijke fietsnetwerk;
2. sluiten goed aan op plannen voor nieuwe regionale fietsroutes;
3. en bieden zelf kansen om de fietsstructuur te verbeteren (waar niet alleen de nieuwe bouwlocatie profijt van heeft).

Ad 1: de stationslocatie is als belangrijk bestemmingspunt tevens een knoop in het fietsnetwerk, zowel ten oosten als ten westen van het spoor komen hier verschillende fietsroutes samen, waaronder enkele directe, diagonale routes.

Ad 2: Aan de westzijde van het spoor worden plannen gemaakt voor nieuwe regionale fietsroutes: de Westflankroute vanuit Nijmegen door Schuytgraaf richting een nieuwe fietsverbinding over de Nederrijn naar het centrum van Arnhem.

Ad 3: In de gebiedsvisie wordt ook de fietsoversteek over de Metamorfosenallee aangepakt. Uitgangspunt is dat er een ongelijkvloerse fietsoversteek komt waarmee een snelle en veilige verbinding wordt geboden tussen enerzijds de Arnhemse wijk De Laar en anderzijds het Lorentz lyceum en de Westflankroute (zie ad 2).

4. Kansen voor deelmobiliteit

De ligging van de woningbouwuitbreiding dicht tegen het station van Arnhem-Zuid biedt veel potenties voor autodelen en toekomstige inzet van MaaS:

- De woningdichtheid nabij het station neemt toe. Zeker in combinatie met de lopende ontwikkelingen in Schuytgraaf (waar de komende jaren nog 1.600 woningen worden gebouwd) wordt het draagvlak voor MaaS in de omgeving van het station groter.
- Er zijn bij het station veel mogelijkheden om verschillende voorzieningen te combineren die elkaar versterken: de P+R-voorziening zal uitgebreid en verbeterd worden, en het voornemen is om het fietsparkeren bij het station fors uit te breiden (van ca. 600 naar ca. 2.000 plaatsen).
- Er liggen veel stedelijke voorzieningen op fietsafstand van station Arnhem-Zuid.

Door te sturen op deelmobiliteit kunnen ook bewoners aangetrokken worden die hier bewust voor kiezen. De potentie kan nog worden versterkt door te sturen op beperkt autobezit, parkeren op afstand en dubbelgebruik van parkeervoorzieningen (in plaats van voor elke woning een eigen parkeerplaats).

5. Ontwerpuitgangspunten

Bij de uitwerking van de nieuwe woonbuurt gebruiken we de fiets en het HOV als ‘drager van het gebied’. In de openbare ruimte zetten we de voetganger centraal met een duidelijke voetgangersrelatie naar het station en de omliggende woonbuurten. Fietsparkeren kan voor de voordeur, autoparkeren vindt geconcentreerd plaats op enige afstand van de woningen. Het principe van ‘omgekeerd’ ontwerpen en de auto op afstand parkeren biedt een hoger gebruik voor de fiets. Zeker door de opkomst van de e-bike liggen alle stedelijke voorzieningen op fietsafstand.

Bijlage 14

Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid

Een onderzoek naar de passende parkeerbehoefte voor de ontwikkeling naast station Arnhem-Zuid

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Titel rapport	Parkeeronderzoek Arnhem-Zuid
Kenmerk	013824.20220104.R1.02
Datum publicatie	26 april 2023
Status	Definitief

© Copyright Goudappel BV 26 april 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1

1.1 Aanleiding 1

1.2 Functieprogramma 2

1.3 Leeswijzer 2

2. Parkeren conform gemeentelijk beleid 3

2.1 Aanpak en uitgangspunten 3

2.2 Resultaat 4

3. Passende parkeernorm 5

3.1 Analyse naar autobezit 5

3.2 Bezoekersparkeren 7

3.3 Passende parkeerbehoefte 7

4. Wisselwerking met P+R 8

4.1 Analyse 8

4.2 Effect op de parkeerbehoefte 9

5. Deelmobiliteit 10

6. Conclusie 12

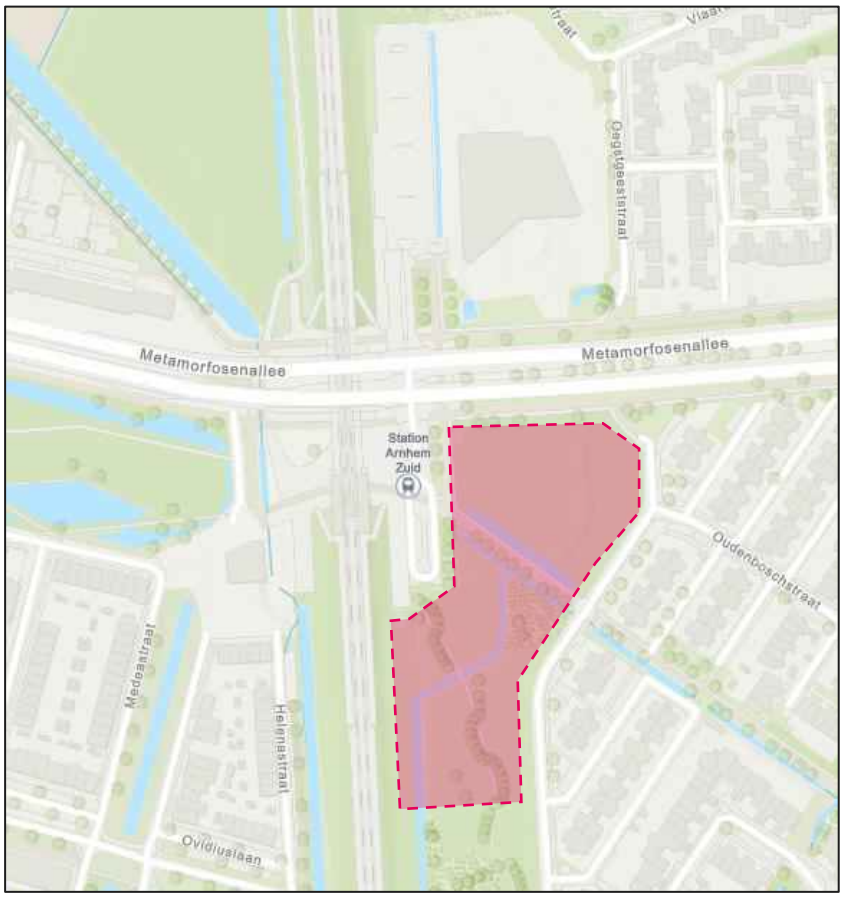
Bijlage 1 Effect deelmobiliteit 15

Bijlage 2: Scenario’s inclusief deelmobiliteit en gebruik P+R 18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Arnhem is voornemens om een strook onbebouwd gebied naast het spoor bij station Arnhem-Zuid te ontwikkelen (zie figuur 1.1). In het plangebied komt ruimte voor woningen en kantoren. In het plan zijn 150 appartementen opgenomen in verschillende categorieën en is ruimte voor 1.500 m² aan kantoorruimte. Voor de ontwikkeling is vooralsnog uitgegaan van de vigerende parkeernormen, maar de gemeente heeft Goudappel B.V. gevraagd om te onderzoeken of een afwijking van de vigerende parkeernormen mogelijk is. Argumenten die hieraan ten grondslag liggen zijn de specifieke ligging nabij het station en de eventuele inzet van een deelmobiliteitsconcept. Ook is in het kader van de omgevingsvisie Arnhem 2040 bepaald dat op dergelijke locaties een minimaal noodzakelijke parkeernorm gewenst is[1]. De aanwezigheid van een OV-knooppunt zorgt namelijk voor een alternatief voor de auto. Zodoende is voor deze ontwikkeling een passende parkeerbehoefte bepaald. In voorliggende rapportage zijn de aanpak, uitgangspunten en resultaten van het onderzoek toegelicht.

Figuur 1.1: Beoogde ontwikkellocatie nabij station Arnhem Zuid

[1] Motie 'Ontwikkeling mogelijk maken' is aangenomen op 24 november 2021 bij de bespreking van het Voorontwerp-omgevingsvisie: Arnhem 2040.

1.2 Functieprogramma

Het functieprogramma staat nog niet vast, maar geeft wel een goed beeld van de omvang van het plan. Er is een integraal programma van eisen[2] opgesteld voor het stationsgebied, waarvan de uitgangspunten in dit stadium voldoende richting geven. Zo gaat het in totaal om circa 150 appartementen, deels sociale huur en deels koop. Voor het kantoor is de omvang gemaximaliseerd tot 1.500 m² bvo. Tabel 1.1 geeft het gehanteerde functieprogramma in dit onderzoek weer.

functie	omvang	aantal
appartement, sociale huur	60-70 m² bvo	75 woningen
appartement, koop, betaalbaar	60-70 m² bvo	30 woningen
appartement, koop, vrije sector	90-100 m² bvo	45 woningen
kantoor (zonder baliefunctie)	1.500 m² bvo	-

Tabel 1.1: Gehanteerde functieprogramma

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van het onderzoek is de parkeerbehoefte conform het gemeentelijk beleid berekend. Hoofdstuk 3 beschrijft een analyse naar autobezit waarin is onderzocht of de parkeernorm aangepast kan worden voor deze ontwikkeling. In de hoofdstukken 4 en 5 zijn afwijkingsmogelijkheden op basis van uitwisseling met de P+R en/of de inzet van deelmobiliteit onderzocht. De conclusies en het advies staan beschreven in hoofdstuk 6.

[2] Integraal Programma van Eisen Station Arnhem-Zuid, 4e concept, 24 augustus 2021.

2. Parkeren conform gemeentelijk beleid

2.1 Aanpak en uitgangspunten

Het aantal benodigde parkeerplaatsen, ofwel de parkeerbehoefte, kan worden berekend met de parkeernormen van de gemeente Arnhem. De parkeernormen zijn vastgelegd in de 'Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003'. De parkeerbehoefte is berekend door de omvang van een functie te vermenigvuldigen met de gemeentelijke parkeernorm. Voor woonfuncties wordt in het parkeerbeleid geen onderscheid gemaakt naar locatie in Arnhem. Aangenomen wordt dat de parkeernormen voor woningen inclusief een bezoekersdeel van 0,3 parkeerplaatsen per woning zijn. Voor kantoren wordt wel onderscheid gemaakt naar locatie, waarbij de parkeernorm is toegepast behorend bij het stationsgebied Arnhem-Zuid. De gehanteerde parkeernormen zijn weergegeven in tabel 2.1.

functie	functie in beleid	parkeernorm
appartement, sociale huur	appartement met gebruikersoppervlakte tot 75 m²	0,7 pp per woning
appartement, koop, betaalbaar	appartement met gebruikersoppervlakte tot 75 m²	0,7 pp per woning
appartement, koop, vrije sector	appartement met gebruikersoppervlakte 75-120 m²	1,0 pp per woning
bezoekers woningen		0,3 pp per woning
kantoor (zonder baliefunctie)	kantoor	1 pp per 125 m² bvo

Tabel 2.1: Gehanteerde parkeernormen

In het plan is sprake van verschillende functies, waarvan de parkeerbehoefte op andere momenten in de week piekt. Zo heeft een kantoor met name op werkdagen overdag een hoge parkeerbehoefte, terwijl woningen vooral in de avonden en nachten hun piek kennen. Door aanwezigheidspercentages toe te passen wordt rekening gehouden met dit effect waardoor dubbelgebruik van parkeerplaatsen mogelijk wordt. Zo kan één parkeerplaats door meerdere doelgroepen worden gebruikt. In het parkeerbeleid van de gemeente Arnhem wordt voor aanwezigheidspercentages verwezen naar CROW. Zodoende zijn de aanwezigheidspercentages uit de meest recente CROW-publicatie[3] gehanteerd. Deze aanwezigheidspercentages zijn weergegeven in tabel 2.2.

functie	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners woningen	50%	50%	90%	80%	100%	60%	80%	70%
bezoekers woningen	10%	20%	80%	70%	0%	60%	100%	70%
kantoor/bedrijven	100%	100%	5%	5%	0%	0%	0%	0%

Tabel 2.2: Gehanteerde aanwezigheidspercentages conform CROW

In de volgende paragraaf is de ongewogen parkeerbehoefte en de parkeerbehoefte inclusief dubbelgebruik inzichtelijk gemaakt.

[3] CROW-publicatie 381: 'Toekomstbestendig parkeren.

2.2 Resultaat

In tabel 2.3 is de parkeerbehoefte voor deze ontwikkeling weergegeven. Hierbij is de parkeerbehoefte van woningen opgesplitst in een bewonersdeel en een bezoekersdeel.

functie	onge-wogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners, appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
bezoekers woningen	45,0	4,5	9,0	36,0	31,5	0,0	27,0	45,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**176**	**76**	**80**	**143**	**127**	**119**	**98**	**140**	**114**

Tabel 2.3: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte in totaal 176 parkeerplaatsen bedraagt. Wanneer uitgegaan wordt van dubbelgebruik bedraagt de parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagavond) maximaal 143 parkeerplaatsen.

3. Passende parkeernorm

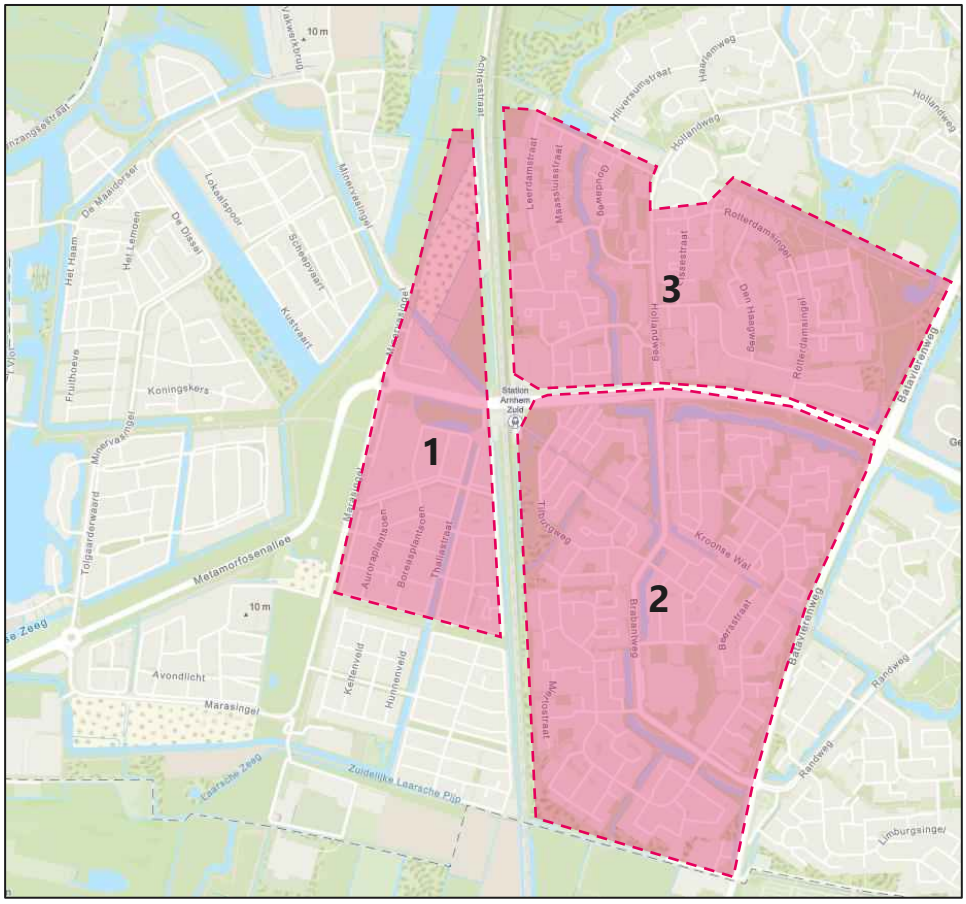
3.1 Analyse naar autobezit

De gemeente Arnhem heeft Goudappel gevraagd om te onderzoeken welke parkeernorm passend zou zijn voor de toekomstige woningen. Mede door de aanwezigheid van het station is de locatie namelijk goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

Goudappel heeft de beschikking tot recente niet-openbare microdata van CBS over het gemiddelde autobezit per bewoonde woning op gemeente-, wijk- en buurtniveau. Het gemiddelde autobezit voor de betreffende woningtypes van deze ontwikkeling is geanalyseerd om te bekijken in hoeverre de vigerende parkeernormen aansluiten bij het daadwerkelijke autobezit. Het autobezit is geanalyseerd in de volgende buurten:

1. Schuytgraaf-Centrum
2. De Laar-West
3. Elderveld-Zuid.

Deze buurten zijn weergegeven op de kaart in figuur 3.1.

Figuur 3.1: Dichtstbijzijnde buurten vanaf station Arnhem-Zuid

De CBS-microdata houdt echter geen rekening met de volgende zaken:

- grijze kentekens (bedrijfswagens en/of buitenlandse kentekens die niet bij het CBS zijn geregistreerd)
- trend in autobezit

De twee genoemde elementen worden hieronder nader toegelicht.

Grijze en buitenlandse kentekens

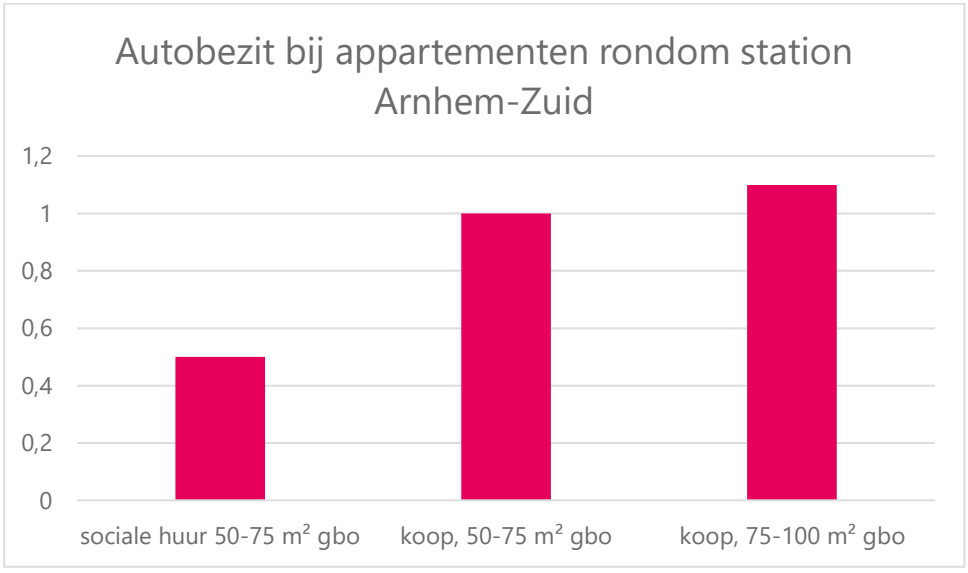
Er zijn auto's die niet staan geregistreerd bij het CBS. Dit zijn voornamelijk auto's met een buitenlands kenteken en bedrijfswagens. Voor laatstgenoemde geldt dat deze kentekens meestal beginnen met een B of V. Uit grootschalig veldonderzoek van Goudappel in woonwijken blijkt dat circa 8% van de geparkeerde auto's bedrijfsauto is of een buitenlands kenteken heeft. Deze 8% is daarom opgeteld bij het autobezit van bewoners zoals blijkt uit de data. Hiervoor is 8% van het gemiddelde autobezit in het onderzoeksgebied (=1,06 auto's per huishouden) genomen.

Trend in autobezit

In de microdata is geen rekening gehouden met bepaalde trends in autobezit. De microdata zegt iets over het huidige autobezit maar zegt niks over het toekomstige autobezit. Uit een analyse blijkt dat het autobezit in de hele gemeente Arnhem met circa 1,25% is gestegen tussen 2008 en 2020. Er wordt voor dit onderzoek uitgegaan dat deze trend zich doorzet waardoor het autobezit met 1,25% wordt opgehoogd om rekening te houden met toekomstige trends in autobezit.

Resultaat autobezit

In figuur 3.2 is de verdeling in het gemiddelde autobezit te zien naar eigendomssituatie en oppervlakte bij appartementen in de omliggende drie buurten. Deze gegevens laten het autobezit per bewoonde woning zien en zijn daarom exclusief een bezoekersdeel. Een verhoging van het autobezit als gevolg van grijze kentekens en trend in autobezit is wel inbegrepen.

Figuur 3.2: Autobezit bij appartementen rondom station Arnhem-Zuid inclusief grijze kentekens en trend in autobezit

3.2 Bezoekersparkeren

Al geruime tijd is binnen de verkeerskundige vakwereld de ervaring dat het ooit 'arbitrair' vastgelegde parkeerkencijfer voor bezoekersparkeren bij woningen (vaak 0,3 parkeerplaatsen per woning) te hoog is. Daar waar voor het bewonersparkeren in woonwijken onderscheid wordt gemaakt voor locatie-specifieke kenmerken bij het bepalen van het aantal parkeerplekken (zoals ligging ten opzichte van het centrum en/of openbaar vervoer), is dit voor bezoekersparkeren bij de functie wonen nog niet het geval.

Door digitalisering is steeds meer data beschikbaar gekomen over het parkeergedrag van bezoekers aan woningen[4]. Hieruit blijkt dat de bezoekersnorm van 0,3 parkeerplaatsen per woning vaak te hoog is. Dit blijkt onder andere uit onderzoeken in 16 steden in Nederland[5].

Er wordt geconcludeerd dat een waarde van 0,1 parkeerplaats per woning in stedelijk gebied vaak al voldoende is. Op grond van de uitgevoerde onderzoeken wordt voor een gebied in de rest bebouwde kom (niet-gereguleerd gebied) een parkeernorm van 0,15 parkeerplaats voor bezoekers van woningen geadviseerd. Om toch een bepaalde marge aan te houden is, ervoor gekozen om een bezoekersnorm van 0,2 parkeerplaatsen per woning te hanteren.

3.3 Passende parkeerbehoefte

In tabel 3.2 is de passende parkeerbehoefte weergegeven op basis van het daadwerkelijke autobezit inclusief bewerking. Hierbij zijn voor bewoners de volgende normen gehanteerd:

- sociale huurappartementen: 0,5 parkeerplaatsen per woning
- koopappartementen, betaalbaar: 1,0 parkeerplaatsen per woning
- koopappartementen, vrije sector: 1,1 parkeerplaatsen per woning
- bezoekers woningen: 0,2 parkeerplaatsen per woning.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
bezoekers woningen	30	3,0	6,0	24,0	21,0	0,0	18,0	30,0	21,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**159**	**74**	**77**	**130**	**115**	**117**	**88**	**124**	**103**

Tabel 3.2: Parkeerbehoefte op basis van aangepaste normen

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 159 parkeerplaatsen bedraagt. Dit zijn 17 parkeerplaatsen minder dan conform de vigerende parkeernormen nodig is. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn maximaal 130 parkeerplaatsen benodigd (tegen 143 parkeerplaatsen conform de Arnhemse parkeernormen).

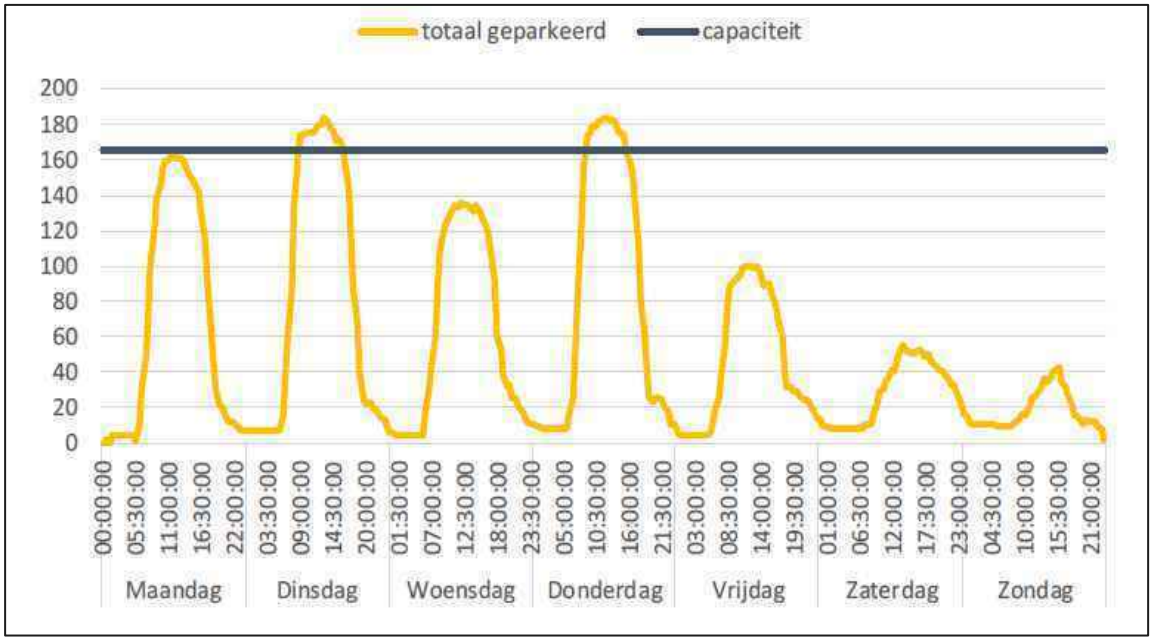
[4] Parkeerkencijfers voor bezoek aan bewoners: de grote onbekende, bijdrage aan CVS-congres (november 2021)

[5] A new perspective on residential parking policy, TU Delft (augustus 2021)

4. Wisselwerking met P+R

4.1 Analyse

Goudappel is gevraagd om te onderzoeken in hoeverre een wisselwerking met het P+R terrein van station Arnhem-Zuid mogelijk is. Begin 2021 is door Goudappel onderzoek gedaan naar het huidige gebruik van de P+R en de potentie ervan[6]. Uit het onderzoek is gebleken dat de P+R in de huidige situatie overdag vol staat en in de avonden en het weekend grotendeels leeg staat. Daarmee is duidelijk dat de P+R ook daadwerkelijk als P+R gebruikt wordt. Het verloop van de parkeerbezetting op de P+R is weergegeven in figuur 4.1.

Figuur 4.1: Verloop van de parkeerbezetting op de P+R bij station Arnhem-Zuid

De P+R is niet geschikt om de parkeerbehoefte op te vangen van functies die overdag maatgevend zijn, zoals bij kantoren. Ook wordt geadviseerd om de parkeerbehoefte van bewoners niet op de P+R op te lossen. Dit komt doordat aan het begin van een werkdag en aan het eind van een werkdag de vertrekkende/aankomende bewoners overlappen met de aankomende/vertrekkende reiziger van de P+R. Tijdens deze piekmomenten kan het zijn dat de P+R vol is en dat bewoners en reizigers elders in de omgeving een plek gaan zoeken. Dat leidt tot een toename van de parkeerdruk in de openbare ruimte en dit is daarom niet wenselijk. Bovendien is de loopafstand van de woningen naar de P+R relatief ver waardoor deze voor bewoners minder aantrekkelijk zijn.

[6] Gebiedsvisie Station Arnhem-Zuid, kenmerk: 009214.20210428.N1.01_P+R analyse Arnhem Zuid_Definitief.

De bezoekers van woningen kennen voornamelijk 's-avonds en in het weekend een hoge parkeerbehoefte. Op deze momenten is de bezetting van de P+R laag waardoor deze doelgroep goed op het P+R terrein kan worden opgelost. Overdag zijn op het maatgevende moment 6 extra parkeerplaatsen benodigd (op basis van 0,2 parkeerplaatsen per woning) op het P+R terrein om de parkeerbehoefte van bezoekers op te vangen. In het eerdere onderzoek van Goudappel is dit ook meegenomen onder de noemer latente vraag bij een eventuele uitbreiding van de P+R in de toekomst.

4.2 Effect op de parkeerbehoefte

Wanneer de bezoekers op het P+R terrein worden opgelost kan de parkeerbehoefte voor de ontwikkeling op eigen terrein worden verminderd. Dit effect is verwerkt in de volgende scenario's:

- Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid (tabel 4.1)
- Parkeerbehoefte met aangepaste normen voor alle woningtypen (tabel 4.2)

functie	onge-wogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners, appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**131**	**71**	**71**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**

Tabel 4.1: Parkeerbehoefte exclusief bezoekers conform gemeentelijk beleid

Uit de tabel blijkt dat de parkeerbehoefte ongewogen 131 parkeerplaatsen bedraagt. Inclusief de toepassing van dubbelgebruik bedraagt de maximale parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagnacht) 119 parkeerplaatsen die op eigen terrein gerealiseerd moeten worden voor bewoners en medewerkers van het kantoor.

functie	ongew ogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**129**	**71**	**71**	**106**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**

Tabel 4.2: Parkeerbehoefte exclusief bezoekers op basis van daadwerkelijk autobezit bij alle woningtypen

Uit de tabel blijkt dat de parkeerbehoefte ongewogen 129 parkeerplaatsen bedraagt. Inclusief de toepassing van dubbelgebruik bedraagt de maximale parkeerbehoefte op het maatgevende moment (werkdagnacht) 117 parkeerplaatsen die op eigen terrein gerealiseerd moeten worden voor bewoners en medewerkers van het kantoor.

5. Deelmobiliteit

Om in een deel van de automobiliteitsbehoefte van bewoners te voorzien is het mogelijk om deelauto's bij de woningen te stallen. Autodelen is het principe dat meerdere mensen gebruik maken van dezelfde auto. Het voordeel van autodelen is dat bewoners wel gebruik kunnen maken van een auto, maar deze niet hoeven te bezitten.

Uit onderzoek blijkt dat grote veranderingen in persoonlijke levenssfeer, zoals een verhuizing, vaak aanleiding zijn om ingesleten mobiliteitskeuzes te heroverwegen. Het verhuizen naar de nieuwe woningen is dan ook bij uitstek een moment ter heroverweging. Het is dus van belang direct aan het begin van het proces, na intreding van de eerste bewoners, het mobiliteitsconcept gereed en bruikbaar te hebben. Voor de invulling van de component deelauto's (mobiliteit) is het dan ook aan te raden een ervaren exploitant in te schakelen en deze zo snel mogelijk aan te laten haken. In bijlage 1 is een uitgebreide onderbouwing uiteengezet over de effecten van deelmobiliteit.

Op basis van ervaringscijfers van Goudappel is in overleg met de gemeente Arnhem het voorstel om de volgende uitgangspunten te hanteren bij de inzet van deelmobiliteit en de bijbehorende reductie op de parkeerbehoefte:

- maximaal 10% reductie van de parkeerbehoefte van bewoners
- één deelauto vervangt 4 reguliere parkeerplaatsen
- voor iedere deelauto wordt een parkeerplaats gereserveerd.

In tabel 3.4 is de parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid weergegeven inclusief de inzet van deelmobiliteit.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
totaal bewonersdeel	**119**	**59**	**59**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**
reductie	-11,9	-5,9	-5,9	-10,7	-9,5	-11,9	-7,1	-9,5	-8,3
te stallen deelauto's	3,0	3	3	3	3	3	3	3	3
bezoekers woningen	45,0	4,5	9,0	36,0	31,5	0,0	27,0	45,0	31,5
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**167**	**73**	**77**	**136**	**120**	**110**	**94**	**133**	**109**

Tabel 3.4: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 167 parkeerplaatsen bedraagt waarvan er 3 parkeerplaatsen zijn gereserveerd voor deelauto's. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn in totaal maximaal 136 parkeerplaatsen benodigd waarvan 3 gereserveerd door deelauto's.

In tabel 3.5 is het effect van deelmobiliteit verwerkt in een scenario met een parkeerbehoefte op basis van het daadwerkelijke autobezit.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
totaal bewonersdeel	**117**	**59**	**59**	**105**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**
reductie	-11,7	-6,0	-6,0	-10,8	-9,6	-11,7	-7,2	-9,6	-8,4
te stallen deelauto's	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
bezoekers woningen	30	3,0	6,0	24,0	21,0	0,0	18,0	30,0	21,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**150**	**71**	**74**	**122**	**109**	**108**	**84**	**117**	**98**

Tabel 3.5: Parkeerbehoefte op basis van daadwerkelijk autobezit inclusief deelmobiliteit

Uit de tabel blijkt dat de ongewogen parkeerbehoefte 150 parkeerplaatsen bedraagt waarvan er 3 parkeerplaatsen zijn gereserveerd voor deelauto's. Op het maatgevende moment (werkdagavond) zijn in totaal maximaal 122 parkeerplaatsen benodigd waarvan 3 gereserveerd voor deelauto's. De scenario's inclusief deelmobiliteit én het oplossen van bezoekers in de P+R is weergegeven in bijlage 2.

6. Conclusie

De gemeente Arnhem heeft Goudappel gevraagd om te onderzoeken of er gemotiveerd kan worden afgeweken van de parkeernormen voor een ontwikkeling bij station Arnhem-Zuid. Uit dit onderzoek worden een aantal conclusies getrokken.

Op basis van CBS-microdata is het daadwerkelijke autobezit in de buurten rondom het station inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat bij sociale huurwoningen het autobezit lager is dan de parkeernorm, maar voor particuliere huur- en koopwoningen het autobezit hoger ligt dan de parkeernorm.

Het bezoekersdeel van de parkeernorm ligt conform gemeentelijk beleid op 0,3 parkeerplaatsen per woning. Uit literatuuronderzoek blijkt dat dit aan de hoge kant is, en dat kan worden volstaan met een bezoekersnorm van 0,2 parkeerplaatsen per woning.

Uit eerder onderzoek van Goudappel is gebleken dat het P+R terrein voornamelijk op werkdagen overdag druk bezet is. Het oplossen van de parkeerbehoefte van de kantoren en bewoners op het P+R terrein wordt daarom afgeraden. Voor de bezoekers van woningen wordt dit wel als kansrijk gezien. Daarvoor dienen overdag wel 6 extra parkeerplaatsen op het P+R terrein beschikbaar te zijn (gebaseerd op 0,2 parkeerplaats per woning voor bezoekers).

De parkeerbehoefte voor de berekende scenario's zijn weergegeven in tabel 6.1.

scenario	ongewogen parkeerbehoefte	parkeerbehoefte op maatgevende moment (inclusief dubbelgebruik)
conform gemeentelijk beleid	176	143
conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit	167	136
conform gemeentelijk beleid en bezoekers in P+R	131	107
conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R	122	110
aangepaste normen	159	130
aangepaste normen inclusief deelmobiliteit	150	122
aangepaste normen en bezoekers in P+R	129	117
aangepaste normen inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R	120	108

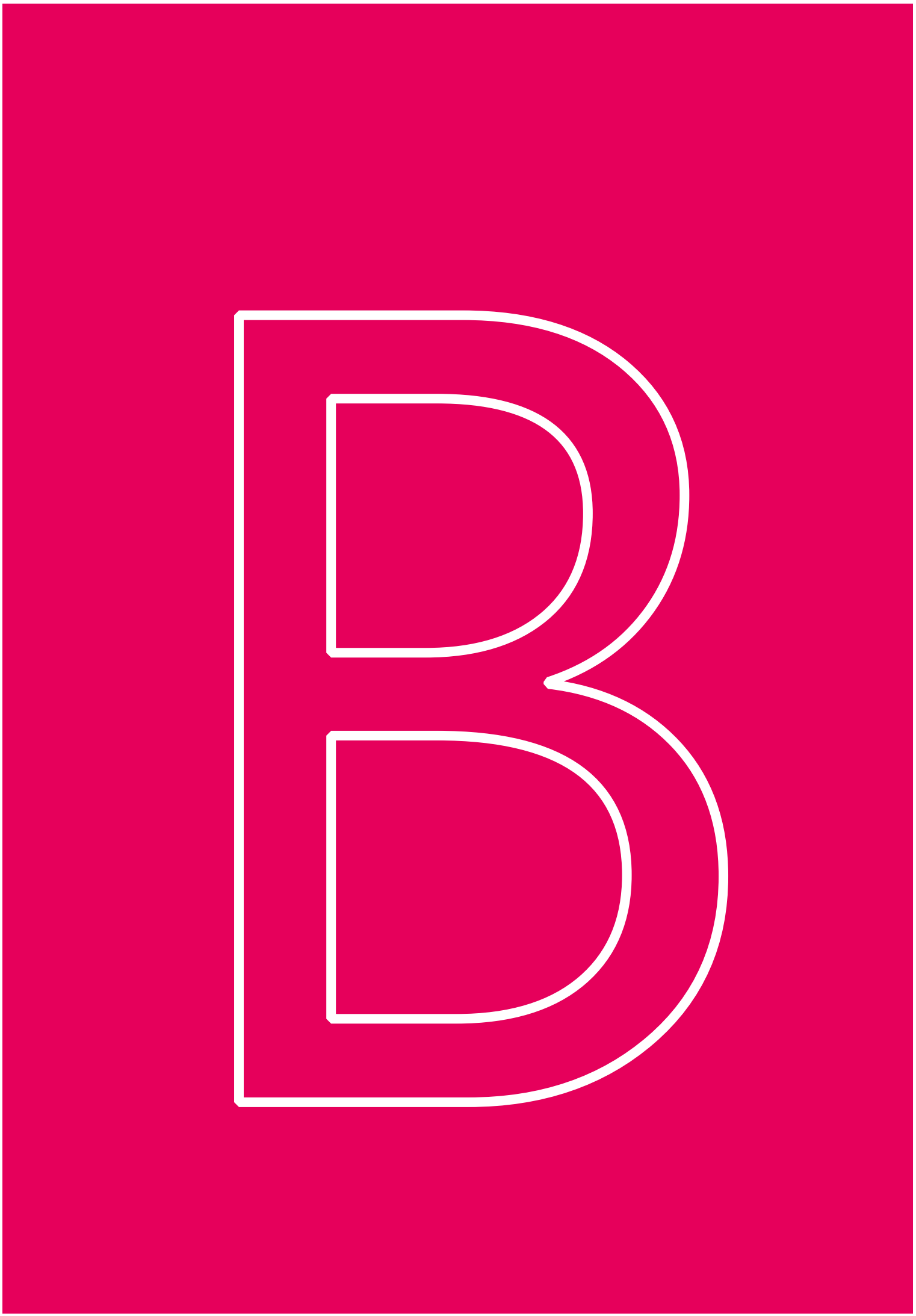
Tabel 6.1: Parkeerbehoefte in diverse scenario's

Aanbeveling

Er zijn verschillende scenario's geschetst voor de parkeersituatie van deze ontwikkeling. Door toepassing van dubbelgebruik, de inzet van deelmobiliteit en het stallen van bezoekers in de P+R kan de parkeerbehoefte op eigen terrein geminimaliseerd worden. Daarvoor gelden wel enkele voorwaarden:

1. Voor dubbelgebruik geldt de voorwaarde dat de parkeerplaatsen voor verschillende functies te gebruiken zijn en dus niet één-op-één meeverkocht of -verhuurd kunnen worden bij woningen of kantoren.
2. Voor gebruik van de P+R door bezoekers is het van belang dat het (door de inrichting van het gebied en de ligging van de entrees) aantrekkelijker is om gebruik te maken van de P+R dan van parkeerplaatsen in omliggende woongebieden.
3. Deelauto's krijgen een vaste parkeerplaats toegewezen.
4. Voor bezoekers van de woningen dienen op werkdagen overdag 6 extra parkeerplaatsen beschikbaar te zijn.

Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan het laatste scenario uit tabel 6.1 gehanteerd worden (met parkeernormen gebaseerd op daadwerkelijk autobezit). Dan kan worden volstaan met een parkeeraanbod van maximaal 108 parkeerplaatsen op eigen terrein.

B

Bijlage 1 Effect deelmobiliteit

Deelauto's - auto's die niet in individueel bezit van de bewoners zijn, maar die met de buren worden gedeeld - hebben een verlagend effect op de parkeervraag. Het faciliteren van een of meer deelauto's kan ervoor zorgen dat nieuwe bewoners geen auto's zullen aanschaffen. Het voordeel van autodelen is dat bewoners wel gebruik kunnen maken van een auto, maar deze niet hoeven te bezitten.

In deze bijlage volgt een algemene beschrijving van het effect van deelauto's.

Onderzoek naar deelautogebruik

De publicatie 'Deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland: Ontwikkelingen, effecten en potentie' uit oktober 2021 van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) geeft een uitgebreid overzicht met het aanbod, het gebruik, de effecten en de potentie van deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland.

In deze publicatie concludeert het KiM: *Het autobezit van autodelers die incidenteel een deelauto gebruiken (5 keer per jaar of minder) via een B2C-platform [ruim de helft van het totaal B2C-autodelers], is afgenomen met gemiddeld 27% ten opzichte van de situatie voordat ze een deelauto gingen gebruiken. Bij frequentere B2C-autodelers neemt het autobezit sterker af. Het KiM schat een afname van 61% bij mensen die een deelauto 5-30 keer per jaar gebruiken tot een afname van 70% bij mensen die een deelauto meer dan 30 keer per jaar gebruiken.*

Deze conclusie is gebaseerd op een aantal elementen. In hoofdstuk 5 van de publicatie beschrijft het KiM dat de laagfrequente deelautogebruikers gemiddeld iets minder dan 1 auto per 2 huishoudens bezaten. Nadat zij een deelauto gingen gebruiken nam het autobezit met 0,11 auto's (27%) af.

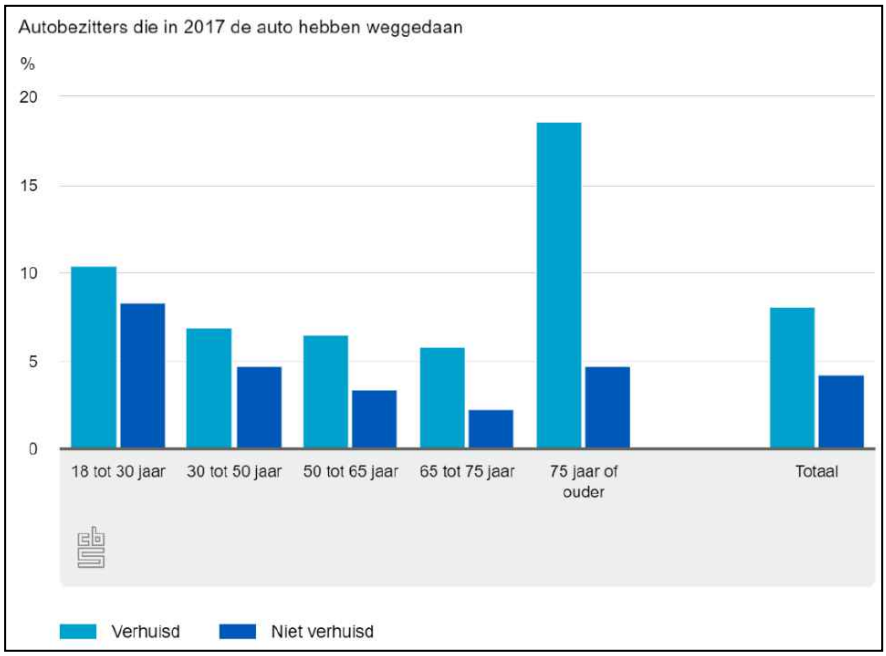
Het KiM vervolgt: *Bij gebruikers die vaker dan 5 keer per jaar een deelauto gebruiken neemt het autobezit sterker af, met ongeveer een kwart tot een derde auto per huishouden.* Deze huishoudens bezaten ongeveer evenveel auto's als de laagfrequente autodelers voor ze begonnen met autodelen en leidde tot een daling van het autobezit van deze gebruikersgroepen van respectievelijk 61% (middelfrequent) en 70% (hoogfrequent). Het effect op het autobezit is dus groter bij hoogfrequente dan bij middelfrequente B2C-autodelers. Daarnaast beschrijft het KiM dat het effect samenhangt met de kwaliteit van het aanbod aan deelauto's en de ruimtelijke context (parkeerbeleid en beschikbaarheid van openbaar vervoer en fietsfaciliteiten).

Het KiM beschrijft verder dat de relatief grote interesse in autodelen onder alleenstaanden (12% van hen ziet het als perfecte oplossing voor hen, 88% niet) een kans kan zijn voor het opschalen van autodelen. Vooral jongeren tot 30 jaar hebben relatief veel interesse in autodelen, terwijl de interesse daalt naarmate de leeftijd toeneemt. Ook mensen die in een appartement wonen of geen auto bezitten staan relatief positief tegen over autodelen. De kans van opschaling van deelautomobiliteit wordt versterkt door investering in het openbaar vervoer en de mobiliteit voor de fiets en voetganger.

Nieuwe mobiliteitskeuzen bij veranderingen in de persoonlijke levenssfeer

Het KiM stelde al eerder: 'grote veranderingen in de persoonlijke levenssfeer, zoals samenwonen, een scheiding, een nieuwe baan, of het krijgen van een kind, zijn vaak aanleiding om ingesleten mobiliteitskeuzes te heroverwegen' (Mijn auto, jouw auto, onze auto - Deelautogebruik in Nederland , 2015). Juist het verhuizen naar een nieuwe woning betekent dat de bewoners een nieuwe mobiliteitskeuze moeten maken. Dit wordt

ondersteund door statistieken van het CBS, waaruit blijkt dat mensen de auto vaker wegdoen wanneer zij verhuizen (zie ook figuur B1.01).

Figuur B1.01: Autobezitters die in 2017 de auto hebben weggedaan (bron: CBS)

Het beschikbaar stellen van deelauto's kan juist de stimulans zijn om de eigen auto weg te doen. CROW/KpVV stelt in haar factsheet autodelen dat een deelauto 8 tot 13 auto's vervangt. Daarbij gaat het om 4 tot 6 auto's die daadwerkelijk verkocht worden plus 5 tot 7 auto's die niet worden aangeschaft. Daarnaast leidt de aanwezigheid van regulering in de omgeving tot een grotere stimulans voor het gebruik van de deelauto. Het is ook belangrijk dat er voldoende deelauto´s beschikbaar zijn. Het KiM gaat hier niet op in.

Effect van deelauto's is overal te zien

Het toenemende gebruik van deelauto's in Nederland is vooral te zien in de grote steden, maar ook in minder stedelijke gebieden neemt het aantal deelauto's toe[2]. Het grootste gedeelte van de deelauto's is te danken aan carsharing platforms, waar particulieren hun auto te huur aanbieden. In grote steden zijn er logischerwijs meer auto's beschikbaar en is de kans op een goed functionerend deelautosysteem groter dan in minder stedelijke gebieden. Het succes van deelauto's hangt ook samen met de parkeerdruk in wijken, die over het algemeen hoger is in stedelijke gebieden. Het CROW noemt een aantal effecten van het toenemende deelautogebruik:

- Deelauto's zijn nieuwer en schoner dan het gemiddelde wagenpark in Nederland. Ook zijn deelauto's vaker elektrisch. Dit heeft tot gevolg dat de uitstoot per gereden kilometer met een deelauto lager zal zijn dan het Nederlands gemiddelde.
- Naast de milieuvoordelen heeft het toenemende deelautogebruik ook tot gevolg dat er ruimte vrijkomt waar anders auto's geparkeerd stonden. Volgens MoMo Car-Sharing vervangt elke deelauto tussen de 4 en 8 personenauto's. Projectontwikkelaars bieden steeds vaker een deelauto aan om het aantal parkeerplaatsen te kunnen verminderen.
- Door de hoge aanschafkosten van een auto is er geen prikkel om bij elke rit een afweging tussen verschillende modaliteiten te maken. Bij autodelen hangen de kosten bijna volledig af van het gebruik en niet

van het bezit. Dit heeft tot gevolg dat het gebruik van de fiets (14%) en het openbaar vervoer (trein: 36%, bus: 28%) toeneemt bij het gebruik van een deelauto.

- Uit onderzoek blijkt dat elke klassieke deelauto (een eigen vloot deelauto's met vaste parkeerplaats die 24 uur per dag beschikbaar is zonder tussenkomst van een persoon) 15 tot 18 gebruikers heeft.
- Het gebruik van een deelauto is goedkoper voor mensen die weinig rijden (<10.000 km per jaar). Nederlanders rijden gemiddeld 9.000 km per jaar, waardoor er dus een grote groep is waarvoor autodelen een kostenbesparing oplevert.
- Autodelen kan bijdragen aan een vermindering van vervoersarmoede. Niet alle plaatsen zijn even goed met het openbaar vervoer te bereiken, waardoor het gebruik van een auto noodzakelijk kan zijn om de arbeidsmarkt te bereiken. Een deelauto biedt een alternatief voor het kopen van een auto, wat niet voor iedereen een mogelijkheid is.
- Openbaar vervoer en autodelen kunnen elkaar ook complementeren, de eerste en laatste (kilo)meters van een reis met het openbaar vervoer zorgen vaak voor een grote stijging van de reistijd. Een deelauto kan de reistijd met het openbaar vervoer flink verminderen, vooral als de toegang tot een deelauto eenvoudig is (denk bijvoorbeeld aan MaaS).

Deelauto's tot nu toe nog vooral in planvorming

De inzet van deelauto's bij ontwikkelingen gebeurt tot nu toe nog vooral in planvorming en niet alleen in de grote gemeenten, maar ook in plaatsen als Haarlem, Delft, Nieuwegein, Houten en Zeist worden als gevolg van de inzet van deelauto's minder parkeerplaatsen gerealiseerd. De laatste jaren zijn op verschillende locaties ook daadwerkelijk deelauto's geplaatst en in gebruik genomen. Het ontbreekt het nog aan goede openbare evaluatiedata en effecten op de langere termijn. Door verschillende aanbieders wordt van andere aantallen uitgegaan. Wat wij in onze adviespraktijk tegenkomen, zijn:

- een deelauto vervangt 8 tot 13 auto's (CROW)
- een deelauto vervangt 4 tot 8 personenauto's (MOMO-Carsharing)
- een deelauto vervangt 10 personenauto's (gemeente Eindhoven)
- een deelauto vervangt 13 personenauto's (aanbieder Hely)
- een deelauto vervangt 4 tot 8 privéauto's (aanbieder Mobeazy)
- een deelauto vervangt 5 personenauto's (aanbieder WeDriveSolar)
- een deelauto vervangt 7 personenauto's (evaluatie door Samen Slim Reizen Zeist).

Aan de hand van vorenstaande aannames blijkt dat het gehanteerde uitgangspunt dat 1 deelauto 4 privéauto's vervangt aan de onderkant van de bandbreedte ligt. Dit betekent dat binnen deze studie conservatief is gerekend, zodat er voldoende ruimte is om wisselingen op te vangen of extra deelauto's te plaatsen.

Bijlage 2: Scenario's inclusief deelmobiliteit en gebruik P+R

In tabel B2.01 is de parkeerbehoefte van de ontwikkeling weergegeven conform gemeentelijk parkeerbeleid. Tevens zijn hierin de effecten van deelmobiliteit en het oplossen van bezoekers in de P+R verwerkt.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	52,5	26,3	26,3	47,3	42,0	52,5	31,5	42,0	36,8
bewoners appartementen koop, betaalbaar	21,0	10,5	10,5	18,9	16,8	21,0	12,6	16,8	14,7
bewoners appartementen, koop, vrije sector	45,0	22,5	22,5	40,5	36,0	45,0	27,0	36,0	31,5
totaal bewonersdeel	**119**	**59**	**59**	**107**	**95**	**119**	**71**	**95**	**83**
reductie	-11,9	-5,9	-5,9	-10,7	-9,5	-11,9	-7,1	-9,5	-8,3
te stallen deelauto's	3,0	3	3	3	3	3	3	3	3
kantoor	12,0	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**122**	**68**	**68**	**100**	**89**	**110**	**67**	**88**	**78**

Tabel B2.01: Parkeerbehoefte conform gemeentelijk beleid inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R

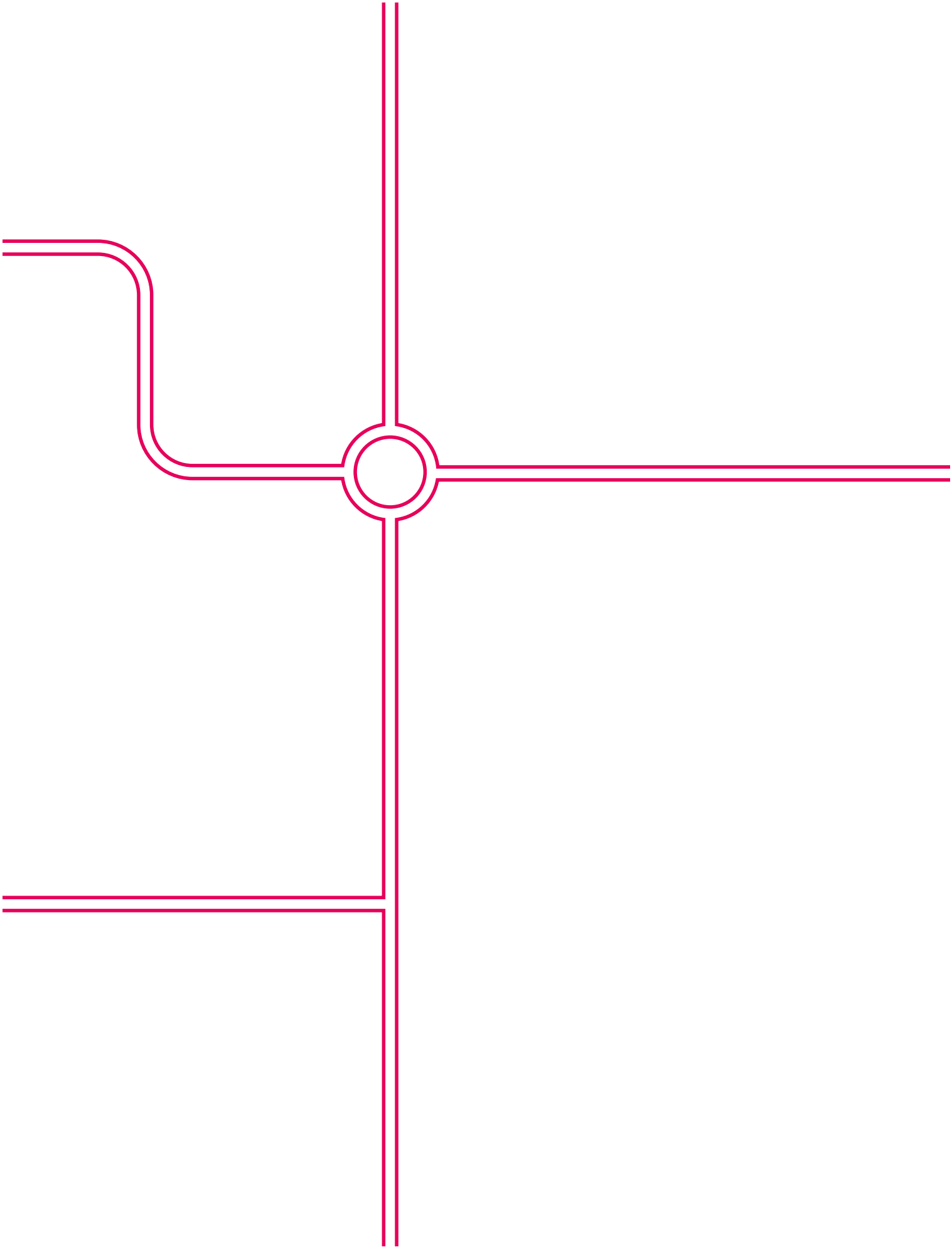
Uit de tabel blijkt dat er in dit scenario sprake een ongewogen parkeerbehoefte van 122 parkeerplaatsen is. Inclusief dubbelgebruik bedraagt het aantal parkeerplaatsen op het maatgevende moment (werkdagnacht) 110 parkeerplaatsen.

In tabel B2.02 is de parkeerbehoefte van de ontwikkeling weergegeven op basis van de passende parkeernorm. Hierin zijn ook de effecten van deelmobiliteit en het oplossen van bezoekers in de P+R verwerkt.

functie	ongewogen	werkdag ochtend	werkdag middag	werkdag avond	koop avond	werkdag nacht	zaterdag middag	zaterdag avond	zondag middag
bewoners appartementen sociale huur	38	18,8	18,8	33,8	30,0	37,5	22,5	30,0	26,3
bewoners appartementen koop, betaalbaar	30	15,0	15,0	27,0	24,0	30,0	18,0	24,0	21,0
bewoners appartementen koop, vrije sector	50	24,8	24,8	44,6	39,6	49,5	29,7	39,6	34,7
totaal bewonersdeel	**117**	**59**	**59**	**105**	**94**	**117**	**70**	**94**	**82**
reductie	-11,7	-6,0	-6,0	-10,8	-9,6	-11,7	-7,2	-9,6	-8,4
te stallen deelauto's	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
kantoor	12	12,0	12,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	**120**	**68**	**68**	**98**	**88**	**108**	**66**	**87**	**77**

Tabel B2.02: Parkeerbehoefte op basis van daadwerkelijk autobezit inclusief deelmobiliteit en bezoekers in P+R

Uit de tabel blijkt dat er in dit scenario sprake een ongewogen parkeerbehoefte van 120 parkeerplaatsen is. Inclusief dubbelgebruik bedraagt het aantal parkeerplaatsen op het maatgevende moment (werkdagnacht) 108 parkeerplaatsen.

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

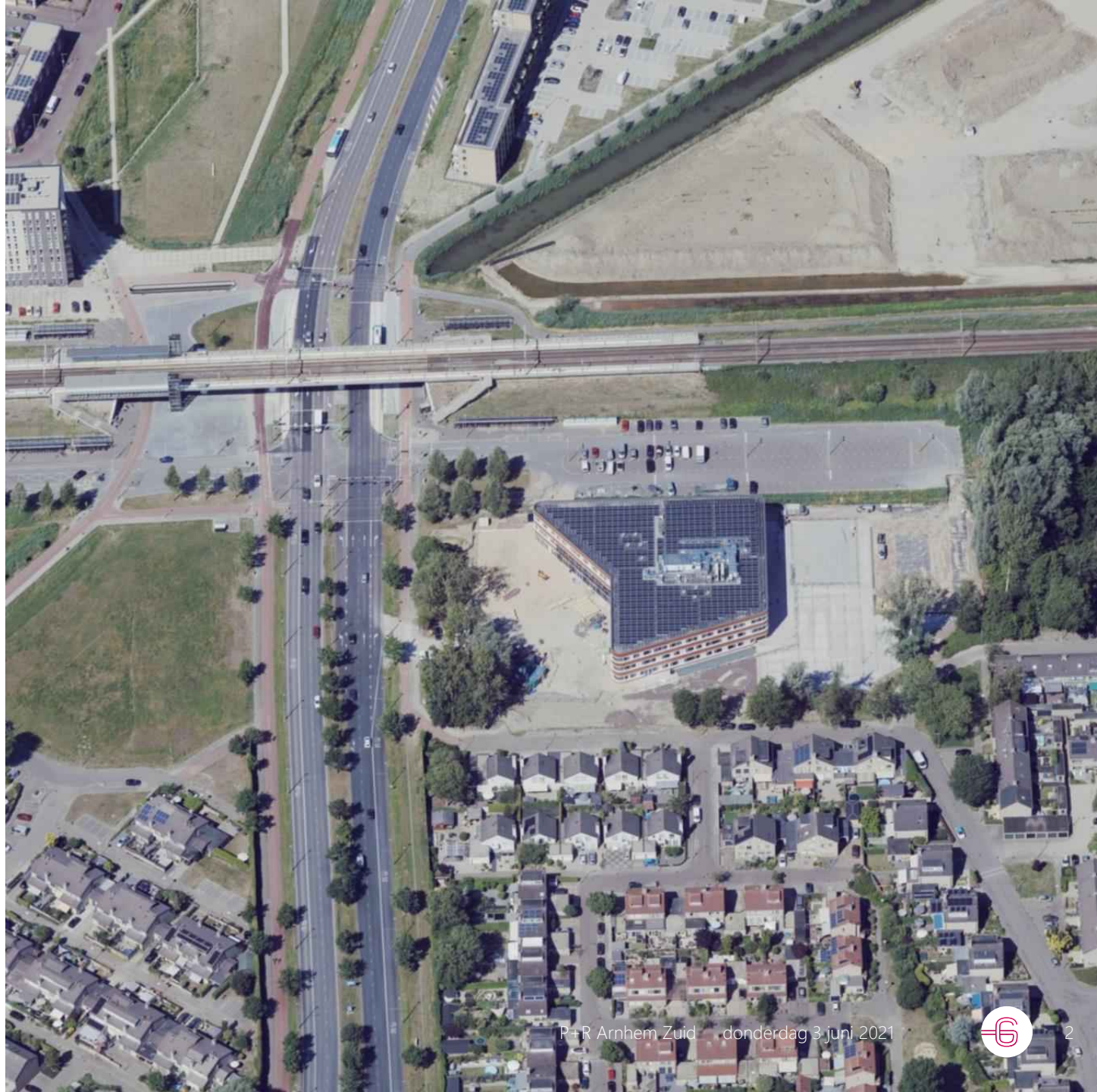
BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

P+R Arnhem Zuid

Gebruikersanalyse & scenario ontwikkeling

Opbouw & Doel

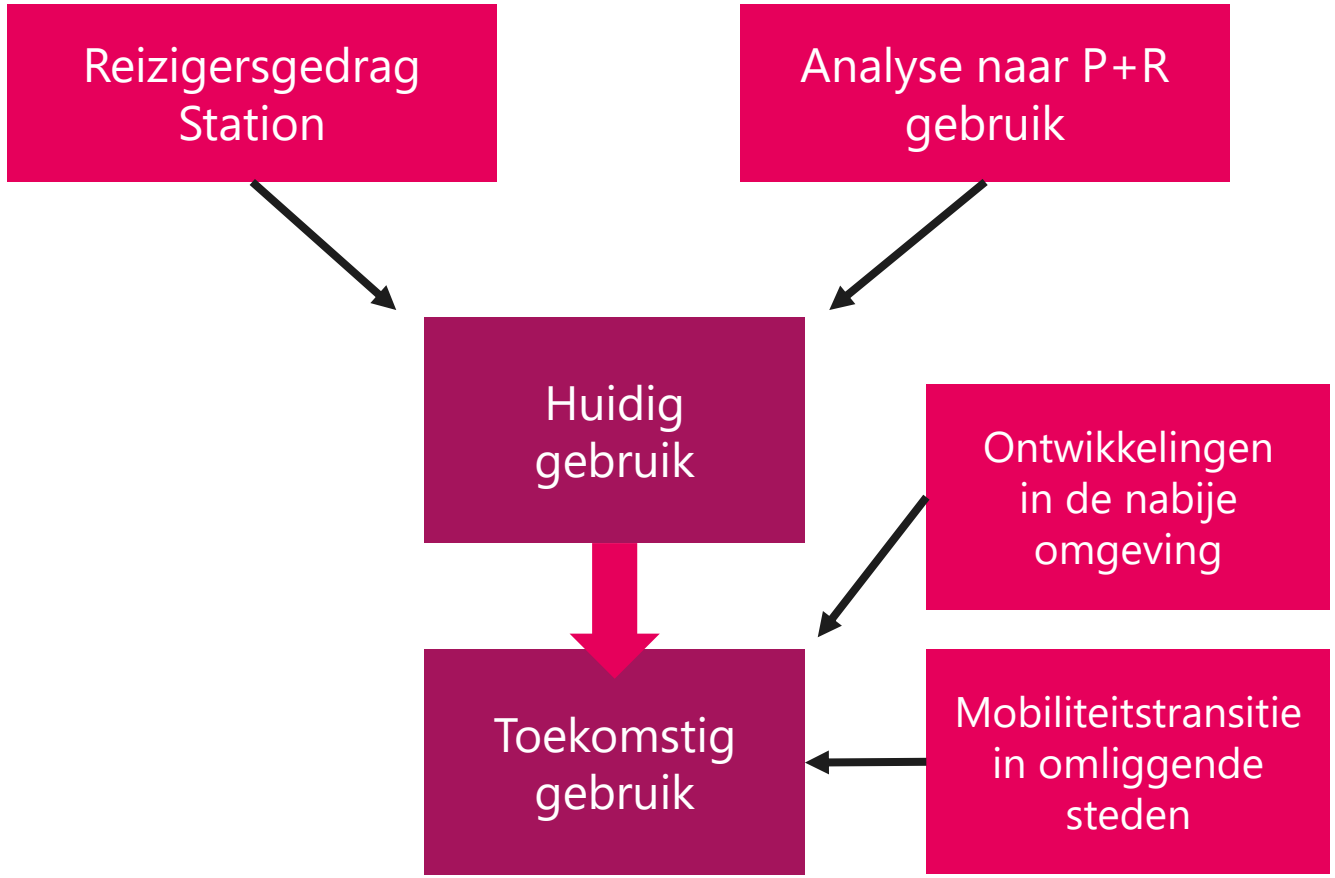
- <u>Doel:</u>
  - Hoofddoel: bandbreedte van het aantal P+R-plaatsen bepalen voor Arnhem Zuid
    - Inzicht krijgen in het huidige en toekomstige gebruik van de P+R
    - Zichtjaar 2030, omdat de gehele wijk Schuytgraaf en omliggende woningbouwplannen dan gerealiseerd zijn
- Analyse huidig gebruik
    - NS gegevens en reizigersgedrag Station Arnhem Zuid
    - Gebiedsanalyse Trajan parkeeronderzoek Arnhem-Zuid
    - Definitief eindrapport transferia
    - NVP-Data
- Voorstel scenario's

P+R analyse Arnhem Zuid

Samenvatting

Inhoudsopgave analyse

- Algemene informatie station Arnhem Zuid
- Reizigersgedrag Station
- Analyse naar P+R gebruik
- Verwachte toekomstige P+R gebruik

Conclusies huidig gebruik

Reizigersgedrag Station

- Huidige capaciteit P+R is **164**
- gemiddelde parkeervraag van **193 parkeerplaatsen** per dag
- Tekort van ca**. 29 parkeerplaatsen**

NS-data en NVP-data

Huidig gebruik

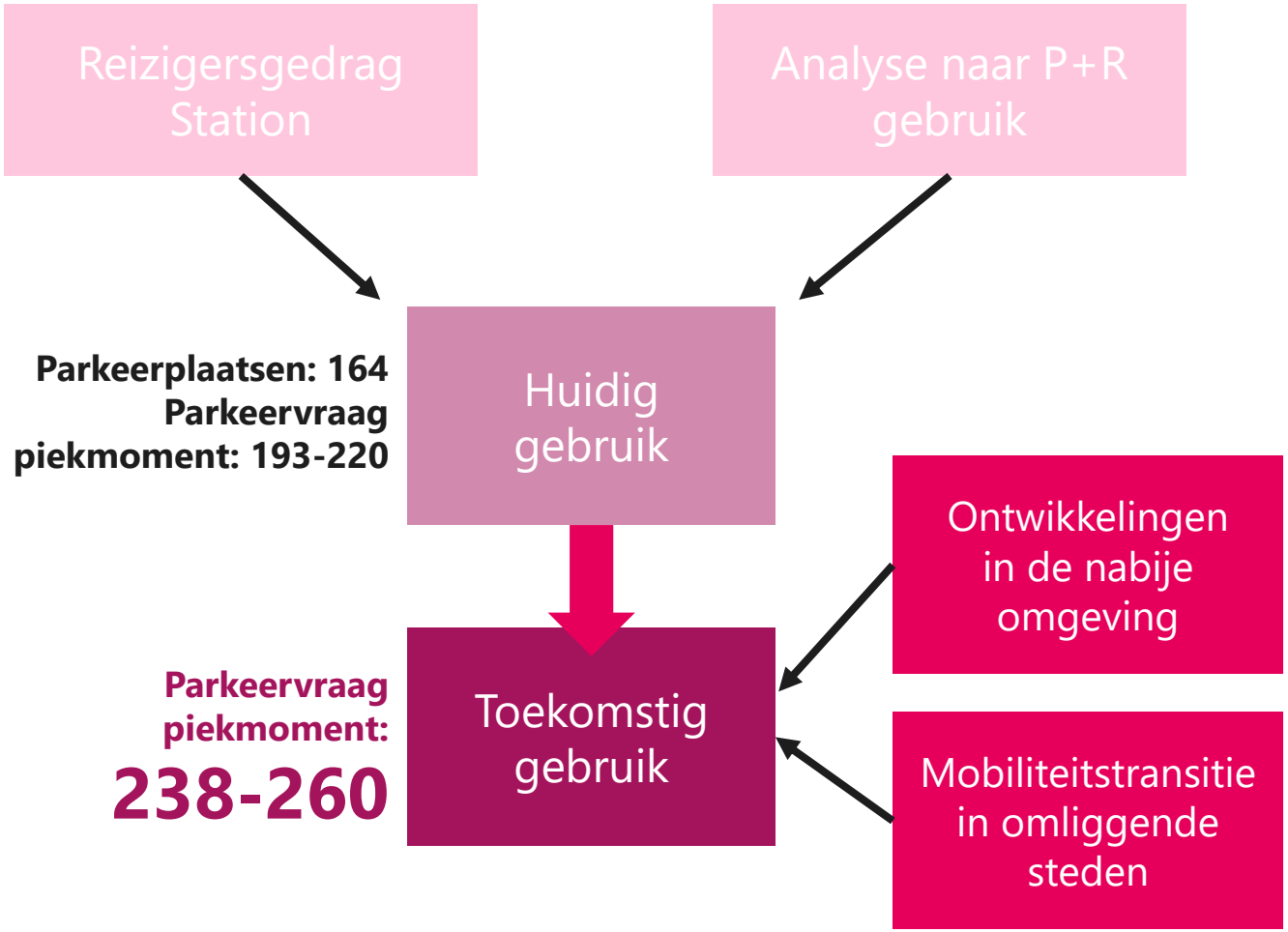
Totale parkeervraag piekmoment: 193-220 parkeerplaatsen

Analyse naar P+R gebruik

- Parkeervraag is op de dinsdag en donderdag **ca. 185 parkeerplaatsen**
- Verwachting latente vraag **27-35 parkeerplaatsen.**
- Tekort van ca**. 37-45 parkeerplaatsen**

Trajan parkeeronderzoek

Ontwikkelplannen station en omgeving

Ontwikkelingen in de nabije omgeving

- Ontwikkeling van de laatste 2.000 woningen Schuytgraaf zorgen voor een toename in de parkeervraag van **ca. 25 parkeerplaatsen**
- De ontwikkelingen in Elderveld-Zuid en Elden zorgen voor een toename in de parkeervraag van **1 parkeerplaats**
- Overige ontwikkelingen liggen nabij het station, waarbij de verwachting is dat het voor- en natransport te voet of fiets wordt afgelegd
- De nieuwe lijnvoering en frequentieverhoging hebben alleen invloed op bestemmings-P+R gebruikers (op dit moment niet aanwezig)

Mobiliteitstransitie in omliggende steden

- De mobiliteitsmaatregelen in Nijmegen zorgen naar verwachting voor een groei van 0-10% in het toekomstig P+R gebruik

P+R Scenario's

Samenvatting

Doelgroepen om rekening mee te houden

- Doelgroepen:

  - Forenzen
    - Binnen 2.5 km wonend vanaf het station (50% van de P+R gebruikers)
    - Buiten 2.5 km wonend vanaf het station met een herkomst in Arnhem (20% van de P+R gebruikers)
    - Buiten Arnhem wonend (merendeel Driel of Heteren) (30% van de P+R gebruikers)
  - Bezoekers Arnhem

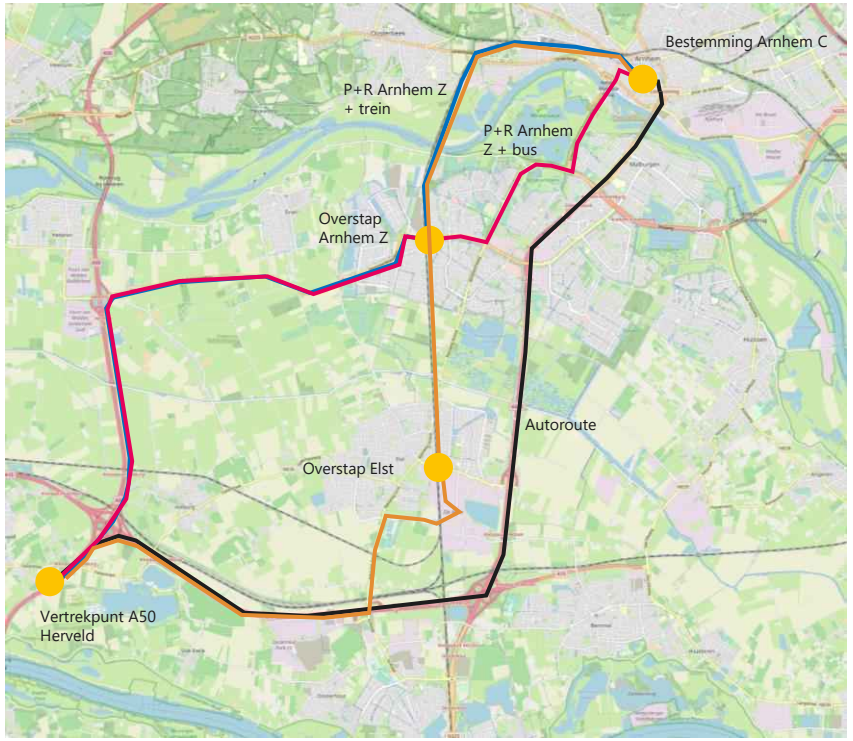

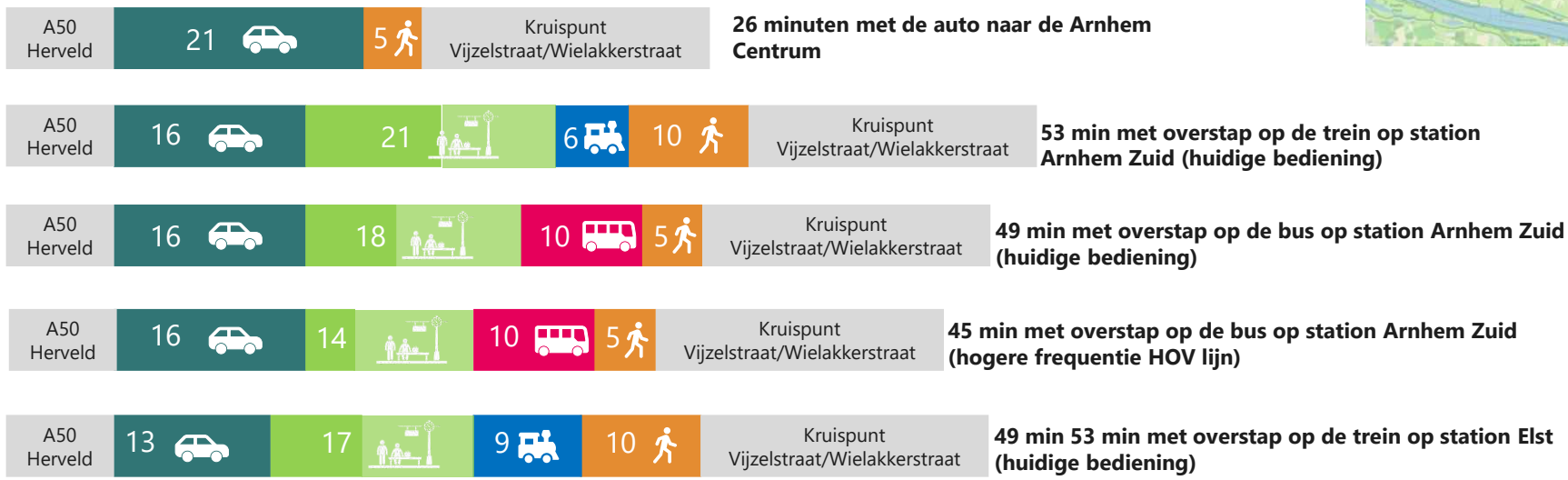
    - Recreatief (bezoekers Arnhem Centrum)

      (327.500 bezoekers van Arnhem centrum per dag waarvan ca. 1.500 autoreizigers met een herkomst A50 zuid hebben. B*ron: Binnenstadsmonitor 2018*)
    - Werknemers (deze doelgroep is erg lastig om te beïnvloeden)

Afvangen bezoekers Arnhem Centrum

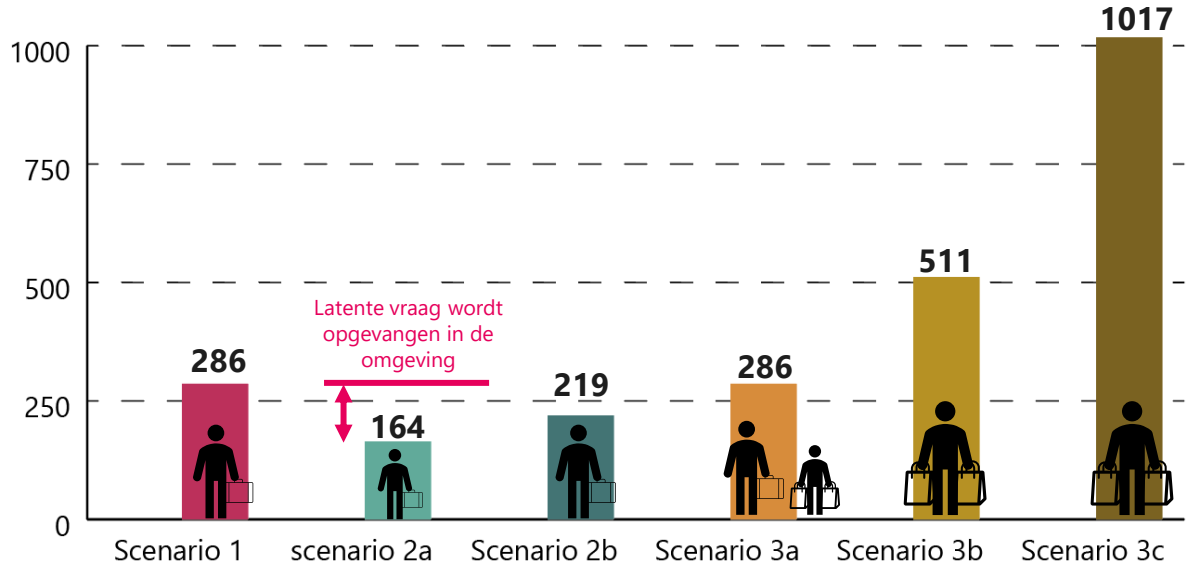
- Met de auto doorrijden tot de een parkeergarage in de binnenstad met 26 minuten verreweg het snelste.
- In de huidige situatie is de snelste optie een overstap op de trein op Elst, of de bus op Arnhem zuid.
- Een frequentieverhoging van de bus zorgt voor 4 min reistijdwinst
- Om bezoekers van Arnhem centrum af te vangen op Arnhem zuid, moeten de reistijd en kosten met het OV opwegen tegen de reistijd en kosten met de auto.

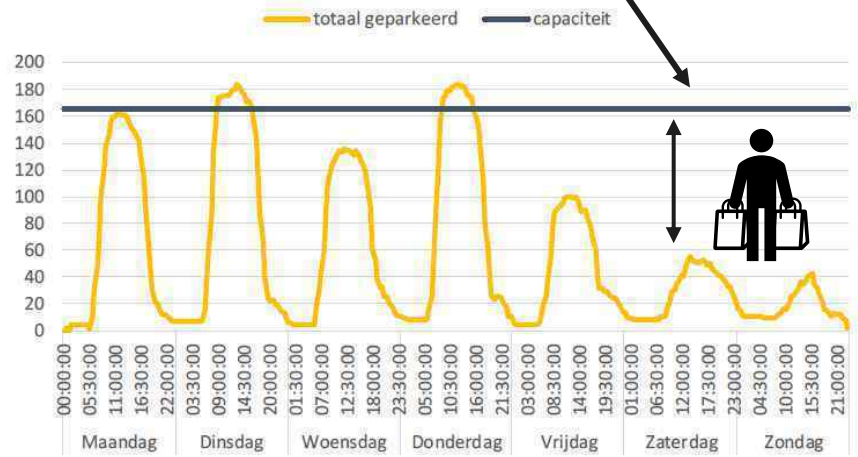

P+R scenario's

- **Scenario 1: faciliteren autonome groei P+R**
  Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM
- **Scenario 2 A: stimuleren actieve modaliteiten**
  Resultaat: 164 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM
- **Scenario 2 B: stimuleren actieve modaliteiten**
  Resultaat: 197 - 219 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,50 € ARNHEM
- **Scenario 3 A: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM
- **Scenario 3 B: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 489 - 511 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € +50% ARNHEM
- **Scenario 3 C: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 995 - 1017 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € +7,50 ARNHEM

Conclusies

- P+R vraag ligt tussen de 197 – 286 parkeerplaatsen
- Tariefstelling P+R noodzakelijk om reizigers uit de omgeving te stimuleren andere modaliteiten als voortransport te gebruiken
- Mogelijk om recreanten naar de binnenstad af te vangen die een herkomst vanaf de A50 hebben. Indien er wordt ingezet op een autoluw mobiliteitsbeleid in Arnhem centrum kan de parkeervraag voor de P+R hiermee oplopen tussen de 500 en 1.000 parkeerplaatsen.

Analyse naar P+R gebruik

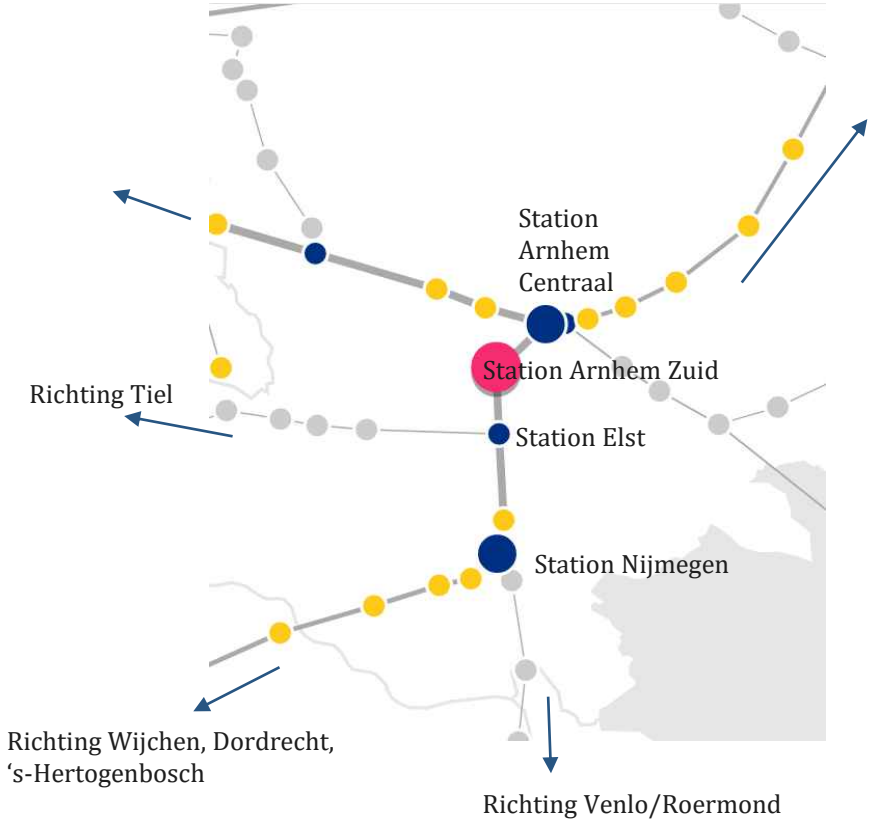
Onderzoek

Station Arnhem Zuid

Dienstregeling:

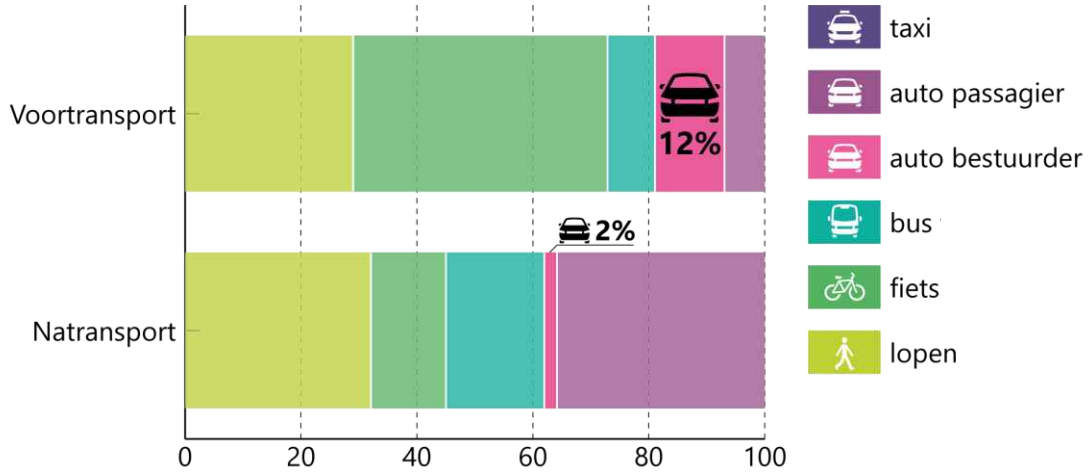
- Richting Arnhem Centraal / Zutphen – 4x/uur (elke 15 minuten in 5 minuten op Arnhem Centraal)
- Richting Wijchen / Dordrecht – 4x/uur
- Bus 5 (4x/uur) en 56 (4x/uur)

- Voorzieningen met betrekking tot voor- en natransport:
- Fietskluis
- Onbewaakt fietsparkeren
- NS zonetaxi
- Autoparkeren onbetaald (P+R terrein)

Reizigersgedrag 2019 – Station Arnhem Zuid

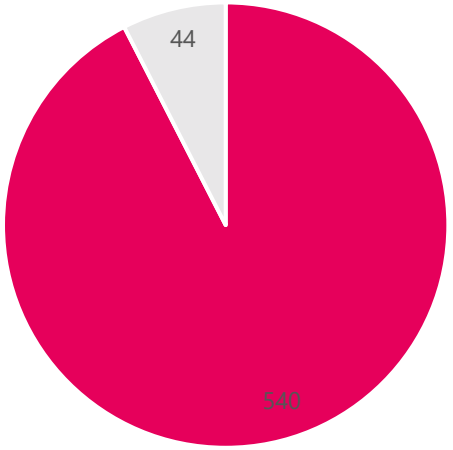
- Aangrenzende stations: Arnhem CS en Elst
- In en uitstappers per dag: 3.510 (2019); 700 meer per dag tegenover 2013. Aantal reizigers is **ca. 1.750 per dag.**
- Verdeling van vertrekkende reiziger op basis van NVP uitkomsten.
  - Aanname: 90% van de reizigers (1575) gebruiken het station als vertrekstation en 10% (175) van de reizigers gebruiken het station als bestemmingstation.
- Klantoordeel: 77% van de reizigers beoordeelt station Arnhem Zuid met een 7 of Hoger
- Verdeling van vertrekkende reizen over de dag:
  - Ochtendspits: 34%
  - Avondspits: 9%
  - Daluren: 57%
- De meeste treinreizigers gaan met de fiets (44%) of lopend (29%) naar het station
- Als men aankomt op Arnhem Zuid vervolgen de meeste treinreizigers hun reis met de auto als passagier (36%) of lopend (32%)

Bron: Ns.jaarverslag.nl, bewerking Goudappel

Reizigersgedrag – Station Arnhem Zuid op basis van het Nationaal Verplaatsing Panel (NVP)

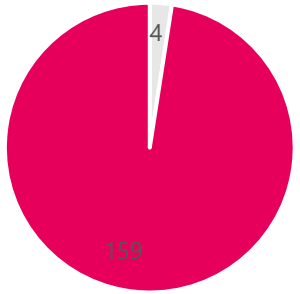
- Op basis van de NVP-data zijn totaal 585 reizen (door 20 unieke reizigers) geanalyseerd
- Uit de NVP-Data blijkt dat **91%** van de vanuit huis gemaakte trips die Arnhem Zuid aandoen een herkomst hebben in Arnhem en daarmee Arnhem Zuid als vertrekstation hebben.
- **Geen** van de reizigers die van buiten Arnhem komen, hebben een bestemming Arnhem Centrum (bij Overstap op Arnhem Zuid)
- Alle home-based trips die met de auto worden gedaan en een overstap hebben op Arnhem Zuid komen zijn herkomstreizigers

91% van trips heeft een herkomst Arnhem

Arnhem
overig

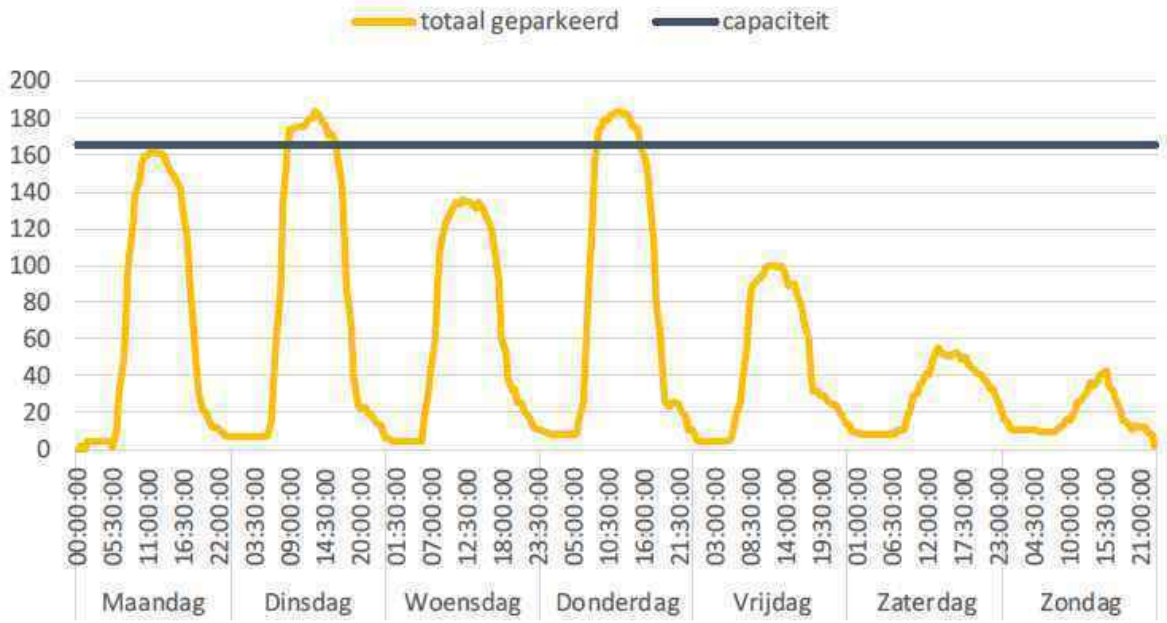
dit zijn K+R gebruikers

overig
Arnhem omliggend

Gebruik P+R Arnhem Zuid

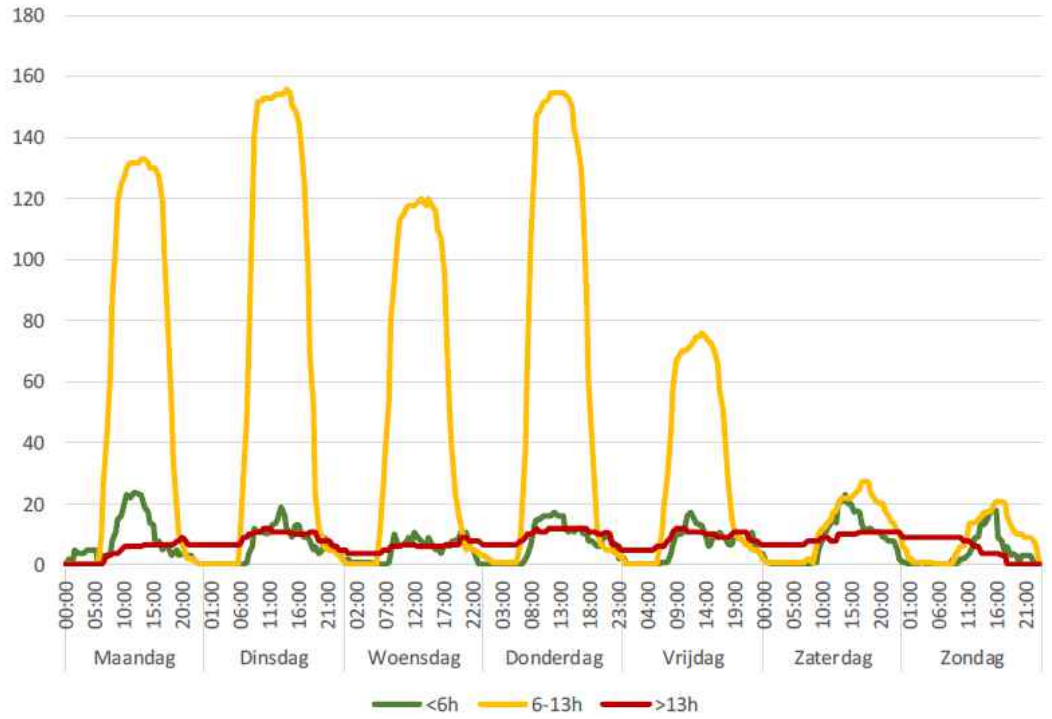
- 164 openbare parkeerplaatsen + 2 algemene invalide plekken
- De parkeercapaciteit wordt benaderd dan wel overschreden op de maandag, dinsdag en donderdag. Hier is de parkeervraag **184 parkeerplaatsen**
- Hierdoor staan meerdere voertuigen niet correct (in berm/ op stoep) geparkeerd of parkeren wellicht elders
- Verwachting is dat er nog een deel latente vraag is die in de omliggende wijken wordt opgevangen

Gebruik P+R Arnhem Zuid

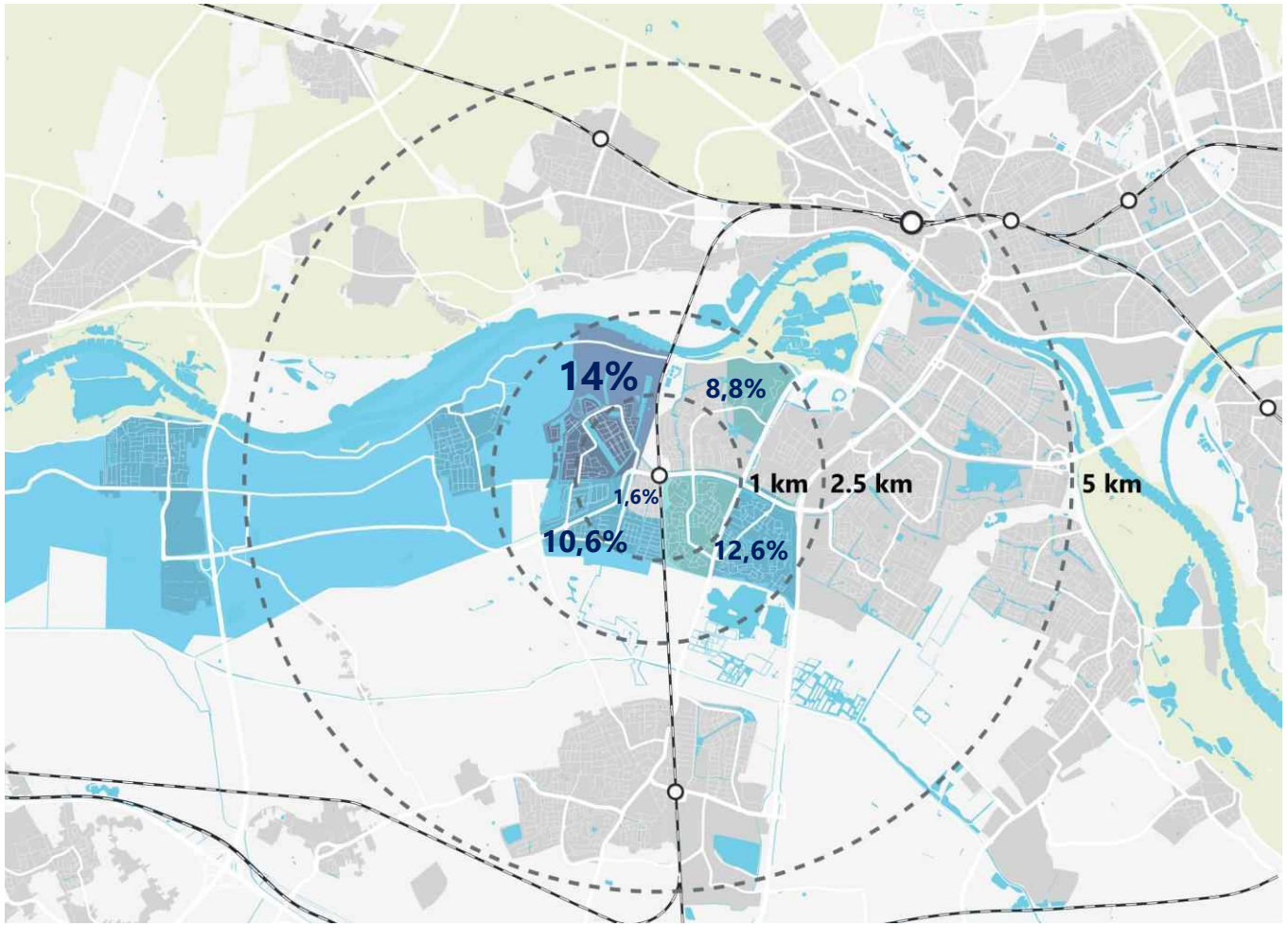
- Groen: kort parkeerders
- Geel: middellang parkeerders
- Rood: lang parkeerders
- Veruit de grootste groep parkeerders heeft een parkeerduur tussen de 6 en 13 uur (75%)
- Uit de parkeerdrukte en –duur kan concludeert worden dat het terrein vooral door forenzen gebruikt wordt
- **Conclusie: De P+R wordt daarmee gebruikt als P+R**

Herkomst van de P+R-gebruikers

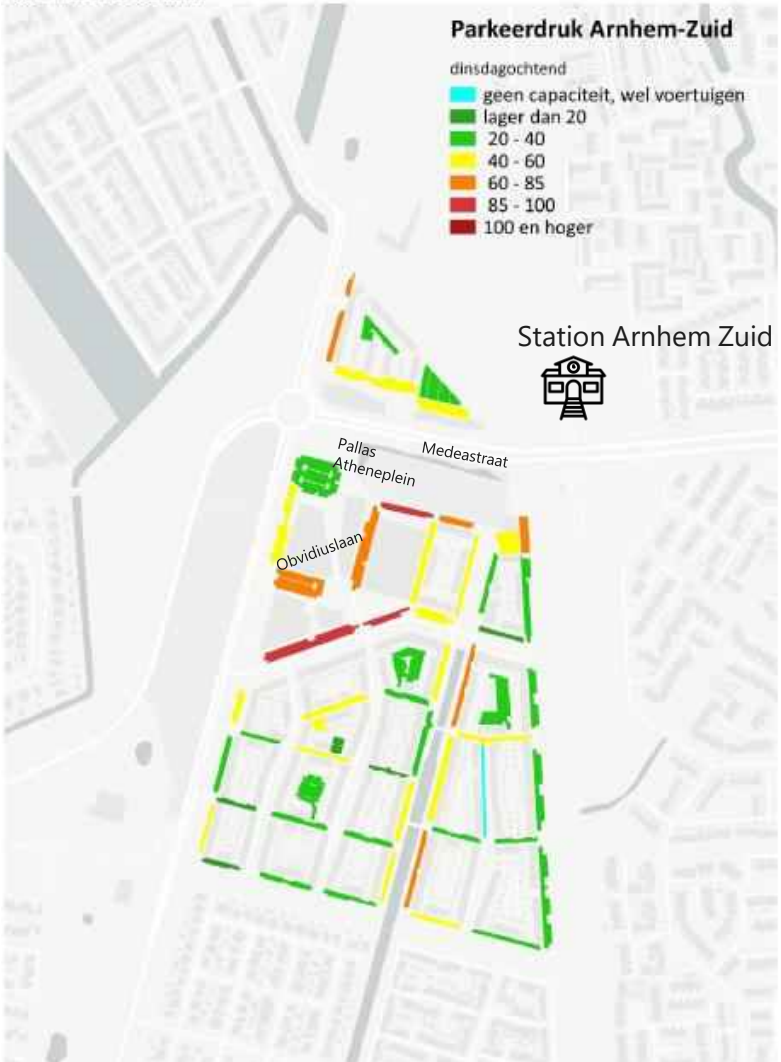
- Rond 70% van de voertuigen zijn afkomstig uit Arnhem (stroomt ook met de uitkomsten uit de NVP-data)
- Ca. 30% komt van buiten Arnhem, waarvan het merendeel uit Driel en Heteren
- Van de voertuigen had ca. 50% een herkomst uit één van de drie aanliggende wijken Schuytgraaf (26,2%), De Laar, of Elderveld. Op een dinsdag ligt dit iets hoger.
- Dit komt neer op **ca. 50** geparkeerde auto's op het piekmoment.

Herkomst parkeerders P+R

Latente vraag P+R Arnhem Zuid

Figuur III.1 dinsdagochtend

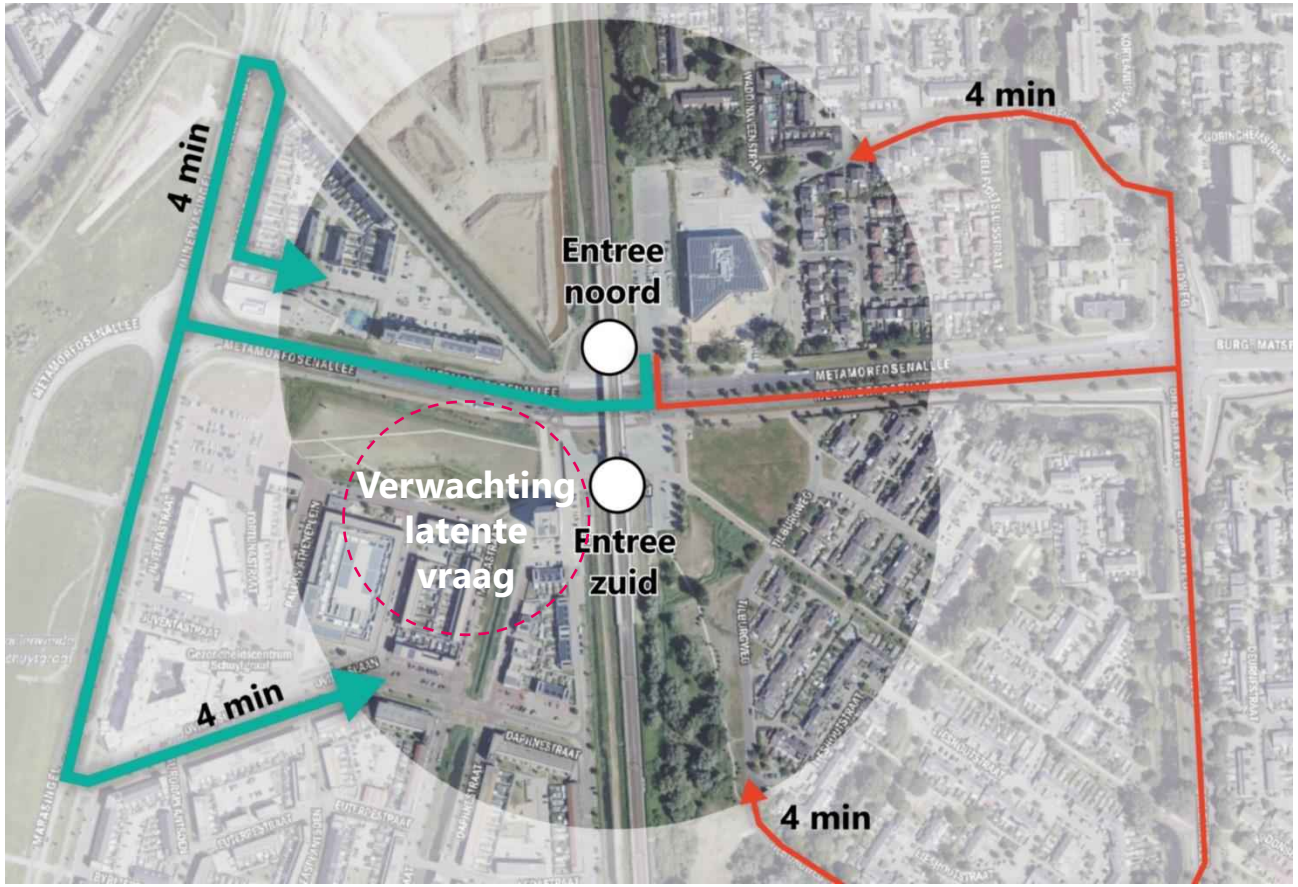
- Parkeerdrukmeting dinsdagochtend:
  - Ovidiuslaan (81%), Pallas Atheneplein (68%) en de Medeastraat (62%) laten dinsdagochtend een hoge parkeerdruk zien en een laag aandeel bewoners → relatieve nabijheid station (maar ook winkelcentrum & basisschool)
- Gemiddeld kent het gebied een gelijkmatige parkeerdruk van rond de 50 procent, maar er is een duidelijke tweedeling:
  - gebied rond het winkelcentrum kent met name overdag een hoge parkeerdruk
  - woongebieden ten zuiden hiervan laten voornamelijk in de avond en nacht een hoge parkeerdruk zien
  - hoger aandeel bezoekers/werkenden in de straten rondom het winkelcentrum en een hoger aandeel bewoners in de buurt ten zuiden hiervan.
- Gebied rond de Rivers International School Arnhem kent een lage parkeerdruk. Niet aannemelijk dat hier een deel van de latente vraag wordt opgevangen.

Latente vraag P+R Arnhem Zuid

- Latente vraag wordt naar verwachting **opgevangen binnen 250m** van de entrees van het station.
  - Verschillende acceptabele loopafstanden voor treinstations hanteert:
    - CROW(2004) 1000m en ITF(2012) 760m
  - Niet aannemelijk dat de P+R gebruiker deze afstand gaat lopen omdat grotendeels de gebruikers voor deze afstand al de auto gebruiken
  - Daarom acceptabele loopafstand genomen van 250m obv CROW publicatie 381

- De aanrijdroutes naar de openbare parkeerplaatsen in de aangrenzende wijken De Laar en Elderveld, hebben geen zicht op het beschikbaar aantal parkeerplaatsen. Hierdoor minder aannemelijk dat naar deze wijken uitgeweken wordt.
- Daarnaast liggen deze parkeerplaatsen nog ca. 100 m van de entree van het station verwijderd.

- Schuytgraaf Centrum biedt voldoende parkeercapaciteit om de latente vraag dicht bij het station op te vangen. Verwachting dat hier het grootste deel van de latente vraag wordt opgevangen.

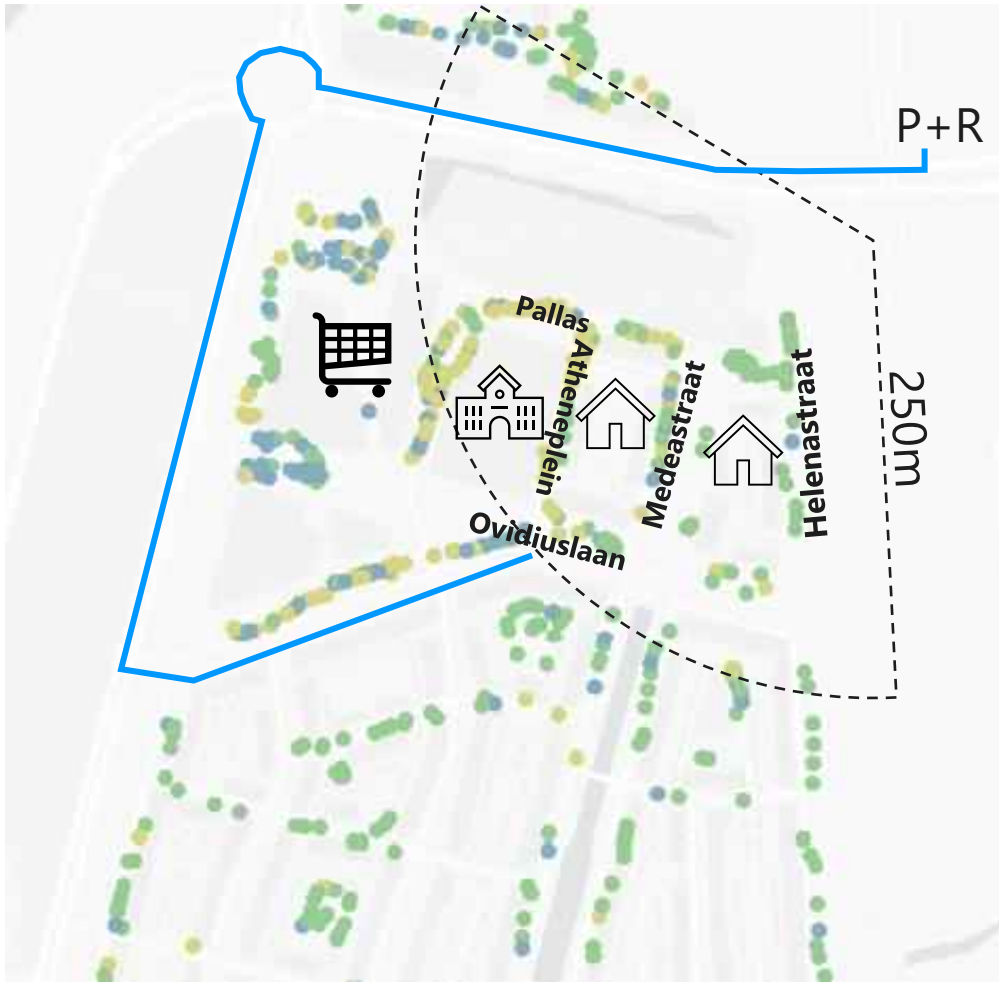

Naar alle parkeergelegenheden in de omgeving moet minimal 4 minutem gereden worden.

Latente vraag P+R Arnhem Zuid

Parkeermotief:
- werkend
- bewoner
- bezoeker

- Het aantal parkeerders op dinsdagochtend binnen de straal van 250 m (op het piekmoment) met het motief werken:
  - **Parkeergelegenheid voor Winkelcentrum Schuytgraaf buiten bereik.**
  - **Pallas Atheneplein**: **40 auto's**. een groot deel hiervan zal van de docenten (28 docenten) zijn die op de Interconfessionele Dalton Basisschool (ICBS) Confetti werken.
    - verwachting **30-50% gebruikers** van station Arnhem Zuid
  - **Ovidiuslaan: 7 auto's.** Vrij ver gelegen van het station en dicht bij de school.
    - verwachting **0% gebruikers** station
  - **Medeastraat: 8 auto's.** Aangrenzende bouwblok is volledig wonen.
    - verwachting **100% gebruikers** station
  - **Helenastraat: 7 auto's**. Aangrenzende bouwblok is volledig wonen en ligt pal naast de entree van het station.
    - verwachting **100% gebruikers** station

Conclusie: Aanname dat 27-35 auto's op de disndag latente vraag P+R van de P+R is

Conclusies huidig gebruik

Reizigersgedrag Station

- Huidige capaciteit P+R is **164**
- gemiddelde parkeervraag van **193 parkeerplaatsen** per dag
- Tekort van ca**. 29 parkeerplaatsen**

NS-data en NVP-data

Analyse naar P+R gebruik

- Parkeervraag is op de dinsdag en donderdag **ca. 185 parkeerplaatsen**
- Verwachting latente vraag **27-35 parkeerplaatsen.**
- Tekort van ca**. 37-45 parkeerplaatsen**

Trajan parkeeronderzoek

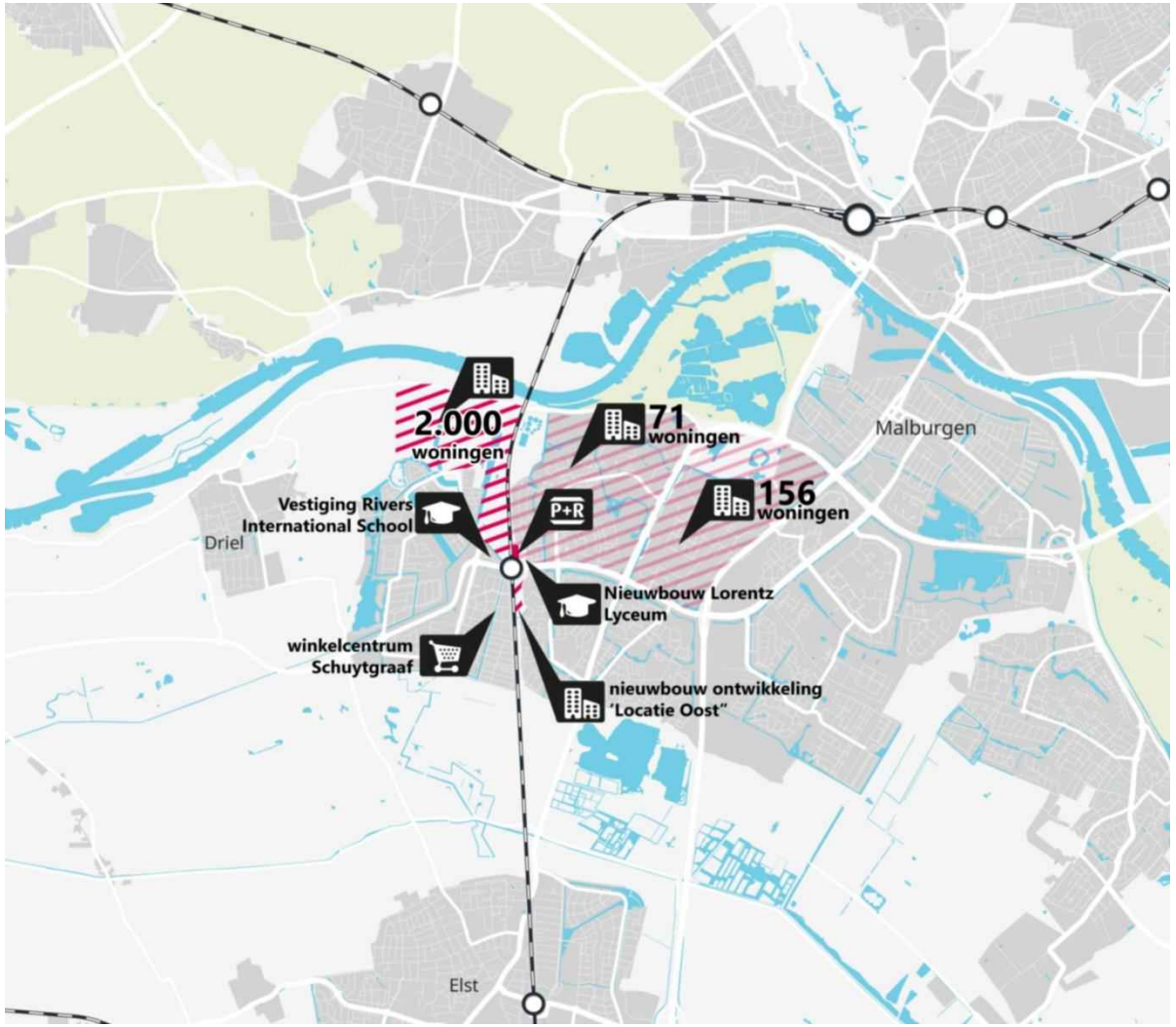
Huidig gebruik

Totale parkeervraag piekmoment: 193-220 parkeerplaatsen

Analyse toekomstig P+R gebruik

Onderzoek

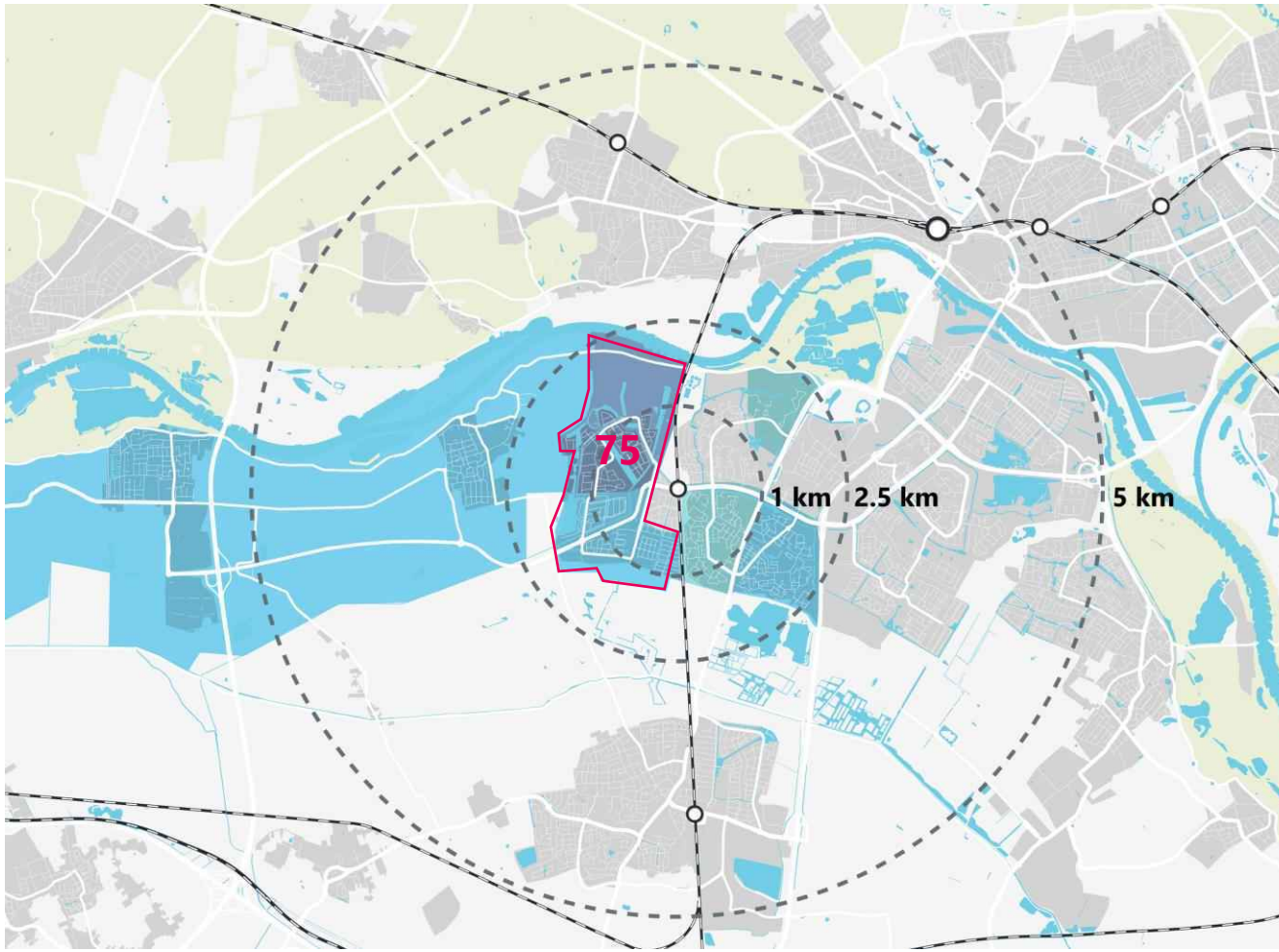
Ontwikkelplannen station en omgeving

- Woningbouwuitbreiding van Schuytgraaf
  - (+2000 woningen vanaf begin 2020)
- Woningbouw uitbreiding Elden en Elderveld Zuid
  - +227 woningen voor 2027 (bouw nog niet gestart)
- Nieuwbouw Lorentz Lyceum Vestiging Rivers International School (gerealiseerd)
- Toekomstige nieuwbouw ontwikkeling '**Locatie Oost**" mogelijk koppeling met **P+R als hub**
- Afronden winkelcentrum Schuytgraaf
- Accentnota Fiets (2019): goede fietsverbindingen van en naar stations + voldoende fietsparkeerfaciliteiten
- Uitbreiding frequentie & hoeveelheid buslijnen, onderdeel van het HOV netwerk (knooppunt)
- Station Arnhem-Zuid pilot locatie voor E-hub (enkele fietsen en één bakfiets)

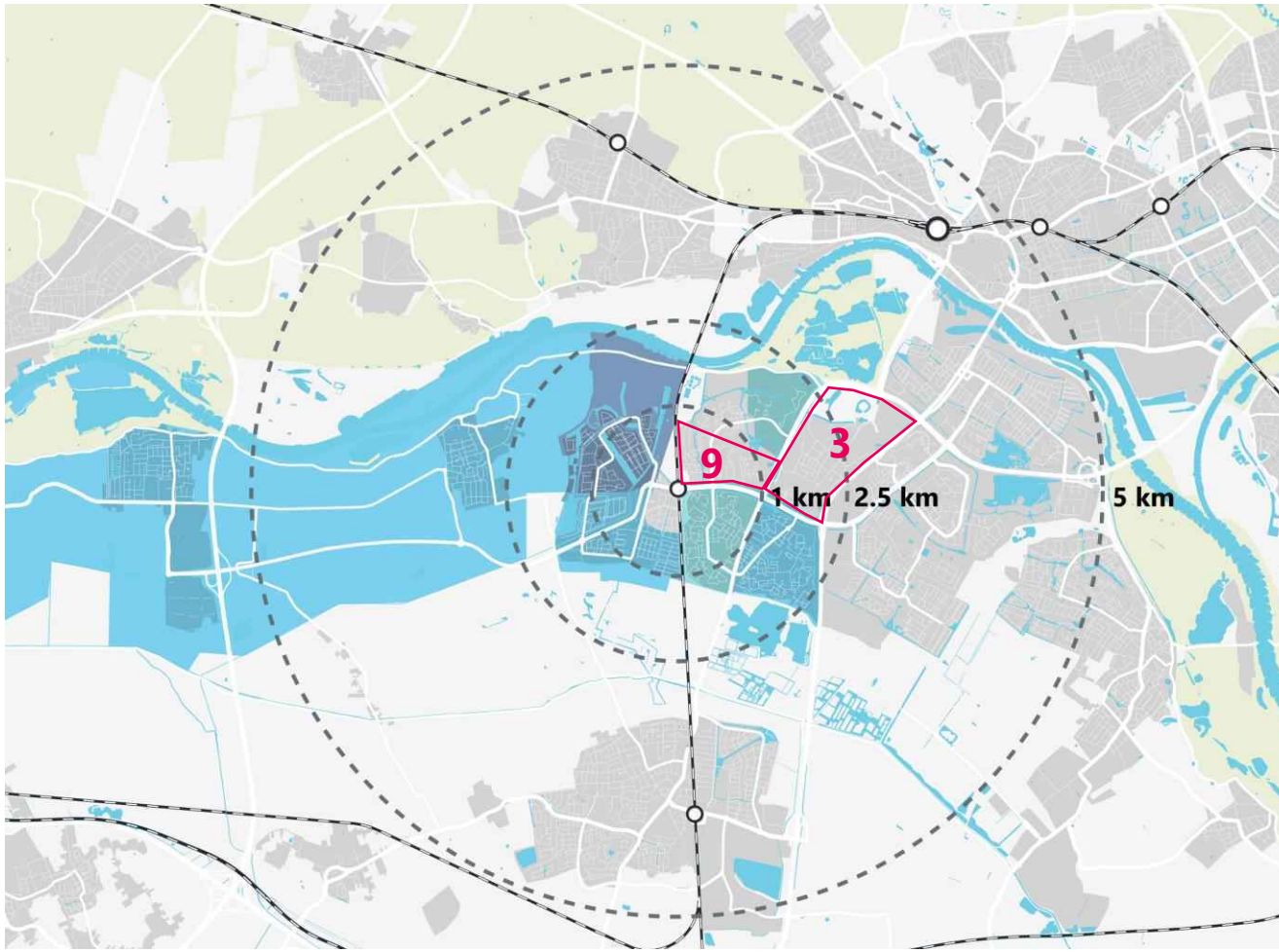
Ontwikkelplannen Schuytgraaf

- In 2020 telt de wijk Schuytgraaf circa **4.500** woningen
  - Dit is goed voor **26.2%** van het aantal geparkeerde auto's op de P+R
  - Dit komt neer op ca. **50 auto's** op het piekmoment
- Als de wijk gerealiseerd (2028) is telt de wijk in totaal circa **6.500** woningen.
  - Als het gebruik voor deze woningen het zelfde blijft als in de huidige situatie komt dit neer op een parkeervraag van **ca. 75 parkeerplaatsen**.
  - Dit is een toename van ca. 25 parkeerplaatsen

Ontwikkelplannen Elderveld Zuid en Elden

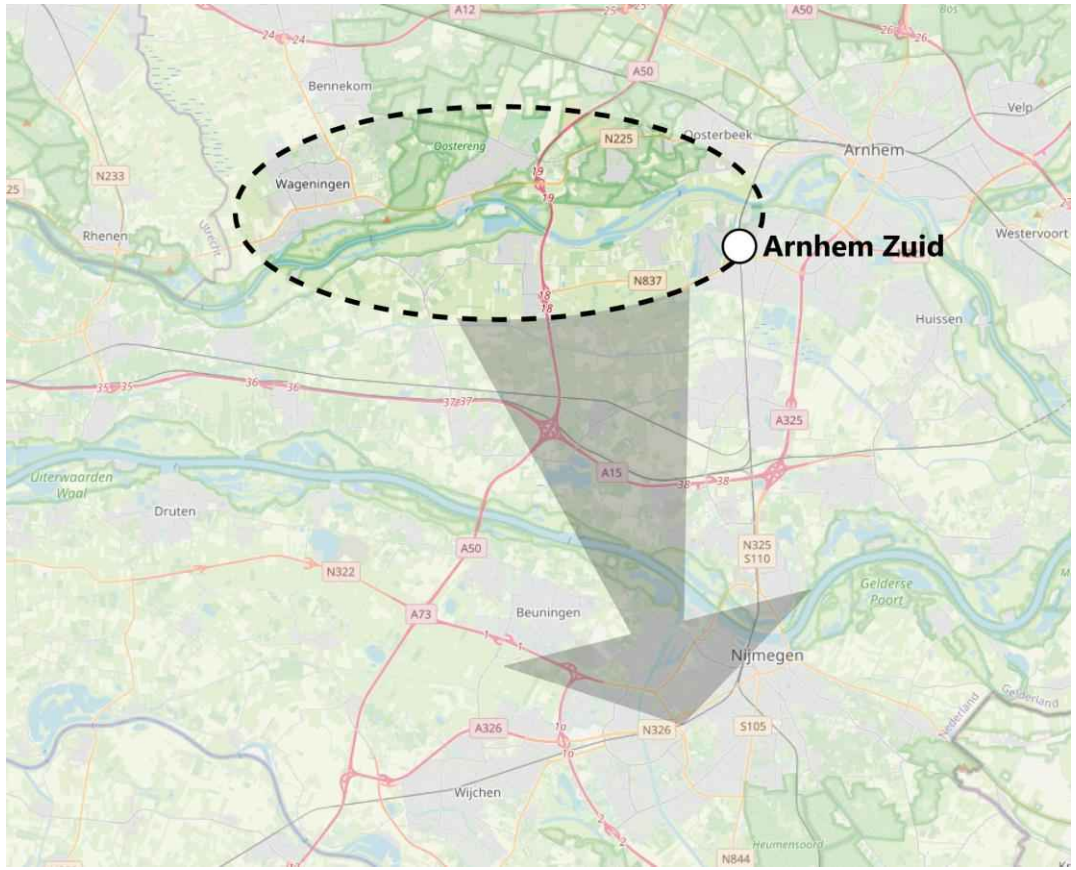
- In 2020 telt de wijk Elderveld Zuid circa **3.650** woningen
  - Dit is goed voor **3,8%** van het aantal geparkeerde auto's op de P+R
  - Dit komt neer op ca. **8 auto's** op het piekmoment
- De parkeervraag neemt met de woningbouwplannen (71 woningen) **toe met 1 auto.**
- In 2020 telt de wijk Elden circa **2.865** woningen
  - Dit is goed voor **1.5%** van het aantal geparkeerde auto's op de P+R
  - Dit komt neer op ca. **3 auto's** op het piekmoment
- De parkeervraag neemt **niet** toe door de woningbouwplannen (156 woningen) in Elden.

Mobiliteitstransitie in omliggende steden

- Ook de mobiliteitstransitie in omliggende steden heeft invloed op het gebruik van de P+R van Arnhem Zuid
- Zo biedt Arnhem Zuid een goede overstapmogelijkheid van auto op trein voor reizigers met een herkomst in een van de dorpen ten westen van Arnhem die in de huidige situatie via de A50 richting Nijmegen rijden
- Het is aannemelijk dat een deel van deze groep overstapt op de trein bij Arnhem Zuid in plaats van door te reizen per auto

→ Aanname: dit zorgt voor 0-10% groei in het toekomstig P+R gebruik

HOV-actieplan 2019-2023

HOV-Actieplan 2019-2023 (provincie):

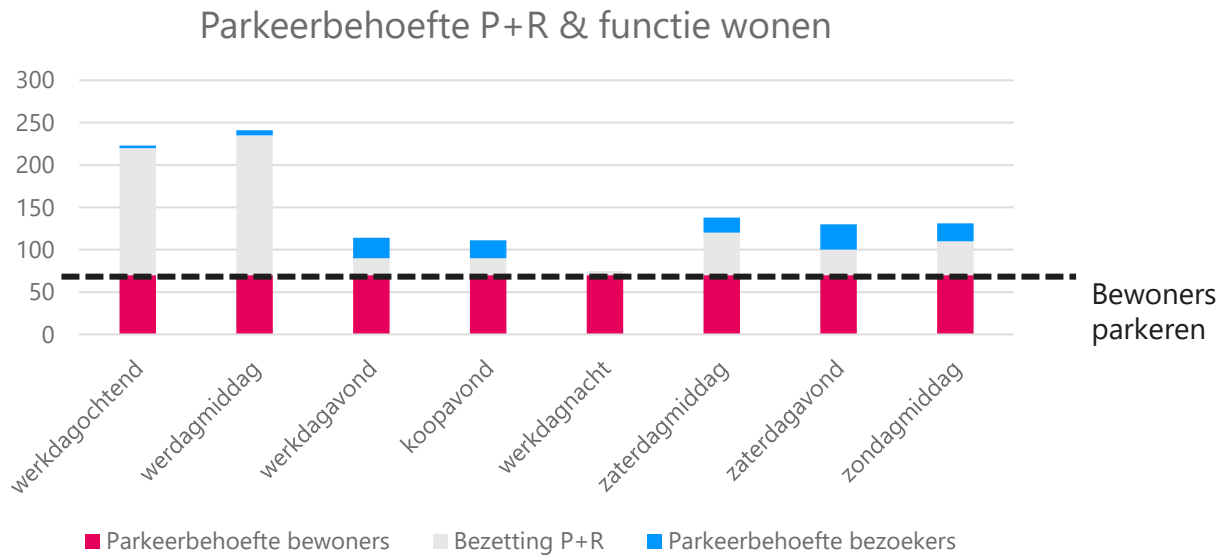
- Investeringsvoorstel tot realiseren van HOV-knooppunt Arnhem-Zuid. In de eerste tranche (Movares 2020) is een aantal HOV-corridors uitgewerkt tot op lijnvoeringsniveau.
- Voor Station-zuid geldt dat het aantal buslijnen vanaf december 2024 wordt verhoogd van 4 naar 5. In de spits zal de frequentie worden verhoogd van 8x/uur naar 22x/uur

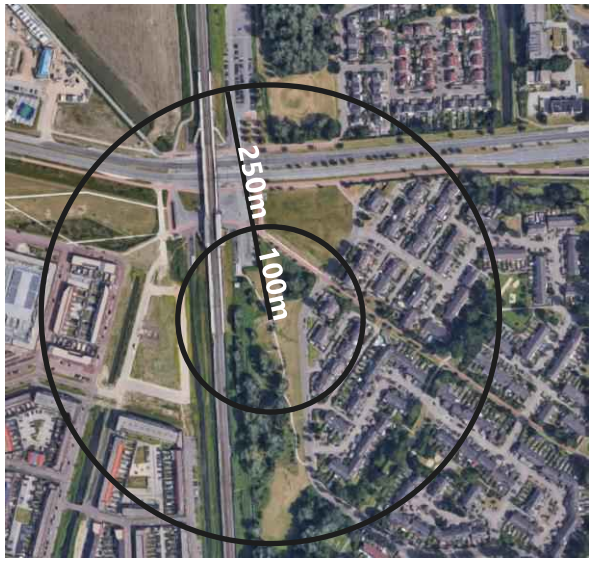
De nieuwe lijnvoering en frequentieverhoging hebben voornamelijk invloed op het reizigers die uitstappen op Arnhem zuid en verder reizen richting het centrum. En alleen invloed op bestemmings-P+R gebruikers (op dit moment niet aanwezig.)

Koppeling P+R met nieuwbouwontwikkeling “Locatie Oost”

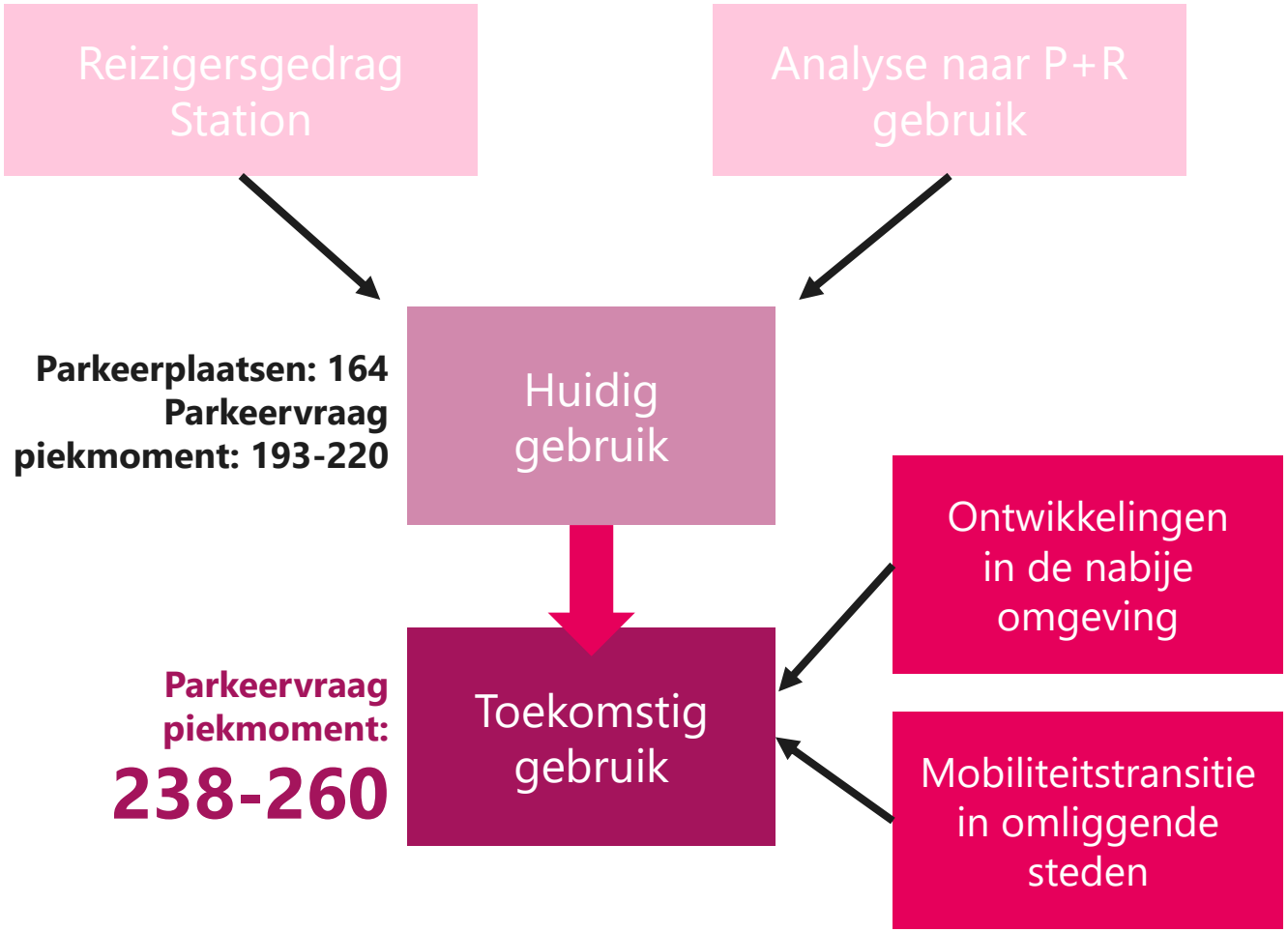
- Om bewoners gebruik te laten maken van de parkeerplaatsen in de P+R zijn de volgende randvoorwaarden noodzakelijk:
  - Garantie bieden van een parkeerplaats: **Privé parkeerplaatsen voor bewoners** in de P+R op basis van de geldende parkeernormen
  - Parkeerregime in de nabije omgeving van de ontwikkeling en het station om uitwijkgedrag in omliggende buurten te voorkomen
- Parkeerbehoefte bezoekers kan grotendeels opgevangen worden met P+R parkeerplaatsen (dubbelgebruik). Op basis van de parkeernorm van 0.3 parkeerplaats per woning voor bezoekers, zorgt dit voor een toename van **6 parkeerplaatsen** op het maatgevende moment de werkdagmiddag.

Acceptabele loopafstanden voor functie wonen
CROW 381: 100 m bewoners & 250 m bezoekers

Ontwikkelplannen station en omgeving

Ontwikkelingen in de nabije omgeving

- Ontwikkeling van de laatste 2.000 woningen Schuytgraaf zorgen voor een toename in de parkeervraag van **ca. 25 parkeerplaatsen**
- De ontwikkelingen in Elderveld Zuid en Elden zorgen voor een toename in de parkeervraag van **1 parkeerplaats.**
- Overige ontwikkelingen liggen nabij het station, waarbij de verwachting is dat het voor- en natransport te voet of fiets wordt afgelegd
- De nieuwe lijnvoering en frequentieverhoging hebben alleen invloed op bestemmings-P+R gebruikers (op dit moment niet aanwezig.)

Mobiliteitstransitie in omliggende steden

- De mobiliteitsmaatregelen in Nijmegen zorgen naar verwachting voor een groei van 0-10% in het toekomstig P+R gebruik

P+R Scenario's

Onderzoek

Doelgroepen om rekening mee te houden

- Doelgroepen:

  - Forenzen
    - Binnen 2.5 km wonend vanaf het station (50% van de P+R gebruikers)
    - Buiten 2.5 km wonend vanaf het station met een herkomst in Arnhem (20% van de P+R gebruikers)
    - Buiten Arnhem wonend (merendeel Driel of Heteren) (30% van de P+R gebruikers)
  - Bezoekers Arnhem centrum

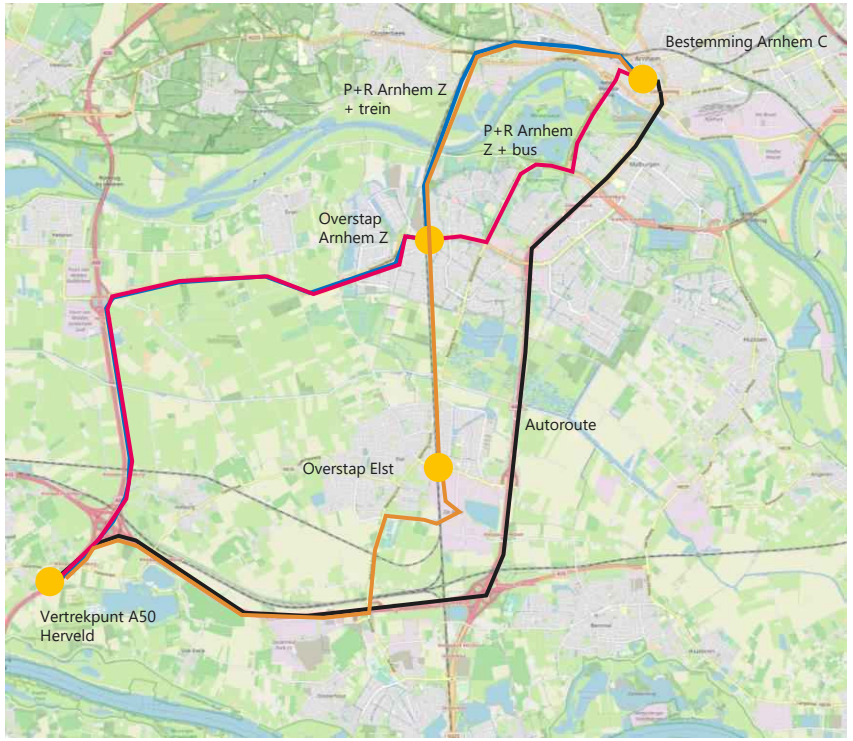

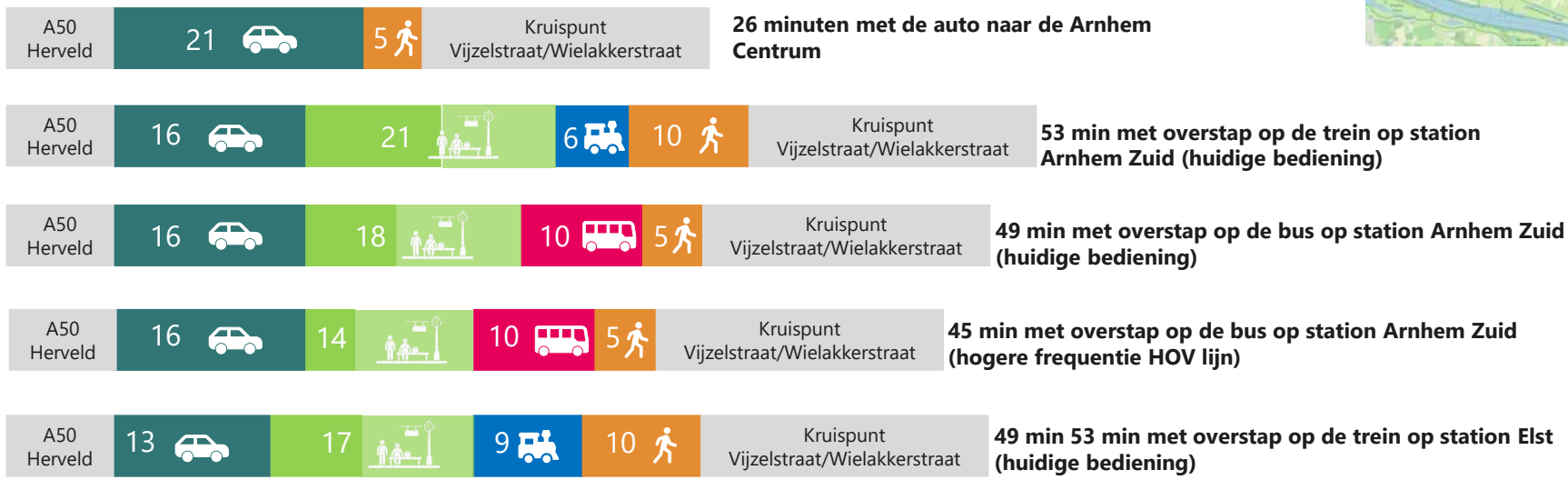
    - Recreatief

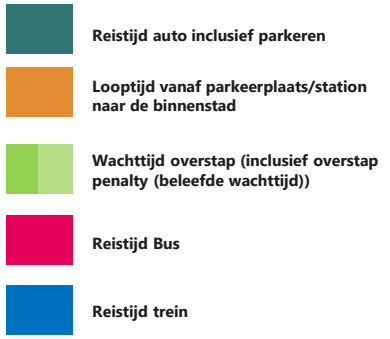
      (327.500 bezoekers van Arnhem centrum per dag waarvan ca. 1.500 autoreizigers met een herkomst A50 zuid hebben. B*ron: Binnenstadsmonitor 2018*)
    - Werknemers (deze doelgroep is erg lastig om te beïnvloeden)

Afvangen bezoekers Arnhem Centrum

- Met de auto doorrijden tot de een parkeergarage in de binnenstad met 26 minuten verreweg het snelste.
- In de huidige situatie is de snelste optie een overstap op de trein op Elst, of de bus op Arnhem zuid.
- Een frequentieverhoging van de bus zorgt voor 4 min reistijdwinst
- Om bezoekers van Arnhem centrum af te vangen op Arnhem zuid, moeten de reistijd en kosten met het OV opwegen tegen de reistijd en kosten met de auto.

Vier actieve knoppen om aan te draaien

Verbeteren OV netwerk richting Arnhem Centrum

(verhogen frequentie en aantal lijnen)

Verbeteren fietskwaliteit (aantal

fietsparkeerplaatsen)

Parkeerkosten P+R

- Tarief van 50 cent = 50% vraaguitval korte afstand. (2.5 km)
- Tarief van 1 euro = 80% vraaguitval korte afstand. (2.5 km)

Parkeerkosten Arnhem Centrum

Scenario 1: faciliteren autonome groei P+R

Doelgroep: Forenzen

- De toekomstige parkeervraag inclusief latente vraag ligt in 2030 tussen de **238-260 parkeerplaatsen**.
- Het worden verder geen maatregelen voorzien die de vraag kunnen beïnvloeden
- Voor een parkeergarage is een bezettingsgraad van **maximaal 90%** gewenst, om zoekverkeer te voorkomen en extra piekmomenten op te vangen. 10% extra capaciteit bieden om dit op te vangen: **+26 parkeerplaatsen**
- **Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen**

Scenario 2A: stimuleren actieve modaliteiten

Doelgroep: Forenzen

- Om de actieve modaliteiten te stimuleren worden geen nieuwe parkeerplaatsen realiseert → de groei van de parkeerbehoefte wordt zonder aanvullend beleid in de nabije omgeving opgevangen → latente vraag neemt toe

- Verhogen aantal buslijnen va 4 naar 5 en verhogen van de frequentie in de spits van 8x naar 22x per uur.
  - Geen invloed op de werknemers die naar Arnhem Centrum met de auto reizen
  - Voor recreatieve reizigers naar Arnhem centrum wordt het pas na een verblijfsduur van 6 uur of langer in het centrum interessant om een overstap op Arnhem zuid te maken. Deze bezoekers kunnen binnen het huidig aantal parkeerplaatsen worden opgevangen.
  - Uitbreiden fietsparkeerplaatsen met 100 extra plaatsen om het minder aantal parkeerplaatsen op te vangen
- **Resultaat: Er worden geen nieuwe parkeerplaatsen gerealiseerd → 164 parkeerplaatsen**

Scenario 2B: stimuleren actieve modaliteiten (ontmoedigen autogebruik directe omgeving)

Doelgroep: Forenzen

- Basis: de toekomstige parkeervraag inclusief latente vraag ligt in 2030 tussen de **238-260 parkeerplaatsen**.
- Verhogen aantal buslijnen va 4 naar 5 en verhogen van de frequentie in de spits van 8x naar 22x per uur.
  - Geen invloed op de werknemers die naar Arnhem Centrum met de auto reizen
- Invoeren minimaal parkeertarief (randvoorwaardelijk): **0,50 cent per dag**
  - Aanname 50% vraaguitval korte afstand. (2.5 km): afname van 60 – 62 parkeerplaatsen
  - Aanname 100% vraaguitval van de recreatieve reizigers naar Arnhem Centrum
  - 10% extra capaciteit bieden om piek maximale bezetting op te vangen: **+20 parkeerplaatsen**
- Uitbreiden fietsparkeerplaatsen met **62 extra plaatsen** om het minder aantal parkeerplaatsen op te vangen
- **Resultaat: 197 - 219 benodigd aantal parkeerplaatsen**

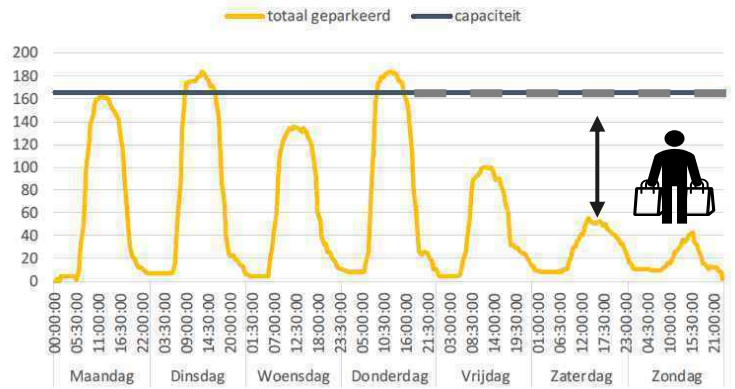
Scenario 3 A: Stimuleren P+R als bestemming P+R Arnhem Centrum

Doelgroep:
Forenzen en recreanten

- Basis: de toekomstige parkeervraag inclusief latente vraag ligt in 2030 tussen de **238-260 parkeerplaatsen**.
  - 10% extra capaciteit bieden om piek maximale bezetting op te vangen: **+26 parkeerplaatsen**
- Verhogen aantal buslijnen va 4 naar 5 en verhogen van de frequentie in de spits van 8x naar 22x per uur.
  - Geen invloed op de werknemers die naar Arnhem Centrum met de auto reizen
  - Voor de recreatieve reizigers (1500 per dag via A50) wordt het vanaf een **verblijfsduur van meer dan 6 uur aantrekkelijker** om met de bus naar Arnhem Centrum te reizen. Dit leidt tot een toename van **circa 90 reizigers in het weekend**. De P+R heeft in het weekend voldoende vrije parkeercapaciteit om de toename op te vangen.
- Geen parkeertarief P+R
- Geen verhoging van het parkeertarief Arnhem centrum
- **Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen**

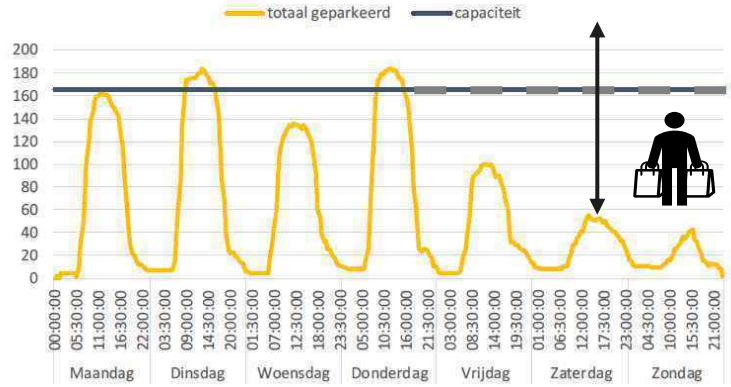
Scenario 3 B: Stimuleren P+R als bestemming P+R Arnhem Centrum

Doelgroep:
Forenzen en recreanten

- Basis: de toekomstige parkeervraag inclusief latente vraag ligt in 2030 tussen de **238-260 parkeerplaatsen**.
- Verhogen aantal buslijnen va 4 naar 5 en verhogen van de 8x naar 22x per uur. frequentie in de spits van
  - Geen invloed op de werknemers die naar Arnhem Centrum met de auto reizen
- Geen parkeertarief P+R
- Verhogen **parkeertarief** Arnhem centrum met **+50%** (ontmoedigen autogebruik richting het Centrum)
  - Door de frequentieverhoging en de verhoging van de parkeertarief wordt het voor de recreatieve reizigers (1500 per dag via A50) al vanaf een **verblijfsduur van meer dan 3.5 uur aantrekkelijker** om met de bus naar Arnhem Centrum te reizen. Dit leidt tot een toename van **circa 320 benodigd parkeerplaatsen** in het weekend.
  - In het weekend is er in de huidige situatie een restcapaciteit van circa 115 parkeerplaatsen. Om te toename op te vangen worden in 2030 **+205 parkeerplaatsen** benodigd
  - 10% extra capaciteit bieden om piek maximale bezetting op te vangen: **+46 parkeerplaatsen**
- **Resultaat: 489 - 511 benodigd aantal parkeerplaatsen**

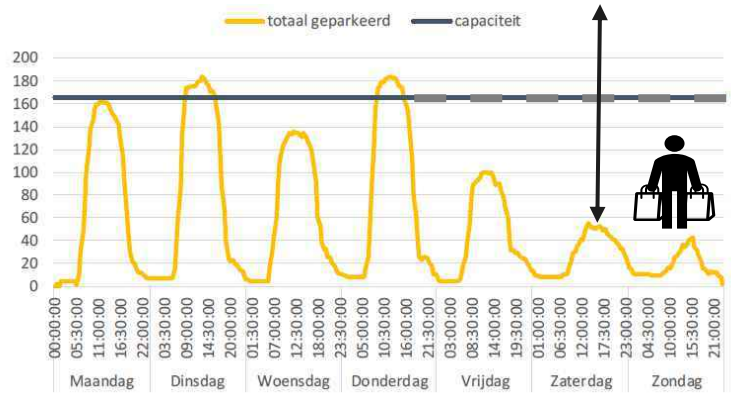
Scenario 3 C: Stimuleren P+R als bestemming P+R Arnhem Centrum (voorbeeld Amsterdam)

Doelgroep: Forenzen en recreanten

- Basis: de toekomstige parkeervraag inclusief latente vraag ligt in 2030 tussen de **238-260 parkeerplaatsen**.
- Verhogen aantal buslijnen va 4 naar 5 en verhogen van de frequentie in de spits van 8x naar 22x per uur.
  - Geen invloed op de werknemers die naar Arnhem Centrum met de auto reizen
- Geen parkeertarief P+R
- Verhogen **parkeertarief** Arnhem centrum naar **€ 7,50/u** (ontmoedigen autogebruik richting het Centrum)
- Stimuleren van het treingebruik door de reis per trein naar Arnhem centrum, na gebruik van de P+R, gratis te maken.
  - Door de frequentieverhoging, de verhoging van de parkeertarief en de prijsdaling van het Trein ticket wordt het voor de recreatieve reizigers (1500 per dag via A50) al vanaf een **verblijfsduur van meer dan 1,5 uur aantrekkelijker** om met de trein naar Arnhem Centrum te reizen. Dit leidt tot een toename van circa **780 benodigd parkeerplaatsen** in het weekend.
  - In het weekend is er in de huidige situatie een restcapaciteit van circa 115 parkeerplaatsen. Om te toename op te vangen worden in 2030 **+665 parkeerplaatsen** benodigd
  - 10% extra capaciteit bieden om piek maximale bezetting op te vangen: **+92 parkeerplaatsen**
- **Resultaat: 995 - 1017 benodigd aantal parkeerplaatsen**

P+R scenario's

- **Scenario 1: faciliteren autonome groei P+R**
  Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM

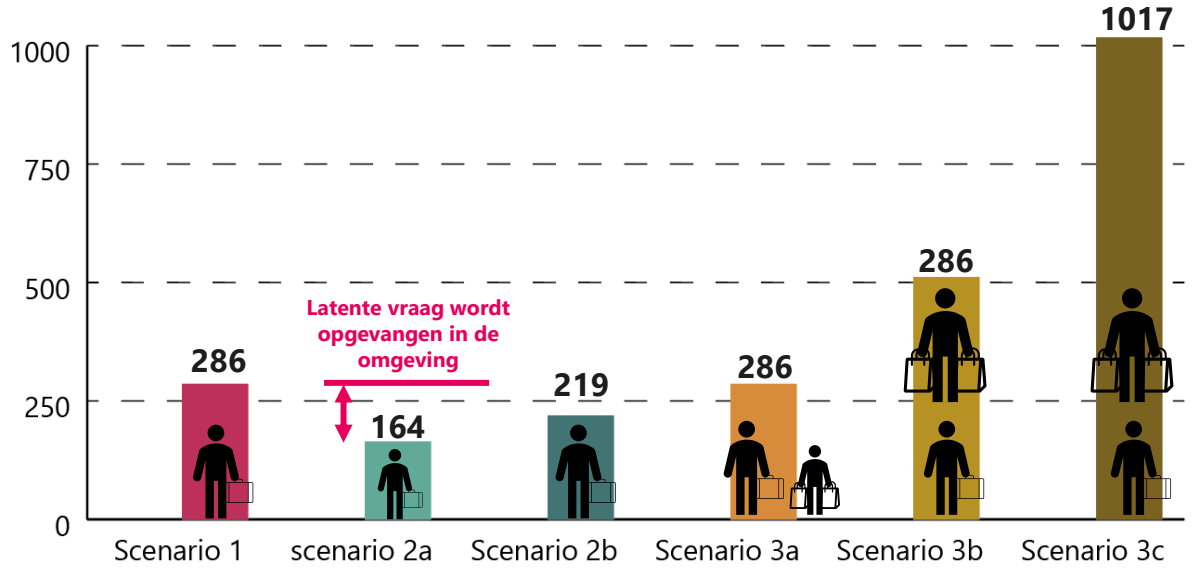
- **Scenario 2 A: stimuleren actieve modaliteiten**
  Resultaat: 164 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM

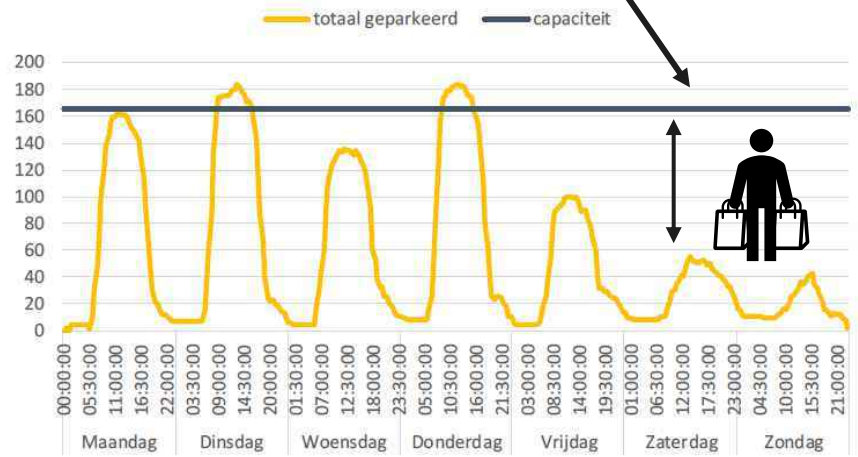
- **Scenario 2 B: stimuleren actieve modaliteiten**
  Resultaat: 197 - 219 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,50 € ARNHEM

- **Scenario 3 A: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 264 - 286 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € ARNHEM

- **Scenario 3 B: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 489 - 511 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € +50% ARNHEM

- **Scenario 3 C: bestemming P+R Arnhem Centrum**
  Resultaat: 995 - 1017 benodigd aantal parkeerplaatsen
  € 0,0 € +7,50 ARNHEM

Conclusies

- P+R vraag ligt tussen de 197 – 286 parkeerplaatsen
- Tariefstelling P+R noodzakelijk om reizigers uit de omgeving te stimuleren andere modaliteiten als voortransport te gebruiken
- Mogelijk om recreanten naar de binnenstad af te vangen die een herkomst vanaf de A50 hebben. Indien er wordt ingezet op een autoluw mobiliteitsbeleid in Arnhem centrum kan de parkeervraag voor de P+R hiermee oplopen tussen de 500 en 1.000 parkeerplaatsen.

Voorbeelden

Sassenheim

Boxtel

Haarlem Spaarnwoude

Voorbeelden

P+R Sassenheim

- 4.800 in- en uitstappers per dag
- 520 parkeerplaatsen
- gratis
- Bezetting: vol
- Gelegen aan de A44
- Sprinterstation (bediening 8x per uur)

Sinds de opening van het station Sassenheim in 2011 is de parkeerdruk enorm toegenomen. Het aantal reizigers dat door NS verwacht was (2.000 reizigers per dag) is in werkelijkheid gegroeid naar ruim 3.500 reizigers per dag in 2015. Door dit succes staat het parkeerterrein met 280 parkeerplaatsen dagelijks overvol. De gemeenteraad besloot daarom in 2015 tot het realiseren van 240 extra parkeerplaatsen

Voorbeelden

P+R Boxtel

- 6.400 in- en uitstappers per dag
- 193 parkeerplaatsen
- Betaald: maximaal tarief 2 euro (treinreiziger) of 5.33 euro regulier
- Bezetting: 3%
- Sprinterstation (bediening 8x per uur)

Voorbeelden

P+R Haarlem Spaarnwoude

- 4,000 in- en uitstappers per dag
- 152 parkeerplaatsen
- gratis
- Bezetting: 90%
- Sprinterstation (bediening 6x per uur)

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Amersfoort
Datum	14 maart 2022
Auteur	Jan-Anne Waagmeester
Kenmerk	008202.20220214.N1.01
Status	Concept
Pagina	1/4

Aandachtspunten fietsenstallingen station Arnhem-Zuid

1. Vormgeving hellingbanen en trappen

Het idee om hellingbanen naar het perron tevens te gebruiken als fietsenstallingen (met fietsenrekken aan weerszijden van een wandelpad), betekent dat er één lang pad ontstaat met fietsenrekken. In meer traditionele fietsenstallingen kan men via verschillende paden 'heen en weer lopen' op zoek naar een vrije stallingsplaats.

Fietsers die haast hebben om de trein te halen, zullen graag zo ver mogelijk naar boven rijden met de fiets om deze zo dicht mogelijk bij het vertrekperron te stallen. Als daar echter geen plek meer is, zal men niet meer terug lopen naar beneden, maar de fiets mogelijk op het perron neerzetten. Obstakels op het perron kunnen ertoe leiden dat de ruimte tussen mensen op het perron en langsrijdende treinen te klein wordt. De kans bestaat dat een persoon door de zuigende werking van een langsrijdende (intercity)trein valt of door de trein geraakt wordt. Om die reden is er een reële kans dat het voorstel door Prorail om veiligheidsredenen niet toegestaan wordt. De 'fietsflats' in Hengelo en Amsterdam zijn als referenties genoemd van stallingen op hellingen, maar deze geven **geen directe toegang tot het perron.**

Bij Stations met een hoogteverschil moet altijd sprake zijn van trappen naar de perrons en daarnaast ófwel liften, ófwel hellingbanen voor mensen die geen trap kunnen lopen. In Arnhem-Zuid zijn liften en daarom zijn in principe geen hellingbanen nodig. Er zijn wel altijd trappen nodig: trappen zijn voor de meeste reizigers, maar ook voor de gebruikers van een 'fietsflat' de snelste manier om het hoogteverschil te overbruggen (als ze geen fiets bij zich hebben).

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

2. Verdeling capaciteit over kwadranten

In de drie modellen voor Arnhem-Zuid worden de fietsenstallingen op verschillende manieren verdeeld (zie ook figuren op de volgende pagina):

- in model 1: ruimte voor 300 fietsen in elk kwadrant;
- in model 2: 600 fietsen aan de zuidoostzijde, 600 aan de zuidwestzijde en daarnaast nog (behoud van) een klein aantal fietsenrekken aan de noord(oost)zijde.
- in model 3: 600 fietsen aan de noordoostzijde en 600 aan de zuidoostzijde.

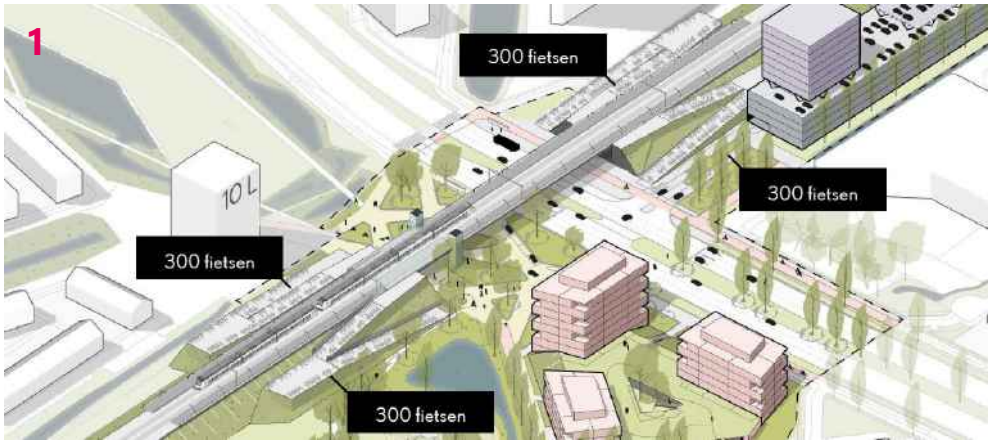
In de huidige situatie (met in totaal 630 fietsparkeerplaatsen) en in een plan dat begin 2020 is gemaakt (met uitbreiding tot 1.030 plaatsen) is de verdeling tussen de locaties ten noorden en ten zuiden van de Metamorfosenallee ongeveer 30 % noord versus 70% zuid.

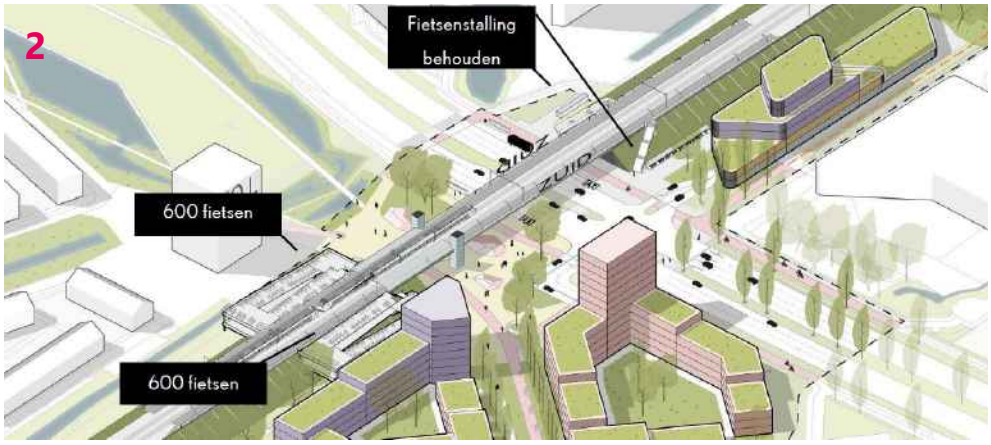
Omdat de Metamorfosenallee een barrière voor langzaam verkeer vormt, is het van belang dat de verdeling van de stallingen tussen noord en zuid goed overeenkomst met de behoefte aan beide zijden. Anders is de kans groot dat aan de ene zijde van de weg stallingen leeg blijven, terwijl aan de andere kant van de weg overlast ontstaat door ‘wild gestalde fietsen’.

Ondanks dat er in de huidige situatie meer stallingsruimte aan de zuidkant van de Metamorfosenallee is gesitueerd, is daar nu ook de grootste overlast. De toekomstplannen veranderen dat niet. Daarom ligt het voor de hand om van de toekomstige 1.200 stallingsplaatsen ten minste 70% aan de zuidzijde van de Metamorfosenallee te plannen. Eventueel kan dit percentage nog aangescherpt worden door onderzoek naar de behoefte van fietsenstallingen te actualiseren.

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

3. Verwijzing naar vrije plekken

Vooral bij verdeling van de fietsenstallingen over twee locaties aan één zijde van de weg (dus verdeling over noordoost en noordwest en/of tussen zuidoost en zuidwest) is het gewenst dat men onder het viaduct al kan zien aan welke zijde van het spoor de meeste stallingsplaatsen vrij zijn. Voor reizigers die redelijk op tijd aankomen bij het station, zal het immers niet uitmaken aan welke kant zij hun fiets neer zetten (omdat het vertrekperron aan de ene kant en het aankomstperron aan de andere kant van het spoor ligt). Op die manier kan worden voorkomen dat het te vol wordt aan één kant van het spoor. Het systeem om automatisch het aantal gestalde fietsen te tellen, wordt vooralsnog echter alleen toegepast in bewaakte stallingen, in verband met het benodigde beheer en onderhoud.

Bijlage 15

Algemene informatie voor energieadvies ontwikkelingen

Datum: 1 april 2022

Beleid van toepassing op Energie en duurzaam bouwen

Gemeentelijk beleid

New energy made in Arnhem 2020 - 2030
Het gemeentelijke beleid op het gebied van energie is vastgelegd in het 'Programmaplan New energy made in Arnhem 2020 - 2030' (vastgesteld door de raad op 29 januari 2020).

Arnhem wil een actieve regierol innemen bij de energietransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in ‘De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie’ (vastgesteld op 17 april 2019). Twee belangrijke uitgangspunten uit dit beleidskader voor deze ontwikkeling zijn:

- De Trias Energetica is leidend: eerst besparen.
- De meest duurzame warmtebron heeft de voorkeur: minder duurzame bronnen zijn tijdelijk en decentrale bronnen gaan voor.

Ruimte bieden voor Arnhemse innovaties
In het programma NemiA 2020-2030 is ook aandacht voor energie innovaties. Waar in de komende jaren gewerkt wordt aan de gebouwde omgeving vragen wij om, waar mogelijk, (Arnhemse) innovatieve bedrijven mee te laten denken en mee te doen.

Tempertuurregim vereiste - TVW
Bij nieuwbouw wordt alleen LT- verwarming (lage temperatuur verwarming) toegestaan. Individueel dan wel collectief. Hieronder verstaan we: 35 tot 50 graden Celsius. Deze vereiste is in de Transitievisie Warmte opgenomen die op 17 februari 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Onderzoek naar mogelijkheden omgeving aardgasvrij maken - TVW
Voor wat betreft de warmteoplossing vragen wij de initiatiefnemer verder te gaan dan alleen hun eigen ontwikkeling en onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een deel van de omliggende gebouwde omgeving tevens van het aardgas af te halen. Het doel is om het momentum van de ruimtelijke ontwikkeling te benutten om ook (een deel van de) omliggende bestaande bebouwing van het aardgas af te halen. Dit loopt vooruit op de integrale benadering vanuit de omgevingswet. Deze doelstelling is vastgelegd in de Transitievisie Warmte opgenomen die op 17 februari 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Energievisie
De gemeente eist vanuit de structuurvisie bij gebiedsontwikkelingen van meer dan 50 woning**equivalenten** een energievisie van de initiatiefnemer. Energieneutraliteit is hierbij het streven.

Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. De energievisie brengt verschillende energieopties voor het besluit-gebied in beeld en beschrijft de consequenties daarvan. De visie kan uitgebreid worden tot een duurzaamheidsvisie door bijvoorbeeld ook thema's als duurzaam bouwen, afval, groen, water, mobiliteit en openbare ruimte mee te nemen.

Rijksbeleid

Bron: Wetten en regels gebouwen | RVO.nl | Rijksdienst

Renovatie bestaande bouw

Op nationaal en Europees niveau zijn afspraken gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan. Een grote uitdaging is het verduurzamen van de bestaande woning- en gebouwvoorraad in Nederland. Onderstaand vindt u de wetten, regels en instrumenten om de klimaatdoelen te behalen.

- Activiteitenbesluit: verplicht maatregelen treffen met terugverdientijd 5 jaar of minder
  - Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen (inrichtingen) om energiebesparende maatregelen te treffen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. De energiebesparingsplicht geldt voor bedrijven en instellingen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar verbruiken. Voor 19 bedrijfstakken bestaat er per bedrijfstak een Erkende Maatregelenlijst energiebesparing (EML). Onder de erkende maatregelen valt voor meerdere branches ook het plegen van Doelmatig beheer en onderhoud (DBO). Ook het toepassen van een Energieregistratie- en bewakingssysteem (EBS) is als maatregel in de lijsten opgenomen.

- EPBD III: Energie-efficiëntie van gebouwen verbeteren
  - Deze richtlijn heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De maatregelen uit de EPBD III zijn onderverdeeld in 3 thema's:
  - 1. Systeemeisen technische bouwsystemen
    Om de energieprestatie van gebouwen efficiënter te maken, worden in de EPBD III systeemeisen voorgeschreven voor de verbetering van de energieprestatie van technische bouwsystemen. Onder technische bouwsystemen worden systemen verstaan voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm tapwater, ingebouwde verlichting en gebouwautomatiserings- en controlesystemen.

    Lees meer over de systeemeisen technische bouwsystemen - EPBD III.

  - 2. Technische keuringen verwarmings- en aircosystemen
    Met de EPBD III zijn de keuringsverplichtingen voor verwarmings- en airconditioningssystemen herzien. Deze verplichtingen gelden vanaf een nominaal vermogen van 70 kW of meer. Is één van beide systemen gekoppeld aan een ventilatiesysteem, dan moet dit ventilatiesysteem ook gekeurd worden. Daarnaast is de verwarmingskeuring van toepassing op alle verwarmingssystemen, niet alleen stookinstallaties.

    Lees meer over de technische keuringen verwarmings- en aircosystemen - EPBD III.

  - 3. Laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer
    De EPBD III wil een breder gebruik van elektrisch vervoer stimuleren. De richtlijn verplicht de (private) gebouwde omgeving om laadinfrastructuur aan te leggen voor elektrische voertuigen bij nieuwbouw of als er ingrijpend wordt gerenoveerd. Deze verplichting ligt vast in het Bouwbesluit en er moet bij de ontwikkeling van bouwplannen rekening mee worden gehouden. Daarnaast is er een verplichting tot het aanleggen van laadinfrastructuur bij bestaande grotere gebouwen, ook als deze niet worden verbouwd.

    Lees meer over de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer - EPBD III.

- Energielabel C kantoren verplicht
  - Per 1 januari 2023 moet een kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Dit betekent een primair fossiel energiegebruik van maximaal 225 kWh per m2 per jaar. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag u het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruiken. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012.

- Energielabel utiliteitsgebouwen verplicht

- Een energielabel geeft aan hoe energiezuinig een gebouw is en welke energiebesparende maatregelen nog mogelijk zijn. De energielabelklasse wordt bepaald op basis van het primair fossiele energiegebruik, uitgedrukt in kilowattuur per vierkante meter per jaar (kWh/m² jr).

  Hoe minder fossiele energie een gebouw gebruikt, hoe beter het energielabel. Hierbij is G het slechtste energielabel en A+++++ het beste. De energieprestatie van een gebouw wordt vastgesteld met de bepalingsmethode NTA 8800. Deze methode is gebaseerd op de Europese CEN-normen. Klik op onderstaande afbeelding voor meer informatie hierover.

  Bij verkoop, verhuur of oplevering van utiliteitsgebouwen is een energielabel verplicht. Het geldt voor gebouwen met de volgende functies (dit kan 1 functie zijn, maar ook een combinatie van meerdere functies):

  - kantoor
  - onderwijs, zoals scholen en universiteiten
  - bijeenkomst, zoals cafe's, restaurants, kinderopvang en vergadercentra
  - gezondheidszorg, zoals ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingshuizen
  - logies, zoals hotels en pensions
  - sport, zoals sporthallen, stadions, zwembaden
  - winkels, zoals supermarkten, warenhuizen, showrooms van garages

  Daarnaast is het verplicht om de energieprestatie-indicator (de labelklasse) van een geldig energielabel weer te geven wanneer een gebouw te koop of te huur wordt aangeboden door advertenties in commerciële media. Het energielabel is maximaal 10 jaar geldig. Let dus op de verloopdatum van uw energielabel; de allereerste energielabels uit 2008 verliepen in 2018.

- Energielabel woningen verplicht
  - Bij de verkoop, verhuur en oplevering van woningen is een geldig energielabel verplicht. Het energielabel voor woningen is een instrument dat inzicht geeft in de energieprestatie van de woning en verbetermogelijkheden voor isolatie en installaties. Dat geeft de woningeigenaar handelingsperspectief. Hiermee kan de woning verder worden verduurzaamd, energiekosten worden bespaard en het wooncomfort toenemen.

    Woningeigenaren zijn verplicht om bij de oplevering, verkoop of verhuur van een woning een definitief energielabel beschikbaar te stellen aan de koper of huurder. Er gelden enkele uitzonderingen en die vindt u op de webpagina Voor welke woningen en gebouwen is een energielabel verplicht?.

    Daarnaast is het verplicht om de energieprestatie-indicator (de labelklasse) van een geldig energielabel weer te geven wanneer de woning te koop of te huur wordt aangeboden door middel van advertenties in commerciële media.

- Energieprestatie-eisen bij verbouw en renovatie
  - Naast energieprestatie-eisen voor nieuwbouw gelden er ook eisen bij verbouw en renovatie. Op deze pagina vindt u een samenvatting van de wettelijke eisen voor verbouw in het Bouwbesluit.

    Het Bouwbesluit stelt eisen aan:
    - verbouw;
    - vernieuwen of vervangen van isolatielagen;
    - dakkapellen;
    - ingrijpende renovatie en aan
    - verbouw met aanpassing van het technisch bouwsysteem (installatie)

Verbouw
Verbouw is het gedeeltelijk vernieuwen, veranderen of het vergroten van een bouwwerk. Volgens het Bouwbesluit, artikel 5.6 lid 1, geldt voor thermische isolatie het rechtens verkregen niveau (*), met als ondergrens Rc = 1,4 m2K/W. Voor de luchtvolumestroom geldt het rechtens verkregen niveau.

* De betekenis van het rechtens verkregen niveau staat beschreven in de Algemene bepalingen in hoofdstuk 1 van het Bouwbesluit.

Vervangen van isolatielagen
Bij het vernieuwen of vervangen van isolatielagen geldt, volgens artikel 5.6 lid 2 van het Bouwbesluit voor thermische isolatie, het rechtens verkregen niveau met als ondergrenzen:

- Rc = 2,6 m2.K/W voor een vloer;
- 1,4 m2.K/W voor een gevel en
- 2,1 m2.K/W voor een dak.

Bij het vernieuwen of vervangen van ramen, deuren en kozijnen geldt het rechtens verkregen niveau met als ondergrens een U-waarde van ten hoogste 2,2W/m2.K.

Dakkapellen
Bij het oprichten of geheel vernieuwen van een dakkapel of van een bijbehorend bouwwerk gelden, volgens artikel 5.6 lid 3 van het Bouwbesluit voor thermische isolatie, de nieuwbouweisen, oftewel:

- Rc = 3,7 m2.K/W voor een vloer;
- 4,7 m2.K/W voor een gevel en
- 6,3 m2.K/W voor een dak.

Bij het vernieuwen of vervangen van ramen, deuren en kozijnen geldt een U-waarde van ten hoogste 2,2W/m2.K. Voor de luchtvolumestroom geldt het rechtens verkregen niveau.

Hernieuwbare energie bij ingrijpende renovatie
Per 1 februari 2022 gelden er nieuwe voorwaarden voor het toepassen van hernieuwbare energie bij een ingrijpende renovatie. Een renovatie is een ingrijpende renovatie als u meer dan 25% van de oppervlakte van de gebouwschil verandert. Bovendien moet de verandering op de integrale gebouwschil zijn uitgevoerd. De gebouwschil is de grens tussen de binnenzijde van een woning of gebouw en de buitenwereld. De gebouwschil bestaat uit de begane vloer, de buitenmuren, de ramen, de kozijnen, de deuren en het dak.

Hernieuwbare energie (HE) noemen we ook wel duurzame of groene energie die afkomstig is van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld. Hiervoor zijn verschillende technieken te gebruiken, zoals zonnepanelen, een warmtepomp of een warmtenet.

Renoveert u een woning of een gebouw? Dan bent u per 1 februari 2022 verplicht een minimumwaarde hernieuwbare energie (HE) toe te passen in het geval dat:

- het een ingrijpende renovatie is en
- u een installatie voor ruimteverwarming of ruimtekoeling plaatst, (deels) vernieuwt, verandert of vergroot.

De per 1 februari 2022 vereiste minimumwaarde HE, is afhankelijk van de verhouding tussen het dakoppervlak en de gebruiksoppervlakte van de situatie na de ingrijpende

renovatie. Met behulp van de rekentool bepaalt u eenvoudig de minimumwaarde. Bekijk de pagina Hernieuwbare energie bij ingrijpende renovatie voor meer informatie.

Verbouw met aanpassing van het technisch bouwsysteem (installatie)
Zie de informatie over de “EPBD III: Energie-efficiëntie van gebouwen verbeteren” hierboven.

- Energieprestatievergoeding voor huurwoningen
  Heeft de verhuurder zijn woning zeer energiezuinig gemaakt? En wekt de woning veel energie op, bijvoorbeeld met zonnepanelen? Dan mag hij met de huurder een vergoeding afspreken: de EPV. De verhuurder moet dan de warmtevraag laten bepalen door een deskundige en de huurder zijn rapport laten zien. De warmtevraag is de hoeveelheid energie die nodig is om de woning te verwarmen, bij gemiddeld gebruik in een jaar met een normale winter. Hoe beter de isolatie, hoe lager de warmtevraag. En hoe hoger de EPV.

Nieuwbouw

De nieuwbouw van woningen of gebouwen moet aan een reeks wetten en regels voldoen. Zo moeten vanaf 1 januari 2021 alle nieuwe gebouwen in Nederland bijna energieneutrale gebouwen (BENG) zijn. Ook moet u rekening houden met de milieubelasting van gebruikte materialen.

- Vervallen aansluitplicht aardgas voor nieuwbouw gebouwen
  Per 1 juli 2018 vervalt de plicht voor netbeheerders om nieuwbouw woningen aan te sluiten op het aardgasnet. De netbeheerders mogen alleen wettelijke taken uitvoeren, daarom mogen zij ook niet meer op verzoek aansluiten. Dit is geregeld in de Wet VET (Wet Voortgang Energietransitie). Deze wet treedt in werking voor nieuwe gebouwen waarvoor nog geen Omgevingsvergunning (bouwvergunning) is aangevraagd. Het schrappen van de aansluitplicht functioneert hierdoor als een verbod op nieuwe gebouwen met aardgasaansluiting. De wet geldt voor kleinverbruik aansluitingen (max 40 m^3 gas/uur).
- Energielabel utiliteitsgebouwen verplicht
  - Een energielabel geeft aan hoe energiezuinig een gebouw is en welke energiebesparende maatregelen nog mogelijk zijn. De energielabelklasse wordt bepaald op basis van het primair fossiele energiegebruik, uitgedrukt in kilowattuur per vierkante meter per jaar (kWh/m^2 jr).

    Hoe minder fossiele energie een gebouw gebruikt, hoe beter het energielabel. Hierbij is G het slechtste energielabel en A+++++ het beste. De energieprestatie van een gebouw wordt vastgesteld met de bepalingsmethode NTA 8800. Deze methode is gebaseerd op de Europese CEN-normen. Klik op onderstaande afbeelding voor meer informatie hierover.

    Bij verkoop, verhuur of oplevering van utiliteitsgebouwen is een energielabel verplicht. Het geldt voor gebouwen met de volgende functies (dit kan 1 functie zijn, maar ook een combinatie van meerdere functies):

    - kantoor
    - onderwijs, zoals scholen en universiteiten
    - bijeenkomst, zoals cafe's, restaurants, kinderopvang en vergadercentra
    - gezondheidszorg, zoals ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingshuizen
    - logies, zoals hotels en pensions
    - sport, zoals sporthallen, stadions, zwembaden
    - winkels, zoals supermarkten, warenhuizen, showrooms van garages

    Daarnaast is het verplicht om de energieprestatie-indicator (de labelklasse) van een geldig energielabel weer te geven wanneer een gebouw te koop of te huur wordt aangeboden door advertenties in commerciële media. Het energielabel is maximaal 10 jaar geldig. Let dus op de verloopdatum van uw energielabel; de allereerste energielabels uit 2008 verliepen in 2018.

- Bouwbesluit en energiezuinigheid van nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen
  Het Bouwbesluit stelt eisen aan de energiezuinigheid van nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen. De belangrijkste eisen bij nieuwbouw zijn de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Zie het volgende punt.

  Ventilatie
  Een goed ventilatiesysteem zorgt voor de juiste balans in luchtkwaliteit, comfort en energieprestatie van gebouwen. Door de aanscherping van de energieprestatie-eisen, wordt het steeds ingewikkelder om deze balans te waarborgen. Hierdoor worden ventilatiesystemen complexer.

  In het Bouwbesluit zijn een aantal basiseisen gesteld aan zaken als debiet, comfort, kwaliteit van de ventilatielucht en richting van de stroming. Daarnaast worden eisen gesteld aan spuivoorzieningen. Afdeling 3.6 tot en met 3.9 van het Bouwbesluit gaan hierover. Indirect zijn er ook eisen, zoals de energieprestatie-eisen en hoofdstuk 5, bouwvoorschriften uit het oogpunt van energiezuinigheid.

  Luchtdichtheid
  Het doel van luchtdicht bouwen is om de openingen in de ‘schil’ van het gebouw zoveel mogelijk te beperken. Door kierdicht te bouwen voorkom je dat lucht, vocht of warmte ongewenst het gebouw binnenkomt of verlaat. Naast energiebesparing is dit goed voor het wooncomfort, voorkomen van vocht en een goede geluidswering.

  In het Bouwbesluit wordt gesproken over luchtdichtheid in Afdeling 5.1. Energiezuinigheid, nieuwbouw - Artikel 5.4. Luchtvolumestroom. Het is een vangneteis. Dat wil zeggen dat ongeacht de uitkomst van de EPC-berekening, waarbij ook de luchtdoorlatendheid een rol speelt, de luchtdoorlatendheid niet groter mag zijn dan de in het Bouwbesluit aangegeven waarde.

  Isolatiewaarde
  Goede isolatie van een gebouw zorgt voor meer comfort en lagere energiekosten. Een gebouw zonder isolatie verliest veel warmte via ramen, buitenmuren, het dak en via de vloer van de begane grond. Het Bouwbesluit stelt eisen aan de thermische isolatie van een gebouw. Voor gevels, daken en vloeren worden verschillende thermische isolatie-eisen (Rc) gesteld. Dit is te vinden in Afdeling 5.1 en 5.3.

  Milieuprestatie van gebouwen
  Het Bouwbesluit stelt eisen aan de milieuprestaties van een gebouw. In Afdeling 5.2 Milieu, nieuwbouw staat dat de belasting van het milieu wordt beperkt door de in het bouwwerk toe te passen materialen. Voor nieuwbouwwoningen en voor nieuwbouw-kantoorgebouwen groter dan 100 m2 geldt dat een zogeheten Milieuprestatieberekening (MPG) bij de aanvraag bouwvergunning/omgevingsvergunning dient te worden ingediend.

  Per 1 januari 2018 geldt voor de MPG een maximum grenswaarde van 1,0. Op 1 juli 2021 wordt de milieuprestatie voor nieuwe woningen (niet voor kantoren) aangescherpt van 1,0 naar 0,8. Het doel is om de eis stapsgewijs scherper te stellen en uiterlijk in 2030 te halveren.

- Energieprestatie – Bijna Energie Neutrale Gebouwen eis
  Voor alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, geldt dat de vergunningaanvragen sinds 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG).

  Energieprestatie indicatoren - BENG

  De energieprestatie bij BENG wordt bepaald aan de hand van 3 individueel te behalen eisen:

  - de maximale energiebehoefte in kWh per m2 gebruiksoppervlak per jaar (kWh/m2.jr)
  - het maximale primair fossiel energiegebruik, eveneens in kWh per m2 gebruiksoppervlak per jaar (kWh/m2.jr)
  - het minimale aandeel hernieuwbare energie in procenten (%)

  Ga voor meer informatie naar de Energieprestatie indicatoren BENG.

  BENG per gebouwtype

  De BENG-eisen zijn verschillend voor ieder gebouwtype. .

- EPBD III: Energie-efficiëntie van gebouwen verbeteren
  - Deze richtlijn heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De maatregelen uit de EPBD III zijn onderverdeeld in 3 thema's:
  - 1. Systeemeisen technische bouwsystemen
    Om de energieprestatie van gebouwen efficiënter te maken, worden in de EPBD III systeemeisen voorgeschreven voor de verbetering van de energieprestatie van technische bouwsystemen. Onder technische bouwsystemen worden systemen verstaan voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm tapwater, ingebouwde verlichting en gebouwautomatiserings- en controlesystemen.

    Lees meer over de systeemeisen technische bouwsystemen - EPBD III.

  - 2. Technische keuringen verwarmings- en aircosystemen
    Met de EPBD III zijn de keuringsverplichtingen voor verwarmings- en airconditioningssystemen herzien. Deze verplichtingen gelden vanaf een nominaal vermogen van 70 kW of meer. Is één van beide systemen gekoppeld aan een ventilatiesysteem, dan moet dit ventilatiesysteem ook gekeurd worden. Daarnaast is de verwarmingskeuring van toepassing op alle verwarmingssystemen, niet alleen stookinstallaties.

    Lees meer over de technische keuringen verwarmings- en aircosystemen - EPBD III.

  - 3. Laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer
    De EPBD III wil een breder gebruik van elektrisch vervoer stimuleren. De richtlijn verplicht de (private) gebouwde omgeving om laadinfrastructuur aan te leggen voor elektrische voertuigen bij nieuwbouw of als er ingrijpend wordt gerenoveerd. Deze verplichting ligt vast in het Bouwbesluit en er moet bij de ontwikkeling van bouwplannen rekening mee worden gehouden. Daarnaast is er een verplichting tot het aanleggen van laadinfrastructuur bij bestaande grotere gebouwen, ook als deze niet worden verbouwd.

    Lees meer over de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer - EPBD III.

Overzicht relevante rijkswetten en -regels

De Nederlandse wet- en regelgeving over de energieprestatie van gebouwen is gebaseerd op de Europese Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). De huidige regelgeving voor gebouwen

vanuit de EPBD staat in het Besluit energieprestatie gebouwen (BEG) en de Regeling energieprestatie gebouwen (REG).

- Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)
- Besluit energieprestatie gebouwen (BEG)
- Regeling energieprestatie gebouwen (REG)
- Gebouwde omgeving en de Wet natuurbescherming

Bijlage 5 Begrotingswijziging Station-Zuid-Laarkwartier nr 23-017

	Nr. 23-017						
	Onderwerp						
	I / S						
	Raad d.d.						
	Zaaknr.						
bedragen	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming				
x € 1.000		2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
	Lasten						
Programma							
S11	Grondexploitatie: Boekwaarde, bouwrijp maken en plankosten	850	348	644	325	668	2.835
	Tussentijdse administratieve verrekeningen						
	Verrekening met onderhanden werk (van/naar de balans)	-850	-348	848	1.128	-778	0
							0
		0	0	0	0	0	0
		0	0	1.492	1.453	-110	2.835
	Baten						
Programma	Grondexploitatie: Grondverkopen en overige baten	0	0	1.492	1.453	0	2.945
		0	0	1.492	1.453	0	2.945
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**110**	**110**
BR Grondexploitatie	**Mutaties reserves**						
	Toevoegingen	0	0	0	0	-110	-110
	Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**	**-110**	**-110**
	Totaal Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming			
		2023	2024	2025	2026	2027
Programma	...					
	Totaal Investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

OMGEVINGSDOSSIER
Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

'De wijze waarop omwonenden en andere belanghebbenden bij de gebiedsvisie voor het Stationsgebied Arnhem Zuid zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd'.

Arnhem, 2 november 2023

Aanleiding

Voor u ligt het omgevingsdossier van de gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid. In dit omgevingsdossier laten we zien hoe omwonenden en andere belanghebbenden van het stationsgebied Arnhem Zuid bij de planvorming zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd. Er is bij de verslaglegging in dit plan aansluiting gezocht bij:

- De motie 'Inzicht in betrekken omwonenden' (zie bijlage A) die is ingediend voor het project Leidenweg op 18 december 2019 met nummer 19M190.
- En vervolgens ook bij de handreiking 'Betrek de buurt bij uw bouwplan[1]' (vastgesteld op 24 februari 2022).

Het dossier start met een samenvatting van het volledige participatieproces dat eind 2021 is opgestart. In hoofdstuk 2 wordt antwoord gegeven op de vraag welke rol de omgeving en andere belanghebbenden hebben gekregen in het participatieproces van de gebiedsvisie. Vervolgens is er een stakeholdersanalyse (hoofdstuk 3) uitgevoerd op demografisch niveau en de mate van invloed. Ook wordt er aangegeven met wie (hoofdstuk 4) er vervolgens is gecommuniceerd. Aansluitend leest u op welke wijze en welke momenten er informatie is gedeeld en opgehaald (hoofdstuk 5). Het omgevingsdossier wordt afgesloten met de bijlagen: wat is er gebeurd met alle opgehaalde informatie en hoe is het verwerkt in de planvorming.

Projectteam Gebiedsvisie Station Arnhem Zuid.

[1] https://www.omgevingsweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/596772.pdf

Inhoudsopgave

1. Samenvatting 4

2. Wat is participatie binnen het Zijdekwartier Arnhem? 6

3. Stakeholdersanalyse 7

4. Werkgroep en 'brede' omgeving 7

5. Aanpak 7

5.1 Werkgroep 8

5.2 Omgeving 8

Bijlage A Motie inzicht betrekken omwonenden 9

Bijlage B Resultaten online enquête 2021 11

Bijlage C Verslagen bewonersbijeenkomsten 12

Bijlage D Verslagen werkgroep bijeenkomsten 13

Bijlage E Verslagen wandelingen door projectgebied 14

1. Samenvatting

Werkwijze

- Wat? On- en offline feedback ophalen t.a.v. de gebiedsvisie voor het Stationsgebied Arnhem Zuid.
- Wie? De directe omgeving (7073 adressen) is per postbrief uitgenodigd en er is online periodiek overleg geweest met 10 werkgroepleden.
- Waarom? Temperatuur meten + nieuwe aandachtspunten en ideeën ophalen om de gebiedsvisie te versterken.
- Hoe? Online enquête op thema's groengebied tussen spoor en de Laar, woningen in de buurt van het station, elektrische deelauto's, kantoorruimte, informeren/meepraten. De resultaten zijn op de projectwebsite en in online bijeenkomsten teruggekoppeld.
- Wanneer?
  - 1ste participatiemoment: online van 6 t/m 19 september 2021 via een enquête tool.
  - Bewonersbijeenkomsten: online op 16 november 2021 van 19.30 uur – 21.30 uur. Online op 7 april 2022 en live op 19 september 2023 in het Lorentz Lyceum.
  - Wandelingen door het gebied op 24 en 27 november 2021.
  - Werkgroep: online op 20 januari 2022, 10 februari 2022, 22 maart 2022 en 13 juni 2023

Belangrijkste conclusies

1ste participatieronde september 2021

- De totale respons van mensen die uitgenodigd zijn online de enquête in te vullen (7073) is 10,3% (728).
- De respondenten zijn allen omwonenden en ondernemers uit De Laar, Elderveld en Schuytgraaf.
- Op de thema's **woningen** en **groen** zijn de meeste ideeën en aandachtspunten ontvangen. Met name geen woningen erbij (behoud groen), parkeerplaatsen, sociale veiligheid en horeca/winkels zijn genoemd.
- De meerderheid van de respondenten gaat geen gebruik maken van een elektrische deelauto. Een van
  de aandachtspunten hierbij is het ontbreken van kennis.

De resultaten van de online enquête zijn terug te vinden in bijlage B

Verwerking en terugkoppeling

Om uiteindelijk alle aangedragen aandachtspunten en ideeën binnen de vaste kaders, te verwerken in de planvorming is er/zijn er:

- Aparte overleggen geweest met de werkgroep. Bewoners noemen vergroening, verbinding van groen, verkeersveiligheid, het drukke verkeer naar de A50 en het voorkomen van schaduw van de nieuwe woningen als belangrijke punten. De gespreksverslagen zijn toegevoegd in bijlage D.
- De resultaten uit de enquête zijn teruggekoppeld via: www.arnhem.nl/stationzuid, per post richting de 7073 adressen en op een online bewonersavond.
- Op verschillende momenten is er een digitale nieuwsbrief verstuurd naar alle inschrijvers van de digitale nieuwsbrief en is de informatie online geplaatst op de projectwebsite.

Om uiteindelijk alle aangedragen aandachtspunten en ideeën, binnen de vaste kaders, te verwerken in de planvorming is er/zijn er op drie belangrijke onderwerpen aanpassingen gedaan.

Wijkpark

Net als de gemeente vinden ook de bewoners het heel belangrijk dat het wijkpark behouden blijft. Het wijkpark wordt behouden voor de toekomst door de bestemming te wijzigen in Park/Landschap en de bebouwing zoveel mogelijk te concentreren rondom het stationsplein. Tevens is er een werkgroep waarin bewoners mee kunnen denken over het opknappen van het park. Tijdens alle bijeenkomsten zijn er al veel tips en aandachtspunten opgehaald voor het wijkpark, deze worden meegenomen in de verdere uitwerking.

Zon en schaduw

Bewoners maakten zich zorgen over de effecten van zon en schaduw door de nieuwbouw voor de bestaande woningen. In de gebiedsvisie zijn de scenario's op een aantal punten gewogen waarbij de lage impact voor de leefomgeving (welk scenario heeft de laagste impact van wind, schaduw en uitzicht voor direct omwonenden.) een van de punten is.
Daarnaast wordt bij de verdere uitwerking gezorgd dat de nieuwbouw zo min mogelijk negatieve impact van schaduw heeft op de bestaande woningen en de eventueel aanwezige zonnepanelen.

Parkeren en overlast in de buurt

Bewoners hebben zorgen over de toename van het verkeer en het parkeren in de bestaande wijk. Binnenstedelijk ontwikkelen betekent dat het drukker wordt we zullen er voor zorgen dat het parkeergebruik van de toekomstige bewoners niet wordt afgewenteld op de straten in de omgeving.

2. Wat is participatie binnen het Stationsgebied Arnhem Zuid?

Het betrekken en informeren van omwonenden en andere belanghebbenden valt ook onder de noemer participatie. Een breed begrip wat op vele manieren kan worden opgevat. Daarom kiezen we voor een aanpak waarbij we inwoners uit het gebied eerst vragen of en hoe zij betrokken willen zijn en stemmen we ons instrumentarium daarop af.

Hieronder is te zien dat van alle bewoners die de enquête hebben ingevuld:

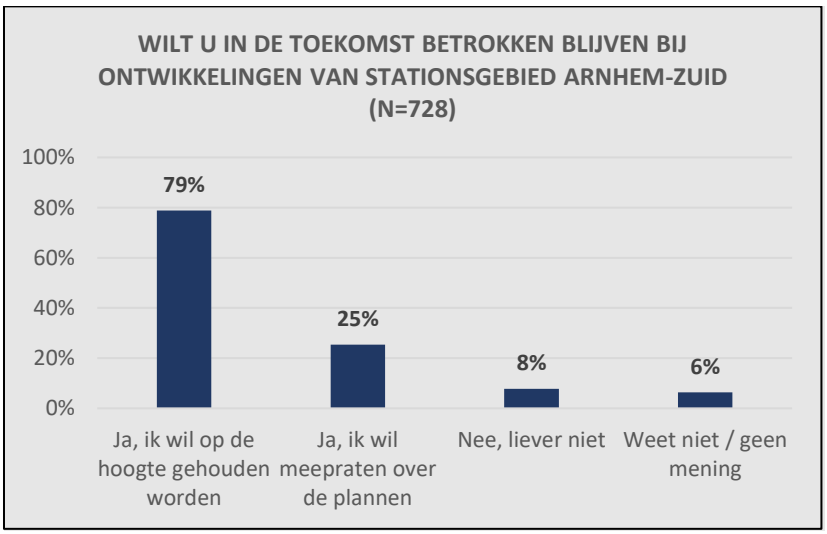
- Bijna 80% op de hoogte gehouden wil worden
- Een kwart (25%) wil meepraten over de plannen
- Een minderheid (8%) wil niet op de hoogte gehouden worden en/of meepraten met de plannen en 6% weet het niet of heeft geen mening
- Hier is ook gekeken naar een verschil in behoefte als we de uitkomsten splitsen naar buurt. Het volgende komt dan naar voren:

➢ Schuytgraaf-Centrum: 83% wil op de hoogte gehouden worden en 26% wil meepraten.

➢ Schuytgraaf-Zuid: 72% wil op de hoogte gehouden worden en 27% wil meepraten.

➢ Elderveld-Zuid: 82% wil op de hoogte gehouden worden en 19% wil meepraten.

➢ De Laar-West: 72% wil op de hoogte gehouden worden en 28% wil meepraten.

3. Stakeholdersanalyse

Onderstaand wordt weergegeven wie stakeholders zijn;

- Woningbouw Schuytgraaf (informeren)
- Provincie (informeren)
- Prorail (meebeslissen stationsplein)
- NS (adviseren stationsplein)
- Woningbouwcorporatie (Portaal) voor de sociale opgave (meebeslissen woningbouw)
- Busmaatschappij Connexxion (uitbreiding dienstregeling) (adviseren stationsplein)
- Bewoners en ondernemers De Laar-West, Elderveld en Schuytgraaf (waaronder 'groengroep' Elderveld) (adviseren en informeren over wijkpark, woningen en stationsplein)
- Winkeliers centrumgebied Schuytgraaf (parkeeroverlast) (informeren)
- Hulpdiensten (meebeslissen en adviseren)
- Fietsersbond en bomenstichting (adviseren en informeren)
- Ondernemers De Gelderse Poort (informeren stationsplein)

4. Werkgroep en ‘brede’ omgeving

Bij de gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid is de participatie vanuit de gemeente verder opgepakt door dialoog met

- de werkgroep en
- daarna breed richting de omwonenden en ondernemers in de wijken De Laar, Elderveld en Schuytgraaf.

5. Aanpak

Er is nagedacht over welke middelen passend zijn voor de gekozen stakeholders. Tevens is in de enquête gevraagd hoe bewoners en ondernemers betrokken willen worden. Hieruit bleek een voorkeur tussen een mix van online en offline middelen. De gekozen middelen zijn:

1. Projectwebsite: bewust is gekozen om ook de participatie via de projectwebsite te laten verlopen. Geïnteresseerden en omwonenden konden vragenlijsten invullen via de website, niet alleen voor woonwensen, maar ook vragen als: hoe wil je betrokken worden bij het

project en hoe vind jij dat de groene ruimte moet worden ingevuld? De projectwebsite is te vinden op www.arnhem.nl/stationzuid.

2. Nieuwsbrief: mensen konden zich aanmelden voor de digitale nieuwsbrief, dit was het eerste communicatiekanaal.

3. Informatiebijeenkomsten: voor mensen die alleen geïnformeerd wilden worden zijn er informatiemomenten georganiseerd.

4. Werkgroep: mensen die ook actief meewilden denken konden deelnemen aan een werkgroep.

5. Wandelingen door het gebied: om een uitgebreider beeld te krijgen van de wensen en zorgen bij de bewoners zijn er twee wandelingen door het gebied georganiseerd.

a) Bijeenkomsten

Aan de hand van de projectplanning en de voortgang is het aantal communicatiemomenten bepaald. In totaal zijn er drie plenaire momenten ingepland.

1. Informatieavond – 16 november 2021
2. Informatieavond – 7 april 2022
3. Informatieavond – 19 september 2023

5.1 Werkgroep

De werkgroep bestaat uit een aantal omwonenden uit de wijken De Laar, Elderveld en Schuytgraaf die betrokken zijn bij de ontwikkeling van het Stationsgebied Arnhem Zuid. De groep bestaat uit 8 tot 12 personen en heeft in wisselende samenstelling op 20 januari, 10 februari, 22 maart 2022 en 13 juni 2023 deelgenomen aan online sparsessies om feedback te geven t.a.v. de gebiedsvisie en de participatie-aanpak. Van de bijeenkomsten zijn verslagen gemaakt, deze zijn in bijlage D opgenomen.

5.2 Omgeving

Per post zijn er 7073 adressen uitgenodigd om in de week van 6 t/m 19 september 2021 (1ste participatiemoment) mee te denken met de uitgangspunten voor de gebiedsvisie. De resultaten zijn op 16 november 2021 teruggekoppeld en op 7 april 2022 zijn de geïnteresseerden geïnformeerd over de gebiedsvisie en de planning. Op 19 september 2023 zijn de bewoners en ondernemers geïnformeerd over de gewijzigde uitgangspunten en de planning. Ook konden ze zich aanmelden voor diverse werkgroepen (wijkpark, stationsplein en woningbouw)

De participatie heeft tijdens de COVID-19 periode moeten plaatsvinden. Ondanks de beperkingen hebben we binnen de mogelijkheden de bijeenkomsten door kunnen laten gaan.

De verslagen van de bewonersbijeenkomsten zijn in bijlage C opgenomen.

Bijlage A Motie inzicht betrekken omwonenden

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	18 december 2019
Ter bespreking van	Grote planologische afwijking woongebouw Leidenweg
Motie van	Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Inzicht in betrekken omwonenden
Nummer Zaaknummer	**19M190** 415987

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Besluiten rondom een grote planologische afwijking een grote invloed kunnen hebben op de leefomgeving van inwoners;
- De wettelijke eisen met betrekking tot het betrekken van omwonenden op dit moment nog beperkt zijn, maar met de komst van de Omgevingswet zullen worden aangescherpt.

Overwegende dat:

- Het van belang is dat de raad en inwoners bij een grote planologische afwijking kennis kunnen nemen van de wijze waarop omwonenden bij de planvorming zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd;
- Het vragen naar dit inzicht tevens kan leiden tot meer bewustzijn bij initiatiefnemers over de noodzaak van het betrekken van omwonenden;
- In de (nabije) toekomst steeds meer bouwopgaven binnen de bestaande stad zijn gelegen, waarmee de impact op de directe leefomgeving van de inwoners groot is, en waardoor het betrekken van die inwoners van steeds groter belang is voor een soepel planvormings- en besluitvormingsproces.

Verzoekt het college:

- Bij voorkeur in de voorbereiding op of anders bij aanvraag van een grote planologische afwijking, de initiatiefnemer te vragen middels een notitie voor het bevoegd gezag inzicht te verschaffen in de wijze waarop omwonenden en andere belanghebbenden bij de planvorming zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd;
- Te vragen in deze notitie in ieder geval te vermelden:

- De wijze en de momenten waarop direct aanwonenden en overige belanghebbenden[1] zijn betrokken en geïnformeerd;
- Welke aantallen inwoners hierbij op de verschillende momenten zijn bereikt;
- Hoe in grote lijnen is gereageerd op de plannen en hoe er met die reacties is omgegaan;

- Deze notitie bij de ruimtelijke onderbouwing te voegen in geval van behandeling door de raad en bij terinzagelegging van het ontwerpbesluit en het definitieve besluit.

en gaat over tot de orde van de dag

Mattijs Loor - D66
Eric Greving - PvdA
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

[1] Belanghebbenden in de zin van het omgevingsrecht: een ieder voor wie het project gevolgen van enige betekenis heeft.

Bijlage B Resultaten online enquête 2021

Bijlage C Verslagen bewonersbijeenkomsten

Bijlage D Verslagen werkgroep bijeenkomsten

Bijlage E verslagen wandelingen door projectgebied

Bijlage A Motie inzicht betrekken omwonenden

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	18 december 2019
Ter bespreking van	Grote planologische afwijking woongebouw Leidenweg
Motie van	Mattijs Loor - D66 Eric Greving - PvdA Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Inzicht in betrekken omwonenden
Nummer Zaaknummer	**19M190** 415987

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Besluiten rondom een grote planologische afwijking een grote invloed kunnen hebben op de leefomgeving van inwoners;
- De wettelijke eisen met betrekking tot het betrekken van omwonenden op dit moment nog beperkt zijn, maar met de komst van de Omgevingswet zullen worden aangescherpt.

Overwegende dat:
- Het van belang is dat de raad en inwoners bij een grote planologische afwijking kennis kunnen nemen van de wijze waarop omwonenden bij de planvorming zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd;
- Het vragen naar dit inzicht tevens kan leiden tot meer bewustzijn bij initiatiefnemers over de noodzaak van het betrekken van omwonenden;
- In de (nabije) toekomst steeds meer bouwopgaven binnen de bestaande stad zijn gelegen, waarmee de impact op de directe leefomgeving van de inwoners groot is, en waardoor het betrekken van die inwoners van steeds groter belang is voor een soepel planvormings- en besluitvormingsproces.

Verzoekt het college:
- Bij voorkeur in de voorbereiding op of anders bij aanvraag van een grote planologische afwijking, de initiatiefnemer te vragen middels een notitie voor het bevoegd gezag inzicht te verschaffen in de wijze waarop omwonenden en andere belanghebbenden bij de planvorming zijn betrokken en over de planvorming zijn geïnformeerd;
- Te vragen in deze notitie in ieder geval te vermelden:

- De wijze en de momenten waarop direct aanwonenden en overige belanghebbenden[1] zijn betrokken en geïnformeerd;
- Welke aantallen inwoners hierbij op de verschillende momenten zijn bereikt;
- Hoe in grote lijnen is gereageerd op de plannen en hoe er met die reacties is omgegaan;

- Deze notitie bij de ruimtelijke onderbouwing te voegen in geval van behandeling door de raad en bij terinzagelegging van het ontwerpbesluit en het definitieve besluit.

en gaat over tot de orde van de dag

Mattijs Loor - D66
Eric Greving - PvdA
Nico Wiggers - Amhemse Ouderen Partij

[1] Belanghebbenden in de zin van het omgevingsrecht: een ieder voor wie het project gevolgen van enige betekenis heeft.

Bijlage B Resultaten online enquête 2021

UITKOMSTEN ENQUETE

Stationsgebied Arnhem-Zuid 2021

Gemeente Arnhem Onderzoek & Statistiek

Wilco Liebrand

GEMEENTE Arnhem

Achtergrond, opzet en respons

Achtergrond

Bij station Arnhem Zuid komen wonen, werken, natuur, ontspannen en verkeer en vervoer bij elkaar. De gemeente wil het gebied nabij het station de komende jaren vernieuwen. Afgelopen juli heeft het college van de gemeente de gemeenteraad geïnformeerd over de plannen. Het college wil in ieder geval ongeveer 100 nieuwe woningen en extra kantoorruimte bouwen. Een deel van het bestaande groen langs het spoor willen we als park bestemmen. Het is nu officieel geen park. Verder onderzoeken we of we parkeren voor de nieuwe woningen kunnen combineren met een nieuwe parkeervoorziening (P&R) bij het station. Dit zorgt ervoor dat er minder parkeerplaatsen bij de nieuwe woningen nodig zijn.

Onderzoeksopzet + respons

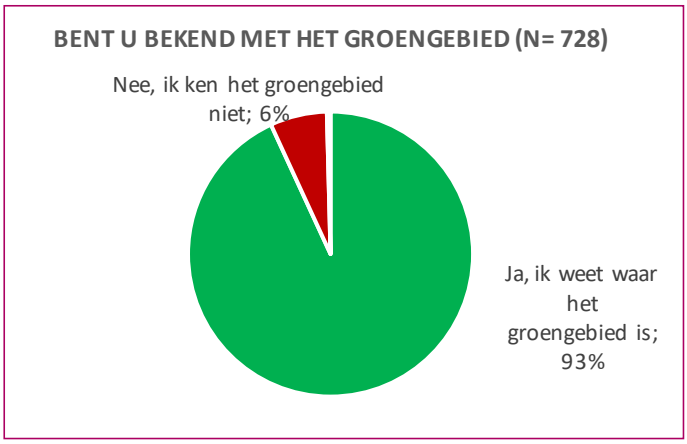
Om te weten wat de inwoners belangrijk vinden, kreeg ieder huishouden in het gebied rond het station een brief met uitnodiging om aan een enquête deel te nemen. Er zijn in totaal 7.073 brieven bezorgd in het gebied. In de periode van 6 t/m 19 september 2021 kon één persoon van elk huishouden deze enquête online invullen. In totaal hebben 728 mensen de enquête ingevuld; een respons van 10,3%. Hierna volgen de uitkomsten op de volgende thema's:

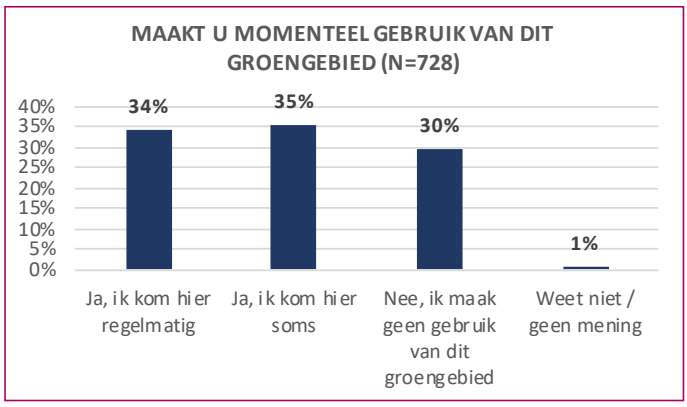
- Groengebied tussen het spoor en wijk De Laar
- Woningen in de buurt van Station-Zuid
- Elektrische deelauto
- Kantoorruimte
- Informeren en/of meepraten over ontwikkelingen stationsgebied Arnhem-Zuid

Waar het relevant is, is ook gekeken naar de verschillen in uitkomsten tussen verschillende buurten in het gebied.

Groengebied tussen het spoor en de wijk De Laar

Tussen het spoor en de wijk De Laar ligt een groengebied. De gemeente wil een deel van dit gebied als wijkpark bestemmen. Het is nu officieel nog geen park. We hebben aan de bewoners gevraagd of men het groengebied kent en ze er gebruik van maken. Daarnaast kon men suggesties aangeven wat er aan het groengebied toegevoegd mag worden. De uitkomsten staan in onderstaande grafieken.

In de grafieken hiernaast is te zien dat:

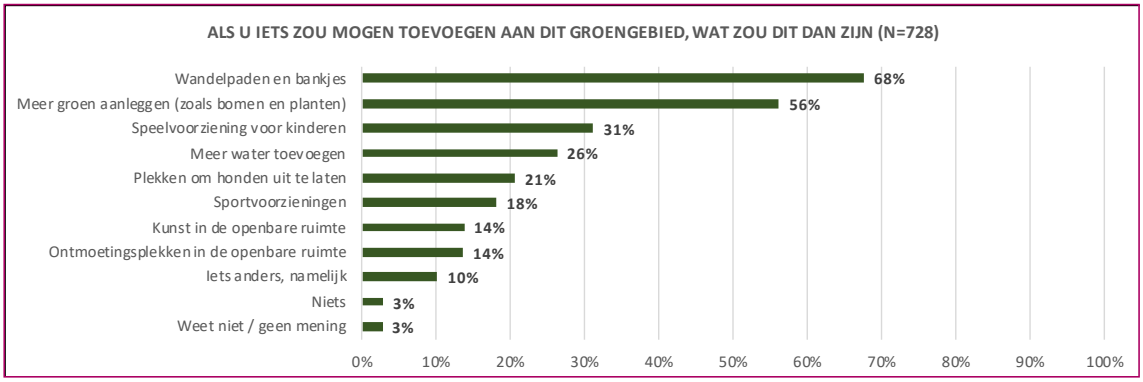
- 93% van alle respondenten het groengebied kent.
- Iets meer dan een derde (34%) komt regelmatig in het groengebied en 35% komt er soms. Iets minder dan een derde (30%) komt nooit in het gebied.
- In een uitgesplitste analyse naar buurt, blijkt dat hoe dichter men bij het gebied woont, hoe vaker men in het groengebied komt. Van de bewoners van De Laar-west, komt 49% er regelmatig. In Schuytgraaf-Zuid komt 18% er regelmatig.

In de onderste grafiek is te zien dat:

- Bijna twee derde van de respondenten (68%) graag bankjes en wandelpaden wil in het groengebied.
- Iets meer dan de helft (56%) zou meer groen willen (zoals bomen en planten).
- Iets minder dan een derde (31%) wil meer speelvoorzieningen voor kinderen en ongeveer een kwart (26%) zou meer water toe willen voegen.
- Overige opties worden minder vaak genoemd.
- Bij anders namelijk, worden nog (sociale) veiligheid, parkeerplaatsen, horeca/winkels en hondenvoorzieningen verbeteren genoemd.

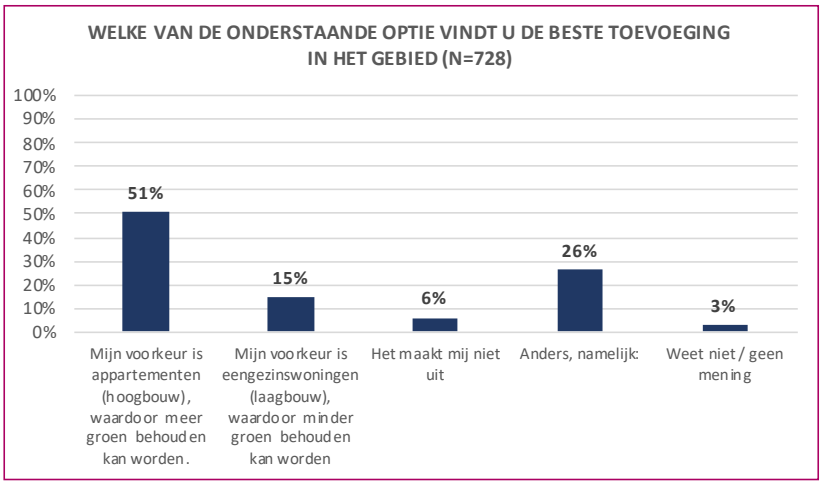
In een open vraag konden bewoners aandachtspunten aangeven over het groengebied.
Meest genoemde zijn:

- Geen woningen bouwen
- (sociale) veiligheid + verlichting verbeteren
- Duidelijkheid over omgang honden
- Park behouden
- Onderhoud groen beter

Woningen in de buurt van Station-Zuid

Arnhem wil een aantrekkelijke stad voor alle doelgroepen blijven. Hier zijn meer woningen voor nodig. De gemeente is van plan in de buurt van Station Arnhem-Zuid ongeveer 100 woningen bij te bouwen. De gemeente Arnhem zal uiteindelijk kiezen voor hoogbouw of laagbouw. De voorkeur van de respondenten staat in onderstaande grafiek.

In de grafiek is te zien dat:

- Iets meer dan de helft heeft een voorkeur voor hoogbouw met behoud van groen (51%). Een minderheid (15%) heeft een voorkeur voor laag-bouw, waardoor minder groen behouden kan worden. Bijna 10% maakt het niet uit of heeft geen mening
- Iets meer dan een kwart (26%) heeft iets ingevuld bij anders, namelijk.

Wat hier het vaakst is genoemd:

- Geen woningen erbij (behoud groen)

Andere opties die genoemd worden (in iets mindere mate):

- Combinatie hoog- en laagbouw
- Seniorenwoningen
- Hoogbouw (maar niet te hoog)
- Appartementen
- Meer groen, minder huizen

Voor deze vraag hebben we de uitkomsten ook uitgesplitst naar buurt om te kijken of er verschil is in voorkeur. In de tabel valt op dat:

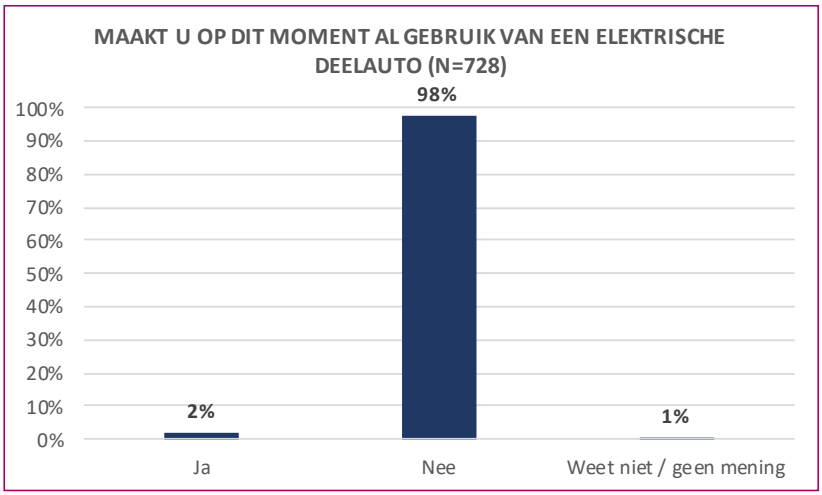
- Er geen hele grote verschillen zijn per buurt ten opzichte van het totaal. In elke buurt is “Hoogbouw met behoud van groen” het vaakst genoemd.
- Een uitzondering is de buurt Elderveld-Noord. Alleen daar is het aantal heel klein (10 personen) en wijkt de uitkomst hierdoor af.
- In De Laar-West vullen de inwoners relatief iets vaker in bij Anders, namelijk (31%; totaal 26%) en iets minder vaak de keuze “Hoogbouw met behoud van groen” (46%; 51% totaal). Maar de verschillen blijven relatief klein.

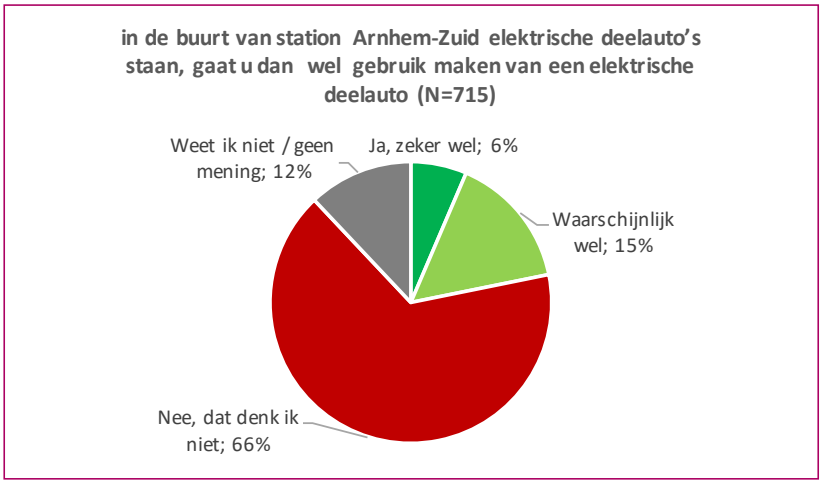
Voorkeur per buurt

	Schuytgraaf-Centrum	Schuytgraaf-Zuid	Elderveld-Zuid	Elderveld-Noord	De Laar-West
Mijn voorkeur is appartementen (hoogbouw), waardoor meer groen behouden kan worden.	52%	59%	54%	40%	46%
Mijn voorkeur is eengezinswoningen (laagbouw), waardoor minder groen behouden kan worden	16%	9%	14%		16%
Het maakt mij niet uit	9%	6%	7%		5%
Anders, namelijk:	19%	24%	22%	60%	31%
Weet niet / geen mening	4%	2%	4%		2%
	N=106	N=88	N=170	N=10	N=326

Elektrische deelauto

De gemeente stimuleert dat meer mensen gebruik maken van elektrisch deelvervoer. Dit betekent dat op een vaste plek in de buurt een aantal elektrische auto's staat die meerdere mensen kunnen gebruiken. Hierover zijn een aantal vragen gesteld. Zie onderstaande grafieken.

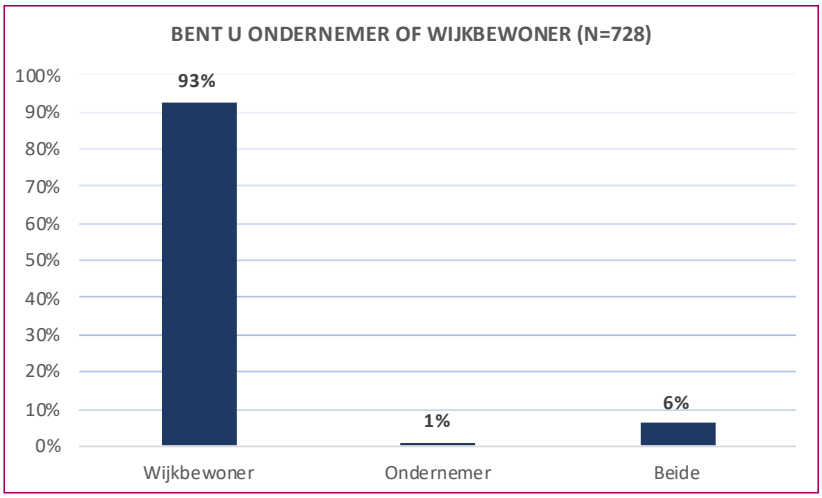
In bovenstaande twee grafieken valt het volgende op:
- Een minderheid (2%) maakt nu gebruik van een elektrische deelauto.

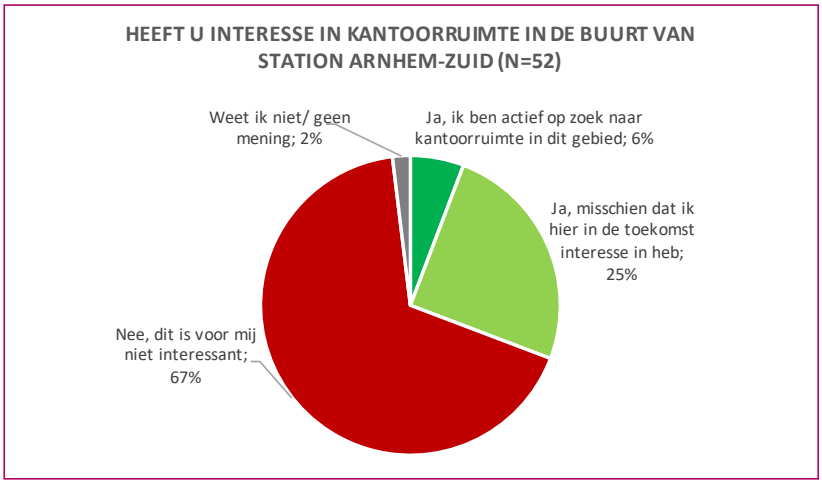
Aan de meerderheid (98%) van de respondenten hebben we gevraagd of ze wel van een elektrische deelauto gebruik gaan maken als er in de buurt van station Arnhem elektrische deelauto's zouden staan. Hierop antwoordt:
- Twee derde (66%) dat ze dit niet gaan doen. Een vijfde (21%) zal er dan waarschijnlijk of zeker wel gebruik van maken. 12% weet het (nog) niet.

In een open vraag konden de bewoners aandachtspunten aangeven over elektrisch deelvervoer. De meest genoemde zijn:
- ➡️ Elektrische fietsen aanbieden
- ➡️ Het ontbreekt me aan kennis

Kantoorruimte

De gemeente wil in de buurt van station Arnhem-Zuid kantoorruimte bijbouwen. Deze ruimte wil ze vooral beschikbaar maken voor kleine ondernemers. De gemeente wil van ondernemers die in de wijk wonen, graag weten welke behoefte zij hebben op het gebied van kantoorruimte. De resultaten staan in onderstaande grafieken.

In bovenstaande 2 grafieken valt het volgende op:

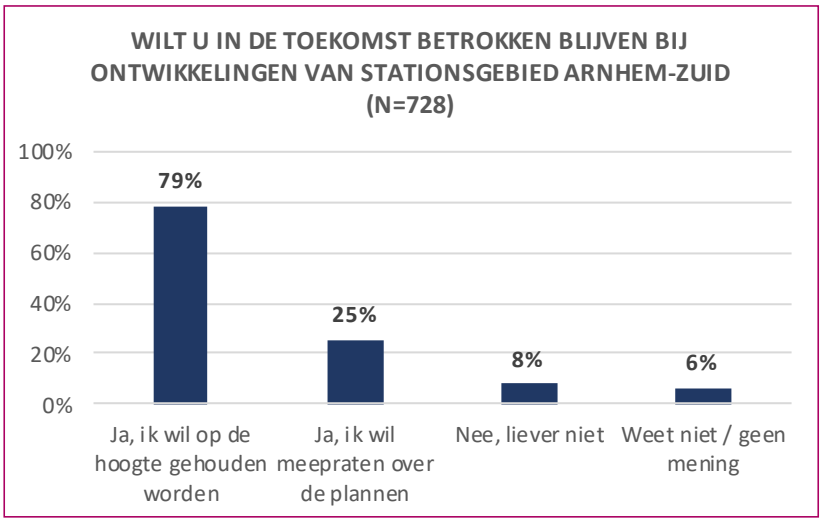
- Van alle respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld, is 93% wijkbewoner, 6% zowel wijkbewoner als ondernemer en 1% enkel ondernemer

Aan de ondernemers hebben we gevraagd of ze interesse hebben in kantoorruimte in de buurt van station Arnhem-Zuid.

- Van de 52 ondernemers heeft twee derde (67%) hier geen interesse in.
- Een kwart (25%) zou het misschien in de toekomst wel willen en 6% is nu actief op zoek naar kantoorruimte in dit gebied.

Informeren en/of meepraten over ontwikkelingen stationsgebied Arnhem-Zuid

De gemeente Arnhem heeft de inwoners voorgelegd of ze betrokken willen blijven bij ontwikkelingen. Hieronder staan de uitkomsten. Op de volgende sheet staat hoe de bewoners geïnformeerd willen worden en/of mee willen praten.

Hiernaast is te zien dat van alle bewoners die de enquête hebben ingevuld:

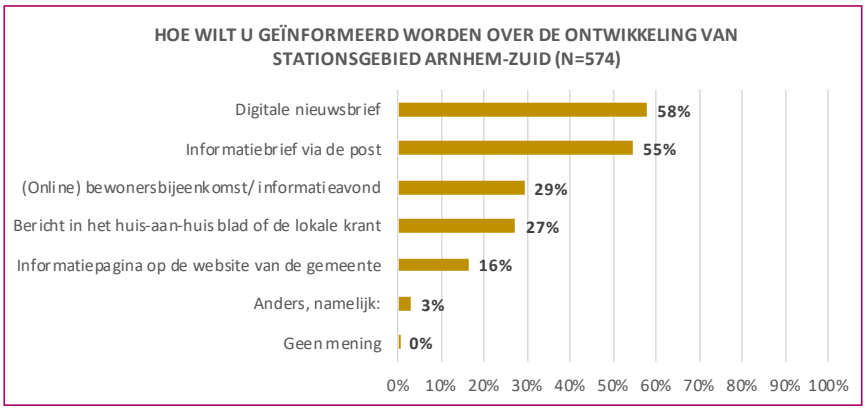
- Bijna 80% op de hoogte gehouden wil worden.
- Een kwart (25%) wil meepraten over de plannen.
- Een minderheid (8%) wil niet op de hoogte gehouden worden en/of meepraten met de plannen en 6% weet het niet of heeft geen mening.
- Hier is ook gekeken naar een verschil in behoefte als we de uitkomsten splitsen naar buurt.

Het volgende komt dan naar voren:

- Schuytgraaf-Centrum: 83% wil op de hoogte gehouden worden en 26% wil meepraten.
- Schuytgraaf-Zuid: 72% wil op de hoogte gehouden worden en 27% wil meepraten.
- Elderveld-Zuid: 82% wil op de hoogte gehouden worden en 19% wil meepraten.
- De Laar-West: 72% wil op de hoogte gehouden worden en 28% wil meepraten.

Hoe wilt u geïnformeerd worden of meepraten over ontwikkelingen stationsgebied Arnhem-Zuid.

De gemeente wil in de buurt van station Arnhem-Zuid kantoorruimte bijbouwen. Deze ruimte wil ze vooral beschikbaar maken voor kleine ondernemers. De gemeente wil van ondernemers die in de wijk wonen, graag weten welke behoefte zij hebben op het gebied van kantoorruimte. De resultaten staan in onderstaande grafieken.

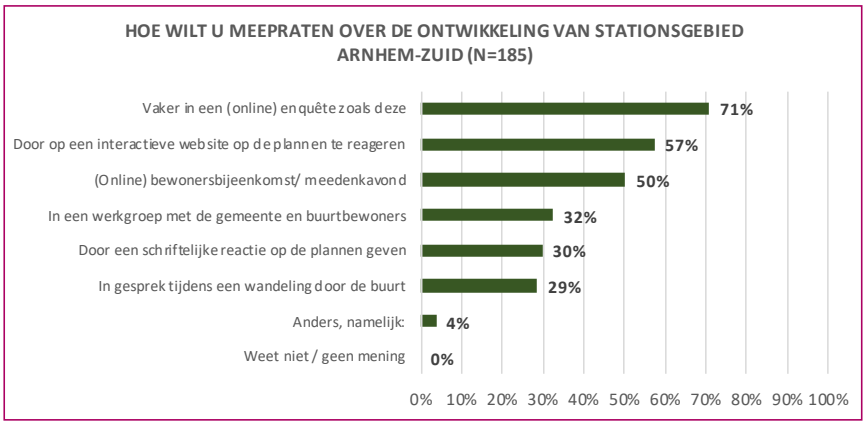

In de grafiek hiernaast is te zien hoe de bewoners het liefst op de hoogte gebracht willen worden. Men kon meerdere antwoorden aankruisen. Het volgende valt op:

- Meer dan de helft van de bewoners wil het liefst een digitale nieuwsbrief ontvangen (58%) of een informatie-brief via de post (55%).

- Bijna 30% wil het liefst een (online)bewonersbijeenkomst/informatieavond en iets meer dan een kwart (27%) wil een bericht in het huis-aan-huis blad of lokale krant.
- Een kleiner deel van de bevolking (16%) zou het liefst een informatiepagina op de website van de gemeente zien.
- De bewoners konden ook andere opties aangeven. Hier is niet veel gebruik van gemaakt. Degene die o.a genoemd zijn:

➡ ‘Vierkrant’ in Schuytgraaf
➡ Wijkwebsite De Laar
➡ Via sociale media

In de grafiek hiernaast is te zien hoe de bewoners het liefst willen meepra-ten. Men kon meerdere antwoorden aankruisen.

Het volgende valt op:

- Iets meer dan 70% wil vaker een (online) enquête als deze. Deze optie wordt het vaakst genoemd.

- 57% wil op plannen reageren op een interactieve website en de helft van de bewoners (50%) die mee willen praten wil dat via een (online) bewonersbijeenkomst/meedenkavond.
- Iets minder dan een derde wil in een werkroep (32%), schriftelijke reactie geven op plannen (30%) of in gesprek tijdens een wandeling door de buurt (29%).
- De bewoners konden ook andere opties aangeven. Hier is niet veel gebruik van gemaakt en de antwoorden die gegeven zijn, zijn te divers.

Bijlage C Verslagen bewonersbijeenkomsten

Verslag online bijeenkomst 16-11-2021

Op dinsdag 16 november 2021 is er een informatiebijeenkomst geweest over de gebiedsvisie voor het stationsgebied bij station Arnhem-Zuid. Hieronder leest u het verslag van deze informatiebijeenkomst.

Op de avond hebben wethouder Cathelijne Bouwkamp, de projectmanager en stedenbouwkundige de plannen toegelicht. Bewoners en ondernemers uit de buurt stelden hun vragen en gaven ideeën over de toekomst van het gebied.

Mensen uit Schuytgraaf, Elderveld en met name De Laar gingen die avond over 3 onderwerpen in gesprek: groen, verkeer en wonen. In totaal waren 45 bewoners aanwezig. Zij gingen samen 8 keer in groepjes een half uur met elkaar in gesprek (2 x over het thema wonen, 2 x over het thema verkeer en 4 x over het thema groen). Tijdens de gesprekken kwamen soms ook andere onderwerpen aan bod.

Van de gesprekken is per onderwerp een korte samenvatting gemaakt. We gebruiken de input uit de gesprekken bij het opstellen van de gebiedsvisie.

Thema wonen

Sommige mensen zijn voorstander van laagbouw. Zij vinden dat hoogbouw het zicht belemmert en voor schaduw zorgt. Andere mensen zijn juist voorstander van hoogbouw. Dan kan er meer groen behouden worden. Sommige mensen willen liefst helemaal geen woningbouw. Sommige mensen twijfelen aan het nut en noodzaak van nieuwe kantoren.

Verder gaven mensen de volgende opmerkingen mee:

- Maak hoogbouw niet te hoog en niet te dicht bij de bestaande woningen.
- Combineer de woningbouw met parkeren er onder, dat scheelt ruimte.
- In de omgeving worden veel woningen verhuurd aan expats. Voer een zelfbewoningsplicht in.
- Maak flexibele, levensloopbestendige woningen, voor ouderen en jongeren.
- Zorg ervoor dat het groen dat behouden blijft niet later alsnog wordt gebruikt voor woningen.
- Betrek omwonenden bij de architectuur van de woningen.

Thema groen

De meeste deelnemers willen zoveel mogelijk groen behouden en dit verbeteren met speelvoorzieningen, meer bomen, water, een honden uitlaatvoorziening en betere wandelpaden. Sommigen willen ook een park inrichten met ruigere stukken natuur.

Verder gaven mensen de volgende opmerkingen mee:

- Maak het stationsplein groener, dat is nu erg stenig ingericht.
- Gebruik Kronenburgerpark (Nijmegen) of Immerloopark als voorbeeld voor het park.
- Het onderhoud van het groengebied laat te wensen over.

Thema verkeer

Deelnemers willen de verkeersveiligheid verbeteren. De Metamorfosenallee is druk en moeilijk over te steken voor fietsers/scholieren en voetgangers. Dat geldt voor het station, maar ook verderop bij de rotonde. Het stationsgebied voelt onveilig in de avond en nacht en er zijn te weinig plekken om fietsen te parkeren bij het station. Mensen twijfelen aan nut en noodzaak van deelauto's op deze plek. Ze benadrukken dat er voldoende parkeergelegenheid moet komen voor de nieuwe woningen.

Verder gaven mensen de volgende opmerkingen mee:

- Verbeter de fietsroutes naar het station.
- Verbeter de verbinding tussen De Laar en Elderveld.
- De route vanuit De Laar, via de Kroonse Wal onder het spoor naar de school de Omnibus loopt dood. Kan daar iets aan gedaan worden?
- Verbeter de busverbinding met de Gelderse Poort. Hier staan veel kantoren leeg.
- Zorg voor betere verlichting bij het station en in het groen.
- Een ondertunneling van de Metamorfosenallee is een goed idee

Visie gebied nabij station Arnhem-Zuid

Informatieavond 7 april 2022

CONCEPT

Programma

1. Terugblik vorige bewonersavond 16 november
2. Hoe zijn bewoners betrokken?
3. Wat geven bewoners terug?
4. Wie zijn nog meer betrokken?
5. Dilemma's
6. Presentatie gebiedsvisie
7. Planning vervolg gebiedsvisie

CONCEPT

Terugblik: Aanleiding gebiedsvisie

1. *Druk op stationsgebied hoog*
2. *Stimuleren duurzame mobiliteit*
3. *Oversteekbaarheid Metamofosenallee verbeteren*
4. *Sociale veiligheid staat onder druk*
5. *Behoefte aan woningen*

Gebiedsvisie: Globaal ruimtelijk plan

CONCEPT

Terugblik: Uitgangspunten

1. *Oude plan uit 2007 vervalt*
2. *Stationsgebied verbeteren*
3. *Gedeeltelijk behoud groen*
4. *Bestemmen groen als park*
5. *Ongeveer 100 woningen*
6. *Kantoren naar behoefte*
7. *Onderzoeken combineren P&R met bewonersparkeren*
8. *Inwoners betrekken*

OUDE PLAN VERVALT

CONCEPT

Terugblik: De 8 denkrichtingen

1: Speed Pedelec

2: Eldense strip

3: Parkbrug

4: Stadswonen a/d singel

5: Multimodale hub A

6: Multimodale hub B

7: Eldense bos

8: Zuid op de kaart

CONCEPT

Hoe zijn bewoners betrokken?

- Online enquête : september 2021
- Online bewonersavond 1 : november 2021
- Wandelen door het gebied : november 2021
- Werkgroep (3x) : januari t/m maart 2022
- Online bewonersavond 2 : 7 april 2022

En diverse nieuwsbrieven

Resultaten teruglezen? www.arnhem.nl/stationzuid

CONCEPT

Hoofdlijnen reacties bewoners (1)

Wonen:

- Voorkeur voor hoogbouw, maar niet te hoog. Daarmee behoud je meer groen (enquête)
- Sommige voorstanders voor laagbouw, sommige voor hoogbouw (bewonersavond)
- Maak een combinatie van hoog- en laagbouw, waarbij de laagbouw langs de bestaande woningen komt.
- Meng de sociale en de koopwoningen
- Combineer woningen met parkeren, dat scheelt ruimte

Kantoren:

- Ongeveer 1/3 van de ondernemers heeft in de toekomst mogelijk interesse in kantoorruimte
- Veel mensen begrijpen niet dat er kantoren moeten komen omdat er elders nog leegstand is

CONCEPT

Hoofdlijnen reacties bewoners (2)

Groen:

- Behoud zoveel mogelijk groen in het park, verbeter dit en verbind het
- Verbeter de sociale veiligheid en de verlichting in het groengebied
- Maak de omgang met honden duidelijk
- Maak het stationsplein groener, het is nu erg stenig

Verkeer:

- Verbeter oversteekbaarheid Metamorfosenallee
- Verbeter (sociale) veiligheid Stationsgebied
- Verbeter de fietsroutes naar het station en de verbinding tussen De Laar en Elderveld
- Ongeveer 20% van de mensen verwacht elektrische deelauto's te gaan gebruiken als die er komen

CONCEPT

Hoofdlijnen reacties bewoners (3)

Uit de werkgroep:

- Krijg ik schaduw in mijn tuin door de nieuwe gebouwen?
- Behoud het groen en verbind het
- De behoefte aan kantoren is toegelicht
- Verbeter de verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid
- Kunnen er extra voorzieningen komen die de sociale veiligheid verbeteren?
- Worden er voldoende parkeerplaatsen gemaakt?

Volledig overzicht reacties: www.arnhem.nl/stationzuid

CONCEPT

Wie zijn nog meer betrokken?

Prorail: Niet tegen het spoor bouwen, afstand houden. Helpt bij het vergroten van het fietsparkeren

NS: Heeft belang bij goede voorzieningen voor reizigers zoals Park & Ride en een sociaal veilige stationsomgeving.

Woningbouwcorporaties: Realiseren sociale woningbouw en stellen daar voorwaarden aan. Doelgroepen: Jongeren en ouderen, hoofdzakelijk 2 a 3 kamerappartementen.

Provincie: Heeft belang bij goede, regionale knooppunten voor openbaar vervoer en snelle fietsverbindingen.

CONCEPT

Dilemma's

1. Hoeveel park en welk deel gebruiken we voor de woningen?
2. Hoe dicht bouwen we op het spoor, de weg en de bestaande woningen?
3. Kunnen we parkeren onder de nieuwe woningen?
4. Hoe verbeteren we de oversteekbaarheid van de weg?
5. Welke ondersteunende functies zijn wenselijk?
6. Zijn de plannen financieel haalbaar te maken?

CONCEPT

Gebiedsvisie

Gebiedsvisie Stationkwartier-Zuid

concept 22 maart 2022

Goudappel Ziegler | Branderhorst Gemeente Arnhem

Inhoudsopgave boekwerk

Inleiding 6

1. De locatie 8
   Stationsgebied Arnhem-Zuid in beeld 10

2. Opgave 20
   2.1 Stations analyse 22

3. Ruimtelijke verkenning 24

4. Visie stationskwartier Zuid 28
   4.1 Van station naar mobilitietshub 30
   4.2 Een veilige en groene stationsomgeving 31
   4.4 Een veilige oversteek 34
   4.5 Stationskwartier als aantrekkelijke woon- en werkplek 36
   4.6 Samenwerken is meerwaarde 37

5. Ontwikkelkaders 38

6. Drie mogelijke uitwerkingen 44
   6.1 Laarkwartier 46
   6.2 Stationsplein-Zuid 56
   6.3 Parkbrug 66

7. De beoordeling 76

8. Het vervolg 78

9. Bijlagen 80

Colofon 81

CONCEPT

Inleiding en hoofdstuk 1. Locatie

CONCEPT

2. Opgave

Station Arnhem Zuid is één van de regionale knooppunten waar de gemeente wil intensiveren. Dit betreft zowel het verbeteren van de HOV-functie als het invullen van de ontwikkellocatie, waarmee wordt bijgedragen aan de woningvoorraad van Arnhem.

Groen/Blauw

- Bestendig een deel van het ontwikkelgebied als wijkpark;
- Neem de bestaande groen/blauwe kwaliteiten mee in de visievorming;
- Er geldt een groencompensatieplicht conform Groenvisie 2017;
- Investeer in het groen als bijdrage aan beweging en ontmoeting, combinaties van natuur met sport en spel aanleidingen;
- Maak de leefomgeving toekomstbestendig: vergroot de biodiversiteit en verbeter de waterhuishouding en het waterbergend vermogen en bouw natuur inclusief.

Mobiliteit

- Transformeer het stationsgebied tot regionale 'HUB', waarbij in hogere dichtheid gewoond wordt, oog is voor de bestaande groen-blauwe lijnen en alle vervoersmodaliteiten goed aan elkaar verbonden worden;
- Onderzoek een combinatie P+R en bewonersparkeren, met een groei van de P+R van 160 naar 275 p.p.;
- Groei van 630 naar circa 1.200 tot 1.400 plekken fietsparkeren bij het station;
- Onderzoek of reductie van vigerende parkeernormen mogelijk is door de specifieke ligging en/of een deelautoconcept.

Programma

- Bouw van circa 100 tot maximaal 150 woningen waarvan minimaal 30% sociaal;
- Geef ruimte aan 1.500 – 6.500 m² BVO kantoorfuncties (wens van Economische Zaken);
- Daghoreca zorgt voor levendigheid op en om het station. De NS heeft aangegeven niet te willen investeren in de uitbating van daghoreca, hiervoor zijn te weinig gebruikers van het station. In de plint van de nieuwbouw is daghoreca door derden wel mogelijk;
- Wens: ruimte voor 1.000 m² cultuur, denk bijvoorbeeld aan een dans/muziekschool;
- Wens: 1.000 m² BVO aan binnensportruimte;
- Wens: vraag naar onderwijs en naschoolse opvang;
- Back-up: mocht de zorgfunctie die gepland staat in Schuytgraaf niet doorgaan, dan is ontstaat er behoefte aan deze zijde.

Veiligheid

- Vergroot de sociale veiligheid rondom het station;
- Verbeter de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee voor liets- en voetganger;
- Houdt rekening met spoor- en weglawaai, hinder van spoortrillingen en richtafstanden van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor.

CONCEPT

2.1 Stations analyse

Het huidige station mist een aantrekkelijke openbare ruimte, om in te verblijven.
Door het gebrek aan overzicht, routing en herkenbaarheid wordt het ervaren als sociaal onveilig

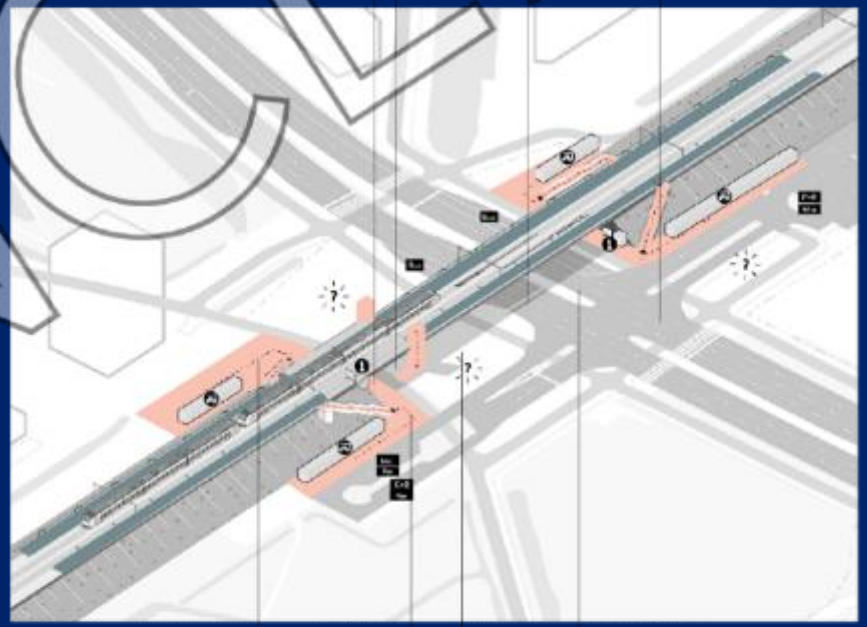

Aan ieder kwadrant staat een zelfde trap opgang naar de perrons met fietsparkeren ernaast

De druk op het stationsgebied en het fietsparkeren is hoog

Het stationsgebied mist herkenbaarheid, landmarks, logische routing en een stationsgezicht

Stationanalyse: openluchtstation Arnhem-Zuid

CONCEPT

3. Ruimtelijke verkenning
8 prikkelende scenario's

1. Speed pedelec - De snelfietsroute van Arnhem-Nijmegen aan westzijde van het spoor laciliteren met een tunnel onder de Metamorfosenallee door. Eén woonblok zorgt voor een groter spoorpark. Een eigen parkeervoorziening voor bewoners en aparte P+R aan de noordzijde.

1. Scenario Speed Pedelec

2. De Parkbrug - Het groenste station van Nederland. Door hoogbouw is een groot spoorpark mogelijk. De fietsbrug zorgt voor een veilige oversteek en herbergt tevens de parkeervraag voor de P+R en bewoners. De brug zorgt echter voor onlogische routing voor de fiets.

2. Scenario Parkbrug

3. Elderse parkstrip - Woonblokken zijn gesitueerd op een gebouwde parkeervoorziening. Alles is geconcentreerd aan het spoor maar door de spreiding van kleinere volumes blijft er minder spoorpark over.

3. Scenario Elderse Parkstrip

4. Stadswonen aan een singel - Grondgebonden woningen zorgen voor veel maaiveldparkeren. Hierdoor ontstaat tevens een klein spoorpark en een woontype die al veel aanwezig is rondom station Arnhem Zuid.

4. Scenario Stadswonen aan een singel

5. Multimodale hub A - Grootschalige bouwblokken geconcentreerd aan de noordzijde. Hierdoor ontstaat een groot spoorpark. Er is één grote parkeergarage en de Metamorfosenallee kan verdiept worden aangelegd.

5. Scenario Multimodale Hub A

6. Multimodale hub B - Ter aanvulling op Multimodale hub A is er gelegenheid om aan de noordzijde van de Metamorfosenallee extra maatschappelijk programma toe te voegen.

6. Scenario Multimodale Hub B

7. Elderse bos - Kleine woonblokken in een bos. Parkeren gebeurt op afstand van de woningen in een half verdiepte garage.

7. Elderse bos

8. Station Zuid op de kaart - Icoon voor de stad. Woningbouw en parkeren in één groot gebouw opgelost, als statement naar de experimentele woningbouw uit de jaren 70 zoals De Laar-West.

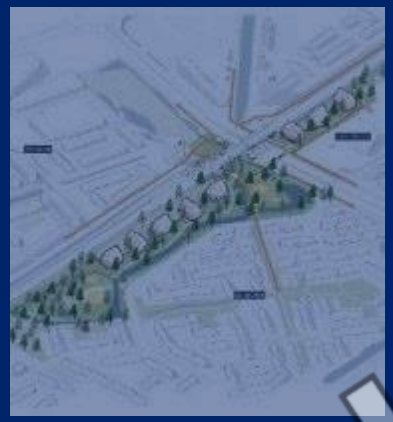

8. Scenario Zuid op de kaart

CONCEPT

Drie mogelijke scenario’s

+ veel ruimte voor het wijkpark
‘- gescheiden gebouwen

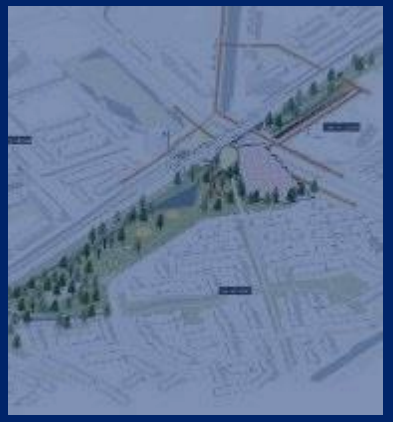
+ veel ruimte voor groen en hoge ambitie
- Hoge torens

+ kwaliteitsimpuls wijkpark
- Grootschalige ontwikkeling

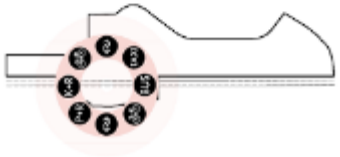

CONCEPT

4. Visie Stationskwartier Zuid

1. Van station naar mobiliteitshub

2. Een veilige en groene stationsomgeving

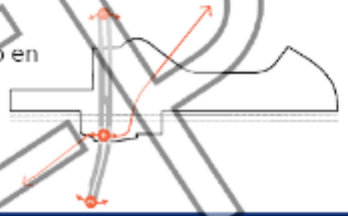
3. Geen woonpark maar een wijkpark

Een plek voor ontmoeten en bewegen in het groen

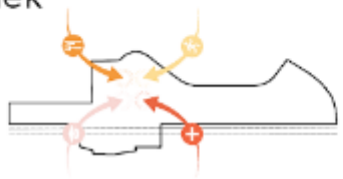

4. Een veilige oversteek

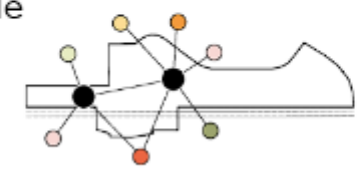
Ontwarren van de knoop en oplossen in de flanken.

5. Stationskwartier als aantrekkelijke woon- en werkplek

6. Samenwerken is een meerwaarde

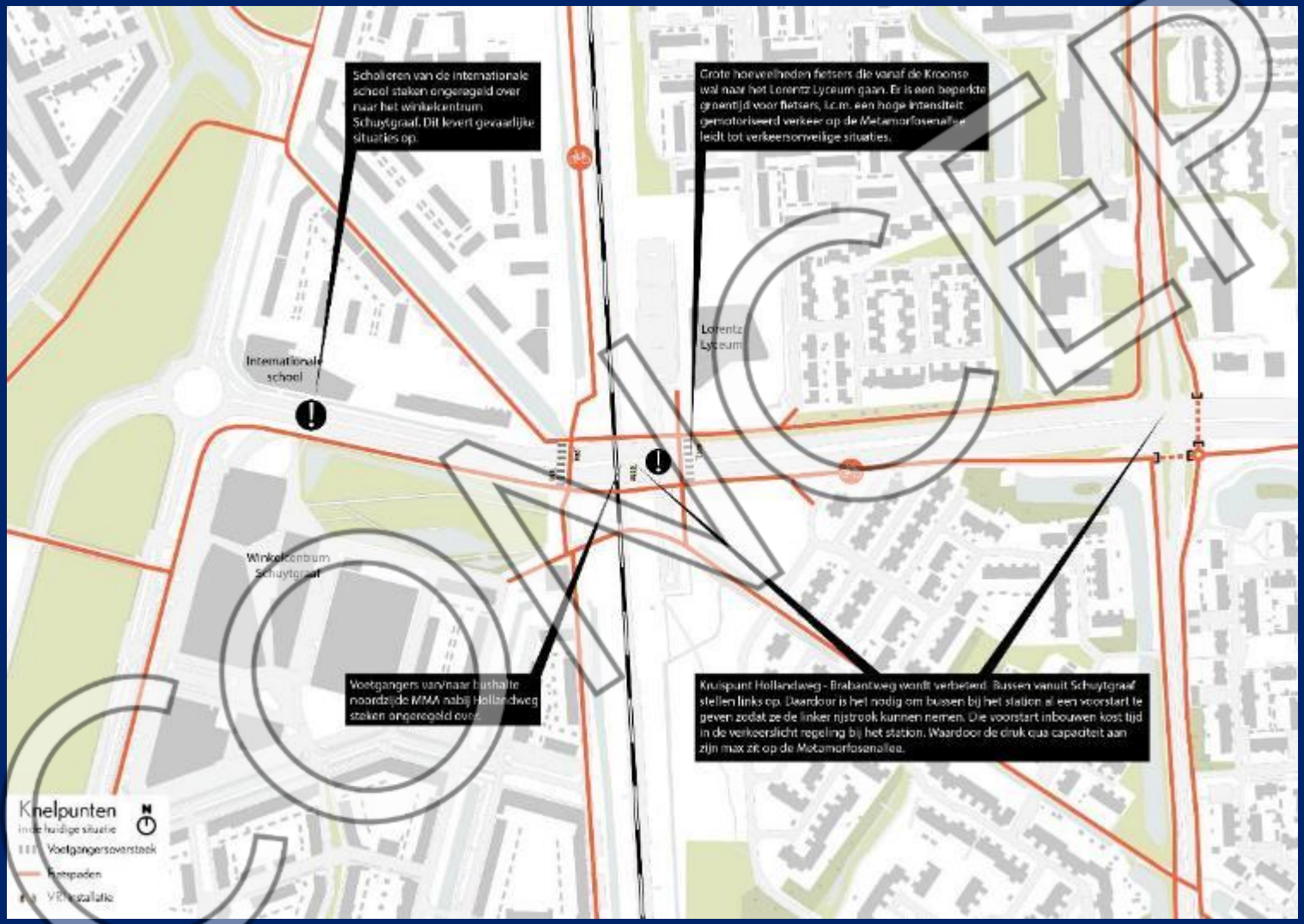
CONCEPT

4.4 Een veilige oversteek

CONCEPT

Gevaarlijke oversteek Metamorfosenallee

Afgevallen verkeersopties

Fietstunnel

- Hellingbaan geeft grote ruimte claim
- Geul is niet oversteekbaar
- Leidt tot extra tunnels
- Sociaal onveilig

Autotunnel

- Financiële haalbaarheid
- Problematiek filevorming buiten de projectscope

Fietsbrug

- Obstakel, 2 x langere hellingbaan dan bij een tunnel
- Financiële haalbaarheid

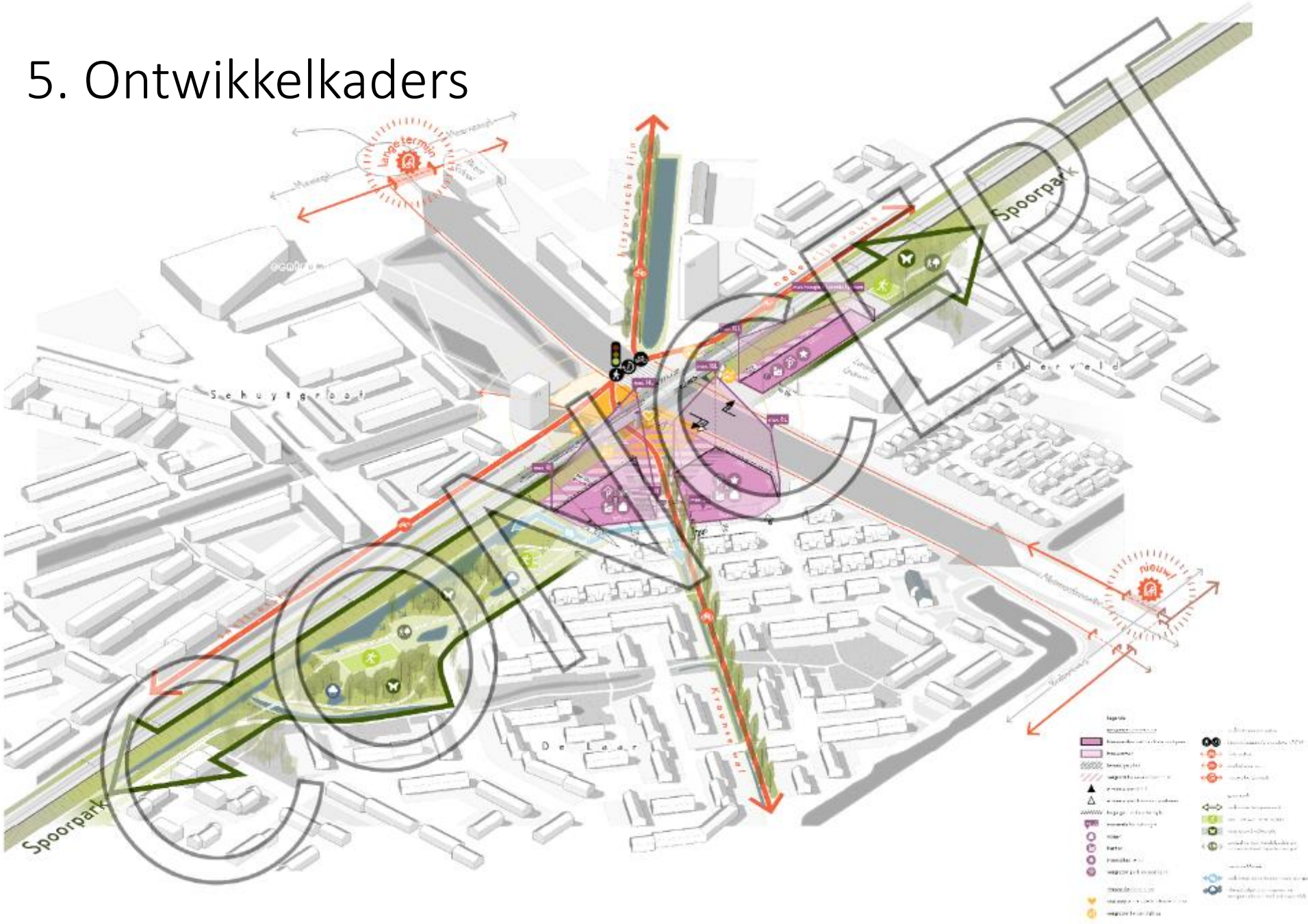
CONCEPT

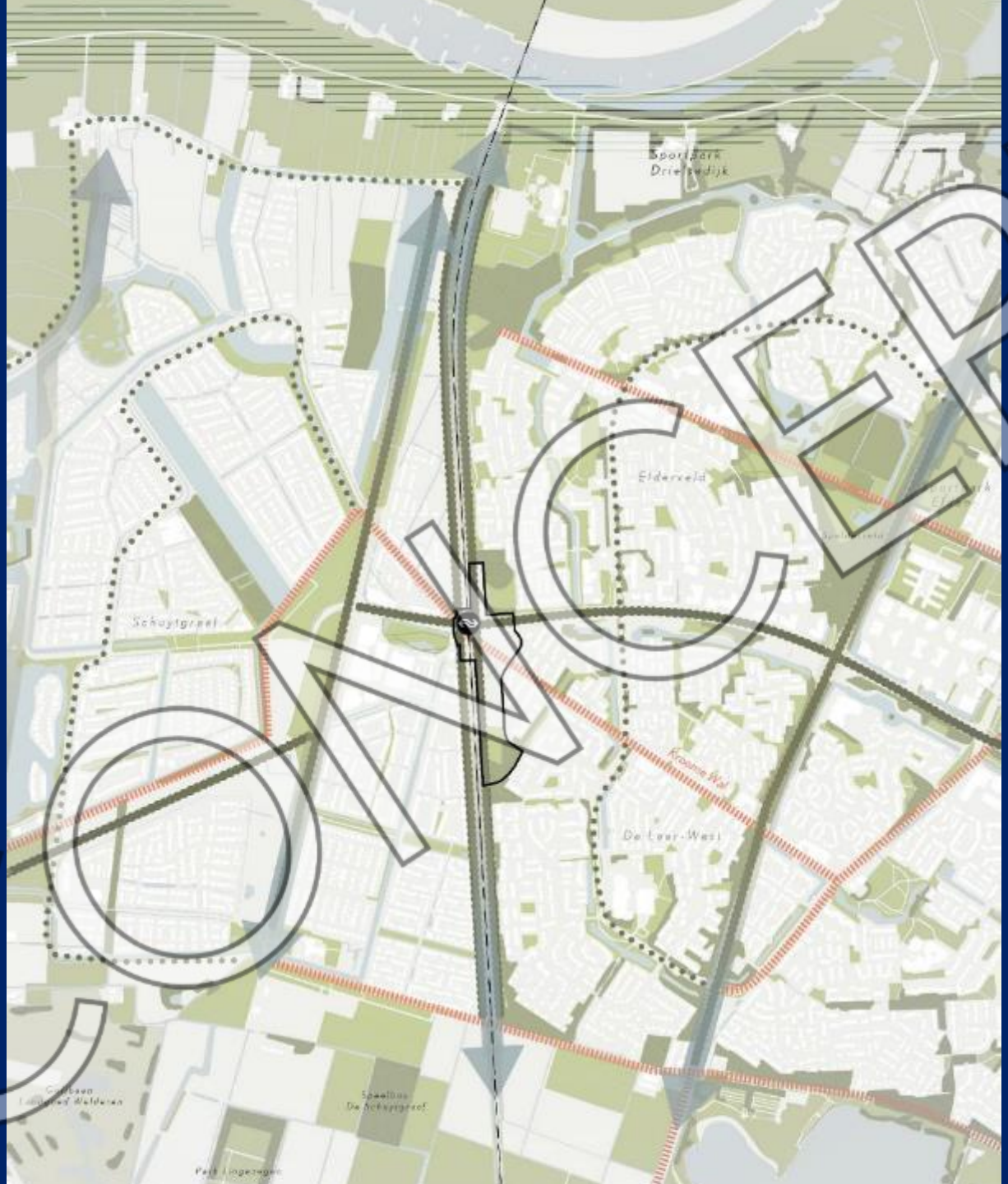
Oplossing: ontwarren van de knoop

Visie om over te steken over de Metamorfosenallee

5. Ontwikkelkaders

Sportpark
Driebuurtdijk
Elderveld
Schuytgraaf
De Laar-West
CONCEPT

historische
nederrijnse route
max. hoogte = Lorentz Lyceum
max. 12L
max. 16L
max. 14L
max. 8L
max. 8L
max. 4L
max. 2L
Lorentz Lyceum
ZUID
55 m
50 m
29°
29°

Schaduwstudie: 1. Laarkwartier

	9.00 uur	12.00 uur	15.00 uur	18.00 uur
21 mar.				
21 juni				
21 sep				
21 dec				

CONCEPT

Uitgangspunten en randvoorwaarden

Hindercontouren

Geluid
Geluid is een belangrijke randvoorwaarde bij de uitwerking van de plannen. Het stationsgebied staat onder invloed van twee bepalende geluidsbronnen: Het spoor (railverkeer) en de Metamorfosenallee (wegverkeer).

Externe veiligheid
Rekening houden met beperkingen programma i.v.m. transport van gevaarlijke stoffen, zoals afstand van het spoor van bepaalde voorzieningen, vluchtwegen etc.

Trillingen
Voor wonen is de minimale afstand tot het spoor 40 meter. Daarbinnen dienen gebouwen rekening te houden met extra maatregelen omtrent trilling, bijvoorbeeld door andere fundering. (Op dit moment is er nog geen officiële trillingsregelgeving voor bouwen nabij het spoor, daar wordt aan gewerkt. Bron: prorail.nl)

Luchtkwaliteit wordt vooralsnog niet gezien als knelpunt

Zie voor uitgebreide analyse van de hindercontouren en mogelijke oplossingen de bijlagen: atlaskaarten

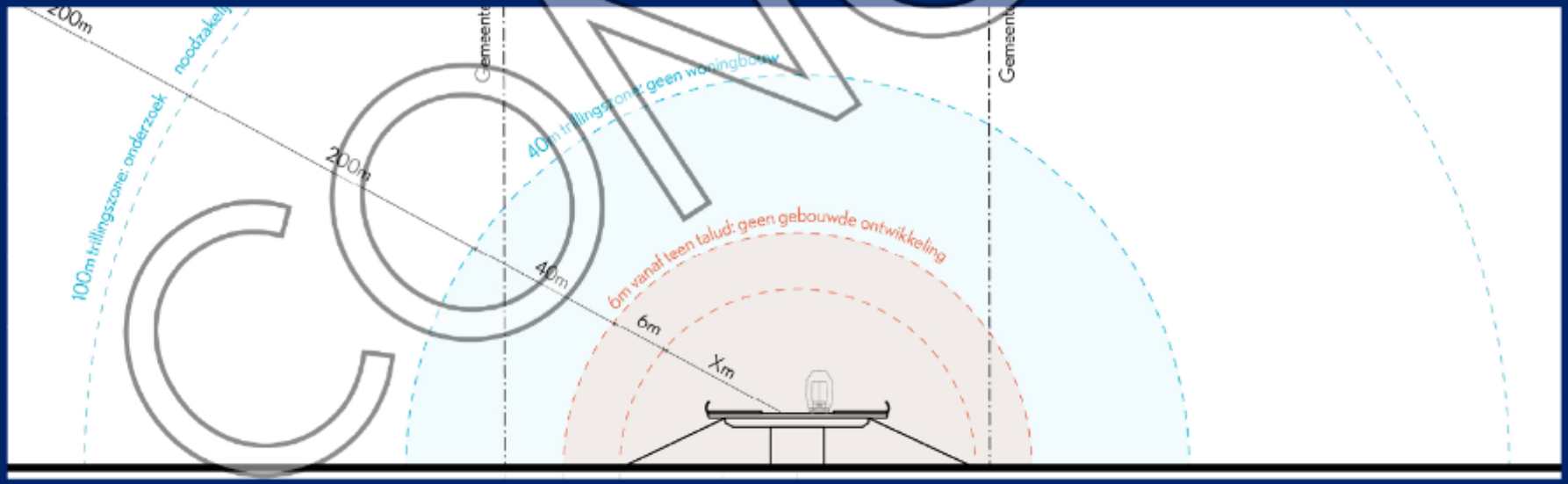
Parkeren

Parkeren is volgens huidig beleid
Parkeer-norm*:
1 p.p. per appartement met een GBO tot 75 m²
1,5 p.p. per rijwoning
1 p.p. per 125 m² BVO kantoorruimte

Fiets en scooter-parkeren: **
Een niet- gemeenschappelijke afsluitbare bergruimte met een vloeroppervlakte van ten minste 5 m² (ten minste 1,8 m x 2,3 m)

Reductie van de parkeernorm door middel van dubbelgebruik, deelauto's en ligging nabij station worden onderzocht in de drie mogelijke uitwerkingen

* Beleidsregels parkeernormen Arnhem 2003 (Geldend van 05-01-2012 t/m heden)
** Norman conform Rijksbouwbesluit Artikel 4.31. Aanwezigheid, bereikbaarheid en afmetingen

Randvoorwaarden voor nieuwbouw langs het spoor

CONCEPT

6. Drie mogelijke uitwerkingen

1. Laarkwartier

2. Stationsplein Zuid

3. Parkbrug

CONCEPT

Drie mogelijke uitwerkingen in drie standpunten verbeeld

	Impressie stationsplein	Impressie vanuit het park	Impressie vanaf het perron
1. Laarkwartier				
2. Stationsplein Zuid				
3. Parkbrug				

CONCEPT

6.1 Laarkwartier

‘Een groene woonomgeving’

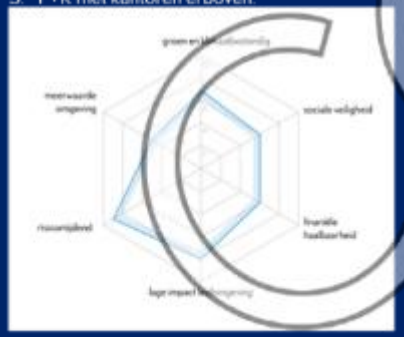
programma:

- 96 woningen (65 m³ GO) waarvan 30 sociale woningen;
- 3.500 m² kantoor (noordzijde);
- 600 m² maatschappelijke/cultureel programma (onder woningen)

mobiliteit

- 96 bewoners parkeren (halfverdiept);
- 309 parkeerplaatsen P+R;
- 300 fietsparkeerplaatsen per kwadrant (1200 totaal)

1. Natuurspeelplek;
2. Halfverdiept bewonersparkeren via de Tilburgerweg;
3. Bebouwing in driekwadranten;
4. Fietsenstalling op de hellingen die tevens toegang bieden tot het perron;
5. P+R met kantoren erboven.

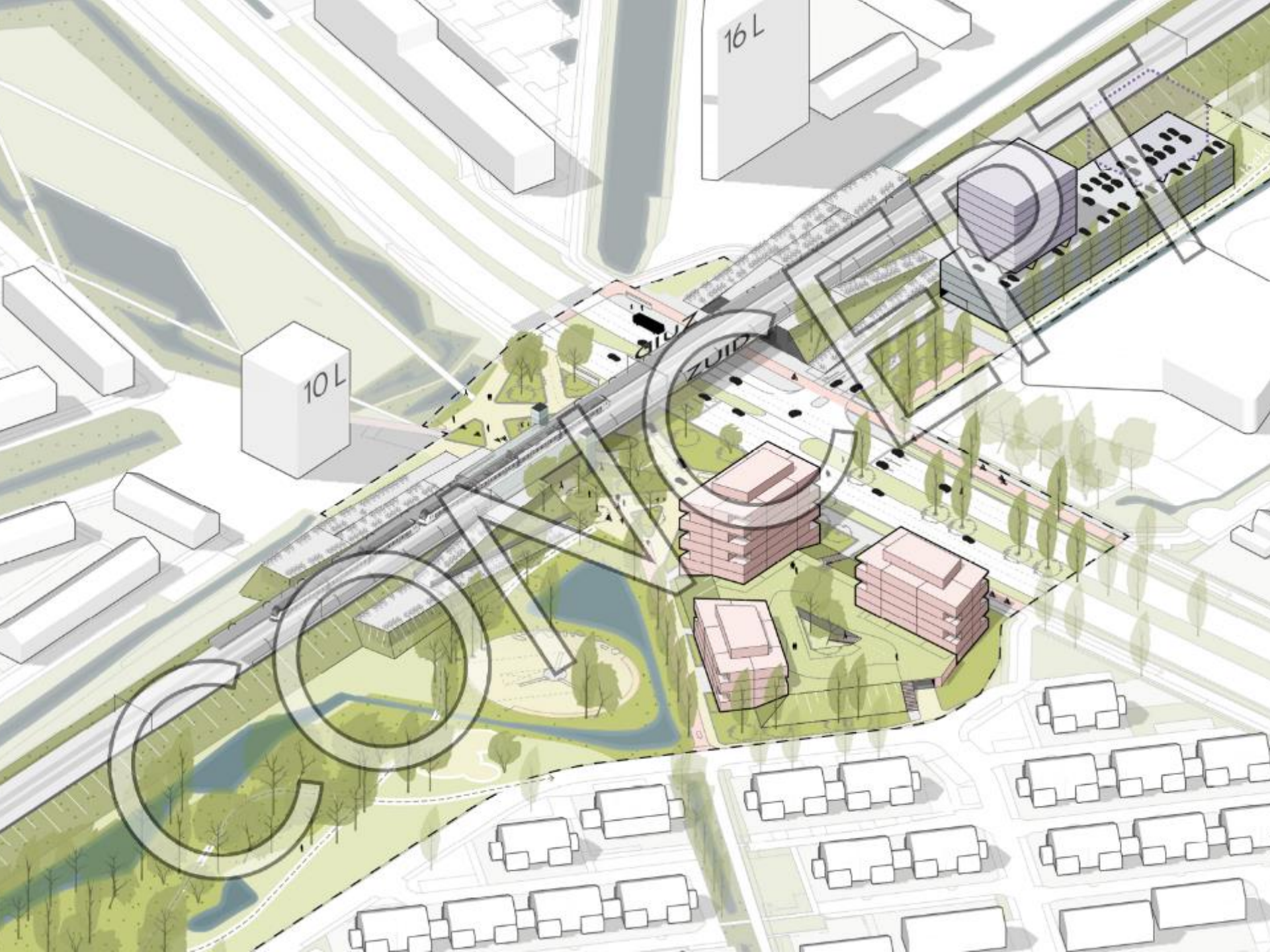

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht overzicht van het parkbrug model.

CONCEPT

16 L
10 L
zuid

Het stationsplein wordt een shared space, voor het afzetten en ophalen en de taxi's

Huidige situatie stationsplein

Stationsplein wordt stationspark

1. K+R en taxistandplaats op het sharedspaceplein;
2. In de plint aan het stationsplein is ruimte voor deghoreca of kantoorfunctie;
3. Elk kwadrant krijgt zijn eigen fietshelling naar met toegang naar het perron

CONCEPT

Een ingetogen gescheiden ontwikkeling van een woonblok, parkeergarage en fietsparkeren op de perronhellingen.

CONCEPT

Doordat het woonblok compact is, blijft er ruimte over voor een natuurspeeltuin aan de Kroonse Wal.

CONCEPT

Toekomstige situatie wijkpark

Huidige situatie wijkpark

1. Natuurvriendelijke oevers;
2. Fietsparkeren op de hellingbaan;
3. Door compact te bouwen blijft er ruimte over voor een natuurspeelplek.
4. In het natuurvriendelijke park is volop plek voor ontmoeting;
5. De hoogte van de woningbouw aan de zijde van de Laar-West neemt af.

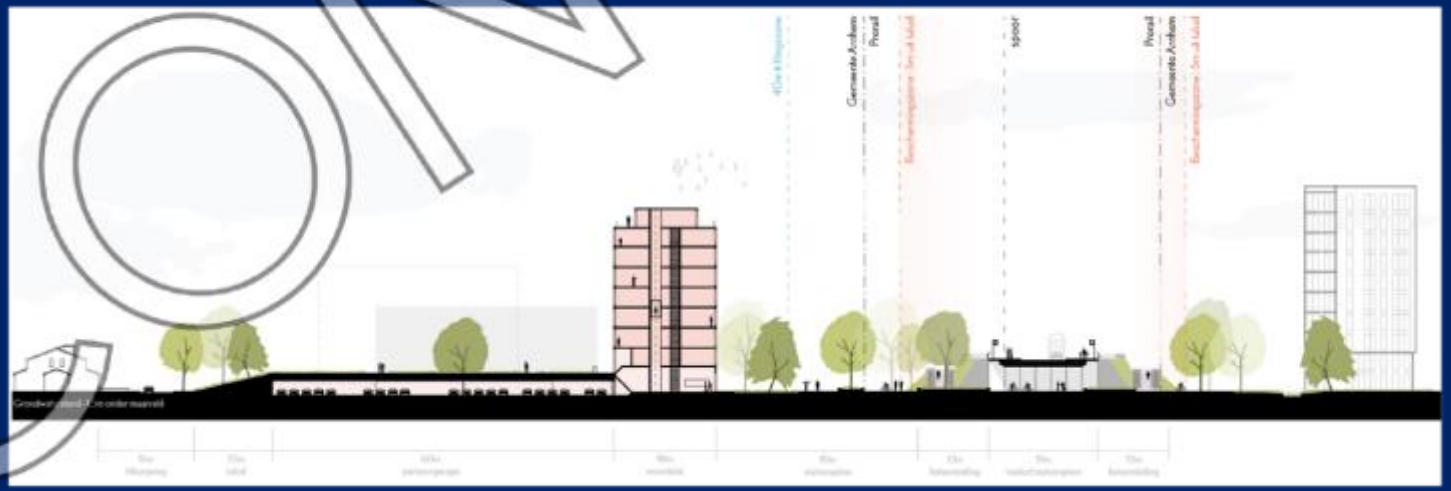
Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

Plankaart

Doorsnede BB

Doorsnede AA

CONCEPT

6.2 Stationplein-Zuid

'Een multimodale hub'

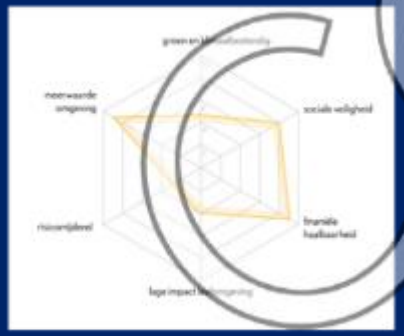
programma:

- 150 woningen, 123 (waarvan 45 sociaal) van 63 m² GO en 27 woningen met 135 m²;
- 2.500 m² kantoren (noordzijde)
- 5.000 m² kantoren (zuidzijde)
- 2.000 m² maatschappelijk (noordzijde)
- 800 m² commercieel (zuidzijde)

mobiliteit

- 385 bewoners en P+R parkeren in ondergrondse garage;
- 1200 fietsparkeerplaatsen aan de zuidzijde;
- 600 fietsparkeerplaatsen aan de noordzijde

1. Groen en water verbinden voor de nieuwbouw langs;
2. Fietsparkeren aan de zuidzijde in één grote (bewaakte) fietsenstalling;
3. Extra programma zoals kantoor en maatschappelijke ruimtes mogelijk op de plek waar nu de P+R zich bevindt.

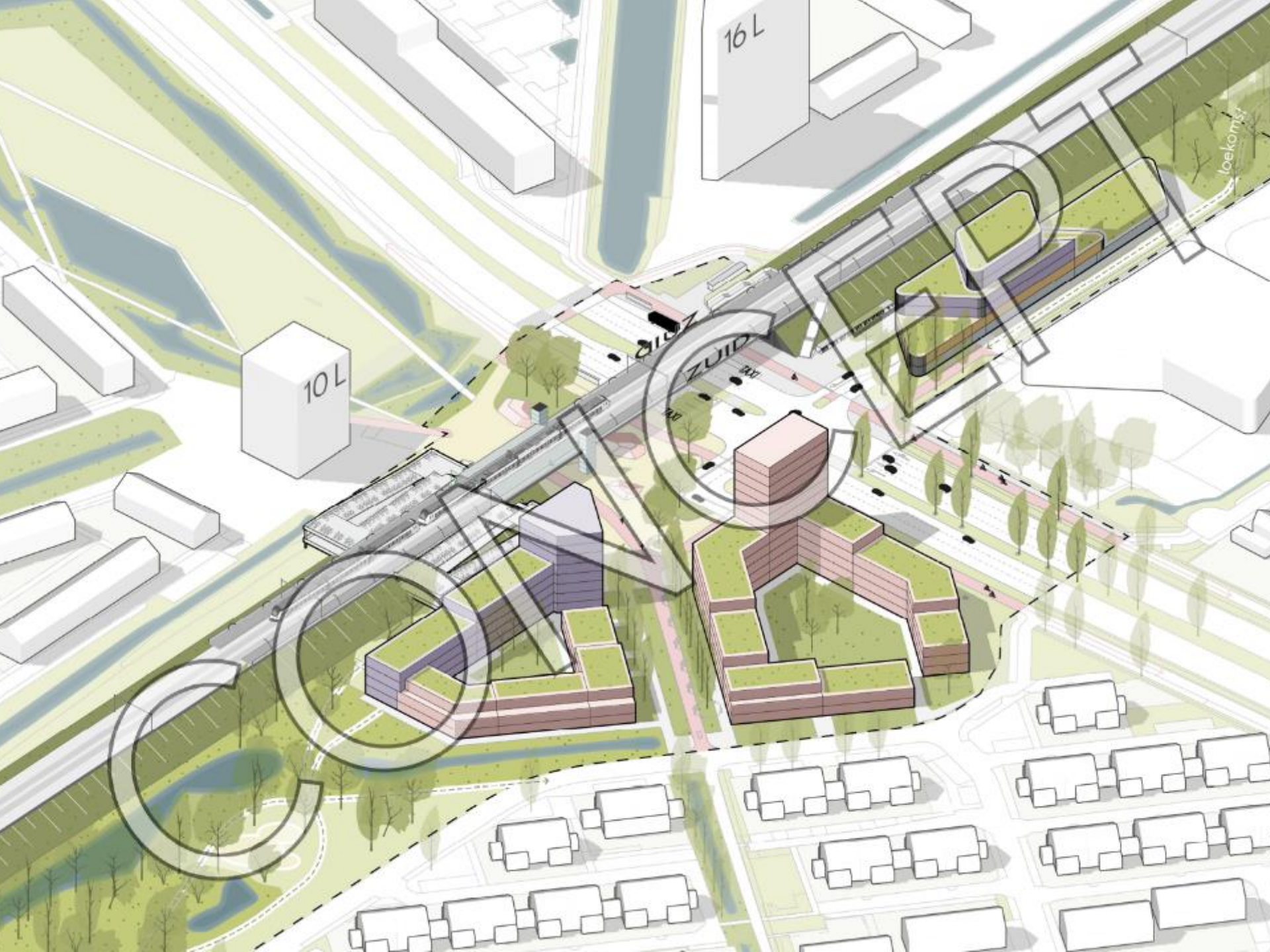

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht overzicht van het stationskwartier Zuid

CONCEPT

16 L
10 L
ZUID
toekomst

Op het stationsplein komen prettige zitplekken met groen. Het plein wordt levendig(er) door het tevens in te richten met bijvoorbeeld een skatepark.

Huidige situatie stationsplein

Stationsplein een stedelijk plein

1. Entree van de P+R en bewonersparkeren wordt ontsloten op de Metamorfosenallee;
2. Grote fietsparkeerplek aan de zuidzijde zorgt voor één grote bewaakte garage die de sociale veiligheid vergroot;
3. Stedelijk plein vraagt om stedelijke functies zoals een skatebaan/park waarin er ook ruimte kan zijn voor andere activiteiten en evenementen.

CONCEPT

De overstap machine staat voorop, een levendig stationsplein met meer stedelijke allure.

CONCEPT

Om het groen en water goed te kunnen verbinden en liggen de blokken op gepaste afstand van de bestaande woningen in de Laar-West

CONCEPT

Wandelpad in het park in de toekomstige situatie

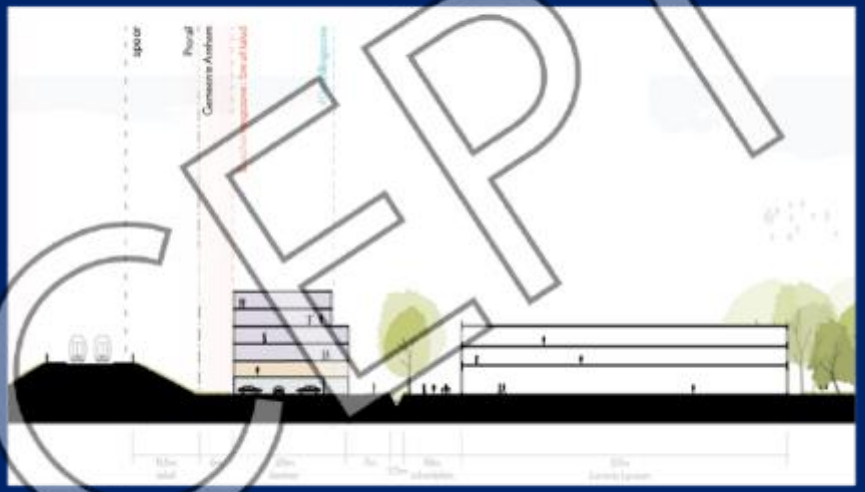
Wandelpad in het park in de huidige situatie

1. De gevel aan de spoorzijde staat onder druk van trillingen en geluidsbelasting daardoor krijgt deze 'schijf' een kantoorfunctie;
2. Woningbouw ligt deels terug om water voor de bebouwing langs te trekken en het watersysteem uit te bouwen
3. Tussen de twee bouwblokken blijft hetfietspad op de Kroonse wal verbonden.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

Plankaart

Doorsnede BB

Doorsnede AA

CONCEPT

6.3 Parkbrug

'Het groenste station van Nederland'

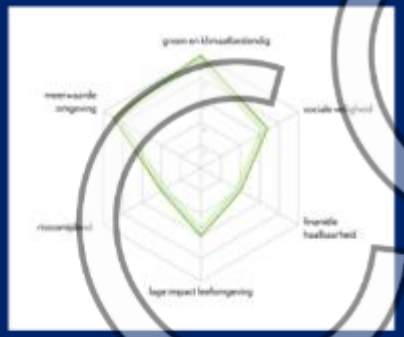
programma:

- 102 woningen (59 m² GO) waarvan 36 sociale woningen
- 2.800 m² kantoor (zuidelijke toren)

mobiliteit

- 340 bewoners en P+R parkeren onder de helling van de parkbrug
- 600 fietsparkeerplaatsen per zijde (1200 totaal)

1. kantoortoren;
2. Drie woontorens in het groen;
3. Parkbrug op een helling met entree voor P+R/bewonersparkeren en fietsparkeren t.b.v. het station eronder.

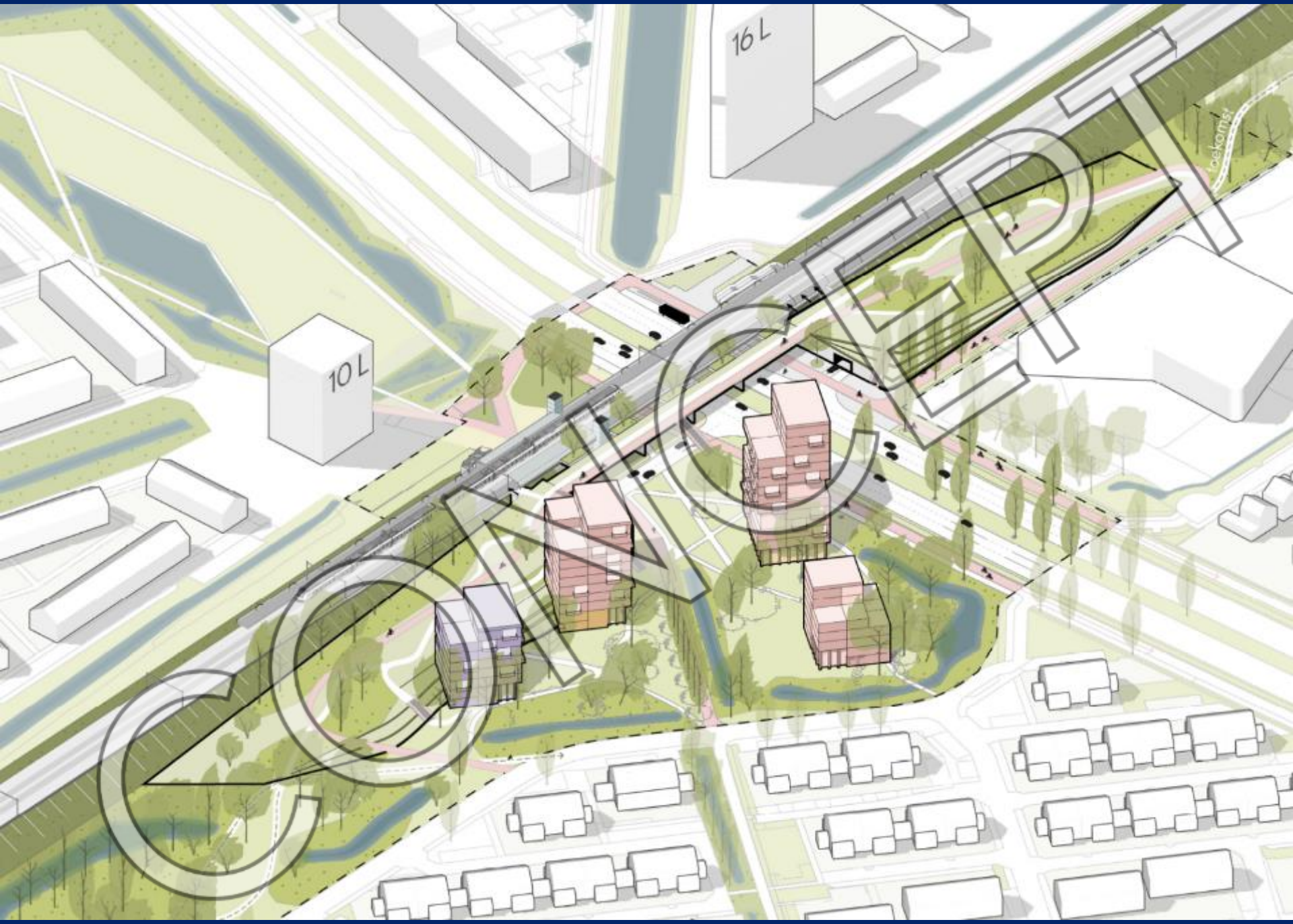

Spinnenweb beoordeling

Vogelvlucht overzicht van het parkbrug model.

CONCEPT

16 L
10 L
toekomst
CONCEPT

Het groen en water wordt zo mogelijk ook onder het viaduct doorgetrokken om het archeologische park aan het spoorpark te verbinden.

Huidige situatie vanaf de Noord-Oostelijke stationstrap kijkend richting de P+R

Stationsplein wordt stationspark

1. Het perron wordt groen ingericht. Zowel aan de zijde van de nieuw parkbrug als de kant van Schuytgraaf;
2. Entree van de P+R en het fietsparkeren bevind zich onder de parkbrug;
3. Het spoorpark wordt onder het spoorwegviaduct verbonden met het archeologische park in Schuytgraaf.

CONCEPT

Het spoorpark wordt daadwerkelijk aan elkaar gehecht met de Parkbrug over de Metamorfosenallee

CONCEPT

Met dit scenario mag Arnhem zich met recht de groenste stad van Nederland noemen.

CONCEPT

Torentjes staan in een bos van bomen

Wandelpad in het park in de huidige situatie

1. Natuurvriendelijke oevers,
2. Tussen de gebouwen is er veel ruimte voor groen en bomen;
3. Middels trappen is er een opgang naar de parkbrug die door de groene invulling van de hellingbanen opgaat in het park.

Doorsneden afstanden en bouwhoogtes

Plankaart

Doorsnede BB

Doorsnede AA

CONCEPT

Drie mogelijke uitwerkingen in drie standpunten verbeeld

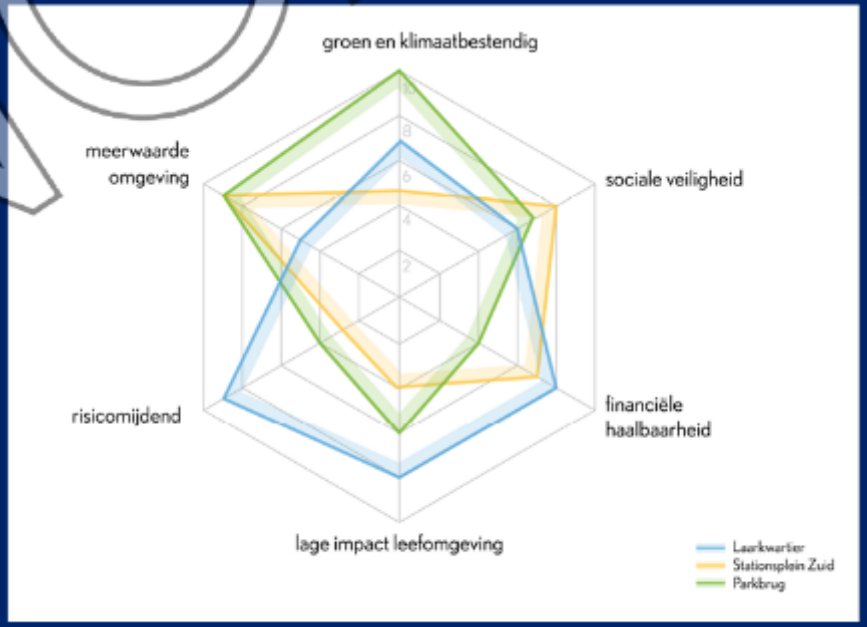
	Impressie stationsplein	Impressie vanuit het park	Impressie vanaf het perron
1. Laarkwartier				
2. Stationsplein Zuid				
3. Parkbrug				

CONCEPT

7. De beoordeling

In het spinnenweb diagram zijn de drie scenario's op zes factoren gewogen.

1. Groen & klimaat: grootste park, minste bebouwing, minste hittestress en meeste water;
2. Sociale veiligheid: meeste levendigheid door programma in de plinten, ogen op straat en verkeersveiligheid;
3. Financiële haalbaarheid: welk scenario heeft na balans van kosten en opbrengsten de meeste extra financiële ruimte om te investeren in de omgeving;
4. Lage impact leefomgeving: welk scenario geeft laagste impact op wind, schaduw en uitzicht op directe omwonenden;
5. Risicomijdend: welk scenario heeft de minste ontwikkelrisico's (bv samenwerking of hoge investeringen);
6. Meerwaarde omgeving: welk scenario geeft het meeste op wijkniveau terug (wijkvoorziening, levendigheid op straat vanaf 18.00u).

CONCEPT

Planning vervolg

- Online bewonersavond 2 : 7 april
- Afronden gebiedsvisie : eind april
- Overleg college : mei
- Besluit college : juni (onder voorbehoud)
- Werkgroep 4 : juni
- Besluit gemeenteraad : juli/augustus (onder voorbehoud)

Planning onder voorbehoud van:

- Vorming nieuwe college van B&W
- Financiële haalbaarheid

En regelmatig nieuwsbrieven

Resultaten teruglezen? www.arnhem.nl/stationzuid

CONCEPT

Vragen en afsluiting

CONCEPT

Verslag bewonersbijeenkomst 19 september 2023

Op dinsdag 19 september 2023 hield de gemeente Arnhem een bewonersavond voor omwonenden uit de wijken Schuytgraaf, Elderveld en De Laar. Bewoners stelden hun vragen en kwamen met ideeën. Hieronder leest u het verslag van de bijeenkomst.

Interview wethouder Bouwkamp

De huidige bestemming op deze plek is Handel en Nijverheid, deze is echter niet gebruikt om iets te bouwen. Toen rees de vraag: wat kan hier dan wel? Inmiddels is er een park ontstaan, we hebben echter ook behoefte aan woningen. De ambitie is dan ook niet om het park te laten verdwijnen maar om het park te versterken, woningen toe te voegen en de plek te verbeteren. Omdat er op deze plek verschillende gebruikers zijn van het wijkpark, het stationsplein en straks de woningen, hebben we een gebiedsvisie gemaakt om de verschillende thema's vast te leggen.

In juni 2022 is de gebiedsvisie ook gepresenteerd aan de bewoners. Met de steeds urgenter wordende woningnood heeft het college besloten de uitgangspunten te wijzigen. Daarom zijn we vanavond weer bij elkaar. De veranderingen zijn dat het aantal woningen nu 150 is (in plaats van 100 tot 150) en dat er 50% sociale huurwoningen gebouwd moeten worden (in plaats van 30%). De reden hiervoor is dat we behoefte hebben aan betaalbare woningen en dat het op deze plek ook kan omdat er nog niet heel veel sociale huurwoningen zijn. Wij vragen als gemeente aan projectontwikkelaars ook altijd om minimaal 30% sociale huurwoningen te bouwen en dus moeten wij ook het goede voorbeeld geven. De sociale huurwoningen moeten ook door een corporatie verhuurd worden om goed onderhoud te borgen.

De gebiedsvisie wordt uiteindelijk door de gemeenteraad vastgesteld en wat vanavond wordt gepresenteerd wordt als financieel haalbaar geacht.

Terugblik

De afgelopen jaren is er al een heel participatieproces geweest met een enquête, webinars en een werkgroep. De uitgangspunten zijn nu gewijzigd en dit is in juni al met de werkgroep gedeeld en nu ook met de andere omwonenden.

Visie

Robert Zandjans licht de gebiedsvisie verder toe. De ambities voor deze plek zijn:

- Van station naar mobiliteitshub
- Een veilige en groene stationsomgeving
- Geen woonpark maar een wijkpark
- Een veilige oversteek
- Stationskwartier als aantrekkelijke woon- en werkplek
- Samenwerken is een meerwaarde

Vanuit deze 6 ambities zijn we van 8 scenario's naar 3 scenario's gegaan. Uiteindelijk is het scenario Laarkwartier de meest haalbare en deze hebben we gebruikt als basis om de 150 woningen in te onderzoeken. De 150 woningen passen binnen de ontwikkelkaders. Deze zijn onveranderd ten opzichte van de gebiedsvisie uit juli 2022.

Er zijn vanuit de bewoners zorgen over of de fietsers de toekomstige tunnel wel gaan gebruiken. Ook worden er auto's geparkeerd in de wijk omdat de P+R vol is. De gemeente verwacht dat door de fietsenstallingen bij het station uit te breiden, het aantal auto's op de P+R minder wordt. De meeste auto's blijken namelijk uit de buurt te komen. De uitbreiding van de P+R is fase 2 van het project.
De vraag wordt gesteld of er is nagedacht over (grootschalige) functies in plaats van woningen, zoals een schouwburg of bioscoop? Grootschalige functies lijken op deze plek niet haalbaar. Een van de aanwezigen weet te vertellen dat er een cultureel centrum bij Kronenburg komt.

Wijkpark

Chiel Segerink doet de oproep mee te denken in een werkgroep voor het wijkpark.
Wij hebben al veel opgehaald de afgelopen jaren en hebben zelf ook ideeën. We willen graag met een werkgroep deze (soms conflicterende) wensen en belangen in een ontwerp verwerken. De C2000 mast komt in het wijkpark te staan, de locatie wordt bepaald door het ministerie dus dat is een uitgangspunt voor het ontwerp. Wel komt er een groene haag omheen te staan. De bestaande bomen in het park blijven staan en we gaan meer water vasthouden in het gebied.

Verzoeken van de bezoekers zijn bankjes en speelgelegenheid. Ook moet het park minder toegankelijk gemaakt worden voor fietsers in verband met de hoeveelheid fietsers.

Vragen en aandachtspunten

Na de presentaties was er gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan. Bekijk de vragen en aandachtspunten van de bewoners.

Aanmelden werkgroep

Patricia Twente licht het proces toe en doet de oproep aan de bewoners om zich aan te melden voor de werkgroep wijkpark, werkgroep stationsplein en klankbordgroep woningbouw. De verschillende groepen zullen nooit op dezelfde avond overleggen. Bewoners kunnen zich aanmelden voor een of meerdere werkgroep(en) door een e-mail te sturen naar stationzuid@arnhem.nl.

Meer informatie

Heeft u vragen of wilt u de presentatie ontvangen van de concept Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem-Zuid? Stuur dan een e-mail naar stationzuid@arnhem.nl.

Bijlage D Verslagen werkgroep bijeenkomsten

Verslag

Datum : 20 januari 2022

Aan : Omwonenden Stationsgebied Arnhem-Zuid

Van : Gemeente Arnhem, Bas Reijenga, Johan Simon, Ivar Branderhorst

Betreft : Verslag 1e werkgroep met bewoners over gebiedsvisie stationsgebied Arnhem-Zuid

---

Verslag 1e werkgroep gebiedsvisie station Arnhem-Zuid

Op donderdag 20 januari 2022 hield de gemeente Arnhem de 1e werkgroep met betrokken bewoners en ondernemers. In deze werkgroep zit ook de projectleider van de gemeente, de stedenbouwkundige en de participatieadviseur. Er waren 9 bewoners en 1 bewoner/ondernemer aanwezig, allemaal uit de wijk de Laar-west.

Verwachtingen
Na een voorstelronde is stilgestaan bij de verwachtingen die de werkgroep en de gemeente van elkaar hebben. De gemeente heeft de afgelopen maanden al veel ideeën en suggesties van bewoners en ondernemers ontvangen. Deze komen uit de eerder gehouden enquête, de online bewonersavond en de wandelingen door het gebied. De hoofdlijnen zijn samengevat en worden doorgenomen. De gemeente zoekt daarbij naar de ‘rode draden’, dus welke ideeën en suggesties vaak worden genoemd. Het is aan de gemeente om hiermee in de gebiedsvisie zoveel mogelijk rekening te houden en te laten zien hoe dit gedaan wordt. De werkgroep wordt gevraagd of dit beeld volledig is en of er nog onderwerpen ontbreken.

Dilemma’s
Bij de ontwikkeling zijn naast bewoners en ondernemers ook andere partijen betrokken. De belangrijkste zijn Prorail, de NS, de woningcorporaties en de Provincie Gelderland. Daarnaast moet rekening gehouden worden met wet- en regelgeving zoals geluidnormen en natuurwaarden. Als we uitgangspunten voor de ontwikkeling, de ideeën en suggesties van bewoners en de voorwaarden van andere partijen met elkaar combineren dan leidt dit tot een aantal dilemma’s:

1. Hoeveel park gebruiken we voor de woningen?
2. Hoe dicht bouwen we op het spoor, de weg en de bestaande woningen?
3. Kunnen we parkeren onder de nieuwe woningen?
4. Hoe verbeteren we de oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee?
5. Welke ondersteunende functies zijn wenselijk?
6. Zij de plannen financieel haalbaar te maken?

Deze dilemma’s zijn toegelicht in de werkgroep. De gemeente zal hierin uiteindelijk keuzes moeten maken en deze motiveren.

Wat ontbreekt nog

De werkgroep heeft meegedacht over onderwerpen die tot nu toe nog te weinig aandacht hebben gehad, maar wel voor alle bewoners van belang kunnen zijn. Dit leidt tot de volgende, aanvullende vragen:

- Kunnen de nieuwe woningen ook als 'geluidswal' dienen waardoor het geluid van het spoor en de weg minder de bestaande wijk in komt?
- Waarom worden er op het kruispunt Hollandweg-Brabantweg al aanpassingen doorgevoerd en zijn die wel afgestemd op de gebiedsvisie?
- Is een uitruil van woningen voor ander vastgoed met andere functies mogelijk?
- Welke effect heeft de nieuwe woningbouw op het zonlicht van de omwonenden?
- Hoe wordt omgegaan met duurzaamheid in het plan?
- Kan de verwilderde strook groen in Elderveld ook betrokken worden bij de plannen?
- Is rekening gehouden met de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet?
- Is kantoorruimte hier wel nodig / nuttig? Er staat nog zoveel leeg

Als aanvullende suggesties voor de gebiedsvisie zijn (opnieuw) benoemd:

- Behoud groen, behoud groen, behoud groen
- Maak ruimte voor ondernemerschap, dat maakt het gebied levendiger
- Kantoren dragen 's avonds niet bij aan de sociale veiligheid, investeer daarom in avondondernemers
- Bekijk de oversteekbaarheid van de Metamorfoseallee in een breder perspectief (van de rotonde in Schuytgraaf tot kruispunt Hollandweg/Brabantweg)
- Investeer in aanvullende voorzieningen die geld opleveren

De aanvullende vragen en suggesties zijn gedeeltelijk besproken en beantwoord. Samen met de eerder ontvangen ideeën en suggesties worden deze waar mogelijk verwerkt in de uitwerking van de denkrichtingen. Deze worden aan de 2e werkgroep op 10 februari gepresenteerd.

Denkrichtingen bijgewerkt

Tijdens de bewonersavond in november 2021 zijn door de stedenbouwkundige 8 mogelijke denkrichtingen gepresenteerd voor de inrichting van het gebied. Op basis van de informatie die de gemeente tot nu toe heeft ontvangen van bewoners, ondernemers en andere betrokken partijen zijn hiervan 4 denkrichtingen komen te vervallen. Belangrijkste reden is dat deze denkrichtingen te veel ruimte vragen van het bestaande groengebied.

Planning vervolg

- Werkgroep 1 : 20 januari
- Werkgroep 2 : 10 februari
- Opstellen concept-visie : Medio maart
- Werkgroep 3 : 2e helft maart
- Gesprekken andere partijen : 2e helft maart
- Afronden gebiedsvisie : Begin april
- Besluit College van B&W : Eind april
- Besluit gemeenteraad : Juni

Deze planning is indicatief en kan worden aangepast

Einde verslag

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen?

Meld u aan voor de digitale nieuwsbrief op www.arnhem.nl/stationzuid. U ontvangt dan zo nu en dan een bericht in uw mailbox over de voortgang. In de nieuwbrief nodigen wij u ook uit voor momenten waarop we met mensen uit de buurt in gesprek gaan.

Meer informatie

Mail uw vragen over de plannen voor het gebied rond station Arnhem-Zuid naar stationzuid@arnhem.nl

Verslag

Datum : 10 februari 2022

Aan : Omwonenden Stationsgebied Arnhem-Zuid

Van : Gemeente Arnhem, Bas Reijenga, Johan Simon, Ivar Branderhorst

Betreft : Verslag 2e werkgroep met bewoners over gebiedsvisie stationsgebied Arnhem-Zuid

---

Verslag 2e werkgroep gebiedsvisie station Arnhem-Zuid

Op donderdag 10 februari 2022 hield de gemeente Arnhem de 2e werkgroep met betrokken bewoners en ondernemers. In deze werkgroep zit ook de projectleider van de gemeente, de stedenbouwkundige en de participatieadviseur. In totaal waren zeven bewoners aanwezig, allemaal uit de wijk de Laar-west.

Terugblik
De bewoners die voor het eerst aanwezig zijn, stellen zich voor. De deelnemers blikken samen terug op de vorige werkgroep van 20 januari. Bewoners noemen vergroening, verbinding van groen, verkeersveiligheid, het drukke verkeer naar de A50 en het voorkomen van schaduw van de nieuwe woningen als belangrijke punten. In de presentatie wordt ook teruggeblikt op het vorige overleg; de uitgangspunten, de dilemma's en het terugbrengen van 8 naar 3 denkrichtingen worden in herinnering gebracht.

Behoefte kantoren
Bewoners vragen zich af waarom de gemeente nieuwe kantoren wil bouwen bij Station Arnhem-Zuid. Deze vraag werd ook tijdens eerdere gesprekken gesteld. De gemeente heeft hier nader onderzoek naar gedaan. Matthijs Kop van de gemeente (sociale- en economische zaken) gaf in de werkgroep een toelichting:

In Arnhem-Zuid is nog (beperkte) leegstand van kantoren. Kantoren die verouderd zijn of op plekken staan waar weinig vraag is naar kantoren, worden gesloopt of verbouwd tot woningen. Er is echter ook behoefte aan nieuwe, moderne, duurzame kantoren op locaties met goed openbaar vervoer. Bij Arnhem-Centraal is hier weinig ruimte meer voor. Station Arnhem-Zuid is een goed alternatief.

In de gebiedsvisie die op dit moment wordt opgesteld, wordt uitgegaan van een minimum van kantoorruimte van 1.500 m2. Die ruimte is bedoeld voor kleine bedrijven uit de omringende wijken (de lokale economie). In aanvulling hierop wordt gezocht naar ruimte voor een groter kantorencluster van maximaal 5.000 m2, vanwege de directe ligging bij het station (de stadseconomie). De totale benodigde ruimte voor kantoren komt hiermee neer op minimaal 1.500 m2 en maximaal 6.500 m2. Deze oppervlakte wordt als zoekruimte verwerkt in de overgebleven drie denkrichtingen van de gebiedsvisie. Het zoeken naar extra kantoorruimte mag niet ten koste gaan van meer groen. Het behoud van groen blijft ongewijzigd door functies (zoals wonen en parkeren) op elkaar te stapelen. Hierdoor ontstaat ruimte voor kantoren.

Verkeersstructuur
De stedenbouwkundige heeft nagedacht over een verkeersveilige oversteek voor fietsers en voetgangers over/onder de Metamorfosenallee. Onderzoek wijst uit dat een fietsbrug of fietstunnel bij het station maken de ontwikkeling van het gebied beperkt. Het belemmert het maken van een prettig stationsgebied. De stedenbouwkundige stelt daarom om een extra fietstunnel onder de Hollandweg te maken en een fietstunnel in Schuytgraaf bij de grote rotonde.

De fietstunnel bij de Hollandweg wordt onderdeel van een aantrekkelijke, veilige en snelle route voor (onder meer) scholieren vanuit Elst. De fietstunnel in Schuytgraaf wordt onderdeel van de snelfietsroute uit Nijmegen en zorgt voor een veilige oversteek voor (onder meer) de internationale school. De snelfietsroute wordt niet vanuit de gebiedsvisie uitgewerkt, maar is een aparte studie.

Bij het stationsgebied wordt de oversteek ten westen van het spoor over de Metamorfosenallee behouden en krijgt meer groentijd (de tijd dat het verkeerslicht op groen staat). Fietsers kunnen dan sneller oversteken. De oversteek ten oosten van het spoor komt te vervallen; de route via de Brabantweg-Hollandweg is het veilige alternatief.

Bewoners geven aan dat het kaartje moeilijk leesbaar is. De gemeente gaat dit aanpassen.

Denkrichtingen
De drie overgebleven denkrichtingen zijn verder uitgewerkt en worden toegelicht. Samengevat:

1. Alle functies krijgen een eigen plek: Een uitbreiding van de P+R aan de noordkant met kantoren en woningen met hun eigen parkeerplaatsen aan de zuidkant;
2. De P+R komt aan de zuidkant en wordt gecombineerd met het parkeren voor de bewoners. De parkeerplaatsen komen onder de woningen. Aan de noordkant is ruimte voor kantoren en aanvullende voorzieningen;
3. De woningen en een kantoorgebouw komen als ‘losse’ gebouwen in het groen te staan. De P+R en het bewonersparkeren worden gesplitst in een deel aan de noordzijde en een deel aan de zuidzijde. Het groen wordt met een extra brug verbonden met de noordzijde

De stedenbouwkundige laat een onderzoek zien naar de schaduw van de nieuwe gebouwen op de bestaande woningen. Bewoners uit de werkgroep hadden hier om gevraagd. Schaduw in de avond is niet op alle bestaande woningen helemaal te voorkomen. De hoogte van de bebouwing is zo gekozen dat de schaduw beperkt is.

Vragen werkgroep
De werkgroep heeft gedurende de presentatie verschillende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt:

Woningen
- Wat betekenen de nieuwe gebouwen voor mijn zonuren. Krijg ik schaduw?
- Kan er overlast ontstaan door schittering van zonnepanelen op de nieuwe woningen?
- Hoe hoog worden de nieuwe woningen, toch geen 21 lagen?!

Verkeer en parkeren

- Kan de P+R als die aan de noordkant blijft ook door het Lorentz gebruikt worden?
- Het verkeer op de Metamorfosenallee is de laatste jaren flink toegenomen. Zorg voor verbetering van de verkeersveiligheid. Met name op de Kroonse Wal fietsen veel scholieren en die steken bij het station over.
- Bewoners begrijpen de nieuwe verkeersstructuur niet helemaal, maak een duidelijk kaartje. De fietsroutes zijn er niet duidelijk weergegeven.

Groen

- Ondergronds parkeren met groen er bovenop is een goed idee!
- Verbind het groengedeelte dat behouden wordt aan de zuidkant met het groen richting fietstunnel de Laar. Dit is ook tijdens de wandeling door het gebied genoemd.

Sociale veiligheid

- Pas op dat je geen nieuwe hangplek voor jongeren creëert tussen de nieuwe woningen en de fietsenstalling (denkrichting 2)

Aanvullende voorzieningen

- Kunnen in de plint (de begane grond) van de nieuwe woningen of de kantoren ook voorzieningen komen die na kantooruren nog open zijn? Dit verbetert de sociale veiligheid.
- In de Laar wordt nagedacht over het maken van een wijkcentrum in de huidige sporthal. Stem dit goed af met eventuele extra maatschappelijke functies in de gebiedsvisie.

En verder

- Gebruik een actuele overzichtsfoto met het Lorentz en de nieuwbouwplannen in Schuytgraaf er op. Dat geeft een beter beeld.
- Fijn om zo open met elkaar in gesprek te zijn. Ik voel me gehoord als bewoner.

De vragen en opmerkingen zijn besproken en zoveel mogelijk beantwoord. Samen met de eerder ontvangen ideeën en suggesties worden deze meegenomen in de uitwerking van de gebiedsvisie, waar dat mogelijk is.

De concept-gebiedsvisie wordt in de 3e werkgroep in de 2e helft van maart gepresenteerd.

Planning vervolg

- Werkgroep 2 : 10 februari
- Opstellen concept-visie : Medio maart
- Werkgroep 3 : 2e helft maart
- Gesprekken andere partijen : 2e helft maart
- Afronden gebiedsvisie : Begin april
- Besluit College van B&W : Eind april
- Besluit gemeenteraad : Juni

Deze planning is indicatief en kan worden aangepast

Einde verslag

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen?

Meld u aan voor de digitale nieuwsbrief op www.arnhem.nl/stationzuid. U ontvangt dan zo nu en dan een bericht in uw mailbox over de voortgang. In de nieuwbrief nodigen wij u ook uit voor momenten waarop we met mensen uit de buurt in gesprek gaan.

Meer informatie

Mail uw vragen over de plannen voor het gebied rond station Arnhem-Zuid naar stationzuid@arnhem.nl

Verslag

Datum : 22 maart 2022

Aan : Omwonenden Stationsgebied Arnhem-Zuid

Van : Gemeente Arnhem, Bas Reijenga, Johan Simon, Ivar Branderhorst

Betreft : Verslag 3e werkgroep met bewoners over gebiedsvisie stationsgebied Arnhem-Zuid

---

Verslag 3e werkgroep gebiedsvisie station Arnhem-Zuid

Op dinsdag 22 maart 2022 hield de gemeente Arnhem de 3e werkgroep met betrokken bewoners en ondernemers. In deze werkgroep zit ook de projectleider van de gemeente, de stedenbouwkundige en de participatieadviseur. In totaal waren zeven bewoners aanwezig, allemaal uit de wijk De Laar-west.

Terugblik
De aanwezige bewoners blikken samen terug op de vorige werkgroepen van 20 januari 2022 en 10 februari 2022. Bewoners noemen het voorkomen van schaduwwerking, verbinding van groen en voldoende parkeerplaatsen om parkeeroverlast in de buurt te voorkomen als belangrijke punten. In de presentatie wordt ook teruggeblikt op het vorige overleg en is ingegaan op de punten die toen genoemd zijn; de vergroening, verbinding van het groen, verkeersveiligheid, het drukke verkeer op de Metamorfosenallee en de schaduwwerking zijn in herinnering gebracht.

Concept-gebiedsvisie
De concept-gebiedsvisie en de drie denkrichtingen daarin zijn uitgewerkt en worden gepresenteerd. Aangegeven is op welke manier er met de gestelde vragen in het vorige overleg met de werkgroep is omgegaan en hoe deze zijn verwerkt in de concept-gebiedsvisie.

De drie denkrichtingen zijn niet gewijzigd. Ze zijn wel verder uitgewerkt en worden toegelicht. Samengevat:

1. Model ‘Laarkwartier’: Alle functies krijgen een eigen plek: Een uitbreiding van de P+R aan de noordkant met kantoren en woningen met hun eigen parkeerplaatsen aan de zuidkant. De woningen sluiten meer aan bij de bestaande woningen uit De Laar. Doordat één bouwvlek niet bebouwd wordt (ten zuiden van Kroonse Wal) ontstaat ruimte voor een groene speelplek. Er wordt ingezet op het loskoppelen van de functies zodat er minder afhankelijkheden zijn.
2. Model ‘Stationsplein-Zuid’: De P+R komt aan de zuidkant en wordt gecombineerd met het parkeren voor de bewoners. De parkeerplaatsen komen onder de woningen. Aan de noordkant is ruimte voor kantoren en aanvullende maatschappelijke voorzieningen. Er wordt ingezet op maximale levendigheid van het stationsplein om de sociale veiligheid te vergroten.
3. Model ‘Parkbrug’: De woningen en een kantoorgebouw komen als ‘losse’ gebouwen in het groen te staan. De P+R en het bewonersparkeren worden gesplitst in een deel aan de noordzijde en een deel aan de zuidzijde. Het groen wordt met een extra brug verbonden met de noordzijde. Er wordt ingezet op maximale vergroening van het gebied.

Alle drie de denkrichtingen hebben hun eigen, specifieke kenmerken. De beoordeling is opgenomen in een spinnenweb-diagram:

- Model 1 geeft de beste waardering op de onderdelen risico's, impact leefomgeving en financiële haalbaarheid.
- Model 2 scoort goed op de thema's meerwaarde omgeving en sociale veiligheid.
- Model 3 geeft de beste resultaten op meerwaarde omgeving en groen/klimaatbestendigheid.

Een aantal leden van de werkgroep spreekt een voorkeur uit voor een bepaalde denkrichting. Hoewel alle aanwezigen bewoners uit De Laar-West zijn, verschillen de voorkeuren per persoon. Hieruit blijkt dat verschillende mensen verschillende wensen hebben.

Het plan is om in de gebiedsvisie een aantal belangrijke grenzen vast te stellen. Het gaat daarbij om de verkeersstructuur, de minimale omvang van het park en de maximale omvang van de bebouwing (zowel de plek als de hoogte). Alle drie de modellen passen binnen die grenzen. Andere onderwerpen, zoals het te kiezen model (of combinatie van modellen), de inrichting van het park en de ontwerpen van de gebouwen worden vrijgelaten en later uitgewerkt.

Vragen werkgroep
De werkgroep heeft gedurende de presentatie verschillende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt:

Woningen

- Is de schaduwstudie goed uitgevoerd? Op 22 maart om 18.00 uur is schaduw te zien in het groengebied van het hoge gebouw in Schuytgraaf
- Er is een actuele overzichtsfoto met het Lorentz toegevoegd (opmerking vorige overleg)

Verkeer en parkeren

- Worden er voldoende parkeerplaatsen gemaakt in het gebied voor de nieuwe woningen en de P+R?
- Het kaartje met de verkeersstructuur is verbeterd (opmerking vorige overleg)
- Wordt de P+R een betaalde voorziening of gratis?

Groen

- Verbind het groengedeelte dat behouden wordt aan de zuidkant met het groen richting fietstunnel de Laar.

Aanvullende voorzieningen

- Het wijkcentrum in de huidige sporthal van De Laar is tijdelijk. Dat betekent dat het gebied rondom station Arnhem-Zuid wellicht toch een maatschappelijke functie zou kunnen krijgen.

En verder

- Kan de concept-gebiedsvisie worden toegestuurd of wordt deze op andere wijze ter inzage gelegd?
- In de werkgroep blijken verschillende voorkeuren te ontstaan voor de modellen, of combinaties daarvan.

- De gemeente geeft aan dat er bij de gemeente nog geen voorkeur is. Voor alle drie de modellen geldt dat er op dit moment nog geen zicht is op voldoende budget om de plannen te realiseren

De vragen en opmerkingen zijn besproken en zoveel mogelijk beantwoord. Samen met de eerder ontvangen ideeën en suggesties worden deze meegenomen in het definitief maken van de gebiedsvisie, waar dat mogelijk is.

Vervolg werkgroep
In de werkgroep is gesproken over het vervolg van de ontwikkeling en de rol van de werkgroep daarin. Afgesproken is dat de werkgroep weer bij elkaar komt nadat het college van Burgemeester en Wethouders de gebiedsvisie heeft vastgesteld. Dat wordt in juni verwacht, maar is mede afhankelijk van de vorming van het nieuwe college. Bewoners uit de werkgroep kunnen dan kennis nemen van het collegebesluit en naar wens bij de gemeenteraad hun standpunt kenbaar maken. Dat geldt uiteraard ook voor alle andere geïnteresseerden uit de omgeving. De gemeenteraad krijgt op die manier de kans om de reacties van de omgeving mee te wegen bij zijn besluit, dat in juli of augustus wordt verwacht.

Planning vervolg
- Werkgroep 3 : 22 maart
- Gesprekken andere partijen : Eind maart / begin april
- Afronden gebiedsvisie : Eind april
- Besluit College van B&W : Juni
- Besluit gemeenteraad : Juli/augustus

Deze planning is indicatief en kan worden aangepast

_____

Einde verslag

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen?

Meld u aan voor de digitale nieuwsbrief op www.arnhem.nl/stationzuid. U ontvangt dan zo nu en dan een bericht in uw mailbox over de voortgang. In de nieuwbrief nodigen wij u ook uit voor momenten waarop we met mensen uit de buurt in gesprek gaan.

Meer informatie

Mail uw vragen over de plannen voor het gebied rond station Arnhem-Zuid naar stationzuid@arnhem.nl

VERSLAG

Project	**:**	**Gebiedsvisie stationsgebied Arnhem-Zuid**
onderwerp	**:**	**Verslag werkgroep**
Datum vergadering	**:**	**13 juni 2023**
Plaats	**:**	**Arnhem**
Opgesteld door	**:**	**Willie van de Kamp**
Aanwezig	**:**	
Werkgroepleden		**4 bewoners**
Gemeente Arnhem		**Nanja Oliemans** **Monja van Woensel** **Suzanne Hesseling** **Willie van der Kamp**
Stedenbouwkundige		**Ivar Branderhorst** **Robert Zandjans**
Portaal		**Jan-Willem Lekkerkerker**
Onafhankelijk voorzitter		**Johan Simon**

---

1. **Opening**

   Voorzitter Johan opent de vergadering en heet alle aanwezige welkom. Alle aanwezige stellen zich voor en geven aan wat hun belang/rol is.

2. **Proces**

   Ambtelijk opdrachtgever Nanja geeft een toelichting op het proces na de laatste bijeenkomst van maart 2022.In de presentatie is een tijdslijn opgenomen van het proces.

3. **Toelichting op de wijzigingen**

   De belangrijkste wijzigen op het gebiedsvisie van maart 2022 zijn:
   - Woningbouwprogramma naar ca. 150 woningen (was 100 tot 150)
   - 50% sociale huur (was 30%)
   - Van 50% betaalbaar naar 70% betaalbaar
   - Een aangepaste parkeernorm.

   Dit alles moet wel passen binnen het ruimtelijk kader wat is opgesteld tijdens het participatietraject (de ‘kaasstolpen’).

4. **Toelichting van de wijzingen op het ruimtelijke kader**

   Stedenbouwkundige Ivar geeft een toelichting op de wijzigingen van het aantal woningen en welke gevolgen dit heeft op het ruimtelijk kader. Hij laat zien dat de 150 woningen binnen het ruimtelijk kader passen. De gemeenteraad stelt de ruimtelijk kaders vast, naar verwachting gebeurt dit in het derde kwartaal van 2023. Daarna wordt de gebiedsvisie vertaald naar een stedenbouwkundig plan (randvoorwaarden voor het ontwerp). Aan de hand van het

stedenbouwkundig plan wordt vervolgens in een tender gezocht naar een projectontwikkelaar die het plan kan realiseren.

5. Vragen van de werkgroep

	Vraag	Antwoord
1	Voorheen reed ieder kwartier een sprinter op Arnhem-Zuid. Nu is dat nog maar twee keer per uur. Voor een station dat moet dienen als stadsrandhub is dit erg weinig. Graag aandacht hiervoor vragen bij NS.	Deze dienstregeling is een tijdelijke situatie. De gemeente gaat hier aandacht voor vragen bij de NS.
2	De parkeernorm is aangepast. Is er rekening gehouden met de parkeerdruk in de wijk. En met de ontwikkeling aan de noord/west zijde?	De gemeente Arnhem informeert de werkgroep over de bestaande parkeernorm en de aangepaste parkeernorm en beargumenteert waarom gekozen is voor een lagere parkeernorm. Deze onderbouwing zal worden nagezonden.
3	Kan er in de tender aandacht zijn voor een AED aan de buitenzijde van het plan?	Ja, Nanja zegt toe dat de gemeente dit gaat opnemen in de tender.
4	In het verleden is een schaduwonderzoek gedaan. Welke gevolgen hebben de wijzigingen hierop?	Het schaduwonderzoek is uitgevoerd op basis van het ruimtelijk kader (de ruimte waarbinnen de woningbouw mag plaatsvinden). Dit kader blijft ongewijzigd. Op de algemene informatieavond wordt dit verder toegelicht.
5	Blijft het hondenuitlaatgebied in het park bestaan?	De gebiedsontwikkeling van de nieuwbouw ligt op de eerder aangegeven grens (parkeerplaats taxi's), dus buiten het hondenlosloopgedeelte. Vanuit deze ontwikkeling is er dus geen aanleiding om dit veld te verkleinen of te verwijderen.
6	Er is een bijeenkomst geweest over het plaatsen van een C2000 mast. Deze komt nabij het speelveldje. Heeft de gemeente invloed gehad op het aanwijzen van deze locatie. En wat is de invloed van de nieuwbouw op de zendmast?	De Rijksoverheid heeft bepaald bepaalt waar de mast komt te staan. Er is in overleg met de gemeente een zoekgebied bij het speelveldje aangewezen. Deze locatie heeft te maken met de benodigde dekking van de zendmast. Voor de aankoop van een stukje grond is een notariële akte opgesteld en deze ligt bij de notaris. Voor ondertekening. De zendmast moet voor 1 juli 2024 operationeel zijn. Het gebied waarvoor de mast gebouwd wordt zal met name in het gedeelte Schuytgraaf en de Laar West een verbetering geven waarvoor ook deze zendmast is bedoeld. Modellen hierover zijn al eerder gedeeld maar kunnen indien gewenst nog een keer verstuurd worden. De zendmast wordt niet geplaatst voor een verbetering in Elderveld. Hierdoor kan nieuwbouw plaats vinden op de aangewezen locatie. .

7	Wanneer wordt het park heringericht?	De gemeente wil dit najaar starten met de planvoorbereiding, zodat er in het plantseizoen 2023-2024 geplant kan worden. De gemeente nodigt inwoners uit mee te denken over gewenste inrichtingselementen van het parkje.
8	Is het mogelijk om de looproute door het park te verbinden aan de zuidzijde met Schuytgraaf en aan de noordzijde met Elderveld tot aan de RWZI?	Deze verbinding ligt buiten de plangrens van het project maar deze suggestie wordt meegenomen bij de plannen voor het park.
9	Wat is de rol van Portaal en de bewoners de van Laar een voorkeursbehandeling krijgen bij de toewijzing?	Portaal gaat 75 appartementen afnemen voor de sociale huur. De eisen aan deze appartementen worden opgenomen in de tender. Passend toewijzen (mensen uit de directe omgeving voorrang geven) is lastig in verband met wetgeving. De gemeente en Portaal zoeken samen uit wat hierin mogelijk is.

6. Vervolgstappen

- Grote bijeenkomst — 19 september 2023
- Gebiedsvisie naar de raad voor vaststelling — 3e kwartaal 2023
- Parallel hieraan de workshops om het park aantrekkelijker te maken voor mens en dier — 4e kwartaal 2023
- Opstellen stedenbouwkundig plan en beeld-Kwaliteitsplan en naar de raad ter vaststelling — 4e kwartaal 2023
- Uitschrijven tender zodat er een marktpartij gevonden kan worden welke — Voor de zomer 2024
- Start realisatie van zowel de woningbouw als de mobiliteitsprojecten — Eind 2024

7. Afsluiting

De algemene informatiebijeenkomst voor alle bewoners in de omgeving van station Arnhem-Zuid vindt naar verwachting plaats op dinsdagavond 19 september 2023. Inwoners worden hier voor uitgenodigd.

Aandachtpunten voor gemeente

- bewoners die destijds voor de enquête waren uitgenodigd zullen nu opnieuw worden benaderd.
- 28 juni uiterlijk zal er een stukje worden aangeleverd voor DE Laarkrant (verschijnt 26 augustus).
- Uitzoeken wanneer de het krantje voor Schuytgraaf verschijnt en of we daar ook nog wat kunnen aanleveren.
- Website benutten.

Bijlage E verslagen wandelingen door projectgebied

Verslag wandelingen 24 en 27-11-2021

Op woensdag 24 en zaterdag 27 november 2021 waren er wandelingen door het stationsgebied. Bewoners en ondernemers uit de buurt gingen met elkaar in gesprek, stelden vragen en gaven ideeën over de toekomst van het gebied. Hieronder leest u het verslag van de wandelingen.

De wandelingen werden begeleid door projectleider Bas Reijenga, adviseur mobiliteit Remy Baas en communicatieadviseur Johan Simon van de gemeente.

Verkeer en vervoer

Aanwezigen geven aan: zorg dat het openbaar vervoer beter op elkaar aansluit, ook qua reisplanning. Nu is het bijvoorbeeld erg lastig om met de bus naar Wageningen te komen.

De oversteekbaarheid van de Metamorfoseallee is slecht. Vlakbij kruispunt Hollandweg is een bushalte verplaatst tot aan de Metamorfosenallee. Dit zorgt voor overstekende voetgangers over de Metamorfosenallee en dat vinden mensen gevaarlijk.

Laat de auto minder dominant zijn in dit gebied en zorg voor meer fiets- en wandelroutes. Mensen zijn voorstander van het idee om een tunnel voor auto’s onder de grond te bouwen,

zoals bijvoorbeeld in Deventer en Dieren. Ze begrijpen overigens goed dat dit een erg dure oplossing is.

Mensen vinden de situatie rond de t-splitsing van het fietspad rommelig. Het is onduidelijk hoe het wandelpad loopt en hoe dit pad het fietspad kruist. Erg onprettig als je bijvoorbeeld met een kinderwagen hier loopt. Mensen vinden de huidige fietstunnels bij het kruispunt Hollandweg-Brabantweg sociaal- en verkeersonveilig. Maak een voetpad in de bocht van de Tilburgweg aan de kant van het park. Veel voetgangers lopen hier langs de weg en dat is gevaarlijk.

Woningbouw

De meningen zijn verdeeld over hoogbouw (en behoud van het park) of laagbouw (in het park). Voor beide opties valt iets te zeggen. Zorg er in ieder geval voor dat sociale woningbouw zoveel mogelijk gemengd wordt met de koopwoningen.

Investeer bij woningbouw in groen en natuur inclusief bouwen. Mensen zijn gecharmeerd van wonen in het park, hoewel dit wel betekent dat het park dan minder uitnodigt om te recreëren. Het park wordt in dat geval primair het groen om de woningen heen en heeft niet meer zozeer een parkfunctie. Mensen gaan het groen vervolgens minder gebruiken als park, het wordt dan echt het groen van de bewoners van de nieuwbouwwoningen.

Groen

Mensen geven aan dat in het verleden al veel groen uit de wijk is verdwenen. Ze vragen zoveel mogelijk groen in dit gebied te behouden. Verbind de groenstukjes in het gebied aan elkaar, zodat je er beter in kunt recreëren. Als het park wordt gehandhaafd, zorg er dan voor dat je een rondje kunt wandelen in het park. Dat kan nu niet. Er is eigenlijk maar een klein wandelpad aan

de kant van de weg. Betrek ook de groenzone richting de fietstunnel De Laar bij de plannen. Op die manier kunnen grotere (wandel)routes gemaakt worden.

Verder vinden mensen het park rommelig. Je kunt zien dat het niet of nauwelijks onderhouden wordt. Een beetje ruig mag het blijven, hoewel het ook her en der een ‘opknapbeurt’ kan gebruiken.
Mensen vinden het voetbalveldje een leuke plek. Ze vinden dat op deze plek wellicht meer speelvoorzieningen voor kinderen kunnen komen.

De hondenpoep in het park is mensen een doorn in het oog. Kan daar ook iets aan gedaan worden? Wellicht een aangewezen hondenpoepveldje?

Fiets parkeren

Aan de kant van de P&R is geen logische plek om fietsen te parkeren, want het is geen aanrijroute vanuit de wijk. Mensen parkeren hun fietsen liever aan de overkant (zuidzijde). Daar is weinig capaciteit en dus parkeren mensen hun fietsen ernaast en staan de fietsen in de weg. Kijk dus goed waar de fietsers vandaan komen. Zorg ook voor een duidelijke plek waar mensen hun scooter kunnen parkeren. Die staan nu ook vaak lukraak voor de ingang van het station.

Mensen vinden de e-hub van de elektrische fietsen niet geslaagd. De jeugd maakt het stuk, de hub staat er een beetje verloren bij.

Sociale veiligheid

Mensen ervaren overlast van hangjeugd. Veel lawaai door vuurwerk wordt genoemd.

Kantoren en voorzieningen

Mensen vragen zich af waarom er hier nieuwe kantoren nodig zijn. Er is zoveel leegstand elders in Arnhem-Zuid. Zorg wel voor meer voorzieningen. Zo kan het gebied de centrumfunctie krijgen zoals dat ooit het idee was. Zorg wellicht voor meer horeca

Nieuwbouw

Als 150 woningen gebouwd gaan worden, is het fantastisch als bij de voorbereiding en uitvoering van de nieuwbouw[1] rekening gehouden word met het plaatsen van een AED in een buitenkast.
Zie als gemeente het aanwezig zijn van een AED in een buitenkast, aangemeld bij het landelijke alarmeringssysteem[2], als één van de tekenen van goede woningbouw.
Het is zoveel eenvoudiger om vooraf een plekje voor een AED en buitenkast te hebben, dan na oplevering onderhandelen met architect, eigenaar en huurder(s).

Kantoren en maatschappelijke functie

Kantoren en maatschappelijke functie levert op dat ieder hun richtlijnen volgen voor de AED. Op de Gelderse Poort hebben de bedrijven 22 AED[3] op een gebied van 300 x 150 meter[4]. Niet één AED is 24/7 publiekelijk toegankelijk, noch aangemeld bij het alarmeringssysteem. Om de situatie van de Gelderse Poort te voorkomen, is sturing van de gemeente zeer gewenst.

Sociale huur

Het project bevat 50% sociale huur. De ervaring van de Laar Hartveilig is dat in wijk met sociale huur de bewoners[5] vaak niet in staat zijn om de kosten voor een AED op te brengen, terwijl de noodzaak groter is. Door de aanschaf bij de eigenaar/huurder te leggen, een goed verhuurdersschap, krijgen we een mooie sociale woningbouw, die hartveilig is.

Zelfstandig wonen

Bewoners worden ouder en wonen langer zelfstandig. Voor deze doelgroep is het een hartveilig idee dat zij een hartveilige woning kunnen betrekken.

Doorstroom

De wens van de gemeente is dat er doorstroom is vanuit ééngezinswoningen naar een kleinschaligere woning. Hierdoor, en ik betrek het persoonlijk, loop ik het risico, dat ik na 25 jaar actieom mijn omgeving hartveilig te maken, ik in nieuwbouw kom, waar geen aandacht is voor hartveiligheid.

In de stad goed, veilig wonen, in de stad hartveilig wonen.

---

[1] Bij hoogbouw dient rekening gehouden te worden met de vertikale afstand, welke langzamer is dan de horizontale afstand.
[2] Het landelijke alarmeringssysteem HartslagNu.
[3] Eigen waarneming werkgroep de Laar hartveilig november 2023.
[4] In mijn berekening komt dit neer, in vergelijking met een woonwijk, dat iedere woning zijn eigen AED heeft.
[5] Onderzoeken wijzen uit dat sociale huur gekenmerkt wordt door lage inkomens en slechtere gezondheid.

Van: Loes van Es
Verzonden: maandag 4 december 2023 14:38
Aan: Willem Lammers
Onderwerp: Re: Inspreken raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid'

Beste meneer Lammers,

Hetgeen ik in mijn bijdrage wil benadrukken is dat de Tilburgweg nu al een drukke weg is. Destijds heeft men besloten om er geen doorgaande weg meer van te maken. Wanneer er zoveel huizen bijkomen, moet er echt iets gebeuren om de overlast van het verkeer voor de huidige en toekomstige bewoners te beperken.

Met vriendelijke groet,

Loes van Es.

Goedenavond college, gemeenteraad en fractieondersteuners,

Mijn naam is Maarten Oosterveld en ik ben woonachtig in de Laar West. Ik ben blij vanavond te mogen inspreken.
De plannen voor het nieuwe wijkpark zien er veelbelovend uit.
Toch wil ik op 1 punt inspreken:

- C2000 zendmast

De c2000 zendmast zal volgens de plannen worden geplaatst op het speelveldje aan de Tilburgweg. Deze mast dient te worden geplaatst om het communicatiesysteem C2000 beter te laten functioneren. Optimalisatie van het communicatiesysteem is niet de discussie. De discussie gaat over de gevolgde procedure en de keuze voor deze locatie.

Als het aan de gemeente ligt wordt ons uitzicht straks bedorven. Het bouwwerk is niet om aan te zien, de afstand naar de huizen bedraagt straks maximaal 40 meter en tot overmaat van ramp wordt het speelveldje voor de jeugd bijna teniet gedaan.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de gemeente helder communiceert en proactief informeert. Heb ik vraagtekens over de gang van zaken? Jazeker en wel om de volgende redenen:

- De uitkomsten van de onderzoeken naar plaatsing van de zendmast zijn niet meegenomen in de voorlichtingsbijeenkomsten
- In het onderzoek naar plaatsing van de zendmast is geen rekening gehouden met de invloed van de appartement complexen die worden gerealiseerd in stationsgebied Arnhem-Zuid
- Bij de beleidsplannen voor het stationsgebied Arnhem-Zuid geen rekening is gehouden met de komst van de zendmast

Hoe kan het dat de contactpersoon van het te realiseren wijkpark pas anderhalve week voor de informatiebijeenkomst op het Lorentz lyceum is geïnformeerd over de zendmast?
Hoe kan het dat de gemeente de belangen van de inwoners van tafel veegt?
De gemeente wil naar buiten toe proactief helder informeren, maar is nog niet eens in staat om dat binnenskamers te doen.

De bewoners van de Laar zijn de dupe van deze zendmast, temeer omdat de reden van plaatsing, uitbreiding van Schuytgraaf betreft.
Waarom moet het woonplezier van de bewoners van De Laar West aangetast worden, ten gunste van de bewoners in de Schuytgraaf.
De reikwijdte van de zendmast is niet het probleem. Deze bedraagt 8 kilometer en dat zal geen problemen opleveren wanneer de mast aan de andere kant van de Schuytgraaf (bijvoorbeeld Park Lingezegen) wordt geplaatst. In dat geval heeft niemand er last van.
Het spreekwoord luidt: wie mooi wilt zijn moet pijn lijden. De pijn is in dit geval die foeilelijke zendmast.
Het is ethisch onverantwoord om het broodnodige communicatiesysteem aan de andere kant van het spoor te plaatsen, ten goede van jezelf.

Ten slotte voorzitten:
In het coalitieakkoord ook staat beschreven dat de gemeentelijke organisatie dienstbaar en klantgericht is.
Voor wie dan? Vraag ik u. Voor de bewoners van de Schuytgraaf? Hebben zij meer rechten dan bewoners van De Laar West?
Waarom wordt er op het gemeente huis niet naar een oplossing gezocht waar de bewoners van beide wijken zich in kunnen vinden?

Mij bekruipt het gevoel dat de inwoners van de wijken tegen elkaar worden opgezet.
Voor alsnog blijkt dit begrip uit het coalitieakkoord voor bewoners van De Laar West een lege huls.

BEHANDELRESULTAAT

19.45 – 21.00 Informatief/meningsvormend

Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Maref (VVD), Kemperman (D66), Scholten (Volt), Gerretschen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Zijlstra (CU), Aydemir (DENK), Aït Chrif (PvdA) en Wiggers (BBA).

De fracties van PvdD, CDA, PVV, CDA FvD en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Gestart is met de inspraak van de heren Oosterveld, Das, Heerschop en Van Boggelen. Zij hebben ieder drie minuten de tijd gekregen, waarna de gelegenheid werd geboden voor raadsleden om vragen te stellen.

Vervolgens is gestart met de meningsvormende fase. Daarin is de eerste termijn aan de zijde van de raad afgerond en is gestart met de beantwoording door de wethouder in haar eerste termijn.

De meningsvormende ronde is niet afgerond.

Toezegging(en)
1. Wethouder Bouwkamp zegt toe te onderzoeken dat de toegankelijkheid van de AED op het stadhuis voor de kerst gerealiseerd kan worden;

Conclusie
De bespreking is nog niet afgerond en het voorstel kan niet worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering maar heeft een vervolgbehandeling in de meningsvormende fase nodig.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

Van: Wouter Saes
Verzonden: woensdag 20 december 2023
Onderwerp: Pre-adviezen moties Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Op verzoek van, en namens wethouder Bouwkamp stuur ik u graag een overzicht van de pre-adviezen voor de drie ingediende moties bij de Gebiedsvisie Stationsgebied Arnhem Zuid.

1. 'Kansen grijpen voor groen bouwen' (23M138) van de fractie GroenLinks
   Deze motie loopt vooruit op de ambities uit de woondeal, om in 2030 50% circulaire bouwmaterialen te gebruiken. Op deze motie wordt door het college positief geadviseerd.

2. 'Mogelijkheden onderzoeken voor meer woningen bij station Zuid' (23M139) van de fracties D66, VVD en Volt
   De motie ondersteunt de ambitie om -indien mogelijk- extra woningen toe te voegen in de verdere uitwerking van het plan. Vanwege het participatieproces dat is doorlopen, laat het college deze motie aan de raad

3. 'Stimulering MKB Bedrijvigheid bij Gebiedsontwikkeling Station Arnhem Zuid' (23M140) van de fracties VVD, D66 en Volt
   De motie is uitvoerbaar door het toepassen van een brede bestemming in het omgevingsplan. Op deze motie wordt door het college positief geadviseerd.

Met vriendelijke groeten,

Wouter Saes
Wethoudersadviseur wethouder Bouwkamp

Motie

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer motie:	**23M136**
Zaaknummer:	
Status	**VERWORPEN**
Onderwerp:	Motie vreemd aan de agenda

Titel:
Herten herenigen en hertenkamp behouden

Aan de gemeenteraad
De raad gehoord de beraadslagingen

Constaterende dat:
De raad op 9 november 2022 heeft uitgesproken dat het historische Hertenkamp in Sonsbeekpark bij Arnhem hoort zoals de Eiffeltoren bij Parijs en het college heeft opgedragen het Hertenkamp te behouden (22M155),

het college desondanks de mannetjesherten van de kudde gescheiden heeft afgevoerd terwijl daar geen werkelijk noodzaak toe bestaat,

de minister een ommezwaai heeft gemaakt en de hertenkampen mogen blijven bestaan (1)
Van mening dat dit vanuit het oogpunt van het behoud van het hertenkamp niet gewenst is en vragen oproept over het dierenwelzijn,

Draagt het college op:

De mannetjesherten per direct terug te brengen naar Hertenkamp Sonsbeek en de mannetjes niet meer van de kudde te scheiden.

Indieners:
Gerrie Elfrink – SP
Steffenie Pape – VVD
Scott van den Broek - CDA

1) hKps://www.hartvannederland.nl/nieuws/dieren/hertenkampen-mogen-blijven-bestaan-minister-maakt-ommezwaai

Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

TRANSCRIPT VAN DE RAADSCOMMISSIE VAN GEMEENTE ARNHEM
d.d. 20 december 2023

5.2 Motie vreemd aan de agenda 'Herten herenigen en hertenkamp behouden' (23M136)

De voorzitter: Dan gaan we naar motie vreemd aan de agenda herten herenigen en hertenkamp behouden motie 23M136. En ik kijk naar de heer Elfrink, de indiener van de motie...

De heer Elfrink: Nee, dank voorzitter. Gezien de antwoorden eerder vanavond handhaven wij de motie, want de mannetjesherten dienen zo snel mogelijk terug te keren.

De voorzitter: Dank u wel, dan ga ik naar de heer Wiggers over dit onderwerp.

De heer Coenders: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Verheij? O een interruptie op de heer Elfrink.

De heer Coenders: Ja zo snel kon ik niet opstaan.

De voorzitter: Meneer Elfrink kunt u eventjes terug komen voor interruptie? Ja maar u heeft gesproken en er is een collega die u wil interrumperen dus.

De heer Elfrink: Voorzitter. Om één minuut extra spreektijd voor de SP fractie of de hele raad maakt me niet uit. College ook goed.

De heer Coenders: Voorzitter misschien is het gewoon een hele simpele ja/nee vraag probeer ik er maar van te maken dan. Stel nou dat deze motie leidt tot een slacht van dieren zoals dat in het verleden ook het geval was bij de manier van houden van de herten. Is de SP daar dan ook nog voor en wil je die dan ook nog zo indienen. Of ziet ze liever een plan waarbij slacht niet gebeurt?

De voorzitter: De heer Elfrink.

De heer Elfrink: Ja voorzitter ik herhaal mijn ordevoorstel, een minuut extra spreektijd.

De voorzitter: Is daar steun voor? Dat is niet het geval. Dan ga ik naar de heer Wiggers, o de heer Verheij waren we gebleven.

De heer Verheij: Ja voorzitter dank u wel. Naar aanleiding van de gestelde vraag hoorden wij het plan van de wethouder om nou van het hertenkamp een mooi fokprogramma te gaan maken voor hertjes. Volgens mij is dat een mooi of een nieuw experiment in ieder geval. Wat ik nog wel zou willen vragen is als de wethouder nou terugkijkt op de gang van zaken, het vooruitlopen op de wet en het dierenleed dat hij daarmee heeft veroorzaakt door de herten te verplaatsen. Alle stress die erbij komt kijken. Heeft hij daar dan spijt van dat hij dat op deze manier heeft aangepakt en wil hij daar ook lering uittrekken, door toe te zeggen niet meer op deze manier vooruit te gaan lopen op wetgeving die nog niet is vastgesteld. Daarnaast onze fractie zou graag willen weten wat dit allemaal gaat kosten dit nieuwe plan. Want we gaan herten opereren, we gaan een tweede opvanglocatie gaan we zoeken, er komt een fokprogramma. Terwijl hoe het nu is geregeld. Soms wordt er een hert verkocht, dat levert geld op. Nu gaan we heel veel geld in die herten steken. Dat gaat toch een aardige kostenpost opleveren. Dus ik zou graag willen weten of de wethouder kan vertellen wat dat dan is, hoeveel dat is.

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Dank u wel. Voorzitter begrijp ik de heer Verheij dan goed dat hij zegt ik verdien liever aan de slacht en de verkoop van het vlees van de herten, dan dat we kijken naar die vriendelijke manier van het houden van de herten.

De voorzitter: De heer Verheij.

De heer Verheij: Nou ja kijk wat de heer Coenders diervriendelijke manier noemt, is herten verplaatsen Gaan verschuiven, allerlei opvanglocaties, nieuwe herten laten komen, vasectomie. Dat levert ontzettend veel stress op voor die beesten. Er zal geen wild minder om gegeten worden als Arnhem stopt met het verkopen van herten. Dus ja ik weet niet waar de heer Coenders dan vandaan haalt dat dat de absolute dierenleed meter zijn kanten op uitslaat.

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Voorzitter, ik heb geen dierenmeter kant dus ik hebt het er gewoon over dat de herten op deze manier zoals ze nu gehouden werden in het verleden, dat gewoon slacht plaatsvond en dat dat gewoon dat vlees verkocht werd. Overigens geen wild. Want als je achter hekken zet ben je niet meer zo heel wild, maar die werden gewoon geslacht en dat vlees werd verkocht. Is de PVV daarvoor en vindt ze dat beter daar geld aan te verdienen, dan dat we kijken naar een goeie manier van het houden van dieren zo diervriendelijk mogelijk. GroenLinks is überhaupt niet voor deze manier van houden. Maar stel dat dat wel de uitspraak van de raad is om dat te doen of wilde u liever slachten. Dat is dan raar.

De heer Verheij: De PVV is niet tegen het slachten van dieren, nee.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. De heer Verheij, u was klaar met voorlezen? Dan de heer Luurssen.

De heer Luurssen: Voorzitter, dank u wel. Een vraag voor de wethouder. Er wordt steeds nu een beetje een dilemma op geopperd met dat of we gaan een soort van c.q. diervriendelijke manier van herten houden in het hertenkamp, waar dan misschien vasectomie een mogelijkheid is. Of aan de andere kant we houden het echt natuurlijk en dan gaan ze vermenigvuldigen en dan moeten we iets want er is een capaciteit voor de hertenkamp. En dan moeten ze, wordt geopperd dan wordt dan verkocht voor de vleesindustrie. Is dat echt de enige mogelijkheid. Stel dat wij zo laten zien dat dat komt uit dat deze hertjes gaan vermenigvuldigen en wij krijgen een overschot aan herten in het hertenkamp. Zijn er geen andere mogelijke manieren om het overschot op te lossen, dan te verkopen voor slacht dan wat anders. Voorzitter, ik hoor daar graag de reflectie op de wethouder van.

De voorzitter: Dank u wel dan de heer Coenders.

De heer Coenders: Dank u wel voorzitter. Het is inmiddels ongeveer een jaar geleden dat volgens mij de motie aangenomen werd om de hertenkamp te behouden. Daar was GroenLinks niet voor om verschillende redenen, maar die motie is toch aangenomen. Nu ligt er een motie voor om direct de herten die gescheiden zijn weer bij elkaar te brengen. En juist dat direct en de manier waarop dat zou gaan gebeuren, zou leiden tot slacht zoals dat in het verleden ook regelmatig het geval was. Omdat er gewoon te veel herten zijn voor te weinig plek. GroenLinks is daar niet voor. Daarom zien we veel meer in een plan van het college, om dat geleidelijk te doen op een diervriendelijk, zo diervriendelijk mogelijke manier te doen voor zover dat kan met dieren die eigenlijk in het wild thuishoren. En daarom zullen wij ook tegen de motie zijn en zien we graag de uitvoering van het college tegemoet.

De voorzitter: De heer Wiggers.

De heer Wiggers: Ja. Dank u voorzitter. Ik zou graag van mijnheer Coenders willen weten hoe hij denkt over het dieren beheer in Meijnerswijck. Daar komen ook jongen bij en worden jaarlijks worden er ook dieren afgevoerd. Niemand kraait daarover. Is het dan ook in de visie van GroenLinks zo, dat als de wethouder voor de dieren komt met een fokprogramma voor de dieren. Mijn effect dat u ook staat te juichen?

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Dank u wel voorzitter. Er is geen fokprogramma voor het hertenkamp. Er is nu gekeken… Er zijn een aantal herten van hoe kunnen we op de beste manier zorgen dat de motie van de gemeenteraad die vorig jaar is aangenomen om die uit te voeren? Nogmaals GroenLinks was daar niet voor, maar dat is nou eenmaal de uitspraak geweest van de gemeenteraad. Alleen de uitvoering zoals die nu voorlicht en de motie direct herenigen van die twee groepen, dat leidt tot slacht en daar zijn wij niet voor.

De voorzitter: De heer Wiggers tot slot.

De heer Wiggers: Ja voorzitter als mijnheer Coenders en GroenLinks en de Partij voor de Dieren niet voor de slacht is, waarom is het dan bij de herten een no go. En is het in Meijnerswijck voor de beesten die daar rondlopen prachtige beesten, wel een go. Dat wil ik graag weten.

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Voorzitter. Ik weet niet of we daar een go of no go voor gegeven hebben. Waar we het nu vanavond over hebben, weet ik het wel dat is hertenkamp. Wij hebben daar een motie als gemeenteraad over aangenomen GroenLinks niet, nu ligt er een andere motie. Daar zijn we tegen om de reden die ik net zei.

De voorzitter: De heer Van den Broek. De heer Wiggers.

De heer Wiggers: Toch de vraag hoor ik nu niet beantwoord voorzitter. Mijnheer Coenders wil dus niet een eenduidig beleid hebben ten aanzien van dierenwelzijn. Waarvan akte of zie ik het helemaal verkeerd mijnheer Coenders.

De voorzitter: De heer Coenders

De heer Coenders: Voorzitter. Ik ben heel erg uitgedaagd om het laatste te bevestigen. Maar we hebben het vanavond over hertenkamp. Als we het over stadsblokken Meijnerswijck willen hebben met elkaar, dan ga ik daar graag het gesprek over aan, maar vanavond hebben we het over hertenkamp.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Ja voorzitter. Twee vragen in de richting van de heer Coenders. De eerste waarom nu wel terugkomen op een motie die eigenlijk al is aangenomen, het in standhouden van het hertenpark maar als het over de boa's gaat dan kan dat niet. Ten tweede de heer Coenders refereert aan het slachten van dieren op het moment dat ze nu bij elkaar komen. Is het niet zo in de richting van de heer Coenders dat de herten bronstig zijn in een periode tot zeg maar medio oktober. Dus dat tegen de tijd dat die herten zich weer gaan voortplanten dat we ruimte en tijd zat hebben om inderdaad te gaan kijken naar diervriendelijke oplossingen voor alle herten waardoor ze nu dus wel samengevoegd kunnen worden.

De voorzitter: De heer Coenders

De heer Coenders: Dank u wel voorzitter. Ja. Ik snapte de eerste vraag niet helemaal. Ik kom niet terug op de motie, ik heb deze motie niet ingediend. Ik had het vanavond er niet per se over willen hebben maar hij staat nu op de agenda en daar spreek ik dan over. Dus wij komen niet terug op de motie. Nogmaals ik geef aan die motie is aangenomen door de gemeenteraad. Dan hebben we ons toe te verhouden. Alleen ligt nu een nieuwe motie, daar zijn wij tegen omdat wij zien dat dat te veel problemen oplevert en we veel meer zien in het plan van het college. Ook als gaat over die andere vraag er zijn nu echt veel herten veel meer herten dan dit gebied aankan. Dus wij zien veel meer in die geleidelijke aanpak zoals die nu voorgesteld is.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Voorzitter. Dat is alleen antwoord op eigenlijk de eerste vraag en dat is nog geen correct antwoord ook niet want de raad zoals de heer Coenders heeft aangegeven, heeft wel degelijk uitgesproken dat dat het park in zijn totaliteit behouden zou moeten worden. Dus nu geven we extra tijd eigenlijk aan het college om een plan uit te werken wat er niet ligt. En dan zouden wij zeggen nou ga dan uitvoeren wat die raad eigenlijk al bedacht heeft, dat is dat hertenpark in ere behouden en dat gebeurt dus ook niet. Daar komt GroenLinks dus wel degelijk op terug. Het enige waar de nieuwe motie van de SP om vraagt, is om dat direct te gaan doen in plaats van over langere tijd.

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Voorzitter bij mijn weten staat het hertenkamp er nog, was het er al en bleef het ook. Dus het hertenkamp is er alleen de kuddes zijn gescheiden. De vraag is nu willen we die kuddes direct herenigen. Nogmaals daar is GroenLinks niet voor om de redenen die we zien, de hele reden die het college ook vanavond al in de rondvraag heeft aangegeven. Wij komen niet terug op die motie. Als daar een meerderheid voor zou zijn, dan zouden we dat misschien best doen maar die zien we niet. Maar we zien wel nu de motie van vanavond en daar zijn we tegen omdat wij voor de dieren een betere oplossing zien in het verhaal van het college.

De voorzitter: De heer Van den Broek, even kort tot slot.

De heer Van den Broek: Even kort. De motie riep wel degelijk op om het park in ere zoals het er stond te behouden. Dat is wel degelijk een ander voorstel dan waar de heer Coenders nu aan refereert. En dat maakt wel degelijk het verschil duidelijk tussen terugkomen op dat boa verhaal en dat lekker aan de zijkant schuiven en wat er hier nu gebeurt vanavond.

De heer Coenders: Voorzitter dat boa verhaal is een heel ander verhaal, dat is een interpellatiedebat, dat is een heel ander iets dan de motie vreemd aan de agenda. Daarnaast het hertenkamp in ere houden zoals het altijd was. Laten we heel helder zijn. Dat is nooit het geval geweest en dat zou ook nooit kunnen als we het op die manier zouden blijven doen zoals we deden, want er worden ieder jaar herten geslacht en daar willen we niet meer mee doorgaan. Want dat is ook niet het hertenkamp in ere behouden. We willen nu kijken hoe kunnen we op een diervriendelijke manier doen en dat is het college plan en daar gaan wij ook voor.

De voorzitter: De heer Luurssen.

De heer Luurssen: Voorzitter ik hoor de heer Coenders toch spreken dat zijn pijnpunt vooral de uitvoering van deze motie is en dat het dan zou onvermijdelijk leiden tot slacht. Stel dat het niet zo het geval is, wil de heer Coenders dan deze motie heroverwegen?

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Ja voorzitter stel dat ik wielen heb ben ik dan een fiets? Ja dat is dat is een verhaal wat niet opgaat, want het is gewoon het geval dat de manier waarop het gedaan werd onvermijdelijk leidt tot slacht. Dus als wij met 30 plus herten gaan werken op een gebied waar eigenlijk veel minder herten kunnen dan krijg je een probleem. Als er wel kalveren komen, dan weten we ook zeker dat een dat het nodig is om slacht te hebben. Het is geen sprookje daar het is het ziet er heel mooi uit, maar we weten ook wat de andere zijde is van het hertenkamp zoals dat we dat altijd beheerd hebben. We willen dat graag als GroenLinks op eens andere manier zien en we zien ook de meerderheid van de raad om de hertenkamp te behouden. Dat is een feit, maar dan willen we het wel op een diervriendelijke manier doen. Nogmaals het plan van het college past daar goed bij.

De voorzitter: De heer Luurssen tot slot.

De heer Luurssen: Voorzitter ik merk toch een beetje een verlaging in het creatief denken van GroenLinks, waar ze normaal gesproken wel erg goed in zijn. Het is natuurlijk wel gewoon mogelijk om het op andere manieren op te lossen en deze motie kan gewoon uitgevoerd worden. De problemen die dan naar boven komen, die kunnen we ook gewoon als raad het college kan het gewoon oplossen op een manier dat niet leidt tot slachten. Dat is niet heel ver denkend. Dit kan gewoon gebeuren. En ik snap niet waarom de fractie GroenLinks nu gewoon niet zegt we moeten dit hertenkamp gewoon in ere herstellen. Die bokken hadden niet weggehaald moeten worden, die zetten we gewoon terug. En de dingen die dan naar boven komen waarvan we zeggen oké dat is onmenselijk, daar gaan we dan aan duwen en trekken om het op te lossen.

De voorzitter: De heer Coenders.

De heer Coenders: Voorzitter nogmaals 30 plus herten op een gebied dat eigenlijk gemaakt is voor maximaal 15 herten. Overigens ook nog eens een van de uitlopers van de Veluwe waar herten in het wild voorkomen. Ja, dat is niet de gewenste situatie. En wij zien in het plan zoals die nu vooral als direct moeten gaan herenigen, dat het onvermijdelijk leidt tot eenzelfde situatie als voorheen. Namelijk veel te veel herten op een veel te klein gebied. Dat leidt onvermijdelijk tot problemen. En daar zijn we niet voor.

De voorzitter: De heer Coenders gaat verder met zijn betoog.

De heer Coenders: Ik was klaar voorzitter.

De voorzitter: U was klaar. Dan dank ik u. En dan ga ik naar D66 fractie op dit onderwerp. De VVD op dit onderwerp, mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja voorzitter, dank u wel. De VVD ziet het liefst alle bokken voor kerst terug naar huis en dan worden ze herenigd met hun kudde. En wij denken dat het een mooi plan is. Maar ik heb de wethouder ook gehoord en ik snap ook de wens om die bokken niet nog een tweede keer in korte termijn te verhuizen, dat dat stress oplevert. En de heer Coenders had het over de diervriendelijke manier van het college. Nou is mij die nog niet helemaal helder geworden in de beantwoording van de vragen aan het begin van deze avond. Ik ben bang als ik een beetje de hoofden tel dat de motie zoals hij er nu ligt, niet gaat halen. Maar ik vind wel dat we als raad goed geïnformeerd moeten zijn over wat gaat er nou gebeuren? Met name ook omdat we als raad hebben gezegd wij willen dat hertenkamp graag behouden voor Arnhem. Dus ik ben benieuwd of de wethouder ons voor 15 januari een raadsbrief kan sturen, met daarin duidelijk informeren over hoe dat plan er nou precies uitziet. Hoe gaan we dat dan precies aanpakken en misschien kan de wethouden daar ook meteen in verwerken, de wens van mevrouw Manders om een deel van de herten dan in Arnhem-Zuid op te vangen. Want het zou natuurlijk helemaal mooi twee vliegen in één klap zijn. Mocht dat nou niet lukken zeg maar of mocht er in dat plan dingen staan die wij als raad niet willen, dan kunnen we altijd dat op dat moment agenderen en dan kunnen we dan nog dingen over zeggen.

De voorzitter: De heer Heemskerk.

De heer Heemskerk: Dank u wel voorzitter. Even een checkvraag aan mevrouw Pape. Mag ik dan de motie die is ingediend zo lezen dat met het direct terugplaatsen van herten wordt bedoeld, zodra er een plan is een effectief plan dan er wordt gewerkt aan terugplaatsen van die herten. Zoals mevrouw Pape net schetste.

Mevrouw Pape-Boot: Nou ik heb de motie natuurlijk samen met de SP ingediend dus daar moeten we het dan nog even over hebben wat dictum precies wordt en of we daar gezamenlijk uitkomen. Ik ga ervan uit dat dat lukt. Maar ik wil eerst graag van wethouder horen in hoeverre hij dat plan kan maken voor 15 januari.

De voorzitter: U gaat verder.

Mevrouw Pape-Boot: Dat is het, dank u wel.

De voorzitter: Dan Arnhem Centraal. Mevrouw Manders.

Mevrouw Manders: Dank u wel voorzitter. Arnhem Centraal staat sympathiek tegenover de geest van deze motie van de SP, VVD en CDA. En dat zal niet verbazen, gezien het feit dat we eerder voor het behoud van het hertenkamp hebben gestemd. Herten in hertenkampen die daar al generaties leven, zijn voor ons geen wilde dieren maar park dieren. Deze dient men dan ook als zodanig te behandelen en goed te verzorgen. Toch mogen we ook meegroeien met de nieuwe inzichten in de tijd als het gaat om dierenwelzijn. We hebben een eerdere raadsbrief ontvangen waarbij de wethouder aangeeft hoe om te gaan met herten op zodanige wijze dat slacht niet meer nodig is. Dat vraagt scheiding van de mannen en de vrouwen of misschien vasectomie of wat voor maatregel dan ook om een jaarlijkse aanwas te vermijden. En een aanwas zal onvermijdelijk leiden tot slacht, want elke hinde krijgt jaarlijks een jong. Dus dat betekent wel wat en die slacht die willen wij niet. De oplossing van de wethouder om gedurende de brons periode de acht geslachtsrijpe bokken van het hertenkamp te scheiden van de kudde, was niet ideaal. Maar we begrepen het wel, gezien de aantocht van de mogelijke wetgeving die later niet zo is gekomen zoals we inmiddels weten. Daarom kunnen we wederom kijken naar het hertenkamp en naar het belang van deze park dieren. Om onverkort door te fokken elk jaar lijkt ons niet de beste weg. Anderzijds voelt een kudde zich niet compleet als de bokken ontbreken. En we zijn dan ook heel erg benieuwd naar de reactie van de wethouder op deze motie en we zullen ook wat dat betreft kijken hoe we zo diervriendelijk, maar ook zo mensvriendelijk mogelijk met het hertenkamp kunnen omgaan.

De voorzitter: De heer Verheij.

De heer Verheij: Dank u wel voorzitter. Ik hoor de fractie Arnhem Centraal een begrip uitspreken voor de actie om herten te verplaatsen. Nu blijkt dat het niet nodig was, heeft het nog steeds uw begrip of vindt u dat we dat beter na hadden kunnen laten als gemeente?

Mevrouw Manders: Ja. Je kunt er op verschillende manieren naar kijken. Je kunt zeggen van nou het was prematuur, maar je kunt ook zeggen het was op tijd anticiperen en dat wil ik in het midden laten.

De voorzitter: De heer Verheij.

De heer Verheij: Het blijkt dat het prematuur was. Kan mevrouw Manders wel in het midden laten. Maar ja dat is achterhaald. Vindt u niet dat de wethouder toch moet bekennen dat het ongelukkig was en dat dat we dit niet meer moeten doen vooruitlopen op wetten.

De voorzitter: Mevrouw Manders.

Mevrouw Manders: Ja dank wel. Nou dat zou ik niet standaard altijd zo willen zeggen. Nee wij vinden wij de nee wij vinden dat dat inspelen op, ook goed kan zijn. En het was ook niet te voorspellen, zelfs niet voor mij of die wet al dan niet aangenomen zou worden.

De heer Verheij: Voorzitter ik vind het heel teleurstellend, want het was wel te voorspellen dat het een hoop dierenleed zou veroorzaken. Die dat risico is gewoon genomen. En het blijkt nu dat het niet nodig was. Dus de feiten die zeggen het gewoon.

Mevrouw Manders: Ja dat ben ik niet met u eens. Want als de bokken daar waren gebleven dan hadden we in het voorjaar weer zwangere hindes gehad en dus weer een enorme geboortegolf. En in die zin vinden wij dat toch een verstandige maatregel om dat te voorkomen om de slacht te voorkomen van onschuldige dieren.

De voorzitter: De heer De Groot.

De heer De Groot: Bedankt ook mevrouw Manders voor de sympathieke bijdrage. Alleen een punt van ik heb een vraag voor u. Ik hoor u zeggen de kudde zal zich niet compleet voelen zonder de bokken of eventueel wel. Ik ben blij dat mevrouw Manders weet hoe dieren voelen. Ik merk dat veel mensen daar nog moeite mee hebben. Maar één probleem daarmee is dat in de natuur mevrouw Pape zei het eerder ook van de natuurlijke situatie terugbrengen. En in de natuur is het ook zo dat die bokken nooit met zijn allen in die kudde blijven, de bokken die ouder worden die gaan uit de kudde juist. Dat is het natuurlijk proces dus juist het scheiden van die bokken is een soort van natuurlijk proces, voor zover je van natuurlijk proces kunt spreken in deze situatie. En ik denk bent u het niet met ons eens dat de wethouder probeert op een zo diervriendelijk mogelijke wijze een zo natuurlijk mogelijke situatie te creëren, in iets wat we nou eenmaal als mensen hebben verzonnen.

De voorzitter: Mevrouw Manders.

Mevrouw Manders: Ja. De heer De groot heeft er ongetwijfeld veel meer verstand van dan ik. U heeft zich erin verdiept. Dus die credits wil ik wil ik u zeker geven maar natuurlijk ja wat is nog natuurlijk in dit land? We hebben overal beheerde natuur met park dieren in wezen. En zeker als je het hebt over het hertenkamp, dan gaat het niet meer over natuur dan gaat het over parken en park dieren. Dus daar kijken we dan toch weer wat anders naar.

De voorzitter: De heer De Groot, kort.

De heer De Groot: Dank u wel. Ik weet ook dat mevrouw Manders eerder voor die motie heeft gestemd en dat wij dan ook weer tegen waren voor het behoud van het hertenkamp. Maar nu de uitvoering daar op deze wijze aangegeven wordt, dan kunt u de wethouder daar toch in vertrouwen dat die motie uitvoert op een zo diervriendelijk mogelijke wijze. Dus. Kunt u dat bevestigen.

Mevrouw Manders: Ja wij gaan het antwoord van de wethouder horen en als we in de motie ook lezen per direct ja. We horen ook al wat de wethouder daarover heeft gezegd, dan denken wij ook dat dat niet het meest diervriendelijke is.

De voorzitter: De heer Wiggers.

De heer Wiggers: Voorzitter. Ik hoor hier al een beetje de coalitie in het openbaar maar dat doet me deugd. Ik wil graag van mevrouw Manders weten of zij wel een vergelijking kan maken met de dieren die zich voortplanten in Meijnerswijck en waarbij wij als gemeente wel jaarlijks dieren afvoeren. En de afgelopen decennia ook in Sonsbeek gewoon dieren hebben afgevoerd of daar niet eenzelfde lijn moet worden gevoerd.

De voorzitter: Mevrouw Manders.

Mevrouw Manders: Nou, dank u wel. Ik vind het een interessante discussie. En toen u dat ook op tafel bracht toen had ik ook iets van dat is best iets om eens even goed over na te denken met elkaar. Zeker.

De heer Wiggers: Nou, dank voor het compliment. Ik denk graag mee met ook de overige leden van de raad. Maar de andere vraag die ik heb is vindt u het niet een goed idee om vooralsnog als tweede locatie, bijvoorbeeld de stadsboerderij in Arnhem-Zuid aan te wijzen? Waar de nieuwe kudde kan komen. Want we moeten natuurlijk ook het college even beetje een schets meegeven, anders moet het college dat allemaal op eigen houtje doen. En wij kennen Arnhem natuurlijk nog veel beter dan onze portefeuillehouder.

De voorzitter: Mevrouw Manders.

Mevrouw Manders: Ik heb daarstraks ook al gesuggereerd om een kudde naar Arnhem-Zuid te halen. Stadsboerderij, misschien Immerloopark. We hebben groen genoeg in Arnhem-Zuid, dus heel graag de herten naar Zuid.

De voorzitter: Dank u wel. Dan Partij voor de Dieren de heer De Groot.

De heer De Groot: Dank u wel voorzitter. Ik zie mijnheer Wiggers naar de microfoon lopen. Maar ik krijg waarschijnlijk even tijd om nog iets te zeggen eerst. Ja wat wij willen zeggen in ieder geval sinds enige jaren kennen we in Nederland de zogenaamde positieflijst, lijst met zoogdieren die geschikt worden geacht om door mensen gehouden te worden. We verwachten trouwens en we wachten met smart op de uitbreiding van deze lijst ook naar vogels en reptielen. En natuurlijk is het dan vervolgens ook de bedoeling dat deze lijst gehanteerd gaat worden en het houden van dieren die op die lijst ontbreken gewoon verboden wordt. Uit het oogpunt van dierenwelzijn dus en dierenwelzijn, dat is niet wat ik bedenk. Dierenwelzijn is wat er in jaren wetenschappelijk onderzoek besloten is dat dierenwelzijn is. En jarenlang van wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat herten geen geschikte dieren zijn om te houden. En hoe vreemd en hoe helaas minister Adema heeft slappe knieën getoond en onder druk van de publieke opinie bepaald, dat wetenschappelijke argumenten ten aanzien van dierenwelzijn ondergeschikt mogen zijn aan het plezier van mensen om naar dieren in gevangenschap te kunnen kijken. Nu is er in het verleden een motie ingediend en aangenomen in Arnhem. Helaas zeggen wij dan, om het hertenkamp te behouden en we begrijpen dan vervolgens dat de wethouder zijn best moet doen om deze motie uit te voeren. Al is dat uit het oogpunt van dierenwelzijn niet ideaal, maar we mogen dan ook van deze wethouder dierenwelzijn verwachten dat hij de motie behoudt, weer hertenkamp uitvoert op een manier die zo diervriendelijk mogelijk is en dat is niet op de manier zoals deze nieuwe motie vraagt. In het vragenuur is de portefeuillehouder daar al vrij duidelijk over geweest. En we vragen hem nogmaals uit te leggen welke keuzes gemaakt worden en waarom en verwachten dat dit voor de raad voldoende duidelijkheid schept om tegen de voorliggende motie te stemmen. En nou wil ik de heer Wiggers naar de microfoon hebben voor die vraag die de andere partijen wel krijgen. Ik heb de vraag begrepen nou. De grote grazers in Meijnerswijck en in heel veel andere gebieden van in Nederland worden ingezet voor natuurbeheer. Dus iets heel anders wat we in het Park Sonsbeek hebben. Die natuur daar is geen natuur en hoeft ook niet beheerd te worden. Dat is een hele andere situatie. En daar is ook sprake van aanwas, hetzij beperkt. Maar die dieren die zijn in beheer van externe organisaties, dus niet de gemeente. Dus dat is ook al geen vergelijking. En die worden zoveel mogelijk ingezet op andere locaties voor natuur beheer, herplaatst en soms zelfs herplaatst in natuurgebieden in het buitenland. Optimaal is natuurlijk om de natuur volledig zijn gang te laten gaan en het voedselaanbod en bijvoorbeeld wolven het evenwicht te laten bepalen. Maar dat is een… Ja in Meijnerswijck helaas nog niet mogelijk.

De voorzitter: Meneer Wiggers.

Meneer Wiggers: Ja waarom zouden die herten die dan in Sonsbeek overtollig worden, niet kunnen worden ingezet voor natuurbeheer? Hetzij in Meijnerswijck hetzij elders Nederland of Europa of op deze aardbol.

De voorzitter: Ja gaat uw gang.

De heer De Groot: Ja dat dat zou natuurlijk wel kunnen…

De heer Wiggers: Dan doen we dat.

De heer De Groot: Nee want er zijn geen organisaties die dat faciliteren. Het is niet de gemeente zelf die dit natuurbeheer doet, maar het is een externe organisatie en het houden en het verplaatsen en het vangen van die herten is. Daar zijn ze niet geschikt voor, die runderen en de paarden die rondlopen die zijn wat dat betreft beter geschikt om te beheersen en om dus te kunnen vervoeren naar andere gebieden. Voor die herten zou dat absoluut veel te veel stress opleveren.

De heer Wiggers: Voorzitter ik ben buitengewoon gelukkig met de kennis die de man op de bok op dit ogenblik hier neerzet. Hartelijk dank daarvoor en ik zie de discussie graag tegemoet.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ik twijfel een beetje over de vraag, maar de heer De Groot is er zelf een beetje over begonnen door te zeggen van mevrouw Manders kan niet weten hoe dieren zich voelen. Ik vraag me af waar de heer De Groot de wijsheid vandaan haalt dat het verplaatsen van herten stressvoller is dan het verplaatsen van paarden. Want ik herken het niet.

De heer De Groot: Nee ik begrijp de vraag. Het is wel zo dat een paard dat dat natuurlijk niet een dier is dat voorkomt, op dat komt wel voor op de positieflijst. Het is een dier dat wel gehouden kan worden. Zijn wetenschappelijke onderzoeken gedaan om te bepalen welke dieren al dan niet geschikt zijn om te houden. En wil niet zeggen dat dat altijd een optimale situatie is, maar er zijn beslissingen gemaakt waardoor dieren wel of niet op die lijst komen. Aangezien er gekozen is om die dieren niet op die lijst te plaatsen, de herten dus. Mag je aannemen dat dat geen dieren zijn die daar geschikt voor zijn. Dat het meer dierenleed zal opleveren, dan dieren waar die wel op die lijst voorkomen.

Mevrouw Pape-Boot: Ja en dan is aangediend aangezien gekozen is om er een uitzondering voor te maken, zou dan ook kunnen meewegen.

De heer De Groot: Dank u wel, voorzitter. De uitzondering is niet gemaakt in de zin van dat om de dieren dan er toch maar op te zetten. De uitzondering is gemaakt voor hertenkampen omdat het een speciale omgeving is, zoals bijvoorbeeld ook tijgers niet op de positieflijst staan maar wel in een dierentuin of wat dan ook toegestaan zijn. Je kunt het dus niet vergelijken met…

De voorzitter: Helder, mijnheer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Voorzitter, de heer De Groot heeft het over die lijsten die je wel die je niet mag je dat aannemen. Is de heer De Groot niet gewoon heel erg bezig met zijn eigen wetgeving te bedenken.

De heer De Groot: Nee dat ben ik niet. Nee we hebben gewoon zelf bepaald dat er een positief lijst komt en daarop staan dieren die geschikt zijn om te houden, dieren die er niet op zijn staan zijn niet geschikt om te houden. Die herten dus niet geschikt om te houden. Desondanks zegt de minister vervolgens oké maar u hoeft zich in dit geval er niet aan te houden, want we hebben het hier over een cultureel iets waar mensen plezier in hebben. En omdat zoveel mensen het afschuwelijk zouden vinden om niet een hert te zien in Sonsbeek, omdat het echt dan echte Eiffeltoren stort in waar je bijstaat is echt vreselijk. Daarom zegt Adema van oké in dit geval, ja dan houden we ons maar niet aan onze eigen wet. We doen een uitzondering.

De heer Van den Broek: Maar ze staan dus ook niet op de negatieflijst voorzitter.

De heer De Groot: Nee, er is geen alleen een positief lijst.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer De Groot: Nee ze staan niet op de positief lijst, sorry.

De voorzitter: Mijnheer De Groot u was klaar?

De heer De Groot: Ja. Als er geen verdere vragen zijn.

De voorzitter: Nou die zijn er genoeg geweest hoor. Dan de Partij van de Arbeid.

Mevrouw van Munster: Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb eigenlijk een vraag twee vragen die om nader toelichting vragen van het college. U zegt dat het collegebesluit op 19 september 2023 was dat er geen dieren gedood zouden worden. Ik heb even naar de collegebesluiten gekeken en ik kan eigenlijk alleen maar de beantwoording van de vragen van de heer Wiggers terugvinden. En daar zie ik dit collegebesluit niet in terug, dus ik zou dat graag willen weten wanneer dat besluit dan wel genomen is. En de tweede vraag die ik heb is u sprak over dat er in hertenkamp voordat er verplaatsingen hebben plaatsgevonden 37 dieren waren. Kennelijk was dat hoe Arnhem het tot dan toe waardig vond om de dieren te beheren. En nu wordt de kudde gehalveerd, zal ik zeggen omdat er vanwege overbegrazing 12 tot 15 dieren op die plek kunnen. Dus dat betekent toch dat we de helft van de dieren overhouden die dus nu ergens anders opgevangen zouden moeten worden. Nog afgezien van de manier waarop u het beheer dan verder wil uitvoeren. En ik wil heel graag weten hoe dat kostenplaatje daar dan ook uitziet en welke locatie daar dan voor in gedachten is. Dus dat zijn de vragen op dit moment. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Dank u wel voorzitter. Ik krijg het haast niet met een stalen gezicht uitgesproken. Maar ja het is het gezin is de hoeksteen van de samenleving en daar hoort, daar hoor je het ook herten gezinnen bij. En ja wat schetst onze verbazing dan? Dan ben je als eerste je vrouw kwijt, vervolgens je ballen en vervolgens je huis. Ja we hebben natuurlijk gewoon, we hebben natuurlijk gewoon als gemeenteraad uitgesproken dat we dat herten park willen behouden voorzitter. Dus wij zien dat ook graag in uitvoering. Ik ga eerst even ruimte aan interruptie geven als u dat niet erg vindt.

De voorzitter: De heer Van den Broek of de heer Coenders.

De heer Coenders: Dank u wel voorzitter. Dat klinkt heel gezellig een herten familie en herten gezin. Maar feit is dat de manier waarop wij altijd hertenkamp hielden, dat dat ervoor zorgde dat leden van dat herten gezin geslacht werden omdat er te weinig plek was voor die herten. Dus mijn vraag is nu aan het CDA. Bent u dan voor het plan van het college om te zorgen dat dat soort dingen niet meer nodig zijn. Of wilt u koste wat kost zorgen dat we alle herten op die kleine plek in een keer bij elkaar stoppen.

De heer Van den Broek: Voorzitter ik zie achter de heer Coenders ook al de heer De Groot opspringen. Ik weet nog dat ik ergens begin deze periode zei carnivoor ik ben voor, maar laat ik dat eventjes iets nuanceren. Dit is de wijze waarop we het altijd hebben gedaan. Dat het college ruimte pakt nu om te gaan kijken, ook op een diervriendelijke manier gaan doen. Dat begrijpen wij als fractie helemaal, maar dat neemt niet weg dat tot die tijd wat ik net al begon over die bronstige periode die begint pas weer in september. Hebben we nou een periode waarin het college alle tijd en ruimte kan gaan nemen om te gaan kijken hoe we dat op een andere manier te doen voordat dat echt weer voor problemen gaat zorgen. Dus ja wat dat betreft tijd zat voorzitter.

De heer Coenders: Wat ik me herinner uit de brief is de intentie inderdaad geweest van het college om voor februari dan weer te zorgen dat de mannen erbij bij kunnen. Zeg maar. Is dat dan ook de uitleg die het CDA geeft aan direct of is direct echt 22 december of 21 december?

De heer Van den Broek: Wij zien het liever vandaag dan morgen.

De heer Coenders: Ja voorzitter dan heb je dus niet meer dat gezellige gezin, dan ga je dus krijgen wat we voorheen ook hadden dat de slag plaatsvindt binnen dat gezin. Dat is niet zo fijn.

De heer Van den Broek: Even kort door de bocht want die dieren al zouden ze nou opduiken. Ik weet niet precies hoe dat werkt. Die we zitten nou die zijn nou niet bronstig, dus die gaan niet paren. Met andere woorden tot september heb je geen last van nieuwe herten en blijft hij overbevolking daar op het park blijft gewoon buiten zicht, voorzitter of buiten kijf.

De voorzitter: De heer De Groot.

De heer De Groot: Ja dank u wel voorzitter. Ik wil even een opmerking over maken omdat vaak wordt de Partij voor de Dieren wordt een beetje lachen over gedaan van ja jullie vermenselijken dieren. Antropomorfisme heet dat. En in feite wat u zegt over het gezellige gezinnetje daarmee doet u precies wat ons dan verweten wordt. Wij doen dat juist niet, wij zien herten als andere diersoorten. Die hebben ook een eigen manier van gezinnetjes stichten als je het zo wil noemen. En dat betekent dat die bokken die nou teruggaan dat dat een situatie is die in de natuur niet zou plaatsvinden. Die bokken die ongebreideld bokken en…

De voorzitter: Mijnheer De Groot dat punt heeft u al meerdere keren gemaakt.

De heer De Groot: Jawel maar toch blijft het zo dat die de motie roept ook daadwerkelijk op tot het huid van de verhouding van één op twee hindes of een op een hindes en bok. En dat is niet natuurlijk. Het is niet de manier waarop dat gezinnetje wil…

De voorzitter: Dat punt heeft u gemaakt. Ik wil de heer Van den Broek vragen om de inbreng daarmee verder te gaan.

De heer Van den Broek: Nou ja voorzitter heel kort. Het is inderdaad geen wilde situatie, want deze herten zaten er nu eenmaal al ik weet niet hoeveel jaren decennia bij elkaar voor zolang die leven, laat ik het daarbij houden. Voorzitter wat ons betreft gewoon zo snel mogelijk terug in ere en dan heeft het college alle tijd om diervriendelijke oplossing te vinden. Dank u wel.

De voorzitter: Dan kijk ik naar Volt De heer Scholten.

De heer Scholten: Dank u wel voorzitter. Wij zijn voor het behoud van het hertenkamp en wij zien dat ook graag op zo'n diervriendelijke manier. Dus wij denken dat het als ik goed begrepen heb in ieder geval het voorstel van het college dat dat een goeie invulling is. Ik sluit me aan bij mevrouw Pape dat misschien goed is om even tijd te nemen om dat op papier te zetten, om het voor iedereen echt helemaal duidelijk te krijgen. Of misschien lukt het zo meteen hier. Del dus dat het kamp in stand blijft, maar dat ze per se vandaag dan morgen gaan. Wij kunnen wel wachten tot februari dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we, dan ga ik naar de DENK fractie. Zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn aan de zijde van de raad, dan geef ik het woord aan de wethouder voor zijn eerste termijn.

De heer Van der Wel: Voorzitter, dank u wel. voorzitter zoals ook bij de mondelinge vragen aangegeven wil het college de hertenkamp behouden en willen we gemengde kudde. En gemengde kuddes. En daarbij staat

dierenwelzijn staat voorop. De toelichting daarop de ideale kudde grootte voor de hertenkamp Sonsbeek is 12 tot 15 damherten. Dus dat willen we ook bereiken. Momenteel zoals ik aangaf hebben we 37 dieren waarvan er nu acht op locatie Presikhaaf staan. Om een nieuwe aanwas te voorkomen en te hoge dichtheden te voorkomen, willen we de mannelijke damherten steriliseren. Vasectomie is de meest diervriendelijke manier die we dan hebben. Hiermee voorkomen we dat we een teveel aan herten gaan krijgen en dus moeten verkopen wat leidt tot het doden. En nieuwe aanwas zullen we dan doen wanneer het nodig, wanneer de kudde te klein wordt.

De voorzitter: Meneer Verheij.

De heer Verheij: Dank u wel voorzitter. Hoe kan het zijn dat er 37 dieren daar zijn ontstaan terwijl er in uw opinie eigenlijk helemaal geen gras is voor die dieren, geen eten. En u heeft het over een ideale kudde grootte maar hoeveel minder ideaal is het om een grotere kudde te hebben, is dat gelijk verschrikkelijk voor die beesten. Gaat het welzijn dan enorm achteruit of kun je toch makkelijk tot 25 tot 30 herten daar huisvesten zonder dat het heel veel gevolgen heeft voor het dierenwelzijn.

De heer Van der Wel: Voorzitter ja redelijk veel technische vragen eigenlijk. Het technisch verhaal. Ik zal een paar dingen over zeggen we willen al een tijd lang het aantal dieren terugbrengen. Dat is omdat van wille van dieren welzijn is het zo dat als er te weinig natuurlijk voer is, dat dieren daar ook strijd om voeren. Dat is ook wat gebeurt en als je gaat bijvoeren, komt er dan voedselnijd en worden andere dieren uitgestoten en dat vinden we niet ideaal voor dierenwelzijn. En daarmee willen we dus ook een stap zetten voor dieren welzijn om te zorgen dat we dat beter voor elkaar hebben.

De heer Verheij: Wat de wethouder zegt klopt niet, hij zegt we willen al een tijd lang de dieren het aantal dieren terugbrengen. Maar het college wil het hertenkamp weg en ze hebben voorgesorteerd op een wet terwijl dat helemaal niet nodig was. Klopt dat.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: De heer Verheij komt nu opnieuw een vraag stellen die ik zo meteen nog even in de tweede termijn in de eerste termijn wil beantwoorden. Want hij is al eerder gesteld.

De voorzitter: U komt er op terug. Dan zie ik mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja want begrijp ik de wethouder nou goed dat we de afgelopen jaren daar in het hertenkamp voedselnijd hebben gehad omdat we niet genoeg hebben bijgevoerd.

De heer Van der Wel: Nee, zeker niet. Nee. Je krijgt op het moment dat relatief te veel dieren op een plek zijn, wat afgelopen jaren best wel het geval was. Dan is het dan moet je bijvoeren en op moment dat je het voer gaat aanbieden, gaan de dieren zich verdringen rond het voer en worden dieren uitgestoten en krijg je dus voedselnijd.

Mevrouw Pape-Boot: Dus daarmee zegt u dat de afgelopen jaren dus sprake is geweest van voedselnijd.

De heer Van der Wel: Dan worden dieren die dan gaan de sterkste dieren gaan voeren gaan eten, de anderen worden daarvan geweerd. Dat is niet ideaal, dat geeft veel onrust en dat willen we dus ook voorkomen.

Mevrouw Pape-Boot: En is dat ook het geval op moment dat je voldoende voert? Want dit herken ik helemaal niet uit het hertenkamp zoals we dat hadden de afgelopen jaar in Arnhem. Dus ik vraag me af waar dit vandaan komt.

De heer Van der Wel: Dat komt van onze beheerder en beheerders en boswachter en de boswachter die daarnaast woont.

Mevrouw Pape-Boot: Maar dat betekent dus dat we de afgelopen jaren sprake is geweest van voedselnijd onder de herten in het hertenkamp. Dat is wat u nu zegt.

De heer Van der Wel: Dat heeft er toe geleid dat onrust ontstaat op moment van voeren. En dat jonge dieren, kleinere dieren niet bij het voedsel kunnen omdat grotere dieren en dat is gewoon de natuur. Die wil als eerste toegang tot en die maken dat als eerste op en dan ontstaat de onrust en dat vinden we ongewenst. Dus daarom ook is er een ideaal getal dat is berekend op basis van ook inzichten om te zeggen zoveel dieren daarmee heb je ook natuurlijk voer en dan heb je ook veel minder dat probleem van bijvoeren.

Mevrouw Pape-Boot: Dus een herhaling van zetten. Wat wethouder nu zegt? Ik wil graag antwoord op de vraag of er dus de afgelopen jaren sprake is geweest van structureel voedselnijd in het hertenkamp. Ja of nee.

De heer Van der Wel: Op momenten van bijvoeren was dat het geval.

De voorzitter: Dan de heer Verheij.

De heer Verheij: Ja voorzitter. Waarom is daar dan niet eerder iets aan gedaan? u zegt dat weten we via de beheerders, die beheerders die zouden dat dan al eerder aangegeven moeten hebben en is er dus blijkbaar voor u een college geweest dat daar gewoon lak aan had aan het welzijn van die dieren. Klopt dat?

De heer Van der Wel: Voorzitter, ik ga geen kwalificaties doen over de voorgangers. Wij hebben dingen geconstateerd met inzichten die wij hebben op basis van dierenwelzijn, visie dierenwelzijn die u ook heeft vastgesteld waarbij we dat welzijn willen maximaliseren. We hebben dit geconstateerd en ons voorstel nu is om het aantal dieren goed te laten zijn. Die kans hebben we nu ook met de aanpak geschetst om het aantal dieren goed passend te laten zijn bij de locatie.

De voorzitter: De heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter wanneer is er voor het eerst aangegeven door beheerders of andere specialisten dat er een probleem situatie was op het hertenkamp met betrekking tot het aantal dieren.

De heer Van der Wel: Voorzitter dat dat moet ik even uitzoeken voor u. Dus dat kan ik ook in die brief zetten. Maar goed ik heb het geconstateerd en ik ben daarop geattendeerd toen ik hier kwam en ik heb ook geacteerd daarop, omdat wij ook een voorstel hebben gedaan hoe we hiermee om willen gaan. Ook in het kader van die wijziging die voorlag.

De voorzitter: Mijnheer De Groot.

De heer De Groot: Ja dank u wel. Voorzitter ze is het gewoon niet zo dat in het verleden dit probleem werd voorkomen ofwel opgelost door dieren af te voeren en te laten slachten.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: Het feit was dat meer dieren de locatie ook sowieso niet aankan en dat daarom dieren werden afgevoerd, verkocht en geslacht.

De voorzitter: Ik stel voor de wethouder de beantwoording ter hand neemt en afrond.

De heer Van der Wel: Voorzitter zoals gezegd het college vindt het onwenselijk om dan herten te doden. Daarom wil het college een herten opvang openen. Zo ontstaan er twee gemengde kuddes met dieren waarbij we geen dieren hoeven te doden. We willen de dieren niet onnodig verplaatsen. Ze zijn al een keer verplaatst omwille van vooruitlopen op, maar we willen dat niet nu onnodig nog een keer doen. En pas als de tweede locatie opvang gereed is. Daarbij hoort ook een verdeling van de bokken zoals die nu staan. Dus het is niet gezegd zeker niet dat alle bokken terugkomen in het park, omdat er dan een hele scheve verhouding ontstaat tussen heel veel bokken en heel weinig hindes. Dus voorzitter even samengevat. dan preadvies.

De voorzitter: De heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter dank u wel. Zoals ik nu begrijp die bokken die staan nu op een locatie in Presikhaaf. Die worden straks een keer als uw plan uitvoering krijgt voor de helft naar de één locatie, voor de helft naar de andere locatie vervoerd. En de hindes die nu in Sonsbeek staan daarvan wordt ook een deel naar de nieuwe locatie vervoerd. Maar als we nu de herten terugbrengen dan worden straks een deel van de herten die op het hertenkamp staan in één keer naar een andere locatie vervoerd. Dus dat het aantal bewegingen is dan toch hetzelfde.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: Voorzitter, voor die dieren niet dus dat is wiskunde. Die dieren verplaatsen dan het minstens ieder geval twee keer want we doen eerst naar de locatie. Dan is er een deel dat misschien kan blijven en een deel gaat weer door. Dus een aantal dieren gaan twee keer verplaatst worden. Dat vinden wij onwenselijk en tegelijkertijd willen we ook de vasectomie gaan doen. Dus dat is een heel logisch moment omdat samen met het verdoven van verplaatsen te doen omdat het een lichte ingreep is.

De voorzitter: U gaat pre adviseren.

De heer Van der Wel: Voorzitter ja. Ik constateer ook dat de indieners zeggen dat er niet getornd kan worden aan het dictum zoals het daar ligt. En u hoort ook het advies van het college, ieder geval een deel van de indieners voorzitter dan.

De voorzitter: Mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja precies. Want wat wij zouden nu zegt is gewoon absoluut niet waar. Ik heb aangegeven dat ik het dictum om graag zou willen wijzigen op moment dat wij tot een overeenkomst kunnen komen. Dus wat u zegt, klopt niet.

De heer Van der Wel: Ja voorzitter ik heb een aantal punten gegeven waar het college uitvoering aan wil geven. Dus ja dat lees ik niet terug in het dictum. Daar lees ik toch dat alle bokken direct van locatie A naar locatie B moeten naar de hertenkamp. En tegelijkertijd ook dat dat alle bokken moet betreffen. En dat heb ik net geschetst dat dat niet wenselijk is, dus in die zin kan ik dan op deze wijze geen gehoor geven aan die motie. Dat vind ik jammer voor u maar dat is nou eenmaal wel als we kijken naar maximaal dierenwelzijn is wel hoe we het nu zien.

De voorzitter: Mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja, voorzitter, met alle respect. Soms vraag me weleens af wat we hier aan het doen zijn. Ik heb daar gevraagd aan de wethouder of we voor 15 januari een brief kunnen krijgen en als die toezegging komt, dat ik met mijn mede indiener ga praten over een wijzigen van het dictum of het intrekken van de

motie. En ik begrijp dat de wethouder dat niet gehoord heeft. Kost mij nu weer extra tijd. Ik vind het echt jammer dat het op deze manier moet, maar ik zou graag antwoord hebben op die vraag.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: Ja voorzitter ik reageer op de motie. Ik wil ook graag uw vragen beantwoorden als u mij toestaat, want er waren best wat vragen en daar wil ik ook zeker aan toekomen. Maar ik dacht ik geef u alvast wel het advies. Voorzitter nee gevraagd werd vanuit de PVV van goh hoe kijkt u nou terug op wat u gedaan heeft? Nou ja publicatie van de lijst was daar en daar stonden de herten niet op. Dus daarmee is de aankondiging voor 1 juli is dan ook heel duidelijk. Dat was inzicht van de regering. Daar hebben we ons daarna te verhouden. De reden waarom we de bokken verplaatst hebben is omdat we geen nieuwe aanwas wilden en we wilden ook niet op dat moment een definitieve ingreep omdat we dat nog wilden duiden. Dus nee dat volgens ons college was dat een logische zet. De kosten wordt gevraagd en locatie daar heb ik ook in de brief aangekondigd dat verandert niet. Dat zijn we aan het uitwerken en daar kan ik gewoon nu niet geen uitsluitsel even geven tot begin van volgend jaar. Waren er andere manieren van forum om het overschot op te lossen Nou...

De voorzitter: Dan eerst eventjes de heer Verheij.

De heer Verheij: Ja voorzitter, ik vind het heel jammer dat de wethouder niet gewoon kan toegeven van we hebben een fout gemaakt als college. We hebben die herten onnodig verplaatst. Heeft onnodig dierenleed veroorzaakt. Waarom wordt dat niet gewoon gezegd, want het is gewoon een feit.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: Voorzitter het gevolg van de bokken laten staan was nogmaals een vermenigvuldiging van het aantal dieren, waarbij ongeveer 80 procent van de hindes een nieuw jong zullen werpen, waarbij de aantal dieren enorm zou toenemen. Dat vonden wij onwenselijk. Dat hebben we ook uitgelegd in de brief en daarom hebben we gekozen om nu de bokken te verplaatsen, zodat er geen natuurlijke aanwas zou zijn. Vooruitlopend op het de positieve huis en hobbydieren lijst van 1 juli 2024 daarvan. Ik mag aannemen als de overheid iets bekendmaakt, dat we dat ook kunnen verwachten en dat je dan heel logischerwijs als er een wijziging komt dat je daarop anticipeert als overheid dat doen wij continu. Dat doen we bij beschermd wonen, dat doen we bij heel veel andere onderdelen dat als er een wet aankomt of een vrij schip dat je daar anticipeert voorzitter. Zijn er nog andere opties onderzocht. Ja dat hebben we in de brief van recent hebben we dat uitgelegd, dat we alle opties hebben onderzocht, verplaatsen naar andere locaties, het buitenland. Het uitzetten mocht niet. Nou dat heb ik u allemaal uitgelegd dus wij hebben dat gewogen en we hebben dit als beste optie gezien. Voorzitter de PvdA kostenplaatje en locatie dat zijn we nog aan het uitwerken. Daar kom ik dan in de brief op terug. Ja en wanneer komt dan die brief ja ik wil ook echt wel even, ik wil u de tijd geven om me over na te denken dus dat we pas overgaan tot verplaatsen op moment dat wij u ieder geval op tijdig geïnformeerd hebben. Maar ik wil ook wel even wat meer ruimte geven dan 15 januari omdat we nog in dat proces zitten van het bepalen van het juiste gebied en het uitzoeken van bijvoorbeeld de kosten en andere zaken. Daar hebben we nog geen definitief besluit over genomen als college en ik wil ook wel de tijd nemen om te zorgen dat we dat goed doen. Voorzitter tot zover.

De voorzitter: Mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja voorzitter, dank u wel. Ik heb geen behoefte om een tijd om na te denken en ik wil dan graag van het college horen wanneer we die brief wel kunnen verwachten.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: zoals ik had ik denk in februari, half februari zou een beter moment zijn omdat we ook nu hebben we kerstreces met elkaar. Ik verwacht niet dat ambtenaren continu doorwerken moeten ook hun rust pakken. En dat we het januari oppakken om het verder uit te werken te duiden dat ik u half februari rond die tijd informeer.

Mevrouw Pape-Boot: Ja voorzitter, ik heb altijd geleerd. Reces is geen vakantie en ik denk half februari we zijn hier al een tijdje mee bezig u bent er ook al een tijdje mee bezig dus wat mij betreft moet dat eerder. Maar dan ga ik dan met mijn indieners over praten.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Excuses voorzitter. Het college weet al wat eventuele aantallen kunnen zijn die terug kunnen gaan naar het park op Sonsbeek. Wat weerhoudt het college ervan om alvast een selectie te maken en te zeggen die gaan terug en de rest die houden we dan nog even hier en dan zien we wat de toekomst brengt.

De heer Van der Wel: Voorzitter een omdat we dat nog niet exact bepaald hebben en twee omdat we ook ruimte willen scheppen eerst voor de nieuwe dieren, voordat we dus… we moeten eerst kijken welke dieren verlaten Sonsbeekpark en welke dieren komen dan bij. Dus ook wel in die volgorde en niet eerst andersom.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Voorzitter daar maakt het toch wel ingewikkeld want het die aantallen zijn ook de argument, is ook de argumentatie waarom wij nou eventueel de motie niet tot uitvoering zou kunnen laten brengen. Waarom het zo ingewikkeld is. Dus dan snap ik niet als het college dat nog niet besloten heeft waarom dat wel argumenten tegen het terugplaatsen van de herten wordt gebruikt.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Van der Wel: Voorzitter ik geef alleen de volgorde aan waar wij dat zouden doen. En dat is een natuurlijke volgorde dat je eerst nieuwe locatie in orde maakt en dat je dan het proces verder in gang zet. Ik volgens mij is dat niet vreemd. Voorzitter ik wil nog even één ding punt roeren richting Partij voor de Dieren, we hebben het over de huis en hobbydieren lijst en hoe dat bepaald is. Als u daar gaat kijken, ziet u nog steeds het hert daar niet opstaan. Dus die orde maar wat de minister in de brief aan de kamer zegt er komt een permanente vrijstelling op het verbod, dus daarmee krijgt hert een soort uitzonderingspositie. Daarmee staat het nog steeds niet op de huis en hobbydieren lijst als gouden dier, maar is het echt een keuze van de minister om daarvan af te wijken.

De voorzitter: We gaan zo verder? Maar het is half 12 en we zitten hier vanaf zes uur en de afspraak was tot 12 uur. We hebben een aantal noodzakelijke besluiten nog op de agenda staan, wat betekent dat we gaan uitlopen. Dat leg ik aan u voor in die zin dat ik hoop dat dit het moment is om te doen. Mijnheer Coenders.

De heer Coenders: Dank u wel voorzitter. Volgens mij kan het reglement van orde prima na het kerstreces besloten worden dus voorstellen om dat dan te doen. Motie schaap schriften zitten mensen ook al de hele avond voor hier. Ik zou dat graag behandeld willen zien. En natuurlijk de twee verplichte onderwerpen natuurlijk de oproep aan ons allemaal om het dan zo kort mogelijk te houden, inclusief de oproep aan het college dat zo scherp mogelijk doen zodat snel een besluit kunnen nemen.

De voorzitter: Mijnheer Elfrink.

De heer Elfrink: Dank stemmen over de herten motie en dan meteen door naar schaap schrift.

De voorzitter: De heer Eliens.

De heer Eliens: Eens met datgene wat door vorige sprekers gezegd. Maar echt geen verlenging. Zou echt schandalig zijn op het moment als je om zes uur gaat beginnen laatste niet geweest is, mag even uitpraten als niet in plaats niet geweest is. Dat er een extra schorsingen doen en dat we het niet gaan halen. Van zes van 18 tot twee…

De voorzitter: Dan want we moeten die onderwerpen die kunnen we gewoon niet, dan kunnen we niet zeg maar uitstellen. Maar ik begrijp het dus het voorstel om eventueel dan zijn we er nog niet, als we dat onderwerp van regiment van orde uitstellen. Dan zijn we er nog niet. Dus ik we gaan verder. Gaat uw gang.

Mevrouw van Munster: Dank u wel voorzitter. Mijn vraag was u zei ik heb misschien nog tijd nodig om informatie te verzamelen en kom dan half februari met de brief. In de raad brief die die ik wel gevonden heb, stond dat u tot februari de tijd had. Dan vragen wij eigenlijk of dat twee weken eerder kan en u wil het dan twee weken later. Dan zou ik toch nu uiterlijk een februari alle informatie die dan beschikbaar is, dan is het maar een tussenbericht in een tussenbericht van u willen vernemen. Kunt u dat toezeggen?

De heer Van der Wel: Voorzitter met die formulering kan ik dat toezeggen voorzitter. Omdat u zegt met alles wat beschikbaar is zeker...

De voorzitter: Mevrouw Pape.

Mevrouw Pape-Boot: Ja voorzitter. Volgens mij maakte de heer Elfrink een punt van orde. En dan wil ik dan ook een punt van orde maken. Ik ben blij met deze toezegging. Ik heb geprobeerd om heel stuk constructief te zijn en in dit verhaal dus niet helemaal gelukt, geloof ik. Maar ik wil gewoon de motie in stemming brengen en dan kunnen we door.

De voorzitter: Dan zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn aan de zijde van het college. Ik Kijk of iemand van de raad nog behoefte heeft aan een tweede termijn, dan is niet het geval. Dan stel ik voor dat we over de motie gaan stemmen. Mevrouw Manders een stemverklaring.

Mevrouw Manders: Ja inderdaad gezien de toezegging van de wethouder zullen we de motie niet steunen. Gezien de snelheid die dit vereist en de eenzijdigheid.

De voorzitter: Andere stemverklaringen gewenst?

Mevrouw Pape-Boot: Omdat het dictum niet is aangepast en het voor het dierenwelzijn niet goed is om het onmiddellijk te doen, zullen wij dus de motie nu niet steunen.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat we gaan stemmen het stembord kan open en u kunt stemmen of de motie vreemd aan de agenda herten herenigen en hertenkamp behouden motie 23M136. mogen we de uitslag van de stemming motie 23M136. De motie is met 14 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen.

Betreft: Concept-Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. oktober 2023.

Geacht College, Beste Raad der gemeente Arnhem,

Allereerst willen wij u bedanken voor de mogelijkheid dat wij, bij de raadscommissie woensdagavond 13 december j.l., konden inspreken.

Wij hebben als ondernemers en bewoner van het betreffende plangebied toch ook nog zeker de behoefte aan een aanvullend onderzoek naar een alternatief plan, waarbij er aanzienlijk meer woningen, maar ook kleine bedrijven, voor de buurt behouden zouden kunnen worden. Wij sluiten ons dan ook graag aan bij de ingediende raadsmotie: Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.

Daarnaast willen wij u wijzen op het feit dat wij van mening zijn dat de zorginstelling "stichting Innoforte" met betrekking tot het verzorgingshuis "Vreedenhoff" wel een hele bijzondere plaats in neemt in de concept-Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. oktober 2023. Volgens de inspreekster, mevrouw Stefani Hilfrink, manager bedrijfsvoering, namens "Innoforte", ten aanzien van de locatie "Vreedenhoff", dat zij in deze zelf de regie voeren. Er is een intentieovereenkomst met de gemeente Arnhem en verder is er een schetsontwerp gemaakt door hun architectenteam op drie plekken. Er zijn op dit moment nog twee opties. Eén: nieuwbouw, daarbij is de gemeente Arnhem (financieel) nodig. Twee: de renovatie van de bestaande gebouwen. Het streven is om in het eerste kwartaal 2024, hieromtrent tot een besluitvorming te komen en in maart 2024 de plannen voor te leggen aan de "Raad van toezicht van Innoforte". Kortom er is op dit moment alles dan behalve duidelijkheid, wat "Innoforte" voor de locatie "Vreedenhoff" nu precies van plan is. Dit heeft ons inziens uiteraard grote invloed op de concept-Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. Mogen wij in deze ook verwijzen naar de bijlage van een artikel uit het magazine Schaapsdrift e.o. gedateerd 21 december 2022, "Wij bouwen "Vreedenhoff" terug op de plek waar we nu zitten".

Ook willen wij de Raad er nogmaals op wijze dat een goede financiële onderbouwing van het concept-Gebiedsvisie tot op heden ontbreekt. Ook met betrekking tot het onderdeel "Vreedenhoff" lijkt ons, uitgaande van een positieve financiële grondexploitatie, dat bij nieuwbouw dit financieel nooit haalbaar kan zijn. Wij hebben zelf geraamd dat de nieuwbouwkosten van een verzorgingshuis voor 180 bewoners, 35 tot 40 miljoen zal gaan bedragen, exclusief grondkosten.

Wij verzoeken dan ook de Raad der gemeente Arnhem de huidige concept-Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. oktober 2023 als zodanig niet te accepteren.

Arnhem, 18 december 2023

- Aannemingsbedrijf F.A. Damen B.V.
  Jos Damen

Vervolg, Betreft: Concept-Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. oktober 2023.

- Bouwkundig Adviesbureau Damen B.V.
  Frans Damen Historische Bouwmaterialen

Bijlage: Artikel uit het magazine Schaapsdrift e.o. gedateerd 21 december 2022.

‘Wij bouwen Vreedenhoff terug op de plek waar we nu zitten’

Naam: Stefani Hilferink
Leeftijd: 60
Adres: Esperantolaan 2 (vestiging Vreedenhoff)

‘Stefani Hilferink werkte decennialang in het bedrijfsleven. Zes jaar geleden dacht ze: ik wil nog een keer wat anders, en maakte de overstap naar de publieke sector. Dat resulteerde in banen bij de gemeenten Rhenen en Tiel, en later in een functie bij stichting Innoforte. Sinds 1 september 2021 is ze manager bedrijfsvoering bij deze ouderenzorgorganisatie met vijf vestigingen in Velp en Arnhem.
Stefani, die samen met haar man Onno twee kinderen en vier kleinkinderen heeft, woont in Ugchelen. Namens de VVD is ze gemeenteraadslid in Apeldoorn. Over haar huidige baan zegt ze: ‘Het MT van Innoforte bestaat uit vier leden: de bestuurder, twee zorgmanagers en ik. Als manager bedrijfsvoering heb ik naast HR, facilitair en financiën, met name de ICT en het vastgoed in mijn portefeuille.’

‘Kijk je naar Vreedenhoff, dan valt meteen op dat dit pand, meer dan zestig jaar oud is. Het pand is helaas technisch gezien gewoon op. Leidingen, verwarming, het vraagt allemaal veel onderhoud. Daken beginnen slechter te worden, aan duurzaamheidseisen valt niet te voldoen, de energielasten zijn torenhoog. Het gebouw kent lange looplijnen, terwijl je in de huidige arbeidsmarkt wilt dat je medewerkers zo efficiënt mogelijk kunnen lopen om zoveel mogelijk bewoners op een goede manier te kunnen bedienen. Gemiddeld genomen gaat een verzorgingshuis veertig jaar mee, dus we zitten al anderhalf keer boven die levenscyclus. Niettemin was het vorige management tot twee jaar geleden volop bezig met renovatie en verbouw, maar wij kwamen al snel tot de conclusie dat dit, vanwege de huidige duurzaamheidseisen, neerkomt op een doodlopende weg.’

‘Kortom: verbouw van Vreedenhoff is geen optie meer met de huidige duurzaamheidseisen. Er moet nieuwbouw komen. Dat gaan we doen op de plek waar we nu zitten. De grond is ons eigendom, en dat geldt ook voor het ernaast gelegen Nijenstede, het appartementencomplex voor ouderen die zelfstandig willen wonen en die woonruimte van ons huren.’

‘De groep bewoners die we tegenwoordig binnenkrijgen is een andere dan vroeger. Vanwege het gevoerde overheidsbeleid komen mensen met een grotere zorgvraag en complexiteit bij ons binnen. Vreedenhoff is qua bewoners een soort mix tussen een verzorgingshuis en een verpleeghuis, maar dit verschuift - zoals door de overheid gewenst - naar verpleeghuis. Deze doelgroep heeft een andere behoefte. Rond Vreedenhoff ligt een prachtig, open tuingebied, dat niet is afgezet. In de nieuwe situatie willen we de mooie tuinen rond onze vestiging behouden, maar wel zo dat de bewoners er veilig kunnen rondlopen. In die zin komt er niet alleen een nieuw Vreedenhoff maar ook een ander Vreedenhoff. Het aantal bewoners blijft wel gelijk. Vanwege overheidsvoorschriften mogen wij niet meer plekken bijbouwen dan we nu stichtingsbreed hebben. Dat zijn er op locatie Vreedenhoff 180. Waar we wel naar kijken, is of we in een andere vorm kunnen bouwen. Het liefst zouden we al onze bewoners op de begane grond huisvesten, want hoe hoger je gaat, hoe angstiger het wordt voor mensen met dementie. Met alle risico’s van dien. Helaas is dat onmogelijk. We wegen welzijn ten opzichte van betaalbaarheid.

Evenals de andere vastgoedeigenaars in het gebied, kreeg Innoforte op 11 maart 2022 een brief van de gemeente Arnhem waarin deze meldde dat de Wvg op hun pand is gevestigd. Wist Stefani van tevoren dat die brief er zou komen? ‘Nee.’ Was ze evenzeer verrast als de buurtbewoners? ‘Al in een eerder stadium was ik, samen met de bestuurder van Innoforte, op bezoek geweest bij de wethouder in Arnhem en diens collega in Rheden. Omdat we willen dat de gemeenten meewerken aan onze plannen om te komen tot nieuwbouw van Vreedenhoff. Tegen de wethouder in Arnhem zei ik: “Ik begrijp niet waarom je niets doet met het gebied achter Vreedenhoff. Een verouderd bedrijventerrein, maar wel op een prachtige locatie en dichtbij een station”. Ik merkte wel dat men er ook zo over dacht.’
Hoe kijkt Stefani als manager van Innoforte aan tegen de Wvg? De gemeente zou in uiterste instantie immers kunnen zeggen: we gaan jullie onteigenen. Zoek maar een plek elders in Arnhem. ‘Daar is geen sprake van. In het eerste gesprek met de wethouder zei ik: als je een ander gebied hebt voor ons, dan willen wij daar best over nadenken, want momenteel zitten we aan de “goudkust”, een prachtige en gewilde plek tussen drie parken, maar de reactie van de gemeente was even kort als krachtig: “We hebben helemaal geen andere grond voor jullie beschikbaar”. Dus wij bouwen gewoon terug op dezelfde plek waar we nu zitten.’

Is het dan niet vreemd dat de gemeente toch de Wvg op het gebied van Vreedenhoff heeft gevestigd? 'Niet helemaal, want wij gaan Vreedenhoff weliswaar terugbouwen, maar in aanvulling daarop zouden we buiten ons gebied graag een aantal nieuwe ouderenwoningen willen vestigen. Qua vorm vergelijkbaar met de huurwoningen in Nijenstede. Het klinkt heel mooi dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen wonen, maar in de praktijk blijkt dat zij dan wel afhankelijk zijn van voorzieningen in de directe omgeving. Voor deze woningen zullen we een projectontwikkelaar nodig hebben. Mijn inschatting is dat de gemeente over dat laatste aspect – het bouwen van extra wooneenheden – zeggenschap wil hebben en om die reden de Wvg op ons heeft gevestigd.'

Tijdens vergaderingen van de Arnhemse gemeenteraad noemde wethouder Bouwkamp het getal van maximaal duizend nieuwe woningen in de Schaapsdrift en omgeving. Hoe reëel is die ambitie, als de grootste bewoner ter plekke, Vreedenhoff, erbuiten valt en zelf een plan ontwikkelt? 'Ik hoop dat het gebied aan de Schaapsdrift en omgeving ontwikkeld wordt. Er staat een aantal mooie woningen, maar er zijn ook stukken die aan vernieuwing toe zijn. Mijn visie is: de gemeente zou goed moeten nadenken hoe zij het best kan participeren met de mensen die er naar tevredenheid wonen en die daar willen blijven wonen. En: hoe zorg ik er als gemeente voor dat we de minder aantrekkelijke stukken zo ontwikkelen dat het totaalplaatje tot een positief resultaat leidt? Anders gezegd, behoud de goede klassieke woningen die er staan, en kom tot vernieuwing waar dat mogelijk en wenselijk is. Vanuit Vreedenhoff gezien zou ik het mooi vinden als wij meer aansluiting krijgen met de Schaapsdrift als geheel. Op die manier kunnen we elkaar immers versterken.'

'Ik weet dat er in de wijk veel onrust is ontstaan door de manier van communiceren van de gemeente, maar ik weet niet of die onrust terecht is. Als ik met de gemeentelijke projectleider praat, die ik regelmatig ontmoet, dan heb ik de indruk dat deze de door mij geschetste kant op wil gaan. Een goede ontwikkeling van het gebied met behoud van de woningen die er al staan. Tegen mij is ook geen enkele keer gezegd: dat Nijenstede gooien we tegen de vlakte of stop maar met je plannen, want we gaan het helemaal anders doen.'

Het beleid van de gemeente Arnhem is erop gericht het autogebruik in de stad te ontmoedigen en in het verlengde daarvan het aantal parkeerplaatsen te beperken. Wat betekent dat voor Vreedenhoff? 'In de huidige situatie parkeert ons personeel meestal langs de Esperantolaan. Dat is vanuit gemeentelijk oogpunt geen wenselijke situatie. We beschikken wel over een eigen parkeerplaats, die vanaf de Velperweg te bereiken is via een eigen weg langs Nijenstede. We hebben de gemeente aangeboden dat zij deze weg, wat ons betreft, kan gebruiken als ontsluitingsweg voor het eventueel te bebouwen bedrijventerrein achter Vreedenhoff, maar op dat aanbod hebben we geen reactie ontvangen.'

Wanneer staat het nieuwe Vreedenhoff in de steigers? 'We zitten nu in de afweging welke van onze panden eerst vernieuwd worden. Er is ook nog een pand aan de Velpse kant dat vernieuwd zou moeten worden.. De keuze welke locatie het eerst aan de beurt is moeten we nog maken. Als dat gedaan is, hopen we in de zomer van 2024 te gaan bouwen. Dat is optimistisch. De oplevering zou dan drie à vier jaar later kunnen plaatsvinden, als het tenminste financieel allemaal haalbaar is, want we moeten elk dubbeltje omkeren. Van stukken extra grond opkopen door ons is ook geen sprake. Wij zijn een zorgaanbieder en hebben echt geen miljoenen op de bank. Los van de stijgende materiaalkosten in de bouw, de huidige stikstofproblematiek en andere kwesties, is het voor ons extra complex dat we willen gaan bouwen, terwijl de bewoners op de locatie kunnen blijven, want het is heel vervelend als mensen in de laatste fase van hun leven ook nog tijdelijk moeten verhuizen.'

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer motie:	**23M137**
Zaaknummer:	
Status	**VERWORPEN**
Onderwerp:	Motie vreemd aan de agenda

Titel:

Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: Middels deze motie verzoeken wij de gemeenteraad serieus te overwegen een onderzoek te laten uitvoeren naar een mogelijk alternatief waarbij aanzienlijk meer woningen behouden kunnen worden. Dit alternatieve plan dient nauw aan te sluiten bij de concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o., met respect voor de gestelde beleidskaders zoals benoemd in de concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. vanaf pagina 62.

Omdat we weten dat:

- Op 24 oktober 2023 het concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. is gepresenteerd aan de bewoners, ondernemers en andere betrokkenen van de Schaapsdrift en omgeving;
- In dat concept de gemeente aangeeft dat 24 woningen en 1 bedrijfswoning gesloopt moeten worden om de geschetste plannen uit te kunnen werken;
- Het plan voorziet in de realisatie van 442 extra woningen in dit gebied;
- Het van belang is voor alle betrokkenen om mogelijkheden te onderzoeken waarbij de te verwerven woningen eventueel behouden kunnen blijven;
- Het amendement "Toekomstperspectief Schaapsdrift en omstreken" (23A13), dat door de raad is aangenomen, letterlijk oproept om bestaande bouw als uitgangspunt te nemen. Het feit dat dit nader onderzocht kan worden zal recht doen aan het brede draagvlak voor dit amendement.
- De bewoners, ondernemers en betrokkenen zeer groot belang hechten aan het uitvoeren van een onderzoek naar een mogelijk alternatief plan en de bewoners dit ook aan de raad kenbaar hebben gemaakt;

Omdat we vinden dat:

- Het belangrijk is voor de bewoners, ondernemers en andere betrokken om mogelijke oplossingen serieus te nemen en te onderzoeken;
- We op basis van zowel het huidige voorliggende plan als het nog te ontwikkelen alternatieve plan uiteindelijk gezamenlijk een betere keuze kunnen maken.
- Dit extra blijk van zorgvuldigheid laat zien door de raad bij het uitspreken over een zeer ingewikkeld en ingrijpend dossier en daarmee dit ook zeker geen standaard werkwijze moet zijn.

Arnhem GEMEENTE

- Het alternatieve plan dient de vastgestelde beleidskaders, zoals vermeld in de concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. vanaf pagina 62, inclusief de woningen die zijn vrijgesteld van onteigening te respecteren.
- Een breed draagvlak en zorgvuldigheid van groot belang zijn, zeker met betrekking tot dit dossier.

Beslist de raad om:

- Een alternatief plan op de voorliggende concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. te onderzoeken waarbij de gemeente geen of beduidend minder bestaande woningen hoeft te verwerven.
- De onderzoeksvraag luidt: 'Is er een alternatieve gebiedsvisie mogelijk waarbij de gemeente geen of beduidend minder bestaande woningen hoeft te verwerven, met respect voor de gestelde beleidskaders zoals is beschreven in de concept Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o. vanaf pagina 62 en amendement 23A13? Zo ja, werk dat uit. En wat zijn de concrete wijzigingen ten aanzien van de huidige conceptgebiedsvisie zodat de alternatieve gebiedsvisie mogelijk wordt gemaakt?'
- De resultaten van dit onderzoek te betrekken bij de besluitvorming over de gebiedsvisie door de Raad en de middelen voor dit onderzoek te zoeken binnen het budget voor de raad.

Indiener:

Rebin Maref – VVD
Scott van den Broek – CDA
Nathalie Nede – ChristenUnie
Nico Wiggers – Burger Belang Arnhem
Yildirim Usta – DENK
Coen Verheij – PVV
Gino Luursen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

Motie vreemd aan de agenda 'Alternatief onderzoek Gebiedsvisie Schaapsdrift e.o.' (23M137)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Noomen	PvdA	Arnhem Centraal	Roelen
Gerretschen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 14 Tegen: 21 Totaal: 35

Gemeente Arnhem

BEHANDELRESULTAAT

22.15 – 23.15 Informatief/meningsvormend

Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Griffier / Jozef Kersten

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Maref (VVD), Weijers (D66), Scholten (Volt), Coenders (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), Nede (CU) en Visser (PvdA).

De fracties van CDA, PVV, PvdD, BBA, FvD, DENK en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Gestart is met de inspraak van de heer Barends. Vervolgens heeft raadslid Mattijs Loor als voorzitter van de raadswerkgroep het proces van de totstandkoming van de wijziging van het Reglement van Orde toegelicht. Daarna is gestart met de meningsvormende fase. Daarin heeft in twee termijnen onderling debat plaatsgevonden en zijn technisch/juridische vragen gesteld aan de raadsgriffier en zijn die vragen beantwoord door de raadsgriffier.

Conclusie
De bespreking is afgerond en het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

J. Brandts

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A45**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Het aanhouden van moties

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

Artikel 45, derde lid, sub b, luidende:

‘Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.’

Te wijzigen in:

‘Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt of waarover de raad binnenkort wordt geïnformeerd, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp of het informeren van de raad worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.’

Toelichting:

Dit amendement verruimt de mogelijkheid om moties aan te houden tot ook die situaties waarin de raad op korte termijn over een onderwerp zal worden geïnformeerd. Zodra de informatie beschikbaar is zal de indiener van de aangehouden motie gevraagd worden of deze over de motie wil beraadslagen in de raad dan wel de motie intrekt.

Indiener:

Giovanni Visser - PvdA

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A46**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Laat genderneutraliteit uit het regelement van orde

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Het vijfde lid van artikel 18, luidende:

De vicevoorzitter kan ontslag nemen. **Deze** doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.

Te vervangen door:

De vicevoorzitter kan ontslag nemen. **Hij/zij** doet daarvan schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.

En alle verdere genderneutrale formuleringen in het Reglement van Orde te niet door te voeren.

Toelichting:

De meerderheid van mensen in Nederland is niet neutraal. Daarom is een neutrale aanduiding van titels niet representatief en dus onwenselijk.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A47**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Interpellatie moet interpellatie blijven

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Artikel 41, vijfde lid, luidende:

De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.

Te wijzigen in:

De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. **De interpellant kan hierna maximaal drie aanvullende vragen stellen die door de geïnterpelleerde worden beantwoord**. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.

Toelichting:

Hoewel er begrip is, met betrekking tot het interveniërende karakter van een interpellatie tijdens een raadsvergadering en dat interpellanten wellicht meer spreek ruimte krijgt dan andere leden is het niet goed om dit instrument in te perken. Het interpellatiedebat is in essentie niet een gelijkwaardig instrument en dient zijn geprivilegieerde status te behouden juist omdat het interpellanten de kans moet geven om gewicht te geven aan een onderwerp en de ruimte te krijgen om daarover te debatteren.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A48**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Artikel 24, tweede en derde lid, luidende:

2.De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3.Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Te schrappen

Toelichting:

Er is begrip voor de soms krappe tijd in de meningsvormende fasen. De wijziging is sympathiek maar niet behulpzaam in de taken die raadsleden hebben. Wanneer spreektijd haar intrede doet, neemt de raad een stap terug gezien zij haar taak naast de raadsinstrument alleen via debat kan voltooien.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A49**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Niet wijzigen wat niet nodig is

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Het opschrift van artikel 3, luidende:

De onderdelen van besluitvorming

Te wijzigen in:

De fasen van besluitvorming

EN

Artikel 54, tweede lid, luidende:

De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Te wijzigen in:

De Agendacommissie bepaalt op welke wijze een ingekomen stuk wordt afgedaan, tenzij de raad anders beslist.

Toelichting:

Het aanpassen van regelementen op semantisch niveau waar geen overtuigende reden voor is lijkt onze fractie niet gepast noch noodzakelijk.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A50**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Insprekers serieus nemen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Artikel 8, vierde lid, luidende:

Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen

Te schrappen

En het vijfde en zesde lid van artikel 8 **te vernummeren** tot vierde en vijfde lid

Toelichting:

Wanneer insprekers komen spreken is dit een goed iets. Deze betrokkenheid is aan te prijzen en insprekers beschikken soms over veel informatie die de raad kan steunen om tot gedegen beslissingen te komen. Deze informatie kan soms niet volledig tot haar recht komen met één vraag per fractie. Derhalve is deze nieuwe bepaling onverstandig.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A51**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Debatverzoek is geen sollicitatie

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Artikel 42, tweede lid, luidende:

het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;

te wijzigen in:

het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.

Toelichting:

Dit amendement verkomt overbodige zaken rondom het aanvragen van een debat. Een debataanvraag dient gesteund te worden door minstens 8 raadsleden. Gedurende dit proces wordt er dus onderzocht naar mogelijke raadsleden die hun steun willen geven, hiermee kan er gesteld worden dat het debat al gemotiveerd is.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	In te vullen door de griffie.
Zaaknummer:	In te vullen door de griffie.
Status	In te vullen door de griffie.
Onderwerp:	In te vullen door de griffie

Titel:

De raad houdt regie op de raadsagenda

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Art. 43 lid 4 De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen.
Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Te schrappen

Toelichting:

Bij het agenderen van een gespreksnotitie heeft de raad geen formele mogelijkheden tot het nemen van besluiten. Het college kan indien zij wensen en bedenkingen van de raad vraagt, andere middelen inzetten. Door het schrappen van deze passage behoudt de raad de regie op de raadsagenda.

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie
Gerrie Elfrink - SP

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	20 december 2023
Nummer amendement:	**23A53**
Zaaknummer:	4001215
Status	
Onderwerp:	Vaststellen Wijziging Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Titel:

Maak organisatie rondom woordvoerders gemakkelijker

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Artikel 12, zesde lid, luidende:
Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie
maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.

Te wijzigen in:
Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie
maximaal vier personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.

Toelichting:

Het verhogen van het aantal fractievolgers per zittingsperiode naar maximaal 4 geeft raadsfracties, in het belang van het democratisch proces, meer ruimte tijdens druk-geagendeerde politieke avonden om woordvoering te organiseren bij vele dossiers c.q. onderwerpen. Daarnaast biedt het verhogen van het aantal fractievolgers organisatorisch meer ruimte als het gaat om de zoektocht naar voorzitters. Op dagen met een volle agenda is de vraag naar voorzitters hoog, op deze manier biedt de raad ook fracties de mogelijkheid om een of meerdere dan wel vaker een inzetbare voorzitter te leveren en/of te schuiven met woordvoers zeker bij ziekten en andere omstandigheden.

Indieners:

G.A.A. Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4001215

Onderwerp: Vaststellen wijzigen Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem

Kernboodschap

Het reglement is herzien door een werkgroep onder voorzitterschap van het raadslid Mattijs Loor. De werkgroep heeft het hele reglement doorgenomen en stelt inhoudelijke verbeteringen voor. Ook maakte zij taalkundige aanpassingen om de leesbaarheid van het reglement te bevorderen.

Voorstel

- Wijzingen van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem.
- Correctie van het besluit van de raad van 25 oktober 2023 over de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning.

Inleiding

- **Wijziging van het Reglement van Orde**

Na de aanbeveling van de heer Louter in de notitie “Samen werken voor de stad” om te reflecteren op het Reglement van Orde, heeft een raadswerkgroep onder voorzitterschap van Klaartje Koorn en Mattijs Loor zich de opdracht gesteld om het gehele Reglement van Orde voor de Politieke Avond door te lichten en indien nodig concrete voorstellen doen voor aanpassingen.
De opdracht luidde als volgt: Integrale reflectie van het Reglement van Orde waarbij zowel vanuit de theorie als praktijk wordt gekeken naar verbeterpunten. Hiervoor voorstellen aandragen,

Gemeente Arnhem

eventueel op basis van tussentijdse proefperiode(n). De uitkomst dient ondersteunend zijn aan de positie van de raad en de voorzitter(s).

Een aantal van de voorgestelde wijzigingen zijn:

Onderdelen van besluitvorming
Er wordt voorgesteld om de indeling in- en de terminologie van fases te verlaten en te vervangen door ‘onderdelen’. Dat betekent dat er afscheid genomen wordt van de termen ‘M1’en “M2”, deze worden niet langer gebruikt. In de plaats daarvan worden de onderdelen van het besluitvormingsproces uitgebreider en daarmee duidelijker beschreven en benoemd.
Het besluitvormingsproces zal gaan bestaan uit de volgende vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking. Daarbij is de wijze van doorverwijzing verduidelijkt bij de onderdelen meningsvormende bespreking en de bespreking van amendementen en/of moties. Dit zal de raadskamers meer behulpzaam zijn bij het bepalen van het vervolgproces. De orde van de bespreking van amendementen en moties is gelijkgetrokken aan de overige beraadslagingen: namelijk in twee termijnen. Daarmee is de harmonisatie van de orde verder doorgevoerd.

Orde van een interpellatieverzoek
Het stellen van aanvullende vragen door de interpellant wordt onderdeel gemaakt van de eigen termijn van de interpellant. Hierdoor worden de positie van de interpellant en de positie van de overige leden van de raad gelijk wat betreft het stellen van aanvullende vragen; interpellant en overige leden van de raad kunnen in hun eerste termijn overgaan tot het stellen van aanvullende vragen. De aanvullende vragen worden hierdoor onderscheiden van de interpellatievragen; dit is wenselijk gezien het (politieke) gewicht van de interpellatievragen. Het ‘privilege’’ van de interpellant om twee maal het woord te voeren tijdens het stellen van de interpellatievragen wordt teruggebracht tot het éénmaal voeren van het woord. De interpellant en het college voeren driemaal het woord (interpellatie, 1e en 2e termijn debat) en de overige leden van de raad tweemaal (1e en 2e termijn debat)

Introductie van een nieuw instrument; de gespreksnotitie
De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.
Als het in het belang is van de raad dan kan de Agendacommissie (lees: het db van de Agendacommissie) een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Dat maakt onder voorwaarden de weg voor het college vrij om een verzoek daartoe te doen. Het college kan dit verzoek doen in de vorm van een gespreksnotitie aan de raad. In de

gespreksnotitie wordt duidelijk wat het onderwerp van de bespreking is, wat het doel is van de bespreking, waarom het van belang is dat dit onderwerp wordt besproken, wat van raadsleden wordt verwacht tijdens de bespreking, of er sprake is van een raadsbevoegdheid, of en hoe de bespreking zich verhoudt tot een nog te nemen besluit door de raad, wat de urgentie is van de bespreking en ten slotte wat de gewenste vorm van de bespreking is. De raadsleden kunnen zich op basis van de gespreksnotitie voorbereiden op de bespreking.

Aanhouden van moties
De mogelijkheid wordt geschapen om een motie vreemd aan te houden als het onderwerp van de motie binnenkort op de agenda komt. De afweging om de motie aan te houden dan wel ingediend te houden als motie vreemd aan de orde berust bij de indiener.

Inspreken, rondvraag en mededelingen
De term ‘vragenuurtje’ wordt overal vervangen door ‘rondvraag’. De raadswerkgroep stelt voor om na afronding van de rondvraag direct te starten met de raadsvergadering. Hiervoor is overigens geen aparte bepaling in het reglement opgenomen.
Rondvragen mogen geen technische vragen bevatten en fracties kunnen maximaal 2 aanvullende vragen stellen. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van het vrije inspreekrecht, dan kan er per fractie één vraag gesteld worden aan de inspreker.

Taalkundige wijzigingen, technische aanpassingen en actualisatie
De raadswerkgroep heeft daar waar mogelijk de tekst genderneutraal gemaakt, zijn technische aanpassingen doorgevoerd en is de tekst geactualiseerd op correctheid en actualiteit van gebruikte termen, titels, benamingen etc.

- **Correctie raadsbesluit d.d. 25 oktober 2023 betreffende de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning**

Abusievelijk is in het raadsvoorstel en het besluit van 25 oktober 2023 inhoudende de Wijziging van de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning een foutief artikelnummer vermeld. Daar waar bedoeld was om artikel 6 te wijzigen is in het voorstel en het besluit artikel 5 vermeld. De formele correctie van deze omissie maakt onderdeel uit van dit raadsvoorstel.

Beoogd effect

Een modern, actueel en duidelijk Reglement van Orde waarin de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de regels die gelden tijdens de onderdelen van de Politieke Avond vergroot is.

Argumenten

In 2018 zijn in het vergadermodel van de raad de zogenaamde ‘M1’ en “M2” fase van besluitvorming ingevoerd. Benaming, orde en doorverwijzing van en tussen deze fases hebben onvoldoende duidelijk gestalte gekregen. De orde zit de raad nog niet gegoten als een jasje. Een verduidelijking in terminologie, harmonisering van de orde en eenduidige regels voor doorverwijzing beogen hierin verbetering aan te brengen.

In 2015 zijn de regels voor het interpelleren voor het laatst aangepast. Destijds besloot de raad het voorrecht of privilege van de interpellant in enige mate uit te breiden. Het is niet in geding of dit voorrecht moet blijven bestaan, wel aan de orde is de wens om het voorrecht in enige mate te beperken.

Mits in goede banen geleid kan het bespreken van een onderwerp op basis van een gespreksnotitie van het college de raad vroegtijdig in positie brengen. Daarom wordt in dit voorstel, onder nadere voorwaarden, de mogelijkheid hiertoe in het leven geroepen.

Aan het raadsinstrument van de motie wordt in dit voorstel licht gesleuteld. Voor het eerst wordt de mogelijkheid in het leven geroepen om een motie aan te houden, waarbij het laatste woord aan de indiener blijft.

Kanttekeningen en risico’s

De raad zal even moeten wennen aan een aantal nieuwe regels. Van belang is daarbij op te merken dat er met deze wijziging van het regelement geen fundamentele wijziging van het vergadermodel wordt doorgevoerd. Een risico dat de nieuwe regels en de toepassing ervan een zorgvuldig besluitvormingsproces zullen hinderen is niet aan de orde.

Participatie

De raadswerkgroep heeft verslag gedaan van zijn werkzaamheden aan de Agendacommissie. De Agendacommissie heeft op 1 november kennisgenomen van het verslag en het concept raadsvoorstel [en heeft besloten om het door te geleiden voor bespreking in de raadskamer ter voorbereiding op besluitvorming.]

Financiën

Dit voorstel heeft beperkte financiële consequenties die bestreden kunnen worden uit de budgetten van de raad.

Uitvoering

Beoogde ingangsdatum van het nieuwe Reglement van Orde is 1 januari 2024. In de aanloop naar die datum zal de griffie daar waar nodig de nieuwe regels introduceren en toelichten bij alle deelnemers aan de vergaderingen. Bijzondere aandacht zal daarbij worden gewijd aan de instructie van de voorzitters van de raadskamers en de raad onder wiens leiding de nieuwe regels worden toegepast.

Communicatie

De wijzigingen worden onder de aandacht gebracht van alle betrokkenen. Een bijlage van de integrale tekst van het reglement waarin de wijzigingen worden voorzien van een toelichting maakt het overzien van alle wijzigingen eenvoudig.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Ontwerpbesluit
- Tekst Reglement van Orde
- Aangepaste inhoudsopgave Reglement van Orde
- Transponeringstabel
- Notitie Agendacommissie ‘instrument gespreksnotitie’

RAADSVOORSTEL

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	4001215

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van Agendacommissie van 1 november 2023, nummer: 4001215;

gelet op artikel 16 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het navolgende Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2024 vast te stellen:

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE POLITIEKE AVOND VAN DE GEMEENTE ARNHEM 2024

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

Politieke Avond:	aanduiding voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers van de gemeente Arnhem
Raadskamer:	een commissie als bedoeld in artikel 82 van de Gemeentewet
Agendacommissie:	de commissie belast met de voorbereiding en agendering van de Politieke Avond
Presidium:	de vergadering van voorzitter, vicevoorzitter en fractievoorzitters belast met het bestuur van de raad
Voorzitter:	de voorzitter van de raad of diens vervanger
Vicevoorzitter:	de vervanger van de voorzitter van de raad, tevens voorzitter van de Agendacommissie

GEMEENTE Arnhem

Kamervoorzitter:	de voorzitter van een raadskamer of diens vervanger
College:	het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
Fractie:	De leden van de raad die tot dezelfde politieke groepering behoren
Initiatiefvoorstel:	Een door een raadslid ingediend voorstel voor een verordening of voor een ander besluit ter behandeling in de raad
Amendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Subamendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Motie:	korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens, verzoek of opdracht wordt uitgesproken
Politieke groepering:	groep mensen die zich organiseert en afspraken maakt op basis van gemeenschappelijke politieke uitgangspunten, met als doel deel te nemen aan het politiek bestuur
Persoonlijke Beleidsopvattingen:	Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud

1. De vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers vinden plaats op woensdag, beginnen om 18.45 uur, eindigen om 23.15 uur en worden gehouden in het stadhuis.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 17 en 18 van de Gemeentewet kan de Agendacommissie in bijzondere gevallen een andere dag en/of een ander aanvangsuur en eindtijdstip bepalen of een andere locatie aanwijzen.

3. Een Politieke Avond kan bestaan uit:
   a. het inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen;
   b. de rondvraag voor raadsleden en fractievolgers;
   c. de mededelingen van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester;
   d. de informatieve raadskamervergadering;
   e. de meningsvormende raadskamervergadering;
   f. de besluitvormende raadsvergadering;
   g. overige (informatieve) raadsactiviteiten.

Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming

1. Het besluitvormingsproces bestaat uit vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking.
2. De raadskamers bereiden de besluitvorming van de raad voor in de informatieve en meningsvormende bespreking en in de bespreking van de amendementen en/of moties.
3. Het inspreken op geagendeerde onderwerpen vindt plaats in de informatieve bespreking.
4. De Agendacommissie kan bepalen dat ten aanzien van een voorstel of onderwerp geen of minder voorbereidende besprekingen nodig zijn.
5. De raad kan een direct in de besluitvormende bespreking gebracht voorstel op verzoek van een of meer leden terugverwijzen voor bespreking in een raadskamer.

Artikel 4 Het Presidium

1. Er is een presidium dat bestaat uit de voorzitter, de vicevoorzitter en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het presidium vervangt.
3. Het presidium kan anderen uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het Presidium.
4. Het presidium doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.
5. Het presidium regelt de werkzaamheden in een reglement voor het Presidium.

Artikel 5 De Agendacommissie

1. Er is een commissie als bedoeld in artikel 83 van de Gemeentewet, genaamd Agendacommissie die bestaat uit de vicevoorzitter van de raad en de voorzitters van de raadskamers (maximaal een per fractie) ; overige fracties kunnen een fractielid afvaardigen.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor

raadsvergaderingen en raadskamervergaderingen;
b. het vaststellen van de vergadercyclus van de Politieke Avond;
c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Gemeentewet.

3. De vicevoorzitter van de raad is voorzitter van de Agendacommissie
4. De agendacommissie regelt de werkzaamheden in een reglement voor de Agendacommissie

Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond

1. De voorzitter van de Agendacommissie roept ten minste vijf dagen voor een Politieke Avond de leden van de raad, de fractievolgers, de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris en de fracties op door middel van het plaatsen van de agenda in het raadsinformatiesysteem onder vermelding van dag, plaats en tijdstip van de Politieke Avond.
2. Ingeval de Politieke Avond bestaat uit een besluitvormende raadsvergadering wordt de oproep door de voorzitter van de raad gedaan.
3. In spoedeisende gevallen kan na het oproepen tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een Politieke Avond een aanvullende agenda worden opgesteld en in het raadsinformatiesysteem worden geplaatst.
4. De Agendacommissie plaatst een complex raadsvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk op de agenda van een raadskamer, doch niet eerder dan nadat tien dagen zijn verstreken na de plaatsing van het raadsvoorstel in het raadsinformatiesysteem.
5. Indien voor informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, wordt deze informatie in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

1. De Burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de Politieke Avond, tenzij de Agendacommissie anders beslist.
2. Burgemeester en wethouders kunnen deelnemen aan de beraadslagingen.
3. De burgemeester en de wethouders kunnen zich op de Politieke

Avond laten bijstaan door ambtenaren die zij aanwijzen.

Hoofdstuk 2 Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen

Artikel 8

1. Burgers, organisaties of instellingen die de raad over een onderwerp willen toespreken kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter van de Agendacommissie.
2. Het woord kan niet worden gevoerd:
   a. over onderwerpen betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b. indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c. over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d. over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e. voor het uitdragen van boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f. over een onderwerp dat primair behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders en dat nog niet aan het college of een lid daarvan is voorgelegd;
   g. door een politieke groepering;
   h. als over het onderwerp onlangs inspraak mogelijk is geweest of op korte termijn inspraak mogelijk is.
3. Na beoordeling van het verzoek kunnen betrokkenen worden uitgenodigd om tijdens een Politieke Avond aanwezig te zijn om het woord te voeren.
4. Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen
5. De voorzitter stelt de spreektijden vast.
6. De voorzitter kan in het belang van een goede vergaderorde of vanwege het ontbreken van voldoende belang besluiten om van uitnodiging van betrokkenen af te zien.

Hoofdstuk 3 De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester

Artikel 9	Rondvraag
1.	Ieder raadslid of fractievolger kan tijdens een Politieke Avond een mondelinge vraag stellen aan het college of de burgemeester.
2.	De vraag moet kort en duidelijk geformuleerd zijn, één onderwerp betreffen, mag uit maximaal drie deelvragen bestaan, mag geen technische vragen bevatten en moet schriftelijk worden ingediend bij de griffie, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor de dag van de Politieke Avond.
3.	De griffie brengt de vragen zo spoedig mogelijk na indiening ter kennis van de leden van de raad, de fractievolgers, het college en de gemeentesecretaris door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4.	De vragen worden met een maximum van zes (bij een rondvraag van 45 minuten) dan wel acht (bij een rondvraag van 60 minuten), in dezelfde vergadering behandeld en beantwoord, op basis van een selectie op basis van actualiteit, maatschappelijke en politieke urgentie. De selectie wordt uitgevoerd door de vicevoorzitter, op advies van de griffie.
5.	Vragen die niet tot de selectie behoren, vervallen.
6.	Vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer of in de raad, worden niet in behandeling genomen. Deze vragen dienen te worden gesteld in de raadskamer die het onderwerp behandelt of in de raad
7.	De vragensteller wordt tijdens de rondvraag het woord verleend om de vraag te stellen en een toelichting te geven (1,5 minuut). Het college en/of de burgemeester wordt het woord verleend om de vraag te beantwoorden (1,5 minuut).
8.	Na de beantwoording wordt de vragensteller desgewenst het woord verleend om één aanvullende vraag te stellen.
9.	In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per fractie per rondvraag).
10.	Indien leden of fractievolgers naar aanleiding van het stellen van een vraag een debat willen voeren, dan richten zij daartoe een gemotiveerd agenderingsverzoek aan de voorzitter van de Agendacommissie.
Artikel 10	Mededelingen van het college en de burgemeester
1.	De wethouders en de burgemeester kunnen tijdens een Politieke Avond mondelinge mededelingen doen.
2.	Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de vicevoorzitter.

3. De griffie brengt de onderwerpen waarover mededelingen worden gedaan zo spoedig mogelijk na de indiening ter kennis van de leden van de raad en de fractievolgers door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

Artikel 11 Overige bepalingen

1. De rondvraag/mededelingen wordt voorgezeten door de voorzitter dan wel de vicevoorzitter van de raad.
2. De maximale tijd voor de rondvraag/mededelingen bedraagt 45 minuten dan wel 60 minuten (1e rondvraag na mei-, zomer- en kerstreces en na behandeling Perspectiefnota en Begroting)
3. Tijdens de rondvraag en mededelingen gedane toezeggingen en gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd door de griffie.

Hoofdstuk 4 De raadskamers

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers

1. Er zijn raadskamers. Deze zijn bestemd voor discussie tussen de fracties, de uitoefening van het inspreekrecht, overleg met het college en de voorbereiding van de besluitvorming in de raad.
2. Iedere raadskamer bestaat uit een raadskamervoorzitter en door de fracties aan te wijzen raadsleden en/of fractievolgers.
3. Per onderwerp dat in een raadskamer aan de orde is wijzen de fracties één lid als woordvoerder aan.
4. Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de fractievolgers in handen van de voorzitter van de raad de eed of belofte af.
5. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van een raadskamer die geen raadslid zijn (fractievolgers).
6. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.
7. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal vijf personen voor beëdiging als fractievolger voordragen.
8. Op gemotiveerd verzoek van een fractie kan de Agendacommissie, indien er sprake is van bijzondere omstandigheden, een afwijking toestaan van het gestelde in het zesde en zevende lid.
9. De fracties doen van een aanwijzing of het ontslag als fractievolger schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 13 De raadskamervoorzitter

1. De voorzitters van de raadskamers worden door de Agendacommissie aangewezen.
2. De raadskamervoorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van deze verordening;
   d. hetgeen deze verordening de raadskamervoorzitter verder opdraagt.
3. Bij verhindering van de raadskamervoorzitter voorziet de Agendacommissie in vervanging.

Artikel 14 Raadsadviseur

De raadskamer wordt ondersteund door een raadsadviseur.

Hoofdstuk 5 De Raad

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij benoeming van een nieuw lid van de raad onderzoekt de Vaste commissie van onderzoek van geloofsbrieven de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van het nieuwbenoemde lid en het proces-verbaal van het centrale stembureau.
2. De commissie brengt na het onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie.
3. Na een verkiezing voor de leden van de raad roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
4. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuwbenoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. Bij de benoeming van een wethouder onderzoekt de commissie of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Gemeentewet. De werkwijze van de commissie is overeenkomstig het tweede lid.

Artikel 16 Fracties

1. De leden van de raad, die door het centrale stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie voor de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.
3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
   a. indien:
      1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
      2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
      3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;
   wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

   b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende Politieke Avond na de mededeling daarvan.
4. Een nieuwgevormde fractie als bedoeld in het derde lid onder 1 wordt aangeduid als ‘groep’ gecombineerd met de naam van de fractievoorzitter en behoudt deze aanduiding gedurende de resterende zittingsperiode van de raad
5. Een nieuwe naam van een fractie die voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging

Artikel 17 Voorzitter van de Raad

1. De voorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van het reglement van orde;
   d. hetgeen de wet of dit reglement de voorzitter verder opdraagt.
2. De voorzitter wordt vervangen door de vicevoorzitter

Artikel 18 Vicevoorzitter van de Raad

1. De raad benoemt een van de leden tot vicevoorzitter.
2. De vicevoorzitter is belast met de waarneming van het voorzitterschap van de raad.
3. De vicevoorzitter wordt benoemd voor een periode van twee jaar en kan worden herbenoemd.
4. De raad kan de vicevoorzitter ontslaan.
5. De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Deze doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.
6. De vicevoorzitter is tevens voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 19 Griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. De griffier kan, indien daartoe door de voorzitter van de raad om wordt verzocht, aan de beraadslagingen in de raadsvergadering deelnemen.

Hoofdstuk 6 HET VERLOOP VAN HET BESLUITVORMINNGSPROCES

PARAGRAAF 1 BEELDVORMING: DE INFORMATIEVE BESPREKING

Artikel 20 Doel en vorm

1. De informatieve bespreking is bestemd voor het vergaren van informatie over voorstellen aan de raad en andere onderwerpen.
2. De informatieve bespreking kan onder meer bestaan uit het inspreken, (technisch) overleg, hoorzittingen, ambtelijke presentaties en uitwisseling en/of overdracht van informatie.

Artikel 21 Spreekrecht tijdens de informatieve bespreking

1. Eenieder kan een verzoek doen om met betrekking tot een onderwerp dat op de agenda staat het woord te voeren.

2. Het woord kan niet gevoerd worden:
   a) over de agendapunten betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b) indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c) over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d) over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e) voor boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f) door een politieke groepering;
   g) indien de kamervoorzitter in het belang van een goede vergaderorde of bij het ontbreken van voldoende belang het verzoek in te spreken afwijst. Hiervan doet de kamervoorzitter bij het begin van de vergadering mededeling.
3. Het inspreken vindt plaats in de vorm van een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers en/of het onderwerp hiertoe aanleiding geeft.
4. De kamervoorzitter kan besluiten spreektijden te hanteren.

Artikel 22 Beëindiging informatieve bespreking

1. Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de raadskamer de informatieve bespreking. Bij een eventuele stemming over het sluiten van de informatieve bespreking heeft iedere aanwezige woordvoerder een gelijke stem. Voor het sluiten van de bespreking is een meerderheid van de stemmen benodigd.
2. Nadat de informatieve bespreking is afgesloten, wordt een raadsvoorstel door de Agendacommissie, gehoord de opvatting van de raadskamer, naar een volgende bespreking doorgeleid.
3. De Agendacommissie kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
4. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt alleen tot stand als alle in de vergadering aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen.

Artikel 23 Behandelresultaat

Van een informatieve bespreking vergadering wordt een behandelresultaat opgesteld.

PARAGRAAF 2 **MENINGSVORMING**

PARAGRAAF 2.1 ALGEMEEN

Artikel 24 Spreekregels

1. Per onderwerp wordt het woord gevoerd door één vertegenwoordiger per fractie.
2. De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3. Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Artikel 25 Vergaderquorum

1. Een meningsvormende bespreking of een bespreking van amendementen en moties wordt niet geopend zolang niet minstens de helft van het aantal in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig is.
2. Indien op grond van het eerste lid een vergadering niet kan worden geopend, agendeert de Agendacommissie het onderwerp in een vergadering op een volgende Politieke Avond.
3. Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft niet minstens de helft van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.

Artikel 26 Verslag

Van een meningsvormende vergadering wordt een beeld- en geluidsverslag gemaakt. Tevens wordt een raadskameradvies opgesteld.

PARAGRAAF 2.2 **DE MENINGSVORMENDE BESPREKING**

Artikel 27 Orde

1. De meningsvormende bespreking is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten, het stellen van vragen en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad en overige onderwerpen.
2. Tijdens de meningsvormende bespreking worden in maximaal twee termijnen de vragen gesteld en de standpunten besproken. Na beëindiging van de tweede termijn is de meningsvormende bespreking afgesloten

3. Nadat de meningsvormende bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid. Doorgeleiding kan plaatsvinden naar de bespreking van amendementen en moties of naar de besluitvormende bespreking. Als de raadskamer besluit een voorstel niet door te geleiden eindigt de bespreking van het voorstel en wordt het terugverwezen naar de indiener.
4. Indien het aantal in te dienen amendementen en/of moties gering is, kan worden besloten deze direct in de besluitvormende vergadering te bespreken.
5. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
6. De raadskamer kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
7. Een besluit als bedoeld in het zesde lid komt alleen tot stand als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen

PARAGRAAF 2.3 **DE BESPREKING VAN AMENDEMENTEN EN MOTIES**

Artikel 28 Orde

1. De bespreking van amendementen en/of moties vindt plaats indien men wil overgaan tot het indienen van amendementen en/of moties.
2. Alvorens de bespreking plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen uiterlijk op de maandagochtend 12.00 uur de concept amendementen en/of moties in.
3. Tijdens de bespreking wordt ieder amendement of motie in maximaal twee termijnen besproken.
4. Nadat de bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
5. Een besluit als bedoeld in het vierde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

PARAGRAAF 3 **BESLUITVORMING: DE RAADSVERGADERING**

Paragraaf 3.1 **Algemeen**

Artikel 29 Doel en vorm

1. De besluitvormende vergadering is een raadsvergadering en is bestemd voor het beslissen over raadsvoorstellen en het controleren van het gevoerde bestuur.
2. De raadsvergadering vindt plaats in de raadzaal. De Agendacommissie kan beslissen een andere locatie aan te wijzen.
3. De voorzitter, de leden van het college van burgemeester en wethouders en de griffier hebben een vaste zitplaats. De zitplaats van de leden van de raad wordt, door de voorzitter van de raad na overleg in het Presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
4. De aanwijzing kan, na bespreking in het Presidium, door de voorzitter worden herzien.

Artikel 30 Agenda

1. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
2. Het aan de agenda toevoegen van onderwerpen vindt slechts plaats in spoedeisende gevallen.
3. Op verzoek van een lid of op voorstel van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 31 Presentielijst

Ieder ter vergadering komend lid tekent na aankomst in de vergaderzaal de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening afgesloten.

Artikel 32 Spreekregels

1. De leden van de raad en de leden van het college en de burgemeester spreken ieder vanaf het voor hen bestemde spreekgestoelte, tenzij de voorzitter toestaat dat van een andere plaats wordt gesproken. Zij richten zich tot de voorzitter.
2. Een lid van de raad voert slechts het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
3. De voorzitter verleent het woord als eerste aan de fracties die een of meerdere amendementen en/of moties indienen.
4. De beraadslaging over een voorstel of onderwerp geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

5. Elke spreektermijn is afgesloten nadat het college of de burgemeester op het door de leden gesprokene heeft geantwoord.
6. Een lid mag in een termijn niet meer dan eenmaal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel, tenzij de raad anders beslist.
7. Iedere fractie heeft een basisspreektijd van tien minuten voor de eerste raadszetel. Deze spreektijd wordt verhoogd met één minuut voor iedere volgende zetel.
   De spreektijd van een afgesplitste fractie bedraagt vijf minuten.
8. De spreektijd van het college en de burgemeester tezamen bedraagt 45 minuten.
9. Op voorstel van de voorzitter of een of meer van de leden kan de raad de spreektijdverdeling wijzigen

Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit deze de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na stemming over eventuele amendementen en moties, de stemming plaats over het voorstel zoals het dan luidt.
3. Voordat de stemming over het voorstel in het geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Artikel 34 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht door middel van een korte verklaring diens uit te brengen stem te motiveren binnen de aan diens fractie toegekende spreektijd. Een stemverklaring mag geen (nieuwe) tegenspraak uitlokken.

Artikel 35 Stemming over zaken

1. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een stem uit te brengen.
2. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van de stem vergist, dan kan het lid, nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt, aantekening in de besluitenlijst vragen dat deze zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.
3. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. De

voorzitter doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 36 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op hetzelfde onderdeel van een aanhangig voorstel zijn ingediend wordt het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming gebracht. Bij verschil van gevoelen over de strekking beslist de raad.
4. Indien tijdens de beraadslagingen over een voorstel een of meer amendementen of moties worden ingediend, dan wordt als eerste over de amendementen gestemd, vervolgens over de moties en tot slot over het voorstel.

Artikel 37 Stemming over personen

1. In geval van stemming over personen, vinden zoveel stemmingen plaats als er personen benoemd, voorgedragen of aanbevolen moeten worden.
2. De stemmingen over personen zijn geheim en kunnen elektronisch of per stembriefje geschieden.
3. Indien schriftelijk wordt gestemd, benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau, waarvan het eerst benoemde lid als voorzitter van het stembureau optreedt.
4. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een daartoe aangereikt stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen qua vorm en kleur identiek te zijn.
5. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Is dit niet het geval dan worden de stembriefjes vernietigd en wordt een nieuwe stemming gehouden.
6. Indien meer personen de volstrekte meerderheid hebben verkregen dan er plaatsen te vervullen zijn, dan zijn diegenen, die de meeste stemmen op zich verenigden, verkozen.
   Komen meer personen in aanmerking, die een gelijk aantal stemmen verkregen, dan heeft tussen hen herstemming plaats, waarbij het lid dat de meeste stemmen verkregen heeft, verkozen is.

Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
• een ondertekend stembriefje;
• een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
• een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
• een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de voorzitter van de raad op voorstel van de voorzitter van het stembureau.

7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag en sluiting van de vergadering vernietigd.

Artikel 38 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, vindt een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Als ook hierdoor geen volstrekte meerderheid van stemmen wordt verkregen vindt, zo nodig na tussenstemming over hen, die een gelijk aantal stemmen hebben, een vierde stemming plaats over de twee personen, die nu de meeste stemmen hebben verkregen.
4. Indien bij tussenstemming of bij de derde en vierde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 39 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van degenen tussen wie de beslissing moet plaatsvinden, door de voorzitter van de raad op afzonderlijke, geheel gelijke briefjes geschreven, welke briefjes na controle door de voorzitter van het stembureau door deze in een stembus worden geworpen.

2. Vervolgens neemt de voorzitter van de raad een van de briefjes uit de stembus. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

1. De ontwerpbesluitenlijst van de laatstgehouden raadsvergadering wordt zo spoedig mogelijk in het Raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Tijdens de vergadering wordt de besluitenlijst van de vorige vergadering vastgesteld.
3. De raadsleden, de burgemeester, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de besluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is. Een voorstel tot verandering dient vóór het vaststellen van de besluitenlijst bij de griffier te worden ingediend.
4. De besluitenlijst moet inhouden:
a. de namen van de voorzitter, de griffier, de aanwezige wethouders, de ter vergadering aanwezige leden evenals van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord hebben gevoerd;
b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
c. een overzicht van het verloop van elke stemming, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;
d. een bijlage waarin alle stembladen zijn opgenomen.
5. De besluitenlijst wordt opgesteld onder de zorg van de griffier en na vaststelling door de voorzitter en de griffier ondertekend.
6. Het besprokene wordt vastgelegd in een beeld- en geluidsverslag.

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad

Artikel 41 Interpellatie

1. Ieder lid van de raad kan de raad toestemming vragen voor het houden van een interpellatie.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd, alsmede de te stellen vragen en dient schriftelijk en uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaand aan de besluitvormende vergadering bij de griffie te worden ingediend.
3. De griffier brengt de inhoud van het verzoek onmiddellijk ter kennis van de leden van de raad, de leden van het college en de

fractievolgers en draagt zorg voor onverwijlde plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

4. Bij aanvang van de eerstvolgende besluitvormende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. Indien de raad toestemming verleent voor het houden van de interpellatie wordt deze als eerste onderwerp van debat op de agenda geplaatst.
5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.
6. In een vergadering waarin een interpellatie plaatsvindt worden de spreektijden voor de fracties met 2 minuten verhoogd en de spreektijd van het college met 8 minuten

Artikel 42 Debatverzoek

1. Ieder lid van de raad kan de raad verzoeken een onderwerp op de agenda van een besluitvormende vergadering te plaatsen;
2. het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;
3. Agendering van het onderwerp waarop het debatverzoek betrekking heeft vindt niet eerder plaats dan 10 dagen nadat het verzoek is ingediend;
4. De beraadslaging geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 43 Agenderingsverzoek

1. Ieder lid van de raad en iedere fractievolger kan verzoeken een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering te plaatsen.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.
3. De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.
4. De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een

onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden

1. Ieder raadslid kan aan de burgemeester of aan het college schriftelijk vragen stellen over onderwerpen, behorend tot het dagelijks bestuur van de gemeente.
2. De vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien.
3. De vragen worden bij de griffie ingediend. Deze draagt er zorg voor, dat de vragen terstond in afschrift aan de raadsleden, de fractievolgers, de burgemeester en de wethouders worden toegezonden.
4. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen vier weken nadat de vragen zijn binnengekomen. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, krijgt de vragensteller daarvan gemotiveerd schriftelijk bericht van de burgemeester dan wel het college, waarbij aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaats vinden.
5. De antwoorden met de daarbij behorende vragen worden door het college toegezonden aan het betreffende raadslid en door de griffie door middel van plaatsing in het raadsinformatiesysteem ter kennis gebracht van alle raadsleden en fractievolgers.

Artikel 45 Moties

1. a. Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp een motie indienen;
b. Een motie die is ingediend in een raadskamer waarin besluitvorming is voorbereid, wordt ook als ingediend beschouwd;
c. Moties worden digitaal ingediend.

2. a. De behandeling van een motie naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp vindt tegelijk met de beraadslaging over het betreffende voorstel of onderwerp
b. Indien er tussen de inhoud van de motie en het voorstel of het onderwerp dat aan de orde is geen verband bestaat kan de motie worden aangehouden.
c. Een voorstel een motie aan te houden kan gedaan worden door

hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad;
d. Indien de raad beslist tot het aanhouden van een motie, dan wordt deze vervolgens in procedure gebracht als motie vreemd aan de agenda.

3. a. Een motie over een onderwerp dat vreemd is aan de agenda dient uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaande aan de dag van de Politieke Avond te worden ingediend.
b. Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.

4. De wijze en het tijdstip waarop moties vreemd aan de agenda worden geagendeerd wordt bepaald door de Agendacommissie.

5. Een motie kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over de motie door de raad plaatsvindt.

Artikel 46 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen een wijziging (amendement) voorstellen op het voorgestelde besluit of op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad die in de vergadering aanwezig zijn. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden.
2. Elk amendement of subamendement moet om in behandeling genomen te worden, schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend en dient zodanig geformuleerd te zijn dat het geschikt is om in het voorgestelde besluit te worden verwerkt. De voorzitter kan toestaan dat, met het oog op het eenvoudige karakter van het amendement of subamendement, met een mondelinge indiening wordt volstaan.
3. Een amendement of subamendement is ontoelaatbaar, indien het een strekking heeft, tegengesteld aan die van het voorstel, of indien er tussen de materie van het amendement en die van het voorstel geen rechtstreeks verband bestaat.
4. Een amendement of subamendement wordt geacht toelaatbaar te zijn zolang de raad het niet ontoelaatbaar heeft verklaard. Een voorstel daartoe kan worden gedaan door hetzij de voorzitter, hetzij

een van de leden van de raad.

5. Een amendement of subamendement kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het (sub-) amendement door de raad plaatsvindt.

Artikel 47 Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid van de raad kan over enig onderwerp een voorstel aan de raad doen.
2. Een initiatiefvoorstel moet schriftelijk bij de voorzitter van de Agendacommissie worden ingediend.
3. De raad neemt het initiatiefvoorstel niet in behandeling indien het voorstel in strijd is met een wet, een algemene maatregel van bestuur of een verordening.
4. De Agendacommissie plaatst een initiatiefvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk, doch niet eerder dan vier weken nadat het voorstel is ingediend, op de agenda van een raadskamer.
5. Ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer krijgt het college dan wel de burgemeester de gelegenheid wensen en bedenkingen schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de raad te brengen.
6. De beraadslagingen in de raad over het initiatiefvoorstel vinden op de gebruikelijke wijze plaats, met dien verstande dat de indiener in beide termijnen in kan gaan op de beschouwingen van de leden, alvorens het college of de burgemeester ingaat op het betoogde.
7. Een initiatiefvoorstel kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het initiatiefvoorstel door de raad plaatsvindt.
8. ~~De raad kan nadere voorwaarden aan de indiening en behandeling van een initiatiefvoorstel stellen.~~

Àrtikel 48 Informatievoorziening

1. Als de gemeenteraad schriftelijk wordt geïnformeerd door het college dan gebeurt dit door middel van een raadsbrief.
2. Moties kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief of een door de raad aangenomen raadsvoorstel;
3. Toezeggingen kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief, via een mondelinge mededeling of door een raadsmemo. Een raadsmemo wordt door of namens de wethouder per mail verzonden aan de raad.

4. Een raadsmemo kan naast een toezegging ook (en alleen dan) gebruikt worden om de raad te informeren over een onderwerp dat op dat moment in behandeling is door de raad. De reden daarvoor is dat een raadsbrief dan te lang op zich moet wachten.
5. Antwoorden op technische vragen worden door de betrokken ambtenaar alleen naar het raadslid of fractievolger gestuurd die de vragen heeft gesteld, tenzij het een onderwerp betreft dat op dat moment in behandeling is bij de raad of is aangeboden aan de raad.

Artikel 49 Informatierecht/ persoonlijke beleidsopvattingen

1. Indien in een inlichtingenverzoek, zoals bedoeld in artikel 169 lid 3 Gemeentewet, om persoonlijke beleidsopvattingen wordt gevraagd, worden die persoonlijke beleidsopvattingen altijd gedeeld, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
2. Omwille van de privacy en de onmogelijkheid voor ambtenaren om zich in het openbaar te verdedigen worden persoonlijke beleidsopvattingen verstrekt op een wijze die niet herleidbaar is tot personen.

PARAGRAAF 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS

Artikel 50 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in diens betoog niet worden gestoord, tenzij:
a. de voorzitter van de vergadering het nodig oordeelt.
b. De voorzitter toestaat dat een lid de spreker interrumpeert. Interrupties moeten bestaan uit korte opmerkingen of vragen, zonder inleiding. De voorzitter van de vergadering kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties diens betoog zal afronden.
.
2. Indien een spreker zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt deze door de voorzitter van de vergadering tot de orde geroepen. Indien de spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter van de vergadering de spreker gedurende de vergadering, waarin dat plaats vindt, over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.
3. De voorzitter van de vergadering kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de

vergadering sluiten.

4. De kamervoorzitter kan een raadskamer voorstellen aan een lid of fractievolger dat door diens gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid of de fractievolger de vergadering onmiddellijk. Zo nodig laat de kamervoorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van diens gedrag kan de raad diegene bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen

Artikel 51 Voorstellen van orde

1. De voorzitter van de vergadering en ieder lid of fractievolger kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen; over een voorstel van orde wordt terstond beslist.
3. Een voorstel van orde gedaan in een vergadering van een raadskamer is aangenomen als een meerderheid van de aanwezige woordvoerders van de fracties zich daarachter hebben geschaard.

Artikel 52 Schorsing

1. Op verzoek van een lid, het college of op voorstel van de voorzitter van de vergadering kan de raad(skamer) besluiten de beraadslagingen te schorsen teneinde de leden of het college gelegenheid te geven tot onderling nader beraad.
2. Indien de beraadslagingen worden geschorst wordt vooraf de tijdsduur van de schorsing door de voorzitter bepaald.
3. Na verloop van de schorsingsperiode wordt de vergadering onverwijld voortgezet.

Artikel 53 Deelname aan de vergadering door anderen

1. De raad(skamer) kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden, de voorzitter van de vergadering, de wethouder(s), de griffier of de raadsadviseur deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een besluit daartoe wordt op voorstel van de voorzitter van de vergadering of één der leden genomen, zo mogelijk alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.
3. Op degene die op grond van dit artikel is toegelaten deel te nemen aan de vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van

toepassing.

Artikel 54 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt periodiek aan de raad ter beschikking gesteld en op de agenda geplaatst.
2. De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Artikel 55 Besloten vergadering

1. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.
2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 23 en 82, vijfde lid, van de Gemeentewet, kunnen het college of de burgemeester de voorzitter van de vergadering verzoeken een vergadering in beslotenheid te houden dan wel een vergadering in beslotenheid voort te zetten.
3. De vergadering besluit of in beslotenheid wordt vergaderd.
4. In geval er sprake is van een besloten vergadering wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem 2023'.

Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering

1. De besluitenlijst van een besloten vergadering worden in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem gepubliceerd; het geluids- en beeldverslag ligt voor de leden ter inzage.
2. Deze besluitenlijst en/of het verslag worden in een volgende vergadering vastgesteld. Tijdens deze vergadering neemt de raad of de raadskamer een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding van deze stukken. Indien de besluitenlijst en/of het verslag aanleiding geven tot bespreking, vindt deze bespreking plaats in beslotenheid.

Artikel 57 Geheimhouding

In geval er sprake is van geheimhouding wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem'.

Artikel 58 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van gestelde hoofdstuk Va, van de Gemeentewet, voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het betreffende orgaan overleg gevoerd.

Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen toegestaan mits het gebruik ervan geen inbreuk maakt op de orde van de vergadering. Indien een vergadering besloten is, kan de voorzitter bepalen dat het gebruik van deze middelen niet is toegestaan.

Artikel 60 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter van de vergadering is bevoegd toehoorders die op enigerlei wijze de orde in de vergadering verstoren, te doen vertrekken. Toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren kunnen door de voorzitter voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzegd worden.

Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties

Het is toegestaan tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties te maken. De griffier kan aanwijzingen geven waarnaar men zich dient te gedragen.

Artikel 62 Maatregelen van orde

Indien de voorzitter van de vergadering dit nodig oordeelt, kan deze de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.

Hoofdstuk 7 **Lidmaatschap van andere organisaties**

Artikel 63 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester, de griffier of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemene bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen doet verslag met een minimum van 1 keer per jaar, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, mondelinge en/of schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van mondelinge respectievelijk schriftelijke vragen, vastgelegd in artikel 8 respectievelijk 44, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over diens wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. Hierbij zijn de regels voor het houden van een interpellatie, vastgelegd in artikel 41, van toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één of meer van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 8 **Slotbepalingen**

Artikel 64 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel over de toepassing van het reglement, beslist de raad of raadskamer op voorstel van de voorzitter van de vergadering.

Artikel 65 Afwijking van het reglement

De raad(skamer) kan besluiten van de bepalingen van dit reglement af te wijken indien de afwijking niet in strijd is met een wettelijk voorschrift.

Artikel 66 Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking nadat het op de voorgeschreven

wijze is bekendgemaakt.
Het reglement van orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 maart 2018, zaaknummer 224620, en sindsdien gewijzigd wordt op dat tijdstip ingetrokken.

2. het raadsbesluit van 25 oktober 2023 betreffende de wijziging van de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning te corrigeren in zoverre dat waar ‘artikel 5’ is vermeld, dit gewijzigd wordt in ‘artikel 6’.

De griffier, De voorzitter,

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE POLITIEKE AVOND VAN DE GEMEENTE ARNHEM 2024

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

Politieke Avond:	aanduiding voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers van de gemeente Arnhem
Raadskamer:	een commissie als bedoeld in artikel 82 van de Gemeentewet
Agendacommissie:	de commissie belast met de voorbereiding en agendering van de Politieke Avond
Presidium:	de vergadering van voorzitter, vicevoorzitter en fractievoorzitters belast met het bestuur van de raad
Voorzitter:	de voorzitter van de raad of diens vervanger
Vicevoorzitter:	de vervanger van de voorzitter van de raad, tevens voorzitter van de Agendacommissie
Kamervoorzitter:	de voorzitter van een raadskamer of diens vervanger
College:	het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
Fractie:	De leden van de raad die tot dezelfde politieke groepering behoren
Initiatiefvoorstel:	Een door een raadslid ingediend voorstel voor een verordening of voor een ander besluit ter behandeling in de raad
Amendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Subamendement:	voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen
Motie:	korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens, verzoek of opdracht wordt uitgesproken
Politieke groepering:	groep mensen die zich organiseert en afspraken maakt op basis van gemeenschappelijke politieke uitgangspunten, met als doel deel te nemen aan het politiek bestuur
Persoonlijke Beleidsopvattingen:	Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud

1. De vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de raadskamers vinden plaats op woensdag, beginnen om 18.45 uur, eindigen om 23.15 uur en worden gehouden in het stadhuis.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 17 en 18 van de Gemeentewet kan de Agendacommissie in bijzondere gevallen een andere dag en/of een ander aanvangsuur en eindtijdstip bepalen of een andere locatie aanwijzen.

3. Een Politieke Avond kan bestaan uit:
    a. het inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen;
    b. de rondvraag voor raadsleden en fractievolgers;
    c. de mededelingen van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester;
    d. de informatieve raadskamervergadering;
    e. de meningsvormende raadskamervergadering;

f. de besluitvormende raadsvergadering;
g. overige (informatieve) raadsactiviteiten.

Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming

1. Het besluitvormingsproces bestaat uit vier onderdelen: de informatieve bespreking, de meningsvormende bespreking, de bespreking van amendementen en/of moties en de besluitvormende bespreking.
2. De raadskamers bereiden de besluitvorming van de raad voor in de informatieve en meningsvormende bespreking en in de bespreking van de amendementen en/of moties.
3. Het inspreken op geagendeerde onderwerpen vindt plaats in de informatieve bespreking.
4. De Agendacommissie kan bepalen dat ten aanzien van een voorstel of onderwerp geen of minder voorbereidende besprekingen nodig zijn.
5. De raad kan een direct in de besluitvormende bespreking gebracht voorstel op verzoek van een of meer leden terugverwijzen voor bespreking in een raadskamer.

Artikel 4 Het Presidium

1. Er is een presidium dat bestaat uit de voorzitter, de vicevoorzitter en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het presidium vervangt.
3. Het presidium kan anderen uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het Presidium.
4. Het presidium doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.
5. Het presidium regelt de werkzaamheden in een reglement voor het Presidium.

Artikel 5 De Agendacommissie

1. Er is een commissie als bedoeld in artikel 83 van de Gemeentewet, genaamd Agendacommissie die bestaat uit de vicevoorzitter van de raad en de voorzitters van de raadskamers (maximaal een per fractie) ; overige fracties kunnen een fractielid afvaardigen.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor raadsvergaderingen en raadskamervergaderingen;
   b. het vaststellen van de vergadercyclus van de Politieke Avond;
   c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Gemeentewet.
3. De vicevoorzitter van de raad is voorzitter van de Agendacommissie
4. De agendacommissie regelt de werkzaamheden in een reglement voor de Agendacommissie

Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond

1. De voorzitter van de Agendacommissie roept ten minste vijf dagen voor een Politieke Avond de leden van de raad, de fractievolgers, de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris en de fracties op door middel van het plaatsen van de agenda in het

raadsinformatiesysteem onder vermelding van dag, plaats en tijdstip van de Politieke Avond.

2. Ingeval de Politieke Avond bestaat uit een besluitvormende raadsvergadering wordt de oproep door de voorzitter van de raad gedaan.
3. In spoedeisende gevallen kan na het oproepen tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een Politieke Avond een aanvullende agenda worden opgesteld en in het raadsinformatiesysteem worden geplaatst.
4. De Agendacommissie plaatst een complex raadsvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk op de agenda van een raadskamer, doch niet eerder dan nadat tien dagen zijn verstreken na de plaatsing van het raadsvoorstel in het raadsinformatiesysteem.
5. Indien voor informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, wordt deze informatie in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

1. De Burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de Politieke Avond, tenzij de Agendacommissie anders beslist.
2. Burgemeester en wethouders kunnen deelnemen aan de beraadslagingen.
3. De burgemeester en de wethouders kunnen zich op de Politieke Avond laten bijstaan door ambtenaren die zij aanwijzen.

Hoofdstuk 2 Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen

Artikel 8

1. Burgers, organisaties of instellingen die de raad over een onderwerp willen toespreken kunnen een verzoek daartoe richten aan de voorzitter van de Agendacommissie.
2. Het woord kan niet worden gevoerd:
   a. over onderwerpen betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b. indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c. over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d. over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e. voor het uitdragen van boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f. over een onderwerp dat primair behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders en dat nog niet aan het college of een lid daarvan is voorgelegd;
   g. door een politieke groepering;
   h. als over het onderwerp onlangs inspraak mogelijk is geweest of op korte termijn inspraak mogelijk is.
3. Na beoordeling van het verzoek kunnen betrokkenen worden uitgenodigd om tijdens een Politieke Avond aanwezig te zijn om het woord te voeren.

4. Naar aanleiding van het inspreken kan iedere fractie één vraag aan de inspreker stellen
5. De voorzitter stelt de spreektijden vast.
6. De voorzitter kan in het belang van een goede vergaderorde of vanwege het ontbreken van voldoende belang besluiten om van uitnodiging van betrokkenen af te zien.

Hoofdstuk 3 De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester

Artikel 9 Rondvraag

1. Ieder raadslid of fractievolger kan tijdens een Politieke Avond een mondelinge vraag stellen aan het college of de burgemeester.
2. De vraag moet kort en duidelijk geformuleerd zijn, één onderwerp betreffen, mag uit maximaal drie deelvragen bestaan, mag geen technische vragen bevatten en moet schriftelijk worden ingediend bij de griffie, uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voor de dag van de Politieke Avond.
3. De griffie brengt de vragen zo spoedig mogelijk na indiening ter kennis van de leden van de raad, de fractievolgers, het college en de gemeentesecretaris door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. De vragen worden met een maximum van zes (bij een rondvraag van 45 minuten) dan wel acht (bij een rondvraag van 60 minuten), in dezelfde vergadering behandeld en beantwoord, op basis van een selectie op basis van actualiteit, maatschappelijke en politieke urgentie. De selectie wordt uitgevoerd door de vicevoorzitter, op advies van de griffie.
5. Vragen die niet tot de selectie behoren, vervallen.
6. Vragen die betrekking hebben op een onderwerp dat in behandeling is of komt in een raadskamer of in de raad, worden niet in behandeling genomen. Deze vragen dienen te worden gesteld in de raadskamer die het onderwerp behandelt of in de raad
7. De vragensteller wordt tijdens de rondvraag het woord verleend om de vraag te stellen en een toelichting te geven (1,5 minuut). Het college en/of de burgemeester wordt het woord verleend om de vraag te beantwoorden (1,5 minuut).
8. Na de beantwoording wordt de vragensteller desgewenst het woord verleend om één aanvullende vraag te stellen.
9. In de tweede termijn mogen alle leden en fractievolgers vervolgvragen stellen (maximaal 2 per fractie per rondvraag).
10. Indien leden of fractievolgers naar aanleiding van het stellen van een vraag een debat willen voeren, dan richten zij daartoe een gemotiveerd agenderingsverzoek aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester

1. De wethouders en de burgemeester kunnen tijdens een Politieke Avond mondelinge mededelingen doen.
2. Het verzoek om een mededeling te doen moet onder vermelding van het onderwerp worden ingediend bij de vicevoorzitter.
3. De griffie brengt de onderwerpen waarover mededelingen worden gedaan zo spoedig mogelijk na de indiening ter kennis van de leden van de raad en de fractievolgers door plaatsing in het raadsinformatiesysteem.

Artikel 11 Overige bepalingen

1. De rondvraag/mededelingen wordt voorgezeten door de voorzitter dan wel de vicevoorzitter van de raad.
2. De maximale tijd voor de rondvraag/mededelingen bedraagt 45 minuten dan wel 60 minuten (1e rondvraag na mei-, zomer- en kerstreces en na behandeling Perspectiefnota en Begroting)
3. Tijdens de rondvraag en mededelingen gedane toezeggingen en gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd door de griffie.

Hoofdstuk 4 De raadskamers

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers

1. Er zijn raadskamers. Deze zijn bestemd voor discussie tussen de fracties, de uitoefening van het inspreekrecht, overleg met het college en de voorbereiding van de besluitvorming in de raad.
2. Iedere raadskamer bestaat uit een raadskamervoorzitter en door de fracties aan te wijzen raadsleden en/of fractievolgers.
3. Per onderwerp dat in een raadskamer aan de orde is wijzen de fracties één lid als woordvoerder aan.
4. Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de fractievolgers in handen van de voorzitter van de raad de eed of belofte af.
5. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van een raadskamer die geen raadslid zijn (fractievolgers).
6. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal drie personen tegelijkertijd als fractievolger aanwijzen.
7. Gedurende een zittingsperiode van de raad kan een fractie maximaal vijf personen voor beëdiging als fractievolger voordragen.
8. Op gemotiveerd verzoek van een fractie kan de Agendacommissie, indien er sprake is van bijzondere omstandigheden, een afwijking toestaan van het gestelde in het zesde en zevende lid.
9. De fracties doen van een aanwijzing of het ontslag als fractievolger schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 13 De raadskamervoorzitter

1. De voorzitters van de raadskamers worden door de Agendacommissie aangewezen.
2. De raadskamervoorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van deze verordening;
   d. hetgeen deze verordening de raadskamervoorzitter verder opdraagt.
3. Bij verhindering van de raadskamervoorzitter voorziet de Agendacommissie in vervanging.

Artikel 14 Raadsadviseur

De raadskamer wordt ondersteund door een raadsadviseur.

Hoofdstuk 5 De Raad

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij benoeming van een nieuw lid van de raad onderzoekt de Vaste commissie van onderzoek van geloofsbrieven de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van het nieuwbenoemde lid en

het proces-verbaal van het centrale stembureau.

2. De commissie brengt na het onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt; de raad beraadslaagt over het verslag van de commissie.
3. Na een verkiezing voor de leden van de raad roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
4. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuwbenoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. Bij de benoeming van een wethouder onderzoekt de commissie of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Gemeentewet. De werkwijze van de commissie is overeenkomstig het tweede lid.

Artikel 16 Fracties

1. De leden van de raad, die door het centrale stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie voor de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.
3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
   a. indien:
      1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
      2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
      3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;

   wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

   b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende Politieke Avond na de mededeling daarvan.
4. Een nieuwgevormde fractie als bedoeld in het derde lid onder 1 wordt aangeduid als ‘groep’ gecombineerd met de naam van de fractievoorzitter en behoudt deze aanduiding gedurende de resterende zittingsperiode van de raad
5. Een nieuwe naam van een fractie die voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging

Artikel 17 Voorzitter van de Raad

1. De voorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van het reglement van orde;
   d. hetgeen de wet of dit reglement de voorzitter verder opdraagt.

2. De voorzitter wordt vervangen door de vicevoorzitter

Artikel 18 Vicevoorzitter van de Raad

1. De raad benoemt een van de leden tot vicevoorzitter.
2. De vicevoorzitter is belast met de waarneming van het voorzitterschap van de raad.
3. De vicevoorzitter wordt benoemd voor een periode van twee jaar en kan worden herbenoemd.
4. De raad kan de vicevoorzitter ontslaan.
5. De vicevoorzitter kan ontslag nemen. Deze doet daarvan schriftelijk mededeling van de voorzitter van de raad. Het ontslag gaat een maand na de schriftelijke mededeling in, of zoveel eerder als een opvolger is benoemd.
6. De vicevoorzitter is tevens voorzitter van de Agendacommissie.

Artikel 19 Griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. De griffier kan, indien daartoe door de voorzitter van de raad om wordt verzocht, aan de beraadslagingen in de raadsvergadering deelnemen.

Hoofdstuk 6 HET VERLOOP VAN HET BESLUITVORMINNGSPROCES

PARAGRAAF 1 BEELDVORMING: DE INFORMATIEVE BESPREKING

Artikel 20 Doel en vorm

1. De informatieve bespreking is bestemd voor het vergaren van informatie over voorstellen aan de raad en andere onderwerpen.
2. De informatieve bespreking kan onder meer bestaan uit het inspreken, (technisch) overleg, hoorzittingen, ambtelijke presentaties en uitwisseling en/of overdracht van informatie.

Artikel 21 Spreekrecht tijdens de informatieve bespreking

1. Eenieder kan een verzoek doen om met betrekking tot een onderwerp dat op de agenda staat het woord te voeren.
2. Het woord kan niet gevoerd worden:
   a) over de agendapunten betreffende het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   b) indien reeds eerder over hetzelfde onderwerp van het spreekrecht gebruik werd gemaakt en de besluitvorming over het onderwerp nog niet is afgerond;
   c) over een besluit van een bestuursorgaan van de gemeente waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   d) over een gedraging waarover een klacht ex artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
   e) voor boodschappen of aanprijzingen van commerciële aard;
   f) door een politieke groepering;
   g) indien de kamervoorzitter in het belang van een goede vergaderorde of bij het ontbreken van voldoende belang het verzoek in te spreken afwijst. Hiervan doet de kamervoorzitter

bij het begin van de vergadering mededeling.

3. Het inspreken vindt plaats in de vorm van een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers en/of het onderwerp hiertoe aanleiding geeft.
4. De kamervoorzitter kan besluiten spreektijden te hanteren.

Artikel 22 Beëindiging informatieve bespreking

1. Wanneer over een onderwerp alle relevante informatie is uitgewisseld, sluit de raadskamer de informatieve bespreking. Bij een eventuele stemming over het sluiten van de informatieve bespreking heeft iedere aanwezige woordvoerder een gelijke stem. Voor het sluiten van de bespreking is een meerderheid van de stemmen benodigd.
2. Nadat de informatieve bespreking is afgesloten, wordt een raadsvoorstel door de Agendacommissie, gehoord de opvatting van de raadskamer, naar een volgende bespreking doorgeleid.
3. De Agendacommissie kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
4. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt alleen tot stand als alle in de vergadering aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen.

Artikel 23 Behandelresultaat

Van een informatieve bespreking vergadering wordt een behandelresultaat opgesteld.

PARAGRAAF 2 MENINGSVORMING

PARAGRAAF 2.1 ALGEMEEN

Artikel 24 Spreekregels

1. Per onderwerp wordt het woord gevoerd door één vertegenwoordiger per fractie.
2. De agendacommissie kan besluiten spreektijden toe te passen tijdens meningsvormende besprekingen en tijdens de bespreking van amendementen en moties.
3. Op voorstel van de voorzitter of een of meerdere woordvoerders kan de raadskamer besluiten tijdens de vergadering over te gaan tot het toepassen van spreektijden

Artikel 25 Vergaderquorum

1. Een meningsvormende bespreking of een bespreking van amendementen en moties wordt niet geopend zolang niet minstens de helft van het aantal in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig is.
2. Indien op grond van het eerste lid een vergadering niet kan worden geopend, agendeert de Agendacommissie het onderwerp in een vergadering op een volgende Politieke Avond.
3. Voor het openen van de vergadering, bedoeld in het tweede lid, behoeft niet minstens de helft van de in de raad vertegenwoordigde fracties aanwezig te zijn.

Artikel 26 Verslag

Van een meningsvormende vergadering wordt een beeld- en geluidsverslag gemaakt. Tevens wordt een raadskameradvies opgesteld.

PARAGRAAF 2.2 **DE MENINGSVORMENDE BESPREKING**

Artikel 27 Orde

1. De meningsvormende bespreking is een raadskamervergadering en bestemd voor het uitwisselen van fractiestandpunten, het stellen van vragen en het voeren van discussie over voorstellen aan de raad en overige onderwerpen.
2. Tijdens de meningsvormende bespreking worden in maximaal twee termijnen de vragen gesteld en de standpunten besproken. Na beëindiging van de tweede termijn is de meningsvormende bespreking afgesloten
3. Nadat de meningsvormende bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid. Doorgeleiding kan plaatsvinden naar de bespreking van amendementen en moties of naar de besluitvormende bespreking. Als de raadskamer besluit een voorstel niet door te geleiden eindigt de bespreking van het voorstel en wordt het terugverwezen naar de indiener.
4. Indien het aantal in te dienen amendementen en/of moties gering is, kan worden besloten deze direct in de besluitvormende vergadering te bespreken.
5. Een besluit als bedoeld in het derde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
6. De raadskamer kan besluiten een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende bespreking.
7. Een besluit als bedoeld in het zesde lid komt alleen tot stand als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen

PARAGRAAF 2.3 **DE BESPREKING VAN AMENDEMENTEN EN MOTIES**

Artikel 28 Orde

1. De bespreking van amendementen en/of moties vindt plaats indien men wil overgaan tot het indienen van amendementen en/of moties.
2. Alvorens de bespreking plaatsvindt, dienen de fracties die dat wensen uiterlijk op de maandagochtend 12.00 uur de concept amendementen en/of moties in.
3. Tijdens de bespreking wordt ieder amendement of motie in maximaal twee termijnen besproken.
4. Nadat de bespreking is afgesloten, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
5. Een besluit als bedoeld in het vierde lid komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).

PARAGRAAF 3 **BESLUITVORMING: DE RAADSVERGADERING**

Paragraaf 3.1 **Algemeen**

Artikel 29 Doel en vorm

1. De besluitvormende vergadering is een raadsvergadering en is bestemd voor het beslissen over raadsvoorstellen en het controleren van het gevoerde bestuur.
2. De raadsvergadering vindt plaats in de raadzaal. De Agendacommissie kan beslissen een andere locatie aan te wijzen.

3. De voorzitter, de leden van het college van burgemeester en wethouders en de griffier hebben een vaste zitplaats. De zitplaats van de leden van de raad wordt, door de voorzitter van de raad na overleg in het Presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
4. De aanwijzing kan, na bespreking in het Presidium, door de voorzitter worden herzien.

Artikel 30 Agenda

1. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
2. Het aan de agenda toevoegen van onderwerpen vindt slechts plaats in spoedeisende gevallen.
3. Op verzoek van een lid of op voorstel van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 31 Presentielijst

Ieder ter vergadering komend lid tekent na aankomst in de vergaderzaal de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening afgesloten.

Artikel 32 Spreekregels

1. De leden van de raad en de leden van het college en de burgemeester spreken ieder vanaf het voor hen bestemde spreekgestoelte, tenzij de voorzitter toestaat dat van een andere plaats wordt gesproken. Zij richten zich tot de voorzitter.
2. Een lid van de raad voert slechts het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
3. De voorzitter verleent het woord als eerste aan de fracties die een of meerdere amendementen en/of moties indienen.
4. De beraadslaging over een voorstel of onderwerp geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
5. Elke spreektermijn is afgesloten nadat het college of de burgemeester op het door de leden gesprokene heeft geantwoord.
6. Een lid mag in een termijn niet meer dan eenmaal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel, tenzij de raad anders beslist.
7. Iedere fractie heeft een basisspreektijd van tien minuten voor de eerste raadszetel. Deze spreektijd wordt verhoogd met één minuut voor iedere volgende zetel.
   De spreektijd van een afgesplitste fractie bedraagt vijf minuten.
8. De spreektijd van het college en de burgemeester tezamen bedraagt 45 minuten.
9. Op voorstel van de voorzitter of een of meer van de leden kan de raad de spreektijdverdeling wijzigen

Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit deze de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na stemming over eventuele amendementen en moties, de stemming plaats over het voorstel zoals het dan luidt.
3. Voordat de stemming over het voorstel in het geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen

eindbeslissing.

Artikel 34 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht door middel van een korte verklaring diens uit te brengen stem te motiveren binnen de aan diens fractie toegekende spreektijd. Een stemverklaring mag geen (nieuwe) tegenspraak uitlokken.

Artikel 35 Stemming over zaken

1. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een stem uit te brengen.
2. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van de stem vergist, dan kan het lid, nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt, aantekening in de besluitenlijst vragen dat deze zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.
3. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. De voorzitter doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 36 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op hetzelfde onderdeel van een aanhangig voorstel zijn ingediend wordt het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming gebracht. Bij verschil van gevoelen over de strekking beslist de raad.
4. Indien tijdens de beraadslagingen over een voorstel een of meer amendementen of moties worden ingediend, dan wordt als eerste over de amendementen gestemd, vervolgens over de moties en tot slot over het voorstel.

Artikel 37 Stemming over personen

1. In geval van stemming over personen, vinden zoveel stemmingen plaats als er personen benoemd, voorgedragen of aanbevolen moeten worden.
2. De stemmingen over personen zijn geheim en kunnen elektronisch of per stembriefje geschieden.
3. Indien schriftelijk wordt gestemd, benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau, waarvan het eerst benoemde lid als voorzitter van het stembureau optreedt.
4. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van een wettelijke verplichting van stemming moet onthouden, is verplicht een daartoe aangereikt stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen qua vorm en kleur identiek te zijn.
5. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Is dit niet het geval dan worden de stembriefjes vernietigd en wordt een nieuwe stemming gehouden.
6. Indien meer personen de volstrekte meerderheid hebben verkregen dan er plaatsen te vervullen zijn, dan zijn diegenen, die de meeste stemmen op zich verenigden, verkozen.

Komen meer personen in aanmerking, die een gelijk aantal stemmen verkregen, dan heeft tussen hen herstemming plaats, waarbij het lid dat de meeste stemmen verkregen heeft, verkozen is.
Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
• een ondertekend stembriefje;
• een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
• een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
• een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de voorzitter van de raad op voorstel van de voorzitter van het stembureau.

7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag en sluiting van de vergadering vernietigd.

Artikel 38 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, vindt een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Als ook hierdoor geen volstrekte meerderheid van stemmen wordt verkregen vindt, zo nodig na tussenstemming over hen, die een gelijk aantal stemmen hebben, een vierde stemming plaats over de twee personen, die nu de meeste stemmen hebben verkregen.
4. Indien bij tussenstemming of bij de derde en vierde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 39 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van degenen tussen wie de beslissing moet plaatsvinden, door de voorzitter van de raad op afzonderlijke, geheel gelijke briefjes geschreven, welke briefjes na controle door de voorzitter van het stembureau door deze in een stembus worden geworpen.
2. Vervolgens neemt de voorzitter van de raad een van de briefjes uit de stembus. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

1. De ontwerpbesluitenlijst van de laatstgehouden raadsvergadering wordt zo spoedig mogelijk in het Raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Tijdens de vergadering wordt de besluitenlijst van de vorige vergadering vastgesteld.
3. De raadsleden, de burgemeester, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de besluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is. Een voorstel tot verandering

dient vóór het vaststellen van de besluitenlijst bij de griffier te worden ingediend.

4. De besluitenlijst moet inhouden:
a. de namen van de voorzitter, de griffier, de aanwezige wethouders, de ter vergadering aanwezige leden evenals van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord hebben gevoerd;
b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
c. een overzicht van het verloop van elke stemming, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;
d. een bijlage waarin alle stembladen zijn opgenomen.
5. De besluitenlijst wordt opgesteld onder de zorg van de griffier en na vaststelling door de voorzitter en de griffier ondertekend.
6. Het besprokene wordt vastgelegd in een beeld- en geluidsverslag.

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad

Artikel 41 Interpellatie

1. Ieder lid van de raad kan de raad toestemming vragen voor het houden van een interpellatie.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd, alsmede de te stellen vragen en dient schriftelijk en uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaand aan de besluitvormende vergadering bij de griffie te worden ingediend.
3. De griffier brengt de inhoud van het verzoek onmiddellijk ter kennis van de leden van de raad, de leden van het college en de fractievolgers en draagt zorg voor onverwijlde plaatsing in het raadsinformatiesysteem.
4. Bij aanvang van de eerstvolgende besluitvormende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. Indien de raad toestemming verleent voor het houden van de interpellatie wordt deze als eerste onderwerp van debat op de agenda geplaatst.
5. De voorzitter geeft de interpellant als eerste het woord. Daarna krijgt de geïnterpelleerde de gelegenheid de gestelde vragen te beantwoorden. Vervolgens starten de beraadslagingen in ten hoogste twee termijnen, waarbij de interpellant als het eerste het woord krijgt en interrupties zijn toegestaan.
6. In een vergadering waarin een interpellatie plaatsvindt worden de spreektijden voor de fracties met 2 minuten verhoogd en de spreektijd van het college met 8 minuten

Artikel 42 Debatverzoek

1. Ieder lid van de raad kan de raad verzoeken een onderwerp op de agenda van een besluitvormende vergadering te plaatsen;
2. het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover een debat wordt verzocht, dient te worden voorzien van een motivatie en dient te worden gesteund door ten minste 8 raadsleden;
3. Agendering van het onderwerp waarop het debatverzoek betrekking heeft vindt niet eerder plaats dan 10 dagen nadat het verzoek is ingediend;
4. De beraadslaging geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 43 Agenderingsverzoek

1. Ieder lid van de raad en iedere fractievolger kan verzoeken een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering te plaatsen.
2. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het doel van de bespreking.
3. De bespreking in de raadskamer kent twee fases: een informatieve fase en een fase voor debat tussen raadskamer en college. Het debat met het college vindt plaats in twee termijnen.
4. De Agendacommissie kan na een verzoek van het college een onderwerp op de agenda van een raadskamervergadering plaatsen. Het verzoek wordt gemotiveerd in een gespreksnotitie.

Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden

1. Ieder raadslid kan aan de burgemeester of aan het college schriftelijk vragen stellen over onderwerpen, behorend tot het dagelijks bestuur van de gemeente.
2. De vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien.
3. De vragen worden bij de griffie ingediend. Deze draagt er zorg voor, dat de vragen terstond in afschrift aan de raadsleden, de fractievolgers, de burgemeester en de wethouders worden toegezonden.
4. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen vier weken nadat de vragen zijn binnengekomen. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, krijgt de vragensteller daarvan gemotiveerd schriftelijk bericht van de burgemeester dan wel het college, waarbij aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaats vinden.
5. De antwoorden met de daarbij behorende vragen worden door het college toegezonden aan het betreffende raadslid en door de griffie door middel van plaatsing in het raadsinformatiesysteem ter kennis gebracht van alle raadsleden en fractievolgers.

Artikel 45 Moties

1. a. Ieder lid van de raad kan tijdens de vergadering naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp een motie indienen;
   b. Een motie die is ingediend in een raadskamer waarin besluitvorming is voorbereid, wordt ook als ingediend beschouwd;
   c. Moties worden digitaal ingediend.

2. a. De behandeling van een motie naar aanleiding van een aanhangig voorstel of onderwerp vindt tegelijk met de beraadslaging over het betreffende voorstel of onderwerp
   b. Indien er tussen de inhoud van de motie en het voorstel of het onderwerp dat aan de orde is geen verband bestaat kan de motie worden aangehouden.
   c. Een voorstel een motie aan te houden kan gedaan worden door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad;
   d. Indien de raad beslist tot het aanhouden van een motie, dan wordt deze vervolgens in procedure gebracht als motie vreemd aan de agenda.

3. a. Een motie over een onderwerp dat vreemd is aan de agenda dient uiterlijk om 12.00 uur op de dag die ligt twee dagen voorafgaande aan de dag van de Politieke Avond te worden ingediend.
b. Als het onderwerp van een motie vreemd aan de agenda een onderwerp is dat binnenkort op de agenda komt, dan kan de motie tot het moment van agendering van het onderwerp worden aangehouden, mits de indiener daarmee instemt.

4. De wijze en het tijdstip waarop moties vreemd aan de agenda worden geagendeerd wordt bepaald door de Agendacommissie.

5. Een motie kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over de motie door de raad plaatsvindt.

Artikel 46 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen een wijziging (amendement) voorstellen op het voorgestelde besluit of op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad die in de vergadering aanwezig zijn. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden.
2. Elk amendement of subamendement moet om in behandeling genomen te worden, schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend en dient zodanig geformuleerd te zijn dat het geschikt is om in het voorgestelde besluit te worden verwerkt. De voorzitter kan toestaan dat, met het oog op het eenvoudige karakter van het amendement of subamendement, met een mondelinge indiening wordt volstaan.
3. Een amendement of subamendement is ontoelaatbaar, indien het een strekking heeft, tegengesteld aan die van het voorstel, of indien er tussen de materie van het amendement en die van het voorstel geen rechtstreeks verband bestaat.
4. Een amendement of subamendement wordt geacht toelaatbaar te zijn zolang de raad het niet ontoelaatbaar heeft verklaard. Een voorstel daartoe kan worden gedaan door hetzij de voorzitter, hetzij een van de leden van de raad.
5. Een amendement of subamendement kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het (sub-) amendement door de raad plaatsvindt.

Artikel 47 Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid van de raad kan over enig onderwerp een voorstel aan de raad doen.
2. Een initiatiefvoorstel moet schriftelijk bij de voorzitter van de Agendacommissie worden ingediend.
3. De raad neemt het initiatiefvoorstel niet in behandeling indien het voorstel in strijd is met een wet, een algemene maatregel van bestuur of een verordening.
4. De Agendacommissie plaatst een initiatiefvoorstel ter voorbereiding van de besluitvorming zo spoedig mogelijk, doch niet eerder dan vier weken nadat het voorstel is ingediend, op de agenda van een raadskamer.
5. Ten behoeve van de behandeling van het initiatiefvoorstel in de raadskamer krijgt het college dan wel de burgemeester de gelegenheid wensen en bedenkingen schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de raad te brengen.

6. De beraadslagingen in de raad over het initiatiefvoorstel vinden op de gebruikelijke wijze plaats, met dien verstande dat de indiener in beide termijnen in kan gaan op de beschouwingen van de leden, alvorens het college of de burgemeester ingaat op het betoogde.
7. Een initiatiefvoorstel kan worden ingetrokken door de indiener(s) tot het moment waarop de besluitvorming over het initiatiefvoorstel door de raad plaatsvindt.
8. ~~De raad kan nadere voorwaarden aan de indiening en behandeling van een initiatiefvoorstel stellen.~~

Àrtikel 48 Informatievoorziening

1. Als de gemeenteraad schriftelijk wordt geïnformeerd door het college dan gebeurt dit door middel van een raadsbrief.
2. Moties kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief of een door de raad aangenomen raadsvoorstel;
3. Toezeggingen kunnen door het college worden afgedaan door middel van een raadsbrief, via een mondelinge mededeling of door een raadsmemo. Een raadsmemo wordt door of namens de wethouder per mail verzonden aan de raad.
4. Een raadsmemo kan naast een toezegging ook (en alleen dan) gebruikt worden om de raad te informeren over een onderwerp dat op dat moment in behandeling is door de raad. De reden daarvoor is dat een raadsbrief dan te lang op zich moet wachten.
5. Antwoorden op technische vragen worden door de betrokken ambtenaar alleen naar het raadslid of fractievolger gestuurd die de vragen heeft gesteld, tenzij het een onderwerp betreft dat op dat moment in behandeling is bij de raad of is aangeboden aan de raad.

Artikel 49 Informatierecht/ persoonlijke beleidsopvattingen

1. Indien in een inlichtingenverzoek, zoals bedoeld in artikel 169 lid 3 Gemeentewet, om persoonlijke beleidsopvattingen wordt gevraagd, worden die persoonlijke beleidsopvattingen altijd gedeeld, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
2. Omwille van de privacy en de onmogelijkheid voor ambtenaren om zich in het openbaar te verdedigen worden persoonlijke beleidsopvattingen verstrekt op een wijze die niet herleidbaar is tot personen.

PARAGRAAF 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS

Artikel 50 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in diens betoog niet worden gestoord, tenzij:
a. de voorzitter van de vergadering het nodig oordeelt.
b. De voorzitter toestaat dat een lid de spreker interrumpeert. Interrupties moeten bestaan uit korte opmerkingen of vragen, zonder inleiding. De voorzitter van de vergadering kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties diens betoog zal afronden.
.
2. Indien een spreker zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt deze door de voorzitter van de vergadering tot de orde geroepen. Indien de spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter van de vergadering de spreker gedurende de vergadering, waarin dat plaats vindt, over het

aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.

3. De voorzitter van de vergadering kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.
4. De kamervoorzitter kan een raadskamer voorstellen aan een lid of fractievolger dat door diens gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid of de fractievolger de vergadering onmiddellijk. Zo nodig laat de kamervoorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van diens gedrag kan de raad diegene bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen

Artikel 51 Voorstellen van orde

1. De voorzitter van de vergadering en ieder lid of fractievolger kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen; over een voorstel van orde wordt terstond beslist.
3. Een voorstel van orde gedaan in een vergadering van een raadskamer is aangenomen als een meerderheid van de aanwezige woordvoerders van de fracties zich daarachter hebben geschaard.

Artikel 52 Schorsing

1. Op verzoek van een lid, het college of op voorstel van de voorzitter van de vergadering kan de raad(skamer) besluiten de beraadslagingen te schorsen teneinde de leden of het college gelegenheid te geven tot onderling nader beraad.
2. Indien de beraadslagingen worden geschorst wordt vooraf de tijdsduur van de schorsing door de voorzitter bepaald.
3. Na verloop van de schorsingsperiode wordt de vergadering onverwijld voortgezet.

Artikel 53 Deelname aan de vergadering door anderen

1. De raad(skamer) kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden, de voorzitter van de vergadering, de wethouder(s), de griffier of de raadsadviseur deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een besluit daartoe wordt op voorstel van de voorzitter van de vergadering of één der leden genomen, zo mogelijk alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.
3. Op degene die op grond van dit artikel is toegelaten deel te nemen aan de vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van toepassing.

Artikel 54 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt periodiek aan de raad ter beschikking gesteld en op de agenda geplaatst.
2. De raad beslist over de wijze waarop een ingekomen stuk wordt behandeld.

Artikel 55 Besloten vergadering

1. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement

van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.

2. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 23 en 82, vijfde lid, van de Gemeentewet, kunnen het college of de burgemeester de voorzitter van de vergadering verzoeken een vergadering in beslotenheid te houden dan wel een vergadering in beslotenheid voort te zetten.
3. De vergadering besluit of in beslotenheid wordt vergaderd.
4. In geval er sprake is van een besloten vergadering wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem 2023'.

Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering

1. De besluitenlijst van een besloten vergadering worden in het besloten deel van het raadsinformatiesysteem gepubliceerd; het geluids- en beeldverslag ligt voor de leden ter inzage.
2. Deze besluitenlijst en/of het verslag worden in een volgende vergadering vastgesteld. Tijdens deze vergadering neemt de raad of de raadskamer een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding van deze stukken. Indien de besluitenlijst en/of het verslag aanleiding geven tot bespreking, vindt deze bespreking plaats in beslotenheid.

Artikel 57 Geheimhouding

In geval er sprake is van geheimhouding wordt de procedure gevolgd die hieromtrent is vastgelegd in het 'Protocol geheimhouding gemeente Arnhem'.

Artikel 58 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van gestelde hoofdstuk Va, van de Gemeentewet, voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het betreffende orgaan overleg gevoerd.

Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering het gebruik, alsmede het stand-by houden van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen toegestaan mits het gebruik ervan geen inbreuk maakt op de orde van de vergadering. Indien een vergadering besloten is, kan de voorzitter bepalen dat het gebruik van deze middelen niet is toegestaan.

Artikel 60 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter van de vergadering is bevoegd toehoorders die op enigerlei wijze de orde in de vergadering verstoren, te doen vertrekken. Toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren kunnen door de voorzitter voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzegd worden.

Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties

Het is toegestaan tijdens de raadsvergadering geluid- dan wel beeldregistraties te maken. De griffier kan aanwijzingen geven waarnaar men zich dient te gedragen.

Artikel 62 Maatregelen van orde

Indien de voorzitter van de vergadering dit nodig oordeelt, kan deze de vergadering voor een door de voorzitter te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 63 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester, de griffier of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemene bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen doet verslag met een minimum van 1 keer per jaar, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, mondelinge en/of schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van mondelinge respectievelijk schriftelijke vragen, vastgelegd in artikel 8 respectievelijk 44, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over diens wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. Hierbij zijn de regels voor het houden van een interpellatie, vastgelegd in artikel 41, van toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één of meer van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 64 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel over de toepassing van het reglement, beslist de raad of raadskamer op voorstel van de voorzitter van de vergadering.

Artikel 65 Afwijking van het reglement

De raad(skamer) kan besluiten van de bepalingen van dit reglement af te wijken indien de afwijking niet in strijd is met een wettelijk voorschrift.

Artikel 66 Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking nadat het op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
Het reglement van orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 maart 2018, zaaknummer 224620, en sindsdien gewijzigd wordt op dat tijdstip

ingetrokken.

Inhoudsopgave Reglement van Orde

Hoofdstuk 1 **Algemene bepalingen**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen
Artikel 2 De Politieke Avond; tijd, plaats en inhoud
Artikel 3 De onderdelen van besluitvorming
Artikel 4 Het Presidium
Artikel 5 De Agendacommissie
Artikel 6 Oproep en Agenda Politieke Avond
Artikel 7 Aanwezigheid burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris

Hoofdstuk 2 **Het vrije inspreekrecht voor burgers, organisaties en instellingen**

Artikel 8

Hoofdstuk 3 **De Rondvraag voor raadsleden en fractievolgers en de mededelingen van het college en de burgemeester**

Artikel 9 Rondvraag
Artikel 10 Mededelingen van het college en de burgemeester
Artikel 11 Overige bepalingen

Hoofdstuk 4 **De Raadskamers**

Artikel 12 Taak en samenstelling raadskamers
Artikel 13 De raadskamervoorzitter
Artikel 14 Raadsadviseur

Hoofdstuk 5 **De Raad**

Artikel 15 Leden van de Raad; toelating en beëdiging; benoeming wethouders
Artikel 16 Fracties
Artikel 17 Voorzitter van de Raad
Artikel 18 Vice voorzitter van de Raad
Artikel 19 Griffier

Hoofdstuk 6 **Het verloop van het besluitvormingsproces**

Paragraaf 1 Beeldvorming: De informatieve vergadering
Artikel 20 Doel en vorm
Artikel 21 Spreekrecht in de informatieve fase
Artikel 22 Beëindiging informatieve vergadering
Artikel 23 Behandelresultaat

Paragraaf 2 Meningsvorming
Paragraaf 2.1 Algemeen
Artikel 24 Spreekregels

Artikel 25 Vergaderquorum
Artikel 26 Verslag
Paragraaf 2.2 De Meningsvormende bespreking
Artikel 27 Orde
Paragraaf 2.3 De bespreking van amendementen en moties
Artikel 28 Orde
Paragraaf 3 Besluitvorming; de raadsvergadering

Paragraaf 3.1 Algemeen
Artikel 29 Doel en vorm
Artikel 30 Agenda
Artikel 31 Presentielijst
Artikel 32 Spreekregels
Artikel 33 Sluiting beraadslaging en beslissing
Artikel 34 Stemverklaring
Artikel 35 Stemming over zaken
Artikel 36 Stemming over amendementen en moties
Artikel 37 Stemming over personen
Artikel 38 Herstemming over personen
Artikel 39 Beslissing door het lot
Artikel 40 Besluitenlijst en verslag

Paragraaf 3.2 Rechten van de leden van de raad
Artikel 41 Interpellatie
Artikel 42 Debatverzoek
Artikel 43 Agenderingsverzoek
Artikel 44 Schriftelijke vragen door raadsleden
Artikel 45 Moties
Artikel 46 Amendementen
Artikel 47 Initiatiefvoorstellen
Artikel 48 Informatievoorziening
Artikel 49 Informatierecht/persoonlijke beleidsopvattingen

Paragraaf 4 ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD EN DE RAADSKAMERS
Artikel 50 Handhaving orde; schorsing
Artikel 51 Voorstellen van orde
Artikel 52 Schorsing
Artikel 53 Deelname aan vergadering door anderen
Artikel 54 Ingekomen stukken
Artikel 55 Besloten vergadering
Artikel 56 Besluitenlijst besloten vergadering
Artikel 57 Geheimhouding
Artikel 58 Opheffing geheimhouding
Artikel 59 Gebruik mobiele communicatieapparatuur
Artikel 60 Toehoorders en pers
Artikel 61 Geluid- en beeldregistraties
Artikel 62 Maatregelen van orde

Hoofdstuk 7 Lidmaatschap van andere organisaties
Artikel 63 Verslag; verantwoording

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen
Artikel 64 Uitleg reglement
Artikel 65 Afwijking van het reglement
Artikel 66 Inwerkingtreding

TRANSPONERINGSTABEL RVO

Artikel Oud	Artikel nieuw	Artikel Oud	Artikel nieuw
1	1	51	56
2	2	52	57
2a	3	53	58
3	4	54	59
4	5	55	60
5	6	56	61
6	7	57	62
7	8	58	--
8	9	59	--
9	10	60	63
10	11	61	64
11	12	62	65
12	13	63	66
13	14		
14	15		
15	16		
16	17		
17	18		
18	19		
19	20		
20	21		
21	22		
22	23		
23	27 -28		
24	24		
25	25		
26	27-28		
27	26		
28	29		
29	30		
30	31		
31	32		
32	33		
33	34		
34	35		
35	36		
36	37		
37	38		
38	39		
39	40		
40	41		
40a	42		
40b	43		
41	45		
42	46		
43	47		
44	44		
44a	48		
44b	49		
45	50		
46	51		
47	52		
48	53		
49	54		
50	55		

Introduceren instrument ‘Gespreksnotities’

Datum : 1 november 2023

Aan : Agendacommissie

Van : Griffie

Betreft : Introductie van het instrument ‘Gespreksnotities’

Aanleiding

- Op 13 september 2023 lag in de agendacommissie op basis van een notitie de vraag voor of het wenselijk is dat vanuit het college een verzoek kan doen om een onderwerp te agenderen op een Politieke Avond zonder raadsvoorstel. De aanleiding daarvoor was een reeks van raadsbrieven vanuit het college waarin een dergelijk verzoek stond, en uiteindelijk het besluit van het toenmalig Dagelijks bestuur om twee raadsbrieven ondanks dat verzoek niet te agenderen.
- Op 13 september heeft de agendacommissie uitgesproken dat er een mogelijkheid moet worden geboden voor het college om aan de raad te verzoeken een onderwerp te agenderen. Ook is uitgesproken dat dit een nieuw instrument dient te zijn. Aan de griffie is verzocht dit nader uit te werken.
- In deze memo doet de griffie daarom een voorstel om een nieuw instrument te introduceren: de gespreksnotitie. Die kan door het college, vergezeld met een raadsbrief, naar de raad worden gestuurd. Daarnaast wordt voorgesteld om dit instrument te verankeren in het Reglement van Orde, wat een raadsvoorstel vraagt.

Voorstel

Is de agendacommissie akkoord met:

- De introductie van het instrument ‘Gespreksnotities’ zoals beschreven in deze nota?
- Het verankeren van dit instrument in het Reglement van Orde.

Toelichting

Voorstel voor een gespreksnotitie: doel, inhoud en proces

Doel gespreksnotitie

Het doel van de gespreksnotitie is tweeledig:

1. Het college wordt in staat gesteld om een verzoek bij de raad neer te leggen om een onderwerp te bespreken, zonder dat daar noodzakelijkerwijs een besluit uit volgt (zoals het geval is bij een raadsvoorstel). Hierdoor is het mogelijk dat de raad voortijdig en actief wordt betrokken bij een ontwikkeling of proces.
2. De raad blijft in positie doordat in de gespreksnotitie altijd het doel van de bespreking en de rol en verwachting van de raad wordt beschreven. Hierdoor kan de raad beslissen of de agendering wenselijk is en wat daarbij de rol en positie van de raad is.

Inhoud van een gespreksnotitie
Het college is de opsteller van een gespreksnotitie, en het college zal per keer bepalen wat de inhoud van de gespreksnotitie is. Desalniettemin kunnen, om de raad in positie te houden, de volgende elementen niet ontbreken in een gespreksnotitie:

1. Wat is het onderwerp van de bespreking?
2. Wat is het doel van de bespreking? Bijvoorbeeld consulterend, een ‘bestuurlijk gesprek’, vrije gedachtewisseling
3. Waarom is het van belang dat dit besproken wordt met de raad? (onderbouwing)
4. Wat wordt van raadsleden verwacht/welke concrete vragen heeft het college?
5. Is er sprake van een raadsbevoegdheid?
6. Indien er nog een raadsbesluit volgt: hoe verhoudt het gesprek zich tot dat besluit?
7. Wat is de urgentie voor de bespreking? Is er sprake van een deadline?

Verder is de vormgeving of structuur van de gespreksnotitie vrij om in te vullen door het college.

Het proces
Om op verzoek van het college over te gaan tot een agendering op de Politieke Avond, is het voorstel om het volgende proces te volgen:

1. Het college verstuurt een gespreksnotitie als bijlage bij een raadsbrief naar de raad. De griffie registreert de gespreksnotitie en de raadsbrief op iBabs onder ‘Raadsbrieven’ en bij ‘Binnenkort op de agenda’.
2. Het dagelijks bestuur van de agendacommissie beslist, met een advies van de griffie, over het plaatsen van de gespreksnotitie tot de agenda. Daarbij houdt de griffie in haar advies rekening met de elementen zoals hierboven beschreven.
3. Indien het dagelijks bestuur de gespreksnotitie honoreert, wordt het geagendeerd zodra daarvoor ruimte op de Politieke Avond is. Het dagelijks bestuur stelt die agenda vast.

<u>Wijziging Reglement van Orde</u>

Indien de agendacommissie akkoord is met dit voorstel wordt door de griffie een raadsvoorstel uitgewerkt om dit instrument in te passen in het Reglement van Orde.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 september 2023
Zaaknummer	3970724

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

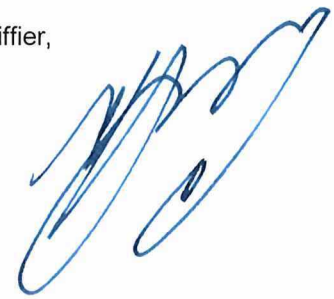
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3970724;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

Verzamelbesluit-3 2023 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen, genummerd 23-030, en het gewijzigde subsidieoverzicht vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage 2 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023: Concernbegrotingswijziging

Begrotingswijziging exploitatie

Nr. : 23-030
Onderwerp : Verzamelbesluit-3 2023
I / S : I en S
Raad d.d. : 20 december 2023
Zaaknr. : 3970724

Bedragen x € 1.000

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo
				Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.	
Wijkprogramma's																														
GEB1 CSA	-11.675	-31.603	19.928	-2.104	-1.581	19.406																								
GEB2 Noordwest	-2.046	-33.673	31.627	-1.510	-740	30.857																								
GEB3 Noordoost	-1.873	-26.346	24.473	-1.230	-601	23.844																								
GEB4 Presikhaaf	-2.383	-27.494	25.111	-1.733	-774	24.153																								
GEB5 Malburgen	-4.466	-40.126	35.660	-2.805	-1.352	34.206																								
GEB6 Schuytgraaf/Elderveld	-2.967	-27.650	24.682	-1.343	-582	23.921																								
GEB7 De Laar/Elden	-1.435	-19.442	18.007	-911	-441	17.537																								
GEB8 RKV	-1.337	-29.920	28.583	-1.344	-644	27.883																								
Wijken Algemeen	28.182	237.186	-209.005	12.981	6.716	-202.740		371	-371			-371		1.071	-1.071			-1.071		1.921	-1.921			-1.921		-79	79			79
	0	933	-933	0	0	-933		371	-371			-371		1.071	-1.071			-1.071		1.921	-1.921			-1.921		-79	79			79
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financien	1.368	611	757	-452		305		262	-262	190		-72		99	-99			-99		92	-92			-92		93	-93			-93
S01 Veiligheid	302	328	-26			-26	426	452	-26			-26	426	426					14	14					14	14				
S02 Bereikbaarheid		-210	210			210		-91	91			91		-92	92			92		-93	93			93		-95	95			95
S03 Economie	209	728	-518			-518		-212	212			212		-212	212			212		-205	205			205		-205	205			205
S04 Onderwijs	550	550					247	247					169	169																
S05 Cultuur	1.436	1.117	319			319	377	71	307			307	377	71	307			307	367	61	307			307		-307	307			307
S06 Participatie en armoedebestrijding	252	-51	304	527		830		-875	875			875		-1.575	1.575			1.575		-2.425	2.425			2.425		-425	425			425
S07 Zorg	202	-297	499	-201		298	90	105	-15			-15		15	-15			-15		15	-15			-15		15	-15			-15
S08 Welzijn en inclusie	403	1.529	-1.126	89		-1.036	639	1.434	-796			-796	639	1.434	-796			-796	482	1.278	-796			-796		796	-796			-796
S09 Gezondheid en sport	4.850	5.076	-227	112		-115	1.873	1.873					1.873	1.873					1.440	1.440										
S10 Klimaat, energie en milieu	1.837	2.841	-1.004	882		-122	3.957	4.166	-210			-210	180	390	-210			-210	95	305	-210			-210	17	227	-210			-210
S11 Ruimtelijke ontwikkeling		-780	780			780																								
S12 Wonen en leefomgeving	330	-1.092	1.422	-582	831	9	257	666	-409	413		4	257	753	-496	500		4	257	1.086	-829	833		4	257	253	4			4
	11.739	10.350	1.389	375	831	933	7.865	8.097	-232	603		371	3.921	3.349	571	500		1.071	2.656	1.568	1.088	833		1.921	288	367	-79			-79
	11.739	11.283	456	375	831	0	7.865	8.468	-603	603		0	3.921	4.421	-500	500		0	2.656	3.489	-833	833		0	288	288	-0			0

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023: Concernbegrotingswijziging

Begrotingswijziging investeringen

Nr. : 23-030
Onderwerp : Verzamelbesluit-3 2023
I / S : I en S
Raad d.d. : 20 december 2023
Zaaknr. : 3970724

Bedragen x € 1.000

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo
				Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.	
Wijkprogramma's																														
GEB1 CSA																														
GEB2 Noordwest																														
GEB3 Noordoost																														
GEB4 Presikhaaf																														
GEB5 Malburgen																														
GEB6 Schuytgraaf/Elderveld																														
GEB7 De Laar/Elden																														
GEB8 RKV																														
Stedelijke programma's																														
IS00 Bestuur, dienstverlening en financien																														
IS01 Veiligheid																														
IS02 Bereikbaarheid	717	3.230	-2.513			-2.513																								
IS03 Economie																														
IS04 Onderwijs																														
IS05 Cultuur																														
IS06 Participatie en armoedebestrijding																														
IS07 Zorg																														
IS08 Welzijn en inclusie																														
IS09 Gezondheid en sport	1.333	1.333																												
IS10 Klimaat, energie en milieu																														
IS11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
IS12 Wonen en leefomgeving																														
	2.051	4.563	-2.513			-2.513																								
	2.051	4.563	-2.513			-2.513																								

GEMEENTE Arnhem

Verzamelbesluit 3-2023

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 december 2023
Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	P. Smeulders
Resultaat van bespreking:	

Aan de gemeenteraad, 8 december

De gemeenteraad wordt voorgesteld om het verzamelbesluit-3 2023 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen vast te stellen. Het gaat in dit raadsvoorstel feitelijk alleen om technische mutaties.

Op basis van het budgetrecht is het wijzigen van de begroting een taak van de gemeenteraad. Wijzigingen die van invloed zijn op het niveau van lasten, baten of mutaties reserves van een programma moeten dus altijd ter vaststelling worden voorgelegd. Waar dat speelt bij beleidsinhoudelijke zaken, gebeurt dat door middel van afzonderlijke raadsvoorstellen, inclusief de daarbij behorende specifieke begrotingswijzigingen. Daar waar het feitelijk alleen om technische mutaties gaat, is met de gemeenteraad afgesproken dergelijke mutaties te verzamelen, die vervolgens in één begrotingswijziging - lees verzamelbesluit - op te nemen en die periodiek aan u ter vaststelling voor te leggen.

Daarbij kan gedacht worden aan de volgende wijzigingen:
1. Effecten van besluiten die nog niet in de Begroting zijn verwerkt;
2. Actualisatie van rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden;
3. Technische aanpassingen als, bijvoorbeeld:
• wijziging in ureninzet tussen producten en programma's;
• toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar;
• actualisatie loonsom;
• correcties / herverdeling gelden over programma's;
• overige actualisaties die niet van invloed zijn op beleidsinhoudelijke uitgangspunten,

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering van 20 december.

De raadsadviseur, De voorzitter,

M. Piscaer K. Koorn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3970724

Onderwerp: Verzamelbesluit-3 2023

Kernboodschap

Met Verzamelbesluit-3 2023 wordt in lijn met de financiële verordening een aantal technische begrotingswijzigingen aan de gemeenteraad voorgelegd.

Voorstel

1. Verzamelbesluit-3 2023 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen en het gewijzigde subsidieoverzicht vast te stellen.

Inleiding

Op basis van het budgetrecht is het wijzigen van de begroting een taak van de gemeenteraad. In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt deze budgettoewijzende taak van de gemeenteraad vastgesteld op het niveau van de programmabegroting. Wijzigingen die van invloed zijn op het niveau van lasten, baten of mutaties reserves van een programma moeten dus altijd ter vaststelling worden voorgelegd. Waar dat speelt bij beleidsinhoudelijke zaken, gebeurt dat door middel van afzonderlijke raadsvoorstellen, inclusief de daarbij behorende specifieke begrotingswijzigingen. Daar waar het feitelijk alleen om technische mutaties gaat zoals:

1. Effecten van besluiten die nog niet in de Begroting zijn verwerkt;
2. Actualisatie van Rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden;
3. Technische aanpassingen als, bijvoorbeeld:
    - wijziging in ureninzet tussen producten en programma's;
    - toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar;

Arnhem GEMEENTE

- actualisatie loonsom;
- correcties / herverdeling gelden over programma's;
- overige actualisaties die niet van invloed zijn op beleidsinhoudelijke uitgangspunten,

is met u afgesproken dergelijke mutaties te verzamelen, die vervolgens in één begrotingswijziging - lees verzamelbesluit - op te nemen en die periodiek aan u ter vaststelling voor te leggen.

In de Begroting 2023 (paragraaf subsidies) is een lijst opgenomen met namen van organisaties die naar verwachting begrotingssubsidie ontvangen, met daarbij het begrote bedrag. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht wordt, met het door de raad vaststellen van deze lijst, een juridische grondslag verkregen voor het verstrekken van begrotingssubsidie (niet zijnde subsidieverstrekking op grond van een subsidieregeling, of op incidentele basis). Met het vaststellen van de begroting c.q. deze lijst heeft de raad per organisatie het maximale bedrag aan begrotingssubsidie voor 2023 bepaald. Bij het opstellen van de begroting is echter niet altijd al bekend welk subsidiebedrag er aangevraagd en toegekend gaat worden en betreft het begrote bedrag een inschatting op basis van de op dat moment bekende informatie. Voor organisaties waarbij het beschikte bedrag uitkomt boven het eerder door de raad vastgestelde maximum, wordt daarom deze begrotingswijziging aan de raad voorgelegd. Daarmee wordt de juridische grondslag geactualiseerd. Tevens wordt hiermee, vooruitlopend op de jaarrekening, maximale transparantie geschapen met betrekking tot de begrotingssubsidies, waarbij nu duidelijk de afwijkingen en redenen daarvoor, voor de raad inzichtelijk worden gemaakt. Voor zover de aanpassing van subsidies niet in bijlage 1 terugkomt, betreft de wijziging verschuiving binnen programma's (omzetten van regulier programmabudget in subsidiebudget, of het omzetten van budget voor incidentele subsidieverstrekking in budget voor het verstrekken van begrotingssubsidie). Hiermee geeft het college invulling aan de manier waarop aan de door de raad vastgestelde doelen wordt gewerkt.

Verzamelbesluit-2 2023 is door uw raad aangenomen in de raadsvergadering van 12 juli 2023 (zaaknr. 227779). Voor u ligt nu verzamelbesluit-3 2023.

Beoogd effect

Bewerkstelligen van een actuele begroting waarvan de mutaties formeel en rechtmatig zijn vastgesteld. De mutaties zoals opgenomen in het verzamelbesluit zijn gemeentebreed budgettair neutraal. Er is bij de mutaties sprake van een herverdeling van de lasten, of een gelijktijdige stijging of daling van lasten

en baten, of een verrekening met de BR Kapitaallasten. Er ontstaat dus geen tekort of overschot als gevolg van de verschillende mutaties.

Argumenten

Zoals hierboven beschreven zijn de begrotingswijzigingen als volgt gecategoriseerd:
1. Effecten van besluiten die nog niet in de Begroting zijn verwerkt;
2. Actualisatie van Rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden;
3. Technische aanpassingen als, bijvoorbeeld:
    - wijziging in ureninzet tussen producten en programma's;
    - toewijzing van de budgetten voor onvoorzien en strikt onvermijdbaar;
    - actualisatie loonsom;
    - correcties / herverdeling gelden over programma's;
    - overige actualisaties die niet van invloed zijn op beleidsinhoudelijke uitgangspunten.

Deze nummering is gehanteerd bij de tekstuele en cijfermatige onderbouwing van de begrotingswijzigingen in Bijlage 1 "Specificatie Verzamelbesluit-3 2023 per onderwerp naar programma".
Dit houdt in dat begrotingswijziging nummer 1.01 tot en met 1.03 onder de eerste categorie vallen, 2.01 tot en met 2.22 onder de tweede categorie en 3.01 tot en met 3.17 onder de derde categorie.

Voor zowel de tekstuele als de cijfermatige specificatie per onderwerp wordt verwezen naar Bijlage 1 "Specificatie Verzamelbesluit-3 2023 per onderwerp naar programma".

De bijgestelde subsidies zijn opgenomen in Bijlage 4 "Actualisatie begrotingssubsidies". Hierbij kunnen een aantal redenen zijn waarom een subsidiebedrag wordt aangepast:

- Accres
  De hoogte van de subsidie wordt aangepast voor loon- en prijsontwikkeling die bij het opstellen van de Begroting 2023 nog niet exact bekend was.
- Administratieve correctie
  De subsidie wordt al langer als begrotingssubsidie verleend, maar was niet als zodanig in de financiële administratie, en daarmee in de lijst in de begroting, opgenomen.
- Naamswijziging

De naam van de organisatie waaraan de subsidie verstrekt is, is gewijzigd en in de primitieve begroting was de organisatie nog met de oude naam opgenomen.

- Incidenteel naar begrotingssubsidie
  De subsidie werd voorheen incidenteel verstrekt, maar wordt omgezet naar een begrotingssubsidie.
- Uitvoering
  De hoogte van de subsidie wordt aangepast op basis van de uitvoering van de subsidie, dat kan bijvoorbeeld doordat het wegvallen van andere bijdragen door de gemeente via de subsidie worden gecompenseerd of om extra kosten als gevolg van corona te kunnen dekken. Deze redenen worden per subsidie in bijlage 4 toegelicht.

Kanttekeningen en risico's

Er zijn geen kanttekeningen aan te merken bij dit voorstel.

Financiën

Het (meerjarig) effect van verzamelbesluit-3 2023 is budgettair neutraal.
Voor het inzicht in de financiële effecten per onderwerp verwijzen we naar Bijlage 1 "Specificatie Verzamelbesluit-3 2023 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma".
Voor het inzicht in de financiële effecten over de stedelijke en wijkprogramma's verwijzen we voor de exploitatie naar Bijlage 2 "Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Exploitatie" en voor de Investeringen naar Bijlage 3 "Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Investeringen".
De bijgestelde subsidieplafonds zijn opgenomen in Bijlage 4 “Actualisatie begrotingssubsidies”

Uitvoering

Na vaststelling van dit besluit worden de budgetten uit bijlagen 2 en 3 definitief toegekend aan de betreffende beleidsvelden.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023
- Bijlage 1 Specificatie Verzamelbesluit-3 2023 per onderwerp naar Wijk-/Stadsprogramma
- Bijlage 2 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Exploitatie
- Bijlage 3 Concernbegrotingswijziging Verzamelbesluit-3 2023: Investeringen
- Bijlage 4 Actualisatie begrotingssubsidies

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3970724

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3970724;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

Verzamelbesluit-3 2023 en de daarbij behorende begrotingswijzigingen, genummerd 23-030, en het gewijzigde subsidieoverzicht vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Bijlage 1 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023 Specificatie per onderwerp naar programma

1. Effecten van besluiten die nog niet in de Begroting zijn verwerkt

1.01 Financieel samenvoegen Wijkprogramma's (23A20)

Begrotingswijziging per programma	2023			
	Baten	Lasten	Onttrekkingen aan reserves	Toevoegingen aan reserves
Bedragen x € 1.000				
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek	-11.675	-31.603	-2.104	-1.581
Noordwest	-2.046	-33.673	-1.510	-740
Noordoost	-1.873	-26.346	-1.230	-601
Presikhaaf	-2.383	-27.494	-1.733	-774
Malburgen	-4.466	-40.126	-2.805	-1.352
Schuytgraaf / Elderveld	-2.967	-27.650	-1.343	-582
De Laar / Elden	-1.435	-19.442	-911	-441
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg	-1.337	-29.920	-1.344	-644
Subtotaal	*-28.182*	*-236.253*	*-12.981*	*-6.716*
Wijken Algemeen	28.182	236.253	12.981	6.716
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij de Jaarstukken 2022 is het amendement Financieel samenvoegen Wijkprogramma's (23A20). Naar aanleiding hiervan zullen in de Jaarstukken 2023 de 8 afzonderlijke wijkprogramma's financieel worden samengevoegd tot Wijken Algemeen. Met deze wijziging wordt ook de begroting van de 8 wijkprogramma's samengevoegd zodat de begroting en de verantwoording in de Jaarstukken 2023 op hetzelfde niveau plaats kan vinden. De wijkprogramma's voor 2024 en verder zijn reeds in de Begroting 2024 samengevoegd.

1.02 Onttrekking burgerberaad afval

Begrotingswijziging per programma			
Bedragen x € 1.000			
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	75	190
	Onttrekkingen aan reserves	75	190
	Saldo	**0**	**0**

In het raadsvoorstel ‘Eerste Arnhemse burgerberaad’ (zaaknummer 210721) is opgenomen dat de lasten van het burgerberaad afval van € 75.000 in 2023 en € 190.000 in 2024 worden gedekt met een onttrekking aan de bestemmingsreserve burgerberaden. In deze begrotingswijziging wordt dit verwerkt.

1.03 Herinrichting Van Muijlwijkstraat

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten		-119	-118	-117	-115
S02 Bereikbaarheid	Lasten		119	118	117	115
	Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**

Door middel van deze wijziging wordt de herinrichting van de Van Muijlwijkstraat, zoals opgenomen in de raadsbrief/collegenota met zaaknummer 632213 d.d. 15-2-2022, verwerkt in de begroting. Met deze

begrotingswijziging worden de kapitaallasten overgeheveld van de stelpost kapitaallasten in het programma Bestuur, dienstverlening en financiën naar het programma Bereikbaarheid. Zie ook 4.01.

2. Actualisatie van Rijksbijdragen / -beschikkingen, subsidies en bijdragen derden

2.01 Rijksmiddelen Randvoorwaardelijke functies Jeugdhulp

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S07 Zorg	Baten	90	90			
	Lasten	90	90			
	Saldo	**0**	**0**			

Vanuit het rijk ontvangen wij voor 2023 (€ 90.000) en 2024 (€ 90.000) de specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies plaatsingscoördinatie gesloten jeugdhulp. Wij ontvangen deze middelen voor het coördineren van het plaatsingsproces op het niveau van een zorggebied van jongeren naar de gesloten jeugdhulp en het monitoren van de capaciteitsbehoefte in de gesloten jeugdhulp. Middels deze begrotingswijziging worden zowel de lasten als de baten begroot.

2.02 Rijksmiddelen Sport 2023

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Baten	371				
	Lasten	371				
S09 Gezondheid en sport	Baten	1.492				
	Lasten	1.492				
	Saldo	**0**				

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport. In dit kader zal de gemeente Arnhem voor 2023 een bedrag ontvangen van € 3,2 miljoen. Dit bedrag is onderverdeeld in een exploitatie-deel (€ 1,9 miljoen) en een investeringen-deel (€ 1,3 miljoen) zie 4.02. Het exploitatie-deel is verdeeld in Bedrijfsvoering (€ 0,4 miljoen) en Sport (€ 1,5 miljoen).

2.03 Rijksmiddelen Preventieakkoord '23

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S09 Gezondheid en sport	Baten	80				
	Lasten	80				
	Saldo	**0**				

De gemeente Arnhem heeft voor 2023 een aanvraag ingediend bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de specifieke uitkering Preventieakkoord 2023. De uitkering is bestemd voor de uitvoering van het ondersteuningsprogramma Lokale Preventieakkoorden VNG. Het bedrag dat Arnhem ontvangt voor 2023 is € 80.000.

2.04 Rijksmiddelen informatiepunten digitale overheid en educatieve middelen

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S04 Onderwijs	Baten	299				
	Lasten	299				
	Saldo	**0**				

Het Rijk heeft een specifieke uitkering van € 156.000 toegekend ter bekostiging van de informatiepunten digitale overheid. We verhogen de subsidie van St. Rozet met dit bedrag voor de inrichting van dit informatiepunt. Hier kunnen mensen fysiek terecht voor informatie of hulp bij hun digitale verkeer met de overheid. Daarnaast heeft het Rijk de specifieke uitkering educatieve middelen geïndexeerd met € 143.000. Beide subsidies en bijbehorende lasten worden begroot binnen het programma Onderwijs.

2.05 Rijksmiddelen Sportakkoord 2022

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S09 Gezondheid en sport	Baten	151				
	Lasten	151				
	Saldo	**0**				

Vanuit het Rijk heeft Arnhem de specifieke uitkering Sportakkoord ontvangen in 2022. De specifieke uitkering wordt ingezet voor het uitvoeren van het lokaal sportakkoord. De middelen van 2022 zijn meegenomen naar 2023. Middels deze begrotingswijziging worden zowel de lasten als de baten begroot.

2.06 Rijksmiddelen MEOZ

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S09 Gezondheid en sport	Baten	1.301				
	Lasten	1.301				
	Saldo	**0**				

Vanuit het Rijk ontvangt Arnhem de specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden. De specifieke uitkering is een gedeeltelijke vergoeding van de meerkosten voor energie die een openbaar zwembad had in 2022 en die het zal hebben over het jaar 2023. Deze kosten zijn het gevolg van de algehele prijsstijgingen in de energiemarkt.

2.07 Rijksmiddelen Preventie met Gezag

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S01 Veiligheid	Baten	288	412	412		
	Lasten	288	412	412		
	Saldo	**0**	**0**	**0**		

Door het Rijk zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Preventie met Gezag. Het betreft de honorering van de aanvraag “jeugdbescherming en jeugdreclassering in het kader van preventie met gezag” en een indexatie als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Met deze begrotingswijziging worden de extra Rijksmiddelen en de extra lasten in de begroting verwerkt.

2.08 Rijksmiddelen Aanpak Energiearmoede

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S10 Klimaat, energie en milieu	Baten	424	3.802			
	Lasten	564	3.802			
	Onttrekkingen aan reserves	140				
	Saldo	**0**				

Arnhem ontvangt een specifieke uitkering van het Rijk voor aanpak energiearmoede ter intensivering en verbreding van Arnhemse aanpak energiearmoede. In lijn met collegebesluit zaaknr. 441703 wordt dit in 2023 aangevuld met een onttrekking uit het Klimaatfonds van € 140.000. Het totale bedrag voor 2023 wordt als subsidie verstrekt aan de St. Energiebank Regio Arnhem. Met deze begrotingswijziging worden de verwachte kosten en de daar tegenover staande opbrengsten uit de Rijkssubsidie en onttrekking aan het Klimaatfonds in de begroting opgenomen.

2.09 Brede SPUK 2023-2026

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S05 Cultuur	Baten	377	377	377	367	
	Lasten	377	377	377	367	
S08 Welzijn en inclusie	Baten	604	639	639	482	
	Lasten	604	639	639	482	
S09 Gezondheid en sport	Baten	1.937	1.873	1.873	1.440	
	Lasten	1.937	1.873	1.873	1.440	
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	

De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De regeling loopt vooralsnog tot en met 2026. Het Rijk moet nog besluiten hoe de regeling voor de periode daarna wordt vormgegeven. Met deze wijziging worden zowel het verleende bedrag aan de gemeente Arnhem als de lasten verwerkt in de begroting.

2.10 Dienstverleningsbudget Regionale Mobiliteitsteams (RMT's)

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S06 Participatie en armoedebestrijding	Baten	165				
	Lasten	165				
	Saldo	**0**				

Vanuit het Rijk worden middelen beschikbaar gesteld voor de regionale mobiliteitsteams (RMT's). Deze middelen zijn beschikbaar voor UWV, gemeenten en werkgevers en werknemers organisaties. Arnhem ontvangt de middelen op declaratiebasis via het UWV. Middels deze begrotingswijziging worden de te ontvangen subsidie van het UWV en de lasten in de begroting opgenomen.

2.11 Nazorg ex-gedetineerden

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S01 Veiligheid	Baten	14	14	14	14	14
	Lasten	14	14	14	14	14
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vanuit het Rijk wordt een subsidie verstrekt voor het begeleiden van ex-gedetineerden naar werk en een woning. Met deze wijziging wordt de verhoging van deze subsidie en van de hiermee verband houdende lasten in de begroting verwerkt.

2.12 Europees project SCEPA

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S10 Klimaat, energie en milieu	Baten	63	154	180	95	17
	Lasten	63	154	180	95	17
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Arnhem neemt deel aan het Europese subsidieproject SCEPA dat bijdraagt aan het verminderen van de CO2-uitstoot van de gebouwde omgeving en het verminderen van energiearmoede zodat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Via een Europese cofinanciering wordt 60% van de totale projectkosten van € 850.000 gedekt. De overige kosten worden hoofdzakelijk gedekt uit het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede (AAEA). De totale subsidie en de lasten van € 510.000 wordt in de jaren 2023 tot en met 2027 in de begroting opgenomen.

2.13 Septembercirculaire 2023

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Baten	228				
S06 Participatie en armoedebestrijding	Lasten	68				
S08 Welzijn en inclusie	Lasten	160				
	Saldo	**0**				

In de Septembercirculaire van het gemeentefonds zijn voor een aantal aparte beleidsvelden extra middelen toegekend. Deze middelen worden nog in 2023 in de begroting verwerkt om ingezet te kunnen worden. De overige mutaties uit de Septembercirculaire worden verantwoord in de Jaarrekening 2023.

- DU Vrouwenopvang
  In de septembercirculaire wordt op verzoek van de VNG, na consultering van de betrokken wethouders van de centrumgemeenten vrouwenopvang, met ingang van 2023 een structureel bedrag uitgenomen. Het betreft een voortzetting van de uitname in voorgaande jaren. Het bedrag wordt overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Het bedrag wordt gebruikt voor het ophogen van de specifieke uitkering Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in 2023 en verder voor hulp aan slachtoffers eergerelateerd geweld seksuele uitbuiting, het Landelijk Centrum Seksueel Geweld en het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating. Daarnaast zijn de maatstaven in het verdeelmodel geactualiseerd. In totaal ontvangt Arnhem hierdoor € 56.000 extra. Dit wordt verwerkt in het programma Welzijn en inclusie.
- DU Regionale doelgroepen specifieke aanpak
  Het plan van aanpak ‘Statushouders aan het werk’ en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW beogen om de doelgroep statushouders en andere kwetsbare doelgroepen extra te ondersteunen om kansen die de arbeidsmarkt biedt te benutten. Doelstelling van de decentralisatie-uitkering is om de doelgroep statushouders te ondersteunen door middel van de aanstelling van regionale verbinders in elke arbeidsmarkregio. De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio’s, waarbij elke centrumgemeente in 2023 middels de septembercirculaire

éénmalig een gelijk bedrag van € 68.000 ontvangt. Middels deze begrotingswijziging worden de middelen aan het programma Participatie en armoedebestrijding toegevoegd.

- DU Maatschappelijke opvang
  In de septembercirculaire worden de maatstaven in het verdeelmodellen van de maatschappelijke opvang in lijn gebracht met de maatstaven zoals deze nu in het herijkte verdeelmodel voor de algemene uitkering worden gebruikt. Arnhem krijgt hierdoor in 2023 € 103.000 meer. Middels deze begrotingswijziging worden de middelen aan het programma Welzijn en inclusie toegevoegd.

2.14 Actualisatie begroting Bossen en Parken

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S12 Wonen en leefomgeving	Baten	257	257	257	257	257
	Lasten	257	257	257	257	257
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De kosten van het beheer en onderhoud van “bossen en parken” zijn gestegen. Tegenover deze kostenstijging staan extra opbrengsten derden.

2.15 Diverse Provinciale subsidies

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S03 Economie	Baten	197				
	Lasten	197				
S05 Cultuur	Baten	1.059				
	Lasten	1.059				
	Saldo	**0**				

Programma Economie

- Arnhem ontvangt € 159.000 subsidie voor het uitvoeren van een intergemeentelijk programma ter bevordering van de deelname van inwoners aan cultuur en erfgoed. De subsidie heeft een looptijd van november 2022 tot en met december 2024. Voor 2023 ontvangt de gemeente een voorschot van € 56.000. Daarnaast ontvangt Arnhem een bijdrage van € 45.000 uit buurgemeenten en € 30.000 impulsbudget van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC). Daarmee wordt totaal € 131.000 aan baten en bijbehorende lasten in 2023 in de begroting opgenomen.
- Arnhem ontvangt € 34.500 subsidie voor de procesbegeleiding of advisering in het kader van een herbestemming, transformatie, stedelijke herstructurering of herontwikkeling van gebied Binnenstad Arnhem. De subsidie heeft een looptijd van oktober 2022 tot en met oktober 2023. De gemeente ontvangt een voorschot van 80%. Een deel van het voorschot is al in 2022 ingezet. Het resterende deel van € 22.000 voor 2023 wordt hierbij in de begroting verwerkt.
- Arnhem ontvangt € 50.000 subsidie voor de uitvoering van het belevingsgebied Veluwezoom. De subsidie heeft een looptijd van september 2021 tot en met mei 2023. Het project is in 2023 vastgesteld en de gemeente ontvangt de resterende 20% (€ 10.000) die hierbij in de begroting wordt verwerkt.
  De gemeente Arnhem ontvangt vanuit de provincie Gelderland € 102.750 subsidie voor het uitvoeren van de vrijetijdsagenda van de samenwerkende gemeente Arnhem-Nijmegen. In 2023 ontvangt de gemeente de resterende 20% van € 20.550.
- Arnhem ontvangt € 93.530 subsidie voor procesondersteuning ten behoeve van het toekomstbestendiger maken van bedrijventerrein Nieuwe Haven. De subsidie is in 2023 vastgesteld en op basis hiervan hebben wij het resterende bedrag van € 13.906 ontvangen.

Programma Cultuur

- Arnhem ontvangt € 80.000 subsidie voor het realiseren van een herdenkingsmonument voor het Gelderse slavernijverleden. Dit project loopt van februari 2023 tot en met december 2024. € 64.000 (80%) van de subsidie hebben wij vooraf ontvangen en wordt hierbij in de begroting verwerkt.
- Arnhem ontvangt € 1.300.000 subsidie voor de transformatie van de cultuursector door duurzame versterking van de regionale culturele infrastructuur Arnhem-Nijmegen (Groene Metropool Regio / Cultuurregio 025). De subsidie heeft een looptijd van juni 2022 tot en met december 2025. Tachtig procent van de subsidie hebben wij vooraf ontvangen in 2022 en 2023. Het vooraf ontvangen bedrag van € 995.000 in 2023 wordt hierbij in de begroting verwerkt.

2.16 DUO Subsidie Maatschappelijke Diensttijd

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S04 Onderwijs	Baten	251	247	169		
	Lasten	251	247	169		
	Saldo	**0**	**0**	**0**		

Met deze begrotingswijziging worden de ontvangen subsidie en de lasten uit hoofde van de Maatschappelijke Diensttijd verwerkt in de begroting. Deze subsidie is het vervolg op de eerder ontvangen subsidie voor Maatschappelijke Diensttijd, voor jongeren tussen 17 en 27 jaar.

2.17 Doorbelasting WTC lidmaatschap

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S03 Economie	Baten	12				
	Lasten	12				
	Saldo	**0**				

Jaarlijks betaalt de gemeente Arnhem het World Trade Center Association als licentiehouder voor het lidmaatschap. Met de eigenaar van het pand is afgesproken dat dit lidmaatschap wordt doorbelast aan de beheerder van het pand. Met deze begrotingswijziging worden zowel de lasten als de baten verwerkt in de begroting.

2.18 Subsidie St Sinterklaasintocht Arnhem

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	-5	-5	-5	-5	-5
S03 Economie	Lasten	5	5	5	5	5
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Stichting Sinterklaasintocht Arnhem heeft voor 2023 een subsidie aangevraagd ter hoogte van € 10.000. De subsidie was in 2022 als incidenteel verwerkt in de begroting en wordt vanaf 2023 structureel opgenomen. De subsidie is in 2022 voor de helft gedekt vanuit het budget voor regionale samenwerking. Deze dekking wordt overgeheveld naar het budget voor evenementen binnen het programma Economie. Met deze begrotingswijziging wordt de subsidie structureel opgenomen in de begroting.

2.19 Meerwerk Sportbedrijf

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S05 Cultuur	Lasten	-3				
S09 Gezondheid en sport	Lasten	3				
	Saldo					

Sportbedrijf Arnhem heeft naast de begrotingssubsidie een aanvullende subsidie voor meerwerk aangevraagd. Voor € 3.000 wordt dit gedekt vanuit het budget voor brede combinatiefuncties in het programma Cultuur.

2.20 Subsidie St. Bewonersbedriijf de Oosthof

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S08 Welzijn en inclusie	Lasten	-34	-34	-34	-34	-34
Wijken Algemeen	Lasten	34	34	34	34	34
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De subsidie van St. Bewonersbedriijf de Oosthof wordt met deze wijziging omgezet naar een structurele begrotingssubsidie. De dekking hiervoor wordt vanuit het programma Welzijn en inclusie overgezet naar Wijken Algemeen.

2.21 Klimaat en Energie

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S10 Klimaat, energie en milieu	Baten	613				
	Lasten	886				
	Onttrekkingen aan reserves	274				
	Saldo	**0**				

Arnhem ontvangt een provinciale subsidie van € 40.000 voor duurzame circulariteit. Deze wordt met de bijbehorende uitgaven in de begroting opgenomen.
Voor de duurzame mobiliteitsregeling ontvangt Arnhem van het Rijk een subsidie van € 72.500. Dit wordt conform collegebesluit (zaaknr. 616217) aangevuld met een onttrekking van € 4.000 uit het Klimaatfonds en samen met de bijbehorende lasten in de begroting opgenomen.
Voor het warmtenet Elderveld heeft Arnhem een subsidie van het Rijk toegekend gekregen van € 6,1 miljoen. Hiervan is € 500.000 uitgekeerd. Deze wordt met de bijbehorende lasten in de begroting opgenomen.
Voor de subsidieregeling circulariteit (zaaknr. 654588), warmtenet Kronenburg (zaaknr. 529410) en het aanjaagfonds (zaaknr. 427932) wordt conform collegebesluitvorming binnen de kaders van het Klimaatfonds respectievelijk € 75.000, € 40.000 en € 155.000 aan het Klimaatfonds onttrokken en de bijbehorende lasten in de begroting opgenomen.

2.22 KWAS Klimaatfonds

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S10 Klimaat, energie en milieu	Baten	737				
	Lasten	1.206				
	Onttrekkingen aan reserves	468				
	Saldo	**0**				

Met de Kleine Woning Aanpak Subsidie (KWAS) worden particuliere woningeigenaren met een kleine woning geholpen hun woning te verduurzamen. Een € 737.000 van deze aanpak wordt gedekt door een specifieke uitkering van het Rijk conform collegebesluitvorming (zaaknr. 80646) wordt dit aangevuld met een onttrekking aan het klimaatfonds.

3. Technische aanpassingen

3.01 DU Meerkosten Sociaal Domein Oekraine

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S07 Zorg	Baten	112				
	Lasten	-402				
	Onttrekkingen aan reserves	-201				
S08 Welzijn en inclusie	Baten	-201				
	Lasten	89				
	Onttrekkingen aan reserves	89				
S09 Gezondheid en sport	Baten	-112				
	Lasten	112				
	Onttrekkingen aan reserves	112				
	Saldo	**0**				

In de decembercirculaire 2022 is de decentralisatie uitkering meerkosten & sociaal domein Oekraine opgenomen. De middelen zijn met de jaarrekening 2022 via de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds - Overloop overgeheveld naar 2023. Dit is in Verzamelbesluit 2 technisch onjuist verwerkt waardoor per saldo de baten en lasten onterecht met € 201.000 werden verhoogd. Met deze begrotingswijziging worden de onterechte baten en lasten afgeboekt en worden de lasten en onttrekking aan de BR Taakmutaties op de juiste programma's begroot.

3.02 Correctie toevoeging BR Arnhem Oost

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S12 Wonen en leefomgeving	Onttrekking aan BR Volkshuisvesting	831				
	Toevoeging aan BR Arnhem Oost	831				
	Saldo	**0**				

In 2022 zijn resterende middelen inzake Arnhem Oost per abuis aan de BR Volkshuisvesting gedoteerd ipv aan de BR Arnhem Oost. Met deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd.

3.03 Correctie verdeling loonsom

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	126				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	-126				
	Saldo	**0**				

In de begroting 2023 zijn structurele middelen toegekend om de onevenwichtigheid tussen formatie en bezetting binnen het cluster Strategie, Beleid & Regie (SBR) op te lossen. Deze middelen waren tijdelijk op S00 geplaatst en middels Verzamelbesluit 2-2023 zijn de budgetten van S00 naar de inhoudelijke programma's verdeeld. Per abuis is teveel van S00 overgeheveld naar S11, dat wordt met deze begrotingswijziging gecorrigeerd.

3.04 Werkinvesteringsfonds, bestaanszekerheid en perspectief (op werk)

Begrotingswijziging per programma

		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S06 Participatie en armoedebestrijding	Lasten	-1.000	-450	-1.150	-2.000	
Wijken Algemeen	Lasten	1.000	450	1.150	2.000	
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	

Met deze begrotingswijziging worden de budgetten verlenging Werkinvesteringsfonds, bestaanszekerheid en perspectief (op werk) uit de Begroting 2023 begroot daar waar ook de daadwerkelijke kosten worden gemaakt. De middelen bestaanszekerheid en Perspectief op werk verschuiven daarmee van programma S06 Participatie en armoedebestrijding naar Wijken Algemeen.

3.05 Uitvoeringskosten gebiedsteams

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S06 Participatie en armoedebestrijding	Lasten	-425	-425	-425	-425	-425
Wijken Algemeen	Lasten	425	425	425	425	425
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In Verzamelbesluit 2-2023 is de CAO verhoging voor de uitvoeringskosten van de gebiedsteams begroot op het programma Participatie en armoedebestrijding Met deze begrotingswijziging wordt dit overgeheveld naar Wijken Algemeen en toegevoegd aan het totale budget voor de uitvoeringskosten van de gebiedsteams.

3.06 Correctie Evenementenbeleid

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	8	8	8		
S03 Economie	Lasten	-8	-8	-8		
	Saldo	**0**	**0**	**0**		

Het budget voor evenementenbeleid uit de Begroting 2023 is als capaciteit verwerkt in de begroting en daarmee ook geïndexeerd conform de cao verhoging. Deze middelen worden echter anders ingezet en middels deze wijziging wordt de indexatie teruggezet op de stelpost binnen het programma Bestuur, dienstverlening en financiën.

3.07 Afdeling nieuwkomers 2023

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	118				
S08 Welzijn en inclusie	Lasten	-118				
	Saldo	**0**				

Deze begrotingswijziging begroot de middelen die nodig zijn voor uitvoering van de Wet Inburgering naar Bureau Nieuwkomers. Het budget wordt begroot binnen het budget voor burgerzaken op het programma Bestuur, dienstverlening en financiën. De dekking komt uit de middelen van het programma Welzijn en Inclusie.

3.08 Verdeling arbeidsmarkttoelage

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S07 Zorg	Lasten	15	15	15	15	15
S08 Welzijn en inclusie	Lasten	-107	-62	-62	-62	-62
Wijken Algemeen	Lasten	92	47	47	47	47
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Binnen het programma Welzijn en inclusie is het totale budget voor de arbeidsmarkttoelage bij welzijnsorganisaties begroot. Met deze begrotingswijziging wordt het budget deels doorverdeeld naar programma's Zorg en Wijken Algemeen.

3.09 Diverse inhuur

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Baten	242				
	Lasten	242				
S06 Participatie en armoedebestrijding	Baten	87				
	Lasten	87				
S12 Wonen en leefomgeving	Baten	73				
	Lasten	73				
	Saldo	**0**				

In 2023 worden diverse medewerkers gedetacheerd bij andere organisaties. De detacheringen vinden plaats in het kader van persoonlijke ontwikkeling van de medewerker of betreffen een specifieke opdracht/project. De opbrengsten van detacheringen worden ingezet voor opvulling van door detachering ontstane vacatureruimte. Daarnaast wordt voor een langdurig zieke medewerker vervanging ingehuurd die wordt gedekt vanuit inkomsten uit de uitkering van WAO- en ziekengelden.

3.10 Correctie Verbonden Regio GMR

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	210	210	210	210	210
S02 Bereikbaarheid	Lasten	-210	-210	-210	-210	-210
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Per abuis is de bijdrage voor het Regiobureau van de Groene Metropoolregio in Verzamelbesluit 2-2023 begroot op het programma Bereikbaarheid in plaats van het programma Bestuur, dienstverlening en financiën. Met deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd.

3.11 Formatie circulariteit

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S03 Economie	Lasten	-122	-210	-210	-210	-210
S10 Klimaat, energie en milieu	Lasten	122	210	210	210	210
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Circulariteit wordt uitgevoerd vanuit het programma Klimaat, energie en milieu. Met deze begrotingswijziging wordt de dekking hiervoor overgeheveld vanuit het programma Economie.

3.12 Correctie IU Participatie

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Baten	527				
	Lasten	-527				
	Onttrekkingen aan reserves	-527				
S06 Participatie en armoedebestrijding	Lasten	1.053				
S06 Participatie en armoedebestrijding	Onttrekkingen aan reserves	527				
	Saldo	**0**				

In Verzamelbesluit 2-2022 is een onttrekking van € 527.000 aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds – Overloop en de bijbehorende last vanuit de IU Participatie van het gemeentefonds in het programma Bestuur, dienstverlening en financiën begroot. In Verzamelbesluit 2-2023 is dit technisch onjuist overgeheveld naar het programma Participatie en armoedebestrijding waardoor per saldo de baten onterecht met € 527.000 zijn verlaagd en de onttrekkingen met eenzelfde bedrag onterecht zijn verhoogd. Met deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd, waardoor in 2023 in programma Participatie en armoedebestrijding een onttrekking en last van € 527.000 resteren.

3.13 Subsidie Rijnstad

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S05 Cultuur	Lasten	-316	-307	-307	-307	-307
S08 Welzijn en inclusie	Lasten	933	891	891	891	891
Wijken Algemeen	Lasten	-618	-585	-585	-585	-585
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De subsidie van Rijnstad heeft betrekking op verschillende beleidsvelden. Met deze begrotingswijziging worden de kosten worden op de juiste beleidsvelden (en daarmee programma's) begroot.

3.14 Programma Groot Onderhoud Openbare Ruimte

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S12 Wonen en leefomgeving	Lasten	-1.413	413	500	833	
	Onttrekkingen aan reserves	-1.413	413	500	833	
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	

Jaarlijks wordt de meerjarenprogrammering van het groot onderhoud in de openbare ruimte geactualiseerd. De raad heeft een bestemmingsreserves Groenfonds en Groot Onderhoud Openbare Ruimte ingesteld, waardoor dit jaaroverschrijdend kan gebeuren. Zo is de uitvoering van het project Velperweg verschoven van 2023 naar 2024 en dit heeft consequenties voor de bomenprogrammering. Ook heeft vertraging bij Rijkswaterstaat en het Waterschap geleid tot vertraging in de door de gemeente geprogrammeerde baggerwerkzaamheden. Met deze wijziging wordt de begrote onttrekking aan de reserve daarmee in lijn gebracht.

3.15 Beëindiging woonfuncties woonboten Nieuwe Haven

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S03 Economie	Lasten	643				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	-643				
	Saldo	**0**				

Met deze begrotingswijziging wordt het budget voor de beëindiging van de woonfuncties woonboten Nieuwe Haven overgeheveld van het programma Ruimtelijke ontwikkeling naar het programma Economie. Het over te hevelen budget bestaat uit de incidenteel toegekende middelen uit de Begroting 2023 en de overgehevelde middelen vanuit 2022. Over de besteding wordt verantwoord in het kader van uitvoeringsagenda Nieuwe Haven die reeds binnen het programma Economie valt.

3.16 Programmamiddelen SBR

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	19	4	4	4	4
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	-10				
S12 Wonen en leefomgeving	Lasten	-9	-4	-4	-4	-4
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Deze begrotingswijziging betreft het omzetten van capaciteit naar programmamiddelen binnen S05 Cultuur, S11 Ruimtelijke ontwikkeling en S12 Wonen. Het gaat om het budget voor het milieuplan, woonwagenlocaties en verhuurdersvergunningen. Deze programmamiddelen zijn eerder onterecht omgezet naar loonkosten hetgeen met deze begrotingswijziging wordt gecorrigeerd.

3.17 Loonsom correctie

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1.000						
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Lasten	-26	-26			
S01 Veiligheid	Lasten	26	26			
	Saldo					

Bij de doorrekening van de CAO wijziging per 2 januari 2023 in de loonsommen in Verzamelbesluit 2-2023 is € 26.000 niet op het juiste programma terecht gekomen. Via deze wijziging vindt alsnog overheveling naar het programma Veiligheid plaats.

4. Investeringen

4.01 Herinrichting Van Muijlwijkstraat

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
IS02 Bereikbaarheid	Baten	717				
	Lasten	3.230				
	Saldo	**2.513**				

Met deze wijziging wordt de investering van de herinrichting van de Van Muijlwijkstraat, zoals opgenomen in de raadsbrief/collegenota met zaaknummer 632213 d.d. 15-2-2022, verwerkt in de begroting. Zie ook 1.03.

4.02 Rijksmiddelen Sport 2023

Begrotingswijziging per programma		2023	2024	2025	2026	2027
IS09 Gezondheid en sport	Baten	1.333				
	Lasten	1.333				
	Saldo	**0**				

Het investeringsdeel van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport wordt met deze begrotingswijziging met het daarmee samenhangende investeringsbudget in de begroting opgenomen. Zie ook 2.02.

Bijlage 2 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023: Concernbegrotingswijziging

Begrotingswijziging exploitatie

Nr. : 23-030
Onderwerp : Verzamelbesluit-3 2023
I / S : I en S
Raad d.d. : 20 december 2023
Zaaknr. : 3970724

Bedragen x € 1.000

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo
				Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.	
Wijkprogramma's																														
GEB1 CSA	-11.675	-31.603	**19.928**	-2.104	-1.581	**19.406**																								
GEB2 Noordwest	-2.046	-33.673	**31.627**	-1.510	-740	**30.857**																								
GEB3 Noordoost	-1.873	-26.346	**24.473**	-1.230	-601	**23.844**																								
GEB4 Presikhaaf	-2.383	-27.494	**25.111**	-1.733	-774	**24.153**																								
GEB5 Malburgen	-4.466	-40.126	**35.660**	-2.805	-1.352	**34.206**																								
GEB6 Schuytgraaf/Elderveld	-2.967	-27.650	**24.682**	-1.343	-582	**23.921**																								
GEB7 De Laar/Elden	-1.435	-19.442	**18.007**	-911	-441	**17.537**																								
GEB8 RKV	-1.337	-29.920	**28.583**	-1.344	-644	**27.883**																								
Wijken Algemeen	28.182	237.186	**-209.005**	12.981	6.716	**-202.740**		371	**-371**			**-371**		1.071	**-1.071**			**-1.071**		1.921	**-1.921**			**-1.921**		-79	**79**			**79**
	0	**933**	**-933**	**0**	**0**	**-933**		**371**	**-371**			**-371**		**1.071**	**-1.071**			**-1.071**		**1.921**	**-1.921**			**-1.921**		**-79**	**79**			**79**
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financien	1.368	611	**757**	-452		**305**		262	**-262**	190		**-72**		99	**-99**			**-99**		92	**-92**			**-92**		93	**-93**			**-93**
S01 Veiligheid	302	328	**-26**			**-26**	426	452	**-26**			**-26**	426	426					14	14					14	14				
S02 Bereikbaarheid		-210	**210**			**210**		-91	**91**			**91**		-92	**92**			**92**		-93	**93**			**93**		-95	**95**			**95**
S03 Economie	209	728	**-518**			**-518**		-212	**212**			**212**		-212	**212**			**212**		-205	**205**			**205**		-205	**205**			**205**
S04 Onderwijs	550	550					247	247					169	169																
S05 Cultuur	1.436	1.117	**319**			**319**	377	71	**307**			**307**	377	71	**307**			**307**	367	61	**307**			**307**		-307	**307**			**307**
S06 Participatie en armoedebestrijding	252	-51	**304**	527		**830**		-875	**875**			**875**		-1.575	**1.575**			**1.575**		-2.425	**2.425**			**2.425**		-425	**425**			**425**
S07 Zorg	202	-297	**499**	-201		**298**	90	105	**-15**			**-15**		15	**-15**			**-15**		15	**-15**			**-15**		15	**-15**			**-15**
S08 Welzijn en inclusie	403	1.529	**-1.126**	89		**-1.036**	639	1.434	**-796**			**-796**	639	1.434	**-796**			**-796**	482	1.278	**-796**			**-796**		796	**-796**			**-796**
S09 Gezondheid en sport	4.850	5.076	**-227**	112		**-115**	1.873	1.873					1.873	1.873					1.440	1.440										
S10 Klimaat, energie en milieu	1.837	2.841	**-1.004**	882		**-122**	3.957	4.166	**-210**			**-210**	180	390	**-210**			**-210**	95	305	**-210**			**-210**	17	227	**-210**			**-210**
S11 Ruimtelijke ontwikkeling		-780	**780**			**780**																								
S12 Wonen en leefomgeving	330	-1.092	**1.422**	-582	831	**9**	257	666	**-409**	413		**4**	257	753	**-496**	500		**4**	257	1.086	**-829**	833		**4**	257	253	**4**			**4**
	11.739	**10.350**	**1.389**	**375**	**831**	**933**	**7.865**	**8.097**	**-232**	**603**		**371**	**3.921**	**3.349**	**571**	**500**		**1.071**	**2.656**	**1.568**	**1.088**	**833**		**1.921**	**288**	**367**	**-79**			**-79**
	11.739	**11.283**	**456**	**375**	**831**	**0**	**7.865**	**8.468**	**-603**	**603**		**0**	**3.921**	**4.421**	**-500**	**500**		**0**	**2.656**	**3.489**	**-833**	**833**		**0**	**288**	**288**	**-0**			**0**

Bijlage 3 bij raadsvoorstel Verzamelbesluit-3 2023: Concernbegrotingswijziging

Begrotingswijziging investeringen

Nr. : 23-030
Onderwerp : Verzamelbesluit-3 2023
I / S : I en S
Raad d.d. : 20 december 2023
Zaaknr. : 3970724

Bedragen x € 1.000

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo	Baten	Lasten	Expl. result.	Mutatie reserves		Saldo
				Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.					Ont-trekk.	Toe-voeg.	
Wijkprogramma's																														
GEB1 CSA																														
GEB2 Noordwest																														
GEB3 Noordoost																														
GEB4 Presikhaaf																														
GEB5 Malburgen																														
GEB6 Schuytgraaf/Elderveld																														
GEB7 De Laar/Elden																														
GEB8 RKV																														
Stedelijke programma's																														
IS00 Bestuur, dienstverlening en financien																														
IS01 Veiligheid																														
IS02 Bereikbaarheid	717	3.230	**-2.513**			**-2.513**																								
IS03 Economie																														
IS04 Onderwijs																														
IS05 Cultuur																														
IS06 Participatie en armoedebestrijding																														
IS07 Zorg																														
IS08 Welzijn en inclusie																														
IS09 Gezondheid en sport	1.333	1.333																												
IS10 Klimaat, energie en milieu																														
IS11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
IS12 Wonen en leefomgeving																														
	2.051	**4.563**	**-2.513**			**-2.513**																								
	2.051	**4.563**	**-2.513**			**-2.513**																								

Bijlage 4 Actualisatie begrotingssubsidies

		Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na eerdere wijzigingen	Begroting 2023 na VZB-3	accres	administratieve correctie	naamswijziging	incidenteel naar begrotingssubs.	uitvoering
1	Stichting Het Huurdershuis	53.975	53.975	104.305				x	
2	St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	16.430	16.430	260.643					x
3	Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	34.069	34.069	35.215	x				
4	St. SLAK	217.420	219.289	357.889					x
5	MEE Gelderse Poort	143.427	143.427	227.524				x	
6	Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	396.040	396.040	450.507				x	
7	Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	133.203	133.203	148.564					x
8	Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	0	0	3.030		x			
9	Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	0	0	9.700		x			
10	Pro Persona Arnhem	157.113	157.113	174.363					x
11	Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	0	0	7.171		x			
12	Kinderopvang SKAR BV	0	0	655.165		x			
13	s Heeren Loo	0	0	125.528				x	
14	Expertise Centrum Samenleving	20.604	20.604	32.804				x	
15	Partou BV	0	0	20.304		x			
16	St. Rozet	9.565.897	9.839.838	10.063.416		x			x
17	Reg Opleids.centr Graafschap College	40.905	40.905	53.266					x
18	Sportbedrijf Arnhem BV	17.555.141	18.605.751	19.416.211					x
19	Recreatieve Vereniging Craneveer	0	0	7.732		x			
20	KIES voor de kinderen	0	0	31.200					x
21	Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	0	0	19.650		x			
22	Groepspraktijk van Verloskundigen	0	0	17.760		x			
23	Stichting InDifferent	0	0	36.000		x			
24	Stichting Schakel025	135.766	135.766	264.444		x			
25	St. Energiebank Regio Arnhem	0	1.539.000	2.103.000					x
26	Bewonersbedrijf De Oosthof	0	0	33.750				x	
27	St. Sinterklaasintocht Arnhem	3.133	3.133	10.000		x			
28	Wijkvereniging Transvaal	0	0	1.526		x			
29	Kairos Forensische Zorg	0	0	19.950				x	
30	St. Your Coach Next Door	0	0	79.141				x	

Toelichtingen op uitvoering

2. St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned

Sinds de start van de nieuwe wet Nieuwkomers (2021) heeft de stichting de taak om de maatschappelijke begeleiding van statushouders en gezinsmigranten te verzorgen. De instroom van deze groep is verdubbeld tussen 2022 en 2023. Dat is de voornaamste reden dat de structurele subsidie aanzienlijk hoger is. Een andere taak betreft verzorgen van de noodopvang en juridische opvang van asielzoekers. Ook op dit onderdeel is een stijging van het aantal asielzoekers, maar niet zo sterk als bij de maatschappelijke begeleiding.

4. St. SLAK

Zoals aan de raad gemeld in de raadsbrief Herstructurering SLAK Ateliers (3946777), dd. 24 oktober 2023 wordt er een tekort verwacht op het exploitatiebudget van stichting Slak. Het verwachte tekort is € 208.000 en komt voor 2/3 deel voor rekening van de gemeente Arnhem. Het overige deel wordt door de gemeente Nijmegen betaald. De oorzaak van het tekort komt door leegstand en transitiekosten. Middels deze begrotingswijziging wordt het tekort verwerkt in de begroting.

7. Arnh Platf Chronisch Zieken en Gehandicapten

Er is aan APCG eenmalig een extra bedrag toegekend in de subsidie beschikking 2023. Dit extra bedrag is bedoeld voor het toetsen van de toegankelijkheid van projecten in de openbare ruimte ihkv de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST). Daarnaast zijn deze middelen toekend tbv de HogeNoodApp om deze actueel te houden en de dekking te verbeteren.

10. Pro Persona

Pro Persona heeft haar activiteiten uitgebreid met de aanpak van zwerfjongeren en hiertoe een extra bedrag aan begrotingssubsidie aangevraagd. Met deze begrotingswijziging wordt de subsidie structureel opgenomen in de begroting.

16. St. Rozet

Het subsidieplafond voor Stichting Rozet wordt met € 224.000 verhoogd. € 156.000 is voor de inrichten van het informatiepunt digitale overheid (zie bijlage 1 2.04). € 65.000 is voor de uitvoering van amendement 22A62 Gratis bibliotheekabonnement voor jongeren van 18 tot 24 jaar. De overige € 3.000 betreft een indexatie 2022 die op de wijkprogramma's was begroot, maar per abuis nog niet in de subsidie aan St. Rozet in de begroting was verwerkt.

17. Reg Opleids.centr Graafschap College

Het Rijk heeft een specifieke uitkering toegekend ter bekostiging van de informatiepunten digitale overheid. Hier kunnen mensen fysiek terecht voor informatie of hulp bij hun digitale vekeer met de overheid. Daarnaast heeft het Rijk de specifieke uitkering educatieve middelen geïndexeerd.

18. Sportbedrijf Arnhem B.V.

Sportbedrijf Arnhem heeft naast de begrotingssubsidie een aanvullende subsidie voor meerwerk aangevraagd. Een deel hiervan wordt vanaf 2024 structureel opgenomen in de begrotingssubsidie. Met deze begrotingswijziging wordt de begroting hierop aangepast.

20. KIES voor de kinderen

KIES voor Kinderen heeft een begrotingssubsidie aangevraagd voor kinderen die te maken hebben (gehad) met een (complexe) scheiding van ouders. Deze subsidie wordt middels deze wijziging structureel in de begroting gezet.

25. St. Energiebank Regio Arnhem

Arnhem ontvangt een specifieke uitkering van het Rijk voor aanpak energiearmoede ter intensivering en verbreding van Arnhemse aanpak energiearmoede. In lijn met collegebesluit zaaknr. 441703 wordt dit in 2023 aangevuld met een onttrekking uit het Klimaatfonds van € 140.000. Het totale bedrag voor 2023 wordt als subsidie verstrekt aan de St. Energiebank Regio Arnhem.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 20 december 2023

Zaaknummer 3980929

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3980929;

gelet op artikel 189 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De niet bestede middelen per ultimo 2023 toe te voegen en voor 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop conform de hierbij gevoegde bijlage 'Budgetoverheveling 2023' voor inzet in een volgend jaar.
2. De begroting 2023 en verder op grond van bovenstaand beslispunt aan te passen middels bijgaande begrotingswijziging in bijlage 2 genummerd 23-013.
3. De functie van de bestemmingsreserve Arnhem Oost te wijzigen van een dekkingsfunctie naar egalisatiefunctie.
4. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Arnhem-Oost in bijlage 3 genummerd 23-015 vast te stellen.
5. Het budget voor hoogspanningskabels toe te voegen aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting.
6. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Volkshuisvesting in bijlage 4 genummerd 23-016 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.15 Informatief/meningsvormend

Budgetoverheveling (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), Loor (D66), Scholten (Volt), Coenders (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal) en Van Munster (PvdA).

De fracties van CDA, BBA, PVV, PvdD, FvD, DENK en SP zijn niet aanwezig.

Bespreking
Omdat er geen insprekers aanwezig zijn is direct gestart met de meningsvormende fase. Daarin is in twee termijnen gedebatteerd onderling in de raadskamer en met de wethouder.

Toezegging(en)
1. Wethouder Smeulders zegt toe een korte toelichting over de budgetoverheveling van de schoolmoestuinen naar de raad te sturen voor de behandeling van dit raadsvoorstel in de besluitvormende raadsvergadering;
2. Wethouder Smeulders zegt toe een overzicht de raad te doen toekomen van de projecten digitalisering en dienstverlening die nu zijn uitgesteld en wanneer die worden uitgevoerd.

Conclusie
De bespreking is afgerond en het voorstel kan als hamerstuk worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

R. Maref

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3980929

Onderwerp: Budgetoverhevelingen 2023

Kernboodschap

Bij de jaarrekening blijkt ieder jaar dat er budgetten niet volledig zijn benut. Ambities realiseren vraagt vaak een lang aanlooptraject. Voor de continuïteit in die acties is behoud van deze middelen in het volgende jaar wel noodzakelijk om de vastgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Met deze nota budgetoverhevelingen wordt voorgesteld deze budgetten beschikbaar te houden om de activiteiten op een later moment uit te voeren.

Voorstel

1. De niet bestede middelen per ultimo 2023 toe te voegen en voor 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop conform de hierbij gevoegde bijlage 'Budgetoverheveling 2023' voor inzet in een volgend jaar.
2. De begroting 2023 en verder op grond van bovenstaand beslispunt aan te passen middels bijgaande begrotingswijziging in bijlage 2.
3. De functie van de bestemmingsreserve Arnhem Oost te wijzigen van een dekkingsfunctie naar egalisatiefunctie.
4. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Arnhem-Oost in bijlage 3 vast te stellen.
5. Het budget voor hoogspanningskabels toe te voegen aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting.
6. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Volkshuisvesting in bijlage 4 vast te stellen.

Inleiding

Arnhem GEMEENTE

Bij de jaarrekening blijkt ieder jaar dat er omstandigheden zijn waardoor budgetten niet volledig zijn benut. Deze middelen zijn vaak in het volgende jaar wel noodzakelijk om de vastgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren.

In Turap-2 is een prognose gegeven van de verwachte onderbestedingen die zich op sommige programma's voordoen. Daar waar deze niet overgeheveld hoeven te worden, is deze onderbesteding in de begrotingswijziging bij Turap-2 in de betreffende programma's verwerkt. Daarnaast is in Turap-2 al een eerste vooruitblik gegeven van onderbestedingen, waarvan het wel gewenst is om deze door te schuiven. Deze komen in bijgaande nota budgetoverheveling terug en zijn aangevuld op basis van de meest recente inzichten.

Om ervoor te zorgen dat de gewenste doelstellingen alsnog kunnen worden behaald in een volgend jaar, wordt voorgesteld om voor deze specifieke budgetten de niet bestede middelen te reserveren in de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop. Dit betekent ook dat de middelen conform de aanvraag besteed moeten worden. Is dit niet het geval, dan worden deze middelen aan het einde van het volgende boekjaar in principe alsnog ten gunste van de algemene reserve gebracht.

Daarnaast is in de nota budgetoverheveling ook de onderbesteding op doorlopende investeringsbudgetten opgenomen. Dit is in overeenstemming met de Nota investeren, waarderen en afschrijven, die op 16 juni 2021 in de gemeenteraad is vastgesteld. Hiermee geven we de gemeenteraad inzicht in de onderbesteding op investeringsbudgetten in 2023 die doorgeschoven worden. De financiële verwerking vindt net als andere jaren plaats bij de actualisatie MIP ter voorbereiding op de Begroting 2025.

De uiteindelijke onderbestedingen bij de jaarrekening die niet verrekend worden met specifiek daartoe ingestelde bestemmingsreserves (bijvoorbeeld de BR Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte of de BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein), worden in principe toegevoegd aan de algemene reserve.

Beoogd effect

Het voorstel is om bepaalde budgetten, die volgens de spelregels bij de jaarrekening zouden vrijvallen ten gunste van de algemene reserve, met deze nota te reserveren en over te hevelen naar 2024 en verder. Het overhevelen van budgetten is bedoeld om bestedingen met een specifiek doel in een volgend boekjaar te realiseren, om zodoende alsnog de doelstellingen te behalen.
In deze nota wordt voorgesteld om in totaal € 20,4 miljoen over te hevelen, waarvan €17,4 miljoen aan het einde van het jaar niet toe te voegen aan de algemene reserve, maar via deze nota over te hevelen naar het jaar 2024 en verder en €3,0 miljoen investeringskredieten te verwerken in het MIP bij de begroting 2025.

Argumenten

1.1 Overheveling is nodig om budgetten beschikbaar te houden

Voor de beoordeling of budgetten mogen worden doorgeschoven wordt gebruik gemaakt van bepaalde spelregels. Bijvoorbeeld of er sprake is van concrete doelen of activiteiten waarvoor middelen beschikbaar moeten blijven, of er geen sprake is van structurele budgetten die normaal gesproken volgend jaar hiervoor ingezet kunnen worden en of er sprake is van geoormerkte budgetten (regionale middelen, specifieke uitkeringen, ontvangen subsidiegelden, etc.) die, voorzien van voldoende toelichting, doorgeschoven kunnen worden naar het volgende kalenderjaar.
De voorgestelde overheveling van in totaal € 21,1 miljoen is fors te noemen, maar lager dan de overheveling van voorgaand jaar (€29,7 miljoen). De grote omvang van overhevelingen is ook dit jaar deels te verklaren doordat er een aantal grote posten bij zitten, zoals Grondwal Bethaniënstraat en regionale middelen Participatie die samen optellen tot afgerond € 6 miljoen.

In de Turap 1 en 2 is er melding gedaan van voor- en nadelen die naar verwachting aan het einde van het jaar met de AR worden verrekend. Dit komt in totaal neer op per saldo € 19,2 miljoen. Aanvullend hierop is uw raad via de raadsbrief ‘Effecten septembercirculaire 2023’ geïnformeerd over de uitkering uit het gemeentefonds die daar bovenop voor het jaar 2023 voor een verwacht voordeel voor de AR zorgt van € 4,3 miljoen. Vanzelfsprekend wordt in de jaarrekening de totale balans opgemaakt, waarbij de definitieve verrekening met de AR kan afwijken van de eerdere prognoses.

3.1	*Door het wijzigen van de functie van de bestemmingsreserve ontstaat de mogelijkheid om alle voor Arnhem-Oost gereserveerde gelden beschikbaar te houden,*
	Op dit moment heeft de reserve Arnhem-Oost een dekkingsfunctie. Wanneer deze functie gewijzigd wordt naar een egalisatiefunctie, kan aan het einde van het jaar de balans worden opgemaakt, bijvoorbeeld bij de nota budgetoverhevelingen of bij verzamelbesluit 3, en wordt bepaald welke gelden extra of minder besteed zijn ten gunste van Arnhem-Oost. Het saldo kan worden toegevoegd c.q. worden onttrokken aan de bestemmingsreserve.
4.1	*Minder bestede gelden voor Arnhem-Oost toe te voegen aan de bestemmingsreserve*
	In 2023 zijn minder gelden uitgegeven aan Arnhem-Oost dan in de begroting opgenomen. Om deze gelden beschikbaar te houden wordt voorgesteld deze middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Arnhem-Oost.
5.1	*Het is nog niet bekend wanneer het budget voor hoogspanningskabels besteed wordt*
	In de begroting 2023 is een budget opgenomen voor het verleggen van hoogspanningskabels. Het is nog niet bekend wanneer dit budget wordt ingezet, waardoor het opnemen in de nota budgetoverhevelingen er mogelijk toe leidt dat dit meerdere keren overgeheveld zal worden. Daarom wordt voorgesteld dit budget aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting te doteren zodat de gelden onttrokken kunnen worden op het moment dat de kosten worden gemaakt.
6.1	*Dotatie in de reserve Volkshuisvesting vraagt om expliciete besluitvorming*
	Bij het besluit het budget voor hoogspanningskabels aan de reserve Volkshuisvesting te doteren dient de begroting gewijzigd te worden met de begrotingswijziging in bijlage 4.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Overheveling vraagt om besluitvorming*
	De nota moet in dit jaar besloten worden door de raad omdat de middelen anders vrijvallen ten gunste van de algemene reserve (en de beleidsdoelen dus zonder deze middelen gehaald moeten worden). Dit is ook noodzakelijk om de bestemmingsreserves op de juiste wijze te kunnen hanteren over het jaar en te kunnen verantwoorden in de jaarrekening.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Op basis van de argumenten wordt voorgesteld in 2023 € 17,4 miljoen te reserveren in de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds – Overloop en €3,0 miljoen aan investeringskredieten over te hevelen en te verwerken bij het MIP bij de begroting 2025. Deze middelen vallen in dat geval bij de jaarrekening niet vrij ten gunste van de algemene reserve. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de bijlage 'Budgetoverheveling 2023'.

Uitvoering

De bedragen voor de budgetoverheveling zijn in de meeste gevallen nog een schatting. Bij het opmaken van de jaarrekening 2023 kunnen de werkelijke onderbestedingen (die leiden tot een budgetoverheveling) afwijken. Wij zullen voor deze budgetten naar bevind van zaken handelen en uw raad voorstellen ter zake aanbieden bij de jaarrekening.
De niet bestede middelen die niet zijn gereserveerd worden bij de jaarrekening toegevoegd aan de algemene reserve of aan bestemmingsreserves.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel budgetoverheveling 2023
- Bijlage 1 - Nota Budgetoverheveling 2023
- Bijlage 2 - Begrotingswijziging BO 2023 23-013
- Bijlage 3 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Arnhem-Oost 23-015
- Bijlage 4 - Begrotingswijziging bestemmingsreserve Volkshuisvesting 23-016

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3980929

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3980929;

gelet op artikel 189 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De niet bestede middelen per ultimo 2023 toe te voegen en voor 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Overloop conform de hierbij gevoegde bijlage 'Budgetoverheveling 2023' voor inzet in een volgend jaar.
2. De begroting 2023 en verder op grond van bovenstaand beslispunt aan te passen middels bijgaande begrotingswijziging in bijlage 2.
3. De functie van de bestemmingsreserve Arnhem Oost te wijzigen van een dekkingsfunctie naar egalisatiefunctie.
4. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Arnhem-Oost in bijlage 3 vast te stellen.
5. Het budget voor hoogspanningskabels toe te voegen aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting.
6. De bijbehorende begrotingswijziging voor de bestemmingsreserve Volkshuisvesting in bijlage 4 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Budgetoverheveling 2023

Inhoudsopgave

Totaalbeeld 3
Budgetoverheveling 2023 5
Wijken algemeen 5
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 5
S01 Veiligheid 6
S03 Economie 7
S04 Onderwijs 8
S05 Cultuur 8
S06 Participatie en armoedebestrijding 9
S08 Welzijn en inclusie 10
S09 Gezondheid en sport 12
S10 Klimaat en energie 13
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 13
S12 Wonen en leefomgeving 14
Doorlopende investeringsbudgetten 15

Totaalbeeld

Bij het opmaken van de jaarrekening wordt eventuele ruimte op een budget toegevoegd aan de algemene reserve, tenzij sprake is van verrekening met een specifieke bestemmingsreserve met een egaliserend karakter (bijvoorbeeld de BR Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte). Vooruitlopend op de jaarrekening is een inschatting gemaakt van deze ruimte en de noodzaak om budgetten bij de jaarrekening niet toe te voegen aan de AR, maar om deze over te hevelen naar het volgende jaar.

In deze nota wordt in totaal voorgesteld om € 20,4 miljoen aan het einde van het jaar niet toe te voegen aan de algemene reserve. We stellen voor om dit bedrag over te hevelen naar het jaar 2024 en verder. Het doel van deze budgetoverheveling is om in 2023 de doelen die aan de middelen ten grondslag liggen in een volgend boekjaar alsnog te kunnen halen. Hieronder is een overzicht opgenomen van de verschillende over te hevelen budgetten per programma.

In overeenstemming met de Nota investeren, waarderen en afschrijven, die op 16 juni 2021 in de gemeenteraad is vastgesteld, zijn hieronder ook de overhevelingen op doorlopende investeringsbudgetten opgenomen in deze nota Budgetoverheveling. Hiermee geven we de gemeenteraad inzicht in de onderbesteding op investeringsbudgetten in 2023 die doorgeschoven worden. De financiële verwerking vindt net als andere jaren plaats bij de actualisatie MIP ter voorbereiding op de Begroting 2025.

Programma	Onderwerp	Bedrag (x €1.000)
Wijken		
W00	Energietoeslag	620
W00	Inkomensregelingen	430
W00	Impuls winkelcentrum drieslag	100
Totaal wijken		**1.150**

Programma	Onderwerp	Bedrag (x €1.000)
Stad		
S00	Digitaal versnellen	150
S00	Informatieveiligheid en privacy	200
S00	Loonsom en onderhoud verduurzamingsmaatregelen	840
S00	Digitale toegankelijkheid Communicatie	60
S00	Incidentele formatieruimte cluster G&V	111
S00	Sustainable Development Goals (SDG's)	100
S01	Experiment Gesloten Coffeeshopketen	400
S01	Veiligheidshuis	400
S03	Transformatie economie en arbeidsmarkt	250
S03	Versterken Werklocaties en vestigingsklimaat voor de hoofdopgave Energy	750
S04	Schoolmoestuinen	225
S05	Coronamiddelen	200
S05	Cultuur programmering	305
S05	Jacobiberg	500
S05	Beeldende kunst	120
S05	Gratis cultuurbezoek jongeren	200
S05	Presentatie en productie debat	100

S06	Schuldhulpverlening	407
S06	Regionale middelen in het kader van participatie	2.200
S06	Budget pilot bijverdienbeloning	300
S08	Uitbreiding capaciteit opvang daklozen	395
S08	Maatschappelijke Opvang	500
S08	Opvang niet-rechthebbende EU burgers en gezinsopvang	450
S08	Ouderenbeleid	100
S08	Gezins- en kindbescherming	929
S08	Inclusie	127
S08	Toegankelijk maken hoofdlooproutes en speeltuinen t.b.v. inwoners met een beperking	150
S09	Sloopwerkzaamheden sporthal Kermisland	265
S09	Herinrichting consultatiebureaus	145
S09	Verduurzaming kunstgrasvelden	250
S10	Personele formatie ten behoeve van opgaven Klimaat en Energie	211
S11	Milieuplan	130
S11	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat	3.500
S11	Invoeringskosten Omgevingswet	700
S12	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)	173
S12	Invoering meldpunt voor huurders (Wet Goed Verhuurderschap)	107
S12	Woonwagenlocaties	250
Totaal stad		**16.200**

Totaal budgetoverheveling	**17.350**

Programma	**Onderwerp**	**Bedrag (x €1.000)**
	Investering toegankelijkheid vastgoed	500
	Investeringen verduurzaming	2.500
Totaal investeringsbudgetten		**3.000**

Programma	**Onderwerp**	**Bedrag (x €1.000)**
S12	Ondergronds leggen hoogspanningskabels	1.500
S12	Arnhem Oost	3.100
Totaal toegevoegd aan bestemmingsreserves		**4.600**

Budgetoverheveling 2023

Wijken algemeen

Onderwerp:	Energietoeslag 2023
Bedrag:	€ 620.000
Toelichting:	We hebben in 2023 € 20 miljoen van het Rijk ontvangen voor het uitkeren van energietoeslag aan de minima. Aanvragen kunnen van eind oktober tot half 2024 worden ingediend. De verwachting is dat we 400 (à € 1.550) huishoudens in 2024 uitbetalen.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 430.000
Toelichting:	Voor het verbeteren van de toegang tot en het gebruik van Inkomensregelingen is in de begroting 2023 incidenteel budget toegevoegd (€ 500.000 in 2023). De effecten van het doorvoeren van de verbeteringen vinden vooral in 2024 plaats. Daarom is het voorstel dat het benodigde budget doorgeschoven wordt naar 2024.

Onderwerp:	Impuls winkelcentrum De Drieslag
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn door de Raad extra middelen beschikbaar gesteld om een impuls te kunnen geven aan winkelcentrum De Drieslag in de wijk Malburgen (€ 250.000 in 2023, 2024 en 2025). We zijn aan de slag gegaan en constateren tegelijkertijd dat niet het gehele budget als gepland in 2023 kan worden uitgegeven. Deze middelen zijn in 2024 nodig, omdat in dat jaar een piek in de bestedingen zit als gevolg van het verwijderen van de stalen pergola.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Digitaal versnellen
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In de Begroting 2023 zijn voor de jaren 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het verbeteren en het versnellen van de digitale dienstverlening en digitalisering. Daartoe zijn in 2023 een aantal potentiële projecten geïnventariseerd en zijn de voorbereidingen gestart. Doordat deze inventarisatie en voorbereidingen met name in de eerste helft van 2023 hebben plaatsgevonden, schuiven de feitelijke werkzaamheden voor een deel door naar 2024 en 2025. Voorgesteld wordt om de daarmee samenhangende budgetten ook over te hevelen.

Onderwerp:	Informatieveiligheid en privacy
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Voorgesteld wordt om het incidenteel beschikbaar gestelde budget (€200.000) voor het programma Basis op Orde, als onderdeel van de programmatische aanpak Informatieveiligheid en Privacy, over te hevelen naar 2024. Aanleiding voor de overheveling is feit dat in de eerste 10 maanden van 2023 veel tijd is geïnvesteerd in het werven van personeel en het doorlopen van meerdere (Europese) aanbestedingen waardoor het programma formeel per 9 november van start gaat. Dit betekent dat er in 2023 minder uitgaven zullen worden gedaan dan oorspronkelijk verwacht. Aangezien de werkzaamheden voor een groot deel doorschuiven naar 2024 is ook het benodigde budget in 2024 hoger dan begroot. De verwachting is dat de doorgeschoven middelen volledig in 2024 worden besteed.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed loon- en onderhoudskosten
Bedrag:	€ 840.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budgetten beschikbaar gesteld voor verduurzamingsmaatregelen. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en worden deze middelen in 2023 niet volledig besteed. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2026, zodat de budgetten beschikbaar zijn in de periode 2024 tot en met 2026.

Onderwerp:	Digitale toegankelijkheid Communicatie
Bedrag:	€ 60.000
Toelichting:	De gemeente toetst alle websites en apps op toegankelijkheid en verbetert ze waar nodig. Doel is dat alle websites en apps en de inhoud daarvan, geschikt zijn om te gebruiken door mensen met een beperking. De gemeente werkt naast het verbeteren van de websites en apps ook aan het structureel borgen van digitale toegankelijkheid in de organisatie. Dit vraagt om het trainen van diverse stakeholders, maar ook om aanpassingen in bijvoorbeeld huisstijlsjablonen. De geplande inzet voor 2023 schuift deels door naar 2024.

Onderwerp:	Incidentele formatieruimte cluster G&V
Bedrag:	€ 111.000
Toelichting:	In het boekjaar 2023 heeft het cluster Gebiedsrealisatie & Vastgoed incidentele formatieruimte gekregen voor ontwikkelmanagement en toegankelijkheid. De werving van personeel heeft meer tijd gekost dan verwacht, maar de opgave blijft onveranderd. Het voorstel is om deze middelen over te hevelen zodat de activiteiten onveranderd uitgevoerd kunnen worden doorlopend naar 2024.

Onderwerp:	Sustainable Development Goals (SDG's)
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de Begroting 2023 is incidenteel €100.000 beschikbaar gesteld voor de Sustainable Development Goals (SDG's). In het eerste deel van 2023 is gestart met een brede inventarisatie binnen de organisatie om te onderzoeken hoe bestaand beleid en beleidsplannen zich verhouden tot de SDG's. Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het huidige beleid aan alle SDG's in meer of mindere mate aandacht wordt besteed. Aangezien dit op dit moment vooral impliciet gebeurt, is dit minder goed zichtbaar. Om deze zichtbaarheid te vergroten wordt voorgesteld om naast de pictogrammen van de SDG-doelen te koppelen aan de producten in de P&C-producten ook een koppeling te maken met de doelenboom in de Begroting en een structurele aanpak in de organisatie nader uit te werken. Omdat deze werkzaamheden voor een groot deel doorschuiven naar 2024 wordt voorgesteld om deze middelen over te hevelen naar 2024.

S01 Veiligheid

Onderwerp:	Experiment Gesloten Coffeeshopketen
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met de teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. Arnhem heeft daarvoor al middelen ontvangen en ontvangt tot en met 2024 elk jaar € 162.500. Van deze gelden dient het gehele project bekostigd te worden. Op dit moment bevindt het experiment zich nog in de opstartfase. De experimenteerfase, met vermoedelijke startdatum het eerste kwartaal 2024, zal hierna volgen en zal 4 jaar duren. De reeds ontvangen middelen (2023 en eerder) zijn tevens noodzakelijk om hieraan uitvoering te geven.

Onderwerp:	Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, namelijk veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei (WVV). De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen regionaal budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Op dit moment is de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen opgestart. Veel casuïstiek zal moeten worden verplaatst naar wijkniveau en het veiligheidshuis zelf zal zich meer moeten gaan positioneren als expertisecentrum voor urgente en geprioriteerde casuïstiek. Hiervoor zijn het komende jaar naar verwachting meer regionale middelen nodig om op organisatorisch en operationeel niveau deze structuurveranderingen door te voeren met expertise en ondersteuning. Het voorstel is hiervoor het regionaal ontvangen geld uit 2023 aan te wenden.

S03 Economie

Onderwerp:	Transformatie economie en arbeidsmarkt
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het beleidsdocument van de Arnhemse aanpak krapte op de arbeidsmarkt. In 2023 zijn we gestart met het vormen van een versnellingstafel om kansrijke initiatieven naar boven te halen die een bijdrage leveren aan de krapte op de arbeidsmarkt. In 2023 is in beeld gebracht, welke krapte sectoren prioriteit moeten hebben en waar we focus op moeten leggen. Dit alles om met als doel baankansen te creëren in de krapte sectoren (energie, techniek, zorg, onderwijs en kinderopvang) voor een groot scala aan doelgroepen. In het vierde kwartaal van 2023 is een klein deel van de beschikbaar gestelde middelen ingezet voor een tweetal kansrijke initiatieven, tevens zijn er middelen ingezet voor extra capaciteit en expertise. De overige middelen die dit jaar over zijn willen wij in 2024 inzetten voor de uitvoering van een aantal kansrijke initiatieven, als De Beroepentuin en Loopbaanpaden, die een bijdrage leveren aan de tekorten in de krapte sectoren. We zijn volop bezig met de voorbereiding van een pilot ‘’De Beroepentuin’’ met diverse partners in de stad, de planning is dat de pilot in het eerste kwartaal van 2024 live zal gaan. Verder starten we met een initiatief voor het ontwikkelen van Loopbaanpaden met werkgevers uit kinderopvangorganisaties en onderwijs voor het stimuleren van zij-instromers. Evenals het ASM-student festival wat we organiseren voor alle studenten van de kennisinstellingen in het kader van behoud van talent voor de regio en hen in een vroeg stadium in contact brengen met het regionale bedrijfsleven. Hiermee wordt voorkomen, dat talent uit de regio vertrekt omdat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de mooie werkgevers in deze groene metropool.

Onderwerp:	Versterken Werklocaties en vestigingsklimaat voor de hoofdopgave Energy
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor co-financiering voor ruimtelijke- en infrastructurele investeringen op de innovatieve campussen. Het ambitiedocument kenniscampus regio Arnhem (gemeenten Rheden en Arnhem, HAN, Hogeschool Van Hall Larenstein en Yuverta) heeft vertraging opgelopen, doordat de partners een compacter ambitiedocument voor ogen hebben, waarin de afspraken voor de volgende fase zijn vastgelegd. Dit document is eind 2023 gereed en hierdoor zijn er nog geen ruimtelijke- en infrastructurele investeringen gedaan en deze volgen in 2024.

	Op dit moment is er ook een subsidie aanvraag in voorbereiding ter oplossing van het netcongestie op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) voor 2024. Daarnaast heeft Arnhems Buiten in 2023 een nieuwe eigenaar gekregen en samen met hen moet nog worden bekeken welke ruimtelijke- en infrastructurele investeringen moeten worden gedaan. In 2024 starten de gesprekken met de nieuwe eigenaar over de investeringen in dat jaar.

S04 Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 225.000
Toelichting:	In 2023 is het project Schoolmoestuinen gestart n.a.v. het amendement 22A53 'Elk Arnhems kind een schoolmoestuin'. Dit is een drie jarig project met als doel kinderen van basisscholen in Arnhem (leeftijd 9/10 jaar) een jaar lang te kunnen laten moestuinieren. Draagvlak onder scholen en schoolbesturen is essentieel voor het slagen van het project, daarom is het belangrijk om eerst de wensen en behoeften goed inzichtelijk te maken van die scholen. Dit kost tijd. Om die reden is het project gefaseerd. In 2023 heeft de inventarisatie plaats gevonden om zo in beeld te krijgen wat de wensen en behoeften van scholen zijn. In 2023 zijn met name proces- en ontwikkelkosten geboekt op het project . Aan de hand van de inventarisatie is in 2023 een maatwerkaanpak in drie a vier varianten gemaakt om zo in 2024 de eerste scholen de hulp en ondersteuning te kunnen bieden. Deze inventarisatie heeft meer tijd gekost. Centraal schoolmoestuinieren is een onderdeel van de maatwerkaanpak. Het realiseren en inrichten van dergelijke centrale moestuinen brengt de meeste kosten met zich mee. . De wens en behoefte m.b.t. centrale schoolmoestuinen evenals de wens en realisatie van moestuinmogelijkheden op het eigen schoolplein, wordt in 2024 nader onderzocht. Mocht die wens en behoefte onder scholen er daadwerkelijk zijn, dan zal dit uitgevoerd worden in jaren 2024-2026. In de jaarschijven 2024 en 2025 is reeds rekening gehouden met de uitvoering van dit project. De uitvoering zal naar verwachting uitlopen tot in het jaar 2026 waardoor wordt voorgesteld een bedrag €225.000 over te hevelen en beschikbaar te stellen in de jaarschijf 2026.

S05 Cultuur

Onderwerp:	Coronamiddelen
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Zoals opgenomen in de Nota budgetoverheveling 2022 wordt er jaarlijks gekeken welke middelen hiervan nog over zijn. Het restant van de coronamiddelen wordt in 2024 ingezet voor het ophogen van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals deelregeling 3 (€ 150.000) en beeldende kunst (€ 50.000).

Onderwerp:	Cultuur programmering
Bedrag:	€ 305.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor cultuurprogrammering. Hieruit worden onder andere een producent / coördinator voor een nog op te zetten Breedtekunstfestival en gedeeltelijk twee subsidieregelingen gedekt. Ook wordt hieruit een impuls gedekt aan de productie en presentatie van nieuwe stromingen, experiment en crossovers in het cultuuraanbod. De voorbereidingen, verkennend onderzoek en de opzet voor de onderdelen van deze cultuurprogrammering zijn in 2023 gestart, maar de uitvoering zal voornamelijk in 2024 plaatsvinden. Ook de bijbehorende kosten zullen vooral in 2024 landen. Voorstel is daarom om de beschikbare middelen ter dekking door te schuiven naar 2024. De middelen voor verbinding kunst en cultuur met andere domeinen worden na evaluatie van het project in 2022 (met uitloop in 2023) opnieuw bestemd aan verbinding met de Arnhem-Oost aanpak. In 2023 wordt dit uitgewerkt. De kosten zullen grotendeels in 2024 landen.

Onderwerp:	Jacobiberg
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In de begroting 2023 hebben wij extra middelen opgenomen voor Popcentrum Jacobiberg. Vanwege extra benodigd onderzoek naar de financiële haalbaarheid is er in 2023 nog geen voorstel aan de raad voorgelegd over de herontwikkeling van de Groningensingel 1245. Naar verwachting hebben wij deze middelen nodig bovenop de in 2024 beschikbare middelen, omdat het zwaartepunt van het project in 2024 ligt. Dit zal ook het jaar zijn waarin de verhuizing van Popcentrum Jacobiberg naar de Groningensingel plaatsvindt.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Uit de Sonsbeektentoonstelling die in de zomer van 2021 heeft plaatsgevonden, werd in 2022/2023 de aankoop afgerond van een kunstwerk. Voor het gereed brengen van dit kunstwerk is ruim € 130.000 benodigd, dit zou in 2023 worden gerealiseerd. Helaas is - in tegenstelling tot de verwachting ten tijde van het opstellen van Turap 2 - uitstel van realisatie nodig. Dit is voornamelijk veroorzaakt door de weersomstandigheden, die bij dit werk maken dat maar op bepaalde momenten gelegd kan worden. In maart 2024 zullen de werkzaamheden plaatsvinden en daarmee ook de laatste kosten gemaakt worden.

Onderwerp:	Gratis cultuurbezoek jongeren
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	In de raadsbrief ‘gratis cultuurbezoek voor jongeren’ is geïnformeerd over de plannen om gratis cultuur aan te bieden voor jongeren. Er is gekozen om een gericht jaarprogramma aan te bieden. Vanaf schooljaar 2023/2024 worden gedurende het hele jaar buiten schooltijd culturele activiteiten georganiseerd speciaal voor jongeren, waarvan het programma wordt samengesteld door een jongerenprogrammeur. De programmeur wordt nog in 2023 aangetrokken. Omdat het een project is wat over een schooljaar loopt worden veel van de kosten gemaakt in 2024.

Onderwerp:	Presentatie en productie debat
Bedrag:	€100.000
Toelichting:	Aan de presentatie en productie van debat moet de komende jaren een extra impuls gegeven worden in de vorm van de opzet van een online, actueel platform van de gezamenlijke instellingen die actief zijn op dit gebied (ook incidenteel) en de coördinatie van het stadsbrede programma. In 2023 is dit nog onvoldoende van de grond gekomen, daarom is in 2024 extra inspanning nodig.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 407.000
Toelichting:	Voor het onderzoek naar Schuldhulpverlening in eigen beheer is een bedrag van € 400.000 beschikbaar gesteld in de begroting. In 2023 is er binnen het programma € 100.000 toegevoegd aan dit budget. Om de voorbereidingen voor de implementatie te kunnen uitvoeren, stellen we voor om het resterende budget van € 330.000 door te schuiven naar 2024. Daarnaast is voor schuldhulpverlening zelfstandigen € 77.000 beschikbaar gesteld via de Decembercirculaire 2022. De wens is om in 2024 een projectleider in te zetten om te onderzoeken hoe we de schuldhulpverlening aan ondernemers gaan organiseren/ aanbesteden. Om die reden wordt voorgesteld om het budget van € 77.000 door te schuiven naar 2024.

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2.200.000
Toelichting:	Arnhem is centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Gelderland-Midden. Onze arbeidsmarktregio is een regionale samenwerking tussen werkgeversorganisaties, vakbonden, onderwijsinstellingen, S-BB, UWV en de regiogemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar. Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het rijk in het kader van participatie. De financiën lopen via de begroting van de gemeente Arnhem, maar over de inzet van de middelen vindt regionale afstemming plaats. Dit gebeurt via het Regionaal Werkbedrijf (RWB). Voor 2023 is een jaarplan vastgesteld met de geplande activiteiten en de hieraan gekoppelde middelen. Gedurende het jaar zijn ook additionele middelen vanuit het rijk beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarktregio (DU begeleiding jongeren naar werk / regionaal verbinder statushouders). Jaarlijks hevelen we de overgebleven middelen voor de arbeidsmarktregio over, zodat we volgend jaar kunnen doorgaan met alle regionale initiatieven. Voorbeelden daarvan zijn de regionale aanpak jeugdwerkloosheid, praktijkleren, ondersteunen van werkgevers, transitievouchers, regionaal mobiliteitsteam en het leerwerkloket. Voor 2024 wordt eveneens een jaarplan vastgesteld door het RWB. In dat kader zijn ook meerjarig afspraken gemaakt over nieuwe en doorlopende projecten en hierbij wordt rekening gehouden met de overhouden middelen van 2023. Op basis van de huidige prognose over 2023 verwachten we € 2.200.000 over te houden en stellen we voor om dit over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Budget pilot bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 300.000
Toelichting:	In juli 2023 is de tweejarige pilot bijverdienbeloning gestart waarmee we inwoners stimuleren om te werken in deeltijd naast hun uitkering en hen hiervoor te belonen. In totaal is er voor de pilot € 3,4 miljoen gereserveerd. In 2023 is het benodigde bedrag geschat op € 1,0 miljoen. De verwachting is dat in 2023 voor de eerste uitbetaling van de bijverdienbeloning (juli-december 2023) en bijkomende kosten € 0,7 miljoen nodig is. De totale verwachte kosten voor de pilot veranderen vooralsnog niet. We stellen daarom voor € 0,3 miljoen over te hevelen naar 2024.

S08 Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Uitbreiding capaciteit opvang daklozen
Bedrag:	€ 395.000
Toelichting:	In de Perspectiefnota is aangegeven dat voor uitbreiding van capaciteit van maatschappelijke opvang en inzet van ervaringsdeskundigheid voor 2023 en voor 2024 (via overheveling) budget beschikbaar is in de brede aanpak middelen dakloosheid. Voor stichting Kruispunt is het noodzakelijk om personele capaciteit met € 60.000 uit te breiden als gevolg van een toename in het aantal dakloze bezoekers in combinatie met een toename in het aantal bezoekers met psychiatrische problemen en/of verward gedrag. Nachtopvang de Duif heeft afgelopen winter een extra bijdrage aan de uitvoering van het vorstprotocol geleverd. Deze extra 8 slaapplekken tijdens de winterperiode zijn inmiddels structureel nodig, hiervoor is een structurele uitbreiding van personeel nodig voor € 60.000. Uit de praktijk blijkt dat de capaciteit van de opvanglocaties voor gezinnen al langere tijd onvoldoende is. Samen met het Leger des Heils wordt gezocht naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen. In de lopende verkenning zijn de kosten vooralsnog geraamd op € 200.000 per jaar. Om de kwetsbaarheid te verminderen en de benodigde ervaringskennis te kunnen borgen in de uitvoering van de Maatschappelijke opvang, is structureel vanaf 2024 extra capaciteit benodigd voor € 75.000. Voor de beschikbaarheid van budget voor deze geplande activiteiten in 2024 is een overheveling van € 395.000 nodig.

Onderwerp:	Maatschappelijke Opvang
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In mei 2023 zijn extra middelen beschikbaar gekomen vanuit het Nationaal Actieplan Dakloosheid van € 1,2 miljoen, die nog niet volledig besteed zijn. Tevens bleek in de septembercirculaire 2023 dat de Decentralisatieuitkering Maatschappelijke Opvang met € 100.000 verhoogd is door aanpassing van de maatstaven. De opgave blijft in de aanpak van dakloosheid onverminderd urgent. Momenteel wordt samen met de ketenpartners Maatschappelijke Opvang en de regiogemeenten gewerkt aan een doorvertaling van het Nationaal Actieplan Dakloosheid “Eerst een Thuis” naar de regio Centraal Gelderland. Het voorstel is daarom dat deze middelen beschikbaar blijven voor de verdere aanpak van dakloosheid, waaronder de beweging van Maatschappelijke opvang naar ‘Wonen Eerst’.

Onderwerp:	Opvang niet-rechthebbende EU burgers en gezinsopvang
Bedrag:	€ 450.000
Toelichting:	In 2023 is het nog niet gelukt om een opvang voor niet-rechthebbende EU burgers (€ 250.000) en een (volledige) uitbreiding van de gezinsopvang (€ 200.000) te realiseren. De uitdaging zit in een geschikte locatie. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen en een mogelijke kostenstijging in 2024 op te vangen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Ouderenbeleid
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Voor 2023 (en 2024) heeft de gemeenteraad € 150.000 beschikbaar gesteld voor de totstandkoming en het uitdragen van nieuw Ouderenbeleid. Momenteel wordt hier invulling aan gegeven. Echter wordt het beschikbare budget voor 2023 hiervoor niet compleet benut. We zitten midden in de beleidsvorming van het Ouderenbeleid. Inzet is om in 2024 de totstandkoming van nieuw Ouderenbeleid te realiseren. Dit vergt een extra impuls, die met een overheveling van de niet-bestede middelen á € 100.000 naar 2024 mogelijk is.

Onderwerp:	Gezins- en kindbescherming
Bedrag:	€ 928.850
Toelichting:	Er zijn door het Rijk via de Decentralisatie-Uitkering VrouwenOpvang (DUVO) voor een periode van 4 jaar extra middelen toegevoegd ten behoeve van het programma Gezins-en kindbescherming. Dit naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Arnhem is centrumgemeente vrouwenopvang en bestrijding huiselijk geweld voor zowel de regio Centraal Gelderland als de regio Achterhoek. Het aandeel van de regio Achterhoek is inmiddels conform afspraak aan de gemeente Doetinchem overgemaakt. De verwachting is dat het aandeel van de regio Centraal Gelderland dit jaar niet tot besteding komt. Er zijn dit jaar op regionaal niveau wel voorbereidingen getroffen, de regionale stuurgroep zal in 2024 naar verwachting tot concreet te financieren activiteiten of projecten besluiten. Voorgesteld wordt daarom de niet bestede middelen over te hevelen naar volgend jaar.

Onderwerp:	Inclusie
Bedrag:	€ 126.600
Toelichting:	Binnen de bestaande middelen van Inclusie is er naar verwachting een onderbesteding. Een aantal activiteiten is opgepakt in 2023 maar lopen door in 2024. De lokale coördinator discriminatie en racisme (LCDR) start in het najaar van 2023. In 2024 zullen de meeste kosten (€ 75.000) worden gemaakt voor de coördinator en de ondersteuning er van. Verder heeft de subsidieregeling herdenking slavernijverleden een looptijd van juni 2023 tot juni 2024 en wordt het restant (€ 32.600) meegenomen naar 2024 (zie ook S05 Cultuur). Tot slot is er medio 2023 gestart met de projectleiding voor inclusieve speeltuinen. Het restant (€ 19.000) wordt in 2024 ingezet voor extra projectleiding.

Onderwerp:	Toegankelijk en inclusieve hoofdlooproute en speeltuinen
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn vier jaar lang € 250.000 aan extra middelen beschikbaar gekomen voor het toegankelijk en inclusief maken van de hoofdlooproutes en speeltuinen. We bevinden ons nu in de opstartperiode, waardoor de bestedingen in het eerste jaar (2023) € 150.000 achterblijven. In het laatste jaar zal de uitvoering extra middelen vergen. Dit betekent dat we voorstellen om het budget over te hevelen van 2023 naar 2026.

S09 Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloopwerkzaamheden sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 265.000
Toelichting:	De sloop van Kermisland is uitgesteld in verband met de vertraagde oplevering van sporthal Middachtensingel. Liander is niet in staat geweest de benodigde huisaansluiting van de nieuwe sporthal op tijd te realiseren. De sporthal had per 1 september in gebruik genomen moeten worden volgens planning, doordat de huisaansluiting pas per 1 november aanwezig is opent Middachtensingel begin 2024. In de begroting 2023 is voor de sloop € 265.000 incidenteel geraamd. De hal wordt in 2024 gesloopt. Daarom wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Herinrichting consultatiebureaus
Bedrag:	€ 145.000
Toelichting:	Vanwege nieuwe zorgpartners in het gebouw van Rijnstate Poli Zuid (RKV) zal het daar gehuisveste consultatiebureau verhuizen naar elders in de wijk. Daarom wordt er in samenspraak met de VGGM gezocht naar een nieuw onderkomen voor dit consultatiebureau. In 2023 was voor de herinrichting van dit nieuwe consultatiebureau budget geraamd, maar er worden nog geen kosten verwacht. Voorstel is om de niet-bestede middelen over te hevelen naar 2024 om de verbouwings- en inrichtingskosten voor de nieuwe locatie van het consultatiebureau te bekostigen.

Onderwerp:	Verduurzaming kunstgrasvelden
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	In 2023 is er nog geen SBR-rubbergranulaat kunstgrasveld vervangen voor een duurzaam alternatief. Hier was wel een budget van € 250.000 voor beschikbaar. Dit heeft te maken met enerzijds de nog bestaande levensduur van de velden en anderzijds met de onduidelijkheid rondom de alternatieven voor SBR infill. Een werkgroep is druk bezig met het onderzoeken welk type veld het meest geschikt is als alternatief. Lastig is dat de KNVB vooralsnog weinig alternatieven accepteert als wedstrijdveld. Wij verwachten hier, in samenwerking met de KNVB, spoedig een knoop over door te kunnen hakken. Dan zullen, vanaf 2024, in versneld tempo de komende jaren de SBR infill velden vervangen worden.

S10 Klimaat en energie

Onderwerp:	Personele formatie ten behoeve van opgaven Klimaat en Energie
Bedrag:	€ 211.408
Toelichting:	Voor werkzaamheden voor Duurzaamheid binnen het programma Klimaat en Energie is vanaf 2023 budget beschikbaar voor uitbreiding van de personele formatie met 2 fte. Begin oktober is het Stadsprogramma definitief vastgesteld en is een nieuw plan gemaakt omtrent de invulling van deze structurele vacatures. Aangezien de werving nog in gang moet worden gezet, is de verwachting dat deze vacatures per 2024 worden ingevuld. Gezien de enorme opgave voor Duurzaamheid en de versnellingsopdracht die er ligt, willen we de niet ingezette middelen voor de structurele formatie van 2023, eenmalig in 2024 inzetten om extra incidentele (zowel intern als extern) formatie in te zetten. De incidentele formatie zal

	in ieder geval worden ingezet voor inhuur van expertise rond netcongestie en om de warmteprojecten te ondersteunen.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Milieuplan
Bedrag:	€ 130.000
Toelichting:	Voor de oplevering van het milieuplan, nu genoemd het Plan Gezonde Leefomgeving "Arnhem maakt buiten gezond", is € 300.000 gereserveerd in 2023. Van deze € 300.000 zal € 170.000 worden besteed in 2023. In 2023 is een grote stap gezet in het schrijven van het plan. Het verzoek is om de resterende € 130.000 over te hevelen naar 2024, zodat dit besteed kan worden aan de oplevering en monitoring van het plan.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 3.500.000
Toelichting:	In maart 2022 zijn er voorbereidingen voor het verwijderen van de grondwal opgestart. Dit is later stopgezet omdat er nog geen besluit over de herinrichting van de woonwagenlocatie genomen was, dit zou dan tegelijkertijd uitgevoerd kunnen worden. Volgens planning kan er in november gestart worden met de werkzaamheden. De sanering van de grond volgt later bij een positief besluit op de herinrichting. Het voorstel is om de niet bestede middelen naar volgend jaar over te hevelen.

Onderwerp:	Invoeringskosten Omgevingswet
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	De datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is verschoven van 1 januari 2023 naar 1 januari 2024. Het zwaartepunt van het inrichten en testen van het digitale systeem, de werkprocessen en de interne en externe communicatie over de veranderingen in de dienstverlening zijn hierdoor op de tweede helft van 2023 en de eerste helft van 2024 komen te liggen. Hierdoor zal niet het volledige budget in 2023 worden benut en is het restant in 2024 nodig.

S12 Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 173.000
Toelichting:	In juli 2023 is de Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten hebben de optie om een verhuurdersvergunning in te voeren. Arnhem wil gebruik maken van die mogelijkheid. De € 173.000 is bedoeld voor de projectleiding om de verhuurdersvergunningen in Arnhem te kunnen introduceren. De middelen zijn daarmee bedoeld voor de invoering. Omdat de wet pas in juli van kracht werd en een projectleider pas later dit jaar aan de slag kan, zijn de middelen nog benodigd. Vorig jaar is met de perspectiefnota additioneel in 2024 € 600.000 extra aangevraagd voor de aanvangsfase verhuurdersvergunningen, deze middelen zijn nodig voor het opzetten van de organisatie die de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving) zal uitvoeren als we de vergunningplicht hebben ingevoerd. Hiervoor dienen mensen te worden geworven en opgeleid. Ook dienen systemen te worden opgezet. Ook zullen in het eerste jaar alle vergunningen moeten worden getoetst. (Die druk is in de jaren daarna minder). In Arnhem zijn er potentieel 18.000 adressen die onder het vergunningregime kunnen vallen. 2023 en 2024 zijn bijzondere jaren in het kader van deze wet, en bij de introductie van de verhuurdersvergunningen, omdat organisatie en systemen opgezet moeten worden.

Onderwerp:	Invoering meldpunt voor huurders (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 107.000
Toelichting:	In juli 2023 is Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten zijn verplicht om een meldpunt voor huurders in te richten. Vanuit het Rijk hebben we in 2023 middelen ontvangen voor de invoering. In de komende jaren krijgen we middelen voor de uitvoering. Omdat we pas op moment van schrijven (oktober 2023) kunnen beginnen met de invoering, zijn de middelen nog hard nodig om te voldoen aan de wettelijke verplichting.

Onderwerp:	Woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	Door het gewijzigde schetsplan van de Gelderse Rooslaan en de noodzaak van een impactanalyse op de Merwedestraat zijn de uitvoeringen van deze projecten vertraagd en zullen de resterende middelen in 2024 nodig zijn om onze doelen op die locaties te realiseren. Het voorstel is daarom om de resterende middelen over te hevelen naar 2024.

Onderwerp:	Ondergronds leggen hoogspanningskabels
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	Voor het verkabelen en onder de grond brengen van hoogspanningslijnen is € 1.500.000 gereserveerd in 2023. Als eerste stap hebben we Tennet gevraagd een haalbaarheidsonderzoek te doen. Op basis daarvan wordt een basisontwerp gemaakt om vervolgens een definitief ontwerp te maken. Hierna kan overgegaan worden op verkabeling van de hoogspanningskabels. We staan bij Tennet in de planning om in 2024 te beginnen met een haalbaarheidsonderzoek, waardoor er nog geen kosten zijn gemaakt. Omdat nog niet duidelijk is wanneer de kosten gemaakt worden voor de hoogspanningskabels, wordt voorgesteld het budget in de reserve Volkshuisvesting te doteren en deze te onttrekken in het jaar dat de kosten zich voordoen.

Onderwerp:	Arnhem-Oost
Bedrag:	€ 3.100.000
Toelichting:	In juni 2023 heeft het Nationaal Programma Arnhem-Oost haar gebiedsplan gepresenteerd. Er zijn drie inhoudelijke lijnen (opvoeden en opgroeien, werk en inkomen, wonen en leven) gepresenteerd. Per lijn zijn tien acties geformuleerd die bijdragen aan de brede opgaven voor de vijf wijken. Eind 2023 zal het uitvoeringsplan ter kennisgeving aan uw Raad worden verzonden. Daarin is voor elke actie nader uitgewerkt welke inspanningen er precies worden verricht de aankomende jaren en welke besteding daarbij hoort. Veel van de toegekende middelen zijn daarmee bestemt, maar nog niet uitgegeven dit jaar. Om alle acties uit het plan uit te voeren is het nodig om deze middelen beschikbaar te houden voor Arnhem-Oost. Om die reden stellen wij voor om van de bestemmingsreserve Arnhem-Oost een egalisatiereserve te maken en om het niet uitgegeven deel van de middelen hieraan toe te voegen.

Doorlopende investeringsbudgetten

Onderwerp:	Investering toegankelijkheid vastgoed
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	Voor het beter toegankelijk maken van ons gemeentelijk vastgoed is incidenteel voor vier jaren (2023-2026) budget beschikbaar gesteld. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en zijn de middelen in 2023 niet volledig besteed. Daarnaast heeft de uitvoering door personeelstekort, krapte bij aannemers, materiaaltekorten, etc. vertraging opgelopen. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2027.

Onderwerp:	Investeringen verduurzaming
Bedrag:	€ 2.500.000
Toelichting:	Voor investeringen in verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed is incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budget beschikbaar gesteld. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor schuiven de feitelijke werkzaamheden door en zijn de middelen in 2023 niet volledig besteed. Daarnaast heeft de uitvoering door personeelstekort, krapte bij aannemers, materiaaltekorten, etc. vertraging opgelopen. Om het budget wel beschikbaar te houden voor de gestelde doelen wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2026.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-013
Onderwerp : Budgetoverheveling 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen	-1.150		**1.150**	1.150			1.150		**-1.150**		1.150																			
	-1.150		**1.150**	**1.150**			**1.150**		**-1.150**		**1.150**																			
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-1.425		**1.425**	1.425			585		**-585**		585								840		**-840**		840							
S01 Veiligheid	-800		**800**	800			800		**-800**		800																			
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie	-1.000		**1.000**	1.000			1.000		**-1.000**		1.000																			
S04 Onderwijs	-225		**225**	225															225		**-225**		225							
S05 Cultuur	-1.425		**1.425**	1.425			1.425		**-1.425**		1.425																			
S06 Participatie en armoedebestrijding	-2.907		**2.907**	2.907			2.907		**-2.907**		2.907																			
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie	-2.686		**2.686**	2.686			2.536		**-2.536**		2.536								150		**-150**		150							
S09 Gezondheid en sport	-660		**660**	660			660		**-660**		660																			
S10 Klimaat, energie en milieu	-211		**211**	211			211		**-211**		211																			
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	-4.330		**4.330**	4.330			4.330		**-4.330**		4.330																			
S12 Wonen en leefomgeving	-530		**530**	530			530		**-530**		530																			
	-16.200		**16.200**	**16.200**			**14.985**		**-14.985**		**14.985**								**1.215**		**-1.215**		**1.215**							
Totaal	-17.350		**17.350**	17.350			16.135		**-16.135**		16.135								1.215		**-1.215**		1.215							

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-015
Onderwerp : Hoogspanningskabels_Volksh.fonds_BO 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen																														
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																														
S01 Veiligheid																														
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie																														
S04 Onderwijs																														
S05 Cultuur																														
S06 Participatie en armoedebestrijding																														
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie																														
S09 Gezondheid en sport																														
S10 Klimaat, energie en milieu																														
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
S12 Wonen en leefomgeving	-1.500		**1.500**	1.500			1.500		**-1.500**		1.500																			
	-1.500		**1.500**	**1.500**			**1.500**		**-1.500**		**1.500**																			
Totaal	-1.500		**1.500**	1.500			1.500		**-1.500**		1.500																			

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-016
Onderwerp : Arnhem-Oost_BO 2023
Raad d.d. : 20-12-2023
Zaaknr. : 3980929
Toelichting: :

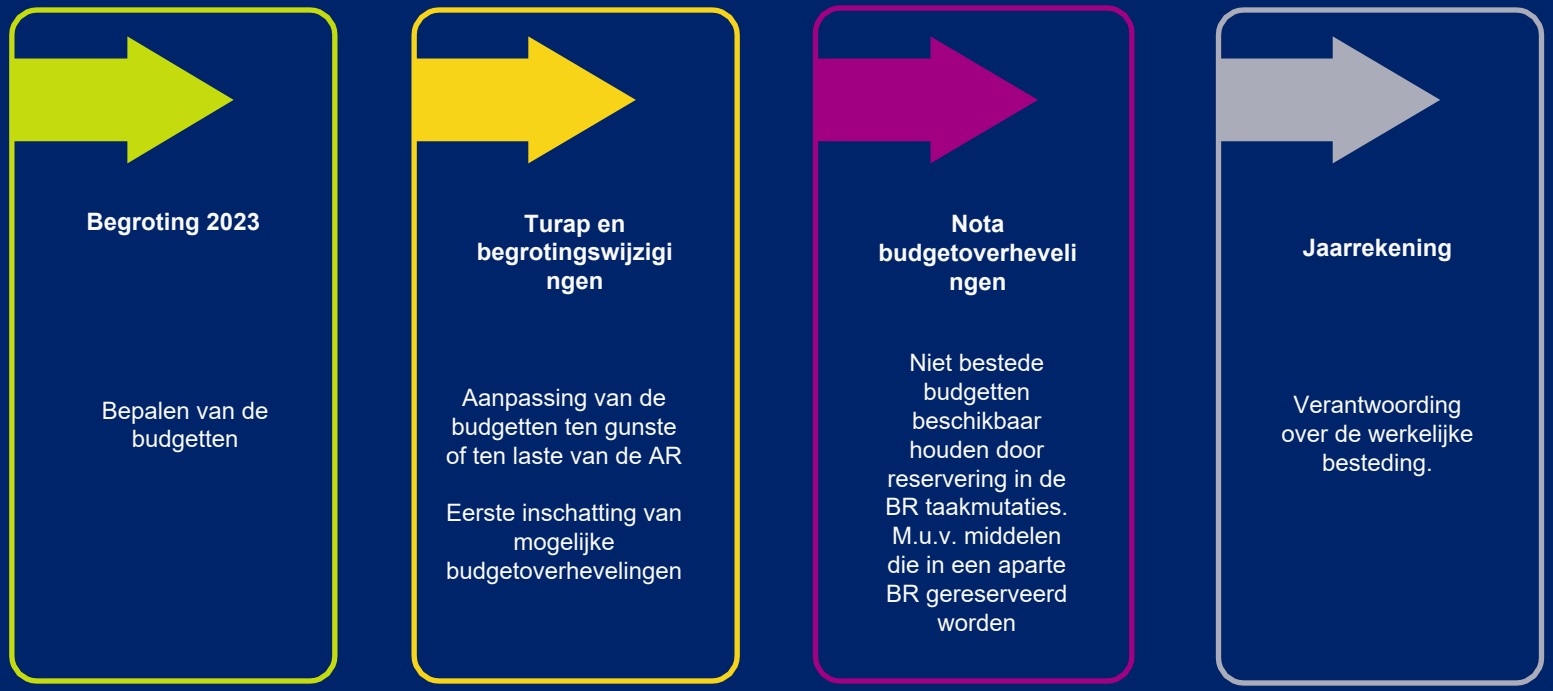
Programma's	2023						2024						2025						2026						2027					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Wijken Algemeen	-135		**135**	135			135		**-135**		135																			
	-135		**135**	**135**			**135**		**-135**		**135**																			
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																														
S01 Veiligheid																														
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie																														
S04 Onderwijs	-475		**475**	475			475		**-475**		475																			
S05 Cultuur																														
S06 Participatie en armoedebestrijding																														
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie																														
S09 Gezondheid en sport																														
S10 Klimaat, energie en milieu																														
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
S12 Wonen en leefomgeving	-2.490		**2.490**	2.490			2.490		**-2.490**		2.490																			
	-2.965		**2.965**	**2.965**			**2.965**		**-2.965**		**2.965**																			
Totaal	-3.100		**3.100**	3.100			3.100		**-3.100**		3.100																			

Technische toelichting nota budgetoverhevelingen

Auditcommissie 20 November 2023

Gemeente Arnhem

Budgetten gedurende het jaar

Bij turap 2 – 2024 wordt een update gegeven over de in 2023 overgehevelde budgetten.

Arnhem GEMEENTE

Aandachtspunten

- Er wordt gebruik gemaakt van spelregels als richtlijn welke budgetten overgeheveld mogen worden
- Hier mag beargumenteerd van afgeweken worden
- Budgetten worden in principe overgeheveld naar het volgende jaar, maar het kan ook voorkomen dat budget naar een later jaar wordt overgeheveld.
- De gemeenteraad beslist of alle budgetten uit de nota ook worden overgeheveld

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	3970729

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3970729;

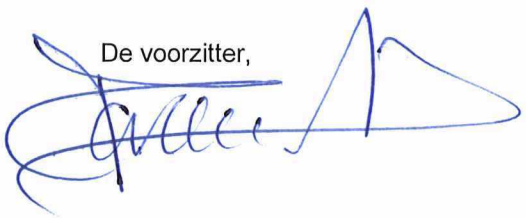
gelet op artikel 18 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
besluit:

De definitieve geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023 vast te stellen, voor zowel de exploitatie als de investeringen.

De griffier,

De voorzitter,

Geautoriseerde stand Begroting 2022 tot en met de raadsvergadering van 21 december 2022

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 december 2023
Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	P. Smeulders
Resultaat van bespreking:	

Aan de gemeenteraad, 16 december

De gemeenteraad wordt voorgesteld om de Geautoriseerde stand Begroting 2022 tot en met de raadsvergadering van 21 december 2022 vast te stellen. Met het standenoverzicht stelt de gemeenteraad formeel de stand van de Begroting 2022 na verwerking van de verschillende begrotingswijzigingen vast.

Door middel van het standenoverzicht wordt inzichtelijk gemaakt welke besluiten met financiële effecten de raad gedurende het jaar heeft genomen. (*Wat was de startpositie in het betreffende jaar, welke mutaties zijn daarop doorgevoerd en wat is vervolgens de nieuwe stand?*) Dit alles op wijk-/stadsprogrammaniveau voor zowel de exploitatie als de investeringen. Er is voor gekozen om het standenoverzicht in ieder geval tweemaal in een jaar aan de raad voor te leggen. Over alle in het standenoverzicht genoemde onderwerpen heeft de raad al specifiek en formeel besloten

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

M. Piscaer K. Koorn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3970729

Onderwerp: Geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023

Kernboodschap

Met het standenoverzicht stelt de gemeenteraad formeel de stand van de Begroting 2023 na verwerking van de verschillende begrotingswijzigingen vast.

Voorstel

1. De definitieve geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023 vast te stellen, voor zowel de exploitatie (bijlage 1) als de investeringen (bijlage 2).

Inleiding

Op basis van het budgetrecht is het wijzigen van de begroting een taak van uw raad. In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt deze budgettoewijzende taak van de gemeenteraad vastgesteld op het niveau van de programmabegroting. Wijzigingen die van invloed zijn op het niveau van lasten, baten of mutaties reserves van een programma moeten dus altijd ter vaststelling worden voorgelegd.

Met het oog op het genoemde budgetrecht van de raad, moet uw raad zicht blijven houden op de stand c.q. het verloop van de begroting. Daarnaast stelt het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in artikel 18 dat in de besluiten tot wijziging van de begroting, de mutatie en het nieuw geraamde bedrag dienen te worden vastgesteld. Met name het laatstgenoemde punt, het vaststellen van

Arnhem GEMEENTE

het nieuw geraamde bedrag, is de reden om periodiek een standenoverzicht aan uw raad voor te leggen en door u vast te laten stellen.

Door middel van het hiervoor genoemde standenoverzicht wordt inzichtelijk gemaakt welke besluiten met financiële effecten uw raad gedurende het jaar heeft genomen.
Wat was de startpositie in het betreffende jaar, welke mutaties zijn daarop doorgevoerd en wat is vervolgens de nieuwe stand. Dit alles op wijk-/stadsprogrammaniveau voor zowel de exploitatie als de investeringen.

Beoogd effect

Het inzichtelijk maken van de totaalstand - startpositie en de formeel en rechtmatig vastgestelde mutaties daarop - van de jaarschijf 2023 van de vigerende Begroting 2023.

Argumenten

In de bijlagen 1 en 2 bij dit voorstel is een en ander per wijk-/stadsprogramma nader uitgewerkt, te weten: het onderwerp/de reden van de mutatie(s), in welke raadsvergadering er formeel toe is besloten, het daarbij behorende zaaknummer, het nummer van de concernbegrotingswijziging en de financiële effecten. Over alle in het standenoverzicht genoemde onderwerpen heeft uw raad al specifiek en formeel besloten. Door een en ander in een totaaloverzicht voor te leggen en vast te laten stellen heeft uw raad een compleet totaalbeeld van de Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023.

Samengevat is het document Begroting 2023 aangevuld met de volgende items/onderwerpen:

Items	**Raads-vergadering**	**Zaak-nummer**	**Nr. Concern-begr.wijziging**
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-
- Amendem. 22A53 Schoolmoestuinen		22A53	23-000
- Amendem. 22A54 Kansen behoud erfgoed		22A54	23-000
- Amendem. 22A56 Grip op graffiti		22A56	23-000
- Amendem. 22A62 Laaggeletterdheid		22A62	23-000
- Amendem. 22A66 Bridge to Liberation		22A66	23-000
- Amendem. 22A70 Suïcidepreventie voor iedereen		22A70	23-000

- Amendem. 22A75 Doorzetten buurtconciërges		22A75	23-000
- Amendem. 22A76 Impuls voor de Drieslag		22A76	23-000
- Amendem. 22A77 Experiment schuldenvrij		22A77	23-000
- Amendem. 22A80 Anti-racisme aanpak		22A80	23-000
- Amendem. 22A82 Uitbr. Struc. Buitenl. relaties		22A82	23-000
- Amendem. verrekening AR		22AXX	23-000
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000
(besluitvorming na Raad juli 2022)			
- Grondexploitatie Gaardenhaage	*20-07-22*	*622659*	*22-004*
- Fietsparkeerplan	*28-09-22*	*648174*	*22-005*
- Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	*21-12-22*	*699126a*	*22-009*
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001
- Subsidieregeling groenblauwe initiatieven	8-03-23	704285	23-002
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003
- Aanpassingveld1, 26en27 Schuytgraaf	12-07-23	182206	23-004
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020
- Jongarenvoorziening Schuytgraaf	27-09-23	3836088	23-009
- Kaders besteding Klimaatadaptatiefonds		198338	23-006
- Turap-2 2023		3904872	23-012
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013
- Hoogspanningskabels_VHF_BO 2023		3980929b	23-015
- Arnhem-Oost_BO 2023		3980929c	23-016
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing.

Financiën

Voor het totaalbeeld van de exploitatie, inclusief de mutaties op de reserves en de investeringen, wordt kortheidshalve verwezen naar respectievelijk bijlage 1 en bijlage 2 bij dit voorstel.

Uitvoering

Na vaststelling van de definitieve geautoriseerde stand per 20 december 2023 zal deze stand de startpositie zijn voor het 2e en definitieve standenoverzicht dat in de laatste raadsvergadering van dit jaar aan uw raad zal worden voorgelegd.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel definitieve geautoriseerde stand Begroting 2023 t/m raadsvergadering van 20 december 2023
- Bijlage 1 Standenoverzicht Begroting 2023 t/m raadsvergadering van 20 december 2023: Exploitatie
- Bijlage 2 Standenoverzicht Begroting 2023 t/m raadsvergadering van 20 december 2023: Investeringen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3970729

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 november 2023, nummer: 3970729;

gelet op artikel 18 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
besluit:

De definitieve geautoriseerde stand Begroting 2023 tot en met de raadsvergadering van 20 december 2023 vast te stellen, voor zowel de exploitatie als de investeringen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Exploitatie

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2023 Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's									
Wijken Algemeen									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	219.678	26.294	-193.384	6.619	916	-199.087
- Amendem. 22A76 Impuls voor de Drieslag		22A76	23-000	250	0	-250	0	0	-250
- Amendem. 22A77 Experiment schuldenvrij		22A77	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	5.180	0	-5.180	0	5.180	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	-324	384	708	0	216	924
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	1.063	-18	-1.081	0	0	-1.081
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	166	110	-56	0	0	-56
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	6.805	809	-5.997	96	6.667	575
- Jongarenvoorziening Schuytgraaf	27-09-23	3836088	23-009	-62	0	62	257	195	0
- Turap-2 2023		3904872	23-012	3.284	602	-2.682	0	0	-2.682
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-1.150	0	1.150	1.150	0	0
- Arnhem-Oost_BO 2023		3980929c	23-016	-135	0	135	135	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	933	0	-933	0	0	-933
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				235.839	28.181	-207.658	8.257	13.175	-202.740
Totaal Wijkprogramma's				**235.839**	**28.181**	**-207.658**	**8.257**	**13.175**	**-202.740**
Stedelijke programma's									
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	100.547	559.387	458.840	3.904	56.594	511.531
- Amendem. 22A82 Uitbr. Struc. Buitenl. relaties		22A82	23-000	50	0	-50	0	0	-50
- Amendem. verrekening AR		22AXX	23-000	0	0	0	0	1.510	1.510
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	900	0	-900	0	900	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	-260	56	315	0	0	315
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	-27	0	27	27	0	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-740	89	829	0	0	829
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	0	12.311	12.311	0	0	12.311
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	-7.477	-668	6.809	1.011	232	6.031
- Turap-2 2023		3904872	23-012	8.408	9.086	678	-3.397	-135	3.940
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-1.425	0	1.425	1.425	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	611	1.368	757	0	-452	305
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				100.588	581.630	481.042	2.969	58.649	536.722
S01 Veiligheid									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	22.205	2.289	-19.916	73	397	-19.592
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	680	0	-680	0	680	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	261	59	-202	0	0	-202
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-66	0	66	0	0	66
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	3.859	3.542	-317	5	59	-263
- Turap-2 2023		3904872	23-012	816	58	-758	0	0	-758
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-800	0	800	800	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	328	302	-26	0	0	-26
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				27.283	6.250	-21.033	878	1.136	-20.775
S02 Bereikbaarheid									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	29.718	9.529	-20.189	13.742	14.848	-19.083
- Amendem. 22A56 Grip op graffiti		22A56	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Fietsparkeerplan	*28-09-22*	*648174*	*22-005*	186	0	-186	0	186	0
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	350	0	-350	0	350	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	64	0	-64	-56	0	-8
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	0	0	0	700	700	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-615	0	615	500	0	115
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	1.632	3	-1.629	276	-307	-2.212
- Turap-2 2023		3904872	23-012	-821	2	823	0	0	823
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	-210	0	210	0	0	210
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				30.454	9.534	-20.920	15.162	15.777	-20.305
S03 Economie									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	9.375	1.222	-8.153	50	0	-8.203
- Amendem. 22A66 Bridge to Liberation		22A66	23-000	205	0	-205	0	0	-205
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	42	12	-30	0	0	-30
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	81	3	-78	0	0	-78
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	961	20	-942	0	0	-942
- Turap-2 2023		3904872	23-012	118	540	422	0	0	422
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-1.000	0	1.000	1.000	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	728	209	-518	0	0	-518
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				10.509	2.006	-8.503	1.050	0	-9.553

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Exploitatie

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2023 Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo
S04 Onderwijs									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	24.592	2.417	-22.175	8.545	7.913	-22.807
- Amendem. 22A53 Schoolmoestuinen		22A53	23-000	350	0	-350	0	0	-350
- Amendem. 22A62 Laaggeletterdheid		22A62	23-000	65	0	-65	0	0	-65
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	200	0	-200	0	200	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	1.342	1.053	-289	0	0	-289
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-13	0	13	0	0	13
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	-590	211	801	1.003	-73	-275
- Turap-2 2023		3904872	23-012	130	32	-99	0	0	-99
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-225	0	225	225	0	0
- Arnhem-Oost_BO 2023		3980929c	23-016	-475	0	475	475	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	550	550	0	0	0	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				25.927	4.263	-21.664	10.248	8.040	-23.872
S05 Cultuur									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	38.750	7.524	-31.226	3.204	832	-33.599
- Amendem. 22A54 Kansen behoud erfgoed		22A54	23-000	90	0	-90	0	90	0
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	2.674	0	-2.674	0	2.674	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	17	0	-17	0	0	-17
- Vernieuwing stadstheater	19-10-22	682769	23-008	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	773	0	-773	0	0	-773
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	1.738	1.184	-554	247	531	-270
- Turap-2 2023		3904872	23-012	-59	317	375	0	0	375
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-1.425	0	1.425	1.425	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	1.117	1.436	319	0	0	319
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				43.675	10.460	-33.215	4.876	4.127	-33.964
S06 Participatie en armoedebestrijding									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	164.795	114.470	-50.325	554	0	-50.879
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	2.395	0	-2.395	0	2.395	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	1.090	19	-1.071	0	642	-429
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-230	70	301	0	0	301
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	-8.432	-6.833	1.598	0	0	1.598
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	4.078	2.145	-1.933	0	796	-1.137
- Turap-2 2023		3904872	23-012	4.011	470	-3.541	0	0	-3.541
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-2.907	0	2.907	2.907	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	-51	252	304	0	527	830
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				164.748	110.593	-54.155	3.461	4.360	-53.257
S07 Zorg									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	64.375	2.898	-61.477	1.082	81	-62.478
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	558	0	-558	0	558	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	0	0	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-18	0	18	0	0	18
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	1.263	-112	-1.374	0	357	-1.017
- Turap-2 2023		3904872	23-012	195	-308	-503	4.748	6.680	1.429
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	-297	202	499	0	-201	298
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				66.075	2.680	-63.395	5.830	7.475	-61.750
S08 Welzijn en inclusie									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	27.579	1.784	-25.795	1.100	200	-26.695
- Amendem. 22A70 Suïcidepreventie voor iedereen		22A70	23-000	90	0	-90	0	0	-90
- Amendem. 22A80 Anti-racisme aanpak		22A80	23-000	50	0	-50	0	0	-50
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	2.582	0	-2.582	0	2.582	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	-12	0	12	0	0	12
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-931	0	931	0	0	931
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	535	0	-535	0	0	-535
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	22.890	21.271	-1.619	608	836	-1.391
- Turap-2 2023		3904872	23-012	1.983	7	-1.977	0	0	-1.977
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-2.686	0	2.686	2.686	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	1.529	403	-1.126	0	89	-1.036
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				53.609	23.465	-30.144	4.394	3.707	-30.831

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Exploitatie

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2023 Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
S09 Gezondheid en sport									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	24.684	3.398	-21.286	418	553	-21.151
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	350	0	-350	0	350	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	135	0	-135	0	0	-135
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	400	0	-400	0	0	-400
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	-253	292	546	13	-57	475
- Turap-2 2023		3904872	23-012	616	134	-482	0	113	-369
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-660	0	660	660	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	5.076	4.850	-227	0	112	-115
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				30.348	8.674	-21.674	1.091	1.070	-21.695
S10 Klimaat, energie en milieu									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	5.663	1.032	-4.631	10.000	40	-14.591
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	*21-12-22*	*699126a*	*22-009*	4.309	3.569	-740	115	202	-652
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	2.719	2.700	-19	0	12	-7
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	-600	0	600	600	0	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-7	0	7	0	0	7
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	3.757	3.228	-529	0	0	-529
- Turap-2 2023		3904872	23-012	0	0	0	-10.000	0	10.000
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-211	0	211	211	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	2.841	1.837	-1.004	0	882	-122
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				18.472	12.366	-6.106	926	1.136	-5.896
S11 Ruimtelijke ontwikkeling									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	51.668	45.341	-6.327	10.000	5.807	-10.520
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Grondexploitatie Gaardenhaage	*20-07-22*	*622659*	*22-004*	1.616	1.616	0	0	0	0
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	5.409	0	-5.409	0	5.409	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	398	63	-335	0	0	-335
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	8.690	8.899	209	1.642	1.433	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-22	0	22	0	0	22
- Aanpassingveld1, 26en27 Schuytgraaf	12-07-23	182206	23-004	-5	-5	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	-3.758	-3.422	336	-206	-815	-272
- Turap-2 2023		3904872	23-012	417	0	-417	0	0	-417
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-4.330	0	4.330	4.330	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	-780	0	780	0	0	780
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				59.303	52.493	-6.811	15.766	11.835	-10.742
S12 Wonen en leefomgeving									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	52.517	42.178	-10.339	16.097	3.591	-22.845
- Amendem. 22A75 Doorzetten buurtconciërges		22A75	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	*21-12-22*	*699126a*	*22-009*	337	806	469	0	184	652
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	1.440	0	-1.440	0	1.440	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	-200	0	200	0	0	200
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	-100	0	100	100	0	0
- Subsidieregeling groenblauwe initiatieven	8-03-23	704285	23-002	1.000	0	-1.000	0	1.000	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	26	55	30	0	0	30
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	108	0	-108	0	0	-108
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	-1.526	0	1.526	-409	-708	1.228
- Kaders besteding Klimaatadaptatiefonds		198338	23-006	1.000	0	-1.000	0	1.000	0
- Turap-2 2023		3904872	23-012	350	-380	-730	350	-33	-1.113
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-530	0	530	530	0	0
- Hoogspanningskabels_VHF_BO 2023		3980929b	23-015	-1.500	0	1.500	1.500	0	0
- Arnhem-Oost_BO 2023		3980929c	23-016	-2.490	0	2.490	2.490	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	-1.092	330	1.422	831	-582	9
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				49.491	42.989	-6.502	21.489	5.893	-22.098
Totaal Stadsprogramma's				**680.481**	**867.402**	**186.920**	**88.141**	**123.205**	**221.986**
Totaal Wijk- en Stadsprogramma's				**916.320**	**895.583**	**-20.738**	**96.397**	**136.380**	**19.246**

Bijlage 1: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Exploitatie

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Wijk- / Stedelijke programma's	Raads-vergad. d.d.	Zaak - nr.	Nr. Begr.-wijz.	2023 Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Samenvatting:									
Ontwerp Begroting 2023 (boekwerk)	9-11-22	692709	-	836.147	819.763	-16.384	75.388	91.772	0
- Amendem. 22A53 Schoolmoestuinen		22A53	23-000	350	0	-350	0	0	-350
- Amendem. 22A54 Kansen behoud erfgoed		22A54	23-000	90	0	-90	0	90	0
- Amendem. 22A56 Grip op graffiti		22A56	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Amendem. 22A62 Laaggeletterdheid		22A62	23-000	65	0	-65	0	0	-65
- Amendem. 22A66 Bridge to Liberation		22A66	23-000	205	0	-205	0	0	-205
- Amendem. 22A70 Suïcidepreventie voor iedereen		22A70	23-000	90	0	-90	0	0	-90
- Amendem. 22A75 Doorzetten buurtconciërges		22A75	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Amendem. 22A76 Impuls voor de Drieslag		22A76	23-000	250	0	-250	0	0	-250
- Amendem. 22A77 Experiment schuldenvrij		22A77	23-000	150	0	-150	0	0	-150
- Amendem. 22A80 Anti-racisme aanpak		22A80	23-000	50	0	-50	0	0	-50
- Amendem. 22A82 Uitbr. Struc. Buitenl. relaties		22A82	23-000	50	0	-50	0	0	-50
- Amendem. verrekening AR		22AXX	23-000	0	0	0	0	1.510	1.510
- Structureel Effect Vorig dienstjaar (SEV):			23-000						
(besluitvorming na Raad juli 2022)									
- Grondexploitatie Gaardenhaage	*20-07-22*	*622659*	*22-004*	1.616	1.616	0	0	0	0
- Fietsparkeerplan	*28-09-22*	*648174*	*22-005*	186	0	-186	0	186	0
- Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	*21-12-22*	*699126a*	*22-009*	4.647	4.375	-271	115	386	0
- Budgetoverheveling 2022-2023	*21-12-22*	*699126b*	*22-011*	22.719	0	-22.719	0	22.719	0
- Verzamelbesluit-3 2022	*21-12-22*	*701359*	*22-030*	5.272	4.345	-927	-56	870	0
- Gebiedsexploitatie Kronenburg	15-02-23	705581	23-001	7.963	8.899	936	3.069	2.133	0
- Subsidieregeling groenblauwe initiatieven	8-03-23	704285	23-002	1.000	0	-1.000	0	1.000	0
- Verzamelbesluit-1 2023	12-04-23	124440	23-010	-300	200	500	500	0	0
- Turap-1 2023	14-06-23	169500	23-003	-7.623	5.588	13.211	0	0	13.211
- Aanpassingveld1, 26en27 Schuytgraaf	12-07-23	182206	23-004	-5	-5	0	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2023	12-07-23	227779	23-020	33.378	28.503	-4.876	2.644	7.519	0
- Jongarenvoorziening Schuytgraaf	27-09-23	3836088	23-009	-62	0	62	257	195	0
- Kaders besteding Klimaatadaptatiefonds		198338	23-006	1.000	0	-1.000	0	1.000	0
- Turap-2 2023		3904872	23-012	19.448	10.559	-8.889	-8.299	6.625	6.035
- Budgetoverheveling 2023		3980929a	23-013	-17.350	0	17.350	17.350	0	0
- Hoogspanningskabels_VHF_BO 2023		3980929b	23-015	-1.500	0	1.500	1.500	0	0
- Arnhem-Oost_BO 2023		3980929c	23-016	-3.100	0	3.100	3.100	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023		3970724	23-030	11.283	11.739	456	831	375	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				**916.320**	**895.583**	**-20.738**	**96.397**	**136.380**	**19.246**

Bijlage 2: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Investeringen

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raads-vergad. d.d.	Zaaknr.	Nr. Begr.-wijz.	2023	2024	2025	2026
Stedelijke programma's							
IS00 Bestuur, dienstverlening en financiën							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	3.929	5.681	2.651	2.803
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				3.929	5.681	2.651	2.803
IS02 Bereikbaarheid							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	25.315	9.049	9.696	8.591
- Verzamelbesluit-1 2023:							
* Gele Rijdersplein	12-04-23	124440	23-010	1.412	0	0	0
* Gele Rijdersplein - bijdrage provincie	12-04-23	124440a	23-010	912	0	0	0
* Gele Rijdersplein - toev. BR Kapitaallasten	12-04-23	124440b	23-010	80	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2023:							
* Gebiedsexploitatie Kronenburg - lasten	12-07-23	227779aL	23-020	3.567	4.298	361	372
* Gebiedsexploitatie Kronenburg - baten	12-07-23	227779aB	23-020	3.567	171	361	372
* Correctie begroting Velperweg - lasten	12-07-23	227779bL	23-020	589	0	0	0
* Correctie begroting Velperweg - baten	12-07-23	227779bB	23-020	589	0	0	0
- Laadvoorzieningen gemeentelijke parkeergarages		011XX	23-011	0	549	29	36
- Turap-2 2023:							
* Krediet verkeersprojecten		3904872a	23-012	4.500	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023:							
* Herinrichting Van Muijlwijkstraat - lasten		3970724aL	23-030	3.230	0	0	0
* Herinrichting Van Muijlwijkstraat - baten		3970724aB	23-030	717	0	0	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				32.908	13.725	9.725	8.627
IS04 Onderwijs							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	32.054	30.552	5.306	13.008
- Turap-2 2023:							
* Vertraging sporthal Middachtensingel		3904872b	23-012	75	0	0	0
- Onderwijshuisvesting jaarplan 2024		3965128	23-014	0	1.716	0	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				32.129	32.268	5.306	13.008
IS05 Cultuur							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	1.277	181	92	68
- Vernieuwing stadstheater		682769	23-008	0	0	0	71.541
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				1.277	181	92	71.609
IS09 Gezondheid en sport							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	188	168	289	343
- Jongarenvoorziening Schuytgraaf	27-09-23	3836088	23-009	257	0	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023:							
* SPUK Sport 2023 - lasten		3970724bL	23-030	1.333	0	0	0
* SPUK Sport 2023 - baten		3970724bB	23-030	1.333	0	0	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				445	168	289	343
IS11 Ruimtelijke ontwikkeling							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	669	0	0	0
- Gebiedsexploitatie Kronenburg:							
* Lasten	15-02-23	705581L	23-001	4.160	5.013	420	434
* Baten	15-02-23	705581B	23-001	4.160	200	420	434
- Verzamelbesluit-2 2023:							
* Corr. Gebiedsexploitatie Kronenburg - lasten	12-07-23	227779aL	23-020	-4.160	-5.013	-420	-434
* Corr. Gebiedsexploitatie Kronenburg - baten	12-07-23	227779aB	23-020	-4.160	-200	-420	-434
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				669	0	0	0
IS12 Wonen en leefomgeving							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	13.959	11.720	11.395	11.395
- Verzamelbesluit-2 2023:							
* Gebiedsexploitatie Kronenburg - lasten	12-07-23	227779aL	23-020	593	715	60	62
* Gebiedsexploitatie Kronenburg - baten	12-07-23	227779aB	23-020	593	29	60	62
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				13.959	12.406	11.395	11.395
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				**85.316**	**64.429**	**29.458**	**107.784**

Bijlage 2: Bij raadsvoorstel Standenoverzicht-2 Begroting 2023 t/m raadsvergadering 20 december 2023 (zaaknr. 3970729): Investeringen

*** Voorstellen die nog niet door de Raad zijn vastgesteld, zijn meegenomen in dit standenoverzicht en zijn te herkennen aan het rode lettertype.**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raads-vergad. d.d.	Zaaknr.	Nr. Begr.-wijz.	2023	2024	2025	2026
Samenvatting:							
Ontwerp Begroting 2023	9-11-22	692709	-	77.391	57.352	29.429	36.207
- Gebiedsexploitatie Kronenburg:							
* Lasten	15-02-23	705581L	23-001	4.160	5.013	420	434
* Baten	15-02-23	705581B	23-001	4.160	200	420	434
- Vernieuwing stadstheater		682769	23-008	0	0	0	71.541
- Verzamelbesluit-1 2023:							
* Gele Rijdersplein	12-04-23	124440	23-010	1.412	0	0	0
* Gele Rijdersplein - bijdrage provincie	12-04-23	124440a	23-010	912	0	0	0
* Gele Rijdersplein - toev. BR Kapitaallasten	12-04-23	124440b	23-010	80	0	0	0
- Verzamelbesluit-2 2023:							
* Corr. Gebiedsexploitatie Kronenburg - lasten	12-07-23	227779aL	23-020	0	0	0	0
* Corr. Gebiedsexploitatie Kronenburg - baten	12-07-23	227779aB	23-020	0	0	0	0
* Correctie begroting Velperweg - lasten	12-07-23	227779bL	23-020	589	0	0	0
* Correctie begroting Velperweg - baten	12-07-23	227779bB	23-020	589	0	0	0
- Jongarenvoorziening Schuytgraaf	27-09-23	3836088	23-009	257	0	0	0
- Laadvoorzieningen gemeentelijke parkeergarages		011XX	23-011	0	549	29	36
- Turap-2 2023:							
* Krediet verkeersprojecten		3904872a	23-012	4.500	0	0	0
* Vertraging sporthal Middachtensingel		3904872b	23-012	75	0	0	0
- Onderwijshuisvesting jaarplan 2024		3965128	23-014	0	1.716	0	0
- Verzamelbesluit-3 2023:							
* Herinrichting Van Muijlwijkstraat - lasten		3970724aL	23-030	3.230	0	0	0
* Herinrichting Van Muijlwijkstraat - baten		3970724aB	23-030	717	0	0	0
* SPUK Sport 2023 - lasten		3970724bL	23-030	1.333	0	0	0
* SPUK Sport 2023 - baten		3970724bB	23-030	1.333	0	0	0
Stand t/m de Raad van 20 december 2023				**85.316**	**64.429**	**29.458**	**107.784**

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 december 2023
Zaaknummer	4001076

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 december 2023, nummer: 4001076;
gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor werklocatie Rijnpark, een deel van de werklocatie Het Broek en een deel van de werklocatie Nieuwe Haven vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobject als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 vast te stellen.
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen.
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt op de dag van bekendmaking.
4. Het verslag van de besloten raadskamervergadering van 13 december 2023 en het verslag van het besloten deel van de raadsvergadering van 20 december 2023 openbaar te maken na de bekendmaking van het voorbereidingsbesluit.

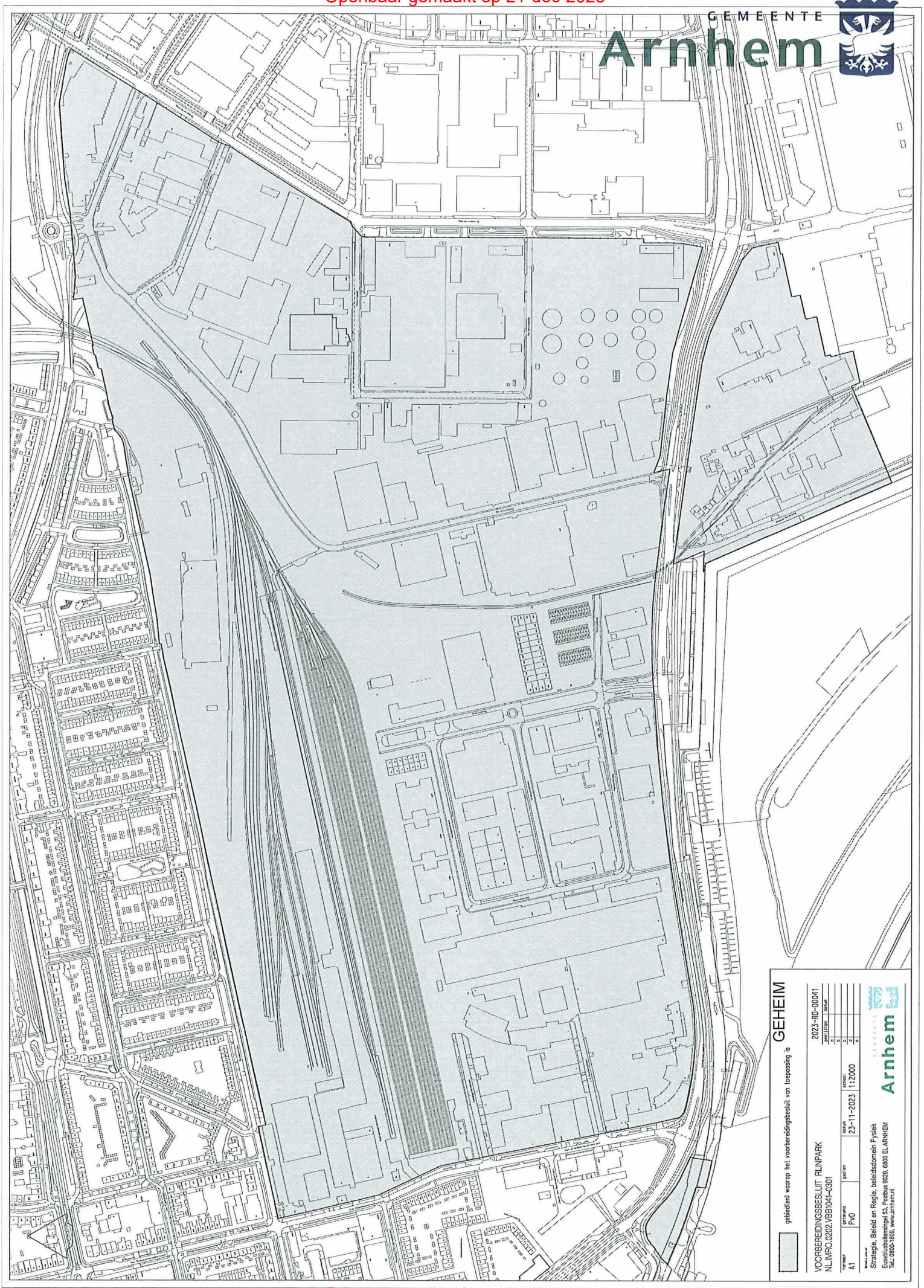
De griffier,

De voorzitter,

GEHEIM

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

GEHEIM

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

22.00 – 23.15 : Besloten vergadering van 13 december 2023

Raadsvoorstel: “Voorbereidingsbesluit Rijnpark”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders, N. Kundic

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Brandts, Loor (als voorzitter) (D66), Neutkens (Volt), Prinssen (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), Van den Broek (CDA), Malda (CU), Visser (PvdA), Usta (DENK) en De Groot (PvdD).

De fracties van BBA, PVV, FvD en SP zijn niet aanwezig.

Verder zijn aanwezig:
College: P. Smeulders, N. Kundic
Ambtelijk: Kirsten van Rijen, Tim Nijs, Paul van Hoof, Cyntha van Gorp, Pim Elshof
Griffie: Jozef Kersten, Willem Lammers

Bespreking
Nadat de noodzakelijke stappen zijn genomen om tot beslotenheid over te gaan, is gestart met een technische, ambtelijke presentatie door Van Rijen, inclusief beantwoording van technische vragen. Vervolgens is gestart met de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel. Hierin zijn in één termijn vragen gesteld aan het college en beantwoord door het college.

Conclusie
De meningsvormende bespreking is afgerond en het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

GEHEIM

Titel/onderwerp: # Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Rijnpark"

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Tim Nijs
Portefeuillehouder:	Nermina Kundic Paul Smeulders Cathelijne Bouwkamp	Telefoonnr:	+31631114856
		E-mailadres:	tim.nijs@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (I) & Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Inhoud** Het college stelt voor om door middel van een voorbereidingsbesluit de bestaande situatie in, en deels om, Rijnpark te bevriezen. Met een voorbereidingsbesluit wordt voorkomen dat dat in de tijd tot vaststelling van de omgevingsplannen activiteiten plaatsvinden die mogelijk strijdig zijn met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid. **Aandachtspunten** - Met een voorbereidingsbesluit wordt een voorbereidingsbescherming beoogd, waarmee activiteiten kunnen worden geweerd die nog op grond van het geldende bestemmingsplan mogelijk zijn en waarvoor op aanvraag een omgevingsvergunning zou moeten worden verleend. Gedurende de duur van het voorbereidingsbesluit (anderhalf jaar) worden omgevingsvergunningaanvragen in principe aangehouden/geweigerd. Een omgevingsvergunning kan toch worden verleend als de activiteit niet strijdig is met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid. - Het college heeft geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet en artikel 5.1 lid 2, sub b van de Wet open overheid geheimhouding. Dit raadsvoorstel en haar bijlagen worden geheim gehouden om te voorkomen dat er vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit (bouw)plannen in het plangebied worden ingediend, die niet wenselijk zijn in verband met de beoogde ontwikkeling van Rijnpark. De geheimhouding ten aanzien van de collegenota, het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken loopt af op de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit. Zie het raadsvoorstel voor meer informatie.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de informatieve en de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	De vergadering wordt in openbaarheid gestart, maar gezien de wens van het college om het raadsvoorstel in beslotenheid te behandelen, wordt door de voorzitter het voorstel gedaan om in beslotenheid verder te vergaderen. Nadat de deuren zijn gesloten neemt de raadskamer het besluit om de deuren gesloten te houden. Als dat het geval is valt alles wat gezegd of getoond wordt tijdens de besloten vergadering onder geheimhouding. De videoopname kan door ieder lid van de raad op de griffie worden getoond. <u>Informatieve fase</u> Inspraak is niet mogelijk omdat het een besloten vergadering betreft. Er is verder niet voorzien in een technische briefing.		

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

GEHEIM

	Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel 'Voorbereidingsbesluit Rijnpark' (GEHEIM)			
Bijlage 'Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1041-0301' (GEHEIM)			

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4001076

Onderwerp: **Voorbereidingsbesluit Rijnpark**

Kernboodschap

Om de gebiedsontwikkeling Rijnpark met wonen, werken en voorzieningen mogelijk te maken is het wenselijk om met een voorbereidingsbesluit de bestaande situatie in, en deels om, Rijnpark te bevriezen. Met een voorbereidingsbesluit wordt voorkomen dat in de tijd tot vaststelling van de omgevingsplannen activiteiten plaatsvinden die mogelijk strijdig zijn met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid.

Voorstel

1. Een voorbereidingsbesluit voor werklocatie Rijnpark, een deel van de werklocatie Het Broek en een deel van de werklocatie Nieuwe Haven vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobject als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 vast te stellen.
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen.
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt op de dag van bekendmaking.

Inleiding

Op 31 mei 2023 heeft uw gemeenteraad de Startnotitie Rijnpark vastgesteld. Op basis daarvan wordt gewerkt aan de Gebiedsvisie Rijnpark, die binnenkort ter besluitvorming wordt voorgelegd aan uw gemeenteraad. De ontwikkeling van Rijnpark moet juridisch planologisch worden vertaald, in omgevingsplannen. Tot die tijd is het wenselijk om met een voorbereidingsbesluit de bestaande situatie in, en deels om, Rijnpark te bevriezen.

Beoogd effect

Een voorbereidingsbesluit vaststellen om te voorkomen dat in de tijd tot vaststelling van de omgevingsplannen ontwikkelingen plaatsvinden die niet in overeenstemming zijn met de toekomstige ontwikkeling van Rijnpark.

GEHEIM

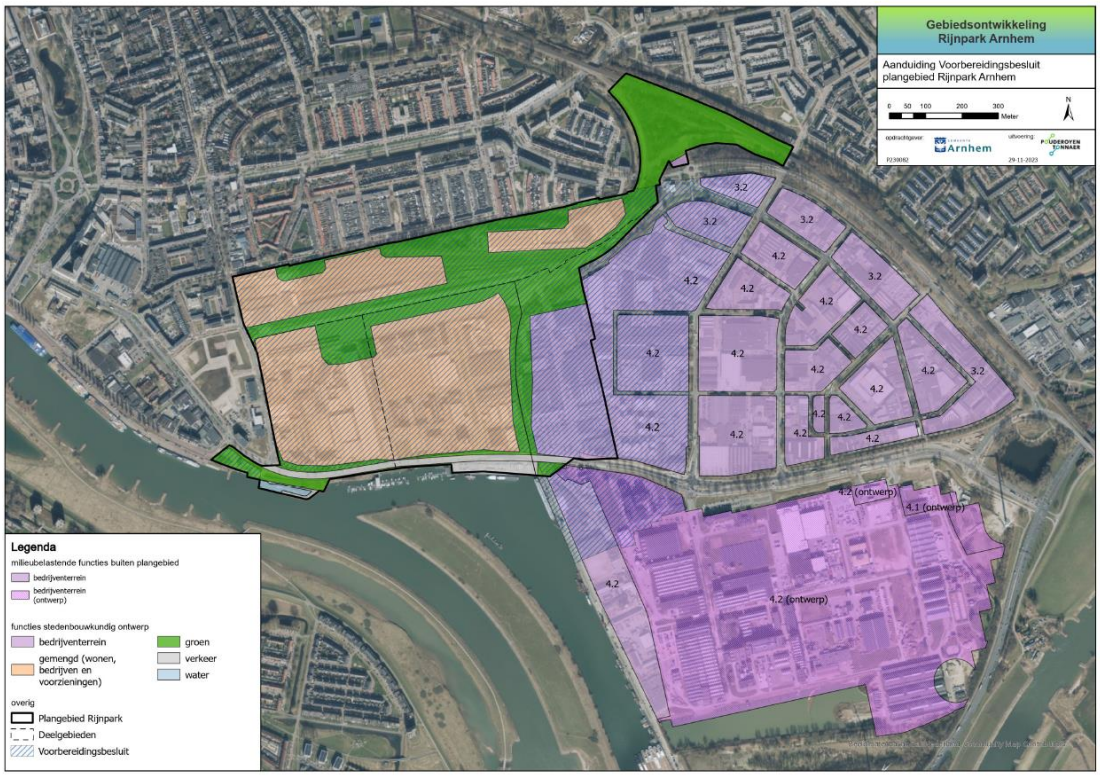
Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Argumenten

1.1	*Met het voorbereidingsbesluit wordt voorkomen dat in de tijd tot vaststelling van de omgevingsplannen activiteiten plaatsvinden die mogelijk strijdig zijn met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid.*

Om de gebiedsontwikkeling Rijnpark met wonen, werken en voorzieningen mogelijk te maken is het wenselijk om met een voorbereidingsbesluit de bestaande situatie in, en deels om, Rijnpark te bevriezen. Met een voorbereidingsbesluit wordt voorkomen dat in de tijd tot vaststelling van de omgevingsplannen activiteiten plaatsvinden die mogelijk strijdig zijn met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid. Met een voorbereidingsbesluit wordt een voorbereidingsbescherming beoogd, waarmee activiteiten kunnen worden geweerd die nog op grond van het geldende bestemmingsplan mogelijk zijn en waarvoor op aanvraag een omgevingsvergunning zou moeten worden verleend. Gedurende de duur van het voorbereidingsbesluit (anderhalf jaar) worden omgevingsvergunningaanvragen in principe aangehouden/geweigerd. Een omgevingsvergunning kan toch worden verleend als de activiteit niet strijdig is met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid.

Er is binnen Rijnpark, Het Broek en Nieuwe Haven nog latente ruimte. Dat wil zeggen dat er planologisch meer ruimte is dan vergund. Met het voorbereidingsbesluit wordt voorkomen dat bedrijven de latente ruimte gaan benutten, waardoor de woningbouwontwikkeling van Rijnpark complexer en duurder zou kunnen worden (in tijd, geld en opgave). Het voorbereidingsbesluit ziet op Rijnpark en deels op de bedrijvigheid in Het Broek, Nieuwe

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

	Haven en IPKW, voor zover de bedrijvigheid in die gebieden binnen een contour van 300 meter ligt vanaf de voorziene woningen in Rijnpark. De 300 meter is afgeleid van de indicatieve richtafstanden bij milieuzonering bij een maximale planologische toegestane milieucategorie van 4.2 in die gebieden.
2.1	*Met het voorbereidingsbesluit wordt de bestaande situatie bevroren; bedrijven kunnen hun huidige bedrijfsactiviteiten gewoon voortzetten.*
	Bedrijven kunnen hun huidige bedrijfsactiviteiten gewoon voorzetten, maar uitbreiden kan niet zomaar. Gedurende de duur van het voorbereidingsbesluit (anderhalf jaar) worden omgevingsvergunningaanvragen in principe aangehouden/geweigerd. Een omgevingsvergunning kan toch worden verleend als de activiteit niet strijdig is met de ontwikkeling van Rijnpark en de omgevingsplannen die daarvoor worden voorbereid. We zullen een omgevingsvergunning uiteraard ook gaan verlenen als die niet in strijd is met de ontwikkeling van Rijnpark.
2.2	De meeste bedrijven houden perspectief voor uitbreiding van bedrijfsactiviteiten.
	Bij het nemen van het voorbereidingsbesluit hebben we een zorgvuldige belangenafweging gemaakt tussen de belangen van de gebiedsontwikkeling en de belangen van de bedrijven die erdoor worden geraakt. Het besluit kan immers impact op betrokkenen hebben (zie kanttekening 1.1). Het overgrote deel van de bedrijven buiten Rijnpark die tot 200 meter afstand van de dichtstbijzijnde woning uit de gebiedsvisie Rijnpark liggen, vallen in milieucategorie 2. Deze bedrijven hebben en houden, op basis van huidige inzichten, een indicatieve ontwikkelruimte voor uitbreiding van bedrijfsactiviteiten tot milieucategorie 3.2 en 4.1. Dit wordt per geval getoetst. Zolang nieuwe bedrijfsactiviteiten de ontwikkeling van Rijnpark niet raken, zal toestemming gegeven worden aan uitbreiding van activiteiten. Voor bedrijven die op een afstand van meer dan 200 meter van de dichtstbijzijnde woning uit de gebiedsvisie Rijnpark liggen, is de impact van het voorbereidingsbesluit kleiner. Op basis van huidige inzichten kan er alleen bij uitbreiding van de bedrijfsactiviteiten in milieucategorie 4.2 of hoger een beperking optreden. Bijvoorbeeld wanneer de hoogste richtafstand (mede) wordt bepaald door het aspect 'gevaar'. Dit wordt per geval getoetst. Zolang nieuwe bedrijfsactiviteiten de ontwikkeling van Rijnpark niet raken, zal toestemming gegeven worden aan uitbreiding van activiteiten.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Het besluit heeft impact op de betrokken bedrijven en de werklocaties Rijnpark, Het Broek en de Nieuwe Haven.* We zijn ons ervan bewust dat de meeste betrokken bedrijven en grondeigenaren zich overvallen zullen voelen door het voorbereidingsbesluit. Het kan gepaard gaan met onzekerheid over de consequenties en de toekomst. De bedrijven in Rijnpark weten dat het

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

gebied zal worden ontwikkeld tot woonwerkgebied; voor hen wordt deze ontwikkeling concreter door het besluit. De bedrijven op Het Broek en de Nieuwe Haven zullen voor het eerst merken dat de ontwikkelingen in Rijnpark invloed hebben op delen van de omliggende werklocaties. De gemeente is samen met de ondernemers op Het Broek en de Nieuwe Haven, bezig met het opstellen van ambitiedocumenten en ontwikkeltrajecten.

Er kan een verschil zijn tussen de ervaren impact en de feitelijke impact van het besluit. We proberen oog te hebben voor het eerste en zo helder mogelijk te communiceren over het tweede. De feitelijke impact is voor de meeste bedrijven (vooralsnog) beperkt, omdat hun bedrijfsactiviteiten vallen onder lagere milieucategorieën en we ernaar streven zo hoog mogelijke milieucategorieën te behouden. Dit geeft met name voor Het Broek en de Nieuwe Haven duidelijkheid over de toekomstige mogelijkheden. De afwaardering van de milieucategorieën is dusdanig beperkt dat dit geen substantiële invloed heeft op de ambities van Het Broek en de Nieuwe Haven.

1.2 *De beschermende werking van het voorbereidingsbesluit vervalt indien niet binnen anderhalf jaar na de vaststelling van het voorbereidingsbesluit een vastgestelde wijziging van het omgevingsplan gepubliceerd wordt.*

Op 1-1-2024 treedt de Omgevingswet (Ow) in werking. Dit is binnen de werkingstermijn van het voorbereidingsbesluit. Het voorbereidingsbesluit gaat na de inwerkingtreding van de Ow onderdeel uitmaken van het tijdelijk deel van het Omgevingsplan. Het op grond van de Wet ruimtelijke ordening genomen voorbereidingsbesluit gaat dan gelden als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in de Ow (artikel 4.14 lid 4). In dat geval loopt de termijn (van 1,5 jaar) vanaf het moment van inwerkingtreding van de Ow (zie artikel 4.103, tweede lid van de Invoeringswet Ow). Dit betekent dat het voorbereidingsbesluit dan geldt tot en met 31 juli 2025.

Participatie

Vanwege de aard en het doel van een voorbereidingsbesluit en de bij het voorbereidingsbesluit betrokken belangen van de gemeente is verdere communicatie vóór besluitvorming niet mogelijk; de raadsbehandeling en -besluitvorming zal in beslotenheid plaatsvinden.

Financiën

De kosten voor het voorbereidingsbesluit en het opstellen van het nieuwe omgevingsplan bestaan uit capaciteitskosten van de eigen medewerkers. De kosten worden gedekt uit de exploitatie van Rijnpark.

Uitvoering

Zoals bepaald in het raadsbesluit treedt het voorbereidingsbesluit in werking op de dag van bekendmaking. Publicatie van het voorbereidingsbesluit op Overheid.nl vindt zo spoedig mogelijk na vaststelling plaats.

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Communicatie

Het college heeft de geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet en artikel 5.1 lid 2, sub b van de Wet open overheid geheimhouding. Dit raadsvoorstel en haar bijlagen worden geheim gehouden om te voorkomen dat er vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit (bouw)plannen in het plangebied worden ingediend, die niet wenselijk zijn in verband met de beoogde ontwikkeling van Rijnpark. De geheimhouding ten aanzien van de collegenota, het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken loopt af op de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit.

In een groot deel van het gebied waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is, is begin 2023 de Wet voorkeursrecht Gemeenten (WvG) gevestigd. De meeste bedrijven en grondeigenaren die door dit besluit werden geraakt, hebben – los van de impact voor hen – de zorgvuldige en persoonlijke communicatie gewaardeerd. Hoewel de WvG een wezenlijk ander middel is dan het voorbereidingsbesluit, hebben we een vergelijkbaar communicatietraject vormgegeven.

Na vaststelling door de raad zal het voorbereidingsbesluit worden gepubliceerd op Overheid.nl en ter inzage worden gelegd (Stadskantoor).

Nadat het raadsbesluit is genomen, worden de betrokken partijen als volgt geïnformeerd:
- Eigenaren, huurders en beperkt zakelijk gerechtigden ontvangen een brief waarin zij over het besluit worden geïnformeerd . Bij de brief wordt een bijlage met een vraag en antwoord (Q&A) gevoegd.
- We hebben op de website van de gemeente een projectpagina 'Rijnpark' ingericht met informatie over het voorbereidingsbesluit en een e-mailadres en telefoonnummer beschikbaar gesteld voor vragen.
- Ook de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) wordt geïnformeerd over het besluit.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
– Verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 (geheim)

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4001076

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 december 2023, nummer: 4001076;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor werklocatie Rijnpark, een deel van de werklocatie Het Broek en een deel van de werklocatie Nieuwe Haven vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobject als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 vast te stellen.
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen.
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt op de dag van bekendmaking.

De griffier, De voorzitter,

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

gebied(en) waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is

GEHEIM

VOORBEREIDINGSBESLUIT RIJNPARK
NL.IMRO.0202.VBB1041-0301

2023-RO-00041

	gewijzigd	datum
a		
b		
c		
d		
e		

formaat	getekend	gezien	datum	schaal
A1	PvD		23-11-2023	1:2000

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek
Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0800-1809, www.arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Openbaar gemaakt op 21-dec-2023

Voorbereidingsbesluit Rijnpark

13 december 2023

Gemeente Arnhem

Inhoud

- Voorbereidingsbesluit
- Impact besluit:
  - bedrijven op Rijnpark
  - bedrijven op <200 meter
  - bedrijven op <300 meter

Disclaimer: informatie is op basis van huidige inzichten en wet- en regelgeving en betreft een inschatting.

Voorbereidingsbesluit

- Aankondiging van de raad dat er een nieuw bestemmingsplan wordt voorbereid
- Voorkomen van uitbreiding of nieuwe bedrijfsactiviteiten die belemmerend werken op ontwikkeling Rijnpark
- Bevriezen huidige bedrijfsactiviteiten, huidige activiteiten kunnen gewoon blijven bestaan

Impact besluit op bedrijven Rijnpark

Contouren
gebiedsvisie

Mix wonen en werken
(bedrijvigheid die mengbaar is met wonen)

Uitzondering:
Bufferzone oostkant Rijnpark, blijft bedrijventerrein, gaat naar categorie 3.1 / 3.2.

Impact besluit op bedrijven <200 meter

Het Broek

12 bedrijven
(1 bouwkavel, 1 nuts, 3 erfpacht)

Alle bedrijven in milieucategorie 2
Bestemmingsplan: 4.2 → 4.1 en 3.2

Impact besluit op bedrijven <200 meter

Nieuwe Haven

7 bedrijven

Alle bedrijven in milieucategorie 2

Bestemmingsplan: 4.2 → 4.1

Arnhem GEMEENTE

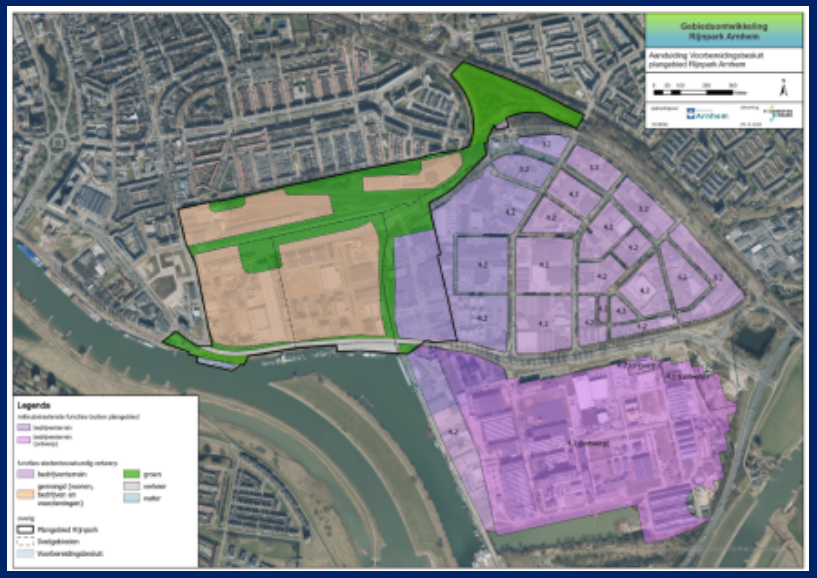
Impact besluit op bedrijven <300 meter

Het Broek

Ca. 40 bedrijven

Nieuwe Haven / IPKW

Ca. 20 bedrijven

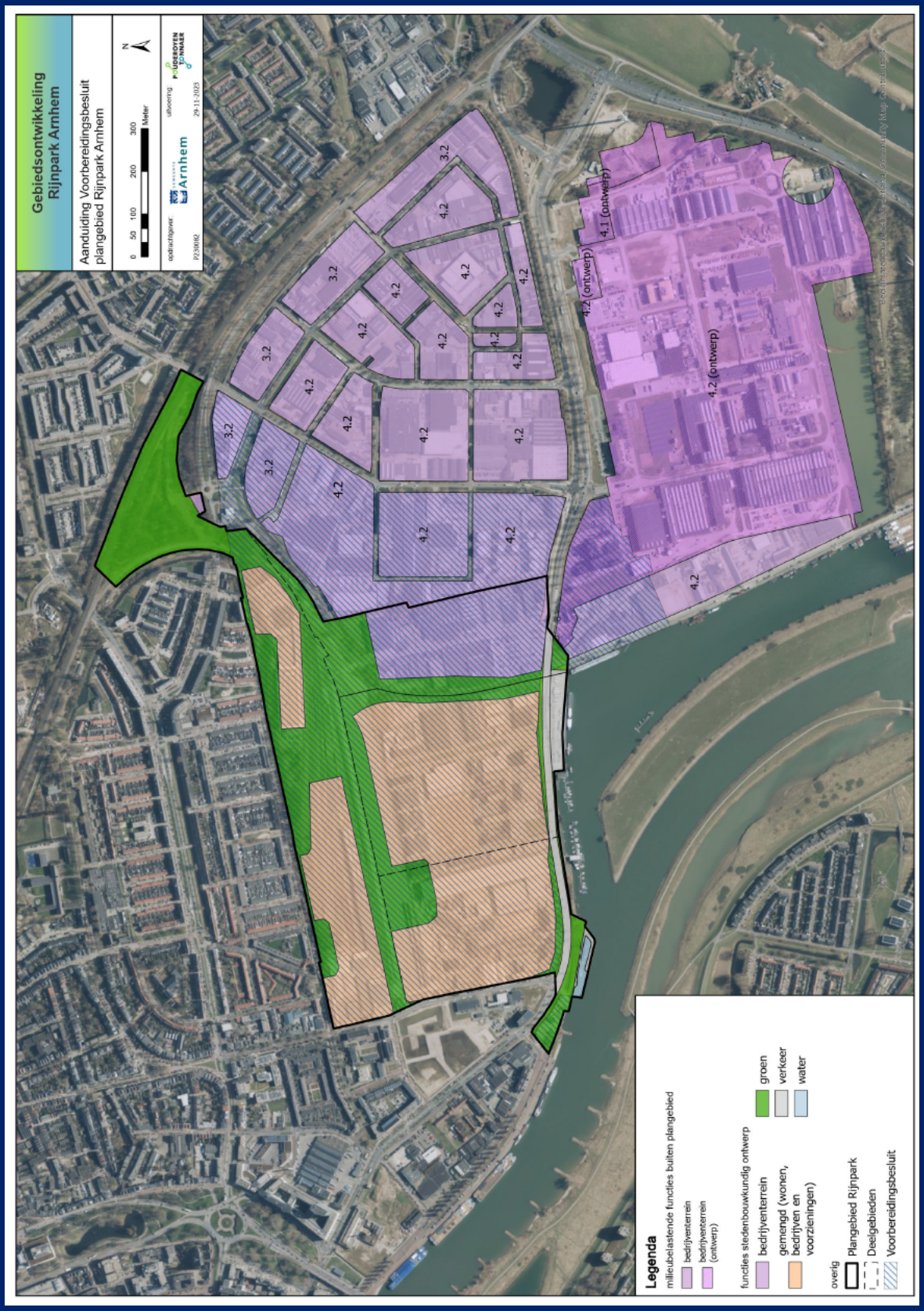

Alleen beperkingen op onderdeel ‘gevaar’ omdat daarvoor 300 meter afstand uitgangspunt is.

Bedrijven in hogere milieu categorieën

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

GEHEIM
gebiedsgrens waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is
2023-HB-00041
VOORBEREIDINGSBESLUIT RUNPARK
NLIMRO.0202.VBBRUH-0001
schaal A1
gekeurd PvD
getekend
datum 22-11-2023
schaal 1:2000
Gemeente Arnhem
Stadsregie, Beleid en Regie, Beleidszaken Fysiek
Utrechtseweg 83, Postbus 9033, 6800 EL ARNHEM
Tel: 14 0900-1515, www.arnhem.nl

Gemeente Arnhem

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Arnhem

Nr. 541863

21 december 2023

Voorbereidingsbesluit Rijnpark

Burgemeester en wethouders maken overeenkomstig het bepaalde in artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening bekend dat op 21 december 2023 in werking is getreden het voorbereidingsbesluit **Rijnpark,** landelijk bekend onder het besluit-identificatienummer NL.IMRO.0202.VBB1041-0301 zoals besloten in de vergadering van de gemeenteraad van 20 december 2023.

Het voorbereidingsbesluit betreft de werklocatie Rijnpark, een deel van de werklocatie Het Broek en een deel van de werklocatie Nieuwe Haven, zoals weergegeven op de bij dit besluit behorende verbeelding met nummer NL.IMRO.0202.VBB1041-0301. Het besluit en de bijbehorende verbeelding liggen vanaf 21 december 2023 ter inzage op het Stadskantoor van de gemeente Arnhem aan de Eusebiusbuitensingel 53 (bij de receptie).

De interactieve digitale verbeelding van het besluit is te raadplegen op het webadres:

https://www.ruimtelijkeplannen.nl/?planidn=NL.IMRO.0202.VBB1041-0301

De digitale bestanden die gezamenlijk het juridisch geldende voorbereidingsbesluit vormen zijn te vinden op het webadres:

https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0202.VBB1041-0301/

Voorts heeft de raad bij het nemen van het voorbereidingsbesluit bepaald dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen.

Tegen het besluit staat geen bezwaar of beroep open.